www.abyssinialaw.com

የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት

የህግ ትርጉም የሰጠባቸው ውሣኔዎች ማውጫ

ቅጽ 01-25

የካቲት 2015ዓ/ም

<u>አዘጋጁ</u>

አረጋይ ገ/እግዚአብሄር (LLB, LLM)

የሕግ አማካሪና ጠበቃ

የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የህግ ትርጉም የሰጠባቸው ውሣኔዎች ማውጫ - ቅጽ 01-25

ተ.ቁ	የውሥኔዎች ዓይነት	ገጽ
1	**አሠሪና ሠራተኛ**	01
1.1	**አሠሪና ሠራተኛ በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ አሠሪና ሠራተኛ የሚመለከቱ ውሳኔዎች**	02
1.1.1	በቅጥር ላይ የተመሰረተ የስራ ግንኙነት የሚመለከቱ ጉዳዮች (የስራ ውል፣ የተዋዋይ ወገኖች መብትና ግዴታና ተያያዥ ጉዳዮች)	02
1.1.1.1	የዳኝነት ሥልጣን	02
1.1.1.2	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	02
1.1.2	የስራ ግንኙነት ማቋረጥና ተያያዥ ጉዳዮች (ከሥራ ማገድን ጨምሮ)	05
1.1.2.1	የሥራ ቅነሳና ተያያዥ ጉዳዮች	05
1.1.2.1.1	የዳኝነት ሥልጣን	05
1.1.2.1.2	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	06
1.1.2.2	የሥራ ስንብት/ማቋረጥና ተያያዥ ጉዳዮች	07
1.1.2.2.1	የዳኝነት ሥልጣን	07
1.1.2.2.2	ይርጋ ጊዜ	10
1.1.2.2.3	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	13
1.1.3	**ደመወዝ፣ የስራ ዕድገት/ደረጃ/እርከን፣ ልዩ ልዩ ክፍያዎችና ተያያዥ ጉዳዮች**	37
1.1.3.1	የዳኝነት ሥልጣን	37
1.1.3.2	ይርጋ ጊዜ	37

				1.1.3.3	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	39	
			1.1.4	የሥራ ሰዓት፣ የሣምንት ዕረፍት ጊዜ፣ የሕዝብ በዓላትና ተያያዥ ጉዳዮች		42	
			1.1.5	ፈቃድና ተያያዥ ጉዳዮች		42	
			1.1.6	የሙያ ደኅንነት፣ ጤንነት፣ የሥራ አካባቢና ተያያዥ ጉዳዮች		43	
				1.1.6.1	የዳኝነት ሥልጣን	43	
				1.1.6.2	ይርጋ ጊዜ	43	
				1.1.6.3	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	44	
			1.1.7	የኅብረት ግንኙነትና ተያያዥ ጉዳዮች		46	
			1.1.8	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)		48	
				1.1.8.1	ከጡረታ የተያያዙ ጉዳዮች	48	
				1.1.8.2	ከስራ ምደባና ዝውውር የተያያዙ ጉዳዮች	50	
				1.1.8.3	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	51	
		1.2	**በሌላ ዘርፍ ያሉ አሠሪና ሠራተኛ የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሜ የተቀመጡ)**			52	
			1.2.1	በውል ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		52	
			1.2.2	በፍትሐብሔር ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		54	
			1.2.3	በጉምሩክና ግብር/ታክስ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		54	
			1.2.4	በንብረት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		55	
			1.2.5	በከውል ውጪ ኋላፊነትና ያላገባብ መበልፀግ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		55	

1.2.6	በወንጀልና የወንጀል ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	58
1.2.7	በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	58
2	**ውል**	**64**
2.1	**ውል በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ ውል የሚመለከቱ ውሳኔዎች**	**65**
2.1.1	ያላገባብ መበልፀግ	65
2.1.2	እንደራሴነት/ውክልና	65
2.1.3	መብትን ማስተላለፍ የሚመለከቱ ውሎች	66
2.1.3.1	የሽያጭ ውል፣ የመሸጥ ውል መሰልነት ያላቸው ውሎችና የማይንቀሳቀስ ንብረት ሽያጭ ውል	66
2.1.3.1.1	ይርጋ ጊዜ	66
2.1.3.1.2	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	68
2.1.3.2	የስጦታ ውል	80
2.1.3.1.1	የዳኝነት ሥልጣን	80
2.1.3.1.2	ይርጋ ጊዜ	80
2.1.3.1.3	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	81
2.1.3.3	የሚያልቅ ነገር ብድር፣ ዕዳና መጦርያ ማቋቋም	82
2.1.3.3.1	ይርጋ ጊዜ	82
2.1.3.3.2	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	82
2.1.4	የስራ አገልግሎት መስጠትንና የትምህርት ውሎች	87

			2.1.4.1	የጥብቅና አገልግሎት ውል		87
			2.1.4.2	የግንባታ ስራ ውል		88
				2.1.4.2.1	ሥልጣን	88
				2.1.4.2.2	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	89
			2.1.4.3	የመጓጓዣ/ትራንስፖርት አገልግሎት ስራ ውል		91
				2.1.4.3.1	ይርጋ ጊዜ	91
				2.1.4.3.2	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	92
			2.1.4.4	ልዩ ልዩ (ሌሎች) የስራ/ሞያ ውሎች		93
			2.1.4.5	የትምህርት ውል		94
		2.1.5	የዕቃ ጥበቃና በዕቃ መገልገል/መጠቀም ውል			96
			2.1.5.1	የኪራይ ውል		96
				2.1.5.1.1	ይርጋ ጊዜ	96
				2.1.5.1.2	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	96
			2.1.5.2	የመገልገያ ብድር/ትውስታ፣ አደራና ዕቃ ማካማቸት		102
			2.1.5.3	የመያዣ፣ ዋስትና ወለድ አግድ ውል		103
				2.1.5.3.1	ይርጋ ጊዜ	103
				2.1.5.3.2	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	103
		2.1.6	የአስተዳደር ውል			110

			2.1.7	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	113	
				2.1.7.1 ይርጋ ጊዜ	113	
				2.1.7.2 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	114	
		2.2	**በሌላ ዘርፍ ያሉ ውል የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሜ የተቀመጡ)**		115	
			2.2.1	በአሠሪና ሠራተኛ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	115	
			2.2.2	በፍትሐብሔር ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	117	
			2.2.3	በንግድ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	119	
			2.2.4	በውክልና ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	122	
			2.2.5	በቤተሰብ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	123	
			2.2.6	በጉምሩክና ግብር/ታክስ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	129	
			2.2.7	በንብረት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	131	
			2.2.8	በከውል ውጪ ኋላፊነትና ያላገባብ መበልፀግ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	139	
			2.2.9	በወንጀልና የወንጀል ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	140	
			2.2.10	በባንክና ኢንሹራንስ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	141	
			2.2.11	በአፈፃፀም ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	144	
			2.2.12	በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	145	

www.abyssinialaw.com

	3	**ፍትሐብሔር ሥነ-ሥርዓት**				147	
		3.1	**ፍትሐብሔር ሥነ-ሥርዓት በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ ፍትሐብሔር ሥነ-ሥርዓት የሚመለከቱ ውሳኔዎች**			148	
			3.1.1	የዳኝነት ሥልጣን		148	
			3.1.2	ከሳሽ ወይም ተከሳሽ በሙጉት ተካፋይ ስለመሆን		157	
				3.1.2.1	ጠቅላላ ደንቦች	157	
				3.1.2.2	የተከራካሪ ወገኖች ሞሞት ወይም መክሰር	163	
				3.1.2.3	ወኪሎችና ተሟጋቶች	163	
				3.1.2.4	የባለጉዳዮች ወደ ፍርድ ቤት መቅረብና ሳይቀርቡ መቅረት (የመጥርያ ስርዓትና አፈፃፀምን ጨምሮ)	164	
			3.1.3	የክስና መልስ አቤቱታ የሚመለከቱ ጉዳዮች		170	
				3.1.3.1	የክስ አቤቱታ (አጠቃላይ)	170	
				3.1.3.2	ዳኝነት ሳይከፈልበት በነፃ የሚቀርብ የክስ አቤቱታ	177	
				3.1.3.3	ዳኝነት እንደገና እንዲታይ የሚቀርብ የክስ አቤቱታ	178	
				3.1.3.4	የመልስ አቤቱታ	184	
			3.1.4	ለጊዜው በፍርድ ቤት ስለሚሰጥ የማገጃና ሌሎች ትእዛዞች		187	
			3.1.5	ፍርድ፣ ውሳኔ፣ ትእዛዝና ተያያዥ ጉዳዮች		192	
				3.1.5.1	ማስረጃና ተያያዥ ጉዳዮች	192	
				3.1.5.2	ክርክር፣ ፍርድና ተያያዥ ጉዳዮች	197	
				3.1.5.3	ወጪና ኪሳራ	206	

	3.1.6		ይግባኝ	208
		3.1.6.1	ይርጋ ጊዜ	208
		3.1.6.2	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	209
	3.1.7		ፍርድን መቃወም	219
	3.1.8		አፈፃፀም (በዚህ ፍትሐብሔር ስነ-ስርዓት በሚል ዘርፍ ያለ)	224
		3.1.8.1	ልዩ ልዩ (ሌሎች) የአፈፃፀም ውሳኔዎች	224
		3.1.8.2	አፈፃፀምን መቃወም	228
	3.1.9		ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	230
		3.1.9.1	ይርጋ ጊዜ	230
		3.1.9.2	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	233
3.2			**በሌላ ዘርፍ ያሉ ፍትሐብሔር ሥነ-ሥርዓት የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሜ የተቀመጡ)**	**234**
	3.2.1		በአሠሪና ሠራተኛ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	234
	3.2.2		በውል ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	238
	3.2.3		በንግድ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	248
	3.2.4		በውክልና ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	249
	3.2.5		በቤተሰብ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	250
	3.2.6		በጉምሩክና ግብር/ታክስ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	267
	3.2.7		በንብረት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	267

			3.2.8		በከውል ውጪ ኋላፊነትና ያላገባብ መበልፀግ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	281
			3.2.9		በወንጀልና የወንጀል ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	284
			3.2.10		በባንክና ኢንሹራንስ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	289
			3.2.11		በአፈፃፀም ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	290
			3.2.12		በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	292
	4	**ንግድ**				294
		4.1	**ንግድ በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ ንግድ የሚመለከቱ ውሳኔዎች**			295
			4.1.1		የንግድ ስም፣ ምልክትና ምዝገባ የሚመለከቱ ጉዳዮች	295
			4.1.2		የንግድ መደብር	296
			4.1.3		የንግድ ማህበር (የህብረት ስራ ማህበርን ጨምሮ)	297
				4.1.3.1	የሽርክና ማህበር	297
				4.1.3.2	የአሽሙር ማህበር	298
				4.1.3.3	የአክስዮን ማህበር	298
				4.1.3.4	ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር	300
				4.1.3.4	የህብረት ስራ ማህበር	302
			4.1.4		የማጓጓዥ/ትራንስፖርት ስራዎች	303
			4.1.5		የኢንሹራንስ ስራዎች	304
			4.1.6		የሚተላለፉ የገንዘብ ሰነዶችና የባንክ ስራዎች	305

			4.1.7	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	308	
		4.2	**በሌላ ዘርፍ ያሉ ንግድ የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሜ የተቀመጡ)**		309	
			4.2.1	በአሠሪና ሠራተኛ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	309	
			4.2.2	በውል ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	310	
			4.2.3	በፍትሐብሔር ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	312	
			4.2.4	በውክልና ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	314	
			4.2.5	በቤተሰብ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	314	
			4.2.6	በጉምሩክና ግብር/ታክስ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	315	
			4.2.7	በወንጀልና የወንጀል ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	315	
			4.2.8	በባንክና ኢንሹራንስ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	318	
			4.2.9	በአፈፃፀም ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	319	
			4.2.10	በአእምሯዊ ንብረት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	319	
			4.2.11	በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	319	
	5	**ውክልና**			321	
		5.1	**ውክልና በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ ውክልና የሚመለከቱ ውሳኔዎች**		322	
		5.2	**በሌላ ዘርፍ ያሉ ውክልና የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሜ የተቀመጡ)**		325	
			5.2.1	በአሠሪና ሠራተኛ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	325	
			5.2.2	በውል ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	325	

			5.2.3	በፍትሐብሔር ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	326	
			5.2.4	በንግድ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	327	
			5.2.5	በቤተሰብ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	327	
			5.2.6	በንብረት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	328	
			5.2.7	በወንጀልና የወንጀል ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	328	
			5.2.8	በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	328	
	6	**ቤተሰብ**			**330**	
		6.1	**ቤተሰብ በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ ቤተሰብ የሚመለከቱ ውሳኔዎች**		**331**	
			6.1.1	ጋብቻ፣ ትዳር፣ ፍቺና የንብረት ክፍፍል የሚመለከቱ ጉዳዮች	331	
				6.1.1.1 የዳኝነት ሥልጣን	331	
				6.1.1.2 ይርጋ ጊዜ	333	
				6.1.1.3 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	333	
			6.1.2	ልጅነት፣ አባትነት/እናትነት፣ ጉዲፈቻ፣ ሞግዚትነት፣ የልጅ ቀለብና የልጅ ስም የሚመለከቱ ጉዳዮች	347	
				6.1.2.1 ልጅነትና አባትነት/እናትነት የሚመለከቱ ጉዳዮች	347	
				6.1.2.2 ጉዲፈቻ የሚመለከቱ ጉዳዮች	350	
				6.1.2.3 ሞግዚትነት የሚመለከቱ ጉዳዮች	351	
				6.1.2.4 የልጅ ቀለብ የሚመለከቱ ጉዳዮች	352	
				6.1.2.5 የልጅ ስም የሚመለከቱ ጉዳዮች	353	

	6.1.3		ኑዛዜ	353
		6.1.3.1	ይርጋ ጊዜ	353
		6.1.3.2	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	354
	6.1.4		ውርስ	358
		6.1.4.1	የዳኝነት ሥልጣን	358
		6.1.4.2	ይርጋ ጊዜ	359
		6.1.4.3	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	361
	6.1.5		ስጦታ	367
		6.1.5.1	ይርጋ ጊዜ	367
		6.1.5.2	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	368
	6.1.6		ብድር/ዕዳ	369
	6.1.7		ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	370
6.2	**በሌላ ዘርፍ ያሉ ቤተሰብ የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሜ የተቀመጡ)**			370
	6.2.1		በአሠሪና ሠራተኛ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	370
	6.2.2		በውል ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	370
	6.2.3		በፍትሐብሔር ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	372
	6.2.4		በውክልና ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	375
	6.2.5		በንብረት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	375

			6.2.6	በአፈፃፀም ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		377	
			6.2.7	በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		379	
	7	**ጉምሩክና ግብር/ታክስ**				380	
		7.1	**ጉምሩክና ግብር/ታክስ በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ ጉምሩክና ግብር/ታክስ የሚመለከቱ ውሳኔዎች**			381	
			7.1.1	የጉምሩክ ጉዳዮች		381	
			7.1.2	የግብር/ታክስ ጉዳዮች		388	
		7.2	**በሌላ ዘርፍ ያሉ ጉምሩክና ግብር/ታክስ የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሜ የተቀመጡ)**			395	
			7.2.1	በአሠሪና ሠራተኛ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		395	
			7.2.2	በፍትሐብሔር ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		395	
			7.2.3	በከውል ውጪ ኋላፊነትና ያላገባብ መበልፀግ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		396	
			7.2.4	በወንጀልና የወንጀል ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		396	
			7.2.5	በአፈፃፀም ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		398	
			7.2.6	በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		398	
	8	**ንብረት**				400	
		8.1	**ንብረት በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ ንብረት የሚመለከቱ ውሳኔዎች**			401	
			8.1.1	መሬት፣ ቦታና ይዞታ የሚመለከቱ ጉዳዮች		401	
				8.1.1.1	የገጠር መሬት/ቦታ/ይዞታ	401	
				8.1.1.2	ለህዝብ ጥቅም ተብሎ የሚወሰድ መሬት/ቦታ/ይዞታ	405	

			8.1.1.3	ልዩ ልዩ (ሌሎች) የመሬት/ቦታ/ይዞታ ጉዳዮች	408
		8.1.2	የማይንቀሳቀስ ንብረት		411
		8.1.3	በመንግስት የተወረሰ ቤት/ቦታ/ይዞታ የሚመለከቱ ጉዳዮች - ከአዋጅ ቁጥር 47/67 የተያያዙ ጉዳዮች		421
		8.1.4	ሁከት እንዲወገድ ከቀረበ የክስ አቤቱታ የተያያዙ ጉዳዮች		423
		8.1.5	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)		427
	8.2	**በሌላ ዘርፍ ያሉ ንብረት የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሚ የተቀመጡ)**			**427**
		8.2.1	በውል ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		427
		8.2.2	በፍትሐብሔር ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		429
		8.2.3	በቤተሰብ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		430
		8.2.4	በከውል ውጪ ኋላፊነትና ያላገባብ መበልፀግ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		431
		8.2.5	በወንጀልና የወንጀል ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		431
		8.2.6	በአፈፃፀም ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		432
		8.2.7	በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		432
9	**ከውል ውጪ ኋላፊነትና ያላገባብ መበልፀግ**				**438**
	9.1	**ከውል ውጪ ኋላፊነትና ያላገባብ መበልፀግ በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ ከውል ውጪ ኋላፊነት የሚመለከቱ ውሳኔዎች**			**439**
		9.1.1	ከውል ውጪ ኋላፊነት የሚመለከቱ ውሳኔዎች		439
			9.1.1.1	ይርጋ ጊዜ	439
			9.1.1.2	ከመጓጓዣ/ትራንስፖርት ስራዎች የተያያዙ ጉዳዮች	440

				9.1.1.3	ከስራ ግንኙነትና የጉምሩክ፣ ኤሌትሪክና ቴሌኮሙኒኬሽን ስራዎች የተያያዙ ጉዳዮች	445	
					9.1.1.3.1 ከስራ ግንኙነት የተያያዙ ጉዳዮች	445	
					9.1.1.3.2 ከጉምሩክ፣ ኤሌትሪክና ቴሌኮሙኒኬሽን ስራዎች የተያያዙ ጉዳዮች	448	
				9.1.1.4	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	450	
			9.1.2	ያላገባብ መበልፀግ የሚመለከቱ ውሳኔዎች		453	
				9.1.2.1	ይርጋ ጊዜ	453	
				9.1.2.2	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	453	
		9.2	**በሌላ ዘርፍ ያሉ ከውል ውጪ ኋላፊነትና ያላገባብ መበልፀግ የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሜ የተቀመጡ)**			455	
			9.2.1	በውል ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		455	
			9.2.2	በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		456	
	10	**የዳኝነት ሥልጣን**				457	
		10.1	**የዳኝነት ሥልጣን በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ የዳኝነት ሥልጣን የሚመለከቱ ውሳኔዎች**			458	
			10.1.1	አሰሪና ሰራተኛ		458	
			10.1.2	ውል		461	
			10.1.3	ንግድ		461	
			10.1.4	ቤተሰብ		463	
			10.1.5	ጉምሩክና ግብር/ታክስ		464	
			10.1.6	ንብረት		465	

			10.1.7	ወንጀልና የወንጀል ስነ-ስርዓት	470	
			10.1.8	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	470	
			10.1.9	ባንክና ኢንሹራንስ	471	
			10.1.10	አፈፃፀም	472	
			10.1.11	የአዲስ አበበና ድሬዳዋ ፍርድ ቤቶች የሚመለከቱ ጉዳዮች	473	
			10.1.12	የውጭ ሃገር ዜግነት/ሕግ/ንብረት/ድርጅት የሚመለከቱ ጉዳዮች	478	
		10.2	**በሌላ ዘርፍ ያሉ የዳኝነት ሥልጣን የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሜ የተቀመጡ)**		479	
			10.2.1	በአሠሪና ሠራተኛ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	479	
			10.2.2	በውል ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	485	
			10.2.3	በፍትሐብሔር ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	487	
			10.2.4	በውክልና ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	496	
			10.2.5	በቤተሰብ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	497	
			10.2.6	በጉምሩክና ግብር/ታክስ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	499	
			10.2.7	በንብረት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	499	
			10.2.8	በወንጀልና የወንጀል ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	502	
			10.2.9	በአፈፃፀም ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	503	
			10.2.10	በአእምሯዊ ንብረት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	504	
			10.2.11	በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	504	

	11	**ወንጀልና የወንጀል ሥነ-ሥርዓት**			509	
		11.1	**ወንጀልና የወንጀል ሥነ-ሥርዓት በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ ወንጀልና የወንጀል ሥነ-ሥርዓት የሚመለከቱ ውሳኔዎች**		510	
			11.1.1	የዳኝነት ሥልጣን	510	
			11.1.2	የክስ አቤቱታና ሕጋዊነት የሚመለከቱ ጉዳዮች	511	
				11.1.2.1 ይርጋ ጊዜ	511	
				11.1.2.2 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	512	
			11.1.3	ተደራራቢ ወንጀሎች	517	
			11.1.4	ተከሳሽ ወደ ፍርድ ቤት መቅረብና ሳይቀርቡ መቅረት (የመጥርያ አፈፃፀምን ጨምሮ)	519	
			11.1.5	ዋስትና	521	
			11.1.6	ማስረጃ፣ ክርክርና ፍርድ የሚመለከቱ ጉዳዮች	524	
			11.1.7	የቅጣት አወሳሰን	535	
				11.1.7.1 ቅጣት (አጠቃላይ)	535	
				11.1.7.2 ቅጣትን መገደብ	542	
			11.1.8	ይግባኝ	544	
			11.1.9	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	548	
				11.1.9.1 ከመንግስት ሥራ የተያያዙ ጉዳዮች	548	
				11.1.9.2 ከሰው መግደልና የአካል ጉዳት ማድረስ የተያያዙ ጉዳዮች	550	
				11.1.9.3 ከግብረ ስጋ ድፍረት የተያያዙ ጉዳዮች	552	

				11.1.9.4	ከንግድ፣ ጉምሩክና ግብር/ታክስ የተያያዙ ጉዳዮች	552	
				11.1.9.5	ከሕገ-ወጥ የሰዎች ዝውውር የተያያዙ ጉዳዮች	554	
				11.1.9.6	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	555	
		11.2	**በሌላ ዘርፍ ያሉ አሠሪና ሠራተኛ የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሜ የተቀመጡ)**			558	
			11.2.1	በአሠሪና ሠራተኛ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		558	
			11.2.2	በውል ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		559	
			11.2.3	በፍትሐብሔር ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		560	
			11.2.4	በጉምሩክና ግብር/ታክስ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		564	
			11.2.5	በከውል ውጪ ኋላፊነትና ያላገባብ መበልፀግ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		571	
			11.2.6	በአፈፃፀም ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		571	
			11.2.7	በአእምሯዊ ንብረት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		572	
			11.2.8	በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች		572	
	12	**ልዩ ልዩ**				575	
		12.1	**ልዩ ልዩ በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ ልዩ ልዩ የሚመለከቱ ውሳኔዎች**			576	
			12.1.1	አሠሪና ሠራተኛ		576	
			12.1.2	ውል		581	
			12.1.3	ፍትሐብሔር ሥነ-ሥርዓት		582	
			12.1.4	ንግድ		584	

			12.1.5	ውክልና የጥብቅና አገልግሎት የሚመለከቱ ጉዳዮች	584	
			12.1.6	ቤተሰብ	589	
			12.1.7	ጉምሩክና ግብር/ታክስ	589	
			12.1.8	ንብረት	591	
			12.1.9	ከውል ውጪ ኋላፊነትና ያላገባብ መበልፀግ	596	
			12.1.10	የዳኝነት ሥልጣን	596	
			12.1.11	ወንጀልና የወንጀል ሥነ-ሥርዓት	600	
			12.1.12	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	602	
			12.1.13	ባንክና ኢንሹራንስ	603	
			12.1.14	አፈፃፀም	604	
			12.1.15	አእምሯዊ ንብረት	604	
			12.1.16	የምርጫ ጉዳዮች	605	
		12.2	**በሌላ ዘርፍ ያሉ ልዩ ልዩ የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሜ የተቀመጡ)**		607	
			12.2.1	በአሠሪና ሠራተኛ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	607	
			12.2.2	በውል ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	607	
			12.2.3	በፍትሐብሔር ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	609	
			12.2.4	በንብረት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	610	
			12.2.5	በከውል ውጪ ኋላፊነትና ያላገባብ መበልፀግ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	610	

			12.2.6	በወንጀልና የወንጀል ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	611	
	13	**ባንክና ኢንሹራንስ**			612	
		13.1	**ባንክና ኢንሹራንስ በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ ባንክና ኢንሹራንስ የሚመለከቱ ውሳኔዎች**		613	
			13.1.1	የባንክ ስራዎች የሚመለከቱ ጉዳዮች	613	
			13.1.2	የኢንሹራንስ ስራዎች የሚመለከቱ ጉዳዮች	616	
		13.2	**በሌላ ዘርፍ ያሉ ባንክና ኢንሹራንስ የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሜ የተቀመጡ)**		621	
			13.2.1	በአሠሪና ሠራተኛ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	621	
			13.2.2	በውል ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	621	
			13.2.3	በፍትሐብሔር ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	622	
			13.2.4	በንግድ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	624	
			13.2.5	በውክልና ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	626	
			13.2.6	በቤተሰብ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	626	
			13.2.7	በንብረት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	626	
			13.2.8	በከውል ውጪ ኋላፊነትና ያላገባብ መበልፀግ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	627	
			13.2.9	በወንጀልና የወንጀል ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	628	
			13.2.10	በአፈፃፀም ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	628	
			13.2.11	በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	628	

	14	**አፈፃፀም**			629	
		14.1	**አፈፃፀም በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ አፈፃፀም የሚመለከቱ ውሳኔዎች**		630	
			14.1.1	የዳኝነት ሥልጣን	630	
			14.1.2	ይርጋ ጊዜ	631	
			14.1.3	በጨረታ/ሐራጅ የንብረት ሽያጭ አፈፃፀም የሚመለከቱ ጉዳዮች	632	
			14.1.4	ፍርድና የአፈፃፀም ፍርደ ቤት የስልጣን ገደብ	635	
			14.1.5	ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)	637	
			14.1.6	አፈፃፀምን መቃወም	642	
		14.2	**በሌላ ዘርፍ ያሉ አፈፃፀም የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሜ የተቀመጡ)**		644	
			14.2.1	በአሠሪና ሠራተኛ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	644	
			14.2.2	በውል ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	645	
			14.2.3	በፍትሐብሔር ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	646	
			14.2.4	በቤተሰብ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	653	
			14.2.5	በንብረት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	654	
			14.2.6	በባንክና ኢንሹራንስ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	655	
			14.2.7	በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	656	

www.abyssinialaw.com

	15	**አእምሯዊ ንብረት**			**658**	
		15.1	**አእምሯዊ ንብረት በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ አእምሯዊ ንብረት የሚመለከቱ ውሳኔዎች**		**659**	
		15.2	**በሌላ ዘርፍ ያሉ አእምሯዊ ንብረት የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሜ የተቀመጡ)**		**660**	
			15.2.1	በከውል ውጪ ኋላፊነትና ያላገባብ መበልፀግ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	**660**	
			15.2.2	በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች	**661**	

አህፁረተ ቃላትና ትርጉማቸው

	ተ.ቁ	አህፁረተ ቃል					ትርጉሙ	
	1	ኢ/ፌ/ድ/ሪ				--->	የኢትዮጵያ ፌደራላዊ ዲሞክራስያዊ ሪፖብሊክ	
	2	ኢ/ፌ/ድ/ሪ/ሕ/መ	ኢ/ህ/መ			--->	የኢትዮጵያ ፌደራላዊ ዲሞክራስያዊ ሪፖብሊክ ሕገ-መንግስት	
	3	ኢ/ፌ/ድ/ሪ/ሕ/መ/አ	ኢ/ህ/መ/አ			--->	የኢትዮጵያ ፌደራላዊ ዲሞክራስያዊ ሪፖብሊክ ሕገ-መንግስት አንቀፅ	
	4	ፍ/ህ/ቁ	ፍ/ብ/ህ/ቁ	ፍ/ህ/አ	ፍ/ብ/ህ/አ	--->	የፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር/አንቀፅ	
	5	ፍ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ	ፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ	ፍ/ሥ/ሥ/ህ/አ	ፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/አ	--->	የፍትሐብሔር ሥነ-ሥርዓት ሕግ ቁጥር/አንቀፅ	
	6	ን/ሕ/ቁ	ን/ሕ/አ			--->	የንግድ ሕግ ቁጥር/አንቀፅ	
	7	ወ/ህ/ቁ	ወ/ህ/አ			--->	የወንጀል ሕግ ቁጥር/አንቀፅ	
	8	ወ/መ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ	ወ/መ/ሥ/ሥ/ሕ/አ	ወ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ	ወ/ሥ/ሥ/ሕ/አ	--->	የወንጀል መቅጫ ሥነ-ሥርዓት ሕግ ቁጥር /አንቀፅ	
	9	አ/ቁ	አ.ቁ.	አዋጅ ቀ.		--->	አዋጅ ቁጥር	

ከአዘጋጁ የተሰጠ ማብራርያና ማሳሰብያ

- በመጀመርያ ደረጃ ይህን ፅሑፍ/ማውጫ ለራሴ ጥቅም በማሰብ ለማዘጋጀት የጀመርኩት ሲሆን ለአንዳንድ በሕግ ሞያ ያሉ ጓደኖቼ ሳናግራቸው ጠቃሚ እንደሆነ ሲነግሩኝ ለተለያየ ጉዳዮች መጠቀም የሚፈልግ ሁሉ እንዲጠቀመው በማሰብ የተዘጋጀ ነው።

- የዚህ ፅሑፍ/ማውጫ ዝግጅት ዓላማ ***አንድ*** የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የሕግ ትርጉም የሰጠባቸው ውሣኔዎች ዝርዝር ማውጫ ሰንጠረዥ አስቀድሞ ከቅጽ 01 እስከ 16 ቀጥሎም ከቅጽ 01 እስከ 24 ተዘጋጅቶ በኢንተርኔት ጭምር የሚገኙ ቢሆንም የተዘጋጁበት አገባብ/መንገድ በጥቅል በዘርፍ ደረጃ (ለምሳሌ ውል) ስለሆነ አንድ ነገር (ለምሳሌ የሽያጭ ውል) ለመፈለግ ጥቅል ዘርፉ በሙሉ ማየት ስለሚያስፈልግ ጥቅል ዘርፉ እዳለ ሆኖ በዛ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎችን በንኡስ ዘርፍ በመለየት/በመከፋፈል ማለት በቅጹ ቀደም ተከተል ሳይሆን በይዘታቸው ተመሳሳይነት ያላቸው ጉዳዮች አንድ ላይ በማምጣት በቀላሉ በመፈለግ ለመጠቀም ያለመ ነው። ***ሁለት*** ቁጥራቸው ብዙ የሆኑ ውሳኔዎች (ለምሳሌ የውል፣ ዳኝነት ሥልጣን፣ አፈፃፀም፣ የጉምሩክ ወንጀሎችና ሌሎች ጉዳዮች) ከተቀመጠ ጥቅል ዘፍር ውጪ በሌላ ዘርፍ የሚገኙት ወይም/እና ከሌላ ዘርፍ ተያያዥነት ያላቸው ውሳኔዎች ስላሉ እነዛን ውሳኔዎች ከተቀመጡበት ጥቅል ዘርፍ **"ኮፒ ፓስት"** በማለት መቀመጥ በሚገባቸው ወይም/እና ተያያዥነት ወዳላቸው ጥቅል ዘርፍ የራሱ አርእስት ተሰጥቶት በድጋሜ እንዲቀመጡ በማድረግ ስለአንድ ዘርፍ በአንድ ላይ እንዲገኙ በማድረግ በቀላሉ በመፈለግ ለመጠቀም ያለመ ነው። ***ሶስት*** በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች ከጥቂቶቹ ውሳኔዎች በስተቀር ባሉት ጥቅል ዘርፎች መቀመጥ እየተገባቸው ልዩ ልዩ በሚል ዘርፍ ስለተቀመጡ እነዛን ውሳኔዎች የጥቅል ዘርፉ አቀማማጥ ግምት ውስጥ በማስገባት በዛ ልዩ ልዩ በሚል ዘርፍ በንኡስ ዘርፍ ደረጃ ለይቶ/ከፋፍሎ በማስቀመጥ በቀላሉ በመፈለግ ለመጠቀም ያለመ ነው። ***አራት*** በማውጫው ያሉ ብዙ ውሳኔዎች ጥቅል ዘርፉ እንዳለ ሆኖ በንኡስ ዘርፍ ደረጃ ስለምን ጉዳይ መሆናቸው ስለማያሳዩ እነዛ ውሳኔዎች ዋና ምንጭ ከሚባለው ከመፅሐፉ ይዘታቸውን በማየት ጥቅል ዘርፉ ባለበት ቦታ ወደ ሚመለከታቸው ንኡስ ዘርፍ በማስቀመጥ ስለአንድ ንኡስ ዘርፍ በአንድ ላይ እንዲገኙ በማድረግ በቀላሉ በመፈለግ ለመጠቀም ያለመ ነው። ***አምስት*** በተለያየ ዘርፍ ያሉ ከማስረጃና የህግ ግምት ጋር የተያያዙ የፍትሐብሔር ጉዳዮች ለብዙ ነገር ያገለግላሉ ተብለው የተመረጡትን **"ኮፒ ፓስት"** በማለት በድጋሜ በፍትሐብሔር ሥነ-ሥርዓት ዘርፍ በማስቀመጥ በቀላሉ በመፈለግ ለመጠቀም ያለመ ነው።

- ለዚህም ተብሎ ፅሑፉ/ማውጫው በተግባር ካለው የውሳኔዎቹ አዘገጃጀት/አቀማመጥ ወጥነት እንዲኖረውና ግልፅነት እንዲኖረው በማሰብ **1) "................. (ለምሳሌ ውል)" በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ "................. (ለምሳሌ ውል)" የሚመለከቱ ውሳኔዎች** (በተግባር ባለው የዘርፎቹ አቀማመጥ ያሉ ውሳኔዎች) **2) በሌላ ዘርፍ ያሉ "................. (ለምሳሌ ውል)" የሚመለከቱ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሜ የተቀመጡ)** (ማለት እላይ በተገለፀው አገባብ ከተለያዩ ዘርፎች **"ኮፒ ፓስት"** በማለት እንደገና የተቀመጡ ውሳኔዎች) በሚል እንዲዘጋጅ ተደርገዋል።

- ይህ ፅሑፍ/ማውጫ ለማዘጋጀት በዋናነት የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የሕግ ትርጉም የሰጠባቸው ውሣኔዎች ዝርዝር ማውጫ ሰንጠረዥ ከቅጽ 01 እስከ 16 በፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት የጥናትና ህግ ድጋፍ ዳይሬክቶሬት በጥቅምት 2007ዓ/ም የተዘጋጀ የሚል በኢንተርኔት የሚገኝ እና የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የሕግ ትርጉም የሰጠባቸው ውሣኔዎች ዝርዝር ማውጫ ሰንጠረዥ ከቅጽ 01 እስከ 24 በአቶ ዋስይሁን ኃይለማርያም እና አቶ የኋላሸት ታምሩ በጥር 2013ዓ/ም የተዘጋጀ የሚል በኢንተርኔት የሚገኝ መሰረት በማድረግ የተዘጋጀ ነው። በነዛ ሁለት ምንጮች ያሉት/የታዩት አንዳንድ ግድፈቶች ለማስተካከል ከቅፅ 08 እስከ ቅፅ 24 ያሉት የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የሕግ ትርጉም የሰጠባቸው ውሣኔዎች የመፅሓፉን ማውጫና ይዘት በመጠቀም ግድፈቶቹን በማስተካከል እንዲዘጋጅ ተደርገዋል። በተጨማሪም ይህ ፅሑፍ/ማውጫ ቅፅ 25 የሚያካትት ስለሆነ የራሱ ቅፅ 25 መፅሓፍ ማውጫ ጥቅም ላይ እንዲውል ተደርገዋል። የአንዳንድ ውሳኔዎቹ ገጽ ትክክለኛነት (በተገለፀው ቁጥር የመገኘቱ ጉዳይ) እላይ ከተገለፁት ምንጮች ሆነ ዋና ከምባለው ምንጭ (መፅሐፉ) አንዳንዱ ክፍተት ያለበት ስለሆነ ዋና ዘርፉ በመያዝ ወደላይ ከፍ ወይም ወደታች ዝቅ በማለት መፈለግ የግድ የሚል ጉዳይ ነው - ከግዜ እጥረት አንፃር ሁሉም ማስተካከል ስላልተቻለ።

- እዚህ ላይ በጥቅል ዘርፉ ሆነ በዚህ በተቀመጠው ንኡስ ዘርፍ ያለው የውሳኔዎቹ አቀማመጥ እዴት መሆን አለበት የሚል የሚያነጋግር ስለሆነ የሚመለከተው አካል በቀላሉ ፈልገህ ለመጠቀም የሚያስችልና አግባብነት ካለው ሕግ አብሮ የሚሆድ አንድ ወጥ የሆነ ጥቅል ዘርፍ እና ንኡስ ዘርፍ ቢያዘጋጅ ጠቃሚ ይመስለኛል። እስከዛ ግን ይህ ፅሑፍ/ማውጫ ካለው የጥቅል ዘርፉ አቀማመጥ ወጥነት እንዲኖሮው በማሰብ ያለው የጥቅል ዘርፍ አቀማመጥ በመጠቀምና ስለጉዳዩ/ዘርፉ ጉዳዩን በሚመለከት ሕግ ያለው አገላለፅና አቀማመጥ በመጠቀም እላይ በተገለፀው አገባብ እንዲዘጋጅ ተደርገዋል።

- ይህ ፅሑፍ/ማውጫ የሚያገለግለው ለትምህርት እና ለመረጃ ምንጭነት ብቻ ነው። የውሳኔዎቹ መፅሐፍትን ጨምሮ እነዛ እላይ የተገለፁ በኢንተርኔት ያሉ ውሳኔዎች ሆነ የተዘጋጁበት ሁኔታ እውነት/ትክክል ይሁኑ ወይ አይሁኑ ለማረጋጥ ያደረጉት ጥረት የለም። ስለሆነም በዚህ ፅሑፍ/ማውጫ የተቀመጠው ነገር በማየት ወደ "እውነተኛው/ትክክለኛ" የሚባለው ውሳኔ/ምንጭ በመሄድ ማረጋገጥ አስፈላጊ ነው። በተጨማሪ በዚህ ፅሑፍ/ማውጫ ላይ ሊኖሩ በሚችል አቀማመጥ/አዘገጃጀት፣ ስህተት፣ ግድፈት፣ ጉድለት እንዲሁም አለመስማማት ሊከሰት ለሚችል ጉዳትም ሆነ ኪሳራ አዘጋጁ ምንም አይነት ኃላፊነት እንደማይወስድ አሳውቃለው።

የካቲት 2015ዓ/ም

<u>አዘጋጁ</u>

አረጋይ ገ/እግዚአብሄር (LLB, LLM)

የሕግ አማካሪና ጠበቃ

ኢ-ሜይል - Aregay14@gmail.com

አሠሪና ሠራተኛ

1. የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የህግ ትርጉም የሰጠባቸው ውሣኔዎች ማውጫ - አሠሪና ሠራተኛ - ቅጽ 01-25

ተ.ቁ	ቅፅ	የህግ ትርጉም የተሰጠበት ጉዳይ	የሰ/መ/ቁ	ተከራካሪዎች	ውሣኔው የተሰጠበት ቀን	ገጽ
		1.1 አሠሪና ሠራተኛ በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ አሠሪና ሠራተኛ የሚመለከቱ ውሳኔዎች				
		1.1.1 በቅጥር ላይ የተመሰረተ የስራ ግንኙነት የሚመለከቱ ጉዳዮች (የስራ ውል፣ የተዋዋይ ወገኖች መብትና ግዴታና ተያያዥ ጉዳዮች)				
		1.1.1.1 የዳኝነት ሥልጣን				
1	2	**ላልተወሰነ ጊዜ** የተቀጠርኩ እንደሆንኩ ብቻ ይወሰንልኝ በሚል የሚቀርብ ጥያቄ የክስ ምክንያት የሌለው ስለመሆኑ እና የግል ጥቅምን መሰረት አድርጐ የሚቀርብን የጥቅማጥቅም ክስ የማየት ስልጣን የስራ ክርክር ችሎት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀፅ 9, 10, 138, 142 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 33	16273	የኢት/ቴሌኮሙኒኬሽን ኮርፖሬሽን እና አቶ ገንታ ገምአ	ጥቅምት 22/1998ዓ/ም	32
		1.1.1.2 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
2	3	ለተወሰነ ጊዜ ወይም ላልተወሰነ ጊዜ የስራ ውል ስለማድረግ፣ አዋጅ ቁ.42/85 አንቀፅ 9, 10 እና 24	11924	የኢትዮጵያ ቴሌኮሙኒኬሽን ኮርፖሬሽን እና ወ/ት ትዕግሥት ወርቁ	ህዳር 15/1998ዓ/ም	31
3	4	ለተወሰነና ላልተወሰነ ጊዜ ስለሚደረግ የስራ ውል፣ አዋጅ ቁ. 42/85 አንቀፅ 9, 10	20885	የኢት/ቴሌ/ኮርፖሬሽን እና አቶ ገቢሳ የማነ	ጥር 3/1999ዓ/ም	2
4	4	ሰራተኛው በየአመቱ ውሉ እየታደሰ ሲሰራ መቆየቱና የሰራተኛው የቅጥር ውል በጊዜ የተገደበ መሆኑ ብቻ ለተወሰነ ጊዜ ተቀጣሪ የሚያደርገው ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 42/85 አንቀፅ 9, 10	25526	መምህር ጥላሁን አስፋው እና አዲስ ኮሌጅ	ሚያዝያ 16/1999ዓ/ም	22
5	8	ለተወሰነ ጊዜ በተደረገ የሥራ ውል ግንኙነት ለሠራተኛው የሚከፈል የማስጠንቀቂያ ጊዜ ክፍያ ተዋዋይ ወገኖች በስምምነታቸው ባስቀመጡት መልክ የሚፈፀም ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 35/2/	37201	ማታዶር አደስ ጎማ አክ/ማህበር እና እነ አቶ ኤልያስ በቀለ (14 ሰዎች)	ታህሣሥ 30/2001ዓ/ም	143

6	8	አንድ የሥራ ዘርፍ የአሠሪው ቋሚ ሥራ ቢሆንም በዚሁ ዘርፍ ሠራተኞችን ለተወሰነ ጊዜ የሥራ ውል ቀጥሮ ሊያሰራ የሚችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 10(1)(ሐ)	40305	የኢትዮጵያ ፐልፕና ወረቀት አ.ማ እና እነ አቶ ታመነ ጫላ	ታህሣሥ 21/2001ዓ/ም	158
7	9	በጡረታ የተገለሉና ለተወሰነ ጊዜ የተቀጠሩ ሠራተኞች ቋሚ ሠራተኞች የሚያገኟቸውን ልዩ ልዩ ጥቅማ ጥቅሞችን የማግኘት መብት የሌላቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 10	47469	የኢት/ኤሌ/ኃይል ኮርፖሬሽን እና እነ አቶ ስዩም ገብረፃዲቅ(22 ሰዎች)	ታህሣሥ 15/2002ዓ/ም	205
8	9	በአሰሪና ሰራተኛ በኩል በአጠቃላይ ለፕሮጀክት ሥራ በሚል የተደረገ የሥራ ውል በአሰሪና ሰራተኛ ሕጉ አንቀጽ 10(1)(ሀ) መሰረት የተደረገ እንደሆነ ተደርጐ የሚወሰድ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 10(1)(ሀ)	48648	የፃልቄ የትምህርትና የተቀናጀ የልማት ማህበር እና እነ አቶ ታጠቅ ደጀኔ (2 ሰዎች)	የካቲት 24/2002ዓ/ም	222
9	9	የሥራ ውል የተደረገው ለተወሰነ ጊዜ ወይም ሥራ ነው በሚል ክርክር በቀረበ ጊዜ ይህንኑ የማስረዳት ሸክም የሚኖር ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 9	44218	የኢትዮጵያ ኤሌትሪክ ሃይል ኮርፖሬሽን እና እነ አቶ ታጁ አባጋሮ (21 ሰዎች)	ግንቦት 13/2002ዓ/ም	254
10	9	አንድ የሥራ ውል ለተወሰነ ጊዜ ወይም ለተወሰነ ሥራ የተደረገ ነው ሊባል የሚችልበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 9,10	43160	እነ እንደገና ተሾመ (ሁለት ሰዎች) እና ኒው ጄኔሬሽን ዩኒቨ/ኮሌጅ ነቀምቴ ቅርንጫፍ	ሰኔ 22/2002ዓ/ም	270
11	13	ከሥራ ክርክር ጋር በተያያዘ የሠራተኛን ለተወሰነ ወይም ላልተወሰነ ጊዜ የቅጥር ሁኔታ ለመወሰን የተቋሙን ድርጅታዊ አቋም ብቻ መሰረት በማድረግ የሚሰጥ ውሣኔ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 9,10	67533	የኢትዮጵያ ቴሌኮሙኒሽን ኮርፖሬሽን እና እነ በረከት በለጠ (ሁለት ሰዎች)	ጥቅምት 08/2004ዓ/ም	44
12	14	ከሥራ ቅጥር ግንኙነት ጋር በተገናኘ አንድ ሥራ "ቀጣይነት ያለው" ነው ለማለት ስለሚቻልበት አግባብ፣ አንድ ሥራ በባህሪው "ቀጣይነት ያለው" ነው ለማለት ስራው ረዘም ላለ ጊዜ መስራቱን ብቻ ሣይሆን የሥራው ባህሪ ከአሠሪው ድርጅት (ተቋም) አይነተኛ ሥራ ጋር የሚሄድና በመደበኛነት የሚከናወን መሆኑን ጭምር ማረጋገጥ የሚያስፈልግ ስለመሆኑ፣	80350	ሸራተን አዲስ እና እነ አቶ ገናናው ከበደ (ሃምሳ አንድ ሰዎች)	ጥቅምት 20/2005ዓ/ም	27

13	14	አንድ ሠራተኛ በባህሪው ቀጣይነት ባለው ሥራ ላይ መቀጠሩ መረጋገጡ ብቻ ሠራተኛው ላልተወሰነ ጊዜ እንደተቀጠረ የሚያስቆጥረው ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 24(1)	79853	የአዲስ አበባ ከተማ መንገዶች ባለሥልጣን እና እነ አቶ ጌታቸው ደበበ (14 ሰዎች)	ህዳር 04/2005ዓ/ም	36
14	15	የስራ ውል የሚመሠረተው ማንኛውም ሰው ደመወዝ እየተከፈለው በአሰሪው መሪነት በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ ለተወሰነ ወይም ላልተወሠነ ጊዜ ወይም የተወሰነ ሥራ ለአሰሪው ለመስራት የተስማማ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 2(3),4	81814	እነ ወ/ት ፌቨን የሺጌታ (12 ሰዎች) እና የኢትዮጵያ አየር መንገድ	ሐምሌ 18/2005ዓ/ም	24
15	15	አንድ ሠራተኛ የቅጥሩ ውል አይነት ቋሚም ይሁን ግዜያዊ ለሠራተኛ በህጉ በተፈቀዱ ጥቅሞች የመጠቀምና ህጉ የሰጣቸውን ከለላዎች የማግኘት መብት ያለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 162 የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 42(2)	87338	ዮቴክ ኮንስትራክሽን ኃ.የተ.የግል ማህበር እና እነ አቶ ገብሬ በላይነህ (5 ሰዎች)	ግንቦት 21/2005ዓ/ም	30
16	16	በአሰሪና ሰራተኛ መካከል የሚፈጠር የስራ ግንኙነትን መነሻ በማድረግ ሰራተኛው በሕግ የተሰጠውን መብቱን ለመተው የሚያደርገው ስምምነት የህግ ውጤት የማይኖረው ስለመሆኑ፣	92410	ቻይና ሀይ ዌይ ግሩፕ ሊሚትድ እና አቶ ውብሸት እንግዳው	ጥር 29/2006ዓ/ም	69
17	16	በአሰሪና ሰራተኛ መካከል በሚደርግ የቅጥር ውሉ ላይ በግልፅ የሙከራ ጊዜ እንዲኖር ካልተስማሙ በስተቀር አሰሪው የሙከራ ጊዜ ነው ብሎ በሚያስበው ጊዜ ውስጥ የሰራተኛውን የስራ ውል ያለማስጠንቀቂያ ሊያቋርጥ የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ 377/1996 አንቀፅ 11(3)	98052	በርሄ ሐጎስ ጠቅላላ ስራ ተቋራጭ እና አቶ ገመቹ አዱኛ	ሐምሌ 14/2006ዓ/ም	86
18	16	በአሰሪና ሰራተኛ መካከል በሚደረግ የስራ ግንኙነት የተነሳ ለተወሰነ ጊዜ ለፕሮጀክት ስራ መደብ የተቀጠረ ሠራተኛ ከአንድ የፕሮጀክት ወደ ሌላ የፕሮጅክት ስራ አዘዋውሮ ማሰራት በአሰሪውና ሰራተኛው መካከል ላልተወሰነ ጊዜ የስራ ግንኙነት ተፈጥሯል ለማለት የማያስችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 30፣ አንቀፅ 10	93813	ዛምራ ኮንስትራክሽን ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር እና ሙሉጌታ አምባዬ ጠበቃ አደም ታደለ	የካቲት 13/2006ዓ/ም	119

19	17	አንድን ሰው ሠራተኛ ነው ለማለት በቅጥር ላይ የተመሰረተ የሥራ ግንኙነት መኖር፣ ሠራተኛው አገልግሎት የመስጠት ግዴታ ያለበት መሆኑ፣ ሊሰጥ የሚገባውን አገልግሎትመቼ ሊያከናውን እንደሚገባና እንዴት ማከናወን እንደሚኖርበት አሰሪው የመቆጣጠር ስልጣን ያለው ስለመሆኑ መረጋገጥ ያለባቸው ስለመሆኑ፣ አንድን አደጋ በስራ ላይ የደረሰ ነው ለማለት ሠራተኛው ስራውን በማከናወን ላይ እያለ ወይም ከስራው ጋር ግንኙነት ባለው ሁኔታ ከራሱ ውጪ በሆነ ምክንያት ወይም በአካሉ በማንኛውም ክፍል ተፈጥሯዊ እንቅስቃሴ ላይ በድንገት የደረሰበት ጉዳት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀፅ 2.4፣58.96፣97፣107፣110	105555	እነ መፍትሄ ሙጫ (ሰስት ሰዎች) እና አቶ ዑስማን አሊ	መጋቢት 18/2007ዓ/ም	91
20	21	በመንግስት መስሪያ ቤቶች የሚፈጸም ጊዜያዊ ቅጥር ውል ሊከተላቸው ስለሚገባ መስፈርቶች መንግስት መስሪያ ቤት የሚደረግ የጊዜያዊ ሰራተኛ ቅጥር ውል ለፕሮጀክት ስራ ካልሆነ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 515/99 አንቀጽ 22/3/፣93 የኢ.ፌ.ድ.ሪ ጠቅላይ ሚኒስቴር ጽ/ቤት ህዳር 18/2005 በቁጥር መ80-893/1/ የተጻፈ ደብዳቤ የሲቪል ሰርቪስ ሚኒስቴር በቁጥር ሲሰመ30/መ/18/22/459 በ16/04/2005 **የተጻፈ ደብዳቤ**	132714	ዶ/ር ደስአለኝ ተመስገን እና የአዲስ አበባ ሳይንስና ቴክኖሎጂ ዩኒቨርስቲ	ታህሳስ 28/2009ዓ/ም	9
21	21	በኮንትራት /በጊዜያዊነት/ የተሰጠ አገልግሎት ለጡረታ ተግባር ስለሚያዝበት አግባብ፣ አዋጅ ቁጥር 345/1995 ፤ በአዋጅ ቁጥር 907/2007	130944	አቶ ተሞገስ ወ/መላክ እና የመንግስት ሠራተኞች ማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ	ሐምሌ 26/2009ዓ/ም	34
22	24	አንድ የመንግስት መስሪያ ቤት ባወጣው የቅጥር ማስታወቂያ መሰረት ተወዳድሮ አሸናፊነቱ ተረጋግጦ ቅጥር የፈፀመ ሰራተኛ ቅጥሩ የቅጥር ስርዓት ለመግዛት የወጣው ህግን ባልተከተለ መንገድ የተፈፀመ መሆኑ ከተረጋገጠ ስህተቱ የቀጣሪው መንግስት መስሪያ ቤት ቢሆን እንኳን ቅጥሩ ፀንቶ የሚቆይበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር የመንግሥት ሠራተኞች አዋጅ 56/2010 አንቀፅ 94	165886	አቶ አምባቸው ተፈራ እና ልደታ ክ/ከተማ ወረዳ 9 ፐብሊክ ሰርቪስና የሠው ሃብት ልማት	የካቲት 11/2011ዓ/ም	157
		1.1.2 የሥራ ስንብት/ማቋረጥና ተያያዥ ጉዳዮች (ከሥራ ማገድን ጨምሮ)				
		1.1.2.1 የሥራ ቅነሳና ተያያዥ ጉዳዮች				
		1.1.2.1.1 የዳኝነት ሥልጣን				
23	1	የአሰሪና ሰራተኛ ጉዳይ ወሳኝ ቦርድ የዳኝነት ስልጣን፣	18180	የኬ.ኬ ብርድ ልብስ ፋብሪካ መሰረታዊ ሰራተኞች ማህበር	ሐምሌ 29/1997ዓ/ም	3

		የሰራተኛ ቅነሳ ጉዳይን በሚመለከት ስለሚነሳ ክርክር፣ አዋጅ ቁ.42/85 አንቀፅ 138(1)፣ 147		እና የኬ.ኬ ጨርቃ ጨርቅ ኢንዱስትሪ		
24	17	የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት የሠራተኛ ጉዳይ ወሣኝ ቦርድ የወሰነውን ጉዳይ በይግባኝ ሲያይ የህግ ስህተት መኖሩን እና አለመኖሩን ከማረጋገጥ ባለፈ የፍሬ ጉዳይ እና የማስረጃ ምዘናን በተመለከተ የማየት እና የማረም ስልጣን የሌለው ስለመሆኑ፣ አንድ አሠሪ **የሠራተኛ ቅነሳ** በሚል ምክንያት ሠራተኞችን **ከሥራ ሲያሰናብት** በአዋጁ የሠራተኛን ቅነሳ በተመለከተ የተቀመጡትን ድንጋጌዎች መሠረት ማድረግ ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 28(2)(ሐ) ፣29፣140	102512	እነ ብርሀኑ ቢኒ (ሰላሳ አራት ሰዎች) እና የአርባ ምንጭ ጨርቃጨርቅ ፋብሪካ	ታህሳስ 10/2007ዓ/ም	81
		1.1.2.1.2 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
25	6	ከሠራተኞች ማህበር ወይም ተወካይ ጋር በመመካከር በአሰሪ የሚደረግ የሠራተኞች ቅነሳ የህግ አግባብ ያለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 28(1)	35440	የዋልያ አገር አቋራጭ አውቶቡስ ድርጅት እና ብርሃኑ አለሜ	ግንቦት 19/2000ዓ/ም	367
26	8	የድርጅት ምርታማነትን ለማሳደግ፣ የአሰራር ዘዴዎችን ለመለወጥ ወይም በአዲስ ቴክኖሎጂ ለመጠቀም የሠራተኛ ቅነሣ የሚደረግበት አግባብ፣ ቅነሣ የሚደረግበትና ተፈፃሚ ሊሆን የሚችልበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 28(2)(ሐ)፣ 29(3)	42752	እነ ወ/ት ማሚ አሠፋ (36 ሰዎች) እና ብሔራዊ አስጎብኚ የጉዞ ወኪል (NTO)	ግንቦት 12/2001ዓ/ም	190
27	8	ለፕሮጀክት ሥራ የተቀጠሩ ሠራተኞች ቅነሣ በሚካሄድበት ወቅት አሰሪው በአዋጅ ቁ.377/96 ላይ የተመለከተውን የሠራተኞች ቅነሣ ሥነ-ሥርዓት መከተል የማይጠበቅበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 30(1)	39042	ዮቴክ ኮንስትራክሽን ኃ/የተ/የግል ማህበር እና ጀማል መሐመድ	ግንቦት 26/2001ዓ/ም	202
28	8	የኮንስትራክሽን ሥራ የሚሰራ ድርጅት የሥራው መጠን በቀነሰ ጊዜ ሠራተኞችን ለማሰናበት የማስጠንቀቂያና ሌሎች የቅነሳ ሥነ-ሥርዓቶችን ሳይከተል ቅነሳ ለማካሄድ የሚችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 30	42075	አፍሪካዊት የህንፃ ስራ ተቋራጭ ኃ/የተ/የግል ማህበር እና እነ አቶ እንድሪስ ዓሊ	ሐምሌ 16/2001ዓ/ም	221
29	17	ከስራ በቅነሳ ምክንያት ለሚሰናበት ሠራተኛ የስራ ስንብት ክፍያ የሚከፈል ስለመሆኑ፣	105620	እነ አቶ ሀብቴ ብርሃኔ (ስድስት ሰዎች) እና	ሚያዚያ	88

		አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 39(1)(ሐ)፣40(1)(3)፣28(2)(ሀ)(3)		አቶ ሙሉነህ ቡና ላኪ ትራንስፖርትና ትሪንቢት አገልግሎት	13/2007ዓ/ም	
		1.1.2.2 የሥራ ስንብት/ማቋረጥና ተያያዥ ጉዳዮች				
		1.1.2.2.1 የዳኝነት ሥልጣን				
30	2	በሕዝብ አስተዳደር አካል ውስጥ የሚሰራ ሰራተኛ ከመ/ቤቱ ጋር ባለው ስራ ክርክር የአዋጅ ቁ. 42/85 ተፈፃሚ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 42/85 አንቀጽ 2(1)፣ 3(2)(ሠ) **(ጉዳዩ ከስራ እግድ የተያያዘ ክርክር ነው)**	14414	የጊምቢ ከተማ አስ/ጽህፈት ቤት እና ወ/ሮ መረርቱ ፈቃዱ	ጥቅምት 1/1998ዓ/ም	12
31	2	በድርጅት ውስጥ የስራ መሪ የሆነ ሰራተኛ ከአሰሪው ጋር ያለው የስራ ክርክር የሚገዛው በፍትሐብሔር ህጉ የስራ አገልግሎት መስጠትን ስለሚመለከቱ ውሎች ክፍል በተመለከቱት ድንጋጌዎች ስለመሆኑ እና **የስራ ውሉ ተቋርጦ** የስራ መሪው ስራ ላልሰራበት ጊዜ ደመወዝ የሚያገኝበት የህግ ምክንያት ስላለመኖሩ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2534፣ 2540፣ 2541(1)	18307	ንብ ትራንስፖርት አ.ማ. እና አቶ ተገኑ መሸሻ	ጥቅምት 25/1998ዓ/ም	142
32	4	ስለ መሠረታዊ የህግ ክርክር፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 27(1)ሐ **(ጉዳዩ የስራ ሰንብት ክርክር ነው)**	24153	አቶ መንግስቱ አባተ እና የባህር ትራንዚት ድርጅት	መጋቢት 26/1999ዓ/ም	18
33	8	**በሃይማኖት ተቋም** ውስጥ መንፈሳዊ (ሃይማኖታዊ) አገልግሎት የሚሰጥ ሰራተኛ ከተቋሙ ጋር ያለው የስራ ግንኙነት በአሰሪና ሰራተኛ አዋጁ የሚሸፈን ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	18419	ሐመረወርቅ ቅ/ማሪያም ቤ/ክርስቲያን ሰበካ ጉባኤ ጽ/ቤት እና እነ ዲያቆን ምህረት ብርሃን (ስድስት ሰዎች)	ግንቦት 4/1998ዓ/ም	229
34	9	**በክርስትና ሃይማኖት ተቋም** ውስጥ በዲያቆንነት ሥራ ከማገልገል ጋር በተያያዘ የሚቀርቡ የሥራ ክርክር ጉዳዮች በአሰሪና ሰራተኛ ጉዳይ አዋጅ መሠረት ሊስተናገዱ የማይችሉ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	47806	የሆህተሰማይ ቅድስት ማሪያም ቤተክርስቲያን ሰበካ ጉባኤ ጽ/ቤት እና ዲያቆን አያሌው አዲሱ	ታህሣሥ 20/2002ዓ/ም	203
35	9	ከአሰሪና ሠራተኛ ግንኙነት ጋር በተገናኘ ሁለቱ ወገኖች አዋጅ ቁ. 377/96 "ን" ወደ ጐን በማድረግ በሌላ አገር ህግ ለመዳኘት ስምምነት ያደረጉ በመሆኑ ብቻ ጉዳዩ የግለሰብ አለም አቀፍ ህግ ጥያቄን ያስነሳል በሚል በፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ሊስተናገድ የማይገባ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 የውጭ አገር ድርጅት ሆኖ በኢትዮጵያ ተመዝግቦ በሚሰራ **የበጐ አድራጐት ድርጅት** ላይ ተፈፃሚነት	50923	ፋውንዴሽን አፍሪካ እና አቶ አለሙ ታደሰ	ግንቦት 19/2002ዓ/ም	260

		ያለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 3/3/ /ለ/ **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**				
36	11	በአዋጅ በተቋቋመ የት/ት ተቋም ውስጥ በሚገኝና በራሱ ገቢና በጀት የሚተዳደርና ሠራተኞችን ቀጥሮ በሚሠራ ክበብ ውስጥ የሚሠሩ ሠራተኞች ጋር በተያያዘ የሚነሱ ክርክሮች በአሰሪና ሠራተኛ ጉዳይ አዋጅ ሊስተናገድ የሚገባ ስለመሆኑ እና ተቋሙን ለማቋቋም የወጣው አዋጅ ተፈፃሚ ይሆናል ለማለት የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አዋጅ ቁ. 515/96 አዋጅ ቁ. ደንብ ቁጥር 61/96 **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	46075	አቶ ንጉስ ሃዴሽ እና የመቀሌ ዩኒቨርስቲ ተማሪዎች ዲን	ታህሳስ 25/2003ዓ/ም	170
37	11	ከሥራ ክርክር ጋር በተገናኘ አሰሪና ሠራተኛው ያደረጉት የሥራ ቅጥር ውልን አስመልክቶ ክርክር ቢነሳ ጉዳዩን የሚገዛው ከኢትዮጵያ ሌላ /ውጭ/ የሆነ አገር ህግ መሆኑንና የሥራ ቦታውም ቢሆን ከኢትዮጵያ ውጪ እንዲሆን የተስማሙ እንደሆነ ጉዳዩ በአጠቃላይ የአለም አቀፍ የግለሰብ ህግ (private international law) ጥያቄን የሚያስነሳ በመሆኑ ጉዳዩን ለማየት ስልጣን ያለው ፍ/ቤት የትኛው ነው?፣ በየትኛው አገር ህግ መሰረት?፣ የመሳሰሉትን ጥያቄዎች ለመመለስ ስልጣን ያለው የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 25/88 አንቀጽ 11/2/ **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	60685	አቶ በዛብህ እሸቱ እና ሳሊኒ ኮንስትራክሽን	የካቲት 21/2003ዓ/ም	173
38	11	በአዋጅ ቁ. 147/91 መሠረት በተቋቋመ ማህበር ውስጥ ላሉ ሰራተኞች አዋጅ ቁ. 377/96 ተፈፃሚ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	59579	ወ/ሮ አሞኘሽ ገብሬ እና የአቃቂ መለዋወጫ ዕቃዎች የእጅ መሣሪያዎች አ/ማ ሠራተኞች የገንዘብና ቁጠባ ብድር ኃ/የተ/የግ/ማህበር	ግንቦት 16/2003ዓ/ም	197
39	13	ለትርፍ ያልተቋቋሙ ድርጅቶች (መያዶች) በስራቸው የሚቀጥሯቸውን ሠራተኞች በተመለከተ አግባብነት ባላቸው የኢትዮጵያ ሕጎች የሚዳኙ መሆኑን በመግለጽ ከኢትዮጵያ መንግስት ጋር በመግባቢያ ሰነድ ስምምነት ያደረጉ እንደሆነ በድርጅቶቹ እና በሰራተኞቻቸው መካከል የሚነሱ አለመግባባቶች በስምምነቱ መሠረት እልባት ሊያገኝ የሚገባ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀጽ 3(3) **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	67996	ሳሳካዋ ግሎባል 2000 ፕሮጀክት እና አቶሸዋድንበር ደቻሳ	ሰኔ 19/2004ዓ/ም	79
40	14	የጥብቅና ሙያ አገልግሎት ለመስጠት ፈቃድ ያለው የህግ ባለሙያ በሙያው አገልግሎት ለመስጠት ከ3ኛ ወገን ጋር በሚያደርገው ውል የሚፈጠረው ግንኙነት በእውቀት ሥራ ውል ላይ የተመሠረተ እንጂ ሠራተኛውን እንደ የስራ መሪ ወይም ተቀጣሪ የማያስቆጥረው ስለመሆኑ፣ በአዋጅ ቁ. 377/96 የማይገዛ ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	81405	አቶ አህመድ ሲራጅ እና የአወሊያ ዋና ማስተባበሪያ ጽ/ቤት	ጥር 29/2005ዓ/ም	19

41	16	የአዋጅ ቁጥር 377/96 የተፈፃሚነት ወሰን በአሠሪና ሠራተኛ መካከል በሚቋቋም በቅጥር ላይ የተመሰረተ የሥራ ግንኙነት ላይ ተፈጻሚነት የሚኖረው ቢሆንም በአዋጁ በግልጽ በተደነገጉ ሌላ ሕግ በሚገዛቸው ግንኙነቶች ላይ ተፈጻሚነት የማይኖረው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 3 **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	92152	ግርማ ደሳለኝ እና ወጣቶች ገነት የመጀመሪያ ደረጃ ት/ቤት	የካቲት 11/2006ዓ/ም	89
42	16	በአሰሪና ሰራተኛ መካከል በተነሳ ክርክር በመጀመሪያ ደረጃ የቀረበው ለክልል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ከሆነ ጉዳዩ በተነሳበት ክልል የሰበር ችሎት የተደራጀ እስከሆነ ድረስ በክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት ሳይታይ እና ውሳኔው የመጨረሻ መሆኑ ሳይረጋገጥ በቀጥታ ለፌዴራል ጠ/ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ቀርቦ ሊስተናገድ የሚችልበት ህጋዊ ምክንያት የሌለ ስለመሆኑ፣ በአዋጅ ቁጥር 25/1988 አንቀጽ 5(6)፣ በአዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀጽ 138(1) **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	94102	ኢትዮቴሌኮም ደቡብ ምዕራብ እና ጋምቤላ ሪጅን እና ወ/ሮ ሳባ መንገሻ	ሚያዚያ 21/2006ዓ/ም	134
43	16	በሥራ ተከራካሪ ወገኖች ማንነት የፍርድ ቤቶችን ሥልጣን የክልል ወይም የፌዴራል ብሎ ለመወሰን እንደወሳኝ መለኪያ ሊወስድ የሚገባ ስላለመሆኑ፣ ኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግሥቱ አንቀጽ 50፣ 51 እና 80 ከፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 14 እና 15 አዋጅ ቁ. 25/88 አንቀጽ 5 **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	94839	መተሃራ ስኳር ፋብሪካ እና ጥበቡ እሸቱ (139 ሰዎች)	መጋቢት 22/2006ዓ/ም	137
44	16	የጡረታ እድሜያችን ሳይደርስ በጡረታ እንድንወጣ ተደርጐ **የስራ ውላችን ከህግ ወጪ ተቋርጧል** በማለት የሚቀርብ ክስን መደበኛ ፍ/ቤት ስንብቱ በህግ አግባብ የተደረገ መሆን አለመሆኑን የማጣራትና የመመርመር ስልጣን ያለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀጽ 23-27 (1)(ተ) እና 30፣ 40 አዋጅ ቁጥር 714/2003 አንቀጽ 19(7)	98099	እነ ወ/ሮ ደንቄ ከዳ (ሀያ ሰዎች) እና የኢትዮጵያ ፕልፕ እና ወረቀት አክስዮን ማህበር	ሰኔ 19/2006ዓ/ም	153
45	17	በስራ ክርክር የተከራካሪ ወገኖች ማንነት የፍርድ ቤቶችን ስልጣን (የክልል ወይም የፌዴራል) ብሎ ለመወሰን እንደወሳኝ መለኪያ ሊወሰድ የማይገባ ስለመሆኑ፤ የአሰሪው እርምጃ ህገ ወጥነት የተረጋገጠ እንደሆነ የክፍያ መጠኑ ሊሰላ የሚገባው አዋጁ ባስቀመጠው ስሌትና በማስረጃ በተረጋገጠ የደመወዝ መጠን መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀፅ 35(1(ለ))፣ 39(1(ለ))፣ 40(1)(2)፣ 43(4(ሀ)፣ 68፣71 **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	95638	ኢስት ሲሚንት አክሲዩን ማህበር እና አቶ ዘላለም ታደሰ	መስከረም 29/2007ዓ/ም	44

46	17	አንድ ባለሙያ በአሠሪው ቁጥጥር ሳይሆን በራሱ የሙያ ኃላፊነት የሙያ አገልግሎት ለመስጠት ከአንድ አሠሪ ጋር ውል ሲኖረው ጉዳዩ የሚገዛው በአሠሪና ሠራተኛ ህግ ስላለመሆኑ፣ ከአንድ ባለሙያ ጋር የሙያ ግልጋሎት ውል ያለው አሠሪ ውሉን በማናቸውም ጊዜ ማፍረስ ሥለመቻሉ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 3 ንዑስ አንቀስ /1//2/ የፍ/ህ/ቁ. 2140፣ 2646/1/፣ 2638/1/ **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	101396	አዲስ አጠቃላይ ሆስፒታል እና ዶ/ር ምስራቅ ጥላሁን	ታህሳስ 21/2007ዓ/ም	55
47	19	በውጭ ሃገር ስለሚኖር የስራ ውል የግል አገልግሎት (በውጭ ሃገር ለተሰጠው አገልግሎት) ተፈፃሚ ሊሆን የሚገባው ህግ ስለስራና ሰራተኛ ማገናኘት አገልግሎት የወጣ አዋጅ 632/2001 ስለመሆኑ፣ በዚህ አይነት የውል ግንኙነት ውስጥ የሚቀርብ የክፍያ ጥያቄ **በአስር አመት ይርጋ** የሚታገድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ. 1677(1) እና 1845 **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	101675	ወ/ሮ መስከረም ሞጋ እና ወ/ሮ ትግስት አረጋ	ጥቅምት 24/2008ዓ/ም	6
48	21	አንድ ሠራተኛ የሥራ መሪ ሆኖ ሥራውን ሲመራ በፈጸማቸው ማናቸውም ክንውኖች ምክንያት በተወሰደበት እርምጃ ሊያነሳቸው የሚችላቸው የመብት ጥያቄዎች የሥራ መሪው በሂደት ወደ ሠራተኛ የሥራ መደብ የተዘወረ ቢሆንም እንኳን በፍትሐብሔሩ ድንጋጌዎች የሚገዙ ስለመሆናቸው፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 3/1፣3/2/ሐ **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	130685	ወጋገን ባንክ እና አቶ አናጋው ገበየሁ	ሕዳር 13/2009ዓም	2
49	25	የአሰሪና ሰራተኛ ሕግ ያስቀመጠው አስገዳጅ የክርክር መፍቻ መንገድ ሳይጣስ በሕጉ ከተጠቀሱት ዘዴዎች በተሻለ ሁኔታ የጊዜ፣ የሰው እና የገንዘብ ሀብት የሚቆጥብ እና በአሰሪና ሰራተኛ መካከል የሚከሰት አለመግባባት ፍትሀዊ በሆነ አኳኋን የሚፈታበትን ዘዴ ወይም የስራ ክርክር እልባት የሚያገኝበትን ስርዓት በኀብረት ስምምነት መዘርጋትን ህጉ የማይከለክል ስለመሆኑ - አሠሪና ሠራተኛ ጉዳይ አዋጅ ቁጥር 1156/2011 አንቀጽ 136፣142፣144 እና 145 ለስራ ክርክር ችሎት ክስ ማቅረብ የሚቻለው በኀብረት ስምምነት በተመለከተው መሰረት ቅሬታ ለቅሬታ ሰሚ አካል ከቀረበ በኋላ በሆነ ጊዜ **የይርጋ ጊዜ መቆጠር** ያለበት ቅሬታ ሰሚ አካል ውሳኔ ከሰጠበት ቀን ቀጥሎ ካለው ቀን ጀምሮ ስለመሆኑ - አዋጅ ቁጥር 1156/2011 አንቀጽ 164/1 **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	219611	አቶ አስራኤል ሉሌ እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	ሰኔ 29/2014ዓ/ም	463
		1.1.2.2.2 ይርጋ ጊዜ				
50	3	የስራ ውል በህገ ወጥ መንገድ **ተቋርጧል** በሚል የሚቀርብ ክስ መቅረብ ስላለበት የጊዜ ገደብ፣	17483	የኦሮሚያ ገጠር መንገዶች ባለሥልጣን እና	ታህሳስ	7

		አዋጅ ቁ. 42/85 አንቀፅ 162(1)		ወ/ሮ ሮማን ደምሴ	20/1998ዓ/ም	
51	6	የአሰሪ **የስራ ስንብት** እርምጃ የመውሰድ መብት ለስንብቱ ምክንያት የሆነው ጉዳይ ከተከሰተበት ጀምሮ በሰላሳ የስራ ቀናት ውስጥ ተግባራዊ ካልሆነ መብቱ በይርጋ የሚቀር ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/97 አንቀፅ 27(3)	31857	መሐመድ አብደላ እና የድሬዳዋ ኢትዮ ጂቡቲ ምድር ባቡር	መጋቢት 17/2000ዓ/ም	269
52	8	በአሰሪና ሰራተኛ ሕጉ ውስጥ "የሥራ ቀናት" የሚለው ሃረግ ሊተረጐም የሚችልበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 27(3) **(ጉዳዩ ከስራ ስንብት የተያያዘ ሆኖ ድንጋጌው ይርጋ ጊዜ የሚመለከት ነው)**	36377	የኢት/የጅቡቲ ም/ባቡር ድርጅት እና ተሾመ ኩማ	ህዳር 2/2001ዓ/ም	111
53	8	ከሥራ ጋር በተገናኘ በሚፈፀም ድርጊት መነሻነት በሠራተኛው ላይ በፖሊስ የሚደረግ ምርመራ የይርጋ ጊዜን የማያቋርጥ ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	37573	የውሃ ሥራዎች ኮንስትራክሽን ድርጅት እና አቶ መሐመድ አደን	ህዳር 16/2001ዓ/ም	122
54	9	ከሥራ ክርክር ጋር በተያያዘ አሰሪ ሠራተኛው የፈፀመውን ድርጊት መሠረት አድርጐ **ለማሰናበት** የሚችለው የሥራ ውሉን ለማቋረጥ ምክንያት የሆነው ነገር መከሰቱን ካወቀበት ጊዜ ጀምሮ በሚቆጠሩ ሰላሳ ቀናት ውስጥ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 **አንቀፅ 27(3)**	45746	ጉደር አግሮ ኢንዱስትሪ ኃ/የተ/የግል/ማህበር እና አቶ በለጠ ጫላ	ሚያዝያ 6/2002ዓ/ም	246
55	9	ከሥራ ክርክር ጋር በተያያዘ የሚነሣው የይርጋ የጊዜ ገደብ የሚሰላው የሥራ ቀናትን ብቻ በማስላት ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 163(2)**(ጉዳዩ የስራ ሰንብት ክርክር ነው)**	51912	የኢትዮጵያ ኤርፖርቶች ድርጅት እና ወ/ሮ ሰፋኒት አጥናፉ	ሰኔ 7/2002ዓ/ም	263
56	11	ከአሰሪና ሠራተኛ ክርክር ጋር በተያያዘ አሰሪው ሠራተኛው የሚጠይቀውን **የገንዘብ ክፍያ** በማመን የፃፈው ደብዳቤ ሠራተኛው መብቱን ለማስከበር በሚያቀረበው የክፍያ ጥያቄ ላይ የሚቆጠረውን ይርጋ የሚያቋርጥ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 164/3/ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1852/1/**(ጉዳዩ በጡረታ ምክንያት የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	63635	አቶ ጉልላት ወልዴ እና የሸቀጦች ጅምላ	ሰኔ 27/2003ዓ/ም	187
57	11	ከአሰሪና ሠራተኛ ጉዳይ ጋር በተያያዘ በፍ/ቤት የተሰጠ **ፍርድ እንዲፈፀም** የሚቀርብ አቤቱታ ፍርድ ከተሰጠበት ቀን አንስቶ በአንድ አመት ጊዜ ውስጥ ካልቀረበ በይርጋ የሚታገድ ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	53527	የኢት/ፖስታ አገ/ድርጅት እና አቶ በዳሶ መልካቶ	መስከረም 27/2003ዓ/ም	217
58	11	የመንግስት ሰራተኞች አዋጅን መሰረት በማድረግ የሚነሳ ክርክር የሚስተናገድበት ህግና **የይግባኝ ማቅረቢያ ጊዜ፣** ይግባኝ ለማቅረብ ጊዜ ያለፈበትን አቤቱታ ተቀብሎ ለማስተናገድ የሚቻልበት የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣	61843	ሰይፉ ናስር እና የአ.አ ከተማ አስተዳደር	መጋቢት 23/2003ዓ/ም	227

		አዋጅ ቁ. 515/99 አንቀጽ 76/2/ አዋጅ ቁ. 6/2000 አንቀጽ **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**		ፍትህና ህግ ጉዳዮች		
59	16	**የሥራ ውል በመቋረጡ** ምክንያት በሰራተኛውም ሆነ በአሰሪው የሚቀርብ ማንኛውም የክፍያ ጥያቄ ሥራ ውሉ በተቋረጠ በ6 ወር ጊዜ ውስጥ ካልቀረበ በይርጋ የሚታገድ ስለመሆኑ፣ የጳጉሜ ቀናት በይርጋ ቀናት የማይካተቱ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 162(4)፣ የፍ/ሕ/ቁ. 1860(3)	96458	ኢትዮጵያ የርቀት ትምህርት ኮሌጅ እና ዶ/ር ደሣለኝ ተመስገን	ሐምሌ 29/2006ዓ/ም	92
60	16	በአሰሪና ሰራተኛ መካከል ያለ የሥራ ግንኙነት **በተቋረጠ** በስድስት ወራት ጊዜ ውስጥ የክፍያ ጥያቄ ያለበት አካል መብቱን ካልጠየቀ በይርጋ የሚታገድ መሆኑን፣ በተጨማሪነት ስድስት ወር ከሞላው (ካለፈው) በኃላ የሁለቱ የስራ ግንኙነት ቢቀጥል እንኳን አስቀድሞ የታገደውን የስንብት ክፍያ ጥያቄን ከአዋጁ ድንጋጌ ይዘት አኳያ የይርጋ ጊዜን ሊያቋርጥ የሚችል ስላለመሆኑ፣ አዋጅ 377 አንቀፅ 162(3)፣ 162(4)	92302	አቶ ርዕሰም እምባፍራሽ እና ኢትዮ ቴሌኮም	ጥር 26/2006ዓ/ም	98
61	16	የሥራ መሪ መብቱን ለማስከበር የሚችልበት የይርጋ ጊዜ አቆጣጠር፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ 1846 **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	94931	ወ/ሮ ጥሩቀርቅ መንግስቴ እና የተገጣጣሚ ህንፃ አካላት ማምረቻ ድርጅት	የካቲት 14/2006ዓ/ም	150
62	19	በውጭ ሃገር ስለሚኖር የስራ ውል የግል አገልግሎት (በውጭ ሃገር ለተሰጠው አገልግሎት) ተፈፃሚ ሊሆን የሚገባው ህግ ስለስራና ሰራተኛ ማገናኘት አገልግሎት የወጣ አዋጅ 632/2001 ስለመሆኑ፣ በዚህ አይነት የውል ግንኙነት ውስጥ የሚቀርብ የክፍያ ጥያቄ **በአስር አመት ይርጋ** የሚታገድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ. 1677(1) እና 1845 **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	101675	ወ/ሮ መስከረም ሞጋ እና ወ/ሮ ትግስት አረጋ	ጥቅምት 24/2008ዓ/ም	6
63	25	የአሰሪና ሰራተኛ ሕግ ያስቀመጠው አስገዳጅ የክርክር መፍቻ መንገድ ሳይጣስ በሕጉ ከተጠቀሱት ዘዴዎች በተሻለ ሁኔታ የጊዜ፣ የሰው እና የገንዘብ ሀብት የሚቆጥብ እና በአሰሪና ሰራተኛ መካክል የሚከሰት አለመግባባት ፍትሀዊ በሆነ አኳኋን የሚፈታበትን ዘዴ ወይም የስራ ክርክር እልባት የሚያገኝበትን ስርዓት በኅብረት ስምምነት መዘርጋትን ህጉ የማይከለክል ስለመሆኑ - አሠሪና ሠራተኛ ጉዳይ አዋጅ ቁጥር 1156/2011 አንቀጽ 136፣142፣144 እና 145	219611	አቶ አስራኤል ሉሌ እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	ሰኔ 29/2014ዓ/ም	463

		ለስራ ክርክር ችሎት ክስ ማቅረብ የሚቻለው በኅብረት ስምምነት በተመለከተው መሰረት ቅሬታ ለቅሬታ ሰሚ አካል ከቀረበ በኋላ በሆነ ጊዜ **የይርጋ ጊዜ መቆጠር** ያለበት ቅሬታ ሰሚ አካል ውሳኔ ከሰጠበት ቀን ቀጥሎ ካለው ቀን ጀምሮ ስለመሆኑ - አዋጅ ቁጥር 1156/2011 አንቀጽ 164/1 **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**				
		1.1.2.2.3 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
64	2	በአሰሪ "ገንዘብ" ላይ ሰራተኛው ያደረሰው ጉዳት በአሰሪው "ንብረት" የደረሰ ጉዳት ስለመሆኑ እና ሰራተኛ የስራ ውሉ ተቋርጦ ስራ ላልሰራበት ጊዜ ደመወዝ የሚያገኝበት የህግ ምክንያት ስላለመኖሩ፣ አዋጅ ቁ. 42/85 አንቀፅ 27(1) (በ)፣ 53 (1)፣ 54	17189	የሸቀጦች ጅምላ ንግድና አስመጪ ድርጅት እና አቶ ንጉሴ ዘለቀ	ጥቅምት 17/1998ዓ/ም	92
65	3	የስራ ውሉ በህግ ወጥ መንገድ የተቋረጠ የስራ መሪ ስለሚያገኘው መፍትሔ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2570፣ 2573፣ 2574፣ 2571	15815	አርሲ እርሻ ልማት ድርጅት እና አቶ ሰለሞን አበበ	ታህሳስ 10/1998ዓ/ም	2
66	3	አንድ ሰራተኛ የስራ ውሉ ሲቋረጥ ያልተጠቀመበት የአመት እረፍት ቀናት በገንዘብ ተቀይሮ ስለሚከፈልበት የህግ አግባብ፣ አዋጅ ቁ. 42/85 አንቀፅ 79(2)እና (5)፣ 77(5)፣ 77(3)	14057	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና አቶ ጌታሁን ኃይሉ	ጥቅምት 30/1998ዓ/ም	42
67	3	በህገ ወጥ መንገድ የስራ ውሉ የተቋረጠ ሰራተኛ ወደ ስራ እንዲመለስ ስለሚወሰንበት የህግ አግባብ፣ አዋጅ ቁ. 42/85 አንቀፅ 23(1)፣ 43(3),40(1) እና (2)፣44	18581	በአዲስ አበባ እስላማዊ ድርጅት የአወሊያ ጤና ጥበቃ እና ሲ/ረ ቀቡላ ከድር	ህዳር 20/1998ዓ/ም	56
68	4	የስራ ውልን ስለማቋረጥ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 27(1) ሐ	21961	አቶ ግርማ ነጋሽ እና ቢግ ትሬዲንግ ኃ/የተ/የግል ማህበር	መጋቢት 18/1999ዓ/ም	12
69	4	የስራ ውል በተቋረጠ ጊዜ ስራ ላልተሰራበት ውዝፍ ደሞዝ የሚከፈል ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 42/85 አንቀፅ 43፣ 53(1)፣ 54	20457	የኢት/ንግድ ባንክ እና ወ/ሮ አለሚቱ ሞገስ	መጋቢት 20/1999ዓ/ም	16
70	4	ስለ መሠረታዊ የህግ ክርክር፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 27(1)ሐ **(ጉዳዩ የስራ ሰንብት ክርክር ነው)**	24153	አቶ መንግስቱ አባተ እና የባህር ትራንዚት ድርጅት	መጋቢት 26/1999ዓ/ም	18
71	6	ለተወሰነ ጊዜ የተቀጠረ ሠራተኛ የተወሰነው ጊዜ ከማብቃቱ በፊት የስራ ውሉ ያለ በቂ ምክንያት ከተቋረጠ ሠራተኛው የውሉ ጊዜ ወይም ስራው እንኪያልቅ ቢቆይ ያገኘው የነበረውን ደሞዝ የሚያህል ደሞዝ የሚከፈለው ስለመሆኑ፣	18832	የኢትዮጵያ ኤሌትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን	ህዳር 3/2000ዓ/ም	289

		አዋጅ ቁ. 42/85 አንቀፅ 43(4)(ለ)		እና እነ አቶ ከበደ ቱሉ (6 ሰዎች)		
72	6	የሥራ መሪ የሆነ ሰው የሥራ ውሉ ተቋርጧል በሚል ሣይሰራ ለቆየበት ጊዜ ውዝፍ ደመወዝ ሊከፈለው የሚችልበት የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣	21329	የኢት/ቴሌኮሚኒኬሽን ኮርፖሬሽን እና እነ አቶ በቀለ ኩምሳ	ጥቅምት 19/2000ዓ/ም	299
73	6	አሰሪ የሥራ ውሉ ዘመን ከማለቁ በፊትም ቢሆን በቂና ህጋዊ ምክንያት ካለው የሠራተኛን የሥራ ውል ሊያቋርጥ ስለመቻሉ፣ በበቂ ምክንያት የተደረገ የሥራ ውል ማቋረጥ ማስጠንቀቂያ አልተሰጠም በሚል ህገ-ወጥ ስንብት ነው ሊባል የማይችል ስለመሆኑ፣ በአንድ ድርጅት ውስጥ ያለን የስራ መደብ በሌላ ሦስተኛ ወገን እንዲከናወን አስተላልፎ መስጠት (out sourcing) የሥር ውል ለማቋረጥ ሕጋዊ ምክንያት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 35	22275	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና አቶ ኃይሌ ገ/ሥላሴ	ሐምሌ 10/1999ዓ/ም	305
74	6	በህገ ወጥ መንገድ የሥራ ውሉ የተቋረጠበት ሠራተኛ በሞተ ጊዜ ለጥገኞቹ ክፍያ የሚፈፀምበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ. 377/ 96 አንቀፅ 39(2)፣ 110(2)፣ 40	25317	ጥቁር አባይ ትራንስፖርት እና ደሳለኝ አብርሃ	ህዳር 10/2000ዓ/ም	310
75	6	በህጋዊ መንገድ የሥራ ውሉ የተቋረጠበት ሠራተኛ የሥራ ስንብት ክፍያ የማግኘት መብት የሌለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 39	25511	የኢትዮጵያ ልማት ባንክ እና አቶ አብራራው ከፍያለው	ጥቅምት 2/2000ዓ/ም	313
76	6	የሥራ ውሉ በህገ-ወጥ መንገድ ተቋርጧል በሚል ወደሥራ እንዲመለስ የተወሰነለት ሠራተኛ ካልሆነ በስተቀር ውዝፍ ደመወዝ የማይከፈል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 43(5)	27704	ድራጋዶስ ጄናፒ የመንገድ ስራ ድርጅት እና አብዲ ሁሴን	ጥቅምት 5/2000ዓ/ም	323
77	6	አንድ ሠራተኛ የሥራ ውሉ ተቋርጦ ለነበረበት ጊዜ የዓመት ዕረፍት ሊያገኝ የማይችል ስለመሆኑ፣ የዓመት ፈቃድ ከሁለት ዓመታት በላይ ሊተላለፍ የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 79(5)	27959	የኢት/ፖስታ አገ/ድርጅት እና አቶ አሊ መሐመድ	ህዳር 3/2000ዓ/ም	325

78	6	አሠሪ ቋሚ ስራ ሆኖ እየተቋረጠ አልፎ አልፎ የሚሰራ ስራ እንዳለቀ የሠራተኛን ውል ለማቋረጥ የሚችል ስለመሆኑ፣	29692	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና እነ አቶ አለማየሁ ከበደ	ጥቅምት 12/2000ዓ/ም	327
79	6	የውክልና ስልጣን ማስረጃ በወካይና በተወካይ መካከል የቅጥር ውል ስለመኖሩ የሚያስረዳ ስላለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ ከጥብቅና አገልግሎት የተያያዘ የስራ ሰንብት ክርክር ነው)**	29866	ቻይና ዋንቦ ኢንጅነሪንግ ኮርፖሬሽን እና ወርቅነህ ምህረቴ	ግንቦት 7/2000ዓ/ም	336
80	6	በጡረታ የተገለለን ወይም የጡረታ ዕድሜው ያለፈን ሠራተኛ ወደ ሥራ መልስ ተብሎ አሰሪ የሚገደድበት የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 24(3) አዋጅ ቁ. 345/95 አንቀፅ 12(1)(ሐ)	31402	የኢት/አገር አቋራጭ ከፍተኛ አውቶብስ የግል ባለንብረቶች ማህበር እና አቶ አያሌው ይርጉ	ሚያዝያ 30/2000ዓ/ም	348
81	6	በአዋጅ ቁጥር 97/90 መሠረት ሥራውን በማከናወን ላይ የነበረን ፋብሪካ የተረከበ ባንክ ከሠራተኞች መብቶች ጋር በተያያዘ ለሚነሱ ጥያቄዎች ምላሽ እንዲሰጥ ሊገደድ የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 16 አዋጅ ቁ. 97/90 **(ጉዳዩ የስራ ሰንብት ክርክር ነው)**	33314	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና እነ አቶ አለማየሁ ወልዴ (አስር ሰዎች)	ግንቦት 28/2000ዓ/ም	355
82	6	በወንጀል ጉዳይ ተከሶ ነፃ የተባለ ሰው በፍትሐብሔር ረገድ ከቀረበበት ክስም የግድ ነፃ ይሆናል ወደሚል ድምዳሜ ሊያደርስ የሚችል ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 **አንቀፅ 27**	34588	የኢትዮጵያ ኤሌትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን እና ደረጀ ወልደ ኪዳን	ግንቦት 5/2000ዓ/ም	364
83	6	አዲስ ወደ ተዛወሩበት ቦታ በመሄድ ስራ አለመጀመር እና ለአምስት ተከታታይ የስራ ቀናት በስራ ገበታ ላይ አለመገኘት በአሰሪው አነሳሽነት የስራ ውልን ለማቋረጥ በቂና ህጋዊ ምክንያት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 27(2)(ለ)	29415	ዋተር አክሽን እና ይልማ አሰፋ	ጥር 27/2000ዓ/ም	370
84	6	ያለ በቂ ምክንያት ከስራ መቅረት አሠሪ የስራ ውልን ለማቋረጥ የሚያስችለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 27(1) (ለ)	32822	ጂ.ሰሸን የንግድና ኢንዱስትሪ የመኸር ቃጫ ውጤቶች ፋብሪካ እና መኮንን አበራ	ጥር 27/2000ዓ/ም	374
85	7	የስራ መሪ የሥራ ውል ያለአግባብ በተቋረጠ ጊዜ የስራ መሪው ሊያገኝ ስለሚገባው ልዩ ልዩ ክፍያዎች እና ጥቅማጥቅም፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2573, 2574/2/, 2570/2/, 2577, 2562	23609	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና አቶ አሰበወርቅ ዘገዬ	ታህሳስ 15/2000ዓ/ም	21

86	8	የፕሮቪደንት ፈንድ ተጠቃሚ የሆነ ሠራተኛ የሥራ ስንብት ክፍያ የማግኘት መብት የሌለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 494/98 አንቀፅ 2/ሰ/	35197	አዋሽ ኢንተርናሽናል ባንክ አ.ማ እና ኤፍሬም ንዋየማሪያም	ጥቅምት 13/2001ዓ/ም	96
87	8	ለፕሮጀክት ሥራ የተቀጠሩ ሠራተኞች የተቀጠሩበት የፕሮጀክት ሥራ ሲጠናቀቅ የሥራ ውላቸው የሚቋረጥ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 10/1//ሠ//ሀ/	35621	ሰንሻይን ኮንስትራክሽን እና እነ አቶ ፍቃዱ ገቢሣ (2 ሰዎች)	ጥቅምት 11/2001ዓ/ም	99
88	8	የአሰሪ ንብረት የሆነን ገንዘብ ማጉደል ያለማስጠንቀቂያ ሊያሰናብት የሚችል ጥፋት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 27/1/ተ/	35484	የኢትዮጵያ አየር መንገድ እና አቶ ደረጀ ማሞ	ህዳር 25/2001ዓ/ም	107
89	8	የፕሮቪደንት ፈንድ ወይም/እና የጡረታ አበል ተጠቃሚ የሆነ ሠራተኛ የሥራ ስንብት ክፍያ ለማግኘት መብት የሌለው ስለመሆኑ፣	37048	የሚድሮክ ኮ/ኢት/ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና አቶ ሣህሉ ምትኩ	ህዳር 2/2001ዓ/ም	113
90	8	በወንጀል ጉዳይ ተከሶ ነፃ መውጣት በራሱ አንድን ሠራተኛ ወደ ቀድሞ ሥራ ለመመለስ መብት የሚሰጥ ስላለመሆኑ፣	37256	አ/አ/የምግብ አዳራሽ አስተዳደር እና ወ/ሮ የውብዳር ጥላሁን	ህዳር 4/2001ዓ/ም	116
91	8	ለአምስት ተከታታይ ቀናት በሥራ ገበታ ላይ ያለበቂ ምክንያት አለመገኘት ያለማስጠንቀቂያ ከሥራ ሊያሰናብት የሚችል ስለመሆኑ፣	37402	የንኮማድኃ/የተ/የግል/ማህበር እና አቶ ቡሽራ በቀለ	ህዳር 11/2001ዓ/ም	119
92	8	የሥራ ውል በስምምነት ተቋረጠ ለማለት የሚቻለው ስምምነቱ በፅሁፍ የተደረገ እንደሆነ ስለመሆኑ፣	37575	ቃሊቲ ባሌስትራ ማምረቻ እና ብርሃኑ ልደት ወልዴ	ህዳር 2/2001ዓ/ም	124
93	8	በአሰሪ በተደረገ የሥራ ዝውውር ቅሬታ አድሮብኛል በሚል ምክንያት ከሥራ መቅረት የህግ ድጋፍ የሌለው ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ የስራ መቋረጥ ክርክር ነው)**	37778	አዲስ መለዋወጫ ዕቃዎች አስመጪ አከፋፋይ እና አቶ ካሣሁን ከበደ	ህዳር 4/2001ዓ/ም	126
94	8	በአሰሪና በሠራተኛ መካከል የሥራ ውል ግንኙነት አለ ለማለት የሚቻልበት አግባብ፣ **(ጉዳዩ የስራ መቋረጥ ክርክር ነው)**	03171	የኢ/ኤሌ/ሃይል ኮርፓሬሽን እና ወ/ት ትርሲት ደገፋ	ህዳር 16/2001ዓ/ም	129
95	8	አንድ ሠራተኛ በአሰሪው ንብረት ላይ ጉዳት አድርሷል በሚል ያለማስጠንቀቂያ ሊሰናበት የሚችልበት አግባብ፣ በአሰሪና ሰራተኛ ሕጉ ውስጥ “የአሰሪ ንብረት” በሚል የተገለፀው ሐረግ ሊተረጐም የሚችልበት አግባብ፣	34669	አድማስ ኮሌጅ እና ሠለሞን ሙሉአለም	ታህሣሥ 2/2001ዓ/ም	134

		አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 27/1//ሸ/				
96	8	የተረከበው የአሠሪ ንብረት የጠፋበት ሰራተኛ ንብረቱን ለግል ጥቅሙ ወይም ለሌላ ሶስተኛ ወገን ጥቅም ያዋለው ያለመሆኑን ካላስረዳ በቀር የንብረቱ መጥፋት ሠራተኛውን ያለማስጠንቀቂያ ከሥራ ለማሰናበት የሚያስችል በቂ ምክንያት ሊሆን የሚችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 27(1)(መ)(ቀ) 14(2)(ለ)(2)	39118	ደሣለኝና ቤተሰቡ ኃላ/የተ/የግል ማህበር እና አቶ በፈቃዱ በላይ	ታህሣሥ 23/2001ዓ/ም	136
97	8	በህብረት ስምምነት ወይም በሌላ አካኋን የተወሰነ የሥራ ውል የሚቋረጥበት ምክንያት ካለ በአሰሪና ሠራተኛ አዋጅ ያልተመለከተ ቢሆንም ተፈፃሚ ሊሆን የሚችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 3787/96 አንቀፅ 27/1/	36591	ማታዶር አዲስ ጎማ አ.ማ እና ደረጀ ኡመታ	ታህሳስ 14/2001ዓ/ም	139
98	8	የሥራ መሪ በሆነ የሥራ መደብ ላይ በጊዜያዊነት መስራት ግለሰቡን የሥራ መሪ ከመሆን የሚያስቀረው ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 3/2/ /ሐ/ **(ጉዳዩ የስራ ሰንብት ክርክር ነው)**	36894	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና አቶ ሙላት ታረቀኝ	ታህሳስ 30/2001ዓ/ም	141
99	8	የጥበቃ ሥራን የሚሠራ ሠራተኛን በተመለከተ የሥራ ውሉ ያለአግባብ ተቋርጧል በሚል ሲወሰን በአሠሪውና ሠራተኛው መካከል ሊኖር የሚገባው ከፍተኛ መተማመን የሚሻክር በመሆኑ ሰራተኛው ወደ ሥራ እንዲመለስ የሚሰጥ ውሳኔ ተገቢ ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 43	37454	ሰላም የቴክኒክና የሙያ ማሰልጠኛ ማዕከል እና ከበደ ሰይፉ	ታህሣሥ 16/2001ዓ/ም	146
100	8	ወደ ሥራ እንዲመለስ የተፈረደለት ሠራተኛ ለመመለስ ፈቃደኛ ሳይሆን ቀርቶ የሥራ ክርክሮችን የሚወስነው አካል ሠራተኛው አግባብነት ያላቸውን ክፍያዎች ተከፍሎት ከሥራ እንዲሰናበት ሊወሰን የሚችለው በመጀመሪያው ፍርድ መሠረት ያልተፈፀመ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 43/3/	38255	አበባ ትራንስፖርት ኃ/የተ/የግል ማህበር እና አለምሰገድ ኃይሉ	ታህሣሥ 23/2001ዓ/ም	149
101	8	የሥራ ውሉን በፍቃዱ የቋረጠ ሠራተኛ የህብረት ስምምነት የሚፈቅድለት ከሆነ ፕሮቪደንት ፈንድና የሥራ ስንብት የማግኘት መብት የሚኖረው ስለመሆኑ፣	37551	አቶ ድካምየለህ ጥበቡ እና አርሾ የህክምና ላብራቶሪ ኃ/የተ/የግል/ማህበር	ታህሣስ 9/2001ዓ/ም	152
102	8	የስራ ውል የተቋረጠው ከህግ ውጪ ነው ተብሎ በተወሰነ ጊዜ የስራ ውሉ የተቋረጠበት ወገን/ሠራተኛ/ ሊወሰኑለት የሚገቡ ክፍያዎች፣	34476	ኡመላ በጅሣ እና	ታህሳስ 2/2001ዓ/ም	155

				ብሔራዊ አስጐብኚና ጉዞ ወኪል		
103	8	አንድ ሠራተኛ ይሰራው የነበረ የሥራ መደብ መሰረዝ ወይም አለመኖር ለሥራ ውሉ መቋረጥ በቂ ምክንያት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀጽ 28(1) (መ)	40804	ዳንዲቦሩ ዩኒቨርስቲ ኮሌጅ እና እነ ተክሉ ኡርጌ ኢደኤ (ሁለት ሰዎች)	ጥር 26/2001ዓ/ም	160
104	8	በድርጅት ውስጥ በተደረገ የመዋቅር ማሻሻያ የሥራ መደብ የተሰረዘ እንደሆነ የሥራ መደብ የተሰረዘበትን ሠራተኛ በማስጠንቀቂያ ለማሰናበት የሚቻልበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀጽ 28(1)(መ)	38811	ርሆቦት ሆሊ ሴቪየር ኃ/የተ/የግል ማህበር እና አቶ አማረ አድማሱ	የካቲት 17/2001ዓ/ም	167
105	8	በአንድ ድርጅት ውስጥ ያለ የሥራ መደብ በሌላ 3ኛ ወገን እንዲከናወን አስተላልፎ መስጠት (out sourcing) የስራ ውል ለማቋረጥ ህጋዊ ምክንያት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 28	38435	ኤስ.ኦ.ኤስ የህፃናት መንደር እና እነ አቶ ከበደ ኲምሣ (ስድስት ሰዎች)	የካቲት 17/2001ዓ/ም	169
106	8	ላልተወሰነ ጊዜ የተደረገ የሥራ ውል የሚቋረጠው ማስጠንቀቂያ በመሰጠት ስለመሆኑ፣	38023	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና ብርሃኑ ደስዬ	የካቲት 17/2001ዓ/ም	171
107	8	የአንድ ሠራተኛን ድርጊት ከባድ ቸልተኝነት ነው ለማለት የሥራውን ባህሪ ከግምት ውስጥ ማስገባት የሚያስፈልግ ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ የስራ መቋረጥ ክርክር ነው)**	41115	ሜድሮክ ኮንስትራክሽን ኃ/የተ/የግል/ማህበር እና አቶ ሞገስ ሽፈራው	የካቲት 26/2001ዓ/ም	175
108	8	አንድ ሠራተኛ የአሠሪው ንብረት የሆነን ገንዘብ ማጉደሉ የተረጋገጠ እንደሆነ አሠሪው ሠራተኛውን በፍ/ብሔር ከሶ ገንዘቡን የማስመለሱ ጉዳይ እንደተጠበቀ ሆኖ የሥራ ውሉን ያለማስጠንቀቂያ ሊያቋርጥ የሚችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 27(1)(መ)	42292	የኢትዮጵያ መብራት ኃይል ኮርፖሬሽን እና አቶ ከበደ አቡነቴ	መጋቢት 24/2001ዓ/ም	180
109	8	በአሠሪው ወደሌላ ቦታ ተዛውሮ እንዲሠራ የተደረገ ሠራተኛ ዝውውሩን በወቅቱ ሣይቃወም የተዛወረበት የሥራ ገበታ ላይ ለ5 ተከታታይ ቀናት የቀረ እንደሆነ የሥራ ውሉን ለማቋረጥ የሚያበቃ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀጽ 27 (1)(ለ)	41623	አበባ ትራንስፖርት ኃ/የተ/የግል ማህበር እና አቶ ሣሙኤል ኪዳኔ	መጋቢት 8/2001ዓ/ም	182
110	8	ከ30 ቀናት በላይ ሠራተኛን ከሥራ የማገድ ተግባር ሠራተኛን እንደማሰናበት የማይቆጠር ስለመሆኑ፣ አሠሪው ከ30 ቀናት በላይ ሠራተኛው ለታገደበት ጊዜ ደሞዝ እንዲከፍል የሚደረግበት አግባብ፣	41411	ሙሉሙል ዳቦ መጋገሪያ ድርጅት እና	ግንቦት 11/2001ዓ/ም	184

		ከሥራ ያለአግባብ ታገድኩኝ በሚል የቀረበን ክስ በማስተናገድ ላይ ያለ ፍ/ቤት በክርክሩ ሂደት ሠራተኛው ከሥራ የተሰናበተ መሆኑን ካወቀ የተያዘው ጭብጥ እንዲሻሻል እና ጭብጡ እንዲስተካከል በማድረግ ጉዳዩን ማየት ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 27(4)		አቶ በለጠ ተገኝ		
111	8	በሠራተኛ እጅ የሚገኙ የአሠሪ ንብረቶች መመለስ ወይም አለመመለስ ጉዳይ ሠራተኛው የሥራ ውሉ በተቋረጠ ጊዜ የሚያነሣቸውን ልዩ ልዩ ክፍያዎችን ለማስተናገድ ግምት ውስጥ መግባት ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 36፣ 38	39464	ሐረር ቢራ አክሲዮን ማህበር እና አቶ አብዱልቃድር አብዱረዛቅ	ግንቦት 25/2001ዓ/ም	193
112	8	ቀድሞ ይሰራበት የነበረን የሥራ መደብ በመሰረዙ ምክንያት ሠራተኞችን በማሰናበት ፋንታ በክፍያ አነስተኛ ወደሆነ ሌላ የሥራ መደብ እንዲሰሩ ያደረገ አሠሪ ለሠራተኞቹ በቀድሞው ደመወዝ መሠረት እንዲከፍል የሚገደድበት የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣	41786	የኢትዮጵያ አየር መንገድ እና እነ አቶ አሰፋ አቤቦ (ሦስት ሰዎች)	ግንቦት 26/2001ዓ/ም	195
113	8	በጥበቃ ሥራ የተቀጠረ ሠራተኛ እንዲጠብቅ የተሰጠው የአሰሪ ንብረት የጠፋ እንደሆነ ሰራተኛው ለንብረቱ መጥፋት አስተዋጽኦ ያለማድረጉን ማረጋገጥ ካልተቻለ በስተቀር በሃላፊነት ሊያስጠይቀው የሚችል ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ የስራ መቋረጥ ክርክር ነው)**	39650	የየረር በር ምስራቅ ፀሐይ ቅዱስ ዑራኤል ቤ/ክ እና እነ ቄስ ሰፊነው ደሣለኝ	ግንቦት 27/2001ዓ/ም	198
114	8	በተጭበረበረ ማስረጃ ሥራ የተቀጠረ ሠራተኛ በሥራ ላይ እያለ የማጭበርበር ድርጊቱ የታወቀ/የተደረሰበት/ ከሆነ ማጭበርበሩ የተከሰተው ሥራውን በማከናወን ላይ እንዳለ ተቆጥሮ ሊያስናብተው የሚችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 27(1) (ሐ)	39543	የፍልውሃ አገልግሎት ድርጅት እና አቶ በረከት ተ/ማርያም	ግንቦት 4/2001ዓ/ም	200
115	8	የሥራ መደብ ዝውውርን በመቃወም ቅሬታን በማሰማት ላይ መሆን በስራ ቦታ ላይ ላለመገኘት እንደ በቂ ህጋዊ ምክንያት የሚወሰድ ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 27(1)(ለ)	38189	ሮፖክ ኢንተርናሽናል ኃላ/የተ/የግል ማህበር እና ይደርሳል አእምሮ	ግንቦት 27/2001ዓ/ም	204
116	8	አሠሪ የሥራ መሪ የሆነን ሠራተኛውን ያሰናበተው ያለበቂ ምክንያት ቢሆንም እንኳን ተገቢ የሆነ ካሣ ለመክፈል ከሚገደድ በስተቀር ሠራተኛውን ወደ ሥራ እንዲመልስ ሊገደድ የማይችል ስለመሆኑ፣	37982	የትምህርት መሣሪያዎች ማምረቻ እና ማከፋፈያ ድርጅት እና አቶ ታደሰ ዘነበ	ሰኔ 16/2001ዓ/ም	207

117	8	ለሥራ ማስኬጃነት የተቀበሉትን የአሰሪ ገንዘብ አጉድሎ መገኘት ያለማስጠንቀቂያ ከሥራ ሊያሰናብት የሚችል ጥፋት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 27(1)(መ)	41720	የእንጨት መሠንጠቂያና መገጣጠሚያ ድርጅት እና ረዲ እንዳለ	ሰኔ 9/2001ዓ/ም	210
118	8	የሥራ ውል የተቋረጠው በህጉ አግባብ ነው ተብሎ የተወሰነ እንደሆነ የሥራ ስንብትና የካሣ ክፍያ የማይከፈል ስለመሆኑ፣	39861	የኢት/ቴሌኮሙኒኬሽን ኮርፖሬሽን እና አቶ ሣምሶን በለጥካቸው	ሰኔ 18/2001ዓ/ም	212
119	8	በቃል ከሥራ ተሰናበትኩ በሚል ክስ የሚያቀርብ ሠራተኛ አሰሪው ከሥራ ያሰናበተው ስለመሆኑ የማስረዳት ሸክም ያለበት ስለመሆኑ፣	43610	ናይከ ኃላ/የተ/የግ/ማህበር እና አቶ ሰለሞን ተሰማ	ሐምሌ 21/2001ዓ/ም	214
120	8	የሥራ ውል እንደተቋረጠ የጡረታ አበል ለማግኘት መብት ያለው ሠራተኛ የሥራ ስንብት የማይከፈለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 39 አዋጅ ቁ. 494/98 አንቀጽ 2(2) (ሰ)	39808	ናዝሬት ሣሙና ፋብሪካ እና ዘውዴ ኃ/ማርያም	ሐምሌ 21/2001ዓ/ም	223
121	8	የሥራ መሪ ከሠራተኛ ሊለይ የሚችልበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 3, አዋጅ ቁ. 494/98 አንቀጽ 2 **(ጉዳዩ የስራ ሰንብት ክርክር ነው)**	42901	የትምህርት መሣሪያዎች ማምረቻ እና ማከፋፈያ ድርጅት እና ወ/ሮ ንግስት ለጥይበሉ	ሐምሌ 21/2001ዓ/ም	225
122	9	የግንባታ ዕቃዎች እጥረት አጋጥሟል በሚል የሚደረግ የሥራ ስንብት ህገ-ወጥ ነው ሊባል የሚችል ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 26፣28፣30	41385	ጊጋ ኮንስትራክሽን ኃ/የተ/የግ/ማ እና እነ ተረፈ ዘርጋው (ስድስት ሰዎች)	ጥቅምት 3/2002ዓ/ም	185
123	9	የአሰሪና ሠራተኛ አዋጅን መሠረት አድርጐ ከሚቀርብ ክርክር ጋር በተገናኘ በግልፅ ዳኝነት ተጠይቆበት ውሣኔ ሣይሰጥ ከተጠየቁት ዳኝነት መካከል ወደ ሥራ የመመለስ ጉዳይ ላይ ብቻ ውሣኔ ከተሠጠና ሠራተኛው ወደ ሥራ መመለስ ሳይፈልግ ቢቀር ቀድሞ ዳኝነት በጠየቀባቸው ነገር ግን ውሣኔ ባላረፈባቸው ነጥቦች ላይ ዳኝነት ሊጠየቅ የሚችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 43(3)	42361	ወ/ት ትዕግስት ንጉሴ እና ኤስ.ኦ.ኤስ ኢንፋንት ኢትዮጵያ	ጥቅምት 5/2002ዓ/ም	187
124	9	በትርፍ ሰዓት በሌላ መሥሪያ ቤት ሰርተሃል በሚል ሠራተኛን ያለማስጠንቀቂያ ለማሰናበት የሚያስችል የህግ ምክንያት የሌለ ስለመሆኑ፣ አዋጅ 377/96 አንቀፅ 27	42818	አቢሲኒያ ባንክ አ.ማ እና ወ/ር ሙለታ ገዳ	ጥቅምት 10/2002ዓ/ም	189

125	9	አሰሪ በግልፅ ባልፈቀደበት ሁኔታ በሁለት ቦታ በተመሳሳይ ጊዜ መስራት ሠራተኛውን የማታለል ተግባር እንደፈፀመ የሚያስቆጥረው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀፅ 27(1)(ሐ)	41767	የአዲስ አበባ ውሃና ፍሳሽ ባለስልጣን እና አቶ አድማስ ደምሰቸው	ህዳር 8/2002ዓ/ም	190
126	9	ሥራውን በገዛ ፈቃዱ የሚለቅ ሰራተኛ የስንብት ክፍያ ለማግኘት የሚችለው ቢያንስ የ5 ዓመት አገልግሎት ያለው እንደሆነ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 494/98 አንቀጽ 2(ሸ)	44410	ወ/ሮ ላይላ ረዲ እና ድሬ ኢንዱስትሪዎች ኃ/የተ/የግል ማህበር	ኅዳር 01/2002ዓ/ም	195
127	9	በአሰሪና ሠራተኛ አዋጅ መሠረት የሥራ ግንኙነት በአንቀፅ 30 መሠረት ሲቋረጥ አሰሪ ማስጠንቀቂያ የመስጠት ግዴታ የሌለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 30፣ 28(2)	49057	አስመላሽ እና ልጆቹ ኮንስትራክሽን ኃ/የተ/የግል ማህበር እና ዮሐንስ እሺበል	ጥር 5/2002ዓ/ም	211
128	9	የጡረታ መብት ያለው እና መደበኛ የጡረታ ዕድሜው ደርሶ የተሰናበተ ሰራተኛ የስንብት ክፍያ ለማግኘት መብት የሌለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 494/98 አንቀጽ 2/2(ሰ) እና (ሸ)	46276	ተንዳሆ ስኳር ፋብሪካ ፕሮጀክት እና እነ ኃይሌ ይማም (ሁለት ሰዎች)	የካቲት 11/2002ዓ/ም	213
129	9	አንድ ድርጅት በመክሰሩ ወይም በሌላ ምክንያት ለዘለቄታው በመዘጋቱ የሥራ ውል ሲቋረጥ ሠራተኞች የስንብት ክፍያ ሊከፈላቸው የሚገባ ስለመሆኑ፣ ድርጅት ለዘለቄታው እንዲቆም የሚያደርግ ሁኔታ ሲከሰት ማስጠንቀቂያ ለሠራተኞች መሰጠት ያለበት ስለመሆኑ፣	42985	ውድ መጣስ ኦሮ አስመጪና ላኪ ድርጅት እና እነ አቶ ሁነኛው ሰጠ (21 ሰዎች)	የካቲት 25/2002ዓ/ም	215
130	9	የጠብ አጫሪነት ኃይለ ቃልና ዘቻ አዘል ንግግር በሥራ ቦታ ላይ ማድረግ ያለማስጠንቀቂያ ከሥራ የሚያሰናብት ጥፋት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 27(1)(ረ)	49958	ግዬን ትራቭልና ቱርስ ኃ/የተ/የግ/ማ እና አቶ ዳንኤል አስፋው	የካቲት 12/2002ዓ/ም	217
131	9	በሞት ምክንያት የሥራ ውል ሲቋረጥ ለሠራተኛው ጥገኞች ስለሚከፈል ካሣ፣ ካሣው የሚከፈልበትና የሚሰላበት ሁኔታ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 110	40529	የህፃን ዮናታን ነጋ ተሻገር ጠ/ጥጋቡ ጌጤ እና አቶ ለገሠ አበራ	የካቲት 10/2002ዓ/ም	219
132	9	ሠራተኞችን ለማበረታታት በሚል የሚደረግ የደመወዝ (ጥቅማጥቅም) ጭማሪን መሠረት በማድረግ ጭማሪውን የሚፈቅደው መመሪያ ከመውጣቱ በፊት የሥራ ውሉ የተቋረጠ ሠራተኛ የሚጠይቀው መብት የሌለ ስለመሆኑ፣	47825	የኮንስትራክሽንና ቢዝነስ ባንክ (አ.ማ) እና	የካቲት 25/2002ዓ/ም	224

				እነ አቶ ዘርዓየሁ ስሜ (ሁለት ሰዎች)		
133	9	አንድ ሠራተኛ በሥራ ላይ ከሚፈፅመው ጥፋት ጋር በተያያዘ ከሥራ ታግዶ ሊቆይ ስለሚችልበት ሁኔታ በህብረት ስምምነት ሊወሰን የሚችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	47535	የሸቀጦች ጅምላ ንግድና አስመጪ ድርጅት እና አቶ እንግዳው ላቀው	መጋቢት 20/2002ዓ/ም	226
134	9	የአሰሪና ሰራተኛ ሕጉ አሰሪና ሰራተኛ ስምምነት ሊያደርጉባቸው የሚችሉበት ጉዳዮች ጋር በተያያዘ ጥፋትንና ጥቅምን በተመለከተ የተለያየ አቋም የያዘ ስለመሆኑ፣ አሰሪና ሠራተኛ በህብረት ስምምነታቸው ውስጥ ያለማስጠንቀቂያ ከሥራ ሊያሰናብት የሚችል ጥፋት በሚል የተስማሙበት ድንጋጌ ተፈፃሚ ሊሆን የሚገባ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 134(2)፣ 27(1)(ሸ)	49750	በቦሌ ክፍለ ከተማ ቀበሌ 02/01 የመዝናኛ ክበብ እና አቶ ማስረሻ ሁሴን	መጋቢት 30/2002ዓ/ም	228
135	9	አሠሪ የሠራተኛውን የሥራ ውል ያቋረጠበትን ምክንያት በፅሁፍ አለመግለፁ ብቻ ስንብቱ ህገ-ወጥ ነው ለማለት የሚያስችል ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 27(2)	49797	አልሀበሽ ሹገር ሚልስ ኃ/የተ/የግል ማህበር እና ተገኔ ገ/ሃዋሪያት	መጋቢት 30/2002ዓ/ም	230
136	9	በአሰሪና ሠራተኛ ህጉ ውስጥ "እንደ ጥፋቱ ክብደት በሥራው ላይ የማታለል ወይም የማጭበርበር ተግባር መፈፀም" በሚል የቀረበው አባባል (አነጋገር) ሊተረጐም የሚችልበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 27(1)(ሐ)	50009	የአዲስ አበባ ሂልተን ሆቴል እና አቶ ዮናስ ጥላሁን	መጋቢት 6/2002ዓ/ም	232
137	9	አሠሪና ሠራተኛ የሥራ ውል መቋረጥ ጋር በተያያዘ በሥራ ውሉ ላይ የሚያመለክቱት ሁኔታ የአሰሪና ሠራተኛ ህጉን እስካልተፃረረ ድረስ ተግባራዊ ሊደረግ የሚገባ ስለመሆኑ፣	50205	የኢት/ ጅ/ምድር ባቡር ድርጅት እና አቶ ምናለ በሪሁን	መጋቢት 20/2002ዓ/ም	234
138	9	የሥራ ውል በተቋረጠ ጊዜ አሰሪው ከሠራተኛው በህግ አግባብ የሚፈልገው/ የሚጠይቀው ዕዳ ያለ እንደሆነ ለሠራተኛው የሥራ ልምድ ምስክር ወረቀት ከመስጠት ባሻገር የሥራ መልቀቂያ (ክሊራንስ) ለመስጠት የማይገደድ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 515/99 አንቀፅ 78 (1), 87	48476	የመንግስት ኮሙኒኬሽን ጉዳዮች ጽ/ቤት እና አቶ ደረጀ መኮንን	ሚያዝያ 12/2002ዓ/ም	236
139	9	ከሥራ ክርክር ጋር በተያያዘ ከሠራተኛው ጋር ያለው ግንኙነት ሠራተኛው ወደ ሥራ ቢመለስ ችግር ውስጥ እንደሚወድቅ በአሠሪው ስለተገለፀ ብቻ ሠራተኛው ካሣ ተከፍሎት እንዲሰናበት በሚል የሚሰጥ ውሣኔ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣	49931	የጎሽና እርግብ መለስተኛና አነስተኛ የሕዝብ ማመላለሽ ባለንብረቶች ማህበር እና	ሚያዝያ 21/2002ዓ/ም	242

		አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 43/3/		አቶ ተሰማ ኃይሉ		
140	9	ሠራተኛ የተረከባቸውን ንብረቶች አላስረከበም ወይም አጉድሏል በሚል የሥራ ውሉ በተቋረጠ ጊዜ የሚጠይቃቸውን ተገቢ ክፍያዎች ሊጠይቅ አይችልም በሚል በአሠሪው የሚቀርብ ክርክር ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 36፣ 37፣ 38	44405	ፊንፊኔ የቤትና የቢሮ ዕቃዎች ፋብሪካ ኃ/የተ/የግል ማህበር እና አቶ ደጃ ደምሴ ጎበና	ግንቦት 19/2002ዓ/ም	248
141	9	ወደ ሥራ እንዲመለስ ፍርድ የተሰጠ እንደሆነና በአሰሪው ችግርም ሆነ በሠራተኛው ፍላጐት በፍርዱ መሠረት ወደ ሥራ ለመመለስ ሠራተኛው ያልፈለገ ከሆነ ሠራተኛው የአሰሪና ሠራተኛ አዋጅ በምትክነት በሰጠው መብት መሠረት በመመለሱ ፈንታ ካሣ እንዲከፈለው አፈፃፀሙን ለያዘው ችሎት ጥያቄውን ባቀረበ ጊዜ ሊስተናገድ የሚገባው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 43(3)	53064	አቶ ደሬሳ ኮቱ እና የአምቦ ገበሬዎች የህብረት ሥራ ዩኒየን	ግንቦት 17/2002ዓ/ም	250
142	9	በአሰሪ የተፈፀመው የሥራ ስንብት ህገ- ወጥ ቢሆንም ከሥራ ግንኙነቱ ፀባይ የተነሣ ከፍተኛ ችግር የሚፈጠር በሆነ ጊዜ ሠራተኛውን ወደ ሥራ ከመመለስ ይልቅ ካሣ ተከፍሎት እንዲሰናበት ማድረግ ተገቢ ስለመሆኑ፣ የአሰሪና ሠራተኛ ጉዳይ አዋጅ አንቀፅ 43(3) በአንድ በኩል የሠራተኛን የሥራ ዋስትና በሌላ በኩል ደግሞ የኢንዱስትሪን ሰላም በማመዛዘን ትርጉም ሊሰጠው የሚገባ ስለመሆኑ፣	55189	አዲስ አበባ ሂልተን ሆቴል እና አቶ ዘላለም መንግስቱ	ሰኔ 30/2002ዓ/ም	266
143	9	በአሰሪና ሠራተኛ ህጉ ‹‹... ውሉ የሚቋረጥበት ምክንያት መከሰቱን ካወቀበት...›› በሚል የተመለከተው ሃረግ ሊተረጐም የሚችልበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 27(3)	53358	የኢትዮጵያ ፖስታ አገልግሎት ድርጅት እና አቶ ጥላሁን ኩማ	ሰኔ 18/2002ዓ/ም	268
144	9	በማናቸውም ምክንያት የሥራ ውል ሲቋረጥ ሠራተኛው ያልወሰደው የዓመት እረፍት ፈቃድ በገንዘብ ተለውጦ ሊከፈል የሚገባ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 77(5)፣ 24(2)	52459	እነ ወ/ሮ ሙሉ ታደሰ እና አለሙ መራ ኮንስትራክሽን ጠቅላላ ብረታ ብረት ሥራ ድርጅት	ሐምሌ 16/2002ዓ/ም	272
145	9	በክረምት ወቅት የማስተማር ሥራ እንዲሠራ የሚያዝ ግልፅ ደንብ ወይም መመሪያ የሌለ እንደሆነ ወይም አስተማሪው በክረምት ወራት ለማስተማር የገባው የውል ግዴታ (ስምምነት) በሌለ ጊዜ በክረምት ወቅት ሥራን ለመስራት ፈቃደኛ አልሆነም በሚል ከሥራ ሊሰናበት የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 13(1)	45170	የቅድስት ማሪያም አፀደ ህፃናት የመጀመሪያ ደረጃ ት/ቤት እና መ/ት ሲሳይ ሙሉጌታ	ሐምሌ 8/2002ዓ/ም	274

146	11	የህብረት ስምምነት የሌለው አሰሪ ሰራተኛው የዲሲፕሊን ጉድለት ፈጽሟል የሚልበትን ጉዳይ ለማጣራትና ለመመርመር ሰራተኛውን ከአንድ ወር ላልበለጠ ጊዜ ለማገድ ስለመቻሉ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 27/4/ **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	53985	ዳሽን ባንክ አ.ማ እና አቶ ዘነበ ድንቄሳ	ህዳር 13/2003ዓ/ም	160
147	11	ከስራ ተሰናበትኩ በማለት አቤቱታ የሚያቀርብ ሠራተኛ በእርግጥም ስለመሰናበቱ አግባብነት ያላቸውን ማስረጃዎች በማቅረብ የማስረዳት ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣	57541	የቻይና መንገድና ድልድይ ሥራ ድርጅት እና ግርማ ቡሽራ	ህዳር 14/2003ዓ/ም	168
148	11	አንድ ሰራተኛ በአሰሪው ታግዶ /የሥራ ውሉ ተቋርጦ/ በነበረበትና ባልሰራበት ዓመት አሰሪው ለሌሎች ሠራተኞች የከፈለውን የቦነስ ክፍያ ለመክፈል የማይገደድ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 43, 45/5/, 53	59320	ጊዮን ሆቴሎች ድርጅት እና አቶ ስለሺ አምዴ	ግንቦት 15/2003ዓ/ም	176
149	11	አሰሪ ሠራተኛው ጥፋት እንደፈፀመ አውቆ በአንድ ወር ጊዜ ውስጥ የማሰናበት እርምጃ አለመውሰዱ ስንብቱን ህገ ወጥ የሚያደርገው ቢሆንም ሠራተኛውን ወደ ሥራው እንዲመልስ ላይገደድ የሚችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 43/3/	64079	የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን እና አቶ ጌትነት መኮንን	ግንቦት 17/2003ዓ/ም	179
150	11	ከሥራ ክርክር ጋር በተያያዘ ሠራተኞች እየሠሩ የሚገኙትን ሥራ በተመለከተ የሥራ ውል አላደሱም ወይም ለማደስ ፈቃደኛ አይደሉም በሚል ለማሰናበት የሚያስችል የህግ መሰረት የሌለ ስለመሆኑ፣	62370	የኢት/ኤሌ/ኃይል ኮርፖሬሽን እና እነ አቶ እዮብ መለሰ /አራት ሰዎች/	ታህሳስ 26/2003ዓ/ም	203
151	11	የመከላከያ ሰራዊት አባል ያልሆነ የመንግስት ሰራተኛ በፍቃዱ ሥራ በለቀቀ ጊዜ የስንብት ክፍያ ሊያገኝ የሚችልበት አግባብ፣ የመንግስት ሰራተኞች ጡረታ አዋጅ ቁ. 345/95	61872	የኢትዮጵያ ፐልፐና ወረቀት አ/ማ እና አብዱልቃድር አደም	የካቲት 10/2003ዓ/ም	221
152	11	ኢኮኖሚያዊ ጠቀሜታ ያለውና በባለሃብትነት ሊያዝ የሚችልን የአሰሪ የሆነ ነገር ላይ ሠራተኛው ሆን ብሎም ሆነ በቸልተኝነት በማናቸውም ሁኔታ ጉዳት ያደረሰ መሆኑ በተረጋገጠ ጊዜ የሥራ ውሉን ለማቋረጥ በቂ ምክንያት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 27/1/ሸ/	64988	ዳሽን ባንክ አ/ማ እና አቶ ሃይሉ ሽመልስ	ግንቦት 30/2003ዓ/ም	223
153	11	ለተወሰነ ጊዜና ሥራ የተቀጠረ ሠራተኛ ጊዜው ደርሶ መሰናበቱ ምንም እንኳን ሌሎች ሠራተኞች በእሱ ምትክ የተቀጠሩ ቢሆንም ህገ ወጥ ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣	57337	አድቬንቲስት የልማት ተራድኦ ድርጅት እና አቶ ገበየሁ ወ/ሚካኤል	ሰኔ 15/2003ዓ/ም	231

154	11	በአሰሪና ሰራተኛ ስምምነት የሚዘጋጅ የህብረት ስምምነት ውስጥ የተካተቱ ሠራተኛን ያለማስጠንቀቂያ ከሥራ ለማሰናበት የሚያስችሉ ምክንያቶች ጥፋትን መሰረት ማድረግ ያለባቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 27/1//ተ/	64734	ካንትሪ ክለብ ዴበሎበር የረር ቪው የመኖሪያ ቤቶች ግንባታ ፕሮጀክት እና እነ አቶ በቀለ ለማ /ሦሰት ሰዎች/	ሰኔ 16/2003ዓ/ም	234
155	11	የግንባታ ሥራ ተቋራጭ ድርጅት ከ3ኛ ወገን ጋር ባደረገው የግንባታ ሥራ ውል መነሻነት የቀጠረውን ሰራተኛ የግንባታ ሥራው ውል በመቋረጡ ምክንያት ማሰናበቱ ህገ ወጥ ነው ሊባል የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 24/4/, 4/1/, 10, 9	66306	አምሳሉ ወረዳ ኮንስትራክሽን አ/ማ እና እነ አቶ መሐመድ ሰይድ /ስድስት ሰዎች/	ሰኔ 03/2003ዓ/ም	237
156	11	የወንጀል ድርጊት ፈጽሟል በሚል በመጠርጠሩ የተነሳ ከሥራ ታግዶ የነበረና በኋላም የተሰናበተ ሠራተኛ በወንጀል ተከስሶ ጥፋተኛ መሆኑ ተረጋግጦ የተሰጠ የፍ/ቤት ውሣኔ ያልቀረበ በመሆኑ ብቻ ስንብቱ ህገ ወጥ ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑና ጉዳዩን በማስተናገድ ላይ የሚገኝ ፍ/ቤት የሠራተኛውን ስንብት አግባብነት ለመወሰን ማናቸውንም ማስረጃ አስቀርቦ በመመልከት ለጉዳዩ እልባት መስጠት ያለበት ስለመሆኑ፣	59906	የኢትዮጵያ ምርጥ ዘር ድርጅት እና ኃይለማርያም ሻረው	የካቲት 09/2003ዓ/ም	240
157	11	ከሥራ ጋር ባልተገናኘ /ተፈጥሮአዊ/ ሞት ምክንያት የሥራ ውል ሲቋረጥ የሥራ ስንብት ክፍያ የማይከፈል ስለመሆኑ፣	18495	የኢትዮጵያ መንገዶች ባለስልጣን እና ወ/ሮ አሚናት ገበየሁ	መጋቢት 18/1999ዓ/ም	243
158	13	ከሥራ ክርክር ጋር በተያያዘ ለሠራተኛ የሚከፈል የሥራ ስንብትና ካሣ ክፍያ ላይ የገቢ ግብር ሊቀነስ የሚገባ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.286/94 አንቀፅ 13, 10(2), 2(10) ደንብ ቁ.78/94	61549	የኦሮሚያ መንገዶች ባለሥልጣን እና ወ/ሮ ብርቄሣ አብራሂም	ህዳር 06/2004ዓ/ም	48
159	13	በህግ ስልጣን በተሰጠው የመንግስት አካል በግልጽ በተላለፈ መመሪያ መሰረት የሠራተኛን የሥራ ውል ያቋረጠ አሠሪ የሥንብትና የማስጠንቀቂያ ክፍያ እንዲከፍል የሚገደድበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀፅ 28, 12(1)(ሀ)	69125	ወ/ሪት ሠላም ተስፋዬ እና አልካን ሃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር	ታህሣሥ 02/2004ዓ/ም	53
160	13	ከአሰሪና ሰራተኛ ግንኙነት ጋር በተያያዘ ሰራተኛው ከሥራ ሲሰናበት ከአሰሪው የተረከበውን ንብረት አላስረከበም በሚል ሰራተኛው ሊከፈለው ከሚገባው ክፍያ ቀንሶ ለማስቀረት የሚቻለው በሰራተኛው በኩል ዕዳ ስለመኖሩ መተማመን ላይ ሲደረስ ስለመሆኑ፣ ሰራተኛው ከተረከበው ንብረት አለመመለስ ጋር በተገናኘ ዕዳ ስለመኖሩ በግራ ቀኙ መካከል ክርክር (አለመግባባት) ያለ እንደሆነ አሰሪው ጉዳዩን በፍ/ቤት አቅርቦ መብቱን ማስከበር ያለበት ስለመሆኑ፣	67382	እነ አበባ ትራንስፖርት ኃ/የተ/የግል ማህበር (ሁለት ሰዎች) እና አቶ አርጋው አበበ	ጥር 04/2004ዓ/ም	58

		አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 36-38, 59(1), 53(2)(1)				
161	13	ከአምስት አመት በላይ ያገለገለ ሰራተኛ የጡረታ መዋጮው ተመላሽ የተደረገለት መሆኑ የጡረታ አበል ተጠቃሚ እንደሆነ ተቆጥሮ የስራ ስንብት የሚያስከለክለው ስላለመሆኑ፣ በአሰሪና ሰራተኛ ህጉ የጡረታ "አበል" በሚል የተመለከተው ሀረግ የጡረታ መዋጮ ተመላሽንም የሚጨምር ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.345/95 አንቀፅ 2(13),(14) አዋጅ ቁ.494/98 አንቀፅ 2(1)(ሸ)	73258	እነ ወ/ሮ አበራሽ ፈይሳ (ሶስት ሰዎች) እና ጂ ሰቨን ንግድና ኢንዲስትሪ ኃ.የተ.የግል ማህበር	ጥር 16/2004ዓ/ም	61
162	13	ከስራ ክርክር ጋር በተገናኘ በዲሲፕሊን ተከስሶ በዲሲፕሊን ኮሚቴ ሠራተኛው በፈፀመው የማታለል ድርጊት ጥፋተኛ የተባለ መሆኑን መነሻ በማድረግ የተሰናበተ ሰራተኛ የዲስፕሊን ኮሚቴው አባላት በሥራ ክርክር ሰሚው አካል ፊት ቀርበው የምስክርነት ቃላቸውን ስላልሰጡ ስንብቱ ህገ ወጥ ነው በሚል የሚያቀርበው አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀፅ 27(1)(ሐ) እና (መ)	73881	የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን ደቡብ ሪጅን እና አቶ ተፈራ ሹና	የካቲት 27/2004ዓ/ም	67
163	13	ከሚሠራበት ድርጅት ብድር ወስዶ ከፍሎ ያላጠናቀቀ ሠራተኛ በገዛ ፈቃዱ ሥራ ሲለቅ ተከፍሎ ያላለቀው ብድር ከሚያገኘው ፕሮቪደንት ፈንድ ሊቀንስ የሚችለው ሠራተኛው ዕዳ እንዳለበት ያመነ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀጽ 59(1)	71507	ሜድሮክ ወርቅ ማዕድን ኃ.የተ.የግል ማህበር እና አቶ ሰይፉ ተፈሪ	መጋቢት 10/2004ዓ/ም	73
164	13	አንድ ሠራተኛ በአሠሪው በንብረት ላይ ጉዳት አደረሰ የሚባለው ንብረቱ የአሰሪውን ወይም ከአሠሪው ድርጅት ሥራ ጋር ቀጥተኛ ግንኙነት ያለው መሆኑ ሲረጋገጥ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀጽ 27(ሸ)	74400	ግዮን ኢንዱስትሪያልና ኮሜርሺያል ኃ/የተ/የግል ማህበር እና አቶ ኃይሉ ናርዬ	ግንቦት 07/2004ዓ/ም	76
165	13	በሥራ ላይ በደረሰ ጉዳት በሞት ምክንያት የሥራ ውል ሲቋረጥ የሠራተኛው የጉዳት ካሣ በመድን ፖሊሲ ተሸፍኖ ሲገኝ የካሣ ክፊያውን ሊጠይቁ ስለሚችሉ ወገኖች፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀጽ 110(1)(2),134(2),128,129,133 የፍ/ብ/ህ/ቁ. 842, 1732, 1735, 1736, 1734	72645	የኢትዩጵያ መድን ድርጅት እና እነ አቶ ክፍለዩሐንስ ተሰማ (ሁለት ሰዎች)	ሐምሌ 03/2004ዓ/ም	82
166	13	አሰሪ ሲሰራው የነበረው ሥራ በመቀነሱ ወይም በመቀዝቀዙ ምክንያት ካሉት ሠራተኞች መካከል ከአሥር ፐርሰንት በታች የሆኑትን የሥራ ውል ሟቋረጡ የግድ አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ የሥራ ውላቸው የሚቋረጥና ሥራ የሚቀጥሉትን ሠራተኞች ለመለየት ሊከተለው ስለሚገባ አካሄድ፣	74230	አቶ አስቻለው ጌታሁን (አስር ሰዎች) እና	ሐምሌ 17/2004ዓ/ም	90

		አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 28(8), 29(3)		አልፋ ዩኒቨርስቲ ኮሌጅ		
167	13	የአሰሪና ሠራተኛ ጉዳይ ህግ ውስጥ "እንደ ጥፋቱ ክብደት በሥራ ቦታው አምቧጓሮ ወይም ጠብ አጫሪነት ተጠያቂ መሆን..." በሚል የተመለከተው ሀረግ ሊተረጐምና ተግባራዊ ሊደረግ የሚችልበት አግባብ፣ "የሥራ ቦታ" የሚለው ሀረግ አሰሪው (ተቋሙ) ለሥራና ለመኖሪያ በሚል ለሰራተኞች የሚሰጠውን ቦታ እንዲሁም ተፈፀመ የተባለውን የአምባጓሮ ድርጊት ከሥራ ሰዓት ሙጪ መሆኑንም ጭምር የሚያካትት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 27(1)(ረ), 97, 4	79105	ወርልድ ቪዥን ኢትዮጵያ እና አቶ መዘምር መክብብ	ሐምሌ 03/2004ዓ/ም	94
168	13	አሰሪ ደንብን ባልጠበቀ መንገድ ሠራተኛው ወደ ሌላ ቦታ ተዘውሮ እንዲሰራ ተመድቦ ፈቃደኛ አልሆነም በሚል ሠራተኛውን ማሰናበቱ ተገቢ ስላለመሆኑ፣	77113	አኪኮ በዲዋይዝ ኃ/የተ/የግ/ማ እና አቶ ገረመው አበበ	ሐምሌ 27/2004ዓ/ም	97
169	13	በሥራ ላይ ንብረትንም ሆነ ህይወትን ለአደጋ የሚያጋልጥ ድርጊት መፈፀም ህገ ወጥ በመሆኑ ያለማስጠንቀቂያ ሊያሰናብት የሚችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 27(1)(ቀ) 14(2)(ሀ)	79096	ረመምበር ዘ ፑረሰት ኮሚዩኒቲ እና ዘውድነሽ ማሞ	ሐምሌ 20/2004ዓ/ም	100
170	13	የሠራተኞች ስንብት ተከትሎ አሰሪ የሆነ አካል የከራካሪ የሆኑ ክፍያዎችን በተመለከተ ሊያዘገይ እንደሚችልና ክፍያ በማዘግየት በሚል ሊቀጣ የሚችለው ከቁጥጥር ውጪ በሆነ ምክንያት ሳይኖር ወይም የሚያከራክር ክፍያ ሳይኖር ያለአግባብ ያዘገየ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 37, 38, 36	74636	ኢትዮ ቴሌኮም እና ትዕግስት ሙሉዓለም (15 ሰዎች)	ሰኔ 21/ 2004ዓ/ም	116
171	14	ሠራተኛ ተቀጥሮ የሚሰራበትን አሰሪ ተቋም መልካም ስምና ዝና እንዲሁም ጥቅምና ህልውና አደጋ ላይ በሚጥሉ ተግባራት የሚፈጽመው ጥፋት መጠንና ደረጃ እና የሚወሰድበትን እርምጃ ለመወሰን ሠራተኛው ከሚሰራው የሥራ አይነትና ባህሪ እንዲሁም ከአሰሪና ሠራተኛ ህጉ መንፈስና ዓላማ አንፃር መታየት ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀጽ 27(1)(ሸ)(ረ)	77134	ወሰኔ የህክምና አገልግሎት ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር እና ዶ/ር ክብረወሰን አለማየሁ	ጥቅምት 8/2005ዓ/ም	5
172	14	የሥራ ክርክር ችሎት አንድን ሠራተኛ ያለአግባብ የተሰናበተ ነው በሚል ውሣኔ ከተሰጠበት ቀን ወደኋላ ቀደም ብሎ ካለ ጊዜ ጀምሮ አሰሪው ወደ ሥራ እንዲመልስ በሚል ውሣኔ የሰጠ እንደሆነ ሠራተኛው ከተጠቀሰው ጊዜ ጀምሮ ውዝፍ ደመወዝ ለማግኘት መብት የሚኖረው ስለመሆኑ፣	83012	ዝዋይ ሮዝ ድርጅት እና ወ/ሮ ፋንቱ ያሲን	ጥር 14/2005ዓ/ም	13

173	14	አንድ ሠራተኛ መብቱን ለማስከበር በአሰሪው ላይ በፍ/ቤት ክስ መመስረቱ ብቻ ከአሠሪው ጋር ለወደፊት የሻከረ ግንኙነት ይፈጥራል የማያስብልና የስራ ውሉ እንዳይቀጥል ለማድረግ የሚያስችል ምክንያት ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 43(3)	82336	የአብጃታ ሶዳ አሽ አክሲዮን ማህበር እና ማርታ አበበ	ጥር 02/2005ዓ/ም	21
174	14	ሥራና ሰራተኛን ከመምራት እና ከመቆጣጠር ባለፈ በሠራተኛ ላይ የዲሲፕሊን እርምጃ ለመውሰድም ሆነ ከሥራ ለማሠናበት ስልጣን በሌለው የቅርብ አለቃ ሠራተኛው ሥራ እንዲለቅ የተነገረ መሆኑ የሥራ ውል ተቋርጧል ወደሚል ድምዳሜ የሚያደርስ ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀጽ 3(2)(ሐ)	79212	ሮያል ከረሜላ ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና ወ/ሪት ፀሐይ ብርሀኑ	ጥቅምት 19/2005ዓ/ም	40
175	14	አንድ ሠራተኛ በሥራው አፈፃፀም ምዘና ደካማ ነው በማለት የሥራ ውሉን ለማቋረጥ የሚቻለው ምዘናውን ሠራተኛው በተቀጠረበትና በተመደበበት የሥራ አይነት (መስክ) ላይ በማድረግ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 42, 43(1)	82335	ሆሊ ኤንጀልስ ት/ቤት ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና መ/ር መልካም አለማየሁ	ጥር 01/2005ዓ/ም	46
176	15	አሠሪ ሠራተኛውን እንደ ሠራተኛ በመቀበል የሚሰራውን ሥራ ባልሰጠበት ሁኔታ ሠራተኛውን ከሥራ ገበታው ቀርቷል በሚል ያለ ማስጠንቀቂያ ለማሰናበት የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 27(1) ለ	82091	ኒው ጄኔሬሽን ዩኒቨርሲቲ ኮሌጅ እና አቶ ለገሠ ደሣለኝ	መጋቢት 25/2005ዓ/ም	9
177	15	የሥራ መሪ የሆነ ሠራተኛ ያለ አግባብ ከሥራ መሰናበቱ ተረጋግጦ ሲወሰንና የአሰሪው የመተዳደሪያ ደንብ የሚፈቅድለት ከሆነ በአዋጅ ቁ. 377/96 መሠረት ኪሣራ ታስቦ ሊከፈለው የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2574(2) አዋጅ ቁ.377/96 አንቀጽ 43(4) (ሀ)	84661	አቶ ዳዊት ሽዋቀና እና ስኳር ኮርፖሬሽን	መጋቢት 27/2005ዓ/ም	12
178	15	በአሠሪው ንብረት ላይ ጉዳት በማድረሱ ያለማስጠንቀቂያ ከሥራ የተሰናበተ ሠራተኛ ጉዳቱን ያደረስኩት በሥራ መደራረብ እና ከልምድ ማነስ ነው የሚል ምክንያት አቅርቦ የተከራከረ መሆኑ ስንብቱን ህገ ወጥ ነው ለማለት የሚያበቃ (የሚያስችል) ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 27(1)(ሸ), 13(3)	86284	ሆራይዘን አዲስ ጎማ (አ.ማ) እና አቶ መኮንን ዓለሙ	መጋቢት 13/2005ዓ/ም	27

179	15	የሥራ ኃላፊነቱን ባለመወጣት ተገቢነት የሌላቸው ሰዎችን ወደ አሰሪው ድርጅት ውስጥ ዘልቀው እንዲገቡ በማድረግ ጥፋት የፈፀመ የጥበቃ ሰራተኛ ወደ ድርጅቱ በገቡት ሰዎች ምክንያት የተፈጠረ የፀጥታና የደህንነት ችግር አልተከሰተም በሚል ምክንያት ብቻ አሰሪው በሰራተኛው ላይ የፈፀመውን የስራ ውል ማቋረጥ ተግባር ህገ ወጥ ነው ሊያስብል የሚችል ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 27(1)(ሸ)፣ 17(1)(ሸ)(ቀ)፣ 14(2)(ሀ)	90389	የኢትዮጵያ ኤርፖርት ድርጅት እና አቶ በረሁን በላይ	ጥቅምት 18/2006ዓ/ም	38
180	15	አንድን ሠራተኛ የሥራ መሪ ነው ለማለት የሚቻለው በህግ ወይም እንደ ድርጅቱ የሥራ ፀባይ በአሰሪው በተሰጠ የውክልና ስልጣን መሠረት የሥራ አመራር ፖሊሲዎችን የማውጣትና የማስፈፀም እንዲሁም በተጨማሪነት ወይም ይህንን ሣይጨምር ሠራተኛን የመቅጠር፣ የማዛወር፣ የማገድ፣ የመመደብ ወይም ሌሎች የሥነ-ሥርዓት እርምጃ የመውሰድ ተግባሮችን፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 162 የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 42(2) **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	92466	ሳይግን ቴክስታይል ቢዩልዲንግ ኮንስትራክሽን ትሬድ ኢንዳሪኢንክ ኢትዮፃ ብራንች እነ አቶ ገብሬ በላይነህ (አምስት ሰዎች)	ጥር 02/2006ዓ/ም	41
181	16	አንድ ሠራተኛ በስራ ውሉ እና በስራ ደንቡ መሠረት በአሰሪ የተሰጠውን ትዕዛዝ የመፈፀም ግዴታን አለመወጣቱ ስለሚያስከትለው ውጤት፣ አሠሪና ሠራተኛ አዋጅ አንቀጽ 13(2)፣13(7) **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	90570	አቶ ፍፁም አስታጥቄ ወኪል እና የተቀናጀ የቤተሰብ አገልግሎት ድርጅት	ጥር 27/2006ዓ/ም	66
182	16	ከስራ ውል መቋረጥ ጋር ተያይዞ በአሰሪው ቁጥጥር ውጪ በሆነ ምክንያት ካልሆነ በቀር በሰባት የስራ ቀናት ውስጥ አሰሪው ለሰራተኛው መክፈል የሚገባውን ሒሳብ ካልከፈለ ክፍያ ለዘገየበት ጊዜ ለሰራተኛው እስከ ሶስት ወር የሚደርስ ደሞዙን ያህል አሰሪው እንዲከፍለው ሰራተኛው ጉዳዩን ለማየት ስልጣን ላለው ፍ/ቤት በመጠየቅ ሊያስወስን የሚችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.377/ 1996 አንቀፅ 38	98724	ሙኒክ ካፌ ድርጅት(ሙኒሽ ጀርመን ቤከር እና ካፌ) እና አቶ ዳዊት ፀጋው	ሐምሌ 14/2006ዓ/ም	95
183	16	የሥራ ውሉ ሊጠናቀቅ የአንድ ወር ጊዜ ብቻ የቀረው በሆነ ጊዜ አሰሪው የስራ ውሉ ከሚጠናቀቅበት የጊዜ ገደብ ከ1ወር በፊት የሥራ ውሉን ያቋረጠ እንደሆነ ሊከፍል የሚገባው የ1 ወር ደመወዝ ብቻ እንጂ የማስጠንቀቂያ ክፍያ እንዲከፍል የሚገደድበት ህጋዊ ምክንያት የሌለ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 43(4)(ሀ)፣36	95392	የእንግሊዝ ሕፃናት አድን ድርጅት እና አቶ ሽመልስ አለሞ	ግንቦት 06/2006ዓ/ም	104
184	16	አንድ የስራ ውል በሰራተኛው አነሳሽነት እንደነገሩ አግባብ በማስጠንቀቂያ ወይም ያለማስጠንቀቂያ ሊቋረጥ የሚችል ስለመሆኑ፣	93511	አቶ ደረሰ ወርቄ እና	የካቲት 24/2006ዓ/ም	111

		አዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀጽ 31 እና 32		በርሔ ሐጎስ ጠቅላላ ስራ ተቋራጭ		
185	16	አንድ ሰራተኛ ሲከፈለው የነበረው የደሞዝ መጠን ከፍተኛ መሆን የሥራ ስንብት ክፍያን ከመጠየቅ የሚያግደው ስላለመሆኑ፣ አዋጅ 377/1996 አንቀጽ 39 እና አዋጅ ቁጥር 494/1998 አንቀጽ 2(2)ሸ	93828	የኢትዮጵያ አየር መንገድ እና ካፒቴን እንድሪያስ ጀምሬ	የካቲት 11/2006ዓ/ም	123
186	16	አንድ ሰራተኛ የሥራ ውሉ በሚቋረጥበት ጊዜ በስሙ የሚቀመጠው የፕሮቪደንት ፈንድ ለእዳ ማስቻያ ሊሆን የሚችለው ሰራተኛው ዕዳ እንዳለበት ያመነ እንደመሆኑ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀፅ 59(1)	95451	አዋሽ ኢንተርናሽናል ባንክ አክሲዮን ማህበር እና አቶ መርዓዊ መስፍን	ሚያዝያ 06/2006ዓ/ም	127
187	16	አንድ ሰራተኛ በስራ ላይ እያለ የማጭበርበር ድርጊት በመፈፀሙ ምክንያት ያገኘው ጥቅም ባይኖርም ወይም በሌላ ሰው ላይ ጉዳት ባያደርስም ወንጀልነቱ እንደተጠበቀ ሆኖ የስራ ውሉን ያለማስጠንቀቂያ ለማቋረጥ በቂ ስለመሆኑ፣ የአዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀጽ 27(1(ሐ))	95522	የኢ/ኤሌ/ኃይል ኮርፖሬሽን መሃል ሜዳ ደንበኞች አገልግሎት ፅ/ቤት እና አቶ ሙሉጌታ ወ/ጊዩርጊስ	መጋቢት 08/2006ዓ/ም	131
188	17	አንድ ተማሪ በአካሉ ላይ ጉዳት እንዳይደርስበት የመጠበቅ ህገመንግስታዊ መብት ያለው ስለመሆኑ፣ አንድ አስተማሪ የሚያስተምራቸውን ተማሪዎች በአግባቡ የመቆጣጠርና የመከታተል ህጋዊ ግዴታ ያለበት ስለመሆኑና ይህንን ግዴታውን ተላልፎ ተማሪን ቢደበድብ ያለማስጠንቀቂያ የስራ ውሉን ሊያቋርጥ የሚችል በቂ ምክንያት ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ መንግስት በአንቀፅ 16 የፍ/ሕ/ቁ 2124 እና 2125 አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 27(1)(ቀ) ፣አንቀፅ 14(2)(ሀ)	103209	አትላስ 1ኛ እና 2ኛ ደረጃ ት/ቤት እና ወ/ሪት መስታወት ስመኝ	የካቲት 16/2007ዓ/ም	62
189	17	የዓመት ዕረፍት ክፍያ አስፈላጊው የገቢ ግብር ተቀንሶ ለሠራተኛው ሊከፈለው የሚገባ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 27(ሐ)፣ 36፣ 37 የገቢ ግብር አዋጅ 286/94 እና ደንብ ቁጥር 78/94 አንቀፅ 3 **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	101040	አቶ አየለ መንግሥቱ እና የኢትዮጲያ እህል ንግድ ድርጅት	መስከረም 26/2007ዓ/ም	66
190	17	አንድ አሠሪ ለሙከራ የቀጠረውን ሠራተኛ በቀጠረው በ46ኛው ቀን ለስራው ብቁ አይደለም ብሎ የስንብት ደብዳቤ ቢጽፍለት ድርጊቱ ህገ ወጥ ነው ሊባል የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 11(2)፣(3)	101890	የኢትዮጵያ አየር መነገድ እና ወ/ት ፍፁም ሀይሉ	ጥቅምት 24/2007ዓ/ም	69

191	17	አንድ ሠራተኛ የስራ ግዴታውን በአግባቡ ባለመወጣት በአሰሪው ኢኮኖሚያዊ ጥቅም ላይ ጉዳት ያደረሰ ከሆነ የስራ ውሉን ያለማስጠንቀቂያ ለማቋረጥ በቂ ምክንያት ሥለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 (1)(ሽ)፣ 12(2)(7)	104294	ሀግቤስ ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና አቶ በላይ ገ/ማሪያም	መጋቢት 29/2007ዓ/ም	85
192	17	አንድ ሠራተኛ በህግ የተቀመጠው የጡረታ መዉጫ ዕድሜው ደርሶ በስራው ገበታ ላይ ቢቆይና በኋላ የስራ ውሉ ቢቋረጥ በአሰሪው ላይ የተለየ ግዴታ የሚጥል ስላለመሆኑና የማስጠንቀቂያ ጊዜ አልሰጠህም ተብሎ የማስጠንቀቂያ ጊዜ ክፍያ ክፈል ተብሎ ሊገደድ የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 24(3) አዋጅ ቁጥር 715/2003 አንቀፅ 17(1)	101736	ግዮንኢንዱስትሪያል ኮሜርሻልኃ/የተ/የግል/ማህበር እና አቶ አዲስ ዓለም	መጋቢት 18/2007ዓ/ም	97
193	18	አንድ ሰራተኛ በመደዳው ለአምስት የስራ ቀናት ካለበቂ ምክንያት ከስራ መቅረቱ የተረጋገጠ እስከሆነ ድረስ አሰሪው በዚሁ ምክንያት ሰራተኛውን ካለማስጠንቀቂያ ከስራ ያሰናበተው ስለመሆኑ በደብዳቤ ሳይገልፅ መቅረቱ የሥራ ውሉ በሕግ አግባብ አልተቋረጠም ወደሚል መደምደሚያ የሚያደርስ ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀፅ 27(1) (ለ)	104862	አቶ መልካሙ አረጋ እና ተስፋዮ ለገሰ ጠቅላላ ስራ ተቋረጭ	መጋቢት 3/2007ዓ/ም	2
194	18	አንድ አሠሪ ሠራተኛው ህጋዊ የመብት ጥያቄ በማቅረቡ ምክንያት የስራ ውሉን ማቋረጥ ህገወጥ ተግባር ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀፅ 26(2)(ሐ)	105921	ፒተርድስ ፕሮዳክተስ ማኑፋክቸሪንግ እና እነ ይፍቱ ስራ ነጋሽ (ሁለት ሰዎች)	መጋቢት 14/2007ዓ/ም	6
195	18	የአንድ ድርጅት ሠራተኛ በሠራው ጥፋት ያለማስጠንቀቂያ የስራ ውሉ ቢቋረጥም ያልወሰደው የዓመት እረፍት ካለ ወደ ገንዘብ ተቀይሮ ሊከፈል የሚገባው ስለመሆኑና የፕሮቪደንት ፈንድም በከፈለው ልክ የማግኘት መብት ያለው ስለመሆኑ፣	102994	ዳሽን ባንክ እና እነ ተፈሪ አሳልፈው /3 ሰዎች/	ሚያዚያ 30/2007	10
196	18	የአንድ ድርጅት ሠራተኛ ለአሰሪው የስራ መልቀቂያ አስገብቶ የስራ መልቀቂያው በአሰሪው ምክንያት በወቅቱ ሣይሠጠው ቆይቶ ሰራተኛው የስራ ግዴታውን እየተወጣና የስራ ግንኙነታቸው በተግባር ቀጥሎ ባለበት ሁኔታ ከረጅም ጊዜ በኋላ አሰሪው ሰራተኛው ቀደም ብሎ ያስገባውን የስራ መልቀቂያ መሰረት በማድረግ የስራ ውሉን ቢያቋርጥ የስራ ውሉ የተቋረጠው በህገወጥ መንገድ ነው ሊባል የሚችል ስለመሆኑ፣ አዋጁ ቁ.377/96 አንቀፅ 4/1/፣ 23፣ 26፣ 30፣ 31፣ 33፣ 39፣ 40/2/፣ 43/4/U/፣ 35/1/ለ/፣ 38	104465	ወ/ሪት ሸዊት ሀይሉ እና መከላከያ ኮንስትራክሽን ኢንተርፕራይዝ	መጋቢት 30/2007ዓ/ም	16
197	18	አንድ ሠራተኛ በአሰሪው የሚሰጠውን ትእዛዝ የመፈጸም ግዴታ ያለበት ስለመሆኑና ሳይፈጽም ቢቀር ካለማስጠንቀቂያ ከሥራ የሚያሰናብት በቂ ምክንያት ስለመሆኑ፣	108789	ሴንቸሪ ጀኔራል ትሬዲንግ ኃ/የተ/የግል ማህበር እና	ሚያዚያ 10/2007ዓ/ም	20

		አዋጅ 377/1996 አንቀፅ 13/1/2/ እና /7/ እና 27/1/ ሸ/		አቶ ገስጥ ንጉሴ		
198	18	በየመስሪያ ቤቱ የሚቋቋሙ የዲሲፕሊን ኮሚቴዎች በህግ አግባብ የሚቋቋሙና የሰራተኛው ጥቅም ያለአግባብ እንዳይጎዳ ተገቢው መጣራት ተደርጎ እርምጃ እንዲወሰድ እገዛ የሚያደርጉ ናቸው ተብሎ የሚታመን ስለሆነ የዲሲፕሊን ኮሚቴ ውሳኔ ዋጋ ሊያጣ የሚገባው ተገቢው ማስረጃ ቀርቦ ህጋዊ ያለመሆኑ ሲረጋገጥ ብቻ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 27 ንዑስ አንቀፅ 1/ሸ/ እና አንቀፅ 12/2/(7)	105834	የኢትዮጵያ አካል ጉዳተኞች ብሔራዊ ማህበራት ኮንፌደሬሽን እና ወ/ሮ እመቤት ኤርሚያስ	ሚያዚያ 28/2007ዓ/ም	24
199	18	አንድ አሰሪ ሰራተኛው ያቀረበውን የስራ መልቀቂያ ጥያቄ ተቀብሎ ሰራተኛውን ካሰናበተ በኋላ የተለያዩ የክፍያ ጥያቄዎች በሰራተኛው ሲቀርብለት ወደኋላ ተመልሶ የስራ ውል ማቋረጫ ምክንያት አግኝቻለሁ በማለት ሌላ ደብዳቤ በመጻፍ ለሰራተኛው የሚገባውን ክፍያ አልፈፅምም ማለት አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 27/1/ለ/፣25	106610	አቶ ካብራክ ተኮላ እና የኢትዮጵያ የባህር ትራንስፖርት ሎጂስቲክስ	ግንቦት 14/2007ዓ/ም	31
200	18	አንድ በሹፌርነት የተቀጠረ ሠራተኛ አሰሪው ጋር በተያያዘ ሁኔታ ጥንቃቄ ማድረግ ከሚገባው ነገር አንዱ መኪናውን የሚያሽከረክርበት አግባብ ከአካባቢው አየር ሁኔታና ከመልከዓ ምድሩ ጋር ባገናዘበ መልኩ መሆን ያለበት ስለመሆኑና ይህንን ሳያደርግ ቀርቶ አደጋና ጉዳት ቢደርስ ከበድ ቸልተኝነት እንዳደረሰ ተቆጥሮ የስራ ውሉ ያለማስጠንቀቂያ ሊቋረጥ የሚችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 13/3/፣27/1/ሸ/	111839	ፒ ኤስ አይ ኢትዮጵያ እና አቶ እሸቱ ካሣ	ግንቦት 28/2007ዓ/ም	41
201	18	የቅርብ አለቃውን ሰብአዊ ክብርና ሞራል የሚነካ የስድብና ማዋረድ የፈጸመ እና በስራ ቦታ የጠብ አጫሪነትን የፈጠረ ሰራተኛ የሥራ ውሉ ያለማስጠንቀቂያ ሊቋረጥ የሚችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ 377/96 አንቀፅ 32/1/ሀ አዋጅ 377/96 አንቀፅ 13/2/ እና 27	110615	ኃብተሚካኤል ኃ/የተ/የግል/ማሕበር እና አቶ ታመነ ታደሰ	ግንቦት 28/2007ዓ/ም	45
202	18	አንድ ሰራተኛ በስራ መዘርዝሩ በግልጽ የተሰጠውን /የተቀመጠለትን/ ግዴታዎቹን አለመወጣቱ የስራ ውሉን ያለማስጠንቀቂያ ሊያቋርጥ የሚችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 13(2) እና (7)	108933	ሠላም ቦሌ ሽማቾች ኃ/የተ/የህብረት ስራ ማህበር እና አቶ እሸቱ አደፍርስ	ሐምሌ 30/2007ዓ/ም	56
203	18	አንድ ሰራተኛ ለአሠሪው በሥራ ክርክር ምክንያት ያወጣውን **ወጭና ኪሳራ** የመክፈል ግዴታ የሚጣልበት በክርክሩ ተረቸ በመሆኑ ምክንያት ብቻ ሳይሆን ሠራተኛው በአሠሪው ላይ ያቀረበው ክስ ሀሰተኛና በተጭበረበረ ማስረጃ ላይ የተመሰረተ ሆኖ ሲገኝ ብቻ ስለመሆኑ፣	109055	አቶ ጌትነት ከበደ እና ሃያት ሜድካል ከሌጅ	ሐምሌ 29/2007ዓ/ም	

		የፍ/ሥ/ስ/ህ/ቁ 463 ፣465 (1) አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 161 **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ሆኑ የጠበቃ አበል ወጪና ኪሳራ የሚመለከት ነው)**				
204	18	አንድ የመንግስት ሠራተኛ በአሠሪው የመንግስት መ/ቤት ጥፋት በሆነ ምክንያት የስራ ውሉ ተቋርጦ ቆይቶ በኋላ በፍርድ ሠራተኛው ወደ ስራው ሲመለስ ውሉ ተቋርጦ በቆየበት ጊዜ ያለው ደሞዝ ጭምር ሊከፈለው የሚገባ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የአ/ብ/ክ/መ/የመግስት ሠራተኞች አዋጅ ቁጥር 171/2002 አንቀጽ 81/2/፣87/1	104351	ወ/ት ክምክም እማኛው እና የደቡብ አቸፈር ወረዳ ሲቪልሰርቪስ ጽ/ቤት	ሠኔ 9/2007ዓ/ም	64
205	19	አንድ ሠራተኛ በጊዜ ቀጠሮ ከ30 ቀን በላይ መታሰሩ እና ከስራ ገበታው መቅረቱ ከ30 ቀናት የሚበልጥ እስራት እንደተወሰነበት ተቆጥሮ የስራ ውሉን ያለማስጠንቀቂያ ማቋረጥ ተገቢ ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 27 /1/በ/	114669	የኢትዮጲያ መንገዶች ኮንስትራክሽን ኮርፓሬሽን እና አቶ አስማረ ፈጠነ	ጥቅምት 24/2008ዓ/ም	12
206	19	አሠሪው ሠራተኛው በሚፈጽመው የሥራ ጥፋት ማስጠንቀቂያ በሰጠው ጊዜ የስራ ውሉን ያለማስጠንቀቂያ ማቋረጥ የሚችለው በ30 ቀናት ውስጥ ሲሆን ይህ ቀን ካለፈ በኋላ የሚያደርገው ያለማስጠንቀቂያ የሥራ ውል ማቋረጥ የሥራ ውል የሚቋረጥባቸውን ሕጋዊ ሥርዓቶች ያላገናዘበ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀፅ 27(3) አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 27/1/ሀ/3/፣43/2/	118263	ወ/ሮ ሙሪዳ ኑረዲን እና አቡል ኬስ ሀ/የተ/የግ/ማህበር	ጥር 18/2008ዓ/ም	16
207	19	አንድ ሠራተኛ ከስራ ከተሰናበተ በኋላ የአገልግሎት ክፍያ ከሚያገኝባቸው ሕጋዊ ምክንያቶች አንዱ በድርጅቱ ከ5 ዓመት በላይ አገልግሎ በገዛ ፈቃዱ ስራ መልቀቁ ሲረጋገጥ ብቻ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 494/98 አንቀፅ 2/ሽ/	112956	ሙስጠፋ ኑር ትዕም እና የኦሮሚያ መንገዶች ኮንስትራክሽን ኢንተርፕራይዝ	ጥቅምት 22/2008ዓ/ም	21
208	19	ውዝፍ ያልተከፈለ ደሞዝ ከስራ ስለተሰናበተ ሠራተኛ የሚከፈል ሳይሆን ወደ ስራ እንዲመለስ ለተወሰነበት ሰራተኛ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 43(5)	116002	የአንበ ገበሬዎች የሀብረት ሥራ ዩኒየን እና አቶ ጨመዳ መገርሳ	ህዳር 6/2008ዓ/ም	25
209	19	አንድ ሠራተኛ የሥራ መሪ ሆኖ የሚቆጠረው እንደ ድርጊቱ የሥራ ፀባይ ከሚያከናውናቸው ተግባራት አንጻር መታየት ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አዋጅ ቁጥር 494/1998 አንቀጽ 3/2/ሐ/ **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	117076	የደቡብ ብ/ብ/ሕ/ክ/መንግስት የቤቶች ልማት ኢንተርፕራይዝ እና አቶ ዮሐንስ ብዙነህ	ጥር 30/2008ዓ/ም	29
210	19	አሰሪው በሰራተኛው ህይወት ላይ አደጋ ሊያደርስ በሚችል አኳኋን እንዲሰራ ማድረግ ህገ ወጥ ተግባር ሲሆን ይህም ሰራተኛው የስራ ውሉን ያለማስጠንቀቂያ ለመቋረጥ በቂ ምክንያት ነው ይህ ከተረጋገጠ ደግሞ ሠራተኛው በአዋጅ	117517	ሬድ ፎክስ ኢትዮ.ኃ/የተ/የግ/ማህ	ጥር 30/2008ዓ/ም	34

		መሰረት የተለያዩ ክፍያዎችን የማግኘት መብት ያለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 14 (1) (ሠ)፣ 32(1)(ለ)		እና ወ/ት ጀለኔ ጌታቸው		
211	19	የአንድ ድርጅት ከሌላ ጋር መቀላቀል ወይም መከፋፈል ወይም የባለቤትነት መብት ወደ ሌላ መተላለፍ የስራ ውልን የማቋረጥ ውጤት የማይኖረው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/1996 አንቀፅ 23(2)	119734	ይርጋ ትሬዲንግ ኃ/የተ/የግ/ማህ እና እነ አቶ በዛብህ መኮንን (ሦስት ሰዎች)	የካቲት 30/2008ዓ/ም	38
212	20	የአሰሪውን ትእዛዝ አልፈፀመም ተብሎ የስራ ስንብት ያደረገ አሰሪ ትእዛዙ ያለመፈጸሙን የማስረዳት ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 13	119639	የደብረዘይት ሄልሜክስ ቄራዎች ድርጅት እና እነ አየለ ዲባባ /ሦስት ሰዎች/	ጥር 30/2008ዓ/ም	2
213	20	በአሰሪና ሰራተኛ አዋጅ በግልጽ በተቀመጡ ሁኔታዎች ካልሆነ በስተቀር አንዲት ሰፍሰጡር ሴት ከወሊድ በኋላ አራት ወራት ውስጥ ከስራ ያለመባረር መብት ያላት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 25፣27፣29/3/ እና 87/5//6/	121063	መ/ርት ሙሉነሽ መለሰ እና ዋሊያ አጠቃላይ 1ኛ ደረጃ ት/ቤት	የካቲት 24/2008ዓ/ም	5
214	20	አንድን ሰራተኛ በስራ ላይ አልተገኘም ማለት የሚቻለው የስራ ውሉ ፀንቶ እስከቆየበት ጊዜ ድረስ ብቻ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀፅ 27 (1) (ለ)	117862	ጎል ኢትዩጵያ እና አቶ ዲዲሞ አጋቶ	ሰኔ 20/2008ዓ/ም	13
215	20	የዝውውር ውሳኔን ተከትሎ ሰራተኛው ለአምስት የሰራ ቀናት የሰራ ቦታ ላይ አልተገኘም በማለት የማሰናበት እርምጃ ተገቢነት ለማጣራት፤ ከነባራዊ ሁኔታ እንዲሁም ሰራተኛው የሰራ ቦታ ላይ መገኘት ከሚችልበት ሁኔታ አንፃር እንዲሁም ከቀረበው ማስረጃ አንፃር በመመዘን የሚወሰን ስለመሆኑ፣	125004	አዲስ ፋና ጠቅላላ ሸቀጣ ሸቀጥ እና ሆቴሎች ንግድ አ.ማ እና አቶ ሊቁ ብርሃነ	ሰኔ 22/2008ዓ/ም	17
216	20	አሰሪ የተጠየቀን የስራ ስንብት ክፍያን በተመለከተ አጠቃላይ ተቃውሞ አቀርቦበት እያለ፤ ጉዳዩ የቀረበለት ፍ/ቤት ሰሌቱን በተመለከተ አልተቃወመም በሚል በመተርጎም በሰራተኛው የተጠየቀን የስንብት ክፍያ ዳኝነት ሙሉ በሙሉ በመወሰን የሚሰጥ ዳኝነት ተገቢ ስላለመሆኑ፣ ፍ/ቤቱ በሕጉ አግባብ አስልቶ መጠኑን ሊወሰን የሚገባ ሰለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀፅ 40 (1 እና 2)	119694	ንብ ኢንሹራንስ ኩባንያ አ.ማ እና አቶ አለማየሁ ሁሉቃ	ሐምሌ 27/2008ዓ/ም	22

217	20	አሰሪ ሰራተኞችን ከማሰናበቱ በፊት በትክክል አጣርቶ እርምጃ መውሰድ ሲገባው ክርክር ከተጀመረ በኃላ ከስንብት ደብዳቤ ሌላ ደብዳቤ መፃፉ የአሰሪና ሰራተኛ አዋጁን ዓላማ እና መንፈስ የማያሟላ ሰለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 91 (1) (3) አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 27 (1) (ሸ) (ቀ)	125778	ሲው ኢንፍራስትራክቸር እና እነ አቶ መሳይ ወ/ገብርኤል (አራት ሰዎች)	መስከረም 23/2009ዓ/ም	32
218	21	አንድ ሠራተኛ በራሱ ፈቃድ ስራ በሚለቅበት ጊዜ የሠላሳ ቀናት የማስጠንቀቂያ ጊዜ አለመስጠቱ የተረጋገጠ እንደሆነ ለሰራተኛው ከሚከፈለው ክፍያ ከሰላሳ ቀናት ክፍያ ያልበለጠ ካሳ ለአሰሪው ሊከፍል የሚገባ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 31፤አንቀጽ 45	119448	አዲስ ጋዝና ፕላስቲክ ፋብሪካ ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና አቶ ሰለሞን ኃይሌ	ታህሳስ 06/2009ዓ/ም	6
219	21	አንድ አሠሪ የቀጠረውን ሠራተኛ በሙከራ ጊዜ አጥጋቢ ውጤት አላሳየህም በማለት የሥራ ውሉን ያለምንም ማስጠንቀቂያ ለማቋረጥ መብት የሚኖረው በህጉ አግባብ የተደረገ የሙከራ ጊዜ ስምምነት መኖሩ ሲረጋገጥ ብቻ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 11/1/ /2/ እና /3/	140781	ታደሰ እንጆሪ ሆቴልና ጠቅላላ ንግድ ስራ ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና ወ/ሪት ሉላ ዘሪሁን	ሐምሌ 18/2009ዓ/ም	22
220	21	ለተወሰነ ጊዜ የተቀጠረን ሠራተኛ የሥራ ውሉ የሚቋረጥበት ጊዜ ሲደርስ አሰሪው ማሰናበት የሚችል ሲሆን ስንብቱ ከህግ ውጪ ነው ሊያሰኝ የማይችል ሲሆን በዚህ አግባብ የተሰናበተን ሰራተኛ የሥራ ሥንብት ክፍያ ሊያገኝ ይገባል የማያስብል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 24/1/፣ አንቀጽ 30/1/	138054	የላሊበላ ማር ሙዝየም እና ወ/ሮ ማሬ በዛ	ሐምሌ 28/2009ዓ/ም	26
221	22	አንድ ድርጅት በመክሰር ወይም በሌላ ምክንያት ለዘለቄታው መዘጋት ሠራተኞችን የሥራ ውልን ያለ ምንም ቅድመ ሁኔታ ለማቋረጥ የሚያስችል ሲሆን መረጋገጥ ያለበት መሰረታዊው ነጥብ የአሰሪው ድርጅት ለዘለቄታው መዘጋት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 24(4)	143334	ዋኢል አብዱጌት አብዱላዚዝ ፕላስቲክ ፋብሪካ እና እነ አበራ አመዩ (8 ሰዎች)	ጥቅምት 20/2010ዓ/ም	227
222	22	የሙከራ ጊዜ ቅጥር ሲፈጸም ሰራተኛው በግልጽ እንዲያውቀው ሳይደረግና ስምምነት ሲደረግም በጽሁፍ ተደርጎ በሁለት ምስክሮች ባልተረጋገጠበት አሰሪው ሠራተኛው ለተቀጠረበት የሥራ መደብ ተስማሚ ሆኖ አልተገኘም በሚል የቅጥር ውሉን ያለምንም ማስጠንቀቂያ ለማቋረጥ በህጉ መብት ያልተሰጠው ስለመሆኑ፣ የአ/ቁ. 377/96 አንቀጽ 1/1-3/	126667	ኤልያስ ባርና ሬስቶራንት እና እነወ/ሮ ምርትነሽ አጥናፉ	መስከረም 26/2010ዓ/ም	232
223	22	አንድ ሠራተኛ የፐሮቪደንት ፈንድ ወይም የጡረታ መብት ተጠቃሚ ከሆነ አሰሪው የስራ ስንብት ክፍያ በተደራቢነት የመክፈል ግዴታ የሌለበት ሲሆን በራሱ ፍላጎት እና ፈቃደኝነት የስራ ስንብት ክፍያን በተደራቢነት እንዳይከፍል ክልከላ	151474	ቦሰት የሕጻናትና ቤተሰብ በጎ አድራጎት ድርጅት	መጋቢት 14/2010ዓ/ም	239

		የሚያደርግ ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 494/1998 አንቀጽ 2 (ሰ)		እና ወ/ሮ ዓለም ሽመልስ ቀረቡ		
224	22	ሠራተኛ በህይወቱ ላይ አደጋ ሊደርስበት በሚችል አኳኋን እንዲሰራ ማድረግ ህገወጥ ድርጊት ስለመሆኑና ሠራተኛው ያለማስጠንቀቂያ ውል እንዲያቋርጥ በቂ ምክንያት ስለመሆኑ፣ የአ/ቁ. 14/ሠ/ እና አንቀጽ 32/1/ለ	136571	እድገት ተስፋ ሁለገብ ሀ/የተ/የሀ/ ስራ ማህበር እና እነ አቦዬ ለሜሳ	መስከረም 27/2010ዓ/ም	250
225	22	ለአንድ ሠራተኛ ማስጠንቀቂያ መፃፍ ብቻውን "የስራ መሪ" የማያስብልና ጉዳዩ በስራ ክርክር ችሎት ሊታይ አይችልም የሚባልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ አሠሪና ሠራተኛ አዋጅ ቁ. 377/96 3/2/ /ሐ/ ስ እና ማሻሻያ አዋጅ ቁጥር 494/98 አንቀጽ 2/1/ /ሐ/ **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	140677	አቶ ብርሃኑ ጌቱ እና ብሔራዊ ትምባሆ ድርጅት አ/ማ ሰራተኛ ማሕበር	ህዳር 22/2010ዓ/ም	256
226	22	በአዋጅ ቁ 515/1999 መሰረት በህመም ምክንያት ለ8 ወራት ፍቃድ ሊሰጠው የሚገባ ሰራተኛ የ8 ወር ጊዜው ከመጠናቀቁ በፊት በህመም ምክንያት ወደ ስራ ለመመለስ ያልቻለ እንደሆነ የስራ ውሉ ሊቋረጥ የሚገባ ስለመሆኑ፣ አዋጅ/ቁ 515/1999 አንቀጽ 79/1ለ፤/አንቀጽ 42/2/፣/3/ እና/5/	140461	አቶ ንጉሴ ዘርይሁን እና የኢ/መን/ባለስልጣን	መስከረም 29/2010ዓ/ም	259
227	22	ሠራተኞች በሙሉ እውቀታቸውና ብቃታቸው ሰርተው እኩል የምርት ጥራትና መጠን ያመርታሉ ተብሎ የማይገመት ስለመሆኑና የአንደኛው ሠራተኛ ያመረተው ምርት መጠንና ጥራት ብቻ ለሌላው ሠራተኛ ከአቅም በታች ሰርቷል ለማለት በቂ መሰፈርት ሆኖ ሊወሰድ የማይገባ ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	150947	ሚሮና ኢንዳስትሪ ኃ/የተ/የግ/ማ እና እነ ጫልቱ ዓለሙ (4 ሰዎች)	መጋቢት 12/2010ዓ/ም	264
228	25	በአዋጅ ቁጥር 1156/2011 አንቀጽ 27/3 ስር የተደነገገው ይርጋ ክስ የማቅረብ መብትን ቀሪ የሚያደርግ ባለመሆኑ ሰራተኛው የተሰናበተበትን ምክንያት፣ ምክንያቱ የተከሰተበትን ቀን እና ምክንያቱ የተከሰሰበትን ቀን አሰሪው መቼ እንዳወቀ በግልጽ በማሰናበቻ ጽሁፉ ላይ ሳይገልጽለት አሰናብቶት ከሆነ ወይም በሌላ ምክንያት ለማወቅ ያልተቻለ እንደሆነና እነዚህን ፍሬ ነገሮች ያወቀው አሰሪው ተከሶ በሰጠው መከላከያ መልስ ላይ ከተገለፀው ፍሬ ነገርና ከቀረበው ማስረጃ መነሻ የሆነ እንደሆነ ክሱን ለማሻሻል የግድ ከሆነ የአዋጁን አንቀጽ 27/3 ይዘት ባገናዘበ መልኩ ክሱን በማሻሻል አሉያም ክስ በሚሰማበት ጊዜ በቃል አንስቶ መከራከር የሚችል ስለመሆኑ፣	222297	አቶ ተስፊልኡል ቱፋ እና የኢትዮጵያ የኢንደስትሪ ግብዓቶች ልማት ዴርጅት	ግንቦት 02/2014ዓ/ም	469

		1.1.3 ደመወዝ፣ የስራ ዕድገት/ደረጃ/እርከን፣ ልዩ ልዩ ክፍያዎችና ተያያዥ ጉዳዮች				
		1.1.3.1 የዳኝነት ሥልጣን				
229	2	አጠቃላይ የአሰሪን **የደመወዝ ጭማሪ** አወሳሰን ስርዓትን ሳይሆን የግል ጥቅምን መሰረት አድርጐ የሚቀርብን የደመወዝ ጭማሪ ክስ የማየት ስልጣን የስራ ክርክር ችሎት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 42/85 አንቀፅ 147	15410	አቶ ተሾመ ጅፋር እና የኢትዮጵያ ቴሌ/ኮርፖሬሽን	ጥቅምት 1/1998ዓ/ም	26
230	4	የአሰሪና ሠራተኛ ጉዳይ ወሳኝ ቦርድ ስልጣን፣ **(ጉዳዩ የስራ ደረጃ ያላገባብ ተቀነሰብኝ የሚል ክርክር ነው)**	15531	የኢት/ኤሌ/ሃ/ኮርፖሬሽን እና አቶ አዱኛ ገመዳ	የካቲት 6/1999ዓ/ም	5
231	4	የአሠሪና ሠራተኛ ጉዳይ ወሳኝ ቦርድ ስልጣን፣ **(ጉዳዩ የስራ መደብ ይገባኛል የሚል ክርክር ነው)**	16653	ግዮን ሆቴሎች ድርጅት እና ወ/ሮ ስለእናት ወርቅነህ	መጋቢት 27/1999ዓ/ም	20
232	6	በአንድ የስራ መደብ ላይ በቋሚነት **የደረጃ እድገት** ይሰጠኝ በማለት የሚቀርብ ክስን ለማየት የክልል ፍርድ ቤት የዳኝነት ስልጣን የሌለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 138	33513	የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን እና ዘውዴ ተናኘ	ጥር 27/2000ዓ/ም	361
233	16	በአሠሪና ሠራተኛ ጉዳይ በሠራተኛ **ዕድገት ዝውውርና** ሥልጠና በሚመለከት አሠሪው የሚወስዳቸው እርምጃዎች በፍርድ ሊታዩና ሊያልቁ የሚችሉ ጉዳዮች እንደሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገመንግስት አንቀፅ 37፣ በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 138፣142 ንዑስ አንቀጽ 1/ሰ/ እና ከአንቀጽ 147 ንዑስ አንቀጽ 1/ሀ/	94889	ወ/ሮ አልማዝ ባዛ እና የደቡብ መንገዶች ባለስልጣን	መጋቢት 23/2006ዓ/ም	144
		1.1.3.2 ይርጋ ጊዜ				
234	3	ስለ ስራ ክርክር የይርጋ ጊዜ፣ አዋጅ ቁ. 42/85 አንቀፅ 162፣ 163፣ 164፣ 165፣166 አዋጅ ቁ. 377/96 **(ጉዳዩ በመጀመርያ ለአሰሪና ሰራተኛ ጉዳይ ወሳኝቦርድ የቀረበ የእርከን ጭማሪ ክርክር ነው)**	16648	የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን እና እነ አቶ አንለይ ያየህ (ሃያ ሰባት ሰዎች)	ታህሳስ 20/1998ዓ/ም	12

235	6	**የደሞዝ ጭማሪና ቦነስን** የተመለከተ ክስ በስድስት ወር ውስጥ አለመቅረቡ መብቱን በይርጋ የሚያሳግድ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 162(3)	31217	የቴሌኮምኒኬሽን ኮርፖሬሽን እና አቶ ጫሊ ሐሰን	ግንቦት 14/2000ዓ/ም	265
236	6	አሠሪ የሠራተኛን መብት በጽሁፍ ያወቀ መሆኑ ሠራተኛው በሚያቀርበው አቤቱታ ላይ ተፈፃሚ የሚሆነውን የይርጋ ገደብ የሚያቋርጥ ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀፅ 164(3) **(ጉዳዩ የደሞዝ ጭማሪ ክርክር ነው)**	32788	የኢትዮጵያ እህል ንግድ ድርጅት እና አቶ ግርማ ተገኝ	መጋቢት 18/2000ዓ/ም	278
237	6	የፐሮቪደንት ፈንድ ባለመብት የሆነ ሰው በአስር አመት ውስጥ መብቱን ካልጠየቀ መብቱ በይርጋ ቀሪ የሚሆን ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 162 የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1677(1)፣ 1845 **(ጉዳዩየፐሮቪደንት ፈንድ ክፍያ እንዲከፈል የቀረበ ክስ ክርክር ነው)**	32545	አቶ ግርማ ሽፈራው እና የክርስቲያን በጐ አድራጐት ልማት ድርጅት	ግንቦት 14/2000ዓ/ም	351
238	9	በሥራ ክርክር ጉዳይ በፍ/ብ/ህ/ቁ. 1853 ላይ የተመለከተው ድንጋጌ ተፈፃሚ ሊሆን የሚችልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 164(3) የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1853፣ 1852 **(ጉዳዩ የጥቅማጥቅም ክፍያ ክርክር ነው)**	47784	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና አለምፀሐይ አያና	ታህሣሥ 20/2002ዓ/ም	208
239	15	ከሥራ ጋር በተገናኘ እንዲከፈል በሚል የሚቀርቡ **የደመወዝ፣ የትርፍ ሰዓት እና ሌሎች ክፍያዎች** ላይ ተፈፃሚ የሚሆነው የይርጋ ጊዜ ገደብ መቆጠር የሚጀምረው ሠራተኛው ክፍያዎቹን መጠየቅ ይችላል (ይገባዋል) ከሚባልበት ግዜ ጀምሮ እንጂ የሠራተኛው የሥራ ውል ከተቋረጠበት ግዜ ጀምሮ ነው ሊባል የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 162(1-4)	79476	ኢትዩ ቴሌኮም እና እነ አቶ ዘሪሁን ታዬ (ዘጠና ስድስት ሰዎች)	የካቲት 12/2005ዓ/ም	17
240	17	በሠራተኛው የሚጠየቅ **የውዝፍ ደመወዝ ክፍያ** ጥያቄ በአሠሪው የይርጋ መቃወሚያ ካልቀረበበት በስተቀር ተከፋይ ስለመሆኑ፣	101020	አቶ ዳዊት ገ/ማርያም እና አቶ ሣህለማርያም ደግፌ	መስከረም 29/2007ዓ/ም	52
241	20	አንድን ሰራተኛ የሥራ መሪ ነው ሊባልበት ስለሚቻልበት አግባብ፣ የሥራ መሪን በተመለከተ ክርክር ሲነሳ ተግባራዊ ሊሆኑ ስለሚገባቸው ህጎች፣ የስራ መሪ የሚያቀርባቸው የመብት ጥያቄዎች ቀሪ ስለሚደረጉበት **የይርጋ ጊዜ፣**	116038	ፍራውን ከ/ህንፃ ተቋራጭ እና እነ አቶ ካህሳይ ገ/እግዚአብሄር (ሁለት ሰዎች)	ጥቅምት 21/2009ዓ/ም	37

		አዋጅ ቁጥር 494/98 አንቀፅ 2(!)፣ 3(2(ሐ) የፍ/ሕ/ቁ. 1677(1)፣ 1845፣ 2512፣ 2593 **(ጉዳዩ የደሞዝና ሌላ ክፍያ ክርክር ነው)**				
242	21	ከቅጥር ውል በመነጨ ግንኙነት የሚጠየቅ ማንኛውም ክስ በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ ካልቀረበ በይርጋ የሚታገድ ስለመሆኑ ፣ የይርጋ ጊዜ መቆጠር የሚጀምረው በመብቱ ለመጠቀም ከሚችልበት ቀን ቀጥሎ ካለው ቀን ጀምሮ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 162/1/፣163/1/ **(ጉዳዩ የደሞዝ ጭማሪ ክርክር ነው)**	136981	የሐረር ቢራ ፋብሪካ አ.ማህበር እና እነ አቶ አለሙ ነጋሽ (ሰላሳ ዘጠኝ ሰዎች)	ሐምሌ 19/2009ዓ/ም	17
243	21	ማንኛውም ወገን የይርጋው ጊዜ ካለፈ በኋላ የይርጋ ጊዜን እንደመቃወሚያ አድርጎ ለማንሳት ያለውን መብት ሊተው የሚችል ስለመሆኑ፣ ዳኞች በገዛ ስልጣናቸው የይርጋውንም ደንብ መከላከያ ለመጥቀስ የማይችሉ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 165/5/፤ የፍ/ሕ/ቁ. 1856/2/ **(ጉዳዩ የልዩ ልዩ ክፍያዎች ለማግኘት የቀረበ ክርክር ነው)**	142752	በከልቻ ትራንስፖርት አ/ማህበር እና አቶ ወልደሰንበት ዳዲ	ሐምሌ 27/2009ዓ/ም	30
		1.1.3.3 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
244	4	ወደ ሥራ እንዲመለስ የተወሰነለት ሰራተኛ የሚከፈለው ውዝፍ ደሞዝ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 43(5)	21730	ወ/ሮ ፍሬህይወት እርቄ እና የኢት/ቴሌ/ኮርፖሬሽን	መጋቢት 11/1999ዓ/ም	7
245	8	በአሰሪያቸው ላይ ክስ አቅርበው ያስፈረዱ ሠራተኞች የአሰሪውን ንብረት በዋስትና ከያዙ ባለገንዘቦች ይልቅ የቅድሚያ ክፍያ መብት ያላቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 167 አዋጅ ቁ. 97/90 አንቀጽ 3 የፍ/ብ/ህ/ቁ. አንቀጽ 2857(1) አዋጅ ቁ. 186/94 አንቀጽ 80 የኢ.ፌ.ዲ.ሪ. ህገ- መንግስት አንቀፅ 13(2) **(ጉዳዩ ልዩ ልዩ ክፍያዎች የሚመለከት ክርክር ነው)**	40921	አቢሲንያ ባንክ (አ.ማ) እና አብዱ አህመድ (266 ሰዎች)	የካቲት 26/2001ዓ/ም	173
246	9	አሰሪ የእድገት አሰጣጥ ሥርዓት መዘርጋት እና መለኪያ መስፈርቶችን አዘጋጅቶ በሠራተኞቹ መካከል በክፍያ ረገድ ልዩነት ማድረግ ስለመቻሉ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀፅ 14(1)(ረ) የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ-መንግስት 42(1)(መ)	42923	የኢትዮጵያ ቴሌኮሙኒኬሽን ኮርፖሬሽን እና ወ/ሮ ነጃት አባስ	ህዳር 22/2002ዓ/ም	192
247	9	አሰሪ ሠራተኞቹን በማስተዳደር ረገድ የሚፈፅማቸውን ስህተቶች በራሱ አነሣሽነት ሊያርም የሚችል ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ**	45889	የኢ/ቴሌ/ኮርፓሬሽን ደ/ሪጅን	ታህሣሥ	201

		የደመወዝ ጭማሪ ክርክር ነው)		እና ሳሙኤል ቄለበ	20/2002ዓ/ም	
248	11	አንድ ሠራተኛ በነስ ወይም ድጐማ ሊያገኝ የሚችለው ከአሰሪው ጋር በሚደረግ /በሚኖር/ ስምምነት እንጂ በህጉ አሠሪ ለሠራተኛው በቦነስ ድጐማ እንዲከፍል በአስገዳጅነት የተመለከተ ነገር የሌለ ስለመሆኑ፣ የቦነስና ድጐማ አሰጣጥና አፈፃፀምን በተመለከተ በህብረት ስምምነት የተመለከተ ደንብና መመሪያ ተግባራዊ ሊደረግ የሚገባ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 4, 12, 13, 53	64758	እነ ተመስገን ገ/እየሱስ እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	ሰኔ 17/2003ዓ/ም	190
249	11	አንድ ሠራተኛ አሰሪው በአሰሪና ሠራተኛ ህጉ መሰረት ሊከፍለው የሚገባውና ያልከፈለው ክፍያ መኖሩን /እንዳለ/ በተረዳ ጊዜ አሰሪውን የመጠየቅ መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የአሰሪና ሠራተኛ ግንኙነት በቀጠለበት ሁኔታ ሠራተኛው በአንድ ወቅት ሊከፈለኝ /ሊጠበቅልኝ/ ይገባል በማለት ያቀረበው የመብት ወይም የክፍያ ጥያቄ በፍርድ ቤት ውድቅ መደረጉ በሌላ ጊዜ መብቱን ከመጠየቅ የሚያግደው ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 12 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 5, 216 **(ጉዳዩ ከለተወሰነ ጊዜ የተደረገ የስራ ውል ጋር የተያያዘ የክፍያ ጥያቄ ክርክር ነው)**	66242	ወ/ሮ ሙሉ ደምሴ እና ሸራተን አዲስ	ሐምሌ 13/2003ዓ/ም	193
250	11	የሠራተኛ ደመወዝ ሊቀነስ የሚችለው በህግ፣ በህብረት ስምምነት፣ ወይም በሥራ ደንብ በተወሰነው መሰረት ወይም በፍ/ቤት ትዕዛዝ ብቻ ስለመሆኑ፣ አሰሪ የሠራተኛን ደመወዝ በራሱ ውሣኔ ሊቀንስ፣ ሊይዝ ወይም የዕዳ ማቻቻያ ሊያደርግ የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 59/1/	59666	የኦሮሚያ መንገዶች ባለስልጣን እና አቶ አቡ ጌበና	ግንቦት 04/2003ዓ/ም	210
251	11	የደረጃ እድገት በድርጅት ውስጥ በሥራ ላይ ባለ የእድገት አሰጣጥ ስርዓት እና ደንብ መሰረት የሚካሄድ ስለመሆኑ፣ የደመወዝ ጭማሪ ሊገኝ የሚችለው በእድገት ወይም አሰሪው የደመወዝ ጭማሪ ማድረግ የሚችልበት አግባብ ኖሮት ሲጨመር ስለመሆኑ፣ በመሠረታዊ የስራ ሂደት ለውጥ (BPR) መሠረት የተደረገ የሥራ ምደባ የደመወዝ ጭማሪ የማያስገኝ ስለመሆኑ፣	64821	የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃየል ኮርፖሬሽን እና አያሌው ሕብስት	ግንቦት 01/2003ዓ/ም	215

252	11	የቦነስ ክፍያ ለሠራተኛ የሚከፈለው በሥራ ላይ ያለ ሰራተኛ ወደፊት በርትቶ እንዲሰራ ለማበረታታት ብቻ ሳይሆን በሥራ ላይ በነበረበት ወቅት የሰራው ሥራ ለአሰሪው ትርፋማ ውጤት በማስገኘቱ የትርፉ ተጠቃሚ እንዲሆን ለማስቻል ጭምር ስለመሆኑ፣ የቦነስ ክፍያ ተጠቃሚ ለመሆን ሠራተኛው ድርጅቱ /ተቋሙ/ ትርፋማ ውጤት ባስገኘበት ዓመት በሥራ ላይ የነበረና አስተዋጽኦ ያደረገ መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣	20869	አቶ አዲሱ አቦሴ እና የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን	ሰኔ 30/1998ዓ/ም	245
253	13	ከሥራ ክርክር ጋር በተያያዘ በፍርድ ቤት የተሰጠ ውሣኔ አስቀድሞ በሥራ ላይ የነበረን የድርጅት መዋቅርን መሰረት በማድረግ ሆኖ ጉዳዩ ለአፈፃፀም በቀረበ ጊዜ የድርጅቱ መዋቅር የተለወጠ መሆኑ ከተረጋገጠ ፍርዱ ሊፈፀም የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 392(1),(2) **(ጉዳዩ የስራ መደብና ደመወዝ ክርክር ነው)**	69471	የኢትዮጵያ ቴሌኮሙኒኬሽን ኮርፖሬሽን ደቡብ ሪጅን እና አቶ ጥበቡ ተሰማ	ጥቅምት 20/2004ዓ/ም	46
254	14	ቀደም ሲል ስናገኘው የነበረው የደመወዝ መጠን የተቀነሠ ስለሆነ እንዲስተካከልልን በማለት በሠራተኞች የሚቀርብ ክስ የወል የሥራ ክርክር ነው ሊባል የማይችል ስለመሆኑ፣	78865	የኢትዮጵያ የእህል ንግድ ድርጅት እና እነ አቶ ገ/ስላሴ ኃ/ማርያም (8 ሰዎች)	ጥር 28/2005ዓ/ም	24
255	16	በፍትሐ ብሔር ክርክር አንድ ግዴታ እንዲፈጸምለት የሚጠይቅ ሰው የግዴታውን መኖር ማስረዳት እንደሚጠበቅበት እና በአንፃሩም ግዴታ ፍርስ ነው ወይም ተለውጧል የሚለው ወገንም ይህንኑ የማስረዳት ግዴታ ስለመሆኑ፣ ሠራተኛው በራሱ ጉድለት ባልሆነ ምክንያት ላልሰራው ስራ ደሞዝ ስለሚጠይቅበት አግባብ፣ በአዋጅ ቁጥር 377/1996 በአንቀጽ 54(1)፣ 54(2) በፍ/ሕ/ቁ. 2001(1) እና(2)	93532	አቶ በኃይሉ ደቦጭ አንበሴ እና ኢትዮጵያ ገብራት ትራንስፖርት ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር	ጥር 12/2006ዓ/ም	115
256	17	ከአሠሪና ሠራተኛ ክርክር ጋር በተነሳ ማንኛውም የሠራተኛ **ክፍያ ጥያቄ** ከማናቸውም የክፍያ ወይም የዕዳ ጥያቄ ቅድሚያ የሚኖረው ለሠራተኛ እንጂ ለስራ መሪዎች ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 2(2)(ሐ) (3)፣167 **(ጉዳዩ የክፍያ ቀዳሚነት የአፈፃፀም ክርክር ነው)**	101913	አቶ መላኩ ሙሉጌታ እና አቶ አበበ አቡራ	የካቲት 17/2007ዓ/ም	59
257	17	"ስለሠራተኛ ዕድገት አሰጣጥ ስርዓት" በሚል በአዋጁ የተገለፀው ሀረግ ሊተረጎም የሚገባው ከአንድ የሠራተኛ የስራ መደብ ወደ ሌላ የሠራተኛ የስራ መደብ የሚፈፀም የዕድገት አሰጣጥ ስርዓት በሚል መልኩ ስለመሆኑ፣ በአዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀጽ 142(1)(ሠ)	101795	የኢትዮጵያ ምርጥ ዘር ድርጅት እና አቶ አድማሱ አበበ	መስከረም 27/2007ዓ/ም	72

258	18	በአንድ አሰሪ ድርጅት መተዳደሪያ ደንብና መመሪያ መሠረት በአንድ የሥራ መደብ ላይ የውጪ ሰው የሚቀጠረው መጀመሪያ ለቦታው የሚመጥን የውስጥ ሠራተኛ ካለ ለውስጥ ሠራተኛው **እድል ከሰጠ** ለኋላ ከሆነ አሠሪው ድርጅት ይኸን ደንብና መመሪያ ተላልፎ የውስጥ ዕድገት ማስታወቂያ ሣያወጣና ለሠራተኞች ዕድል ሳይሰጥ የውጪ ቅጥር ቢፈጸም ድርጊቱ ህገወጥ ተግባር ስለመሆኑና ቅጥሩ ሊሠረዝ የሚገባው ስለመሆኑ፣	107002	ሲስተር ትዕግስት ፈቃድ እና የኤድስ መከላከያ ማህበራዊ አገልግሎት ድርጅት	ግንቦት 14/2007ዓ/ም	35
259	20	ተዋዋይ ወገኖች በስራ ውል ስምምነታቸው በግልፅ ኮሚሽንን የደሞዝ አካል አድርገው እስከተዋዋሉ ድረስ ቅራኔ በተነሳ ሰዓት ኮሚሽንን እንደ ደመወዝ አይደለም በማለት መውሰድ ተገቢ ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.377/1996 አንቀፅ 53(2(መ)	117070	ወ/ሮ ወይንሸት በቀለ እና ኦሎምፒያኮስ ሄኔኒክ አትሌቲክስ ማህበር (ግሪክ ክለብ)	ጥቅምት 22/2009ዓ/ም	46
260	24	አንድ የመንግስት ሰራተኛ በተከሰሰበት የዲሲፕሊን ጥፋት ምክንያት ከስራ እንዲሰናበት ካልተወሰነበት በስተቀር ከሥራ በታገደበት ወቅት ሳይከፈለው የቀረው ደመወዘ የሚከፈለው ስለመሆኑ፣ በፌደራል መንግስት ሰራተኞች አዋጅ ቁጥር 1064/2010 አንቀጽ 72 (4)	161880	አቶ አብርሃም ዳአ እና ፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት	ታህሳስ 23/2011ዓ/ም	150
		1.1.4 የሥራ ሰዓት፣ የሣምንት ዕረፍት ጊዜ፣ የሕዝብ በዓላትና ተያያዥ ጉዳዮች				
261	8	አንድ ድርጅት እንደስራው ፀባይ በህግ ከተደነገገው ማዕቀፍ ሳይወጣ/ሳይጥስ/ የሥራ ሰዓቱን ማሻሻል ስለመቻሉ፣ አዋጅ 377/96 አንቀፅ 61/1/	36518	ሜታ አቦ ቢራ አ.ማ እና እነ ሳሙኤል ተፈራ (አራት ሰዎች)	ጥቅምት 4/2001ዓ/ም	105
262	8	አሰሪ ሠራተኛውን በሣምንት ዕረፍቱ ሥራ እንዲሰራ ለማድረግ የሚችል ስለመሆኑ፣	37815	አለማየሁ ጠቅ/ሥራ ተቋራጭ እና አቶ አብዮት በፈቃዱ	ህዳር 2/2001ዓ/ም	109
263	19	አንድ ሠራተኛ ከአንድ ዓመት በታች አገልግሎት የሰጠ እንደሆነ ተመጣጣኝ የሆነ የዕረፍት ጊዜ በአገልግሎት ጊዜው ልክ (proportion to the length of his service) የሚሰጠው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 77(6)	112583	የኢትዮጵያ ቀይ መስቀል ማህበር ጅማ ቅርንጫፍ እና አቶ ብሩክ አበራ	ጥቅምት 5/2008ዓ/ም	2
		1.1.5 ፈቃድና ተያያዥ ጉዳዮች				
264	4	የህመም ፈቃድ ጊዜ አቆጣጠር፣ አዋጅ ቁ. 42/85 አንቀፅ (2)	21119	ቃሊቲ ምግባ አክ/ማህበር እና ማስተዋል ጫኔ	መጋቢት 18/1999ዓ/ም	9

265	15	አንድ ሠራተኛ ከሥራ መቅረቱ በህመም ምክንያት መሆኑ እንደበቂ ምክንያት ሊወሰድ የሚችለው በህጉ አግባብ፣ በህመሙ ምክንያት ስለመቅረቱ ለአሰሪው ያሳወቀና ፈቃድ ያገኘ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 85(4)	87285	ወ/ሮ የውብዳር ንጋቱ እና ገነት ሆቴል	መስከረም 23/2006ዓ/ም	34
		1.1.6 የሙያ ደኅንነት፣ ጤንነት፣ የሥራ አካባቢና ተያያዥ ጉዳዮች				
		1.1.6.1 የዳኝነት ሥልጣን				
265	15	አንድ ሠራተኛ በሥራ ላይ እያለ የደረሰበትን **የአካል ጉዳት** በተመለከተ የጉዳት ካሣ ክፍያ እንዲከፈለው ለመጠየቅ የሚችለው በአማራጭ አንድም በአሰሪና ሠራተኛ ጉዳይ አዋጁ መሠረት አሰሪውን ያለጥፋት በሥራ ክርክር ችሎት ከሶ በመጠየቅ ወይም የአሰሪውን ጥፋት መነሻ በማድረግ የጉዳት ካሣ ክፍያ ከውል ውጪ ኃላፊነትን የተመለከቱ ድንጋጌዎችን መሠረት በማድረግ በፍ/ሔር ችሎት በአሠሪው ላይ ክስ ለማቅረብ የሚችል ስለመሆኑ፣ በሥራ ላይ ጉዳት የደረሰበት ሠራተኛ የጉዳት ካሣን ለመጠየቅ በህጉ የተመለከቱትን መብቶች በአግባቡና በትክክል ተገንዝቦ እንደ ጉዳቱ ሁኔታ፣ አይነትና አግባብነት በተሻለ ሁኔታ የሚጠቅመውን የመብት አድማስ አውቆ በመለየት ተገቢው መብቱ ከመነጨበት የህግ አግባብ አንፃር ክሱን ሊያቀርብ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 5 ድንጋጌ ይዘት አድማሱ በግልጽ በተወሰኑ ጭብጦች ላይ ብቻ ሣይሆን በተከራካሪ ወገኖች ቢነሱ ኖሮ ሊወሰኑ ይችሉ የነበሩ ጭብጦችን ጭምር የሚያካትት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 96(1)¸ 97 109¸ 138(1) የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 80(2)	80343	ዋሊያ የቆዳ ማለስለሻ ፋብሪካ ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና አቶ ደረጀ ውለታው	ግንቦት 06/2005ዓ/ም	2
267	20	የግል አሰሪና ሠራተኛ (ስራና ሠራተኛ አገናኝ ኤጀንሲ) እና በሰራተኛ የሚነሳ ማንኛውም የስራ ክርክር የሚፈታው በአሠሪና ሠራተኛ አዋጅ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 632/2001 አንቀጽ 4 **(ጉዳዩ በስራ የደረሰ የሞት ጉዳት ክርክር ነው)**	98771	እነ አቶ ታረቀኝ መኮንን እና አሊ ሚፍታህ ኤጀንሲ	ሚያዝያ 24/2008ዓ/ም	9
		1.1.6.2 ይርጋ ጊዜ				
268	18	ሰራተኛው በስራ ላይ በደረሰበት **የሞት አደጋ** ምክንያት የሰራተኛው ባለቤትና ሌሎች ጥገኞች የሚያቀርቡት የካሣ ክፍያ ጥያቄ በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ መቅረብ ያለበት ስለመሆኑ፣	108785	ዩሴፍ ተክሌ ህንፃ ሥራ ተቋራጭ እና ወ/ሮ ወርቅነሽ ጌታቸው በራሳቸው እና ሞግዚት በሆኑላቸው /እነ ሕፃን	ሐምሌ 21/2007ዓ/ም	54

		አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 162 ንዑስ አንቀፅ 1		ረዳኤት/		
269	21	በሥራ ላይ የደረሰ የአካል ጉዳት ወደ ዘላቂ **የአካል ጉዳት** ከተሸጋገረ የካሣ ጥያቄው የይርጋ ጊዜ መነሻ መቆጠር ያለበት ጉዳቱ ከደረሰበት ጊዜ ሳይሆን ዘላቂ የአካል ጉዳት መሆኑ ከታወቀበት ጊዜ ጀምሮ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 162(1)	134188	አቶ ዊንታ ቦርጂ እና ይርጋለም ኮንስትራክሽን ኃ/የተ/የግ/ማህበር	ሐምሌ 28/2009ዓ/ም	42
		1.1.6.3 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
270	8	አንድ ሠራተኛ ወደ ሥራ ሲሄድና ከሥራ ወጥቶ ወደቤቱ ሲመለስ አሰሪው በመደበው የመጓጓዣ አገልግሎት ሲጠቀም አደጋ የደረሰበት መሆኑ ከተረጋገጠ ሦስተኛ ወገኖች ለአደጋው ያደረጉት አስተዋፅኦ መኖር አሰሪው የጉዳት ካሣ ላለመክፈል እንደመከላከያ ሊሆነው ስላለመቻሉ እና ካሣው በጉዳት የተነሣ ህይወቱን ላጣው ሠራተኛ ጥገኞች የሚከፈልበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 95/2/፣ 96/1/፣ 98/2/፣ 97/1/፣ 107/1//ሐ/፣ 110/ 112 የጉዳት	36194	ዶ/ር ማንደፍሮ እሸቴ እና ፍሬድሪክ ኤቨርት ሲቲፍቱንግ	ጥር 28/2001ዓ/ም	162
271	8	አንድ ሠራተኛ በሥራ ላይ እያለ ቋሚ የአካል ጉዳት የደረሰበት እንደሆነ ከጉዳቱ በኋላ የቀድሞ ስራውን መስራት መቀጠሉ ብቻ አሰሪውን የጉዳት ካሣ ከመክፈል ነፃ የማያወጣው ስለመሆኑ፣ በሥራ ላይ ከሚደርስ ጉዳት ጋር በተገናኘ በአሰሪና ሰራተኛ አዋጅ ውስጥ የተመለከተውና "የመስራት ችሎታ" የሚለው ሃረግ ሊተረጐም የሚችልበት አግባብ እና የጉዳት ካሣ መጠንና ሊወሰን የሚችልበት የህግ አግባብ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀጽ 109፣ (1) እና (3)፣, 107፣ 99(1), 102(3) አዋጅ ቁ. 345/95 አንቀጽ 33	43370	የግብርና ምርት ማሣደጊያዎች አቅራቢ ድርጅት እና አቶ ጌታቸው ገድሌ	ግንቦት 12/2001ዓ/ም	187
272	9	በአሠሪና ሠራተኛ ሕጉ "በሥራ ላይ የሚደርስ ጉዳት" ወይም "በስራ ምክንያት የሚመጣ በሽታ" በሚል የተቀመጠው ሐረግ ሊተረጐም የሚችልበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 95/2/,97,96	47807	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና እነ ወ/ሮ ፀሐይነሽ ፈንታው (ሁለት ሰዎች)	ታህሳስ 06/2002ዓ/ም	198
273	9	ሠራተኛ በሥራ ላይ እያለ የሚደርስበትን ጉዳት ዘላቂ ሙሉ የአካል ጉዳት ወይም ዘላቂ ከፊል የአካል ጉዳት በማለት ለመለየት የሚቻልበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 101 (2)	49273	አቶ ደረጀ ውለታው እና ዋሊያ ሌዘርና ሌዘር ኘሮዳክትስ ኃ/የተ/የግ/ማህበር	ሚያዝያ 27/2002ዓ/ም	238
274	9	አንድ አሰሪ በሥራ ላይ ጉዳት የደረሰበትን ሰራተኛ ወደ ውጭ አገር ልኮ ስለሚያሳክምበት አግባብ፣	46363	ሢሊኒ ኮንስትሩቶሪ ኤስ.ፒ.ኤ እና	ግንቦት 19/2002ዓ/ም	257

		አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 124,105		አቶ ትግሉ ፍሬህይወት		
275	11	በስራ ላይ ከሚደርስ ጉዳት ጋር በተያያዘ የአሰሪው ኃላፊነት በጥፋት ላይ ያልተመሰረተ (strict liability) ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 96, 97	57068	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና እነ ወ/ሮ ሰናይት መጫ /3 ሰዎች/	ህዳር 28/2003ዓ/ም	165
276	11	በሥራ ላይ ከሚደርስ ጉዳት ጋር በተያያዘ የጉዳቱን አይነትና መጠን መለየት የሚቻልበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 109/3/ /ሀ/ለ/ 101/2/ 100 96/1/ 99/1/	60464	የኦሮሚያ መ/በለስልጣን እና አቶ ግርማ ወዩሳ	መጋቢት 06/2003ዓ/ም	182
277	13	ሠራተኛ በሥራ ቦታና በሥራ ወቅት ሆን ብሎ በራሱ ላይ ለሚያደርሰው ጉዳት አሰሪው ኃላፊነት የማይኖርበት ስለመሆኑ፣ የአደጋ መከላከያ ደንቦችን በመጣስ ወይም አካሉን ወይም አእምሮውን በሚገባ ለመቆጣጠር በማይችልበት ሁኔታ በአደንዛዥ ዕፅ አስክሮ በሥራ ላይ በመገኘቱ በሠራተኛ ላይ የደረሰ ጉዳት ሆን ተብሎ እንዳደረሰ የሚቆጠርና አሠሪው ጉዳቱን ለመካስ የማይገደድ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀፅ 96(ሀ)(ለ), 96(1)	67201	አቶ ምትኩ ኃይሉ እና አቶ መስፍን ጥላሁን	የካቲት 26/2004ዓ/ም	64
278	13	በሥራ ላይ ከሚደረስ አደጋ ጋር በተያያዘ አደጋው የደረሰው ከሥራ ሰዓትና ከሥራ ቦታ ውጪ ከሥራው ጋር ግንኙነት በሌለው አጋጣሚ እና ከአሰሪው ትዕዛዝ ሳይኖር እንደሆነ አሰሪው ለደረሰው ጉዳት ኃላፊነት የማይኖርበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 95, 96, 97	68138	ወ/ሮ ጥሩሰው ጥላሁን (ሶስት ሰዎች) እና ሲቪል ወርክስ አማካሪ መሃንዲሶች ኃ/የተ/የግል ማህበር	ጥር 17/2004ዓ/ም	103
279	13	በፌዴራል መንግስት ሠራተኞች ህግ መሠረት አንድን ጉዳት በሥራ ላይ የደረሰ ጉዳት ነው ለማለት የሚቻልበት አግባብ (ሁኔታ) እና በጉዳቱ ሞት በተከሰተ ጊዜ የጉዳት ካሣ ለሟች ቤተሰብ የሚሰጥበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ. 515/99 አንቀጽ 47(2)(ሐ) አዋጅ ቁ. 262/94 አንቀጽ 46(2)(5)(ለ)	61717	ወ/ሮ አበበች አዱኛ በራሳቸውና በህጻን ረቂቅ ተክሉ ስም እና በስራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር የተንዳሆ ቤቶች ልማት ፕሮጀክት ጽ/ቤት	ጥር 15/2004ዓ/ም	111
280	16	የመድን ዋስትና የገባ የመንግስት የልማት ድርጅት በአንድ ሰራተኛው ላይ ለደረሰ የአካል ጉዳት ተጠያቂ የማይሆነው የተገባው የመድህን ሽፋን በአዋጁ የተጠበቀውን መጠን የሚሸፈን ከሆነ ብቻ ስለመሆኑ፣ በአዋጁ ስሌት ለአነሰ መጠን ያህል የመድህን ሽፋን አሰሪው ተጠያቂ ስለመሆኑ፣ በአዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀጽ 109(1)፣ አንቀጽ 109(3) ,134(1)	97512	አቶ ምህረት አለነ ገረመው እና የኢትዩጵያ ቱሪስት ንግድ ስራ ድርጅት	ሐምሌ 29/2006ዓ/ም	81

281	16	አንድ ሰራተኛ በስራ ላይ እያለ በሚደርስበት የጤንነት ችግር ምክንያት አሰሪው የአንድ ወር የህመም ፍቃድ ሰጥቶት ነገር ግን በተሠጠው ጊዜ ውስጥ ከህመሙ ማገገም ካልቻለ ተጨማሪ የህመም ፍቃድ ከግማሽ ደመወዙ ጋር እንዲያገኝ ሊደረግ የሚችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀፅ 85(1)፣ 86(2)	99026	አቶ አብርሃም ታደለ እና ጥቁር አባይ ትራንስፖርት ኃላ/የግ/ማህበር	ሐምሌ 17/2006ዓ/ም	101
282	17	አንድን ሰው ሠራተኛ ነው ለማለት በቅጥር ላይ የተመሰረተ የሥራ ግንኙነት መኖር፣ ሠራተኛው አገልግሎት የመስጠት ግዴታ ያለበት መሆኑ፣ ሊሰጥ የሚገባውን አገልግሎትመቼ ሊያከናውን እንደሚገባና እንዴት ማከናወን እንደሚኖርበት አሰሪው የመቆጣጠር ስልጣን ያለው ስለመሆኑ መረጋገጥ ያለባቸው ስለመሆኑ፣ አንድን አደጋ በስራ ላይ የደረሰ ነው ለማለት ሠራተኛው ስራውን በማከናወን ላይ እያለ ወይም ከስራው ጋር ግንኙነት ባለው ሁኔታ ከራሱ ውጪ በሆነ ምክንያት ወይም በአካሉ በማንኛውም ክፍል ተፈጥሯዊ እንቅስቃሴ ላይ በድንገት የደረሰበት ጉዳት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀፅ 2.4፣58.96፣97፣107፣110	105555	እነ መፍትሄ ሙሜ (ሰስት ሰዎች) እና አቶ ዑስማን አሊ	መጋቢት 18/2007ዓ/ም	91
		1.1.7 የኅብረት ግንኙነትና ተያያዥ ጉዳዮች				
283	6	በአሰሪና ሠራተኛ ህጉ ከተደነገገው ይልቅ በአሰሪና ሠራተኛው መካከል የሚደረገው የህብረት ስምምነት ለሠራተኛው የተሻለ መብትና ጥቅም የሚያስገኝ በሆነ ጊዜ የህብረት ስምምነቱ ተፈፃሚ የሚሆን ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀፅ 134(2)	26077	አቶ አይናለም ባይሌ እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	ሐምሌ 12/1999ዓ/ም	320
284	8	በአሰሪና ሠራተኛ አዋጅ ቁ. 377/96 ባልተሸፈነ ጉዳይ ላይ በአሠሪና በሠራተኛ መካከል የተደረገ የህብረት ስምምነት መፈፀም ያለበት ስለመሆኑ፣	36692	አንበሳ የከ/አውቶ/አገ/ድርጅት እና ተስፋዬ መኰንን	ጥቅምት 25/2001ዓ/ም	101
285	8	ሠራተኞች ለሚፈፅሙት ጥፋት በህብረት ስምምነት የተለያዩ የቅጣት ደረጃዎች የተቀመጡ በሆነ ጊዜ አሰሪው በሠራተኛው የተፈፀመውን ጥፋት ክብደት በመመዘን ይመጥናል የሚለውን ቅጣት መወሰን የሚችል ስለመሆኑ፣	37027	የኢት/ቴሌኮሙኒኬሽን ኮርፖሬሽን እና ወ/ት አሰለፈች ደስታ	ጥቅምት 11/2001ዓ/ም	103
286	11	በህብረት ስምምነት ውስጥ በሌላ አኳኋን ካልተገለፀ በስተቀር የህብረት ስምምነት ከተፈረመበት ዕለት አንስቶ የሚፀና ስለመሆኑ፣	54451	የፊንጫ ስኳር ፋብሪካ እና የፊንጫ ስኳር ፋብሪካ	መስከረም 27/2003ዓ/ም	153

		የህብረት ስምምነት በሚመለከተው አካል ፊት ቀርቦ እንዲመዘገብ የሚደረገው ድርድር ተደርጐበት ከተፈረመበት በኋላ ስለመሆኑ፣ በተደራዳሪ ወገኖች በተሟላና በአግባቡ ያልተፈረመ የህብረት ስምምነት በፍርድ ሃይል እንዲመዘገብ የሚደረግበት የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 124-135		መ/ሰ/ማህበር		
287	11	በህብረት ስምምነት ላይ ከተመለከቱ ሁኔታዎች ውጪ ሰራተኛን ያለአግባብ አዛውሮ የማሰራት ተግባር ህጋዊ ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣	54326	አንበሳ ጫማ አ.ማ እና ወ/ሮ እትሁን አያሌው	ህዳር 03/2003ዓ/ም	163
288	11	በአዋጅ ቁ. 377/96 መሰረት የሠራተኛ ማህበር ለማቋቋም የሚቻልበት አግባብ፣ የሰራተኛ ማህበር ለማቋቋም መብት የተሰጣቸው በአዋጅ ቁ. 377/96 የሚተዳደሩ ሰራተኞች ብቻ ስለመሆናቸው፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 114, 115, 118, 2/4/, 113 የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 42/1/ /ሀ/, 31	55731	የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ ሰራተኛ ማህበር እና የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ማህበራዊ ጉዳይ ሚንስቴር	የካቲት 22/2003ዓ/ም	206
289	13	ከሥራ ክርክር ጋር በተያያዘ አሰሪና የሥራ መሪ የሆነ ሰው መካከል የሚፈጠርን አለመግባባት ለመፍታት ተፈፃሚነት ያለው ደንብ (መመሪያ) በስምምነት የተዘጋጀ እንደሆነ ይሄው ደንብ ተፈፃሚ ሊደረግ የሚገባ ስለመሆኑ፣	60489	አቶ አምባዬ ወ/ማሪያም እና የኢትዮጵያ የእህል ንግድ ድርጅት	ጥር 14/2004ዓ/ም	55
290	25	የአሰሪና ሰራተኛ ሕግ ያስቀመጠው አስገዳጅ የክርክር መፍቻ መንገድ ሳይጣስ በሕጉ ከተጠቀሱት ዘዴዎች በተሻለ ሁኔታ የጊዜ፣ የሰው እና የገንዘብ ሀብት የሚቆጥብ እና በአሰሪና ሰራተኛ መካከል የሚከሰት አለመግባባት ፍትሀዊ በሆነ አኳኋን የሚፈታበትን ዘዴ ወይም የስራ ክርክር እልባት የሚያገኝበትን ስርዓት በኅብረት ስምምነት መዘርጋትን ህጉ የማይከለክል ስለመሆኑ - አሠሪና ሠራተኛ ጉዳይ አዋጅ ቁጥር 1156/2011 አንቀጽ 136፣142፣144 እና 145 ለስራ ክርክር ችሎት ክስ ማቅረብ የሚቻለው በኅብረት ስምምነት በተመለከተው መሰረት ቅሬታ ለቅሬታ ሰሚ አካል ከቀረበ በኋላ በሆነ ጊዜ **የይርጋ ጊዜ መቆጠር** ያለበት ቅሬታ ሰሚ አካል ውሳኔ ከሰጠበት ቀን ቀጥሎ ካለው ቀን ጀምሮ ስለመሆኑ - አዋጅ ቁጥር 1156/2011 አንቀጽ 164/1 **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	219611	አቶ አስራኤል ሉሌ እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	ሰኔ 29/2014ዓ/ም	463

		1.1.8 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
		1.1.8.1 ከጡረታ የተያያዙ ጉዳዮች				
291	3	የመንግስት ሰራተኛ ጡረታ ከወጣ በኋላ ሌላ የመንግስት መስሪያ ቤት ተቀጥሮ መስራቱ ስለሚኖረው ውጤት፣ አዋጅ ቁጥር 46/53 አዋጅ ቁ. 209/55 አንቀፅ 30(2)	16378	የ10 አለቃ ጌታቸው ባዩ እና የቤ/ጉ/ክ/መ/ማህ/ዋስትና ባለስልጣን	ታህሳስ 17/1998ዓ/ም	100
292	4	የጉምሩክ ባለስልጣን ሰራተኞች የፌዴራል ገቢዎች ሚኒስቴር በሚያወጣው መመሪያ የሚተዳደሩ ስለመሆናቸው፣ አዋጅ ቁ. 368/95 አንቀፅ 6(2)ለ **(ጉዳዩ የምን ጉዳይ/ይዘት ክርክር እንደሆነ በውሳኔው አልተገለፀም)**	23339	የኢት/ጉምሩክ ባለሥልጣን እና እነ አበሮ ኢርጋኖ	መጋቢት 13/1999ዓ/ም	109
293	5	የመንግስት ሠራተኛ ጡረታ ከወጣ በኋላ ተመልሶ ደሞዝ በሚያስገኝ የመንግስት ስራ ላይ ከተቀጠረ የቅጥሩ ሁኔታ በጊዜያዊነትም ሆነ በቋሚነት ከደሞዝ በተጨማሪ የወሰደውን የጡረታ አበል መመለስ ያለበት ስለመሆኑ፣ የአዋጅ ቁ. 209/55 አንቀፅ 30(2)	25899	የማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ እና ወ/ር ስዩም ካሣ	ግንቦት 28/2000ዓ/ም	369
294	8	በህግ ወይም በሕብረት ሥምምነት የተመለከተው የጡረታ እድሜ ሣይደርስ በመንግሥት መመሪያ በጡረታ እንዲገለሉ የተደረጉ ሠራተኞችን በተመለከተ አሰሪ ልዩ ልዩ ክፍያዎች ለመክፈል የማይገደድ ስለመሆኑ፣	42906	የኢትዮ-ጃፓን ጨርቃ ጨርቅ እና እነ ትዕግስት ማሞ (81 ሰዎች)	ሐምሌ 21/2001ዓ/ም	218
295	11	የጡረታ መብት ያለው የመንግስት ልማት ድርጅት ሠራተኛ ሊያገኝ ስለሚገባው ካሣ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 9/1/	65427	ሜታ አቦ ቢራ አ.ማ እና ወ/መድህን ቢረዳ	ግንቦት 15/2003ዓ/ም	200
296	13	የጡረታ አበል ተጠቃሚ የሆነ የመንግስት ሠራተኛ በወንጀል ጉዳይ የተከሰሰና ጥፋተኛ ተብሎ በጽኑ እስራት ቅጣት በተቀጣ ጊዜ የጡረታ መብቱ የሚቋረጥ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 95/1967 አንቀጽ 34 አዋጅ ቁ. 345/1995 አንቀጽ 52(2) እና (3) አዋጅ ቁጥር 209/1955	50590	ማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ እና ወ/ሮ በርገኔ ኢንኮ	መጋቢት 28/2004ዓ/ም	70
297	14	**የጡረታ አበል** ተጠቃሚ የሆነ ሰው በሌላ የመንግስት ሥራ ተቀጥሮ ያለአግባብ የወሰደው የጡረታ አበል እንዲመለስ በሚል የሚቀርብ ጥያቄ በአሥር አመት ይርጋ የሚታገድ ስለመሆኑና የይርጋ ጊዜውም ግለሰቡ በሌላ የመንግስት ሥራ ከተቀጠረበት ጊዜ ጀምሮ የሚቆጠር ስለመሆኑ፣ አንድ የመንግስት ሠራተኛ ጡረታ ከወጣ በኋላ መልሶ ደመወዝ በሚያስገኝ የመንግስት ስራ ከተቀጠረ የቅጥሩ ሁኔታ በቋሚነትም ይሁን በጊዜያዊነት እንዲሁም ደመወዙ ከጡረታ አበሉ ያነሰ ሆነም አልሆነ ከደመወዙና ከጡረታ አበሉ	72341	የማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ እና አቶ ታዬ አበራ	ህዳር 21/2005ዓ/ም	8

		አንዱን መምረጥ ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.345/95 አንቀጽ 46(1) (2) አዋጅ ቁ.209/55 አንቀጽ 30(2) የፍ/ብ/ህ/ቁ.1677(1)				
298	14	የጡረታ መውጫ እድሜ ወሰንን በተመለከተ አሰሪው ከሠራተኛ ማህበር ጋር የሚያደርገው ስምምነት ተፈፃሚ ሊሆን የሚገባው በተመሣሣይ ጉዳይ ለሠራተኛ በህግ ከተደነገገው ይልቅ የህብረት ስምምነቱ የተሻለ (የበለጠ) ጥቅም የሚያስገኝ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 134(2), 24(3) አዋጅ ቁ. 715/2003 አንቀጽ 17(1)	80079	የሙቶ አለቃ ጥላሁን ታችበሌ እና ግሎባል ሆቴል ኃ/የተ/የግል ማህበር	ህዳር 19/2005ዓ/ም	33
299	16	የጡረታ እድሜያችን ሳይደርስ **በጡረታ እንድንወጣ** ተደርጐ የስራ ውላችን ከህግ ወጪ ተቋርጧል በማለት የሚቀርብ ክስን መደበኛ ፍ/ቤት ስንብቱ በህግ አግባብ የተደረገ መሆን አለመሆኑን **የማጣራትና የመመርመር ስልጣን ያለው ስለመሆኑ፣** አዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀጽ 23-27 (1)(ተ) እና 30፣ 40 አዋጅ ቁጥር 714/2003 አንቀጽ 19(7)	98099	እነ ወ/ሮ ደንቄ ከዳ (ሀያ ሰዎች) እና የኢትዮጵያ ፐልፐ እና ወረቀት አክስዮን ማህበር	ሰኔ 19/2006ዓ/ም	153
300	17	የአንድ ድርጅት የበላይ ኃላፊ ለሠራተኞች ለጡረተኞች የክፍያ ጭማሪን በተመለከተ በስሩ ለሚገኙ እንደየገቢያቸው መጠን እያስወሠኑና እያስፀደቁ የጭማሪ ክፍያ እንዲያደረጉ ያስተላለፈው ውሣኔ በሙሉ በስር በሚገኙት ድርጅቶች ላይ ተፈፃሚ ሊሆን የሚገባው ሥለመሆኑ፣	101579	እነ አቶ ገ/መድህን አስፋው እና ትንሳኤ ጉባኤ ማተሚያ ቤት	ሕዳር 24/2007ዓ/ም	76
301	20	ለጡረታ አፈፃፀም ተብሎ የመንግሰት ሰራተኛን የግል ማህደር በኤጀንሲው እንዲላክ ተጠይቆ ሰራተኛው የመንግስት ንብረት አልመለሰም በማለት ማህደር አልክም ማለት ህጋዊ ሰላለመሆኑ፤ የጡረታ አበል የማግኘት መብት የዕዳ መያዣ ሊደረግ ወይም በውርስ ወይም በማናቸውም መንገድ ሊተላለፍ የማይችል ሰለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 345 /97 አንቀፅ 47 (2) ፣ 44 እና 55 (2)	127154	ኢትዩጵያ እህል ንግድ ድርጅት እና አቶ ካሳሁን በዛብህ	መስከረም 23/2009ዓ/ም	28
302	21	ማንኛውም የመንግሥት ሠራተኛ ቢያንስ 10 ዓመት ያገለገለ እና በራሱ ፈቃድ ወይም በአዋጅ ከተጠቀሱት ውጪ በሆነ ምክንያት አገልግሎት ካቋረጠ የጡረታ መውጫ እድሜው ሲደርስ የአገልግሎት ጡረታ አበል ለዘለቄታው ሊከፈለው የሚችል ስለመሆኑ፣ የመንግስት ሰራተኞች ጡረታ(ማሻሻያ) አዋጅ ቁጥር 907/2007 አንቀጽ 5/2/፤ በአንቀጽ 18	132861	እነ አቶ እርጋጤ መድበው እና የመንግሥት ሠራተኞች ማኅበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ	ሐምሌ 28/2009ዓ/ም	38

303	22	አንድ ሠራተኛ መደበኛ የጡረታ ዕድሜው ደርሶ የመብቱ ተጠቃሚ መሆኑ በተረጋገጠበት አግባብ ለጡረታ መብት ላልተያዘለት ጊዜ የሥራ ስንብት ካሳ ሊከፈለኝ ይገባል በማለት የሚያቀርበው ጥያቄ የህግ መሰረት የሌለው ስለመሆኑ፣ የአሠሪና ሠራተኛ ጉዳይ አዋጅ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 39፤ 43 (4)ፈ አዋጅ ቁጥር 494/98 አንቀጽ 2/2/ሰ/ እና /ሸ/፤	132280	እነ አቶ አስቻለው አስማማው(2 ሰዎች) እና የደቡብ ሥራዎች ኮንስትራክሽ ድርጅት	መስከረም 26/2010ዓ/ም	246
		1.1.8.2 ከስራ ምደባና ዝውውር የተያያዙ ጉዳዮች				
304	8	አዲስ መዋቅርን ተግባራዊ ያደረገ ተቋም/ድርጅት/ ሠራተኞቹን "ራሱ ባወጣው መስፈርት'' መሰረት ሊመድብ ስለመቻሉ፣	36210	አቃቂ መለዋወጫ ዕ/መሣሪያዎች አ.ማ እና አቶ ኃይለ ሳልቫቶር	ህዳር 2/2001ዓ/ም	132
305	8	አሠሪ የአንድን ሠራተኛ ደሞዝ እና ሌሎች ጥቅማጥቅም ሣይነካ በተመሳሳይ የሥራ መደብ ላይ አዘውሮ ሊያሠራ የሚችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀጽ 13(2) እና (7)	40938	ሙገር ሲሚንቶ ኢንተርኘራይዝ እና አቶ ኃይሉ መንግስቱ	መጋቢት 24/2001ዓ/ም	178
306	8	አሠሪ የሆነ ወገን የሥራ ቅልጥፍናን፣ ውጤታማነትን፣ የኢንዱስትሪ ሰላምን ወይም ሌሎች ሁኔታዎችን ከግምት ውስጥ በማስገባት አንድን ሠራተኛ የተቀጠረበትን ደመወዝና ሌሎች ጥቅማጥቅሞች በጠበቀ ሁኔታ አዛውሮ ለማሰራት የሚችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 2 (1)፣ 4	44033	መንበረ ፓትሪያሪክ ጠቅላይ ጽ/ቤት እና አቶ ይበልጣል አጥናፉ	ሐምሌ 22/2001ዓ/ም	216
307	9	የድርጅት መዋቅራዊ ለውጥ ያደረገ ተቋም በአሰሪና ሠራተኛ ህጉ መሠረት ሠራተኞቹን አዲስ በሚያወጣው የሥራ መደብ ላይ ተመርኩዞ የሥራ ምደባ ሊያከናውን የሚችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 28	50838	ተንዳሆ ስኳር ፋብሪካ ኘሮጀክት እና እነ አቶ አማረ አበራ (ሰባት ሰዎች)	ሚያዝያ 12/2002ዓ/ም	244
308	9	በድርጅት ውስጥ የተከሰተ ተጨባጭ ችግርን ለመቅረፍና የድርጅቱን ትርፋማነት ለማስቀጠል በሚል በተመሳሳይ ሙያና ደረጃ ላይ ካሉ ሠራተኞች መካከል ተለይቼ ወደ ሌላ የሥራ መደብ ስለተዛወርኩኝ እንድመለስ ይወሰንልኝ በማለት የሚቀርብ አቤቱታ የክስ ምክንያት የሌለው ስለመሆኑ፣	50182	የአዲስ አበባ ቄራዎች ድርጅት እና አቶ አበበ ተፈራ ይልማ	ግንቦት 13/2002ዓ/ም	252
309	14	በአሰሪ ከተደረገ የሥራ ቦታ ዝውውር ጋር በተያያዘ ሠራተኛው ወደነበረበት ሥራ ቦታና መደብ እንዲመለስ በፍ/ቤት ሲወሰን አሰሪው ሠራተኛው የሥራ ዝውውሩ ከመከናወኑ በፊት ይሰራበት ወደነበረበት ቦታና የሥራ መደብ በትክክል መመለስ ያለበት ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ የፍርድ የአፈፃፀም ክርክር ነው)**	78536	በደሌ ቢራ አክ/ማህበር እና አቶ አልማው ቤዛ	ታህሳስ 5/2005ዓ/ም	2

310	14	የሥራ ውል ወይም በሌላ ሠነድ ሠራተኛው ስምምነቱን ባልሰጠበት ሁኔታ አሰሪ የሆነው አካል እህት ድርጅት ወደ ሆነ ተቋም (ድርጅት) ሰራተኛውን አዛውሮ ለማሰራት አሠሪ መብት የሌለው ስለመሆኑ፣	83068	ዲ.ኤች.ገዳ ብርድልብስ ፋብሪካ ኃ/የተ/የግ/ማ እና ወ/ሪት ቅድስት ጌታቸው	ታህሳስ 30/2005ዓ/ም	43
311	16	በአሠሪና ሠራተኛ ጉዳይ በሠራተኛ **ዕድገት ዝውውርና** ሥልጠና በሚመለከት አሠሪው የሚወስዳቸው እርምጃዎች በፍርድ ሊታዩና ሊያልቁ የሚችሉ ጉዳዮች እንደሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገመንግስት አንቀፅ 37፣ በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 138፣142 ንዑስ አንቀጽ 1/ሰ/ እና ከአንቀጽ 147 ንዑስ አንቀጽ 1/ሀ/	94889	ወ/ሮ አልማዝ ባዛ እና የደቡብ መንገዶች ባለስልጣን	መጋቢት 23/2006ዓ/ም	144
312	18	አንድ ሠራተኛ መብትና ጥቅሙን ሳይነካ ከአንድ የሥራ ቦታ ወደ ሌላ የሥራ ቦታ ወይም የስራ መደብ በማዛወር ማሠራት የአሰሪው አስተዳደራዊ ሥልጣን ነው ሲባል ዝውውሩ ያለህጋዊ ምክንያትና በህብረት ስምምነቱ ከሠፈረው አሰራር ውጪ ይከናወናል ተብሎ ሊተረጎም የማይገባው ስለመሆኑ፣	105997	ወ/ሪት ሉሊት አያሌው እና የኢትዮጵያ መድን ድርጅት	ሚያዚያ 26/2007ዓ/ም	50
313	24	የሲቪል ሰርቪስና የሰው ሀብት ልማት ሚ/ር አጥንቶ ስራ ላይ ባዋለው በነጥብ የስራ ምዘናና ደረጃ አወሳሰን ዘዴ/JEG/ የመንግስት ሰራተኞች ድልድል አፈጻጸም መመሪያ መሰረት ለአንድ የሥራ መድብ የሚያስፈልገውን የትምህርት ዝግጅት በግልጽ ተቀምጦ እያለ ተጨማሪ የትምሕርት ዓይነትን አካቶ ሰራተኞችን ማወዳደር የድልድል መመሪያውን የሚጥስ ስለመሆኑ፣	173887	የኢትዮጵያ ጤና መዱህን ኤጀንሲ እና አቶ ዋቅጋሪ ጥላሁን	ሰኔ 24/2011ዓ/ም	153
		1.1.8.3 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
314	8	በአሰሪና ሠራተኛ መካከል በሚካሄድ የሥራ ክርክር የሚያዘው ጭብጥ አሰሪው ገንዘብ ይከፈለኝ በሚል በሠራተኛው ላይ ክስ ባቀረበ ጊዜ ከሚያዘው ጭብጥ ጋር አንድ አይነት ነው ሊባል የማይችል ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ ሰራተኛው ያጎደለው ንብረት እንዲመልስ/እንዲከፍል በአሰሪ የቀረበ አቤቱታ ክርክር ነው)**	39471	ኤርሚያስ ሙሉጌታ እና በከልቻ ትራንስፖርት አ/ማ	ሐምሌ 29/2001ዓ/ም	227
315	11	አንድ ሰራተኛ ለሥራ ከሚጠቀምበት መሳሪያ ብልሽት መከሰት ጋር በተገናኘ በኃላፊነት ሊጠየቅ የሚችለው አሰሪው ግዴታና ኃላፊነቱን በአግባቡ የተወጣ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ የአዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 12/1//ሀ/ **(ጉዳዩ የስራ የደረሰ የንብረት ጉዳት ካሳ እንዲከፈል የቀረበ አቤቱታ የሚመለከት ክርክር ነው)**	48945	አቶ አየለ አበበ እና የፊንፊኔ የደን ድርጅት	ህዳር 27/2003ዓ/ም	157

316	13	አንድ የመንግስት ሠራተኛ ከአሰሪው ፈርሞ የተረከበውን ንብረት በጠፋ ጊዜ ተጠያቂ የሚሆነው ንብረቱ በእጁ እያለ እንዳይጠፋ ተገቢውን ጥንቃቄ ያላደረገ ወይም በንብረቱ መጥፋት የሠራተኛው ቸልተኝነት መኖሩ የተረጋገጠ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 515/99 አንቀጽ 65 **(ጉዳዩ የጎደለ ንብረት እንዲተካ የቀረበ አቤቱታ የሚመለከት ክርክር ነው)**	69179	የኢትዮጵያ ጨረር መከላከይ ባለስልጣን እና ታሪኩ ጫኔ	ህዳር 04/2004ዓ/ም	50
317	9	አንድ ሰው በአፈፃፀም ሊገደድ የሚችለው በህግ አግባብ የተፈረደ ፍርድ ሲኖር ብቻ ስለመሆኑ፣ በግልፅ ፍርድ ያላረፈበት ጉዳይ ጋር በተያያዘ ሊፈፀም የሚችል ፍርድ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 378 **(ጉዳዩ ውል እንዲፈርስ የቀረበ አቤቱታ የሚመለከት ክርክር ነው)**	50148	እነ አቶ ወርቁ ደረጀ (2 ሰዎች) እና አቶ አባርኪሮ ሁመድ	ሚያዝያ 4/2002ዓ/ም	222
318	16	በአሰሪና ሰራተኛ መካከል በሚደረግ የውል ግንኙነት ተዋዋይ ወገኖች የገቡትን ግዴታ በቅንነት ይፈፅማሉ ተብሎ የሚገመት ስለመሆኑ፣ በአሰሪውና ሰራተኛው መካከል በሚደረግ **የሥልጠናና የት/ት ውል** መሰረት አሰሪው የሚጠበቅበትን ድጋፍ ለሰራተኛው የማድረግ ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍትሐ ብሔር ሕግ ቁጥር 1732፣አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 84 አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 83 ንዑስ አንቀፅ 3	92423	የሺሐረግ ታደሰ እና የአምቦ ማዕድን ውሃ አ/ማ	ጥር 16/2006ዓ/ም	107
		1.2 በሌላ ዘርፍ ያሉ አሠሪና ሠራተኛ የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሜ የተቀመጡ)				
		1.2.1 በውል ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
1	10	በአሰሪና ሠራተኛ መካከል በተደረገ ስምምነት መሠረት አሰሪው ሠራተኛው **በውጭ አገር ትምህርቱን** እንዲከታተል ለማስቻል የሚያስፈልጉ ወጭዎችን ደመወዝን ጨምሮ ለመክፈል ሠራተኛው ደግሞ ትምህርቱን ሲያጠናቅቅ አሠሪውን ለማገልገል ውል ገብቶ ሠራተኛው ግዴታውን ለመፈፀም ያልቻለ በሆነ ጊዜ አሠሪው የጉዳት ኪሣራ የመጠየቅ / የመክፈል/ መብት ያለው ስለመሆኑ፣ **(በውል ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሜ የተቀመጠ)**	49453	የኢትዮጵያ የግብርና ምርምር ኢንስቲቲዩት እና አቶ ተፈሪ ማሞ	ግንቦት 19/2002ዓ/ም	166

2	12	አንድን ስልጠና **በአሰሪው** ትብብር በውጪ አገር ተከታትሎ በምትኩ አገልግሎት ለመስጠት የተስማማ **ሠራተኛ** አስቀድሞ በውል የገባውን አገልግሎት የመስጠት ግዴታ ባልተወጣበት ሁኔታ ሌላ /ተጨማሪ/ ስልጠና መጀመሩ በውሉ መሰረት ለመፈፀም ፈቃደኛ አለመሆኑን የሚያሳይና በኃላፊነት የሚያስጠይቀው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1731	46574	ሐዋሳ ዩኒቨርስቲ እና እነ ዮናስ ካሣ (2)	መጋቢት 09/2003ዓ/ም	90
3	13	**በአሰሪው** በኩል የተመቻቸን የውጪ የትምህርት እድል ተጠቃሚ በመሆን በምትኩ ለተወሰነ ጊዜ ለማገልገል ከተደረገ ውል ጋር በተገናኘ ሠራተኛው በውሉ ያለበትን ግዴታ እንዲወጣ ከሚጠበቅበት ጊዜ በፊት ከአሰሪው ፈቃድና እውቅና ውጪ ለሌላ ትምህርት ወደ ሌላ አገር በመዛወር የመጀመሪያው ውል ውጤት እንዳይኖረው ያደረገ እንደሆነ ሠራተኛው በውሉ የተመለከተውን ግዴታ ለመፈፀም እንዳልቻለ የሚያስቆጥረው ስለመሆኑ፣	70963	ሐዋሳ ዩኒቨርሲቲ እና እነ አቶ ተመስገን ማጉሌ (2)	የካቲት 30/2004ዓ/ም	231
4	15	**ከሠራተኛ ቅጥር ውል** ጋር በተገናኘ የዋስትና ግዴታ የገባ ሰው የሠራተኛው የቅጥር ውል እንዲሻሻል ወይም እንዲለወጥ ከተደረገ በኋላ ሠራተኛው ከተሻሻለው ወይም ከተለወጠው የቅጥር ውል ጋር በተያያዘ ያለበትን ተጠያቂነት አስመልክቶ አስቀድሞ በገባበት የዋስትና ግዴታ መሰረት ተጠያቂ ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1827(1)	86813	የኢ/ፖስታ አገልግሎት እና እነ ሰሚር መላኩ (3)	መስከረም 22/2006ዓ/ም	77
5	17	አንድ የንግድ ድርጅት ሲከስር የዕዳ ክፍያን በተመለከተ የድርጅቱን ንብረቶች በመያዣነት ከያዛቸው ባንክ ይልቅ የከሰረው ድርጅት **ሰራተኞች** የቀዳሚነት መብት ያላቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 167 አዋጅ ቁጥር 97/1990 እንደተሻሻለ	102061	የከሰረው ሆላንድካር ማህበር እና ዘመን ባንክ	የካቲት 6/2007ዓ/ም	354
6	18	**የማማከር የስራ** ውል ልዩ ፎርም የሚያስፈልገው ሥለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 1719፣ 2612(1)፣ 1882	103541	ቢውቲ ግሪን ማህበር እና ቪክስ ሰመር ፌሊወር	ሐምሌ 3/2007ዓ/ም	193
7	20	የዋስትና ውል ግዴታ **ሰራተኛ** ተቀጥሮ በሚያገለግልበት ወቅት ለሚደርሰው የገንዘብና የንብረት መጥፋትና መጉደል ተጠያቂ የሚያደርግ ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 1933(1)፣ 1897	109392	አቶ ሰፋኒያስ ሃ/ማርያም እና ካልዲስ ካፌ	መጋቢት 28/2008ዓ/ም	197
8	22	**አንድ ሥራን ለመስራት** የመተባበርና የመተጋገዝ ስምምነት ማድረግ በፈቃደኝነት ላይ የተመሰረተ ስምምነት ነው ከሚባል በስተቀር አስገዳጅነት ያለው በሕግ ፊት ግዴታን የሚፈጥር ውል አለ ለማለት የሚያስችል ስላለመሆኑ፣	120468	ገ/ሔር ገ/ክርስቶስ እና አቶ ሐረጎ ገ/ሔር	መስከረም 23/2010ዓ/ም	27

		የፍ/ብ/ሕ/ቁ 1678፣ 1731፣ 1771				
9	23	አንድ የባንክ **ሠራተኛ** በሥራው አጋጣሚ ያገኘውን የደንበኛ ገንዘብ ከህግ ውጭ ቀንሶ በማስተላለፍና በማውጣት መውሰደ በተረጋገጠበት ሁኔታ ሰራተኛው የወሰደውን ገንዘብ ዋሶቹ ከእርሱ ጋር በአንድነትና በነጠላ ገንዘቡን የመክፈል ኃላፍነት ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ሀ/ቁ 1920፣ 1922 እና 1933	145456	ብርሃን ኢን/ባንክ እና እነ አቶ እዮብ ሙለጌታ ቱሳና	ግንቦት 24/2010ዓ/ም	90
10	23	አንድ **የሥራ ውል** በገዛ ፈቃደ የተቋረጠበት የሥራ መሪ ያልተጠቀመበት የአመት እረፍት በገንዘብ ተቀይሮ ስለሚከፈልበት የሕግ አግባብ፣ የፍ/ሀ/ቁ 2563	151082	ሚ/ር አሂም ማርቲን እና ሜዴሮክ ፊዉንዳሽን ስፔሻሉስት ማህበር	ግንቦት 28/2010ዓ/ም	509
		1.2.2 በፍትሐብሔር ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
11	6	ዳኝነት ባልተጠየቀበት ጉዳይ ላይ ውሣኔ መስጠት አግባብ ስላለመሆኑ፣ **በአዋጅ ቁጥር 377/96** እና ፍ/ስ/ስ/ሀ/ቁ 222	30956	የወረዳ 5 አጠቃላይ ነጋዴዎች ማህበር እና አቶ በድሉ ጫላ	ሚያዝያ 9/2000ዓ/ም	344
12	8	**ከሥራ ውል** ጋር በተያያዘ የሚጠየቁ ክፍያዎች ሳይነጣጠሉ በአንድ ላይ መቅረብ ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 216(4) እና 5	38601	የኢት/እህል ንግድድርጅት እና ወ/ሮ ከድጃ ሳቢር	ታህሣሥ 14/2001ዓ/ም	30
		1.2.3 በጉምሩክና ግብር/ታክስ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
13	11	ማንኛውም ሰው **በመቀጠር** ምክንያት በሚያገኘው ማናቸውም ገቢ ላይ የገቢ ግብር የመክፈል ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ በደረሰ የአካል ጉዳት ወይም በሞት አደጋ ምክንያት ከሚሰጥ የካሣ ክፍያ በስተቀር ሌሎች በማናቸውም ሁኔታ የሚከፈሉ የካሣ ክፍያዎች ከግብር ነፃ ናቸው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ ከሥራ መሰናበት ጋር በተገናኘ **ለሰራተኞች** የሚሰጥ የመልሶ ማቋቋሚያ የድጋፍ ክፍያ የሥራ ግብር የሚከፈልበት ገቢ ነው ለማለት የሚያስችል የህግ መሰረት የሌለ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 286/94 አንቀጽ 10/1/, 2/10/, 1/11/	65330	የኢፌዴሪ ፍትህ ሚኒስቴር እና እነ አቶ ተክሌ ጋረደው /ስድስት ሰዎች/	ሰኔ 30/2003ዓ/ም	368

		1.2.4 በንብረት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
14	17	በአንድ ተቋም ውስጥ ተቀጥሮ ለሚሰራ **ሠራተኛ** አሰሪው ተቋም ለሰራተኛው ለመኖሪያ የሚሆን ክፍል ከሰጠው እና ሰራተኛው በአሰሪው ተቋም ፍቃድ ተጨማሪ ግንባታ በራሱ ወጪ ከገነባ እና አሰሪው ሰራተኛው እንዲወጣ ካስገደደው አሰሪው ተቋም ሰራተኛው ለተጨማሪ ግንባታ ያወጣውን ወጪ መክፈል ያለበት ወይም ሰራተኛው ተጨማሪውን ግንባታ አፍርሶ የመውሰድ መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ. 1446፣1454፣1455	96495	የኢትዮ ጅቡቲ ምድር ባቡር ድርጅት እና አቶ ኃይሌ ብሩ	የካቲት 5/2007ዓ/ም	315
		1.2.5 በከውል ውጪ ኀላፊነትና ያላገባብ መበልፀግ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
15	5	**ንብረትን ከመስሪያ ቤት በኃላፊነት የተረከበ ሰው** ንብረቱ በጠፋ ጊዜ ከንብረቱ መጥፋት ጋር በተያያዘ ጥፋት ያልፈፀመ መሆኑን ወይም ንብረቱ ከሥራ ሰዓት ውጪ የጠፋ መሆኑን የማስረዳት ሸክም ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2027	28865	የኪራይ ቤቶች ኤጀንሲ እና አቶ ካሣ ግዛው	ህዳር 24/2000ዓ/ም	141
16	5	**በሥራ ግንኙነት** ውስጥ የቅርብ አለቃ የሆነ ሰው በሥሩ ያሉ ሠራተኞችን አስመልክቶ ለበላይ ኃላፊዎች የሚፀፈውና የሚልከው ሪፖርት ሥም ከማጥፋት ጋር በተያያዘ የፍትሐብሔር ሃላፊነት ሊያመጣበት የማይችል ስለመሆኑ፣	34906	የኢት/ቴሌ/ኮርፖ/የምስራቅ ሪጅን እና ወ/ሪት ፍሬሕይወት እርቄ	ግንቦት 5/2000ዓ/ም	171
17	9	**ማንም ሰው ሥራው በሚያደርሰው** ጉዳት ምክንያት ጥፋት ባይኖርበትም ከውል ውጭ ሃላፊነት ሊከተልበት የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2066- 2089፣ 2069(1)	33201	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና ሼል ኢትዮጵያ	ጥቅምት 27/2001ዓ/ም	63
18	10	በአሰሪና ሠራተኛ ክርክር ችሎት ሠራተኛው የፈፀመው ድርጊት ከሥራ ለማሰናበት በቂ አይደለም ተብሎ መወሰኑ አሰሪው በሠራተኛው ላይ በፍ/ብሔር ጉዳይ ሊያቀርብ የሚችለውን ክስ የሚያስቀር የመጨረሻ ፍርድ/ውሣኔ/ ስላለመሆኑ፣	44588	የኢትዮጵያ እህል ንግድ ድርጅት እና እነ ኃይለየሱስ ቱካ (4 ሰዎች)	ሚያዝያ 4/2002ዓ/ም	251
19	10	ለተወሰነ ጊዜም ሆነ ላልተወሰነ ጊዜ የተቀጠረ ሠራተኛ ከውል ውጭ በሆነ ግንኙነት **በሥራ ወቅት** በሌሎች ሰዎች ላይ ለሚያደርሰው ጉዳት **አሠሪ** ኃላፊነት ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2130፣ 2131፣ 2132	45735	አቶ ደረጀ ቸርነት እና ወ/ሮ ሕይወት የኃላሸት	መጋቢት 21/2002ዓ/ም	285
20	11	**የህንፃ ተቋራጭ ሠራተኛ** በመሆን በሚሠራው ህንፃ ላይ ሥራውን በማከናወን ላይ እያለ ከህንፃው ወድቆ ጉዳት የደረሰበት ሰው የሚሰራውን ህንፃ ባለቤት ከውል ውጭ የሆነ ግንኙነትን መሰረት በማድረግ የጉዳት ካሣ ሊጠይቅ	52595	ብሔራዊ የመረጃና ደህንነት አገልግሎት	ታህሳስ 15/2003ዓ/ም	380

		የሚችልበት የህግ መሠረት የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2077		እና እነ ወ/ሮ ሻሎም ተስፋዬ /አራት ሰዎች		
21	11	**የባንክ ሥራ አስኪያጅ የሆነ ሰው** ጥፋት ፈጽሟል በሚል በኃላፊነት ሊጠየቅ የሚችልበት ብሎም ላደረሰው ጉዳት ካሣ እንዲከፍል ሊደረግ የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2524/2/, 1676/1/, 1790/2/, 2090	44427	አቶ ለገሰ ጥቀኔር እና ንብ ኢንተርናሽናል አ.ማ	መጋቢት 09/2003ዓ/ም	394
22	11	**በህክምና ጉድለት ሀላፊነት** ሊከተል የሚችልበትና ካሣ የሚከፈልበት አግባብ፣ የጉዳት ካሣን ለመወሰን የጉዳቱን ልክ በማስረጃ ለማረጋገጥ አዳጋች ሲሆን በርትዕ ለመወሰን የሚቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2090, 2102	64590	ሜሪስቶፕስ ኢንተርናሽናል ኢትዮጵያ እና ወ/ት ሠናይት ዓለማየሁ	ሚያዝያ 18/2003ዓ/ም	400
23	19	በወሊድ ወቅት **በህክምና ተቋሙና በሙያው ባለቤት** ዘርፉ የሚጠይቀውን ጥንቃቄ ሳይደረግ በሚወለደው ህፃን ላይ የአካል ጉዳት ከደረሰ ተጠያቂነትን የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ.1790፣2028፣2031፣2647 /2/ እና 2651	96548	ሐያት ሆስፒታል እና ወ/ሮ አስቴር ሰለሞን	መስከረም 24/2008ዓ/ም	220
24	13	**ከአሰሪና ሠራተኛ** አገናኝ አገልግሎት ጋር በተገናኘ ሰዎችን ወደ ውጪ አገር የላከ ሰው በተላኩት ሰዎች ላይ ለሚደርስ ጉዳት ካሣ የመክፈል ግዴታ የሚኖርበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 632/2001	74111	የማህደር ኤጄንሲ ባለቤት ወ/ሮ አለምነሽ ኤርሞ እና ወ/ሪት አለም መስፍን ተወካይ ገበየ ደጉ	ሐምሌ 04/2004ዓ/ም	495
25	15	**አንድ የመንግስት መ/ቤት በሠራተኛው** ተግባር በኃላፊነት ሊጠየቅ የሚችለው በሠራተኛው የተፈፀመው ጥፋት የሥራ ጥፋት ሆኖ ሲገኝ ስለመሆኑ፣ አንድ ጥፋት የሥራ ጥፋት ነው ተብሎ የሚወሰደው ጥፋት አድራጊው በጥፋቱ ላይ የወደቀው በቅን ልቦና በስልጣኑ ለሥራው ክፍል መልካም ያደረገ መስሎት የፈፀመው መሆኑ ሲረጋገጥ ስለመሆኑና ከዚህ ውጪ በሆነ ጉዳይ ግን ጥፋቱ እንደ ግል ጥፋት የሚቆጠር ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2126, 2127 (1)(2)(3)	82154	አርባ ምንጭ ዩኒቨርሲቲ እና ተጠሪ፡ አቶ ፍቅሩ ኃይሌ	መጋቢት 24/2005ዓ/ም	330
26	16	የጉዳት ካሳ አከፋፈልን በተመለከተ በአንድ ጊዜ ሊሆን የሚችል መሆን ያለመሆኑን ለመወሰን ለፍርድ ቤቱ የተተወ ስለመሆኑ፣	92040	አቶ ጥምቀቱ ጋሞነ እና	ሚያዚያ 09/2006ዓ/ም	143

		በአንድ የግል ድርጅት ውስጥ ተቀጣሪ የሆነ ግለሰብ የአካል ጉዳት በሚደርስበት ወቅት የጉዳት ካሳው አሰላሉ የጡረታ መውጫ እድሜውን መሰረት ቢያደርግ ተገቢ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 2154፣ 2090፣ 2091፣2095 አዋጅ ቁጥር 715/2003		ወ/ት ታገሰች ዮሐንስ		
27	17	የአንድ ግንባታ ባለቤት ግንባታውን ለሚያከናውነው **የስራ ተቋራጭ ግንባታው** ሲከናወን ለሚደርሱ ከውል ውጪ ኃላፊነቶች ወይም በህጉ የተጣለበትን ፍትሐ ብሄራዊ ግዴታዎች ለስራ ተቋራጩ በማስተላለፍ የሚያደርገው ስምምነት በህግ ጥበቃ የሚደረግለት ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ. 2027(1)፣ 2130፣ 2132(1)፣ 2131(1)፣ 2035(1)፣ 2141 የፍ/ሕ/ቁ. 1675፣ 1716፣ 1731 አዋጅ ቁጥር 464/97 አንቀፅ 3(3)	93772	አቶ ሁሴን አምዴ እና እነ ኢትዮ ቴሌኮም (ሁለት ሰዎች)	የካቲት 30/2007ዓ/ም	235
28	18	**በአንድ ንዑስ የስራ ተቋራጭ ውስጥ ተቀጥሮ የሚሠራ ሰራተኛ** ለሚደርስበት ጉዳት ዋናው ሥራ ተቋራጭ ከውል ውጪ በኃላፊነት የሚጠየቅበት የህግ መሠረት የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 2027-2136	106147	እሸት ኢንጂነሪንግ /የተ/የግ/ማህበር እና አቶ ፋንታዬ ቢያድግልኝ	ግንቦት 10/2007ዓ/ም	216
29	22	**የመንግስት ተቋማት ሠራተኞቻቸውን** የመቆጣጠር እና የመከታተል ግዴታቸውን ሳይፈጽሙ ቀርተው በተገልጋዮች ላይ ጉዳት በደረሰ ጊዜ ጉዳዩ አይመለከተንም በማለት የሚያቀርቡት ክርክር ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 2126 (2) እና 2127 (1)	137589	በደሴ ከተማ የአራዳ ክፍከተማ ገቢዎች ፅ/ቤት እና እነ ወ/ሮ ዘይነባ ሰይድ (2 ሰዎች)	ህዳር 28/2010ዓ/ም	298
30	23	አንድ ሰው በራሱ በኩል ምንም የገባው ግዴታ ባይኖርም በራሱ ጥፋት በሌላው ሰው ላይ ጉዳትን ካደረሰ ኃላፊነት ያለበት ስለመሆኑ እና ማንም ሰው ከራሱ ጥፋት የተነሳ በሌላ ሰው ላይ ጉዳት ካደረሰ ላደረገው ጉዳት ኪሳራ መክፈል ያለበት ስለመሆኑ፣ **የፌዴራል ፖሊስ አባላት** አግባብነት ባለው ሕግ እና ደንብ መሰረት ተሽከርካሪዎችን የማስቆም እና የመፈተሽ ስልጣን እና ኃላፊነት ያላቸው ቢሆንም ይህንን ኃላፊነት በሚወጡበት ጊዜ በፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 2031(1) ስር የተመለከተውንና የሙያ ስራው የሚመራበትን ደንብ ማክበር የሚጠበቅባቸው ስለመሆኑ፣ ፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 2031 (1)፣ 2027 (1) እና 2028	142630	እነ ሳጅን ግርማ መርጋ (3 ሰዎች) እና ወ/ሮ ደሀቦ መሐመድ	ሚያዚያ 11/2010ዓ/ም	169

		1.2.6 በወንጀልና የወንጀል ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
31	9	**የዳኝነትን ሥራ** በማከናወን ወቅት የሚፈፀሙ ስህተቶች እና ጥፋቶች ሁሉ ዳኛን በሥልጣን ያለአግባብ መገልገል ወንጀል ሊያስጠይቁ የማይችሉ ስለመሆናቸው፣ አዋጅ ቁ. 214/74	33075	አቶ ብርቁ ገላነው እና የአማራ ክ/የስ/ፀ/ኮሚሽን	ጥር 19/2001ዓ/ም	9
32	17	**ከዳኝነት ስራ** ጋር ያልተያያዙ እና የአስተዳደር ስራ ሲያከናውኑ የሚፈፀሙ የወንጀል ጥፋቶች ዳኛውን ከተጠያቂነት የማያስቀሩ ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 402(1) እና (2) በትግራይ ክልል ዳኞች እና ሬጂስትራሮችን ለማስተዳደር ተሻሽሎ የወጣው ደንብ ቁጥር 01/2003	98283	አቶ ሐጐስ ገ/ብሄር እና የትግ/ክ/ስ/ፀ/ሙ/ኮምሽን	መስከረም 26/2007ዓ/ም	155
33	12	የመወሰን ስልጣን የሌላቸውና የሙያ ግልጋሎት የመስጠት ኃላፊነት ብቻ ያላቸው **ሰዎች/ሰራተኞች** በወንጀል ጉዳይ በኃላፊነት ሊጠየቁ የሚችሉበት አግባብ፣ የተቀጠረበትን የሙያ ሥራ በጥንቃቄና በአግባቡ አለመፈፀም በአዋጅ ቁ 214/74 በስልጣን ያለአግባብ መገልገል የሙስና ወንጀል ያስጠይቃል ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣	43049	አረጋኸኝ መርዕድ እና የፌ/ስ/ፀ/ሙ/ኮ/ዓ/ህግ	ግንቦት 26/2002ዓ/ም	217
34	13	**የሥራና ሠራተኛን** ማገናኘት አዋጅ ቁ.632/2002 በመተላለፍ ሊኖር ስለሚችለው የወንጀል ተጠያቂነት፣ ከቀረበ የወንጀል ክስ ጋር በተያያዘ የግል ተበዳይ የሆነ ሰው ቀርቦ ካልመሰከረ በስተቀር ክሱን ለማስረዳት የሚቀርቡ ሌሎች ማስረጃዎች ተከሳሹን ጥፋተኛ ለማለት ብቁ አይደሉም ሊባል የሚችልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 632/2002 አንቀፅ 16(1)(መ)፣ 18(1)(ሀ)፣ 20(2)፣ 40(3)	71184	ዓሕመድልሃዲ ካህሳይ እና የፌዴራል ዓቃቤ ህግ	ጥር 18/2004ዓ/ም	286
		1.2.7 በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
35	3	የማህበራዊ ዋስትና ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ የሚሰጠው ውሣኔ ይግባኝ የማይባልበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 38/88 አንቀፅ 11(1) የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 4	18342	የማህበራዊ ዋስትና ባለሥልጣን እና እነ አቶ ብርሀኑ ህሩይ (ሁለት ሰዎች)	ታህሳስ 17/1998ዓ/ም	105
36	5	የማህበራዊ ዋስትና መብት ጥቅምን በሚመለከት የማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ እና የማህበራዊ ዋስትና ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ እንጂ መደበኛ ፍርድ ቤቶች የመዳኘት የሥረ ነገር ስልጣን የሌላቸው ስለመሆኑ፣	27623	ማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ እና ወ/ሮ ውባየሁ አበበ	ህዳር 24/2000ዓ/ም	131

		የማህበራዊ ዋስትና ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ የሚሰጠው ውሣኔ የመጨረሻ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 38/88 አንቀፅ 5፣ 8 እና 11				
37	5	በአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የመንግስት ሠራተኞች አዋጅ መሠረት የክልሉ መንግስት ቋሚ ሠራተኛ በስራ ላይ በደረሰበት ጉዳት የሞተ እንደሆነ ለተተኪዎች የጡረታ አበል እንጂ ሌላ ተጨማሪ ካሣ ሊከፈል የሚችልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የአማራ ክልል አዋጅ ቁ.74/1994 አንቀፅ 46(5) (ሀ)	30032	የአማራ ክልል ፍትህ ቢሮ እና ወ/ሮ ምንትዋብ የኔነህ	ታህሳስ 1/2000ዓ/ም	145
38	9	የጡረታ መዋጮ በመዘግየቱ ምክንያት በአዋጅ ቁ. 345/95 መሠረት ተጨማሪ ክፍያ ሊከፈል የሚችልበት አግባብ እና - አዋጅ ቁ. 345/95 አንቀጽ 7(3)፣ 52(1)፣ 56 የጡረታ መዋጮ በ2 ዓመት ውስጥ እንደተከፈለ የህግ ግምት ሊወሰድበት የሚችል የክፍያ ዓይነት ስላለመሆኑ - የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2024(ሠ)	35391	የማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ እና አንበሣ ጫማ አ/ማ	ህዳር 25/2001ዓ/ም	163
39	11	በጤና ጥበቃ ሙያ ላይ የተሰማሩ ሰዎች ከጤና ሥነ ምግባር ጉድለት ጋር በተያያዘ በጤና ባለሙያዎች መማክርት ጉባኤ ክስ በቀረበባቸው ጊዜ በተገቢው መንገድ መልስ የመስጠትና የመሰማት መብታቸው ሊጠበቅ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የኢትዮጵያ ጤና ባለሙያዎችን መማክር ጉባኤ ማቋቋሚያ የሚንስትሮች ምክር ቤት ደንብ ቁ. 76/94 አንቀጽ 16/1/ /2/	56934	እነ አሰገደች የእናቶች እና የህፃናት ሆስፒታል እና የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ጤና ጥበቃ ሚኒስቴር	መስከረም 26/2003ዓ/ም	469
40	11	የማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ በህግ ከተጣለበት የጡረታ አበል የመክፈል ግዴታው ጋር በተያያዘ የአንድን ሰው ባልነት /ሚስትነት/ በማረጋገጥ የተሰጠ ውሣኔን የመቃወም መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ህ/ቁ. 358	53221	የማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ እና ንጋት ወ/ሰንበት	ታህሳስ 27/2003ዓ/ም	481
41	11	በጡረታ የተገለለ ሰው በሌላ ሥራ ላይ በተቀጠረበት ጊዜ መንግስት ለጡረተኞች ያደረገውን የጡረታ ጭማሪ መሰረት በማድረግ አሰሪው የደመወዝ ጭማሪ እንዲያደርግለት የሚያቀርበው ጥያቄ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣	60025	የኢት/ኤሌ/ኃይል ኮርፖሬሽን እና እነ አቶ ወለዴ በየነ /4 ሰዎች/	ግንቦት 02/2003ዓ/ም	493
42	14	ከጡረታ መብት ጋር በተገናኘ በሠራተኞች የሚቀርቡ አቤቱታዎችን ለማየት ስልጣን ያለው አካል የማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ ተቋም ስለመሆኑና በኤጀንሲው ውሣኔ ቅር የተሰኘ ሠራተኛ ቅሬታውን ለማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ የማቅረብ መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ የሚሰጠው ውሣኔ በፍሬ ነገር ረገድ የመጨረሻ ስለመሆኑና በውሣኔው	72928	አቶ አበራ ኪዳኔ እና የጋሞ ጎፋ ዞን አርባ ምንጭ ማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ ቅ/ጽ/ቤት	ጥቅምት 09/2005ዓ/ም	279

		መሠረታዊ የህግ ስህተት ተፈጽሟል በሚል ቅሬታ ያለው ሠራተኛ አቤቱታውን ለፌ/ጠ/ፍ/ቤት በይግባኝ የማቅረብ መብት ያለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቀ. 714/2003 አንቀጽ 56(1) (4), 57				
43	14	ከጡረታ መብት አበል ተጠቃሚነት ጋር በተገናኘ የእድሜ አቆጣጠርና ውጤቱን በተመለከተ የሚቀርብ አቤቱታን አይቶ ለመወሰን ስልጣን ያለው የማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ ተቋም ስለመሆኑና በውሣኔው ቅሬታ ያለው ወገን ለኤጀንሲው ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ የይግባኝ አቤቱታ ለማቅረብ መብት ያለው ስለመሆኑ፣ በኤጀንሲው ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ የሚሰጥ ውሣኔ በፍሬ ነገር ደረጃ የመጨረሻ ስለመሆኑና በውሣኔው ላይ መሠረታዊ የህግ ስህተት አለው በማለት አቤቱታ ያለው ሠራተኛ ቅሬታውን ለፌ/ጠ/ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ የማቅረብ መብት ያለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 714/2003 አንቀጽ 4(1),54(3),56(4) የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 343, 9, 231	80964	የመንግስት ሠራተኞች ማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ እና እነ አቶ አበረ ቦከን (ሰስት ሠዎች)	ጥቅምት 23/2005ዓ/ም	281
44	14	የመንግስት ዩኒቨርስቲ መምህራንን በተመለከተ ከዲሲፕሊን ግድፈት ጋር በተገናኘ የሚሰጥ ውሣኔ በአስተዳደር ፍ/ቤት በይግባኝ ሊስተናገድ ስለሚችልበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ. 515/99 አንቀጽ 2(8),22(3),32(3) አዋጅ ቁ. 650/2001 አ/44(ኀ)	78945	ደብረብርሃን ዩኒቨርስቲ እና መምህር ባዬ ዋናያ የዳ	መስከረም 22/2005ዓ/ም	286
45	14	የሥራ ግዴታን ካለመወጣት ጋር በተገናኘ ሠራተኛ የሆነ ሰው ከአሰሪው የተረከበው ንብረት ላይ ጉዳት እንዲከሰት በማድረጉ ወይም ንብረቱ እንዲጐድል (እንዲጠፋ) በማድረጉ ምክንያት በወንጀል ጉዳይ ክስ ቀርቦበት ጥፋተኛነቱ የተረጋገጠ እንደሆነ በተመሣሣይ ጉዳይ ሠራተኛው በአሰሪው ንብረት ላይ ባደረሰው ጉዳት መጠን በፍትሐብሔር ሊጠየቅ ስለመቻሉ፣ ከአሰሪና ሠራተኛ ጉዳይ ጋር በተያያዘ ሠራተኛው በአሰሪው ንብረት ላይ የደረሰ ጉዳትን በተመለከተ በወንጀል ጉዳይ ተከስሶ ጥፋተኛ የተባለ እንደሆነ ጉዳት የደረሰበትን ንብረት በተመለከተ በፍትሐብሔር ተጠያቂ ሊደረግ የሚገባ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 515 የፍ/ብ/ህ/ቁ 2149	78414	የኢትዮጵያ ሳይንስና ቴክኖሎጂ እና እነ አቶ ቶላ መገርሣ (ሁለት ሰዎች)	ጥቅምት 07/2005ዓ/ም	295
46	15	አንድ የመንግስት ሠራተኛ መ/ቤቱን በመወከል ተቋሙ ከ3ኛ ወገን ጋር ካለው አለመግባባት ጋር በተገናኘ በግልግል ዳኝነት ጉባኤ አባልነት በዳኝነት ተሰይሞ ለጉባኤው የሚከፈለውን አበል ክፍያ መወሰኑ የዲሲፕሊን ጥፋት ፈጽሟል ሊያስብለው የሚችል ስላለመሆኑ፣	80301	አቶ አንተነህ ሲሳይ እና የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር	ሚያዝያ 24/2005ዓ/ም	440

		በግልግል ዳኝነት ጉባኤ ዳኝነት የተሰየመ ዳኛ በህግ ስላለበት ኃላፊነት፣ የግልግል ዳኛ ሆኖ የተሰየመ ሰው በግልግል ዳኝነቱ የተጣለበትን ኃላፊነት በአግባቡ ካልተወጣ በወንጀል ተጠያቂነት የሚኖርበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 351(2)(መ), 317, 318(መ) የወንጀል ህግ አንቀጽ 399 የአ.አ ከተማ አስተዳደር ምክር ቤት አዋጅ ቁ. 6/2000 አንቀጽ 31		ፍትህ ቢሮ		
47	15	በአቃብያነ ህግ ሙያ የተሰማሩ ሠዎች ላይ ከዲሲፒሊን ጉዳዬች ጋር በተያያዘ ክስ በቀረበ ጊዜ ጉዳዩ በተዋረድ በተቋቋሙትና ስልጣን በተሰጣቸው አካላት ታይቶ ሊወሰን ስለሚችልበት አግባብ፣ የአቃቤ ህግ መተዳደሪያ ደንብ ቁ. 44/1991 አንቀጽ 78, 79, 82(1)(2), 83(1)(3), 84(ሀ), 85, 86(ሀ) የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 25, 37	92546	አቶ አብዱራዘቅ ኢብራሒም እና የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ፍትህ ሚኒስቴር ዐ/ህግ	ታህሳስ 18/2006ዓ/ም	450
48	16	አግባብ ባለው የዩኒቨርስቲ አካል በተሰጠ አስተዳደራዊ ውሳኔ የዩኒቨርሲቲ መምህራን ቅሬታ ሲኖራቸው የይግባኝ መብት ያላቸው ስለመሆኑ፤ ይግባኙን የማስተናገድ ስልጣን የፌደራል የመንግስት ሠራተኞች አስተዳደር ፍ/ቤት ስለመሆኑ፣	101271	መ/ር ግዛቸው ጥሪት እና ወሎ ዩኒቨርሲቲ	ሐምሌ 30/2006ዓ/ም	328
49	16	አንድ ሰው የፖሊስ ቅጥር ፎርም የሚል ስያሜ የያዘ ሰነድ ስለሞላ ወይም በቅጥር ፎርሙ በሕጉ አግባብ የሚገኙት ማዕረጎች ተሰጥተውት የጥቅማ ጥቅሙ ተጋሪ መሆኑ ብቻ ጉዳዩን በፖሊስ መተዳደሪያ ደንብ መሰረት እንዲዳኝ ማድረግ ተገቢ ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.720/2004 አንቀፅ 2(1) የፌዴራል ፖሊስ አባላት መተዳደሪያ የሚኒስተሮች ምክር ቤት ደንብ ቁ.268/2005 አንቀፅ 3፣4፣5፣6(1) እና 7	99367	ዶ/ር ሕሊና ፍቅሬ እና የፌዴራል ፖሊስ ሆስፒታል	ሐምሌ 29/2006ዓ/ም	336
50	17	አንድ የመንግስት ሠራተኛ የጡረታ ዕድሜው ከደረሠ በኋላ አሠሪው መ/ቤት ፈቃድና ከየትኛውም አካል ተቃውሞ ሣይቀርብ የጡረታ ጊዜው ከተራዘመ ለተራዘመበት ጊዜ የሠራበት ለጡረታ ሊያዝ የሚገባው ሥለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 714/2003፣ አዋጅ ቁጥር 515/99 አንቀጽ 85፣89	96833	የመንግስት ሠራተኞች ማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ እና አሥፋው ደነቀ	ታህሳስ 8/2007ዓ/ም	345
51	17	አንድ የንግድ ድርጅት ሲከስር የዕዳ ክፍያን በተመለከተ የድርጅቱን ንብረቶች በመያዣነት ከያዛቸው ባንክ ይልቅ የከሰረው ድርጅት ሰራተኞች የቀዳሚነት መብት ያላቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 167 አዋጅ ቁጥር 97/1990 እንደተሻሻለ	102061	የከሰረው ሆላንድካር ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና ዘመን ባንክ	የካቲት 6/2007ዓ/ም	354

52	19	የመንግስት ሰራተኞች ጡረታ አዋጅ ቁጥር 714/2003 የተፈፃሚነት ወሰን	103458	አቶ ጋረድ ለበሰ እና የመንግስት ሰራተኞች ማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ	መስከረም 27/2008ዓ/ም	400
53	21	አንድ ዳኛ ተግባሩን በሚያከናውንበት ወቅት የፍርድ ስራ ስህተት ተፈጽሟል ከተባለ በይግባኝ፣ በሰበር ወይም በሌላ በህግ በተዘረጋ ስርዓት ከማሳረም በቀር ስልጣንን አላግባብ ተጠቅሟል በሚል ሊቀጣ የማይችል ስለመሆኑ፣	108692	የትግራይ ክልል ዓቃቤ ህግ እና አቶ ገብረሃርያ አሰፋ	ታህሳስ 4/2009ዓ/ም	428
54	21	በጡረታ አበል ተጠቃሚ ሆኖ በወንጀል ጥፋት ምክንያት ከሦስት ዓመት ያላነሰ ጽኑ እስራት የተፈረደበት የዘለቄታ የጡረታ አበል መብቱን ያጣ ባለመብት የተሻሻለው የጡረታ አዋጅ ከፀናበት ጊዜ ጀምሮ ውዝፍ አበል ሳይጨምር የጡረታ አበል የማግኘት መብት የሚኖረው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 907/2007 አንቀጽ 11/9	117151	የመንግስት ሰራተኞች ማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ እና ወ/ሮ ቸኮለ ሙሉጌታ	ህዳር 21/2009ዓ/ም	440
55	22	የአ/ብ//ክ/መ የስነ ምግባርና ፀረ ሙስና ኮሚሽን ሠራተኞች መተዳደሪያ ደንብ "በይግባኝ በቀረበለት ጉዳይ ላይ የሚሰጠው ውሳኔ የመጨረሻ ይሆናል" በሚል ተገልጸው የሚገኙት ድንጋጌዎች በይግባኝ ደረጃ ቀርበው ለመታዬት የማይችሉ የመጨረሻ ውሳኔዎች መሆናቸውን የሚገልጽ እንጂ በሰበር ሰሚው ችሎት መሰረታዊ የህግ ስህተት ያለባቸውን ጉዳዮች ለማረም የሚቀርቡ ጉዳዮችን የሚጨምር ስላለመሆኑ፣ የአ/ብ//ክ/መ የስነ ምግባርና ፀረ ሙስና ኮሚሽን ሠራተኞች መተዳደሪያ ደንብ ቁጥር104/2004 አንቀጽ 75(3)	149962	አቶ ስለሽ ዋለልኝ እና የአ/ብ/ክ/መ/ሥ/ምግባርና ፀረ ሙስና ኮምሽን ዐ/ህግ	መጋቢት 25/2010ዓ/ም	449
56	23	አንድ የሥራ ውሉ በገዛ ፈቃዱ የተቋረጠበት የሥራ መሪ ያልተጠቀመበት የአመት እረፍት በገንዘብ ተቀይሮ ስለሚከፈልበት የሕግ አግባብ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 2563	151082	ሚ/ር አሂም ማርቲን ብራዉን እና ሜድሮክ ፋዉንዴሽን ስፔሻሊስት ኃ/የተ/የግ/ማህበር	ግንቦት 28/2010ዓ/ም	509
57	24	በውጭ ሀገር ሥራና ሰራተኛ አገናኝነት ሥራ ዋስትና የሚሆን ገንዘብ በማስያዝ ከኢፌድሪ ሠራተኛና ማህበራዊ ጉዳይ ሚኒስቴር ፍቃድ አውጥቶ የሚሰራ ኤጀንሲ የዋስትና ገንዘቡ ተመላሽ እንዲደረግለት ለማድረግ ኤጀንሲው ፍቃዱን መመለስ አለመመለሱ፣ አስቀድሞ የተሰጠው ፍቃድ ካልተመለሰ ፍቃድ ሳይመለስ የዋስትና ገንዘቡ ሊመለስ የሚገባ ስለመሆን አለመሆኑ፣ እንዲሁም ኤጀንሲው ፣ እንዲሁም ኤጀንሲው ለሥራ ወደ ውጪ አገር ለላካቸው ዜጎች መብትና ደህንነት ማስከበሪያ በባንክ ያስያዘው የዋስትና ገንዘብ እንዲለቀቅለት ሊያሟሉ የሚገባቸው ሁኔታዎች የተሟላ መሆን አለመሆኑን ከክርክርና ማስረጃ አንጻር ታይቶና በአግባቡ ተገናዘቦ መወሰን ያለበት ስለመሆኑ፣ የውጪ ሀገር ስራ ስምሪት አዋጅ ቁጥር 923/2008 አንቀጽ 60(5)፣ አንቀጽ 78	171530	የኢፌድሪ ሠራተኛና ማህበራዊ ጉዳይ ሚኒስቴር እና አቶ ሱሌጣን ጃቢር መሀመድ	ግንቦት 29/2011ዓ/ም	478

58	25	**የፌደራል ፍርድ ቤት ዳኞች በጡረታ** ከተሰናበቱ በኋላ መብትና ጥቅማቸውን ለመወሰን **በክልል ፍርድ ቤቶች በዳኝነት ስለተሰጠ የአገልግሎት ዘመን** በፌደራል መንግስት ታሳቢ የሚደረግ ስለመሆን አለመሆኑ አዋጅ ቁጥር 653/2001 አንቀጽ 53/3 የደነገገው ባይኖርም ዳኞች በክልል ፍርድ ቤቶች በዳኝነት እና በፕሬዝዳንትነት ማገልገላቸው እስከተረጋገጠ ድረስ በገንዘብ ተሰልተው የሚከፈል የመቋቋሚያ አበል፤ የመኖሪያ ቤት አበል እና የተሽከርካሪ አበል ክፍያዎችን ለማግኘት በፌደራል ፍርድ ቤት ያገለገለበት ዘመን ሲቆጠር በክልል በዳኝነት እና በፕሬዝዳንትነት የሰጡት አገልግሎት ታሳቢ የሚደረግ ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ. ህገ-መንግስት አንቀጽ 50/2፣ አዋጅ ቁጥር 653/2001 እና ማሻሻያው አዋጅ ቁጥር 1003/2009	201181	አቶ ጳውልስ አርሺሶ እና የኢ.ፌ.ድ.ሪ. ገንዘብ ሚኒስቴር	ሚያዝያ 26/2013ዓ/ም	623
59	25	**በመንግስት ሰራተኞች ጡረታ** አዋጅ ቁጥር 907/2007 አንቀጽ 5(2) የዘለቄታ ጡረታ አበል ለማግኘት ቢያንስ አስር አመት ማገልገል እና በአዋጅ ቁጥር 714/2003 አንቀጽ 18 መሰረት የጡረታ እድሜ መድረስ ቅድመ ሁኔታ በመሆኑ ማንኛውም የመንግስት ሰራተኛ ቢያንስ አስር አመት ያገለገለ እና በራሱ ፈቃድ ወይም በአዋጁ ከተጠቀሱት ውጪ በሆነ ምክንያት አገልግሎት ካቋረጠ የጡረታ መውጫ እድሜው ሲደርስ የአገልግሎት ጡረታ አበል ለዘለቄታው የማያገኝ ስለመሆኑ፣ **(የፌ/ፍ/ቤቶችን አዋጅ እንደገና ለማሻሻል በወጣው በአዋጅ ቁጥር 454/1997 መሰረት በፌ/ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ቀደም ሲል በሰ/መ/ቁጥር 132861 ተሰጥቶ የነበረው የህግ ትርጉም ተለውጧል)**	160792	የመንግስት ሰራተኞች ማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ እና ተስፋዬ መብራቴ	መጋቢት 30/2011ዓ/ም	645

ውል

2. የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የህግ ትርጉም የሰጠባቸው ውሣኔዎች ማውጫ - ውል - ቅጽ 01-25

ተ.ቁ	ቅፅ	የህግ ትርጉም የተሰጠበት ጉዳይ	የሰ/መ/ቁ	ተከራካሪዎች	ውሣኔው የተሰጠበት ቀን	ገጽ
		2.1 ውል በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ ውል የሚመለከቱ ውሳኔዎች				
		2.1.1 ያላገባብ መበልፀግ				
1	7	የታወቀ የኪራይ ውል ግንኙነት ሳይኖር ወይም ባለቤት ሳይሆኑ በማይንቀሳቀስ ንብረት መገልገል የተገለገለውን ወገን በንብረቱ በበለፀገው መጠን ኃላፊ የሚያደርገው ስለመሆኑ፣	32521	የኪራይ ቤቶች ኤጀንሲ እና ዳባ ኢጃቶ	ሚያዝያ 7/2000ዓ/ም	94
2	10	በሌላ ሰው ድካም ወይም የሌላ ሰው ሃብት በሆነ ነገር በመገልገል በቂ ባልሆነ ምክንያት ጥቅም ያገኘ ሰው አላግባብ ጥቅም ባገኘበት መጠንና ባደረሰው ጉዳት መጠን ኪሣራ ሊከፍል የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2162	43881	ወ/ሮ ፍዚያ ሁሴን እና አቶ ውብሸት ተ/ወልዱ	መጋቢት 10/2002ዓ/ም	144
3	12	ውልን/ስምምነትን መሰረት ባደረገ ግንኙነት አንድን ንብረት ወስዶ በውሉ መሰረት ለመመለስ ፈቃደኛ ያልሆነ ሰው የእምነት ማጉደል ወንጀል ፈጽሟል በሚል የወንጀል ክስ ሊቀርብበት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 23/2/፣ 24፣ 57፣ 58 **(ጉዳዩ የጥገና ውል የተያያዘ የያላገባብ መበልፀግ ክርክር ነው - <u>በወንጀል ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሜ የተቀመጠ)</u>**	65054	ብሩክ ሚካኤል እና የፌዴራል ዓ/ህግ	ሐምሌ 14/2003ዓ/ም	261
		2.1.2 እንደራሴነት/ውክልና				
4	5	የውክልና ስልጣኑ ቀሪ ከተደረገበት እንደራሴ ጋር በቅን ልቦና ውል ፈፅመው በተገኙ ጊዜ ውሉ እንዲፈርስ ላይወሰን የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1808፣ 1816፣ 2191(2)፣ 2193	26399	አቶ ኃ/ማርያም ባዩ እና እነ ሣሙኤል ጐሣዬ (5)	ህዳር 5/2000ዓ/ም	20
5	18	ተወካይ የጥቅም ግጭት ባለበት አኳኋዋን የፈጸመውን ተግባር ለማፍረስ ወካዩ ይኸው ድርጊት መፈጸሙን ካወቀበት ጊዜ ጀምሮ በሚታሰብ በሁለት ዓመት ጊዜ ውስጥ አቤቱታውን ማቅረብ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 2187	82725	እነ አቶ ከበደ ተሰማ (2) እና እነ ወ/ሮ ፀሀይነሽ ገ/አምላክ (2)	ሠኔ 21/2005ዓ/ም	178

6	18	በተዋዋይ ወገኖች የነበረን ውል አንደ ለሌላኛው የውል መለዋወጥ ጥያቄውን ማቅረቡ በፍሬ ነገር ደረጃ ሳይረጋገጥ ውሉ ተራዝሟል ሊባል የማያስችል ስለመሆኑ፣ የውለ አጻጻፍ ፎርም ወይም ዓይነት በሕግ የታዘዘ ሆኖ እንደ ትዕዛዙ ባይፈጸም ፈራሽነትን የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ የፍ/ሀ/ቁ 1684፣ 1722፣ 1678(/) **(ጉዳዩ የወኪልነት/ኮሚስዮን ውል ክርክር ነው)**	102778	ስማደል ኮሙኒኬሽን ተርሚናል ፋብሪካ ማህበር እና አቶ የሺጥሊ ደሳለኝ	ሐምሌ 01/2007ዓ/ም	201
7	19	ተወካይ የውክልና ስልጣኑን መሰረት በማድረግ የሰወስተኛ ወገን ጋር የሚያደርገው ውል ከወካይ ጋር የጥቅም ግጭት ተፈጥረዋል ብሎ ወካይ ካወቀ ይህንን ለመቃወም (ለማፍረስ) የሚችለው ወካይ ይህንን ሁኔታ መፈጠሩን ካወቀበት እስከ ሁለት አመት ጊዜ ድረስ ስለመሆነ፣ የፍ/ሕ/ቁ 2187(1 እና 2)	98961	አቶ ኡመር መሓመድ እና ሻ/በሻ ከድር ሼሀ አብዱላሂ	መስከረም 24/2008ዓ/ም	144
8	23	አንድ ዉክልና በልዩ ተዘርዝረዉ የተመለከቱትን ጉዳዮችና የነዚሁ ተከታታይ እና ተመሳሳይ የሆነዉን እንደ ጉዳዩ አይነትና እንደ ልማድ አሰራር አስፈላጊ የሆነዉን ማከናወን የሚያስችል ሲሆን ወካዩ የፈጸመዉ ተግባር የወካይና ተወካይ ጥቅሞችን ግጭት የሚያስከትል በሆነ ጊዜ 3ኛዉ ወገን ይህን ሁኔታ ያወቀና ሊያዉቅ የሚገባ መሆኑ ካልተረጋገጠ በቀር ኃላፊነት የማይኖርበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ሀ/ቁ 2206፣ 2187	134663	ጅማ ዩኒቨርሲቲ እና ቢሉሱማ ሚአ የዕፀዋት ዘር አቅራቢ ድርጅት	ጥር 21/2010ዓ/ም	98
		2.1.3 መብትን ማስተላለፍ የሚመለከቱ ውሎች				
		2.1.3.1 የሽያጭ ውል፣ የመሸጥ ውል መሰልነት ያላቸው ውሎችና የማይንቀሳቀስ ንብረት ሽያጭ ውል				
		2.1.3.1.1 ይርጋ ጊዜ				
9	6	ክርክር የቀረበበትን ጉዳይ የሚገዛው የህግ ክፍል ይርጋን አስመልክቶ በተለይ የሚያስቀምጠው የጊዜ ገደብ በሌለ ጊዜ የአስር ዓመት የይርጋ ጊዜ ተፈፃሚ ሊሆን የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ 1677(1)፣ 1845	31748	ይስማው ድረስ እና ይበልጣፍ ፍቅር	የካቲት 18/2000ዓ/ም	385
10	8	የማይንቀሳቀስ ንብረት ሻጭ በውሉ መሠረት የመፈፀም ፍላጎት የሌለው መሆኑን በማያሻማ ሁኔታ ለገዥ ያላሳወቀ እንደሆነ ገዥ ውሉ እንዲፈፀምለት የመጠየቅ መብቱ በ10 ዓመት ይርጋ የሚታገድበት ስለመሆኑ፣	38935	እነ አቶ ወልደፃዲቅ ብርሃኑ (2) እና አቶ ስንታየሁ አያሌው	መጋቢት 3/2001ዓ/ም	343

		የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1731(1)፣ 1732፣ 1789 እና 1845				
11	8	በፍ/ብሔር ጉዳዮች የይርጋ ጊዜ መቆጠር የሚጀምረው ግዴታውን ለመጠየቅ ተገቢ ከሆነው ጊዜ ጀምሮ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ 1846	36756	አቶ ፀጋዬ ምትኩ እና እነ አበበች ምትኩ (2)	መጋቢት 17/2001ዓ/ም	348
12	8	የማይንቀሣቀስ ንብረት ገዥ ውል እንዲፈፀምለት ሻጩን የመጠየቅ መብቱ በፍርድ ከተረጋገጠበት ጊዜ ጀምሮ በአስር ዓመት ጊዜ ውስጥ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 384(ሀ) የፍ/ብ/ሕ/ቁ 2892(3)	39725	እነ ወ/ሮ አለምሸት ካሣሁን (3) እና ሽመልስ እንዳለ	ሐምሌ 23/2001ዓ/ም	384
13	10	ከሽያጭ ውል ጋር በተገናኘ ሻጭ የሚያቀርበው የውል ይፍረስልኝ ክስ ገዥ ውል እንዲፈፀምልኝ በሚል ሊያቀርብ የሚችለው አቤቱታ ላይ የሚቆጠረውን የይርጋ ጊዜ የሚያቋርጥ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1845፣ 1851	43636	ወ/ሮ አልማዝ ተሰማ እና እነ አቶ በየነ ወ/ሚካኤል (2)	መጋቢት 22/2002ዓ/ም	173
14	12	አንድን ዕቃ በውል የተረከበ ሰው የተረከበው ዕቃ ጉድለት አለው በሚል የሚያቀርበው አቤቱታ በአንድ ዓመት ውስጥ ካልቀረበ በይርጋ የሚታገድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2291፣ 2292፣ 2298/1/	55229	ወ/ሮ መሃዳ ይመር እና የኢ/ል/ባንክ የአርሲ ቅር	ጥር 09/2003ዓ/ም	50
15	12	የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1810/2/ ላይ የተመለከተው የይርጋ ገደብ ተፈፃሚ የሚሆነው ውል በፈቃድ ጉድለት ወይም በችሎታ ማጣት የተነሳ እንዲፈርስ ጥያቄ የቀረበ እንደሆነ ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1810	48012	አቶ ኡመር ከድር እና አቶ በዳዳ ሰቦቃ (2)	ጥቅምት 03/2003ዓ/ም	147
16	14	ከውርስ ሽያጭና ከስጦታ ውል የመነጨን የባለቤትነት መብት አስመልክቶ በሚነሣ የንብረት ክርክር የይርጋ ጉዳይ በተነሣ ጊዜ ክሱ በይርጋ ቀሪ ነው ወይስ አይደለም የሚለው ነጥብ ለጉዳዩቹ አግባብነትና ተፈፃሚነት ባለው የህግ ክፍል እና የህግ ይዘት ታይቶ ሊወሰን የሚገባ ስለመሆኑ፣	71537	እነ ወ/ሮ የሻረግ ከበደ (2) እና ወ/ሮ የሺወርቅ መኮንን	ታህሳስ 02/2005ዓ/ም	68
17	22	ከቤት ሽያጭ ውል ጋር በተያያዘ የይርጋው ጊዜ ስለሚታሰብበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ 1845	131151	እነ አቶ ከፍያለው አየለ እና እነ ወርቅነሽ በላይ	ታህሳስ 25/2010ዓ/ም	15

www.abyssinialaw.com

		2.1.3.1.2 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
18	2	ጉድለት ያለበት ሀራጅ ቀሪ ሲደረግ ሻጩና ገዢን ወደነበሩበት ለመመለስ ስላለመቻል፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1817(1) እና (2)	17984	የጌዲዮን ዞን ፋ/ኢ/ልማት እና ወ/ሮ አስናቀች ታደሰ	መጋቢት 20/1999ዓ/ም	60
19	3	ውል እንዲፈርስ ከተወሰነ በኋላ ተዋዋዮች ወደነበሩብት እንዲመለሱ የሚወሰነው በውሉ መሰረት የተሰራውን ስራ ለማፍረስ የማይቻል ወይም አስቸጋሪ ካልሆነ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1716(1)፣ 1815፣ 1816 እና 1817 **(ጉዳዩ የመኪና ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**	15551	ዮናይትድ ቴክኒካል ኢኩፕመንት ኩባንያ እና የኢ/መተርና መሐንደስነት ኩባንያ	ጥቅምት 29/1998ዓ/ም	69
20	4	ውለታዎች ግልጽ በሆኑ ጊዜ ዳኞች ግልጽ ከሆነው በመራቅ የተዋዋዮች ፈቃድ ምን እንደነበር ለመተርጐም ስላለመቻላቸው፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2298፣ 1733 **(ጉዳዩ የወፍጮ ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**	15662	የኢት/ልማት ባንክ እና ሐዲ አ/ራህማን ቴሊሳ	መጋቢት 13/1999ዓ/ም	25
21	4	ውለታዎች ግልጽ በሆኑ ጊዜ ዳኞች ግልጽ ከሆነው በመራቅ የተዋዋዮች ፈቃድ ምን እንደነበር ለመተርጐም ስላለመቻላቸው፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2298፣ 1733 **(ጉዳዩ የቤት ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**	14493	የኢት/ልማት ባንክ እና አቶ ሚደቅሳ ቱለማ	መጋቢት 13/1999ዓ/ም	37
22	4	የውል አብዛኛው ግዴታ በተፈፀመ ጊዜ የተወሰነ ቀሪ ገንዘብ አለመከፈሉ ውሉን ለማፍረስ የሚያበቃ መሰረታዊ የሆነ የግዴታ መጣስ የሚያሰኝ ምክንያት ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1771(1)፣ 1785(2)፣ 1789 **(ጉዳዩ የቤት ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**	18768	ወ/ሮ አለሚቱ አግዛቸው እና እነ ወ/ሮ ዝናሽ ሐይሌ	ሚያዝያ 18/1999ዓ/ም	38
23	4	የማይንቀሳቀስ ንብረት ሽያጭ ውል በአዋዋይ ወይም በፍርድ ቤት ፊት መደረግ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1723፣ 1727፣ 2877፣ 2878	21448	ወ/ሮ ጐርፌ ወርቅነህ እና እነ አበራሽ ዱባርጌ (2)	ሚያዝያ 30/1999ዓ/ም	41
24	5	የግልግል ስምምነት እንደመጨረሻ ፍርድ የሚቆጠር ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 3312 **(ጉዳዩ የቤት ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**	25912	አቶ ብሩ ቆርቾ እና አቶ ክፍሌ ሐብደታ	ሚያዝያ 2/2000ዓ/ም	343
25	7	ውል ይጽደቅልኝ በሚል ለፍ/ቤት የሚቀርብ አቤቱታ የክስ ምክንያት የሌለው ስለመሆኑ፣	18380	አቶ ማሞ ደምሴ እና	ጥቅምት 5/2000ዓ/ም	108

		የፍ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 231/1-ሀ/ **(ጉዳዩ የቤት ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**		እነ አቶ አያሌው ገ/ሔር (2)		
26	7	አንድ ግዴታ መኖሩን ለማስረዳት ህጉ የተለየ ማስረጃ እንዲቀርብ ያዘዘ ካልሆነ በቀር ግዴታው መኖሩን በጽሁፍ፣ በምስክር፣ በህሊና ግምት በተከራካሪው ወገን እምነት ወይም በመሃላ ማስረዳት የሚቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 2002 **(ጉዳዩ የውኋ ማሞቅያ ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**	22860	ሰንላይት ኢንዱስትሪና ማከፋፈያ ኩባንያ እና አቶ ካሣዬ ዘውደ	የካቲት 18/2000ዓ/ም	112
27	7	በህግ ፀንቶ ያለ የሽያጭ ውልን መሰረት በማድረግ የተገኘ መብት ውሉ ፈራሽ እስካልተደረገ ድረስ የሚቀጥል ስለመሆኑ፣	23331	ጀማል ሐሚድ እና እነ ለተሃይማኖት ተክሌ (5)	ታህሳስ 1/2000ዓ/ም	119
28	7	በውል ከተገባ ግዴታ አመዛኙ ክፍል ተፈፀመ ወይም/እና አይነተኛ የሆነ የውል መጣስ ተከስቷል ለማለት ባልተቻለ ጊዜ ውል እንዲሰረዝ ለመወሰን የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1771፣ 1784፣ 1785 **(ጉዳዩ የቤት ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**	24974	እነ አቶ ፈቃዱ ደሬሴ (2) እና እነ ንጉሴ ወርቁ (2)	ታህሳስ 8/2000ዓ/ም	132
29	7	ውል የተደረገበት ጉዳይ ሊፈፀም የማይችል ሆኖ በተገኘ ጊዜ ተዋዋይ ወገኖችን ወደ ነበሩበት ቦታ የመመለስ ውጤት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1715፣ 1815 **(ጉዳዩ የእንጨት መሰንጠቅያ ፋብሪካ ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**	26996	አቶ በቀለ ደቦጭ እና እነ ወ/ሮ አዛለች ደሣለኝ (2)	የካቲት 18/2000ዓ/ም	140
30	7	ተዋዋይ ወገኖች በመካከላቸው የሚፈጠርን አለመግባባት በስምምነት ወይም ደግሞ በአስታራቂ አማካኝነት ለመፍታት የተስማሙ ከሆነ ይኼው ስምምነት ተፈፃሚ መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1765፣ 1731/1/ **(ጉዳዩ የቢሮ እቃዎች ግዥ/ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**	27349	ብሔ/የኢት/ኢንሹ/ኪባንያ እና ዘላቂ ግብርና ተሐድሶ ኮሚሽን	ታህሳስ 8/2000ዓ/ም	146
31	7	የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 658 ተጋቢ ወገን ከሦስተኛ ወገን ጋር ያደረገውን ውል ለማፍረስ ምክንያት ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 658፣ 686 **(ጉዳዩ የቤት ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**	28663	አቶ ካሣሁን ገዛኸኝ እና ወ/ሮ አልማዝ ወልዴ	ጥር 27/2000ዓ/ም	150
32	7	በተዋዋይ ወገኖች መካከል የተደረገ ስምምነት በፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1723 መሰረት የተሟላ አይደለም በሚል ውሣኔ ሲሰጥ ተዋዋይ የነበሩ ወገኖች በፍ/ብ/ሀ/ቁ 1815 መሰረት ወደ ነበሩበት ቦታ እንዲመለሱ መወሰን ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1723፣ 1720/1/፣ 1815 **(ጉዳዩ የቤት ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**	29233	አቶ ሙሂዲን ፋሪስ እና አቶ እያሱ በ/ማርያም	ግንቦት 7/2000ዓ/ም	153
33	7	የመሬት አስተዳደር ባለስልጣን የማይንቀሳቀስ ንብረቶችን በተመለከተ የተደረገ የሽያጭ ውል ተቀብሎ ከማይንቀሳቀስ ሀብት መዝገብ ላይ ከማያያዝና ከመፃፍ በስተቀር የሽያጭ ውሉን የማዋዋልና የማረጋገጥ ስልጣን የሌለው ስለመሆኑ፣	32899	ወ/ሮ አስካለ ማርያም እና	ግንቦት 21/2000ዓ/ም	174

				አቶ ተሾመ ካሣዬ		
34	8	ፍርድ ቤት የቀረበለትን የውል ይሰረዝልኝ ጥያቄ ወደጎን በመተው የውል የፎርማሊቲን የተመለከተ ጭብጥ በማንሣትና ምክንያቱን በመለወጥ ውሣኔ መስጠት የማይገባው ስለመሆኑ፣ በፍ/ብሔር ሕግ ሥነ-ሥርዓት መሰረት ጭብጥ ለመመስረት የሚቻልበት አግባብ፣ **(ጉዳዩ የንግድ ድርጅትና የንግድ ድርጅት ህንፃ/ቤት ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**	32299	እነ አቶ ሰለሞን ከተማ (2 ሰዎች) እና እነ ሴንትራል ቬኑ /የተ/የግል ማህበር (4 ሰዎች)	ጥር 7/2001ዓ/ም	314
35	8	የማይንቀሣቀስ ንብረት የሽያጭ ውል ተደረገ የሚባለው በውል ውስጥ ያሉ ወገኖች በውልና ማስረጃ ምዝገባ ጽ/ቤት ቀርበው የሽያጭ ውሉን ከተፈራረሙበት ቀን ጀምሮ እንጂ የአስተዳደር ጉዳዩች ተጣርቶ የመስሪያ ቤቱ ማህተም ከረፈበት ቀን አንስቶ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1723(1)፣ 2015(ሀ)	36740	አቶ አብዱልዋሐብ ኢብራሂም እና እነ ወ/ት መሰለች ከፍያለች (2)	ህዳር 23/2001ዓ/ም	316
36	8	በፍታብሔር ሕግ ቁጥር 1161 ላይ ግዙፍነት ያለው ተንቀሳቃሽ ነገር ጋር በተያያዘ በቅን ልቦና ዋጋ ሰጥቶ ስለመዋዋል የተመለከተው ድንጋጌ የንግድ መደብርን በተመለከተ ተፈፃሚ ሊሆን የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1161 የንግድ ሕግ ቁ. 124 **(ጉዳዩ የንግድ መደብር ኪራይ ውል ክርክር ነው)**	34586	አቶ አያሌው ድልነሰው እና እነ ወ/ሮ ብርቅነሽ ሸዋረግ (4)	ጥር 28/2001ዓ/ም	336
37	8	በህግ ፊት በማይፀና ውል አማካኝነት የተሣሠሩ ወገኖችን ወደ ነበሩበት ይመለሱ በሚል ውሣኔ መስጠት የሚቻለው መመላለሱ አንደኛውን ወገን በእጅጉ የሚጐዳ ወይም ከሌላኛው ያልተገባ ጥቅም ሊያስገኝ የሚችል አለመሆኑ ሲረጋገጥ ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ የቤት ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**	39336	ኒያላ ኢንሹራንስ አ/ማ እና እነ አዱኛ እጅጉ (2)	ሐምሌ 7/2001ዓ/ም	354
38	8	የማይንቀሣቀስ ንብረት ገዥ ውል እንዲፈፀምለት ሻጭን የመጠየቅ መብቱ በፍርድ ከተረጋገጠበት ጊዜ ጀምሮ በአስር ዓመት ጊዜ ውስጥ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 384(ሀ) የፍ/ብ/ሕ/ቁ 2892(3)	39725	እነ ወ/ሮ አለምሸት ካሣሁን (3) እና ሽመልስ እንዳለ	ሐምሌ 23/2001ዓ/ም	384
39	9	የመንግሥት መሥሪያ ቤት በጨረታ አማካኝነት የሽያጭ ውል አካሄዷል ተብሎ ሊገደድ የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1688(2)፣ 3167(1)፣ 1688(2)፣ 3168	37163	የአዋሽ ተፋሰስ ባለስልጣን እና ህያብ ገ/መድህን ብረታ ብረት ማቅለጫ ፋብሪካ	ታህሣሥ 23/2001ዓ/ም	179
40	10	ተከራካሪ ወገኖች ባላነሱበት ሁኔታ ፍ/ቤት የውል አፃፃፍ ሥርዓትን (ፎርማሊቲን) መሠረት በማድረግ በግራ ቀኙ ወገኖች መካከል የተካሄደን ውል ፈራሽ ነው በሚል የሚሰጠው ውሣኔ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣	43825	የህፃን ከከቤ ተረፈ ሞግዚትና አስተዳዳሪ	ታህሣሥ 6/2002ዓ/ም	133

		የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1723፣ 1808(2) **(ጉዳዩ የቤት ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**		እና እነ አቶ አያሌው ካሳዬ (2)		
41	10	ከሽያጭ ጋር በተያያዘ ውል ሲመሰረት ጉድለት የነበረበት መሆኑ ቢረጋገጥም ከውሉ መመስረት በኋላ በተሸጠው ንብረት ላይ ተዋዋይ ወገኖች ተጨማሪ ግንባታ ያካሄዱና ወደ ነበሩበት ለመመለስ አዳጋች ሁኔታ ያለ መሆኑ ከታመነ ውሉ ሊፀና የሚገባው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1817(1)	47800	ወ/ሮ እመቤት ደርበው እና አቶ ታደሰ ሰዳማ	የካቲት 25/2002ዓ/ም	162
42	10	ከሽያጭ ውል ጋር በተገናኘ ሻጭ የሚያቀርበው የውል ይፍረስልኝ ክስ ገዥ ውል እንዲፈፀምልኝ በሚል ሊያቀርብ የሚችለው አቤቱታ ላይ የሚቆጠረውን የይርጋ ጊዜ የሚያቋርጥ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1845፣ 1851	43636	ወ/ሮ አልማዝ ተሰማ እና እነ አቶ በየነ ወ/ሚካኤል (2)	መጋቢት 22/2002ዓ/ም	173
43	10	ከእጅ በእጅ ሽያጭ ጋር በተያያዘ ገዢ የሽያጩን ዋጋ የከፈለበትን ደረሰኝ ይዞ መገኘቱ የገዛውን ንብረት እንደተረከበ የሚያሳይ የመጨረሻ (conclusive) ማስረጃ ነው ሊባል የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2266፣ 2278(1) እና (2)	45545	ወ/ሮ ሸዋዬ ኑርዬ እና ምን አዩ ማህበር	መጋቢት 22/2002ዓ/ም	178
44	10	የሽያጭ ውል በህግ የተቀመጠውን የአፃፃፍ ሥርዓት ባለመከተሉ ፈራሽ ሲሆን ንብረት የመመለስ ግዴታ ያለበት ወገን ንብረቱን ለውጦ ወይም በንብረቱ ላይ ወጪ አውጥቶ ከሆነ ባወጣው ወጪ መጠን ሊጠይቅ የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1818	49326	እታፈራሁ ኃ/ማሪያም እና እነ መ/ር በቀለ ታችበሌ (2)	ሰኔ 28/2002ዓ/ም	195
45	12	ውልን በተመለከተ በህግ የተቀመጠውን ፎርም አልጠበቀም በሚል አቤቱታ ለማቅረብ ስለሚችለው ሰው /ወገን/፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1808/2/ **(ጉዳዩ የቤት ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**	47617	ቄስ ገ/ሚካኤል አለምነው እና ወ/ሮ መልኬ ደምሴ	ህዳር 30/2003ዓ/ም	14
46	12	ከመኪና ሽያጭ ጋር በተገናኘ ሽያጩ ከመከናወኑ በፊት በነበረ የፍ/ቤት እገዳ መነሻነት ገዢው በባለቤትነት መብቱ መገልገል ሳይችል ቢቀር በሻጩ ላይ የሚኖር ኃላፊነትና የጉዳት ካሣውን በመወሰን በኩል የገዢው ተነፃፃሪ ግዴታ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2341/2/፣ 2281፣ 2336፣ 2329፣ 2360፣ 1802፣ 1790	52106	እነ አዋሽ ኢን/ባንክ (2) እና አቶ ታደሰ አደሬ	ህዳር 13/2003ዓ/ም	20
47	12	የተሸጠለትን ነገር የተረከበ ገዢ የሽያጩን ዋጋ ወዲያውኑ የመክፈል ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ ገዥ ለሻጭ /በሽያጭ/ ለማስረከብ በውል ከተስማማው መካከል የተወሰነውን ክፍል ያስረከበ መሆኑና ሻጭም በተረከበው	49635	ሂጦስ የገበሬዎች የህብረት ስራ ማህበር እና	ጥር 23/2003ዓ/ም	46

		መጠን ክፍያ ያልፈፀመ መሆኑ ለውሉ መፍረስ በቂ ምክንያት ሊሆን ስለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2278		የምስራቅ ዱቄት ፋብሪካ		
48	12	ውልን መሰረት በማድረግ ቀብድ የተቀበለ ወገን የቀብዱን አጠፌታ በመክፈል ውሉ እንዲፈርስ ለመጠየቅ ስለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1885/2/ **(ጉዳዩ የቤት ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**	56794	አቶ ሳህሉ ሙሉጌታ እና እነ ሰለሞን ኤፍሬም (3)	የካቲት 07/2003ዓ/ም	71
49	12	ከመኪና ሽያጭ ውል ጋር በተገናኝ ሻጭ ከመኪናው ጋር የተያያዙ አስፈላጊ ሰነዶችን ለገዢ አሟልቶ ያስረከበ መሆኑ ከተረጋገጠ ገዢ ስመ ሃብቱ በስሜ አልተዛወረም በሚል ምክንያት ብቻ ውሉ እንዲፈርስ የሚያቀርበው አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ ከመኪና ጋር በተገናኘ ስመ ሃብቱን ለማዞር አስፈላጊ ሁኔታዎችን አሟልቶ ስም እንዲዛወርለት ጥያቄ አቅርቦ መብቱ ሊረጋገጥለት ያልቻለ ሰው በሚመለከተው አካል ላይ በፍ/ቤት ክስ መስርቶ መብቱን ለማስከበር የሚችል ስለመሆኑ፣	56569	አቶ ዳዊት አሰፋ እና አቶ ተሻለ ደስታ	መጋቢት 23/2003ዓ/ም	93
50	12	በጽሁፍ እንዲደረጉ በህግ የተደነገጉ የውል አይነቶች ህጋዊና የተሟሉ ናቸው ለማለት መሟላት ያለባቸው ሁኔታዎች /መስፈርቶች/፣ የቤት ሽያጭ ውል ምስክር ሳይኖርበት በውልና ማስረጃ ጽ/ቤት በመደረጉ ብቻ ህጋዊና የሚፀና ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1723/1/፣ 1727/2/፣ 2877	57356	ወ/ሮ መሠረት በቀለ እና ወ/ሮ ኤልሳ ሶሞኔላ	መጋቢት 22/2003ዓ/ም	98
51	12	ህጋዊ ባልሆነ የቤት ሽያጭ ውል አማካኝነት የተሰጠን ገንዘብ ለማስረዳት ህጉ የደነገገው ልዩ የማስረጃ አይነት የሌለና በማናቸውም ማስረጃ ማስረዳት የሚቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2472፣ 2001፣ 2019፣ 1808/2/፣ 1815፣ 2162፣ 2164	58636	እነ አቶ ተሾመ ካሣ እና አቶ ቤዛ ኩሉ አዳም	ሚያዝያ 19/2003ዓ/ም	111
52	12	የቤት ሽያጭ ውል ፈርሶ ወደ ነበርንበት እንድንመላለስና የከፈልኩት ገንዘብ ይመለስልኝ በሚል ክስ መስርቶ ፍ/ቤት ጥያቄውን በህግ ፊት የሚፀና ውል የለም በማለት ውድቅ ያደረገበት ወገን ያለአግባብ የተከፈለ ገንዘብ እንዲመለስልኝ በማለት የሚያቀርበው አቤቱታ ተገቢነት ያለውና ህጋዊ ስለመሆኑና በመጀመሪያው ክስ ተጠቃሎ መቅረብ የነበረበት ነው ሊባል የማይገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1815፣ 1880/2/፣ 2001-2019፣ 2162፣ 2164 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 216/2-3/	62134	እነ ጣና ወ/ሰማያት እና ወ/ሮ አልማዝ አሰጋኸኝ	ሰኔ 28/2003ዓ/ም	132

53	12	ከቤት ሽያጭ ውል ጋር በተገናኘ የስም መዛወር የሚፈፀመው በመንግስት አስተዳደር ፊት እንጂ ሻጭ ነው የተባለው ወገን ሊፈጽመው የማይችልና ከህግ ወይም ከውል ይመነጫል ሊባል የማይችል ግዴታ ስለመሆኑ፣ የስም ይዛወርልኝ አቤቱታ የክስ ምክንያት የሌለው ስለመሆኑ፣	33945	አቶ ሳልህ ሁሴን እና ደግፌ ደርቤ	ጥቅምት 20/2001ዓ/ም	143
54	12	ተዋዋይ የሆነ ወገን ወይም ጥቅም ያለው ማናቸውም ሰው ውሉ የተደረገበት ጉዳይ ወይም ምክንያት ከህግ ውጪ ነው ወይም ለህሊና ተቃራኒ ነው ወይም ለውሉ አፃፃፍ የተደነገገው ፎርም አልጠበቀም የሚል መከራከሪያ ምክንያት በማቅረብ ወሉ እንዲሰረዝ ለመጠየቅ የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1808/2/ **(ጉዳዩ የቤት ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**	43379	አበበ አበጋዝ እና ጥሩነሽ ተክሌ	ታህሳስ 25/2003ዓ/ም	150
55	12	የንግድ መደብር ሽያጭ ውል በግዴታ እንዲፈፀም ለማድረግ የሚቻልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2330፣ 2329፣ 1778	44873	አቶ ሰሚር ሱሩር እና እነ ወ/ሮ ስንዱ ዱባለ	ጥር 13/2003ዓ/ም	153
56	13	ከማይንቀሳቀስ ንብረት ሽያጭ ጋር በተገናኘ ሻጭ የሆነ ወገን የሸጠውን ነገር ባለሃብትነት ለገዢው የማስተላለፍ ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2875፣ 2281፣ 1808(2)	61913	ወ/ሮ እታለማሁ መስፍን እና አጋ አንዴ	ጥቅምት 20/2004ዓ/ም	179
57	13	ተዋዋይ ወገኖች ያደረጉት ውል ምንም እንኳን የተፈፀመ ቢሆንም ውሉ የ3ኛ ወገኖችን መብትና ጥቅም የሚነካ ከሆነ ይህንኑ በመግለፅ ውሉ ፈራሽ እንዲሆን ይወሰን ዘንድ ለፍ/ቤት አቤቱታ ለማቅረብ የሚቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1806 **(ጉዳዩ የቤት ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**	61808	ወ/ሮ ፀሐይ ፍቃዱ እና እነ አቶ ብቻዬ ተስፋዬ (2)	ህዳር 07/2004ዓ/ም	181
58	13	ከውል መፈፀም ጋር በተገናኘ ተዋዋይ ወገኖች ውልን በተናጠል ለመሰረዝ (unilateral cancellation of contract) ስለሚችሉበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1771፣ 1774፣ 1757፣ 1787፣ 1785፣ 1786፣ 1789፣ 1788 **(ጉዳዩ የቤት ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**	57280	እነ ሴንትራል ቬኑ ማህበር (4) እና እነ አቶ ሰለሞን ከተማ (2)	ጥር 03/2004ዓ/ም	189
59	13	የማይንቀሳቀስ ንብረት ሽያጭ ውል የጠፋበት ሰው የሽያጭ ውሉ የጠፋ ስለመሆኑ ለማስረዳት በሚል የሚያቀርበው ጥያቄ ተቀባይነት ያለውና የሚቀርቡት ማስረጃዎች በተገቢው ሁኔታ ተመርምረው አሳማኝ መሆናቸው ከታወቀ (ሲረጋገጥም) ተከራካሪው የሽያጭ ውሉን በምስክሮች ለማስረዳት የሚያቀርበው ጥያቄ ተቀባይነት ሊኖረው የማገባ ስለመሆኑ፣	69208	ወ/ሮ ንፁህ በላይ እና ወ/ሮ ምንትዋብ አዳነ	መጋቢት 10/2004ዓ/ም	206

		የፍ/ሀ/ብ/ሀ/ቁ 2003፣ 2002				
60	13	የማይንቀሣቀስ ንብረት ሽያጭ ውል ጋር በተገናኘ ውል መኖሩን በማመን ነገር ግን ውሉ በፍ/ብ/ሀ/ቁ 1723 መሠረት የተከናወነ አይደለም በሚል የሚቀርብ ክርክር ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ በፍ/ብ/ሀ/ቁ 1723(1) መሠረት የሚከናወን የማይንቀሳቀስ ንብረት ሽያጭ ምዝገባ ዓላማ በተዋዋይ ወገኖች መካከል ውል መኖሩን ለማስረዳት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1723(1)፣ 2878	36887	ወ/ሮ አልጋነሽ አበበ እና እነ አቶ ገብሩ እሸቱ (2)	ህዳር 18/2001ዓ/ም	233
61	14	በተዋዋይ ወገኖች በተደረገ የጽሁፍ ሰነድ ላይ የሚገኝ የስምምነት ቃል እንዲሁም በሰነድ ላይ ስለተመለከተው (ስለተፃፈው) ቀን በተፈራራሚዎቹ መካከል ውሉ እምነት የሚጣልበት በቂ ማስረጃ ነው በሚል ለመደምደም የሚቻለው እንደ ውለታው አይነት የጽሁፉ ውል አደራረግን በተመለከተ የተደነገጉ ድንጋጌዎችን መሠረት በማድረግ በተሟላ ሁኔታ የተዘጋጀና የያዘ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ የማይንቀሳቀስ ንብረት ሽያጭ ውል ጋር በተገናኘ ውሉ በውል አዋዋይ ፊት በህጉ አግባብ ባልተደረገበት ሁኔታ በውሉ ላይ የሠፈሩት ማናቸውም የውል ቃሎች ያለ ቅድመ ሁኔታ እንዳሉ የሚታመኑና በማናቸውም የሰው ምስክርነት ቃል ማስተካከል አይቻልም ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ አንድ ውል በህግ ፊት የፀና ነው እንዲባል በህግ ውሉ የሚደረግበትን አግባብ በተመለከተ የተደነገጉ ድንጋጌዎችን በተመለከተ የተደረገ ካልሆነ በቀር ውሉን መሠረት በማድረግ እንደውሉ ይፈፀምልኝ በሚል የሚቀርብ አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ 2005(1)፣ 1678(ሐ)፣ 1719(2)፣ 1723	78398	እነ አቶ ሽፈራው ደጀኔ (2) እና አቶ ሲሳይ አበቡ	ጥቅምት 19/2005ዓ/ም	51
62	15	አንድ ውል (ስምምነት) ህግ በጽሑፍ እንዲሆን ሲያስገድድ ውሉ በጽሁፍ መደረግ ያለበት እና በተዋዋይ ወገኖችና በሁለት ምስክሮች ፊርማ ሊረጋገጥ የሚገባ ስለመሆኑና መሀይማንና ማየት የተሳናቸው ሰዎች የሚያደርጉት ውል በአዋዋይ ወይም በዳኛ ፊት የተደረገ ካልሆነ በቀር በውሉ የማይገደዱ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1727፣ 1728(3)፣ 2005 **(ጉዳዩ የቤት ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**	83674	ወ/ሮ እቴነሽ ካሳ እና ሀጂ ጀማል ይማም	ግንቦት 19/2005ዓ/ም	65
63	16	አንድ ፍርድ ሊፈጸም የሚገባው በፍርድ ባለእዳውና በሕግ አግባብ እንዳይያዙ ከሚጠቀሱት ንብረቶች/መብቶች ውጪ ባሉት የፍርድ ባለእዳ ንብረቶች /መብቶች ስለመሆኑ፣	92290	ወ/ሪት ጦቢያው መኮንን እና	ሐምሌ 14/2006ዓ/ም	197

		በህግ አግባብ መብቱን ባስተላለፈ ንብረት ላይ የቀድሞ ባለቤት በድጋሜ ሽያጭ የሚፈጽምበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 378 **(ጉዳዩ የቤት ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**		እነ አቶ እርቁ ጎዳ (2)		
64	16	የማይንቀሳቀስ ንብረት ሽያጭ በተመለከተ መንግስት ካለበት ኀላፊነት የተነሳ በተዋዋይ ወገኖች መካከል ውል እንዲዋዋሉ እና መዝገብ እንዲያደራጁ የተወሰነ አካልን ባላደረገበት ጊዜና ቦታ በአካባቢው የሚፈፀሙ ልማዳዊ አሰራሮችን ህጋዊ መሰረት የላቸውም ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ. 3364	98079	የቀይ አፈር ገዳሞች እና አቶ ኤርሚያስ ገሠሠ	ሰኔ 18/2006ዓ/ም	206
65	17	አንድ የኤሌክትሮኒክስ ዕቃ ለገዥ የሸጠ ሻጭ የገባው ውል እቃው ቢበላሽ ጥገና ለማድረግ እያለ ሆኖ እያለና ለድብቅ ጉድለቶች ኃላፊነት ሳይኖርበት ከውላቸው ውጭ እና ከህግ ውጭ እቃው ስላልሰራ እቃውን እንዲቀይር ወይም ገንዘቡን እንዲመልስ ሊደረግ የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 1731፣ 2266፣ 2288-2293፣ 2300	95072	ግሎርየስ ማህበር እና ሜሮን ጌትነት	ጥር 7/2007ዓ/ም	114
66	18	አንድ የሽያጭ ውል በፍርድ ፈራሽ ነው ተብል ተዋዋዮች ወደነበሩበት እንዲመለሱ ከተወሰነ ንብረት የመመለስ ግዴታ ያለበት ሰው ንብረቱን ለውጦ ወይም በዚህ ላይ ወጪ አውጥቶ ከሆነ ከዚህ መለዋወጥ ወይም ወጪ የተነሳ ያለውን መብት በተመለከተ አለአግባብ መበልጸግ በሚለው የህጉ ክፍል መሠረት የመጠየቅ መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 1818 የፍ/ሥ/ሥ/ሔ/ቁ 392/1/	99634	አቶ ተስፋኣለም አረፊ እና እነ ወ/ሮ አማረች ጉደታ (2)	ሠኔ 1/2007ዓ/ም	182
67	18	ባዶ መሬትን ለማስተላለፍ የሚደረግ የሽያጭ ውል /የመሬት ግብይት ውል/ ፍሬ ነገሩ ሕገወጥ ሥለመሆኑ እና የዚህን አይነት ውል ከጅምሩ እንደሌለ ወይም እንዳልተደረገ የሚቆጠር ስለመሆኑ፣ የኢፌድሪ ህ/መ/አ 40(3) የፍ/ህ/ቁ 1716(1)	100671	I አለቃ ጌትነት ረቆ እና ወ/ሮ ጀሚላ አሊ	ሐምሌ 30/2007ዓ/ም	197
68	19	በአንድን የውል ሰነድ እርግጠኛ ቀን የሚባለው ሰነዱን የተፃፈው ወይም የተቀበለው እንደ ሰነዶች ማተጋገጫ ምዝገባ ፅ/ቤትን የመሰለ የመንግስት መስርያ ቤት ሲሆን የተፃፈበት ወይም የተቀበለበት ቀን ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2015(ሀ) **(ጉዳዩ የቤት ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**	98583	እነ ኤደን ሲሳይ (2) እና አቶ ሰይፉ አለሙ	መስከረም 27/2008 ዓ/ም	151
69	19	አንድ የሽያጥ ውል የእጅ በእጅ ውል ነው ለማለት ስለሚቻልበት ኣግባብ፣	97797	ናሽናል ሲሚንቶ ኣ/ማ እና	መስከረም 28/2008 ዓ/ም	162

		የፍ/ህ/ቁ 2278(1)		አቶ ብርሃኑ ግደይ		
70	19	የሚንዶሚንየም ቤት የደረሰው ሰው ሌላ ኮንዶሚንየም ቤት ከደረሰው ሰው ጋር እጣው አምስት ዓመት ባይሞላውም በልውውጥ (በስምምንት) ሊቀያየሩ የሚችሉ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 19/97 አንቀፅ 14(2) **(ጉዳዩ የቤት ልውውጥ ውል ክርክር ነው)**	105919	ወ/ሮ መኪያ አብደላ እና አቶ ጣሰው ሽምሱ	ጥቅምት 04/2008ዓ/ም	169
71	19	አንድን ንብረት የሸጠ ሰው የሸጠውን ንብረት ባለሃብትነት ለገዢው የማዛወር ግዴታ ያለበትና ይህንን ለመፈፀም አስፈላጊ የሆኑ ተግባራቶችን የማከናወን ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 2273፣ 2281፣ 1771(1)፣ 1757	112328	ሙገር ሲሚንቶ ኢንተሽራየዝ እና አቶ ኤፍሬም እሸቱ	የካቲት 15/2008ዓ/ም	195
72	19	ተዋዋዮቹ የማይንቀሳስ ንብረት በሽያጭ ሊተላለፍ በህጉ በተደረገው መሰረት ውል ለመዋዋል ስልጣን በተሰጠው አካል ፊት ቀርቦ የማስመዝገብ ግዴታን ስምምነታቸው ላይ ካካተቱና ነገር ግን ይህንን ተፈፃሚ ማድረግ ካልተቻለ የተዘጋጀው ስምምነት ረቂቅ እንጂ ከጅምሩ ውል ነው ተብሎ ከዚህ ጋር የበተያያዘ ሊነሱ የሚገባቸውን ጉዳዮች ማንሳት ስህተት ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 1723፣ 1810፣ 1885(1)	99124	ወ/ሮ ሰብለ ማሞ (2) እና የአ/አለቃ ተስፋዮ በዛብህ ወራሾች (2)	የካቲት 28/2008ዓ/ም	211
73	20	በተሸጠ ነገር ላይ የተገኘው ጉድለት ለውል ማፍረሻ ምክንያት ሊሆን ስለማይችልበት ምክንያት፣ የፍ/ህ/ቁ 2344(2)፣ 2289(1)	107542	ኦሻም ትሬዲንግ ማህበር እና ሞንግፋን ሞተርስ ማህበር	ሚያዝያ 14/2008ዓ/ም	201
74	20	አንድ ዕቃ ለመሸጥ (በተወሰነ ጊዜ ውስጥ ለማስረከብ) የተዋዋለ ወገን ከዕርሱ አቅም በላይ በሆነ እግር ምክንያት ውሉን መፈፀም ባልቻለ ጊዜ በቅድሚያ ለዚሁ ስራ የተቀበለውን ገንዘብ ከተወሰደበት ቀን ጀምሮ የሚታሰብ ወለድ ጋር ለመመለስ ውጪ ውሉን ባለመፈፀሙ ምክንያት ለደረሰው ኪሳራ እንዲከፍል የማይገደድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 2356(1)	117036	ፀጉ ብርሃን ማህበር እና ኮለኔል ይትባረክ አማረ	ህዳር 12/2009ዓ/ም	225
75	21	አንድ ዕቃ ለመሸጥ (በተወሰነ ጊዜ ውስጥ ለማስረከብ) የተዋዋለ ወገን ከዕርሱ አቅም በላይ በሆነ እግር ምክንያት ውሉን መፈፀም ባልቻለ ጊዜ በቅድሚያ ለዚሁ ስራ የተቀበለውን ገንዘብ ከተወሰደበት ቀን ጀምሮ የሚታሰብ ወለድ ጋር ለመመለስ ውጪ ውሉን ባለመፈፀሙ ምክንያት ለደረሰው ኪሳራ እንዲከፍል የማይገደድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 2356(1)	117036	ፀጉ ብርሃን ማህበር እና ኮለኔል ይትባረክ አማረ	ህዳር 12/2009ዓ/ም	214

76	21	በተዋዋይ ወገኖች መካከል የተደረገ ውል የፍቃድ ጉድለት ስለመኖሩ ማሳያ ሊሆኑ ከሚችሉ ጉዳዮች ውስጥ ከተዋዋይ ወገኖች በአንዱ ውሉን ለማፍረስ የሚያስችል ጉዳይ መኖሩን ማሳየት ሲቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 1696፣ 1710/2/ **(ጉዳዩ የቤት ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**	114398	ወ/ሮ ደስታ ኪዲነ እና ወ/ሮ አሙቴ ኤርታቦ	ታህሳስ 25/2009ዓ/ም	235
77	21	የደቤ የቤት ሽያጭ ውል የወንጀል ተጠያቂነትን የሚያስከትል ህገ ወጥ ውል ነው በማለት በውሉ መሰረት ላለመፈፀም የሚቀርብ ክርክር ህጋዊ መሰረት የሌለው ስለመሆኑ፣ የ/ፍ/ህ/ቁ 1792(1)፣ 1793	119233	አያት አክሲዮን ማህበር እና ወ/ሪት ክ/ሚካኤል ተክላ	ሚያዚያ 17/2009ዓ/ም	240
78	22	ከቤት ሽያጭ ውል ጋር በተያያዘ የይርጋው ጊዜ ስለሚታሰብበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ 1845	131151	እነ አቶ ከፍያለው አየለ እና እነ ወርቅነሽ በላይ	ታህሳስ 25/2010ዓ/ም	15
79	22	አንድ የመሬት ሽያጭ ውል ህገ ወጥ ውል መሆኑ በተረጋገጠበት ሁኔታ ገዥ ወገን በመሬቱ ላይ የሰራው ቤት በሻጭ ፈቃድ እንደተሰራ ተደርጎ የህግ ግምት የሚወሰድበት አግባብ የማይኖር ስለመሆኑ፣ የኢፌድሪ ህ/መ አንቀፅ 40 (3) እና የፍ/ብ/ህ ቁጥር 1678 (ለ) እና 1716	141606	አቶ ማሞ ቱሉ እና አቶ አበበ አበራ	መስከረም 25/2010ዓ/ም	19
80	22	አንድ የሽያጭ ውል ያደረገ ወገን የተደረገው የሽያጭ ውል ያለመመዝገቡን የማይንቀሳቀስ ንብረት በእጁ ባስገባ 3ኛ ወገን ላይ በመቃወሚያነት ለማንሳት የማይችል ስለመሆኑ፣ የሽያጭ ውል ያደረገ ወገን በውሉ መሰረት የማይንቀሳቀስ ንብረት ለ3ኛ ወገን ለማስተላለፍ የተከናወኑ ተግባራትን ሁሉ ለመቃወም የሚችለው የተደረገው የሽያጭ ውል የተመዘገበ ከሆነ ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2878	123761	ወ/ሮ እናኒ ተሰማ እና እነቄስ ገብረማርያም	መስከረም 25/2010ዓ/ም	33
81	22	በመርህ ደረጃ አንድ ዉል ለአንደኛው ወገን የበለጠ ጥቅም ይሰጣል በሚል እንደማይፈርስ ነገር ግን ፈቃድ የተገኘዉ በዕድሜ መግፋት ወይም የንግድ ልምድ ዕዉቀቱ ማነስ ካለና በሕሊና ግፍ መስሎ ከታየ ዉሉ የሚሰርዝበት ሁኔታ ስለመኖሩ፣ አንድ ተዋዋይ የዉል ይሰረዝልኝ ክስ ዉሉ የማይረጋበት ምክንያት ከቀረበት ጊዜ ጀምሮ በሁለት ዓመት ዉስጥ ማቅረብ ያለበት ስለመሆኑ፣	138591	ሼህ አደም ፋረስ እና ሼህ ሙስጠፋ ፍሊ	የካቲት 27/2010ዓ/ም	44

		የፍ/ሕ/ቁ. 1710(1)እና(2) ፤ የፍ/ሕ/ቁ.1810(1) **(ጉዳዩ የወፍጮ ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**				
82	22	ዉል እንዲፈርስ ጥያቄ የሚያቀርብ ወገን ዉሉ ሊፈርስ የሚችልበት በህግ ተቀባይነት ያለዉ ምክንያት ስለመኖሩ የማስረዳት ግዴታ ያለበት ሲሆን የዉል ይፍረስልኝ ጥያቄ የሚቀርብለት ፍርድ ቤትም ለዉሉ መፍረስ በምክንያትነት የተጠቀሰዉ ሁኔታ ዉሉ እንዲፈርስ ለማድረግ በህግ ተቀባይነት ያለዉ እና በቂ ምክንያት መሆን አለመሆኑን ለጉዳዩ አግባብነት ካላቸዉ የህጉ ድንጋጌዎች ድንጋጌዎች ጋር አገናዝቦ የማጣራት ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህግ አንቀጽ 347(1)፣ 347(2) እና ፍ/ህ አንቀጽ 1710(2) **(ጉዳዩ የቤት ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**	138386	እነ አቶ ረጋሣ ጉርሙ (2) እና እነ አቶ ተሾመ አፈወርቅ (2)	የካቲት 26/2010ዓ/ም	48
83	22	የማይፀናና ህገ ወጥ የሆነ የቤት ሽያጭ ውል ፈራሽ ሆኖ ግራ ቀኙ ወገኖች ወደ ነበሩበት እንዲመለሱ ውሳኔ ሲሰጥ በህገ ወጥ በመንገድ በተገኘው ባዶ ቦታ ላይ ቤት የገነባው ወገን ቤቱን በራሱ ወጪ በማፍረስ ለባለይዞታው እንዲያስረክብ ከማድረግ ባለፈ ለግንባታው ያወጣውን ወጪ ባለይዞታ የሆነው ወገን እንዲከፍለው ሊደረግ የማይገባ ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ሕ/መ አንቀፅ 40(3) እና የፍ/ብ/ህ ቁ 1815	128650	ወ/ሮ እቴናት አድማሱ እና አቶ ደመቀ ይዘንጋዉ	መስከረም 26/2010ዓ/ም	54
84	23	የዉክልና ሰነዶችን ለማረጋገጥና ለመመዝገብ ስልጣን በተሰጠዉ አካል የተረጋገጠ ሰነድ ሙሉ እምነት የሚጣልበት ማስረጃ ሆኖ ቅቡልነት ያለዉ ስለመሆኑና የሰነደን ቅቡልነት መቃወም የሚቻለዉም በበቂ ምክንያት ፍርድ ቤት ሲፈቅድ ብቻ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ/922/08 አንቀጽ 23/1/ **(ጉዳዩ የቤት ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**	146457	ወ/ሮ ዘቢባ ሙሳ እና አቶ አማን በሪሶ	ግንቦት 16/2010ዓ/ም	64
85	23	በአንድ ውል ላይ የገደብ (የመቀጫ) ስምምነት በተደረገ ጊዜ ባለገንዘቡ ተቃራኒ ስምምነት ከሌለ በቀር ውለ እንዲፈፀም እንዲሁም የመቀጫ ገንዘብ እንዲከፈል ለመጠየቅ የሚችል ሲሆን ነገር ግን መቀጫ የሚከፈለው የውል መዘግየት ወይም ተጨማሪ ግዴታዎች ካለ የእነሱ አለመፈፀም የመቀጮውን ክፍያ የሚያስከትል ሲሆን ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 1890(1)(2) **(ጉዳዩ የመኪና ሽያጭ ውል ከቅድመ ክፍያ የሚመለከት ክርክር ነው)**	162776	አቶ ሰለሞን መርደኪዮስ እና አቶ ሲሳይ ለበኔ	ታህሳስ 26/2011ዓ/ም	74
86	23	አንድ ንብረት የገዛ ሰው የገዛውን ንብረት በፈለገው መልኩ መጠቀም የማያስችል ሁኔታ መፈጠር ውሉ ከመደረጉ በፊት ችግሩ/ጉድለቱ እንዳለ ቢያውቁ ኑሮ ውሉን አይፈጽምም ነበር የሚያሰኝ በመሆኑ ጉድለት ያለበት ውል ነው ተብል ተዋዋይ ወገኖች ወደ ነበሩበት መመለስ ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 1815፣ 2289	133398	አቶ ጉሌሊት ግዛው እና አቶ ጥላሁን ኃይለ	ታህሳስ 26/2010ዓ/ም	80

87	23	የማይንቀሳቀስ ንብረት ካለዉ ልዩ ባህርይ አንፃር ንብረቱን ከአንድ ወደ ሌላ ሰዉ በሽያጭ ለማስተላለፍ የሚደረግ ዉል በሦስተኛ ወገን ላይ ህጋዊ ዉጤት ያስከትል ዘንድ ዉል በህግ አግባብ በሚመለከተዉ አካል ዘንድ ካልተመዘገበ ውሉ ፈራሽ የሚሆን ሲሆን፣ ሻጩም በዉሉ ምክንያት የተቀበለዉን ገንዘብ የመመለስ ግዴታ ያለበት ሲሆን፣ ይህን እንዲያደርግ ሌላ ክስ ማቅረብ ሳያስፈልግ በዚያው መዝገብ ላይ መወሰን የሚቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 2878	153664	ወ/ሮ አሻ ፈራህ እና እነ አብደራህማን ጣሂር (9)	መስከረም 29/2011ዓ/ም	86
88	23	አንድ ሰዉ የኮንድሚኒየም ግዥ ፈጽሟል ሊባል የሚችለዉ ከሚመለከተዉ አካል ጋር ስምምነት መፈጸሙ ሲረጋገጥ ብቻ ሲሆን፣ ገዥዉ ቤቱን ለሦስተኛ ወገን በሽያጭ ወይም በስጦታ ማስተላለፍ የሚችለዉ ቤቱን ከገዛ 5 ዓመት ሲሞሊዉ ሲሆን፣ ጊዜው የሚቆጠረዉ ዕጣ ከደረሰበት ቀን ጀምሮ ሳይሆን ገዥዉ የቤት ሽያጭ ዉል ከሚመለከተዉ የመንግስት አካል ጋር ከፈጸመበት ቀን ጀምሮ ስለመሆኑ፣ በአ/አ/ከ/አ/የቤቶች የማስተላለፍ ኃላፉነትና አፈፃፀሙን ለመወሰን የወጣ አዋጅ ቁጥር 19/97 አንቀጽ 7(6-ለ)፣ 14(2)	158899	አቶ ክብሮም አደራ እና እነ ወ/ሪት ትዕግስት መንገሻ	ህዳር 26/2011ዓ/ም	219
89	25	በፍትሐብሔር ህግ አንቀጽ 1179 ላይ የተመለከተዉ ድንጋጌ ተፈፃሚነት የሚኖረዉ በባለይዞታዉ እና ይዞታዉን ይዞ ቤት በሰራ ሰዉ መካከል የታወቀ ግንኙነት በሌለበት ሁኔታ ብቻ በመሆኑ የባዶ ቦታ ሽያጭ ዉል መፍረሰን ተከትሎ በቦታዉ ላይ የተሰራ ቤት ህጋዊ ዉጤትን አስመልክቶ ለጉዳዩ ተፈፃሚነት ያለዉ የፍትሐብሔር ህግ አንቀጽ 1818 ስለመሆኑ፣	189608	እነ ወ/ሮ ትርንጎ ገመቹ (3 ሰዎች) እና እነ ወ/ሮ ብርሀኔ ገመቹ (2 ሰዎች)	የካቲት 29/2013ዓ/ም	154
90	25	የማይንቀሳቀስ ንብረትን በተመለከተ የሚደረግ የሽያጭ ዉል ንብረቱ በተመዘገበበት መዝገብ ላይ መመዝገብ እንዳለበት ህጉ ሲደነግግ ገዥዉ ዉሉ እንዲመዘገብ በሚመለከተዉ አካል ዘንድ ሲቀርብ ንብረቱ በሻጭ ስም መመዝገብ አለመመዝገቡን ወይም ሻጩ ዉሉን ለማድረግ ህጋዊ መብት ያለዉ መሆን አለመሆኑን ብቻ ሳይሆን በንብረቱ ላይ ዕዳ እና እገዳ ያለበት መሆን ያለመሆኑንም ለማጣራት ዕድል ያገኛል በሚል በመሆኑ ማንኛዉም ጠንቃቃ ገዥ ዉሉ ሲዋዋል ተገቢዉን ጥንቃቄ እንዲያደርግ የሚጠበቅበት ስለመሆኑ፣ የባልና ሚስት የጋራ ንብረት የሆነ ቤት ያለ አንደኛው ተጋቢ ፈቃድና ስምምነት ለሦስተኛ ወገን እንዳይተላለፍ በፍርድ ቤት አስቀድሞ እግድ የተሰጠበት ስለመሆኑ ንብረቱ በተመዘገበበት መዝገብ ላይ ተረጋግጦ እያለ፣ የሽያጭ ዉሉም መመዝገቡም ሆነ የሚመለከተዉ አካል ዉሉን ሲመዘግብ ወይም ሲያረጋግጥ ተገቢዉን ጥንቃቄ ሳያደርግ ቤት በሽያጭ በመተላለፍ የገዛ ሰው እንደ አንድ ጠንቃቃ ገዥ ማድረግ የሚገባዉን ጥንቃቄ አለማድረጉን የሚያሳይና አስቀድሞ የተቋቋመ የሌላ ሰዉ መብትና ጥቅም ያለበትን የማይንቀሳቀስ ንብረት በመግዛት የተደረገ ዉል ጸንቶ የማይቀጥል ስለመሆኑ፣	186626	አቶ ሶሪ ጉተማ እና እነ ወ/ሮ ሀረገወይን ተ/ጽዮን (2 ሰዎች)	የካቲት 24/2013ዓ/ም	162

		የፍትሐ ብሔር ህግ አንቀጽ 1543-1566 እና 1185				
91	25	የፍርድ ቤት እግድ የተሰጠበትን ቤት በሽያጭ በማስተላለፍ የሚደረግ የሽያጭ ውል ሕጋዊ ውጤት የሌለውና ሊፈርስ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 154 እና ተከታዮቹ ዴንጋጌዎች፣ የፍ/ብ/ህግ ቁጥር 1808/2	177862	ወ/ሮ አበበች ዘበርጋ እና እነ አቶ ሙላት ለጃ (4 ሰዎች)	ጥር 28/2012ዓ/ም	170
92	25	ያለፍርድ ቤት ፍቃድ የህፃን የማይንቀሳቀስ ንብረት ለመሸጥ የሚደረግ ውል ህጋዊ ውጤት የሌለው ስለመሆኑ፣	194876	ፍቅሩ መገርሳ እና እነ ሚልዮን ተካ (2 ሰዎች)	ሚያዚያ 28/2013ዓ/ም	183
93	25	በጽሁፍ የተደረገ ውል በይዘቱ ውሉ ለጥቅሙ የተደረገለትን ሶስተኛ ወገን የማይገልጽ ከሆነ በውሉ ላይ በግልጽ ከተመለከቱት ከተዋዋዮች ሀሳብ ውጪ በመውጣት ተዋዋዩ ውሉን በስሙ የተዋዋለው ለራሱ ጥቅም ሳይሆን ለሌላ ሶስተኛ ወገን ጥቅም ነው በማለት በውሉ በግልጽ ከተመለከተው ተዋዋይ ውጪ ሌላ ሰው ተጠቃሚ እንዲሆን በማድረግ ፍርድ ቤቶች ውልን እንዲተረጉሙ ህግ ስለማይፈቅድ በእኔ ገንዘብ የተገዛ ቤት ነው በሚል በሌላ ሰው ስም የተገዛና የተመዘገበ ቤት ለማስለቀቅ የሚቀርብ ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ የቤት ሽያጭ ው ክርክር ነው)**	207885	አቶ መልካምአየሁ መንገሻ እና እነ ወ/ሮ አለም በርሄ (2 ሰዎች)	ጥር 26/2014ዓ/ም	204
		2.1.3.2 የስጦታ ውል				
		2.1.3.2.1 የዳኝነት ስልጣን				
94	5	በህግ በተቋቋመ ፍርድ ቤት የሚያስችል ማንኛውም ዳኛ ውል የማዋዋል ስልጣን ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1678(ለ) እና 1715	17742	ወ/ሮ አበበች ታደሰ እና እነ አስር አለቃ ሲሳይ ካብትህይመር (4)	መጋቢት 2/2000ዓ/ም	49
		2.1.3.2.2 ይርጋ ጊዜ				
95	8	መሐይምነትን ወይም ዓይነስውርነትን መሠረት በማድረግ ውል እንዲፈርስ የሚቀርብ አቤቱታ በአሥር ዓመት ይርጋ የሚታገድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1719፣ 1845	29363	ወ/ሮ ወርቅነሽ አምዴ እና አቶ ጥላሁን አርምዴ	ህዳር 18/2001ዓ/ም	313
96	14	ከውርስ ሽያጭና ከስጦታ ውል የመነጨን የባለቤትነት መብት አስመልክቶ በሚነሣ የንብረት ክርክር የይርጋ ጉዳይ በተነሣ ጊዜ ክሱ በይርጋ ቀሪ ነው ወይስ አይደለም የሚለው ነጥብ ለጉዳዩቹ አግባብነትና ተፈፃሚነት ባለው የህግ ክፍል እና የህግ ይዘት ታይቶ ሊወሰን የሚገባ ስለመሆኑ፣	71537	እነ ወ/ሮ የሻረግ ከበደ (2) እና ወ/ሮ የሺወርቅ መኮንን	ታህሳስ 02/2005ዓ/ም	68

		2.1.3.2.3 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
97	8	ፈራሽ የሆነን የስጦታ ውል ተከትለው የተሰሩ ስራዎችን ቀሪ ማድረግና ተዋዋዬችን ወደነበሩበት ቦታ መመለስ የሚቻለው በቅን ልቦና የተዋዋለ 3ኛ ወገን መብትን የማይጐዳ በሆነ ጊዜ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1815፣ 1816፣ 1817	41116	ፍሌንስቶን ኢንጀነሪግ እና እነ ወ/ት ሐና ተስፋዬ (6)	ሐምሌ 30/2001ዓ/ም	368
98	8	የማይንቀሣቀስ ንብረትን በተመለከተ የሚደረግ የስጦታ ውል የማዋዋል ስልጣን በተሰጠው አካል ፊት ያልተደረገ ቢሆንም በህግ የፀና ውል ተደርጐ ሊወሰድ የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ 2443፣ 881፣ 1723(1)	39803	አቶ አለኸኝ ገ/ህይወት እና እነ እማሆይ አጢነሽ በቀለ (3)	ሐምሌ 2/2001ዓ/ም	387
99	10	አንድ የስጦታ ውል በኃይል ወይም በተንኮል ተግባር ተደርጓል በሚል ስለሚፈርስበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2442(3)፣ 1698፣ 1699፣ 1704፣ 1706	49900	እነ ሐመልማል ዓለሙ (2) እና ወ/ሮ ሀረገወይን ዘለቀ	ሐምሌ 19/2002ዓ/ም	206
100	13	ከስጦታ አድራጊው ሞት በኋላ ተፈፃሚ የሚሆን የስጦታ ውልን በተመለከተ ስለ ኑዛዜ፣ የተደነገጉት ድንጋጌዎች ተፈፃሚነት ያላቸው ስለመሆኑ፣ የማይንቀሳቀስ ንብረትን አስመልክቶ የሚደረግ ስጦታ በህጉ በግልጽ የሚደረግ ኑዛዜ አስራርን በተከተለ መልኩ መደረግ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 881፣ 2428፣ 2443፣ 2436	61421	አቶ ጌታቸው በየነ እና እነ የሕፃን ታቦት በቀለ (2)	ሐምሌ 17/2004ዓ/ም	227
101	17	በግልፅ የሰፈረ የውል ቃል ባይኖርም ስጦታ ሰጪው በድህነት ላይ ወድቆ ሲገኝ ስጦታ ተቀባይ የመጦር ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ ሥጦታ ተቀባይ ይህን ግዴታውን ካልፈፀመ ደግሞ ስጦታ ሰጪ ውሉ እንዲሻር መጠየቅ ስለመቻሉ፣ የፍ/ሕ/ቁ. 2458(1)፣ 2464(1)	107990	እማሆይ ወ/ገብርኤል እና ደረጀ ደስአለኝ	መጋቢት 14/2007ዓ/ም	121
102	20	የስጦታ ውል ውስጥ ተቃራኒ የሚሆን ቃል ከሌለ በቀር ስጦታ ከተደረገ በሃላ መወለድ ስጦታውን ለመሻር ምክንያት የማይሆን ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 2450	115981	እነ ህፃን መይመና ሀሰን (5) እና የህፃን ሃሊሃ ሀሰን ሞግዚት	ግንቦት 26/2008ዓ/ም	207
103	23	ስጦታ የሚደረገው ስጦታው በተደረገበት ቀን የአስተሊሊፉው /የሰጭው/ የራሱ በሆነ ሀብት ላይ ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 2427፣ 2451 /1/	149301	ወ/ሮ ውዳ ደሴ እና እነ አወቀ ደሴ	ግንቦት 27/2010ዓ/ም	118

104	25	በጽሁፍ የተደረገ ውል በይዘቱ ውሉ ለጥቅሙ የተደረገለትን ሶስተኛ ወገን የማይገልጽ ከሆነ በውሉ ላይ በግልጽ ከተመለከቱት ከተዋዋዮች ሀሳብ ውጪ በመውጣት ተዋዋዩ ውሉን በስሙ የተዋዋለው ለራሱ ጥቅም ሳይሆን ለሌላ ሶስተኛ ወገን ጥቅም ነው በማለት በውሉ በግልጽ ከተመለከተው ተዋዋይ ውጪ ሌላ ሰው ተጠቃሚ እንዲሆን በማድረግ ፍርድ ቤቶች ውልን አንዲተረጉሙ ህግ ስለማይፈቅድ በእኔ ገንዘብ የተገዛ ቤት ነው በሚል በሌላ ሰው ስም የተገዛና የተመዘገበ ቤት ለማስለቀቅ የሚቀርብ ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣	207885	አቶ መልካምአየሁ መንገሻ እና እነ ወ/ሮ አለም በርሄ (2 ሰዎች)	ጥር 26/2014ዓ/ም	204
105	25	የማይንቀሳቀስ ንብረት በስጦታ ለማስተላለፍ የተደረገ ውል በውል አዋዋይ ፊት ተረጋግጦ የተመዘገበ ከሆነ በስጦታ ውሉ ላይ ውሉ በስጦታ ሰጪና በምስክሮች ፊት የመነበብ ስርዓት የተፈፀመበት ነው ተብሎ ባይፃፍም የመነበብ ስርዓት በሰነድ አረጋጋጩ እንደተፈፀመ ተቆጥሮ የስጦታ ውሉ ህጋዊ ውጤት እንዲኖረው ሊደረግ የሚገባ ስለመሆኑ፣ **(የፌ/ፍ/ቤቶችን አዋጅ እንደገና ለማሻሻል በወጣው አዋጅ ቁጥር 1234/2013 መሰረት በፌ/ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ቀደም ሲል በሰ/መ/ቁጥር 32337፣ 70057፣ 147331፣ 17429 እና 22712 ላይ እና በሌሎች መዝገቦች ላይ ከኑዛዜ እና ከስጦታ ውል ፎርምና ከመነበብ ስርዓት ጋር በተያያዘ የተሰጠ የሕግ ትርጉም ተለውጧል)**	193067	እነ መሰረት ወ/አማኑኤል (2 ሰዎች) እና እነ ጌታቸው ይልማ (3 ሰዎች)	ሐምሌ 30/2013ዓ/ም	213
		2.1.3.3 የሚያልቅ ነገር ብድር፣ ዕዳና መጦርያ ማቋቋም				
		2.1.3.3.1 ይርጋ ጊዜ				
106	10	በፍ/ብሔር ጉዳይ (ክርክር) የይርጋ ጊዜ መቆጠር የሚጀምርበትን ጊዜ ለመወሰን የሚቻልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1846 **(ጉዳዩ የዕዳ ክርክር ነው)**	42700	የባህርና ት/አገ/ድርጅት እና አደጋ መከላከልና ዝግጁነት ኤጀንሲ	ሐምሌ 12/2002ዓ/ም	198
		2.1.3.3.2 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
107	2	የዕዳ መክፈያ ጊዜ ካለፈ በኋላ ባለገንዘቡ ለባለዕዳው የሚያደረገው የዕዳ ክፍያ ጊዜ ማራዘም ዋሱን ከዋስትናው ነፃ የሚያደርገው ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1928(1) እና (2)	17077	ዝቋላ ስቲል ሮሊንግ ሚል እና አዋሽ ኢንሹራንስ ኩባንያ	ጥቅምት 14/1998ዓ/ም	82
108	5	በባለስልጣን ፊት በተረጋገጡ ሰነዶች ላይ ያሉትን ፊርማዎችና የሰነዶቹን ይዘት ማስተባበል ስላለመቻሉ፣ **(ሰነድ የተባለ የውክልና ሰነድ ሆኖ ጉዳዩ የብድር ውል ክርክር ነው)**	20890	የኢ/ልማት ባንክ እና ወ/ሮ አለምነሽ ሃይሌ	ሐምሌ 10/2000ዓ/ም	12

109	5	በፍ/ብ/ህ/ቁ. 2472 መሠረት በባንክ የተሰጠ የሃዋላ ወረቀት ብድርን ለማስረዳት ስለመቻሉ፣	31737	አቶ ገብሩ ገ/መስቀል እና ቄስ ገ/መድህን ረዳ	የካቲት 27/2000ዓ/ም	69
110	7	በሁለት ወገኖች መካከል የተፈረመ ሰነድን እንደ ህጋዊ ስምምነት ለመውሰድ የፈራሚ ወገኖችን ሃሳብና ፍላጐት መመርመር አስፈላጊ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1734፣ 1952/1/ **(ጉዳዩ ዕዳን ለመክፈል የተደረገ ውል ክርክር ነው)**	12719	ሉክሰር የቱሪስትና የጉዞ ወኪል ማህበር እና ብሩኤይስ ማኀበር	ታህሳስ 17/2000ዓ/ም	2
111	7	የመንግስት የልማት ድርጅቶች ወደ ግል ይዞታ ከመቀየራቸው በፊት ያለባቸውን የዕዳ ክርክር በኃላፊነት ይዞ መከራከር ያለበት የመንግስት የልማት ድርጅቶች ባላደራ ቦርድ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 208/1992 አንቀጽ 5/1/፣ 6/1/ሐ/ አዋጅ ቁ. 182/1992	28923	የባህር ዳር ጨ/ጨ አክስዮን ማሕበር እና የባህር ዳር ልዩ አስተዳደር እና የመንግስት የልማት ድርጅቶች ባለአደራ ቦርድ	ግንቦት 7/2000ዓ/ም	318
112	8	ለብድር በዋስትና መልክ የተሰጠን ንብረት ለተበዳሪው መመለስ ብድሩ እንደተከፈለ የሚያስቆጥር ስለመሆኑ፣	41571	ማህደር አእምሮ እና ላእከ ገ/መድህን እነ ክንዴ አፍራሶ (2)	ሰኔ 2/2001ዓ/ም	351
113	8	በብድር የተሰጠን ገንዘብ እጥፍ ለመቀበል በሚል የሚደረግ የብድር ስምምነት የህግ መሰረት የሌለው ስለመሆኑ፣	43372	አቶ ደረሱ አለሙ እና አቶ ሙሊሣ ወርቁ	ሐምሌ 22/2001ዓ/ም	379
114	10	የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2026(1) ለባንኮችና ለደንበኞቻቸው ሙብት ልዩ ጥበቃ የሚያደርገው የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 2473(2) ድንጋጌ ዋጋ በሚያሳጣ መንገድ ተፈፃሚ ሊሆን የማይገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2026(1) በባንኮችና በሌሎች አበዳሪ ተቋማት እና ደንበኞቻቸው መካከል ያለውን ግንኙነት በተመለከተ ተፈፃሚነት የሌለው የህግ ድንጋጌ ስለመሆኑ፣ ባንኮች ለደንበኞቻቸው ያበደሩትን የብድር ወለድ ያልተከፈለ መሆኑን በሰው ምስክር፣ የሰነድና ሌላ ማስረጃ በማቅረብ በፍ/ብ/ህ/ቁ. 2024(1) ስር የተደነገገውን የህሊና ግምት ለማስተባበል የሚችሉ ስለመሆኑ፣	29181	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና አቶ ልየው ቸኮል (2 ሰዎች)	ታህሣሥ 20/2002ዓ/ም	117
115	10	በፍ/ብሔር ሕግ ቁጥር 2024/ረ/ መሰረት እንደተከፈለ ሊቆጠር የሚችለው በብድር የተሰጠ ገንዘብ ሳይሆን የተሰጠ ገንዘብ ላይ የሚታሰብ ወለድ ክፍያ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2024	35758	እነ አቶ ገብረመድኅን አየናቸው (2) እና አቶ ሰብስቤ ኃይሌ	ታህሣሥ 20/2002ዓ/ም	142

116	10	ፍ/ቤት ተከራካሪ ወገኖች ወለድን አስመልክቶ በውላቸው ካመለከቱት ሃሳብ ውጪ የራሱን ስሌት መሠረት በማድረግ ውሣኔ መስጠት ስላለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1731፣ 2478	45559	የኮን/ቢዝነስ ባንክ እና እነ የአቶ ኃይሉ ፈይሳ ወራሾች (2)	የካቲት 25/2002ዓ/ም	160
117	10	አንድ ሰው ብድሩን አለመክፈሉን አምኖ በሚከራከርበት ሁኔታ የፍ/ብሔር ህግ ቁጥር 2024(ረ) ተፈፃሚነት የማይኖረው ስለመሆኑ፣ 2024(ረ) ዋና ብድርን ሣይሆን ለብድር የሚከፈል ወለድን የሚመለከት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2024(ረ)	44691	አቶ ሽባበው ወሌ እና አቶ ሙሉጌታ ዓባይ	ሚያዝያ 8/2002ዓ/ም	186
118	12	ውል ጋር በተያያዘ ተዋዋይ የሆነ ወገን ውሉን የፈፀምኩት ተገድጄና ከፍላጎቴ ውጭ ነው በሚል የሚያደርገውን ክርክር ዳኞች (ፍ/ቤቶች) የዚህን ተዋዋይ ወገን እድሜ፣ ጾታ፣ የተዋዋይ ወገኖችን ልዩ ግንኙነት እና አጠቃላይ ተያያዥነት ያላቸው አኳኋኖች ጭምር መሰረት በማድረግ መወሰን ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1706/1/፣ 1678/U/፣ 1809 **(ጉዳዩ የብድር ውል ክርክር ነው)**	55311	ወ/ሮ ብርሃኔ አጥናፉ እና ኢንስፔክተር ዮሃንስ ተሲሳ	ህዳር 11/2003ዓ/ም	31
119	12	በብድር ከተወሰደ ገንዘብ አከፋፈል ጋር በተያያዘ ብድር መክፈያ ጊዜው የዘገየ እንደሆነ ለአበዳሪው በኪሣራ መልክ የሚከፈለው ህጋዊ ወለድ ብቻ ስለመሆኑና ከዚህ ህጋዊ ወለድ በተጨማሪ በመቀጫ መልክ ለመክፈል የሚደረግ ስምምነት ፈራሽ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2006/2/፣ 2005/1/፣ 2489፣ 1889	59882	ወ/ሮ አሰገደች ዘርጋው እና አቶ አየለ ንዳኔ	የካቲት 21/2003ዓ/ም	157
120	13	አንድ ማህበር ለሰጠው ብድር የሚያገኘውን የወለድ መጠን ከመደበኛው የባንክ ማበደሪያ ወለድ መጠን ከፍ አድርጐ ለማበደር ስለመቻሉና ይኸውም ተፈፃሚ መደረግ ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 147/91 አንቀፅ 34(2) አዋጅ ቁ. 402/96 አንቀፅ 5 የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1731, 1678 የትግራይ ክልል አዋጅ ቁ. 145/2000	62162	መትከል ልምዓት ሁለገብ መ/ህ/ስ ማህበር እና ቄስ ካላዩ ኪሮስ	ህዳር 21/2004ዓ/ም	186
121	13	የፍ/ብ/ህ/ቁ 2472 ከብድር ውጪ በሆነ ግንኙነት ከተከፈለ ገንዘብ ጋር በተያያዘ ተፈፃሚ የሚሆንበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2472	64397	አቶ አንዳርጌ እምሩ እና ወ/ሮ ዘሀራ መሀመድ	ጥር 01/2004ዓ/ም	200
122	13	በሰነድ ላይ የተመለከተ ፊርማ በተካደ ጊዜ ሰነዱ ሲፈረም የነበሩ የምስክሮችን ቃል በመስማትና በሌሎች ማስረጃዎች ፊርማው የማን እንደሆነ ለማረጋገጥ /Authenticate ለማድረግ/ የሚቻል ስለመሆኑ፣	71927	ቄስ አብርሃ በርሄ እና	ሚያዝያ 10/2004ዓ/ም	215

		የፍ/ብ/ህ/ቁ 2472(1) እና (3) **(ጉዳዩ የብድር ውል ክርክር ነው)**		ወ/ሮ ብርነሽ ሕሉፍ		
123	14	የአላቂ ነገር ብድር ውል ጋር በተገናኘ የመመለሻ ጊዜው በግልጽ ተለይቶ የተሰጠን የገንዘብ ብድር በተመለከተ አበዳሪው በውሉ የተመለከተው ጊዜ ካለፈ በኋላ ተበዳሪው የብድሩን ገንዘብ እንዲመለስ ማስጠንቀቂያ የመስጠት ግዴታ የሌለበት ስለመሆኑ፣ የብድሩ ገንዘብ መክፈያ ጊዜው በተወሰነ የብድር ውል ስምምነት ገንዘብ የተበደረ ወገን የመክፈያ ጊዜው ካለፈበት (ካበቃበት) ጊዜ ጀምሮ ወለድ ለመክፈል ስምምነት ያልተደረገ ቢሆንም ብድሩን ከነ ህጋዊ ወለዱ ለመክፈል የሚገደድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2482(2) እና (3)፣ 2483፣ 2489(1)፣ 1676፣ 2478	74950	ወ/ሮ ዙብዳ ኑረ ኬርሰማ እና ወ/ሮ ሚሊዮን ዳግም ሙሴ (4)	ህዳር 5/2005ዓ/ም	55
124	14	በብድር የሚሰጥ ገንዘብ ላይ ተዋዋይ ወገኖች ሊያቋቁሙት ስለሚችሉት የወለድ ምጣኔ (መጠን)፣ የውል ግዴታውን ያልፈፀመ ወይም ያዘገየ ወገን ለሌላኛው ተዋዋይ ስለሚከፍለው የኪሣራ መጠን፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1803(2)፣ 1790(2)፣ 1800፣ 2479(3)፣ 2488፣ 2489	81857	አቶ አብዱልቃድር ጁሐር እና አምባሰል የንግድ ስራዎች ማህበር	ጥር 13/2005ዓ/ም	82
125	15	ተከራካሪ ወገኖች በአንድ የሰነድ ማስረጃ ላይ የተመለከተን ፊርማ የማን ስለመሆኑ በሚመለከተው የመንግስት አካል ተጣርቶ ውጤቱ ከቀረበና ከታወቀ በኋላ ሰነዱ በውጭ አገር ተመርምሮ ውጤቱ እንዲታወቅ በማለት የሚያቀርቡት ጥያቄ በህግ አግባብ አጥጋቢና አሣማኝ ምክንያትን በመጥቀስና በማስረጃ አስደግፈው ያላቀረቡ እንደሆነ ጥያቄው ተቀባይነት ሊኖረው የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ቤት የተሰጠ ትእዛዝ /ውሣኔ/ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈፀመበት ነው ለማለት የሚቻለው በተከራካሪ ወገኖች ፍትህ የማግኘት መብት ላይ መሠረታዊ ለውጥ የሚያስከትል እንደሆነ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2008፣ 2007፣ 2001፣ 2005 **(ጉዳዩ የገንዘብ ብድር ውል ክርክር ነው)**	86187	አቶ ዳንኤል ዘሚካኤል እና አቶ ቢሃሪ ባቡላል ሞዲ	ሰኔ 21/2005ዓ/ም	80
126	17	የማይንቀሳቀስ ንብረት የመያዣ ውልን በተመለከተ እዳው እንዲከፈል በተወሠነ ጊዜ ሳይከፈል የቀረ እንደሆነ ገንዘብ ጠያቂው የመያዣ መብት ያገኘበትን የማይንቀሳቀስ ንብረት ይወስዳል በሚል የተደረገ ውል ፈራሽ ስለመሆኑ፣ የብድር ውልን በተመለከተ ተዋዋዬች ወለዱ በወር እንዲታሠብ የሚዋዋሉት ውል ፈራሽ ስለመሆኑና በህጉ መሠረት ወለድ ሊታሠብ የሚችለው በዓመት ሥለመሆኑ፣	102711	ፈንታዮ ፍስሀ እና አቶ ደጀኔ ማርየ	ህዳር 10/2007ዓ/ም	117

		የፍ/ህ/ቁ. 3060/1/፣ 1711 እና 2479/1/				
127	20	በፍ/ህ/ቁ 2472 ላይ ገንዘብ ስለመክፈሉ ማስረጃን በተመለከተ የተደነገገው ከብድር ውጭ ለሆኑ ግንኙነት ከተከፈለ ገንዘብ ጋር በተያያዘ ተፈፃሚነት የሌለው ስለመሆኑ፣	116961	ወ/ሮ አስቴር አርአያ እና ወ/ሮ አወጣሽ መሐሪ	ሓምሌ 19/2008ዓ/ም	216
128	20	በአንድ ሰነድ ላይ ያለን ፊርማ በቴክኒክ ምርመራ የማን እንደሆነ ለማረጋገጥ ባልተቻለ ጊዜ ፊርማው ሲፈረም የነበሩ ምስክሮችን ቃል በመስማትና በሌሎች ማስረጃዎች ፊርማው የማን እንደሆነ በመመዘኛ ማረጋገጥ የሚቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 2472(1) **(ጉዳዩ የብድር ውል ክርክር ነው)**	114553	አቶ ኤልያስ ስሜ እና ወ/ሮ ዘነበች ተመስገን	ሓምሌ 29/2008ዓ/ም	221
129	21	**በዕዳ አከፋፈል** ሂደት የቀደምትነት መብትን ለመወሰን መታየት ያለበት ህጎች ከወጡበት ጊዜ አንፃር ሳይሆን በክርክሩ ለተያዘው ጉዳይ በልዩ ህግ /special law/ የተቋቋመው የቀደምትነት መብት ስለመሆኑ፣ የአዋጅ ቁጥር 715/2003 አንቀጽ 11/12/፣ 57/(1) አዋጁ ቁጥር 97/1990	122258	አቢሲንያ ባንክ አክሲዮን ማህበር እና የኢ.ፌ.ዴ.ሪ የግል ድርጅት ሠራተኞች ማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ የደቡብ ሪጅን ፅ/ቤት	ሚያዚያ 30/2009ዓ/ም	444
130	23	በአንድ የብድር ዉል ላይ ያለ ፊርማ የኔ አይደለም የሚል ክርክር በመነሳቱ በብድር ዉል ላይ ያለዉን ፊርማ ተበዳሪው በመካድ በፎረንሲክ ምርመራ የእሱ ፊርማ አለመሆኑ የተረጋገጠ ሰነድ ላይ ፊርማው የተበዳሪው ስለመሆኑ አበዳሪው በሰዉ ምስክሮች ላስረዳ በማለት የሚያቀርበው አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 2006 እና 2472(1)	156408	አቶ አክሊል ጌታሁን እና ወ/ሮ ፍርህይወት አሰፋ	መስከረም 24/2011ዓ/ም	109
131	23	የፍርድ ማስፈጸሚያ ይሆናል የተባለን የፍርድ ባለዕዳ ንብረት ሲጠቀምበት መቆየቱ የተረጋገጠበት የፍርድ ባለገንዘብ ለዚሁ ጊዜ ዉስጥ ከዋናዉ ገንዘብ በተጨማሪ የፍርድ ባለዕዳ ለባለገንዘቡ ወለድ የመክፈል ኃላፊነት የሌለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 1803፣ 1751 እና 2478 **(ጉዳዩ የዕዳ ክፍያ ሂደት የሚመለከት ክርክር ነው)**	136653	አቶ ገ/ሚካኤል በርሀ እና አቶ ገ/ዮሃንስ ወ/ጊዮርግስ	ግንቦት 23/2010ዓ/ም	113
132	25	የይመስል ውል (simulated contract) እና ሽሽግ ውል (counter-deed or back-letter) ተቋቁመዋል የሚያሰኙ ሕጋዊ መሰረቶችና ሕጋዊ ውጤታቸው፣ አንድ ባለእዳ ለባለገንዘቦች የገባውን ግዴታ ላለመወጣት ካለው ዓላማ በመነሳት ብቻ ሳይከስር በእጁ ያለው ሀብት ለባለገንዘቡ የሙብት ጥያቄ ማስፈፀሚያ እንዳይውል በተለያዩ መንገዶች በተንኮል ንብረቱን በግዥ ወይም በስጦታ አገኘሁ ከሚል ሶስተኛ ወገን ጋር በመመሳጠር ባለገንዘቡን የሚጎዳ የአጭበርባሪነት ተግባር በመፈፀም ንብረቱን ቢያስተላልፍ ከሶስተኛ ወገን ጋር የተደረገው ውል ሕጋዊ ውጤት የማይኖረው ስለመሆኑ፣	207446	ወ/ሮ ፍረህይወት ጋሜ እና እነ ወ/ሮ ኤልሳቤት ኪ/ማሪያም (2 ሰዎች)	መጋቢት 27/2014ዓ/ም	239

		2.1.4 የስራ አገልግሎት መስጠትንና የትምህርት ውሎች				
		2.1.4.1 የጥብቅና አገልግሎት ውል				
133	1	በህግ ግምት የሚሸፈንን የፍሬ ነገር ክርክር በሚመለከት ተከራካሪ ወገኖች ባያነሱትም ፍ/ቤቱ ግምቱን ተፈፃሚ ስለማድረጉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1845፣ 2024 **(ጉዳዩ የጥብቅና አገልግሎት ውል ክርክር ነው)**	15493	አቶ ጳውሎስ ሩምቾ እና ወ/ሮ ጫልቱ መርዳሳ	ሐምሌ 29/1997ዓ/ም	10
134	1	በህግ ግምት የሚሸፈንን የፍሬ ነገር ክርክር በሚመለከት ተከራካሪ ወገኖች ባያነሱትም ፍ/ቤቱ የህግ ግምቱን ተፈፃሚ ስለማድረጉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1856፣ 2024 **(ጉዳዩ የጥብቅና አገልግሎት ውል ክርክር ነው)**	14047	ዶ/ር ዳንኤል አለሙ እና እነ ወ/ሮ ሮማን ወርቅ የማነብርሃን (3)	ሐምሌ 28/1997ዓ/ም	56
136	1	በአንዳንድ ውሎች የተመለከተን የአገልግሎት ክፍያ መጠን ለመቀነስ ፍ/ቤት ስላለው ስልጣን፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1711፣ 1731፣ 1676(2)፣ 2635፣ 2640፣ 2646 **(ጉዳዩ የጥብቅና አገልግሎት ውል ክርክር ነው)**	17191	ወ/ሮ አስቴር አርአያ እና አቶ ግርማ ወይጆ	ሐምሌ 29/1997ዓ/ም	77
137	12	የደንበኛን ጉዳይ /ክርክር/ በፍ/ቤት ክስ መስርቶ ሙያዊ አገልግሎት ለመስጠት **የጥብቅና የውክልና ስልጣን የተሰጠው ጠበቃ በውል** የገባውን ግዴታ በተገቢው ጊዜና ትጋት ለመወጣት አለመቻል በኃላፊነት የሚያስጠይቅና ለቅጣት የሚዳርግ ስለመሆኑ፣ ደንብ ቁጥር 57/92 አንቀጽ 8/2-ለ/ 3 አዋጅ ቁ. 199/92 አንቀጽ 24/3/ /ለ-3/	66210	አቶ ተስፋዬ ጐላ እና የኢፌድሪ ፍትህ ሚ/ር	ሐምሌ 29/2003ዓ/ም	140
138	15	አንድን በጽሁፍ የተደረገ ውል ዋና ሰነድ ጠፍቷል በማለት ክርክር በቀረበ ጊዜ ፍ/ቤት በማስረጃነት በቀረበው የውሉ ሰነድ ኮፒን ተቀብሎ በውሉ የተመለከቱትን ምስክሮች ሊሰማ የሚገባው ጠፍቷል የሚለው ወገን ዋናው ሰነድ ስለመጥፋቱ በተመለከተ በአግባቡ ያስረዳ እንደሆነና የውሉንም ኮፒ አግባብነት ያለው አካል ዋናው የውል ሰነድ ጋር ትክክለኛነቱን ያረጋገጠው እንደሆነ ስለመሆኑ፣ የምስክሮቹ ቃል ሊሰማ የሚገባውም የውሉ ቃል ምን እንደሆነ ለማረጋገጥ አስፈላጊ ሆኖ የተገኘ እንደሆነ ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2011(1)፣ 2003፣ 1730(1) **(ጉዳዩ የጥብቅና አገልግሎት ውል ክርክር ነው)**	84330	አቶ መንግስቱ አሾ እና እነ ወ/ሮ እመቤት ጥላሁን (5)	ሚያዝያ 10/2005ዓ/ም	50
139	20	በፍ/ህ/ቁ 2472 ላይ ገንዘብ ስለመክፈሉ ማስረጃን በተመለከተ የተደነገገው ከብድር ውጪ ለሆኑ ግንኙነት ከተከፈለ ገንዘብ ጋር በተያያዘ ተፈፃሚነት የሌለው ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ የጥብቅና አገልግሎት ውል ክርክር ነው)**	116961	ወ/ሮ አስቴር አርአያ እና	ሓምሌ 19/2008ዓ/ም	216

				ወ/ሮ አወጣሽ መሐሪ		
		2.1.4.2 የግንባታ ስራ ውል				
		2.1.4.2.1 ስልጣን				
140	2	የተዋዋዮች በውሉ አለመግባባት ሲፈጠርና ጉዳዩን በገላጋይ ዳኞች እንዲታይ ሲስማሙ ፍ/ቤት ይህንን ስምምነት ማስፈፀም ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1711፣ 1731(1) **(ጉዳዩ የቤት ግንባታ ውል ክርክር ነው)**	16896	ዘምዘም ማህበር እና የኢሊባቦር ዞን ትምህርት መምሪያ	ጥቅምት 16/1998ዓ/ም	75
141	14	ተዋዋይ የሆኑ ወገኖች በመካከላቸው የሚነሣን አለመግባባት (ክርክር) **በግልግል ዳኝነት** እንዲያይ በሚል በውሉ የተሰየመ አካል በከሰመ ጊዜ ተዋዋዮች በጋራ ስምምነት ጉዳያቸውን በግልግል ዳኝነት የሚያይ አዲስ አካል ለመሰየም ከሚችሉ በቀር አስቀድሞ የተሰየመው አካል በመክሰሙ ምክንያት ፍ/ቤት ጉዳዩን በግልግል ለማየት የሚችል አካል ለመሰየም ስልጣን የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 3336(1)፣ 3328(2)፣ 3337፣ 3331፣ 3325-3344፣ 3329 **(ጉዳዩ የህንፃ ግንባታ ውል ክርክር ነው)**	80722	የኢት/የባህር/ትራንስፖርትና ሎጅስቲክ አገልግሎት ድርጅት እና ዲ ኤም ሲ ኮንስትራክሽን ማህበር	ጥር 01/2005ዓ/ም	86
142	18	ተዋዋይ ወገኖች በመካከላቸው የሚፈጠርን አለመግባባት **በዘመድ ዳኛ** የመጨረስ ስምምነት ማድረግ የሚችል ስለመሆኑ፣ የዘመድ ዳኛ አለመግባባቶችን አይቶ የመወሰን ስልጣን የሚመነጨው ተገልጋዮቹ በግልፅ እና በማያሻማ ሁኔታ በሚሰጡት ሥምምነት ላይ ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 3325፣ 3326-3346 **(ጉዳዩ በአፈፃፀም ፍ/ቤት የተደረገ የህንፃ ግንባታ ውል ክርክር ነው)**	97021	መርዕድ ታደሰ ገ/መድህን ህንፃ ተቋራጭ እና አክስፎርድ አመልጌት ማህበር	ሐምሌ 28/2007ዓ/ም	187
143	21	በጽሁፍ በተደረገ ውል አንደኛው ወገን ውሉን ለማሻሻል ሲፈልግ ዋናው ውል በፅሁፍ እስከተደረገ ድረስ ማሻሻያውም በዛው አግባብ መሆን ያለበት ሥለመሆኑ፣ በጽሁፍ በተደረገ ውል አንደኛው ወገን የውል ማሻሻያ ጽሁፍ ለሌላኛው ወገን ሲልክለት ሌላኛው ወገን ሊቀበለው እንደሚችል ሲደነግግ ውሉን ለመቀበለ ግን የተለየ ስርዓት ካላማስቀመጡ በተጨማሪ በምክንያታዊ ጊዜ ውለን ያለመቀበለን ካላስታወቀ ውለን እንደተቀበለ የሚቆጠር ስለመሆኑ፣ የ/ፍ/ህ/ቁ 1722፣ 2625 **(ጉዳዩ የግንባታ ውል ክርክር ነው)**	120150	እላ ኢንተርናሽናሌ ቢዝነስ ማህበር እና ፊርም አፍሪካ የኢትዮ ፕሮግራም	ታህሳስ 5/2009ዓ/ም	224

144	22	አንድ ውል ሳይፈጸም በቀረ ጊዜ እንደውሉ አልተፈጸመልኝም የሚለው ተዋዋይ ወገን ሳይፈጸምልህ ቀርቷል በማለት ክርክር ለማቅረብ በቅድሚያ ውሉን ያልፈጸመው አካል ግዴታውን እንዲፈጸምለት ለማድረግ አስቀድሞ ማስጠንቀቂያ ሊሰጠው የሚገባ ስለመሆኑና በዚህ መሰረት ማስጠንቀቂያ መስጠቱ ወለድ የሚሰላበትን ጊዜ በመወሰን ረገድ ጠቀሜታ ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ. 1772 **(ጉዳዩ የግንባታ ውል ክርክር ነው)**	133203	ኢትዮ ቴሌኮም እና አዱራ ኮንስትራክሽን አነስተኛ እና ጥቃቅን ኢንተርፕራይዝ	ጥቅምት 29/2010ዓ/ም	39
145	23	**አንድ የግልግል ዳኝነት ጉባኤ** መቀመጫ አዲስ አበባ ከተማ ኢትዮጵያ ከሆነ፣ ጉዳዩም ታይቶ ዉሳኔ የተሰጠበት በኢትዮጵያ ሕግ መሰረት ከሆነ፣ የዓለም አቀፍ ስምምነቶች እና የአገሮች ልምድ እንዲሁም የኢትዮጵያ ሕጎች እና የፌ/ጠ/ፍ/ቤት ሠበር ሰሚ ችሎት ከዚህ በፊት ከሰጣቸዉ አስገዳጅ የሕግ ትርጉም አንጻር ተከራካሪ ወገኖች "የግልግል ዳኝነት ጉባኤው ዉሳኔ የመጨረሻ ዉሳኔ ነዉ" ብለው ቢስማሙም ዉሳኔዉ መሰረታዊ የሆነ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ከሆነ በሰበር ከመታየት የሚከለከልበት የሕግ መሰረት የሌለ ስለመሆኑ፣ በተንኮል የተደረገ ዉል ፈራሽ የሚሆነዉ ከተዋዋዮቹ አንደኛዉ ወገን ዉል እንዲደረግ ያደረገዉ በሁለተኛዉ ተዋዋይ ላይ ተንኮል ባይደርስበት ኖሮ ዉሉ የማያደርግ እንደነበረ ሲረጋገጥ ስለመሆኑ - የፍ/ህ/ቁ 1704(1)፣ 1808(1) የአንድ ዉል በፍ/ቤት ዉሳኔ የፈረሰ እንደሆነ የዉሉ መፍረስ የሚያስከትለዉ ዉጤት ተጣርቶ መወሰን ያለበት ስለመሆኑ - በፍ/ህ/ቁ 1704(1)፣ 1808(1)፣ 1815 **(ጉዳዩ የባቡር መሰመር ጥገና/ግንባታ ውል ክርክር ነው)**	128086	የኢ/የጅቡቲ ምድር ባቡር ድርጅት እና ኮንስታ ጆይንት ቬንቸር	ግንቦት 16/2010ዓ/ም	130
146	25	የቅድሚያ ክፍያ ማገቻ ሰነድ (Advance Payment Guarantee/Bond) በሰነድ ሰጪውና በተጠቃሚው (ቅድሚያ ክፍያ በከፈለው አሰሪ) መካከል የዋስትና ውል የሚያቋቁም ሰነድ በመሆኑ በፍ/ብ/ሕግ ቁጥር 1902 እና ተከታዮቹ ድንጋጌዎችና በአንቀጽ 3271 መሰረት የሚገዛ ስለመሆኑ፣ ዋናውን ውል ለማከራከር ስልጣን ያለው ፍርድ ቤት ተቀፅላውን ውል የሚመለከት ክርክር ተቀብል የመዳኘት ስልጣን ያለው ስለመሆኑ፣	211616	ቡና ኢንተርናሽናል ባንክ አ.ማ እና አዲስ አበባ ቤቶች ግንባታ ፕሮጀክት ጽ/ቤት	ሰኔ 29/2014ዓ/ም	226
		2.1.4.2.2 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
147	7	ያልነበረ ቤትን ሠርቶ ለማስተላለፍ በሚል የሚደረግ ስምምነትን በተመለከተ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2876፣ 1723፣ 3019፣ 3020/2/	32222	አቶ መሐመድ ኢብራሂም እና አቶ ታይደር ማቾ	የካቲት 4/2000ዓ/ም	170
148	8	በማህበር በመደራጀት የተሠራ ቤትን ለሶስተኛ ወገን ከማስተላለፍ ጉዳይ ጋር በተያያዘ የሚነሣ ክርክርን አስመልክቶ	36294	ወ/ሮ ሠናይት ገነሜ ገንታ	ህዳር	319

		የፍ/ብ/ህ/ቁ 1723 ተፈፃሚነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1723		እና እነ በቀለ ገመዳ (2)	9/2001ዓ/ም	
149	10	መዋዕለ ነዋይን በማፍሰስ ግንባታን ለማካሄድ የከተማ ቦታን ከመንግስት ተረክቦ ግንባታን በተገቢው ጊዜ ለማጠናቀቅ አለመቻል ሊያስከትል የሚችለው ውጤት፣ የደቡብ ክልል ደንብ ቁ. 41/97 አንቀፅ 8(3) የደ/ብ/ብ/ሕ/ክ/መ አዋጅ ቁ. 51/94	46052	ዶ/ር አሸብር ወ/ጊዩርጊስ እና የቦንጋ ማዘጋጃ ቤት ከፋ ዞን	ጥር 19/2002ዓ/ም	154
150	12	የግንባታ ሥራን ለመንግስት ለመስራት ጨረታውን ያሸነፈ ሥራ ተቋራጭ ሥራውን ሙሉ በሙሉ ለሌላ ሥራ ተቋራጭ /ሰው/ በህጋዊ መንገድ ሊለቀቅ ወይም ሊያስተላልፍ የሚችልበት አግባብ፣ ከአሰሪ ጋር ያልተደረገና ከሥራ ተቋራጭ ጋር የተደረገ የንዑስ ሥራ ተቋራጭነት ውልና የሚኖረው ውጤት፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 3202/1/ እና /2/ 3205፣ 3206፣ 3244/1/፣ 2107	56252	ተስፋዬ አበበ ሥራ ተቋራጭ እና ማዕረጉ ወርቁ ሥራ ተቋራጭ	ጥር 24/2003ዓ/ም	53
151	12	ከግንባታ ሥራ ውል ጋር በተያያዘ የግንባታ ሥራ ፈቃድ የሚሰጠው ለባለቤት ወይም ለወኪሉ ስለመሆኑ፣ የግንባታ ፈቃድ አሰጣጥ ክትትልና ቁጥጥር ደንብ ቁጥር 17 መመሪያ ቁ. 1/97	55359	አቶ ተድላ ማሞ እና እነ አቶ ፍስሐ ሱመር (2)	ሚያዝያ 21/2003ዓ/ም	101
152	12	አንድን ሥራ ለሥራ ተቋራጭ የሰጠ የመንግስት መ/ቤት በራሱ ጥፋት ጉዳት አድርሶ ከሆነ ወይም የሥራ ተቋራጩን ሥራ መደበኛ አፈፃፀም ከባድ ያደረገበት እንደሆነ ለሥራ ተቋራጩ ኪሣራ የመክፈል ኀላፊነት የሚኖርበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 3259	61110	አል ናይል ቢዝነስ ግሩፕ ማህበር እና የኢ/መንገዶች ባለስልጣን	ሰኔ 28/2003ዓ/ም	124
153	14	ከግንባታ ሥራ ውል ጋር በተገናኘ የሚከፈል ክፍያ የሥራው ባለቤት የሆነው አካል በግንባታው ሂደት የሥራ ትዕዛዞችን እየሰጠ የሥራውን አካሄድ የመወሰንና ሥራውን በሚፈቅደው አይነት እንዲፈፀም የሥራ ተቋራጩን የማዘዝ ስልጣን ያለው ስለመሆኑ፣ የሥራ ተቋራጩ ከሥራው ባለቤት ጋር የተደረገውን የግንባታ ሥራ ውል፣ በሥራው ባለቤት በተሰጡት ፕላኖች፣ ግንባታ ዲዛይን አይነቶችና የዋጋና የሥራ ማስታወቂያ መሠረት ግንባታውን የማካሄድ ግዴታ ያለበት በመሆኑ የሥራው ባለቤት በግንባታው ሥራ ውል ሰነዱ ላይ ከተመለከተው ክፍያ ውጪ በተጨማሪነት በባለቤቱ ፈቃድና ትዕዛዞች መሠረት ለተሠሩ ሥራዎች ክፍያ ለመክፈል አልገደድም በሚል የሚያቀርበው ክርክር ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑና በህጉ አግባብ በባለቤቱ የተሰጡ ተጨማሪ የሥራ ትዕዛዞች የሥራ ውሉ አካል ተደረገው የሚወሰዱ ስለመሆኑ፣	71972	አቶ ካሣሁን አያሌው እና የምስራቅ ጎጃም ጎዛምን ወረዳ ጤና ጽ/ቤት	ጥር 1/2005ዓ/ም	90

		የፍ/ብ/ሀ/ቁ 3244፣ 3225(1) እና (2)፣ 3152(1)፣ 3266(1)፣ 3263፣ 3265(3)				
154	18	አንድ ሥራ ተቋራጭ በሠራው ህንጻ ላይ የተከሠተ እርግጠኛ የአሰራር ጉድለት በሌለበት ሁኔታ ወደፊት የሚታይና የሚከሰት የአሰራር ጉድለት ሊኖር ይችላል በሚል ምክንያት ሥራ ተቋራጮች ለሰሩት ሥራ የመጨረሻ ክፍያ የማግኘት መብት መከልከል አግባብነት የሌለው ስለመሆኑና የህንጻ ተቋራጩን በፍ/ሔር ጉዳይ ማንም ሰው ኃላፊ ነው ተብሎ ያለመገመት /presumption of non liablity/ መሠረታዊ መርህ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሀ/ቁ 3268፣ 3282/1/ የመሠረት ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር በ1996ዓ/ም አሻሽል ያወጣውን የመንግስት ግንባታ ስለ አፈጻጸም መመሪያ አንቀፅ 8	101378	የአ/አ/ውሃና ፍሳሽ ባለስልጣን እና ናሰው ኮንስትክሽን ማህበር	ግንቦት 21/2007ዓ/ም	172
155	25	በፀና አኳኋን ባልተደረገ ውል በተገኘ ቦታ ላይ ቤት የሰራ ሰው ቤቱን ለመገንባት ያወጣው ወጪ (Book Value) እንዲከፈለው ክስ በማቅረብ መጠየቅ የሚችል ስለመሆኑ፣	188881	አቶ ማስሬ ገድፍ እና አቶ ፋንታሁን ቸኮል	መጋቢት 29/2013ዓ/ም	197
		2.1.4.3 የመጓጓዣ/ትራንስፖርት አገልግሎት ስራ ውል				
		2.1.4.3.1 ይርጋ ጊዜ				
156	14	በአንድ ውል የተመለከተን እዳ ለማረጋገጥ ሲባል አዲስ ሰነድ በተዋዋይ ወገኖች የማደራጀት ተግባር የውል መተካት አድራጐት ነው ለማለት የሚቻለው በሁለተኛው ውል በግልጽ የተመለከተ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ በባህር ላይ የሚደረግ **የማጓጓዣ ውልን** አስመልክቶ አጓዡ ለውሉ ምክንያት የሆነው እቃ (ንብረት) ጋር በተያያዘ የሚያቀርበው አቤቱታ ዕቃውን ከተረከበበት ቀን አንስቶ በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ ካልቀረበ በስተቀር በይርጋ የሚታገድ ስለመሆኑ፣ የባህር ህግ ቁ 146፣ 203 የፍ/ብ/ሀ/ቁ 1826፣ 1828፣ 1829(ሀ)	80642	የኢት/የባህር/ትራ/ሎጅስቲክ አገልግሎት ድርጅት እና ባርጉባ ትሬዲንግ ኃ/የተ/የግ/ማህበር	ታህሳስ 02/2005ዓ/ም	102
157	17	የባህር ላይ የእቃ **ማጓጓዝ ውልን** በተመለከተ የዕቃው ርክክብ ከተፈፀመበት ወይም የማስረከቡ ጉዳይ ሳይፈፀም ቀርቶ እንደሆነ እቃውን ማስረከብ ከሚገባበት ቀን አንስቶ በአንድ አመት ውስጥ ክስካልቀረበ በይርጋ የሚታገድ ስለመሆኑ፣ የባህር ህግ ቁጥር 203፣ 180፣ 162	98358	አንበሳ ኢንሹራንስ ኩባንያ እና የኢ/የባህር/ትራ/ሎ/አገል	ጥር 5/2007ዓ/ም	110

		2.1.4.3.2 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
158	5	ሊፈጠር ወይም ሊከሰት እንደሚችል ቀድሞ ሊገመት ወይም ሊታሰብና ጥንቃቄ ሊደረግበት የሚቻል ሁኔታ ድንገተኛ ደራሽ ቢሆን እንኳ ከአቅም በላይ የሆነ ሁኔታ (Force majeure) ተብሎ የማይወሰድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1792(2) **(ጉዳዩ ትራንስፖርት የሚመለከት የመድን ውል መሰረት ያደረገ የካሳ ክርክር ነው)**	26565	ግሎባል ኢንሹራንስ እና ንብ ትራንስፖርት	ጥቅምት 19/2000ዓ/ም	42
159	8	የዕቃ አስተላላፊነት ሃላፊነትና ተግባር ዕቃን **የማጓጓዝ**ና የማስረከብ ሥራን የሚያካትት ስለመሆኑ፣	32571	አቶ ሚፍታህ ከድር እና የባህር ትራንዚት አገልግሎት	ታህሣሥ 9/2001ዓ/ም	326
160	8	**ከአጓዡነት ውል** ጋር በተያያዘ ለሚኖር የጉዳት ሃላፊነት ካሣ ሊወሰን የሚችልበት አግባብ፣ የንግድ ህግ ቁጥር 595፣ 596፣ 597 የፍ/ብ/ህ/ቁ 1790፣ 2090፣ 2091፣ 2092፣ 2141፣ 2102	32854	ወ/ሪት ማርታ አድማሱ እና እነ አቶ በረከት ሰብስቤ (ሁለት ሰዎች)	ጥቅምት 20/2001ዓ/ም	307
161	19	**የመጓጓዥ ውልን** መሰረት ያደረገ የካሳ ጥያቄ ሲቀርብ ጉዳዩ በየትኛው የህግ ማዕቀፍ እንደሚገዛ መለየት የይርጋውንም ሆነ የካሳ ስሌቱን በአግባቡ ለመረዳት የሚያስችል ስለመሆኑ፣ የን/ህ/ቁ 587፣ 595፣ 599፣ 603 የፍ/ሕ/ቁ 2143፣ 2090	95922	እነ አዋጅ ኢ/ኩባንያ (2) እና እነ ሃ/አ ለገሰ ክፍላይ (2)	መስከረም 26/2008ዓ/ም	137
162	19	ከአቅም በላይ የሆነ ሁኔታ ተከስተዋል ሊባል የሚችለው በባለእዳው በምንም መልኩ በቅድሚያ ሊያስበው ወይም ሊገምተው የሚያስችል ክስተት ሲፈጠር ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 1792 በየብስ የእቃ ስራን ለመደንገግ ተሻሽሎ የወጣው አዋጅ ቁጥር 547/99 **(ጉዳዩ የማጓጓዣ ውል ክርክር ነው)**	112168	የሺ ትራንስፖርት የጭነት ማመላለሻ ባለንብረቶች ማህበር እና አቶ እስክንድር ዘርፉ	የካቲት 24/2008ዓ/ም	200
163	19	**በማጓጓዥ ውል** ግንኙነት በደረሰ የህይወት ሕልፈት የሚከፈል ካሳ በንግድ ህጉ መሰረት ስለመሆኑ፣	99447	አቶ ተፈራ ጣሰው እና ወ/ሮ ፋንታዮ በንቲ	ጥቅምቲ 26/2008ዓ/ም	206
164	20	የደረሰው ጉዳት **አጓዥ** በፈፀመው ተግባር ወይም ባደረገው ጉድለት እንዲሁም ይህ ተግባር አደጋ ሊያደርስ ወይም ሊፈጥር የሚችል መሆኑ እየታወቀ ሲሆን የሃላፊነት መጠኑ በህጉ ከተቀመጠው ውጪ ሊሆን የሚችል ስለመሆኑ፣ በልጅ ቀለብ አወሳሰን ረገድ ልንከተላቸው ስለሚገቡ መሰረታዊ መርሆች፣ የን/ህ/ቁ 597፣ 599 የፍ/ህ/ቁ 2091፣ 2092 የኢፌድሪ ቤተሰብ ህ/ቁ 213/92 አንቀፅ 197	109061	ወ/ሮ ነጋሪነት ሰለሞን እና ስካይ ባስ ትራ/ሲስተም	ህዳር 19/2009ዓ/ም	235

165	22	**የዕቃ ማጓጓዝ ውል** በማጓጓዣ ሰነድ ወይም መሰል ሰነዶች ሊረጋገጥ የሚችል ስለመሆኑ፣ በየብስ የዕቃ ማጓጓዝ ስራን ለመደንገግ ተሻሽሎ የወጣ፣ አዋጅ ቁጥር 547/99 አንቀጽ 4፣ 8	130676	ጅቡቲ ድንበር ተሻጋሪ ደረጃ 3-ለ የደ/ጭ/ማ/ባ/ማህበር እና አቶ ሞላደርነ	ጥቅምት 27/2010ዓ/ም	22
		2.1.4.4 ልዩ ልዩ (ሌሎች) የስራ/ሞያ ውሎች				
166	12	አግባብነት ካለው የመንግስት አካል ፈቃድ ሳይኖር **የከርሰ ምድር ቁፋሮ ሥራን ለመስራት የሚደረግ ውል** ህጋዊና አስገዳጅ ሊሆን የማይችል ስለመሆኑ፣	54249	ጌታሁን አበበ በጋለ እና ሐሰን ገአስ ሁመድ	ጥቅምት 16/2003ዓ/ም	2
167	12	**የእውቀት ሥራ /ግልጋሎት/ ውልን** አሰሪ የሆነ ወገን በተናጠል ለማቋረጥ የሚችለው ባለሙያው ሥራውን ሙሉ በሙሉ አጠናቅቆ ለአሰሪው ከማስረከቡ በፊት ስለመሆኑና ባለሙያው ሥራውን አስመልክቶ በኃላፊነት ሊጠየቅ የሚችለው የሙያውን ደንቦች በመጣስ ጥፋት የፈፀመ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2637/2/፣ 2636/2/ እና /1/ **(የድርጅትን መዋቅር ለማስጠናት የተሰረገ ውል ክርክር ነው)**	60469	ኮከብ ዱቄትና ፓስታ ፋብሪካ እና ሙሉ አለም የስራ አመራር አማካሪዎች	የካቲት 21/2003ዓ/ም	79
168	13	ውሎች በቃል፣ በተለመዱ ጠቅላላ ምልክቶች ወይም ግዴታ ለመግባት መፍቀድን በማያጠራጥር አሰራር በማስታወቅ ሊደረጉ ስለመቻላቸው፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1681(1) **(ጉዳዩ መፅሓፍ በክፍያ ለማዘጋጀት የተደረገ ውል ክርክር ነው)**	71375	ዳሽን የህትመትና የንግድ ስራዎች ማህበር እና አቶ ፍስሐ ይሁን	ጥር 16/2004ዓ/ም	203
169	13	የፀና የውል ግዴታ የገባ ሰው ውሉ በፍርድ እንዲሰረዝ ለመጠየቅ የሚችለው ሌላኛው ተዋዋይ ወገን ግዴታውን በአግባቡ ያልፈፀመ (ያልተወጣ) እንደሆነ ወይም የፈፀመው ፍፁም ባልሆነ አኳኋን ከሆነ ስለመሆኑ፣ በፍ/ብ/ህ/ቁ. 1784፣ 1785(2) እና (1) **(ጉዳዩ ልብወለድ ታሪክ ወደ ፊልም ለመቀየር የተደረገ ውል የሚመለከት ክርክር ነው)**	66935	አቶ ሽመልስ አበራ እና አቶ ጌታቸው አያልቄ	ሰኔ 05/2004ዓ/ም	218

170	14	ከውል አመስራረትና መቋቋም ጋር በተገናኘ ዝምታ በመርህ ደረጃ ውልን እንደመቀበል ሊቆጠር የማይችል ስለመሆኑና አንድ ውል፣ ተሻሽሏል ለማለት የሚቻለው ማሻሻያው አስቀድሞ በተደረገው የአፃፃፍ ስርዓት አይነት የተከናወነ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ የግልግል ጉባኤ አንድን ጉዳይ በማየት የዳኝነት መፍትሔ ሊሰጥ የሚችለው ተከራካሪ ወገኖች ከተስማሙበትና የሚፀና ወይም ዋጋ ያለው ግዴታ መኖሩን መሠረት በማድረግ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ 1682፣ 1683፣ 1684፣ 1722፣ 2001 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 356(ሀ) **(ጉዳዩ የስራ ውል የመልካም ዋስትና ገንዘብ ይለቀቅልኝ ክርክር ነው)**	63063	ኢትዮ ቴሌኮም እና ፒቲኢ ኢንተርናሽናል ኢንኮፖሬትድ	ህዳር 03/2005ዓ/ም	58
171	12	ተዋዋይ ወገኖች በመካከላቸው ሊፈጠር የሚችለውን አለመግባባት **በግልግል ዳኝነት** ለመፍታት ከተስማሙ በኋላ አንደኛው ወገን ፈቃደኛ ያልሆነ እንደሆነ ሌላኛው ተዋዋይ ስምምነቱ እንዲፈፀም ለፍ/ቤት የሚያቀርበው አቤቱታ የክስ ምክንያት የለውም ሊባል የሚችል ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ 1731 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 33/2/፣ 231 **(ጉዳዩ የማማከር አግልግሎት መስጠትን ውል ክርክር ነው)**	56368	ዶ/ር ሰለሞን ነጋሽ እና የባህርዳር ዩኒቨርስቲ	ህዳር 01/2003ዓ/ም	37
172	18	**የማማከር የስራ** ውል ልዩ ፎርም የሚያስፈልገው ሥለመሆኑ፣ የፍ/ሀ/ቁ 1719፣ 2612(1)፣ 1882	103541	ቢውቲ ግሪን ማህበር እና ቪክስ ሰመር ፌሊወር	ሐምሌ 3/2007ዓ/ም	193
173	22	**አንድ ሥራን ለመስራት** የመተባበርና የመተጋገዝ ስምምነት ማድረግ በፈቃደኝነት ላይ የተመሰረተ ስምምነት ነው ከሚባል በስተቀር አስገዳጅነት ያለው በሕግ ፊት ግዴታን የሚፈጥር ውል አለ ለማለት የሚያስችል ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ 1678፣ 1731፣ 1771	120468	ገ/ሔር ገ/ክርስቶስ እና አቶ ሐረጎ ገ/ሔር	መስከረም 23/2010ዓ/ም	27
		2.1.4.5 የትምህርት ውል				
174	5	የበለዕዳው ቀጥተኛ የውል ፈፃሚነት ከውሉ ባህሪ አኳያ ማስፈፀም አለመቻል ውሉ እንዲሰረዝ መጠየቅ ሳያስፈልግ ኪሣራ ካለ መጠየቅ ስለመቻሉ፣ በውል መሠረት ግዴታውን ያልተወጣ ወገንን አስገድዶ ለማስፈፀም የማይቻል በሆነ ጊዜ በውሉ ግዴታውን የተወጣው ወገን ውሉ ባለመፈፀሙ ምክንያት የደረሰውን ኪሣራ ለመጠየቅ ስለመቻሉ፣	29369	በኢ/የግብርና ምርምር ኢንስቲትዩት የሆለታ የግብርና ምርምር ማዕከል እና አቶ ተመስገን አድነው	መጋቢት 9/2000ዓ/ም	94

		የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1771(1) እና (2) **(ጉዳዩ ትምህርት ለመማር የከደረገ ውል የተያያዘ ክርክር ነው)**				
175	8	በአሰሪ ወይም በ3ኛ ወገን ወጪ ትምህርትን ተከታትሎ ለማገልገል በሚል የተገባን ውል (ስምምነት) የጣሰ ሰው ግዴታውን በአማራጭ ሊወጣ የሚችል ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ ትምህርት ለመማር የከደረገ ውል የተያያዘ ክርክር ነው)**	33473	ወ/ሮ ሃርሴማ ሰለሞን እና የአርባ ምንጭ ዩኒቨርስቲ	ህዳር 16/2001ዓ/ም	307
176	10	በአሰሪና ሠራተኛ መካከል በተደረገ ስምምነት መሠረት አሰሪው ሠራተኛው **በውጭ አገር ትምህርቱን እንዲከታተል** ለማስቻል የሚያስፈልጉ ወጭዎችን ደመወዝን ጨምሮ ለመክፈል ሠራተኛው ደግሞ ትምህርቱን ሲያጠናቅቅ አሠሪውን ለማገልገል ውል ገብቶ ሠራተኛው ግዳታውን ለመፈፀም ያልቻለ በሆነ ጊዜ አሠሪው የጉዳት ኪሣራ የመጠየቅ / የመከፈል/ መብት ያለው ስለመሆኑ፣	49453	የኢትዮጵያ የግብርና ምርምር ኢንስቲቲዩት እና አቶ ተፈሪ ማሞ	ግንቦት 19/2002ዓ/ም	166
177	12	**አንድን ስልጠና በአሰሪው ትብብር በውጪ አገር ተከታትሎ** በምትኩ አገልግሎት ለመስጠት የተስማማ ሠራተኛ አስቀድሞ በውል የገባውን አገልግሎት የመስጠት ግዴታ ባልተወጣበት ሁኔታ ሌላ /ተጨማሪ/ ስልጠና መጀመሩ በውሉ መሰረት ለመፈፀም ፈቃደኛ አለመሆኑን የሚያሳይና በኃላፊነት የሚያስጠይቀው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1731	46574	ሐዋሳ ዩኒቨርስቲ እና እነ ዮናስ ካሣ (2)	መጋቢት 09/2003ዓ/ም	90
178	13	በአሰሪው በኩል የተመቻቸን **የውጪ የትምህርት እድል** ተጠቃሚ በመሆን በምትኩ ለተወሰነ ጊዜ ለማገልገል ከተደረገ ውል ጋር በተገናኘ ሠራተኛው በውሉ ያለበትን ግዴታ እንዲወጣ ከሚጠበቅበት ጊዜ በፊት ከአሰሪው ፈቃድና እውቅና ውጪ ለሌላ ትምህርት ወደ ሌላ አገር በመዛወር የመጀመሪያው ውል ውጤት እንዳይኖረው ያደረገ እንደሆነ ሠራተኛው በውሉ የተመለከተውን ግዴታ ለመፈፀም እንዳልቻለ የሚያስቆጥረው ስለመሆኑ፣	70963	ሐዋሳ ዩኒቨርሲቲ እና እነ አቶ ተመስገን ማጉሌ (2)	የካቲት 30/2004ዓ/ም	231
179	19	አንድ ውልን ለመተርጎም አጠራጣሪ ሁኔታ ሲያጥም የውሉ ድንጋጌ መተርጎም ያለበት በውሉ አስገዳጅ የሆነው ወገን በሚጠቀምበት ሁኔታ ሳይሆን በውሉ ተገዳጅ ለሆነው ሰው ምቹ በሚሆንበት አካሃን ስመለሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1738(1) **(ጉዳዩ የትምህርት/ስልጠና ውል ክርክር ነው)**	103910	የኢ/አየር መንግድ እና ሃፍታሙ ተመስገን	መስከረም 28/2008 ዓ/ም	165

		2.1.5 የዕቃ ጥበቃና በዕቃ መገልገል/መጠቀም ውል				
		2.1.5.1 የኪራይ ውል				
		2.1.5.1.1 ይርጋ ጊዜ				
180	6	ውል የመጣስ ተግባር ተጀምሮ ያልቆመ ይልቁንም በመቀጠል ላይ ያለ ተግባር መሆኑ በማናቸውም ጊዜ ግዴታን ለመጠየቅ የሚያስችል ስለመሆኑና በይርጋ ታግዷል ለማለት የማያስችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1845፣ 1846	28686	የኪራይ ቤቶች ኤጀንሲ እና አቶ ግዛው መንጀታ	ህዳር 24/2000ዓ/ም	251
		2.1.5.1.2 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
181	1	በህግ ግምት የሚሸፈንን የፍሬ ነገር ክርክር በሚመለከት ተከራካሪ ወገኖች ባያነሱትም ፍ/ቤቱ የህግ ግምቱን ተፈፃሚ ስለማድረጉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ.1856፣ 2024 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 89 **(ጉዳዩ የቤት ኪራይ ውል ክርክር ነው)**	17068	የኪራይ ቤቶች አ/ድርጅት እና ሚ/ር ቢሮኒ አቲክፖ	ሐምሌ 19/1997ዓ/ም	32
182	1	በህግ የተደነገገው የውል አፃፃፍ/ፎርም/ የተቀመጠ ደንብ አለመፈፀም ስለሚያስከትለው ውጤት፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1719፣ 1720(1)፣ 1723፣ 1726፣ 1727፣ 1845 **(ጉዳዩ የቤት ኪራይ ውል ክርክር ነው)**	15992	የኪራይ ቤቶች አ/ድርጅት እና ወ/ት ሶስና አስፋው	ሐምሌ 19/1997ዓ/ም	68
183	4	የኪራይ ውል በአከራይና በተከራይ መካከል የሚደረግ ስለመሆኑ፣	23320	አቶ ገብሩ አብሴ እና እነ የአቶ ሁሴን አብዱረሀማን ወራሾች (3)	መጋቢት 20/1999ዓ/ም	33
184	5	በውል ውስጥ አጠራጣሪና ግልፅነት የጐደላቸው ጉዳዬች በፍ/ብ/ህ/ቁ.1738 መሠረት እልባት ሊሰጣቸው የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1738 **(ጉዳዩ ከኮንቴነር ኪራይ የተያያዘ ክርክር ነው)**	25434	የአ/አ/ውሀና ፍሳሽ/ባለስልጣን እና ፋሬተርስ ኢንተርናሽናል ማህበር	መጋቢት 25/2000ዓ/ም	83
185	6	መክፈል የማይገባውን የከፈለ ወገን እንዲመለስለት መጠየቅ ስለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2164	22008	የኪራይ ቤቶች አ/ድርጅት እና እነ አላና ጥርቅ (3)	ሐምሌ 3/1999ዓ/ም	165
186	7	ከኪራይ ቤቶች አስተዳደር ጋር የተደረገን የኪራይ ውል መሰረት በማድረግ የተያዘ ቤትን ያለአከራዩ ፍቃድ ለሌላ ወገን ማስተላለፍ ለኪራይ ውሉ መሰረዝ በቂ ምክንያት ስለመሆኑ፣	24221	ኪራይ ቤቶች ኤጀንሲ እና	ህዳር 24/2000ዓ/ም	63

				እነ አረጋሽአ/ሚካኤል		
187	7	የኪራይ ውል የተለየ ፎርም መከተል እንዳለበት የሚያስገድድ የህግ ድንጋጌ የሌለ ስለመሆኑ እና በሁለት ተዋዋይ ወገኖች መካከል የሚፀና ውል /ህጋዊ ውጤት ያለው ውል/ ለመመስረት በሁለቱም መካከል ስምምነት መኖሩ ብቻ በቂ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1719/1/፣ 1719-1930፣ 2898/3/	25938	ኪራይ ቤቶች አ/ድርጅት እና የአቶ ገ/ሕይወት ከበዶም ወራሾች (2)	መጋቢት 25/2000ዓ/ም	67
188	7	ላልተወሰነ ጊዜ የተደረገ የኪራይ ውል ለተከራዩ በሚሰጥ ማስታወቂያ በማናቸውም ጊዜ ሊቋረጥ የሚችል ስለመሆኑ እና የኪራይ ውሉን ለማቋረጥ/ለማፍረስ ለተከራዩ ማስታወቂያ /ማስጠንቀቂያ/ መስጠት አስገዳጅ ቅድመ ሁኔታ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2966/1/	28025	የኪራይ ቤቶች ኤጀንሲ እና አቶ ታደለ አበበ	ጥር 20/2000ዓ/ም	71
189	7	የኪራይ ውል ተቋርጦ ውዝፍ ኪራይ እንዲከፈለኝና ቤቱንም ልረከብ በሚል የሚጠየቅ ዳኝነት የኪራይ ገንዘብ የተጠየቀበትን ቤት ግምት ጭምር ታሳቢ ተደርጐ የዳኝነት ክፍያ ሊቀርብበት የሚገባ ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 361/95 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 227/2/፣ 226	31601	ወ/ሮ መዓዛ ይሕደጐ እና እነ አየለ ወልዴ (2)	የካቲት 11/2000ዓ/ም	80
190	7	መጠየቅ ከሚገባው ቀን ጀምሮ እስከ 2 ዓመት ድረስ ሳይከፈል የቀረ የኪራይ ዕዳ እንደተከፈለ የህግ ግምት ይወስድበታል ማለት ባለገንዘቡ /አከራዩ/ ክስ መስርቶም ቢሆን ዕዳውን ለማሰብሰብ የማይችል መሆኑን ለማመላከት እንጂ ተከራዩ /ባለዕዳው/ ግዴታውን እንደተወጣ የሚያስቆጥረው ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2024/መ/	31634	ኪራይ ቤቶች ኤጀንሲ እና እነ የአቶ ወርቁ ሚስት ወ/ሮ ጽጌ በየነ (7)	መጋቢት 4/2000ዓ/ም	83
191	7	ለተወሰነ ጊዜ የተደረገ የኪራይ ውል ውሉ የተደረገበት ጊዜ ካለቀና ውሉ ወደ ያልተወሰነ ጊዜ ከተቀየረ የኪራይ ውሉን በማናቸውም ጊዜ ማስጠንቀቂያ በመስጠት ማቋረጥ የሚቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2966	34456	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና ደብሪቱ ወልደሃና	ግንቦት 14/2000ዓ/ም	99
192	8	የደረሰው ወይም ይደርሣል ተብሎ የሚጠበቀው ኪሣራ በጉዳት ኪሣራ ሊካስ የሚችል በሆነ ጊዜ ውሉን አስገድዶ ለማስፈፀም የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1776 **(ጉዳዩ የመሬት ኪራይ ውል ክርክር ነው)**	35472	አቶ መሐመድ ካሣሁን እና አቶ ሰለሐዲን ኑር	ጥቅምት 6/2001ዓ/ም	291
193	8	የፍ/ብ/ህ/ቁ 1723 "ን" መስፈርት አላሟላም በሚል ውል እንዲፈርስ የተደረገ እንደሆነ ተዋዋይ ወገኖች ወደነበሩበት እንዲመለሱ ውሣኔ ሊሰጥ የሚገባ ስለመሆኑ፣	34803	መ/ር መኳንንት ወረደ እና	ጥቅምት 11/2001ዓ/ም	294

		የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1723፣ 1815 **(ጉዳዩ የቤት ኪራይ ውል ክርክር ነው)**		እነ መስከረም ዳኛው (4)		
194	8	የተከራዩትን ቤት ለሌላ ሰው አሳልፎ መስጠት ለውል ማፍረስ በቂ ምክንያት ስለመሆኑ፣	36520	የመን/ቤቶች ኤጀንሲ እና አቶ ይብራህ ግርማይ	ጥቅምት 27/2001ዓ/ም	310
195	8	በውል ግንኙነት ውስጥ የራስን ግዴታ ሳይወጡ ሌላው ወገን ግዴታውን አልተወጣም በሚል የሚቀርብ ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1757 **(ጉዳዩ የመኪና ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**	39568	አቶ ሽንቁጤ ተ/ማርያም እና አቶ ገብሬ ጐንጤ	መጋቢት 24/2001ዓ/ም	339
196	10	ውል በተዋዋይ ወገኖች መካከል ሊኖር የሚገባውን የቅንነትና የመተማመን ግንኙነት መሠረት በማድረግና ጉዳዮቹ ውስጥ ያለውን ልማዳዊ ሥርዓት በመከተል በቅን ልቦና ሊተረጐም የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1732(1) **(ጉዳዩ የቤት ኪራይ ውል ክርክር ነው)**	42897	አቶ አየለ ሐብተየስ እና እነ ሚ/ር ኖቼራ ጃካርሎ (2)	ህዳር 10/2002ዓ/ም	127
197	10	ከሳሽ የሆነ ወገን ክስ ለማቅረብ ምክንያት የሆኑትን ሁሉ በአንድ ላይና በአንድ ጊዜ አጠቃሎ ለመክሰስ የሚችል (የሚገባው) የነበረ ቢሆንም ሊጠይቅ ይገባው ከነበረው ቀንሶ ያቀረበው በፍ/ቤት ፈቃድ የሆነ እንደሆነ የቀረው መብት ላይ በድጋሚ ክስ ለመመስረት የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 216(4) **(ጉዳዩ የቤት ኪራይ ውል ክርክር ነው)**	43992	እነ አቶ ይልማ አንበሴ (4 ሰዎች) እና እነ ወ/ሮ እመቤት መንገሻ (5 ሰዎች)	መጋቢት 6/2002ዓ/ም	146
198	10	ከቤት ኪራይ ውል ጋር በተያያዘ የኪራይ ውልን ለማቋረጥ በቂ ናቸው ሊባሉ የሚችሉ ተከራይ የሚፈፅማቸው የግንባታ አይነቶች፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2953፣ 2954፣ 1732	46394	ወ/ሮ ስንቄ መስፍን እና የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ	የካቲት 11/2002ዓ/ም	157
199	10	ላልተወሰነ ጊዜ እንደተደረገ የሚቆጠር የኪራይ ውል አከራይ የሆነ ወገን ለተከራይ ማስታወቂያ በመስጠት ምክንያቱን መግለፅ ሳያስፈልገው የኪራይ ውሉን ሊያቋርጥ ስለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2966(1)	40336	የመን/ቤቶች ኤጀንሲ እና የወ/ሮ አሰገደች ካሣሁን ወራሽ ሄኖክ ሣሙኤል	መጋቢት 22/2002ዓ/ም	164
200	10	የኪራይ ውልን መሠረት በማድረግ ቤትን የያዘ ወገን የኪራይ ውሉን በቅድሚያ ሣያስፈርስ የባለቤትነት ጥያቄን መሠረት በማድረግ በኪራይ ውሉ አልገደድም በሚል የሚያቀርበው አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣	46947	አቶ ዘነበ ኃ/ማሪያም እና እነ አባይነሽ ዘለቀ (3)	መጋቢት 7/2002ዓ/ም	175

201	10	ከኪራይ ውል ጋር በተያያዘ ተከራይ የሆነ ወገን የተርን ኦቨር ታክስ የመክፈል ግዴታ በህግ የተጣለበት እንደሆነ አከራይ የሆነው ወገን ይህንኑ ክፍያ ለመፈፀም ይቻል ዘንድ ተከራዩን ለመጠየቅ ስለመቻሉ፣ አዋጅ ቁ. 308/95 አንቀፅ 2(3፣ 5፣ 7፣ 8፣ 9፣ 12)፣ 6	48358	አቶ ብርሃነ ገ/ሐይሉ እና አንሲዩን ኮንትር ላፋም	ሚያዝያ 7/2002ዓ/ም	183
202	12	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ ከሚያስተዳድራቸው ቤቶች ጋር በተያያዘ በፍርድ ሃይል የኪራይ ውል እንዲዋዋል የሚደረግበት ህጋዊ ምክንያት የሌለ ስለመሆኑ፣	42150	የመን/ቤቶች ኤጀንሲ እና እነ አቶ ዳንኤል ካሣ (22)	ጥቅምት 29/2003ዓ/ም	7
203	12	ተዋዋይ ወገኖች ውል ባለመፈፀሙ አንዳቸው ለሌላቸው መቀጮ /ገደብ/ እንዲከፈል በማለት የሚደርሱበት ስምምነት ተፈፃሚ መደረግ ያለበት ስለመሆኑ፣ በውል በተወሰነ የገንዘብ ቅጣት ላይ የሚታሰብ የወለድ ክፍያ አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1891፣ 1892/1/፣ 1889 **(ጉዳዩ የቤት ኪራይ ውል ክርክር ነው)**	58258	ወ/ሮ ዮርዳኖስ ሃጐስ እና ወ/ሮ ሀይማኖት ተፈራ	የካቲት 21/2003ዓ/ም	75
204	14	በአዲስ አበባ ከተማ የሚገኙ የመንግስት ቤቶች ጋር በተያያዘ የተፈጠሩ ችግሮችን ለመፍታት ከወጣው መመሪያ ቁጥር 3/2004 አፈፃፀምጋር በተገናኘ የንግድ ቤቱን በማከራየት ከሚያገኙት ገቢ ውጪ ሌላ ገቢ የሌለውና በእድሜ አዛውንት የሆነ ተከራይ የኪራይ ውል ሊቋረጥ የማይገባ ስለመሆኑ፣ መመሪያ ቁ. 3/2004 አንቀጽ 6(1)	83448	እነ ወ/ሮ ሙሉወርቅ ኃ/ገብርኤል (2) እና ወ/ሪት ጽጌ መብራቴ	ጥር 30/2005ዓ/ም	96
205	15	የንግድ ቤትን ከመንግስት የተከራየ ተከራይ ከአከራዩ እውቅና ውጭ ለ3ኛ ወገን የንግድ ቤቱን ማስተላለፉ አከራዩ የመጀመሪያውን የኪራይ ውል ለማቋረጥ የሚያስችለው ስለመሆኑ፣ በዚሁ መሠረትም አከራዩ ቤቱን ለማስለቀቅ የሚያያደርግው እንቅስቃሴ ሁከት ሊባል የማይችል ስለመሆኑ፣ መመሪያ ቁጥር 4/2004 አንቀጽ 6 የፍ/ብ/ሀ/ቁ 1140፣ 1149	82670	እነ የካ ክ/ከተማ ወረዳ 09 አስተዳደር ፅ/ቤት (2) እና ዋጋዬ አሰፋ	መጋቢት 09/2005ዓ/ም	46
206	15	አስቀድሞ በተደረገ የኪራይ ውል መነሻነት አንድን የአከራይ ንብረት ይዞ ሲጠቀም የቆየ ተከራይ የኪራይ ውል ግዜው ካለቀበት ጊዜ ጀምሮ አከራዩ የኪራዩን ዋጋ በመጨመር አዲስ የኪራይ ዋጋ እንዲከፈል ገልፆ እያለ ተከራዩ በቀረበው አዲስ የኪራይ ዋጋ ሳይስማማ ወይም እየተቃወመ በንብረቱ መገልገሉን በቀጠለ ጊዜ ተከራይ ለአከራዩ ሊከፍለው የሚገባውን የኪራይ ዋጋ ለመወሰን የሚቻልበት አግባብ፣	81163	አቶ ሲሳይ ረታ እና የኢትዩጵያ እህል ንግድ ድርጅት	የካቲት 11/2005ዓ/ም	55

		የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2950(1) እና (2)፣ 1687				
207	15	ከውል አፈፃፀም ሂደት ጋር በተገናኘ በተዋዋይ ወገኖች ላይ ለሚደርስ ጉዳት ኪሣራ ሊሰላ ስለሚችልበት አግባብ፣ የኪሣራው ልክ ከውል ውጪ የሚደርስ ኃላፊነትን መሠረት በማድረግ በርትዕ ሊወሰን ስለሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1790፣ 1800፣ 2102(1)(2) **(ጉዳዩ የቤት ኪራይ ውል ክርክር ነው)**	79794	የማይክሮሊንክ ኢ/ቴ/ኮ ማህበር እና የፌ/ማረሚያ ቤ/አስተዳ	ሚያዝያ 22/2005ዓ/ም	59
208	15	የማይንቀሣቀስ ንብረት ተከራይ የሆነ ሰው ንብረቱን በሙሉ ወይም በከፊል ለ3ኛ ወገን በኪራይ ሊሰጥ የሚችለው ተከራዩ አስቀድሞ ለአከራዩ አሳውቆ አከራዩ የማይቃወም መሆኑ ሲታወቅ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2957(1) እና (2)፣ 1731 በአ.አ ከተማ አስተዳደር የዲዛይንና ግንባታ አስተዳደር ልማት ቢሮ ደንብ ቁጥር 3/2004፣ 4/2004	86847	አቶ ፀጋዬ አማን እና እነ አቶ መሐመድ ነጋሽ (3)	ጥቅምት 18/2006ዓ/ም	73
209	17	አንድ ቤት የተከራየ ሠው የኪራይ ዘመኑ ሲያልቅ አከራዩ ኪራዮን መጨመሩን ማስጠንቀቂያ ከሠጠውና ተከራዩም ዝም ብሎ ቤቱን መጠቀም ከቀጠለ አዲሱን የኪራይ ተመን ተከራዩ እንደተቀበለው የሚቆጠር ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ. 1684፣ 2952/2/	96858	ወ/ሮ አብቢልክሽ ገለታ እና ዶ/ር ትግስት ቦርጋ	ህዳር 26/2007ዓ/ም	101
210	17	አንድ በአዲስ አበባ ከተማ ነዋሪ የሆነ ሰው ከመንግስት የተከራየውን ቤት ለሌላ ሰው አከራይቶ መጠቀም የሚችለው በመመሪያው የተመለከቱት ምክንያቶች ተጣምረው የተገኙ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ መመሪያ ቁጥር 3/2004 አንቀጽ 6 መመሪያ ቁጥር 4/2004 አንቀጽ 12	103704	አመልካች፡- --------ቀረቡ ተጠሪ፡- ---------ቀረቡ	ጥር 20/2007ዓ/ም	107
211	19	በአከራይና ተከራይ መካከል በሚደረግ የኪራይ ስምምነት መሰረት አከራይ ለተከራይ ባከራየው በቤት ላይ ስለተደረገው ጥገና/ማሻሻያ አከራዩ የሰጠው ስለመሆኑ ባልተረጋገጠበት ሁኔታ አከራዩ ለተከራዩ አወጣሁ ያለውን ወጪ የመክፈል ሃላፊነት የሌለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 555/2000 አንቀፅ 6(3) የፍ/ህ/ቁ 2917፣ 2973(1)፣ 2912	101053	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና አቶ የምሩ ነጋ	ታሕሳስ 22/2008ዓ/ም	180
212	20	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ በይዞታው ስር የሚገኙትን የመንግስት ቤቶች ለማከራየት የሚያደርጋቸው ውሎች ያልተጠበቁ ምክንያቶች ካልተከሰቱ እና በተለይም ደግሞ ውሉን ለማቋረጥ የሚያስችል በተከራይ ወገን በኩል ጥፋት ተፈፅሞል ካልተባለ በቀር በድርጅቱና በተከራዮች መካከል የሚደረጉ ውሎች በየዓመቱ እየታደሱ የሚቆዩ ስለመሆኑ፣ የመን/ቤቶች ኤጀንሲ ላማቋቋም የወጣ አዋጅ ቁጥር 555/2000 አንቀፅ 6(1)	108638	አቶ መህቡክ ከድር እና የመን/ቤቶች ኤጀንሲ	ግንቦት 22/2008ዓ/ም	212

213	20	በአንድ ውል ውስጥ ውልን የሚያፈርሱ የስምምነት ቃሎች ተገልፆ ከተፃፈና የዚህም ስምምነት አፈፃፃም ጉዳይ ተማልቶ ከተገኘ አንደኛው ተዋዋይ ውል ፈርሳል ሲል መግለፅ የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 1786 **(ጉዳዩ የኪራይ ውል ክርክር ነው)**	105752	አቶ አዲሱ ግርማሁን ኮንስ/ኢንተርፕራየዝ እና ጉዞ ኮንስ/ኢንተርፕራይዝ	ህዳር 26/2009ዓ/ም	246
214	22	አንድ የመንግስት ቤት ተከራይ የራሱ ቤት ካገኘ የመንግስት ቤትን በተከራይነት ይዞ መቀጠል የማይችል ስለመሆኑ፣ መመሪያ ቁጥር 10/2006 አንቀፅ 15(2)	133309	አቶ ለማ ማሙዬ እና በአዳማ ከ/አስተዳደር ቀበሌ 12 ጽ/ቤት	ጥር 24/2010ዓ/ም	441
215	22	የአገልግሎት ድርጅት ያከራየ ወገን ያከራየው ድርጅት ተገቢውን አገልግሎት እንዳይሰጥና ታሽጎ እንዲቆይ ለፍርድ ቤት ጥያቄ ማቅረቡን ተከትሎ እግድ የተሰጠ በሆነበት እና ተከራዩም ከድርጅቱ ገቢ ባላገኘበት ሁኔታ ድርጅቱ ታሽጎ ለቆየበት ጊዜ ተከራይ የኪራይ ክፍያ እንዲከፍል የማይገደድ ስለመሆኑ፣	136024	አቶ ቢልልኝ ጌታነህ እና አቶ ገብራይ ተከስተ	ጥቅምት 21/2010ዓ/ም	464
216	23	በአንድ ውል ምክንያት ለደረሰ የጉዳት ኪሣራ ምክንያት ግራቀኙ ተዋዋይ ወገኖች መሆናቸው ከተረጋገጠ ለደረሰው የጉዳት ኪሣራ ሁለቱም ሃላፊነቱን መሸከም ያለባቸው ስለመሆኑ፣ ከፍ/ህ/ቁ 1799(1)፣ 1802(1)፣ 2090፣ 2091 **(ጉዳዩ የመጋዘን ኪራይ ውል ክርክር ነው)**	145523	ቻን ቹን ያን ማህበር እና ወ/ሪት ሞሚና ሁሴን	ሐምሌ 16/2010ዓ/ም	94
217	24	አንድ ውል ለተፈለገው ዓላማ ሳይውል ከቀረ ለውሉ መሠረዝ ምክንያት የሚሆን ሲሆን ውለ ከተሰረዘ በኋላ ተዋዋይ ወገኖች ከውል በፊት ወደ ነበሩበት ሁኔታ እንዲመለሱ የማድረግ ውጤት የሚያስከትልና ውሉ በመሠረዝ ምክንያት የደረሰ ጉዳት ካለ ለደረሰ ጉዳት በካሣ መልክ አንደ ለሌላው የመክፈል ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 1771/2/፣ 1788፣ 1790፣ 1791፣ 1799፣ 1815 **(ጉዳዩ አስቀድሞ በግልግል ዳይነት የተወሰነው የቤት ኪራይ ክርክር ነው)**	161153	ወጋገን ባንክ እና የኢ/የንግድ እና የዘርፉ ማህበራት ም/ቤት	ሚያዝያ 28/2011ዓ/ም	258
218	24	አንድ ውል እንደ ውሉ ባለመፈፀሙ ለደረሰ ጉዳት ኪሳራ የመክፈል ኃላፊነት ያለበት ተዋዋይ ወገን ሊከፈል የሚገባውን የኪሳራ መጠን ለመወሰን በግራ ቀኙ መካከል የተደረገው የውል ዓይነት፣ የነበራቸውን ግንኙነት እንዲሁም ቀድሞ የሚታወቁ ሁኔታዎች ሁሉ ግምት ውስጥ ሊገቡ የሚገባቸው ስለመሆኑ፣ **አንድ የኪራይ ውል** እንደ ውሉ ባለመፈፀሙ ምክንያት የደረሰ ኪሳራ የሚቆረጠው በኪራይ ውል ስላት ተመን መሰረት ሲሆን የኪራዩን ገንዘብ ልክ ለመወሰን አግባብነት የሚኖረው ማስረጃ የማያጋጃ ቤት ባለስልጣናት የሚወሰኑት ታሪፊ በመሆኑ ለተመሳሳይ ቤት የሚታወቅ ታሪፊ ቢኖር በመጠየቅ እንዲሁም ታሪፊ ከላለ የቦታዎቹን ልማድ በመከተል ሊወሰን የሚገባ ስለመሆኑ፣	169077	መይ ሪል ስቴት ዳቨልፔመንት ማህበር እና አቶ ያየህ ይራዴ ፍቅሬ	ሰኔ 28/2011ዓ/ም	268

		በፍ/ሀ/ቁ 1771፣ 1799፣ 1801፣ 2950(2)				
219	24	የቤት ኪራይ እንዲከፈል መጠየቅ ካለበት ጊዜ ጀምሮ እስከ ሁለት ዓመት ድረስ ካልተጠየቀ የቤት ኪራይ ክፍያ እንደተከፈለ ይቆጠራል የሚለዉ የሕግ ግምት ሁለት ዓመቱ ሳይደርስ ባለገንዘቡ ገንዘቡ እንዲከፈለዉ ባለዕዳዉ ላይ ክስ አቅርቦ እንደሆነ እዳዉ እንደተከፈለ ይቆጠራል የሚለው የህግ ግምት ቀሪ ስለሚያደርገው ክሱ በሁለት ዓመት ይርጋ የማይታገድ ስለመሆኑ፣ በፍ/ሀ/ቁ 2024(መ)፣ 2025(ለ)	168198	አፍሪካ ክንፌ መረጃ፟ጃ እድር እና እነ አቶ ዮሴፍ ደበበ	ሠኔ 24/2011ዓ/ም	273
220	24	የእርሻ የኢንቨስትመንት መሬት በሚመለከተው አካል እውቅና በሕግ አግባብ መብት ከሚተላለፍበት ስርአት ውጭ በኪራይ ለኢንቨስትመንት ሥራ የተገኘ መሬት በሽያጭ ለ3ኛ ወገን ማስተላለፍ የማይቻል ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው ትግራይ ክልል የኢንቨስትመንት የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 239/2006 አንቀጽ 2፣ 22/5/፣ 24፣ 26/4/	159062	አቶ መረሳ ወ/ማርያም እና ቄስ ወ/ጊዮርጊስ ኪዳኔ	ጥር 30/2011ዓ/ም	466
		2.1.5.2 የመገልገያ ብድር/ትውስታ፣ አደራና ዕቃ ማካማቸት				
221	12	ጥሬ ገንዘብን በአደራ ከመስጠት ጋር በተያያዘ ክርክር የተነሳ እንደሆነ ገንዘቡ በአደራ መልክ መሰጠቱን ለማስረዳት ሊቀርብ ስለሚችል ማስረጃ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ 2742፣ 2782፣ 2779	60204	አቶ ታደሰ ደምሬ እና አቶ ጌታሁን ለቻሞ	ሰኔ 14/2003ዓ/ም	120
222	12	ስለ አስፈላጊ **አደራ** እና የማስረጃ አይነት፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 2782፣ 2800፣ 2802፣ 2472	64887	አቶ አደም የሱፍ እና አቶ አብዱሠላም ሙሐመድ	ሐምሌ 29/2003ዓ/ም	-
223	13	ስለ አስፈላጊ **አደራ** እና የማስረጃ አይነት፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ 2782፣ 2800፣ 2802፣ 2472 **(ጉዳዩ በአደራ የተሰጠ ገንዘብ የሚመለከት ክርክር ነው)**	64887	አቶ አደም የሱፍ እና አቶ አብዱሠላሣ ሙሐመድ	ሐምሌ 29/2003ዓ/ም	236
224	23	**በአደራ የተሰጠ** ገንዘብ መኖርን ለማስረዳት ተቀባይነት የሚኖረዉ ማስረጃ በጽሑፍ የተደረገ የአደራ ዉል እንጂ በሌላ የሰዉ ወይም የሰነድ ማስረጃ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ሀ/ቁ 2782 እና 2472(1)	149861	አቶ ቶዉፊቅ ሊላ እና አቶ ስራጅ ጀማል	ግንቦት 30/2010ዓ/ም	70

225	23	**ገንዘብን በአደራ የማስቀመጥ ዉል** (deposit fund) መነሻነት አደራ ያስቀመጠ ባንክ የአደራ አስቀማጩን ገንዘብ የመጠበቅ፣ ሲጠይቁ ወጪ አድርጎ የመክፈል እና ከአስቀማጩ ዉጪ ለሌላ ሰዉ ያለመክፈል ከዉል የመነጨ ግዴታ ሲኖርበት ይህን ግዴታውን ባይወጣ አስቀማጩ ላይ ሊደርስ ለሚችል ጉዳት ከዉል የመነጨ ኃላፊነት ያለበት ሲሆን ባንኩ የሚቀርብለትን የክፍያ ጥያቄ ሲያስተናግድ፣ ገንዘብ እንዲከፈለዉ ጥያቄዉን ያቀረበ ሰዉ በርግጥም አደራ አስቀማጩ መሆን አለመሆኑን በቅድሚያ የማረጋገጥ ግዴታ የሚኖርበት ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ 896 እና 897	154115	ያዲኒ ራባ እና የኢ/ንግድ/ባንክ አንዋር መስጊድ ቅርንጫፍ	መስከረም 25/2011ዓ/ም	126
		2.1.5.3 የመያዣ፣ ዋስትና ወለድ አግድ ውል				
		2.1.5.3.1 ይርጋ ጊዜ				
226	10	አንድ ውል ህግን የሚፃረር /የሚቃረን/ ነው በሚል እንዲፈርስ የሚቀርብ ጥያቄ በአሥር ዓመት ጊዜ ውስጥ ካልቀረበ በይርጋ የሚታገድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1845	48094	እነ ሙና እንድሪስ እና የኢት/ልማት ባንክ	ግንቦት 10/2002ዓ/ም	188
		2.1.5.3.2 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
227	2	የዕዳ መክፈያ ጊዜ ካለፈ በኋላ ባለገንዘቡ ለባለዕዳው የሚያደረገው የዕዳ ክፍያ ጊዜ ማራዘም ዋሱን ከዋስትናው ነፃ የሚያደርገው ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1928(1) እና (2)	17077	ዝቋላ ስቲል ሮሊንግ ሚል እና አዋሽ ኢንሹራንስ ኩባንያ	ጥቅምት 14/1998ዓ/ም	82
228	5	የመልካም ሥራ አፈፃፀም ዋስትና የሰጠ ወገን ከዋናው ውል አለመፅናት ጋር በተያያዘ የዋስትና ውሉ እንዲፈርስ ሊጠይቅ የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1923(2)	21355	አንበሳ የከ/አው/አ/ድርጅት እና አንበሳ ኢን/ኩባንያ	ሐምሌ 3/2000ዓ/ም	35
229	5	ተራ ዋስ የሆነ ሰው ከባለዕዳው ጋር ተጣምሮ ክስ በቀረበበት ጊዜ ከገባው የዋስትና ግዴታ ሙሉ በሙሉ ከኃላፊነት ነፃ ሊደረግ የሚችለው ዋናው ባለዕዳ ግዴታውን ለባለገንዘቡ ከመወጣቱ ጋር በተያያዘ ስለመሆኑ፣	25115	አቶ ማሞ ጐበና እና አቶ ወርቅነህ ተ/ማርያም	ጥቅምት 5/2000ዓ/ም	39
230	6	በመያዣ በተያዘ የማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ በማሻሻልም ሆነ ሌሎች አዲስ የሚሰሩ ስራዎች መያዣው የሚያጠቃልላቸው ስለመሆኑ፣	27600	ሕብረት ባንክ አክ/ማህበር እና	ታህሳስ 06/2000ዓ/ም	196

		የፍ/ብ/ህ/ቁ 3066		እነ አቶ ጀማል መሐመድ (2)		
231	7	በፍርድ የተቋቋመ መያዣ ላይ ፍርዱ እንዲሰጥ ያደረገው ባለገንዘብ መያዣ በሆነው ንብረት ላይ የቀዳሚነት መብት ያለው ስለመሆኑ እና የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 403 ተፈፃሚነት የአንድ ፍርድ ባለዕዳ ንብረት በእርሱ ላይ የቀረቡትን ገንዘብ ጠያቂዎች ፍላጐት የሚያሟላ ሆኖ በተገኘ ጊዜ ክፍፍሉ ጋር በተገናኘ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 3041፣ 3044፣ 3059/1/ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 403፣ 154	29269	የኢት/ንግድ ባንክ እና እነ አቶ ዋለልኝ አያሌው (2)	ጥቅምት 15/2000ዓ/ም	42
232	7	የማይንቀሳቀስ ንብረት በመያዣነት ከተሰጠ በኋላ በማይንቀሳቀሰው ንብረት ላይ የሚደረግ ማናቸውም የማሻሻል ሥራ የመያዣ ውሉ አካል ተደርጐ የሚወሰድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 3066 አዋጅ ቁ. 97/90	29375	የት/ንግድ ባንክ እና ተስፋዬ ገ/ጊዮርጊስ	ጥቅምት 19/2000ዓ/ም	48
233	7	የማይንቀሳቀስ ንብረት መያዣ በማንኛቸውም ሰነድ ላይ የተመሰረተ ቢሆንም ከተፃፈበት ቀን አንስቶ የማይንቀሳቀሰው ንብረት በሚገኝበት አገር ባለው በማይንቀሳቀስ ርስተ መዝገብ ካልተፃፈ በቀር ምንም አይነት ውጤት የማያስገኝ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 3052፣ 3053፣ 1605፣ 1607፣ 1606	33295	ወ/ሪት ብርሃኔ አበበ እና እነ አቶ ማርቆስ ተርፋ (4)	ግንቦት 21/2000ዓ/ም	51
234	8	የአክስዮን ድርሻ በመያዣነት እንደተሰጠ ሊቆጠር የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2863-2874	39256	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና እነ አቶ ሞሣ ነጋሽ (ሁለት ሰዎች)	ሐምሌ 2/2001ዓ/ም	353
235	8	በፍ/ቤት በንብረት ላይ የሚሰጠው የዕግድ ትዕዛዝ ከፍርድ የመነጨ የመያዣ መብት ተቋቁሟል ለማለት የሚያበቃ ስለመሆኑ፣	39170	የኢ/ንግድ ባንክ እና እነ አቶ ክንዴ አፍራሶ (2)	ሐምሌ 2/2001ዓ/ም	357
236	8	የባለዕዳውን ዕዳ ለባለገንዘብ የከፈለ ወገን በባለገንዘቡ መብቶች ላይ በመዳረግ (subrogation) ባለገንዘቡ የነበረውን መያዣን መሰረት ያደረገ የቀዳሚነት መብት ሊሰራበት የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1968-1974	39778	ሕብረት ባንክ አ/ማ እና አቢሲኒያ ባንክ አ/ማ	ሐምሌ 30/2001ዓ/ም	361
237	8	ስልጣን ያለው የአስተደደር አካል የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለሀብትነቱን አውቆለት የባለሀብትነት የምስክር ወረቀት ከሰጠው ሰው ጋር የተደረገ የንብረቱ የመያዣ ውል የተሰጠው የምስክር ወረቀት የተሰረዘ ቢሆን እንኳን መያዣ ተቀባዩ በቅንልቦና አለመሆኑ ካልተረጋገጠ በስተቀር የፀና ሆኖ የሚቀጥል ስለመሆኑ፣	41388	የኢት/ልማት ባንክ እና እነ አቶ ከፍያለው ሞልቶት (2)	ሐምሌ 30/2001ዓ/ም	381

238	10	በማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ የመያዣ መብት ውጤት የሚኖረው ከተፃፈበት ቀን ጀምሮ እስከ አሥር ዓመት ድረስ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 3058	44800	አቶ አብዱራዛቅ ሐሚድ እና የኢ/ንግድ ባንክ	ጥቅምት 05/2002ዓ/ም	124
239	10	የወለድ አግድ ውል ህጋዊ ነው ሊባል የሚችለው የማይንቀሳቀስ ንብረት መያዣ መቋቋምን የሚመለከቱ ድንጋጌዎችን በመከተል የተደረገ እንደሆነ ስለመሆኑና በዚህ መሰረት ያልተደረገ መሆኑ ውሉን ፈራሽ ሊያደርገው የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 3118፣ 3045፣ 3052	45422	እነ አቶ ፈታኒ ባየህ (7) እና እነ ወ/ሮ አስራት ባየህ (3)	ጥር 13/2002ዓ/ም	147
240	10	ለዋስትና የተያዘ ገንዘብን የአስያዡን ማንነትን ማረጋገጥ እስከተቻለ ድረስ ገንዘቡን ያስያዘበት ደረሰኝ ኮፒን ያቀረበ እንኳን ቢሆን የተያዘው ገንዘብ መመለስ ያለበት ስለመሆኑ፣	53459	አቶ ማሞ ገ/ማሪያም እና ተጠሪ - የለም	ሚያዝያ 12/2002ዓ/ም	386
241	10	በፍ/ብሔር ጉዳይ ህጋዊ ጥበቃ ሊደረግለት የሚችል ዋስትና የሚደረግበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1922	47971	ወ/ሮ ጀቦኒ ቱና እና ወ/ሮ ብርቂ ኢርኮታ	ሚያዝያ 5/2002ዓ/ም	181
242	12	በህግ አግባብ ተመዝግቦ የሚገኝ የመያዣ ውል ተጠቃሚ የሆነ ወገን በህግ የተቀመጠው ጊዜ ከማለፉ በፊት ውሉ እንዲታደስለት ከጠየቀ የንብረቱ አስያዥ ፈቃድ መኖሩ ሳይረጋገጥ ውሉ ሊታደስና ሊመዘገብ ስለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 3058/1/ እና /2/፣ 1632/2/	40109	የኢ/ልማት ባንክ እና አቶ ተክሌ ዋከኔ	ጥቅምት 01/2003ዓ/ም	4
243	12	የዋስትና ግዴታን ቀሪ ለማድረግ የሚቻልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1925/2/	49041	የአ/አ ከተማ አስተዳደር ዋና ኦዲተር መ/ቤት እና አቶ ኤሣው መዓዛ (2)	ህዳር 02/2003ዓ/ም	17
244	12	የመያዣ ውል ስልጣን በተሰጠው አካል ፊት ተደርጐ ለማስረጃነት ዋናውን ሰነድ ማቅረብ ባልተቻለ ጊዜ የዋናው ሰነድ ግልባጭ ስለመሆኑ ሥልጣን በተሰጠው አካል ተረጋግጦ የቀረበ የዋናው ሰነድ ኮፒ እንደ በቂ ማስረጃ ሊወሰድ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2011፣ 2008፣ 2009	56682	የኢ/ንግድ ባንክ እና እነ አንዋር አብዱራህማን (8)	ህዳር 14/2003ዓ/ም	39
245	12	ውሎችን ህገ ወጥ ናቸው ወይም በህግ የተቀመጠውን መስፈርት አላሟሉም (Unlawful contracts or illegal contracts) በሚል ለመለየት የሚቻልበት አግባብ እና የሚያስከትሉት ውጤት፣	43226	ጌታ ትሬዲንግ ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና	የካቲት 7/2003ዓ/ም	58

		በመያዣ ተይዟል በሚል ባለገንዘብ በሆነ ባንክ በሐራጅ ንብረቱ የተሸጠበት ሰው ባንኩ ንብረቱን ለመሸጥ መብት የለውም በሚል /ውሉ እንዲፈርስ/ የሚያቀርበው የመቃወም አቤቱታ በሁለት ወር ጊዜ ውስጥ መቅረብ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 446፣ 447 አዋጅ ቁ. 97/90 አንቀጽ 6 አዋጅ ቁ. 216/92		የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ		
246	12	በሃዋላ የተላከን ገንዘብ ባንክ ለዕዳ ማስመለሻ በሚል ያለፍርድ መያዝ የማይችል ስለመሆኑ፣ በፍትሐብሔር ግንኙነት እዳን ለማቻቻል ስለሚቻልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1838/1/፣ 1840፣ 1841	64203	የኢ/ንግድ ባንክ እና አቶ መሐመድ ሙሳ (4)	ግንቦት 15/2003ዓ/ም	87
247	12	የሚንቀሳቀሱ ንብረቶች በመያዣ (pledge) ለሌላ ሰው ተሰጥተዋል ለማለት የሚቻልበት ሁኔታ እና ውጤቱ፣ መኪና በመያዣነት ተሰጥቷል ለማለት የሚቻልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2825፣ 2832፣ 2830፣ 1186/2/፣ 2828፣ 1727፣ 2930፣ 2027፣ 2028፣ 2054	43582	ራፒድ ኮንስትራክሽን ስራ ተቋራጭ ድርጅት እና ኦርቢስ ንግድና ቴክኒክ ክፍል ሊሚትድ	ሰኔ 28/2003ዓ/ም	114
248	13	በወለድ አገድ ውል መሰረት የማይንቀሣቀስ ንብረቱን ያስያዘ ተዋዋይ ወገን በውል የተገለፀው ጊዜ ካለፈ በኋላም በማናቸውም ጊዜ ዕዳውን ከፍሎ ንብረቱን ለማስለቀቅ የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 3128/2/ 3117-3130	72463	እነ አቶ ንጉሴ ሀይሌ (2) እና አቶ ሁሬሣ ደበል (2)	መጋቢት 26/2004ዓ/ም	209
249	13	አንድ ቀድሞ በመያዣ የተሰጠ የማይንቀሳቀስ ንብረት ካርታ ቁጥሩና የቤት ቁጥሩ ተለውጦ እንዲሁም ቀደም ሲል የነበረው ቤት ፈርሶ በቦታው ላይ አዲስ ቤት ተሠርቶና አዲስ ካርታና የቤት ቁጥር ተሰጥቶ በተገኘ ጊዜ አዲሱን ቤት በመያዣ የያዘ አበዳሪ ቀድሞ የነበረውን ቤት በመያዣ ከያዘው አበዳሪ የቅድሚያ መብት ያለው ስለመሆኑ፣ በፍ/ብ/ህ/ቁ. 3052፣ 3066	75902	የኮን/ቢዝነስ ባንክ አ.ማ እና የኢ/ንግድ ባንክ	ሰኔ 22/2004ዓ/ም	224
250	14	የማይንቀሳቀስ ንብረት መያዣ አመዘጋገብ ጋር በተያየዘ በተፈፀመ ስህተት ንብረቱን በመያዣ የያዘው ወገን የሚደርስበትን ጉዳትና ኪሣራ ኃላፊነቱን በአግባቡና በጥንቃቄ ባለመወጣት ስህተቱን የፈፀመው የሚመለከተው የአስተዳደር አካል ጉዳትና ኪሣራውን በመያዣ በተያዘው ንብረት ዋጋ መጠን ለመክፈል ኃላፊነት ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1640(2)፣ 3052፣ 3053(1)፣ 3081	75743	የዳንግላ ማዘጋጃ ቤት ፍትህ ቢሮ ዐ/ህግ እና እነ የኮን/ክ/ቢዝነስ ባንክ (2)	ህዳር 17/2005ዓ/ም	72

251	14	ከዋስትና ውል ጋር በተገናኘ ዋስ የሆነ ወገን በውሉ ላይ የተመለከተውን ፊርማ የእርሱ አለመሆኑን ወይም የውሉን ቃል በተመለከተ በመካድ በግልጽ ባልተከራከረበት ሁኔታ ውሉ በሁለት ምስክር ፊት የተደረገ አይደለም በሚል የሚቀርብ ክርክር የዋሱን ግዴታ ተፈፀሚነት የሚያስቀር ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1727(2) የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 83፣ 235	79907	ልዩ የገንዘብ እገዛ ተቋም እና እነ ወ/ሮ የወይንሐረግ ትዕዛዙ (2)	ጥር 02/2005ዓ/ም	76
252	14	የማይንቀሳቀስ ንብረት የመያዣ መብት ውጤት የሚኖረው ከተፃፈበት ቀን አንስቶ እስከ አስር ዓመት ድረስ ነው በሚል የተደነገገው ድንጋጌ የይርጋ የጊዜ ገደብን የሚደነግግ ሣይሆን የመያዣ ውሉ ቀሪ የሚሆንበት ወይም በህግ ውድቅ የሚደረግበት (Lapse of Mortgage Right) ስለመሆኑ፣ የማይንቀሳቀስ ንብረትን ለሰጠው ብድር በመያዣ የያዘ ባንክ በመያዣው ላይ ያለው መብቱ በይርጋ ቀሪ የሚሆነው የመያዣ ውሉ ከተመዘገበበት ቀን ጀምሮ አስር ዓመት ከማለፉ በፊት በመያዣ መብቱ መገልገል ያልጀመረ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 3058(1) እና (3)	78444	የኢትዮጵያ ልማት ባንክ እና አቶ ጥጋቡ ተፈራ	ጥቅምት 22/2005ዓ/ም	109
253	15	በመያዣ ውል መነሻነት አንድን የማይንቀሳቀስ ንብረት ከነይዞታው የያዘ ሰው በይዞታው ላይ የንብረቱ ባለቤት ሳይቃወመው ግንባታ የፈፀመ ከሆነ ተጠቃሹ የመያዣ ውል አይፀናም በሚል ተዋዋዬቹ ወደ ነበሩበት እንዲመለሱ ሲደረግ የንብረቱ ባለቤት በመያዣው ይዞታ ላይ የወጣውን የግንባታ ወጪ ግንባታውን ላካሄደው ወገን ለመክፈል የሚገደድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1818፣ 2162	90862	ወ/ሮ ተዋበች ኃይሌ እና ወ/ሮ አያንቱ በዬቻ	ታህሳስ 14/2006ዓ/ም	69
254	15	ከሠራተኛ ቅጥር ውል ጋር በተገናኘ የዋስትና ግዴታ የገባ ሰው የሠራተኛው የቅጥር ውል እንዲሻሻል ወይም እንዲለወጥ ከተደረገ በኋላ ሠራተኛው ከተሻሻለው ወይም ከተለወጠው የቅጥር ውል ጋር በተያያዘ ያለበትን ተጠያቂነት አስመልክቶ አስቀድሞ በገባበት የዋስትና ግዴታ መሰረት ተጠያቂ ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1827(1)	86813	የኢ/ፖስታ አገልግሎት እና እነ ሰሚር መላኩ (3)	መስከረም 22/2006ዓ/ም	77
255	16	የዋስትና ግዴታ ግልፅ መሆን ያለበት ስለመሆኑ ኃላፊነቱም ግዴታ ከተገባለት እዳ ወሰን ለማለፍ እንደማይችል እና እንዲሁም ይህ ለአፈፃፀሙ ግዴታ የተገባለት የእዳ መጠን ወይም የገንዘብ ልክ በዋስትና ውሉ ካልተገለፀ ዋስትናው ፈራሽ ስለመሆኑ፣ ከዚህ በተጨማሪ ገና ለወደፊት ሊደርስ ለሚችል ግዴታ አፈፃፀምም ዋስ ለመሆን እንደሚችል ነገር ግን በግልፅ ለምን ያህል እዳ ተጠያቂ ሊሆን እንደሚችል በግልፅ በውሉ ላይ መስፈር ያለበት ስለመሆኑ፣	94837	አቶ ልዑል ዘድዴ እና አጀመራ የወርቅ ግብይት ማህበር	ሚያዝያ 22/2006ዓ/ም	202

		ፍ/ብ/ህ/ቁ 1922(2) እና (3)፣ 1925(1)				
256	17	የማይንቀሳቀስ ንብረት የመያዣ ውልን በተመለከተ እዳው እንዲከፈል በተወሠነ ጊዜ ሳይከፈል የቀረ እንደሆነ ገንዘብ ጠያቂው የመያዣ መብት ያገኘበትን የማይንቀሳቀስ ንብረት ይወስዳል በሚል የተደረገ ውል ፈራሽ ስለመሆኑ፣ የብድር ውልን በተመለከተ ተዋዋዬች ወለዱ በወር እንዲታሠብ የሚዋዋሉት ውል ፈራሽ ስለመሆኑና በህጉ መሠረት ወለድ ሊታሠብ የሚችለው በዓመት ሥለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ. 3060/1/፣ 1711 እና 2479/1/	102711	ፈንታዮ ፍስሀ እና አቶ ደጀኔ ማርየ	ህዳር 10/2007ዓ/ም	117
257	17	አንድ የንግድ ድርጅት ሲከስር የዕዳ ክፍያን በተመለከተ የድርጅቱን ንብረቶች በመያዣነት ከያዛቸው ባንክ ይልቅ የከሰረው ድርጅት ሰራተኞች የቀዳሚነት መብት ያላቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 167 አዋጅ ቁጥር 97/1990 እንደተሻሻለ	102061	የከሰረው ሆላንድካር ማህበር እና ዘመን ባንክ	የካቲት 6/2007ዓ/ም	354
258	19	አንድ የዋስትና ውል ዋሱ ግዴታ የገባበትን ሃላፊነት መጠን ወይም ልኩ ምንያህል እንደሆነ በዋስትና ውሉ ላይ በገንዘብ ካልተገለፀ በስተቀር ዋስትናው ፈራሽ ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 1922(3)	104061	አቶ ፍቅሬ ግርማ እና አቶ ደስታ ጫምሶ	መስከረም 25/2008ዓ/ም	148
259	19	ለመልካም ስራ አፈፃፀም ለዋስትና የተያዘ ገንዘብ ውሉ እንደውሉ ሳይፈፀም ሲቀር አስያዝ የተያዘውን ገንዘብ በውሉ ለተጎዳው ወገን መክፈል የሚገባው ስለመሆኑ፣ ለመልካም ስራ አፈፃፀም የሚሰጥ ዋስትና ዓይነተኛ ዓላማው በተሰራው ነገር ጉዳት የደረሰበት ተዋዋይ ወገን በገንዘብ ረገድ ለመካስ ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 1815	98348	እነ አቶ ዘሪሁን የኔነህ (5) እና ሃዋሳ ዩኒቨርስቲ	ታሕሳስ 18/2008ዓ/ም	173
260	19	የዋስትና ውል በግልፅ መደረጉና ዋሱ ለግዴታው ዋስ የሆነበት የገንዘብ ልክ በዋስትናው ውል በግልፅ ያለበት ስለመሆኑ፣ ለዋስትናው መሰረት የሆነው ዋናው ጉዳይም ሕጋዊና ግራ ቀኙን የተስማሙበትና የሚታወቅ መሆኑ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 1928፣ 1922 አዋጅ ቁጥር 454/97 አንቀፅ 2(1)	111778	ወ/ት ገንዘብ ስጦታ እና የራያ ቆቦ ወረዳ ዐ/ህግ	ጥሪ 16/2008ዓ/ም	186
261	20	የዋስትና ውል ግዴታ ሰራተኛ ተቀጥሮ በሚያገለግልበት ወቅት ለሚደርሰው የገንዘብና የንብረት መጥፋትና መጉደል ተጠያቂ የሚያደርግ ስለመሆኑ፣	109392	አቶ ሰፋኒያስ ሃ/ማርያም እና ካልዲስ ካፌ	መጋቢት 28/2008ዓ/ም	197

		የፍ/ሀ/ቁ 1933(1)፣ 1897				
262	21	የዕቃ አቅርቦት ውል በአቅራቢው ባለመፈፀሙና ለተወሰደ ቅድሚያ ክፍያ እንዲሆን የቅድሚያ ክፍያ የዋስትና ሰነድ የሰጠ አካል ውል አቅራቢው በውል የገባውን ግዴታ ባለመፈፀሙ ምክንያት በሰጠው **የዋስትና ሰነድ** መሠረት ከዋናው ባለዕዳ ጋር በአንድነትና በነጠላ ኃላፊነት ያለበት ስለመሆኑ፣	106994	ብሔራዊ የኢት/ኢንሹራንስ እና እነ የአማራ ክ/ዘላቂ ግብርና ተሃድሶ ኮሚሽን	ሚያዚያ 24/2009ዓ/ም	248
263	21	በህጉ አግባብ በሕግ ፊት የጸና የወለድ አገድ ዉል መደረጉ ባልተረጋገጠበት የወለድ አገድ ዉል ተቋቋሟል ማለት ስላለመቻሉ፣ የፍ/ሀ/ቁ 3052፣ 3053፣ 3117-3130	117953	አቶ ሰብስቤ አበበ እና ወ/ሮ ፍቅርተ ካህሳይ	ሚያዚያ 30/2009ዓ/ም	258
264	22	የማይንቀሳቀስ ንብረት መያዥያ በማናቸዉም አይነት ሰነድ ላይ የተመሰረተ ሲሆን ከተጻፈበት ቀን አንስቶ የማይንቀሳቀሰዉ ንብረት በሚገኝበት ሀገር ባለዉ በማይንቀሳቀስ ርስት መዝገብ ካልተፃፈ በቀር ማንኛውንም አይነት ውጤት የማያስገኝ ስለመሆኑና ዕዳው እንዲከፈል በተወሰነበት ጊዜ ሳይከፈል የቀረ እንደሆነ ገንዘብ ጠያቂው የመያዣ መብት ያገኘበትን የማይንቀሳቀስ ንብረት ይወስዳል የሚል ስምምነት ሁሉ ተቀባይነት የማይኖረዉ ስለመሆኑ፣ ፍ/ሕ/ቁ 3052 እና 3060	135197	አቶ ደለሳ ሌጅሳ እና እነ አቶ ፍቃዱ ጫላ (2)	ጥር 24/2010ዓ/ም	410
265	23	አንድ የባንክ ሠራተኛ በሥራው አጋጣሚ ያገኘውን የደንበኛ ገንዘብ ከህግ ውጭ ቀንሶ በማስተላለፍና በማውጣት መውሰደ በተረጋገጠበት ሁኔታ ሰራተኛው የወሰደውን ገንዘብ ዋሶቹ ከእርሱ ጋር በአንድነትና በነጠላ ገንዘቡን የመክፈል ኃላፍነት ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ሀ/ቁ 1920፣ 1922 እና 1933	145456	ብርሃን ኢን/ባንክ እና እነ አቶ እዮብ ሙለጌታ ቱሳና	ግንቦት 24/2010ዓ/ም	90
266	25	የቅድሚያ ክፍያ ማገቻ ሰነድ (Advance Payment Guarantee/Bond) በሰነድ ሰጪውና በተጠቃሚው (ቅድሚያ ክፍያ በከፈለው አሰሪ) መካከል የዋስትና ውል የሚያቋቁም ሰነድ በመሆኑ በፍ/ብ/ሕግ ቁጥር 1902 እና ተከታዮቹ ድንጋጌዎችና በአንቀጽ 3271 መሰረት የሚገዛ ስለመሆኑ፣ ዋናውን ውል ለማከራከር ስልጣን ያለው ፍርድ ቤት ተቀፅላውን ውል የሚመለከት ክርክር ተቀብል የመዳኘት ስልጣን ያለው ስለመሆኑ፣	211616	ቡና ኢንተርናሽናል ባንክ አ.ማ እና አዲስ አበባ ቤቶች ግንባታ ፕሮጀክት ጽ/ቤት	ሰኔ 29/2014ዓ/ም	226

		2.1.6 የአስተዳደር ውል				
267	5	በኢትዮጵያ ፖስታ አገልግሎት ድርጅት የተላከ ፖስታ /ዕቃ/ በመጥፋቱ፣ መሠረቁ፣ በመበላሸቱ፣ ወዘተ ምክንያት ካሣ የሚጠየቀው መጠኑም የሚወሰነው የፖስታ አገልግሎት ሕግን ለማሻሻል በወጣው አዋጅ ቁጥር 24/58 መሠረት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 24/58 አንቀፅ 50፣ 51፣ 53 እና 54	24173	የኢ/ፖስታ አ/ድርጅት እና ወ/ሮ አይዳ ሐሰን	ህዳር 11/2000ዓ/ም	76
268	10	የስልክ አገልግሎት ከማግኘት ጋር በተያያዘ በአገልግሎት የክፍያ መጠን ላይ በአገልግሎት ሰጪውና በአገልግሎት ተቀባዩ መካከል አለመግባባት በተፈጠረ ጊዜ የተጠየቀው የአገልግሎት ሒሳብ በእርግጥም ስልኩን በይዞታው ስር አድርጐ የሚጠቀምበት ወገን በተገለገለው መጠን የተመዘገበ ስለመሆኑ በባለሙያ እንዲጣራ በማድረግ እልባት መስጠት የሚያስፈልግ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ 1732	48967	አቶ ሳዲቅ ሐሰን እና የኢት/ቴሌ/ኮርፖሬሽን	ሰኔ 30/2002ዓ/ም	151
269	12	የፍ/ብ/ህ/ቁ 2024/ረ/ እና 2023 ለውሃ ፍጆታ ክፍያ ተፈፃሚነት የሌላቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2023፣ 2024/ረ/	48857	የአ/አ/ው/ፍሳሽ/ባለስልጣ እና የአ/አ/ከተማ ቀበሌ 16/17 አስተዳደር ጽ/ቤት	ታህሳስ 12/2003ዓ/ም	42
270	13	የፍ/ብ/ህ/ቁ 2024(ረ) ድንጋጌ ከስልክ አገልግሎት ክፍያ ጋር በተያያዘ ተፈፃሚነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2024(ረ)፣ 2023፣ 2022	61331	የኢ/ቴሌ/ኮርፖሬሽን እና ሚ/ር ጀርመን ግናሆ	ጥቅምት 10/2004ዓ/ም	175
271	9	የመንግሥት መሥሪያ ቤት በጨረታ አማካኝነት የሽያጭ ውል አካሄዷል ተብሎ ሊገደድ የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1688(2)፣ 3167(1)፣ 1688(2)፣ 3168	37163	የአዋሽ ተፋሰስ ባለስልጣን እና ህያብ ገ/መድህን ብረታ ብረት ማቅለጫ ፋብሪካ	ታህሣሥ 23/2001ዓ/ም	179
272	10	ለጨረታ ማስከበሪያ በሚል የሚያዝ ገንዘብ ጨረታውን ባዘጋጀው አካል ሊወሰድ የሚችለው ተወዳዳሪው ጨረታውን ባሸነፈው መጠን ሆኖ በጨረታው መሠረት ውል ለመፈፀም ፈቃደኛ ያልሆነ እንደሆነ ስለመሆኑ፣	40947	አቶ መዝገቡ መድህኔ እና የአ/አበባ ከተማ አስተዳደር	ህዳር 15/2002ዓ/ም	131
273	12	እቃን ለመግዛት በጨረታ ማስታወቂያ ያወጣ ድርጅት ተወዳዳሪዎች በጨረታ ላይ ከተነገረው የተለየን ዕቃ በማቅረብ ከተወዳደሩ በኋላ ድርጅቱ ተወዳዳሪ የሆነው አካል በጨረታ ሰነዱ ላይ ሞልቶ ያቀረበውን እቃ መሰረት በማድረግ ውል የተዋዋለ እንደሆነ ይህንኑ ውል ለመፈፀም የሚገደድ ስለመሆኑ፣	53968	እነ የምስራቅ ወለጋ ገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ጽ/ቤት (2) እና አቶ ፀጋዬ ነጋ	ህዳር 13/2003ዓ/ም	24

		የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1695/2/				
274	14	ገቢ ለማስገኘት በተዘጋጀ ልዩ የገቢ ማሰባሰቢያ ቴሌቶን በተደረገ ጨረታ ተሣታፊ በመሆን የጨረታውን ገንዘብ በመክፈል መሬት ተረክቦ ለልማት ለማዋል በሚል ጨረታው ተወዳድሮ የጨረታው አሸናፊ የሆነ ወገን ጨረታውን ካዘጋጀው አካል ጋር የውል ስምምነት እንዳደረገ የሚቆጠር በመሆኑ በጨረታ ያሸነፈበትን የገንዘብ መጠን ለአዘጋጁ ለመክፈል የሚገደድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1771(1)፣ 1688(2)፣ 1757	76825	ጭላሎ ኢንተርፕራይዝ ማህበር እና የአዳማ ከተማ የባኩ ሸነን ቀበሌ አስተዳደር ጽ/ቤት	ጥር 14/2005ዓ/ም	79
275	12	ከመንግስት አስተዳደር መ/ቤት ጋር የሥራ ውል ያደረገ ወገን እንደውሉ ለመፈፀም ባልቻለ ጊዜ የአስተዳደር መ/ቤቱ ተዋዋዩ ለውል ማስከበሪያ (contract security) በሚል ካስያዘው ገንዘብ ላይ ውሉ ባለመፈፀሙ የደረሰበትን የጉዳት ኪሣራ መቀነስ የሚችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 430/97 አንቀጽ 43 የመንግስት የግዢ መመሪያ ቁ. 117/5/ሀ-ሐ/	60951	የኢ/መንገዶች ባለስልጣን እና ካንትሪ ትሬዲንግ ኃ/የተ/የግል ማህበር	ግንቦት 19/2003ዓ/ም	83
276	14	አንድ ውል የአስተዳዳር ውል ነው ለማለት በህግ ወይም በተዋዋይ ወገኖች ግልጽ በሆነ ቃል የአስተዳደር መ/ቤት ውል ነው የተባለ እንደሆነ ወይም ደግሞ ተዋዋዮቹ ውል ያደረጉበት ጉዳይ ከህዝብ አገልግሎት ሥራ ጋር ተያያዥና ለሥራ ውሉ አፈፃፀም የአስተዳዳር አካልን (ፍ/ቤትን) ተካፋይነት ያለማቋረጥ የሚጠይቅ መሆኑን እንዲሁም በአጠቃላይ የውሉን አይነትና ባህሪ፣ የውለታውን አይነተኛ ጉዳይ ብሎም የተዋዋዮችን ማንነት መመልከት የሚያስፈልግ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 3132 አዋጅ ቁ. 361/95 አንቀጽ 41(1)(መ)	80464	ወይራ እንጨትና ብረት ሥራ ማህበር እና የአ/አ/የንግድና ኢንዱስትሪ ልማት ቢሮ	ታህሳስ 16/2005ዓ/ም	106
277	14	በተዋዋይ ወገኖች መካከል ውል ባለመፈፀሙ ምክንያት የጉዳት ኪሣራ እንዲከፈል በሚል ጥያቄ በቀረበ ጊዜ በውሉ ለዚሁ ዓላማ ተዋዋዮቹ ካመለከቱት የገንዘብ መጠን በላይ እንዲከፍል ለማስገደድ የማይቻል ስለመሆኑ፣ የመልካም ሥራ አፈፃፀም በንድ መሰረታዊ ዓላማ በውል የተመለከተው ጉዳይ እንደውሉ ስለመፈፀሙ (የሚፈፀም ስለመሆኑ) ለማረጋገጥ ስለመሆኑ፣ አንድን ዕቃ ማቅረብ ጋር በተያያዘ የተደረገ ውልን አስመልክቶ በአቅራቢው በኩል ከእቃው ዋጋ ጋር በተገናኘ በመንግስት የታወቀ የዋጋ ግሽበት መከሰቱ አቅራቢው ውሉን ሙሉ ለሙሉ ለማቋረጥ የሚያስችለው በቂ ምክንያት ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 3183(2)፣ 3188(1)፣ 1731፣ 1734፣ 1732፣ 1889 **(ጉዳዩ የአስተዳደር ውል ሆኑ ስለዳበ አቅርቦት ውል**	69797	ወ/ሮ ሂላላ ሱሌማን እና ጎንደር ዩኒቨርስቲ	ታህሳስ 04/2005ዓ/ም	113

		ክርክር ነው)				
278	17	ከአስተዳደር ውሎች አለመፈፀም ጋር ተያይዞ የወለድ ጥያቄ ሊቀርብ የሚችለው የአስተዳደር መስሪያ ቤቱ በውሉ በተመለከተው መሠረት ከአስራ አምስት ቀን በኋላ ለተዋዋዩ ስለ ገንዘቡ አከፋፈል የሚያስፈልገውን የማረጋገጥ ሥራ ሳይፈጽም የቀረ እንደሆነ ወይም የአስተዳደር መስሪያ ቤቱ የሚፈለግበትን ገንዘብ የማረጋገጥ ሥራ በተፈፀመ በ3 ወር ውስጥ ሳይከፍል የቀረ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ ተቃራኒ የውል ቃል ቢኖርም እንኳን ከአስተዳደር መስሪያ ቤት ጋር የተዋዋለው ሰው መስሪያ ቤቱ ሳይከፍል ለቆየበት ገንዘብ ወለድ ወይም ኪሣራ ለመጠየቅ የሚችለው ሳይከፈል የቆየበት ጊዜ ከ6 ወር በላይ ሲሆን ወይም ውሉን ያደረገው የአስተዳደር መስሪያ ቤት ተዋዋዩን ለመጉዳት ብሎ ያደረገው ወይም ከባድ በሆነ ቸልተኝነትና ወይም ጥፋት ያደረገ ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ. 3196፣ 3197	95797	ደበበ ደረሠ ጠቅላላ ሥራ ተቋራጭ እና የፈንታሌ ወረዳ ውሃ መአድን ኢነርጂ ጽ/ቤት	ጥር 20/2007ዓ/ም	104
279	19	የተዋዮቹ የውል ግንኙነት መሰረት ያደረገው ፕሮፎርማን ሳይሆን ፕሮፎርማን ተከትሎ በፅሑፍ የተደረገን ውል በሆነ ጊዜ በፕሮፎርማው ላይ ተጠቅሶ ነገር ግን ተዋዋዮች የውላቸው አካል አድርገው ያልተሰማሙበት ጉዳይ በፕሮፎርማ ላይ የተጠቀሰ በመሆኑ ብቻ እንደውሉ አካል ተቆጥሮ በተዋዋዮቹ (ከተዋዋዮቹ) በአንዱ ላይ አስገዳጅነት እንዳለው አድርጎ መወሰድ ተገቢ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 2287-2300 ተፈፃሚነት የሚኖራቸው በተሸጠው እቃ ላይ የተገሸው ጉድለት መኖሩ በገዝው የታወቀው ከርክክቡ በሃላ በሆነ ጊዜ ስለመሆኑ፣	99667	ቻኩ ቢዝነስ ማህበር እና ናሽል ሞተርስ ኮርፖሬሽን	መስከረም 27/2008 ዓ/ም	155
280	22	የአስተዳደር መስሪያ ቤቶች ውልን የሚመለከቱ ጉዳዮች በግልግል ዳኝነት (አርቢትሬተር) እንዳይዳኙ የተጣለው ገደብ ወይም ክልከላ ገላጋይ ዳኛ (አድጁዲኬተር) ጋር በተያያዘም ተፈጻሚነት ያላቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 315/2/ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1678/ለ/፣ 3131 እና 3132/ለ/	127459	ጣና የውሃ ጉድጓድ ቁፋሮ እና ኢንዱስትሪ ማህበር	መስከረም 23/2010ዓ/ም	2
281	22	አንድ ውል በይዘቱ የአስተዳደር ውል ሲሆን የአስተዳደር አካል ወይም መንግስት ውሉን ለመሰረዝ መብት ያለው ስለመሆኑና ሌላኛው ወገን በውሉ መፍረስ የደረሰበት ጉዳት ካለ ከመጠየቅ በስተቀር ውሉ እንዲሻሻል ሆነ ለስራ ማስኬጃ የተቀበለውን ቅድመ ክፍያ ላለመመለስ የሚያቀርበው መከራከሪያ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 1815፣ 3180 እና 3181	129534	የሊቦከምከም ወረዳ ጤና ጥበቃ ጽ/ቤት እና እነ እናትነሽ ዘለቀ (2)	መስከረም 24/2010ዓ/ም	134

282	12	የከተማ ቦታ ውልን መሰረት በማድረግ በሊዝ የሚሰጥበትና ውሉ ሊቋረጥ የሚችልበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ. 272/94 አንቀጽ 15/1-ለ/፣ 16	54596	የአ/አ/የመሬት ልማትና አስተዳ/ቦርድ እና ወ/ሮ ላቀች መንግስቴ	የካቲት 09/2003ዓ/ም	65
283	21	የሊዝ ውል ሊቋረጥ ወይም ሊፈርስ ስለሚችልባቸው መሰረታዊ ምክንያቶች፣ የሊዝ አዋጅ ቁ. 272/94 አንቀጽ 15/1/	109194	የጎንደር ከ/አ/አገልግሎት ጽ/ቤት እና እስማኤሌ አህመድ ማህበር	ታህሳስ 25/2009ዓ/ም	230
284	22	በሊዝ አዋጅ ቁጥር 272/94 እና አዋጁን ለማስፈጸም በወጣዉ የትግራይ ክልል ደንብ መሰረት የአምልኮ ቦታዎች በመንግስት የሚሰጡ መሆናቸዉን ቢደነግጉም ከግለሰቦች እንዳይገዛ በግልጽ ክልከላ የማያደርግ ስለመሆኑ፣ አንድ ውል ህገወጥ ነው በሚል ምክንያት ፈራሽ ሊሆን የሚችለው የውሉ መሰረት የሆነው መብትና ግዴታ በህግ በተከለከለ ነገር ላይ መደረጉ ሲረጋገጥ ስለመሆኑ፣ ሊዝ አዋጅ ቁጥር 272/94 እና አዋጁን ለማስፈጸም የወጣ የትግራይ ክልል ደንብ ቁጥር 62/2002 እና የፍትሐብሄር ህግ አንቀጽ 1716	124725	የሽሬ አንዋር መስጊድ እና እነ ወ/ሮ ትኑር ፍትዊ (6)	ጥቅምት 29/2010ዓ/ም	8
		2.1.7 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
		2.1.7.1 ይርጋ ጊዜ				
285	8	ክርክር የሚካሄድበት ጉዳይን አስመልክቶ በህግ ተለይቶ የተቀመጠ የይርጋ ጊዜ የሌለ እንደሆነ ስለ ውሎች በጠቅላላ በሚለው ክፍል የተመለከተው የይርጋ ጊዜ ተፈፃሚነት የሚኖረው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1677፣ 1845 **(ጉዳዩ የይዞታ ባለቤትነት ክርክር ነው)**	34940	ወ/ሮ ሐጅራ አብሮ እና አቶ ሐሺም ሐጂ አሊዩ	ታህሣስ 28/2001ዓ/ም	329
286	10	**የእቁብ ገንዘብ** ይከፈለኝ ጥያቄ በይርጋ ደንብ የሚገዛ እንጂ በፍ/ብ/ህ/ቁ 2024 ሥር በተመለከተው የህሊና ግምት የሚሸፈን ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2024	46019	የደሣለው ፋንታ ወራሾች እነ ሙሉጌታ ደሣለው እና አየለ ደበላ	ሐምሌ 20/2002ዓ/ም	173

		2.1.7.2 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
287	12	በማህበር አባላት ስምምነት የሚወጣ ደንብን አስመልክቶ በማህበሩ አባላት መካከል ብሎም በማህበሩ እና በአባላት መካከል የሚነሱ አለመግባባቶችን እልባት ለመስጠት በፍትሐብሔር ህጉ ውስጥ ስለ ውሎች በጠቅላላው የተመለከቱት ድንጋጌዎች ተፈፃሚ ሊሆኑ የሚችሉ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1676/1/ **(ጉዳዩ በማህበር አባላት ያለ ክርክር ሆኖ ከግልግል ዳይነት ተያይዞ የቀረበ ነው)**	54312	አቶ ሃይላይ ተክላይ እና ውቁር የጨው አምራቾች ማህበር	ህዳር 28/2003ዓ/ም	27
288	12	ተዋዋይ ወገኖች ውል ለማድረግ ነፃ ቢሆኑም ህግ የወሰናቸውና የከለከላቸውን ነገሮች ባለመገንዘብ /ባለማክበር/ የሚደረጉ ውሎች የማይፀኑ እና የማይፈፀሙ ስለመሆናቸው፣ በመንግስትና በህዝብ መሬት ላይ ግለሰቦች አንዱ ሰጪ ሌላው ደግሞ ተቀባይ በመሆን የባለቤትነት መብት ሊመሰርቱ የማይችሉ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1716 **(ጉዳዩ የቤት ወሰን ምልክት ስምምነትና ይዞታ ክርክር ነው)**	58157	አቶ ዮሐንስ ታደሰ እና ወ/ሮ አማረች መንገሻ	ሚያዝያ 06/2003ዓ/ም	107
289	12	**የጠፋ ዕቃን ላገኘ ወይም ሌላ ነገር ለፈፀመ ሰው ሽልማት ይሰጠዋል** ተብሎ በተለጠፈ /በተነገረ/ ማስታወቂያ ወይም በአደባባይ ሊታወቅ በሚችል ሌላ አይነት ማስታወቂያ መሰረት ዕቃውን አግኝቶ የመጣ ወይም የተባለውን ሥራ የፈፀመ እንደሆነ የተስፋ ቃሉን የሰጠው ሰው የተገለፀውን ሽልማት /የገባውን ቃል/ የመፈፀም ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ በውል የተገባ ግዴታ ፍፁም የማይቻልና የማይሞከር ነው ለማለት ተዋዋይ ወገን ብቻ ሳይሆን ማንም ሰው ሊፈጽመው የማይችለው ግዴታ መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣ በአንድ ከተማ የሚገኝና መጠኑ ተለይቶ የታወቀ የመኖሪያ ቤት መስሪያ ቦታ በሽልማት መልክ ለመስጠት በውል የተገባ ግዴታ ሊፈፀም የማይችል ነው ሊባል የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1715፣ 1741-1762፣ 1714፣ 1711፣ 1736፣ 1734፣ 1689	62146	ወ/ሪት ፍሬወይኒ ቴዎድሮስ እና ተርካንሬ ፕሮሞሽንና የማስታወቂያ ስራ ድርጅት	ሐምሌ 12/2003ዓ/ም	135
290	13	እንደ ውል አልተፈፀመልኝም በሚል የጉዳት ኪሣራ ጥያቄ በቀረበ ጊዜ ፍ/ቤቶች የጥያቄ አቅራቢውን ተነፃፃሪ የውል ግዴታ ግምት ውስጥ በማስገባት የጉዳት ኪሣራ ሊወሰኑ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1771፣ 1802 **(ጉዳዩ አብሮ ለመስራት የተደረገ ውል የሚመለከት ክርክር ነው)**	69915	ሻምበል ይኩኖ ለገሠ እና አቶ መሐመድ በሽርና ቤተሰቦቹ ጨው አምራች ማህበር	ሚያዝያ 25/2004ዓ/ም	211

291	19	በፅሑፍ የተደረገ ውል ውስጥ እማኞች በመሆን የፈረሙ ምስክሮች ስለ ውሉ መሆር አለመኖር እንዳያስረዱ ክልከላ ማድረግ ተገቢ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 2005 **(ጉዳዩ የተወሰደ በሬ ለመመለስ የተደረገ ውል ክርክር ነው)**	106535	አቶ ረዲ ተፈራ እና እነ አቶ ረዲ ተፈራ (2)	ጥር 17/2008ዓ/ም	191
292	21	**የህብረት ሥራ ማህበር ውስጥ ያለ የማህበር አባል** ዕጣውን ወይም ጥቅሙን ሲያስተላልፍ ሊከተለው ስለሚገባ አካሄድ፣ አዋጅ ቁጥር 147/91 አንቀፅ 19	113013	ወ/ት ማህሌት እንዲለ እና እነ አህመድ አለም (2)	ሚያዚያ 25/2009ዓ/ም	254
293	23	አንድ ጉዳይ ከውል መተካት አንፃር እንዲታይ ይተካል በተባለው እና ተተክቷል በሚባለ ውሎች መካከል ያለው የውለታ ጉዳይም ሆነ የውለታው ምክንያት በይዘቱ አዲስ መሆን እንዳለበትና ይህንኑ በውለታውም አይነት ሆነ ከውለታው ምክንያት አንፃር ታይቶ አዲስ የሆነው ውል ቀደም ሲል ተደርጎ በነበረው ውል ላይ የተመለከቱትን ግዳታዎች በማያጣራጥር አኳኋን ሊያስቀር የሚችል ፈቃድ ከተዋዋይ ወገኖች እንዲኖር አስፈላጊ ስለመሆኑ እና ውልን ከማሻሻል ጉዳይ አንፃር ሊታይ የማይገባ ስለመሆኑ፣ በፍ/ህ/ቁ 1826 እና 1828 **(ጉዳዩ ምግብ የማቅረብ ውል ክርክር ነው)**	148158	አቶ በትግለ ከበደ እና ሸሬ ማረሚያ ቤት	ግንቦት 30/2010ዓ/ም	105
		2.2 በሌላ ዘርፍ ያሉ ውል የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሜ የተቀመጡ)				
		2.2.1 በአሰሪና ሰራተኛ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
1	2	በድርጅት ውስጥ የስራ መሪ የሆነ ሰራተኛ ከአሰሪው ጋር ያለው የስራ ክርክር የሚገዛው **በፍትሐብሔር ህጉ የስራ አገልግሎት መስጠትን ስለሚመለከቱ ውሎች ክፍል** በተመለከቱት ድንጋጌዎች ስለመሆኑ እና **የስራ ውሉ** ተቋርጦ የስራ መሪው ስራ ላልሰራበት ጊዜ ደመወዝ የሚያገኝበት የህግ ምክንያት ስላለመኖሩ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2534፣ 2540፣ 2541(1)	18307	ንብ ትራንስፖርት አ.ማ. እና አቶ ተገኑ መሸሻ	ጥቅምት 25/1998ዓ/ም	142
2	8	በአሰሪና በሠራተኛ መካከል **የሥራ ውል** ግንኙነት አለ ለማለት የሚቻልበት አግባብ፣	03171	የኢት/ኤሌ/ሃይል ኮርፖሬሽን እና ወ/ት ትርሲት ደገፋ	ህዳር 16/2001ዓ/ም	132
3	9	አሠሪና ሠራተኛ **የሥራ ውል** መቋረጥ ጋር በተያያዘ በሥራ ውሉ ላይ የሚያመለክቱት ሁኔታ የአሰሪና ሠራተኛ ህጉን	50205	የኢት/ጅቡቲ ም/ባቡር ድርጅት	መጋቢት	246

		እስካልተፃረረ ድረስ ተግባራዊ ሊደረግ የሚገባ ስለመሆኑ፣		እና አቶ ምናለ በሪሁን	20/2002ዓ/ም	
4	9	በክረምት ወቅት የማስተማር ሥራ እንዲሠራ የሚያዝ ግልፅ ደንብ ወይም መመሪያ የሌለ እንደሆነ ወይም አስተማሪው በክረምት ወራት ለማስተማር የገባው **የውል ግዴታ (ስምምነት)** በሌለ ጊዜ በክረምት ወቅት ሥራን ለመስራት ፈቃደኛ አልሆነም በሚል ከሥራ ሊሰናበት የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 13(1)	45170	የቅድስት ማሪያም አፀደ ህፃናት የመጀመሪያ ደረጃ ት/ቤት እና መ/ት ሲሳይ ሙሉጌታ	ሐምሌ 8/2002ዓ/ም	287
5	14	**የጥብቅና** ሙያ አገልግሎት ለመስጠት ፈቃድ ያለው የህግ ባለሙያ በሙያው አገልግሎት ለመስጠት ከ3ኛ ወገን ጋር በሚያደርገው ውል የሚፈጠረው ግንኙነት **በእውቀት ሥራ ውል** ላይ የተመሠረተ እንጂ ሠራተኛውን እንደ የስራ መሪ ወይም ተቀጣሪ የማያስቆጥረው ስለመሆኑ፣ በአዋጅ ቁ. 377/96 የማይገዛ ስለመሆኑ፣	81405	አቶ አህመድ ሲራጅ እና የአወሊያ ዋና ማስተባበሪያ ጽ/ቤት	ጥር 29/2005ዓ/ም	19
6	17	አንድ ባለሙያ በአሠሪው ቁጥጥር ሳይሆን በራሱ የሙያ ኃላፊነት የሙያ አገልግሎት ለመስጠት ከአንድ አሠሪ ጋር **ውል** ሲኖረው ጉዳዩ የሚገዛው በአሠሪና ሠራተኛ ህግ ስላለመሆኑ፣ ከአንድ ባለሙያ ጋር **የሙያ ግልጋሎት ውል** ያለው አሠሪ ውሉን በማናቸውም ጊዜ ማፍረስ ሥለመቻሉ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 3 ንዑስ አንቀስ /1//2/ የፍ/ህ/ቁ. 2140፣ 2646/1/፣ 2638/1/	101396	አዲስ አጠቃላይ ሆስፒታል እና ዶ/ር ምስራቅ ጥላሁን	ታህሳስ 21/2007ዓ/ም	55
7	15	**የስራ ውል** የሚመሠረተው ማንኛውም ሰው ደመወዝ እየተከፈለው በአሰሪው መሪነት በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ ለተወሰነ ወይም ላልተወሠነ ጊዜ ወይም የተወሰነ ሥራ ለአሰሪው ለመስራት የተስማማ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 2(3),4	81814	እነ ወ/ት ፌቨን የሺጌታ (12 ሰዎች) እና የኢትዮጵያ አየር መንገድ	ሐምሌ 18/2005ዓ/ም	24
8	17	አንድን ሰው ሠራተኛ ነው ለማለት **በቅጥር ላይ የተመሰረተ የሥራ ግንኙነት መኖር፣** ሠራተኛው አገልግሎት የመስጠት ግዴታ ያለበት መሆኑ፣ ሊሰጥ የሚገባውን አገልግሎት መቼ ሊያከናውን እንደሚገባና እንዴት ማከናወን እንደሚኖርበት አሰሪው የመቆጣጠር ስልጣን ያለው ስለመሆኑ መረጋገጥ ያለባቸው ስለመሆኑ፣ አንድን አደጋ በስራ ላይ የደረሰ ነው ለማለት ሠራተኛው ስራውን በማከናወን ላይ እያለ ወይም ከስራው ጋር ግንኙነት ባለው ሁኔታ ከራሱ ውጪ በሆነ ምክንያት ወይም በአካሉ በማንኛውም ክፍል ተፈጥሯዊ እንቅስቃሴ ላይ በድንገት የደረሰበት ጉዳት ስለመሆኑ፣	105555	እነ መፍትሄ ሙጫ (ሶስት ሰዎች) እና አቶ ዑስማን አሊ	መጋቢት 18/2007ዓ/ም	91

		አዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀፅ 2.4፣58.96፣97፣107፣110				
		2.2.2 በፍትሐብሔር ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
9	6	የሦስተኛ ወገን ጣልቃ ገብ ተከሳሽ ኃላፊነት የሚመነጨው ከተከሳሹ ኃላፊነት ስለመሆኑ እና የሦስተኛ ወገን ተከሳሽ ተጠያቂ የሚሆነው ከህግ ወይም **ከውል የመነጨ ግዴታ** ሲኖር ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 43(1)	34313	የኢት/መ/ባለስልጣን እና ከበደ ታደሰ	መጋቢት 25/2000ዓ/ም	155
10	6	**ከመሬት ሽያጭ ውል** ጋር በተያያዘ የሚቀርብ አቤቱታ የክስ ምክንያት የሌለውና በፍ/ቤት ሊስተናገድ የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 231(2)	27739	አቶ ድንቁ ገላው እና ወ/ሮ ዋለ እሸቴ	ጥቅምት 28/2000ዓ/ም	81
11	12	በፍርድ ቤት የእግድ ትዕዛዝ የተሰጠበትን የማይንቀሳቀስ ንብረት በተመለከተ የእግዱ ትዕዛዝ ተጥሶ ውል ለማዋዋል ስልጣን በተሰጠው አካል ፊት በተደረገ **የሽያጭ ውል** ለሦስተኛ ወገን በተላለፈ ጊዜ ሊኖር ስለሚችል ውጤት፣ እግዱ ተጥሶ በተከናወነው ተግባር መብቱ የተጐዳበት ሰው የእግዱን ትዕዛዝ በጣሰው ወይም እንዲጣስ ምክንያት በሆነው አካል ላይ ተገቢውን አቤቱታ በማቅረብ መብቱን ለማስከበር የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 156 አዋጅ ቁጥር 334/95 አንቀጽ 15/2/ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1204፣ 1206፣ 1184፣ 1185፣ 1195	61637	ዶ/ር አልሑሴን በድልገዋድ እና እነ ወ/ሮ ገነት ሐድጐ (2)	ሐምሌ 11/2003ዓ/ም	380
12	15	**የማይንቀሣቀስ ንብረት (ቤት) ሽያጭ ውል** ጋር በተገናኘ ሻጭ በውሉ መሠረት የቤቱን ስመ-ንብረት የሚመለከተው አካል ወደ ገዢው ለማዞር እንዲችል በሚመለከተው ክፍል ቀርቦ ተገቢውን እንዲፈፀም በማለት ገዥ የሚያቀርበው ክስ የክስ ምክንያት የለውም ሊባል የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 231(1)(ሀ)፣ 33(2-3)፣ 222፣ 224	82234	አቶ አየለ መኮንን እና እነ ወ/ሮ ጦቢያው ወንድም ገዛው (6)	የካቲት 26/2005ዓ/ም	130
13	9	የማይንቀሳቀስ ንብረትን **ለሰጠው ብድር በመያዣነት** የያዘ ባለገንዘብ ባንክ መብቱ በይርጋ እስካልታገደ ድረስ የያዘውን ንብረት በጨረታ ለመሸጥ የሚገደድበት ተለይቶ በህግ የተቀመጠ የጊዜ ገደብ የሌለ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ 97/90 አዋጅ ቁ 216/92 አንቀፅ 2 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 394-449	44883	አቶ ፈንታ ምህረቱ እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	መጋቢት 8/2002ዓ/ም	328
14	9	ተከራካሪ ወገኖች ጉዳያቸውን **በእርቅ** ለመጨረስ የተሰማሙና ይሄንኑም **ስምምነት** ለፍ/ቤት በማቅረብ ያስፀደቁ በሆነ	52752	እነ ከድር ሐጂ (2)	ሰኔ	355

		ጊዜ ስምምነቱ እንደ ፍርድ ቤት ውሣኔ ተቆጥሮ መፈፀም ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 277		እና እነ አሚን ዑስማን (2)	16/2002ዓ/ም	
15	15	**አንድ ስምምነት** በፍ/ቤት ሊፀድቅ የሚችለው ጉዳዩ ስልጣን ባለው ፍ/ቤት በመታየት ሂደት ላይ እያለ ተከራካሪ ወገኖች ጉዳዩን በስምምነት የጨረሱ መሆኑን ገልፀው ይኼው ስምምነት ለህግና ለሞራል ተቃራኒ ያለመሆኑ ሲረጋገጥ ስለመሆኑ፣ ከፍርድ ቤት ውጪ በሚደረግ **እርቅ ወይም ግልግል** መሰረት ያለመግባባትን ያስቀሩ ወይም ለጉዳያቸው እልባት ያገኙ ሰዎች የእርቁን ወይም የግልግሉን ስምምነት በፍርድ ቤት ማስመዝገብ ወይም ማስፀደቅ የማያስፈልጋቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 277 የፍ/ብ/ህ/ቁ 3312 እና 3324	85873	እነ ወ/ሮ ኒኢማ አባድጋ አባዋጂ እና አቶ ጣሐ ጀማል አደም	መጋቢት 13/2005ዓ/ም	108
16	19	ፍ/ቤት በተዋዋዮቹ መሃል የተደረገ **ውል (የእውቅ ስምምነት)** ህጋዊነታቸውን ሳይረጋገጥ ሊያፀድቅበት የሚችልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 1731 የፍ/ስ/ስ/ሕ/ቁ 277	109497	እነ አቶ አግማስ ኡመር (2) እና አቶ ኡመር አሳዮ	ለካቲት 03/2008ዓ/ም	63
17	20	ተከራካሪ ወገኖች በፍርድ ቤት የሚከራከሩትን ጉዳይ በእርቅ መጨረስ የሚችሉና **የእርቅ ውሉን** ጉዳዩን ለሚያየው ፍርድ ቤት አቅርበው ማፀደቅ እንደሚችሉ ፍርድ ቤት ቀርቦ የፀደቀ የእርቅ ውል ስምምነት በፍርደ ቤት የተሰጠ ውሳኔ ያህል አስገዳጅነት እና ተፈፃሚነት ያለው ከመሆኑ ባሻገር በዚህ እርቅ ውል ተካፋይ ያልሆነ መብቴን ተነክተዋል የሚል ወገን የፍርድ መቃወምያ ሊያቀርብ የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ስ/ስ/ሕ/ቁ 276፣ 277(1) እና 358	114623	እነ ሃጂ አባመጫ (2) እና የኦሮሙያ ክልል ደንና ዱር አራዊት ድርጅት (2)	ለካቲት 22/2009ዓ/ም	124
18	24	ተከራካሪ ወገኖች ጉዳያቸው በሽማግሌዎች እንዲታይ ወደውና ፈቅደው ከተስማሙ በኋላ **ሽማግሌዎች የሰጡት ውሳኔ** ባለበት ሁኔታ በሕጉ በተዘረጋው ሥርዓት ይግባኝ በመጠየቅ እንዲታረም ከማድረግ በስተቀር አዲስ ክስ ማቅረብ ተገቢ ስላለመሆኑ፣ በፍ/ሕ/ቁ 3325 የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 244/2-ረ/	161062	አቶ መሀዱ ሽረፊ እና አቶ ሻፉ ሽረፊ	ታሕሳስ 26/2011ዓ/ም	7
19	24	አንድ የእርቅ ስምምነት በፍርድ ቤት ተረጋግጦ ከተመዘገበ በኋላ **የእርቅ ስምምነቱ** የፀደቀበት መዝገብ ባለበት ሁኔታ የእርቅ ስምምነቱን ለማሰረዝ በሌላ መዝገብ አዲስ ክስ ማቅረብ የሚቻልበት የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 274፣ 277	162106	ወ/ሮ ሙሉ ወንድሙ እና እነ ወ/ሮ ዘመኗ ድንቁ	ጥር 3/2011ዓ/ም	79

20	8	ተከራካሪ ወገኖች የይግባኝ መብታቸውን አስቀርተዋል /ትተዋል/ ለማለት የሚቻለው የነገሩን አካባቢያዊ ሁኔታ ሙሉ በሙሉ በተረዱበት ደረጃ እርስ በርሳቸው **ስምምነት** ባደረጉ ጊዜ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 350(1) እና (2)	37678	ድራጋዶስ ጄ ኤንድ ፒ.ጆይንት ቬንቸር እና ሳባ ኮንስትራክሽን ማህበር	ህዳር 18/2001ዓ/ም	23
21	22	አንድ ውል በይዘቱ **የአስተዳደር ውል** ሲሆን የአስተዳደር አካል ወይም መንግስት ውሉን ለመሰረዝ መብት ያለው ስለመሆኑና ሌላኛው ወገን በውሉ መፍረስ የደረሰበት ጉዳት ካለ ከመጠየቅ በስተቀር ውሉ እንዲሻሻል ሆነ ለስራ ማስኬጃ የተቀበለውን ቅድመ ክፍያ ላለመመለስ የሚያቀርበው መከራከሪያ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁጥር 1815፣3180 እና 3181	129534	የሊቦከምከም ወረዳ ጤና ጥበቃ ጽ/ቤት እና እነ ወ/ሮ እናትነሽ ዘለቀ (2 ሰዎች)	መስከረም 24/2010ዓ/ም	134
22	21	***ያለዋጋ ወይም በደመወዝ የሚሰጥ አደራ ሰጭና አደራ ተቀባይ*** ስምምነት ካላደረጉ በስተቀር በአደራ የሚቀመጥ ዕቃ ዋጋ የማይከፈልበት ስለመሆኑና አደራ ሰጭው አደራ ተቀባዩ ዕቃውን በመልካም አያያዝ ለማኖር ያወጣውን ወጭ ሁሉ ሊከፍለው የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ. 2788 እና 2793/2/	119571	አቶ ባብሶ ቃልቦሬ እና ወ/ሮ ኩዘይማ ሁሴን	ህዳር 14/2009ዓ/ም	50
23	24	አንድ በዉጭ አገር የተሰጠ ፍርድ በኢትዮጵያ ፍርድ ቤቶች ለማስፈጸም በኢትዮጵያ እና ፍርድን በሰጠዉ ፍርድ ቤት አገር መካከል ይህን አስመልክቶ የተደረገ ስምምነት **(bilateral agreement)** ባይኖርም በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 458 ስር የተመለከቱት ቅድመ ሁኔታዎች መሟላታቸዉ ከተረጋገጠ የኢትዮጵያ ፍርድ ቤቶች ፍርድን ተቀብለዉ ማስፈጸም የሚችለ ስለመሆኑ፣ ፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 456፣ 458	161597	ወ/ሮ ፍርህይወት ገበየሁ እና አቶ ዘሪሁን ተፈራ	ግንቦት 27/2012ዓ/ም	118
		2.2.3 በንግድ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
24	7	የሚተላለፉ የገንዘብ ሰነዶች የተዋዋይ ወገኖች መብትና ግዴታዎች የሚፈጠሩባቸውና የሚረጋገጡባቸው በመሆናቸው **የውል ህግ መሰረታዊ ድንጋጌዎች መሟላታቸው አስፈላጊ ሁኔታ ስለመሆኑ፣** የንግድ ህግ ቁ. 715, የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1706, 1679	20232	አቶ ትዕግስቱ ብዛ እና አቶ ይሃ ይብሬ	ሐምሌ 24/1999ዓ/ም	9
25	7	የንግድ ድርጅት /መደብር/ ላይ ያለ መብት የድርጅቱ ንግድ የሚካሄድበትን **ቤት የኪራይ መብት** የሚያካትት ስለመሆኑ፣	33760	ሐጂ ታጁ ለገሠ እና የጎንደር ከተማ የመሃል አራዳ ቀበሌ አስተዳደር	መጋቢት 18/2000ዓ/ም	394

		የንግድ ህግ ቁጥር 127				
26	12	ቼክ ጋር በተያያዘ የሚቀርብ የፍትሐብሔር ክስ ለቼኩ መፃፍ /መውጣት/ ምክንያት ከሆነው **ውል ጋር** ተገናዝቦ ሊታይ የሚገባ ስለመሆኑ፣ **ውልን መሠረት በማድረግ** የተፃፈ ቼክ ሌላው ወገን የውል ግዴታውን በአግባቡ አልተወጣም በሚል ምክንያት ብቻ ቼኩን የፃፈው ወገን በቼኩ ከመጠየቅ ነፃ ሊሆን የማይችል ስለመሆኑ፣ የንግድ ሕግ ቁጥር 717	55077	ወ/ሮ ጥሩወርቅ ዘገኑ እና አቶ ግደይ አብርሃ	ህዳር 28/2003ዓ/ም	501
27	8	የአክስዮን ድርሻ **በመያዣነት** እንደተሰጠ ሊቆጠር የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2863-2874	39256	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና እነ አቶ ሞሣ ነጋሽ (ሁለት ሰዎች)	ሐምሌ 02/2001ዓ/ም	371
28	9	የጋራ ሀብት የሆነ ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር እንደሌላ ማናቸውም ንብረት ባለበት ሁኔታ በዓይነት **ሊከፋፈል ወይም ደግሞ በሃራጅ ሊሸጥ** የማይችል ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁ. 542	34945	ወ/ሮ መስታወት በላቸው እና አቶ ለገሠ ሣህሉ	ህዳር 2/2001ዓ/ም	146
29	9	የንግድ መደብርን **የተከራየ** ወገን ይህንኑ የንግድ መደብር ለሌላ ሶስተኛ ወገን ያለአከራዩ ፈቃድ ማከራየት ስለመቻሉ፣ የንግድ ህግ ቁጥር 145	31264	ወ/ሮ እመቤት መኰንን እና ወረዳ 20 ቀበሌ 29 አስ/ጽ/ቤት	ጥር 5/2001ዓ/ም	148
30	9	በፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 1161 ላይ ግዙፍነት ያለው ተንቀሳቃሽ ነገር ጋር በተያያዘ በቅን ልቦና ዋጋ ሰጥቶ ስለመዋዋል የተመለከተው ድንጋጌ የንግድ መደብርን በተመለከተ ተፈፃሚ ሊሆን የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1161 የንግድ ሕግ ቁ. 124	34586	አቶ ያለው ድልነሳው እና እነ ወ/ሮ ብርቅነሽ ሸዋረጋ (አራት ሰዎች)	ጥር 28/2001ዓ/ም	151
31	15	የንግድ መደብር **ኪራይ** ከንግድ ቤት ኪራይ የተለየ ስለመሆኑ፣ የንግድ መደብር የተከራየ ሰው ያለአከራዩ እውቅና እና ፈቃድ መደብሩን ለ3ኛ ወገን በኪራይ አሳልፎ ለመስጠት ስለመቻሉ፣ የንግድ ህግ ቁ. 127 (ሐ), 145(ለ),	79561	አቶ ፀጋዬ አማን ለጃ እና በየካ ክፍለ ከተማ የወረዳ 08 አስተዳደር ጽ/ቤት	የካቲት 11/2005ዓ/ም	221

32	19	የህንጻ ኪራይ ውል ካለቀ በኋላ የታጣ ገቢ የኪራይ ዋጋ በሚያጠራጥር ጊዜ የማዘጋጃ ቤት ባለስልጣኖች በወሰኑት ታሪፍ መሠረት ወይም ታሪፍ የሌለ እንደሆነ የበታዎች ልማድ በመከተል መወሰን የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ሕ/ቁ. 2950/2/	105628	ዩኒቨርሳል ሜታልስና ሚኒራልስ ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና በስፋት ትሬዲንግ ኃ/የተ/የግ/ማህበር	ጥቅምት 24/2008ዓ/ም	372
33	23	በንግድ መደብር ውስጥ የሚገኙ ግዙፍነት ያላቸው እንደ መሰሪያዎች፣ የቤት ዕቃዎችና ሸቀጥ ያሉ ንብረቶች ባለሀብትነትን ንብረቱን በመግዛት ወይም በሌላ አኳኃን ያገኘው ወይም በኑዛዜ የተሰጠው ሰው ንብረቱን በእጁ ባደረገው ጊዜ የሚተላለፍለት ስለመሆኑና ተቃራኒ ማስረጃ እስካልቀረበ ድረስ የእነዚሁ ንብረቶች ባለሀብት ስለመሆኑ በሕጉ ግምት የሚወሰድበት ስለመሆኑ፣ በፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 1186 (1)፤ ንግድ ሕጉ በቁጥር 128	153890	ወ/ሮ እመቤት ዳኛቸው እና እነ አቶ ይስማው ዘገየ (2 ሰዎች)	መስከረም 23/2011ዓ/ም	179
34	25	**የብድር ውል** የአራጣ ውል ነው ለማለት መሟላት የሚገባቸው ሁኔታዎች፣	178414	እነ ወ/ሮ ገነት በላቸው (2 ሰዎች) እና አቶ ዮሴፍ አከበረኝ	ሚያዚያ 26/2012ዓ/ም	415
35	13	ስለ የገንዘብ ዋስትና የግዴታ ሰነድ (Financial Guarangee Bond) እና የኢንሹራንስ ኩባንያዎች በማናቸውም ስያሜ የገንዘብ ዋስትና የግዴታ ሰነድ የማውጣት ተግባር እንዳይፈጽሙ የተከለከሉ ስለመሆኑ፣ የአክሲዮን ማህበራት ፕሬዚዳንት ወይም ዋና ሥራ አስኪያጅ ስላለው ስልጣን እና በህግ አግባብ ስልጣኑ ተገድቧል ለማለት ስለሚቻልበት ሁኔታ፣ **የገንዘብ ዋስትና የግዴታ** ሰነድ እንደ የኢንሹራንስ ፖሊሲ የማይቆጠር ስለመሆኑና በፍ/ብሔር ህጉ ስለ ዋስትና ግዴታ በተመለከቱት ድንጋጌዎች የሚገዛ ስለመሆኑ፣ የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ መመሪያ ቁ. 24/2004 አንቀጽ 3,1(3) ቁ. 23/2004 አንቀጽ 1(1) አዋጅ ቁ. 86/86 አንቀጽ 2(4) ,6,4 32-34 አዋጅ ቁ. 87/89 አንቀጽ 2(18) አዋጅ ቁ. 110/90 አንቀጽ 2(2) የፍ/ብ/ህ/ቁ.1725(ሀ),1727,1922(2),(3) አዋጅ ቁ. 648/2001 አንቀጽ 2(20) የንግድ ህግ ቁ.36(1)(2), 121(ሰ), 348(3), 313(1)-(7), 313(10-12), 34(1),1 09(ረ), 323(2-3), 35(1), 26, 120	40186	አፍሪካ ኢንሹራንስ (አ.ማ) እና ዳሽን ባንክ (አ.ማ)	የካቲት 27/2004ዓ/ም	402
36	21	**ቼክ የብድር ዉልን** ተክቶ ብድር መኖሩን ለማስረዳት አግባብነት ያለዉ ሰነድ ነዉ ለማለት የሚያስችል የሕግ መሰረት የሌለ ስለመሆኑ፣	123984	አቶ ጌታቸዉ መሸሻ እና አቶ ተሾመ ወልዴ	ሚያዚያ 25/2009ዓ/ም	308

		በብድር የተሰጠዉ ገንዘብ 500 /አምስት መቶ/ የኢትዮጵያ ብር በላይ ሲሆን የብድሩ ዉል በጽሑፍ ወይም በፍ/ቤት በተደረገ የእምነት ቃል ወይም መሐላ ካልሆነ በቀር ለማስረዳት የማይቻል ሥለመሆኑ፣ ንግድ ሕጉ ቁጥር 827 /ሀ/ እና 854 የፍ/ብ/ሕ/ቁ.2472(1)				
		2.2.4 በውክልና ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
37	5	ንብረትን ለመሸጥ ለመለወጥ ብሎም ለሦስተኛ ወገን ለማስተላለፍ በሚል የተሰጠ ውክልና ንብረቱን **በመያዣነት** ለማስያዝ የሚያስችል ስልጣን እና ችሎታን የሚያጐናጽፍ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 3049(2)፣ 2206(1)	17320	የኢ/ንግድ ባንክ እና ዶ/ር ሻውል ገብሬ (2)	መጋቢት 18/2000ዓ/ም	2
38	5	እንደራሴ የሆነ ሰው የውክልና ስልጣኑን መሠረት በማድረግ ሥራውን በሚያከናውንበት ጊዜ ተቃዋሚ ጥቅሞች (Conflict of interest) ማስወገድ ያለበት ስለመሆኑ፣ ከእንደራሴው ጋር ውል የፈፀመው ሦስተኛ ወገን እንደራሴው የውክልና ስልጣኑን በሚያከናውንበት ጊዜ ተቃዋሚ ጥቅሞችን የማስወገድ ግዴታውን አለመወጣቱን ማወቁ ወይም ማወቅ የሚገባው መሆኑ ያደረጉትን ውል ፈራሽ ስለማድረጉ፣ የፍ/ህ/ቁ. 2187(1)	32241	ወ/ሮ ካሰች ተካልኝ እና እነ አቶ ኃ/ማርያም አበበ (2)	መጋቢት 9/2000ዓ/ም	29
39	9	በወኪል በኩል የሚፈፀም **የመኪና ጭነት ውል** በአስጫኙ እና በመኪናው ባለቤት መካከል እንደተደረገ የሚቆጠር ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁ. 566 እና የፍ/ብ/ሕ/ቁ 2251	34621	ኒያላ ኢንሹራንስ አ/ማ እና አቶ ሐጎስ ገ/መድህን	ሐምሌ 30/2001ዓ/ም	136
40	13	**የውክልና ውሎች** በጠባቡ ሊተረጐሙ የሚገባ ስለመሆኑ፣ "በስማችን ውል እንዲዋዋል" በሚል በደፈናው የተሰጠ ውክልና ሊተረጐም የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2181(3)፣ 2205፣ 2204	50985	እነ አቶ ስሻህ ክፍሌ (2) እና ወ/ሮ አፀደ ዱቤ (2)	ህዳር 05/2004ዓ/ም	544
41	13	አንድን ተቋም ወክሎ **ውል** ለመዋዋል በህግ ስልጣን የተሰጠው ሥራ አስኪያጅ ስልጣኑን ለሌላ ሰው በህግ ተቀባይነት ባለው ሁኔታ አስተላልፎ ውል የተደረገ እንደሆነ ተቋሙ በሥራ አስኪያጁ በራሱ በመፈረም ውል አላደረገም በሚል ምክንያት ብቻ በውሉ አንገደድም ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣	68498	አቶ ገ/ክርስቶስ ገ/ሔር እና ሳባ እምነበረድ ማህበር	ሰኔ 07/2004ዓ/ም	553

		በፍ/ህ/ቁ. 1731፣ 2274፣ 2214(1)፣ 2215(3)፣ 2180				
42	13	የፀና የውክልና ስልጣን ከሌለው ሰው ጋር የተደረገ **ውል** ከጅምሩ ፈራሽና ህጋዊ ውጤት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2232(2)፣ 2015(ሀ)፣ 2005(2)፣ 1204	73291	እነ አፀብሃ ወልዳይ (2) እና ወ/ሮ ዙሪያሽ አሰግድ የክልሉ ፍትህ ቢሮ	ሐምሌ 04/2004ዓ/ም	559
43	13	የውክልና **ውል** ሳይኖር ወኪል ነኝ በሚል የሚደረግ ውል ህጋዊ ውጤት አግኝቶ የሚፀናበት አግባብ ስላለመኖሩ፣ የውክልና ሥልጣኑ ከመሰጠቱ በፊት የተደረገ ውል ውክልና ከተሰጠ በኋላ ሊፀና ይችላል ለማለት የሚያስችል የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑና ወካይ የሆነ ሰው የወካዩን ድርጊት እንደተቀበለ ሊቆጠር የሚችለው በህግ የሚፀና የውክልና ውል ኖሮ ነገር ግን ወኪሉ ከተሰጠው ስልጣን በላይ ሰርቶ የተገኘ እንደሆነ ወይም የውክልና ስልጣኑ ካበቃ (ከተቋረጠ) በኋላ ወካዩን በመወከል የሰራቸውን ሥራዎች በተመለከተ ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2190፣ 1678(ሐ)፣ 1719(2)፣ 1723	74538	ወ/ሪት አሊያት ይማም ሙዘይን እና አቶ እምነቴ እንደሻው	ሐምሌ 20/2004ዓ/ም	563
44	13	ወካይ የሆነ ወገን በተወካይ አማካኝነት የተደረገን ህገ ወጥ **ውል** እንዲፈርስ በሚል የሚያቀርበው አቤቱታ በአሥር አመት ይርጋ የሚታገድ ስለመሆኑ፣ በፍ/ብ/ህ/ቁ. 2187(1)(2)፣ 2198፣ 1810፣ 1808(1)፣ 1845	67376	እነ ወ/ሮ ንግስት ኪዳኔ (2) እና እነ አቶ በለጠ ወልደሰማያት (2)	ሐምሌ 30/2004ዓ/ም	567
		2.2.5 በቤተሰብ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
		ጋብቻ፣ ትዳር፣ ፍቺና የንብረት ክፍፍል				
45	5	ጋብቻ ፀንቶ ባለበት ጊዜ የጋራ ንብረት **የተሸጠ** ቢሆንም የሽያጩ ገንዘብ በሙሉ ወይም በከፊል እንደሚገኝ ካልተረጋገጠ ለጋራ ትዳር ጥቅም እንደዋለ የህግ ግምት የሚወሰድበት ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 85 -93	27697	አቶ ርዕሶም ገ/መድህን እና ወ/ሮ አልማዝ ጊላ ሚካኤል	ጥቅምት 19/2000ዓ/ም	215
46	5	**ቤት የጋራ ሃብት ነው ከተባለ ቤቱ የተሰራበት መሬት** ላይ የጋራ ባለሃብቶቹ እኩል የመጠቀም መብት የሚኖራቸው ስለመሆኑ፣	29402	ወ/ሮ ሐዳስ ታረቀ እና የፄ አለቃ አስመላሽ ኃይለስላሴ	ጥቅምት 19/2000ዓ/ም	231
47	5	**የጋብቻ ውል** በህግ አግባብ አልተደረገም በሚል ተቃውሞ ያቀረበ ተጋቢ በውሉ መሠረት ሊገደድ የማይችል ስለመሆኑ፣	31946	ወ/ሮ ዘውዲቱ ጌታቸው እና	ግንቦት 14/2000ዓ/ም	244

		የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ-መንግስት አንቀፅ 34(2)፣ 35(2) እና 9(1)		ተመስገን ደሳለኝ		
48	8	ከጋብቻ በፊት የግል የነበረን ንብረት መነሻ በማድረግ በጋብቻ ጊዜ በግብይት የተገኘ ንብረት የግል ሆኖ ሊቀጥል የሚችለው **በፍ/ቤት ቀርቦ የፀደቀ እንደሆነ ብቻ ስለመሆኑ፣** የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 58(2)፣ 57፣ 62(2)	37275	ሻ/ባሻ ገዛኸኝ ድልነሣው እና ወ/ሮ ተዋበች ደመቀ	ጥቅምት 18/2001ዓ/ም	247
49	8	የአንደኛው ተጋቢ ስምምነት ሣይኖር የጋራ የሆነ የማይንቀሣቀስ ንብረት በሌለኛው ተጋቢ **የተሸጠ** እንደሆን ስምምነቱን ያልሰጠው ተጋቢ ካወቀበት ቀን ጀምሮ **በ 6 ወር ውስጥ** እንዲሁም በማናቸውም ሁኔታ ደግሞ **በሁለት ዓመት** ጊዜ ውስጥ የሽያጭ ውሉ እንዲፈርስ ለመጠየት ስለመቻሉ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 69(2)	38126	ዲያቆን ኃይለጊዮርጊስ ወንድምሲያምረኝ እና እነ ወ/ሮ የሺ ተፈሪ (ሁለት ሰዎች)	መጋቢት 22/2001ዓ/ም	266
50	10	**በጋብቻ ላይ የተደረገ ጋብቻ ከጅምሩ ውጤት አልባ ነው (void ab initio)** ሊባል የሚችል ስላለመሆኑ፣ **የጋብቻ ውል** ተጋቢዎች ንብረታቸውን በተመለከተ ጋብቻው የሚያስከትለውን ውጤት ስምምነት የሚያደርጉበት ሰነድ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 42፣ 44፣ 33፣ 11	39408	አርጋው አባቴ እና የወ/ሮ አስቴር አበጋዝ ወራሾች (ስድስት ሰዎች)	ጥቅምት 24/2002ዓ/ም	5
51	10	ከጋብቻ በፊት የግል የነበረ ንብረት በተጋቢዎች **የጋብቻ ውል** መነሻነት የጋራ ሊሆን የሚችል ስለመሆኑ፣	42766	እነ ወ/ት ሠናይት ኃ/ማሪያም እና ወ/ሮ አበበች ወርቁ	ጥቅምት 10/2002ዓ/ም	19
52	10	በባልና ሚስት የጋራ ንብረት ላይ የተደረገ **የሽያጭ ውል** በሕጉ በተመለከተው **የጊዜ ገደብ** ውስጥ አለመፍረሱ ስለሚያስከትለው ውጤት፣	51295	አቶ ዮሐንስ ጡእማይ እና ወ/ሮ ምህረት ገብሩ	መጋቢት 6/2002ዓ/ም	72
53	11	**የጋብቻ ውል** አስገዳጅ የህግ ድንጋጌን እስካልተቃረነ ድረስ በፍቺ ምክንያት የሚከተለውን የተጋቢዎች የንብረት ክፍፍል እልባት በመስጠት ረገድ ተፈፃሚ ሊሆን የሚገባ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 42, 47, 73, 44	47889	እነ ወ/ሮ ሠላማዊት አስራት /አምስት ሰዎች/ እና ወ/ሮ መሠረት ዘውዴ	ጥቅምት 04/2003ዓ/ም	10
54	11	ከጋብቻ ውጭ እንደባልና ሚስት የሚኖሩ ሰዎች ግንኙነታቸው በንብረት ረገድ ያለውን ውጤት በተመለከተ **በውል** ሊወሰኑ ስለመቻላቸው፣ በማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ ያለ አላባ የመጠቀም መብት ጥቅም ተቀባዩ ሲሞት የሚቋረጥና ለወራሾቹ የማይተላለፍ	53663	እነ አቶ ጊላጋብር ገብረህይወት /ሦስት ሰዎች/ እና እነ ወ/ሮ አረጋሽ አብረሃ	ጥቅምት 29/2003ዓ/ም	20

		ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1731፣ 1322/1/		/ሁለት ሰዎች/		
55	11	**የጋብቻ ውል** በአግባቡ ተደርጓል ሊባል የሚችልበት አግባብ፣ የጋብቻ ውል በሚል በተጋቢዎች መካከል የሚደረግ ስምምነት ከነሙሉ ይዘቱ ሊታይና ተፈፃሚ ሊደረግ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 40 እና ተከታታዮቹ 73, 46/1/ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 826/2/ 2427 2428 857	56157	እነ ወ/ሮ ፀሐይ ተሰማ /ሁለት ሰዎች/ እና የህፃን አማኑኤል ወንደሰን ሞግዚት	ጥር 09/2003ዓ/ም	54
56	11	አስቀድሞ የተደረገን የጋብቻ ውል በማሻሻል የተደረገ **የጋብቻ ውል** ህጋዊ ተቀባይነት እንዲኖረው ፍ/ቤት ቀርቦ መጽደቅ ያለበት ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 47/1-3/	60725	አቶ አብርሃ የኋላሸት እና ወ/ሮ አበባ ዘመን	ሰኔ 27/2003ዓ/ም	95
57	13	የጋብቻ ፍቺ ውጤት በስምምነት በሚያልቅበት ወይም በሽማግሌዎች ወይም በባለሞያዎች በሚወሰንበት ጊዜ ውሣኔው ተፈፃሚነት የሚኖረው ለፍ/ቤት ቀርቦ ተቀባይነትን ሲያገኝ ብቻ ስለመሆኑ፣ ፍቺን እና የፍቺን ውጤት በተመለከተ ውሣኔ የመስጠትና የማፅደቅ **ስልጣን የፍ/ቤት ብቻ ስለመሆኑ፣** የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ.213/92 አንቀፅ 83(3)፣ 117 የኦሮሚያ ብ/ክ/መ/የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ.69/95 እና አዋጅ ቁ.83/96 አንቀፅ 110(5)	69657	ወ/ሮ ሐምዚያ ሼክ ኢብራሀም እና አቶ አብዲ ኡስማኤል	የካቲት 28/2004ዓ/ም	141
58	13	**ፍቺን በስምምነት ለመፈፀም** ለፍ/ቤት አቤቱታ ያቀረቡ ባል እና ሚስት የፍቺ ውጤትን በተመለከተ ያደረጉትን ስምምነት ፍ/ቤት ለህግና ለሞራል የማይቃረን መሆኑን በማረጋገጥ ያፀደቀው እንደሆነ ስምምነቱ ተፈፃሚ መደረግ ያለበት ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የፌዴራል የቤተሰብ ህግ አንቀጽ 80,83(3) የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 277(2)	74376	አቶ ብዙአየሁ ታደሰ እና ወ/ሮ ሰሎሜ ሻወል	የካቲት 27/2004ዓ/ም	163
59	17	በኦሮሚያ የቤተሰብ ህግ መሠረት ባልና ሚስቱ በየግል ያገኟቸውን ንብረትም ሆነ ገንዘብ በግል ይዘው መቀጠል እንደሚችሉ ሲደነገግ ይህ የግል የተባለው ንብረት የግል ሆኖ ሊቀጥል የሚችለው የግል ይባልልኝ ተብሎ **በፍ/ቤት ሲፀድቅ ስለመሆኑ፣** የኦሮሚያ ክልል የቤተሰብ ህግ ቁ. 69/1995 አንቀፅ 74/1/፣ አንቀፅ 74/2/	95680	ወ/ሮ የሺ ተሾመ እና አቶ መስፍን ኃይሉ	መስከረም 26/2007ዓ/ም	281

60	18	አንድ ወንድና ሴት ሲጋቡ በጋብቻ ውላቸው ንብረትን በተመለከተ ካደረጉት ስምምነት ላይ "ከወለደች የግል የለባትም"፣ "ሀብትሽ ሀብቴ ነው" ተብሎ **የተፈጸመው የውል** ሀረግ ካለና ልጅ ከወለዱ ከጋብቻ በፊት የነበራቸውን የግል ንብረት የጋራ ለማድረግ እንደተስማሙ የሚቆጠር ስለመሆኑ፣	98029	ወ/ሮ ልዩሴት ሥዩም እና አቶ ሸዋፈራ ንጉሴ	ሚያዚያ 12/2007ዓ/ም	121
61	18	ጋብቻ ፀንቶ በነበረበት ጊዜ ባንደኛው ተጋቢ ተገዝቶ ነገር ግን ስመሀብቱ ከ3ኛ ወገን **ሻጭ** ሳይዛወር የቀረ መሆኑ ንብረቱ የተጋቢዎች የጋራ ሀብትነው ከመባል የሚያስቀረው ስላለመሆኑ፣	94811	አቶ ታረቀኝ ጥሩነህ እና ወ/ሮ ሰናይት ታደሰ	ሰኔ 15/2007ዓ/ም	141
62	19	በተሻሻለው የኢ.ፌ.ዲ.ሪ የቤተሰብ ህግ መሰረት ባልና ሚስት የጋራ ንብረታቸውን እኩል የማስተዳደር መብት ያላቸውና የጋራ ስምምነት ሳይኖር ንብረትን ለሌላ 3ኛ ወገን በአንደኛው ተጋቢ ፍቃድ ብቻ **የተላለፈ** ከሆነና ይህንን ስምምነቱን ያልሰጠው ተጋቢ በህጉ በተፈቀደለት **ጊዜ ገደብ** ውስጥ የይፍረስልኝ ጥያቄውን ካላቀረበ የተፈፀመው ተግባር እንደፀና የሚቆይ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.213/92 አንቀፅ 68፣ 69	103721	ወ/ሮ ሰሚራ ጀማል እና እነ አቶ ጀማል እንድሪስ (ሦስት ሰዎች)	የካቲት 29/2008ዓ/ም	97
63	21	ባልና ሚስት የጋራ የሆነውን የንግድ ድርጅታቸውን **መልካም ስም የማከራየት** መብትና በቤቱ ውስጥ የሚገኘውን የንግድ ዕቃ የመከፋፈል መብት ያላቸው ስለመሆኑ፣ የን/ሕ/ቁ. 127	117164	ወ/ሮ ተክአ ሐጎስ እና አቶ ፀጋዬ ገ/ጻዲቅ	ታህሳስ 25/2009ዓ/.ም	270
		ልጅነት፣ አባትነት፣ ጉዲፈቻ፣ ሞግዚትነት፣ የልጅ ቀለብና ስም				
64	11	**አካለ መጠን ያልደረሰ ሰው ሞግዚት** የልጁ ሀብት የሆነን የማይንቀሳቀስ ንብረት ያለ ፍርድ ቤት ፈቃድ **ለመሸጥ** የማይችል ስለመሆኑ፣ የኦ/ብ/ክ/መ/ የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 69/95 አዋጅ ቁ. 83/96 አንቀጽ 294, 316 የተሻሻለው የፌዴራል የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 277/1/፣ 292	54827	እነ ሮም ወርቁ ተስፋዬ /አምስት ሰዎች/ እና አሰግድ ሸነገለኝ	ሚያዝያ 21/2003ዓ/ም	129
65	11	**አካለ መጠን ያልደረሰ ልጅ ሞግዚት** የልጁ ንብረት የሆነን የማይንቀሳቀስ ንብረት **በሽያጭ** ለ3ኛ ወገን ለማስተላለፍ በህግ ስልጣን ያልተሰጠው ስለመሆኑ፣	54129	አቶ ከፍያለው በቀለ እና ወጣት ሶፊያን አብዱልቃድር	ህዳር 01/2003ዓ/ም	132

		ውርስ				
66	10	የውርስ ንብረት በሆነ ቤት ላይ ድርሻ አለን የሚሉ ወገኖች ንብረቱን ህጋዊ የሆነ የባለቤትነት ማረጋገጫ ይዞ ከነበረ ሰው **በመግዛት** ስመ ሀብቱን ወደራሱ ስም አዛውሮ የሚገኝን ሰው ለመጠየቅ የማይችሉ ስለመሆኑ፣	46527	ወ/ሮ ገነት በቀለ እና ወ/ሮ ትዕግስት አሰፋ	የካቲት 24/2002ዓ/ም	48
67	10	ከውርስ ጋር በተያያዘ በቤት ላይ ህጋዊ መብት የሌለው ሰው **ሽያጭ** አከናውኖ ሲገኝ ትክክለኛው ባለሃብት መብቱን ሊጠይቅ የሚችለው ተገቢውን ጥንቃቄ አድርጐ የገዛውን ገዥ ሣይሆን ሻጩን ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 997፣ 2882፣ 2884፣ 1060(1)፣ 1266	47378	አቶ አለማየሁ ከተማ እና እነ ወ/ሮ ላቀች አይተንፍሱ (ሦስት ሰዎች)	የካቲት 24/2002ዓ/ም	50
68	10	በተጭበረበረ መንገድ ወራሽነትን አሳውጆ የውርስ ንብረት አካል የሆነን ቤት ስመ ሃብት ወደ ራሱ አዙሮ የሚገኝ ሰው ጋር የሽያጭ ውል በተደረገ ጊዜ **የሽያጭ ውሉ** እንዲፈርስ በሚል ትክክለኛ ወራሾች የሚያቀርቡት ጥያቄ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍብ/ህ/ቁ. 2882፣ 2884፣ 997	45370	እነ አቶ ዳንኤል አበበ (ሁለት ሰዎች) እና እነ ወ/ሮ ሙሉ ወልደየስ (ሁለት ሰዎች)	መጋቢት 21/2002ዓ/ም	61
69	13	የወራሾች የጋራ ሀብት የሆነን ንብረት ለመሸጥና ለማስተላለፍ ወይም **በዋስትና ለማስያዝ** ወይም የተመደበበትን አገልግሎት ለመለወጥ የጋራ ባለንብረቶቹ ሁሉ ስምምነት አስፈላጊ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1262, 1060(1)	64371	ፍቅረዲን ሰይፈዲን እና እነ አበራ ለማ (አምስት ሰዎች)	ጥር 02/2004ዓ/ም	134
70	22	በውርስ የተላለፈን የመንግስት **ንግድ ቤት የማከራየት** መብትን ከወራሾች መካከል አንዱ ያለ ከተማ አስተዳደሩ እውቅና ያከራየ እንደሆነ የተከራይነት መብት የሚቋረጠው ያከራየው ወራሽን በተመለከተ ብቻ እንጂ ሌሎች እሱ በሞግዚትነት የሚያስተዳድራቸው ወራሾች የመከራየት መብታቸው የሚቀጥል ስለመሆኑና አከራዩ ሞግዚታቸው ባከራያቸው ወገኖች ላይ በንግድ ቤት የኪራይ ውል መነሻነት ክስ ለማቅረብ የሚያበቃ መብትና ጥቅም ያላቸው ስለመሆኑ፣	133736	እነ አቶ መዚድ ተስፋዬ (2 ሰዎች) እና ወ/ሮ ዘይነባ ለካ	ታህሳስ 26/2010ዓ/ም	345
		ስጦታ				
71	5	**የስጦታ ውሉ** በስጦታ ተቀባዩ ላይ ግዴታ ያልጣለ ቢሆንም እንኳን ስጦታ ሰጪው በድህነት ላይ መሆኑ ከተረጋገጠ ተቀባዩ ቀለብ የመስጠት ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2458(1)	23921	ወ/ሮ ዘለቃሽ መንግስቱ እና አስር አለቃ ታደሰ ወርቁ	ጥቅምት 12/2000ዓ/ም	55

72	8	**የስጦታ ውል** የተፈፀመው ውል ለማዋዋል ስልጣን በተሰጠው ሰው ፊት ከሆነ ይኼው ግለሰብ እንደ ምስክር ተደርጐ ባይፃፍም ምስክር ተደርጐ ሊቆጠር የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2443, 881, 882	37562	አቶ ሣሙኤል ፈረንጅ እና አቶ ግርማ ታፈሰ (ሁለት ሰዎች)	ጥር 28/2001ዓ/ም	258
73	10	**የስጦታ ውል** ሊተረጐም የሚገባው በውሉ ውስጥ የሚገኝን አንድ ሃረግ ነጥሎ በማውጣት ሳይሆን የውሉን አጠቃላይ ይዘት በመመልከት ስለመሆኑ፣	41893	ወ/ሮ ዮዲት ኃይሉ እና እነ ወ/ሪት ገነት አረጋይ (3 ሰዎች)	ታህሣሥ 21/2002ዓ/ም	36
74	10	**የስጦታ ውል** ገደብ ያለበት ወይም ግዴታ የተጣለበት እንደሆነ በውሉ ውስጥ የተመለከተው ግዴታ አልተፈፀመም በሚል ፈራሽ ሊሆን የሚችል ስለመሆኑ፣ በፍ/ብ/ህ/ቁ. 244(1) ላይ የተመለከተው **የይርጋ** ድንጋጌ በስጦታ ውል ውስጥ የተመለከተ ግዴታ አልተፈፀመም በሚል ውሉ እንዲፈርስ ሲጠየቅ ተፈፃሚነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2452(1)፣ 2464(1)፣ 2441(1)	42346	እነ አቶ ፍስሐ መንግስቱ (ሁለት ሰዎች) እና ወ/ሮ አለምነሽ ፍስሐ	የካቲት 9/2002ዓ/ም	41
75	10	**የስጦታ ውል** ከተደረገበት ጊዜ ጀምሮ በሚቆጠሩ 10 (አስር) ዓመታት ውስጥ ለአፈፃፀም ያልቀረበ እንደሆነ **በይርጋ** የሚታገድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1676(1)፣ 1845	42691	አቶ አደፍርስ በቀለ እና አቶ ይቁም በቀለ	መጋቢት 22/2002ዓ/ም	64
76	16	በህግ ፊት የሚፀና ስጦታ ለማድረግ ሰጪው ስጦታ በተደረገበት ንብረት ላይ መብት ሊኖረው የሚገባ ስለመሆኑ፤ የባልና የሚስት የጋራ በሆነ ንብረት ላይ አንደኛው ተጋቢ ብቻውን የሚያደርገው ስጦታ ዋጋ የሌለው ስለመሆኑ፣	90959	ተክለፃድቅ ኤካ እና እነ አቶ መላኩ ፍሬው (2 ሰዎች)	ግንቦት 06/2006ዓ/ም	173
		ብድር/ዕዳ				
77	10	**በትዳር ወቅት የተወሰደ ብድር** የአንደኛው ተጋቢ ፈቃድ የሌለበት ቢሆንም ፈቃዱን ያልሰጠው ተጋቢ የብድር ስምምነቱ እንዲፈርስ ያላደረገ እንደሆነ ወይም ደግሞ ለትዳር ጥቅም አለመዋሉን ማስረዳት ያልቻለ ከሆነ ለትዳር ጥቅም እንደዋለ የህግ ግምት የሚወሰድ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 68(መ)	45202	አቶ ድንቁ ወርዶፋ እና ወ/ሪት ኤደን ድንቁ ወርዶፋ	መጋቢት 8/2002ዓ/ም	57
78	11	በትዳር ወቅት የተወሰደ /በአንደኛው ተጋቢ/ **ብድር ለትዳር ጥቅም እንደዋለ** የሚገመት ስለመሆኑና ከዚህ በተቃራኒ	56184	ወ/ሮ ኑን ስንታየሁ ጐዝ	ህዳር	36

		የሚከራከር ተጋቢ ገንዘቡ ለትዳር ጥቅም ያልዋለ መሆኑን የማስረዳት ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ ደመወዝ የተጋቢዎች የጋራ ሃብት ነው በሚል ሊወሰድ የሚችለው ተጋቢዎቹ በጋብቻ ባሉበት ወቅት የትዳርን ወጪ ከመሸፈን አኳያ መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣ ተጋቢዎች ከህጋዊ ፍቺ በፊት ተለያይተው በቆዩባቸው ግዜያት በግል ያገኙት ደመወዝ የጋራ ነው ለማለት የሚቻል ስላለመሆኑ፣ በጋብቻ ወቅት የተወሰደና በፍቺ ወቅት ተከፍሎ ያላለቀ ዕዳ እንደ የጋራ ዕዳ የሚወሰድ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ 213/92 አንቀጽ 62/1/		እና አቶ ተስፋዬ ወ/ሚካኤል	02/2003ዓ/ም	
79	13	በባል ወይም በሚስት ለጋራ መተዳደሪያቸው በሚል ከሚካሄድ የንግድ ሥራ ማስኬጃ ጋር በተያያዘ የተገባ **ዕዳ** የተጋቢዎች የጋራ እዳ እንደሆነ የሚቆጠር ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁ.19 የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92, አንቀፅ 70	68190	የኢትዮጵያ ልማት ባንክ እና ወ/ሮ እመቤት ቱርፌ	ታህሣሥ 05/2004ዓ/ም	127
80	13	ከባልና ሚስት የጋራ ንብረት ጋር በተገናኘ በጋብቻ ወቅት በአንደኛው ተጋቢ አማካኝነት ከባንክ ወጪ ተደርጐ ለ3ኛ ወገን **የተላለፈ (የተሰጠ) ገንዘብ** ለትዳር ጥቅም እንደዋለ የሚገመትበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ.213/92 አንቀፅ 85-93	70442	አቶ በቀለ ቱፋ እና ወ/ሮ ባዩሽ እሸቴ	ታህሳስ 30/2004ዓ/ም	130
81	23	በጋብቻ ውስጥ የተደረገ **የብድር ውል** ከአንደኛው ተጋቢ እውቅና ውጪ የተደረገና የጋራ እዳ መሆኑ ፍሬ-ነገር የማጥራትና ማስረጃን የመመዘን መርህን በተከተለ መንገድ ተረጋግጦ መወሰን ያለበት ስለመሆኑ፣ ፍ/ብ/ህግ ቁጥር 2472	147930	ወ/ሮ ሰብለ ታምራት እና አቶ ግሩም ግዛቸው	ግንቦት 28/2010ዓ/ም	34
		2.2.6 በጉምሩክና ግብር/ታክስ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
82	7	በደንብ ቁጥር 75/1993 ኮምፒዮተርን ጨምሮ ከተለያዩ መሳሪያዎች ህንፃዎችና ሌሎች ዕቃዎች ኪራይ በሚገኝ ገቢ ላይ ግብር ለመሰብሰው የተደነገገው **መኪናን በማከራየት የሚገኝን ገቢ** የሚያካትት ስለመሆኑ፣ ደንብ ቁጥር 75/93 አንቀጽ 2/9/ ደንብ ቁጥር 78/94 አንቀጽ 24/2/ /ሸ/	18809	አቶ ሚሊዮን ዑመር እና የፌዴራል የአገር ውስጥ ገቢ ባለስልጣን	ሰኔ 12/2000ዓ/ም	304

83	10	**የንግድ ቤቶችን የማከራየት** እንቅስቃሴ ከታክስ ነፃ ከሆኑ ግብይቶች የማይመደብ ስለመሆኑ፣ የንግድ ቤት ኪራይ የመክፈል ግዴታ ያለበት ወገን የተጨማሪ እሴት ታክስ መክፈል ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 285/94 አንቀፅ 8	39574	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና እነ ወ/ሮ ምልእተ ፀጋ ቢዘን (ሁለት ሰዎች)	ጥቅምት 3/2002ዓ/ም	350
84	11	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን አስቀድሞ **በዋስትና** ለሌላ ሰው ያልተሰጡ የግብር ከፋይ ንብረቶች ላይ የቀዳሚነት መብት ያለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 286/94 አንቀጽ 80/1/, 78/1/	57100	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስለጣን በጅማ ቅ/ጽ/ቤት እና እነ አቶ አዳራ ሰይድ /2 ሰዎች/	ግንቦት 30/2003ዓ/ም	347
85	13	**ህንፃን (ቤትን) በኪራይ** ይዞ የሚገለገል ወገን ለአከራዩ ከሚከፍለው የኪራይ ዋጋ ላይ በህግ የተመለከተውንና ለመንግስት ገቢ ሊሆን የሚገባውን ግብር ተቀናሽ ለማድረግ ስለመቻሉና ይህንን ለማድረግም የግዴታ የፍ/ቤት ውሣኔ የማያስፈልገው ስለመሆኑ፣ በፍርድ የኪራይ ዋጋን ለአከራይ እንዲከፍል የተወሰነበት ተከራይ ለመንግስት የሚከፈልና ከተከፋይ ሂሳቦች ላይ ግብርን ቀንሶ እንዲያስቀር የተጣለበትን ግዴታ መወጣት ያለበት በመሆኑ ሙሉውን የኪራይ ዋጋ ለአከራዩ እንዲያስረክብ በአፈፃፀም ሊገደድ ስላለመቻሉ፣ አዋጅ ቁ.286/94 አንቀፅ 91, 101, 53(1) ደንብ ቁጥር 78/94 አንቀፅ 24, 2(ሽ)	69677	ዳሽን ባንክ አ.ማ እና አቶ ኑረዲን መሐመድ	ታህሣሥ 20/2004ዓ/ም	511
86	13	**ተከራይ የሆነ ወገን ለአከራይ** ከሚከፍለው የኪራይ ገንዘብ ለመንግስት የሚከፈለውን ግብር ሳይቀንስ ለአከራዩ እንዲከፈል ለማስገደድ የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ 1716, 1718, 1711 አዋጅ 286/94 አንቀጽ 56, 91, 83	65361	ዘመነ ዮሐንስ ጀኔራል ኀላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር እና አቶ ዳውድ ኢብራሂም	ሚያዝያ 09/2004ዓ/ም	532
87	15	ግብር የተጣለበትን የካፒታል ንብረት ዝውውር **የመቀበል ወይም የመመዝገብ ወይም በማናቸውም መንገድ የማጽደቅ** ስልጣን ያለው (የተሰጠው) የመንግስት አካል ግብሩ መከፈሉን ሣያረጋግጥ ዝውውሩን እንዲቀበል፣ እንዲመዘግብ ወይም እንዲያፀድቅ ሊገደድ የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 286/94 አንቀጽ 37(7)	79189	የኮልፌ ቀራኒዮ ክ/ከተማ መሬት አስተዳደር ባለስልጣን እና ጂ.ኤም.ቲ ኢንዱስትሪያል ኃ/የተ/የግል ማህበር	መጋቢት 9/2005ዓ/ም	258

		2.2.7 በንብረት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
		መሬት፣ በታና ይዞታ				
88	11	መሬት በፍ/ብሔር ግንኙነት የተፈጠረን **ዕዳ ለመክፈል** ጥቅም ላይ ሊውል የማይችል ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 40/3/ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1678/2/	49200	አቶ ጋሻው በጐሰው እና አቶ አለበል መከተ	ህዳር 01/2003ዓ/ም	275
89	18	ከቤተሰባዊ ቅርርብ የተነሳ ውለታ ላደረገ ሰው አንደኛው ወገን ካለው መሬት ውርስ ቆርሶ **በስጦታ** መልክ እንዲጠቀም ሰጥቶት በሁለቱ መካከል አለመግባባት ቢፈጠር በሥጦታ ተቀባዩ ወገን በመሬቱ የመብት ክርክር ቢያነሳ የመሬት ይዞታ ስጦታው ሊፀና የሚችለው የክልል የመሬት አዋጅ በሚፈቅደው መሠረት ሥልጣን ባለው አካል ዘንድ ቀርቦ የስጦታ ውሉ መመዝገቡ ሲረጋገጥ ብቻ ነው፣ የኦሮሚያ ክልል የመሬት አዋጅ ቁጥር 130/99	109829	አቶ ረታ አበበ እና ወ/ሮ ተሬ ደማ ተወካይ ሙሉጌታ አበበ	ግንቦት 18/2007ዓ/ም	346
90	18	በገጠር የእርሻ ይዞታ የመጠቀም መብትን ከባለይዞታው ጋር የስጋ ዝምድና ለሌለው ሰው ማስተላለፍ የማይቻል ስለመሆኑ **የስጦታ** አደራረግን አስመልክቶ በፍትሐ ብሔር የተመለከቱ ድንጋጌዎች በገጠር የእርሻ ይዞታ የመጠቀም፣ የማስተላለፍ እና አስተዳደር ጋር ተያይዘው ለሚነሱ ክርክሮች ተፈፃሚነት የሌላቸው ስለመሆኑ፣ የኦሮሚያ ክልል የገጠር መሬት አስተዳደር አዋጅ ቁ. 130/1999 አንቀፅ 6 የፌድራል መንግስት የገጠር መሬት አስተዳደር አጠቃቀም አዋጅ.ቁ 456/19	105092	አቶ ብርሃኑ ከበደ እና አቶ ኢብራሂም ሹካ	መጋቢት 1/2007ዓ/ም	342
91	19	በትግራይ ክልል ገጠር መሬት አጠቃቀም አዋጅ መሰረት ባለይዞታ አርሶ አደር ይዞታውን **የመሸጥ** መብት የሌለውና የኸው ተፈፅሞ ሲገኝ ይህ ውል እንዳይረጋ በማንኛውም ጊዜ ተቃውሞ ሊነሳና ጉዳዩ የቀረበለትም ፍ/ቤትም ውሉ ከጅምሩ ህገወጥ መሆኑን አውቆ ውሉ ህጋዊና ተፈፃሚነት የለውም በማለት ሊወሰን የሚገባ ስለመሆኑ፣ የትግራይ የገጠር መሬት አጠቃቀም አዋጅ ቁ. 55/1994፣ አዲሱ አዋጅ ቁ. 236/2006 የፍ/ሕ/ቁ. 1678፣ 1716፣ 1718፣ 1195 እና 1196	110549	ወ/ሮ ደመቀች ንርኢ እና አቶ ጋለመ ረብሶ	የካቲት 16/2008ዓ/ም	352
92	20	በትግራይ ክልል በገጠር መሬት ላይ የሚደረግ **ልውውጥ** ሕጋዊ ነው የሚባለው በውልና ማስረጃ ፀድቆ የወረዳው የመሬት ዴስክ አውቆ በቅጽ ተሞልቶ የተለዋወጡ ከሆነ ብቻ ስለመሆኑ፣ የትግራይ የመሬት አዋጅ ቁጥር 239/06 እና ደንብ ቁጥር 48/2000	106436	አቶ ተክሌ ይይ ተስፋይ እና ወ/ሮ ንግስቲ ገ/መድህን	ሚያዝያ 25/2008ዓ/ም	145

93	24	የገጠር መሬት ባለይዞታዎች መካከል የሚደረግ ማነኛዉም **የልዉዉጥ** ውል አግባብ ባለዉ የወረዳ የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም ጽ/ቤት ቀርቦ በሀሰተኛ መረጃ ላይ መሰረት በማድረግ አስተዳደሩን በማሳሳት የተገኘ የይዞታ ደብተርና የተደረገው ምዝገባ ህጋዊ ዉጤት የማይኖረው እና በህግ ፊት በማይጸና ውል የያዘ ወገን መሬቱን እንዲልቅ የሚደረግ ስለመሆኑ፣ በአማራ ብ/ክ/መንግስት የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁ/252/09 አንቀጽ 20/3/	161676	አቶ መልካሙ አበራ እና ቄስ ዳምጤ በየነ	የካቲት 25/2011ዓ/ም	191
94	20	የመሬት የይዞታ መብት ያለው ሰው በይዞታው ላይ የአላባ የመጠቀም መበት መስጠቱ በሌላ ጊዜ ይዞታውን **በስጦታ** የማሰተላለፍ መብቱን የማይገድብ ሰለመሆኑ፣ የአ/ብ/ክ/መ/መሬት አጠቃቀም አዋጁ 133/98 አንቀፅ 1፣7	119557	አቶ ማናለው ተካ እና ወ/ሮ እቴነሽ ተካ	ሐምሌ 19/2008ዓ/ም	148
95	20	የገጠር መሬት የይዞታ ባለመብት የሆነ በሙሉ ፍቃድ **የሰጦታ ውል** አድርጎ እንዲሁም ውሉ በሚመለከተው አካል ከተመዘገበ በኃላ፤ በውሉ ላይ ያልተመዘገበ ቅድመ ሁኔታ በመዘርዘር ውሉ ፈራሽ እንዲሆን በማለት የሚቀርብ ጥያቄ ውልንም ህግንም የሚቃረን መሆኑ፣ የአ/ብ/ክ/መ አዋጅ 133/98 አንቀፅ 15 እና 17 ፤ የአ/ብ/ክ/መ ደንብ ቁጥር 51/99 እና የፍ/ሕ/ቁ 2436 ፣2437 ፣2438 ፣2439	118191	አቶ ድጋፌ ክፍሌ እና አቶ ጎሣ ገድል	መስከረም 24/2009ዓ/ም	152
96	21	በአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የመሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ መሰረት **ስጦታው** በተደረገበት የእርሻ መሬት ላይ በቤተሰብነት የተመዘገበ አባልን ያገለለ መሆኑ ከታወቀ ይኸው ሰነድ በህግ ተቀባይነት የማይኖረው ስለመሆኑ፣ ህጉን ያልጠበቀ የገጠር መሬት ይዞታ በኑዛዜ ወይም በስጦታ ተላልፎል የሚለው ወገን መብቱን ለማስጠበቅ በሁለት ዓመት መጠየቅ ነበረበት ሊባል የሚችል ስላለመሆኑ፣ በፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 2441፣ አዋጅ ቁጥር 456/97 የአ/ብ/ክ/መ/የመ/አስ/አጠቃቀም አዋጅ ቁ. 133/98 አንቀጽ 16/3፣ ደንብ ቁጥር 51/99 አንቀጽ 11/2	125186	ወ/ሮ አዛል አይናለም እና እነ አቶ ምህረት በላይ (ሁለት ሰዎች)	ሰኔ 26/2009ዓ/ም	160
97	21	የገጠር መሬት ሕጋዊ በሆነ ሁኔታ አግባብ ባለው አካል **በስጦታ** የተላለፈለት ተጠቃሚ ለረጅም ጊዜ ተጠቃሚ የሆነበት መሬት መሆኑ ከተረጋገጠ መሬቱ በስጦታ ሰጪዉ ስም ተመዝግቦ መገኘቱ እና ግብር በስሙ መከፈሉ ብቻ ይዞታዉ በስጦታ ዉል አልተላለፈም የሚያሰኝ ወይም በመሬቱ ላይ ያለዉን የባለይዞታነቱን መብት የማያስቀር ስላለመሆኑ፣ የኦሮሚያ ክልል ገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 130/1999 አንቀፅ 2/3፤9(5)	122740	አቶ ጤና ጋርደዉ እና ወ/ሮ መደቅሴ ገርቢ	ሚያዚያ 30/2009ዓ/ም	170

98	24	የኢ.ፌ.ድ.ሪ. ህገ መንግስት ከታወጀ በኋላ ባለው የመሬት ስሪት መሰረት የፍ/ብ/ህ/ቁ/1065 መሬትን በሚመለከት ተፈጻሚ የሚሆነው ቀድሞ በስጦታ የተወሰደን ይዞታ በዓይነት ወይም ውርስ ይዞታ እንዲመለስ በማድረግ ሳይሆን የይዞታውን መጠን በልኬት በመለየት መጠኑ ከአጠቃላይ የውርስ ይዞታው ውስጥ **ስጦታ** ተቀባዩ ከሚደርሰው ድርሻ ላይ እንዲቀነስ በማድረግ ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ. ህገ መንግስት አንቀፅ 40፤ የፍ/ብ/ህ/ቁ/ 1065፤ የገጠር መሬት አስተዳደር እና አጠቃቀም አዋጁ ቁጥር 130/1999 አንቀፅ 9(2) እና የደንብ ቁጥር 151/2005 አንቀፅ 10(10)	169030	እነ አቶ አሰፋ ሰቦቃ እና እነ አቶ ከበደ ሰቦቃ	ህዳር 30/2012ዓ/ም	194
99	21	የመንግስት ቤት **ተከራይቶ** የሚኖሩ ሰዎች የባለቤትነት መብት (የመፋለም ክስ) የመጠየቅ ክስ ማቅረብ የሚችለበት ህጋዊ ምክንያት ስላለመኖሩ፣ የፍ/ሕ/ቁ. 1205	115387	እነ አቶ መክብብ ተስፊ (2 ሰዎች) እና እነ ወ/ሮ ፀሐይ ለገሰ (2 ሰዎች)	ሚያዚያ 26/2009ዓ/ም	175
100	23	በባህላዊ መንገድ የሚታረስ መሬትን በዉል **ማከራየት** የሚቻለዉ ከ3 ዓመት ላልበለጠ ጊዜ ሆኖ ዉሉም ዋጋ የሚኖረዉ በሚመለከተዉ አካል ተመዝግቦ ሲረጋገጥ ብቻ ስለመሆኑ፣ የኦሮሚያ ክልል የገጠር መሬት አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 130/99 አንቀጽ 10(2 እና 3)	150773	አቶ ሀይሉ ኪዳኑ እና እነ አቶ ቀጩኑ ዱጉማ	ግንቦት 27/2010ዓ/ም	205
101	13	የመሬት ይዞታና በመሬት የመጠቀም መብት ያለው ወገን **በውል ለ3ኛ ወገን ሊያስተላልፍ** ስለሚችለው የመብት አድማስ፣ በመሬት የመጠቀም መብት የተላለፈለት ሰው በመሬቱ ላይ ቋሚና ተንቀሳቃሽ ንብረት ያፈራ እንደሆነ ንብረቱን አፍርሶ (ነቅሎ) የመውሰድ መብትን ብቻ ሊያገኝ የሚችል ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀፅ 40(3), (4) አዋጅ ቁ. 456/97 የኦሮሚያ ብ/ክ/መ/አዋጅ ቁ.130/99 አንቀፅ 6	69291	አቶ ጀማል አማን እና ወ/ሮ ተዋበች ፈረዴ	ህዳር 08/2004ዓ/ም	423
102	14	የመሬት ባለ ይዞታ የሆነ አርሶ አደር ይዞታውን ላለበት እዳ **ለ3ኛ ወገን በመያዣነት ለመስጠት ወይም በስጦታ** የቤተሰብ አባል ላልሆነ ሰው ለማስተላለፍ መብት የሌለው ስለመሆኑ፣ በህግ እንዲደረግ ያልተፈቀደ እና/ወይም የህግ ክልከላ ባለበት ጉዳይ ላይ የተደረገ ውል ህገ ወጥ ውል በመሆኑ ከመነሻው ውጤት የሌለውና ፈራሽ ስለመሆኑ፣ የውሉ መሠረታዊ ዓላማ በህግ ያልተፈቀደና የተከለከለ ሆኖ ሲገኝ ዳኞች ህገ ወጥ የሆነው ውል በቀረበላቸው ማንኛውም ጊዜ ህጋዊ ውጤትና ተፈፃሚነት የለውም በማለት ለመወሰን የሚችሉና ህገ ወጥ የሆነውን ውል ውድቅ ለማድረግ በህጉ የተደነገገው የይርጋ ጊዜ ገደብ መቃወሚያ ሊሆን የማይችል ስለመሆኑ፣	79394	አቶ አብደላ ኢብራሒም እና አቶ ኡሶ አብዲ	ጥቅምት 06/2005ዓ/ም	199

		አዋጅ ቁ. 130/99 አዋጅ ቁ.89/89 አንቀጽ 2(3) አዋጅ ቁ. 456/97 አንቀጽ 8(2),1)				
103	25	**ከመሬት ጋር በተያያዘ የሚፈጠሩ መብቶች እና ግዴታዎች** የሚመሩት በንብረት ህግ አጠቃላይ መርሆዎች በመሆኑ የከተማም ሆነ የገጠር መሬት አስተዳደር እና አጠቃቀምን አስመልክቶ የሚወጡ ህጎች/አዋጆች በንብረት ህግ ማዕቀፍ ዉስጥ የሚመደቡ በመሆኑ ከንብረት ጋር በተገናኘ ያለ ጽንሰ ሃሳቦች፣ ህጎች እና መርሆዎች ከመሬት ጋር በተያያዘ ለሚቀርብ ክርክር እንደየአግባብነታቸዉ ተፈፃሚነት ያላቸው ስለመሆኑ፣ አንድን ንብረት አስመልክቶ የሚቀርበዉን ክስ ተከትል ንብረትን የሚመለከት የህግ ክፍል ተፈፃሚ የሚሆነዉ ከሳሽ ክሱን ያቀረበዉ ንብረቱን በቀጥታ ወይም በተዘዋዋሪ መንገድ በእጁ ካደረገ በኋላ በንብረቱ ላይ ያለዉ መብት እንዲከበርለት የተረጋገጠ ሲሆን በመሆኑ የተጠየቀዉ ዳኝነት ንብረትን የሚመለከት መሆኑ ብቻዉን ጉዳዩን የንብረት ክርክር የማያደርገው ስለመሆኑ፣	186461	ሰይድ ዐመር እና ወ/ሮ ሀዋ ሰይድ	መጋቢት 28/2013ዓ/ም	276
		የማይንቀሳቀስ ንብረት				
104	4	**የሽያጭ ውል** በሰስተኛ ወገኖች ላይ ውጤት እንዲኖረው ተዋዋዮች ውላቸውን በመዝገብ እንዲፃፍ ከማድረግ የዘለለ ግዴታ የማይጥልባቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1587፣ 1620፣ 1613፣ 2878	16109	አቶ ከበደ አርጋው እና የኢት/ንግድ ባንክ	ሚያዝያ 12/1999ዓ/ም	91
105	11	**የማይንቀሳቀስ ንብረት /ህንፃ/ ግንባታ ሥራ** ጋር በተገናኘ ተፈፃሚ ስለሚሆኑ ድንጋጌዎች፣ የሥራ ተቋራጭነት ውል ተፈጽሟል /አለ/ ለማለት የሚቻልበት አግባብ፣ የግንባታ ሥራ ውል በልዩ ፎርም መደረግ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 3019-3040	47526	ዛፍኮ ማህበር እና ብሔራዊ መሐንዲሶች ስራ ተቋራጭ ድርጅት	ግንቦት 15/2003ዓ/ም	281
106	11	**የማይንቀሳቀስ ንብረት ሽያጭ ውል** በቅን ልቦና የተደረገ ነው በሚል ምክንያት ብቻ በህግ ጥበቃ ሊደረግለት የማይችል ስለመሆኑ፣ በህግ ፊት በማይፀና ሁኔታ የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለቤትነት የምስክር ወረቀት የያዘ ሰው ይህንኑ ንብረት ለሌላ ሰው ለማስተላለፍ በውልና ማስረጃ ጽ/ቤት የሚያደርገው የሽያጭ ውል ህጋዊ ነው ሊባል የማይቻል ስለመሆኑ፣ የማይንቀሳቀስ ንብረትን በሽያጭ ለ3ኛ ወገን ለማስተላለፍ መብት ከሌለው ሰው እያወቀ የሽያጭ ውል የፈፀመ ገዢ በቅን	60720	ወ/ሮ ሄርያ መሐመድ እና አቶ ሽምሱ የሱፍ	ግንቦት 15/2003ዓ/ም	288

		ልቦና የተደረገ ነው በሚል የሕግ ጥበቃ የሚደረግበት ምክንያት የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1195, 1196, 2882-2884				
107	11	በህጋዊ መንገድ የማይንቀሳቀስ ንብረትን **በሽያጭ ውል** ያገኘ ገዢ የሚመለከተውን የአስተዳደር አካል የስም ዝውውር እንዲፈጽምለት በፍ/ቤት ለመክሰስ የሚችል ስለመሆኑ፣ የሚመለከተው የአስተዳደር አካል በህግ የተሰጠውን ተግባርና ሃላፊነት ካልተወጣ ገዥ መብቱን ለማስከበር ክስ ማቅረብ የሚገባው በዚሁ የአስተዳደር አካል ላይ ስለመሆኑ፣ የአማራ ብ/ክ/መ/አዋጅ ቁ. 91/96 እና ደንብ ቁጥር 12/2000	49428	እነ ወ/ሮ ከበቡሽ ልሳነወርቅ /ሁለት ሰዎች/ እና እነ አቶ ፀዳሉ አዳነ /ሁለት ሰዎች/	ህዳር 28/2003ዓ/ም	317
108	13	የኮንዶሚኒየም ቤት እጣ የደረሰው ሰው እዳውን ከፍሎ ያጠናቀቀ ቢሆን እንኳን እጣው ከደረሰው ቀን አንስቶ እስከ አምስት ዓመት ድረስ ለሶስተኛ ወገን **በሽያጭ ወይም በስጦታ ለማስተላለፍ** የማይችል ስለመሆኑና ከዚህ ጊዜ በፊት ቤቱን አስመልክቶ የሚደረግ ውል ፈራሽ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 370/95 አንቀጽ 14(2) የአ.አ አስተዳዳር አዋጅ ቁ 19/97 አንቀጽ 21 የፍ/ብ/ህ/ቁ 1678,1808(2)	65140	ወ/ሮ በላይነሽ ቢያድግልኝ እና ወ/ሮ አስቴር ገበሬ	መጋቢት 10/2004ዓ/ም	447
109	15	የማይንቀሣቀስ ንብረት **ሽያጭ** ጋር በተገናኘ ንብረትነቱ ከአገር የወጡ ኤርትራዊያን የሆነ ቤትን ለማስተዳደር ውክልና የተሰጠው ሰው የመሸጥ ውክልና በባለቤቱ ያልተሰጠ ቢሆንም እንኳን በሚመለከተው የመንግስት አካል በተሰጠ (በተላለፈ) መመሪያ መሠረት ከተወካዩ ቤቱን የገዛ ገዥ ተወካዩ ቤቱን የሸጠለት በሌለው የውክልና ስልጣን ነው በሚል ገዝቶ ስመ ንብረቱ ከተላለፈለት በኋላ የሽያጭ ውሉ ፈርሶ ቤቱ ለባለቤቱ ሊመልስ ይገባል ለማለት የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 334/1995 አንቀጽ 2(1), 4(1), 5(1)(ሀ)	83060	ገ/ማሪም ገ/መድህን እና ጣዕመ ወ/ስላሴ	ሰኔ 21/2005ዓ/ም	300
110	20	የማይንቀሳቀስ ንብረት **የሸጠ ሰው** ንብረቱን ከሌሎች ሰዎች ቁጥጥር ይዞታ ሥር ነፃ አድርጎ፣ የማይንቀሳቀሰውን ንብረት ባለሀብትነት ለማስተላለፍ የሚያስችሉ አስፈላጊ ሰነዶች ለገዢ የማስረከብና የማይንቀሳቀሰዉን ንብረት የማይነካ የባለሀብትነት መብት ለገዥ ለማስተላለፍ አስፈላጊ የሆነ ተግባራትን የመፈጸም ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ 2875፣ 2879(1)፣2281	100395	ወ/ሮ አማረች ማሬ እና እነ ወ/ሮ ሜሪ ታደሰ (ሦሰት ሰዎች)	ህዳር 29/2009ዓ/ም	157
111	21	የማይንቀሳቀስ ንብረት **ሽያጭ** ጋር በተያያዘ ሻጭ ንብረቱን ከ3ተኛ ወገን ይዞታና ቁጥጥር ነፃ በማድረግ የማስረከብ ግዴታ እና ገዥ ከተረከበ በኃላ ንብረቱ የእኔ ነው ባይ ቢመጣ ሻጩ በዋቢነት የመቆም ግዴታ የተለያየ ግዴታ ስለመሆኑ፣	100395	ወ/ሮ አማረች ማሬ እና እነ ወ/ሮ ሜሪ ታደሰ (ሦስት	ህዳር 29/2009ዓ/ም	138

		ፍ/ብ/ሔ/ቁ 2875 ፤ 2274 ፤ 2880 ፤ 2881 ፤ 2882 ፤2879፤ 2888 ፤1206 ፤ 1195 ፤ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 33(2) 36(4) እና 40 (2)		ሰዎች)		
112	23	አንድ ሰዉ የኮንዶሚኒየም ግዥ ፈጽሟል ሊባል የሚችለዉ ከሚመለከተዉ አካል ጋር ስምምነት መፈጸሙ ሲረጋገጥ ብቻ ሲሆን ገዥዉ ቤቱን ለሦስተኛ ወገን **በሽያጭ ወይም በስጦታ ማስተላለፍ** የሚችለዉ ቤቱን ከገዛ 5 ዓመት ሲሞላዉ ሲሆን ጊዜው የሚቆጠረዉ ዕጣ ከደረሰበት ቀን ጀምሮ ሳይሆን ገዥዉ የቤት ሽያጭ ዉል ከሚመለከተዉ የመንግስት አካል ጋር ከፈጸመበት ቀን ጀምሮ ስለመሆኑ፣ በአ/አ ከተማ አስተዳደር አካላት የአስተዳደሩን ቤቶች የማስተላለፍ ኃላፊነትና አፈፃፀሙን ለመወሰን የወጣ አዋጅ ቁጥር 19/97 አንቀጽ 7(6-ለ)፣14(2)	158899	አቶ ክብሮም አደራ እና እነ ወ/ሪት ትዕግስት መንገሻ	ህዳር 26/2011ዓ/ም	219
113	23	የመንግስት ቤት ህጋዊ ተከራይ የሆነ ወላጅ የኮንደሚኒየም ቤት በደረሰው ጊዜ ከመንግስት **የተከራየውን ቤት** ለመንግስት የማስረከብ ግዴታ ያለበት በመሆኑ የወረዳው አስተዳደር ፅ/ቤት የመንግስት ቤቱ ውስጥ ለሚኖሩ ለተከራዩ ልጆች ቤቱን ለቀው እንዲወጡ ማስጠንቀቂያ መስጠቱ የሁከት ተግባር የማይስብለው ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የመንግስት ቤቶችን ለማስተዳደር የወጣው መመሪያ ቁጥር 4/2009 ዓንቀፅ 15(ሐ(መ))	155664	አዲስ ከተማ ከተማ ወረዳ 9 ከ/ቤቶች ልማት ጽ/ቤት እና አቶ ሻወል ወልዴ	ጥቅምት 30/2011ዓ/ም	224
		በመንግስት የተወረሰ ቤት/ይዞታ የሚመለከቱ ጉዳዮች - ከአዋጅ ቁጥር 47/67 የተያያዙ ጉዳዮች				
114	2	**በከተማ ቦታ** ላይ ስለሚኖር መብት፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 33(2)፣ 231፣ (1)(ሀ), አዋጅ ቁ. 47/67	15270	የሙቶ አለቃ ተሻገር አስታጥቄ እና አቶ አዊል አው አብዲ	ጥቅምት 28/1998ዓ/ም	19
115	6	**የከተማ ቦታ** በግል ባለቤትነት ሊያዝ የማይችል ስለመሆኑ፣ ግለሰቦች በመሬት ላይ ሊኖራቸው የሚችለው የይዞታ መብት እንጂ የባለቤትነት መብት ስላለመሆኑ፣ ከጋብቻ በፊት በአንደኛው ተጋቢ የግል ይዞታ ሥር የነበረ መሬት ላይ በጋብቻ ወቅት የጋራ ቤት የተሰራ እንደሆነ ተጋቢዎቹ በመሬቱ ይዞታም ሆነ በቤቱ ላይ እኩል መብት የሚኖራቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 47/67 የኢ..ፌ.ዲ.ሪ ህገ-መንግስት አንቀፅ 40(3) የትግራይ ክልል የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 85	26130	አቶ ገ/እግዚያብሔር ከበደው እና ወ/ት ሰላማዊት	የካቲት 4/2000ዓ/ም	188
116	9	ንብረትነታቸው የመንግስት የሆኑ ቤቶችን በተመለከተ የኪራይ ቤቶች ኤጀንሲ መንግስትን ወክሎ የመከራከር መብት ያለው ስለመሆኑ፣	38169	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና የወ/ሮ ንጋቷ ዘለቀ ወራሽ አቶ	ግንቦት 12/2001ዓ/ም	52

		የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 33(2) **(ጉዳዩ ከቤት ኪራይ ውልና ያላገባብ መበልፀግ የተያያዘ ክርክር ነው)**		እሸቱ በጋለ		
117	11	አዋጅ ቁ. 47/67 ከመውጣቱ በፊት የተደረገ **የመሬት ኪራይ ውል** ህጋዊ አስገዳጅነት ሊኖረው የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 47/67	48086	እነ ወ/ሮ አሰለፈች ወልደሚካኤል /ሁለት ሰዎች/ እና ቶታል ኢትዮጵያ አክሲዮን ማህበር	ህዳር 03/2003ዓ/ም	269
118	20	በመንግስት የተወረሰን ቤት የባለቤትነት መብት ከሌለው ሰው/አካል/ **መግዛት** የማይንቀሳቀስ ንብረትን በቅን ልቦና ባለሀብትነትን የሚያጎናጽፍ ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 47/67	112190	አይከል ከተማ አገልግሎት ጽ/ቤት እና ሼክ ሸምሱ መሀመድ	መጋቢት 28/2008ዓ/ም	129
		ሁከት እንዲወገድ ከቀረበ አቤቱታ የተያያዙ ጉዳዮች				
119	11	**ተከራይ ለሆነ ወገን** በተከራየው የማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ የባለቤትነት ወይም ሌላ መብት አለን በማይሉ 3ኛ ወገኖች አድራጐት ለሚነሳ ሁከት አከራይ ዋስትና እንዲሰጥ የማይገደድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2914/1/, /2/, 2913/1/, /2/ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 158	63042	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና አቶ ሰለሞን ነጋሽ	ግንቦት 01/2003ዓ/ም	281
120	11	**ተከራይ በይዞታው ያለውን** የማይንቀሳቀስ ንብረት አከራይ ባለበት ዕዳ ምክንያት ባለገንዘብ የሆነ ወገን ንብረቱን መረከቡ በተከራዩ ላይ የሁከት ተግባር ፈጽሟል የማያስብል ስለመሆኑ፣ የተከራዩ እና በንብረቱ ላይ መብት ያለው ባለገንዘብ የሚኖራቸው ተነፃፃሪ መብት፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1140 1149 2933/1/ 2899 2931 አዋጅ ቁ. 97/90 አንቀጽ 6	62858	ፐዝፋ ይንደር ኢንተርናሽናለ ኢትዮጵያ እና እነ የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ /ሁለት ሰዎች/	ግንቦት 16/2003ዓ/ም	301
121	13	**አከራይ የሆነ ወገን ተከራይ ለሆነው ወገን** ቤት እንዲለቀቅ በሚል የሚፅፈው ማስጠንቀቂያ ከአከራይና ተከራይ ውልና ግንኙነት አንፃር የሚታይ እንጂ እንደ ሁከት ተግባር የማይቆጠር ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1149(1), 2966(1)	67691	የቂርቆስ ክፍለ ከተማ ወረዳ 06 አስተዳደር እና ወ/ሮ አለምፀሐይ ወልዴ	ታህሣሥ 16/2004ዓ/ም	460
		ልዩ ልዩ (ሌሎች) ጉዳዮች				
122	5	ጠፋ የተባለ ሰው በተመለሰ ጊዜ **ንብረቶቹ የተሸጡ** ከሆነ ለማግኘት መብት የሚኖረው የንብረቶቹን የሽያጭ ዋጋ ስለመሆኑ፣	30298	አቶ የሲወንድም አቡሕይ እና አቶ አየነው ማለደ	ጥር 20/2000ዓ/ም	381

		የፍ/ብ/ህ/ቁ. 171(1)				
123	6	የቤት ባለቤት ሳይሆን ወይም ባልተረጋገጠበት ሁኔታ **ለኪራይ የተከፈለ ገንዘብ** እንዲመለስ የሚቀርብ አቤቱታ የህግ መሠረት የሌለው ስለመሆኑ፣	33711	በቀድሞ ወረዳ 3 ቀበሌ 07 አስ/ጽ/ቤት እና እነ ወ/ሮ ክብርነሽ ቀደመ	መጋቢት 23/2000ዓ/ም	214
124	7	የመጥፋት ውሣኔ የተሰጠበት ሰው **ንብረቱ ወደ 3ኛ ወገን የተላለፈ** በሆነ ጊዜ የንብረቱን ዋጋ የማግኘት መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 171	30298	አቶ የሺወንድም አቡሃይ እና አቶ አየነው ማለደ	ጥር 20/2000ዓ/ም	26
125	9	የጋራ ንብረትን ለመካፈል በሚደረግ **ሽያጭ** የጋራ ባለቃብት የሆነ ወገን የቅድሚያ ግዥ መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1261(2)፣ 1386-1409	37297	የኢትዮጵያ ልማት ባንክ እና ወ/ሮ እታለም ተስፋ	ታህሣሥ 2/2001ዓ/ም	36
126	9	የጋራ ሀብት የሆነ **ንብረት በመያዣ** የተያዘ በመሆኑ የቅድሚያ መብት ያለ ቢሆንም የጋራ ባለሀብት የሆነ ወገን ንብረቱ በግልፅ ጨረታ ቀርቦ የሚያወጣውን ትክክለኛ የገበያ ዋጋ ግማሽ በመክፈል ማስቀረት የሚችል ስለመሆኑ፣	37298	የኢትዮጵያ ልማት ባንክ እና ወ/ሮ አለምነሽ ዋቅጂራ	ታህሣስ 2/2001ዓ/ም	39
127	11	አንድ ሰው የሌለውን ነገር **ሸጦ** በተገኘ ጊዜ ገዢው በህግ ሊያገኝ ስለሚገባው መፍትሔ፣ በሌለ መብት መሥራት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2884/1/ /2/, 2282-2285, 1716	51034	ታሪክ ጌታቸው እና እነ ወ/ሮ አልጋነሽ ተጠምቀ /ሁለት ሰዎች/	የካቲት 22/2003ዓ/ም	309
128	14	**የመኪና ሽያጭ ውል** መደረጉን (መኖሩን) ለማስረዳት ሊቀርብ ስለሚገባው የማስረጃ አይነት፣ የመኪና /ተሽከርካሪ/ ባለሀብትነት (ስመ ሀብት) እንዲተላለፍለት የሚጠይቅ ሰው ሊያቀርባቸው ስለሚገቡና ተቀባይነት ስላላቸው ማስረጃዎች፣ አንድ ግዴታ እንዲፈፀምለት የሚጠይቅ ሰው የግዴታውን መኖር የማስረዳት ሸክም ያለበት ስለመሆኑ፣ አከራካሪ ሆኖ የቀረበን አንድ ፍሬ ነገር ማስረዳት ስለሚቻልበት የማስረጃ አይነት አግባብነት ባለው ህግ በተለይ የተቀመጠ ግለጽ ድንጋጌ እስከሌለ ድረስ ማናቸውንም ዓይነት ማስረጃ አቅርቦ ጉዳዩን ለማስረዳት ስለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ.1186(1),(2),2001(1) ስለ ተሽከርካሪ መለያ መመርመሪያና መመዝገቢያ አዋጅ ቁ.681/2002 አንቀጽ 6(3)(4)	81406	እነ አቶ አህመድ ኢብራሀም (ሁለት ሰዎች) እና አቶ አመሀ ተ/ወይኒ	ጥር 13/2005ዓ/ም	195
129	16	ትዳር ያለው አንድ **የመንግስት ቤት ተከራይ** በሞት በተለየ ጊዜ የተከራይነት መብቱ ለሌላኛው ተጋቢ ሊተላለፍ የሚችለው አግባብነት ባለው መመሪያ ስለመሆኑ፣	93346	እነ ወ/ሮ ብርሃን ደሳለኝ (2 ሰዎች) እና	ግንቦት 21/2006ዓ/ም	178

				ወ/ሮ ብርትኳን ዮሐንስ		
130	20	ማንኛውም የቀበሌ **መኖሪያ ቤት የተከራየ** ሰው የራሱ ቤት ከገነባ ወይም የጋራ ሕንጻ ቤት ከገዛ ወይም የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲን ቤት ካገኘ ወይም በሌላ በማናቸውም ምክንያት ቤቱን የለቀቁ ከሆነ ቤቱን ባለበት ሁኔታ ለአስተዳደሩ ማስረከብ ያለበት ስለመሆኑ፣ የአ.አ.ከ.አስተዳደር ባወጣው የመንግስት ቤቶች አስተዳደር መመሪያ ቁ. 3/2007 አንቀጽ 42/ሀ	123056	ወ/ሮ ትሁኔ አዳኔ እና በጉ/ክ/ከ/ወ/7/ኮ/ቤ/አ/ል/ፅ/ ቤት	ሰኔ 24/2008ዓ/ም	133
131	24	አንድ የመንግስት **የንግድ ቤት ኪራይ** መብት ከልጅነት ጀምሮ በአውራሼ ዘንድ አድርጊያው እንዲሁም የኑዛዜ ወራሽ ነኝ በማለት በዉርስ ሊተላለፍና የንግድ ቤት የኪራይ መብት ተጠቃሚ ሊያደርግ የማይችል ስለመሆኑ፣ በአ/አ/ከ/አስ/የቤቶች ልማትና አስተዳደር ቢሮ የመንግስት ቤቶች አስተዳደር መመሪያ ቁጥር 4/2009 አንቀጽ 24	164326	አቶ አበበ ዘገየ እና ከተማ ክ/ከተማ ወ/07 ኮ/የቤቶች ልማት ጽ/ቤት	ጥር 28/2011ዓ/ም	161
		2.2.8 በከውል ውጪ ኋላፊነትና ያላገባብ መበልፀግ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
132	11	መኪና ወይም ባለሞተር ተሽከርካሪ ልዩ የምዝገባና የባለሀብትነት **ስም ዝውውር** የሚያስፈልገው ግዙፍነት ያለው ተንቀሳቃሽ ንብረት ስለመሆኑ፣ የባለሞተር ተሽከርካሪ ባለቤትነት /ባለሃብትነት/ ወደ ሌላ ሰው ተላልፏል ሊባል የሚችልበት አግባብ፣ መኪኖች እና ባለሞተር ተሽከርካሪዎች ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት ለሚያደርሱት ጉዳት በኃላፊነት ስለሚጠየቀው ወገን፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1186/1/ /2/, 2081/1/, 2082/2/, 2083/1/, 2267/2/, 2324/1/ አዋጅ ቁ. 256/60 አንቀጽ 6 አዋጅ ቁ. 468/97 አንቀጽ 21 ደንብ ቁ. 360/61 አንቀጽ 6 7/1/ /3/, 8, 11/1/ /2/, 42-45	24643	ወ/ሮ አስናቀች ወ/ማርያም እና አቶ አለማየሁ አህመድ	ሐምሌ 29/2000ዓ/ም	410
133	17	የአንድ **ግንባታ** ባለቤት ግንባታውን ለሚያከናውነው የስራ ተቋራጭ ግንባታው ሲከናወን ለሚደርሱ ከውል ውጪ ኃላፊነቶች ወይም በህጉ የተጣለበትን ፍትሐ ብሄራዊ ግዴታዎች ለስራ ተቋራጩ በማስተላለፍ የሚያደርገው ስምምነት በህግ ጥበቃ የሚደረግለት ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ. 2027(1)፣2130፣2132(1)፣2131(1)፣2035(1)፣2141 የፍ/ሕ/ቁ. 1675፣1716፣1731 አዋጅ ቁጥር 464/97 አንቀፅ 3(3)	93772	አቶ ሁሴን አምዴ እና እነ ኢትዮ ቴሌኮም (ሁለት ሰዎች)	የካቲት 30/2007ዓ/ም	235
134	17	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ ያልተወረሰ ቤትን በህገወጥ መንገድ በመያዝ የተጠቀመበት ከሆነ **የኪራይ** ገንዘብና ያለአግባብ የበለፀገበትን ያህል ሊከፍል የሚገባ ስለመሆኑ፣	97683	አክበር አሊ ካምፉዲን ኩባንያ እና የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ	መጋቢት 18/2007ዓ/ም	243

		ያለአግባብ በመንግስት ተይዞ ለቆየ ቤት የታጣ ጥቅም አይከፈልም ሊባል የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ 2162 አዋጅ ቁጥር 193/92 አንቀፅ 7(3) አዋጅ ቁጥር 192/92 አንቀፅ 3				
		2.2.9 በወንጀልና የወንጀል ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
135	15	የአንድ ደርጊት ወይም ግድፈት ወንጀልነት በህግ በግልጽ ተደንግጐ በማይገኝበት ሁኔታ የድርጊቱን ወይም የግድፈቱን ፈፃሚ በወንጀል ተጠያቂ ለማድረግ የማይቻል ስለመሆኑ፣ በወንጀል ጉዳይ የሚቀርብ ክስ ስለ ድርጊቱና አፈፃፀሙ የሚሰጠው መግለጫ ድርጊቱን ወንጀል ከሚያደርገው ህግ አነጋገር በጣም የተቀራረበ መሆን የሚገባው ስለመሆኑ፣ **በንግድ ሥራ ለተሰማሩ ወይም ሌሎች ሰዎች በግለሰብ ደረጃ መጠኑ በርካታ የሆነ ገንዘብን በተደጋጋሚ በብድር የመስጠት ተግባር በህግ የተከለከለ ወይም በወንጀል የሚያስቀጣ ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣** የወንጀል ህግ አንቀጽ 2፣ 23(2)፣ 3፣ 61 የወ/መ/ሀ/ሥሥ/ቁ 112 አዋጅ ቁጥር 83/86 አንቀጽ 59(1-(ሸ)፣ 2(ሀ)	81178	የኢ/ገ/ጉ/ባ/ዐ/ሕግ እና እነ አቶ ከበደ ተሰራ (2)	መስከረም 21/2006ዓ/ም	380
136	15	አንድ ሠው የአንድን ጉዳይ መከሰት በምክንያትነት በመግለጽ ከሌላ ሰው ገንዘብን **ተበድሮ** መውሰድ ተከስቷል የተባለው ጉዳይ ካለመከሰት ጋር በተገናኘ ተበዳሪው በእምነት ማጉደል ወንጀል ሊያስጠይቀው የሚችል ስላለመሆኑ፣ የወ/ህ/አ 675	89276	ተፈሪ ሚናሞ እና የደቡብ ክልል ዐቃቤ ሕግ	መስከረም 23/2006ዓ/ም	395
137	12	ውልን/ስምምነትን መሰረት ባደረገ ግንኙነት አንድን ንብረት ወስዶ በውሉ መሰረት ለመመለስ ፈቃደኛ ያልሆነ ሰው የእምነት ማጉደል ወንጀል ፈጽሟል በሚል የወንጀል ክስ ሊቀርብበት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 23/2/፣ 24፣ 57፣ 58 **(ጉዳዩ የጥገና ውል የተያያዘ የአላግባብ መበልፀግ ክርክር ነው - <u>በወንጀል ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሜ የተቀመጠ</u>)**	65054	ብሩክ ሚካኤል እና የፌዴራል ዓ/ህግ	ሐምሌ 14/2003ዓ/ም	261
138	16	**ከውል** ግንኙነት ጋር በተያያዘ በህገ ወጥ መንገድ መብትን ማስከበር የወንጀል ተጠያቂነትን የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/አንቀፅ 436(ለ)	98647	አቶ ፅጋቡ ወላይ ገብሩ እና የትግ/ክ/ዐቃቤ ሕግ	ሰኔ 02/2006ዓ/ም	224
139	15	አንድ ሠው **የአራጣ** ወንጀል ድርጊት ፈጽሟል በሚል በወንጀል ተጠያቂ ሊሆን ስለሚችልበት አግባብ፣ በወር 10% ወለድ ታስቦ እንዲከፈል በመስማማት ገንዘብ ማበደር በአራጣ የወንጀል ድርጊት የሚያስጠይቅ ስለመሆኑ፣	80119	አቶ ተድላ ተገኝ እና	የካቲት 11/2005ዓ/ም	367

		የወ/ህ/ቁ 667(1)		የአማራ ክልል ፍትህ ቢሮ		
140	24	**የአራጣ ወንጀል** የተፈጥሮ ሰው ላይ ብቻ ሳይሆን በህግ የሰውነት መብት በተሰጠው ድርጅት/ማህበር/ ላይም ተፈጻሚ ሊሆን የሚችል ስለመሆኑ፣ የወንጀል ህግ አንቀጽ 712/1-ሀ/	167805	የትግ/ክ/ዐ/ህግ እና እነ አቶ ታደሰ ኪ/ማርያም	ጥቅምት 26/2012ዓ/ም	351
		2.2.10 በባንክና ኢንሹራንስ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
		የባንክ ስራዎች የሚመለከቱ ጉዳዮች				
141	7	**ባንኮች** ከሚሰጡት ብድር እና የመያዣ ውል ጋር በተያያዘ የሚነሱ ክርክሮች ¾ አዋጅ ቁ. 97/90 "ን" ዓላማ እንዲሁም አዋጁን ለማስፈፀም በባንኮች የሚወጡትን የፎርክሎዥር መመሪያዎችና አግባብነት ያላቸውን ህግጋት ግምት ውስጥ በማስገባት እልባት ማግኘት ያለባቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 97/90 አንቀጽ 3 እና 4, አዋጅ ቁ. 216/92	16218	የኢትዮጵያ ልማት ባንክ እና እነ ወ/ሮ አስካለ ሁንዴ(ሁለት ሰዎች)	መጋቢት 16/2000ዓ/ም	31
142	7	**ለባንክ** በመያዣነት በተሰጠ የማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ የሚኖር የቀዳሚነት መብት፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 3088, 3052, 3081,3059	25863	የኢት/ልማት ባንክ እና የኢት/ንግድ ባንክ (ሁለት ሰዎች)	ጥቅምት 26/2000ዓ/ም	38
143	9	በማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ የመያዣ መብት ያለው **ባንክ** በንብረቱ ላይ ሊኖረው የሚችለው የመብት አድማስ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 3059/1/, 3088/1/, 3110/ሐ/	36013	ወ/ሮ ዘምዘም ኑሩ እና የኢትዮጵያ ልማት ባንክ	ታህሣሥ 21/2001ዓ/ም	46
144	10	**ባንክ** በመያዣ መልክ የያዘውን የተበዳሪ ንብረት በአዋጅ ቁ. 97/90 መሠረት በመሸጥ ላይ እያለ በሌላ በኩል ደግሞ በተበዳሪው ላይ በፍ/ቤት ክስ መስርቶ ዕዳው እንዲከፈለው ለመጠየቅ የሚችል ስለመሆኑ፣	44164	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና አቶ ሐሰን ኢብራሂም	ታህሣሥ 8/2002ዓ/ም	332
145	12	**ባንኮች** ላበደሩት ገንዘብ በመያዣነት የያዙትን የማይንቀሳቀስ ንብረት በዕዳ መክፈያነት በሐራጅ ለመሸጥ የተሰጣቸውን ስልጣን በተግባር ሲያውሉ ህግን በመተላለፍ በባለዕዳው ላይ ለሚደርሰው ጉዳት ተጠያቂነት ያለባቸው ስለመሆኑ፣ በመያዣነት የተያዘውን ንብረት በሐራጅ ለመሸጠም የፍርድ ቤት ውሣኔ ወይም ፈቃድ የማያስፈልጋቸው ስለመሆኑ፣ አበዳሪ የሆነ ባንክ በአዋጅ ቁ. 97/90 የተሰጠውን ስልጣን /መብት/ ትቷል (waive) ሊባል ስለሚችልበት አግባብ፣	65632	ህብረት ባንክ አ.ማ እና አቶ አሊ አብዱ	ሐምሌ 13/2003ዓ/ም	427

		የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 394-449 አዋጅ ቁ. 97/90 አንቀጽ 3, 6				
146	13	**ባንክ** ለሰጠው ብድር በመያዣነት የያዘውን ሁለትና ከዚያ በላይ የሆኑ ንብረቶች አሻሻጥ ቅደም ተከተል ጋር በተገናኘ አቤቱታ ሊቀርብበትና ፍ/ቤቶችም ውሣኔ ሊሰጡበት የሚያስችል የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ97/90 አንቀፅ 7, 6 አዋጅ ቁ.216/92	70824	ወጋገን ባንክ አ.ማ እና እነ አቶ ብሩክ ጫካ (ሠባት ሠዎች)	የካቲት 27/2004ዓ/ም	467
		የኢንሹራንስ ስራዎች የሚመለከቱ ጉዳዮች				
147	10	በብድር ለተሰጠ ገንዘብ በመያዣነት የተያዘ ንብረት **መድን** የተገባለት ሆኖ አደጋ የደረሰበት እንደሆነ አበዳሪው ንብረቱን በመያዣ የያዘበት ብድር ዋጋ ዋስትና ከተገባለት የገንዘብ መጠን ያነሰ እንኳን ቢሆን መድን ሰጪው እንዲከፍለው ሊጠይቅ የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2858	38572	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	ጥቅምት 17/2002ዓ/ም	329
148	15	**የመድን ዋስትና** ሽፋን ውል ተደርጓል እንዲሁም ውሉ ተሻሽሏል ለማለት ስለሚቻልበት አግባብ፣ የንግድ ህግ፡ 657	78180	አንበሳ ኢንሹራንስ ኩባንያ እና ወ/ሮ አስቴር ንጉሴ	መጋቢት 09/2005ዓ/ም	405
149	15	አንድ ውል በቂ የሆነ እርግጠኛነት ያለውና ህጋዊ የሆነ ጉዳይ ለማከናወን ሊደረግ የሚገባ ስለመሆኑ፣ **የመድን ዋስትና** ሽፋን የተገባለት ተሽከርካሪ የትራንስፖርት አገልግሎት የሚሰጥ ሆኖ ከትራንስፖርት ጋር በተገናኘ በወጡ ህጐች ከተፈቀደው የመጫን አቅም በላይ ሰዎችን አሳፍሮ ሲጓዝ አደጋ የደረሰበት እንደሆነ መድን ሰጪው የዋስትናውን ሽፋን ገንዘብ ለመድን ገቢው የመክፈል ኃላፊነት የማይኖርበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1678(ለ)	90793	ግሎባል ኢንሹራንስ እና እነ አቶ ፍጹም ላቀው (ሁለት ሰዎች)	ታህሳስ 04/2006ዓ/ም	410
150	20	**የመድን ሥራ** የሚሰሩ የመድን ኩባንያዎች በመድን ፖሊሲ ውስጥ ፖሊሲውን ተጠያቂነትን አያስከትልም ወይም በፖሊሲው መሰረት የካሳ ክፍያ ጥያቄ መነሻ የሆነው ክስተት ከደረሰ በኃላ የተወሰነ ድርጊት ከተፈፀመ ወይም ሳይፈፅም ከቀረ ኃላፊነቱ ቀሪ ይሆናል የሚል የውል ሁኔታ ተፈፃሚነት የሌለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 559/2000 በአንቀፅ 6 ንዑስ አንቀፅ 1	88135	ብሔራዊ የኢትዮጵያ ኢንሹራንስ (አ.ማ) እና ወ/ሮ ነፃነት ሀቤቤ	ሐምሌ 16/2005ዓ/ም	320
151	24	የኢንሹራንስ ፖሊሲ **የኢንሹራንስ ዉሉ** አካል በመሆኑ በኢንሹራንስ ፖሊሲዉ ሊይ የተመለከተዉ ቃል የኢንሹራንስ ዉል ቃል ተደርጎ ሊወሰድ የሚገባ ስለመሆኑ፣	160602	አቶ ነጋ ባንቲሁን እና የኢትዮጵያ መድን	ህዳር 30/2012ዓ/ም	222

		የፍ/ብ/ሕግ ቁጥር 1733፣ የንግድ ሕግ ቁጥር 657(1 እና 2)		ዴርጅት		
152	20	ለአንድ ንብረት የሚከፈለው **የኢንሹራንስ ገንዘብ የመያዣ** መብት ላላቸው ገንዘብ ጠያቂዎች ይሰጣል የሚለው ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ ኢንሹራንስ ሰጪው ላልተከፈለ የአርቦን ክፍያ ኢንሹራንስ ገቢውን ከመጠየቅ ውጪ የመያዣ መብት ያለውን አካል መጠየቅ የማይችል ስለመሆኑ፣ የን/ሕ/ቁ. 684(1)	115763	ብሔራዊ የኢትዮጲያ ኢንሹራንስ ኩባንያ አ.ማ እና የኢትዮጲያ ንግድ ባንክ	ጥቅምት 9//2009ዓ/ም	334
153	25	በሦስተኛ ወገኖች ላይ በተሽከርካሪ ለሚደርስ አደጋ የኢንሹራንስ ሽፋን የሰጠ ኢንሹራንስ ኩባንያ **በአንሹራንስ ዉል** ላይ ኢንሹራንስ ገቢዉ ይህንን ካደረገ ወይም ካላደረገ ተጠያቂነት አይኖርብኝም በማለት ያስቀመጠዉን ሁኔታ መሰረት በማድረግ በሦስተኛ ወገን ላይ ለደረሰዉ ጉዳት ካሳ ላለመክፈል ጉዳት ለደረሰበት ሦስተኛ ወገን መከራከሪያ ለማድረግ የማይችል ስለመሆኑ - አዋጅ ቁጥር 799/2005 አንቀጽ 6/1 **በኢንሹራንስ ዉል** ፖሊሲዉ ላይ የተቀመጠዉን የማግለያ ወይም ሌላ ሁኔታ መሰረት በማድረግ ኢንሹራንስ ሰጪዉ በኢንሹራንስ ገቢዉ ላይ መከራከሪያ ሊያደርግ የሚችለዉ በቅድሚያ ጉዳት ለደረሰበት ሦስተኛ ወገን በአዋጅ ቁጥር 799/2005 አንቀጽ 16 እና በኢንሹራንስ ዉል ፖሊስዉ መሰረት ካሳ ከከፈለ በኋላ ስለመሆኑ - አዋጁ ቁጥር 799/2005 አንቀጽ 6/2	196878	ፀሐይ ኢንሹራንስ አ.ማ እና እነ አቶ ሃብቴ አንማዉ (3 ሰዎች)	የካቲት 30/2013ዓ/ም	353
154	25	የኢንሹራንስ ሽፋን ወደፊት ለሚደርስ አደጋ የሚሰጥ የመድን ሽፋን በመሆኑ በልዩ ሁኔታ በግልጽ ስምምነት ካልተደረገ በቀር በዋናው **ኢንሹራንስ ውል** ላይ ሳይካተት የቀረውን የአደጋ ምክንያት ለማካተት የሚደረግ የመድን ሽፋን ማስፋያ (Extension) ውል ወደ ኋላ ተመልሶ ዋናው የኢንሹራንስ ውል ከተፈረመበት ቀን ጀምሮ ተፈፃሚ እንዲሆን መወሰን መሰረታዊ የህግ ስህተት ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ አንቀጽ 659/1	173380	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና ሐበሻ ሲሚንቶ አክሲዮን ማህበር	ጥቅምት 28/2012ዓ/ም	370
155	25	**አንድ እቃ በአየር መንገድ ተጭኖ ሲጓጓዝ** ባለእቃው ሲያስረክብ በእቃው ያለውን ልዩ ጥቅም በመግለጽ ተገቢውን ተጨማሪ ዋጋ መከፈሉን ካላስረዳ በቀር እቃው ተጓጉዞ ርክክብ እስከሚፈፀም ድረስ ባለው ጊዜ ቢጠፋ ወይም ጉዳት ቢደርስበት ካሳ ሊከፈል የሚገባው በጠፋው እቃ ወይም ጉዳት ለደረሰበት እቃ በአንድ ኪል ግራም 17 ስፔሻል ድሮዊንግ ራይት በመክፈል ስለመሆኑ፣ የሞንትሪያል ቃል ኪዳን (Montreal Convention of 1999) አንቀጽ 22 (3) እና አዋጅ ቁጥር 820/2006	171352	የኢትዮጵያ አየር መንገድ እና ብርሃን ኢንሹራንስ ኩባንያ አ.ማ	ጥር 25/2012ዓ/ም	377

		2.2.11 በአፈፃፀም ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
156	7	የማይንቀሳቀስ ንብረት ስመ ንብረት /ባለቤትነት/ **ከሻጭ ወደ ገዥ** ያለመዛወሩ ብቻ ሦስተኛ ወገኖች በሻጭ ላይ **ሽያጭ** የተካሄደበት ንብረት ላይ የጀመሩት አፈፃፀም እንዲቀጥል ለማስደረግ በቂ ሁኔታ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2878	23989	አቶ ደስታ ሠርዳ እና የመተከል ዞን ፍትህ መምሪያ	ታህሳስ 17/2000ዓ/ም	356
157	11	በዕዳ ምክንያት በፍ/ቤት የተከበረ ንብረት እንዲሸጥ በተደረገ ጊዜ ንብረቱን ያስከበረው ወገን የሚኖረው መብት ከሽያጭ ገንዘቡ ላይ የቀዳሚነት መብት ካላቸው ባለገንዘቦች የሚተርፍ ካለ መውሰድ ነው እንጂ ንብረቱን **በሽያጭ ውል** የተነሳ ባለቤት የሆነን ወገን መጠየቅ ወይም ንብረቱን የመከተል ስላለመሆኑ፣	48042	ጉና ጠ/ስራ ተቋራጭ እና እነ ቡሬ ባጉና የማዕድን ውሃ ፋብሪካ (3)	ጥቅምት 03/2003ዓ/ም	426
158	17	በፍርድ ባለዕዳው ሥም የሚታወቅ ቤት ቤቱ በህጋዊ መንገድ የተገነባና የፍርድ ባለዕዳው እስከሆነ ድረስ ካርታና ፕላን የሌለው መሆኑ እና ለሌላ ሶስተኛ ወገን ተሠጥቷል መባሉ **ስጦታው** ህጋዊ በሆነ መንገድ እስካልተከናወነ ድረስ ቤቱ ለፍርድ አፈፃፀም እንዳይውል ሊያደረግው የሚችል ስላለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ 276፣ 277	90722	ወ/ሮ መዓዛ መዝገቡ እና አቶ መሠለ ገላው	ጥቅምት 11/2007ዓ/ም	333
159	17	በፍርድ ውሣኔ በተሰጠበት ጉዳይ አፈፃፀምን ለማስቀረት በፍርድ ባለመብት እና በፍርድ ባለ ዕዳ የሚደረግ **የእርቅ ውል** በፍርድ ቤት ቀርቦ ካልፀደቀ በቀር አፈፃፀምን ሊያስቀር የሚችል ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ስ/ስ/ህ/ቁ 276፣ 277	98263	ወ/ሮ እናናይቱ ኢሳ እና ወ/ሮ አሲና ሁሴን	ጥር 06/2007ዓ/ም	336
160	23	**የእርቅ ስምምነት ውል** እንደዉሳኔ ተቆጥሮ በፍርድ ቤት ለአፈፃፀም አቅርቦ ለማስፈፀም ስምምነቱ ግልጽና የፈፃሚዉን አካል ግዳታ በማያሻማ ሁኔታ የሚገልጽ መሆን ያለበት ሲሆን ግልጽ ያልሆነ የእርቅ ስምምነት ሲቀርብ ጉዳዩ የቀረበለት ፍርድ ቤት የሌላ ተከራካሪ ወገን ክርክር እንኳ መስማት ሳያስፈልገዉ ክሱን ዉድቅ ማድረግ የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ 3312(1)	146955	እነ አቶ ብሩክ ኃ/መስቀል እና አቶ ነብዩ ኃ/መስቀል	ግንቦት 30//2010ዓ/ም	398
161	23	የአንድ የማይንቀሳቀስ ንብረት አከራይ የሆነ ሰዉ ላልተከፈለዉ የዉዝፍ **ኪራይ** ክፍያ አከፋፈል ሲባል ተከራዩ ለቤቱ ማገጫነት ወይም ለስፌራ ማልሚያነት ከሚጠቀምባቸዉ ዕቃዎች ላይ ዕቃዎቹ የራሱ ባይሆኑም ይህንኑ አከራዩ እስካላወቀ ወይም ማወቅ ነበረበት እስካልተባለ ድረስ በሕግ የተቋቋመ የመያዣ መብት ያለዉ መሆኑና በልዩ ሁኔታ ንብረቱ ለአፈጻጸም መዋል መቻል አለመቻለ በግራ ቀኙ ክርክርና ማስረጃ ተጣርቶና ተረጋግጦ መወሰን ያለበት ስለመሆኑ፣	156389	አዳማ ሳይንስና ቴክኖልጂ ዩኒቨርሲቲ እና ወ/ሮ ሺወርቅ ሲባኒ	ጥቅምት 28/2011ዓ/ም	402

		የፍ/ብ/ሕ/ቁ 2924፣ 2925፣ 2926(2)				
		2.2.12 በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
162	4	ሚኒስቴር መ/ቤቶች ስራቸውን በሚያከናውኑበት ወቅት የፈፀሙትን ስህተት ማረምና ማስተካከል በጠቅላይ ሚኒስትሩ ስልጣን ስር የሚወድቅ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 4187 አንቀፅ 11(1) አዋጅ ቁ.47/67 አንቀፅ 21(2) የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ-መንግስት አንቀፅ 74(4) **(ጉዳዩ የቤት ኪራይ ውል ክርክር ነው)**	16195	የኪራይ ቤቶች አስተዳደር ድርጅት እና እነ ልዕልት ተናኘወርቅ ኃ/ስላሴ (ስድስት ሰዎች)	ሚያዝያ 11/1999ዓ/ም	106
163	6	መክፈል የማይገባውን የከፈለ ወገን እንዲመለስለት መጠየቅ ስለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ.2164 **(ጉዳዩ ከቤት መለዋወጥ ውል የተያያዘ ክርክር ነው)**	22008	የኪራይ ቤቶች አ/ድርጅት እና እነ አቶ ኦላና ጥርቅ (ሦስት ሰዎች)	ሐምሌ 3/1999ዓ/ም	165
164	6	**ይርጋ** በተቋረጠ ጊዜ ቀድሞ የነበረው የይርጋ ጊዜ እንደ አዲስ መቆጠር የሚጀምር ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1852(1) **(ጉዳዩ የብድር ውል ሆኖ ከባንክ ዋስትና የተያያዘ ክርክር ነው)**	31185	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	ግንቦት 12/2000ዓ/ም	261
165	7	የመንግስት የልማት ድርጅቶች ወደ ግል ይዞታ ከመቀየራቸው በፊት ያለባቸውን የዕዳ ክርክር በኃላፊነት ይዞ መከራከር ያለበት የመንግስት የልማት ድርጅቶች ባላደራ ቦርድ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 208/1992 አንቀጽ 5/1/, 6/1/ /ሐ/, አዋጅ ቁ. 182/1992 **(ጉዳዩ የቦታ ኪራይ ውል ክፍያ ክርክር ነው)**	28923	የባህር ዳር ጨ/ጨ አክስዮን ማሕበር እና የባህር ዳር ልዩ አስተዳደር እና የመንግስት የልማት ድርጅቶች ባለአደራ ቦርድ	ግንቦት 7/2000ዓ/ም	318
166	9	የመንግሥት መሥሪያ ቤት በጨረታ አማካኝነት የሽያጭ ውል አካሄዷል ተብሎ ሊገደድ የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1688(2)፣ 3167(1)፣ 1688(2)፣ 3168	37163	የአዋሽ ተፋሰስ ባለስልጣን እና ህያብ ገ/መድህን ብ/ብረት ማቅለጫ ፋብሪካ	ታህሣሥ 23/2001ዓ/ም	179
167	11	የፕራይቬታይዜሽን ኤጀንሲ በህግ የተሰጠውን ስልጣን መሰረት በማድረግ አስቀድሞ የሰጠውን ውሣኔ በድጋሚ በማየት የተለየ ውሣኔ በሰጠ ጊዜ የተለወጠውን /የተሻረውን/ ውሣኔ መሰረት በማድረግ የተከናወኑ ተግባራትን ለማስተካከል ወይም የተከራካሪ ወገኖችን መብት ለማስተካከል ተገቢ የሆነ ትዕዛዝ ለመስጠት የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 349, 6 **(ጉዳዩ ከቤት ኪራይ ውል የተያያዘ ክርክር ነው)**	60508	እነ ወ/ሮ ሮዛ አባተ /አራት ሰዎች/ እና የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ	ግንቦት 15/2003ዓ/ም	499
168	11	የቀበሌ ባለአደራ ቦርድ ህጋዊ ሰውነት ያለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 361/95 አንቀጽ 14/1//ረ/, 66/1/ አዋጅ ቁ. 2/95 አንቀጽ 52 **(ጉዳዩ ከቤት ኪራይ ውልና ህውከት**	53551	የቀበሌ 10 ባለአደራ ቦርድ እና አቶ ዳንኤል አድርሴ	መስከረም 25/2003ዓ/ም	553

		እንዲወገድ የተያያዘ ክርክር ነው)				
169	22	ገንዘብ የተከፈለ መሆኑን የሚገልጽ ሰነድ ወይም ደብዳቤ ሰነዱን ባዘጋጀዉ ወይም ደብዳቤዉን በፃፈዉ ሰዉ ላይ ማስረጃ የሚሆን ስለመሆኑ፣ ፍ/ሕ/ቁ 2018(1) **(ጉዳዩ የቢራ ማከፋፈል ውል ክርክር ነው)**	136245	በደሌ ቢራ አ/ማህበር እና አቶ ገብረመድህን ገ/ሕይወት	ጥር 23/2010ዓ/ም	406
170	22	አንድ የመንግስት ቤት ተከራይ የራሱ ቤት ካገኘ የመንግስት ቤትን በተከራይነት ይዞ መቀጠል የማይችል ስለመሆኑ፣ መመሪያ ቁጥር 10/2006 አንቀፅ 15(2)	133309	አቶ ለማ ማሙዬ እና በአዳማ ከተማ አስተዳደር ቀበሌ 12 ጽ/ቤት	ጥር 24/2010ዓ/ም	441
171	22	የአገልግሎት ድርጅት ያከራየ ወገን ያከራየው ድርጅት ተገቢውን አገልግሎት እንዳይሰጥና ታሽጎ እንዲቆይ ለፍርድ ቤት ጥያቄ ማቅረቡን ተከትሎ እግድ የተሰጠ በሆነበት እና ተከራዩም ከድርጅቱ ገቢ ባላገኘበት ሁኔታ ድርጅቱ ታሽጎ ለቆየበት ጊዜ ተከራይ የኪራይ ክፍያ እንዲከፍል የማይገደድ ስለመሆኑ፣	136024	አቶ ቢልልኝ ጌታነህ እና አቶ ገብራይ ተከስተ	ጥቅምት 21/2010ዓ/ም	464
172	25	የመንግስት መኖሪያ ቤት የሚከራየው በከተማ ውስጥ ነዋሪ ኢትዮጲያዊ ዜግነት ላለው እና/ወይም በከተማው ውስጥ ነዋሪ ለሆነ የጸና/የታደሰ የኢትዮጲያ ተወላጅነት መታወቂያ ካርድ ላለው የውጭ ዜጋ ብቻ ነው ተብሎ የተደነገገው ከከተማው አስተዳደር ቤትን ለመጀመሪያ ጊዜ የሚከራዩ ሰዎችን የሚመለከትና ውል በሚታደስበት ጊዜም በድንጋጌው ላይ የተቀመጡት ቅድመ ሁኔታዎች ሊሟላ ይገባል የሚባል ከሆነ ተከራይ ይህን ለማድረግ በሚያስችል ሁኔታ ውስጥ የሚገኝ መሆኑ በቅድሚያ ሊረጋገጥ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የአዲስ አበባ ከተማ ቤቶች አስተዳደር መመሪያ ቁጥር 4/2009 አንቀጽ 43/ሀ፤ 44/3፤ 44/13 እና 45/2	181359	እነ አቶ ዲክሳ ኪዳኔ (3 ሰዎች) እና የጉለሌ ክፍለ ከተማ ወረዳ 9 ቤቶች ልማት ጽ/ቤት	ጥር 27/2013ዓ/ም	589

ፍትሐብሔር ሥነ-ሥርዓት

ተ.ቁ	ቅፅ	የህግ ትርጉም የተሰጠበት ጉዳይ	የሰ/መ/ቁ	ተከራካሪዎች	ውሣኔው የተሰጠበት ቀን	ገጽ
		3.1 ፍትሐብሔር ሥነ-ሥርዓት በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ ፍትሐብሔር ሥነ-ሥርዓት የሚመለከቱ ውሳኔዎች				
		3.1.1 የዳኝነት ሥልጣን				
1	5	አንድ ፍርድ ቤት የቀረበለትን ጉዳይ የመዳኘት ሥልጣን ያለው መሆኑና አለመሆኑን ማረጋገጥ ያለበት ጉዳዩን ማየት ከመጀመሩ በፊት እንጂ ውሣኔ ከሰጠ በኋላ ስላለመሆኑ፣	25588	መርየንሃሰን ዑመር እና መውሊድ ተኸልእስማን	የካቲት 6/2000ዓ/ም	204
2	6	የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በይግባኝ አይቶ የመጨረሻ ውሣኔ የሰጠባቸውን ጉዳዮች የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በይግባኝ አይቶ መወሰን የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ 25/88 አንቀፅ 10(1)	29738	የአፓርታማ 79/6 የመኖሪያ ቤት ማህበር እና የስራ አስፈፃሚ ኮሚቴ አባላት እና ወ/ት ዘርአዳም አሰገኸኝ	ግንቦት 14/2000ዓ/ም	94
3	6	የዳኝነት ስልጣን ሳይኖር የተሰጠ ውሣኔ መሻር ሳያስፈልገው ጉዳዩ ስልጣን ወዳለው አካል ቀርቦ መታየት የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5	32229	መሪጌታ ልሣነወርቅ በዛብህ እና ጠቅላይ ቤ/ክህነት ጽ/ቤት	ሚያዝያ 30/2000ዓ/ም	134
4	15	ከውርስ ሀብት ክፍፍል ጥያቄ ጋር በተገናኘ መብቱን ለማስፈፀም ጠይቆ በአፈፃፀም በይርጋ የታገደ ስለመሆኑ ውሣኔ ተሰጥቶ እያለ ባለመብት ነኝ የሚለው ወገን የሚያነሣው የመብት ጥያቄና ክርክር ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ በአንድ ፍርድ ቤት የተሰጠ ውሣኔ በህግ አግባብ እስካልተሻረ ድረስ የውሣኔው አስገዳጅነትና ተፈፃሚነት በባለጉዳዮች ላይ ብቻ የተወሰነ ሣይሆን በማናቸውም አስፈፃሚ አካላትና በማናቸውም ፍርድ ቤት ላይ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5(1) የኢ.ፌ.ዲ.ሪ. ህገ መንግስት አንቀጽ 79(2)	83007	እነ ወ/ሮ አልማዝ ገመቹ (ሁለት ሰዎች) እና አቶ ፋዩ ገመቹ	ሰኔ 03/2005ዓ/ም	98
5	18	በመርህ ደረጃ በህግ አግባብ የተቋቋመ ፍ/ቤት የሠጠው ውሳኔ በህግ አግባብ በተቋቋመ የበላይ ፍ/ቤት በህጉ በተዘረጋው ስርዓት እስካልተለወጠ ድረስ የማይፈጸምበት ምክንያት የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 378፣ 372፣ 392	101345	አቶ ፀጋዬ ብርሃኑ እና ወ/ሮ መሠረት ተገኝ	መጋቢት 30/2007ዓ/ም	83

6	20	አንድ የዳኝነት አካል የስር-ነገር ስልጣን ባይኖረውም እንካን የሰጠው ውሳኔ ስርዓቱን ተከትሎ እስካልተሻረ ድረስ የፀናና የመጨረሻ በመሆኑ አዲስ ክስ በተመሳሳይ ጉዳይ ማቅረቡ ተገቢ ስላለመሆኑ፣ ፍ/ስ/ስ/ሀ/ቁ 5(1) እና 212	105677	እነ ጥሩነሽ ገ/ወልድ (6) እና እነ መኮነን ገ/ወልድ (3)	መስከረም 30/2009ዓ/ም	90
7	25	ፍርድ ቤቶች ተከሳሽ ሳይቀርብ ቀርቶ ጉዳዩ በሌለበት የሚታይ ወይም ተከሳሹ ቀርቦ መቃወሚያውን ያላነሳው ቢሆንም ከሳሽ ያቀረበው ክስ አስቀድሞ ፍርድ ባገኘ ጉዳይ ላይ የቀረበ መሆኑን በክርክሩ ሒደት ባረጋገጡ ጊዜ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 5 ድንጋጌ የተመለከቱት መስፈርቶች መሟላታቸው እስከተረጋገጠ ጊዜ ድረስ አዲስ የቀረበውን ክስ አስቀድሞ በፍርድ ባለቀ ጉዳይ ላይ የቀረበ ነው በማለት ውድቅ የማድረግ ስልጣን ያላቸው ስለመሆኑ፣ **(የፌ/ፍ/ቤቶችን አዋጅ እንደገና ለማሻሻል በወጣው አዋጅ ቁጥር 1234/2013 መሰረት በፋ/ጠ/ፌ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ቀደም ሲል በሰ/መ/ቁ 36780 እና 124660 መዝገቦች ላይ ተሰጥቶ የነበረው የህግ ትርጉም ተለውጧል)**	182044	ወ/ሮ ጠጂቱ ጎረምሶ እና ወ/ሮ ወርቅነሽ በሻ	ሐምሌ 30/2013ዓ/ም	48
8	8	ነዋሪነታቸው በተለያዩ የኢትዮጵያ ክልሎች በሆኑ ሰዎች መካከል የሚነሣ ክርክርን የክርክሩ ምክንያት የሆነው ንብረት የሚገኘው ወይም ውል የተደረገው በአንደኛው ክልል እንኳን ቢሆን የመዳኘት ሥልጣን ያላቸው የፌዴራል ፍ/ቤቶች ስለመሆናቸው፣ አዋጅ ቁ. 25/88 አንቀጽ 5(2)	36460	መሐመድ ሰዓዳይ ረጃ እና እነ አቶ ዓብዱልቃድር መሐመድ ፈረጀ (7)	መጋቢት 24/2001ዓ/ም	59
9	8	በአንድ ዘንግ የሚመደቡ ተከራካሪዎች እና አንድ ጭብጥ ላይ የሚቀርቡ ክርክሮች ተጣምረው እንዲታዩ ያለማድረግ መሠረታዊ የሥነ-ሥርዓት ግድፈት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 11(5)	40024	ሸራተን አዲስ እና እነ አቶ እያሱ መገርሣ	ሚያዝያ 29/2001ዓ/ም	67
10	8	ተከራካሪ ወገኖች ባያነሱትም ፍ/ቤቶች የቀረበላቸውን ጉዳይ ለማስተናገድ ስልጣን ያላቸው ወይም የሌላቸው መሆኑን በመመርመር ተገቢውን ውሣኔ መስጠት ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 9(2)	38452	የአ.አ ቤቶች ኤጀንሲ እና አቶ አለም ገብሩ	ሰኔ 11/2001ዓ/ም	82
11	8	አንድን የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያ በማንሣት ስልጣን የለኝም ያለ ፍ/ቤት ጉዳዩ በበላይ ፍ/ቤት ታይቶ በፍሬ ጉዳዩ ላይ እንዲያከራክር ጉዳዩ የተመለሰለት እንደሆነ ሌላ ተጨማሪ የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያን መሠረት በማድረግ ጉዳዩን ለማየት አልችልም ማለት የማይገባው ስለመሆኑ፣	39014	አለሙ መግራ እና እምነቴ እንዳሻው ህንፃ ተቋራጭ	ሰኔ 23/2001ዓ/ም	84

12	9	አቤቱታ የቀረበበት ጉዳይ ከማስረጃ ምዘና ጋር የተያያዘና የፍሬ ነገር ክርክር ላይ ያተከረ እንደሆነ በሰበር ችሎት ሊስተናገድ የማይችል ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ-መንግስት አንቀፅ 80 (3) አዋጅ ቁ 25/88 አንቀፅ 10	41526	ትራንስ አፍሪካ ትራንስፖርት አ.ማ እና ሙሉ ኤሌክትሮኒክስ ማህበር	ግንቦት 2/2002ዓ/ም	353
13	12	ሁለት ተከራካሪ ወገኖች አንደኛው በሌላኛው ላይ የፍርድ ባለመብት ሆነው የአፈፃፀም አቤቱታው በተለያዩ ፍርድ ቤቶች በቀረበ ጊዜ በፍርድ የበሰለው ገንዘብ በመቻቻል እንዲፈፀም በሚል በአንድ ፍርድ ቤት ተጠቃሎ እንዲታይ ለማድረግ የሚሰጥ ትዕዛዝ አግባብነት ያለውና ህጋዊ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 397	57378	ወ/ሮ አስቴር አርአያ እና ወ/ሮ አምሳለ ፀሐይ	ጥር 23/2003ዓ/ም	329
14	12	ከኢትዮጵያ ውጪ በሚገኝ ፍርድ ቤት የተሰጠ ፍርድ በኢትዮጵያ ፍርድ ቤቶች እውቅና ሊሰጠው ወይም ተቀባይነት ሊኖረው የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5፣ 456-461	59953	ወ/ሮ አለምነሽ አበበ እና አቶ ተስፋዬ ገሰሰ	ሰኔ 02/2003ዓ/ም	365
15	12	በውጭ አገር የተሰጠ ፍርድ በኢትዮጵያ ፍርድ ቤት እውቅና ካልተሰጠው በስተቀር በተመሳሳይ ጉዳይ ላይ የቀረበ አቤቱታ አስቀድሞ በፍርድ ያለቀ ነው ሊባል የማይቻል ስለመሆኑ፣	54632	ወ/ሮ ራውዳ ሙሜ እና አምባሳደር አብደላ አብድራህማን	ግንቦት 29/2003ዓ/ም	385
16	13	የበታች ፍርድ ቤቶች ውሣኔ በሰበር ችሎት የተሻረ ሲሆን በውሣኔው መብቱ የተነካ ወገን በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358 መሰረት ለሰበር ችሎት መቃወሚያ ማቅረብ የማይችል ስለመሆኑ፣ መብታቸው የተነካ ወገኖች ሊስተናገዱ ስለሚችሉበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358 የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 80(3)(ሀ) አዋጅ ቁ 25/88 አንቀጽ 10	31264	ወ/ሮ እመቤት መኰንን እና ወረዳ 20 ቀ. 29 አ/ጽ/ቤት ተቃዋሚ አቶ አይናዲስ ገዳሙ	ህዳር 06/2004ዓ/ም	5
17	13	በተከራካሪዎች ፈቃድ ላይ በተመሰረተ ሁኔታ በህግ ስልጣን ባላቸው የሸሪዓ ፍ/ቤቶች ክርክር ተካሂዶ በፍርድ ያለቀን ጉዳይ በተመለከተ እንደ አዲስ በመደበኛ ፍ/ቤት ክስ ሊቀርብ የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ 188/92 አንቀፅ 4(2)፣ 5(4) የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀፅ 78(5)፣ 34(5)	58119	ወ/ሮ ፋጡማ ጀማል እና አቶ ዓሊ በከር	ጥቅምት 21/2004ዓ/ም	37
18	14	ለተሰጠ የብድር ገንዘብ አመላለስ በመያዣ የተያዘ በኪሣራ የፈረሰ ማህበር (ድርጅት) ንብረት በሀራጂ ጨረታ የተሸጠ በመሆኑ ሽያጩ ሊፈርስ ይገባል በሚል የሚቀርብ አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ እና ፍ/ቤቶችም ጉዳዩን ለማየት ስልጣን ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ፣	84353	ጥቁር ዓባይ ኮንስትራክሽን አ/ማህበር ሒሣብ አጣሪ የመንግስት	ጥር 02/2005ዓ/ም	138

		በመያዣ የተያዘውን ንብረት በባንኩ በሀራጅ የተሸጠ በመሆኑ በባለዕዳው በኩል ቢሸጥ የተሻለ ዋጋ ያስገኝ ስለነበረ ሽያጩ ሊፈርስ ይገባል በማለት የሚቀርብ አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ Already case ሰ/መ/ቁ. 70824 (በህግ የተቋቋመ ባንክ በብድር የሰጠው ገንዘብ በአዋጅ ቁ 97/90 እና 216/92 መሠረት አስቀድሞ ለብድሩ አመላለስ ዋስትና ይሆን ዘንድ ከያዛቸው መያዣዎች መካከል አንዱን በመምረጥ በሐራጅ ሊሸጥ ይገባል፣ ለመሸጥ የተንቀሳቀሰበትን የመያዣ ንብረት ከመሸጥ ድርጊት ይታቀብ ይህም በፍ/ቤት ትዕዛዝ ይሰጥልን በሚል የሚቀርብ ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑና በአሻሻጡ ሂደት ባንኩ ህግን ባለመከተል የፈፀመው ስህተት ቢኖርና በባለዕዳው ላይ ጉዳት ቢደርስ ግን ለዚህ ጉዳት ባንኩ ለባለዕዳው ካሣ የመክፈል ኃላፊነት የሚኖርበት ስለመሆኑ እና ፍ/ቤቶችም ሀራጁን ለማስቆም ስልጣን ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ፣ የሰበር ችሎት የሚሰጠው አስገዳጅነት ያለው የህግ ትርጉም አንድ ክርክር የቀረበበት ጉዳይ (ድርጊት) ከተፈፀመ በኋላ ስለሆነ የተሰጠው የህግ ትርጉም በጉዳዩ ላይ ተፈፀሚነት የለውም በሚል የሚቀርብ ክርክር ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 394-449፣ 224 አዋጅ ቁ 97/90 አንቀጽ 3፣ 4 አዋጅ ቁ 216/92 አዋጅ ቁ 98/90 አዋጅ ቁ 2584		የልማት ድርጅቶች እና ወጋገን ባንክ አ/ማህበር		
19	15	አንድን ጉዳይ በተመለከተ ተከራካሪ ወገኖች በየበኩላቸው በተለያዩ ፍ/ቤቶች (ችሎቶች) አንድ አይነት ወይም ተመሳሳይ የሆኑ ክሶች ባቀረቡ ግዜ (የክርክሮቹ ደረጃ ምንም ይሁን ምን) ክሶቹ ተጣምረው ታይተው ሊወሡ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 8(1)፣ 11፣ 244፣ 245	81275	ወ/ሮ ዘምዘም ወንድሙ እና አቶ አብዲሰቡር አብዱሰመድ	ሰኔ 05/2005ዓ/ም	92
20	15	በአንድ ጉዳይ ተከሣሽ የሆነ ወገን የተከሣሽ ከሣሽነት ክስ ካቀረበ ፍ/ቤቱ ከቀረቡት ክሶች መካከል በሥረ-ነገር ስልጣኑ ሥር ያሉትን መርጦ ለማየትና ከሥረ-ነገር ስልጣኑ በላይ የሆነውን ጉዳይ ስልጣን ላለው ፍ/ቤት ይቅረብ በማለት የከሣሽን ክስና የተከሣሽን የተከሣሽ ከሣሽነት ክስ ተነጣጥለው እንዲታዩ በማድረግ የሚሰጠው ትዕዛዝ ተገቢ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 30(1)፣ 324(1)(ሀ)፣ 215(2)፣ 17(3)	83169	ፕሮፌሰር አደም ዓሊ እና አዳማ ጠ/ሆስፒታልና	መጋቢት 28/2005ዓ/ም	103
21	15	አንድን ጉዳይ በመጀመሪያ ደረጃ ስልጣኑ የሚመለከት ፍ/ቤት በህጉ አግባብ ክስ ተሻሽሎ ከፍ ያለ ዳኝነት ባልተጠየቀበት ሁኔታ በግምት ላይ ተቃውሞ ቀርቦ ግምቱ እንዲጣራ ሲደረግ የንብረቱ ግምት ከፍ ማለቱ በመረጋገጡ ብቻ ቀድሞ ከተጠየቀው ዳኝነት በላይ ዳኝነት የሚሰጥበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 182(1)፣ 92፣ 225፣ 226፣ 250፣ 136	86551	ወ/ሮ ብዙነሽ ወ/ሚካኤል እና እነ አቶ ሽመልስ ቦጋለ	መጋቢት 25/2005ዓ/ም	112

22	15	አንድን ጉዳይ አስመልክቶ በፍርድ ሊወሰን የሚገባው እስከሆነና ጉዳዩን ለማየት በህግ በግልጽ የዳኝነት ስልጣን የተሰጠው ሌላ አካል እስከሌለ ድረስ ጉዳዩ በቀጥታ በፍ/ቤት ቀርቦ ሊስተናገድና ውሣኔ ሊሰጥበት የሚችልና የሚገባ ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 37(1)፣ 79(1) የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 4	80202	እነ አቶ ሐጎስ ሽጎዕ (2) እና የመሽነ ከ/ማዘጋጃ ቤት	የካቲት 12/2005ዓ/ም	120
23	15	አንድን ጉዳይ ለማየት በህግ ስልጣን በሌለው ፍ/ቤት ታይቶ የተሰጠ ውሣኔ በይግባኝ ታይቶ እንዲታረም ካልደተረገ በቀር በጉዳዩ ላይ አስገዳጅነት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 212	85718	አቶ ቴዎድሮስ አማረ እና አቶ አዲሱ ፍሰሃ	ሰኔ 03/2005ዓ/ም	153
24	15	የኑዛዜ ህጋዊነት ጋር በተያያዘ በተካሄደ ክርክር ተሣታፊ ሆኖ ተቀባይነት ያጣና ኑዛዜው በፍርድ ቤት የፀደቀበት ሰው በሌላ ጊዜ የኑዛዜውን ህጋዊነት አስመልክቶ በመቃወሚያነት የሚያቀርበው ክርክር ወይም አዲስ ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት በቀረበለት ጉዳይ ላይ ዳኝነት መስጠት የሚገባው በስርዓቱ መሠረት የቀረበለትን የይግባኝ አቤቱታ መሠረት በማድረግ እንጂ ቀድሞ ስልጣን ባለው ፍ/ቤት የተሰጠ ውሣኔ ተገቢ አልነበረም በሚል ምክንያት ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5፣ 212 የፍ/ብ/ህ/ቁ 881	85102	አቶ ሰንደቁ አበበ እና አቶ ሐብታሙ ቃበቶ	መስከረም 21/2006ዓ/ም	168
25	13	በህጉ አግባብ ሊሟላ የሚገባው የዳኞች ቁጥር ባልተሟላበት ሁኔታ የሚሰጥ ትዕዛዝ ወይም ውሣኔ እንደተሰጠ የማይቆጠርና ህጋዊ ውጤት ሊኖረው የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 73፣ 337	73696	ወ/ሪት ሃና አበባው እና አቶ አብዱ ይመር	ሚያዝያ 9/2004ዓ/ም	39
26	15	ባለ አምስት ዳኞች የሚሰየሙባቸው የክልል ፍርድ ቤቶች ሰበር ሰሚ ችሎቶች በአጣሪው ችሎት ጉዳዩ ያስቀርባል በሚል በተመለከተው ነጥብ (ጭብጥ) ሳይገደብ ሌላ (ሌሎች) ጭብጦችን በመመስረት ክርክሩ እንዲሰማ በማድረግ ውሣኔ ለመስጠት ስልጣን ያላቸው ስለመሆኑ፣	90298	አቶ ኃይሉ ዴሬሳ እና ወ/ሮ ሱፌ አለሙ	የካቲት 10/2006ዓ/ም	217
27	25	ከአንድ በላይ ዳኞች በተሰየሙበት ችሎት የችሎቱ ዳኞች ተሟልተው በጉዳዩ ላይ ውይይት አድርገው በሙሉ ድምጽ ወይም በአብላጫ ድምጽ ለመወሰን አቋም ሳይዙ ከተሰየሙት ዳኞች ከፊሎቹ ብቻ ፈርመው የሚሰጡት ውሳኔ/ትዕዛዝ የስነ ስርዓት ጉድለት (irregular proceedings) ያለበት ስለመሆኑ፣ በዳኝነት ታይቶ የተሰጠ የሥነ ሥርዓት ጉድለት (irregular proceedings) ያለበት ውሳኔ/ትዕዛዝ የማረም ስልጣን ላለው	185837	ጀሮር ኮንስትራክሽን እና አስማማዉ ኃ/የተ/የግ/ማህበር	መጋቢት 29/2013ዓ/ም	101

		ፍርድ ቤት ወይም ችሎት ቀርቦ በሚሰጥ ዳኝነት ይታረማል እንጂ በተከራካሪ ወገኖች አመልካችነት ወይም በፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት አነሳሽነት በፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት በሚሰጥ አስተዳደራዊ ውሳኔ በሚደራጅ ችሎት በድጋሚ ታይቶ እንዲታረም ማድረግ መሰረታዊ የህግ ስህተት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ስ/ስ/ህ/ቁ 209/1 እና 211/2፣ አዋጅ ቁጥር 25/1988 (በአዋጅ ቁጥር 138/1991፣ በአዋጅ ቁጥር 254/1993 እንተሻሻለው እና በአዋጅ ቁጥር 454/1997 እንደገና እንደተሻሻለው) አንቀጽ 16(2/ሀ)፣ 18(ሀ/1)፣ 21፣ 22 እና 27(/1/ሐ) እንዲሁም የተሻሻለው የፈደራል ዳኞች አስተዳደር ጉባኤ ማቋቋሚያ አዋጅ ቁጥር 684/2002 አንቀጽ 6(1/ሰ)				
28	15	የዳግም ዳኝነት (Review of Judgement) ዓይነተኛ ዓላማ ተገቢ ሁኔታዎችና ፍሬ ነገሮች ተሟልተው መገኘታቸው ሲረጋገጥ በሀሰተኛ ማስረጃ፣ በመደለያና በመሰል ወንጀል ጠቀስ ድርጊቶች ምክንያት የተዛነፈን ፍትህ ወደ ነበረበት መመለስ ስለመሆኑ፣ የዳግም ዳኝነት ጥያቄ (አቤቱታ) ፍሬ ነገርን የማጣራትና ማስረጃን የመመዘን ተግባራት የሚከናወንበት በመሆኑ ጥያቄው ለሰበር ችሎት በቀረበ ጊዜ ችሎት አቤቱታውን ፍሬ ነገር የማጣራትና ማስረጃ የመመዘን ስልጣን ላላቸው የስር ፍ/ቤቶች ሊመራውና ሊያስተላልፈው በሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 6(1)(ሀ)(ለ) አዋጅ ቁ. 25/88 አንቀጽ	93137	ወ/ሮ ብጥር ታገለ እና ወ/ሮ አገር ተሰማ	የካቲት 11/2006ዓ/ም	231
29	16	በአንድ ክርክር ችሎት በመታየት ላይ ያለን ጉዳይ በሌላ ችሎት ተያያዥነት ባለው ጉዳይ ውሳኔ ተሠጥቶ ከሆነ ጉዳዩ የቀረበለት ፍርድ ቤት የተላለፈውን ውሳኔ በአግባቡ በማጤን በጭብጥነት ሊይዘው ስለሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 247 እና 248	94293	ሸዋ ንግድና ኢንዱስትሪ ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና አቶ አሸብር አበበ	ሚያዝያ 9/2006ዓ/ም	9
30	16	በህብረት ሥራ ማህበራትና በአባሎቻቸው ወይም በቀድሞ አባላቸው ወይም በህብረት ስራ ማህበር አባላት ወይም የቀድሞ አባላትና በማህበሩ አመራር መካከል የሚነሳ ክርክር በመጀመሪያ ደረጃ የሽምግልና ጉባኤው ውሳኔ ሳይሰጥበት ፍርድ ቤቶች ተቀብለው ዳኝነት ለማየትና ለመወሰን የማይችሉ ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 37፣ አንቀጽ 79(1) እና አዋጅ ቁጥር 147/91 አንቀጽ 49	91745	አቶ ዳዊት አበበ እና እነ አንድነት ቁጥር 4 የጋራ መኖሪያ ቤት (2)	የካቲት 12/2006ዓ/ም	38
31	16	በአንድ ክርክር ሂደት ወደ ክርክሩ እንዲገባ የተደረገ ተከራካሪ ወገን ጉዳዩን የፌዴራል የሚያደርገው የነበረ ሁኖ እያለ ክሱን በመጀመሪያ ደረጃ የተመለከተው ፍርድ ቤት ስልጣን ሳይኖረው ስረ ነገሩን አስተናግዶ ዳኝነት ከሰጠ በኋላ ይኼው ተከራካሪ ወገን በይግባኝ ደረጃ በነበረው ክርክር የተሠጠውን ዳኝነት ተቀብሎ ከወጣ በኋላ በሌሎች ጉዳዩን የፌዴራል ሊያደርጉ በማይችሉ ተከራካሪ ወገኖች መካከል የተሰጠው ውሳኔ ከመነሻውም የፌዴራል ጉዳይ ነው ብሎ መወሰን	95033	አቶ ስንታየሁ ተፈረ እና ወ/ሮ ማርታ በቀለ	መጋቢት 25/2006ዓ/ም	50

		አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 43(1) አዋጅ ቁ 25/88				
32	17	ተከራካሪ ወገኖች ለፍ/ቤት የሒሳብ አጣሪ ይሾምልን የሚል አቤቱታ ሲያቀርቡ በሒሳብ አጣሪዎች ሪፖርት አለመስማማት ቢኖር እንኳ ጉዳዩ የንግድ ህጉንና የፍትሐብሔር ሥነ-ስርዓቱን መሠረት በማድረግ ውሣኔ በዛው በኩል እንደሚሠጥ በግልጽ ከተስማሙ ይህ ግልጽ ስምምነት ባለበት ሁኔታ የሒሳብ አጣሪዎች የስራ ክንውን ግድፈት አለበት በማለት ጉዳዩን ወደ ፍርድ ቤት የሚያቀርቡበት ህጋዊ ምክንያት የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 277(1)(2) የፍትሐብሔር ህግ ቁጥር 3312	93239	የአቶ አበበ ክብረት ሚስትና ወራሾች እና አቶ ነጋ ቦንገር (10)	ጥቅምት 25/2007ዓ/ም	5
33	18	የአንድ ክስ ዝርዝር ይዘቱ ሳይታይ እርስቱ ብቻ ታይቶ የፍርድ ቤት የሥረ ነገር ዳኝነት የሚወሰንበት የሕግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ ስልጣን ሳይኖር የተሰጠ ውሳኔ ስርዓቱን ጠብቆ አቤቱታ እስከቀረበበት ድረስ ሊፀና የማይገባው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 9 እና 231(ለ)	102543	ልደታ ክ/ከተ አስተዳደር እና ወ/ሮ አሰለፈ ወልዱ	ሓምሌ 14/2007ዓ/ም	104
34	19	ፍ/ቤት የግዛት ስልጣን የለውም በማለት ለሚቀርብለት መቃወምያ የሚሰጠው ውሳኔ ፍትህን የሚያጎድል ካልሆነ በቀር ይግባኝ ሊቀርብለት የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ስ/ስ/ሕ/ቁ 10(2)	109383	ሳሊሆም ከፍተኛ ክሊኒክ እና ዶ/ር ዘሙኑ ዮውሃንስ	ለካቲት 02/2008ዓ/ም	54
35	21	አንድ ፍ/ቤት ክስ ቀርቦለት ጉዳዩን የማየት ሥረ ነገር ስልጣን የለኝም በማለት መዝገቡን የዘጋው እንደሆነ ዋናውን ክርክር እንዳላየ የሚያስቆጥር ሲሆን በመዝገቡ ላይ የሰጣቸው ማናቸውም ትእዛዞች በማናቸውም ወገን ላይ ህጋዊ የሆነ አስገዳጅነት ውጤት የሌለውና በዚሁ ጉዳይ ለሚመለከተው ፍ/ቤት መዝገቡ ቢቀርብ ከዚህ ቀደም በፍርድ ያለቀ ነው ሊያስብል የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 5፣ 9 እና 231	100295	አቶ ደጓለ ገዳሙ እና ሊይኩን ሙለጌታ (አራት ሰዎች)	ህዳር 26/2009ዓ/ም	70
36	21	አንድን የፍትሃብሄር ክስ ባንድ ወይም ካንድ በበለጡ ፍርድ ቤቶች ዘንድ ለማቅረብ የሚቻል ሲሆን የክሱ ማመልከቻ በቀደምትነት የቀረበለት ፍርድ ቤት ብቻ የዳኝነት ሥልጣን እንዳለው ተቆጥሮ ለክርክሩ ውሳኔ ሊሰጥ የሚችል ሥለመሆኑ፣ አንድን ሰው በመወከል በፍርድ ቤት ቀርቦ ለመሟገት በህጉ የተቀመጠውን የዝምድና ደረጃ ወይም በህጉ የተቀመጡትን መስፈርቶች የሚያሟላ የውክልና ስልጣን የሚያስፈልግ ስለመሆኑ፣	131622	ወ/ሮ አሌማዝ እምሩ እና ወ/ሮ አይጠገብ ቀሬ	ሰኔ 20/2009ዓ/ም	119

		የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 7(2)፣ 32፣ 57፣ 58 እና 63				
37	21	ሁለት ወይም ከሁለት በላይ የሆኑ ክሶች ወይም ይግባኞች መጣመር በነበረባቸው ሰዓት ሣይጣመሩ ቢቀሩና የግራ ቀኙን የተለያየ መብት በሚያጎናፅፍ ሁኔታ ቢወሰን እነዚህን ውሳኔዎች ተጣጥሞ እንዲፈፀሙ ማድረግ ተገቢ ሥለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 11	113613	በደቡብ ወል ዞን የለገሃዲ ገንዘብና ኢኮኖሚ ሌማት ፅ/ቤት እና ሰለሞን አባይ ጠቅላለ ሥራ ተቋራጭ	ግንቦት 30/2009ዓ/ም	125
38	21	በፍርድ ቤት የቀረበ ጉዳይ የክስ ምክንያት አለው ብል ለመወሰን የሚቻለው በክሱ ላይ የተገለፀው ነገር ቢረጋገጥ ከሳሹ የጠየቀውን ዳኝነት ለማግኘት ሕግ የሚፈቅድለት የሆነ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ ማንኛውም ሰው በፍርድ ሊወሰን የሚገባውን ጉዳይ ለፍርድ ቤት ወይም ለሌላ በህግ የዳኝነት ስልጣን ለተሰጠው አካል የማቅረብ እና ውሳኔ ወይም ፍርድ የማግኘት መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የኢ/ፌ/ድ/ሪ ሕገ-መንግስት አንቀጽ 37(1)	136775	ህዲሴ 1ኛ ደረጃ ከፌተኛ አገር አቋራጭ የህዝብ ባለንብረቶች ማህበር እና የፋደራል ትራንስፖርት ባለስለጣን	ሓምሌ 19/2009ዓ/ም	130
39	22	በትግራይ ክልል የጎጀ መውጫ ይዞታና ቤት የሚመለከትን ጉዳይ የቀበሌ መሬት ዳኝነት ኮሚቴ ጉዳዩን ተቀብሎ አይቶ ውሳኔ ከሰጠ በኋላ በተሰጠዉ ዉሳኔ መብቴን ይነካል በማለት የመቃወሚያ ማመልከቻ ሲቀርብ የፍርድ መቃወሚያ ማመልከቻውን ተከትሎ የቀደመዉን ዉሳኔ የማጽደቅ ወይም የማሻሻል ወይም የመለወጥ ወይም የመሰረዝ ስልጣን ጉዳዩን በመጀመሪያ ደረጃ ያየው የቀበሌ መሬት ዳኝነት ኮሚቴ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 358፣ 360(2)	131832	ወ/ሮ መረሳ አማረ እና እነ ቄስ ሃይለ ገብረ (2)	ታህሳስ 23/2010ዓ/ም	74
40	22	ለአንድ ክርክር መነሻ የሆነ ቤትና ይዞታ በክልል የሚገኝ ሲሆንና የስረ ነገር ስልጣኑ የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ቢሆንም ጉዳዩ መታየት ያለበት ንብረቱ በሚገኝበት ክልል የዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት ስለመሆኑ፣	139942	ወ/ሮ ዘይባ ሳኒ እና ወ/ሮ ለይላ ዘይኑ	ህዳር 27/2010ዓ/ም	112
41	22	ሰበር ችሎቶች ሥነ ሥርዓታዊ የሆነ የህግ ጥያቄን ብቻ ለማየት ስልጣን እንዳላቸው ግንዘቤ በመውሰድ በአንድ ጉዳይ ላይ የተሰጠ ውሳኔ ስነ-ስርዓታዊ ሕጎችን መሰረት አድርጎ የተሰጠ መሆን ያለመሆኑን መመርመር አንጂ ከዚህ ውጪ መደበኛ ሕጎችን መሰረት አድርገው በሸሪዓ ፍርድ ቤት የተሰጠውን ውሳኔ ሊመረምሩ የሚችሉበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 80(3(ሀ)፣ 80(3(ለ) እና አዋጅ ቁጥር 53/94 እና አዋጅ ቁጥር 188/1992 አንቀጽ 6	138340	እነ ሶፍያን ከማሎ(6ሰዎች) እና ወ/ሮ ጀሚላ ቃሲም	ህዳር 19/2010ዓ/ም	121
42	24	አንድ የግልግል ጉባኤ ከቤቶች የባለሀብትነት መብት ጋር የተያያዘ የመፊለም ክርክርን ተቀብል ዉሳኔ ለመስጠት የዳኝነት ስልጣን የሌለው ስለመሆኑ፣	137302	ወ/ሮ ዳንሴ ጉርሙ እና	ታህሳስ 26/2010ዓ/ም	15

		በኢ/ፌ/ድ/ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 37 እና 78 የፍ/ብ/ሕ/ቁ 1731፣ 3325፣ 3329		አቶ ተመስገን ደምሴ		
43	24	በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ዉስጥ የተቋቋሙ የኅብረት ሥራ ማኅበራት ከሳሽ በመሆን የሚያቀርቧቸዉን ክሶች በተመለከተ የመዳኘት የሥረ ነገር ሥልጣን የከተማ አስተዳደሩ ፍርድ ቤቶች ሥልጣን ሳይሆን የፌደራል ፍርድ ቤቶች ስለመሆኑ፣ በፌደራል ፍርድ ቤቶች አዋጅ ቁጥር 25/1988 አንቀጽ 11(1-ለ) እና 14(2) የአዱስ አበባ ከተማ ቻርተር አዋጅ ቁጥር 361/1995 አንቀጽ 41(1-ረ) በአዱስ አበባ ከተማ አስተዳደር ደንብ ቁጥር 46/2004 **(የፌ/ፍ/ቤቶችን አዋጅ እንደገና ለማሻሻል በወጣው አዋጅ ቁጥር 454/1997 መሰረት በፌ/ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ቀደም ሲል በሰ/መ/ቁጥር 90421 ተሰጥቶ የነበረው የህግ ትርጉም ውሳኔ ተለውጧል)**	165289	ወ/ሮ ወሰኔ ገብረዮሏንስ እና የካ ክፍለ ከተማ ወረዳ 07 ቀበሌ 11/12/08 የሸማቾች ኃላ/የተ/የኅብረት ሥራ ማኅበር	መጋቢት 29/2012ዓ/ም	22
44	24	ፍ/ቤቶች ተከራካሪ ወገኖች በሚያቀርቡት ክስ ላይ ያቀረቡትን መቃወሚያ እና በክሱ መነሻነት የቀረበ የተከሳሽ ከሳሽነት ክስ ካለ ራሱን ችሎ መፍትሔ ማግኘት ያለበት ክርክር ስለሆነ የተከሳሽ ከሳሽነት ክሱ ላይ ተገቢውን ሀተታ በማስፈር አግባብነት ያለውን ትእዙዛ ወይም ብይን መስጠት የሚገባቸው ስለመሆኑ፣ በተከራካሪዎች ለዳኝነት በቀረበ ጉዳይ ላይ ፍ/ቤቶች በራሳቸው አነሳሽነት ወይም በተከራካሪዎቹ በሚቀርብ መቃወሚያ መነሻነት የስረ ነገር ስልጣን የሌላቸው መሆኑን ካረጋገጡ መዛገቡን የስረ ነገር ስልጣን ላለው ፍ/ቤት ሊያስተላልፉ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 17(3)፣ 91(5)፣ 182(3)	173416	እነ አቶ ዮሐንስ ያውዳ አበራ እና ወ/ሮ ተናኜ ማንያህሌሀሌ ሊቀው	ጥር 26/2012ዓ/ም	68
45	24	ከመደበኛ ፍ/ቤት ውጭ አንድን ጉዳይ የማየት የዳኝነት ስልጣን የተሰጠው አካል ጉዳዩን ማየት እንደማይቻል ገልጾ ከመለሰው ጉዳዩን የማየት ስልጣን ለሌላ አካል ተሰጥቷል የሚል ክርክር እስካልቀረበበት ድረስ መደበኛ ፍ/ቤቱ ይህን ጉዳይ ማየት አልችልም በሚል መመለስ የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፑራይቬታይዚሽን ኤጀንሲ በኤጀንሲው የሚታይ ጉዳይ አይደለም በሚል አረጋግጦ የመለሰው ጉዳይ በስልጣኑ ላይ ላለ ክርክር እስካልቀረበበት ድረሰ ፍ/ቤቶች ተቀብለው ማስተናገድ ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የኢፌድሪ. ህገ መንግስት አንቀፅ 37፣ 78(2) እና 79(1)	169716	እነ ወ/ሪት ሰላማዊት ይልማ እና እነ የኢ/ያ ቀይ መስቀል ማህበር ቢታጅራ ቅርንጫፌ	ጥቅምት 24/2012ዓ/ም	72

46	24	ግራቀኝ ተከራካሪ ወገኖች በሚያደርጉት ስምምነት መሰረት አለመግባባታቸውን በኢትዮጵያ መሰረታዊ ህግ (Substantive Law) እንዱሁም በውጪ ሃገር የሥነ-ሥርዓት ህግ መሰረት በሚቋቋም የግልግል ዳኝነት አካል በውጭ ሃገር ለመቋጨት በተስማሙት መሰረት የተቋቋመው የግልግል ጉባኤ የሰጠው ውሳኔ በፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችልት ታይቶ እንዲታረም የሚቀርብ የሰበር ማመልከቻ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የኢፌድሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 80(3)(ሀ) እና በፌ/ፍ/ቤቶች ማቋቋሚያ አዋጅ ቁጥር 25/1988 አንቀጽ 10 (በአዋጅ ቁጥር 454/97 አንቀጽ 2 እንደተሻሻለ ከፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 458(ሀ) እና 461(1)(ሀ)	155880	አግሪኮም ኢንተርናሽናል ኩባንያ እና የኢትዮጵያ ንግድ ስራዎች ኮርፖሬሽን	ሰኔ 28/2011ዓ/ም	105
47	24	አንድ በዉጭ አገር የተሰጠ ፍርድ በኢትዮጵያ ፍርድ ቤቶች ለማስፈጸም በኢትዮጵያ እና ፍርድን በሰጠዉ ፍርድ ቤት አገር መካከል ይህን አስመልክቶ የተደረገ ስምምነት (bilateral agreement) ባይኖርም በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 458 ስር የተመለከቱት ቅድመ ሁኔታዎች መሟላታቸዉ ከተረጋገጠ የኢትዮጵያ ፍርድ ቤቶች ፍርድን ተቀብለዉ ማስፈጸም የሚችለ ስለመሆኑ፣ ፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 456፣458	161597	ወ/ሮ ፍርህይወት ገበየሁ እና አቶ ዘሪሁን ተፈራ	ግንቦት 27/2012ዓ/ም	118
48	25	በኢ.ፌ.ድ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 78 እና ተከታዮቹ ድንጋጌዎች ላይ ነፃ እና ገለልተኛ የዳኝነት አካል በየደረጃው ማቋቋም ያስፈለገው ሰዎች ነፃና ገለልተኛ በሆነ አካል ፊት ቀርበው መብታቸውን በማስከበር ዳኝነታዊ መፍትሄ ማግኘት እንዲችሉ፣ በህግ ፊት እኩል ጥበቃ እና ፍትህ የማግኘት መብታቸውን ለማስከበር እንዲሁም ሌሎች የሰዎችን ሰብዓዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶች ለማስከበር በመሆኑ የክልል ፍርድ ቤቶች በህግ በታወቀ ምክንያት በሕገ መንግስቱ የተሰጣቸውን የውክልና ሥልጣን መጠቀምና ለዜጎች ፍትህ መስጠት በማይችሉበት ሁኔታ ላይ ሲሆኑ እና ጉዳዩም የፌደራል ጉዳይ ሲሆን የሰዎችን ፍትህ የማግኘት መብት፣ እኩል የሕግ ጥበቃ የማግኘት መብት እና ሌሎች መብቶችን ለማስከበር የፌደራል ፍርድ ቤቶች በቀጥታ ጉዳዩን ተቀብለው የመዳኘት ሥልጣን የሚኖራቸው ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 25፣ 37/1፣ እና አንቀጽ 78 እና ተከታዮቹ፤ የተባበሩት መንግስታት የሰበዓዊ መብቶች መግለጫ (Universal Declaration of Human Rights) አንቀጽ 7፣8 እና 10 እንዲሁም የዓለም አቀፍ የሲቪልና ፖለቲካ መብቶች ቃልኪዳን (International Covenant on Civil and Political Rights/ICCPR) አንቀጽ 2(3/ሀ እና ለ)፣ 26	219089	ኦሮሚያ ኢንሹራንስ አክሲዮን ማህበር እና እነ ወርልድ ቪዥን ኢትዮጵያ (2 ሰዎች)	ሰኔ 27/2014ዓ/ም	138
		3.1.2 በከሳሽ ወይም በተከሳሽ በሙጉት ተካፋይ ስለመሆን				
		3.1.2.1 ጠቅላላ ደንቦች				
49	5	በክርክር ተካፋይ እንዲሆን የሚያስፈልግ ወገንን ተከራካሪ ወገኖች እንዲገባ ያልጠየቁ ቢሆንም ፍ/ቤቶች ይህንኑ ወገን በራሳቸው ተነሣሽነት በክርክሩ ተካፋይ እንዲሆን ማድረግ ያለባቸው ስለመሆኑ፣	34249	እነ አቶ ዋለልኝ ንጉሱ እና	ሚያዝያ 28/2000ዓ/ም	335

		የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 40(2)		እነ አቶ አለሙ ወንድሙ		
50	6	የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 43 ሊተረጐም የሚችልበት አግባብና አፈፃፀሙ በሦስተኛ ወገን ተከሳሽነት በክርክር ውስጥ እንዲገባ የተደረገ ወገን ከተከሳሽ ጋር ከመሟገት በቀር ተከሳሹን ተክቶ ከሣሽን መከራከር አይችልም ሊባል የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 40 (2)፣ 43 የንግድ ህግ ቁ 687	23692	አዋሽ ኢን/ኩባንያ እና እነ አሊ መሐመድ	ሐምሌ 03/1999ዓ/ም	40
51	6	ሌሎች ተከራካሪዎች በፍርድ ቤት በማካሄድ ላይ ባሉት ክርክር ያገባኛል የሚል 3ኛ ወገን ከውሣኔ በፊት ጣልቃ ገብቶ ለመከራከር የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 41	25890	የኢት/መ/ድርጅት እና እነ ዝናሽ አሰፋ (2)	መጋቢት 18/2000ዓ/ም	72
52	6	ለክርክር እጅግ አስፈላጊ እንደሆነ የሚታመን ወገን በመካሄድ ላይ በሚገኝ ክርክር ተካፋይ እንዲሆን መደረግ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 40(2)	34249	እነ አቶ ዋለልኝ ንጉሱ እና እነ አቶ አለሙ ወንድሙ	ሚያዝያ 28/2000ዓ/ም	152
53	6	የሦስተኛ ወገን ጣልቃ ገብ ተከሳሽ ኃላፊነት የሚመነጨው ከተከሳሹ ኃላፊነት ስለመሆኑ እና የሦስተኛ ወገን ተከሳሽ ተጠያቂ የሚሆነው ከህግ ወይም ከውል የመነጨ ግዴታ ሲኖር ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 43(1)	34313	የኢት/መ/ባለስልጣን እና ከበደ ታደሰ	መጋቢት 25/2000ዓ/ም	155
54	7	በጣልቃ ገብነት ተሳታፊ ሆኖ የፍርድ ተጠቃሚ የሆነ ወገን ዋና ተከራካሪ ከሆኑት ወገኖች መካከል በአንዱ አነሣሽነት ጉዳዩ በይግባኝ በሚታይበት ጊዜ በሥር ፍርድ ተጠቃሚ የሆነው ጣልቃ ገብ ባልተጠራበት ሁኔታ የሚሰጥ ውሣኔ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 40/5/"ን" የሚፃረር ስለመሆኑ፣	23024	ወ/ሮ ፋጤ በሽር (2) እና የኪራይ ቤቶች ኤጀንሲ	ሐምሌ 24/1999ዓ/ም	59
55	8	በክርክር ሂደት ተቃዋሚ ወገን መጠራት ያለበት ምስክር ከመሰማቱ በፊት ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ የሞግዚትነት ተቃውሞ ነው)**	35946	እነ አቶ ማማሽ ወ/ስላሴ (2) እና እነ ወ/ሮ ሰብለ ወንድይራድ (2)	ጥቅምት 27/2001ዓ/ም	7
56	8	ክርክር ከሚካሄድበት ጉዳይ ጋር በተያያዘ ሙብትና ጥቅም እንዳለ የተረጋገጠ እንደሆነ በክርክር ጣልቃ ለመግባት በቂ ምክንያት ስለመሆኑ፣ በውርስ አጣሪ ሪፖርት ላይ ጥያቄ (ተቃውሞ) አለማቅረብ ሚስት/ባል የሆነን ወገን የጋራ ነው በሚለው ንብረት ላይ ጣልቃ	37742	ወ/ሮ አልማዝ ጐንፌ ኦሪቲ እና ወ/ሮ ፀሐይ ሊበን	ታህሣሥ 7/2001ዓ/ም	32

		ገብቶ ለመከራከር የሚያግድ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 41				
57	8	በፍ/ቤት በመከሄድ ላይ ባለ ክርክር የግድ ተካፋይ መሆን የሚገባቸው ወገኖች በሚሰጠው ውሣኔ ጥቅማቸው /መብታቸው/ ሊነካ የሚችል የሆነ እንደሆነ ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 40	39540	ናስ ፉድስ ፋብሪካ እና እነ ስንዱ ደጀኔ (93)	የካቲት 26/2001ዓ/ም	48
58	8	ሦስተኛ ወገኖች በፍ/ቤት በመካሄድ ላይ ባለ ክርክር እንዲገቡ የሚያስፈልግበት ሁኔታ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 43	41544	ሰላም የህ/ማ/ አ.ማ እና ኒያላ ኢንሹራንስ አ.ማ	ሐምሌ 8/2001ዓ/ም	96
59	9	በክርክር የግድ ተካፋይ ሊሆኑ የሚገባቸው ወገኖች እና የፍ/ቤት ሚና፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 39(1)፣ 40(2)	43424	የኢት/መ/ባለስልጣን እና እነ አቶ መስፍን (8)	ጥቅምት 10/2002ዓ/ም	290
60	9	የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 43 ሊተረጐም የሚችልበት አግባብ፣	39799	የኢት/መ/ድርጅት እና ወ/ሮ ገነት ስዩም	መጋቢት 21/2002ዓ/ም	331
61	12	በፍ/ቤቶች ጣልቃ ገብቶ እንዲከራከር ትዕዛዝ የተሰጠው ተከራካሪ ወገን ጥሪ ተልኮለት ቀርቦ መልሱን አልሰጠም በሚል ምክንያት ከክርክሩ ውጪ እንዲሆን የሚሰጥ ትዕዛዝ በክርክሩ ውስጥ ያሉ ሌሎች ወገኖችን መብት የሚያጣብብና የሥነ-ሥርዓት ህግን የሚጥስ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 70፣ 41/3/፣ 199	53844	የወ/ሮ ቅጅነሽ አነስታል ወራሾች (3) እና የአ/አ/ከ/መ/ስራና ከ/ልማት ቢሮ	ጥቅምት 18/2003ዓ/ም	297
62	12	በአንድ በመካሄድ ላይ ባለ የፍርድ ቤት ክርክር ተሳታፊ ለመሆን ጥያቄ አቅርቦ በብይን ውድቅ የተደረገበት እና በሌላ መዝገብ ክስ መስርቶ መብቱን እንዲያስከብር በሚል ትዕዛዝ የተሰጠበት ወገን በዚህ ትዕዛዝ መሰረት አዲስ መዝገብ በማስከፈት ወይም በሌላ መዝገብ በመግባት የክርክር ተሳታፊ ከመሆን የሚያግደው ነገር የሌለ ስለመሆኑ ወይም ጉዳዩ አስቀድሞ በፍርድ ያለቀ ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5	62173	ወ/ሪት ቤተልሄም ታደሰ እና እነ ወ/ሮ ሃና ታደሰ (3)	ሐምሌ 11/2003ዓ/ም	371
63	13	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 41 የተመለከተው የጣልቃ ገብነት ሥርዓት አፈፃፀም - በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 41	77322	የደብረ ዘይት መዊዕ ቅዱስ ሚካኤል ቤተክርስቲያ	ሐምሌ 17/2004ዓ/ም	34

		በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 41 የተዘረጋው ሥርዓት በከሳሽና በተከሳሽ ተሰይመው በሚከራከሩበት ጉዳይ የመጨረሻ ውጤት የተነሣ በማጣት ሆነ በማግኘት ረገድ ጥቅሙ/መብቱ የሚነካበት፤ ማናቸውም ወገን ሌላ ክስ ማቅረብ ሳያስፈልገው በጉዳዩ ገብቶ የክርክር ተካፋይ እንዲሆን በማድረግ ከአንድ ጉዳይ ሊመነጭ የሚችልን ክርክር በአንድ ፍ/ቤት በአንድ መዝገብ አጣምሮ በአጭር ጊዜ እና በአነስተኛ ወጪ እንዲቋጭ ለማድረግ እንዲረዳ ታስቦ የተደነገገ ስለመሆኑ፣		እና እነ አሌኒ ዓለማየሁ (2)		
64	14	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 43 መሠረት ወደ ክርክር እንዲገባ የተደረገ 3ኛ ወገን በክርክሩ ሂደት ሊያነሣ ስለሚችለው የክርክር አይነትና አድማስ፣ 3ኛው ወገን ሊያነሣ የሚችላቸው የክርክር ፈርጆች በአንድ በኩል ከተከሣሽ ጋር ሆኖ ድርሻ ክፍያ ወይም ስለተከሣሽ ሆኖ የካሣ ክፍያ የመክፈል ግዴታ ያለበት መሆኑን ተቀብሎ በተከሣሽ እግር ተተክቶ ተከሣሽ ለከሣሽ ኃላፊነት የማይኖርበት መሆኑን፣ ኃላፊነት አለበት የሚባል ቢሆን እንኳን ሊከፈል የሚገባው የካሣ ክፍያ መጠን ላይ ከከሣሽ ጋር ንጽጽር በማድረግ መሟገት ሲሆን በሌላ በኩል ደግሞ ድርሻ ወይም ካሣ ለመክፈል ለተከሣሽ ከህግ ወይም ከውል የመነጨ ግዴታ የለብኝም በማለት መከራከር ስለመሆናቸው፣ 3ኛ ወገን ጣልቃ ገብ በክርክር ሂደቱ መሟገት የሚችለው ከተከሣሽ ጋር ብቻ ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 43 አስፈላጊነት ተከታታይ ክስ ሳይኖር ተያያዥነት ያላቸው ጉዳዮች በአንድነት እንዲታዩ በማድረግ የኃላፊነት መጠኑን እንዲሁም ከፋዩን ወገን በመለየት የመጨረሻ እልባት ለመስጠት ስለመሆኑ፣ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 43 መሠረት ጣልቃ የሚገባ ወገን ከመነሻውም ከተከሳሹ ጋር የህግ ወይም የውል ግንኙነት የለኝም በማለት ክርክር ያቀረበ እንደሆነ በመካሄድ ላይ ባለው ክርክር ተሣታፊ ሊደረግ የሚችልበት አግባብ የማይኖር ስለመሆኑና ይህን መሰል ክርክር ራሱን በቻለ ሌላ መዝገብ ታይቶ ሊወሰን የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 43(1)፣76 የፍ/ብ/ህ/ቁ 1896፣ 1897፣ 1908፣ 1909 የንግድ ህግ ቁ 687፣ 688፣ 683	79465	ናይል ኢንሹራንስ ኩባንያ አ/ማ እና እነ አቶ አገኘው ገረመው (2)	ጥር 14/2005ዓ/ም	126
65	15	አንድን ክርክር በማስተናገድ ላይ ያለ የክልል ፍ/ቤት በፌዴራል መንግስት የተመዘገበ ተቋም (ድርጅት) አግባብነት ያለው የጣልቃ ገብ አቤቱታ በቀረበለት ጊዜ ጉዳዩን ጣልቃ ገቡን ወደ ክርክሩ በማስገባት አይቶ ለመወሰን ስልጣን የሌለው በመሆኑ ክርክሩ ጣልቃ ገብን ባካተተ መልኩ ለማየት ወደሚችለውና ስልጣን ላለው ፍ/ቤት ጉዳዩ ቀርቦ ሊታይ የሚገባ መሆኑን ገልፆ መዝገቡን መዝጋትና ተከራካሪዎችን ማሰናበት የሚገባ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 25/88 አንቀጽ 5(6)፣ 14 የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 80(4) የኦሮሚያ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ህገ	90920	ዓባይ ኢንሹራንስ አ.ማ እና አቶ አለማየሁ አሰፋ	ህዳር 06/2006ዓ/ም	347

		መንግስት አንቀጽ 64(4) የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 9፣ 231(1)(ለ) **(በየዳኝነት ስልጣን ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሜ የተቀመጠ)**				
66	16	በአንድ ክርክር ሂደት ወደ ክርክሩ እንዲገባ የተደረገ ተከራካሪ ወገን ጉዳዩን የፌዴራል የሚያደርገው የነበረ ሁኖ እያለ ክሱን በመጀመሪያ ደረጃ የተመለከተው ፍርድ ቤት ስልጣን ሳይኖረው ስረ ነገሩን አስተናግዶ ዳኝነት ከሰጠ በኋላ ይኼው ተከራካሪ ወገን በይግባኝ ደረጃ በነበረው ክርክር የተሠጠውን ዳኝነት ተቀብሎ ከወጣ በኋላ በሌሎች ጉዳዩን የፌዴራል ሊያደርጉ በማይችሉ ተከራካሪ ወገኞች መካከል የተሰጠው ውሳኔ ከመነሻውም የፌዴራል ጉዳይ ነው ብሎ መወሰን አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 43(1) አዋጅ ቁ 25/88	95033	አቶ ስንታየሁ ተፈሪ እና ወ/ሮ ማርታ በቀለ	መጋቢት 25/2006ዓ/ም	50
67	16	በአንድ ክርክር ሂደት ወደ ክርክሩ እንዲገባ የተደረገ ተከራካሪ ወገን ጉዳዩን የፌዴራል የሚያደርገው የነበረ ሁኖ እያለ ክሱን በመጀመሪያ ደረጃ የተመለከተው ፍርድ ቤት ስልጣን ሳይኖረው ስረ ነገሩን አስተናግዶ ዳኝነት ከሰጠ በኋላ ይኼው ተከራካሪ ወገን በይግባኝ ደረጃ በነበረው ክርክር የተሠጠውን ዳኝነት ተቀብሎ ከወጣ በኋላ በሌሎች ጉዳዩን የፌዴራል ሊያደርጉ በማይችሉ ተከራካሪ ወገኞች መካከል የተሰጠው ውሳኔ ከመነሻውም የፌዴራል ጉዳይ ነው ብሎ መወሰን አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 43(1)፣ አዋጅ ቁ 25/88	95033	አቶ ስንታየሁ ተፈሪ እና ወ/ሮ ማርታ በቀለ	መጋቢት 25/2006ዓ/ም	54
68	16	በክርክር ወቅት ጣልቃ ልግባ የሚለው ወገን በተከራካሪ ወገኖች መካከል ባለው ጉዳይ የሚሰጠው ውሳኔ የክርክሩ ተካፋይ ባይሆን በምን አግባብና መልኩ መብቱንና ጥቅሙን የሚጎዳ መሆኑንና አዲስ ክስ በማቅረብ ለማስቀረት የማይቻል መሆኑን የማስረዳት ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 41(2)	95934	አቶ አስፋው ንዳ እና እነ ወ/ሮ እየሩሳሌም አየነው (2)	ግንበት 18/2006ዓ/ም	59
69	17	ቤትና ይዞታን በሚመለከት በሚደረግ ክርክር አንድ ጣልቃ ገብ አመልካች ክርክር በሚደረግበት ቤትና ይዞታ ላይ ጣልቃ ገብቶ ለመከራከር መብት አለኝ በማለት መብቱን የሚያሳዩ ሰነዶችን አቅርቦ እያለ የባለይዞታነት ወይም የባለቤትነት ማረጋገጫ ደብተር አላቀረብክም ተብሎ ከወዲሁ ጣልቃ ገብተህ ልትከራከር አትችልም ተብሎ አቤቱታውን ውድቅ ማድረግ አግባብነት የሌለው ሥለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 41	90713	ወ/ሮ አሚና ሰይድ እና እነ ወ/ሮ ወለላ ንጋቱ - /ሁለት ሰዎች/	መስከረም 29/2007ዓ/ም	2
70	18	አንድ ተከራካሪ ወገን ሌላ ተከራካሪ ግለሰብ ወደ ክርክር እንዲገባ በህጉ አግባብ መጠየቁ ተገቢ ቢሆንም ጉዳዩ መታየት ያለበት ከግለሰቡ መብት አንፃር ብቻ ሳይሆን ከፍትሃብሄር ሥነ-ሥርዓት ህጉ ዓላማና ግብ አንፃር ጭምር ስለመሆኑ፣	96943	እነ አቶ ተስፋየ ወርቁ (2) እና	ሚያዚያ 16/2007ዓ/ም	78

		ፍ/ሀ/ቁ 2136 እና ፍ/ስ/ስ/ሀ/ቁ 40		እነ ወ/ሮ የምስራች ገ/መስቀል (4)		
71	20	በክርክር ወቅት ጣልቃ እንዲገባ የተፈቀደለት ተከራካሪ በመጀመርያ ሊያቀርብ የሚፈልገውን መቃወምያ እንዳያቀርብ የሚከለክል ህግ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ስ/ስ/ሕ/ቁ 41 እና 234(1)	108647	ወ/ሮ ወርቂቱ ገመዳ እና ወ/ሮ ደመቀች ብርሃኑ	ህዳር 15/2009ዓ/ም	96
72	22	አንድ ወራሽ በሟች የውርስ ንብረት ከሌሎች ወራሾች ጋር እንዲጣራ በግልፅ ተስማምቶና ውክልና ሰጥቶ በሚጣራው የውርስ ፋይል ተሳታፊ ሆኖ እያለ ከሚጣራው ንብረት ላይ የግል ንብረት ያለ በመሆኑ በፍ/ብ/ስ/ስ/ሀ/ቁ 41 መሰረት ጣልቃ ገብቼ እንድከራከር እንዲፈቀድልኝ በማለት የሚያቀርበውን ጥያቄ ፍርድ ቤቱ በውርስ አጣሪ ተጣርቶ የቀረበውን ሪፖርት ተቀብሎና መርምሮ ተገቢውን ውሳኔ ከመስጠት ባለፈ የጣልቃ ገብ ክርክሩን ሊቀበለው የማይገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ. 947	133708	እነ ወ/ሮ ጣይቱ ደያሳ እና አቶ ጉደታ ደያሳ	ጥቅምት 21/2010ዓ/ም	64
73	22	በአንድ ክርክር ከሳሽ የሆነው ወገን ጣልቃ በገባ ተከራካሪ ወገን ላይ የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያ ክርክር ከማንሳት የሚከለከልበት የሕግ መሰረት የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብሥ/ሥ/ሕ/ቁ 39፤ 40፤ 41	135254	አቶ ይስሃቅ ተክለ ፃዲቅ እና እነ ወ/ሮ ሃረገወይን አሸኔ	የካቲት 29/2010ዓ/ም	115
74	22	አንድ ሰው ቀድሞ በቀረበ ክርክር ጣልቃ ገብ በመሆን ክርክር ያቀረበ ወይም በጉዳዩ ተሳታፊ የነበረ መሆኑ በጣልቃ ገብነት በቀረበበት ክርክር ግልጽ ዳኝነት ባልተጠየቀባቸው ጉዳዮች በሌላ ጊዜ ክስ ለማቅረብ የሚችል ስለመሆኑና በዚህ አግባብ የሚቀርብን ክስ በቀድሞው ክርክር ተጠቃሎ መቅረብ የነበረበትና ተከፋፍሎ ዳኝነት ሊቀርብበት አይገባም በሚል አቤቱታን ዉድቅ በማድረግ የሚሰጥ ውሳኔ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 41፣216 እና 218	137401	ወ/ሮ ጀምላ ጀብር እና አቶ ሰፊያ ጅማ	የካቲት 27/2010ዓ/ም	129
75	23	ክርክርን በመስማት ላይ ያለ ፍርድ ቤት ሦስተኛ ወገን በክርክሩ ጣልቃ እንዲገባ ትእዛዝ ከሰጠ በኋላ ጣልቃ ለመግባት የሚያስችል ህጋዊ ምክንያት አለመኖሩን ፍርድ ቤቱ ካመነበት ክርክሩ በየትኛዉም ደረጃ ላይ ቢሆን ጣልቃ ገቡ ከክርክሩ ዉጪ እንዲሆን ትእዛዝ ከመስጠት የሚከለክለዉ ነገር የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥርዓት ህግ ከአንቀጽ 40-43	144470	ናይል ትራ/ኃ/ተ/የግ/ማ/ እና እነ ኒያሊ ኢ/ኩባንያ	ሓምለ 30/2010ዓ/ም	266
76	25	የጣልቃ ገብነትን አቤቱታ ለመቀበል በቀደመው በሁለት ተከራካሪ ወገኖች መካከል በተጀመረው ሙግትና በኋላም በሚሰጠው ውሳኔ አፈፃፀም ጣልቃ ገብ ሆኖ መከራከር የሚፈልግ ሰው ጥቅሙ ይነካል ወይስ አይነካም የሚለው	184509	አቶ ዘውድነህ አባተ እና	መጋቢት 28/2013ዓ/ም	39

		መሰረታዊ መስፈርት በመሆኑ አቤቱታው ተቀባይነት ሊያገኝ የሚችለው መብት የሚነካ መሆኑ ሲረጋገጥ፤ ፍፁም የተለየና ቀደም ሲል ከተጀመረው ክርክር የማይጣጣም አዲስ ጭብጥና የግል የዳኝነት ጥያቄ ይዞ ያልቀረበ ሲሆን ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 41		ወ/ሮ ከበቡሽ ጋሻው		
		3.1.2.2 የተከራካሪ ወገኖች ሞሞት ወይም መክሰር				
77	13	በተከሳሽ ወይም ከሳሽ ሞት ምክንያት በፍ/ቤት በመካሄድ ላይ የነበረ ክርክር በተቋረጠ ጊዜ ክርክሩ በወራሾች አማካኝነት ሊቀጥል የሚችልበት ሁኔታና በህጉ የተቀመጠው የጊዜ ገደብ ተፈፃሚ ሊሆን የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 49(1)፣ 55(2)	62452	እነ የሟች ወንድሙ ደምሴ ሚስትና ወራሾች (3) እና አቶ በርሄ ንስራን	ጥር 03/2004ዓ/ም	7
78	17	በሞተ ሰው ስም ቀደም ብሎ የተሰጠን ውክልና በመያዝ የሚቀርብ ክስ፣ የሚደረግ ክርክር እና የሚሰጥ ውሣኔ እንዳልቀረበ እና ውሣኔም እንዳልተሰጠ የሚቆጠር ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2232(1) የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 57	95587	ወ/ሮ ሀዋ በከር እና እነአቶቶፊቅመሐመድ(ሁለት ሰዎች)	ጥቅምት 28/2007ዓ/ም	31
79	18	የፍትሐብሔር ክርክር በሂደት ላይ እያለ ከሰሽ ወይም ተከሳሽ በሞት ሲለይ የክርክሩ አካሄድ በምን አኳኃን መመራት እንዳለበት ልንከተለው ስለሚገቡ ሁኔታዎች፣ የፍ/ብ/ስ/ስ/ሕ/ቁ 48፣ 49 እና 50	105626	አቶ ለገሰ ደበበ እና ኢትዮጵያ ሜዱቴስ ማህበር	ሓምሌ 28/2007ዓ/ም	108
		3.1.2.3 ወኪሎችና ተሟጋቶች				
80	16	አንድን ሰው በመወከል በፍርድ ቤት ቀርቦ ለመሟገት በህጉ የተቀመጠውን የዝምድና ደረጃ ወይም በህጉ የተቀመጡትን መስፈርቶች የሚያሟላ የውክልና ስልጣን የሚያስፈልግ ስለመሆኑ፣ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 58(ሀ)፣ 63	91493	አቶ አየለ ሚናሞ እና አቶ አሰፋ ባዩ	ሰኔ 03/2006ዓ/ም	5
81	16	በፍርድ ቤት በሚደረግ ክርክር ስለዋናዎቹ ባለጉዳዮች በመሆን ሌሎች ሰዎች በተሟጋችነት ሊቀርቡ ስለሚችሉበት ስርዓት፣ በህጉ የተቀመጠውን መስፈርት አሟልቶ አለመገኘት የሚያስከትለው ህጋዊ ውጤት፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 57፣ 58(1)፣ 60፣ 61፣ 62፣ 63 እና 197(1)	94302	ብርሃኑ አማረ ጠቅላላ ሕንፃ ስራ ተቋራጭ እና ፋርማ ብርብር ማህበር	ሚያዝያ 7/2006ዓ/ም	47
82	17	በሞተ ሰው ስም ቀደም ብሎ የተሰጠን ውክልና በመያዝ የሚቀርብ ክስ፣ የሚደረግ ክርክር እና የሚሰጥ ውሣኔ እንዳልቀረበ እና ውሣኔም እንዳልተሰጠ የሚቆጠር ስለመሆኑ፣	95587	ወ/ሮ ሀዋ በከር እና	ጥቅምት 28/2007ዓ/ም	31

		የፍ/ብ/ህ/ቁ 2232(1) የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 57		እነአቶቶፊቅመሐመድ(ሁለት ሰዎች)		
83	20	አንድ ፍ/ቤት የተወከለን ሰው በችሎት ተገቢ ያልሆነ ስነ-ምግባር አሳይቶዋል በማለት ፍ/ቤት የውክልና ስልጣንን መሻር የማይቻል ስለመሆኑ፣ ፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 58	102141	አቶ አደን የሱፍታረ እና አቶ አህመድ አብዱላሂ	ለካቲት 29/2008ዓ/ም	59
84	23	በመርህ ደረጃ ጋብቻ በፍቺ እንዲፈርስ **መጠየቅ የሚገባው** ከባልና ሚስቱ አንደኛው ተጋቢ ወይም ሁለቱም ቢሆንም በህግ አግባብ ተቀባይነት ያለው **ውክልና ማስረጃ ጋር የሚቀርብ የፍቺ ጥያቄ ተቀባይነት ያለው ስለመሆኑ፣** በፍ/ብ/ስ/ስ/ህ/ቁ 58 በፍ/ብ/ህ/ቁ 2199 **(በቤተሰብ ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሜ የተቀመጠ)**	150408	ወ/ሮ አመለወርቅ ፍቅሬ እና አቶ ተስፋሁን ታፈሰ	ግንቦት 29/2010ዓ/ም	39
		3.1.2.4 የባለጉዳዮች ወደ ፍርድ ቤት መቅረብና ሳይቀርቡ መቅረት (የመጥርያ ስርዓትና አፈፃፀምን ጨምሮ)				
85	1	ጉዳዩ መልስ ለመቀበል በተቀጠረ ቀን የከሳሽ አለመቅረብ ስለሚኖረው ውጤት፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 73	14184	አቶ ውርጌሳ ታደሰ እና እነ አቶ መለሰ ተካ (9)	ሐምሌ 29/1997ዓ/ም	48
86	1	ጉዳዩ መልስ ለመቀበል በተቀጠረ ቀን የተከሳሽ አለመቅረብ ስለሚኖረው ውጤት፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 70፣ 233	15835	ሼል ኢትዮጵያ አ/ማ እና ወ/ሮ አስቴር ብርሃነ ስላሴ	ሐምሌ 29/1997ዓ/ም	62
87	6	የተከሳሽን መልስ ለመቀበል ቀጠሮ በተያዘበት ዕለት ተከሳሽ ሳይቀርብ የቀረ እንደሆነ ተከሳሹ ሊያጣ የሚችለው መልሱን በፁሁፍ የማቅረብ መብቱን ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 70(ሀ)፣ 195	24111	የቂርቆስ የመሬት አስተዳደር እና ወ/ሮ የዕለተወርቅ ገ/አብ	የካቲት 11/2000ዓ/ም	56
88	6	ተከሳሽ መልስ እንዲያቀርብ በታዘዘበት ዕለት ባለመቅረቡ ብቻ ጉዳዩ በሌለበት እንዲታይ በሚል የሚሰጥ ትዕዛዝ አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 241(1)፣ 233	24775	ማታደር አዲስ ጐማ እና ቢተው ረታ	ጥቅምት 21/2000ዓ/ም	64
89	6	የክስ ምክንያት የሌለው አቤቱታ ተቀባይነት የማይኖረው በመሆኑ ተከሳሽ የሆነውን ወገን መጥራት ሳያስፈልግ መዝገቡ ሊዘጋ የሚገባ ስለመሆኑ፣	32147	አቶ መሐመድ አብዱ እና አቶ አብዱራሂም አብዲ	መጋቢት 9/2000ዓ/ም	126

		የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 231(1-ሀ)				
90	6	ተከሳሽ ቀርቦ ያልተከራከረው በበቂ ምክንያት ማለትም መጥሪያ ሳይደርሰው መሆኑ ከተረጋገጠ የተወሰነውን ውሣኔ በማንሳት ግራ ቀኙን ማከራከር የሚገባ ስለመሆኑ፣ ፍ/ቤት ተከራካሪ የሆነን ወገን መከላከያ ክርክር ሳይሰማ በማለፍ ውሣኔ ለመስጠት የሚችለው ተከራካሪው በችሎት ሳይቀርብ የቀረው በቂ ባልሆነ ምክንያት መሆኑን በቀረቡለት ማስረጃዎች ማረጋገጥ ሲችል ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 78	35403	አቶ አብዱልነጠፍ ሙሔ እና እነ ትዕግስት በርሄ (2)	ግንቦት 14/2000ዓ/ም	160
91	8	መጥሪያ ለምስክር እንዲደርስ በሚል ፍ/ቤቶች ሊልኩ የሚችሉበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 103	36479	ጉደር አግሮ ኢ/ማህበር እና አቶ ኃይሉ ወልዱ	ጥቅምት 25/2001ዓ/ም	9
92	8	በሌለበት ጉዳዩ እንዲታይ የተወሰነበት ተከራካሪ ፍ/ቤት ህጉን አስመልክቶ በሰጠው ውሳኔ ላይ ይግባኝ ለማለት የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 78	36412	ተስፋሁን ዋኘው እና በጃክ አግሮ ኮሜርሻል	ጥቅምት 13/2001ዓ/ም	12
93	8	ክስ በሚሰማበት የቀጠሮ ዕለት የይግባኝ ባይ አለመቅረብ ጋር በተያያዘ መዝገብ ሊዘጋ የሚችለው መልስ ሰጪው ይግባኙን ሙሉ በሙሉ ክዶ የተከራከረ እንደሆነ ብቻ ስለመሆኑ፣	38181	የኢ/መ/ባለስልጣን እና እነ ትዕግስት ወንድይፍራው (2)	ግንቦት 4/2001ዓ/ም	76
94	9	የቃል ክርክር እንዲሰማ በተቀጠረበት ዕለት ግራ ቀኝ የሆኑ ወገኖች ያልቀረቡ እንደሆነ መዝገቡ መዘጋት ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 69(2)	43410	የኢ/ል/ባንክ እና ሰላም የቴ/ሙ/ማሰልጠኛ	ህዳር 30/2002ዓ/ም	293
95	9	በሌለበት ጉዳዩ እንዲታይ ትዕዛዝ የተሰጠበት ተከራካሪ ወገን ፍ/ቤቱ ለጉዳዩ የመጨረሻ ውሣኔ ከመስጠቱ በፊት አቤቱታው ሊስተናገድ የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 70(ሀ)፣ 78፣ 69፣ 72	43731	ሲ.ጂ.ሲ.ኦቨርሲስ ኮንስትራክሽን እና ሰለሞን እንዳለ	ታህሣሥ 8/2002ዓ/ም	299
96	9	ክስ የቀረበለት ፍ/ቤት ወደ ጉዳዩ ሥረ-ነገር ገብቶ ተከሳሽ የሆነን ወገን በሌለበት ባለዕዳ የሚያደርግ ውሣኔ ከመስጠቱ በፊት ተከሳሹ በአግባቡ ስለመጠራቱ ማረጋገጥ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 97፣ 95(3)	50022	5 ብራዘርስ ኃ/የተ/የ/ማ እና ዓብደላ ኢብሮ ዩሴፍ	መጋቢት 29/2002ዓ/ም	341

97	9	ሁለት ሰዎች ተጣምረው በተከሰሱ ጊዜ አንደኛው ወገን ጉዳዩ በሌለበት ከታየ በኋላ ወደ ክርክሩ እንዲገባ የተፈቀደለት እንደሆነ ሌላኛው ተከሳሽ አስቀድሞ ያነሳቸውን መቃወሚያዎች በድጋሚ ልታነሣና ልትከራከር አትችልም ሊባል የሚችልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5	49857	ወ/ሮ ፈትለወርቅ መንገሻ ፋንታ እና ወ/ሮ በላይነሽ ወ/ኪዳን	ሰኔ 30/2002ዓ/ም	361
98	9	በፍ/ብሔር ጉዳይ ተከሣሽ ለሆነ ወገን ከፍ/ቤት የሚላከውን መጥሪያ ለተከሳሹ ሊደርስ የሚችልበትን የተሻለ አማራጭ መንገድ በመለየት ሊላክ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የመኖሪያ አድራሻው በግልፅ ለሚታወቅ ተከሳሽ ፍ/ቤቱ የሚልከውን መጥሪያ በፍ/ቤቱ ቅጥር ግቢ ብቻ እንዲለጠፍ በማድረግ ተከሳሹ አልቀረበም በሚል በሌለበት ጉዳዩ እዲታይ የሚሰጥ ውሣኔ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣ መጥሪያ በአግባቡ እንዲደርሰው ያልተደረገ ተከሳሽ በሌለበት ታይቶ የተሰጠበት ውሣኔ እንዲነሣለት የሚያቀርበው አቤቱታ ተገቢነት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 105(1)፣ 78	50376	ወ/ሮ ኤልሳቤጥ ገሰሰ እና በአራዳ ክ/ከተማ ቀበሌ 07/08 አስተዳደር ጽ/ቤት	ሐምሌ 12/2002ዓ/ም	378
99	11	የአፈፃፀም ክስና መጥሪያው ደርሶት የፍርድ ባለዕዳ ሳይቀርብ በሚቀርበት ጊዜ ፍርድ ቤቶች የሚከተሉት ሥርዓት የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 70/ሀ/"ን" ድንጋጌ መሰረት ያደረገ ስላለመሆኑ እና የተሰጠን ትዕዛዝም በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 78 መሠረት ለማስነሳት የሚቻልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 70/ሀ/፣ 78 **(በአፈፃፀም ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሜ የተቀመጠ)**	53943	እነ ወ/ሮ አስካለ ደሣለኝ (2) እና እነ ወ/ሮ የትምወርቅ ታደሰ (2)	ህዳር 16/2003ዓ/ም	428
100	11	በአፈፃፀም ደረጃ የሚገኝ ጉዳይ ጋር በተገናኘ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 78/1/ ያለው አግባብነት፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 78 /1/ **(በአፈፃፀም ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሜ የተቀመጠ)**	52110	እነ ይህደጋ ሳሙኤል (2) እና እነ አሰፋ ሳሙኤል (4)	ታህሳስ 26/2003ዓ/ም	453
101	12	በፍ/ቤቶች ጣልቃ ገብቶ እንዲከራከር ትዕዛዝ የተሰጠው ተከራካሪ ወገን ጥሪ ተልኮለት ቀርቦ መልሱን አልሰጠም በሚል ምክንያት ከክርክሩ ውጪ እንዲሆን የሚሰጥ ትዕዛዝ በክርክሩ ውስጥ ያሉ ሌሎች ወገኖችን መብት የሚያጣብብና የሥነ-ሥርዓት ህግን የሚጥስ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 70፣ 41/3/፣ 199	53844	የወ/ሮ ቅጅነሽ አነስታል ወራሾች (3) እና የአ/አ/ከ/መ/ስራና ከ/ልማት ቢሮ	ጥቅምት 18/2003ዓ/ም	297

102	12	መጥሪያ በጋዜጣ ጥሪ ሊደረግ የሚገባው ሌሎች አግባብነት ያላቸው የመጥሪያ አላላክ መንገዶች ቅደም ተከተላቸውን በጠበቀ መልኩ ከተከናወኑ በኋላ ስለመሆኑ፣ መጥሪያ በአግባቡ ደርሷል ለማለት የሚላክለት ሰው ስም በተሟላ ሁኔታ ተገልጾ መላክ ያለበት ስለመሆኑ፣ መጥሪያ በህጉ አግባብ እንዲደርሰው ሳይደረግ በሌለበት ጉዳዩ እንዲታይ ትዕዛዝ የተሰጠበት ወገን ትዕዛዙ እንዲነሳለት የሚያቀርበው አቤቱታ ተገቢነት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 94-110፣ 78፣ 70/ሀ/	53113	እነ ወ/ሮ አበበች በጅጋ /ሁለት ሰዎች/ እና ዶ/ር ተስፋዬ አካሉ	ህዳር 03/2003ዓ/ም	311
103	12	ክስ ለመስማት ቀጠሮ ከተሰጠ በኋላ ያልቀረቡ ከሳሾችን ከክርክሩ ውጪ እንዲሆኑ በማለት ትዕዛዝ የሰጠ ፍ/ቤት /ችሎት/ በራሱ ተነሳሽነት አስቀድሞ የሰጠውን ትዕዛዝ በማንሳት ከክሱ ውጪ የሆኑትን ከሳሾች የክሱ አካል በማድረግ የሚሰጠው ውሣኔ ከሥነ ሥርዓት ህግ ውጪ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 73፣ 74፣ 78	55078	ማበርፋይድ ኃ/የተ/የግ/ማ እና እነ አሸናፊ አለሙ (9)	ታህሳስ 25/2003ዓ/ም	350
104	12	ክርክሩ በሌለበት እንዲቀጥል የተደረገበት ተከሳሽ በተከታዩ ቀነ ቀጠሮ ቀርቦ በቂ ሆኖ በሚገመት እክል ምክንያት በመጀመሪያው ቀነ ቀጠሮ ያለመቅረቡን ካስረዳ መከላከያውን አቅርቦ የመከራከር መብት የሚኖረው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 72፣ 78/1/	61846	ወ/ሮ ፋጡማ ጀማል እና ወሮ ፋጡማ አስማን	ግንቦት 29/2003ዓ/ም	355
105	12	ክስ ለመስማት በተቀጠረበት ዕለት ለመቅረብ ያልቻለው በቂ ሊባል በሚችል እክል /ችግር/ ምክንያት መሆኑን ያስረዳ ተከሳሽ በሌለበት ጉዳዩ እንዲታይ በሚል የተሰጠው ትዕዛዝ እንዲነሳለት የሚያቀርበው አቤቱታ ተቀባይነት ያለው ስለመሆኑ፣ "በቂ ምክንያት" በሚል የሰፈረው ሃረግ ሊተረጐም የሚገባው ተከሳሹ ቀና ልቦና ያለው መሆኑንና የተለያዩ አግባብነት ያላቸው ነባራዊ ሁኔታዎችን ከግምት ውስጥ በማስገባት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 70/ሀ/፣ 72፣ 78/1/	54080	እነ አቶ ላል ሮላንድ ቻፕ ማን እና አቶ ዜና ወ/ማሪያም	ጥቅምት 19/2003ዓ/ም	401
106	12	ክስ የቀረበበት ጉዳይ ለቃል ክርክር /ለመስማት/ በተቀጠረበት ዕለት ከሳሽ የሆነ ወገን በመቅረቱ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 73 መሰረት የተዘጋ መዝገብን መነሻ በማድረግ በቀጥታ ይግባኝ ለማቅረብ የማይቻል ስለመሆኑ፣	58487	ወ/ሮ አባይነሽ ገ/ህይወት እና ወ/ሮ እታገኝ ደሳለኝ	መጋቢት 22/2003ዓ/ም	407

		የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 73፣ 74/2/				
107	13	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህጉ ውስጥ የተመለከቱት የይርጋ ድንጋጌዎች የሚታዩበት አግባብ በፍ/ብ/ህጉ በተመለከቱት የይርጋ ጊዜ አቆጣጠር ድንጋጌዎች ስለመሆኑ፣ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 78 መሠረት **በሌለሁበት የተሰጠ ፍርድ ይነሳልኝ** በሚል ጥያቄ በቀረበ ጊዜ በህጉ የተመለከተው የአንድ ወር ግዜ ገደብ በፍታብሔር ህጉ የይርጋ ጊዜ አቆጣጠር ስሌት መሠረት ሊሰላ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1848፣ 1856(2) የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 78፣ 195	76601	አቶ ሽመልሽ አማረ እና አቶ አማረ መኮንን	ሰኔ 18/2004ዓ/ም	23
108	14	አንድ ተከሳሽ በሌለበት ጉዳዩ እንዲታይ ብይን መስጠቱ ፍርዱ ለከሣሽ በሚጠቅም መልኩ (መንገድ) የመወሰኑን ሁኔታ በአስገዳጅነት የሚያስከትል ነው ለማለት የማይችል ስለመሆኑ፣ የማህበር ሊቀመንበርን ከስልጣን ለማንሳት ስለሚቻልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 70(ሀ)	82427	ዩኒስ ቡራሌ ሲጋል የራይስ ጫት ላኪዎች ማህበር እና አቶ አብዲ አልሚ መሐመድ	ጥር 27/2005ዓ/ም	144
109	15	የክስ አቀራረብ ሥርዓቱን አሟልቶ ያልቀረበ ክስን ፍ/ቤቶች ሌላኛውን ወገን ሳይጠሩ ለመዝጋት ስለመቻላቸው፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ቁ 33፣ 80፣ 222፣ 225፣ 226 እና 231	83915	አቶ ዩሐንስ በቀለ እና የበንጋ ከተማ ማዘጋጃ ቤት	የካቲት 29/2005ዓ/ም	123
110	15	በሌለበት የተሰጠ ውሣኔ እንዲነሣ በቀረበ አቤቱታ መነሻነት ፍ/ቤቱ አስቀድሞ የሰጠውን ውሣኔ ያነሳውና አቤቱታ አቅራቢው ክርክሩን እንዲያቀርብ በድጋሚ እድል ከተሰሠጠው በኋላ የጽሁፍ ክርክሩን ያላቀረበና ክሱ በሚሰማበት ቀጠሮ ያልቀረበ እንደሆነ ክርክሩን እንደገና ለመስማት በተሰጠው ትእዛዝ መሠረት የከሣሽ ክስና ማስረጃ እንደገና ተመርምሮ ተገቢው ውሣኔ ከሚሰጥበት በቀር እንዲነሣ ትእዛዝ የተሰጠበት የቀድሞው ውሣኔ በቀጥታ ተመልሶ እንደገና እንዲፀና ሊደረግ የሚችልበት የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 78(2)፣ 70(ሀ)	90452	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና አቶ ገ/ሥላሴ በርሄ	ጥር 14/2006ዓ/ም	191
111	16	ክስ በሚሰማበት ወቅት የቀረ ከሳሽ ፍ/ቤቱን በበቂ ሁኔታ የቀረበትን እክል ካስረዳ ፍ/ቤቱ መዝገቡ እንዲንቀሳቀስ ሊያደርግ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 74(2)	97555	ወ/ሮ ሳኒያ ከድር እና የኮሪያ ዘማቾች ቤተሰቦች ሽመናና ስጋጃ ስራ	ሐምሌ 14/2006ዓ/ም	14

112	18	ለአንድ የመንግስት ተቋም የተላከ መጥሪያ መጥሪያው በአግባቡ ለሚመለከታቸው የሥራ ኃላፊዎች ካልደረሰ በስተቀር መጥሪያው ለተቋሙ መዝገብ ቤት ገቢ በመሆኑ ብቻ መጥሪያው እንደደረሠ ተቆጥሮ ክርክሩ ተቋሙ በሌለበት ሊታይ የማይገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ህ/ቁ 70/ሀ/፣ 78/2/፣ 96፣ 102	100673	አቶ አዲነ መንገሻ እና የጋሪ ማዘጋጃ ቤት	ሠኔ 29/2007ዓ/ም	88
113	18	በሌለሁበት የተሰጠ ውሳኔ/ትእዛዝ ይነሳልኝ በማለት የቀረበ አቤቱታው ውሳኔው/ትእዛዙ ከተሰጠ በ30 ቀን ውስጥ በቃል መሀላ ለሬጅስትራር የቀረበ ሆኖ እያለ አቤቱታው ለችሎት የቀረበው ከ30 ቀን በኋላ መሆኑ በህግ የተቀመጠው የጊዜ ገደብ/ይርጋ አላሟላም ሊያስብል የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 78/1/	101478	የረር ኮንስትራክሽን ማህበር እና አቶ ተስፋዬ ባልቻ	ሰኔ 29/2007ዓ/ም	92
114	19	አንድ ተከሳሽ በከሳሽ በመጀመርያ ክስ ሲቀርብበት መጥሪያ ደርሶት በተከራከረበት እና ከሳሽ ክስ ያሻሽል ተብሎ በተዘጋ መዝገብ ላይ ክሱ ተሻሽሎ መዝገቡ ከተከፈተ በሃላ ለተከሳሽ በተገቢው መንገድ መጥርያ ሳይደርስ የሚሰጥ ውሳኔ ስነ-ስርዓታዊ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ስ/ስ/ቁ 94-110	107838	እነ አቶ ታከለ አርአያ እና አቶ ደጀን ገ/ሔር	ታህሳስ 19/2008ዓ/ም	46
115	22	አንድ ጉዳይ በማንኛውም የክርክር ደረጃ ላይ በሚገኝበት ወቅት ተከራካሪ ወገኖች በእርቅ ወይም በግልግል ስምምነት የመጨረስ መብት ያላቸው ቢሆንም ክሱን በእርቅ ለመጨረስ ቀጠሮ ያስለወጠ ወገን ቀጠሮ በተሰጠበት ቀን ፍ/ቤትን ቀርቦ የተደረሰበትን ደረጃ ያለማሳወቅ እና ለረጅም ጊዜ ጉዳዩን ያለመከታተል ኪሳራ እንዲከፈል ሊወሰንበት ከመቻሉ በላይ አዲስ ክስ መመስረት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ቁ 69 እና ተከታይ ድንጋጌዎች የፍ/ሥ/ሥ/ቁ 275 እና 79/1/	136901	እነ ሕጻን ቤተልሄም ሰለሞን (2) እና እነ አቶ ጌታቸዉገ/መስቀል (3)	መስከረም 23/2010ዓ/ም	101
116	23	አንድ ተከሳሽ በሕግ አግባብ መጥሪያ የደረሰዉ እና እርሱ በሌለበት ዉሳኔ መሰጠቱን ማወቁን አግባብነት ባለዉ ማስረጃ ባልተረጋገጠበት ሁኔታ በሌለሁበት የተሰጠዉ ፍርድ ተነስቶ የመከላከያ መልስ ላቅርብ በማለት የሚያቀርበውን አቤቱታ በህግ በተቀመጠው አንድ ወር ጊዜ ዉስጥ አልቀረበም በሚል ምክንያት ብቻ መከላከያ መልስና ክርክር አቅርቦ የመሰማትና ፍትህ የማግኘት ሕገ መንግስታዊ መብት መንፈግ ያልተገባና ህጋዊነት የለሌው ስለመሆኑ፣ የኢ/ፌ/ድ/ሪ ሕገ-መንግስት አንቀጽ 37 የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 78፣ 95/2/	137704	አቶ መሀመድ ከማል እና አቶ በቀለ ወሌዳ	የካቲት 14/2010ዓ/ም	239
117	24	በይግባኝ ደረጃ ግራ ቀኝ ወገኖች ለክርክር በተቀጠረበት ቀን ባለመቅረባቸው ተዘግቶ የነበረ መዝገብ በይግባኝ ባዩ አመልካችነት ሲከፈት መልስ ሰጪው እንዲያውቀው ሳይደረግ በሌለበት ውሳኔ መስጠት እና መልስ ሰጪው በሌለበት	169407	በኬሚካል ኢንዳስትሪ ኮርፕሬሽን ሙገር ሲሚንቶ	ግንቦት 29/2011ዓ/ም	92

		የተሰጠው ውሳኔ እንዲነሳለት የሚያቀርበውን አቤቱታ በቂ ባልሆነ ምክንያት ውድቅ ማድረግ አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 233		ፋብሪካ እና አቶ ይትባረክ ተካ		
118	25	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 74(2) ድንጋጌ መሰረት ʻበቂ ሆኖ የሚገመት እክል" ምን እንደሆነ የተመለከተ ባይሆንም በቀጠሮ ለመቅረት ምን ምክንያት እንደሆነ አጠቃላይ ሁኔታዉን መመርመር የሚያስፈልግ ሆኖ፣ አመልካች በራሱ ጉድለት ወይም ቸለተኛነት ቀጠሮዉን ሳይከታተል ቀርቶ ካልሆነ በቀር፣ ፍትሕ የማግኘትና የመከራከር መብት ከግምት በማስገባት አመልካች የገጠመዉ እክል እንደ በቂ ምክንያት በመዉሰድ ለተጠሪ ተገቢ ኪሳራና ወጪ በማስከፈል፣ የተዘጋዉ መዝገብ ተከፍቶ ክርክሩ እንዲሰማ መደረጉ አግባብ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 32 (2) እና 74 (1)	182136	አቶ ገ/ማርያም ገ/እግዚአብሔር እና ወ/ሮ ዓለምፀሐይ ገብሩ	ጥቅምት 24/2013ዓ/ም	78
		3.1.3 የክስና መልስ አቤቱታ የሚመለከቱ ጉዳዮች				
		3.1.3.1 የክስ አቤቱታ (አጠቃላይ)				
119	5	የክሱ መሠረት የሆነው ጉዳይ መቅረቱን በክሱ ሂደት በማንኛውም ደረጃ የተረዳ ፍ/ቤት ክሱን መሰረዝ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 280	27161	አቶ ኤልያስ ከፈለ እና እነ አቶ ከድር አህመድ(4)	ህዳር 12/2000ዓ/ም	288
120	6	ከአገልግሎት ብዛት ከጥቅም ውጪ የሚሆኑና ሊያስረክቧቸው የማይችሉ ዕቃዎች ላይ የዋጋ ግምታቸውን መጠየቅ የክሱ ምክንያት ቀሪ በሆነ ነገር ላይ ክስ እንደመመስረት የሚቆጠር ስለመሆኑ፣	23769	ኢንጅነር ጋሪፉፋ እና የኢት/ጂ/ኢንስቲትዮት	ሐምሌ 12/1999ዓ/ም	53
121	6	ከመሬት ሽያጭ ውል ጋር በተያያዘ የሚቀርብ አቤቱታ የክስ ምክንያት የሌለውና በፍ/ቤት ሊስተናገድ የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 231(2)	27739	አቶ ድንቁ ገላው እና ወ/ሮ ዋለ እሸቴ	ጥቅምት 28/2000ዓ/ም	81
122	6	በክስ በተጠየቀውና በታመነው መሰረት ውሣኔ መስጠት የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 182(2)	28802	እነ ወ/ሮ በየነች ይገዙ እና አቶ ሳሙኤልዝቅአርጋቸው	ታህሳስ 8/2000ዓ/ም	91
123	6	የክስ ምክንያት የሌለው አቤቱታ ተቀባይነት የማይኖረው በመሆኑ ተከሳሽ የሆነውን ወገን መጥራት ሳያስፈልግ መዝገቡ ሊዘጋ የሚገባ ስለመሆኑ፣	32147	አቶ መሐመድ አብዱ እና	መጋቢት 9/2000ዓ/ም	126

		የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 231(1-ሀ)		አቶ አብዱራሂም አብዲ		
124	6	ፍርድ ከመሰጠቱ በፊት በማናቸውም ጊዜ ፍርድ ቤት ተገቢ ሆኖ ሲያገኘው የክሱ መሻሻል ወይም የክርክሩ መለወጥ ነገሩን ይበልጥ የሚያብራራ ወይም ትክክለኛ ፍትህ ለመስጠት የሚረዳ ከሆነ ክሱ እንዲሻሻልና ክርክሩ እንዲለወጥ ሊፈቀድ ስለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 91	20416	አቶ ቢንያም ገረመው እና የቻይና መንገድና ድልድል ስራ ድርጅት	ታህሣሥ 8/2000ዓ/ም	293
125	6	ፍርድ ቤቶች በቀረበ ክስ ላይ የዕዳ ማቻቻል ጥያቄ በተነሣ ጊዜ ማስረጃዎችን በመመርመር ተገቢውን ውሣኔ መስጠት ያለባቸው ስለመሆኑ፣	29740	አቶ ስሜነህ ተክሉ እና የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ	ሚያዝያ 2/2000ዓ/ም	31
126	8	ከሥራ ውል ጋር በተያያዘ የሚጠየቁ ክፍያዎች ሳይነጣጠሉ በአንድ ላይ መቅረብ ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 216(4) እና 5	38601	የኢት/እህል ንግድድርጅት እና ወ/ሮ ከድጃ ሳቢር	ታህሣሥ 14/2001ዓ/ም	30
127	8	ዳኝነት የሚጠየቅበት መብትና ጥቅም በግልጽ ተለይቶ ያልተመለከተበት አቤቱታ የክስ ምክንያት እንደሌለው የሚቆጠር በመሆኑ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 33፣ 231	38419	የአ/ከተማ ፅ/ቤት እና አቶ ያሲን ጀማል	የካቲት 5/2001ዓ/ም	43
128	8	በአንድ ዘንግ የሚመደቡ ተከራካሪዎች እና አንድ ጭብጥ ላይ የሚቀርቡ ክርክሮች ተጣምረው እንዲታዩ ያለማድረግ መሠረታዊ የሥነ-ሥርዓት ግድፈት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 11(5)	40024	ሸራተን አዲስ እና እነ አቶ እያሱ መገርሣ	ሚያዝያ 29/2001ዓ/ም	67
129	9	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 280 (ለክስ ምክንያት የሆነ ነገር መቋረጥ) መሠረት መዝገብ ሊዘጋ የሚችልበት አግባብ ተከራካሪ ወገኖች በአቤቱታቸው ዳኝነት የሚጠይቁበትን ፍሬ ነገር በአግባቡ ከገለፁ ትክክለኛውን የህግ ድንጋጌ አለመጥቀሳቸው መብታቸውን የሚያስቀር ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 280፣ 69(2)፣ 70(መ)፣ 71(2)	39581	አቶ ውብሸት ካሣዬ እና የኢት/ማዕድን ሃብት ኮርፖሬሽን	ጥር 25/2002ዓ/ም	302
130	9	ፍ/ቤቶች ለቀረበላቸው ክስ ምክንያት የሆነው ነገር መቋረጡን ወይም ጨርሶ መቅረቱን በክሱ ሂደት በማንኛውም ደረጃ በቂ በሆነ ማስረጃ በተገነዘቡ ጊዜ ክሱን ሊዘጉት የሚገባ ስለመሆኑ፣	45371	የገነተ-ጽጌ ቅ/ጊዮርጊስ ማህበር እና እነ አቶ ማሞ ተሠማ (3)	የካቲት 8/2002ዓ/ም	322

		የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 280				
131	9	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 216 መሠረት በድጋሚ ክስ እንዳይቀርብ ሊደረግ የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 216(3)	36776	እነ መብራቱ የሸርክና ማህበር እና አቶ መብራቱ ዓንዳይ	መጋቢት 7/2002ዓ/ም	324
132	9	ፍ/ቤቶች የቀረበላቸው አቤቱታ የክስ ምክንያት አለው ወይም የለውም ብሎ ለመወሰን በክስ ላይ የተገለፀው ነገር ቢረጋገጥ ከሳሽ የሆነው ወገን የጠየቀውን ዳኝነት ለማግኘት ህግ ይፈቅድለታል ወይስ አይፈቅድለትም የሚለውን ጥያቄ መመርመር ያለባቸው ስለመሆኑ፣	45247	አቶ ደጀኔ በላቸው እና አቶ ነስሩ አወል	ሰኔ 17/2002ዓ/ም	358
133	12	ግልጽነት የጐደለው ክስ /አቤቱታ/ በቀረበ ጊዜ ክሱ በተከራካሪዎች አነሳሽነት ወይም ፍ/ቤቱ በራሱ ክሱ እንዲሻሻል ሳይደረግ በደፈናው የቀረበን የይገባኛል ጥያቄ ላይ የሚሰጥ ፍርድ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 91/1/	63699	አፔኖ ኢ/ኮንስትራክሽን እና አቶ ጥሩነህ ይመር	ሐምሌ 15/2003ዓ/ም	375
134	15	አንድን ጉዳይ በተመለከተ ተከራካሪ ወገኖች በየበኩላቸው በተለያዩ ፍ/ቤቶች (ችሎቶች) አንድ አይነት ወይም ተመሳሳይ የሆኑ ክሶች ባቀረቡ ግዜ (የክርክሮቹ ደረጃ ምንም ይሁን ምን) ክሶቹ ተጣምረው ታይተው ሊወሠኑ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 8(1)፣ 11፣ 244፣ 245	81275	ወ/ሮ ዘምዘም ወንድሙ እና አቶ አብዲሰቡር አብዱሰመድ	ሰኔ 05/2005ዓ/ም	92
135	15	በአንድ ጉዳይ ተከሣሽ የሆነ ወገን የተከሣሽ ከሣሽነት ክስ ካቀረበ ፍ/ቤቱ ከቀረቡት ክሶች መካከል በሥረ-ነገር ስልጣኑ ሥር ያሉትን መርጦ ለማየትና ከሥረ-ነገር ስልጣኑ በላይ የሆነውን ጉዳይ ስልጣን ላለው ፍ/ቤት ይቅረብ በማለት የከሣሽን ክስና የተከሣሽን የተከሣሽ ከሣሽነት ክስ ተነጣጥለው እንዲታዩ በማድረግ የሚሰጠው ትዕዛዝ ተገቢ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 30(1)፣ 324(1)(ሀ)፣ 215(2)፣ 17(3)	83169	ፕሮፌሰር አደም ዓሊ እና አዳማ ጠ/ሆስፒታልና	መጋቢት 28/2005ዓ/ም	103
136	15	አንድን ጉዳይ በመጀመሪያ ደረጃ ስልጣኑ የሚመለከት ፍ/ቤት በህጉ አግባብ ክስ ተሻሽሎ ከፍ ያለ ዳኝነት ባልተጠየቀበት ሁኔታ በግምት ላይ ተቃውሞ ቀርቦ ግምቱ እንዲጣራ ሲደረግ የንብረቱ ግምት ከፍ ማለቱ በመረጋገጡ ብቻ ቀድሞ ከተጠየቀው ዳኝነት በላይ ዳኝነት የሚሰጥበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 182(1)፣ 92፣ 225፣ 226፣ 250፣ 136	86551	ወ/ሮ ብዙነሽ ወ/ሚካኤል እና እነ አቶ ሽመልስ ቦጋለ	መጋቢት 25/2005ዓ/ም	112
137	15	የክስ አቀራረብ ሥርዓቱን አሟልቶ ያልቀረበ ክስን ፍ/ቤቶች ሌላኛውን ወገን ሳይጠሩ ለመዝጋት ስለመቻላቸው፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ቁ 33፣ 80፣ 222፣ 225፣ 226 እና 231	83915	አቶ ዩሐንስ በቀለ እና የቦንጋ ከተማ ማዘጋጃ ቤት	የካቲት 29/2005ዓ/ም	123

138	15	የማይንቀሳቀስ ንብረት የመፋለም ክስ ጋር በተያያዘ ክርክር ቀርቦ ፍርድ ከተሰጠ በኋላ በክርክሩ ተሣታፊ የነበረ ወገን ንብረቱን አስመልክቶ ተሰጥቶ የነበረው የባለቤትነት ማረጋገጫ ምስክር ወረቀት መክኗል በሚል የሚያቀርበው አዲስ ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑና በፍርዱ መሠረት የተጀመረው አፈፃፀም ሂደትን ለማስቆም የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1195፣ 1196 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 6፣ 358፣ 378 የኢፌዴሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 78(1)፣ 79(1)(4)፣ 37	42501	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና የአስር አለቃ ደምሴ ዳምጤ ወራሾች (3)	የካቲት 28/2005ዓ/ም	126
139	15	የማይንቀሣቀስ ንብረት (ቤት) ሽያጭ ውል ጋር በተገናኘ ሻጭ በውሉ መሠረት የቤቱን ስመ-ንብረት የሚመለከተው አካል ወደ ገዢው ለማዞር እንዲችል በሚመለከተው ክፍል ቀርቦ ተገቢውን እንዲፈፀም በማለት ገዥ የሚያቀርበው ክስ የክስ ምክንያት የለውም ሊባል የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 231(1)(ሀ)፣ 33(2-3)፣ 222፣ 224	82234	አቶ አየለ መኮንን እና እነ ወ/ሮ ጦቢያው ወንድም ገዛው (6)	የካቲት 26/2005ዓ/ም	130
140	15	ከሣሽ የሆነ ወገን የሚያቀርበውን የዳኝነት ጥያቄ አይነትና መጠኑን በክሱ ማመልከቻ በግልጽ በማስፈር ማቅረብ ያለበት ስለመሆኑ፣ ተከራካሪ የሆኑ ወገኖች በህግ የተፈቀደን መፍትሔ ለማግኘት በግልጽ ዳኝነት መጠየቅ የሚገባቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 241 ድንጋጌ መሠረታዊ ዓላማ ተከራካሪ ወገኖች በጽሁፍ ያቀረቡት ክርክር ለማብራራት እና በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 246-248 መሠረት ጭብጥ ለመመስረት እንዲያግዝ እንጂ በጽሁፍ ማመልከቻ ላይ ያልሰፈረን የዳኝነት ጥያቄ ተከራካሪዎች እንዲጠይቁ የሚያስችል ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 222፣ 234፣ 235፣ 236፣ 83፣ 224፣ 182፣ 241፣ 246-248፣ 251፣ 255	86510	ሙሉ ኤሌክሮኒክስ ኢንጂነሪንግ ማህበር እና ጥቁር አንበሳ ስፔሻላይዝድ ሆስፒታል	ሰኔ 18/2005ዓ/ም	160
141	16	አንድ ክስ እንደቀረበ የሚቆጠረው ክስ የቀረበበት ጽሁፍ በፍ/ቤት በቀረበ ጊዜ በመሆኑ፣ የመስቀለኛ ይግባኝ ክርክር ስለሚመራበት የህግ አግባብ፣ በተከራካሪ ወገኖች መካከል የሚቀርብን መስቀለኛ ይግባኝን በተመለከተ በህግ በግልፅ የተቀመጠ ድንጋጌ ባለመኖሩ ምክንያት በመደበኛነት የተቀመጡት የስነ ስርዓት ድንጋጌዎች ተፈፃሚ መሆን ያለባቸው ስለመሆኑ፣ መልስ ሠጪው ወገን የሚያቀርበው ይግባኝ ማመልከቻ ግልባጭ ለይግባኝ እንዲደርስ ሊደረግ የሚቻለው ይግባኙ ያልተሰረዘ ከሆነ ብቻ ስለመሆኑ፣	92043	ቱሌን ዩኒቨርሲቲ አሲስታንስ ፕሮግራም ኢትዮጵያ እና ዶ/ር ዮዲት አብርሃም	መጋቢት 22/2006ዓ/ም	2

		በፍ/ብ/ስ/ስ/ሕ/ቁ 213(1)፣ 337፣ 338፣ 340(2)				
142	16	ተሻሽሎ በቀረበው ክስ ላይ ግራ ቀኙ መልስ እንዲሰጡበት ሳይደረግ እና የመከላከያ መልሳቸውን ሳያቀርቡ ተሻሽሎ የቀረበውን ክስ መሰረት አድርጎ ፍርድ መስጠት ተገቢ ስላለመሆኑ፣ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ/ 234(1)(ሠ)(መ)፣ 91(1)	95620	ወ/ሮ ኢትዮጵያ ንጉሴ እና አዲስ ጡብ ማምረቻ ድርጅት	ሚያዝያ 6/2006ዓ/ም	16
143	16	አንድ ክስ ሲቀርብ በክስ ማመልከቻው ላይ መገለፅ ከሚገባቸው ነገሮች መካከል አንዱ የክሱ ምክንያት እና ለክሱ ምክንያት የሆኑት ነገሮችና እነዚሁ የተፈጠሩበት ጊዜና ስፍራ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 80(2)፣ 213(1)፣ 216(1)፣ 222(1)(ረ)	91329	አስመረት ኃ/ሚካኤል እና እነ ተስፋዬ ጥላሁን (3)	የካቲት 24/2006ዓ/ም	32
144	16	**የማይገባውን ክፍያ የከፈለ ሰው** ገንዘቡን ከከፈለበት ቀን አንሥቶ ሕጋዊ ወለድ እንዲከፈለው ለመጠየቅ የሚችለው ገንዘቡን የተቀበለው ሰው እምነትን በሚያጓድል ሁኔታ ክፍያውን ተቀብሎት በሆነ ጊዜ ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ/ 2164(2)	91643	የአ/ከ/አ/መንገድና/ቢሮ እና ካኪ ማህበር	ጥር 15/2006ዓ/ም	35
145	17	በህግና በሚመለከተው መንግስት አካል እውቅና የተቋቋሙ ማህበራት የተቋቋሙበትን ዓላማ ለማሳካት፣ የአባላታቸውን መብትና ጥቅም ለማስከበር ለፍ/ቤት፣ ለግልግል ተቋም ወይም ለሌሎች የዳኝነት ሥልጣን ለተሰጣቸው አካላት የዳኝነት ጥያቄ የማቅረብ መብት ያላቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ሀ/ቁ 454(1) የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 35 አዋጅ ቁጥር 62/2001 አንቀፅ 55፣ 110	100631	ሮፓክ ነዋሪዎች ማህበር እና ሮፓክ ኢ/ኃ/የ/የግ/ማህበር	ጥር 19/2007ዓ/ም	9
146	17	የተከሳሽ ከሳሽነት ክስ የፍትሐብሔር ሥነ-ስርዓት ህጉ በሚያዘው መሰረት ሥርዓቱን ጠብቆ ያልቀረበ ከሆነ ዳኝነት ሊሰጥበት የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 234(1)፣ (2)	94713	እነ ህፃን ሰኢድ ዘውዴ (3) እና እነ ወ/ሮ ጥሩ ሰው (9)	መጋቢት 16/2007ዓ/ም	16
147	17	**በፍርድ የተከለለከለ ሰው** የፍቺ ጥያቄ ስለሚያቀርብበት አግባብ፣	103781	ወ/ሮ አስካለ አሸኔ እና አቶ ታምራት ተስፋዬ	መጋቢት 17/2007ዓ/ም	41
148	18	የአንድ ክስ ዝርዝር ይዘቱ ሳይታይ እርስቱ ብቻ ታይቶ የፍርድ ቤት የሥረ ነገር ዳኝነት የሚወሰንበት የሕግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ ስልጣን ሳይኖር የተሰጠ ውሳኔ ስርዓቱን ጠብቆ አቤቱታ እስከቀረበበት ድረስ ሊፀና የማይገባው ስለመሆኑ፣	102543	ልደታ ክ/ከተ አስተዳደር እና ወ/ሮ አሰለፈ ወልዱ	ሓምለ 14/2007ዓ/ም	104

		የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 9 እና 231(ለ)					
149	19	ከክስ ማሻሻል ስርዓትና ዓላማ ቀድሞ ዳይነት ከተጠየቀበት ጉዳይ ፈፅሞ የተለየ ጥያቄ ለማቅረብ የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ስ/ስ/ቁ 91 እና 342	100475	አቶ ሳምሶን አበራ እና ወ/ሮ ፀሐይ አበራ	ታህሳስ 20/2008ዓ/ም	50
150	20	አንድ ከሳሽ ክሱን የመሰረተው በብዙ ጉዳዮች ወይም በተለያዩ ነገሮች ላይ የሆኑ እንደሆነ በተለይ በእያንዳንዱ ጉዳይ እንዲታይ የሚጠይቀውን ዳኝነት መግለፅ ያለበት ስለመሆኑ፣ ፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 224(2)	109054	አቶ ነገሰ ግዛው እና አቶ ሐረፓ ቤኛ	መጋቢት 27/2008ዓ/ም	55
151	20	ከሳሽ ያቀረበው ክስ እና የክሱ ዝርዝር ይዘት የተለያየ ሆኖ የተገኘ ከሆነ ጉዳዩ የቀረበለት ፍ/ቤት ክሱ ተሻሽሎ እንዲቀርብ በማዘዝ የክርክሩን ሂደት መምራት ያለበት ስለመሆኑ፣ ፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 90(1)	122249	አቶ በላይ አየለ እና አ/አ ዙ ፖርክ ማእከል	መስከረም 26/2009ዓ/ም	87
152	21	ክስን ከማሻሻል ጋር በተያያዘ ፍ/ቤት ክስ እንዲሻሻል ከፈቀደ በኃላ የቀረበውን ክስ የሚሻሻልበትን ነጥብ ተገቢነት መመርመር ያለበት ከመፈቀዱ በፊት ስለመሆኑ እና ክሱ የተሻሻለበት ነጥብ ፍቃድ ከተሰጠበት ነጥብ ውጭ ከሆነም በውሳኔው ላይ መግለፅ ያለበት ስለመሆኑ፣ ፍ/ሥ/ሥ/ሔ/ቁ 91 እና 216 (3)	104621	ወ/ሮ አዜብ ታምሩ እና አቶ ደጀኔ ዘውዳ	ህዳር 13/2009ዓ/ም	47
153	21	ከሳሽ ወገን ያለፍርድ ቤት ፍቃድ በተወው ወይም በሰረዘው ነገር ሌላ ክስ ለማቅረብ የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 278፣ 279/1/	116860	ወ/ሮ አስቴር ላንጂሳ እና እነ ወ/ሮ ሽታዬ ግርማ (2)	ታህሳስ 26/2009ዓ/ም	54
154	21	በክስ አቀራረብ ሥርዓት ላይ ጉድለት ያለበት መሆኑ ተረጋግጦ የተዘጋ መዝገብ ምንም አይነት ክስ እንዳልቀረበ የሚያስቆጥርና **የይርጋ ጊዜ** የማቋረጥ ውጤት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 278 (2) (ሀ) እና (3)	123123	አቶ ተኽሊት አፈወርቂ እና የኢ/ገ/ጉ/ባለስልጣን	ሚያዚያ 16/2009ዓ/ም	92
155	21	በአጭር ስነ ሥርዓት ክስ ሊቀርብ ስለሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 284	124552	አቶ ምትኩ አበበ እና የከሰረውሆሊንዴ ካር ኃ/የተ/የግ/ማህ	ሚያዝያ 16/2009ዓ/ም	95

156	21	የከሳሽ ተከሳሽ ከሳሽነት ክስ ሊቀርብ የሚችለው በከሳሽ ወገን ላይ ብቻ ሥለመሆኑ፣ ተከሳሽ የተከሳሽ ከሳሽነት ክስ ሲያቀርብ ሊከተለው ሥለሚገባ ሥነ-ሥርዓት፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 30፣ 36፣ 224 እና 234(1-ረ)	102668	ማክሲመም ኮንስትራክሽን ማህበር (2) እና የሆሳህና ከተማ ቤቶች	ሰኔ 12/2009ዓ/ም	105
157	21	በፍርድ ቤት የቀረበ ጉዳይ የክስ ምክንያት አለው ብል ለመወሰን የሚቻለው በክሱ ላይ የተገለፀው ነገር ቢረጋገጥ ከሳሹ የጠየቀውን ዳኝነት ለማግኘት ሕግ የሚፈቅድለት የሆነ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ ማንኛውም ሰው በፍርድ ሊወሰን የሚገባውን ጉዳይ ለፍርድ ቤት ወይም ለሌላ በህግ የዳኝነት ስልጣን ለተሰጠው አካል የማቅረብ እና ውሳኔ ወይም ፍርድ የማግኘት መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የኢ/ፌ/ድ/ሪ ሕገ-መንግስት አንቀጽ 37(1)	136775	ህዲሴ 1ኛ ደረጃ ከፌተኛ አገር አቋራጭ የህዝብ ባለንብረቶች ማህበር እና የፋደራል ትራንስፖርት ባለስለጣን	ሓምሌ 19/2009ዓ/ም	130
158	23	በአንድ ክስ አጠቃል ክስ ማቅረብ የሚቻለው በተቋቋመ መብት ሊይ ተመስርቶ እንጂ ዳኝነት በተጠየቀበት ጊዜ ያልበሰለ ወይም ያልተረጋገጠ መብት ጭምር ማቅረብ የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 33/2/፣ 216	142242	ኦይል ሊቪያ ኢትዮጵያ ሊሚትድ እና አቶ ኃይለ ገ/ሕይወት	ግንቦት 16/2010ዓ/ም	253
159	23	አንድ ከሳሽ መብቱን ማግኘት የሚገባው ከየትኛው ተከሳሽ ላይ እንደሆነ ለይቶ ለማወቅ የሚያጠራጥር ሁኔታ ያጋጠመው ሲሆን አንደን ወይም ከአንድ በላይ የሆኑትን ሰዎች በህብረት በመክሰስ ሀላፊነቱ የሚመለከተው የትኛው እንደሆነ ተለይቶ እንዲወሰንለት ማመልከት ስለመቻል፣ ፍርድ ቤቶች በአንድ ክስ ላይ ስማቸው በተከሳሽነት ከቀረቡ መካከል ስማቸው ከመጠቀሱ ውጪ በግልፅ ዳኝነት አልቀረበባቸውም በሚል ምክንያት ብቻ አንድን ወይም የተወሰኑትን ሀላፊነት የለባቸውም በማለት የሚደርሱበት መደምደሚያ ህጉን ያልተከተለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 36(5)	139313	የኢትዮጵያ አየር መንገድ እና እነ ወ/ሮ መሰረት ፍቃደ (2)	መጋቢት 14/2010ዓ/ም	278
160	23	አንድ ከሳሽ ክስ ሲያቀርብ ለክሱ ምክንያት የሆኑት ነገሮች በሙሉ አጠቃል ማቅረብ ሲችል ቀንሶ ባስቀረው ጉዳይ ላይ ድጋሚ ክስ ሊያቀርብ የማይችል ስለመሆኑ - ፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 216(3)፣ 218 አንድ ጉዳይ በፌ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 343 መሰረት ወደ ስር ፍ/ቤት ተመልሶ ፍሬ ነገሩ ውሳኔ ከተሰጠ በኋላ በመቃወሚያው	119851	እነ ወ/ሮ ሰፋያ መሀመድ እና አቶ እንድሪስ ጋሹ	መጋቢት 26/2011ዓ/ም	300

		ላይ አስቀድሞ በተሰጠ ብይን ላይ ተጠቃሎ የሚቀርብ የሰበር አቤቱታ ህጉን መሰረት ያደረገና ተቀባይነት ያለው ስለመሆኑ - የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 320(3) **(የፌ/ፍ/ቤቶችን አዋጅ እንደገና ለማሻሻል በወጣው አዋጅ ቁጥር 454/1997 አንቀጽ 2(1) በፌ/ጠ/ፌ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ቀደም ሲል በሰ/መ/ቁ 90810፣ 76963፣ 125165 እና ላልችም በርካታ መዛግብት ተሰጥቶ የነበረው የህግ ትርጉም በዚህ መዝገብ ውሳኔ ተለውጧል)**				
161	24	አንድ ተከራካሪ ወገን በፍ/ቤት ፍቃድ ክሱን የተወ እና አዲስ ክስ ባቀረበ ጊዜ በቀረበው አዲስ ክስ ላይ በግራቀኙ ተከራካሪ ወገኖች የቀረቡት እና በፍ/ቤቱ ትእዛዝ መሠረት የቀረቡ ማስረጃዎች ተመርምረው እና ተመዝነው ውሳኔ የሚሰጥበት እንጂ አስቀድሞ በፍ/ቤት ፍቃድ በተዘጋው መዝገብ ላይ ቀርበው በነበሩ ማስረጃዎች መሠረት ውሳኔ የሚሰጥበት አግባብ ስላለመኖሩ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 278	161301	እነ አቶ አዲስ አልታሰብ እና የፊርጣ ወረዳ አስ/ጽ/ቤት	ሚያዚያ 30/2011ዓ/ም	38
		3.1.3.2 ዳኝነት ሳይከፈልበት በነፃ የሚቀርብ የክስ አቤቱታ				
162	1	ተገቢው ዳኝነት ክፍያ ሳይፈፀም በፍ/ቤት በቀጠለ ክርክር ስለሚፈፀም ስርዓት፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 215፣ 320(2)፣ 207፣ 211(2)	17352	ዋዜማ የልብስና ሸራ ምርቶች ማህበር እና የነገው ሰው ትምህርት ቤት	ሐምሌ 28/1997ዓ/ም	18
163	6	ዳኝነት ሣይከፈል በነፃ ክስ እንዳቀርብ ይፈቀድልኝ በሚል አቤቱታ አቅርቦ ጥያቄው በፍ/ቤት ትዕዛዝ/ውሣኔ ውድቅ የተደረገበት ተከራካሪ ይግባኝ የማቅረብ መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 320(1) እና (3)	23744	አቶ በቀለ በድዬ እና እነ ወጋገን ባንክ አዋሳ ቅርንጫፍ	ሐምሌ 26/1999ዓ/ም	49
164	14	በህግ የሰውነት መብት የተሰጣቸው ተቋማት (ወገኖች) በድሀ ደንብ ዳኝነት ሳይከፍል በፍ/ቤት ለመስተናገድ የሚያቀርቡት ጥያቄ ተቋሙ ከሚገኝበት የገንዘብ አቋም አኳያ ተገናዝቦ መታየት ያለበት ስለመሆኑና ተቋሙ የሚገኝበትን የገንዘብ አቋም (Financial status) ለመለየት ተቀባይነት ስለሚኖረው የማስረጃ አይነት፣ ለዳኝነት የሚከፈለውን ገንዘብ ለመክፈል አልችልም በሚል በድሀ ደንብ ለመስተናገድ የህግ ሰውነት የተሰጠው ተቋም የሚያቀርበው አቤቱታ ሊስተናገድ ስለሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 467 የንግድ ህግ	79555	ቤተልሄም ፋርማሲ ቲዩካል ኃ/የተ/የግል ማህበር እና የኢትዮጵያ ልማት ባንክ	ታህሳስ 02/2005ዓ/ም	124
165	20	የይግባኝ መዝገብ በድሀ ደንብ እንዲከፈት የሚቀርብ ጥያቄን ለመወሰን አመልካች ከአቅም በላይ በሆነ ምክንያት (ንብረት	117754	ኣክሰስ ሪል እስቴት	ሰኔ	66

		በመታገዱ፣ ገንዘብ ማንቀሳቀስ የማይችል እና የሚከፍለው ገንዘብ የሌለ እንደሆነ) ለዳኝነት የሚከፍለው ገንዘብ ያለው ወይም የሌለው መሆኑ መጣራት እና መረጋገጥ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 567 ፍ/ህ/ቁ 1793(ለ) ህገ መንግስት 37(1)		እና ጋቢ ኢንቨስትመንት ሃ/የተ/የግ/ማ	08/2008ዓ/ም	
166	21	በህግ የሰውነት መብት የተሰጣቸው ተቋማት በድሃ ደንብ ዳኝነት ሳይከፍሉ ለመስተናገድ በማስረጃ ሊያቀርቡት ስለሚገባቸው ጉዳዮች፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 467-479	121938	የድሬ/እ/ወረዳ መን/ባለስልጣን እና አንጮኒ ኮን/ኢንተርፕራይዝ	ታህሳስ 27/2009ዓ/ም	58
		3.1.3.3 ዳኝነት እንደገና እንዲታይ የሚቀርብ የክስ አቤቱታ				
167	2	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 6(1) መሰረት ዳኝነት እንደገና እንዲታይ ጥያቄው የሚቀርበው ይግባኝ ከመቅረቡ በፊት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 6(1)	16624	ወ/ት አጅጋየሁ ተሾመ እና የእቴነሽ በቀለ ሞግዚት ወ/ሮ እታገኝ ዘነበ	ጥቅምት 18/1998ዓ/ም	53
168	6	ፍርድ ከተሰጠ በኋላ አዲስ ማስረጃ ተገኝቷል በሚል የተሰጠው ፍርድ በድጋሚ ሊታይ የሚችልበት አግባብ፣ ውሣኔ ያልተሰጠበት ጉዳይ በድጋሚ ዳኝነት እንዲታይ አቤቱታ ሊቀርብበት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 6	08751	ወ/ሮ አበበች በጅጋ እና እነ ዶ/ር ተስፋዬ አካሉ (2)	ግንቦት 26/2000ዓ/ም	2
169	6	ውሣኔ የተሰጠበትና አዲስ ክስ የቀረበበት ክርክር የሥረ ነገር እና የተያዘው ጭብጥ የተለያየ ከሆነ በጉዳዩ ላይ የመጨረሻ ውሣኔ የተሰጠበት ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5	28522	የኢ/ንግድ ባንክ እና እነ የሞያሌ ከ/ጽ/ቤት (4)	ህዳር 3/2000ዓ/ም	87
170	6	አስቀድሞ ውሣኔ ከተሰጠበት ጉዳይ ጋር በተያያዘ ሌላ የክርክር ጭብጥ ማቅረብ የሚቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5	29780	እነ ወ/ሮ ሙሉነሽ አለሙ እና ወ/ሮ ከተማሽ ቸርነት	ጥር 29/2000ዓ/ም	103
171	6	የዳኝነት ስልጣን ሳይኖር የተሰጠ ውሣኔ መሻር ሳያስፈልገው ጉዳዩ ስልጣን ወዳለው አካል ቀርቦ መታየት የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5	32229	መሪጌታ ልሣነወርቅ በዛብህ እና ጠቅላይ ቤ/ክህነት ጽ/ቤት	ሚያዝያ 30/2000ዓ/ም	134

172	6	ዳኝነት የተጠየቀበት ነገር ተቀባይነት ሣያገኝ የታለፈ እንደሆነ እንደተከለከለ የሚቆጠር ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5(3)	29920	የባህር ዳር ጨ/ጨ/አ/ማኅበር እና አቶ አመሸ ሰይድ	ጥቅምት 26/2000ዓ/ም	257
173	8	አንድ ጉዳይ ከዚህ ቀደም በፍርድ ያለቀ ነው ለማለት የሚቻልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5	36780	ወ/ሮ አወጣሽ አብርሃ እና አቶ ገ/ኪዳን እንግዳ	መጋቢት 3/2001ዓ/ም	51
174	9	ዳኝነት እንደገና እንዲታይ (Review of judgement) በሚል የሚቀርብ አቤቱታ አስቀድሞ በተሰጠ ውሣኔ ላይ ይግባኝ የተባለበት ነው በሚል ምክንያት ብቻ ውድቅ ሊደረግ የማይገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 6(1)(ሀ) እና (ለ) **(ከዚህ ቀደም በሰበር ችሎት የተሰጠው የሕግ ትርጉም የተለወጠ ስለመሆኑ)**	43821	ወ/ሮ ትርሃስ ፍስሀዬ እና ወ/ሮ ዘነበች በሪሁን	ጥር 5/2002ዓ/ም	310
175	9	ዳኝነት በድጋሚ እንዲታይ በሚል የሚቀርብ አቤቱታ ላይ በተሰጠ ትእዛዝ/ብይን ላይ የይግባኝ አቤቱታ ለማቅረብ የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 6(3)(4)	42871	የቀድሞ ወረዳ 07 ቀበሌ 32 አስተዳደር ጽ/ቤት እና ወ/ሮ ጆሮ ዋቅጅራ	ጥር 12/2002ዓ/ም	315
176	9	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 6 መሠረት ውሣኔ ወይም ትዕዛዝ ለሰጠ ፍ/ቤት አቤቱታ ሊቀርብ የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 6	45839	ወ/ሮ ይርጋለም ከበደ እና እነ ወ/ሮ ፅጌ ሚካኤል (5)	ሚያዝያ 5/2002ዓ/ም	348
177	9	ሁለት ሰዎች ተጣምረው በተከሰሱ ጊዜ አንደኛው ወገን ጉዳዩ በሌለበት ከታየ በኋላ ወደ ክርክሩ እንዲገባ የተፈቀደለት እንደሆነ ሌላኛው ተከሳሽ አስቀድሞ ያነሳቸውን መቃወሚያዎች በድጋሚ ልታነሣና ልትከራከር አትችልም ሊባል የሚችልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5	49857	ወ/ሮ ፈትለወርቅ መንገሻ ፋንታ እና ወ/ሮ በላይነሽ ወ/ኪዳን	ሰኔ 30/2002ዓ/ም	361
178	9	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5(1) መሠረት በድጋሚ ክስ ማቅረብ የማይቻለው በቀደመው ክርክር የተያዘው ጭብጥና የፍሬ ነገር ክርክር ተመሳሳይ መሆኑና የተከራካሪ ወገኖች አንድነት በመኖሩ ብቻ ሣይሆን በፍሬ ጉዳዩ ላይ የመጨረሻ ፍርድ የተሰጠ መሆኑ ሲረጋገጥ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5	52525	ወ/ሮ የትምወርቅ ሰብስቤ እና አቶ ሸዋረጋ ደመቀ	ሰነ 29/2002ዓ/ም	368
179	12	በባንክ በኩል ከተላከ ገንዘብ ጋር በተገናኘ በአግባቡ ለተላከለት ሰው አልደረሰውም በሚል የሚቀርብ አቤቱታ በላኪው ወይም በተላከለት ሰው ስም ክስ ቀርቦ ከተወሰነ በኋላ በሌላኛው /በላኪው/በተላከለት/ሰው/ ስም የሚቀርብ አቤቱታ	51223	ዳሽን ባንክ አ.ማ እና	የካቲት 24/2003ዓ/ም	332

		በፍ/ብ/ሥ/ሥህ/ቁ 5 የሚታገድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5		ወ/ሮ ሀመልማል መኮንን		
180	12	በአንድ በመካሄድ ላይ ባለ የፍርድ ቤት ክርክር ተሳታፊ ለመሆን ጥያቄ አቅርቦ በብይን ውድቅ የተደረገበት እና በሌላ መዝገብ ክስ መስርቶ መብቱን እንዲያስከብር በሚል ትዕዛዝ የተሰጠበት ወገን በዚህ ትዕዛዝ መሰረት አዲስ መዝገብ በማስከፈት ወይም በሌላ መዝገብ በመግባት የክርክር ተሳታፊ ከመሆን የሚያግደው ነገር የሌለ ስለመሆኑ ወይም ጉዳዩ አስቀድሞ በፍርድ ያለቀ ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5	62173	ወ/ሪት ቤተልሄም ታደሰ እና እነ ወ/ሮ ሄና ታደሰ (3)	ሐምሌ 11/2003ዓ/ም	371
181	12	አስቀድሞ በፍርድ ያለቀ ጉዳይ ጋር በተያያዘ “ቀጥተኛ የፍሬ ነገር ጭብጥ” በሚል የተቀመጠው ሃረግ ትርጉም፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5፣ 244/2/	62330	አቶ አዱኛ አጃው እና ቀስቅስ አየነው	ሚያዝያ 03/2003ዓ/ም	416
182	13	በተከራካሪዎች ፈቃድ ላይ በተመሰረተ ሁኔታ በህግ ስልጣን ባላቸው የሸሪዓ ፍ/ቤቶች ክርክር ተካሂዶ በፍርድ ያለቀን ጉዳይ በተመለከተ እንደ አዲስ በመደበኛ ፍ/ቤት ክስ ሊቀርብ የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ 188/92 አንቀፅ 4(2)፣ 5(4) የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀፅ 78(5)፣ 34(5)	58119	ወ/ሮ ፋጡማ ጀማል እና አቶ ዓሊ በከር	ጥቅምት 21/2004ዓ/ም	37
183	15	ከውርስ ሀብት ክፍፍል ጥያቄ ጋር በተገናኘ መብቱን ለማስፈፀም ጠይቆ በአፈፃፀም በይርጋ የታገደ ስለመሆኑ ውሣኔ ተሰጥቶ እያለ ባለመብት ነኝ የሚለው ወገን የሚያነሣው የመብት ጥያቄና ክርክር ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ በአንድ ፍርድ ቤት የተሰጠ ውሣኔ በህግ አግባብ እስካልተሻረ ድረስ የውሣኔው አስገዳጅነትና ተፈፃሚነት በባለጉዳዮች ላይ ብቻ የተወሰነ ሣይሆን በማናቸውም አስፈፃሚ አካላትና በማናቸውም ፍርድ ቤት ላይ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5(1) የኢ.ፌ.ዲ.ሪ. ህገ መንግስት አንቀጽ 79(2)	83007	እነ ወ/ሮ አልማዝ ገመቹ (ሁለት ሰዎች) እና አቶ ፋዩ ገመቹ	ሰኔ 03/2005ዓ/ም	98
184	15	የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5 ተፈፃሚነት በተከራካሪ ወገኖች መካከል በዋናው ጉዳይ ላይ ከላይ ወደ ታች በተዋቀሩት ፍ/ቤቶች ከተደረገ ክርክርና ከተሰጠ ውሣኔ ጋር በተገናኘ እንጂ በአፈፃፀም ከተሰጠ ትእዛዝ (ውሣኔ) ጋር በተያያዘ ተፈፃሚ ነው ሊባል የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5፣ 32	84446	ጠበቃ አንበርብር ዓባይነህ እና ፍትህ ሚኒስቴር	ሚያዝያ 24/2005ዓ/ም	149

185	15	የኑዛዜ ህጋዊነት ጋር በተያያዘ በተካሄደ ክርክር ተሣታፊ ሆኖ ተቀባይነት ያጣና ኑዛዜው በፍርድ ቤት የፀደቀበት ሰው በሌላ ጊዜ የኑዛዜውን ህጋዊነት አስመልክቶ በመቃወሚያነት የሚያቀርበው ክርክር ወይም አዲስ ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት በቀረበለት ጉዳይ ላይ ዳኝነት መስጠት የሚገባው በስርዓቱ መሠረት የቀረበለትን የይግባኝ አቤቱታ መሠረት በማድረግ እንጂ ቀድሞ ስልጣን ባለው ፍ/ቤት የተሰጠ ውሣኔ ተገቢ አልነበረም በሚል ምክንያት ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5፣ 212 የፍ/ብ/ህ/ቁ 881	85102	አቶ ሰንደቁ አበበ እና አቶ ሐብታሙ ቃበቶ	መስከረም 21/2006ዓ/ም	168
186	15	ከውርስ ሀብት ክፍፍል ጋር በተገናኘ አንድ ሰው ሟች በተውት ኑዛዜ መሠረት የጥሬ ገንዘብ ክፍያ እንዲከፈለው ክስ አቅርቦ ገንዘቡ እንዲከፈል ዳኝነት ከተሰጠ በኋላ በሌላ ግዜ የሟቹ የውርስ ሀብት ይጣራልኝ በማለት የሚያቀርበው የዳኝነት ጥያቄ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ ኑዛዜን መሠረት አድርጐ የሚቀርብ የኑዛዜ ተጠቃሚት መብት ይረጋገጥልን ጥያቄና የውርስ ይጣራልኝ ጥያቄዎች ተመሳሳይ የሆነ የፍሬ ነገርና የህግ ጥያቄ የሚያስነሱ ጉዳዬች ስለመሆናቸው፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5(2)	90543	እነ አቶ ተሾመ አሰፋ (ሰሰት ሰዎች) እና ወ/ሪት መስታወት አሰፋ	ጥቅምት 21/2006ዓ/ም	183
187	15	ሀሰተኛ ማስረጃ ለፍ/ቤት በመቅረቡ የተነሣ የተወሰነበት ተከራካሪ ወገን የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 6(1)ን መሠረት በማድረግ ፍርዱ በድጋሚ እንዲታይለት አቤቱታ ባቀረበ ጊዜ ሀሰተኛ ማስረጃውን የሰጠው አካል በምን ምክንያት በህገ ወጥ ተግባር ሀሰተኛውን ማስረጃ ሊሰጥ እንደቻለ የማስረዳት ግዴታ ጭምር አለበት ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 6(1) የወንጀል ህግ አንቀጽ 403፣ 405	91968	አቶ ግርማ ሰንበት እና ወ/ሮ አልማዝ ገብረየስ	ታህሳስ 15/2006ዓ/ም	194
188	15	የዳግም ዳኝነት (Review of Judgement) ዓይነተኛ ዓላማ ተገቢ ሁኔታዎችና ፍሬ ነገሮች ተሟልተው መገኘታቸው ሲረጋገጥ በሀሰተኛ ማስረጃ፣ በመደለያና በመሰል ወንጀል ጠቀስ ድርጊቶች ምክንያት የተዛነፈን ፍትህ ወደ ነበረበት መመለስ ስለመሆኑ፣ የዳግም ዳኝነት ጥያቄ (አቤቱታ) ፍሬ ነገርን የማጣራትና ማስረጃን የመመዘን ተግባራት የሚከናወንበት በመሆኑ ጥያቄው ለሰበር ችሎት በቀረበ ጊዜ ችሎት አቤቱታውን ፍሬ ነገር የማጣራትና ማስረጃ የመመዘን ስልጣን ላላቸው የስር ፍ/ቤቶች ሊመራውና ሊያስተላልፈው በሚገባ ስለመሆኑ፣	93137	ወ/ሮ ብጥር ታገለ እና ወ/ሮ አገር ተሰማ	የካቲት 11/2006ዓ/ም	231

		የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 6(1)(ሀ)(ለ) አዋጅ ቁ. 25/88 አንቀጽ				
189	19	የዳግም ዳይነት ጥያቄ ተቀባይነት እንዲያገኝ ሊማሉ ስለሚገባቸው ጥብቅ መስፈርት፣ አንድ ክስ በይርጋ መዘጋት ዳግም ዳይነት ጥያቄውን ለማስተናገድ እንደበቂ ምክንያት/እንደመመዘኛ/ የማይወሰድ ስለመሆኑ፣ ፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 6	104028	ወ/ሮ ብዙአየሁ ያለው እና አቶ ሲሳይ ካሴ	ለካቲት 17/2008ዓ/ም	74
190	20	አንድ የዳኝነት አካል የስር-ነገር ስልጣን ባይኖረውም እንካን የሰጠው ውሳኔ ስርዓቱን ተከትሎ እስካልተሻረ ድረስ የፀናና የመጨረሻ በመሆኑ አዲስ ክስ በተመሳሳይ ጉዳይ ማቅረቡ ተገቢ ስላለመሆኑ፣ ፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 5(1) እና 212	105677	እነ ጥሩነሽ ገ/ወልድ (6) እና እነ መኮነን ገ/ወልድ (3)	መስከረም 30/2009ዓ/ም	90
191	21	አንድ ፍ/ቤት ክስ ቀርቦለት ጉዳዩን የማየት ሥረ ነገር ስልጣን የለኝም በማለት መዝገቡን የዘጋው እንደሆነ ዋናውን ክርክር እንዳላየ የሚያስቆጥር ሲሆን በመዝገቡ ላይ የሰጣቸው ማናቸውም ትእዛዞች በማናቸውም ወገን ላይ ህጋዊ የሆነ አስገዳጅነት ውጤት የሌለውና በዚሁ ጉዳይ ለሚመለከተው ፍ/ቤት መዝገቡ ቢቀርብ ከዚህ ቀደም በፍርድ ያለቀ ነው ሊያስብል የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 5፣ 9 እና 231	100295	አቶ ደጓለ ገዳሙ እና ሊይኩን ሙለጌታ (አራት ሰዎች)	ህዳር 26/2009ዓ/ም	70
192	22	የይዞታ ክርክርን በተመለከተ አንድ ተከራካሪ ወገን ካርታዉ እንደተሰረዘ እና በዚያ ካርታ ይዞታዉን ለመጠየቅ መብት እንደሌለዉ ዉሳኔ ተሰጥቶ እያለ ተከራካሪ ወገን በመቀየር ክስ ስላቀረበ ብቻ የክርክሩ ጭብጥና ተከራካሪ ወገን ስለሚለያይ ከዚህ ቀደም ዉሳኔ ተሰጥቷል የሚያስብል አይደለም በማለት አዲስ ክስ ማቅረብ የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 5(1)	130410	ሱፍያን አቡበከር እና እነ አቶ ክፍሉ ጋሼ (2)	ታህሳስ 30/2010ዓ/ም	78
193	22	ሁከት ተወግዶ ይዞታ እንዲለቀቅ ክስ ቀርቦ ፍርድ ከተሰጠ በኋላ በድጋሚ ይዞታ ይለቀቅልኝ በሚል ክስ መመስረት ዳኝነት በተሰጠበት ጉዳይ ላይ በድጋሚ የቀረበ በመሆኑ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5፣ 244(ለ)	138062	የሰቆጣ ከ/ቤ/ል/ፅ እና ወ/ሮአድና ምህረቱ	ህዳር 26/2010ዓ/ም	125
194	23	አንድ ኑዛዜ ከፀደቀ በኋላ በቀረበ ንብረት ክፍፍል ውስጥ ወራሾች ከአውራሻቸው በውርስ ሊያገኙት ከሚገባው ድርሻ ተገቢውን ያላገኙ መሆኑን ገልጸው በሚከራከሩበት ጊዜ ፍሬ ነገሩ ተጣርቶ ከሚለይ በስተቀር ኑዛዜው ፀደቋል በሚል ምክንያት ብቻ የሃብት ድርሻቸውን በተመለከተ የሥረ-ነገር ክርክሩ ቀድሞ ታይቷል ተብሎ ውድቅ ሊሆን የሚችልበት	146503	ወ/ሮ ንጋቷ በየነ እና ወ/ሮ ሀረገወይን በየነ	ግንቦት 29/2010ዓ/ም	257

		የስነ-ስርዓት ሕግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 5				
195	24	ተከራካሪ ወገኖች ጉዳያቸው በሽማግሌዎች እንዲታይ ወደውና ፈቅደው ከተስማሙ በኋላ ሽማግሌዎች የሰጡት ውሳኔ ባለበት ሁኔታ በሕጉ በተዘረጋው ሥርዓት ይግባኝ በመጠየቅ እንዲታረም ከማድረግ በስተቀር አዲስ ክስ ማቅረብ ተገቢ ስላለመሆኑ፣ በፍ/ሕ/ቁ 3325 የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 244/2-ረ/	161062	አቶ መሀዱ ሽረፊ እና አቶ ሻፉ ሽረፊ	ታሕሳስ 26/2011ዓ/ም	7
196	24	በሐሰት ማስረጃ የተሰጠ ፍርድ እንዲነሳ የሚቀርብ ጥያቄ በዳግም ዳኝነት ጥያቄ ቀርቦ ከሚስተናገድ በቀር መደበኛ (አዲስ) ክስ በማቅረብ ውሳኔው እንዲሻር የሚጠየቅበት የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ/ 6	166205	ገ/ኢየሱስ ሙለነህ እና እነ አቶ ወልዱ አቡቴ	ግንቦት 29/2011ዓ/ም	95
197	25	የውርስ ሀብት ተጣርቶ ወራሽነት እንዲረጋገጥ የቀረበ አቤቱታ ውድቅ ከተደረገ በኋላ በዳግም ዳኝነት እንዲታይ ቀርቦ ፍ/ቤት የቀደመውን ውሳኔ በመሻር በግማሽ የውርስ ሀብት ላይ ውርስ እንዲጣራና አቤቱታ አቅራቢዎች ወራሽ መሆናቸውን አረጋግጦ ውሳኔ ከሰጠ በኋላ ወራሾች በቀደመው ክርክር ውሳኔ የተወሰነበትን ተከራካሪ ንብረት ከህግ አግባብ ውጭ ስለያዘብን ይልቀቅልን በሚል ለበላይ ፍርድ ቤት የሚያቀርቡት አዲስ ክስ በዳግም ዳኝነት የቀረበ ነው በሚል ውድቅ የማይደረግ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህግ ቁጥር 5	172008	እነ ወ/ሮ ፀሐይ ሐይለ (2 ሰዎች) እና ወ/ሮ ሰማ ሰይድ	ጥቅምት 30/2013ዓ/ም	26
198	25	በፍርድ ባለቀ ጉዳይ ላይ ዳግም ክስ ክልከላ ተፈፃሚነት በተከራካሪ ወገኖች በግልፅ ዳኝነት ተጠይቆበት ፍርድ ቤት በዝምታ ባለፈው ጉዳይ ላይ ጭምር ሲሆን ሆኖም በግልፅ ዳኝነት በተጠየቀበት ላይ ፍርድ ቤት በዝምታ የከለከለው መሆን ያለመሆኑ ከሌላኛው ተከራካሪ ወገን ከቀረበው ክርክር እና ጥያቄ ጋር ተገናዝቦ መታየት ያለበትና ተከሳሽ ወገን በግልፅ ክዶ ሊከራከርበት የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህግ ቁጥር 5(3)	183339	እነ አቶ ሀጎስ ገ/ሂይወት (3 ሰዎች) እና እነ መ/ር ሀጎስ በርሀ (2 ሰዎች)	የካቲት 26/2012ዓ/ም	31
199	25	ፍርድ ቤቶች ተከሳሽ ሳይቀርብ ቀርቶ ጉዳዩ በሌለበት የሚታይ ወይም ተከሳሹ ቀርቦ መቃወሚያውን ያላነሳው ቢሆንም ከሳሽ ያቀረበው ክስ አስቀድሞ ፍርድ ባገኘ ጉዳይ ላይ የቀረበ መሆኑን በክርክሩ ሒደት ባረጋገጡ ጊዜ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 5 ድንጋጌ የተመለከቱት መስፈርቶች መሟላታቸው እስከተረጋገጠ ጊዜ ድረስ አዲስ የቀረበውን ክስ አስቀድሞ በፍርድ ባለቀ ጉዳይ ላይ የቀረበ ነው በማለት ውድቅ የማድረግ ስልጣን ያላቸው ስለመሆኑ፣	182044	ወ/ሮ ጠጂቱ ጎረምሶ እና ወ/ሮ ወርቅነሽ በሻ	ሐምሌ 30/2013ዓ/ም	48

		(የፌ/ፍ/ቤቶችን አዋጅ እንደገና ለማሻሻል በወጣው አዋጅ ቁጥር 1234/2013 መሰረት በፋ/ጠ/ፌ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ቀደም ሲል በሰ/መ/ቁ 36780 እና 124660 መዝገቦች ላይ ተሰጥቶ የነበረው የህግ ትርጉም ተለውጧል)				
200	25	አዲስ በቀረበ ክስ በጭብጥነት ተይዞ እልባት ሊሰጥበት የሚገባ ጉዳይ በሌላ መዝገብ ላይ በጭብጥነት ተይዞ እልባት የተሰጠበት መሆኑ ከተረጋገጠ ምንም እንኳን በቀድመዉ ክስ ለተጠየቀዉ ዳኝነት ምክንያት የሆነዉ ጉዳይ አዲስ ከቀረበዉ ክስ ጋር የተለያየ ቢሆንም አዲስ የቀረበዉን ክስ መሠረት በማድረግ በጭብጥነት ተይዞ መጣራት የሚገባዉ ጭብጥ በቀድመዉ ክርክር እልባት የተሰጠበት መሆኑ ከተረጋገጠ አዲስ የቀረበዉ ክስ ድጋሚ የቀረበ (res judicata) ነዉ የሚባል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥርዓት ህግ አንቀጽ 5	193312	እነ አቶ ጉዕሽ ካሳ (2 ሰዎች) እና አቶ ሲሳይ ታረቀኝ	የካቲት 25/2013ዓ/ም	89
		3.1.3.4 የመልስ አቤቱታ				
201	5	ተከሳሽ የሆነ ወገን ካቀረባቸው የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያዎች መካከል ፍ/ቤቱ አንዱን ብቻ መሠረት በማድረግና ሌሎቹ ላይ ብይን ሣይሰጥ ክሱን ውድቅ ያደረገው እንደሆነ ብይን ባልተሰጠባቸው መቃወሚያዎች ላይ ይግባኝ ማቅረብ የማይጠበቅበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 244፣ 341	31490	የኪራይ ቤቶች ኤጀንሲ እና ሴርኮ እስራኤላዊያን	ሚያዝያ 2/2000ዓ/ም	322
202	6	የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያ ጋር በተያያዘ በሚሰጥ ብይን ላይ ፍ/ቤቱ በሥረ-ነገር ረገድ የመጨረሻ ውሣኔ ሣይሰጥ የይግባኝ አቤቱታ ለማቅረብ የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 320 (3)	19142	አቶ መላኩ ማሞ እና እነ ፈለቀች ማሞ (3)	ጥቅምት 26/2000ዓ/ም	11
203	6	ተከሳሽ በራሱ ችልተኝነት በታችኛው ፍርድ ቤት መከራከሪያ ሊያደርጋቸው የሚገቡ ነጥቦችን በስር ፍርድ ቤት ባላነሳበት ሁኔታ ይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት በራሱ አነሳሽነት አንስቶ ውሣኔ መስጠት የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 328(2) እና 182(2)	25026	ወ/ሮ ሁዳ መሐመድ እና ሃጂ አህመድ አህመዲን	ግንቦት 14/2000ዓ/ም	66
204	9	በግልፅ ያልተካደ ፍሬ ነገር እንደታመነ ይቆጠራል የሚለው የሥነ-ሥርዓት ህግ ድንጋጌ ተፈፃሚ የሚሆነው ተከሳሽ ቀርቦ ክርክሩን ባሰማ ጊዜ ስለመሆኑና ድንጋጌው የካሣ ጥያቄ ጋር በተያያዘ ተፈፃሚነት የሌለው ስለመሆኑ፣	48632	አቶ ሙልሳ በየቻ እና አቶ ደበሌ በየቻ	ሰኔ 14/2002ዓ/ም	363

		የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 235(2)፣ 83				
205	9	ክስ የቀረበበት ወገን ክሱን ለማስተባበል የሚቆጥራቸው ማስረጃዎችን ተቀብሎ አለመስማት የመከላከል ህጋዊ መብትን የሚያጣበብ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5፣ 223፣ 234፣ 137፣ 249፣ 256	49660	እነ ቅዱስ ገብርኤል ገዳም ት/ቤት (2) እና መምህር ሲሳይ ደጀኔ	ሰኔ 22/2002ዓ/ም	365
206	12	በመጀመሪያ በቀረበ የክስ መከላከያ መልስ ያልተካተተን የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያ መልስ እንዲሻሻል በሚል ፍ/ቤት በሰጠው ትዕዛዝ መነሻነት ተካትቶ ሲቀርብ ተቀባይነት ሊያገኝ የሚችልበት የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 91፣ 244 የፍ/ብ/ህ/ቁ 1856	55973	ወ/ሮ አፀደ ኤዶ እና አቶ ትኩ ዋቅሹም	የካቲት 21/2003ዓ/ም	339
207	12	ተከራካሪ ወገኖች የሚያቀርቡት የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያዎች ላይ ብይን ሳይሰጥ በማለፍ የሚሰጥ ውሣኔ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 244/2/ሠ፣ 234	59294	አቶ በቀለ ጃፋር እና እነ ወ/ሮ ሙሉነሽ ማሞ	መጋቢት 19/2003ዓ/ም	413
208	15	በአንድ የቀረበ ክስ በተከሣሽነት የተሰየመ ወገን በከሳሽ ከቀረበበት ክስ ጋር በተገናኘ ክስ በቀረበበት ንብረት (ጉዳይ) ጋር በተያያዘ የሚያቀርበው የዳኝነት ጥያቄ በህጉ አግባብ የተከሣሽ ከሣሽነት ክሱን ተገቢውን ዳኝነት በመክፈል ያቀረበ ካልሆነ በስተቀር ዳኝነት ሊሰጥ የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 234(1) (ረ)(ሠ)፣ 215(2)፣ 235(2)	86454	ወ/ት ፍሬወይኒ አለም (3) እና አቶ አለም መሐሪ	ግንቦት 23/2005ዓ/ም	156
209	18	አንድን ክርክር በመጀመሪያ ደረጃ የሚመለከት ፍርድ ቤት በቀረበለት የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያ ላይ አግባብነት ያላቸው ምስክሮች ሳይሰሙ ወይም አግባብነት ያላቸው ሰነዶች ሳይቀርቡ በመቃወሚያው ላይ ውሳኔ መስጠት የማይቻል በሚሆን ጊዜ ፍ/ቤቱ እነዚህ ማስረጃዎች እንዲቀርቡለት ትእዛዝ መስጠት የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 244(1) እና 245(1)	105869	አቶ ደብሬ ቡሌቲ እና ዲንሹቴ ዋጋሪ	መጋቢት 15/2007ዓ/ም	70
210	18	በካሳ ጉዳይ ካሳ የጠየቀው ወገን ገንዘቡን በማስረጃ ባላረጋገጠበት ሁኔታ ሌላኛው ተከሳሽ ወገን ዝም በማለቱ ብቻ እንዳመነ ተቆጥሮ የሚሰጥ ውሣኔ ተገቢ ያለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 83	111599	እነ አቶ መሊኩ ካሳዬ እና ወ/ሮ ሱሲ አሲ	ሓምሌ 29/2007ዓ/ም	100
211	20	ተከሳሽ ከሳሽ ያቀረበውን ክስ አምኖ ነገር ግን ሕግ ወይም ሌላ ፍሬ ነገር በመጥቀስ የቀረበብኝ ክስ ዋጋ የለውም ብሎ የሚከራከር ከሆነ ሙግቱን የሚጀምረው ተከሳሽ ስለመሆኑ፣	114816	ዳዊት በለጠ የጠጠር ድርጅት እና	ሰኔ 26/2008ዓ/ም	63

		የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 258(1)		አብዱልራዛቅ		
212	21	ተከራካሪ ወገኖች ባላነሱት የመከራከሪያ ነጥብ ወይም የግራ ቀኙ ወገኖች ባልተለያዩበት ጉዳይ እንዲጣራ በማድረግ ውሳኔ መስጠት ተገቢ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 241፣ 242	124669	የሳስኮ ኢ/ንግድ እና የኢ.ፋ.ዴ.ሪ ት/ትሚኒስቴር	ህዳር 30/2009ዓ/ም	74
213	22	የተፋጠነ ሥነ-ሥርዓት የክርክር አመራር የሰዎችን የመከላከልና የመሰማት ሕገ መንግስታዊ መብትን በሚነካ መልኩ መተርጎም እና ሥራ ላይ መዋል የማይገባው ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 284-287	131498	አቶ መሳይ በጋላ እና ወ/ሮ አይናለም አለሙ	መስከረም 24/2010ዓ/ም	90
214	23	አንድ ተከሳሽ የቀረበበትን ክስና ማስረጃ በመመርመር ተገቢውን ዝግጅት በማድረግ መልሱን አዘጋጅቶ እንዲያቀርብ የታዘዘው እና ቀጠሮ የተሰጠው ከ10 ቀን ባነሰ ጊዜ ውስጥ ከሆነ የተከሳሹን የመከላከልና የመከራከር የመሰማት መብቱን የሚነፍግ በመሆኑ በቂ ጊዜ ተሰጥቶት የመከላከያ መልሱን እና ክርክሩን እንዲያቀርብ መደረግ ያለበት ስለመሆኑ፣ ኢፌድሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 37 የፍ/ብ/ስ/ስ/ሕ/ቁ 240(2)	154727	አቶ ተኽላይ ፍሰሃ እና ወ/ሮ ለታይ ለገሠ	ህዳር 26/2011ዓ/ም	296
215	24	ተከራካሪ ወገኖች ጉዳያቸው በሽማግሌዎች እንዲታይ ወደውና ፈቅደው ከተስማሙ በኋላ ሽማግሌዎች የሰጡት ውሳኔ ባለበት ሁኔታ በሕጉ በተዘረጋው ሥርዓት ይግባኝ በመጠየቅ እንዲታረም ከማድረግ በስተቀር አዲስ ክስ ማቅረብ ተገቢ ስላለመሆኑ፣ በፍ/ሕ/ቁ 3325 የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 244/2-ረ/	161062	አቶ መህዱ ሸረፊ እና አቶ ሻፉ ሸረፊ	ታሕሳስ 26/2011ዓ/ም	7
216	24	ከሳሽ ወገን ክስ በሚሰማበት ወቅት ያላቀረበው ማስረጃ መኖሩን በበቂ ምክንያት በማስደገፍ ያቀረበው አቤቱታ ተቀባይነት ባገኘበት ሁኔታ ተከሳሽ የመከላከያ መልሱን እንዲያሻሽል የሚያቀርበውን ጥያቄ ውድቅ በማድረግ በተሟላ መልስ ባልተከራከረበት ሁኔታ ተከሳሽ ከሳሽ ባቀረበው ሰነድ ላይ አስተያየቱን በጽሁፍ ብቻ ያቅርብ ብሎ የመደመጥ መብቱ ሊታለፍ የማይገባው ስለመሆኑ፣ የኢፌድሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 37 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 91፣ 137(1)፣ 223፣ 256	160314	የኦሮሚያ ውሃ ስራዎች ኮንስትራክሽን ድርጅት እና ቢጋና ኃ/የተ/የግ/ማህበር	ግንቦት 30/2011ዓ/ም	10
217	25	በሕግ የውክልና ስልጣን መስጫ ሰነድ አረጋግጦ እንዲመዘግብ ስልጣን በተሰጠው አካል ያልተረጋገጠና ያልተመዘገብ የውክልና ስልጣን ማስረጃ በመያዝ ሌላ ሰው ወክሎ ለመሟገት የቀረበን ሰው ለመወከል ብቁ የሚያደርግህን የውክልና ስልጣን ማስረጃ ይዘህ አልቀረብክም ብሎ ፍርድ ቤቱ ሊያስናብተው የሚገባ ስለመሆኑ - የፍ/ብ/ስ/ስ/ህ/ቁ. 63/1፣ አዋጅ	185273	አፍሪካ ጁስ ቲቢላ አ.ማ እና እነ አቶ ታዱ ጫላ	ሐምሌ 28 ቀን 2012 ዓ.ም	130

		ቁጥር 922/2008 አንቀጽ 9(1/ለ) እና አዋጅ ቁጥር 110/1990 10/1 አስቀድሞ **መከላከያ መልሱን** ያላቀረብ ተከሳሽ ክሱ በሚሰማበት ቀን የፍትሀ ብሄር ስነ ስርዓት ህግ አንቀጽ 137ን ጠቅሶ ከማስረጃ መግለጫ ጋር የሚያቀርበው የሰነድ ማስረጃ ይያያዝልኝ ጥያቄ በስነ ስርዓት ህጉ መሰረት ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣		(7 ሰዎች)		
		3.1.4 ለጊዜው በፍርድ ቤት ስለሚሰጥ የማገጃና ሌሎች ትእዛዞች				
218	6	ከፍርድ በፊት የሚሰጥ የማገጃ ትዕዛዝ በክርክሩ ተካፋይ ያልሆነን ወገን የእግድ ትዕዛዙ ከመሰጠቱ በፊት ያገኘውን መብት የማይነካ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 153(2)	27808	የኢ/ል/ባንክ እና እነ ማይገነት ብርሃኑ (2)	የካቲት 7/2000ዓ/ም	84
219	6	በጊዜያዊነት የተሰጠ የእግድ ትዕዛዝ እንዲነሣ ጥያቄ ቀርቦ ውድቅ ከተደረገ በኋላም ቢሆን በድጋሚ በተመሳሳይ ሁኔታ የተሰጠው የእግድ ትዕዛዝ እንዲነሣ ጥያቄ ሊቀርብ ስለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 158	33606	የኢ/ል/ባንክ እና እነ አቶ ደጀኔ አበበ (5)	የካቲት 20/2000ዓ/ም	139
220	6	አንድ ንብረት በፍርድ ቤት ትዕዛዝ ከመታገዱ በፊት በባንክ በመያዣነት የተያዘ እንደሆነ ባንኩ በህግ ተሰጠው መብት መገልገል ይችል ዘንድ ፍ/ቤት የሰጠውን የእግድ ትዕዛዝ ማስነሳት የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 158 አዋጅ ቁ 97/90	21270	የኢት/ል/ባንክ እና ወ/ሮ ወይንሸት አበራ	ሐምሌ 30/1999ዓ/ም	22
221	8	በፍ/ቤት በንብረት ላይ የሚሰጠው የዕግድ ትዕዛዝ ከፍርድ የመነጨ የመያዣ መብት ተቋቁሟል ለማለት የሚያበቃ ስለመሆኑ፣ **<u>(በውል ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሜ የተቀመጠ)</u>**	39170	የኢ/ንግድ ባንክ እና እነ አቶ ክንዴ አፍራሶ (2)	ሐምሌ 2/2001ዓ/ም	357
222	11	በፍርድ ቤት የተሰጠ የእግድ ትዕዛዝ ፀንቶ ባለበት ወቅት እግድ የተሰጠበት ንብረት ተሸጦ በተገኘ ጊዜ የፍርድ ባለመብት የሆነ ወገን ሊኖረው ስለሚችለው መፍትሔ፣ የፍርድ ቤትን የእግድ ትዕዛዝ አለማክበር /መጣስ/ ኃላፊነትን የሚያስከትል ተግባር ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2028፣ 2035፣ 2126 **<u>(በልዩ ልዩ ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሜ የተቀመጠ)</u>**	54567	የባህርዳር ከ/አ/ጽ/ቤት እና እን የባህርዳር ጨርቃጨርቅ ፋብሪካ (3)	የካቲት 10/2003ዓ/ም	521
223	12	ከመኪና ሽያጭ ጋር በተገናኘ ሽያጩ ከመከናወኑ በፊት በነበረ የፍ/ቤት እገዳ መነሻነት ገዢው በባለቤትነት መብቱ	52106	እነ አዋሽ ኢን/ባንክ (2)	ህዳር	20

		መገልገል ሳይችል ቢቀር በሻጩ ላይ የሚኖር ኃላፊነትና የጉዳት ካሣውን በመወሰን በኩል የገዢው ተነፃፃሪ ግዴታ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2341/2/፣ 2281፣ 2336፣ 2329፣ 2360፣ 1802፣ 1790 **(በውል ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሜ የተቀመጠ)**		እና አቶ ታደሰ አደሬ	13/2003ዓ/ም	
224	12	ሌሎች ሰዎች ተከራካሪ በሆኑበት ጉዳይ ንብረትን አስመልክቶ በፍርድ ቤቱ የተሰጠ የማገጃ ትዕዛዝ ይነሳልኝ በሚል አቤቱታ አቅርቦ ውድቅ የተደረገበት ሰው በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358 መሰረት ፍርድ ከተሰጠ በኋላ የሚያቀርበው አቤቱታ ተቀባይነት ያለው ስለመሆኑ፣ አንድ ክርክር መጀመሩን ያወቀ ወገን የክርክሩን ውጤት ጠብቆ መብቱን የሚነካበት ሆኖ ባገኘው ጊዜ ከውሣኔው በኋላ የሚያቀርበው አቤቱታ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358 መሰረት ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358፣ 153/3/፣ 418-421	56795	አቶ ሙባረክ ከድር እና እነ ሚ/ ኑዋምባ ሲርር (5)	የካቲት 21/2003ዓ/ም	342
225	12	በፍርድ ቤት የእግድ ትዕዛዝ የተሰጠበትን የማይንቀሳቀስ ንብረት በተመለከተ የእግዱ ትዕዛዝ ተጥሶ ውል ለማዋዋል ስልጣን በተሰጠው አካል ፊት በተደረገ የሽያጭ ውል ለሦስተኛ ወገን በተላለፈ ጊዜ ሊኖር ስለሚችል ውጤት፣ እግዱ ተጥሶ በተከናወነው ተግባር መብቱ የተጐዳበት ሰው የእግዱን ትዕዛዝ በጣሰው ወይም እንዲጣስ ምክንያት በሆነው አካል ላይ ተገቢውን አቤቱታ በማቅረብ መብቱን ለማስከበር የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 156 አዋጅ ቁጥር 334/95 አንቀጽ 15/2/ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1204፣ 1206፣ 1184፣ 1185፣ 1195	61637	ዶ/ር አልሑሴን በድልገዋድ እና እነ ወ/ሮ ገነት ሐድጐ (2)	ሐምሌ 11/2003ዓ/ም	380
226	13	በንብረት ላይ በፍ/ቤት የተሰጠን የእግድ ትዕዛዝ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 158 መሠረት መልሶ ለማንሳት ስለሚቻልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 158	71316	የኢ/ንግድ ባንክ እና ለገሠ ጌታሁን	ግንቦት 9/2004ዓ/ም	13
227	14	ከፍርድ አፈፃፀም ጋር በተገናኘ በአንድ በቀረበ የዋና ጉዳይ ክርክር ሒደት የእግድ ትዕዛዝ የተሰጠበት ንብረት በተመሳሳይ ተከራካሪ ወገኖች ጥያቄ በአፈፃፀም ደረጃ በተጠቃሹ ንብረት ላይ አፈፃፀም እንዲቀጥል በሚል የሚቀርብ አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ ቀደም ሲል በዋና ጉዳይ ክርክር በፍ/ቤት ትእዛዝ እንዲታገድ የተደረገ መሆኑ የታወቀ ንብረት ላይ በድጋሚ በተመሳሳይ ንብረት ላይ መብትን ለማስከበር በሚል በሌላ ጊዜ በአፈፃፀም ደረጃ የሚቀርብ ጥያቄ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣ **(በአፈፃፀም ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሜ የተቀመጠ)**	81616	ወጋገን ባንክ አ.ማ. እና እነ ወ/ሮ ሠላማዊት ጥላሁን /ሁለት ሰዎች/	ጥር 15/2005ዓ/ም	265

228	15	በተከራካሪ ወገኖች ክርክር በሚካሄድበት ወቅት በፍ/ቤት ትእዛዝ በተከራካሪ ወገን ስም በባንክ የሚገኝ ገንዘብ ታግዶ እንዲቆይ ተደርጎ ትእዛዙ ፀንቶ በነበረበት ግዜ በገንዘቡ ላይ ወለድ ሊታሰብ ይገባል ወይስ አይገባም በሚል ክርክር የተነሣ እንደሆነ ከጉዳዩ ልዩ ባህሪ ጋር በተገናኘ ፍ/ቤቶች **የልዩ አዋቂ ምስክርነትና የባለሙያ** ማብራሪያን አስቀርበው በማጣራት ሊወስኑ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 136 እና 154	83771	የኢት/ንግድ ባንክ እና እነ ወ/ሮ ዘነበች አለማየሁ (2)	መጋቢት 10/2005ዓ/ም	214
229	15	በአንድ የፍርድ ባለእዳ ንብረት ላይ ፍርድ እንዲፈፀምላቸው የሚጠይቁ የፍርድ ባለገንዘቦች ያሉ እንደሆነ አፈፃፀሙ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 403 መሠረት ሊስተናገድ የሚገባ እንጂ በሌላ የፍ/ባለመብት ምክንያት በሌላ የአፈፃፀም መዝገብ ላይ የተሰጠው **የእግድ ትእዛዝ** ተነስቶ የአፈፃፀም ጥያቄው ካልቀረበ በስተቀር ሊቀጥል አይችልም ለማለት የማይችል ስለመሆኑ፣ አፈፃፀሙ በሚካሄድበት ወቅት በንብረቱ ላይ የመያዣ ውልን መነሻ በማድረግ የቀዳሚነት መብት አለን የሚሉ ወገኖች ያሉ እንደሆነም ጥያቄው በቀረበ ጊዜ እንደየአግባብነቱ ታይቶ ሊወሰን የሚገባው ስለመሆኑ፣ አፈፃፀሙን የያዘው ፍ/ቤት በንብረቱ ባለቤት ላይ የገንዘብ ክፍያ ፍርድ አሰጥተው እና ገንዘቡም እንዲከፈላቸው ጥያቄ ያቀረቡ የፍርድ ባለገንዘቦችን አስቀርቦ ጥያቄያቸውን በመመርመር ከፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 403 ድንጋጌ ይዘትና መንፈስ አኳያ አገናዝቦ በመመልከት አፈፃፀሙ ሊመራ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 403፣ 378 **(በአፈፃፀም ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሜ የተቀመጠ)**	88867	ሪቡስ ኢንጂነሪንግ አክሲዮን ማህበር እና የአክሱም ኮንስትራክሽን ባለቤት አቶ ጌታሁን ሁሴን	ታህሳስ 28/2006ዓ/ም	423
230	17	ሌሎች ሰዎች በሚከራከሩበት መዝገብ ለክርክሩ መነሻ ከሆነው ንብረት ውስጥ በአንደኛው ወገን ጠያቂነት የታገደን ንብረት ሌላ ሶስተኛ ወገን ለሌላ እዳ አፈፃፀም ንብረቱን ሥለምንፈልገው በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 158 መሰረት የተሰጠው የዕግድ ትዕዛዝ ይነሳልኝ ብሎ አቤቱታ አቅርቦ ዕግዱ ሊነሳ አይገባም ተብሎ በሚሰጠው ብይን ላይ ይግባኝ በሚጠየቅበት ወቅት ከስረ ነገር ውሳኔ በፊት ይግባኝ የሚባልበት አይደለም ሊባል የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 320(3)	101632	አቢሲኒያ ባንክ እና ወ/ሮ ዘይቱ ከማል	መጋቢት 4/2007ዓ/ም	38
231	18	ለክርክሩ መነሻ የሆኑ እና በተከሳሽ እጅ የሚገኙ ንብረቶች እንዳይሸጡ፣ እንዳይለወጡና በማንኛውም መንገድ ለ3ኛ ወገን እንዳይተላለፉ በታገደበት ሁኔታና ተከሳሽ በንብረቶች ላይ ጉዳት እንደሚያደርስ ባልተረጋገጠበት ሁኔታ ተከሳሽን ተጨማሪ ዋስ አቅርብ ማለት አግባብነት የሌለውና የስነ-ስርዓት ህጉን ዓላማ ያላገናዘበ ስለመሆኑ፣	99642	ቴራ ኮንስትራክሽን እና አቶ ሚካኤሌ ነገሠ	ግንቦት 21/2007ዓ/ም	75

		የፍ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 151				
232	21	በክርክር ተሳታፉ ያልሆነ ወገን በስር ፍርድ ቤት በተሰጠ እግድ ትእዛዝ የእግድ ትእዛዙን ለሰጠው ፍርድ ቤት የእግድ ይነሳ አቤቱታ ሳያቀርብ በቀጥታ ለይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ይግባኝ የሚያቀርብበት እና የእግድ ትእዛዙ ላይ ውሣኔ የሚያሰጥበት ስርዓት የሌለ ስለመሆኑ፣ በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 154፣ 158	123833	አቶ ለሜሳ ደገፈ እና የአዳማ ከ/ማዘጋጃ ቤት	መጋቢት 29/2009ዓ/ም	87
233	22	የዕግድ ትእዛዝ በባህሪው ጊዜያዊ በመሆኑ ለዕግዱ ምክንያት የሆነው ክርክር ዕልባት ሲያገኝ የሚነሳ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 154 ምስ 158	135590	ፋንታሁን ተፈሪ እና አበባ ገ/ማርያም	ጥቅምት 20/2010ዓ/ም	96
234	25	እግድ እንዲነሳ አቤቱታ የቀረበለት ፍርድ ቤት አቤቱታ አቅራቢው እግዱ እንዲነሳ ያቀረበው ምክንያት ግልፅ በማድረግ በቂ ምክንያት መኖሩን ባላሳየበት ሁኔታ የቀረበው ምክንያት በቂ ነው በማለት ተቀብሎ እግዱን ማንሳት የማይገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 158	196172	የኢትዮ ጅቡቲ ምድር ባቡር ድርጅት እና የድሬዳዋ ከተማ ስራ አስኪያጅ	የካቲት 25 ቀን 2013 ዓ.ም	44
235	25	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሥርዓት ህግ አንቀጽ 151 መሠረት የሚሰጥ የንብረት ማስከበር ትዕዛዝ ሊነሳ ስለሚችልበት አግባብ የሚደነግገዉ የህጉ አንቀጽ 153(3) ድንጋጌ ከፍርድ በፊት በተያዘ ወይም በተከበረ ንብረት ላይ መብት አለኝ የሚል ሦስተኛ ወገን መብት ያለዉ መሆኑ የሚመረመረዉ በፍርድ አፈፃፀም ላይ ያለዉ ንብረት የሶስተኛ ወገን መብት ያለበት መሆኑ በሚመረመርበት ዓይነትና ሁኔታ ስለሆነ መብቱን የሚያስከብረዉ በፍ/ብ/ሥ/ሥርዓት ህግ አንቀጽ 158 ሳይሆን በአንቀጽ 418 እና ተከታዮቹ ላይ በተመለከተዉ አግባብ ስለመሆኑ፣	201182	ወ/ሮ ጦይባ እንድሪስ እና ወ/ሮ መሠረት አበበ	ሚያዝያ 29/2013ዓ/ም	68

236	25	እግድ እንዲሰጥ የተጠየቀው ክስ ሳይቀርብ ከሆነ ተከሳሽ የሚሆነው ወገን ላይ ያልተገባ የመብት ገደብ እንዳይደረግበት፤ ጊዜያዊ እግድ የሚጠይቀው ወገን ክስ ለማቅረብ ዝግጅት ላይ እንዳለና የክስ ዝግጅቱ ተጨማሪ ጊዜ ያስፈለገበትን ምክንያት፣ ክሱ እስኪቀርብ ድረስ የእግድ ትዕዛዙ ባይሰጥ የሚያስከትለው ጉዳት ማሳየት ያለበት ሲሆን ፍርድ ቤቱም ክሱን ለማቅረብ የሚያስፈልገውን ምክንያታዊ ጊዜ ድረስ ብቻ በጊዜ ገደብ የተገደበ የእግድ ትዕዛዝ ሊሰጥ የሚችል ስለመሆኑ - የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 154(ለ) የእግድ ትእዛዝ እንዲሰጥ የተጠየቀው ያለ ቅድመ ሁኔታ የሚከፈል የዋስትና ክፍያ ላይ ከሆነ፣ የገንዘብ ግዴታ/ዋስትና ሠነድ የፋይናንስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 648/2001 አንቀጽ 2(20)ን ጨምሮ በተለያዩ ሕጎች የፋይናንስ ቃል ኪዳን ወይም የፋይናንስ ግዴታን ለመፈጸም የሚሰጥ ወይም የሚያዝ ማንኛውም ሠነድ ሲሆን የግምጃ ቤት ሠነድን፣ የተስፋ ሠነድን እና ቦንድን ይጨምራል ተብሎ ትርጉም የተሰጠበትና፤ ዋስትናው የተሠጠው ያለ ቅድመ ሁኔታና የሚፈጸመውም ያለ ቅድመ ሁኔታ በመሆኑ፤ በዚህ ላይ የሚቀርብ ክስ የሚታገድ ከሆነ የውሉን ባሕሪ የሚቀይረው፣ ህግንና ተዋዋዮች ያሰቡትን ዓላማ ማሳካት የማይቻል ስለመሆኑ፣ ያለ ቅድመ ሁኔታ ለመክፈል የተገባን የዋስትና ግዴታ እንዳይከፈል እግድ ማቅረብ ህጋዊነት የሌለው ስለመሆኑ፣	191402	የማነ ግርማይ ጠቅላላ ሥራ ተቋራጭ ኃ/የተ/የግል ማህበር እና ቻይና ሲ ኢ ኤም ሲ ኢንጂነሪንግ ኩባንያ ሊሚትድ (2 ሰዎች)	መስከረም 26/2013ዓ/ም	82
237	25	የማይንቀሳቀስ ንብረትን በተመለከተ የሚደረግ የሽያጭ ዉል ንብረቱ በተመዘገበበት መዝገብ ላይ መመዝገብ እንዳለበት ህጉ ሲደነግግ ገዥዉ ዉሉ እንዲመዘገብ በሚመለከተዉ አካል ዘንድ ሲቀርብ ንብረቱ በሻጭ ስም መመዝገብ አለመመዝገቡን ወይም ሻጩ ዉሉን ለማድረግ ህጋዊ መብት ያለዉ መሆን አለመሆኑን ብቻ ሳይሆን በንብረቱ ላይ ዕዳ እና እገዳ ያለበት መሆን ያለመሆኑንም ለማጣራት ዕድል ያገኛል በሚል በመሆኑ ማንኛዉም ጠንቃቃ ገዥ ዉሉ ሲዋዋል ተገቢዉን ጥንቃቄ እንዲያደርግ የሚጠበቅበት ስለመሆኑ፣ የባልና ሚስት የጋራ ንብረት የሆነ ቤት ያለ አንደኛው ተጋቢ ፊቃድና ስምምነት ለሦስተኛ ወገን እንዳይተላለፍ በፍርድ ቤት **አስቀድሞ እግድ** የተሰጠበት ስለመሆኑ ንብረቱ በተመዘገበበት መዝገብ ላይ ተረጋግጦ እያለ፣ የሽያጭ ዉሉም መመዝገቡም ሆነ የሚመለከተዉ አካል ዉሉን ሲመዘግብ ወይም ሲያረጋግጥ ተገቢዉን ጥንቃቄ ሳያደርግ ቤት በሽያጭ በመተላለፍ የገዛ ሰው እንደ አንድ ጠንቃቃ ገዥ ማድረግ የሚገባዉን ጥንቃቄ አለማድረጉን የሚያሳይና አስቀድሞ የተቋቋመ የሌላ ሰዉ መብትና ጥቅም ያለበትን የማይንቀሳቀስ ንብረት በመግዛት የተደረገ ዉል ጸንቶ የማይቀጥል ስለመሆኑ፣ የፍትሐ ብሔር ህግ አንቀጽ 1543-1566 እና 1185 **<u>(ውል ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሜ የተቀመጠ)</u>**	186626	አቶ ሰሪ ጉተማ እና እነ ወ/ሮ ሀረገወይን ተ/ጽዮን (2 ሰዎች)	የካቲት 24/2013ዓ/ም	162

238	25	**የፍርድ ቤት እግድ** የተሰጠበትን ቤት በሽያጭ በማስተላለፍ የሚደረግ የሽያጭ ውል ሕጋዊ ውጤት የሌለውና ሊፈርስ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 154 እና ተከታዮቹ ዴንጋጌዎች የፍ/ብ/ህግ ቁጥር 1808/2 **(ውል ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሚ የተቀመጠ)**	177862	ወ/ሮ አበበች ዘበርጋ እና እነ አቶ ሙላት ለጃ (4 ሰዎች)	ጥር 28/2012ዓ/ም	170
		3.1.5 ፍርድ፣ ውሳኔ፣ ትእዛዝና ተያያዥ ጉዳዮች				
		3.1.5.1 ማስረጃና ተያያዥ ጉዳዮች				
239	2	ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት በተከራካሪ ወገኖች ባይቀርብለትም ተገቢ በሆነ ጊዜ ማንኛውም ዓይነት ሰነድ ወይም ምስክር ወይም ሌላ አይነት ማስረጃ በተጨማሪ እንዲቀርብለት መስጠት ስላለበት ትዕዛዝ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 182(2) 342፣ 345(1-ለ)	13223	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና አቶ አስፋው አበበ	ጥቅምት 9/1998ዓ/ም	3
240	5	የቀረበን ክስ ለማስረዳት አግባብነት የሌለው ማስረጃን መሠረት በማድረግ የሚሰጥ ውሣኔ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣	22509	አቶ ግርማ ኃ/ጊዮርጊስ እና ዳርጊ ሰምሮ	ጥቅምት 7/2000ዓ/ም	118
241	6	ተከራካሪ ወገኖች ያቀረቧቸው ማስረጃዎች ልዩነት ያላቸው በመሆናቸው ጥርጣሬን የፈጠሩ እንደሆነ ፍ/ቤት ተጨማሪ ማስረጃ እንዲቀርብ በማድረግ ጥርጣሬ ያለበትን ጉዳይ አጥርቶ መወሰን ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 255፣ 257	22603	የድሬዳዋ ጊዜ/አስ/ቀበሌ 20 ጽ/ቤት እና ወ/ሮ ሽሪፍ አሊ	ሐምሌ 26/1999ዓ/ም	29
242	6	በቤት ላይ የተደረገ እድሳትና ለውጥ ምን ያህል የመጠንና የአይነት ለውጥ እንዳመጣ ክርክር በተነሣ ጊዜ ልዩ አዋቂ መድቦ በማስጠናት መወሰን የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 136	31833	ሀጅ አ/ድር አህመድ እና እነ ደስታ ገ/ዮሐንስ (2)	ግንቦት 14/2000ዓ/ም	122
243	8	ፍ/ቤቶች ለክርክር ፍትሐዊነት ተገቢ ነው ብለው ሲያምኑ ማናቸውንም አይነት ማስረጃ አስቀርበው መመርመር ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ 145፣ 345፣ 327/3/	29861	ወ/ሮ ህጽአት ፍ/ጽዬን እና እነ አልማዝ ተረፈ (2)	ጥር 14/2001ዓ/ም	37
244	8	ፍ/ቤት ተከራካሪ ወገን ያቀረበው የሰነድ ማስረጃ የሚጠቅም ያልሆነ እንደሆነና የሰው ምስክር በተጨማሪነት የቆጠረ	42706	ላየን ሴኩሪቲ ኩባንያ	ግንቦት	78

		እንደሆነ ፍትሐዊ የሆነ ውሣኔን ለመስጠት የምስክሮችን ቃል መስማት ያለበት ስለመሆኑ፣		እና አቶ ጥላሁን ገ/ሔር	25/2001ዓ/ም	
245	8	አንድ ተከራካሪ ወገን በማስረጃነት የሚጠቅሳቸው ምስክሮች፣ ሰነዶች ወይም ሌላ አስረጂዎች (የሙያ) ማስረጃው በፍ/ቤቱ በኩል በጭብጥነት ተይዞ ከሚፈታው ፍሬ ነገር ጋር አግባብነት ያለው እና በህግ ተቀባይነት ያለው እስከሆነ ድረስ ቀርቦ መሰማት ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 111፣ 249ና 257	38683	የትም/መሣ/ማምረቻና ማከፋፈያ ድርጅት እና አቶ ሣህሉ ወ/ማርያም	ሰኔ 25/2001ዓ/ም	88
246	8	ተከራካሪ ወገኖች በፍ/ቤት ትዕዛዝ እንዲቀርብላቸው የሚጠይቁት ማስረጃ የተያዘውን ጉዳይ ፍትሐዊ በሆነ መንገድ ዕልባት ለመስጠት የሚያስችል እስከ ሆነ ድረስ ጥያቄውን ፍ/ቤቶች ሊቀበሉት የሚገባ ስለመሆኑ፣	36979	ቤዛ አማካሪ መሀንዲሶች ማህበር እና ሚስተር ሽሬሃሪ ብራማቫሪ ጐፓል	ሐምሌ 23/2001ዓ/ም	94
247	9	አንድን ፍሬ ነገር ለማስረዳት ተለይቶ የተመለከተ ማስረጃ እንዲቀርብ ህጉ ካላስገደደ በቀር ይህንን ፍሬ ነገር በማንኛውም የማስረጃ ዓይነት ማስረዳት የሚቻል ስለመሆኑ፣	47551	ንግድ ማተሚያ ድርጅት እና አቶ ካሱ ሙላት	ታህሣሥ 6/2002ዓ/ም	295
248	9	ተከራካሪ ወገኖች በአቤቱታቸው ላይ የጠቀሷቸውን የሰው ማስረጃዎች ሊለውጡ (ሊቀይሩ) የሚችሉበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 223/2/፣ 234	45984	ኘሮፌሰር ረዳ ተ/ኃይማኖት እና አቶ ልመንህ ተፈራ	ጥር 26/2002ዓ/ም	304
249	9	በፍ/ብሔር ክርክር አንድ መብት ወይም ግዴታ አለ ብሎ የሚከራከር ወገን መብቱ ወይም ግዴታው ስለመኖሩ የማስረዳት ሸክም ያለበት ስለመሆኑ፣	44634	አቶ ታዬ ሆሳዕና እና ወ/ሮ መሠረት ወልደየስ	የካቲት 22/2002ዓ/ም	320
250	9	በተከራካሪ ወገኖች የሚቆጠሩ ማስረጃዎች ሳይሰሙ የሚቀሩት ለተያዘው ጉዳይ አግባብነት የሌላቸው መሆኑ ሲረጋገጥ ብቻ ስለመሆኑ፣ ፍ/ቤቶች ተከራካሪ ወገኖች የቆጠሩትን ማስረጃ ሳይሰሙ ወደ ጐን በመተው አቤቱታቸውን በበቂ ማስረጃ አላስረዱም በሚል የሚደርሱበት መደምደሚያ አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ፣	43845	የገ/ጉምሩክ ባለስልጣን እና ጌታይዳ ኃ/የተ/የግል ማህበር	መጋቢት 20/2002ዓ/ም	334
251	9	በፍ/ብሔር ሥነ-ሥርዓት ህግ መሠረት ተጨማሪ ማስረጃ ሊቀርብ የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 256፣ 345፣ 327	39853	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና እነ የአፋር ነፃ አውጪ ግንባር (2)	ሚያዝያ 21/2002ዓ/ም	350
252	12	ተከራካሪ ወገኖች የሚሟገቱበት ጉዳይ የልዩ አዋቂ ምስክርነትና ማብራሪያ የሚያስፈልገው ሆኖ በሚገኝበት ጊዜ ፍርድ ቤቶች ይህ እንዲፈፀም ማድረግ ያለባቸው ስለመሆኑ፣	48608	ወጋገን ባንክ አ.ማ እና	ህዳር 02/2003ዓ/ም	306

		የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 136/1/		አቶ ሃብቶም ረዘነ		
253	12	ተከራካሪ ወገኖች እንዲሰሙላቸው የሚቆጥሯቸው የሰው ማስረጃዎች የማስረዳት ብቃት ሊታወቅ የሚችለው ቃላቸው ከተሰማ በኋላ ስለመሆኑ፣ የተቆጠሩ ማስረጃዎች የማስረጃ አግባብነትና ተቀባይነት መርህ (relevancy and admissibility) ካልከለከለ በስተቀር በዝርዝር ሊሰሙ የሚገባ ስለመሆኑ፣ በሰው ማስረጃነት የተቆጠረ ኦዲተር በኦዲት ሪፖርት ላይ ከተመለከተው ውጪ /የተለየ/ ሊያስረዳ አይችልም በሚል ምክንያት ሊሰማ አይገባም ሊባል የማይገባ ስለመሆኑ፣	49502	የኢት/የእህል ንግድ ድርጅት እና እነ መርዕድ ተፈራ (2)	ህዳር 01/2003ዓ/ም	309
254	12	ልዩ ዕውቀትና ክህሎትን መሰረት በማድረግ አንድ ጉዳይ ተመርምሮ የተሰጠ የሙያ አስተያየት ሊስተባበል የሚችለው በጉዳዩ ላይ የተሻለ የሙያ እውቀትና ክህሎት ባለው ባለሙያ ጉዳዩን መርምሮ በሚሰጠው አስተያየት ስለመሆኑ፣ አንድን ሰው ለማጓጓዝ ውል የተዋዋለ ሰው በጉዞ ወቅት በተጓዡ ላይ ለደረሰ ጉዳት ሊከፍል የሚገባው የካሣ መጠን ከብር 40,000 መብለጥ የሌለበት ስለመሆኑ፣ የጉዳት ካሣ መጠኑ ከብር 40,000 ሊበልጥ የሚችለው በንግድ ህግ/ቁ 599 የተመለከተው መስፈርት መሟላቱ ሲረጋገጥ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 136/1/ የንግድ ህግ/ቁ 597/1/	47960	አቶ ታከለ ባልቻ እና ወ/ሮ አዜብ ፀጋዬ	ታህሳስ 12/2003ዓ/ም	322
255	12	በፍ/ብሔር ክርክር ፍ/ቤት አንድን ጉዳይ/ጭብጥ ለማስረዳት የሚቀርብን የሙያ ምስክርነት (expert witness) ውድቅ በማድረግ ባለሙያ ባልሆኑ ምስክሮች የተሰጠ የምስክርነት ቃልን ሊቀበል የሚችለው ይህን ለማድረግ የሚያስችል በቂ እና አሳማኝ ምክንያት ሲኖር ብቻ ስለመሆኑ፣ ፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 136/1/	65930	የሱ ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና እነ አቶ ደጀኔ በቀለ (2)	ሰኔ 14/2003ዓ/ም	362
256	12	ፍ/ቤቶች በባንክ ለተሰጠ ብድር መያዣነት የተሰጠ ንብረትን በአዋጅ ቁ. 97/90 ባንኩ ሲረከበው በብድሩ ገንዘብ እና በንብረቱ ወቅታዊ የዋጋ ግምት መካከል ያለውን ልዩነት ማስላት አስፈላጊ መሆኑን ባመኑ ጊዜ ይህንን ለማድረግ ልዩ የሂሳብ አዋቂ (expert witness) በመመደብ ለጉዳዩ እልባት ሊሰጡ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 136/1/2/	61227	የኢት/ልማት ባንክ እና እነ አቶ ኃይሉ አምቦ (2)	ሐምሌ 14/2003ዓ/ም	377

257	12	የኤክስፐርት ማስረጃ ሙሉ እምነት ሊጣለበት የሚችል ማስረጃ ስላለመሆኑ፣	43453	አንበሳ አውቶብስ እና እነ ዘነበወርቅ ከበደ (2)	ህዳር 15/2002ዓ/ም	388
258	12	የባለሙያ ማስረጃ ፍፁም ስላለመሆኑና ከሌሎች ማስረጃዎች ጋር ተገናዝቦ ብቃቱና ተአማኒነቱ ሊመዘን የሚገባ ስለመሆኑ፣	14981	የኢ/ልማት ባንክ እና ወ/ሮ ሀዋ መሐመድ	ግንቦት 04/1998ዓ/ም	391
259	12	የልዩ አዋቂ ምስክሮች በፍ/ቤት የሚሾሙበት፣ የሙያ ግዴታቸውን የሚያከናውኑበት እና ፍ/ቤቶችም የሚቀርበውን ሙያዊ ምስክርነት ሊቀበሉ የሚችሉበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 136	44522	ጭላሎ ስራ ተቋራጭ ማህበር እና አፍሪካ ኢንጂነርስ ኮንስትራክሽን	ታህሳስ 15/2003ዓ/ም	404
260	14	አንድን ክርክር ለማስረዳት የቀረበን ማስረጃ ህጋዊነት አስመልክቶ የሚቀርብ ክርክር ሊቀርብና ታይቶ ሊወሰን የሚገባው በዚያው ዋናው ጉዳይ በቀረበበት ፍ/ቤት ስለመሆኑ፣	74890	ሚስጢር ሰለሞን እና እነ ፍቃዱ ካሣሁን (5)	ጥር 30/2005ዓ/ም	131
261	15	በፍ/ብሔር ክርክር ማስረጃ የሚሰማውና ፍሬ ነገሩ እንዲነጠር የሚደረገውም በማስረጃ የሚነጥረው ፍሬ ነገር ለዳኝነት አሰጣጡ እጅጉን አስፈላጊና የግድ ሆኖ ሲገኝ ስለመሆኑ፣ ማስረጃ እንዲሠማ የሚፈልግ ወገን ማስረጃው የሚሰማበትን ነጥብ ለይቶ የማስረጃውን አይነትና የሚገኝበትን ቦታ ሁሉ በመጥቀስና በእጁ ላይ ያለውንም አያይዞ ማቅረብ ያለበት ስለመሆኑ፣ ፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 223፣ 234፣ 137(3)፣ 145፣ 256፣ 136-138፣ 246፣ 248	77983	እነ እንድሪስ አደም (5) እና ወ/ሮ አስናቀች ጥላሁን	መጋቢት 24/2005ዓ/ም	87
262	15	ፍርድ ቤቶች ለቀረበላቸው ጉዳይ አወሣሠን የጠራ ፍሬ ነገር የሌለ መሆኑን የተገነዘቡ ከሆነ ይሄው ፍሬ ነገር እንዲጣራ ተገቢ ነው ያሉትን ማጣራት ሁሉ ለማድረግ ስለመቻላቸው፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 136፣ 137፣ 272፣ 327(3)፣ 345	72980	ወ/ሮ ይርገዱ አዲሱ እና እነ ህጻን ምስጋናው ዘሪሁን (3)	ሐምሌ 06/2004ዓ/ም	134
263	15	የፍርድ ቤትን እገዛ በመጠየቅ ማስረጃ ማስቀረብ የሚቻለው ጠያቂው ተከራካሪ ወገን እንዲቀርብ የተጠየቀውን ማስረጃ ትክክለኛ ግልባጭ በቅርብ ግዜ ለማምጣት የማይችልበትን ወይም ለማስገልበጫ የሚያስፈልገውን ወጪ ለመክፈል የማይቻል መሆኑን እንዲሁም ማስረጃው ለክርክሩ ምን ያህል ጠቃሚነት እንዳለውና ትክክለኛ ፍርድን ለመስጠት የሚያስችል ስለመሆኑ በጽሁፋ ገልፆ ለማስረዳት የቻለ እንደሆነ ስለመሆኑ፣	89494	የኢ/መድን ድርጅት እና የሟች ዘካሪያ ኢብራሂም ባለቤት ሳዲያ ኢብሮሽ	ጥቅምት 19/2006ዓ/ም	177

		የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 145(1)(2)				
264	15	በተከራካሪ ወገኖች ክርክር በሚካሄድበት ወቅት በፍ/ቤት ትእዛዝ በተከራካሪ ወገን ስም በባንክ የሚገኝ ገንዘብ ታግዶ እንዲቆይ ተደርጐ ትእዛዙ ፀንቶ በነበረበት ግዜ በገንዘቡ ላይ ወለድ ሊታሰብ ይገባል ወይስ አይገባም በሚል ክርክር የተነሣ እንደሆነ ከጉዳዩ ልዩ ባሀሪ ጋር በተገናኘ ፍ/ቤቶች የልዩ አዋቂ ምስክርነትና የባለሙያ ማብራሪያን አስቀርበው በማጣራት ሊወስኑ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 136 እና 154	83771	የኢት/ንግድ ባንክ እና እነ ወ/ሮ ዘነበች አለማየሁ (2)	መጋቢት 10/2005ዓ/ም	214
265	17	አንድ ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት (ሰበር ሰሚ ችሎት) የሥር ፍ/ቤት ጉዳዮን አግባብነት ባላቸው ማስረጃዎች ሁሉ አጣርቶ እንዲወስን ብሎ አንድን ጉዳይ ሲመልስ ስለማስረጃ አቀራረብ በህጉ የተመለከቱትን ድንጋጌዎችን ሁሉ ባላገናዘበ መልኩ ማስረጃ ይቅረብ ማለት ስላለመሆኑ፣ ለአንድ ጉዳይ አግባብነት ያላቸው ማስረጃዎች መቅረብ ያለባቸው ለህጉ የተዘረጋውን ሥርዓት ጠብቀው ሊሆን የሚገባ ስለመሆኑና ተገቢውን የማስረጃ አቀራረብ ሥርዓት ሳይጠብቅ የሚቀርብ ማስረጃ ግን ዋጋ ሊሰጠው የማይገባና ውድቅ ሊደረግ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 137(3) እና 256	97217	አቶ ባካፋ አንለይ እና አቶ ቴዎድሮስ አንለይ	መጋቢት 16/2007ዓ/ም	21
266	20	በክርክር ሂደት ላይ የቀረቡት የባለሞያ አስተያየቶች ተቃራኒ ይዘት ካላቸው ግልፅ መስፈርት እና ምክንያት በሌለበት አንደኛውን ተቀብሎ ሌላውን ውድቅ ማድረግ ተገቢ ስላለመሆኑ፣ ፍ/ስ/ስ/ሕ/ቁ 250 እና 136(1)	115963	አቶ ኤልያስ ታምራት እና እነ አስቴር መከተ (2)	ሓምሌ 11/2008ዓ/ም	75
267	20	ሂሳብ አስተሳሳቢ የመመደብ ስልጣን ያለው ዋናው ጉዳይ በዳኝነት አይቶ የመወሰን ስልጣን ያለውና የግራ ቀኙን ክርክር የሰጠው ፍ/ቤት ስለመሆኑ፣ አንድን ጉዳይ ለመወሰን የቀረቡት/የተሰጡት የሙያ አስተያየቶች ተቃራኒ ይዘት ባለበት ሁኔታ የአንዱን ባለሞያ አስተያየት ብቻ በመቀበል መወሰን ተገቢ ስላለመሆኑ፣ ፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 136፣ 145(1)፣ 246፣ 248 እና 264	105956	አምሳሉ ወርቁ ኮንስትራክሽን እና ትድሃር ኤክስካቬሽን ማህበር	ህዳር 19/2009ዓ/ም	101
268	20	ፍ/ቤት እውነትን ለማውጣት ማስረጃ አስቀርበው መስማት አለባቸው ሲባል በቀረበው ማስረጃ እውነት እስከተረጋገጠ ድረስ የግድ ተጨማሪ ማስረጃ እንዲያቀርቡ የሚገደዱበት ምክንያት የሌለ ስለመሆኑ፣	109563	አሰፋ መንግስቱ ኮንስትራክሽን ክራይ	ህዳር 26/2009ዓ/ም	112

		የፍትሃብሄር ክርክር ማስረጃ የሚሰማውና ፍሬ ነገር እንዲጣራ የሚደረገው በማስረጃ የሚገኝን ፍሬ ለዳኝነት አሰጣጡ እጅጉን አስፈላጊ እና የግድ ሆኖ ሲገኝ ስለመሆኑ፣		እና ግሎባል ኢንሹራንስ ማህበር		
269	21	በልዩ አዋቂነት ጉዳዩን የያዘው ፍርድ ቤት በሒሳብ አጣሪነት የሾመው ባለሙያ ለማጣራቱ ሥራ ይረዳው ዘንድ ሊቀርቡለት የሚገቡ ጠቃሚ ማስረጃዎች ከአንደኛው ተከራካሪ ወገን ወይም በሁለቱም ወገን ተከራካሪዎች ወይም በላሊ ሶስተኛ ሰው ሳያቀርቡሉት ቢቀሩ ሊከተላቸው ስለሚገቡ እርምጃዎች፣ በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 132፣ 136፣ 145(1) እና 250	97023	የአ/አ ከ/መ/ባለስልጣን እና አቶ አምባቸው ቃቀዮነህ	ታህሳስ 28/2009ዓ/ም	63
270	21	አንድ ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት ከተከራካሪ ወገኖች አንዳቸው በስር ፍ/ቤት ውሳኔ ቅር በመሰኘት የይግባኝ አቤቱታ ሲያቀርቡለት በስር ፍ/ቤት የታዩ ሰነዶችን ወይም መታየት የነበረባቸውን ሰነዶች አስቀርቦ ሳይመረምር በይግባኙ ላይ ውሳኔ፣ ፍርድ ወይም ትእዛዝ መስጠት የሌለበት ስለመሆኑ፣ ፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 145/1/	99474	እነ ወ/ሮ ሙለነሽ ደሬሳ እና እነ ወ/ሮ ማሚቱ ጌታቸው	ህዳር 30/2009ዓ/ም	78
271	24	በፍርድ ቤት ከቀረበ ክርክር ጋር በተያያዘ ከአስተዳደር ክፍል የሚሰጥ መግለጫ እንደየአግባብነቱ ለፍርድ ቤቱ ከቀረቡት ሌሎች የሰው እና የሰነድ ማስረጃዎች ይዘት ጋር ተገናዝቦ የሚወሰድ እንጂ በራሱ የመጨረሻ ማስረጃ ስላለመሆኑ፣	169522	አቶ ሲራጅ አባፍጊ እና እነ አቶ አባቦር አባጨብሳ	ህዳር 29/2011ዓ/ም	85
		3.1.5.2 ክርክር፣ ፍርድና ተያያዥ ጉዳዮች				
272	5	በግልፅ ዳኝነት ተጠይቆበት ውሣኔ ሳይሰጥበት የታለፈ ጉዳይ እንደተነፈገ ይቆጠራል የሚለው የሥነ-ሥርዓት ህግ ድንጋጌ ሊተረጐም የሚችልበት አግባብ፣	24574	የኢት/ኦርቶዶክስ/ጽ/ቤት እና አቶ ይትባረክ ሣህሉ	ህዳር 11/2000ዓ/ም	79
273	5	በፍርድ ሂደት ላይ ያለ ጉዳይን ተከራካሪ የሆኑ ወገኖች በክርክሩ ማናቸውም ደረጃ ላይ ጉዳያቸው በፍርድ ቤት ወይም ከፍርድ ቤት ውጪ **በእርቅ** እንዲያልቅ ለመጠየቅ የሚችሉ ስለመሆናቸው፣ በፅሁፍ ተዘጋጅቶ የቀረበ የእርቅ ስምምነት ለፍ/ቤት በቀረበ ጊዜ ፍ/ቤቱ ስምምነቱ ለህግና ለሞራል ተቃራኒ አለመሆኑን አረጋግጦ በፍ/ቤት የተያዘውን ጉዳይ ማቋረጥ የሚገባው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 274(1)፣ 275(1)፣ 277(1)	22857	እነ አቶ ተክሌ ደግፌ (2) እና እነ አቶ በፍቃዱ ኃይሌ (2)	ታህሳስ 15/2000ዓ/ም	339
274	9	ተከራካሪ ወገኖች ጉዳያቸውን **በእርቅ** ለመጨረስ የተሰማሙና ይሄንኑም ስምምነት ለፍ/ቤት በማቅረብ ያስፀድቁ በሆነ	52752	እነ ከድር ሐጂ (2)	ሰኔ	355

		ጊዜ ስምምነቱ እንደ ፍርድ ቤት ውሣኔ ተቆጥሮ መፈፀም ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 277		እና እነ አሚን ዑስማን (2)	16/2002ዓ/ም	
275	15	አንድ ስምምነት በፍ/ቤት ሊፀድቅ የሚችለው ጉዳዩ ስልጣን ባለው ፍ/ቤት በመታየት ሂደት ላይ እያለ ተከራካሪ ወገኖች ጉዳዩን በስምምነት የጨረሱ መሆኑን ገልፀው ይኼው ስምምነት ለህግና ለሞራል ተቃራኒ ያለመሆኑ ሲረጋገጥ ስለመሆኑ፣ ከፍርድ ቤት ውጪ በሚደረግ **እርቅ** ወይም ግልግል መሰረት ያለመግባባትን ያስቀሩ ወይም ለጉዳያቸው እልባት ያገኙ ሰዎች የእርቁን ወይም የግልግሉን ስምምነት በፍርድ ቤት ማስመዝገብ ወይም ማስፀደቅ የማያስፈልጋቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 277 የፍ/ብ/ህ/ቁ 3312 እና 3324	85873	እነ ወ/ሮ ኒኢማ አባድጋ አባዋጂ እና አቶ ጣሐ ጀማል አደም	መጋቢት 13/2005ዓ/ም	108
276	19	ፍ/ቤት በተዋዋዮቹ መሃል የተደረገ ውል **(የእርቅ ስምምነት)** ህጋዊነታቸውን ሳይረጋገጥ ሊያፀድቅበት የሚችልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 1731 የፍ/ስ/ስ/ሕ/ቁ 277	109497	እነ አቶ አግማስ ኡመር (2) እና አቶ ኡመር አሳዮ	ለካቲት 03/2008ዓ/ም	63
277	24	አንድ **የእርቅ ስምምነት** በፍርድ ቤት ተረጋግጦ ከተመዘገበ በኋላ የእርቅ ስምምነቱ የፀደቀበት መዝገብ ባለበት ሁኔታ የእርቅ ስምምነቱን ለማሰረዝ በሌላ መዝገብ አዲስ ክስ ማቅረብ የሚቻልበት የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 274፣ 277	162106	ወ/ሮ ሙሉ ወንድሙ እና እነ ወ/ሮ ዘመኗ ድንቁ	ጥር 3/2011ዓ/ም	79
278	6	በክርክር አመራር ሂደት የተከራካሪ ወገኖች የመሰማት መብት ተግባራዊ መደረግ ያለበት ስለመሆኑ፣	22556	ታደሰ አብዛ እና እነ ጌሳዬ ፋንቶ ወራሾች (2)	ጥቅምት 14/2000ዓ/ም	26
279	6	ተከራካሪ ወገኖች በግልጽ ባላመለከቱት ነገር ላይ ተመስርቶ ውሣኔ መስጠት ስላለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 182	31547	አቶ ኪዳኔ ገ/ጊዮርጊስ እና ወ/ሮ አብርሂ ተስፋሁን	መጋቢት 7/2000ዓ/ም	118
280	6	በፍ/ብሔር ክርክር ሂደት ማን ክርክር መጀመርና ማስረዳት እንዳለበትና የተሻለ ማስረጃ ከማቅረብ አንፃር ለማን ፍርድ ሊሰጥ እንደሚገባ በተመለከተ አግባብነት ያላቸውን የህግ መርሆዎች ወደጐን በመተው የሚሰጥ ውሣኔ ተቀባይነት የማይኖረው ስለመሆኑ፣	22297	የጅማ ከተማ የአካባቢ አስተዳደር ጽ/ቤት እና አቶ ሸዋረገድ አድበር	ሐምሌ 24/1999ዓ/ም	170

281	6	በህግ በግልጽ የተረጋገጠ መብት እያለ በህሊና ግምት ላይ የተመሰረተ ፍርድ መስጠት አግባብ ስላለመሆኑ፣	33831	ሃሰን ኢብራሂም እና ኢብራሂም ይመር ሃሰን	ሚያዝያ 14/2000ዓ/ም	218
282	6	ዳኝነት ባልተጠየቀበት ጉዳይ ላይ ውሣኔ መስጠት አግባብ ስላለመሆኑ፣ በአዋጅ ቁጥር 377/96 እና ፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 222	30956	የወረዳ 5 አጠቃላይ ነጋዴዎች ማህበር እና አቶ በድሉ ጫላ	ሚያዝያ 9/2000ዓ/ም	344
283	8	ዳኝነት ባልተጠየቀበት ጉዳይ የሚሰጥ ፍርድ አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 182(2)	33945	አቶ ሣልህ ሁሴን እና ደግፌ ደርቤ	ጥቅምት 20/2001ዓ/ም	2
284	8	ማንኛውም ክርክር ሊወሰን የሚገባው በቀረበው ማስረጃ እና በህጉ መሰረት ብቻ ስለመሆኑ፣	36848	የኢ/ኤ/ኃ/ኮርፖሬሽን እና መኰንን ግርማይ (3)	ጥቅምት 11/2001ዓ/ም	5
285	8	የቃል ክርክር ለመስማት እና የጽሁፍ መልስ ለመቀበል በሚል ፍ/ቤቶች በአንድ ቀጠሮ ሁለት ተግባራትን ለማከናወን የሚሰጡት ትዕዛዝ ከሥነ-ሥርዓት ውጪ ስለመሆኑ፣	36380	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና አቶ ታረቀኝ ገ/ፃዲቅ	ጥቅምት 18/2001ዓ/ም	16
286	8	የበላይ ፍ/ቤቶች ውሣኔን ወደጐን በመተው በሥር ፍ/ቤቶች የሚሰጥ ትዕዛዝ አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ፣	37725	እነ በቀለ ድሪብሣ (2) እና የምክር በሪሁን	ጥቅምት 6/2001ዓ/ም	18
287	8	በግልፅ የቀረበን ክርክር በተቆጠረ ማስረጃ ወይም አግባብነት ባለው መንገድ እንዲጣራ/እንዲነጥር/ ሣይደረግ የሚሰጥ ውሣኔ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣	37105	ሚድሮክ ኮንስትራክሽን ማህበር እና ሰለሞን አበበ ከከብ	ጥቅምት 25/2001ዓ/ም	21
288	8	የክርክር ዋነኛ ጭብጥ በሆነ ጉዳይ ላይ አከራክሮ የሰጠውን ውሣኔ ፍ/ቤት በድጋሚ "ስህተት ለማረም" በሚል ምክንያት ሊለውጥ ወይም ሊያሻሽል ስላለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 208	37303	ኤ.ሲ.ዲ አይ/ሾካ-ኢ/ያ እና እነ ሃይደር አሊ (8)	ጥር 26/2001ዓ/ም	41
289	8	ፍ/ቤቶች የቀረበላቸውን ክርክር መሠረት በማድረግ አግባብነት ያለውን ጭብጥ ሳይመሰርቱ የሚሰጡት ውሣኔ ህጋዊ ነው ሊባል የማይችል ስለመሆኑ፣	37391	የኢ/አ/መንገድ እና እነ ስዩም ማሞ (2)	የካቲት 3/2001ዓ/ም	46

290	8	በተከራካሪ ወገኖች የተጠየቀን ዳኝነት አስመልክቶ ግልጽ ፍርድ አለመስጠት ስህተት ስለመሆኑ፣	39144	አቶ ልዑልሰገድ በኔ እና ኢትዮ ሌዘር ኢንዱስትሪ ማህበር	መጋቢት 24/2001ዓ/ም	62
291	8	የቀረበበትን ክስ ያምነ ተከሣሽ ባመነው መሠረት ውሣኔ ለመስጠት የሚከለክል በቂ የህግ ምክንያት እስከሌለ ድረስ ውሳኔ መስጠት የሚገባ ስለመሆኑ፣	38597	እነ ጋሻው መንግስቴ (2) እና ናይል ትራ/ፖርት ማህበር	ሚያዝያ 6/2001ዓ/ም	65
292	8	የሥር ፍ/ቤቶች የፈፀሙትን ሥህተት ለማረም በሚል በሥር ፍ/ቤት ተከራካሪ ከነበሩ ወገኖች መካከል አንዱ ወገን ያቀረበውን አቤቱታ መነሻ በማድረግ ሌላኛው ወገን ሳይጠራና ሳያከራከር ውሣኔ መስጠት ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 348(1)	34504	አቶ አበባው የሺድንበር እና አቶ ካሣ በቀለ	ሚያዝያ 6/2001ዓ/ም	71
293	9	የክርክር ጭብጥ የሚመሰረተው ከሳሽ የሚያቀርበውን ክስና ማስረጃ በተከሳሽ የቀረበውን የመከላከያ መልስና ማስረጃ እንዲሁም ፍ/ቤቱ የቃል ምርመራ ሲያደርግ የሚያገኘውን ፍሬ ጉዳይ መሠረት በማድረግ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 241፣ 248	47252	ወ/ሮ ፑሽፓላት ጆሴፍ እና አቶ ሠይፈ ጎሣዬ	የካቲት 26/2002ዓ/ም	307
294	9	የፍ/ቤትን ክብርንና የዳኝነት ሥርዓቱን መልካም አመራር ለማስጠበቅ ሲባል የማንኛውም ችሎት **ሰብሳቢ ዳኛ** በችሎት ውስጥ በሚገኝ ማንኛውም ሰው ላይ **ቅጣት ሊወሰን** የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 480	48237	ወ/ሮ ሰኢዳ ሁሴን ይመር እና ተጠሪ - የለም	መጋቢት 6/2002ዓ/ም	339
295	9	ሐሰተኛ ቃል ተሰጥቷል በሚል ፍ/ቤት በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 481 መሠረት የጥፋተኝነትና **የቅጣት ውሣኔ** ሊሰጥ የሚችልበት አግባብ፣ በአንድ የወንጀል ድርጊት ነፃ የተባለ ሰው እንደገና ሌላ ተጨማሪ ማስረጃ እንዲቀርብ ተደርጐ የሚቀጣበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 481 የወንጀል ህግ ቁ 452(1)	43005	እነ አቶ አውግቸው እርገጤ (3) እና ተጠሪ - የለም	ሚያዝያ 19/2002ዓ/ም	345
296	15	በችሎት በመገኘት ስልክን ማስጮህ ብሎም ፍርድ በሚነበብበት ጊዜ በችሎት ዳኛው ሥነ-ሥርዓት እንዲይዝ ሲነገረው ችሎቱ በሥነ-ሥርዓት ያናግረኝ በማለት ያልተገባ ባህሪ ማሣየት በችሎት መድፈር **ወንጀል ሊያስቀጣ** የሚችል ተግባር ስለመሆኑ፣	92459	አቶ ፍጽም ብርሃን ገ/ክርስቶስ እና ተጠሪ - የለም	ጥቅምት 19/2006ዓ/ም	186

		የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 481 የወንጀል ህግ ቁጥር 449(1)(ሀ)				
297	20	አንድ ፍ/ቤት የተወከለን ሰው በችሎት **ተገቢ ያልሆነ ስነ-ምግባር** አሳይቶዋል በማለት ፍ/ቤት የውክልና ስልጣንን መሻር የማይቻል ስለመሆኑ፣ ፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 58	102141	አቶ አደን የሱፍታረ እና አቶ አህመድ አብዱላሂ	ለካቲት 29/2008ዓ/ም	59
298	13	በህጉ አግባብ ሊሟላ የሚገባው **የዳኞች ቁጥር** ባልተሟላበት ሁኔታ የሚሰጥ ትዕዛዝ ወይም ውሣኔ እንደተሰጠ የማይቆጠርና ህጋዊ ውጤት ሊኖረው የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 73፣ 337	73696	ወ/ሪት ሃና አበባው እና አቶ አብዱ ይመር	ሚያዝያ 9/2004ዓ/ም	39
299	15	**ባለ አምስት ዳኞች** የሚሰየሙባቸው የክልል ፍርድ ቤቶች ሰበር ሰሚ ችሎቶች በአጣሪው ችሎት ጉዳዩ ያስቀርባል በሚል በተመለከተው ነጥብ (ጭብጥ) ሳይገደብ ሌላ (ሌሎች) ጭብጦችን በመመስረት ክርክሩ እንዲሰማ በማድረግ ውሣኔ ለመስጠት ስልጣን ያላቸው ስለመሆኑ፣	90298	አቶ ኃይሉ ዴሬሳ እና ወ/ሮ ሱፌ አለሙ	የካቲት 10/2006ዓ/ም	217
300	25	ከአንድ በላይ ዳኞች በተሰየሙበት ችሎት **የችሎቱ ዳኞች** ተሟልተው በጉዳዩ ላይ ውይይት አድርገው በሙሉ ድምጽ ወይም በአብላጫ ድምጽ ለመወሰን አቋም ሳይዙ ከተሰየሙት ዳኞች ከፊሎቹ ብቻ ፈርመው የሚሰጡት ውሳኔ/ትዕዛዝ የስነ ስርዓት ጉድለት (irregular proceedings) ያለበት ስለመሆኑ፣ በዳኝነት ታይቶ የተሰጠ የሥነ ሥርዓት ጉድለት (irregular proceedings) ያለበት ውሳኔ/ትዕዛዝ የማረም ስልጣን ላለው ፍርድ ቤት ወይም ችሎት ቀርቦ በሚሰጥ ዳኝነት ይታረማል እንጂ በተከራካሪ ወገኖች አመልካችነት ወይም በፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት አነሳሽነት በፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት በሚሰጥ አስተዳደራዊ ውሳኔ በሚደራጅ ችሎት በድጋሚ ታይቶ እንዲታረም ማድረግ መሰረታዊ የህግ ስህተት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ስ/ስ/ህ/ቁ 209/1 እና 211/2፣ አዋጅ ቁጥር 25/1988 (በአዋጅ ቁጥር 138/1991፣ በአዋጅ ቁጥር 254/1993 እንተሻሻለው እና በአዋጅ ቁጥር 454/1997 እንደገና እንደተሻሻለው) አንቀጽ 16(2/ሀ)፣ 18(ሀ/1)፣ 21፣ 22 እና 27(/1/ሐ) እንዲሁም የተሻሻለው የፌደራል ዳኞች አስተዳደር ጉባኤ ማቋቋሚያ አዋጅ ቁጥር 684/2002 አንቀጽ 6(1/ሰ)	185837	ጀሮር ኮንስትራክሽን እና አስማማዉ ኃላ/የተ/የግ/ማህበር	መጋቢት 29/2013ዓ/ም	101
301	12	ፍርድ ቤቶች ከውሣኔ ሊደርሱ የሚገባው የተከራካሪ ወገኖችን የመሰማት፣ የመከላከል ብሎም በእኩልነት መርህ የመዳኘት መብት በጠበቀ መልኩ ስለመሆኑ፣	52546	እነ አቶ በቀለ አማረ (2) እና ወ/ሮ ብዙነሽ ግርማ	ታህሳስ 13/2003ዓ/ም	347

302	13	የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህግ በግልጽ ያልሸፈናቸውና ለፍ/ቤት የቀረቡ ጉዳዮችን አካሄድ (አሰራር) በተመለከተ ህጉ ከመውጣቱ በፊት ተጽፈው በሥራ ላይ የነበሩ አግባብነት ያላቸው ህጐች እንደ አግባብነቱ ሥራ ላይ ሊውሉ የሚችሉ ስለመሆኑ፣ ክስ አቅርቦ ለከሳሽ የሚላከውን መጥሪያ ከፍ/ቤት ወጪ አድርጐ ነገር ግን ለተከሣሽ መጥሪያውን ከማድረሱ በፊት ክሱ እንዲቋርጥ ያደረገ ከሣሽ ለዳኝነቱ የከፈለው ገንዘብ በሙሉ እንዲመለስለት የሚያቀርበው ጥያቄ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ በፍ/ቤት ክስ የመሰረተ (ያቀረበ) ወገን የክስ መሰማቱ ሂደት ከመጀመሩ በፊት ክሱን በማንሣት መዝገቡ እንዲዘጋ ያደረገ ከሆነ ለዳኝነት ከከፈለው ገንዘብ ለፍ/ቤቱ በኪሣራ ስም የሚቀነሰው ተቀንሶ ቀሪው ገንዘብ ሊመለስለት የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 232(1)(ለ)፣ 245(4)፣ 3፣ 278(1) የህግ ክፍል ማስታወቂያ 177/74 አንቀጽ 11	76786	አቶ አልዩ ተክሉ እና አቶ መስፍን ስለሺ	ሐምሌ 03/2004ዓ/ም	31
303	15	አንድን ጉዳይ ለማየት በህግ ስልጣን በሌለው ፍ/ቤት ታይቶ የተሰጠ ውሣኔ በይግባኝ ታይቶ እንዲታረም ካልደተረገ በቀር በጉዳዩ ላይ አስገዳጅነት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 212	85718	አቶ ቴዎድሮስ አማረ እና አቶ አዲሱ ፍሰሃ	ሰኔ 03/2005ዓ/ም	153
304	16	አንድ ክስ እንደቀረበ የሚቆጠረው ክስ የቀረበበት ጽሁፍ በፍ/ቤት በቀረበ ጊዜ በመሆኑ፣ የመስቀለኛ ይግባኝ ክርክር ስለሚመራበት የህግ አግባብ፣ በተከራካሪ ወገኖች መካከል የሚቀርብን መስቀለኛ ይግባኝን በተመለከተ በህግ በግልፅ የተቀመጠ ድንጋጌ ባለመኖሩ ምክንያት በመደበኛነት የተቀመጡት የስነ ስርዓት ድንጋጌዎች ተፈፃሚ መሆን ያለባቸው ስለመሆኑ፣ መልስ ሠጪው ወገን የሚያቀርበው ይግባኝ ማመልከቻ ግልባጭ ለይግባኝ እንዲደርስ ሊደረግ የሚቻለው ይግባኙ ያልተሰረዘ ከሆነ ብቻ ስለመሆኑ፣ በፍ/ብ/ስ/ስ/ሕ/ቁ 213(1)፣ 337፣ 338፣ 340(2)	92043	ቱሌን ዩኒቨርሲቲ አሲስታንስ ፕሮግራም ኢትዮጵያ እና ዶ/ር ዮዲት አብርሃም	መጋቢት 22/2006ዓ/ም	2
305	16	በአንድ ክርክር ችሎት በመታየት ላይ ያለን ጉዳይ በሌላ ችሎት ተያያዥነት ባለው ጉዳይ ውሳኔ ተሠጥቶ ከሆነ ጉዳዩ የቀረበለት ፍርድ ቤት የተላለፈውን ውሳኔ በአግባቡ በማጤን በጭብጥነት ሊይዘው ስለሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 247 እና 248	94293	ሸዋ ንግድና ኢንዱስትሪ ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና አቶ አሸብር አበበ	ሚያዝያ 9/2006ዓ/ም	9

306	16	ከጭብጥ አያያዝ ጋር በተገናኘ በአንድ ወገን ተቆጥሮ የቀረበን ማስረጃ ለጉዳዩ አግባብነት የለውም በሚል ወይም ህጋዊ ተቀባይነት ባለው ሌላ ምክንያት መሰማት አይገባውም የሚል ግልፅ ትእዛዝ ሳይሰጥበት የክርክሩ ጭብጥ በአንደኛው ወገን ማስረጃ ላይ ብቻ ተመስርቶ ውሳኔ እንዲያገኝ መደረጉ ተገቢ የክርክር አመራር ስርዓት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ/ 255፣ 257፣ 258፣ 259	95026	አቶ ዮናስ በቀለ እና አቶ ብርሃኑ ኩምሳ	መጋቢት 8/2006ዓ/ም	12
307	16	በተከራካሪ ወገኖች በአንድ የመጨረሻ ውሳኔ ላይ የእርማት አቤቱታ ሊቀርብ የሚችለው ውሳኔ ያረፈበት ነጥብ ላይ ብቻ ስለመሆኑ፣ ፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 208	95649	ወ/ሮ ኢትዮጵያ ንጉሴ እና አዲስ ጡብ ማምረቻ	ሚያዝያ 6/2006ዓ/ም	20
308	16	በውሳኔ በተቋጨ የክስ መዝገብ ላይ የክስ ይዛወርልኝ አቤቱታ ለማቅረብ የማይቻል ስለመሆኑ፣ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 31	93171	ወ/ሮ ሴቴ ከበደ እና እነ አስናቁ ፋንታዬ (3)	ግንቦት 8/2006ዓ/ም	45
309	17	ተከራካሪ ወገኖች ለፍ/ቤት የሒሳብ አጣሪ ይሾምልን የሚል አቤቱታ ሲያቀርቡ በሒሳብ አጣሪዎች ሪፖርት አለመስማማት ቢኖር እንኳ ጉዳዩ የንግድ ህጉንና የፍትሐብሔር ሥነ-ስርዓቱን መሠረት በማድረግ ውሣኔ በዛው በኩል እንደሚሠጥ በግልጽ ከተስማሙ ይህ ግልጽ ስምምነት ባለበት ሁኔታ የሒሳብ አጣሪዎች የስራ ክንውን ግድፈት አለበት በማለት ጉዳዩን ወደ ፍርድ ቤት የሚያቀርቡበት ህጋዊ ምክንያት የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 277(1)(2) የፍትሐብሔር ህግ ቁጥር 3312	93239	የአቶ አበበ ክብረት ሚስትና ወራሾች እና አቶ ነጋ ቦንገር (10)	ጥቅምት 25/2007ዓ/ም	5
310	19	ተከሳሽ የተከሰሰበት ክስ በሙሉ ወይም በከፊል የሚያምን መሆኑን የገለፀ እንደሆነ በእምነቱ መሰረት ይገባኛል የሚለው ማናቸውም ዳይነት እንዲሰጠው አመልካእ (ከሳሽ) ሊጠይቅ የሚችል ስለመሆኑ፣	109206	አቶ ፍስሃ እርቅ እና አቶ ኪሮስ ስዩም	ለካቲት 03/2008ዓ/ም	59
311	19	ከሳሽ በተከሳሽ ላይ ለሚደርሰው ኪሳራ ዋስ እንዲያስይዝ የሚጠየቀው ከሳሽ በክሱ ምክንያት በተከሳሽ ላይ የሚደርሰው ኪሳራ ለመክፈል የሚያስችሉ ሁኔታዎች የሚያጠራጥር ሲሆንና ኪሳራውም ለመክፈል የሚያስችል ሃብት ወይም ገንዘብ የሌለው በሆነ ጊዜ ስለመሆኑ፣ ፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 200	110150	አቶ ገ/መድህን ወ/ሚካኤል እና እነ አቶ ግርማይ ፍትዊ (3)	ለካቲት 15/2008ዓ/ም	66
312	19	ከሳሽና ተከሳሽ ያልተካካዱበትና ከሳሽ በክሱ ገልፆ ተከሳሽ ባመነው ነጥብ ላይ ፍ/ቤት ጉዳዩን ማስረጃ በመመዘን ሳይሆን ተከሳሹ በሰጠው የእምነት ቃል ወይም መልስ መሰረት መወሰን ያለበት ስለመሆኑ፣	112927	የማር ዘነበ እቁብ ዳኛ እና እነ አቶ ዋለልኝ ተመስገን	ለካቲት 16/2008ዓ/ም	70

		ፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 242				
313	20	ቼክን በተመለከተ በአጭር ስነ-ስርዓት (Summary Proceding) ዳኝነት ታይቶ እንዲወሰን ክስ በቀረበበት ወቅት ተከሳሽ መከላከያውን እንዲያቀርብ ጥያቄ አቅርቦ ተፈቅዶለት መልስ እንዲያቀርብ ተደርጎ መልስና በህግ አግባብ ምስክር ቆጥሮ እያለ ምስክሮች ሳምሰሙ ይከው ታልፎ የቼክ ባህርይን ብቻ መሰረት ተደርጎ ዳኝነት የሚሰጥበት አግባብ ትክክል ስላለመሆኑ፣ ፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 285/1 286 እና 291 ንግድ ህግ ቁ 717	103478	አቶ ኤልያስ ተፈሪ እና አንዋር ሁሴን	ታሕሳስ 14/2008ዓ/ም	50
314	20	በፍ/ስ/ስ/ሕጉ በግልፅ ያልተካደ ፍሬ ነገር እንደታመነ ይቆጠራል የሚለው ድንጋጌ በልዩ ስርዓት (በአጭር ሁኔታ) ለሚመሩ ክርክሮች ላይ ጭምር ለቀረበ መልስ ላይም ተፈፃሚ የሚሆን ስለመሆኑ፣ ፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 284(ሀ)	121387	አፍሮ ፅዮን ማህበር እና እነ ያሬድ ተሾመ (3)	መስከረም 26/2009ዓ/ም	84
315	20	ማናቸውም ተከራካሪ ወገን ከመከላከያ መልሱ ወይም በማናአውንም ሌላ መንገድ የተከሰሰበትን ነገር በሙሉ ወይም በከፊል የሚያምን መሆኑን የገለፀ እንደሆነ ወይም በሚደረግ ምርመራ የእምነት ቃሉን የሰጠ እንደሆነ ፍ/ቤቱን በታመነው ነገር ላይ ብቻ ፍርደ መስጠት ያለበት ስለመሆኑ፣ ፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 83፣ 234(1ሰ)፣ 241 እና 242	107217	የዳንገላ ውሃ ሃብት ፅ/ቤት እና አቶ ሙሉጌታ ገበየሁ	ህዳር 29/2009ዓ/ም	119
316	22	ለቀጠሮ ምክንያት የሆነ ጉዳይ ሳይፈፀም የቀረው ከተከራካሪዎቹ ወገኖች በአንደኛው ጉድለት የሆነ እንደሆነ መፈፀም ይገባው የነበረው ጉዳይ ያልተፈፀመ ቢሆንምእንኳ ፍርድ ቤቱ የጉዳዩን መፈፀም ሳይጠብቅ የመሰለውን ውሳኔ መስጠት ስለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ስ/ሥ/ህ/ቁ 199(1)	138479	ወ/ሮ ሸዋዬ ገ/ሔር እና ወ/ሮ ብርሃኔ ፀኣዱ	የካቲት 26/2010ዓ/ም	60
317	22	አንድ ተከራካሪ ወገን በመከላከያ መልስ ወይም በማናቸዉም ሌላ መንገድ የተከሰሰበትን ነገር በሙሉ ወይም በከፊል ያመነ እንደሆነ ሌላኛዉ ተከራካሪ ወገን በዚህ እምነት መሰረት ዉሳኔ እንዲሰጠዉ መጠየቅ እንደሚችል እና ፍ/ቤትም ሌላ በማስረጃ የሚረጋገጥ ነገር ቢኖርም እንኳን በታመነዉና ዉሳኔ እንዲሰጥበት በተጠየቀዉ ጉዳይ ብቻ ፍርድ መስጠት የሚገባው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 242	138717	ብርክቲ ግደይ እና እነ አቶ ሽምሱ ኑሪ (2)	የካቲት 28/2010ዓ/ም	69
318	22	የኦዲት ሪፖርት የሚያሻማና ግልጽነት የሌለው በሆነበትና በሪፖርቱ የቀረበውን ሀሳብ ይዘት እንዲያስረዱ ሪፖርቱን ያዘጋጁ የሂሳብ ባለሙያዎች ቀርበው እንዲያስረዱባልተደረገበት ሁኔታ ፍርድ ቤቶች የኦዲት ሪፖርቱን ራሳቸው በተረዱት አግባብ	128746	ሻምበል መሐመድ ብርሃን ረዳ እና	መስከረም 25/2010ዓ/ም	138

		ተርጉመው የሚሰጡት ውሳኔ ስነ ስርዓታዊ ነው ሊባል የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍትሐብሔር ስነ ስርዓት ሕግ ቁጥር 133 (3)		ወ/ሮ ዘምዘም መኮነን		
319	22	በቀድሞ ክርክር ጊዜ በግልጽ ዳኝነት ተጠይቆበት በዝምታ የታለፈ ጉዳይ በሌላ ጊዜ የክስ እና የክርክር ምክንያት ሊሆን አይችልም ማለት እንጂ ፍ/ቤቶች በተከራካሪ ወገኖች በግልጽ ዳኝነት የተጠየቀበትን ጉዳይ በዝምታ ማለፍ የማይችሉ ስለመሆኑ፣ የፍ/ስ/ስ/ሕ ቁጥር 5 (3)፣ 182 (1)	131950	ወ/ሮ የሺመቤት ገ/ፃዲቅ እና ወ/ሮ ፋንታዬ ሽጉልቱ	መስከረም 30/2010ዓ/ም	144
320	23	አንድ ውል አይፈርስም ተብል ከተወሰነ በኋላ በተደረገው ውል መነሻነት የወጣ ወጪ ካለ በማጣራት በዚያው መዝገብ ላይ መወሰን የሚገባው እንጂ በሌላ መዝገብ አዲስ ክስ ቀርቦና እንዲከራከሩበት መወሰን ለተራዘመ የክርክር ሂደት ስለሚጋብዝ በዚህ መነሻነት መዝገቡን መዝጋት ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣	139187	አቶ መስፍን ዘርዓብሩክ እና እነ የወርቅዉሃ አለማየሁ	ግንቦት 30/2010ዓ/ም	246
321	23	ለአንድ ጉዳይ ለምስክርነት የተቆጠረ ሰው በፍርድ ቤት ጥሪ መሠረት ቀርቦ የመመስከር ግዴታ ያለበት ሲሆን ምስክሩ ሊቀርብ ካልቻለም ፍርድ ቤቱ ተገቢ መስል በታየው መንገድ ትእዛዝ በመስጠት ምስክሩ በሕግ አግባብ ተገድ ወይም ታስሮ እንዲቀርብ በማዘዝ ምስክርነቱን በመስማትና ተገቢ ነው ካለም በሌላ ማስረጃም ጭምር በማጣራት የቀረበለት ጉዳይ ላይ ተገቢውን ዳኝነት ሊሰጥ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 116፣ 118(2)(ለ)	153610	ወ/ሮ ፈይዛ ከሚል እና አቶ አብዱ አህመድ	መስከረም 25/2011ዓ/ም	284
322	24	ፍ/ቤቶች የፍ/ቤቱን የስራ ቋንቋ የማይችለ ተከሳሾች በቀረቡላቸው ጊዜ አስተርጓሚ በመመደብ ክሱ በሚገባቸው ቋንቋ በዝርዝር የመንገር እና በጠበቃ ታግዘው የመከራከር መብት እንዳላቸው፣ ጠበቃ ለማቆም የሚያስችል ዓቅም ከሌላቸው በመንግሥት ወጪ ጠበቃ የማግኘት መብት እንዳላቸው የመንገር ሀላፊነት ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የኢ.ፋ.ዴ.ሪ ሕገ መንግሥት አንቀጽ አንቀጽ 9/4 እና 13(1)(2)፣ 20 የሲቪል እና የፕለቲካ መብት አንቀጽ 14	160916	አቶ በጃ በየነ እና የኦሮሚያ ጠቅላይ ዓቃቤ ሕግ	ታሕሣሥ 30/2011ዓ/ም	2
323	24	ተከራካሪ ወገኖች የሚያቀርቡትን ክርክር በቅን ልቦና እና እውነትነት ባለው ማስረጃ የማይከራከሩ በሆነ ጊዜ ፍ/ቤቶች የቀረበላቸው ነገር እውነት መሆኑን ባልተረደ እና ፍፁም ድብቅ በሆነባቸው ጊዜ እውነት ላይ ለመድረስ በሀሰተኛ ማስረጃ እና በሃሰተኛ ተከራካሪዎች ቅን ልቦና መጉደል ምክንያት እውነትን የያዙ ሰዎች ላይ ያልተገባ ፍርድ እንዳይሠጥ ተገቢውን ማጣራት በማድረግ ትክክለኛ ነው ያሉትን ውሣኔ መስጠት ያለባቸው ስለመሆኑ፣	168094	አቶ ምስጋናው አሰጌ እና እነ አቶ አይናዱስ አሰጌ	ታህሳስ 22/2012ዓ/ም	47

324	24	አንድን ክስ በመጀመሪያ መቃወሚያ ዉድቅ በማድረግ የተሰጠን ዉሳኔ ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት ከሻረው በኋላ የስር ፍርድ ቤት በፍሬ ጉዳዩ ላይ ተገቢዉን እንዲወስን መመለስ ሲገባው ያን ሳያደርግ ፍሬ ጉዳዩን በተመለከተ ይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት ራሱ የሚሰጠዉ ዉሳኔ ማስረጃን መዝኖ ፍሬ ነገርን ከማረጋገጥ ጋር በተያያዘ ሊፈጠር የሚችለዉን ስህተት ለማሰረም ይግባኝ የማቅረብ መብትን ከማስፋት አንፃር ታይቶ ተፈፃሚነት ሊኖረዉ የሚገባውን የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ አንቀፅ 341 ድንጋጌን ትክክለኛ አፈፃፀም ያልተከተለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ አንቀፅ 341	163166	አቶ ሙስጠፋ መሐመድ እና አቶ ናስር ኢሳ	ግንቦት 30/2011ዓ/ም	58
325	24	ለአንድ ክስ መሻሻል ወይም ለክርክሩ መለወጥ ቀደም ሲል የቀረበን የክስ ምክንያት በሌላ የክስ ምክንያት በመቀየር ለመሟገት ማቅረብ ነገሩን ይበልጥ የሚያብራራ ወይም ትክክለኛ ፍትህ ለመስጠት የሚረዳ ነው በሚል ክስ እንዲሻሻል የሚፈቀድበት የህግ ምክንያት ስላለመኖሩ፣ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 91/1/2/	161736	አቶ ተጫነ ካሳ እና እነ አቶ ባህረ ሀፌቱ	ግንቦት 29/2011ዓ/ም	61
326	24	አንድ የውርስ ንብረት ክፍፍል ጥያቄ ድርሻን መሰረት በማድረግ የቀረበ ሲሆን አመልካቹ በድርሻው ተመስርቶ ዳኝነት እስከጠየቀ ድረስ ከድርሻው ውጪ ያለውን ግምት መሰረት አድርጎ ዳኝነት እንዲከፍል የሚደረግበት የህግ አግባብ ስላለመኖሩ እና የውርስ ንብረቱ ጠቅላላ ግምት የፍርድ ቤቱን የስረ ነገር ስልጣን ለመወሰን የግድ የሚባልበት የሕግ መሰረት የሌለ ስለመሆኑ፣ በአዋጅ ቁጥር 25/88 አንቀጽ 14 በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 17 እና 225	167589	ወ/ሮ ጽጌ ታደሰ እና እነ ወ/ሮ አልማዛ ሳህላ	ግንቦት 16/2011ዓ/ም	102
327	25	የፍትሐብሔር ክርክር ተከራካሪን የተከተለ (party doctrine) ሲሆን አቤቱታ የቀረበለት የዳኝነት ነክ አካልም ውሳኔው መመስረት ያለበት ተከራካሪውን አስመልክቶ የተጣሱ መብቶችን በማረም፣ አቤቱታውን በመመርመርና አመልካች በጠየቀው መብት ልክ/ዳኝነት ላይ ስለመሆኑ፣	192823	አቶ ፀጋይ ተስፋይ እና የኢ.ፌ.ድ.ሪ ብረታ ብረት ኢንደስትሪ ልማት ኢንስቲትዩት	ጥቅምት 23/2013ዓ/ም	63
		3.1.5.3 ወጪና ኪሳራ				
328	4	የወጪና ኪሣራ አወሳሰን - በክስ ምክንያት ለሚከፈለው ማነኛውም ወጪና ኪሳራ የሚከፍለውን ወገን የወጪውን እና ኪሳራውን ልክ የሚከፈልበት የሃብት ምንጭ የአከፋፈሉ ሁኔታ ፍርድ ቤቱ ትክክል መስሎ የሚገምተውን ሁኔታ እንዲሰጥ መብት (ዲስክሬሽን) ያለው ስለመሆኑ፣ ወጪና ኪሳራ የመክፈል ዓላማውም ረቺ ወገን በክርክሩ ምክንያት ያወጣውን ወጪ ተረቺ እንዲሸፍን ብቻ እንጂ ተረቺ ለመቅጣት አለመሆኑ፣	22260	የጎንደር ከ/አ/ጽ/ቤት እና እነ ወ/ሮ ገደሪፍ ውብነህ (3)	መጋቢት 18/1999ዓ/ም	56

		የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 462-464				
329	12	ከሳሽ የሆነ ወገን ያቀረበው ክስ ውድቅ በተደረገበት ሁኔታ ተከሳሽ የዳኝነት ክፍያውን ለከሳሽ እንዲከፍል የሚደረግበት የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 215፣ 462	46281	ወ/ሮ አበባዬ አቢ እና ይገረም ፈዬ	ታህሳስ 28/2003ዓ/ም	320
330	14	የወጪና ኪሣራ ክፍያ ጉዳይ ሊስተናገድ ሊወሰን የሚገባው በዋናው ጉዳይ ፍርድ (ውሣኔ) በተሰጠበት መዝገብ ስለመሆኑ፣ ወጪና ኪሣራ ክፍያን በተመለከተ ማን መክፈል እንዳለበት በዋናው ጉዳይ ላይ ተለይቶ ከተወሰነ በኋላ ምን ያህል መከፈል እንዳለበት በተመለከተ ደግሞ ዋናው ፍርድ ባረፈበት መዝገብ የወጪና ኪሣራ ዝርዝር ቀርቦ ሌላኛው ተከራካሪ ወገን ስለቀረበው የወጪና ኪሣራ አስፈላጊነት ስለመጠኑ እና በእርግጥም ወጪና ኪሣራ ስለመውጣቱ በተመለከተ የበኩሉን ክርክር ካቀረበ በኋላ የወጪና ኪሣራ ልኩ ሊወሰን የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 183፣ 378፣ 462-464	83701	የገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን ድሬዳዋ ቅ/ጽ/ቤት እና ወ/ሮ ህንደያ እንድሪስ ወኪል አብዲ ዓሊ	ጥር 27/2005ዓ/ም	129
331	15	ከወጪና ኪሣራ አወሣሠን ጋር በተገናኘ ከቅን ልቦና ውጪ ለክርክር የተዳረገ ወገን የክርከሩ ረቺ መሆኑ እስከታወቀ ድረስ ቅን ልቦና ከሌላው ወገን በክርክሩ ምክንያት ያወጣውን ወጪ እንዲተካለት በሚል ውሣኔ ሊሰጥ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የወጪና ኪሣራ ጥያቄን አስመልክቶ ፍ/ቤቶች በመጠኑ ላይ ለመወሰን በህግ ስልጣን የተሰጣቸው ስለመሆኑና ረቺ የሆነ ወገን ሁል ግዜ ወጪና ኪሣራ እንዲተካለት ሊወሰን ይገባል ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 462-464	91103	ዩቴክ/ኮንስትራክሽን ኃ.የተ.የ/ማ እና እነ የአቶ ፉአድ መሃመድ (2)	ታህሳስ 16/2006ዓ/ም	188
332	18	አንድ ሰራተኛ ለአሠሪው በሥራ ክርክር ምክንያት ያወጣውን ወጭና ኪሳራ የመክፈል ግዴታ የሚጣልበት በክርክሩ ተረቺ በመሆኑ ምክንያት ብቻ ሳይሆን ሠራተኛው በአሠሪው ላይ ያቀረበው ክስ ሀሰተኛና በተጭበረበረ ማስረጃ ላይ የተመሰረተ ሆኖ ሲገኝ ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍትሐ ብሔር ሥነ ስርዓት ህግ ቁጥር 463 ፣465 (1) አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 161 **(በአሰሪና ሰራተኛ ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሜ የተቀመጠ)**	109055	አቶ ጌትነት ከበደ እና ሃያት ሜዲካል ከሌጅ	ሐምሌ 29/2007ዓ/ም	60
333	18	በወጪና ኪሳራ ጉዳይ በተሰጠ ውሳኔ ላይ በይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት የሚሰጠው ውሳኔ የመጨረሻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ቁ 466	98593	አቶ ክንፈ ወልደሰንበት እና እነ ስለሺ በቀለ (2)	ሓምሌ 28/2007ዓ/ም	96

		3.1.6 ይግባኝ				
		3.1.6.1 ይርጋ ጊዜ				
334	8	**የይግባኝ ማመልከቻ ማቅረቢያ ጊዜው** ያለፈበት ተከራካሪ ወገን የሚያቀርበው የማስፈቀጃ ማመልከቻ በበቂ ምክንያት የተደገፈ መሆን/አለመሆኑን ፍ/ቤቶች በጥሞና መመርመር ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 326(1)	38145	ወ/ሮ አያልነሽ ዘገየ እና አቶ ተስፋዬ ደምሴ	ሰኔ 30/2001ዓ/ም	86
335	12	በህግ የተቀመጠው **የይግባኝ ማቅረቢያ ጊዜ** ካለፈ በኋላ የይግባኝ አቤቱታ ለማቅረብ እንዲፈቀድ የሚቀርብ አቤቱታ ሊስተናገድ የሚችልበት አግባብ፣ ይግባኙ በጊዜው ሊቀርብ ያልቻለው የባለጉዳዩ ጠበቃ፣ ነገ-ረፈጅ ወይም ወኪል የሆነው ሰው ባለመቅረቡ ወይም ከነዚህ ሰዎች ጋር በተያያዘ በተከሰተ ጉድለት መሆኑ ከታወቀ የማስፈቀጃ አቤቱታው በበቂ ምክንያት የተደረገ ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 326/2/ እና /1/፣ 323/2/፣ 325	57360	አፍሪካ ኢንሹራንስ አ.ማ እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	ሐምሌ 15/2003ዓ/ም	369
336	12	በፍ/ቤት በተሰጠ ፍርድ ላይ **የይግባኝ** አቤቱታ ለማቅረብ የተቀመጠው የሥነ-ሥርዓት ድንጋጌ ተግባራዊ ሊሆን የሚችልበትና **የቀን አቆጣጠር ስሌት** ተፈፃሚ የሚደረግበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 323/2/	59085	ወ/ሮ ብርሃኔ አዱላ እና ግርማ አብዲሳ	መጋቢት 05/2003ዓ/ም	410
337	13	**ግዜው ያለፈበት የይግባኝ አቤቱታን** ማስፈቀጃ በመቀበል ፍርድ ከተሰጠ በኋላ በበላይ ፍ/ቤት በተካሄደ ክርክር የማስፈቀጃ አቤቱታው ተቀባይነት ማግኘቱ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ ውሣኔ የተሰጠ እንደሆነ የስር ፍ/ቤት በዋናው ጉዳይ ላይ የሚሰጠው ፍርድ ተፈፃሚነት የማይኖረው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 325፣ 326፣ 349	74785	አፍሪካ ኢንሹራንስ ኩባንያ አ/ማ እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	ሐምሌ 03/2004ዓ/ም	27
338	15	በፍ/ብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ የተመለከተው **60 ቀን የይግባኝ ማቅረቢያ ግዜ** ታሳቢ የሚያደርገው እና ተፈፃሚ የሚሆነው ተከራካሪ ወገኖች ባሉበት ውሣኔ መሰጠቱን ወይም ለውሣኔ የሚያበቃ ክርክር የተደረገ መሆኑን ተረድተው ቀርበው ለመከታተልና የዳኝነቱን ውጤት ለመስማትና ለማወቅ ያልፈለጉትን ወይም ደግሞ የተከራካሪዎችን የመደመጥ መብት ማክበር ይቻል ዘንድ በህጉ በተዘረጋው ሥርዓት መሠረት በአግባቡ ጥሪ ተደርጐላቸው በጥሪው መሠረት ክርክራቸውን በአግባቡ ለመምራት ባልቻሉ ወገኖች ላይ ስለመሆኑ፣	87190	ቄስ ዳንኤል አርኬ እና የኮልፌ ወንጌላዊት ቤተክርስቲያን መካነ ኢየሱስ	መስከረም 21/2006ዓ/ም	164

339	20	የሰበር አቤቱታ በህጉ በተቀመጠው **የጊዜ ገደብ** ውስጥ ከአቅም በላይ በሆነ ምክንያት ሳይቀርብ ጊዜው ካለፈ የሰበር አቤቱታ ከመቅረቡ በፊት የይግባኝ ማስፈቀጃ ማመልከቻ መቅረብ ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 25/88 አንቀፅ 22(4) እና ፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 324	101277	የመን/ቤቶች ኤጀንሲ እና ሚ/ር አቤንቻንድ ፖፖትላል	መስከረም 23/2009ዓ/ም	81
340	23	**ይግባኝ የማቅረቢያ የመጨረሻ ቀን** የመንግስት ስራ ዝግ በሆነበት ቀን ላይ ያረፈ ሲሆንና በቀጣዩ የሥራ ቀን ይግባኙ ተዘጋጅቶ ሲቀርብ ይግባኙ እንዲከፈት መፍቀድ ሥነ-ሥርዓታዊ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ 1862 ፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 323/2፣ 326	152845	አቶ መሀመድ ሙሀዱን እና ዘምዘም አሉ	መስከረም 21/2011ዓ/ም	274
341	25	ያለፈበት ይግባኝ/የሰበር አቤቱታ/ ቀርቦ እንዲታይለት አቤቱታ የሚያቀርብ ሰው ከአቤቱታው ጋር **ጊዜው ሊያልፍ የቻለበትን** ምክንያት የሚገልፁ ማስረጃዎቹን ማቅረብና እነኚህ ማስረጃዎቹም ይግባኙ/የሰበር አቤቱታው/ በተወሰነው ጊዜ ውስጥ ያልቀረበበትን ምክንያት የሚገልፁ እና ውሳኔም እንዲሰጥበት በቂ ሆነው መገኘት ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ስ/ስ/ህ/ቁ 352 እና የተሻሻለው የኦሮሚያ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ፍርድ ቤቶች ማቋቋሚያ አዋጅ ቁጥር 216/2011 አንቀፅ 27(2)	184388	አቶ በዳዴ ኤጄርሳ እና አቶ በከና ጉርሙ	መጋቢት 29/2013ዓ/ም	36
		3.1.6.2 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
342	2	ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት በተከራካሪ ወገኖች ባይቀርብለትም ተገቢ በሆነ ጊዜ ማንኛውም ዓይነት ሰነድ ወይም ምስክር ወይም ሌላ አይነት ማስረጃ በተጨማሪ እንዲቀርብለት መስጠት ስላለበት ትዕዛዝ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 182(2) 342፣ 345(1-ለ)	13223	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና አቶ አስፋው አበበ	ጥቅምት 9/1998ዓ/ም	3
343	5	ተከሳሽ የሆነ ወገን ካቀረባቸው የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያዎች መካከል ፍ/ቤቱ አንዱን ብቻ መሠረት በማድረግና ሌሎቹ ላይ ብይን ሣይሰጥ ክሱን ውድቅ ያደረገው እንደሆነ ብይን ባልተሰጠባቸው መቃወሚያዎች ላይ ይግባኝ ማቅረብ የማይጠበቅበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 244፣ 341	31490	የኪራይ ቤቶች ኤጀንሲ እና ሴርኮ እስራኤላዊያን	ሚያዝያ 2/2000ዓ/ም	322
344	6	የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያ ጋር በተያያዘ በሚሰጥ ብይን ላይ ፍ/ቤቱ በሥረ-ነገር ረገድ የመጨረሻ ውሣኔ ሣይሰጥ የይግባኝ አቤቱታ ለማቅረብ የማይቻል ስለመሆኑ፣	19142	አቶ መላኩ ማሞ እና እነ ፈለቀች ማሞ (3)	ጥቅምት 26/2000ዓ/ም	11

		የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 320 (3)				
345	6	ዳኝነት ሣይከፈል በነፃ ክስ እንዳቀርብ ይፈቀድልኝ በሚል አቤቱታ አቅርቦ ጥያቄው በፍ/ቤት ትዕዛዝ/ውሣኔ ውድቅ የተደረገበት ተከራካሪ ይግባኝ የማቅረብ መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 320(1) እና (3)	23744	አቶ በቀለ በድዬ እና እነ ወጋገን ባንክ አዋሳ ቅርንጫፍ	ሐምሌ 26/1999ዓ/ም	49
346	6	ተከሳሽ በራሱ ችልተኝነት በታችኛው ፍርድ ቤት መከራከሪያ ሊያደርጋቸው የሚገቡ ነጥቦችን በስር ፍርድ ቤት ባላነሳበት ሁኔታ ይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት በራሱ አነሳሽነት አንስቶ ውሣኔ መስጠት የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 328(2) እና 182(2)	25026	ወ/ሮ ሁዳ መሐመድ እና ሃጂ አህመድ አህመዲን	ግንቦት 14/2000ዓ/ም	66
347	7	በጣልቃ ገብነት ተሳታፊ ሆኖ የፍርድ ተጠቃሚ የሆነ ወገን ዋና ተከራካሪ ከሆኑት ወገኖች መካከል በአንዱ አነሣሽነት ጉዳዩ በይግባኝ በሚታይበት ጊዜ በሥር ፍርድ ተጠቃሚ የሆነው ጣልቃ ገብ ባልተጠራበት ሁኔታ የሚሰጥ ውሣኔ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 40/5/"ን" የሚፃረር ስለመሆኑ፣	23024	ወ/ሮ ፋጤ በሽር (2) እና የኪራይ ቤቶች ኤጀንሲ	ሐምሌ 24/1999ዓ/ም	59
348	8	ተከራካሪ ወገኖች የይግባኝ መብታቸውን አስቀርተዋል /ትተዋል/ ለማለት የሚቻለው የነገሩን አካባቢያዊ ሁኔታ ሙሉ በሙሉ በተረዱበት ደረጃ እርስ በርሳቸው ስምምነት ባደረጉ ጊዜ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 350(1) እና (2)	37678	ድራጋዶስ ጄ ኤንድ ፒ.ጆይንት ቬንቸር እና ሳባ ኮንስትራክሽን ማህበር	ህዳር 18/2001ዓ/ም	23
349	8	በሥር ፍ/ቤት ዳኝነት ያልተጠየቀበት ጉዳይ በይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት ታይቶ ሊወሰን የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 348(1)፣ 182(2)	37762	ገወኔ ኢንተርኝራይዝ ማህበር እና አቶ የሱፍ ይማም	ታህሣሥ 9/2001ዓ/ም	26
350	8	በሥር ፍ/ቤት ያልተነሣን ክርክር መሠረት በማድረግ ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት የሚሰጠው ውሣኔ አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 329(1)፣ 182(2)	37761	ገብረመስቀል ንጉሴ እና አዲስ ልብስ ስፌት አ.ማ	ሚያዝያ 20/2001ዓ/ም	73
351	8	በአንድ ፍ/ቤት የተሰጠን ፍርድ በይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት መለወጥ ወይም መሻሻል ተከትሎ ማናቸውም ተከራካሪ ወገኖች ፍርዱ ከመሰጠቱ በፊት ወደነበሩበት እንዲመለሱ የሚሰጥ ትዕዛዝ ያለውን ነባራዊ ሁኔታ በማገናዘብ እንጂ የግድ የሚሰጥ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 349(1)	37741	አቶ መኮንን ዘውዴ እና እነ አቶ ተሾመ ሽፈራው (ሦስት ሰዎች)	ሰኔ 4/2001ዓ/ም	80

352	8	ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤቶች የሥር ፍ/ቤት የሰጠውን ውሣኔ በአግባቡ ሳይመረምሩ እና ለውሣኔያቸው በቂ ምክንያት ሣይሰጡ መሻር የማይችሉ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 182(1)	38844	የአ/አ/መ/ባለሥልጣን እና ጋድ ቢዝነስ/ማ	ሰኔ 25/2001ዓ/ም	90
353	9	ዳኝነት በድጋሚ እንዲታይ በሚል የሚቀርብ አቤቱታ ላይ በተሰጠ ትእዛዝ/ብይን ላይ የይግባኝ አቤቱታ ለማቅረብ የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 6(3)(4)	42871	የቀድሞ ወረዳ 07 ቀበሌ 32 አስተዳደር ጽ/ቤት እና ወ/ሮ ጆሮ ዋቅጅራ	ጥር 12/2002ዓ/ም	315
354	9	ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት የሥር ፍ/ቤትን ውሣኔ በመሻር በዋናው ጉዳይ ላይ የራሱን ውሣኔ ካሣለፈና የበላይ የሆነ ፍ/ቤት ደግሞ የይግባኝ ውሳኔውን ባለመቀበል የሥር ፍ/ቤትን ውሣኔ በደፈናው በማፅናት የሚሰጠው ውሣኔ የተከራካሪ ወገን የይግባኝ መብት የሚያጣብብና የሥነ-ሥርዓት ህግ ደንብን የሚጥስ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 341፣ 342፣ 343	44545	ክፍሉ መሓሪ እና በላይ ከመላ	መጋቢት 7/2002ዓ/ም	326
355	9	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 208 መሠረት በሥር ፍ/ቤት የተደረገ እርማትን መነሻ በማድረግ የይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት አስቀድሞ የሰጠውን ውሣኔ ለመለወጥ የሚያስችለው የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ 208፣ 209፣ 320(1)፣ 348(1)	44931	ወ/ሮ ሰዓዳ ኢድሪስ እና አቶ ረሺድ ቡባ	መጋቢት 20/2002ዓ/ም	337
356	9	የሥር ፍ/ቤት በመቃወሚያ ላይ የሰጠውን ውሣኔ የሚለውጥ ውሣኔ በይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት የተሰጠ እንደሆነ በግራ ቀኝ ወገኖችን በኩል የሚቀርቡ የፍሬ ነገር ክርክሮችንና ማስረጃ በአግባቡ ለመስማት ብሎም የተከራካሪዎችን ይግባኝ መብት ላለማጣበብ ሲባል ጉዳዩ ወደ ሥር ፍ/ቤት መመለስ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 341(1)	43331	አቶ ገመቹ ቡቻላ እና አቶ በቀለ ኩማ (ቡቻላ)	ሐምሌ 19/2002ዓ/ም	370
357	12	የበላይ ፍርድ ቤት የስር ፍ/ቤትን ውሣኔ ሊሽር የሚችለው ህጋዊና በቂ ምክንያት ሲኖረው ብቻ ስለመሆኑ፣ በሥር ፍርድ ቤት የተረጋገጡትን ፍሬ ነገሮች የበላይ ፍርድ ቤት ውድቅ ለማድረግ የሚችለው የማይቀበልበትን ምክንያት በውሣኔው ላይ በግልጽ በማስፈር እንጂ በደፈናው "በተገቢው አልተረጋገጡም" የሚል ምክንያት በመስጠት ብቻ ስላለመሆኑና በዚህ መልክ የሥር ፍ/ቤት ውሣኔን በመሻር የሚሰጥ ፍርድ አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ቁ 341 እና ተከታዮቹ	58540	ኪድስ ሊንክ ኢንተርናሽናል እና ሲስተር ገነት ወንድሙ	ጥር 27/2003ዓ/ም	326

358	12	በህግ /ፍርድ/ ኃይል የተወሰደ ንብረት ሊመለስ የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 349/1/	44238	አቶ ማሞ ደምሴ (3) እና እነ አያሌው ገ/ሄር (3)	ጥር 09/2003ዓ/ም	393
359	12	ክስ የቀረበበት ጉዳይ ለቃል ክርክር /ለመስማት/ በተቀጠረበት ዕለት ከሳሽ የሆነ ወገን በመቅረቱ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 73 መሰረት የተዘጋ መዝገብን መነሻ በማድረግ በቀጥታ ይግባኝ ለማቅረብ የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 73፣ 74/2/	58487	ወ/ሮ አባይነሽ ገ/ህይወት እና ወ/ሮ እታገኝ ደሳለኝ	መጋቢት 22/2003ዓ/ም	407
360	13	በሥር ፍ/ቤት ቀርቦ የተሰጠ ውሣኔ ለይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት ቀርቦ በተወሰነ መልኩ ተሻሽሎ መወሰኑ በጉዳዩ ቅር የተሰኘ ወገን ውሣኔውን አስመልክቶ ለሰበር ችሎት የሚያቀርበው አቤቱታ የመጨረሻ ፍርድ ያልተሰጠበት ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የትግራይ ብ/ክ/መ/ አዋጅ ቁ 93/97 አንቀፅ 30(2)(ሀ) አዋጅ ቁ 49/94 አንቀፅ 16(ለ) እና 17	61480	አቶ ገ/ሔር ከበደ እና ሠላማዊት ወ/ገብርኤል	ጥቅምት 22/2004ዓ/ም	2
361	13	የበታች ፍርድ ቤቶች ውሣኔ በሰበር ችሎት የተሻረ ሲሆን በውሣኔው መብቱ የተነካ ወገን በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358 መሰረት ለሰበር ችሎት መቃወሚያ ማቅረብ የማይችል ስለመሆኑ፣ መብታቸው የተነካ ወገኖች ሊስተናገዱ ስለሚችሉበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358 የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 80(3)(ሀ) አዋጅ ቁ 25/88 አንቀጽ 10	31264	ወ/ሮ እመቤት መኰንን እና ወረዳ 20 ቀ. 29 አ/ጽ/ቤት ተቃዋሚ አቶ አይናዲስ ገዳሙ	ህዳር 06/2004ዓ/ም	5
362	13	በበላይ ፍ/ቤት ትዕዛዝ አንድን በነጥብ ወደ ሥር ፍ/ቤት የተመለሰ ጉዳይ አይቶ እልባት እንዲሰጥበት የተላለፈለት ፍ/ቤት የተመለሰውን ጉዳይ የበላይ ፍ/ቤት የሰጠውን ፍርድ መሠረት በማድረግ በአግባቡ ውሣኔ ለመስጠት ተገቢውን ጥረት ማድረግ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 343(1)	72189	አቶ ካሳዬ ያደቴ እና ሲኞር ፍራንችስኮ ቬንሲያ	ሰኔ 18/2004ዓ/ም	20
363	15	የኑዛዜ ህጋዊነት ጋር በተያያዘ በተካሄደ ክርክር ተሣታፊ ሆኖ ተቀባይነት ያጣና ኑዛዜው በፍርድ ቤት የፀደቀበት ሰው በሌላ ጊዜ የኑዛዜውን ህጋዊነት አስመልክቶ በመቃወሚያነት የሚያቀርበው ክርክር ወይም አዲስ ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት በቀረበለት ጉዳይ ላይ ዳኝነት መስጠት የሚገባው በስርዓቱ መሠረት የቀረበለትን የይግባኝ አቤቱታ መሠረት በማድረግ እንጂ ቀድሞ ስልጣን ባለው ፍ/ቤት የተሰጠ ውሣኔ ተገቢ አልነበረም በሚል ምክንያት ስላለመሆኑ፣	85102	አቶ ሰንደቁ አበበ እና አቶ ሐብታሙ ቃበቶ	መስከረም 21/2006ዓ/ም	168

		የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5፣ 212 የፍ/ብ/ህ/ቁ 881				
364	15	አንድ ፍርድ ቤት ክርክርን በሚሰማበት ወቅት የሚሰጠው ጊዜያዊ አገልግሎት ያለው ትዕዛዝ (Interlocutory order) ላይ በመነጠል ክርክር የሚካሄድበት ዋናው ጉዳይ ላይ ውሣኔ ከመስጠቱ በፊት ይግባኝ ሊቀርብበት የሚችለው የተሰጠው ትእዛዝ በባህሪው የሰውን መታሰር ወይም የንብረት ማስተላለፍን ወይም ስም ማዞርን ጉዳይ በተመለከተ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 320(3) እና (4)	89893	ኮንቴክ ቢዝነስ ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና አቶ ወልዱ ህሉፍ	መስከረም 24/2005ዓ/ም	207
365	15	የዳግም ዳኝነት (Review of Judgement) ዓይነተኛ ዓላማ ተገቢ ሁኔታዎችና ፍሬ ነገሮች ተሟልተው መገኘታቸው ሲረጋገጥ በሀሰተኛ ማስረጃ፣ በመደለያና በመሰል ወንጀል ጠቀስ ድርጊቶች ምክንያት የተዛነፈን ፍትህ ወደ ነበረበት መመለስ ስለመሆኑ፣ የዳግም ዳኝነት ጥያቄ (አቤቱታ) ፍሬ ነገርን የማጣራትና ማስረጃን የመመዘን ተግባራት የሚከናወንበት በመሆኑ ጥያቄው ለሰበር ችሎት በቀረበ ጊዜ ችሎት አቤቱታውን ፍሬ ነገር የማጣራትና ማስረጃ የመመዘን ስልጣን ላላቸው የስር ፍ/ቤቶች ሊመራውና ሊያስተላልፈው በሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 6(1)(ሀ)(ለ) አዋጅ ቁ. 25/88 አንቀጽ	93137	ወ/ሮ ብጥር ታገለ እና ወ/ሮ አገር ተሰማ	የካቲት 11/2006ዓ/ም	231
366	16	አንድ ክስ እንደቀረበ የሚቆጠረው ክስ የቀረበበት ጽሁፍ በፍ/ቤት በቀረበ ጊዜ በመሆኑ፣ የመስቀለኛ ይግባኝ ክርክር ስለሚመራበት የህግ አግባብ፣ በተከራካሪ ወገኖች መካከል የሚቀርብን መስቀለኛ ይግባኝን በተመለከተ በህግ በግልፅ የተቀመጠ ድንጋጌ ባለመኖሩ ምክንያት በመደበኛነት የተቀመጡት የስነ ስርዓት ድንጋጌዎች ተፈፃሚ መሆን ያለባቸው ስለመሆኑ፣ መልስ ሠጪው ወገን የሚያቀርበው ይግባኝ ማመልከቻ ግልባጭ ለይግባኝ እንዲደርስ ሊደረግ የሚቻለው ይግባኙ ያልተሰረዘ ከሆነ ብቻ ስለመሆኑ፣ በፍ/ብ/ስ/ስ/ሕ/ቁ 213(1)፣ 337፣ 338፣ 340(2)	92043	ቱሌን ዩኒቨርሲቲ አሲስታንስ ፕሮግራም ኢትዮጵያ እና ዶ/ር ዮዲት አብርሃም	መጋቢት 22/2006ዓ/ም	2

367	16	በተከራካሪ ወገኖች በአንድ የመጨረሻ ውሳኔ ላይ የእርማት አቤቱታ ሊቀርብ የሚችለው ውሳኔ ያረፈበት ነጥብ ላይ ብቻ ስለመሆኑ፣ ፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 208	95649	ወ/ሮ ኢትዮጵያ ንጉሴ እና አዲስ ጡብ ማምረቻ	ሚያዝያ 6/2006ዓ/ም	20
368	16	በአንድ ክርክር ሂደት ወደ ክርክሩ እንዲገባ የተደረገ ተከራካሪ ወገን ጉዳዩን የፌዴራል የሚያደርገው የነበረ ሁኖ እያለ ክሱን በመጀመሪያ ደረጃ የተመለከተው ፍርድ ቤት ስልጣን ሳይኖረው ስረ ነገሩን አስተናግዶ ዳኝነት ከሰጠ በኋላ ይኼው ተከራካሪ ወገን በይግባኝ ደረጃ በነበረው ክርክር የተሠጠውን ዳኝነት ተቀብሎ ከወጣ በኋላ በሌሎች ጉዳዩን የፌዴራል ሊያደርጉ በማይችሉ ተከራካሪ ወገኞች መካከል የተሰጠው ውሳኔ ከመነሻውም የፌዴራል ጉዳይ ነው ብሎ መወሰን አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 43(1) አዋጅ ቁ 25/88	95033	አቶ ስንታየሁ ተፈሪ እና ወ/ሮ ማርታ በቀለ	መጋቢት 25/2006ዓ/ም	50
369	16	ይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት በሚሰጠው የፍርድ ውሳኔ የመጀመሪያውን ደረጃ ፍርድ ቤት ፍርድን ካሻሻለው ወይም የለወጠው እንደሆነ በትችቱ ላይ ለይግባኝ ባዩ የሚገባውን ዳኝነት ዘርዝሮ መግለፅ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ስ/ስ/ህ/ቁ 182(1)፣ 348(1)	92903	ወ/ሮ ስላስ ረዳ እና እነ ለተሚካኤል ገ/ሐዋሪያት (2)	ሚያዝያ 24/2006ዓ/ም	57
370	17	በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 74(2) መሰረት ፍ/ቤቱ የተዘጋን የይግባኝ አቤቱታን እንደገና ስለሚያይበት አግባብ፣	94511	እነ ብዙ ሰንበታ (2) እና አቶ ታደሰ ሰንበታ	መስከም 30/2007ዓ/ም	13
371	17	አንድ ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት (ሰበር ሰሚ ችሎት) የሥር ፍ/ቤት ጉዳዮን አግባብነት ባላቸው ማስረጃዎች ሁሉ አጣርቶ እንዲወስን ብሎ አንድን ጉዳይ ሲመልስ ስለማስረጃ አቀራረብ በህጉ የተመለከቱትን ድንጋጌዎችን ሁሉ ባላገናዘበ መልኩ ማስረጃ ይቅረብ ማለት ስላለመሆኑ፣ ለአንድ ጉዳይ አግባብነት ያላቸው ማስረጃዎች መቅረብ ያለባቸው ለህጉ የተዘረጋውን ሥርዓት ጠብቀው ሊሆን የሚገባ ስለመሆኑና ተገቢውን የማስረጃ አቀራረብ ሥርዓት ሳይጠብቅ የሚቀርብ ማስረጃ ግን ዋጋ ሊሰጠው የማይገባና ውድቅ ሊደረግ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 137(3) እና 256	97217	አቶ ባከፋ አንለይ እና አቶ ቴዎድሮስ አንለይ	መጋቢት 16/2007ዓ/ም	21
372	17	ሌሎች ሰዎች በሚከራከሩበት መዝገብ ለክርክሩ መነሻ ከሆነው ንብረት ውስጥ በአንደኛው ወገን ጠያቂነት የታገደን ንብረት ሌላ ሶስተኛ ወገን ለሌላ እዳ አፈፃፀም ንብረቱን ሥለምንፈልገው በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 158 መሰረት የተሰጠው	101632	አቢሲኒያ ባንክ እና	መጋቢት 4/2007ዓ/ም	38

		የዕግድ ትዕዛዝ ይነሳልኝ ብሎ አቤቱታ አቅርቦ ዕግዱ ሊነሳ አይገባም ተብሎ በሚሰጠው ብይን ላይ ይግባኝ በሚጠየቅበት ወቅት ከስረ ነገር ውሳኔ በፊት ይግባኝ የሚባልበት አይደለም ሊባል የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 320(3)		ወ/ሮ ዘይቱ ከማል		
373	18	በወጪና ኪሳራ ጉዳይ በተሰጠ ውሳኔ ላይ በይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት የሚሰጠው ውሳኔ የመጨረሻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ቁ 466	98593	አቶ ክንፈ ወልደሰንበት እና እነ ስለሺ በቀለ (2)	ሓምሌ 28/2007ዓ/ም	96
374	19	በጊዝያዊ ትእዛዝ ላይ በሚሰጥ ብይን ቅር የተሰኘ አካል የስር ገነሩ ክርክር የመጨረሻ የፍርድ ውሳኔ እስካልተገኘ ድረስ ይግባኝ (የሰበር) አቤቱታ ሊቀርብ የማይችል ስለመሆኑ፣ ፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 320(3)	116209	የኢት/መን/ባለስልጣን እና ወ/ሮ ምፅላል ኣብርሃ	ለካቲት 28/2008ዓ/ም	79
375	20	የይግባኝ መዝገብ በድሀ ደንብ እንዲከፈት የሚቀርብ ጥያቄን ለመወሰን አመልካቹ ከአቅም በላይ በሆነ ምክንያት (ንብረት በመታገዱ፣ ገንዘብ ማንቀሳቀስ የማይችል እና የሚከፍለው ገንዘብ የሌለ እንደሆነ) ለዳኝነት የሚከፍለው ገንዘብ ያለው ወይም የሌለው መሆኑ መጣራት እና መረጋገጥ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 567 ፍ/ህ/ቁ 1793(ለ) ህገ መንግስት 37(1)	117754	ኣክሰስ ሪል እስቴት እና ጋቢ ኢንቨስትመንት ሃ/የተ/የግ/ማ	ሰኔ 08/2008ዓ/ም	66
376	21	አንድ ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት ከተከራካሪ ወገኖች አንዳቸው በስር ፍ/ቤት ውሳኔ ቅር በመሰኘት የይግባኝ አቤቱታ ሲያቀርቡለት በስር ፍ/ቤት የታዩ ሰነድችን ወይም መታየት የነበረባቸውን ሰነዶች አስቀርቦ ሳይመረምር በይግባኙ ላይ ውሳኔ፣ ፍርድ ወይም ትእዛዝ መስጠት የሌለበት ስለመሆኑ፣ ፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 145/1/	99474	እነ ወ/ሮ ሙለነሽ ደሬሳ እና እነ ወ/ሮ ማሚቱ ጌታቸው	ህዳር 30/2009ዓ/ም	78
377	21	በክርክር ተሳታፉ ያልሆነ ወገን በስር ፍርድ ቤት በተሰጠ እግድ ትእዛዝ የእግድ ትእዛዙን ለሰጠው ፍርድ ቤት የእግድ ይነሳ አቤቱታ ሳያቀርብ በቀጥታ ለይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ይግባኝ የሚያቀርብበት እና የእግድ ትእዛዙ ላይ ውሣኔ የሚያሰጥበት ስርዓት የሌለ ስለመሆኑ፣ በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 154፣ 158	123833	አቶ ለሜሳ ደገፈ እና የአዳማ ከ/ማዘጋጃ ቤት	መጋቢት 29/2009ዓ/ም	87
378	21	የሥር ፍ/ቤት በጭብጥነት ይዞ በአግባቡ ባጣራው ፍሬ ጉዳይ ላይ በይግባኝ ፍርድን የሚመለከተው ፍ/ቤት ያለበቂና ህጋዊ ምክንያት የተጣራውን ፍሬ ነገር በድጋሚ እንዲጣራ ወደ ሥር ፍ/ቤት መመለስ ተገቢ ስላለመሆኑ፣	127580	የኢ/መ/ባለስልጣን እና ዱኖ ኮንስትራክሽን	ሚያዚያ 26/2009ዓ/ም	100

		የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 136(1)፣ 343(1)		ኃ/የተ/የግ/ማህበር		
379	21	ሁለት ወይም ከሁለት በላይ የሆኑ ክሶች ወይም ይግባኞች መጣመር በነበረባቸው ሰዓት ሣይጣመሩ ቢቀሩና የግራ ቀኙን የተለያየ መብት በሚያጎናፅፍ ሁኔታ ቢወሰን እነዚህን ውሳኔዎች ተጣጥሞ እንዲፈፀሙ ማድረግ ተገቢ ሥለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 11	113613	በደቡብ ወል ዞን የለገሃዲ ገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ፅ/ቤት እና ሰለሞን አባይ ጠቅላለ ሥራ ተቋራጭ	ግንቦት 30/2009ዓ/ም	125
380	22	ይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት በተለይ ካልፈቀደ በቀር ይግባኝ ባይ በይግባኝ ማመልከቻ ላይ ዘርዝሮ ያልገለጸውን አዲስ ነገር በማንሳት ወይም መሠረት በማድረግ ለመከራከር የማይችል ስለመሆኑ፣ ይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት በይግባኝ ማመልከቻ ተዘርዝሮ ከተገለጸ ወይም ክርክር ከተነሳበት ውጭ በሆነ ነገር ፍርድመስጠት የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ ቁጥር 328/2/፣ 328/3/	137831	ወ/ሮ ለተብርሃን ያይንሸት እና አቶ የማነ በየነ	ህዳር 28/2010ዓ/ም	83
381	22	በአንድ ክርክር ውስጥ የከሳሾች ወይም የተከሳሾች ብዛት ከአንድ በላይ ሲሆንና ክርክሩም ከሳሾችን ወይም ተከሳሾችን በአንድ ዓይነት መልክ የሚመለከታቸው ሲሆን ከሳሾቹ ወይም ከተከሳሾቹ አንዱ በጠቅላላው ውሳኔ ላይ ይግባኝ ሲጠይቅና ይግባኙ የቀረበለት ፍርድ ቤት ፍርዱን በመለወጥ ያሻሻለው ወይም የለወጠው ወይም ያጸናው ፍርድ ይግባኙን ባላቀረቡት ከሳሾች ወይም ተከሳሾች ላይም በይግባኝ ደረጃም በቀረበው ጉዳዩ ከከሳሾቹ መካከል አንዱ ይግባኝ ጠይቆ የሚሰጠው ውሳኔ ሌሎችንም የሚያካትት ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ህግ ቁጥር 35 እና 331	139138	አቶ ኃይሉ ሂንጌ እና አመርቲ ነሼ የፊንጫኣ ሀይል መመንጫ ፕሮጀክት	ህዳር 20/2010ዓ/ም	108
382	23	አንድ ከሳሽ ክስ ሲያቀርብ ለክሱ ምክንያት የሆኑት ነገሮች በሙሉ አጠቃል ማቅረብ ሲችል ቀንሶ ባስቀረው ጉዳይ ላይ ድጋሚ ክስ ሊያቀርብ የማይችል ስለመሆኑ - ፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 216(3)፣ 218 አንድ ጉዳይ በፌ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 343 መሰረት ወደ ስር ፍ/ቤት ተመልሶ ፍሬ ነገሩ ውሳኔ ከተሰጠ በኋላ በመቃወሚያው ላይ አስቀድሞ በተሰጠ ብይን ላይ ተጠቃሎ የሚቀርብ **የሰበር አቤቱታ** ህጉን መሰረት ያደረገና ተቀባይነት ያለው ስለመሆኑ - የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 320(3) **(የፌ/ፍ/ቤቶችን አዋጅ እንደገና ለማሻሻል በወጣው አዋጅ ቁጥር 454/1997 አንቀጽ 2(1) በፌ/ጠ/ፌ/ቤት ሰበር ሰሚ ችልት ቀደም ሲል በሰ/መ/ቁ 90810፣ 76963፣ 125165 እና ላልችም በርካታ መዛግብት ተሰጥቶ የነበረው የህግ ትርጉም በዚህ መዝገብ ውሳኔ ተለውጧል)**	119851	እነ ወ/ሮ ሰፉያ መሀመዴ እና አቶ እንዴሪስ ጋሹ	መጋቢት 26/2011ዓ/ም	300

383	24	ተከራካሪ ወገኖች ጉዳያቸው በሽማግሌዎች እንዲታይ ወደውና ፈቅደው ከተስማሙ በኋላ ሽማግሌዎች የሰጡት ውሳኔ ባለበት ሁኔታ በሕጉ በተዘረጋው ሥርዓት ይግባኝ በመጠየቅ እንዲታረም ከማድረግ በስተቀር አዲስ ክስ ማቅረብ ተገቢ ስላለመሆኑ፣ በፍ/ሕ/ቁ 3325 የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 244/2-ረ/	161062	አቶ መህዱ ሽረፊ እና አቶ ሻፉ ሽረፊ	ታሕሳስ 26/2011ዓ/ም	7
384	24	አንድን ክርክር በመጀመሪያ ደረጃ ሲሰማ በነበረበት ፍርድ ቤት በከሳሽነትም ሆነ ተከሳሽነት ቁጥራቸው ከአንድ በላይ የሆኑ ተከራካሪዎች በቀረቡበት መዝገብ ላይ በሚሰጥ ውሳኔ ላይ እያንዳንዱ ተከራካሪ ወገን በተናጠል ይግባኝ ያቀረበ እንደሆነ በአንድ በይግባኝም ሆነ በሰበር ችሎት በቀረበ ጉዳይ ላይ በመዝገቡ ላይ ያልቀረቡት ቀድሞ የክርክሩ አካል የነበሩት አካላት በሌላ መዝገብ ላይ ቀርበው ከሆነ ተገቢ ማጣራት እና ክትትል ተደርጎ መዝገቦቹ ተጣምረው እንዲታዩ ማድረግ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 331	165616	አቶ ፈለቀ ታደሰ እና እነ አቶ ሣሙኤል ሱሉቶ	ህዳር 26/2012ዓ/ም	43
385	24	አንድን ክስ በመጀመሪያ መቃወሚያ ዉድቅ በማድረግ የተሰጠን ዉሳኔ ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት ከሻረው በኋላ የስር ፍርድ ቤት በፍሬ ጉዳዩ ላይ ተገቢዉን እንዲወስን መመለስ ሲገባው ያን ሳያደርግ ፍሬ ጉዳዩን በተመለከተ ይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት ራሱ የሚሰጠዉ ዉሳኔ ማስረጃን መዝኖ ፍሬ ነገርን ከማረጋገጥ ጋር በተያያዘ ሊፈጠር የሚችለዉን ስህተት ለማሰረም ይግባኝ የማቅረብ መብትን ከማስፋት አንፃር ታይቶ ተፈፃሚነት ሊኖረዉ የሚገባውን የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ አንቀፅ 341 ድንጋጌን ትክክለኛ አፈፃፀም ያልተከተለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ አንቀፅ 341	163166	አቶ ሙስጠፋ መሐመድ እና አቶ ናስር ኢሳ	ግንቦት 30/2011ዓ/ም	58
386	24	በይግባኝ ደረጃ ግራ ቀኝ ወገኖች ለክርክር በተቀጠረበት ቀን ባለመቅረባቸው ተዘግቶ የነበረ መዝገብ በይግባኝ ባዩ አመልካችነት ሲከፈት መልስ ሰጪው እንዲያውቀው ሳይደረግ በሌለበት ውሳኔ መስጠት እና መልስ ሰጪው በሌለበት የተሰጠው ውሳኔ እንዲነሳለት የሚያቀርበውን አቤቱታ በቂ ባልሆነ ምክንያት ውድቅ ማድረግ አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 233	169407	በኬሚካል ኢንዱስትሪ ኮርፐሬሽን ሙገር ሲሚንቶ ፋብሪካ እና አቶ ይትባረክ ተካ	ግንቦት 29/2011ዓ/ም	92
387	25	የግራ ቀኙን ክርክር ለማጣራት ተከራካሪዎች የሰው ማስረጃቸውን እንዲያቀርቡ ትዕዛዝ ቢሰጥም ከሳሾች ምስክሮችን ማግኘት ባለመቻላቸው ምትክ ምስክሮች ለማቅረብ እንዲፈቀድላቸው ያቀረቡትን አቤቱታ ፍ/ቤት ሳይቀበለው ቀርቶ ተከሳሾች ምስክሮቹን ማቅረብ እንዲሚችሉ አስተያየት በመስጠታቸው በነሱ በኩል መጥሪያ እንዲደርሳቸው ሲታዘዝ የሥነ ሥርዓት ጉድለት አለበት በማለት ትዕዛዙን ለሰጠው ፍርድ ቤት አቤቱታው ቀርቦ ውድቅ ከተደረገ ለክርክሩ	184447	እነ አቶ መስፍን ጌታቸዉ (2 ሰዎች) እና እነ አቶ መለሰ ግርማ	ህዳር 21/2013ዓ/ም	74

		የመጨረሻ የፍርድ ውሳኔ ሆኖ ከሥረ ነገር ፍርድ በፊት ይግባኝ የማይቀርብበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 320 (1) እና (3)		(3 ሰዎች)		
388	25	በፍትሀ ብሄር ሥነ-ሥርዓት ህግ ከአንቀጽ 342-344 ያለት ድንጋጌዎች በሥረ-ነገረ ታይቶ የተወሰነ ጉዳይ በተቻለ መጠን ወደ ሥር ፍርድ ቤት ሳይመለስ ጭብጡን በይግባኝ ሰሚ ችሎት በኩል እንዲለወጥ ተደርጎ ክርክሩ እንዲቋጭ የሚያዝ፣ መጣራት የሚገባው ነገር ካለ ግን ግራ ቀኙና ማስረጃዎች በቅርብ በሚገኙበትና ጉዳዩ በተጀመረበት ፍርድ ቤት እንዲታይ እድል የሚሰጥ፤ የተጣራው ውጤት ሲቀርብም አዲስ የይግባኝ መዝገብ ሳይከፈት ቀድሞ በተመለሰበት መዝገብ ተጠቃሎ ፍርድ የሚሰጥበት እንጂ ይግባኝ ሰሚ ችሎት ጉዳዩ እንደገና እንዲጣራ በሠጠው ውሳኔም ሆነ የሥር ፍርድ ቤት አጣርቶ በደረሰበት ድምዳሜ ላይ የይግባኝም ሆነ የሠበር አቤቱታ የማይቀርብበትና ተጠቃሎ ሲመጣ በሠበር አቤቱታ የሚታይ ስለመሆኑ፣ በፍብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 343 መሠረት ይግባኝ የቀረበለት ፍርድ ቤት ጉዳዩ በፍሬ ነገር የሚጣራና የሥር ፍርድ ቤት እንዲመለከተው የሚመለስ ከሆነ ይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤቱ የመጨረሻ ፍርድ የሚሰጥበት ሳይሆን ተጣርቶ እንዲቀርብለት ባዘዘው መሰረት የሥር ፍርድ ቤት አጣርቶ እስኪልክ ውጤቱን የሚጠብቅበትና መዝገቡን ለጊዜው በመዝጋት ውጤቱን መላክ እንጂ ጉዳዩን በመጀመሪያ የተመለከተው ፍርድ ቤት እንደ አዲስ እንደገና በሕግ አግባብ የመሠለውን እንዲወስን መመለስ የሥነ-ሥርዓት ሕጉ ከሚያዘው ውጪ ስለመሆኑ፣ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 343(1) መሰረት የሥር ፍርድ ቤት ጉዳዩን እንደገና ተመልክቶ ማስረጃ በማጣራትና ተገቢ ያለውን እርምጃ በመውሰድ ለመለሰለት ፍርድ ቤት አባሪ በማድረግ የሚመለስበት ሥርዓት ማስረጃ ማጣራትና መመዘን የሚጠይቅ ተግባር ከሆነ ሰበር ሰሚ ችሎት ይህን የማድረግ ሥልጣን ስለሌለው የሥር ፍርድ ቤት አዲስ ያጣራውን አባሪ አድርጎ ሳይልክ ቀድሞ ከተሰማው ማስረጃና ክርክር ጋር አጣምሮ እንደ አዲስ ውሳኔ የሚሰጥበት እንጂ ለሰበር ችሎት ሊመለስ የማይችል ስለመሆኑ፣	186816	ወ/ሮ ታንጉት ዲበኩሉ እና እነ አቶ ይታያል ዲበኩሉ (2 ሰዎች)	መስከረም 26/2013ዓ/ም	94
389	25	ይግባኝ የተባለበት ፍርድ፣ ዉሳኔ ወይም ትእዛዝ በይግባኝ ሰሚዉ ፍርድ ቤት የተለወጠ ወይም የተሻሻለ እንደሆነ የተሻሻለዉ ወይም የተለወጠዉ ፍርድ ወይም ዉሳኔ ከመሰጠቱ በፊት በነበረዉ የመጀመሪያ ፍርድ፣ ዉሳኔ ወይም ትእዛዝ መሰረት የተወሰደ ነገር እንዲመለስ ጉዳዩን በመጀመሪያ ደረጃ ያየዉ ፍርድ ቤት ተስማሚዉን ትእዛዝ መስጠት ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 349	193215	አቶ በቀለ ኢሳያስ እና እነ አቶ በረከት እንዳሻው (9 ሰዎች)	ጥር 25/2013ዓ/ም	120

		3.1.7 ፍርድን መቃወም				
390	6	ወደ ክርክር መግባት ያለበት አካል በክርክሩ ተሳታፊ ሳይሆን የተወሰነው ውሣኔ መብቱን የሚነካ ሆኖ ሲገኝ ውሣኔው ከመፈፀሙ በፊት ውሣኔው እንዲነሳና ክርክሩ እርሱ ባለበት እንዲቀጥል መጠየቅ የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358	32638	የቁርቆስ መ/ል/ፅ/ቤት እና እነ አቶ ይርጋ ንጋኔ (4)	መጋቢት 12/2000ዓ/ም	134
391	8	በአንድ መንግስታዊ መዋቅር ሥር የሚገኙ ሁለት ራሳቸውን የቻሉና የህግ ሰውነት ያላቸው ተቋሞች የመንግሥትን ጥቅም የሚያስጠብቁ አካላት በመሆናቸው ብቻ እንደ አንድ መቆጠር የሌለባቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 358 አዋጅ ቁጥር 1/1995፣ 18/1997፣ 2/1995፣ 4/2000	37502	የአ/ኣ/ፍትህና ህግ ጉዳዩች ቢሮ እና እነ ወ/ሮ የኃላሸት ገመዳ ቤኛ (2)	ታህሣሥ 2/2001ዓ/ም	34
392	9	ጣልቃ በመግባት በክርክር ተሳታፊ ለመሆን ጠይቆ የተፈቀደለትና የጣልቃ ገብነት አቤቱታውን ለተከራካሪ ወገኖች ማድረስ ሲገባው ይህን ባለመፈፀሙ መብቱ ከተሰረዘበት በኋላ ፍ/ቤቱ በሰጠው ውሣኔ ላይ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358 መሠረት የሚቀርብ አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 41፣ 358	40229	ወ/ሮ ኸይሮ መሐመድ እና እነ ወ/ሮ መዲና በያን (2)	ታህሣሥ 15/2002ዓ/ም	297
393	11	የማህ/ዋስትና ኤጀንሲ በህግ ከተጣለበት የጡረታ አበል የመክፈል ግዴታው ጋር በተያያዘ የአንድን ሰው ባልነት/ሚስትነት በማረጋገጥ የተሰጠ ውሣኔን የመቃወም መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ህ/ቁ 358 **(በልዩ ልዩ ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሚ የተቀመጠ)**	53221	የማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ እና ንጋት ወ/ሰንበት	ታህሳስ 27/2003ዓ/ም	481
394	12	በዋናው ክርክር ላይ በተሰጠ ፍርድ መብቱ የተነካበት ሰው በፍርድ አፈፃፀም ወቅት መብቱ ከተነካበት ሰው በተለየ ሥነ-ሥርዓት ተቃውሞ ማቅረብ የሚገባው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358፣ 418፣ 419	53607	የምጥን መ/ቤ/ማህበር እና እነ ባየች አይገምት (3)	ህዳር 14/2003ዓ/ም	315
395	12	አስቀድሞ የተሰጠን ውሣኔ ለማስነሳት መቃወሚያ ማቅረብ የሚችል ወገን በክርክሩ መግባት የሚገባው ሆኖ ነገር ግን ተካፋይ ያልነበረ እንደሆነ ባልተካፈለበት ክርክር የተሰጠውን ፍርድ መቃወም የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358፣ 41	42714	የአ/አየፍትህና ህግ ጉዳዮች እና እነ ንግድድርጅት (3)	ህዳር 08/2003ዓ/ም	318
396	12	ሌሎች ሰዎች ተከራካሪ በሆኑበት ጉዳይ ንብረትን አስመልክቶ በፍርድ ቤቱ የተሰጠ የማገጃ ትዕዛዝ ይነሳልኝ በሚል አቤቱታ አቅርቦ ውድቅ የተደረገበት ሰው በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358 መሰረት ፍርድ ከተሰጠ በኋላ የሚያቀርበው አቤቱታ ተቀባይነት	56795	አቶ ሙባረክ ከድር እና	የካቲት 21/2003ዓ/ም	342

		ያለው ስለመሆኑ፣ አንድ ክርክር መጀመሩን ያወቀ ወገን የክርክሩን ውጤት ጠብቆ መብቱን የሚነካበት ሆኖ ባገኘው ጊዜ ከውሣኔው በኋላ የሚያቀርበው አቤቱታ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358 መሰረት ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358፣ 153/3/፣ 418-421		እነ ሚስተር ኑዋምባ ሲርር (5)		
397	12	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358 እና 418 መሰረት በተሰጠ ፍርድ ላይ ተቃውሞ የሚቀርብበት ሥርዓት - የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358፣ 359፣ 418፣ 222፣ 223፣ 137/3/ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 358 መሰረት የሚቀርበው አቤቱታ በቁጥር 359 ስር በተመለከተው መንገድ መቅረብ ያለበት ነው። ድንጋጌው የአቤቱታው አቀራረብ የክስ አቀራረብ ሥርዓቱን ሊከተል እንደሚገባ የሚያሳይ ሲሆን እንዲህ ከሆነ ከሣሽ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 222 መሠረት አዘጋጅቶ ከሚያቀርበው የክስ ማመልከቻ ጋር በክሱ መሰማት ወቅት ለጉዳዩ ማስረጃ ይሆኑኛል የሚላውን የሠውም ሆነ የጽሁፍ ማስረጃዎችን ዝርዝርና ዋናውን ወይም ትክክለኛ ግልባጮቻቸውን ማቅረብ ያለበት ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥሕ/ቁ 223 ድንጋጌ የደነገገ ከመሆኑ ጋር ተጣምሮ ሲታይ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 358 መሰረት የሚቀርበው አቤቱታም ይህንኑ መከተል ያለበት መሆኑ የምንገነዘበው ጉዳይ ነው።	55842	የኦሮ/ፐላን/ኢንስ እና እነ አቶ ካሣ ጫርሳ (4)	መጋቢት 23/2003ዓ/ም	358
398	13	የበታች ፍርድ ቤቶች ውሣኔ በሰበር ችሎት የተሻረ ሲሆን በውሣኔው መብቱ የተነካ ወገን በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358 መሰረት ለሰበር ችሎት መቃወሚያ ማቅረብ የማይችል ስለመሆኑ፣ መብታቸው የተነካ ወገኖች ሊስተናገዱ ስለሚችሉበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358 የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 80(3)(ሀ) አዋጅ ቁ 25/88 አንቀጽ 10	31264	ወ/ሮ እመቤት መኰንን እና ወረዳ 20 ቀ. 29 አ/ጽ/ቤት ተቃዋሚ አቶ አይናዲስ ገዳሙ	ህዳር 06/2004ዓ/ም	5
399	13	በአንድ ጉዳይ በከሳሽነትና በተከሳሽነት በተሰየሙ ወገኖች መካከል በተካሄደ ክርክር የተሰጠ ፍርድ ጋር በተያያዘ መብት ወይም ጥቅም አለኝ የሚል ወገን ወይም እርሱ ባልተካፈለበት ሁኔታ በመካሄድ ላይ ባለ ክርክር መብቱ/ጥቅሙ የሚጐዳበት ሰው በክርክሩ በመግባት መብቱን በህግ አግባብ ሊያስከብር ስለሚችልበት ሁኔታ፣ ከላይ በተመለከተውና ባልተካፈልኩበት ክርክር የተሰጠ ፍርድ ሥርዓትን ባለመከተል የተሰጠ ነው በሚል ምክንያት ብቻ ፍርዱ ዋጋ እንዲያጣ ወይም አንድ የተሰጠ ፍርድን ወደ ጐን በመተው በሌላ ጊዜ በሚሰጥ አዲስ ፍርድ እንዲቀየር ለማድረግ የሚያስችል የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣	67127	አቶ አበራ ሁንዴ እና ፍንፍኔ የደን ደርጅት	ሰኔ 08/2004ዓ/ም	16

		የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 41፣ 358፣ 212				
400	15	ወራሽነትን በማረጋገጥ በተሰጠ የወራሽነት ማስረጃ ላይ መብቴን ወይም ጥቅሜን ይነካል በሚል በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 358 መሠረት የሚቀርብ የመቃወሚያ አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ሥለመሆኑ እና ተረጋግጦ የተሰጠውን ማስረጃ በሌላ ክርክር መቃወም የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 358	79871	እነ ወ/ሮ የውብዳር ባንቱ (2) እና እነ ወ/ሮ ሎሚ ተሊላ (5)	የካቲት 11/2005ዓ/ም	116
401	15	ሚስትነትን በተመለከተ የአመልካችን ማስረጃ ብቻ በመቀበል ሚስትነትን በማረጋገጥ በፍ/ቤት የሚሰጥ ማስረጃ (Declaratory Judgment) በማናቸውም ጊዜ ተዓማኒነትና ክብደት የሌለው ማስረጃ መሆኑን ለማሳየት ክርክር ሊቀርብበትና ተቃራኒ ማስረጃ ተሰምቶ ውድቅ ሊደረግ የሚችል እንጂ ማስረጃውን በተሰጠው ፍ/ቤት ተቃውም በማቅረብ ያልተሻረ በመሆኑ ተቀባይነት ያለው ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የአዋጅ ቁ 213/92 አንቀጽ 62(1) በፍ/ብ/ሕ/ቁ 1195፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 358 እና 359	82679	ወ/ሮ ከበቡሽ ሸዋረገድ እና ወ/ሮ እንዳገር ጌቱ	መጋቢት 27/2005ዓ/ም	138
402	15	በፍ/ቤት በመካሄድ ላይ ከነበረ ክርክር ጋር በተገናኘ በተከራካሪዎቹ ወገኖች አመልካችነት ጉዳይ በእርቅ በማለቁ የተከራካሪዎቹን የእርቅ ስምምነት ተቀብሎ በማጽደቅ እንዲመዘገብ በማለት በፍ/ቤት የተሰጠ ትእዛዝ ላይ መብቴ ወይም ጥቅሜ ተነክቷል የሚል ወገን በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 358 መሠረት የሚያቀርበው የመቃወሚያ አቤቱታ ህጋዊና ተቀባይነት ያለው በመሆኑ ትእዛዙን የሠጠው ፍ/ቤት አቤቱታውን ተቀብሎ ሊያስተናግደው የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 358፣ 360፣ 277(1)(2	83582	ወ/ሮ ወርቅነሽ ውብነህ እና እነ ወ/ሮ አልማዝ ዓለሙ (ሶስት ሰዎች)	መጋቢት 27/2005ዓ/ም	144
403	15	ተከራካሪ ወገኖች ለክርክራቸው ምክንያት ሊሆን የሚችለውን ጉዳይ ወይም ያከራከራቸውን ጉዳይ በእርቅ ስምምነት የጨረሱ እንደሆነ የእርቅ ስምምነቱ ግብ ተከራካሪዎቹ (ታራቂዎቹ) በግላቸው ያላቸውን መብትና ግዴታ እንደሁኔታው በማስተካከል ለክርክሩ መንስኤ የሆነውን ጉዳይ በስምምነት ማስቀረት ስለመሆኑና የእርቅ ስምምነቱ ውጤትና ተፈፃሚነቱ እርቁን ባደረጉት ተከራካሪ ወገኖች መካከል ብቻ ተገድቦ የሚቀር እንጂ የሌሎች 3ኛ ወገኖች መብትና ግዴታ ሁሉ በማካተት የ3ኛ ወገኖች መብትና ግዴታን አብሮ በእርቅ እንዳለቀ የሚያስቆጥር ስላለመሆኑ፣ የተከራካሪ ወገኖች የእርቅ ስምምነት በፍ/ቤት ትእዛዝ (ውሣኔ) መጽደቅና መመዝገብ መብቴን ወይም ጥቅሜን ይነካል በሚል 3ኛ ወገኖች የሚያቀርቡት የመቃወም አቤቱታ ህጋዊና ተቀባይነት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ 3311 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 358	87834	በኮልፌ ቀራኒዮ ክ/ከተማ የመሬት ልማት አስተዳደር ጽ/ቤት እና ፀዳለ ካሣቀ (ሶስት ሰዎች)	መስከረም 21/2006ዓ/ም	204

404	16	የመቃወም አቤቱታ የሚመራው በመደበኛው የክርክር አመራር ስርዓት ስለመሆኑ፣ የመቃወም አቤቱታን የሚሰማው ፍ/ቤት ስላለው ስልጣን፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 222፣ 223፣ 234፣ 358፣ 359፣ 360(1) ና(2)	86398	አሰለፈች ይመር እና እነ አስመረት ተወልደ (3)	ሐምሌ 28/2006ዓ/ም	27
405	16	በፍ/ብ/ስ/ስ/ህ/ቁ 358 መመዘኛ የሚያሟላ አቤቱታ አቅራቢ (ፍርድ ተቃዋሚ) የሚቃወመው ፍርድ በይግባኝ ያልተሻረ (ዋጋ ያለው) እና ያልተፈፀመ መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣ **(በቤተሰብ ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሜ የተቀመጠ)**	93987	እነ አቶ ዳንኤል ወንዳፈራ (ሁለት ሰዎች) እና እነ ወ/ሮ አስናቀች ቦጋለ (አራት ሰዎች)	ሐምሌ 18/2006ዓ/ም	163
406	19	በክርክር ተካፋይ ያልሆነውን ወገን የሚጎዳ ውሳኔ የተላለፈው ጉዳዩን በተዋረድ ባየው የሰበር ችሎት በሚሆንበት ጊዜ ይህ በክርክር ተካፋይ ያልሆነው ወገን አለኝ የሚለውን መብት ለማስከበር ይችል ዘንድ መብቴን ተጋፍተዋል በሚለው ሰው ላይ በስሙ ቀጥታ ክስ በመመስረት መብቱን ከማስከበር ውጪ ብፍ/ስ/ስ/ሕ/ቁ 358 መሰረት ተቃውሞውን ለሰበር ችሎት ሊያቀርብ የሚችል ስላለመሆኑ፣	102056	አቶ ሳምሶን ካሰዮ እና ወ/ሮ መሰረት ግርማ (4)	ታሕሳስ 18/2008ዓ/ም	42
407	20	መብቴን የሚነካ ፍርድ ተሰጥተዋል በሚል የሚቀርብ የፍርድ መቃወምያን ለይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት ይቅረብ በማለት የሚሰጥ ውሳኔ ተገቢ ስላለመሆኑ፣ መቃወምያ መቅረብ ያለበት ክርክሩን ሰምቶ ውሳኔውን ለሰጠው ፍርድ ቤት ስለመሆኑ፣ ፍ/ስ/ስ/ሕ/ቁ 358	115892	ወ/ሮ መሰረት ኣንዳርጌ እና እነ ኣቶ ይበልጣል ስመኝ (3)	ሓምለ 11/2008ዓ/ም	70
408	20	ተከራካሪ ወገኖች በፍርድ ቤት የሚከራከሩትን ጉዳይ በእርቅ መጨረስ የሚችሉና የእርቅ ውሉን ጉዳዩን ለሚያየው ፍርድ ቤት አቅርበው ማፀደቅ እንደሚችሉ ፍርድ ቤት ቀርቦ የፀደቀ የእርቅ ውል ስምምነት በፍርደ ቤት የተሰጠ ውሳኔ ያህል ኣስገዳጅነት እና ተፈፃሚነት ያለው ከመሆኑ ባሻገር በዚህ እርቅ ውል ተካፋይ ያልሆነ መብቴን ተነክተዋል የሚል ወገን የፍርድ መቃወምያ ሊያቀርብ የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ስ/ስ/ሕ/ቁ 276፣ 277(1) እና 358	114623	እነ ሃጂ ኣባመጫ (2) እና የኦሮሚያ ክልል ደንና ዱር ኣራዊት ድርጅት (2)	ለካቲት 22/2009ዓ/ም	124
409	22	በትግራይ ክልል የጎጀ መውጫ ይዞታና ቤት የሚመለከትን ጉዳይ የቀበሌ መሬት ዳኝነት ኮሚቴ ጉዳዩን ተቀብሎ አይቶ ውሳኔ ከሰጠ በኋላ በተሰጠዉ ዉሳኔ መብቴን ይነካል በማለት የመቃወሚያ ማመልከቻ ሲቀርብ የፍርድ መቃወሚያ ማመልከቻውን ተከትሎ የቀደመዉን ዉሳኔ የማጽደቅ ወይም የማሻሻል ወይም የመለወጥ ወይም የመሰረዝ ስልጣን ጉዳዩን በመጀመሪያ ደረጃ ያየው የቀበሌ መሬት ዳኝነት ኮሚቴ ስለመሆኑ፣	131832	ወ/ሮ መረሳ ኣማረ እና እነ ቄስ ሃይለ ገብረ (2)	ታህሳስ 23/2010ዓ/ም	74

		የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 358፣ 360(2)				
410	23	አንድ ሰው መብቴን ይነካል በሚል የመቃወም አቤቱታ ያቀረበበት ዉሳኔ በሌላ አግባብ ከተሻረ እና መብትን ሊነካ የሚችል ዉሳኔ በሌለበት የሚቀርብ የመቃወም አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የ/ፍ/ስ/ስ/ሕ/ቁ 358	148270	እነ አቶ ቡልቻ ቱለ እና አቶ ተመስገን ሙላቱ	ግንቦት 30/2010ዓ/ም	262
411	24	የወራሽነት የምስክር ወረቀትን በተመለከተ የሚቀርብ የተቃውሞ አቤቱታ የማስረጃውን ትክክለኛነት እና ህጋዊነት ከማረጋገጥ ያለፈ አንድምታ የሌለው መሆኑ ከተረጋገጠ ማስረጃውን የሰጠው ፍርድ ቤት የማስረጃው ይሰረዝልኝ ጥያቄን ማስተናገድ የሚገባው ስለመሆኑ፣ በሓሰት ለተገኘ የወራሽነት ማስረጃ ይሰረዝልኝ ጥያቄ ተፈጻሚነት ያለው የይርጋ ጊዜ የአስር አመት የይርጋ ጊዜ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሔ/ቁ 1000፣ 1677፣ 1845 እና 1846 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 358 እና 359	161650	አቶ ኃይለገብርኤል አየለ እና ወ/ሮ ፀሃይ አየለ	ሚያዚያ 29/2011ዓ/ም	33
412	25	ወራሽ የሆነ ወገን አውራሽ ተካፋይ በነበረበት ክርክር ላይ በፍ/ብ/ስ/ስ/ህ/ቁ 358 መሰረት መቃወም የማይችል ስለመሆኑ፣	180551	ሀዊ ሁንዴ እና እነ አምበሳ አዱና (26 ሰዎች)	ህዳር 28/2013ዓ/ም	2
413	25	በፍ/ብ/ስ/ስ/ህ/ቁ 358 መሰረት የቀረበ አቤቱታ የክርክር ውጤት ተጠብቆ የቀረበ ነው በሚል ውድቅ ለማድረግ አቤቱታ አቅራቢው የቀድመውን ክርክር ስለማወቁ በተገቢው ማስረጃ ሊጣራ የሚገባ ስለመሆኑ፣	181236	አቶ ሽለሙ አበራ እና እነ አቶ መገርሳ ምትኩ (2 ሰዎች)	ጥር 25/2013ዓ/ም	6
414	25	በፍትሐብሔር ስነ ስርአት ህግ ቁጥር 358 መሰረት የሚቀርብ የፍርድ መቃወሚያ ወራሽነትን በማረጋገጥ በተሰጥ ማስረጃ ላይ ሊቀርብ የማይችልና በማስረጃው ምክንያት መብቴ ተነክቷል የሚል አካል ተገቢውን ዳኝነት ከፍሎ ተጓደለብኝ የሚለውን መብት ማረጋገጥ የሚችል መሆኑን በሰበር መዝገብ ቁጥር 79871 ላይ የተሰጠው አስገዳጅ ውሳኔ የውርስ ሀብት ተለይቶ በተሰጠ የወራሽነት ምስክር ወረቀት ክርክር ላይ በአስገዳጅነት ሊጠቀስ የማይችል ስለመሆኑ፣	181999	ወ/ሮ ተሰሜ ገዳ እና እነ አቶ ለማ ነጋሽ (2 ሰዎች)	መስከረም 27/2013ዓ/ም	12
415	25	በፍትሐብሔር ስነ ስርአት ህግ ቁጥር 358 መሰረት ፍርድ ላይ መቃወሚያ ለማቅረብ ተነካብኝ የተባለው መብት ራሱን ችሎ ዳኝነት ሊጠየቅበት የማይችል መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣	181367	ወ/ሮ ስንቅነሽ አስፊው እና እነ ፍቅርተ ይሄይስ (9 ሰዎች)	ጥቅምት 25/2013ዓ/ም	22

		3.1.8 አፈፃፀም (በዚህ ፍትሐብሔር ስነ-ስርዓት በሚል ዘርፍ ያለ)				
		3.1.8.1 ልዩ ልዩ (ሌሎች) የአፈፃፀም ውሳኔዎች				
416	2	በከፊል የፍርድ ባለመብት የሆነ ሰው ባለመብት የሆነበት የፍርድ ክፍል እንዲፈፀምለት የአፈፃፀም ክስ ካቀረበ በኋላ በመጀመሪያ የፍርድ ባለዕዳ የሆነበትን ፍርድ በይግባኝ አሸሮ የፍርድ ባለመብት ሲሆን አዲስ የአፈፃፀም መዝገብ መክፈት ሳያስፈልገው ቀደም ሲል የተከፈተው የአፈፃፀም መዝገብ ቢዘጋም እንኳን ማንቀሳቀስ ስለመቻሉ እና በአፈፃፀም ደረጃ ወለድ የሚከፈለው በዋናው ፍርድ ወለድ እንዲከፈል ከተወሰነ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 378(3)(ሰ)	16720	ወ/ሮ አበራሽ ጉቱ እና እነ የመካከለኛው አዋሽ እርሻ ልማት ድርጅት (4)	ጥቅምት 22/1998ዓ/ም	62
417	3	ንብረት በሐራጅ ስለሚሸጥበት የህግ አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 442	15672	አቶ ታደለ ገለቻ እና አቶ ውድመጣስ ኑሮ	ታህሳስ 27/1998ዓ/ም	86
418	3	ባለቤቱና መጠኑ ተለይቶ የታወቀውንና ለባለቤቱ እንዲመለስ በወንጀል ጉዳዩ በፍርድ የተወሰነው ገንዘብ እውነተኛ ባለቤት በቀረበ ጊዜ በቀጥታ የሚመለስ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 378	10797	ሼክ መሐመድ ሁሴን እና እነ ወ/ሮ ሻዲያ ናዲም (3)	ታህሳስ 27/1998ዓ/ም	92
419	4	ጉድለት ያለበት ሀራጅ ቀሪ ሲደረግ ሻጭና ገዢን ወደነበሩበት ለመመለስ ስላለመቻል፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1817(1) እና (2)	17984	የጌዲዮን ዞን ፋ/ኢ/ልማት እና ወ/ሮ አስናቀች ታደሰ	መጋቢት 20/1999ዓ/ም	60
420	4	አንድ ፍርድ ተፈፀመ ሊባል የሚገባው ለፍርድ ቤቱ ገቢ የተደረገ ገንዘብ ለፍርድ ባለመብቱ ሲደርሰው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 395	19205	አቶ ሽኩር ሲራጅ እና አቶ ሙላት ካሣ	መጋቢት 25/1999ዓ/ም	63
421	6	ባለገንዘብ በፍርድ አፈፃፀም ከፍርድ ባለዕዳው የተረከበው ንብረት ከዕዳው በላይ ከሆነ ልዩነቱን ሊከፍል የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 428(2)	26670	አዲስ አለም ሲሳይ እና የኢትዮጵያ ልማት ባንክ	ህዳር 03/2000ዓ/ም	76
422	7	ፍርድ እንዲፈፀም ለመጠየቅ ችሎታ ያለው ፍርድ የተፈረደለት ሰው /ወገን/ ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 378/1/	22448	ኦርቢስ የንግድ ማህበር እና አቶ ሙሉነህ ካሰ	ጥቅምት 28/2000ዓ/ም	112

423	9	የንብረት ክፍፍል እንዲደረግ በፍርድ ቤት ውሳኔ ከተሰጠ በኋላ በውሳኔው ወቅት ንብረቱን በእጁ አድርጐ የሚገኘው ወገን የንብረቱን ስም ሐብት ወደ ሌላ ሦስተኛ ወገን አዛውሮ ሲገኝ ፍርድ ቤቶች ሊከተሉት ስለሚገባው አካሔድ፣	45038	እነ ወ/ሮ አለሚቱ ጓዱ (2) እና ወ/ሮ አስረስ አህመድ	መጋቢት 23/2002ዓ/ም	343
424	12	ሁለት ተከራካሪ ወገኖች አንደኛው በሌላኛው ላይ የፍርድ ባለመብት ሆነው የአፈፃፀም አቤቱታው በተለያዩ ፍርድ ቤቶች በቀረበ ጊዜ በፍርድ የበሰለው ገንዘብ በመቻቻል እንዲፈፀም በሚል በአንድ ፍርድ ቤት ተጠቃሎ እንዲታይ ለማድረግ የሚሰጥ ትዕዛዝ አግባብነት ያለውና ህጋዊ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 397	57378	ወ/ሮ አስቴር አርአያ እና ወ/ሮ አምሳለ ፀሐይ	ጥር 23/2003ዓ/ም	329
425	12	የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 377 ተፈፃሚ ሊደረግ የሚችልበት አግባብ፣	52193	የኮ/ቢ/ባንክ እና እነ መድሀኒት ሃይሉ (2)	ታህሳስ 27/2003ዓ/ም	352
426	12	ከሀራጅ ሽያጭ ጋር በተያያዘ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 447 እና 453 ትርጉምና ሊፈፀሙ የሚችሉበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 447፣ 453	56130	ሊሲ ታነሪ ማህበር እና እነ መአዛ አስፋው (3)	ጥር 26/2003ዓ/ም	397
427	14	አንድ ለእዳ መክፈያነት በአፈፃፀም በጨረታ እንዲሸጥ በተደረገ ንብረት ጨረታ ላይ በመካፈል የጨረታው አሸናፊ ከሆነ በኋላ የጨረታ ሽያጩን ለመፈፀም ያልቻለ ወገን ንብረቱ በቀጣይ በወጣ ጨረታ ቀርቦ ሲሸጥ የተገኘው የሽያጭ ዋጋ ዝቅተኛ የሆነ እንደሆነ የመጀመሪያው ጨረታ አሸናፊ ለተከሰተው የዋጋ ልዩነት ለፍርድ ባለዕዳው በካሣ መልክ እንዲከፈል የሚገደድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 429	72017	አቶ ጐታ ኤጀታ እና አቶ ሙደሲር ረዲ	ጥቅምት 20/2005ዓ/ም	121
428	14	ለተሰጠ የብድር ገንዘብ አመላለስ በመያዣ የተያዘ በኪሣራ የፈረሰ ማህበር (ድርጅት) ንብረት በሀራጁ ጨረታ የተሸጠ በመሆኑ ሽያጩ ሊፈርስ ይገባል በሚል የሚቀርብ አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ እና ፍ/ቤቶችም ጉዳዩን ለማየት ስልጣን ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ፣ በመያዣ የተያዘውን ንብረት በባንኩ በሀራጅ የተሸጠ በመሆኑ በባለዕዳው በኩል ቢሸጥ የተሻለ ዋጋ ያስገኝ ስለነበረ ሽያጩ ሊፈርስ ይገባል በማለት የሚቀርብ አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ Already case ሰ/መ/ቁ. 70824 (በህግ የተቋቋመ ባንክ በብድር የሰጠው ገንዘብ በአዋጅ ቁ 97/90 እና 216/92 መሠረት አስቀድሞ ለብድሩ አመላለስ ዋስትና ይሆን ዘንድ ከያዛቸው መያዣዎች መካከል አንዱን በመምረጥ በሐራጅ ሊሸጥ	84353	ጥቁር ዓባይ ኮንስትራክሽን አ/ማህበር ሒሣብ አጣሪ የመንግስት የልማት ድርጅቶች እና ወጋገን ባንክ አ/ማህበር	ጥር 02/2005ዓ/ም	138

		ይገባል፣ ለመሸጥ የተንቀሳቀሰበትን የመያዣ ንብረት ከመሸጥ ድርጊት ይታቀብ ይህም በፍ/ቤት ትዕዛዝ ይሰጥልን በሚል የሚቀርብ ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑና በአሻሻጡ ሂደት ባንኩ ህግን ባለመከተል የፈፀመው ስህተት ቢኖርና በባለዕዳው ላይ ጉዳት ቢደርስ ግን ለዚህ ጉዳት ባንኩ ለባለዕዳው ካሣ የመክፈል ኃላፊነት የሚኖርበት ስለመሆኑ እና ፍ/ቤቶችም ሀራጁን ለማስቆም ስልጣን ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ፣ የሰበር ችሎት የሚሰጠው አስገዳጅነት ያለው የህግ ትርጉም አንድ ክርክር የቀረበበት ጉዳይ (ድርጊት) ከተፈፀመ በኋላ ስለሆነ የተሰጠው የህግ ትርጉም በጉዳዩ ላይ ተፈፀሚነት የለውም በሚል የሚቀርብ ክርክር ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 394-449፣ 224 አዋጅ ቁ 97/90 አንቀጽ 3፣ 4 አዋጅ ቁ 216/92 አዋጅ ቁ 98/90 አዋጅ ቁ 2584				
429	15	ከውርስ ሀብት ክፍፍል ጥያቄ ጋር በተገናኘ መብቱን ለማስፈፀም ጠይቆ **በአፈፃፀም በይርጋ** የታገደ ስለመሆኑ ውሣኔ ተሰጥቶ እያለ ባለመብት ነኝ የሚለው ወገን የሚያነሣው የመብት ጥያቄና ክርክር ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ በአንድ ፍርድ ቤት የተሰጠ ውሣኔ በህግ አግባብ እስካልተሻረ ድረስ የውሣኔው አስገዳጅነትና ተፈፃሚነት በባለጉዳዮች ላይ ብቻ የተወሰነ ሣይሆን በማናቸውም አስፈፃሚ አካላትና በማናቸውም ፍርድ ቤት ላይ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5(1) የኢ.ፌ.ዲ.ሪ. ህገ መንግስት አንቀጽ 79(2)	83007	እነ ወ/ሮ አልማዝ ገመቹ (ሁለት ሰዎች) እና አቶ ፋዩ ገመቹ	ሰኔ 03/2005ዓ/ም	98
430	15	የማይንቀሳቀስ ንብረት የመፋለም ክስ ጋር በተያያዘ ክርክር ቀርቦ ፍርድ ከተሰጠ በኋላ በክርክሩ ተሣታፊ የነበረ ወገን ንብረቱን አስመልክቶ ተሰጥቶ የነበረው የባለቤትነት ማረጋገጫ ምስክር ወረቀት መክኗል በሚል የሚያቀርበው አዲስ ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑና በፍርዱ መሠረት **የተጀመረው አፈፃፀም ሂደትን** ለማስቆም የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1195፣ 1196 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 6፣ 358፣ 378 የኢፌዴሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 78(1)፣ 79(1)(4)፣ 37	42501	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና የአስር አለቃ ደምሴ ዳምጤ ወራሾች (3)	የካቲት 28/2005ዓ/ም	126
431	15	የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5 ተፈፃሚነት በተከራካሪ ወገኖች መካከል በዋናው ጉዳይ ላይ ከላይ ወደ ታች በተዋቀሩት ፍ/ቤቶች ከተደረገ ክርክርና ከተሰጠ ውሣኔ ጋር በተገናኘ እንጂ **በአፈፃፀም ከተሰጠ ትእዛዝ (ውሣኔ)** ጋር በተያያዘ ተፈፃሚ ነው ሊባል የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5፣ 32	84446	ጠበቃ አንበርብር ዓባይነህ እና ፍትህ ሚኒስቴር	ሚያዝያ 24/2005ዓ/ም	149
432	16	**የመቃወም አቤቱታ** የሚመራው በመደበኛው የክርክር አመራር ሰርዓት ስለመሆኑ፣ የመቃወም አቤቱታን የሚሰማው ፍ/ቤት ስላለው ስልጣን፣	86398	ወ/ሮ አሰለፈች ይመር እና እነ አስመረት ተወልደ (3)	ሐምሌ 28/2006ዓ/ም	27

		የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 222፣ 223፣ 234፣ 358፣ 359፣ 360(1) እና (2)				
433	17	የፍርድ ባለዕዳ ንብረት የሆነ ለፍርድ ማስፈፀሚያ ተብሎ በጨረታ ከተሸጠ በኋላ በሐራጅ ላይ ጉድለት አለ፣ የጨረታ ሽያጩ ይሰረዝ የሚል አቤቱታ በሚቀርብበት ጊዜ ሽያጩ ሊሰረዝ ይገባዋል? ወይስ አይገባውም? በሚለው ላይ መከራከር ያለባቸው የፍርድ ባለዕዳና ባለገንዘብ ብቻ ሳይሆኑ ንብረቱን በሐራጅ አሸንፎ የገዛው 3ኛ ወገንም ጭምር ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 32፣ 39፣ 40፣ 79 እና 370(3)	97332	አቶ ከይምር በላይ እና እነ አንዱአለም አሻግሬ	መጋቢት 30/2007ዓ/ም	34
444	17	ሌሎች ሰዎች በሚከራከሩበት መዝገብ ለክርክሩ መነሻ ከሆነው ንብረት ውስጥ በአንደኛው ወገን ጠያቂነት የታገደን ንብረት ሌላ ሶስተኛ ወገን ለሌላ እዳ **አፈፃፀም** ንብረቱን ሥለምንፈልገው በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 158 መሰረት የተሰጠው የዕግድ ትዕዛዝ ይነሳልኝ ብሎ አቤቱታ አቅርቦ ዕግዱ ሊነሳ አይገባም ተብሎ በሚሰጠው ብይን ላይ ይግባኝ በሚጠየቅበት ወቅት ከስረ ነገር ውሳኔ በፊት ይግባኝ የሚባልበት አይደለም ሊባል የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 320(3)	101632	አቢሲኒያ ባንክ እና ወ/ሮ ዘይቱ ከማል	መጋቢት 4/2007ዓ/ም	38
445	18	በመርህ ደረጃ በህግ አግባብ የተቋቋመ ፍ/ቤት የሠጠው ውሳኔ በህግ አግባብ በተቋቋመ የበላይ ፍ/ቤት በህጉ በተዘረጋው ስርዓት እስካልተለወጠ ድረስ የማይፈጸምበት ምክንያት የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 378፣ 372፣ 392	101345	አቶ ፀጋዬ ብርሃኑ እና ወ/ሮ መሠረት ተገኝ	መጋቢት 30/2007ዓ/ም	83
446	21	ሁለት ወይም ከሁለት በላይ የሆኑ ክሶች ወይም ይግባኞች መጣመር በነበረባቸው ሰዓት ሣይጣመሩ ቢቀሩና የግራ ቀኙን የተለያየ መብት በሚያጎናፅፍ ሁኔታ ቢወሰን እነዚህን ውሳኔዎች ተጣጥሞ እንዲፈፀሙ ማድረግ ተገቢ ሥለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 11	113613	በደቡብ ወል ዞን የለገሂዲ ገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ፅ/ቤት እና ሰለሞን አባይ ጠቅላላ ሥራ ተቋራጭ	ግንቦት 30/2009ዓ/ም	125
447	24	የአፈፃፀም ችሎት በፍርድ ባለመብትና በፍርድ ባለዕዳ መካከል አንድን ቤት በዐይነት ለመካፈል ስምምነት እንደሌለ በማረጋገጥ በሐራጅ እንዱሸጥ ትእዙዝ የሰጠ እና ግራቀኙም በቀረቡት ተጫራቾች ሐራጁ እንዲቀጥል በፌርማቸው አረጋግጠው ቤቱ የተሸጠ ከሆነ የሐራጁ የሽያጭ ሥርዓት ተገቢ ባልሆነ መንገድ ወይም በማጭበርበር ተፈጽሟል ለማለት የሚያስችል ስላለመሆኑ፣ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 445	165775	የአቶ ተሾመ ጎርፋ ወራሽ መቅደስ ተሾመ እና ወ/ሮ ፈሰሰች ወንድማገኝ	የካቲት 29/2011ዓ/ም	53
448	25	በፍርድ የተረጋገጠ መብት ስነ ስርዓቱን ጠብቆ እስካልተሻረ ድረስ ሊፈፀም የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁጥር 392	182361	አቶ ግርማ የሺጥሊ እና ወ/ሮ አመለወርቅ እሸቴ	ጥር 28/2013ዓ/ም	16

449	25	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 394/1፣ ቁጥር 404 እና ተከታዮቹ ዴንጋጌዎች መሰረት በፍርድ አፈጻጸም መዝገብ ላይ ንብረት ለማስከበር በተሰጠ ትእዛዝ የፍርድ ባለእዳን የታክስ ከፋይ ንብረት ያስከበሩ የፍርድ ባለመብቶች ከሌሎች የቀደምትነት መብት አለኝ ብለው ለመጠየቅ እንደሚችሉ የተደነገገ ባለመሆኑ ንብረቱ ከመከበሩ ወይም ከመያዙ በፊት በንብረቱ ላይ መብት የነበራቸዉና በክርክሩ ዉስጥ የሌሉ ሦስተኛ ወገኖች በሕግ፣ በፍርድ ወይም በዉል ንብረቶቹ ላይ ያቋቋሙት የቀደምትነት መብት የማይነካ ስለመሆኑ፣ የፍርድ ባለእዳን ታክስ ከፋይ ንብረት ካስከበረ የፍርድ ባለመብት ይልቅ በሕግ የቀደምትነት ጥበቃ መብት የተሰጠዉ ታክስ ሰብሳቢ ባለሥልጣን መሥሪያ ቤት በታክስ ህግ መሰረት በታክስ ከፋዩ ሀብት ላይ ከፍርድ ባለመብቱ የቀደምትነት መብት ያለው በመሆኑ ከፍርድ ባለመብቱ ቀድሞ ንብረቶቹን ያስከበረ ስለመሆኑ ማስረጃ እንዲያቀርብ ሊጠየቅ የሚችልበት የሕግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ስ/ስ/ሕግ ቁጥር 418	184757	የደቡብ ኦሞ ዞን ዳሰነች ወረዳ ገቢዎች ባለስልጣን እና እነ ፍራኦል ኢትዮጵያ የእርሻ ልማት ድርጅት (2 ሰዎች)	መስከረም 25/2012ዓ/ም	54
		3.1.8.2 አፈፃፀምን መቃወም				
450	9	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 421 መሠረት ክስ ለመመስረት የሚቻልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 418፣ 421	37214	አቶ ተስፋዬ አለሙ እና እነ ሐጂ ይማም ሙዘይን (3)	የካቲት 25/2002ዓ/ም	318
451	12	በፍርድ ለሌላ ሰው የተላለፈ ንብረት የእኔ ነው በሚል የሚቀርብ አቤቱታ ሊስተናገድ የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358፣ 418፣ 421፣ 455	50835	እነ አቶ ምናሴ ኢትሶ (2) እና ወ/ሮ ፋንታዬ ተረፈ	ጥቅምት 16/2003ዓ/ም	300
452	12	ፍ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 418 አቤቱታ እንዲያቀርብ ተፈቅዶለት ክርክር ተካሂዶ ውሣኔ የተሰጠበት ወገን በድጋሚ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 447 "ን" መሰረት በማድረግ የሚያቀርበው አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 418፣ 447፣ 354	53421	ወ/ሮ ወርቅነሽ ዋሴ እና አቶ ባንተይርጋ ወርቁ	የካቲት 22/2003ዓ/ም	335
453	12	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358 እና 418 መሰረት በተሰጠ ፍርድ ላይ ተቃውሞ የሚቀርብበት ሥርዓት - የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358፣ 359፣ 418፣ 222፣ 223፣ 137/3/ <u>በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 358 መሰረት የሚቀርበው አቤቱታ በቁጥር 359 ስር በተመለከተው መንገዴ መቅረብ ያለበት ነው። ድንጋጌው የአቤቱታው አቀራረብ የክስ አቀራረብ ሥርዓቱን ሊከተል እንደሚገባ የሚያሳይ ሲሆን እንዱህ ከሆነ ከሣሽ</u>	55842	የኦሮ/ፐላን/ኢንስ እና እነ አቶ ካሣ ጭርሳ (4)	መጋቢት 23/2003ዓ/ም	358

		በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 222 መሠረት አዘጋጅቶ ከሚያቀርበው የክስ ማመልከቻ ጋር በክሱ መሰማት ወቅት ለጉዳዩ ማስረጃ ይሆኑኛል የሚላውን የሠውም ሆነ የጽሁፍ ማስረጃዎችን ዝርዝርና ዋናውን ወይም ትክክለኛ ግልባጮቻቸውን ማቅረብ ያለበት ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥሔ/ቁ 223 ድንጋጌ የደነገገ ከመሆኑ ጋር ተጣምሮ ሲታይ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 358 መሰረት የሚቀርበው አቤቱታም ይህንኑ መከተል ያለበት መሆኑ የምንገነዘበው ጉዳይ ነው።				
454	15	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 418 መሠረት የሚቀርብ አቤቱታ መደበኛውን የሙግት ሥነ-ሥርዓት ተከትሎ መከናወን ያለበት ስለመሆኑ፣ በፍርድ አፈፃፀም ደረጃ ንብረት እንዳይያዝ ወይም እንዳይከበር በሚል የመቃወሚያ አቤቱታ በቀረበ ግዜ ጉዳዩን የያዘው የአፈፃፀም ችሎት በንብረቱ ላይ ተቀዳሚ መብት አለኝ በሚል የቀረበውን የመቃወም አቤቱታ በመደበኛው የሙግት ሥነ-ሥርዓት ሂደት ክርክሩን በማስተናገድ ንብረቱ እንዲያዝ ወይም እንዲከበር የሚያደርግ ህጋዊና በቂ ምክንያት መኖር ያለመኖሩን በማስረጃ በማጣራት ለጉዳዩ እልባት መስጠት ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 418፣ 419፣ 421	**86133**	እነ አቶ ፍቅሩ ከበደ (አስራ አንድ ሰዎች) እና ወ/ሮ አስቴር አርአያ (ሁለት ሰዎች)	ጥቅምት 20/2006ዓ/ም	172
455	17	በተያዘ ወይም በተከበረ ንብረት ላይ መብት አለን ብለው ተቃውሞ የሚያቀርቡ ሠዎች በንብረቱ ላይ ያላቸውን የቀዳሚነት መብት ወይም ባለይዞታነት ለማረጋገጥ በጽሁፍ ማስረጃ ብቻ ሳይወሠኑ ሌላ ማስረጃም ሊያቀርቡ የሚችሉ ስለመሆኑ፣ የፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 418/3/ እና የፍ/ህ/ቁ 1193/1/2/	97094	ወ/ሮ አስቴር አምባው እና እነ አቶ አበባው ክፍሌ (2)	ሕዳር 08/2009ዓ/ም	28
456	25	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 394/1፣ ቁጥር 404 እና ተከታዮቹ ድንጋጌዎች መሰረት በፍርድ አፈጻጸም መዝገብ ላይ ንብረት ለማስከበር በተሰጠ ትእዛዝ የፍርድ ባለእዳን የታክስ ክፍይ ንብረት ያስከበሩ የፍርድ ባለመብቶች ከሌሎች የቀደምትነት መብት አለኝ ብለው ለመጠየቅ እንደሚችሉ የተደነገገ ባለመሆኑ ንብረቱ ከመከበሩ ወይም ከመያዙ በፊት በንብረቱ ላይ መብት የነበራቸዉና በክርክሩ ዉስጥ የሌሉ ሦስተኛ ወገኖች በሕግ፣ በፍርድ ወይም በዉል ንብረቶቹ ላይ ያቋቋሙት የቀደምትነት መብት የማይነካ ስለመሆኑ፣ የፍርድ ባለእዳን ታክስ ከፋይ ንብረት ካስከበረ የፍርድ ባለመብት ይልቅ በሕግ የቀደምትነት ጥበቃ መብት የተሰጠዉ ታክስ ሰብሳቢ ባለሥልጣን መሥሪያ ቤት በታክስ ህግ መሰረት በታክስ ከፋዩ ሀብት ላይ ከፍርድ ባለመብቱ የቀደምትነት መብት ያለው በመሆኑ ከፍርድ ባለመብቱ ቀድሞ ንብረቶቹን ያስከበረ ስለመሆኑ ማስረጃ እንዲያቀርብ ሊጠየቅ የሚችልበት የሕግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣	184757	የደቡብ ኦሞ ዞን ዳሰነች ወረዳ ገቢዎች ባለስልጣን እና እነ ፍራኦል ኢትዮጵያ የእርሻ ልማት ድርጅት (2 ሰዎች)	መስከረም 25/2012ዓ/ም	54

		የፍ/ብ/ስ/ስ/ሕግ ቁጥር 418				
457	25	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሥርዓት ህግ አንቀጽ 151 መሠረት የሚሰጥ የንብረት ማስከበር ትዕዛዝ ሊነሳ ስለሚችልበት አግባብ የሚደነግገዉ የህጉ አንቀጽ 153(3) ድንጋጌ ከፍርድ በፊት በተያዘ ወይም በተከበረ ንብረት ላይ መብት አለኝ የሚል ሦስተኛ ወገን መብት ያለዉ መሆኑ የሚመረመረዉ በፍርድ አፈፃፀም ላይ ያለዉ ንብረት የሶስተኛ ወገን መብት ያለበት መሆኑ በሚመረመርበት ዓይነትና ሁኔታ ስለሆነ መብቱን የሚያስከብረዉ በፍ/ብ/ሥ/ሥርዓት ህግ አንቀጽ 158 ሳይሆን በአንቀጽ 418 እና ተከታዮቹ ላይ በተመለከተዉ አግባብ ስለመሆኑ፣	201182	ወ/ሮ ጦይባ እንድሪስ እና ወ/ሮ መሠረት አበበ	ሚያዝያ 29/2013ዓ/ም	68
		3.1.9 ልዩ ልዩ (ሌሎች) ጉዳዮች				
		3.1.9.1 ይርጋ ጊዜ				
458	1	በስነ-ስርዓት ህጉ የጊዜ ገደብን በሚመለከት የተቀመጡ ድንጋጌዎችን ፍ/ቤት በራሱ አነሳሽነት ተፈፃሚ ስለማድረጉ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 49 የፍ/ብ/ህ/ቁ 1856	17361	ወ/ሮ ጋዲሴ ኢርጌ እና ወርቅአንጥፉ በቀለ	ሐምሌ 25/1997ዓ/ም	13
459	9	የማይንቀሳቀስ ንብረትን ለሰጠው ብድር በመያዣነት የያዘ ባለገንዘብ ባንክ መብቱ በይርጋ እስካልታገደ ድረስ የያዘውን ንብረት በጨረታ ለመሸጥ የሚገደድበት ተለይቶ በህግ የተቀመጠ የጊዜ ገደብ የሌለ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ 97/90 አዋጅ ቁ 216/92 አንቀፅ 2 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 394-449	44883	አቶ ፈንታ ምህረቱ እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	መጋቢት 8/2002ዓ/ም	328
460	9	ስልጣን ለሌለው የዳኝነት አካል ክስ ማቅረብና ክርክር ማካሔድ የይርጋ ጊዜን የሚያቋርጥ ስለመሆኑ፣ **(ከዚህ ቀደም የሰበር ችሎት በተቃራኒው የሰጠው የህግ ትርጉም የተለወጠ ስለመሆኑ)፣** አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 138፣ 147፣ 164(1) የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 9፣ 23(1)(ለ)፣ 231(1)(ለ)፣ 278(3) የፍ/ብ/ህ/ቁ 1851 (ለ)፣ 1852(1) አዋጅ ቁ 454/97 አንቀፅ 2(4)	36730	የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን እና አቶ አማረ ገላው	ሐምሌ 30/2002ዓ/ም	372
461	13	በተከሳሽ ወይም ከሳሽ ሞት ምክንያት በፍ/ቤት በመካሄድ ላይ የነበረ ክርክር በተቋረጠ ጊዜ ክርክሩ በወራሾች አማካኝነት ሊቀጥል የሚችልበት ሁኔታና በህጉ የተቀመጠው የጊዜ ገደብ ተፈፃሚ ሊሆን የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 49(1)፣ 55(2)	62452	እነ የሟች ወንድሙ ደምሴ ሚስትና ወራሾች (3) እና አቶ በርሄ ንስራን	ጥር 03/2004ዓ/ም	7
462	13	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህጉ ውስጥ የተመለከቱት የይርጋ ድንጋጌዎች የሚታዩበት አግባብ በፍ/ብ/ህጉ በተመለከቱት የይርጋ ጊዜ አቆጣጠር ድንጋጌዎች ስለመሆኑ፣	76601	አቶ ሽመልሽ አማረ እና አቶ አማረ መኮንን	ሰኔ 18/2004ዓ/ም	23

		በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 78 መሠረት በሌለሁበት የተሰጠ ፍርድ ይነሳልኝ በሚል ጥያቄ በቀረበ ጊዜ በህጉ የተመለከተው የአንድ ወር ግዜ ገደብ በፍታብሔር ህጉ የይርጋ ጊዜ አቆጣጠር ስሌት መሠረት ሊሰላ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1848፣ 1856(2) የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 78፣ 195				
463	14	አንድ መዝገብ ላይ የተከሰሱ ሰዎች የኃላፊነት ምንጩ ከተለያየ የህግ ማዕቀፍ (ክፍል) በሆነ ጊዜ አንደኛው ወገን የተነሣው የይርጋ ክርክር በሌላኛው ወገን እንደተነሣ የማይቆጠር ስለመሆኑ፣ በአንድ ክስ (መዝገብ) ተጣምረው በአንድነት እና በነጠላ ኃላፊነት አለባችሁ ተብለው ከተከሰሱ ወገኖች መካከል አንደኛው ወገን የሚያነሣው የይርጋ መቃወሚያ ያለቅድመ ሁኔታ በሌላኛው ተጣምሮ የተከሰሰው ወገን ላይ ተፈፃሚነት አለው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ በፍ/ብሔር ጉዳይ የአንድነትና የነጣላ ኃላፊነት ከተለያዩ የህግ ክፍሎች እና ከተለያዩ ምክንያቶች ሊመነጭ የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1852 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 244(3)፣ 36	80723	አዋሽ ኢንተርናሽናል ባንክ አ/ማህበር እና እነ ዋቅቶሉ አብደሳ (ሁለት ሰዎች)	ጥር 29/2005ዓ/ም	134
464	15	ከውርስ ሀብት ክፍፍል ጥያቄ ጋር በተገናኘ መብቱን ለማስፈፀም ጠይቆ በአፈፃፀም **በይርጋ** የታገደ ስለመሆኑ ውሣኔ ተሰጥቶ እያለ ባለመብት ነኝ የሚለው ወገን የሚያነሣው የመብት ጥያቄና ክርክር ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ በአንድ ፍርድ ቤት የተሰጠ ውሣኔ በህግ አግባብ እስካልተሻረ ድረስ የውሣኔው አስገዳጅነትና ተፈፃሚነት በባለጉዳዮች ላይ ብቻ የተወሰነ ሣይሆን በማናቸውም አስፈፃሚ አካላትና በማናቸውም ፍርድ ቤት ላይ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5(1) የኢ.ፌ.ዲ.ሪ. ህገ መንግስት አንቀጽ 79(2)	83007	እነ ወ/ሮ አልማዝ ገመቹ (ሁለት ሰዎች) እና አቶ ፋዩ ገመቹ	ሰኔ 03/2005ዓ/ም	98
465	16	በሕግ ተለይቶ የተወሰነ የይርጋ ጊዜ የመቋረጥ እና ያለመቋረጥ ጉዳይ አከራካሪ ነጥብ ሆኖ ሊነሳ የሚችለው የይርጋውን መቆጠር ያቋርጠዋል የተባለው ምክንያት የተከሰተው የይርጋው ጊዜ ከመሙላቱ በፊት በሆነ ጊዜ እንጂ የይርጋው ጊዜ የሞላ ወይም ያለፈ በሆነ ጊዜ ጭምር ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 1851	90361	እነ ወ/ሮ አለዊያ ዑመር (6 ሰዎች) እና አቶ ሐሺም ሁሴን	የካቲት 26/2006ዓ/ም	23
466	16	ይርጋ በተመለከተ የሚቀርብ መቃወሚያ ከመልስ ጋር መቅረብ ያለበት ስለመሆኑ፣	85815	አቶ ኢብራሁም መሀመድ ኑር እና እነ ወ/ሮ ጀሚላ መሐመድ (አራት ሰዎች)	ሐምሌ 17/2006ዓ/ም	159

		የፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ. 234(1)(ሐ) እና 244(2)(ሠ) **(በቤተሰብ ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሜ የተቀመጠ)**				
467	18	በሌለሁበት የተሰጠ ውሳኔ/ትእዛዝ ይነሳልኝ በማለት የቀረበ አቤቱታው ውሳኔው/ትእዛዙ ከተሰጠ በ30 ቀን ውስጥ በቃል መሀላ ለሬጅስትራር የቀረበ ሆኖ እያለ አቤቱታው ለችሎት የቀረበው ከ30 ቀን በኋላ መሆኑ በህግ የተቀመጠው የጊዜ ገደብ/ይርጋ አላሟላም ሊያስብል የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 78/1/	101478	የረር ኮንስትራክሽን ማህበር እና አቶ ተስፋዬ ባልቻ	ሰኔ 29/2007ዓ/ም	92
468	19	የዳግም ዳይነት ጥያቄ ተቀባይነት እንዲያገኝ ሊማሉ ስለሚገባቸው ጥብቅ መስፈርት፣ አንድ ክስ በይርጋ መዘጋት ዳግም ዳይነት ጥያቄውን ለማስተናገድ እንደበቂ ምክንያት /እንደመመዘኛ/ የማይወሰድ ስለመሆኑ፣ ፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 6	104028	ወ/ሮ ብዙአየሁ ያለው እና አቶ ሲሳይ ካሴ	ለካቲት 17/2008ዓ/ም	74
469	20	የሰበር አቤቱታ በህጉ በተቀመጠው የጊዜ ገደብ ውስጥ ከአቅም በላይ በሆነ ምክንያት ሳይቀርብ ጊዜው ካለፈ የሰበር አቤቱታ ከመቅረቡ በፊት የይግባኝ ማስፈቀጃ ማመልከቻ መቅረብ ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 25/88 አንቀፅ 22(4) እና ፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 324	101277	የመን/ቤቶች ኤጀንሲ እና ሚ/ር አቤንቻንድ ፓፓትላል	መስከረም 23/2009ዓ/ም	81
470	21	በክስ አቀራረብ ሥርዓት ላይ ጉድለት ያለበት መሆኑ ተረጋግጦ የተዘጋ መዝገብ ምንም አይነት ክስ እንዳልቀረበ የሚያስቆጥርና የይርጋ ጊዜ የማቋረጥ ውጤት የላለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 278 (2) (ሀ) እና (3)	123123	አቶ ተኽሊት አፈወርቂ እና የኢ/ገ/ጉ/ባለስልጣን	ሚያዚያ 16/2009ዓ/ም	92
471	23	አንድ ተከሳሽ በሕግ አግባብ መጥሪያ የደረሰዉ እና እርሱ በሌለበት ዉሳኔ መሰጠቱን ማወቁን አግባብነት ባለዉ ማስረጃ ባልተረጋገጠበት ሁኔታ በሌለሁበት የተሰጠዉ ፍርድ ተነስቶ የመከላከያ መልስ ላቅርብ በማለት የሚያቀርበውን አቤቱታ በህግ በተቀመጠው **አንድ ወር ጊዜ** ዉስጥ አልቀረበም በሚል ምክንያት ብቻ መከላከያ መልስና ክርክር አቅርቦ የመሰማትና ፍትህ የማግኘት ሕገ መንግስታዊ መብት መንፈግ ያልተገባና ህጋዊነት የሌሌው ስለመሆኑ፣ የኢ/ፌ/ድ/ሪ ሕገ-መንግስት አንቀጽ 37 የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 78፣ 95/2/	137704	አቶ መሀመድ ከማል እና አቶ በቀለ ወሌዳ	የካቲት 14/2010ዓ/ም	239
472	23	አንድ ተከሳሽ የቀረበበት ክስ በይርጋ የሚቋረጥ መሆኑን ከጠቀሰ ከሳሹ ክሱ በሕጉ የተመለከተው ጊዜ ገደብ (ይርጋ) ያላለፈው መሆኑን ጊዜው አልፎ ከሆነም ይርጋውን ሊያቋርጥ የሚችል ሕጋዊ ምክንያት መኖር ያለመኖሩን በተገቢው ማስረጃ ለማስረዳት የሚችልበት እድል ሳይሰጠው የተከሳሽ መቃወሚያ ብቻ መሰረት ተደርጎ ክሱ በይርጋ ቀሪ ነው ተብል	154023	እነ ወ/ሮ ካሰች በቀለ እና እነ ውቢት ዘውዱ	መስከረም 23/2011ዓ/ም	269

		ብይን የሚሰጥበት አግባብ ስነ ስርዓታዊ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ 1000፣ 1846፣ 1852 እና 1853 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 241፣ 244 እና 245(1)				
473	24	የወራሽነት የምስክር ወረቀትን በተመለከተ የሚቀርብ የተቃውሞ አቤቱታ የማስረጃውን ትክክለኛነት እና ህጋዊነት ከማረጋገጥ ያለፈ አንድምታ የሌለው መሆኑ ከተረጋገጠ ማስረጃውን የሰጠው ፍርድ ቤት የማስረጃው ይሰረዝልኝ ጥያቄን ማስተናገድ የሚገባው ስለመሆኑ፣ በሓሰት ለተገኘ የወራሽነት ማስረጃ ይሰረዝልኝ ጥያቄ ተፈጻሚነት ያለው የይርጋ ጊዜ የአስር አመት የይርጋ ጊዜ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሔ/ቁ 1000፣ 1677፣ 1845 እና 1846 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 358 እና 359	161650	አቶ ኃይለገብርኤል አየለ እና ወ/ሮ ፀሃይ አየለ	ሚያዝያ 29/2011ዓ/ም	33
		3.1.9.2 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
474	12	የግልግል ዳኝነት ጉባኤ እንደ ፍ/ቤት የዳኝነት አካሄድ ሁልጊዜ ጥብቅ የሆነ የሙግት ሥርዓትን ተከትሎ ጉዳዩን ማየት የሌለበት ስለመሆኑ፣ የግልግል ጉባኤ ጉዳዩን ለማየት ሊከፈል የሚገባውን የገንዘብ መጠን በተመለከተ ተገቢ ነው ብሎ ያመነበትን ያህል ሊወስን ስለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 318/5/፣ 317/1/ የፍ/ብ/ህ/ቁ 3345	52942	አቶ ገብሩ ከሬ እና አቶ አመዲዮ ፌድሬቼ	ጥቅምት 18/2003ዓ/ም	303
475	21	ያለዋጋ ወይም በደመወዝ የሚሰጥ አደራ ሰጭና አደራ ተቀባይ ስምምነት ካላደረጉ በስተቀር በአደራ የሚቀመጥ ዕቃ ዋጋ የማይከፈልበት ስለመሆኑና አደራ ሰጭው አደራ ተቀባዩ ዕቃውን በመልካም አያያዝ ለማኖር ያወጣውን ወጭ ሁሉ ሊከፍለው የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ. 2788 እና 2793/2/	119571	አቶ ባብሶ ቃልቦሬ እና ወ/ሮ ኩዘይማ ሁሴን	ህዳር 14/2009ዓ/ም	50
476	21	በጠፋው ሰው መሞት ምክንያት መብት የሚያገኙ ሰዎች በመብታቸው መጠቀም የሚችሉት መጥፋቱን የሚወስነው ፍርድ የመጨረሻ ከሆነ በኃላ ስለመሆኑ፣ የፍትሐብሔር ህግ ቁጥር 165(1)	132208	ወ/ሮ ጸሀይ አጎናፍር እና አቶ ጌራ ላቀው	ሰኔ 28/2009ዓ/ም	114

477	22	አንድ ውል በይዘቱ የአስተዳደር ውል ሲሆን የአስተዳደር አካል ወይም መንግስት ውሉን ለመሰረዝ መብት ያለው ስለመሆኑና ሌላኛው ወገን በውሉ መፍረስ የደረሰበት ጉዳት ካለ ከመጠየቅ በስተቀር ውሉ እንዲሻሻል ሆነ ለስራ ማስኬጃ የተቀበለውን ቅድመ ክፍያ ላለመመለስ የሚያቀርበው መከራከሪያ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ ህ/ቁጥር 1815፣3180 እና 3181	129534	የሊበከምከም ወረዳ ጤና ጥበቃ ጽ/ቤት እና እነ ወ/ሮ እናትነሽ ዘለቀ (2 ሰዎች)	መስከረም 24/2010ዓ/ም	134
		3.2 በሌላ ዘርፍ ያሉ ፍትሐብሔር ስነ-ስርዓት የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሜ የተቀመጡ)				
		3.2.1 በአሰሪና ሰራተኛ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
1	4	**ስለ መሠረታዊ የህግ ክርክር፣** አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 27(1)ሐ	24153	አቶ መንግስቱ አባተ እና የባህር ትራንዚት ድርጅት	መጋቢት 26/1999ዓ/ም	18
2	6	**በወንጀል ጉዳይ** ተከሶ ነፃ የተባለ ሰው **በፍትሐብሔር ረገድ ከቀረበበት ክስም** የግድ ነፃ ይሆናል ወደሚል ድምዳሜ ሊያደርስ የሚችል ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 27	34588	የኢትዮጵያ ኤሌትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን እና ደረጀ ወልደ ኪዳን	ግንቦት 5/2000ዓ/ም	364
3	10	በአሰሪና ሠራተኛ ክርክር ችሎት ሠራተኛው የፈፀመው ድርጊት ከሥራ ለማሰናበት በቂ አይደለም ተብሎ መወሰኑ አሰሪው በሠራተኛው ላይ **በፍ/ብሔር ጉዳይ** ሊያቀርብ የሚችለውን ክስ የሚያስቀር የመጨረሻ ፍርድ /ውሣኔ/ ስላለመሆኑ፣	44588	የኢትዮጵያ እህል ንግድ ድርጅት እና እነ ኃይለየሱስ ቱኪ (አራት ሰዎች)	ሚያዝያ 4/2002ዓ/ም	290
4	8	**የሥራ ውል** በስምምነት ተቋረጠ ለማለት የሚቻለው ስምምነቱ **በፅሁፍ** የተደረገ እንደሆነ ስለመሆኑ፣	37575	ቃሊቲ ባሌስትራ ማምረቻ እና ብርሃኑ ልደት ወልዴ	ህዳር 2/2001ዓ/ም	127
5	9	አሠሪ የሠራተኛውን የሥራ ውል ያቋረጠበትን ምክንያት **በፅሁፍ አለመግለፁ ብቻ ስንብቱ ህገ-ወጥ ነው ለማለት የሚያስችል ስላለመሆኑ፣** አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 27(2)	49797	አልሀበሽ ሹገር ሚልስ ኃ/የተ/የግል ማህበር እና ተገኜ ገ/ሃዋሪያት	መጋቢት 30/2002ዓ/ም	242

6	8	**በሠራተኛ እጅ የሚገኙ የአሠሪ ንብረቶች መመለስ ወይም አለመመለስ** ጉዳይ ሠራተኛው የሥራ ውሉ በተቋረጠ ጊዜ የሚያነሣቸውን ልዩ ልዩ ክፍያዎችን ለማስተናገድ ግምት ውስጥ መግባት ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 36፣ 38	39464	ሐረር ቢራ አክሲዮን ማህበር እና አቶ አብዱልቃድር አብዱረዛቅ	ግንቦት 25/2001ዓ/ም	202
7	13	ከአሰሪና ሰራተኛ ግንኙነት ጋር በተያያዘ ሰራተኛው ከሥራ ሲሰናበት ከአሰሪው የተረከበውን ንብረት አላስረከበም በሚል **ሰራተኛው ሊከፈለው ከሚገባው ክፍያ ቀንሶ ለማስቀረት የሚቻለው በሰራተኛው በኩል ዕዳ ስለመኖሩ መተማመን ላይ ሲደረስ ስለመሆኑ፣** ሰራተኛው ከተረከበው ንብረት አለመመለስ ጋር በተገናኘ ዕዳ ስለመኖሩ በግራ ቀኙ መካከል ክርክር (አለመግባባት) ያለ እንደሆነ አሰሪው ጉዳዩን በፍ/ቤት አቅርቦ መብቱን ማስከበር ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 36-38, 59(1), 53(2)(1)	67382	እነ አበባ ትራንስፖርት ኃ/የተ/የግል ማህበር (ሁለት ሰዎች) እና አቶ አርጋው አበበ	ጥር 04/2004ዓ/ም	58
8	13	ከሚሠራበት ድርጅት ብድር ወስዶ ክፍሎ ያላጠናቀቀ ሠራተኛ በገዛ ፈቃዱ ሥራ ሲለቅ ተከፍሎ ያላለቀው ብድር ከሚያገኘው ፕሮቪደንት ፈንድ **ሊቀንስ የሚችለው ሠራተኛው ዕዳ እንዳለበት ያመነ እንደሆነ ስለመሆኑ፣** አዋጅ ቁ.377/96 አንቀጽ 59(1)	71507	ሜድሮክ ወርቅ ማዕድን ኃ.የተ.የግል ማህበር እና አቶ ሰይፉ ተፈረ	መጋቢት 10/2004ዓ/ም	73
9	13	የሠራተኞች ስንብት ተከትሎ አሰሪ የሆነ አካል የከራካሪ የሆኑ ክፍያዎችን በተመለከተ ሊያዘገይ እንደሚችልና ክፍያ በማዘግየት በሚል ሊቀጣ የሚችለው **ከቁጥጥር ውጪ በሆነ ምክንያት ሳይኖር ወይም የሚያከራክር ክፍያ ሳይኖር ያለአግባብ ያዘገየ እንደሆነ ስለመሆኑ፣** አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 37, 38, 36	74636	ኢትዮ ቴሌኮም እና ትዕግስት ሙሉዓለም (15 ሰዎች)	ሰኔ 21/2004ዓ/ም	116
10	9	**የሥራ ውል** በተቋረጠ ጊዜ አሰሪው ከሠራተኛው በህግ አግባብ የሚፈልገው/ የሚጠይቀው ዕዳ ያለ እንደሆነ ለሠራተኛው የሥራ ልምድ ምስክር ወረቀት ከመስጠት ባሻገር **የሥራ መልቀቂያ (ክሊራንስ) ለመስጠት የማይገደድ ስለመሆኑ፣** አዋጅ ቁ. 515/99 አንቀፅ 78 (1), 87	48476	የመንግስት ኮሙኒኬሽን ጉዳዮች ጽ/ቤት እና አቶ ደረጀ መኮንን	ሚያዝያ 12/2002ዓ/ም	248
11	8	በአሰሪ ወይም በ3ኛ ወገን ወጪ ትምህርትን ተከታትሎ ለማገልገል በሚል የተገባን **ውል (ስምምነት) የጣሰ ሰው ግዴታውን በአማራጭ ሊወጣ የሚችል ስለመሆኑ፣**	33473	ወ/ሮ ሃርሴማ ሰለሞን እና የአርባ ምንጭ ዩኒቨርስቲ	ህዳር 16/2001ዓ/ም	322
12	9	የአሰሪና ሠራተኛ አዋጅን መሠረት አድርጐ ከሚቀርብ ክርክር ጋር በተገናኘ **በግልፅ ዳኝነት ተጠይቆበት** ውሣኔ ሣይሰጥ	42361	ወ/ት ትዕግስት ንጉሴ	ጥቅምት	198

		ከተጠየቁት ዳኝነት መካከል ወደ ሥራ የመመለስ ጉዳይ ላይ ብቻ ውሣኔ ከተሠጠና ሠራተኛው ወደ ሥራ መመለስ ሳይፈልግ ቢቀር ቀድሞ ዳኝነት በጠየቀባቸው ነገር ግን ውሣኔ ባላረፈባቸው ነጥቦች ላይ **ዳኝነት ሊጠየቅ የሚችል ስለመሆኑ፣** አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 43(3)		እና ኤስ.ኦ.ኤስ ኢንፋንት ኢትዮጵያ	5/2002ዓ/ም	
13	9	አሰሪ ሠራተኞቹን በማስተዳደር ረገድ የሚፈፅማቸውን **ስህተቶች በራሱ አነሣሽነት ሊያርም የሚችል ስለመሆኑ፣**	45889	የኢትዮጵያ ቴሌኮሙኒኬሽን ኮርፓሬሽን ደቡብ ሪጅን እና ሳሙኤል ቄለበ	ታህሣ/ሥ 20/2002ዓ/ም	213
14	11	የመንግስት ሰራተኞች አዋጅን መሰረት በማድረግ የሚነሳ ክርክር የሚስተናገድበት ህግና የይግባኝ ማቅረቢያ ጊዜ፣ ይግባኝ ለማቅረብ ጊዜ ያለፈበትን አቤቱታ ተቀብሎ ለማስተናገድ የሚቻልበት **የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣** አዋጅ ቁ. 515/99 አንቀጽ 76/2/ አዋጅ ቁ. 6/2000 አንቀጽ	61843	ሰይፉ ናስር እና የአ.አ ከተማ አስተዳደር ፍትህና ህግ ጉዳዮች	መጋቢት 23/2003ዓ/ም	227
15	14	አንድ ሠራተኛ መብቱን ለማስከበር በአሰሪው ላይ **በፍ/ቤት ክስ መመስረቱ ብቻ** ከአሠሪው ጋር ለወደፊት የሻከረ ግንኙነት ይፈጥራል የማያስብልና የስራ ውሉ እንዳይቀጥል ለማድረግ የሚያስችል ምክንያት ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 43(3)	82336	የአብጃታ ሶዳ አሽ አክሲዮን ማህበር እና ማርታ አበበ	ጥር 02/2005ዓ/ም	21
16	14	ቀደም ሲል ስናገኘው የነበረው **የደመወዝ መጠን የተቀነሠ** ስለሆነ እንዲስተካከልልን በማለት በሠራተኞች **የሚቀርብ ክስ የወል የሥራ ክርክር ነው ሊባል የማይችል ስለመሆኑ፣**	78865	የኢትዮጵያ የእህል ንግድ ድርጅት እና እነ አቶ ገ/ስላሴ ኃ/ማርያም (8 ሰዎች)	ጥር 28/2005ዓ/ም	24
17	14	ሥራና ሰራተኛን ከመምራት እና ከመቆጣጠር ባለፈ በሠራተኛ ላይ የዲሲፕሊን እርምጃ ለመውሰድም ሆነ ከሥራ ለማሠናበት **ስልጣን በሌለው የቅርብ አለቃ** ሠራተኛው ሥራ እንዲለቅ የተነገረ መሆኑ የሥራ ውል ተቋርጧል ወደሚል ድምዳሜ የሚያደርስ ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀጽ 3(2)(ሐ)	79212	ሮያል ከረሜላ ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና ወ/ሪት ፀሐይ ብርሀኑ	ጥቅምት 19/2005ዓ/ም	40
18	17	በሠራተኛው የሚጠየቅ የውዝፍ ደመወዝ ክፍያ ጥያቄ **በአሠሪው የይርጋ መቃወሚያ ካልቀረበበት በስተቀር ተከፋይ ስለመሆኑ፣**	101020	አቶ ዳዊት ገ/ማርያም እና አቶ ሣህለማርያም ደግፌ	መስከረም 29/2007ዓ/ም	52
19	18	አንድ ሰራተኛ ለአሠሪው በሥራ ክርክር ምክንያት ያወጣውን **ወጭና ኪሳራ የመክፈል ግዴታ የሚጣልበት** በክርክሩ ተረች በመሆኑ ምክንያት ብቻ ሳይሆን ሠራተኛው በአሠሪው ላይ ያቀረበው ክስ ሀሰተኛና በተጭበረበረ ማስረጃ ላይ	109055	አቶ ጌትነት ከበደ እና	ሐምሌ 29/2007ዓ/ም	60

		የተመሰረተ ሆኖ ሲገኝ ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍትሐ ብሔር ሥነ ስርዓት ህግ ቁጥር 463 ፣465 (1) አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 161		ሃያት ሜዲካል ኮሌጅ		
20	19	**አንድ ሠራተኛ በጊዜ ቀጠሮ ከ30 ቀን በላይ መታሰሩ** እና ከስራ ገበታው መቅረቱ ከ30 ቀናት የሚበልጥ እስራት እንደተወሰነበት ተቆጥሮ የስራ ውሉን ያለማስጠንቀቂያ ማቋረጥ ተገቢ ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 27 /1/በ/	114669	የኢትዮጲያ መንገዶች ኮንስትራክሽን ኮርፓሬሽን እና አቶ አስማረ ፈጠነ	ጥቅምት 24/2008ዓ/ም	12
21	20	አሰሪ የተጠየቀን የስራ ስንብት **ክፍያን በተመለከተ አጠቃላይ ተቃውሞ አቀርቦበት እያለ ጉዳዩ የቀረበለት ፍ/ቤት ሰሌቱን በተመለከተ አልተቃወመም** በሚል በመተርጎም በሰራተኛው የተጠየቀን የስንብት ክፍያ ዳኝነት ሙሉ በሙሉ በመወሰን የሚሰጥ ዳኝነት ተገቢ ስላለመሆኑ፤ ፍ/ቤቱ በሕጉ አግባብ አስልቶ መጠኑን ሊወሰን የሚገባ ሰለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 40 (1 እና 2)	119694	ንብ ኢንሹራንስ ኩባንያ አ.ማ እና አቶ አለማየሁ ሁሉቃ	ሐምሌ 27/2008ዓ/ም	22
22	20	አሰሪ ሰራተኞችን ከማሰናበቱ በፊት በትክክል አጣርቶ እርምጃ መውሰድ ሲገባው **ክርክር ከተጀመረ በኃላ ከስንብት ደብዳቤ ሌላ ደብዳቤ መፃፉ** የአሰሪና ሰራተኛ አዋጁን ዓላማ እና መንፈስ የማያሟላ ሰለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 91 (1) (3) አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 27 (1) (ሸ) (ቀ)	125778	ሲው ኢንፍራስትራክቸር እና እነ አቶ መሳይ ወ/ገብርኤል (አራት ሰዎች)	መስከረም 23/2009ዓ/ም	32
23	25	**በአዋጅ ቁጥር 1156/2011 አንቀጽ 27/3 ስር የተደነገገው ይርጋ ክስ የማቅረብ መብትን ቀሪ የሚያደርግ ባለመሆኑ** ሰራተኛው የተሰናበተበትን ምክንያት፣ ምክንያቱ የተከሰተበትን ቀን እና ምክንያቱ የተከሰሰበትን ቀን አሰሪው መቼ እንዳወቀ በግልጽ በማሰናበቻ ጽሁፉ ላይ ሳይገልጽለት አሰናብቶት ከሆነ ወይም በሌላ ምክንያት ለማወቅ ያልተቻለ እንደሆነና እነዚህን ፍሬ ነገሮች ያወቀው አሰሪው ተከሶ በሰጠው መከላከያ መልስ ላይ ከተገለፀው ፍሬ ነገርና ከቀረበው ማስረጃ መነሻ የሆነ እንደሆነ ክሱን ለማሻሻል የግድ ከሆነ የአዋጁን አንቀጽ 27/3 ይዘት ባገናዘበ መልኩ ክሱን በማሻሻል አሉያም ክስ በሚሰማበት ጊዜ በቃል አንስቶ መከራከር የሚችል ስለመሆኑ፣	222297	አቶ ተስፊልኡል ቱፋ እና የኢትዮጵያ የኢንደስትሪ ግብዓቶች ልማት ዴርጅት	ግንቦት 02/2014ዓ/ም	469

		3.2.2 በውል ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
		ማስረጃና ተያያዥ ጉዳዮች				
24	7	አንድ ግዴታ መኖሩን ለማስረዳት ህጉ የተለየ ማስረጃ እንዲቀርብ ያዘዘ ካልሆነ በቀር ግዴታው መኖሩን በጽሁፍ፣ በምስክር፣ በህሊና ግምት በተከራካሪው ወገን እምነት ወይም በመሃላ ማስረዳት የሚቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2002 **(ጉዳዩ የውኃ ማሞቅያ ሽያጭ ውል ክርክር ነው)**	22860	ሰንላይት ኢንዱስትሪና ማከፋፈያ ኩባንያ እና አቶ ካሣዬ ዘውደ	የካቲት 18/2000ዓ/ም	112
25	10	**ተከራካሪ ወገኖች ባላነሱበት ሁኔታ ፍ/ቤት የውል አፃፃፍ ሥርዓትን (ፎርማሊቲን)** መሠረት በማድረግ በግራ ቀኙ ወገኖች መካከል የተካሄደን ውል ፈራሽ ነው በሚል የሚሰጠው ውሣኔ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1723፣ 1808(2)	43825	የህፃን ኮከቤ ተረፈ ሞግዚትና አስተዳዳሪ እና እነ አቶ አያሌው ካሳዬ (2)	ታህሣሥ 6/2002ዓ/ም	133
26	12	ውልን በተመለከተ **በህግ የተቀመጠውን ፎርም** አልጠበቀም በሚል አቤቱታ ለማቅረብ ስለሚችለው ሰው /ወገን/፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1808/2/	47617	ቄስ ገ/ሚካኤል አለምነው እና ወ/ሮ መልኬ ደምሴ	ህዳር 30/2003ዓ/ም	14
27	5	**በባለስልጣን ፊት በተረጋገጡ ሰነዶች** ላይ ያሉትን ፊርማዎችና የሰነዶቹን ይዘት ማስተባበል ስላለመቻሉ፣ **(ሰነድ የተባለ የውክልና ሰነድ ሆኖ ጉዳዩ የብድር ውል ክርክር ነው)**	20890	የኢ/ልማት ባንክ እና ወ/ሮ አለምነሽ ሃይሌ	ሐምሌ 10/2000ዓ/ም	12
28	8	የማይንቀሣቀስ ንብረት የሽያጭ ውል ተደረገ የሚባለው በውል ውስጥ ያሉ ወገኖች **በውልና ማስረጃ ምዝገባ ጽ/ቤት ቀርበው የሽያጭ ውሉን ከተፈራረሙበት ቀን** ጀምሮ እንጂ የአስተዳደር ጉዳዮች ተጣርቶ የመስሪያ ቤቱ ማህተም ካረፈበት ቀን አንስቶ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1723(1)፣ 2015(ሀ)	36740	አቶ አብዱልዋሐብ ኢብራሂም እና እነ ወ/ት መሰለች ከፍያለች (2)	ህዳር 23/2001ዓ/ም	316
29	12	በጽሁፍ እንዲደረጉ በህግ የተደነገጉ የውል አይነቶች ህጋዊና የተሟሉ ናቸው ለማለት መሟላት ያለባቸው ሁኔታዎች /መስፈርቶች/፣ የቤት ሽያጭ ውል **ምስክር ሳይኖርበት በውልና ማስረጃ ጽ/ቤት በመደረጉ ብቻ** ህጋዊና የሚፀና ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1723/1/፣ 1727/2/፣ 2877	57356	ወ/ሮ መሠረት በቀለ እና ወ/ሮ ኤልሳ ሶሞኔላ	መጋቢት 22/2003ዓ/ም	98

30	8	የማይንቀሣቀስ ንብረትን በተመለከተ የሚደረግ የስጦታ ውል **የማዋዋል ስልጣን በተሰጠው አካል ፊት** ያልተደረገ ቢሆንም በህግ የፀና ውል ተደርጐ ሊወሰድ የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ 2443፣ 881፣ 1723(1)	39803	አቶ አለኸኝ ገ/ህይወት እና እነ እማሆይ አጢነሽ በቀለ (3)	ሐምሌ 2/2001ዓ/ም	387
31	25	የማይንቀሳቀስ ንብረት በስጦታ ለማስተላለፍ የተደረገ ውል በውል አዋዋይ ፊት ተረጋግጦ የተመዘገበ ከሆነ በስጦታ ውሉ ላይ ውሉ በስጦታ ሰጪና **በምስክሮች ፊት የመነበብ ስርዓት የተፈፀመበት ነው ተብሎ ባይፃፍም** የመነበብ ስርዓት በሰነድ አረጋጋጩ እንደተፈፀመ ተቆጥሮ የስጦታ ውሉ ህጋዊ ውጤት እንዲኖረው ሊደረግ የሚገባ ስለመሆኑ፣ **(የፌ/ፍ/ቤቶችን አዋጅ እንደገና ለማሻሻል በወጣው አዋጅ ቁጥር 1234/2013 መሰረት በፌ/ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ቀደም ሲል በሰ/መ/ቁጥር 32337፣ 70057፣ 147331፣ 17429 እና 22712 ላይ እና በሌሎች መዝገቦች ላይ ከኑዛዜ እና ከስጦታ ውል ፎርምና ከመነበብ ስርዓት ጋር በተያያዘ የተሰጠ የሕግ ትርጉም ተለውጧል)**	193067	እነ መሰረት ወ/አማኑኤል (2 ሰዎች) እና እነ ጌታቸው ይልማ (3 ሰዎች)	ሐምሌ 30/2013ዓ/ም	213
32	23	**የዉክልና ሰነድችን ለማረጋገጥና ለመመዝገብ ስልጣን** በተሰጠዉ አካል የተረጋገጠ ሰነድ ሙሉ እምነት የሚጣልበት ማስረጃ ሆኖ ቅቡልነት ያለዉ ስለመሆኑና የሰነደን ቅቡልነት መቃወም የሚቻለዉም በበቂ ምክንያት ፍርድ ቤት ሲፈቅድ ብቻ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ/922/08 አንቀጽ 23/1/	146457	ወ/ሮ ዘቢባ ሙሳ እና አቶ አማን በሪሶ	ግንቦት 16/2010ዓ/ም	64
33	23	**የመንግሥት አካል ፊት ቀርቦ የተረጋገጠና የተመዘገበ ሰነድ** በውስጡ የሚገኘው ይዘት ሙሉ እምነት የሚጣልበት በቂ ማስረጃ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 334/1995 አንቀጽ 27 /1/	142851	እነ ወ/ሮ ወርቅነሽ ጌታቸው (2 ሰዎች) እና እነ አቶ ኮሬ ባዌ (2)	ግንቦት 29/2010ዓ/ም	520
34	7	በሁለት ወገኖች መካከል የተፈረመ ሰነድን እንደ ህጋዊ ስምምነት ለመውሰድ የፈራሚ ወገኖችን ሃሳብና ፍላጐት መመርመር አስፈላጊ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1734፣ 1952/1/ **(ጉዳዩ ዕዳን ለመክፈል የተደረገ ውል ክርክር ነው)**	12719	ሉክሰር የቱሪስትና የጉዞ ወኪል ማህበር እና ብሩኔይስ ማኅበር	ታህሳስ 17/2000ዓ/ም	2
35	13	**በሰነድ ላይ የተመለከተ ፊርማ** በተካደ ጊዜ ሰነዱ ሲፈረም የነበሩ የምስክሮችን ቃል በመስማትና በሌሎች ማስረጃዎች ፊርማው የማን እንደሆነ ለማረጋገጥ /Authenticate ለማድረግ/ የሚቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2472(1) እና (3)	71927	ቄስ አብርሃ በርሄ እና ወ/ሮ ብርነሽ ሕሉፍ	ሚያዝያ 10/2004ዓ/ም	215

36	14	ከዋስትና ውል ጋር በተገናኘ ዋስ የሆነ ወገን በውሉ ላይ የተመለከተውን **ፊርማ የእርሱ አለመሆኑን ወይም የውሉን** ቃል በተመለከተ በመካድ በግልጽ ባልተከራከረበት ሁኔታ ውሉ በሁለት ምስክር ፊት የተደረገ አይደለም በሚል የሚቀርብ ክርክር የዋሱን ግዴታ ተፈፀሚነት የሚያስቀር ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1727(2) የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 83፣ 235	79907	ልዩ የገንዘብ እገዛ ተቋም እና እነ ወ/ሮ የወይንሐረግ ትዕዛዙ (2)	ጥር 02/2005ዓ/ም	76
37	15	ተከራካሪ ወገኖች በአንድ **የሰነድ ማስረጃ ላይ የተመለከተን ፊርማ** የማን ስለመሆኑ በሚመለከተው የመንግስት አካል ተጣርቶ ውጤቱ ከቀረበና ከታወቀ በኋላ ሰነዱ በውጭ አገር ተመርምሮ ውጤቱ እንዲታወቅ በማለት የሚያቀርቡት ጥያቄ በህግ አግባብ አጥጋቢና አሣማኝ ምክንያትን በመጥቀስና በማስረጃ አስደግፈው ያላቀረቡ እንደሆነ ጥያቄው ተቀባይነት ሊኖረው የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ቤት የተሰጠ ትእዛዝ /ውሣኔ/ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈፀመበት ነው ለማለት የሚቻለው በተከራካሪ ወገኖች ፍትህ የማግኘት መብት ላይ መሠረታዊ ለውጥ የሚያስከትል እንደሆነ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2008፣ 2007፣ 2001፣ 2005	86187	አቶ ዳንኤል ዘሚካኤል እና አቶ ቢሃሪ ባቡላል ሞዲ	ሰኔ 21/2005ዓ/ም	80
38	19	**በአንድን የውል ሰነድ እርግጠኛ ቀን** የሚባለው ሰነዱን የተፃፈው ወይም የተቀበለው እንደ ሰነዶች ማተጋገጫ ምዝገባ ፅ/ቤትን የመሰለ የመንግስት መስርያ ቤት ሲሆን የተፃፈበት ወይም የተቀበለበት ቀን ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2015(ሀ)	98583	እነ ኤደን ሲሳይ (2) እና አቶ ሰይፉ አለሙ	መስከረም 27/2008 ዓ/ም	151
39	19	በፅሑፍ የተደረገ ውል ውስጥ **እማኞች በመሆን የፈረሙ ምስክሮች** ስለ ውሉ መሆር አለመኖር እንዳያስረዱ ክልከላ ማድረግ ተገቢ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 2005	106535	አቶ ረዲ ተፈራ እና እነ አቶ ረዲ ተፈራ (2)	ጥር 17/2008ዓ/ም	191
40	20	**በአንድ ሰነድ ላይ ያለን ፊርማ** በቴክኒክ ምርመራ የማን እንደሆነ ለማረጋገጥ ባልተቻለ ጊዜ ፊርማው ሲፈረም የነበሩ ምስክሮችን ቃል በመስማትና በሌሎች ማስረጃዎች ፊርማው የማን እንደሆነ በመመዘኛ ማረጋገጥ የሚቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 2472(1)	114553	አቶ ኤልያስ ስሜ እና ወ/ሮ ዘነበች ተመስገን	ሓምሌ 29/2008ዓ/ም	221
41	23	**በአንድ የብድር ዉል ላይ ያለ ፊርማ** የኔ አይደለም የሚል ክርክር በመነሳቱ በብድር ዉል ላይ ያለዉን ፊርማ ተበዳሪው በመካድ በፎረንሲክ ምርመራ የእሱ ፊርማ አለመሆኑ የተረጋገጠ ሰነድ ላይ ፊርማው የተበዳሪው ስለመሆኑ አበዳሪው በሰዉ ምስክሮች ላስረዳ በማለት የሚያቀርበው አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣	156408	አቶ አክሊል ጌታሁን እና ወ/ሮ ፍርህይወት አሰፋ	መስከረም 24/2011ዓ/ም	109

		የፍ/ሀ/ቁ 2006 እና 2472(1)				
42	22	**ገንዘብ የተከፈለ መሆኑን የሚገልጽ ሰነድ** ወይም ደብዳቤ ሰነዱን ባዘጋጀዉ ወይም ደብዳቤዉን በፃፈዉ ሰዉ ላይ **ማስረጃ የሚሆን ስለመሆኑ፣** ፍ/ሕ/ቁ 2018(1)	136245	በደሌ ቢራ አ/ማህበር እና ገ/መድህን ገ/ሕይወት	ጥር 23/2010ዓ/ም	406
43	23	**በአደራ የተሰጠ ገንዘብ** መኖርን ለማስረዳት ተቀባይነት የሚኖረዉ **ማስረጃ በጽሑፍ** የተደረገ የአደራ ዉል እንጂ በሌላ የሰዉ ወይም የሰነድ ማስረጃ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ሀ/ቁ 2782 እና 2472(1)	149861	አቶ ቶዉፊቅ ሊለ እና አቶ ስራጅ ጀማል	ግንቦት 30/2010ዓ/ም	70
44	10	ከእጅ በእጅ ሽያጭ ጋር በተያያዘ ገዢ የሽያጩን **ዋጋ የከፈለበትን ደረሰኝ** ይዞ መገኘቱ የገዛውን ንብረት እንደተረከበ የሚያሳይ **የመጨረሻ (conclusive) ማስረጃ** ነው ሊባል የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 2266፣ 2278(1) እና (2)	45545	ወ/ሮ ሸዋዬ ኑርዬ እና ምን አዩ ማህበር	መጋቢት 22/2002ዓ/ም	178
45	12	የመያዣ ውል ስልጣን በተሰጠው አካል ፊት ተደርጐ ለማስረጃነት **ዋናውን ሰነድ ማቅረብ ባልተቻለ ጊዜ የዋናው ሰነድ ግልባጭ** ስለመሆኑ ሥልጣን በተሰጠው አካል ተረጋግጦ የቀረበ የዋናው ሰነድ ኮፒ እንደ በቂ ማስረጃ ሊወሰድ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 2011፣ 2008፣ 2009	56682	የኢ/ንግድ ባንክ እና እነ አንዋር አብዱራህማን (8)	ህዳር 14/2003ዓ/ም	39
46	12	ጥሬ ገንዘብን በአደራ ከመስጠት ጋር በተያያዘ ክርክር የተነሳ እንደሆነ ገንዘቡ በአደራ መልክ መሰጠቱን ለማስረዳት ሊቀርብ ስለሚችል **ማስረጃ፣** የፍ/ብ/ሀ/ቁ 2742፣ 2782፣ 2779	60204	አቶ ታደሰ ደምሬ እና አቶ ጌታሁን ለቻሞ	ሰኔ 14/2003ዓ/ም	120
47	13	**የማይንቀሳቀስ ንብረት ሽያጭ ውል የጠፋበት ሰው** የሽያጭ ውሉ የጠፋ ስለመሆኑ ለማስረዳት በሚል የሚያቀርበው ጥያቄ ተቀባይነት ያለውና የሚቀርቡት ማስረጃዎች በተገቢው ሁኔታ ተመርምረው አሳማኝ መሆናቸው ከታወቀ (ሲረጋገጥም) ተከራካሪው የሽያጭ ውሉን በምስክሮች ለማስረዳት የሚያቀርበው ጥያቄ ተቀባይነት ሊኖረው የማገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሀ/ብ/ሀ/ቁ 2003፣ 2002	69208	ወ/ሮ ንፁህ በላይ እና ወ/ሮ ምንትዋብ አዳነ	መጋቢት 10/2004ዓ/ም	206

48	15	**አንድን በጽሁፍ የተደረገ ውል ዋና ሰነድ ጠፍቷል** በማለት ክርክር በቀረበ ጊዜ ፍ/ቤት በማስረጃነት በቀረበው የውሉ ሰነድ ኮፒን ተቀብሎ በውሉ የተመለከቱትን ምስክሮች ሊሰማ የሚገባው ጠፍቷል የሚለው ወገን ዋናው ሰነድ ስለመጥፋቱ በተመለከተ በአግባቡ ያስረዳ እንደሆነና የውሉንም ኮፒ አግባብነት ያለው አካል ዋናው የውል ሰነድ ጋር ትክክለኛነቱን ያረጋገጠው እንደሆነ ስለመሆኑ፣ የምስክሮቹ ቃል ሊሰማ የሚገባውም የውሉ ቃል ምን እንደሆነ ለማረጋገጥ አስፈላጊ ሆኖ የተገኘ እንደሆነ ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2011(1)፣ 2003፣ 1730(1)	84330	አቶ መንግስቱ አሾ እና እነ ወ/ሮ እመቤት ጥላሁን (5)	ሚያዝያ 10/2005ዓ/ም	50
49	14	በተዋዋይ ወገኖች በተደረገ **የጽሁፍ ሰነድ ላይ የሚገኝ የስምምነት ቃል እንዲሁም በሰነድ ላይ ስለተመለከተው (ስለተፃፈው) ቀን በተፈራራሚዎቹ መካከል ውሉ እምነት የሚጣልበት በቂ ማስረጃ ነው በሚል** ለመደምደም የሚቻለው እንደ ውለታው አይነት የጽሁፉ ውል አደራረግን በተመለከተ የተደነገጉ ድንጋጌዎችን መሠረት በማድረግ በተሟላ ሁኔታ የተዘጋጀና የያዘ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ የማይንቀሳቀስ ንብረት ሽያጭ ውል ጋር በተገናኘ ውሉ **በውል አዋዋይ ፊት በህጉ** አግባብ ባልተደረገበት ሁኔታ በውሉ ላይ የሠፈሩት ማናቸውም የውል ቃሎች ያለ ቅድመ ሁኔታ እንዳሉ የሚታመኑና በማናቸውም የሰው ምስክርነት ቃል ማስተካከል አይቻልም ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ አንድ ውል በህግ ፊት የፀና ነው እንዲባል በህግ ውሉ የሚደረግበትን አግባብ በተመለከተ የተደነገጉ ድንጋጌዎችን በተመለከተ የተደረገ ካልሆነ በቀር ውሉን መሠረት በማድረግ እንደውሉ ይፈፀምልኝ በሚል የሚቀርብ አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2005(1)፣ 1678(ሐ)፣ 1719(2)፣ 1723	78398	እነ አቶ ሽፈራው ደጀኔ(2) እና አቶ ሲሳይ አበቡ	ጥቅምት 19/2005ዓ/ም	51
50	16	የማይንቀሳቀስ ንብረት ሽያጭ በተመለከተ መንግስት ካለበት ኀላፊነት የተነሳ በተዋዋይ ወገኖች መካከል **ውል እንዲዋዋሉ እና መዝገብ** እንዲያደራጁ የተወሰነ አካልን ባላደረገበት ጊዜና ቦታ **በአካባቢው የሚፈፀሙ ልማዳዊ አሰራሮችን ህጋዊ መሰረት የላቸውም ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣** የፍ/ሕ/ቁ. 3364	98079	የቀይ አፈር ገዳሞች እና አቶ ኤርሚያስ ገሠሠ	ሰኔ 18/2006ዓ/ም	206
51	5	**በፍ/ብ/ህ/ቁ. 2472 መሠረት በባንክ** የተሰጠ የሃዋላ ወረቀት ብድርን ለማስረዳት ስለመቻሉ፣	31737	አቶ ገብሩ ገ/መስቀል እና	የካቲት 27/2000ዓ/ም	69

				ቄስ ገ/መድህን ረዳ		
52	20	**በፍ/ህ/ቁ 2472 ላይ ገንዘብ ስለመክፈሉ ማስረጃን** በተመለከተ የተደነገገው ከብድር ውጭ ለሆኑ ግንኙነት ከተከፈለ ገንዘብ ጋር በተያያዘ ተፈፃሚነት የሌለው ስለመሆኑ፣	116961	ወ/ሮ አስቴር አርኣያ እና ወ/ሮ አወጣሽ መሐሪ	ሓምሌ 19/2008ዓ/ም	216
		ከአቅም በላይ የሆነ ሁኔታ (Force majeure)				
53	5	ሊፈጠር ወይም ሊከሰት እንደሚችል ቀድሞ ሊገመት ወይም ሊታሰብና ጥንቃቄ ሊደረግበት የሚቻል ሁኔታ ድንገተኛ ደራሽ ቢሆን እንኳ ከአቅም በላይ የሆነ ሁኔታ (Force majeure) ተብሎ የማይወሰድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1792(2)	26565	ግሎባል ኢንሹራንስ እና ንብ ትራንስፖርት	ጥቅምት 19/2000ዓ/ም	42
54	19	ከአቅም በላይ የሆነ ሁኔታ ተከስተዋል ሊባል የሚችለው በባለእዳው በምንም መልኩ በቅድሚያ ሊያስበው ወይም ሊገምተው የሚያስችል ክስተት ሲፈጠር ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 1792 በየብስ የእቃ ስራን ለመደንገግ ተሻሽሎ የወጣው አዋጅ ቁጥር 547/99 **(ጉዳዩ የማጓጓዣ ውል ክርክር ነው)**	112168	የሺ ትራንስፖርት የጭነት ማመላለሻ ባለንብረቶች ማህበር እና አቶ እስክንድር ዘርፉ	የካቲት 24/2008ዓ/ም	200
		አማራጭ የግጭት መፍቻ ዘዴዎችና ተያያዥ ጉዳዮች				
55	2	የተዋዋዮች በውሉ አለመግባባት ሲፈጠርና ጉዳዩን በገላጋይ ዳኞች እንዲታይ ሲስማሙ ፍ/ቤት ይህንን ስምምነት ማስፈፀም ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1711፣ 1731(1)	16896	ዘምዘም ማህበር እና የኢሊባቦር ዞን ትምህርት መምሪያ	ጥቅምት 16/1998ዓ/ም	75
56	5	የግልግል ስምምነት እንደመጨረሻ ፍርድ የሚቆጠር ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 3312	25912	አቶ ብሩ ቆርቾ እና አቶ ክፍሌ ሐብደታ	ሚያዝያ 2/2000ዓ/ም	343
57	9	አማራጭ የግጭት መፍቻ ዘዴዎች ምንነት፣ የሚደረጉበት መንገድና ለአፈፃፀም የሚቀርቡበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 3318፣ 3324፣ 3325፣ 3346፣ 1731 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 315፣ 319፣ 350፣ 357	38794	አቶ ሙከሚል መሐመድ እና አቶ ሚፍታህ ከድር	መጋቢት 24/2001ዓ/ም	182
58	12	ተዋዋይ ወገኖች በመካከላቸው ሊፈጠር የሚችለውን አለመግባባት በግልግል ዳኝነት ለመፍታት ከተስማሙ በኋላ አንደኛው ወገን ፈቃደኛ ያልሆነ እንደሆነ ሌላኛው ተዋዋይ ስምምነቱ እንዲፈፀም ለፍ/ቤት የሚያቀርበው አቤቱታ የክስ ምክንያት የለውም ሊባል የሚችል ስላለመሆኑ፣	56368	ዶ/ር ሰለሞን ነጋሽ እና የባህርዳር ዩኒቨርስቲ	ህዳር 01/2003ዓ/ም	37

		የፍ/ብ/ሀ/ቁ 1731 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 33/2/፣ 231				
59	14	ከውል አመስራረትና መቋቋም ጋር በተገናኘ ዝምታ በመርህ ደረጃ ውልን እንደመቀበል ሊቆጠር የማይችል ስለመሆኑና አንድ ውል ተሻሽሏል ለማለት የሚቻለው ማሻሻያው አስቀድሞ በተደረገው የአፃፃፍ ስርዓት አይነት የተከናወነ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ የግልግል ጉባኤ አንድን ጉዳይ በማየት የዳኝነት መፍትሔ ሊሰጥ የሚችለው ተከራካሪ ወገኖች ከተስማሙበትና የሚፀና ወይም ዋጋ ያለው ግዴታ መኖሩን መሠረት በማድረግ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ 1682፣ 1683፣ 1684፣ 1722፣ 2001 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 356(ሀ)	63063	ኢትዮ ቴሌኮም እና ፒቲኢ ኢንተርናሽናል ኢንኮፖሬትድ	ህዳር 03/2005ዓ/ም	58
60	14	ተዋዋይ የሆኑ ወገኖች በመካከላቸው የሚነሣን አለመግባባት (ክርክር) በግልግል ዳኝነት እንዲያይ በሚል በውሉ የተሰየመ አካል በከሰመ ጊዜ ተዋዋዮች በጋራ ስምምነት ጉዳያቸውን በግልግል ዳኝነት የሚያይ አዲስ አካል ለመሰየም ከሚችሉ በቀር አስቀድሞ የተሰየመው አካል በመክሰሙ ምክንያት ፍ/ቤት ጉዳዩን በግልግል ለማየት የሚችል አካል ለመሰየም ስልጣን የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ 3336(1)፣ 3328(2)፣ 3337፣ 3331፣ 3325-3344፣ 3329	80722	የኢት/የባህር/ትራንስፖርትና ሎጅስቲክ አገልግሎት ድርጅት እና ዱ ኤም ሲ ኮንስትራክሽን ማህበር	ጥር 01/2005ዓ/ም	86
61	18	ተዋዋይ ወገኖች በመካከላቸው የሚፈጠርን አለመግባባት በዘመድ ዳኛ የመጨረስ ስምምነት ማድረግ የሚችል ስለመሆኑ፣ የዘመድ ዳኛ አለመግባባቶችን አይቶ የመወሰን ስልጣን የሚመነጨው ተገልጋዮቹ በግልፅ እና በማያሻማ ሁኔታ በሚሰጡት ሥምምነት ላይ ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሀ/ቁ 3325፣ 3326-3346	97021	መርዕድ ታደሰ ገ/መድህን ህንፃ ተቋራጭ እና አክስፎርድ አመልጌት ማህበር	ሐምሌ 28/2007ዓ/ም	187
62	22	የአስተዳደር መስሪያ ቤቶች ውልን የሚመለከቱ ጉዳዮች በግልግል ዳኝነት (አርቢትሬተር) እንዳይዳኙ የተጣለው ገደብ ወይም ክልከላ ገላጋይ ዳኛ (አድጁዲኬተር) ጋር በተያያዘም ተፈጻሚነት ያላቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 315/2/ የፍ/ብ/ሀ/ቁ 1678/ለ/፣ 3131 እና 3132/ለ/	127459	ጣና የውሃ ጉድጓድ ቁፋሮ እና ኢንዱስትሪ ማህበር	መስከረም 23/2010ዓ/ም	2
63	23	አንድ የግልግል ዳኝነት ጉባኤ መቀመጫ አዲስ አበባ ከተማ ኢትዮጵያ ከሆነ፣ ጉዳዩም ታይቶ ዉሳኔ የተሰጠበት በኢትዮጵያ ሕግ መሰረት ከሆነ፣ የዓለም አቀፍ ስምምነቶች እና የአገሮች ልምድ እንዲሁም የኢትዮጵያ ሕጎች እና የፌ/ጠ/ፍ/ቤት ሠበር ሰሚ ችሎት ከዚህ በፊት ከሰጣቸዉ አስገዳጅ የሕግ ትርጉም አንጻር ተከራካሪ ወገኖች "የግልግል ዳኝነት ጉባኤው ዉሳኔ የመጨረሻ ዉሳኔ ነዉ" ብለው ቢስማሙም ዉሳኔዉ መሰረታዊ የሆነ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ከሆነ በሰበር ከመታየት የሚከለከልበት የሕግ መሰረት የሌለ ስለመሆኑ፣	128086	የኢ/የጅቡቲ ምድር ባቡር ድርጅት እና ኮንስታ ጆይንት ቬንቸር	ግንቦት 16/2010ዓ/ም	130

		በተንኮል የተደረገ ዉል ፈራሽ የሚሆነዉ ከተዋዋዮቹ አንደኛዉ ወገን ዉል እንዲደረግ ያደረገዉ በሁለተኛዉ ተዋዋይ ላይ ተንኮል ባይደርስበት ኖሮ ዉሉ የማያደርግ እንደነበረ ሲረጋገጥ ስለመሆኑ - የፍ/ህ/ቁ 1704(1)፣ 1808(1) የአንድ ዉል በፍ/ቤት ዉሳኔ የፈረሰ እንደሆነ የዉሉ መፍረስ የሚያስከትለዉ ዉጤት ተጣርቶ መወሰን ያለበት ስለመሆኑ - በፍ/ህ/ቁ 1704(1)፣ 1808(1)፣ 1815				
		እግድና ተያያዥ ጉዳዮች				
64	8	በፍ/ቤት በንብረት ላይ የሚሰጠው የዕግድ ትዕዛዝ ከፍርድ የመነጨ የመያዣ መብት ተቋቁሟል ለማለት የሚያበቃ ስለመሆኑ፣	39170	የኢ/ንግድ ባንክ እና እነ አቶ ክንዱ አፍራሶ (2)	ሐምሌ 2/2001ዓ/ም	357
65	12	ከመኪና ሽያጭ ጋር በተገናኘ ሽያጩ ከመከናወኑ በፊት በነበረ የፍ/ቤት እገዳ መነሻነት ገዢው በባለቤትነት መብቱ መገልገል ሳይችል ቢቀር በሻጩ ላይ የሚኖር ኃላፊነትና የጉዳት ካሣውን በመወሰን በኩል የገዢው ተነፃፃሪ ግዴታ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2341/2/፣ 2281፣ 2336፣ 2329፣ 2360፣ 1802፣ 1790	52106	እነ አዋሽ ኢን/ባንክ (2) እና አቶ ታደሰ አደሬ	ህዳር 13/2003ዓ/ም	20
66	25	የማይንቀሳቀስ ንብረትን በተመለከተ የሚደረግ የሽያጭ ዉል ንብረቱ በተመዘገበበት መዝገብ ላይ መመዝገብ እንዳለበት ህጉ ሲደነግግ ገዥዉ ዉሉ እንዲመዘገብ በሚመለከተዉ አካል ዘንድ ሲቀርብ ንብረቱ በሻጩ ስም መመዝገብ አለመመዝገቡን ወይም ሻጩ ዉሉን ለማድረግ ህጋዊ መብት ያለዉ መሆን አለመሆኑን ብቻ ሳይሆን በንብረቱ ላይ ዕዳ እና እገዳ ያለበት መሆን ያለመሆኑንም ለማጣራት ዕድል ያገኛል በሚል በመሆኑ ማንኛዉም ጠንቃቃ ገዥ ዉሉ ሲዋዋል ተገቢዉን ጥንቃቄ እንዲያደርግ የሚጠበቅበት ስለመሆኑ፣ የባልና ሚስት የጋራ ንብረት የሆነ ቤት ያለ አንደኛው ተጋቢ ፊቃድና ስምምነት ለሦስተኛ ወገን እንዳይተላለፍ በፍርድ ቤት **አስቀድሞ እግድ** የተሰጠበት ስለመሆኑ ንብረቱ በተመዘገበበት መዝገብ ላይ ተረጋግጦ እያለ፣ የሽያጭ ዉሉም መመዝገቡም ሆነ የሚመለከተዉ አካል ዉሉን ሲመዘግብ ወይም ሲያረጋግጥ ተገቢዉን ጥንቃቄ ሳያደርግ ቤት በሽያጭ በመተላለፍ የገዛ ሰው እንደ አንድ ጠንቃቃ ገዥ ማድረግ የሚገባዉን ጥንቃቄ አለማድረጉን የሚያሳይና አስቀድሞ የተቋቋመ የሌላ ሰዉ መብትና ጥቅም ያለበትን የማይንቀሳቀስ ንብረት በመግዛት የተደረገ ዉል ጸንቶ የማይቀጥል ስለመሆኑ፣ የፍትሐ ብሔር ህግ አንቀጽ 1543-1566 እና 1185	186626	አቶ ሰሪ ጉተማ እና እነ ወ/ሮ ሀረገወይን ተ/ጽዮን (2 ሰዎች)	የካቲት 24/2013ዓ/ም	162

67	25	**የፍርድ ቤት እግድ** የተሰጠበትን ቤት በሽያጭ በማስተላለፍ የሚደረግ የሽያጭ ውል ሕጋዊ ውጤት የሌለውና ሊፈርስ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 154 እና ተከታዮቹ ዴንጋጌዎች የፍ/ብ/ህግ ቁጥር 1808/2	177862	ወ/ሮ አበበች ዘበርጋ እና እነ አቶ ሙላት ለጃ (4 ሰዎች)	ጥር 28/2012ዓ/ም	170
		ልዩ ልዩ (ሌሎች) ጉዳዮች				
68	1	**በህግ ግምት** የሚሸፈንን የፍሬ ነገር ክርክር በሚመለከት ተከራካሪ ወገኖች ባያነሱትም ፍ/ቤቱ ግምቱን ተፈፃሚ ስለማድረጉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1845፣ 2024 **(ጉዳዩ የጥብቅና አበል ክፍያ ክርክር ነው)**	15493	አቶ ጳውሎስ ሩምቾ እና ወ/ሮ ጫልቱ መርዳሳ	ሐምሌ 29/1997ዓ/ም	10
69	1	**በህግ ግምት** የሚሸፈንን የፍሬ ነገር ክርክር በሚመለከት ተከራካሪ ወገኖች ባያነሱትም **ፍ/ቤቱ የህግ ግምቱን ተፈፃሚ ስለማድረጉ፣** የፍ/ብ/ህ/ቁ.1856፣ 2024 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 89	17068	የኪራይ ቤቶች አ/ድርጅት እና ሚ/ር ቢሮኒ አቲክፖ	ሐምሌ 19/1997ዓ/ም	32
70	1	**በህግ ግምት** የሚሸፈንን የፍሬ ነገር ክርክር በሚመለከት ተከራካሪ ወገኖች ባያነሱትም ፍ/ቤቱ የህግ ግምቱን ተፈፃሚ ስለማድረጉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1856፣ 2024 **(ጉዳዩ የጥብቅና አበል ክፍያ ክርክር ነው)**	14047	ዶ/ር ዳንኤል አለሙ እና እነ ወ/ሮ ሮማን ወርቅ የማነብርሃን (3)	ሐምሌ 28/1997ዓ/ም	56
71	1	በአንዳንድ ውሎች የተመለከተን የአገልግሎት ክፍያ መጠን ለመቀነስ **ፍ/ቤት ስላለው ስልጣን፣** የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1711፣ 1731፣ 1676(2)፣ 2635፣ 2640፣ 2646 **(ጉዳዩ የጥብቅና አበል ክፍያ ክርክር ነው)**	17191	ወ/ሮ አስቴር አርአያ እና አቶ ግርማ ወይጃ	ሐምሌ 29/1997ዓ/ም	77
72	7	ውል ይጽደቅልኝ በሚል ለፍ/ቤት የሚቀርብ አቤቱታ የክስ ምክንያት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 231/1-ሀ/ **(ጉዳዩ የቤት ሽያጭ ል ክርክር ነው)**	18380	አቶ ማሞ ደምሴ እና እነ አቶ አያሌው ገ/ሔር (2)	ጥቅምት 5/2000ዓ/ም	108
73	8	ፍ/ቤት የቀረበለትን የውል ይሰረዝልኝ ጥያቄ ወደጐን በመተው የውል የፎርማሊቲን የተመለከተ ጭብጥ በማንሣትና ምክንያቱን በመለወጥ ውሣኔ መስጠት የማይገባው ስለመሆኑ፣ በፍ/ብሔር ሕግ ሥነ-ሥርዓት መሰረት ጭብጥ ለመመስረት የሚቻልበት አግባብ፣	32299	እነ አቶ ሰለሞን ከተማ (2) እና እነ ሴንትራል ማህበር (4)	ጥር 7/2001ዓ/ም	331

74	8	በውል ግንኙነት ውስጥ የራስን ግዴታ ሳይወጡ ሌላው ወገን ግዴታውን አልተወጣም በሚል **የሚቀርብ ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣** የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1757	39568	አቶ ሽንቁጤ ተ/ማርያም እና አቶ ገብሬ ጐንጤ	መጋቢት 24/2001ዓ/ም	339
75	10	ከሳሽ የሆነ ወገን ክስ ለማቅረብ ምክንያት የሆኑትን ሁሉ በአንድ ላይና በአንድ ጊዜ **አጠቃሎ ለመክሰስ** የሚችል (የሚገባው) የነበረ ቢሆንም ሊጠይቅ ይገባው ከነበረው ቀንሶ ያቀረበው በፍ/ቤት ፈቃድ የሆነ እንደሆነ የቀረው መብት ላይ በድጋሚ ክስ ለመመስረት የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 216(4)	43992	እነ አቶ ይልማ አንበሴ (4) እና እነ ወ/ሮ እመቤት መንገሻ (5)	መጋቢት 6/2002ዓ/ም	168
76	12	ከቤት ሽያጭ ውል ጋር በተገናኘ የስም መዛወር የሚፈፀመው በመንግስት አስተዳደር ፊት እንጂ ሻጭ ነው የተባለው ወገን ሊፈጽመው የማይችልና ከህግ ወይም ከውል ይመነጫል ሊባል የማይችል ግዴታ ስለመሆኑ፣ የስም ይዛወርልኝ አቤቱታ የክስ ምክንያት የሌለው ስለመሆኑ፣	33945	አቶ ሳልህ ሁሴን እና ደግፌ ደርቤ	ጥቅምት 20/2001ዓ/ም	143
77	12	ከመኪና ሽያጭ ውል ጋር በተገናኘ ሻጭ ከመኪናው ጋር የተያያዙ አስፈላጊ ሰነዶችን ለገዢ አሟልቶ ያስረከበ መሆኑ ከተረጋገጠ ገዢ **ስመ ሃብቱ በስሜ አልተዛወረም በሚል ምክንያት ብቻ ውሉ እንዲፈርስ የሚያቀርበው አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣** ከመኪና ጋር በተገናኘ ስመ ሃብቱን ለማዞር አስፈላጊ ሁኔታዎችን አሟልቶ ስም እንዲዛወርለት ጥያቄ አቅርቦ መብቱ ሊረጋገጥለት ያልቻለ ሰው በሚመለከተው አካል ላይ በፍ/ቤት ክስ መስርቶ መብቱን ለማስከበር የሚችል ስለመሆኑ፣	56569	አቶ ዳዊት አሰፋ እና አቶ ተሻለ ደስታ	መጋቢት 23/2003ዓ/ም	93
78	19	አንድን ንብረት የሸጠ ሰው የሸጠውን ንብረት **ባለሃብትነት ለገዢው የማዛወር ግዴታ ያለበትና** ይህንን ለመፈፀም አስፈላጊ የሆኑ ተግባራቶችን የማከናወን ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 2273፣ 2281፣ 1771(1)፣ 1757	112328	ሙገር ሲሚንቶ ኢንተሸራየዝ እና አቶ ኤፍሬም እሸቱ	የካቲት 15/2008ዓ/ም	195
79	19	ተዋዋዮቹ የማይንቀሳስ ንብረት በሽያጭ ሊተላለፍ በህጉ በተደረገው መሰረት ውል ለመዋዋል ስልጣን በተሰጠው አካል ፊት ቀርቦ የማስመዝገብ ግዴታን ስምምነታቸው ላይ ካካተቱና ነገር ግን ይህንን ተፈፃሚ ማድረግ ካልተቻለ የተዘጋጀው ስምምነት **ረቂቅ እንጂ ከጅምሩ ውል ነው ተብሎ** ከዚህ ጋር የበተያያዘ ሊነሱ የሚገባቸውን ጉዳዮች ማንሳት ስህተት ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 1723፣ 1810፣ 1885(1)	99124	ወ/ሮ ሰብለ ማሞ (2) እና የአ/አለቃ ተስፋዮ በዛብህ ወራሾች (2)	የካቲት 28/2008ዓ/ም	211

80	13	የማይንቀሣቀስ ንብረት ሽያጭ ውል ጋር በተገናኘ **ውል መኖሩን በማመን ነገር ግን ውሉ በፍ/ብ/ህ/ቁ 1723 መሠረት የተከናወነ አይደለም በሚል የሚቀርብ ክርክር ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣** በፍ/ብ/ህ/ቁ 1723(1) መሠረት የሚከናወን የማይንቀሳቀስ ንብረት ሽያጭ ምዝገባ ዓላማ በተዋዋይ ወገኖች መካከል ውል መኖሩን ለማስረዳት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1723(1)፣ 2878	36887	ወ/ሮ አልጋነሽ አበበ እና እነ አቶ ገብሩ እሸቱ (2)	ህዳር 18/2001ዓ/ም	233
81	21	የደቤ የቤት ሽያጭ ውል **የወንጀል ተጠያቂነትን** የሚያስከትል ህገ ወጥ ውል ነው በማለት በውሉ መሰረት ላለመፈፀም የሚቀርብ ክርክር ህጋዊ መሰረት የሌለው ስለመሆኑ፣ የ/ፍ/ህ/ቁ 1792(1)፣ 1793	119233	አያት አክሲዮን ማህበር እና ወ/ሪት ክ/ሚካኤል ተክላ	ሚያዚያ 17/2009ዓ/ም	240
82	22	አንድ የመሬት ሽያጭ ውል **ህገ ወጥ ውል** መሆኑ በተረጋገጠበት ሁኔታ ገዥ ወገን በመሬቱ ላይ የሰራው ቤት በሻጭ ፈቃድ እንደተሰራ ተደርጎ የህግ ግምት የሚወሰድበት አግባብ የማይኖር ስለመሆኑ፣ የኢፌድሪ ህ/መ አንቀፅ 40 (3) እና የፍ/ብ/ህ ቁጥር 1678 (ለ) እና 1716	141606	አቶ ማሞ ቱሉ እና አቶ አበበ አበራ	መስከረም 25/2010ዓ/ም	19
83	23	የማይንቀሳቀስ ንብረት ካለዉ ልዩ ባህርይ አንፃር ንብረቱን ከአንድ ወደ ሌላ ሰዉ በሽያጭ ለማስተላለፍ የሚደረግ ዉል በሦስተኛ ወገን ላይ ህጋዊ ዉጤት ያስከትል ዘንድ ዉል በህግ አግባብ በሚመለከተዉ አካል ዘንድ ካልተመዘገበ ውሉ ፈራሽ የሚሆን ሲሆን፣ ሻጩም በዉሉ ምክንያት የተቀበለዉን ገንዘብ የመመለስ ግዴታ ያለበት ሲሆን፣ **ይህን እንዲያደርግ ሌላ ክስ ማቅረብ ሳያስፈልግ በዚያው መዝገብ ላይ መወሰን የሚቻል ስለመሆኑ፣** የፍ/ህ/ቁ 2878	153664	ወ/ሮ አሻ ፊራህ እና እነ አብደራህማን ጣሂር (9)	መስከረም 29/2011ዓ/ም	86
		3.2.3 በንግድ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
84	12	ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር አባል የሆነ ሰው ከአባልነቱ ለመውጣት የሚችልበት ብሎም ማህበሩ ሊመሰረትና ሊፈርስ የሚችልበት አግባብ፣ **የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 244/2/ /ረ/ ተከራካሪ ወገኖች አለመግባባታቸውን በሽምግልና ስምምነት ከመፋታት ጋር ተፈፃሚ የሚደረግበት አግባብ፣** የንግድ ህግ ቁጥር 510/2/ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 244/2/ /ረ/	50537	ሲ/ር መአዛ ዮሴፍ እና ዶ/ር ዮሴፍ ደነቀው	ግንቦት 02/2003ዓ/ም	529

85	17	በአዲስ አበባ ንግድ ምክር ቤት የግልግል ተቋም ውስጥ አንድን ጉዳይ **በግልግል እንዲያይ የተቀመጠ የግልግል ዳኛ** ከተከራካሪ ወገኖች በአንዱ እንዲነሳ አቤቱታ በሚቀርብበት ጊዜ ይነሳ የተባለው ዳኛ ልነሳ አይገባም ብሎ ጥያቄውን ካነሳው ወገን ጋር ሊከራከር የማይገባው ሥለመሆኑና ልነሳ አይገባም እያለ በሚከራከርበት ሆኔታም ጉዳዩን ገለልተኛ ሆኖ ያየዋል ተብሎ ሥለማይገመት መነሳት ያለበት ሥለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 25/1988 አንቀጽ 9 እና 10 የፍ/ህ/ቁ 3342/፣ 3340/2/ የግልግል ተቋሙ የተሻሻለ ደንብ አንቀጽ 13 እና 15	99679	የኢ/ኤርፖርቶች ድርጅት እና አቶ በየነ ወ/ገብርኤል	ታህሳስ 24/2007ዓ/ም	348
		3.2.4 በውክልና ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
86	1	አንድ **ተወካይ በወካዩ** ላይ ባቀረበው ክስ ወካዩን ወክሎ መከራከር ስላለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2188፣ 2189፣ 2208፣ 2209 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 57፣ 58	14974	ወ/ት ማህሌት ገ/ስላሴ እና እነ አቶ መንግስቱ (2)	ሐምሌ 28/1997ዓ/ም	43
87	5	**ወኪል** የሆነ ሰው ውክልናውን በሚገባ እስካሳየ ድረስ በማመልከቻው ላይ የራሱን ወይም የወካዩን ስም አስቀድሞ መፃፉ ወኪልነቱን ለውጦ ባለቤት የሚያደርገው ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 58	23861	ሊቀ ስዩማን አሰፋ ባሻህውረድ እና የሣህሌተ ምህረትና ክርስቶስ ሣምራ ደብር አስተዳደር	ጥቅምት 14/2000ዓ/ም	17
88	9	መንግስታዊ የሆነ ተቋም በሚከሰስበትም ሆነ በሚከስበት ክርክር የሚቀርብ ሰነድ የፕሮቶኮል ቁጥር እንዲሁም ስለአቤቱታው ጽሁፍ ትክክለኛነት በሚመለከተው ኃላፊና በ**ወኪሉ** መፈረም ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 80፣ 92፣ 93 እና 92(3)	43875	በወላይታ ዞን የቦዲቲ ከተማ ማዘጋጃ ቤት እና አቶ ወንድሙ ኃይሌ	ሐምሌ 16/2001ዓ/ም	131
89	12	አንድ ሰው ለሌላ ሰው በሰጠው ፍፁም **የውክልና ስልጣን** መሰረት የተከናወነውን ተግባር ለማፍረስና መከራከሪያው ሊያደርገው የሚችለው ወካዩ ራሱ ስለመሆኑ፣ የወካይ ወራሾች ወኪሉ የውክልና ስልጣን ወሰኑን ሳያልፍ የስራውን ተግባር የሚቃወሙበት ህጋዊ መሰረት ስላለመኖሩ፣ የፍ/ህ/ቁ 2189/1/ እና /2/	38721	ካፒቴን ዮናስ ሕሉፍ እና እነ አቶ እስጢፋኖስ ኪዳኔ (4)	ህዳር 27/2003ዓ/ም	555
90	12	**የውክልና ስልጣን** መስጫ ሰነድ በህግ ስልጣን በተሰጠው አካል ቀርቦ ካልተረጋገጠና ካልተመዘገበ በስተቀር ህጋዊ ውጤት የማይኖረው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 334/95 አንቀጽ 5/1/ለ/	59568	አቶ ቴዎድሮስ ተስፋዬ እና አቶ ሙሉ አርጌ (2)	ሚያዝያ 05/2003ዓ/ም	561

91	13	**ልዩ የውክልና ስልጣን** ለመስጠት በተዘጋጀ ሰነድ ላይ ልዩ ውክልና ስለመስጠት በተመለከተ አግባብነት ያላቸው የህግ ድንጋጌዎች ያለመጠቀስ ልዩ የውክልና ስልጣን እንዳልተሰጠ የሚያስቆጥር ስላለመሆኑ፣ የአስተዳደር አካል የሆነ ተቋም በአንድ ወቅት የሰጠውን የፅሁፍ ማስረጃ በሌላ ጊዜ ማስተካከሉ በአንድ ጉዳይ ላይ ሁለት የተለያዩ ሰነድ ቀርቧል በሚል እንደማስረጃ ሰነድ ዋጋ የሚያጣበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ በውክልና ሰነድ ላይ ለተወካይ የተሰጠው ስልጣን በይዘቱ ልዩ ውክልና የሚያመለክት ሆኖ ሰነዱ ስለ ልዩ ውልክና አስፈላጊነት የተቀመጠውን የፍ/ብ/ህ/ቁ 2208 ያለመጥቀሱ ብቻ ለተወካዩ ልዩ የውክልና ስልጣን እንዳልተሰጠ የሚያስቆጥር ስላለመሆኑ፣ ከሰነድ ማስረጃ ተቀባይነት ጋር በተያያዘ የሚነሣ ጥያቄ የህግ ጥያቄ በመሆኑ በሰበር ችሎት ሊስተናገድ የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2205፣ 2005(1)፣ 2179፣ 2199፣ 2203፣ 2204	72337	ወ/ሮ ንግስቲ እምነት እና ቴዎድሮስ ተክሌ	የካቲት 26/2004ዓ/ም	549
		3.2.5 በቤተሰብ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
		ጋብቻ፣ ትዳር፣ ፍቺና የንብረት ክፍፍል				
92	5	**የጋብቻ ጽሁፍ በሌለ ጊዜ** ጋብቻ መኖሩን ለማስረዳት የሚቻለው የባልና ሚስትነት ሁኔታ መኖሩን በማስረዳት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 699(1)፣ (2)	21740	ወ/ሮ አስረስ መስፍን እና ወ/ሮ ውብነሽ ታከለ	ጥቅምት 28/2000ዓ/ም	175
93	5	በፍቺ ጋብቻ ከፈረሰ በኋላ የቀድሞ ተጋቢዎች እንደ ገና አብሮ መኖር የትዳር ሁኔታ መኖሩን የሚያስገነዝብ ከሆነ ጋብቻ መፈፀሙን **የህግ ግምት** መውሰድ የሚቻል ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 96 እና 97(1)	23021	ወ/ሮ አበባ ወርቅ ጌታነህ እና ወ/ሮ ዋጋዬ ኃይሌ	ሐምሌ 12/1999ዓ/ም	180
94	5	የተጋቢዎች ተለያይቶ ለረዥም ጊዜ መኖርና በዚህም ጊዜ ሌላ ትዳር መስርቶ መገኘት የቀድሞው ጋብቻ በህጋዊ መንገድ ተቋርጧል የሚያስብል ስለመሆኑ **/የሰ/መ/ቁ 14290/፣**	31891	እነ አቶ አንለይ እንየው (3 ሰዎች) እና ወ/ሮ መሬም ጠሃ	ሚያዝያ 14/2000ዓ/ም	240

95	11	ጋብቻ ሳይፈርስ የትዳር ግንኙነቱን ትቶ የሄደ ተጋቢ ጋብቻውን ትቶ በሄደበት ወቅት የተፈራን ንብረት የጋብቻ ውጤት ነው በማለት የክፍያ ጥያቄ ሲያቀርብ በጋብቻ ወቅት የተፈራን ንብረት የጋራ ይሆናል በሚለው **የህግ ግምት** ተጠቃሚ ሊሆን የማይገባ ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 40/1/	43988	ወ/ሮ ሰኒያ ሼሳ ተማም እና እነ ወ/ሮ በላይነሽ ማቴቦ /ሁለት ሰዎች/	መስከረም 24/2003ዓ/ም	98
96	5	**ቤት የጋራ ሃብት ነው ከተባለ ቤቱ የተሰራበት መሬት** ላይ የጋራ ባለሃብቶቹ እኩል የመጠቀም መብት የሚኖራቸው ስለመሆኑ፣	29402	ወ/ሮ ሐዳስ ታረቀ እና የ፱ አለቃ አስመላሽ ኃይለስላሴ	ጥቅምት 19/2000ዓ/ም	231
97	5	**የጋብቻ ውል በህግ አግባብ አልተደረገም** በሚል ተቃውሞ ያቀረበ ተጋቢ በውሉ መሠረት ሊገደድ የማይችል ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ-መንግስት አንቀፅ 34(2)፣ 35(2) እና 9(1)	31946	ወ/ሮ ዘውዲቱ ጌታቸው እና ተመስገን ደሳለኝ	ግንቦት 14/2000ዓ/ም	244
98	5	ተጋቢዎች ጋብቻቸው ፀንቶ ባለበት ወቅት የገዙት ንብረት በስማቸው ያልዞረ ቢሆንም እንኳን **ንብረቱ የእኔ ነው በሚል የቀረበ የ3ኛ ወገን ተቃውሞ እስካልቀረበ ድረስ** ንብረቱ የጋራ ሀብት ተደርጎ የሚወሰድና ሊከፋፈል የሚገባ ስለመሆኑ፣	33411	ወ/ሮ ሙሉብርሃን አበዲ እና አለቃ ኪሮስ ገብሩ	መጋቢት 25/2000ዓ/ም	251
99	5	ጋብቻ በባህላዊ መንገድ ተመስርቷል ለማለት የሚቻልበት አግባብና መመስረቱን **ማስረዳት የሚቻልበት ሁኔታ፣** የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 4 እና 97(2)	33875	ወ/ሮ የሻረግ አባትኩን እና ወ/ሮ መሠረት አድማሱ	መጋቢት 25/2000ዓ/ም	262
100	5	ጋብቻ የትዳር ሁኔታ መኖሩን በማስረዳት ለማሳየት /ለማረጋገጥ/ የሚቻል ስለመሆኑና ይህንንም ለማስረዳት **ማንኛውም ዓይነት ማስረጃ ሊቀርብ ስለመቻሉ፣** የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 95፣ 96 እና 97	20036	ማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ እና ወ/ሮ ወለተብርሃን ካሣዬ	ግንቦት 16/1998ዓ/ም	362
101	8	ከጋብቻ በፊት የግል የነበረን ንብረት መነሻ በማድረግ በጋብቻ ጊዜ በግብይት የተገኘ ንብረት የግል ሆኖ ሊቀጥል የሚችለው **በፍ/ቤት ቀርቦ የፀደቀ እንደሆነ ብቻ ስለመሆኑ፣** የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 58(2)፣ 57፣ 62(2)	37275	ሻ/ባሻ ገዛኸኝ ድልነሣው እና ወ/ሮ ተዋበች ደመቀ	ጥቅምት 18/2001	247
102	8	ጋብቻ ህጋዊ ውጤት የሚኖረው **በህግ አግባብ ተፈፅሟል ከተባለበት ጊዜ ጀምሮ ስለመሆኑ፣**	41896	ወ/ሮ ታደለች ዋለልኝ እና እነ ወ/ሮ አዲስዓለም ፀጋ (ሦስት ሰዎች)	የካቲት 26/2001ዓ/ም	261

		የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 28(3)				
103	8	የአንደኛው ተጋቢ ስምምነት ሣይኖር የጋራ የሆነ የማይንቀሣቀስ ንብረት በሌለኛው ተጋቢ የተሸጠ እንደሆን ስምምነቱን ያልሰጠው ተጋቢ ካወቀበት ቀን ጀምሮ **በ 6 ወር ውስጥ** እንዲሁም በማናቸውም ሁኔታ ደግሞ **በሁለት ዓመት** ጊዜ ውስጥ የሽያጭ ውሉ እንዲፈርስ ለመጠየት ስለመቻሉ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 69(2)		ዲያቆን ኃይለጊዮርጊስ ወንድምሲያምረኝ እና እነ ወ/ሮ የሺ ተፈሪ (ሁለት ሰዎች)		
104	10	በጋብቻ ላይ የተደረገ ጋብቻ ከጅምሩ ውጤት አልባ ነው **(void ab initio) ሊባል የሚችል ስላለመሆኑ፣** የጋብቻ ውል ተጋቢዎች ንብረታቸውን በተመለከተ ጋብቻው የሚያስከትለውን ውጤት ስምምነት የሚያደርጉበት ሰነድ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 42፣ 44፣ 33፣ 11	39408	አርጋው አባቼ እና የወ/ሮ አስቴር አበጋዝ ወራሾች (ስድስት ሰዎች)	ጥቅምት 24/2002ዓ/ም	5
105	10	በባልና ሚስት የጋራ ንብረት ላይ የተደረገ የሽያጭ ውል በሕጉ በተመለከተው **የጊዜ ገደብ** ውስጥ አለመፍረሱ ስለሚያስከትለው ውጤት፣	51295	አቶ ዮሐንስ ጡእማይ እና ወ/ሮ ምህረት ገብሩ	መጋቢት 6/2002ዓ/ም	72
106	8	**ጋብቻ በሁለት** የተለያዩ ሥርዓቶች የተፈፀመ ቢሆንም **አንድ ጊዜ በህግ አግባብ የተደረገ ፍቺ** በቂና ሙሉ ህጋዊ ውጤት የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 75(ሐ)	40781	ፍቅረስላሴ ካህሣይ እና ወ/ሮ ሮማን ታደሠ	ሐምሌ 30/2001ዓ/ም	283
107	8	**የይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት** በሥር ፍ/ቤት የተሰጠን ፍርድ ከመረመረ በኋላ የጉዳዩን ጭብጥ በመያዝ ወደ ሥር ፍ/ቤት የመለሰው እንደሆነ **አስቀድሞ በሥር ፍ/ቤት የተሰጠውን ፍርድ እንደሌለ የሚያስቆጥረው ስለመሆኑ፣**	37313	እነ መሐሪ ተ/ማሪያም (2) እና እነ ገነት መኮንን (2)	ግንቦት 18/2001ዓ/ም	271
108	10	በአንድ ወንድና በአንዲት ሴት መካከል እንደ ባልና ሚስት አብሮ የመኖር ሁኔታ **ስለመኖሩ ለማስረዳት** የሚችሉት በግንኙነቱ ውስጥ ያሉት ሰዎች ብቻ ናቸው ለማለት የሚያስችል የሕግ መሰረት የሌለ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ሕግ አንቀጽ 98,99,106	46613	ወ/ሮ ኑኑ ሽህሞሎ እና ወ/ሮ አሰገደች ጫኔ	ሰኔ 24/2002	91

109	11	ጋብቻ ሳይኖር እንደ ባልና ሚስት መኖርን **ማስረዳት የሚቻልበት** አግባብና ይሄው ግንኙነት በህግ ጥበቃ ያለው ነው ለማለት የሚቻልበት ሁኔታ፣ ጋብቻ ሳይኖር እንደ ባልና ሚስት አብሮ የመኖር ግንኙነት በንብረት ረገድ ውጤት ሊያስከትል የሚችለው ግንኙነቱ ሦስት ዓመት እና ከዚያ በላይ ለሆነ ጊዜ የፀና ከሆነና በዚሁ ጊዜም የተፈራ ንብረት ያለ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 106/2/፣ 95	50580	ዶ/ር አለልኝ መኮንን እና ወ/ሮ አስቴር አርአያ	ታህሳስ 14/2003ዓ/ም	45
110	11	በሁለት ሰዎች መካከል የጋብቻ ሁኔታ መኖሩን ለማረጋገጥ **የሚያዝ ጭብጥ** በሁለቱ ሰዎች መካከል ከጋብቻ ውጪ እንደባልና ሚስት የመኖር ሁኔታ ስለመኖሩ ለማረጋገጥ በሚል ከሚያዘው ጭብጥ የተለየ ወይም አንድ አይነት ነው ሊባል የማይቻል ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92	60691	ወ/ሮ ገዛችን ገብሩ እና ወ/ሮ ዓለምነሽ በየነ	ሐምሌ 12/2003ዓ/ም	101
111	18	ጋብቻ ሳይኖር እንደባልና ሚስት ለሚኖሩ ሰዎች የሚፈለገው ማስረጃ ወንዱና ሴትየዋ የተጋቡ ሰዎችን ሁኔታ ሲያሳዩና ቤተዘመዶቻቸውና ማህበረሠቡ እንደተጋቢ ሰዎች የሚኖሩ ናቸው ብለው የሚገምቷቸው መሆን ያለባቸው ስለመሆኑ፣ በአንድ ወንድና ሴት መካከል ለተወሰነ ጊዜ የፍቅር ግንኙነት መኖሩ ብቻ እንደባልና ሚስት የሚኖሩ ናቸው ሊያስብል የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 213/92 አንቀፅ 97፣ 98፣ 99 እና 106/2/	96853	አቶ ጀቨኒ ላርዞ እና ወ/ሮ አዳነች ተስፋዬ	መጋቢት 29/2007ዓ/ም	113
112	11	**የጋብቻ ውል አስገዳጅ የህግ ድንጋጌን እስካልተቃረነ ድረስ** በፍቺ ምክንያት የሚከተለውን የተጋቢዎች የንብረት ክፍፍል እልባት በመስጠት ረገድ ተፈፃሚ ሊሆን የሚገባ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 42, 47, 73, 44	47889	እነ ወ/ሮ ሠላማዊት አስራት /አምስት ሰዎች/ እና ወ/ሮ መሠረት ዘውዱ	ጥቅምት 04/2003ዓ/ም	10
113	11	የጋብቻ መኖርን አስመልክቶ ቀዳሚና **ዋናው ማስረጃ የጋብቻ ምስክር ወረቀት ስለመሆኑ፣** በማንኛውም ሥርዓት የተፈፀመ ጋብቻ በክብር መዝገብ ሹም ፊት ቀርቦ ሊመዘገብ የሚችልና በዚህ መልኩ የሚገኘው ሰነድ የጋብቻ መኖርን ለማረጋገጥ ብቃት ያለው ስለመሆኑ፣ በዚህ መልኩ በክብር መዝገብ ሹም ፊት የተመዘገበ ጋብቻ ውጤት አለው ለማለት የሚቻለው ምዝገባው ከተከናወነበት	54258	ወ/ሮ ዘነበች በቀለ እና አቶ ዮናስ ፀጋዬ	ህዳር 02/2003ዓ/ም	33

		ጊዜ ጀምሮ ሳይሆን የጋብቻው ሥርዓት ከተፈፀመበት ዕለት አንስቶ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/1992 አንቀጽ 28/3/				
114	13	የጋብቻ ፍቺን በተመለከተ በፍ/ቤት የተሰጠ ውሣኔ ከሌለ በስተቀር የባልና ሚስት የጋራ ንብረትን አስመልክቶ የፍቺ ውጤት የሆነውን የክፍፍል ጥያቄ **በፍ/ቤት ማቅረብ አይቻልም ለማለት የሚያስችል የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣** የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ.213/92 አንቀፅ 76	61357	አቶ ፍቅሬስላሴ እሸቴ እና ወ/ሮ ዋጋዬ ኃይም	ህዳር 22/2004ዓ/ም	124
115	13	የጋብቻ ፍቺ ውጤት በስምምነት በሚያልቅበት ወይም በሽማግሌዎች ወይም በባለሞያዎች በሚወሰንበት ጊዜ ውሣኔው ተፈፃሚነት የሚኖረው **ለፍ/ቤት ቀርቦ ተቀባይነትን ሲያገኝ ብቻ ስለመሆኑ፣** **ፍቺን እና የፍቺን ውጤት በተመለከተ ውሣኔ የመስጠትና የማፅደቅ ስልጣን የፍ/ቤት ብቻ ስለመሆኑ፣** የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ.213/92 አንቀፅ 83(3), 117 የኦሮሚያ ብ/ክ/መ/የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ.69/95 እና አዋጅ ቁ.83/96 አንቀፅ 110(5)	69657	ወ/ሮ ሐምዚያ ሼክ ኢብራሁም እና አቶ አብዲ ኡስማኤል	የካቲት 28/2004ዓ/ም	141
116	13	ከባልና ሚስት ጋብቻና ፍቺ ጉዳይ ጋር በተገናኘ የቀረበን **ጉዳይ ስልጣን ያለውና** ተከራካሪዎቹ ለመዳኘት ፈቃዳቸውን የገለፁለት **የሸሪአ ፍ/ቤት** ለመዳኘት ፈቃደኛ አለመሆኑን በመግለጽ መዝገቡን የዘጋው እንደሆነ መደበኛ ፍ/ቤት ጉዳዩን ማስተናገድ የሚገባው ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ. አንቀጽ 37(1), 34(5), 78(5),	72420	ወ/ሮ ኬሪያት ያህያ እና ሐጂ ጅሀድ ኡመር	ሚያዝያ 22/2004ዓ/ም	148
117	13	ፍቺን በስምምነት ለመፈፀም ለፍ/ቤት አቤቱታ ያቀረቡ ባል እና ሚስት የፍቺ ውጤትን በተመለከተ ያደረጉትን **ስምምነት ፍ/ቤት ለህግና ለሞራል የማይቃረን መሆኑን** በማረጋገጥ ያፀደቀው እንደሆነ ስምምነቱ ተፈፃሚ መደረግ ያለበት ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የፌዴራል የቤተሰብ ህግ አንቀጽ 80,83(3) የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 277(2)	74376	አቶ ብዙአየሁ ታደሰ እና ወ/ሮ ሰሎሜ ሻወል	የካቲት 27/2004ዓ/ም	163
118	15	ተጋቢዎች የጋብቻቸውን ፍቺ አስመልክቶ ጉዳዩ በመደበኛው ፍ/ቤት ቀርቦና ክርክር ተካሄዶ ውሣኔ ከተሰጠበት በኋላ **በሌላ ጊዜ በተመሳሳይ ጉዳይ ሀይማኖታዊ ስርዓትን በ**መጠቀም በሸሪአ ፍ/ቤት የሚያቀርቡት ክርክር ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣	93779	ወ/ሮ ጂእቶ ያሲን ሺበሺ እና አቶ ሐሰን መሐመድ	ታህሳስ 30/2005ዓ/ም	247

		የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 5(1)(2), 244(2)(ለ), 245(2) አዋጅ ቁጥር 188/92 አንቀጽ 5(4), 6(2) የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 34(5)				
119	17	በኦሮሚያ የቤተሰብ ህግ መሠረት ባልና ሚስቱ በየግል ያገኟቸውን ንብረትም ሆነ ገንዘብ በግል ይዘው መቀጠል እንደሚችሉ ሲደነገግ ይህ የግል የተባለው ንብረት የግል ሆኖ ሊቀጥል **የሚችለው የግል ይባልልኝ ተብሎ በፍ/ቤት ሲፀድቅ ስለመሆኑ፣** የኦሮሚያ ክልል የቤተሰብ ህግ ቁ. 69/1995 አንቀፅ 74/1/፣ አንቀፅ 74/2/	95680	ወ/ሮ የሺ ተሾመ እና አቶ መስፍን ኃይሉ	መስከረም 26/2007ዓ/ም	281
120	18	በጋብቻ ፍቺ ጊዜ ለፍችው ምንክያት የሆነው **በደል ተፈጽሞባታል ተብሎ ለአንደኛው ወገን ካሣ የሚከፈለው** እንዲከፍለው ዳኝነት ሲጠይቅና ካሣውም የሚወሰነው ለፍትህ አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ ብቻ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የፌደራል የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁጥር 213/92 አንቀጽ 81/2/፣ 84	101552	ወ/ሮ ትርንጎ መስፍን እና አቶ ሙሉጌታ መኳንንት	ሠኔ 1/2007ዓ/ም	126
121	18	ጋብቻ ፀንቶ በነበረበት ጊዜ ባንደኛው ተጋቢ ተገዝቶ ነገር ግን ስመሀብቱ ከ3ኛ ወገን ሽጭ ሳይዘወር የቀረ መሆኑ ንብረቱ የተጋቢዎች የጋራ ሀብት ነው ከመባል የሚያስቀረው ስላለመሆኑ፣	94811	አቶ ታረቀኝ ጥሩነህ እና ወ/ሮ ሰናይት ታደሰ	ሰኔ 15/2007ዓ/ም	141
122	18	አንድ ጋብቻ በተጋቢዎቹ ስምምነት ፈርሶአል ሊባል የሚችለው **የፍቺ ስምምነቱ ተደርጎአል በተባለበት ቀን ሳይሆን የፍቺ ስምምነቱ ለፍርድ ቤት ቀርቦ ተቀባይነት ባገኘበት እና በጸደቀበት ጊዜ ስለመሆኑ፣** የተሻሻለው የፌድራል የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁጥር 213/92 አንቀፅ 76(1)	109731	ወ/ሮ ሃና አሰፋ እና አቶ ከፍይበሉ አሰፋ (2 ሰዎች)	ሐምሌ 1/2007ዓ/ም	148
123	19	አንድ ጋብቻ ሲፈርስ ንብረት ክፍፍልን በሚመለከት **በእርቅ ውል ስምምነት** በሽማግሌ የተደረገው እርቅ በፍ/ቤት ተመዝግቦ ከተዘጋ በኋላ እንደገና እንደ ባልና ሚስት አብረን እየኖርን ስለነበር በድጋሚ የንብረት ክፍፍል ይደረግ የሚል ጥያቄ አግባብነት ያለው ስላለመሆኑ፣	105054	ወ/ሮ ጌጤ እጅጉ እና አቶ ብርሃኑ ተሠማ	ታህሳስ 22/2008ዓ/ም	87
124	19	ጋብቻ በሁኔታ ፈርሷል ሊባልባቸው ስለሚችሉባቸው ሁኔታዎች፣ ጋብቻ በሁኔታ ፈርሷል ተብሎ ከሚታሰብበት ጊዜ አንስቶ **በአስር ዓመት** ጊዜ ውስጥ የንብረት ክፍፍል ጥያቄ ካልቀረበ **በይርጋ** የሚታገድ ስለመሆኑ፣	102662	ወ/ሮ አልማዝ ለሼ እና አቶ በቀለ በላቸው	የካቲት 15/2008ዓ/ም	90
125	19	በተሻሻለው የኢ.ፌ.ዲ.ሪ የቤተሰብ ህግ መሰረት ባልና ሚስት የጋራ ንብረታቸውን እኩል የማስተዳደር መብት ያላቸውና የጋራ ስምምነት ሳይኖር ንብረትን ለሌላ 3ኛ ወገን በአንደኛው ተጋቢ ፍቃድ ብቻ የተላለፈ ከሆነና ይህንን ስምምነቱን ያልሰጠው ተጋቢ በህጉ በተፈቀደለት **ጊዜ ገደብ** ውስጥ የይፍረስልኝ ጥያቄውን ካላቀረበ የተፈፀመው ተግባር እንደፀና የሚቆይ ስለመሆኑ፣	103721	ወ/ሮ ሰሚራ ጀማል እና እነ አቶ ጀማል እንድሪስ (ሦስት ሰዎች)	የካቲት 29/2008ዓ/ም	97

		አዋጅ ቁ.213/92 አንቀፅ 68፣ 69				
126	20	**የጋብቻ የምስክር ወረቀት** ተገቢውን ስርዓት ተከትሎ የተሰጠ አይደለም ተብሎ መሰረዝ ጋብቻ አልነበረም ለማለት የሚያስችል ስላለመሆኑ፣	105694	አቶ ተሾመ ዘርፌ እና ወ/ሮ ፈሰሰች ወንድማገኝ	መጋቢት 27/2008ዓ/ም	264
127	20	የመጀመሪያ ሚስት በንብረትዋ ላይ ስምምነት ባላደረገችበት፤ ባል ሁለተኛ ሚስት ሲያገባ መቃወሚያ አላቀረበችም በማለት በንብረትዋ ላይም ስምምነት አድርጋለች በማለት በመደምደም፤ ሁለተኛ ሚስት እኩል እንድትካፈል በማለት የሚሰጥ ውሳኔ ህጋዊ ስላለመሆኑ፣	120844	አቶ ሃንደግባ ሸኩር እና ወ/ሮ አለምቱ ኢብራሒም	ሚያዝያ 27/2008ዓ/ም	279
128	21	ጋብቻ የተፈጸመው በአንድ ክልል ውስጥ እና በዚያው ክልል ሕግ መሰረት ሆኖ ክስ በቀረበበት ጊዜ ተጋቢዎቹ የሚኖሩት በተለያዩ ክልሎች ውስጥ መሆኑ ቢረጋገጥ እንኳ ከፍቺ እና መሰል ጥያቄዎች ጋር ተይይዘው የሚነሱ ጉዳዮችን የማስተናገድ የስረ ነገር ስልጣን በክልሉ ሕግ መሰረት ጉዳዩን የማየት ስልጣን የተሰጠው የክልሉ ፍርድ ቤት እንጂ ተጋቢዎቹ መደበኛ ነዋሪነታቸው በተለያዩ ክልሎች ውስጥ እንደሆነ ተቆጥሮ ጉዳዩ በፌዴራል ፍርድ ቤቶች የስረ ነገር ስልጣን ስር የሚወድቅ ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 25/1988 (እንደተሻሻለ) አንቀጽ 5 (2)	127714	ወ/ሮ ቃልኪዳን ይኸነው እና አቶ ኢብሳ ያደታ	መጋቢት 26/2009ዓ/ም	275
129	21	በሌላ አገር ህግ እና በኢትዮጵያ የቤተሰብ ህግ መካከል እንደባልና ሚስት አብረው በመኖር ግንኙነት ውስጥ የተፈራ ንብረት የጋራ እንዲሆን ለመወሰን በሁለቱም ህጎች መካከል ግጭት መኖር ያለመኖሩን የሌላኛው አገር ህግ እንዲቀርብ በማድረግ መወሰን የሚገባው ስለመሆኑ በዓለም አቀፍ የግለሰብ ህግ /Private International law/ መሠረት በዘርፉ እውቀት ያለ ወይም ምሁር /Scholar/ የሰጠውን አስተያየት በማስረጃነት ሲቀርብ የቀረበውን አስተያየት እንደማንኛውም ማስረጃ የመመዘን ሥልጣን አስተያየቱ የቀረበለት ፍርድ ቤት ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ ቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁጥር 213/92 አንቀጽ 5፤ 102 /1/	123132	አቶ ከሳሁን ታደሰ እና ወ/ረ ፀዳለ ሀፍታይ	ሚያዝያ 30/2009ዓ/ም	279
130	22	በጋብቻ በተሳሰሩ ባልና ሚስት መካከል ከአንዱ ጋር የውል ግዴታ የገባ ሰው በዋናው ክርክር ሁለቱን አጣምሮ ሊከስ የሚችልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ እንዲሁም ተዋዋይ በሆነው ተጋቢ ላይ የተሰጠ ውሳኔ የተጋቢዎች የጋራ እዳ ነው ወይስ የተወሰነበት ተጋቢ የግል እዳ ነው የሚለው ክርክር ሊነሳ የሚችለው በአፈጻጸም ወቅት እንጂ ሌላኛው ተጋቢ ሊከሰስም ሆነ ሊፈረድበት ስላለመቻሉ፣	132518	እነ ተኽሉ አስፍሃ(6 ሰዎች) እና እነ አቶ ስብሃቱ ገ/መስቀል(2 ሰዎች)	መስከረም 22/2010ዓ/ም	323

131	22	ጋብቻ ሳይፈጸም እንደባልና ሚስት አብሮ የመኖር ግንኙነትን ለማስረዳት የቀረበ ማስረጃ ግንኙነቱን የማሳየት ብቃት ያለው መሆኑ ከተረጋገጠ የግንኙነቱን ያለመኖር በማንሳት የሚከራከረው ሌላኛው ወገን በህግ ጥበቃ ሊደረግለት የሚገባ ግንኙነት ስላለመኖሩና ንብረቶችም የግል ስለመሆናቸው የማስረዳት ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 75/1995 117/4/ እና 114 እና 97 አንቀጽ 109፣ 110፣ 113 እና 117	126411	አቶ ተስፋጊዮርጊስ አዳነ እና ወ/ሮ አሰፋ ግርማ	መስከረም 25/2010ዓ/ም	336
132	22	የጉዳት ካሳ ጥያቄ ከጋብቻ ፍቺ ጋር ተያይዞ የቀረበ በሆነበት እና ጉዳቱም የደረሰው ከፍቺው ጋር ተያያዞ መሆኑ በተረጋገጠበት ሁኔታ ጥያቄው የባልና ሚስት ፍቺን ተከትሎ ከሚነሳ የንብረት ክፍፍል ጥያቄ ጋር በአንድ ላይ ሊስተናገድ አይችልም በሚል የሚሰጥ ውሳኔ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀጽ 84	135902	ወ/ሮ መስከረም ጫካ እና አቶ አክሊሉ ሽፈራው (2 ሰዎች)	መስከረም 22/2010ዓ/ም	362
133	23	ከወሳኝ ኩነቶች ምዝገባ ጽ/ቤት ያላገባ የሚል ማስረጃ መውሰድ በራሱ በሁለት ሰዎች መካካል የነበረውን የትዳር ሁኔታ ግንኙነት መኖሩን የሚያረጋግጠውን ማስረጃ የሚያስተባብል ስላለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ሕግ አዋጅ ቁጥር 213/1992 አንቀጽ 94-97	143325	አቶ አለማየሁ ተድላ እና ወ/ሮ ሜሮን ፋንታዬ	ግንቦት 28/2010ዓ/ም	2
134	23	በመርህ ደረጃ ጋብቻ በፍቺ እንዲፈርስ **መጠየቅ የሚገባው** ከባልና ሚስቱ አንደኛው ተጋቢ ወይም ሁለቱም ቢሆንም በህግ አግባብ ተቀባይነት ያለው **ውክልና ማስረጃ ጋር የሚቀርብ የፍቺ ጥያቄ ተቀባይነት ያለው ስለመሆኑ፣** በፍ/ብ/ስ/ስ/ህ/ቁ 58 በፍ/ብ/ህ/ቁ 2199	150408	ወ/ሮ አመለወርቅ ፍቅሬ እና አቶ ተስፋሁን ታፈሰ	ግንቦት 29/2010ዓ/ም	39
135	25	ጋብቻ በፍቺ ውሳኔ መፍረሱን ተከትሎ በንብረት ክርክር ወቅት የግል ዕዳ ነዉ ተብሎ ውሳኔ ያገኘ ዕዳ ፍ/ቤት ቀርቦ ባልተለወጠበት ሁኔታ በባለዕዳው ተጋቢ በኩል ለመጣው እዳ ሌላኛው ተጋቢ ተጠያቂነት የሌለበት ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 34 (1) የፌደራል የቤተሰብ ሕግ አንቀጽ 57፣ 70፣ 71፣ 89 እና 93	190295	ወ/ሮ ቱኒዝ ሙለጌታ እና እነ አቶ አብርሃም ከለለዉ (3 ሰዎች)	ሚያዚያ 15/2013ዓ/ም	305
		ልጅነት፣ አባትነት፣ ጉዲፈቻ፣ ሞግዚትነት፣ የልጅ ቀለብና ስም				
136	5	ልጅነትን ለማረጋገጥ የሚቀርብ ጥያቄ ሥልጣን ባለው ፍርድ ቤት ቀርቦ ሊስተናገድ የሚገባ ስለመሆኑ፣ ልጅነትን ለማረጋገጥ የሚቀርብ የልደት ምስክር ወረቀት ተቃውሞ የማይቀርብበት የመጨረሻ ማስረጃ ተደርጐ ሊወሰድ የማይችል ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 154	33440	ወ/ሮ ኪሮስ ገ/ማርያም እና አቶ ግርማ ገብረ ስላሴ	ሚያዝያ 21/2000ዓ/ም	259

137	10	ልጅነትን በማረጋገጥ በፍ/ቤት የሚሰጥ ውሣኔ የህግ ግምት የሚፈጥር እንጂ አስገዳጅነት ያለው እና የመጨረሻ ማስረጃ ተደርጐ መወሰድ የሌለበት ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 154፣ 155፣ 156፣ 157	42648	ወ/ሮ ዘነበች በያን እና ወ/ት ብርቅነሽ ከበደ	ታህሣሥ 6/2002ዓ/ም	21
138	11	አባትነት በፍርድ ሊነገር የሚችልባቸው ሁኔታዎች ላይ ሳይንሳዊ የደም ምርመራ (DNA test) በማስተባበያ ማስረጃነት ሊቀርብ የሚችል ስለመሆኑና ፍ/ቤቶች ተከራካሪ ወገኖች በዚህ ረገድ የሚያቀርቧቸውን አቤቱታዎች በአግባቡ ሊያስተናግዱ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 144፣ 143/ሠ/፣ 145	62041	ጥሩወርቅ ወርዶፋ እና ጥሩነሽ ወርዶፋ	የካቲት 11/2003	59
139	11	አባትነትን /ልጅነትን/ ከማረጋገጥ ጋር በተያያዘ በሚቀርብ አቤቱታና ክርክር የዲኤን.ኤ (DNA) ምርመራ እንዲደረግለት በመጠየቅ ክርክር የሚያቀርብ ወገን ለዚሁ የህክምና ማስረጃ የሚያስፈልገውን ወጪ የመሸፈን ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 259/1/	63195	ገረመው ሙሜቻ እና ወ/ሮ አሰፋ ነበበ	ሐምሌ 26/2003ዓ/ም	104
140	17	የDNA ምርመራ እንዲደረግ ትዕዛዝ መሰጠቱ አንደኛው ወገን አሉኝ የሚላቸውን የመከላከያ ማስረጃዎች የማሰማት መብት የማይከለክል ስለመሆኑ፣ የDNA ምርመራ እንዲረግ ፍ/ቤት ትዕዛዝ ስለሚሠጥበት አግባብ፣	90121	አቶ ....ጠበቃ ሀይልዬ ሰሀለ ቀረቡ እና አቶ ....- ቀረቡ	መስከረም 28/2007ዓ/ም	289
141	23	አባትነትን በሕግ ግምት ወይም በመቀበል መንገዶች ለመወሰን ክርክር ሲነሳ የባህሪ ወሳኝ ቅንጣት (DNA) ውጤት እንደ መከላከያ ማስረጃ እንዲቀርብ በሕጉ በግልጽ የተቀመጠ ድንጋጌ የሌለ በመሆኑ ፍርድ ቤቶች በሕጉ የተረዘረጋውን ስርዓት ተከትለውና ለትክክለኛ ፍትህ አሰጣጥ አስፈላጊ መሆኑን ሲያምኑበት ተግባራዊ ሊያደርጉት የሚችሉ ስለመሆኑ፣ የዘር የባህሪ ወሳኝ ቅጣት (DNA) ምርመራ ውጤት በሕጉ በተመለከተው አግባብ በሕጋዊ ምክንያቶች ለማስረጃነት የሚቀርብ እንጂ በሕግ የተቀመጠውን ግምት እናት ስለካደች ብቻ ለማስረጃነት የሚቀርብ ማስረጃ ነው ተብሎ ድምዳሜ የሚደረስበት ስላለመሆኑ፣ የአማራ ክልል የቤተሰብ ሕግ አዋጅ ቁጥር 79/95 አንቀፅ 181፣ 183(1) እና 155(1(ሀ))	148570	ወ/ሮ ጃኖ ተሰማ እና አቶ አሊ ሰይድ	ግንቦት 28/2010ዓ/ም	12
142	23	የባህሪ ወሳኝ ቅጣት (DNA) ምርመራ አንድ ሰው የልጁ አባት ወይም እናት አይደለም ለማለት የሚቀርብ ማስተባባያ ማስረጃ ሊሆን የሚችል ቢሆንም የሚከናወነው አባትነትን በሚመለከት የመካድ ክስ ለማቅረብ የሚያስችሉ ቀዳሚ ሁኔታዎች ሲሟሉ ስለመሆኑ እና እናትነትን በተመለከተም በቤተሰብ ህግ ከአንቀፅ 153 እስከ 166 ድረስ የተዘረጋው ስርዓት የሚፈቅድ ሁኖ በፍትሃ ብሔር ስነ ስርዓት ሕጉ የተመለከቱትን የማስረጃ አቀራረብ ስርዓቶችን መሰረት በማድረግ	152719	ወ/ሮ ብርቱካን ታደሰ እና ወ/ሮ የሺእመቤት ታደሰ	መስከረም 23/2011ዓ/ም	20

		ሲቀርብ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 213/1992 ከአንቀጽ 167-179				
143	11	በጋብቻ ውስጥ የሚወለድ ልጅ አባት ባል እንደሆነ የህግ ግምት ሊወሰድ የሚችልበት አግባብ፣ የዚህ የህግ ግምት የሚቋቋምበት አግባብ እና እንደ ማስረጃ ተወስዶ በፍ/ቤት እውቅና ሊያገኝ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 126፣ 143	54024	አቶ ገ/ሊባኖስ ረዳ እና ወ/ሮ አዜብ አሰፋ	ጥር 10/2003ዓ/ም	125
144	22	በፍርድ ቤት ቀርቦ የፀደቀ ወይም ተቀባይነት ያገኘ የጉዲፈቻ ውልን መሰረት በማድረግ ወራሽነትን ያረጋገጠ ወገን የውርስ ንብረት ድርሻን ለማግኘት ያቀረበው ጥያቄ ቀድሞ በጉዲፈቻ ውል የፀደቀበት ውሳኔ መብቴ ተነካ በሚል ወገን በቀረበ መቃወሚያ መሰረት እንዲፈርስ እንዲሻር ባልተደረገበት የውርስ ድርሻ ክፍያ ጥያቄው ውድቅ ማድረግ ህግን መሰረት ያላደረገ ስለመሆኑ፣ የኦሮሚያ ብ/ክ/መ/ ቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁጥር 69/1995 በአዋጅ ቁጥር 83/96 እንደተሻሻለ አንቀጽ 202 **የፍ/ብ/ስ/ስ/ቁ 41፣ 358**	137853	በለጠ ነጋሽ እና እጅጋየሁ ላቀው	መስከረም 25/2010ዓ/ም	341
		ኑዛዜ				
145	2	በግልጽ በሚደረግ ኑዛዜ ኑዛዜው መነበቡን የሚያመለክት ከሆነ በግልጽ "ተነቧል" የሚል ቃል አለመኖሩ ኑዛዜውን ፈራሽ የሚያደርግ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 881	17429	ወ/ሮ ሎሚ ሆርዶፋ እና አቶ ተስፋዬ ከበደ	ጥቅምት 21/1998ዓ/ም	110
146	4	ኑዛዜ ህጋዊ ነው መባሉ ሌሎች ሰዎች በሰነዱ ላይ ተቃውሞ ካላቸው ጉዳዩ በዳኝነት መታየትን የሚከለክል ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 881፣ 884፣ 892፣ 996-1000 ፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 5	17058	አቶ አንበሶ ወ/ገብርኤል እና አቶ መሃይ መኮንን	መጋቢት 25/1999ዓ/ም	93
147	7	ኑዛዜ ፈራሽ ነው ይባል በሚል የሚቀርብ ክስ እና የተሰጠ የወራሽነት የምስክር ወረቀት እንዲሰረዝ በሚል የሚቀርብ ተቃውሞ የተለያዩ ይዘትና ውጤት ያላቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 996/1/፣ 998/1/፣ 973፣ 996/2/	32414	ወ/ሮ ባዩሽ ደጀኔ እና እነ ወ/ሮ ሃሳብከፋይ ጌራወርቅ (ሁለት ሰዎች)	ሰኔ 24/2000ዓ/ም	212
148	8	ኑዛዜ ሲነበብ የነበሩ ሰዎች ኑዛዜው አይፀናም በሚል የሚያቀርቡት የመቃወም አቤቱታ ኑዛዜው በተነበበ **በአሥራ አምስት ቀን** ውስጥ መቅረብ ያለበት ስለመሆኑ፣	36604	ወ/ሮ ፅጌ መንግስቱ እና	ጥቅምት 25/2001ዓ/ም	245

		የፍ/ብ/ህ/ቁ. 973		እነ አቶ ወንድይራድ መንግስቱ (ሁለት ሰዎች)		
149	8	በኑዛዜ የተገኘ ንብረት በ10 (አሥር) ዓመት ጊዜ ውስጥ ካልተጠየቀ በስተቀር **በይርጋ** የሚታገድ ስለመሆኑ፣	38152	የወ/ሮ ገነት ዳምጤ ወራሾች እና እነ አቶ ይልማ አስፋው	ሚያዝያ 29/2001ዓ/ም	268
150	8	ግልፅ ኑዛዜ ህጋዊ እንዲሆን መሟላት ያለበት ፎርማሊቲ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 882	36777	አቶ ወንድም አገኝ ዘውዱ እና እነ አቶ ታፈሰ ወንድአፈራሽ (3 ሰዎች)	ጥቅምት 25/2001ዓ/ም	251
151	8	የተናዛዡ ህጋዊ ንብረት ባልሆነ ነገር ላይ የተደረገ ኑዛዜ በፍ/ቤት ቢፀድቅም እንኳን የኑዛዜ ሰነዱ ዋጋ የማይኖረው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 865	32817	ወ/ሮ አልማዝ ዘውዴ እና እነ ወ/ሮ ቴቱ ዘውዴ (ሦስት ሰዎች)	ሰኔ 11/2001ዓ/ም	277
152	10	ኑዛዜ በፍ/ቤት መፅደቁ በንብረት ላይ ያለ የባለቤትነት መብትን የሚያረጋግጥ ስላለመሆኑ፣	42482	እነ አቶ ፍሬዘውድ ተካ ጌጂ (2 ሰዎች) እና አቶ ሰለሞን ኃ/ማሪያም	የካቲት 3/2002ዓ/ም	53
153	10	ውል ለማዋዋል ስልጣን ባለው ባለስልጣን ፊት የሚደረግ ኑዛዜ በህግ የተቀመጠውን ፎርማሊቲ አሟልቷል ለማለት የሚቻልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 882	49851	ወ/ሮ ታሪኳ አበበ የህፃን ሮቤል ንጉሤ ሞግዚት እና ተጠሪ - የለም	ሚያዝያ 4/2002ዓ/ም	75
154	10	ኑዛዜ መኖሩን የማስረዳት ሸክም (ግዴታ) የተጠቃሚዎች ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 896፣ 897	53279	ወ/ሮ ትእግስት ግርማ የእነ አቤል ወርቁ ሞግዚት እና አቶ ኤፍሬም መንግስቱ	ሰኔ 8/2002ዓ/ም	84
155	10	በፍ/ቤት የተሰጠ የኑዛዜ ወራሽነት ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት የውርስ ሃብት ማጣራት ሳይደረግ የተሰጠ ነው በሚል ምክንያት ብቻ ሊሰረዝ የሚችልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣	50836	ወ/ሮ ቅድስት ተካ እና ወ/ሮ የኔነሽ ተካ	ሐምሌ 13/2002ዓ/ም	99
156	11	የኑዛዜ መኖርን የማስረዳት ሸክም ስላለበት ወገንና ኑዛዜውን ለማስረዳት ሊቀርቡ ስለሚገቡ ማስረጃዎች፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 896፣ 897	49831	ወ/ሪት ሮማን ግዛው እና አቶ ግርማ አብርሃም	ጥቅምት 02/2003ዓ/ም	26
157	11	በኑዛዜ ላይ ስለሚቀርብ የመቃወም አቤቱታ እና ተፈፃሚነት ስላለው የይርጋ ደንብ፣	53223	እነ አቶ ሐዲስ ዓለመስላሴ	ጥቅምት	30

		የፍ/ብ/ህ/ቁ. 973፣ 974		እና ወ/ሮ ብሌን ዓለመስላሴ	15/2003ዓ/ም	
158	11	ማየት የተሳናቸው ሰዎች የሚያደርጉት ኑዛዜ በውል አዋዋይ ፊት ካልሆነ በስተቀር አይፀናም ለማለት የሚያስችል የህግ መሰረት የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 881/3/፣ 1728/3/፣ 340፣ 343/2/	50971	አቶ ሃይሌ ስሙጋ እና ሰላማዊት ተከላ	የካቲት 25/2003ዓ/ም	62
159	11	ኑዛዜ ህጋዊ አይደለም እንዲሻር በሚል ተቃውሞ እስከቀረበ ድረስ በየትኛውም ህጋዊ መስፈርት መሰረት ፍ/ቤት ኑዛዜውን ውድቅ ሊያደርገው ስለመቻሉ፣ በኑዛዜ ላይ የነበሩ ምስክሮች የሚሰጡት የምስክርነት ቃል ስለሚኖረው ዋጋ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 881-883	59268	ወ/ሪት ዝባድ ታዬ እና እነ ብፁአን ታዬ /ሦስት ሰዎች/	ግንቦት 03/2003ዓ/ም	76
160	11	በፍ/ብ/ህ/ቁ. 881 መሰረት የተደረገ ግልጽ ኑዛዜ ላይ ያለን የተናዛዡ የጣት አሻራ በተመለከተ ክርክር በቀረበ ጊዜና በ**ፎረንሲክ** ምርመራ ለማረጋገጥ ካልተቻለ በኑዛዜው የተገኙ ምስክሮች ቀርበው እንዲመሰክሩ ማድረግ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 881, 1677/1/, 2007/2/, 897/1/, 896	54013	ወ/ሮ አስመረት ነጋሲ እና ወ/ሮ ጽጌረዳ ስዩም	ጥር 12/2003ዓ/ም	120
161	13	ውል አዋዋይ ወይም ዳኛ ፊት የተደረገ ኑዛዜ በህጉ የተመለከተውን የኑዛዜው መነበብ ሥርዓትን ያላሟላ ከሆነ ህጋዊ ፎርማሊቲን የሚያሟላ እንደሆነ ለመቁጠር የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 881(2), 882, 857	70057	እነ ወ/ሮ አበበች ቡልቻ (ሶስት ሰዎች) እና ተጠሪ - የለም	ህዳር 06/2004ዓ/ም	171
162	14	በአንድ ቦታ ከተደረገ በኋላ በሌላ ጊዜ ውል ለማዋዋል ስልጣን ባለው አካል ፊት ቀርቦ እንዲረጋገጥና ማህተም እንዲደረግበት የተደረገ የኑዛዜ ሰነድ በህጉ ዳኛ ወይም ውል ለማዋዋል ስልጣን በተሰጠው አካል ፊት እንደተደረገ ኑዛዜ የማይቆጠር ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 881,882	74734	ወ/ሮ ትዕግስት ሽባባው እና እነ እህት አለማው ወርቁ (ሁለት ሰዎች)	ህዳር 20/2005ዓ/ም	156
163	14	የኑዛዜን ፎርማሊቲና የይዘቱን ህጋዊነት አስመልክቶ ስልጣን ባለው ፍ/ቤት ተቃውሞውን አቅርቦ ውድቅ የተደረገበት ወገን በሌላ ጊዜ በድጋሚ የኑዛዜው ይዘት ጋር በተገናኘ ተናዛዡ ከውርስ ነቅሎናል እንዲሁም ሊደርሰን ከሚገባው ድርሻ ከ1/4ኛ በላይ ጉዳት ደርሶብናል በሚል ኑዛዜው እንዲሻር የሚያቀርበው አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ ኑዛዜ የህጉን ፎርማሊቲ የጠበቀ ነው በሚል በፍ/ቤት መጽደቅ ኑዛዜው መብታችንን ይነካል በማለት ክርክር የሚያቀርቡ	77169	እነ አቶ ተሾመ ገበየሁ እና ወ/ሮ ሊሻንወርቅ ገበየሁ	ጥር 17/2005ዓ/ም	163

		ወገኖች ክርክራቸውን ለዳኝነት አካል ከማቅረብ የማይከለክል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 51, 216, 217 የፍ/ብ/ህ/ቁ 1123				
164	15	ኑዛዜ ፈራሽ ነው በሚል ስለሚቀርብ ክስ እና ክሱ ሊቀርብ ስለሚገባበት **የጊዜ ገደብ፣** የፍ/ብ/ህ/ቁ. 973, 974	82585	እነ ወ/ሮ ሱዛን ሞንታልባን (3 ሰዎች) እና እነ አቶ ሙራድ አሊ (ስድስት ሰዎች)	የካቲት 13/2005ዓ/ም	240
165	17	አንድ ተናዛዥ ኑዛዜውን መሻር ሲፈልግ ሀሳቡን በማያሻማ አኳኋን በመግለጽ ከሻረ ኑዛዜዎች ዋጋ ያላቸው እንደሆኑ በሚያስፈልገው ፎርም አይነት ግልጽ አድርጐ አልሻረውም ሊባል የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ. 898(1)፣ 899(1)	96364	እልፍነሽ ወርቁ እና ኤልሳቤጥ አስራት	ጥቅምት 10/2007ዓ/ም	298
166	22	ኑዛዜ ጥብቅ የሆነ፣ የግል ጠባይ ያለው እና በሟች ብቻ የሚፈፀም በመሆኑ ብዙ ሰዎችን አንድ በሆነ ፅሁፍ በጋራ ማናዘዝ የማይቻል እና ኑዛዜውን ፈራሽ የሚያደርግ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 857፣ 858 እና 880	134836	አቶ አባተ ሀይሉ እና አቶ አስረስ ረታ (4 ሰዎች)	መስከረም 25/2010ዓ/ም	310
		ውርስ				
167	7	የውርስ ሃብቶች በተለያዩ ቦታዎች የሚገኙ በሆነ ጊዜ የሚነሱ ክርክሮች የውርሱ ክፍያ በተጀመረበት ቦታ ለሚገኝ ፍ/ቤት የሚቀርቡና የሚስተናገዱ ስለመሆናቸው፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 23	34076	ወ/ሮ ዘነበወርቅ ወልዱ ፀጋ እና እነ እማሆይ ድብቅነሽ ግዛው	ሰኔ 10/2000ዓ/ም	217
168	7	የውርስ ማጣራት ሪፖርት ከፀደቀ ወይም በፍ/ቤት ተቀባይነት ካገኘ በኋላም ቢሆን እንደ ፍርድ ተቆጥሮ በቀጥታ የአፈፃፀም አቤቱታ ሊቀርብበት ስላለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 944, 946, 956, 960, 996	18576	ወ/ሮ ደስታ መኮንን እና ወ/ት መሰሉ ጌታሁን	ግንባት 26/2000ዓ/ም	330
169	8	ወራሽ የሆኑ ወገኖች የሚያቀርቧቸውን ተገቢነት ያላቸው ማስረጃ በሙሉ አሰባስቦ በመስማት ያልተከናወነ የውርስ ማጣራት ሪፖርት በህግ አግባብ የተከናወነ ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 241፣ 270 እና 345	42525	እነ አቶ አብዱልዋሲቅ አርጋው እና ወ/ሮ አልዋያ አባበሊስ	ግንቦት 27/2001ዓ/ም	274
170	10	የውርስ ንብረት በሆነ ቤት ላይ ድርሻ አለን የሚሉ ወገኖች ንብረቱን ህጋዊ የሆነ የባለቤትነት ማረጋገጫ ይዞ ከነበረ ሰው	46527	ወ/ሮ ገነት በቀለ	የካቲት	48

		በመግዛት ስመ ሀብቱን ወደራሱ ስም አዛውሮ የሚገኝን ሰው ለመጠየቅ የማይችሉ ስለመሆኑ፣		እና ወ/ሮ ትዕግስት አሰፋ	24/2002ዓ/ም	
171	10	ከውርስ ጋር በተያያዘ በቤት ላይ ህጋዊ መብት የሌለው ሰው ሽያጭ አከናውኖ ሲገኝ ትክክለኛው ባለሃብት መብቱን ሊጠይቅ የሚችለው ተገቢውን ጥንቃቄ አድርጐ የገዛውን ገዥ ሣይሆን ሻጩን ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 997፣ 2882፣ 2884፣ 1060(1)፣ 1266	47378	አቶ አለማየሁ ከተማ እና እነ ወ/ሮ ላቀች አይተንፍሱ (ሦስት ሰዎች)	የካቲት 24/2002ዓ/ም	50
172	10	በተጭበረበረ መንገድ ወራሽነትን አሳውጆ የውርስ ንብረት አካል የሆነን ቤት ስመ ሃብት ወደ ራሱ አዙሮ የሚገኝ ሰው ጋር የሽያጭ ውል በተደረገ ጊዜ የሽያጭ ውሉ እንዲፈርስ በሚል ትክክለኛ ወራሾች የሚያቀርቡት ጥያቄ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍብ/ህ/ቁ. 2882፣ 2884፣ 997	45370	እነ አቶ ዳንኤል አበበ (ሁለት ሰዎች) እና እነ ወ/ሮ ሙሉ ወልደየስ (ሁለት ሰዎች)	መጋቢት 21/2002ዓ/ም	61
173	11	የውርስ ሃብት እንዲጣራ በሚል በንብረቱ ላይ የተሰጠው ትዕዛዝ ከሟች ጋር ህጋዊ ግንኙነት ባልነበረበት ሁኔታ ነው በሚል ክርክር በቀረበ ጊዜ ፍ/ቤቶች ይህንን እንደ ጭብጥ በመያዝ እልባት ሊሰጡበት የሚገባ ስለመሆኑ፣ በዚህ ጉዳይ ላይ ፍ/ቤት የሚሰጠው ብይን ጊዜያዊ አገልግሎት እንዳለው ትዕዛዝ የሚወሰድ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 320/3/, 247/1/	46726	ነጋሲ አየለ ኢትቻ እና እነ ሳሙኤል ዮሃንስ ገ/ሔር /ሁለት ሰዎች/	ታህሳስ 13/2003ዓ/ም	42
174	11	ወደ ሌላ አገር ለሥራ በሄደበት ወቅት ህይወቱ ያለፈ ሰው ጋር በተያያዘ የግለሰቡ መደበኛ መኖሪያ ኢትዮጵያ ውስጥ መሆኑ እስከተረጋገጠ ድረስ ውርሱ በኢትዮጵያ ውስጥ መከፈት ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/በ/ህ/ቁ. 826/1/	65621	እነ ወ/ሮ ታደለች መንግስቱ /አምስት ሰዎች/ እና ተጠሪ - የለም	ሰኔ 27/2003ዓ/ም	110
175	11	የውርስ ሃብት አጣሪ ሪፖርት በፍ/ቤት መጽደቅ ውጤት፣ በፍ/ቤት የፀደቀ የውርስ ሃብት አጣሪ ሪፖርትን በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 358 አግባብ ተቃውሞ ሊቀርብበት ይገባል ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ **የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358**	45905	ሚስስ ሚላን ፒሲጂ ማልጂ እና እነ ሃንድሬ ፒስ ማልጂ /ሁለት ሰዎች/	ጥቅምት 03/2003ዓ/ም	115
176	11	የውርስ ሃብት አጣሪ የሆነ ሰው የሟችን ንብረት በማጣራት ረገድ ሊኖረው የሚችለው የስልጣን አድማስ፣ በወራሾች መካከል አንድን ንብረት በተመለከተ የውርሱ ሃብት አካል ስለመሆኑ ክርክር በተነሳ ጊዜ አጣሪው ግራ ቀኙ ያቀረቡትን ማስረጃ በሪፖርቱ ላይ በማስፈር ጉዳዩን ለሚመለከተው ፍ/ቤት ማቅረብ እንጂ ማስረጃዎቹን በራሱ መዝኖ አከራካሪው ንብረት የውርሱ ሃብት አካል ነው ወይም አይደለም በማለት ውሣኔ ለመስጠት ስልጣን የሌለው ስለመሆኑ፣	66727	ወ/ሪት ዝናሽ ዘውዱ እና የወ/ሮ መድሐኒት ካሣ ወራሽ እነ ወ/ሮ ደብሪቱ ስዩም	ሐምሌ 29/2003ዓ/ም	139

		የፍ/ብ/ህ/ቁ. 956				
177	14	አንድ ወራሽ የወራሽነት መብት በሌለው ንብረት ላይ ከህግ ውጪ የወራሽነት ሠርተፍኬት መያዙ በተረጋገጠ ጊዜ ይኸው ማስረጃ እንዲሰረዝ አቤቱታ ሊቀርብ ስለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 998(1)	73247	አቶ ልዑል ኪዳነማርያም እና እነ ሰብለ ኪዳነማርያም (ሶስት ሰዎች)	ጥር 14/2005ዓ/ም	171
178	15	ከውርስ ሀብት ክፍፍል ጋር በተገናኘ የውርስ ሀብት ተጣርቶና ሪፖርት ቀርቦ በመጽደቁ መነሻነት ሀብቱ ተከፋፍሎ ከተፈፀመ በኋላ ወራሾቹ ዋጋ ያለው የወራሽነት ማስረጃ ሣይኖራቸው ውርሱን ወይም ከውርሱ አንዱን ክፍል በእጁ አድርጓል በሚል እውነተኛ ወራሽ ወራሽነቱ እንዲታወቅለትና የተወሰዱበት የውርስ ንብረቶች እንዲመለሱለት በሚል ለመጠየቅ የሚችለው ተገቢውን የዳኝነት ክፍያ በመክፈል **አዲስ ክስ** በመመስረት እንጂ ክፍፍሉ ተፈጽሞና ውሣኔ አግኝቶ የተዘጋውን መዝገብ በማንቀሳቀስ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 996(1), 998(1), 999 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 91, 6	89641	እነ ወ/ሮ ሐረገወይን ብርሃኑ (ሁለት ሰዎች) እና እነ ወ/ሮ አዜብ ብርሃኑ (ሁለት ሰዎች)	ጥቅምት 21/2006ዓ/ም	243
179	17	አንድ የቀበሌ ቤትን ተከራይቶ የነበረ ሠው ከዚህ አለም በሞት ሲለይ ወራሾቹ ወይም ቤተሠቦቹ የተከራይነት መብቱ ይተላለፍልን ብለው በሚጠይቁበት ጊዜ ከሕግ አኳያ ዳኝነት የሚሠጥበት እንጂ በፍርድ ቤት የሚያልቅ ጉዳይ አይደለም ብሎ ጥያቄውን አለመቀበል አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪፐብሊክ ህገ መንግስት አንቀጽ 37 የፍ/ህ/ቁ. 826/2/ እህ 2928	97948	ወ/ሪት ሔለን ተክሌ እና ወ/ሮ ዘይድ አብርሃ	ታህሳስ 21/2007ዓ/ም	301
180	17	አንድ ሰው ከህግ ውጪ የገጠር እርሻ መሬት ለመውረስ የሚያስችል የወራሽነት ማስረጃ ስላወጣ ይሰረዝበት የሚል አቤቱታ በሚቀርብበት ጊዜ ፍ/ቤት ጭብጥ ይዞ ውሳኔ የሚሰጥበት ጉዳይ እንጂ የመሬት ክርክር ሲነሳ የሚታይ ነው ተብሎ ክሱን ውድቅ ማድረግ አግባብነት የሌለው ሥለመሆኑ፣ የአ/ብ/ክ/መንግስት የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 133/98 እና ደንብ ቁጥር 51/99	108539	አቶ አበባው አጥናፍ እና እነ ወ/ሮ የካባ ግዛው (ሶስትሰዎች)	መጋቢት 30/2007ዓ/ም	307
181	22	በውርስ የተላለፈን የመንግስት ንግድ ቤት የማከራየት መብትን ከወራሾች መካከል አንዱ ያለ ከተማ አስተዳደሩ እውቅና ያከራየ እንደሆነ የተከራይነት መብት የሚቋረጠው ያከራየው ወራሽን በተመለከተ ብቻ እንጂ ሌሎች እሱ በሞግዚትነት የሚያስተዳድራቸው ወራሾች የመከራየት መብታቸው የሚቀጥል ስለመሆኑና አከራዩ ሞግዚታቸው ባከራያቸው ወገኖች ላይ በንግድ ቤት የኪራይ ውል መነሻነት ክስ ለማቅረብ የሚያበቃ መብትና ጥቅም ያላቸው ስለመሆኑ፣	133736	እነ አቶ መዚድ ተስፋዬ (2 ሰዎች) እና ወ/ሮ ዘይነባ ለካ	ታህሳስ 26/2010ዓ/ም	345

182	22	የውርስ ሰርተፊኬት አንድ ሰው የራሱን ወራሽነት ለማስረዳት የሚወስደው ማስረጃ እንጂ ሌሎች ወራሾች አለመኖራቸውን የሚያሳይ ሰነድ ስላለመሆኑ፣ እና በግራ ቀኙ የሟች ወራሾች መሆናቸው በማረጋገጥ ፍርድ ቤቶች የሰጡት ውሳኔ ከማስረጃነት በዘለለ የፍ/ብ/ስ/ስ/ህግ በሚያዘው መሰረት ከሌሎች ሰዎች ክርክር ተደርጎበት ውሳኔ ያገኘና በፍርድ ያለቀ መቃወሚያ የማይቀርብበት ተደርጎ ሊወሰድ የማይገባ ስለመሆኑ፣ ፍ/ህ/ቁ. 996/1/ እና ተከታዬቹ	130284	እነ አቶ ክንፈ ሐጎስ /3ሰዎች/ እና ወ/ሮ ሃና ሐጎስ	ጥቅምት 30/20010ዓ/ም	351
183	25	ተወላጅ መሆን ለወራሽነት ብቁ ከሚያደርጉ ህጋዊ መስፈርቶች ውስጥ አንድ ስለመሆኑ ከፍ/ብ/ህግ ቁጥር 842 እና 830 ድንጋጌዎች ጣምራ ንባብ መገንዘብ የሚቻል ቢሆንም ይህ ማለት ግን የሟችን ንብረት ለመውረስ ስለተወላጅነት በተመለከተው ሥርዓት መሰረት መወለድን ማረጋገጥ የግድ ማለት ሳይሆን በተለይ ውርሱ የሚመለከተው ወደታች የሚቆጠሩ ተወላጆችን በሆነ ጊዜ ሥልጣን ባለው ፍርድ ቤት የተሰጠ የወራሽነት ማስረጃ መያዝ በቂ ስለመሆኑ፣	180281	ወ/ት ዮዲት ሰለሞን እና ወ/ሮ አይናለም ወርቁ	ጥቅምት 30/2013ዓ/ም	290
		ስጦታ				
184	8	የስጦታ ውል የተፈፀመው ውል ለማዋዋል ስልጣን በተሰጠው ሰው ፊት ከሆነ ይኼው ግለሰብ እንደ ምስክር ተደርጐ ባይፃፍም ምስክር ተደርጐ ሊቆጠር የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2443, 881, 882	37562	አቶ ሣሙኤል ፈረንጅ እና አቶ ግርማ ታፈሰ (ሁለት ሰዎች)	ጥር 28/2001ዓ/ም	258
185	10	የስጦታ ውል ሊተረጐም የሚገባው በውሉ ውስጥ የሚገኘን አንድ ሃረግ ነጥሎ በማውጣት ሳይሆን የውሉን አጠቃላይ ይዘት በመመልከት ስለመሆኑ፣	41893	ወ/ሮ ዮዲት ኃይሉ እና እነ ወ/ሪት ገነት አረጋይ (ሦስት ሰዎች)	ታህሣሥ 21/2002ዓ/ም	36
		ብድር/ዕዳ				
186	10	በትዳር ወቅት የተወሰደ ብድር የአንደኛው ተጋቢ ፈቃድ የሌለበት ቢሆንም ፈቃዱን ያልሰጠው ተጋቢ የብድር ስምምነቱ እንዲፈርስ ያላደረገ እንደሆነ ወይም ደግሞ ለትዳር ጥቅም አለመዋሉን ማስረዳት ያልቻለ ከሆነ ለትዳር ጥቅም እንደዋለ የህግ ግምት የሚወሰድ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 68(መ)	45202	አቶ ድንቁ ወርዶፋ እና ወ/ሪት ኤደን ድንቁ ወርዶፋ	መጋቢት 8/2002ዓ/ም	57
187	11	በትዳር ወቅት የተወሰደ /በአንደኛው ተጋቢ/ ብድር ለትዳር ጥቅም እንደዋለ የሚገመት ስለመሆኑና ከዚህ በተቃራኒ የሚከራከር ተጋቢ ገንዘቡ ለትዳር ጥቅም ያልዋለ መሆኑን የማስረዳት ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣	56184	ወ/ሮ ኑን ስንታየሁ ጌዝ እና አቶ ተስፋዬ ወ/ሚካኤል	ህዳር 02/2003ዓ/ም	36

		ደመወዝ የተጋቢዎች የጋራ ሃብት ነው በሚል ሊወሰድ የሚችለው ተጋቢዎቹ በጋብቻ ባሉበት ወቅት የትዳርን ወጪ ከመሸፈን አኳያ መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣ ተጋቢዎች ከህጋዊ ፍቺ በፊት ተለያይተው በቆዩባቸው ግዜያት በግል ያገኙት ደመወዝ የጋራ ነው ለማለት የሚቻል ስላለመሆኑ፣ በጋብቻ ወቅት የተወሰደና በፍቺ ወቅት ተከፍሎ ያላለቀ ዕዳ እንደ የጋራ ዕዳ የሚወሰድ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ 213/92 አንቀጽ 62/1/				
188	13	በባል ወይም በሚስት ለጋራ መተዳደሪያቸው በሚል ከሚካሄድ የንግድ ሥራ ማስኬጃ ጋር በተያያዘ የተገባ ዕዳ የተጋቢዎች የጋራ እዳ እንደሆነ የሚቆጠር ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁ.19 የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92, አንቀፅ 70	68190	የኢትዮጵያ ልማት ባንክ እና ወ/ሮ እመቤት ቱርፌ	ታህሣሥ 05/2004ዓ/ም	127
189	13	ከባልና ሚስት የጋራ ንብረት ጋር በተገናኘ በጋብቻ ወቅት በአንደኛው ተጋቢ አማካኝነት ከባንክ ወጪ ተደርጐ ለ3ኛ ወገን የተላለፈ (የተሰጠ) ገንዘብ ለትዳር ጥቅም እንደዋለ የሚገመትበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ.213/92 አንቀፅ 85-93	70442	አቶ በቀለ ቱፋ እና ወ/ሮ ባዩሽ እሸቴ	ታህሳስ 30/2004ዓ/ም	130
190	23	በጋብቻ ውስጥ የተደረገ የብድር ውል ከአንደኛው ተጋቢ እውቅና ውጪ የተደረገና የጋራ እዳ መሆኑ ፍሬ-ነገር የማጥራትና ማስረጃን የመመዘን መርህን በተከተለ መንገድ ተረጋግጦ መወሰን ያለበት ስለመሆኑ፣ ፍ/ብ/ህግ ቁጥር 2472	147930	ወ/ሮ ሰብለ ታምራት እና አቶ ግሩም ግዛቸው	ግንቦት 28/2010ዓ/ም	34
		ልዩ ልዩ (ሌሎች) ጉዳዮች				
191	10	በተከራካሪ ወገኖች ዳኝነት የተጠየቀበትን ጉዳይ ፍ/ቤቶች በግልፅ በመቀበል ወይም ባለመቀበል ውሣኔ ሊሰጡበት የሚገባ ስለመሆኑ፣	51866	ወ/ሮ ደጅይጥኑ አለማየሁ እና ወ/ሮ አዛለች ደበበ	ሐምሌ 2/2002ዓ/ም	94
192	16	***ይርጋ*** በተመለከተ የሚቀርብ መቃወሚያ ከመልስ ጋር መቅረብ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ. 234(1)(ሐ) እና 244(2)(ሠ)	85815	አቶ ኢብራሀም መሀመድ ኑር እና እነ ወ/ሮ ጀሚላ መሐመድ (አራት ሰዎች)	ሐምሌ 17/2006ዓ/ም	159

193	16	**በፍ/ብ/ስ/ስ/ህ/ቁ 358** መመዘኛ የሚያሟላ አቤቱታ አቅራቢ (ፍርድ ተቃዋሚ) የሚቃወመው ፍርድ በይግባኝ ያልተሻረ (ዋጋ ያለው) እና ያልተፈፀመ መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣	93987	እነ አቶ ዳንኤል ወንዳፈራ (ሁለት ሰዎች) እና እነ ወ/ሮ አስናቀች ቦጋለ (አራት ሰዎች)	ሐምሌ 18/2006ዓ/ም	163
		3.2.6 በጉምሩክና ግብር/ታክስ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
194	15	ከጉምሩክ ህግና አፈፃፀም ጋር በተያያዘ በኮንትሮየባንድ ወንጀል ተጠርጥሮ በጉምሩክ ተቋም በቁጥጥር ሥር እንዲውል የተደረገ የንግድ ተሽከርካሪን አስመልክቶ ለንብረቱ ባለቤት የተቋረጠ ጥቅም (ገቢ) እንዲከፈል ሲወሰን የካሣውን መጠን ለመወሰን የተሽከርካሪውን ዓመታዊ የተጣራ ገቢ በተመለከተ ባለንብረቱ ለሚመለከተው የመንግስት አካል በህጉ አግባብ ያሳወቀውን የገቢ መጠን ከሌሎች አግባብነት ካላቸው ማስረጃዎች ጋር በማገናዘብና መሠረት በማድረግ ሊወሰን የሚገባ ስለመሆኑ፣ **በአንድ የመንግስት ባለስልጣን ተረጋግጦ የተሰጠ የሰነድ ማስረጃ በህጉ መሠረት ተቃውሞ ቀርቦበት ዋጋ የሌለው ስለመሆኑ ካልተረጋገጠ በቀር ማስረጃው በማስረጃነት ዋጋ ሣይሰጠው ሊታለፍ የሚችልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣** የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2010, 2011, 2090, 2091, 2141, 2152, 2153 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 136, 138, 180 (1)	89640	የገቢዎችና የጉምሩክ ባለስልጣን እና ሰይፈዲን አብዱልቃድር	መስከረም 23/2006ዓ/ም	281
		3.2.7 በንብረት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
		ልዩ ልዩ የመሬት/ቦታ/ይዞታ ጉዳዮች				
195	9	ከዘር የወረደ ርስት ነው በሚል የመሬት ባለቤት ለመሆን የሚቀርብ ክስ ህገ-መንግስታዊ ያልሆነና ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣	38237	አቶ በርገና ሽፈራው እና እነ አቶ አብራሃም ሽፈራው(አራት ሰዎች)	ታህሣሥ 21/2001ዓ/ም	171
196	15	የአንድ እምነት ወይም ሐይማኖት ተከታይ ወይም አማኝ በመሆን በሐይማኖታዊ ተቋሙ ውስጥ የመቃብር ቤት ገንብቻለሁና የቤቱን ግምት ይከፈለኝ በሚል ከሚቀርብ ጥያቄ ጋር በተገናኘ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1179 ድንጋጌ ተፈፃሚ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ.1179 የኢ.ፌ.ዴ.ሪ. ህገ መንግስት አንቀጽ 11, 27 (1-3) UDHR-Art. 18 ICCPR Art. 18(1)	85979	የሐረር (ደ/ሳ) ቅዱስ ሚካኤል ቤተክርስቲያን እና ወ/ሮ ማንያህልሻል አበራ	መጋቢት 13/2005ዓ/ም	286
197	16	ጉዳዩ ከይዞታ ማረጋገጫ ምስክር ወረቀት እና ከሰነዶች ጋር የተያያዘ በመሆኑ ብቻ በፍርድ ሊወሰን የሚችል አይደለም ሊባል ስላለመቻሉ፤ እንዲሁም የይዞታ ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት ካርታ ወይም ሌሎች ሰነዶች ተወስደውብኛል ተብሎ	97464	ወ/ሮ ዘይነብ ጀማል እና እነ የቦሌ ክፍለ ከተማ የዲዛይንና ግንባታ አስተዳደር ጽ/ቤት (ሁለት ሰዎች)	ሰኔ 04/2006ዓ/ም	192

		ክስ በሚቀርብበት ጊዜ የተወሰዱበት አግባብ ህጋዊ መሆን አለመሆኑ በፍርድ ቤት ሊጣራ የሚችል ጉዳይ ስለመሆኑ፣				
198	21	የመንግስት ቤት ተከራይቶ የሚኖሩ ሰዎች የባለቤትነት መብት (የመፋለም ክስ) የመጠየቅ ክስ ማቅረብ የሚችለበት ህጋዊ ምክንያት ስላለመኖሩ፣ የፍ/ሕ/ቁ. 1205	115387	እነ አቶ መክብብ ተስፊ (2 ሰዎች) እና እነ ወ/ሮ ፀሐይ ለገሰ (2 ሰዎች)	ሚያዚያ 26/2009ዓ/ም	175
199	23	የከተማ መሬት ይዞታ አጠቃቀም ላይ የመወሰን ስልጣን በህግ ስልጣን በተሰጣቸዉ በሚመለከታቸው የአስተዳደር አካላት ውሳኔ ባልተሰጠበት ሁኔታና በአስተዳደር አካል ያልተረጋገጠ መብት ይዞ ውሳኔ እንዲሰጥ ለፍርድ ቤት የሚቀርብ የዳኝነት ጥያቄ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የኦሮሚያ ብ/ክ/መ/የከተማ መሬት ልማትና ማኔጅመንት ኤጀንሲን ለማቋቋም የወጣ አዋጅ ቁ. 179/05 አንቀጽ 8	134343	እነ አቶ ቴዎድሮስ ዉብሸት (3 ሰዎች) እና እነ የአዳማ ከተማ ቀበሌ 06 መስተዳድር ጽ/ቤት (5 ሰዎች)	ግንቦት 27/2010ዓ/ም	210
		የገጠር መሬት/ይዞታ				
200	13	የገጠር መሬት ባለይዞታነትን በማረጋገጥ የተሰጠ የምስክር ወረቀት የመጨረሻና የማይስተባበል ማስረጃ ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የአማራ ብ/ክ/መ/አዋጅ ቁ.133/99 አንቀፅ 24(4) ደንብ ቁ. 51/99 አንቀፅ 20(4)	69821	አቶ ጥላሁን ጎበዜ እና እነ አቶ መከተ ኃይሉ (ሁለት ሰዎች)	ታህሣሥ 17/2004ዓ/ም	430
201	17	በገጠር የእርሻ መሬት ላይ በተሠጠ ፍርድ የፍርድ መቃወሚያ ሲቀርብ ፍርድ ተፈፅሟል ሊባል የሚችለው የፍርድ ባለመብቱ በይዞታው ላይ ህጋዊ ማረጋገጫ ሲያገኝ ስለመሆኑ፣	101079	የይልማና ዴንሳ ወረዳ አከባቢ ጥበቃ መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም ፅ/ቤት እና አቶ ውበት ገ/መድህን	ጥር 22/2007ዓ/ም	311
202	21	በኦሮሚያ ክልል የገጠር መሬት አጠቃቀም ህግ መሰረት ግጭትና አለመግባባትን በመጀመሪያ በአስታራቂ ሽማግላዎች እንዲፈቱ የሚደነገጉት ድንጋጌዎች አርሶ አደር ከአርሶ አደር በሚያደርገው የሚፈጠርን አለመግባባትን ለመፍታት እንጂ በህግ ወለድ እና በአንድ አርሶ አደር ሰዎች መካከል የሚፈጠርን አለመግባባት ጭምር የሚያካትት ሥላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 130/99 አንቀፅ 16	102406	የወንጂ ሸዋ ስኳር ፋብሪካ እና አቶ ባጫ አለሙ	ህዳር 9/2009ዓ/ም	135
203	21	የእርሻ መሬት ይዞታን ከማስለቀቅ ጋር በተገናኘ የሚቀርብ ክስ ከእርሻ መሬት ልዩ ባህሪ አንጻር ከንብረቱ የሚገኘውን አላባ ወይም ሌላ ጥቅም ጭምር ከዋናው ክስ ጋር **አጣምሮ ይክሰስ** ሊባል ስለማይችል፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 216/3/፣ 218/U/ አዋጅ ቁ. 452/1997 አንቀጽ 12 የአ/ክ የገጠር መሬት አጠቃቀም አዋጅ ቁ.	120087	አቶ አስራት ኩምሳ እና እነ ጉደታ በዳዳ (ሁለት ሰዎች)	ታህሳስ 07/2009ዓ/ም	146

		130/1999 አንቀጽ 16 ደንብ ቁ. 151/2005 አንቀጽ 18				
204	21	በትግራይ ክልል የገጠር መሬት አጠቃቀም አዋጅ መሰረት ወራሽ የሌለው መሬት በቀበሌው የገጠር መሬት አስተዳደር ኮሚቴ መሬት ለሌላቸው ከተሸጋሸገ በኋላ የሚቀርብ አቤቱታ ከመሬት ዳኝነትና ከፍርድ ቤት ውሳኔ ውጭ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 239/2006 አንቀጽ 14/8/ ደንብ ቁ. 85/2006 አንቀጽ 22/1//ሀ/፣21/8/	121663	አቶ ሀጋዚ ዘውዴ እና ወ/ሮ ረኽብ ቸኮል	ታህሳስ 25/2009ዓ/ም	152
205	21	በደቡብ ክልል የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ መሰረት በወረዳ በተጀመረ ክርክር በክልል ከፍተኛ ፍ/ቤት ከፀና ውሳኔው የፀናበት ወገን ለተጨማሪ ይግባኝ ለክልል ጠቅላይ ይግባኝ ሰሚ ችሎት ማቅረብ የሚችል ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 80/3//ሀ/ የደቡብ ክልል ህገ መንግስት አንቀጽ 75/2/ለ/ የከ/ፍ/ቤቶች ማቋቋሚያ አዋጅ ቁ. 43/1994 አንቀጽ 5/3/ የፌደራል የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁ. 456/1997 አንቀጽ 12 የደ/ክ/የገጠር መሬት አጠቃቀም አዋጅ ቁ. 110/1999 አንቀጽ 12/4/	114670	እነ አቶ ባንኩ ኢሩስ (ሁለት ሰዎች) እና አቶ ሳምሶን ገ/ዮኃንስ	ሰኔ 30/2009ዓ/ም	163
206	24	አንድ የገጠር መሬት ባለይዞታ የሆነ አርሶ አደር በሕግ አግባብ ካሳ ተከፍሎት ወይም ምትክ መሬት ተሰጥቶት እንዲለቅ ከሚደረገው በቀር በመንግስት ወይም በአስተዳደር አካላ ፍላጎት ብቻ ከመሬቱ ሊነቀል የማይችል ሲሆን መሬቱ ለሌላ አርሶ አደር ከመሰጠቱ በፊት አስቀድሞ ባለይዞታ የነበረን ሰው ከመሬቱ መነቀልን እንዳያስከትልበት በተገቢው ጥንቃቄ ተደርጎ መጣራት ያለበት ስለመሆኑ፣ የኢፌድሪ ሕገ-መንግስት አንቀጽ 40/4/	162083	ወ/ሮ አበቡ ተመስገን እና እነ አቶ በሬ አባተ /አምስት ሰዎች/	ሚያዘያ 28/2011ዓ/ም	164
207	24	በአንድ የገጠር መሬት ሕግ ላይ የስነ አእምሮ ችግር ያለባቸው ሰዎች የመሬት ተጠቃሚነት መብት እንዲቀጥሉ ለማድረግ በሕጉ የተቀመጡትን መስፈርቶች የስነ አእምሮ ችግር ያለባቸውን ሰዎች ጥቅም ለመጠበቅ ሲባል በፍትሐ ብሔር ሕግ ላይ ስለፍድ ክልከላ ከተደነገጉት ዴንጋጌዎች ጋር አጣጥሞ በማየት በፍ/ቤት የተሰጠ የፍርድ ክልከላ ውሳኔ ተቀባይነት ያለው ስለ መሆኑ፣ የገጠር መሬት አስተዳደር እና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 239/2006 አንቀጽ 11/1/፣ አንቀጽ 11/5 ንዑስ አንቀጽ (ሰ) እና (በ)፣አዋጁን ለማስፈጸም የወጣው ደንብ ቁጥር 85/2006 አንቀጽ 13/8	178664	የአቶ ጸጋይ ገ/ህይወት ሞግዚት አቶ ኪዳነማሪያም ሐይሉ እና ወ/ሮ አሚት አጽብሃ	ግንቦት 28/2012ዓ/ም	169
208	24	አንድ ሰው የገጠር መሬት በህጋዊ መንገድ የያዘ ስለመሆኑ እስካልተረጋገጠ ጊዜ ድረስ መሬቱን የያዘው በህገወጥ መንገድ መሆኑ ግምት የሚወሰድበት በመሆኑ የይርጋ መቃወሚያን በስነ-ስርዓት መቃወሚያነት ሊያነሳ የማይችልበት ስለመሆኑ፣ የአማራ ክልል የገጠር መሬት አስተዳደር እና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 252/2009 አንቀጽ 55 እና 2/39	179827	ካሱ ምስጋናው እና ጥላዬ አስረስ	ታሕሳስ 20/2012ዓ/ም	209

209	25	የአስተዳደር አካል በክርክር ሂደት በፍርድ አደባባይ ከተረታ በኋላ ተከራካሪው ወገን መብት ያገኘበትን ካርታ በማምከን አስቀድሞ የተሰጠው ውሳኔ እንዲለወጥለት የሚያቀርበው አቤቱታ ውድቅ ሊደረግ የሚገባው ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 9(1) (2)፤ 12/1 እና 40/1 ድንጋጌዎች እና የፍ/ብ/ሕ/ቁ 1195 እና 1196	184069	ንፋስ ስልክ ላፍቶ ክፍለ ከተማ ወረዳ 10 ቤቶች አስተዳደር ጽ/ቤት እና ጂብሪል ሚስባህ	መጋቢት 27/2013ዓ/ም	262
210	25	ከመሬት ጋር በተያያዘ የሚፈጠሩ መብቶች እና ግዴታዎች የሚመሩት በንብረት ህግ አጠቃላይ መርሆዎች በመሆኑ የከተማም ሆነ የገጠር መሬት አስተዳደር እና አጠቃቀምን አስመልክቶ የሚወጡ ህጎች/አዋጆች በንብረት ህግ ማዕቀፍ ዉስጥ የሚመደቡ በመሆኑ ከንብረት ጋር በተገናኘ ያለ ጽንሰ ሃሳቦች፣ ህጎች እና መርሆዎች ከመሬት ጋር በተያያዘ ለሚቀርብ ክርክር እንደየአግባብነታቸዉ ተፈፃሚነት ያላቸው ስለመሆኑ፣ አንድን ንብረት አስመልክቶ የሚቀርበዉን ክስ ተከትል ንብረትን የሚመለከት የህግ ክፍል ተፈፃሚ የሚሆነዉ ከሳሽ ክሱን ያቀረበዉ ንብረቱን በቀጥታ ወይም በተዘዋዋሪ መንገድ በእጁ ካደረገ በኋላ በንብረቱ ላይ ያለዉ መብት እንዲከበርለት የተረጋገጠ ሲሆን በመሆኑ የተጠየቀዉ ዳኝነት ንብረትን የሚመለከት መሆኑ ብቻዉን ጉዳዩን የንብረት ክርክር የማያደርገው ስለመሆኑ፣	186461	ሰይድ ዐመር እና ወ/ሮ ሀዋ ሰይድ	መጋቢት 28/2013ዓ/ም	276
		ለህዝብ ጥቅም ተብሎ የሚወሰድ መሬት/ይዞታ				
211	11	መንግስት አንድን የግል ንብረት ለህዝብ ጥቅም በሚወስድበት ጊዜ ሊከተለው ስለሚገባው ሥነ ሥርዓት፣ ለህዝብ ጥቅም ሲባል ንብረቱ የተወሰደበት ሰው የተሰጠው ግምት ከንብረቱ ዋጋ ጋር ተመጣጣኝ አይደለም በሚል ለፍ/ቤት የሚቀርብ አቤቱታ በ3 ወር ጊዜ ውስጥ መቅረብ ያለበት ሰለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1460-1488	50810	እነ አቶ ፀጋዬ መሠረት /ሰባ ዘጠኝ ሰዎች/ እና የመንገድ ትራንስፖርት ባለስልጣን	ጥቅምት 30/2003ዓ/ም	257
212	11	የከተማ መሬት ይዞታን እንዲለቅ የተደረገ ባለይዞታ በተወሰነለት የካሣ መጠን ላይ ካልተስማማ አቤቱታውን ማቅረብ ያለበት በከተማው አስተዳደር ሥር ለተቋቋመ የመሬት ነክ አቤቱታ ሰሚ አካል ስለመሆኑ እና በመደበኛ ፍ/ቤት ጉዳዩ ሊታይ የሚችለው በይግባኝ ብቻ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 455/97 አንቀጽ 11/2/, /4/	57271	የኢትዮጵያ መንገዶች ባለስልጣን እና ጀዳ ብሩ	ታህሳስ 27/2003ዓ/ም	279
213	13	የመሬት ባለ ይዞታ የሆነና በመሬቱ የመጠቀም መብት ያለው ሰው ለሁለት ዓመት ያህል መሬቱን በመተው ከአካባቢው ከጠፋ የመሬት ባለይዞታ የመሆንና በመሬቱ የመጠቀም መብቱ ቀሪ የሚሆን ስለመሆኑ፣ በገጠር የእርሻ መሬት ላይ አርሶአደሮች ያላቸውን የይዞታና የመጠቀም መብት መደፈር ጋር በተያያዘ የሚነሣ ጥያቄ **በ10**	69302	አቶ ሽለማ ነገሰ እና አቶ ፋይሣ መንግስቱ	ታህሣሥ 20/2004ዓ/ም	426

		ዓመት ይርጋ የሚታገድ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.456/97 የኦሮሚያ ብ/ክ/መ/አዋጅ ቁ.130/99 የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀፅ 40(4) የፍ/ብ/ህ/ቁ 1677(1)(3), 1845				
214	24	ከመሬት ይዞታ ጋር በተያያዘ ግጭትና አለመግባባት ሲኖር ጉዳዩ አስቀድሞ በቀበሌ አስተዳደር አማካኝነት ወይም በተከራካሪ ወገኖች ምርጫ በስምምነት በሽማግሌዎች ጉዳዩ ታይቶ እንዲፈታ ማድረግ በተከራካሪ ወገኖች የተፈቀደ አማራጭ እንጂ አስገዳጅ ስላለመሆኑ፣ የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 456/97 አንቀጽ 12፤ በአሮሚያ ክልል መንግስት የገጠር መሬት አስዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁ/ 130/99 አንቀጽ 16፣17	169648	አቶ ተሻለ ዋቆ እና አቶ ንጉሴ በንቱ	ሰኔ 21/2011ዓ/ም	179
215	24	ለህዝብ ጥቅም ሲባል የእርሻ መሬቱ የተወሰደበት ሰው ካሳም ሆነ ምትክ መሬት ባለማግኘቱ በአስተዳደር አካል መፍትሄ ሳይሰጠው በፍርድ ቤት አቤቱታውን ሲያቀርብ ፍርድ ቤት ጉዳዩን አከራክሮ ዳኝነት ሊሰጥበት የሚገባዉ ስለመሆኑ፣ በኢ.ፌ.ድ.ሪ ሕገ መንግሥት አንቀጽ 37፤ከአዋጅ ቁ/455/97 አንቀጽ 3/1/	168556	አቶ ተሾመ ድለንሴ እና እነ የቀርሳ ማሉማ ወረዳ ገጠር መ/በለስልጣን ጽ/ቤት	ሰኔ 14/2011ዓ/ም	201
216	24	ከመሬት ይዞታ ጋር በተያያዘ ግጭትና አለመግባባት ሲኖር ጉዳዩ አስቀድሞ በቀበሌ አስተዳደር አማካኝነት ወይም በተከራካሪ ወገኖች ምርጫ በስምምነት በሽማግሌዎች ጉዳዩ ታይቶ እንዲፈታ ማድረግ በተከራካሪ ወገኖች የተፈቀደ አማራጭ እንጂ አስገዳጅ ስላለመሆኑ፣ የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 456/97 አንቀጽ 12፤ በአሮሚያ ክልል መንግስት የገጠር መሬት አስዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁ/ 130/99 አንቀጽ 16፣17	169648	አቶ ተሻለ ዋቆ እና አቶ ንጉሴ በንቱ	ሰኔ 21/2011ዓ/ም	179
		የማይንቀሳቀስ ንብረት				
217	5	የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለቤትነት ማረጋገጫ ደብተር አጠራጣሪነቱ በታወቀ ጊዜ ከሚመለከተው አካል ተገቢውን ማብራሪያና ማስረጃ ሳይጠየቅ የሚሰጥ ውሣኔ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ.1196(1)	27548	የኪራይ ቤቶች ኤጀንሲ እና እነ ወ/ሮ ቆፀላ መርሻ (ሁለት ሰዎች)	መጋቢት 18/2000ዓ/ም	306
218	5	የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለቤትነት የምስክር ወረቀት ስልጣን ላለው የአስተዳደር ክፍል መመለስና መሰረዝ ጋር በተያያዘ ፍ/ቤቶች የባለቤትነት ደብተሩ እንዳይመለስ በሚል ውሣኔ ለመስጠት የማይችሉ ስለመሆናቸው፣	29822	የወረዳ 6 ቀበሌ 02 አስተዳደር ጽ/ቤት እና ወ/ሮ በቀለች አማረብህ	ግንቦት 28/2000ዓ/ም	310

		የፍ/ብ/ህ/ቁ 1196(1)				
219	6	የህዝብ የሆነ የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለቤትነት ሊረጋገጥ የሚችልበት አግባብ፣ የቤተክርስቲያንን የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለቤትነት ለማረጋገጥ የባለቤትነት የምስክር ወረቀት ማቅረብ አስገዳጅ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ.1578	22469	የጀጀጋ ደብረ መዊዕ ቅዱስ ሚካኤል ቤ/ክ እና እነ አዳነት መንግስቱ	ሐምሌ 5/1999ዓ/ም	173
220	6	የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለቤትነትን አስመልክቶ በሚመለከተው አካል የሚሰጠው የባለቤትነት ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት ከተሰረዘ በኋላ በቤቱ ላይ መብት ወይም ጥቅም አለኝ በሚል የሚቀርብ አቤቱታ ተቀባይነት የማይኖረው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1195	22719	የአ/አ ከተማ አስተዳደር ሥራና ከተማ ልማት ቢሮ ተተኪ የመሬት ልማትና አስተዳደር ባለስልጣን እና አቶ ነጋሽ ዱባለ	ጥቅምት 14/2000ዓ/ም	176
221	6	ከቤት ባለቤትነት ጋር በተያያዘ ክስ የሚያቀርብ ሰው የባለቤትነት ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት ካላቀረበ በስተቀር ሁልግዜም ቢሆን በጉዳዩ ላይ መብት ወይም ጥቅም ሊኖረው አይችልም ብሎ ለመደምደም የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1195(1)	33924	ወ/ሮ ገብርኤላ ኒኮላቶማስ እና የኪራይቤቶች ኤጀንሲ	ሚያዝያ 16/2000ዓ/ም	222
222	9	የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለሀብትነት ካርታ በማቅረብ ብቻ የሚረጋገጥ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1195	36320	ወ/ሮ ዘውዱ ገ/ስላሴ እና ወ/ሮ ህይወት ባህታ	ጥቅምት 18/2001ዓ/ም	28
223	9	የማይንቀሳቀስ ንብረት ጋር በተገናኘ የንብረቱ ትክክለኛ ዋጋ ተደርጐ ሊወሰድ የሚገባው ንብረቱን ለመገንባት የወጣው ወጪ (BooK value) ብቻ ሣይሆን ንብረቱ በወቅቱ ለገበያ ቀርቦ ሊያወጣ የሚችለው ዋጋ (market value) ጭምር ስለመሆኑ፣	35003	አቶ አሸናፊ አብዱልቃድር እና እነ ወ/ሮ ሽቶ አብዱራሂም (አራት ሰዎች)	ህዳር 9/2001ዓ/ም	30
224	10	የማይንቀሳቀስ ንብረትን አስመልክቶ የሚቀርብ የመፋለም ክስ በይርጋ ቀሪ ነው (ቀሪ ሆኗል) ሊባል የሚችል ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1677፣ 1845፣ 1206፣1188-1192	43600	ዳዊት መስፍን እና የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ	ጥር 05/2002ዓ/ም	257
225	11	በህጋዊ መንገድ የማይንቀሳቀስ ንብረትን በሽያጭ ውል ያገኘ ገዢ የሚመለከተውን የአስተዳደር አካል የስም ዝውውር እንዲፈጽምለት በፍ/ቤት ለመክሰስ የሚችል ስለመሆኑ፣ የሚመለከተው የአስተዳደር አካል በህግ የተሰጠውን ተግባርና ሃላፊነት ካልተወጣ ገዥ መብቱን ለማስከበር ክስ ማቅረብ የሚገባው በዚሁ የአስተዳደር አካል ላይ ስለመሆኑ፣	49428	እነ ወ/ሮ ከበቡሽ ልሳነወርቅ /ሁለት ሰዎች/ እና እነ አቶ ፀዳሉ አዳነ /ሁለት ሰዎች/	ህዳር 28/2003ዓ/ም	317

		የአማራ ብ/ክ/መ/አዋጅ ቁ. 91/96 እና ደንብ ቁጥር 12/2000				
226	13	የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለቤትነትን በማረጋገጥ ከሚሰጥ የምስክር ወረቀት (ካርታ ወይም ደብተር) ጋር በተያያዘ በአንድ ወቅት በሚመለከተው የአስተዳደር አካል የተሰጠን የምስክር ወረቀት መሰረት በማድረግ ፍርድ ከተሰጠ በኋላ በሌላ ጊዜ ሰነዱ በአስተዳደር አካሉ መምከን የተሰጠውን ፍርድ በአንድ ጊዜና ሙሉ ለሙሉ ዋጋ የሚያሳጣ ሳይሆን ካርታው በመምከኑ የተጐዳው ወገን የአስተዳደሩን አካል እርምጃ (ውሳኔ) ክርክር ሊያቀርብበት የሚችልና ፍ/ቤቶችም የእርምጃውን አግባብነትና ህጋዊነት ሊያጣሩት የሚችሉት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ.1195, 1196, 1206 የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀፅ 40(1)(2)	64014	ዶ/ር ገነት ሥዩም እና እነ ቂርቆስ ክፍለ ከተማ ቀበሌ 17/18 አስተዳደር ፅ/ቤት (ሶስት ሰዎች)	የካቲት 28/2004ዓ/ም	437
227	13	የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለሀብትነት ጋር በተያያዘ የሚመለከተው የአስተዳዳር አካል አንዴ የሰጠውን የባለሀብትነት ማረጋገጫ ደብተር (የምስክር ወረቀት) በሌላ ጊዜ የሰረዘው እንደሆነ ይኼው ተግባር በፍ/ቤት ክስ ሊቀርብበት የማይችል ወይም የማይስተናገድ ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የአስተዳደር አካል ህጋዊ ምክንያት ሣይኖረው በአንድ ወቅት የሰጠውን የባለቤትነት ደብተር ከሰረዘ ይኸው አካሄድ ህጋዊ አይደለም የሚለው ወገን በፍ/ቤት መብቱን ለማስከበር ክስ ሊያቀርብና ፍ/ቤቱም ጉዳዩን በማስረጃ አጣርቶ ውሣኔ ሊሰጥ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1195,1196	57186	ጉለሌ ክፍለ ከተማ ቀበሌ 06 አስተዳደር ጽ/ቤት እና ወ/ሮ ከፈሉ ታረቀኝ	መጋቢት 10/2004ዓ/ም	443
228	13	የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለሀብትነትን አስመልክቶ የሚሰጥ የባለቤትነት ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት ተገቢውን ስርዓት እና ደንብ በመከተል የተሰጠ መሆን ያለበት ስለመሆኑና በተመሳሳይም በአንድ ወቅት የተሰጠን የባለቤትነት ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት ለመሰረዝ አግባብነት ያላቸውን ስርዓቶች በመከተል መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1195-1198	67011	እነ የወ/ሮ ጣይቱ ከበደ ወራሾች (ሁለት ሰዎች) እና ወ/ሮ ጥሩነሽ ኃየሌ (ሶስት ሰዎች)	መጋቢት 11/2004ዓ/ም	450
229	14	የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለቤትነት ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት ህጋዊነትና ተቀባይነት ጋር በተናኘ የምስክር ወረቀቱ ሊሰጥ የቻለው የንብረት ባለሀብትነት መብትን ከአንዱ ወገን ወደ ሌላው እንዴት መተላለፍ እንዳለበት በህጉ የተመለከተውን ደንብና ሥርዓት ሳይከተል ስለሆነ የንብረቱ ባለሀብት ስለመሆን የህግ ግምት መውሰጃ የሆነው የባለቤትነት የምስክር ወረቀት ቀሪ ነው፣ ሊሰረዝ ይገባል በማለት የሚቀርብ አቤቱታ በፍ/ቤት ሊረጋገጥ የሚችል የዳኝነት ጥያቄ እንጂ ጉዳዩ በፍርድ ሊያልቅ የሚችል አይደለም ለማለት የሚያስችል ስላለመሆኑ፣	75414	ወ/ሮ ዋሪቴ ቡቡሳ እና እነ የጎልጀታ ከተማ አስተዳደር (ሁለት ሰዎች)	ጥቅምት 22/2005ዓ/ም	185

		የፍ/ብ/ህ/ቁ.1195,1196				
230	15	አንድ ሰው ለሌላ ሰው ለማስተላለፍ የሚችለው በህግ ጥበቃ የሚደረግለትንና ያለውን መብት እንጂ የሌላውን መብት ስላለመሆኑ፣ በህግ ጥበቃ የሚደረግለት መብት ሣይኖር በስሙ የተመዘገበ የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለቤትነት የምስክር ወረቅተ ከያዘ ሰው ንብረቱን በመንደር ውል የገዛ ገዢ ተገቢውን ማጣራት በማድረግና፣ በጥንቃቄ፣ የገዛና የቅን ልቦና ያለው ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የማይንቀሳቀስ ንብረትን በተመለከተ የተሰጠ የባለቤትነት ማረጋገጫ ምስክር ወረቀት ደንብና አሰራርን መሠረት ያላደረገ እንዲሁም ከስልጣን ውጪ የተሰጠና በህግ ፊት የማይፀና ስለመሆኑ በማናቸውም ማስረጃ ለማረጋገጥ የተቻለ እንደሆነ በተሰጠው የምስክር ወረቀት የተፈጠረውን የህጉን የህሊና ግምት ማፍረስ የሚቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1195, 1196, 2884, 2882-2884 የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 40(1)(2)	88084	ወ/ሮ ወጋየሁ ታምሩ እና እነ የወ/ሮ አስካለ ወሰኔ ወራሽ ፍሬዘውድ ጌታቸው (ሁለት ሰዎች)	ህዳር 19/2006ዓ/ም	309
231	25	በፍ/ብ/ህግ ቁጥር 1195 (1) መሰረት የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለሃብትነት ምስክር ወረቀት በማወቅ በአስተዳደር ክፍል የተሰጠው ሰው ባለሃብት እንደሆነ የተወሰደውን የህግ ግምት ማስተባበል የሚቻለው ማስረጃው የተገኘው ከህግ አግባብ ውጭ በሆነ ሁኔታ መሆኑን በማስረዳት እንደሆነ በፍ/ብ/ህ/ቁጥር 1196 በተደነገገበት ሁኔታ የሰው ምስክር በመስማትና ቦታው ድረስ በመሄድ የችልት ምልክታ በማድረግ የሚሰጥ ውሳኔ የምስክር ወረቀት በተሰጠበት ንብረት ላይ ባለሃብትነትን የማይለውጥ ስለመሆኑ፣	183001	አቶ ነጋ ኃይለ እና ወ/ሮ ሀና ኃይለ	ታህሳስ 22/2013ዓ/ም	267
		በመንግስት የተወረሰ ቤት/ይዞታ የሚመለከቱ ጉዳዮች - ከአዋጅ ቁጥር 47/67 የተያያዙ ጉዳዮች				
232	4	አከራካሪ የሆነው ቤት የግልም ሆነ የጋራ ቤቱ ያረፈበት ቦታ የመንግስት በመሆኑ ከቤቱ ተነጥሎ እንዲገመትና አስፈላጊም ከሆነ እንዲሸጥ የሚያደርግ ውሣኔ መሬትን የመንግስት ለማድረግ የወጣውን ሕግ የሚፃረር ስለመሆኑ፣ የአዋጅ ቁ. 47/67	19479	ወ/ሮ አመለወርቅ ገለቴ ወራሾች እና እነ አቶ ቢሻው አሻጫ (4 ሰዎች)	መጋቢት 20/1999ዓ/ም	67
233	4	ለረጅም አመታት በመንግስት እጅ የነበረ ቤትን በተመለከተ ባለቤት ነኝ የሚል ወገን ቤቱ በአዋጅ ቁ. 47/67 የተፈቀደለት መሆኑን ወይም ያለአግባብ ከአዋጅ ውጪ ተወስዶብኛል የሚል ከሆነም ለሚመለከተው አካል ጥያቄውን አቅርቦ ውሣኔ አግኝቶ ባለመብት ስለመሆኑ ማስረዳት ያለበት ስለመሆኑ፣	14094	የኪራይ ቤቶች አስተዳደር ድርጅት እና የአቶ ሰለሞን ወረዳ ወራሽ	ሚያዝያ 18/1999ዓ/ም	77

		የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1195 አዋጅ ቁ 47/67 ፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 33/2/				
234	5	በአዋጅ ቁጥር 47/67 መሠረት የባለቤትነት መብት ለመንግስት የተላለፈ መሆኑን እንደመከራከሪያ በማንሳት መሟገት የሚችለው የሚመለከተው የመንግስት አካል እንጂ ግለሰብ ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ 47/67 አንቀፅ 13(1)	29860	ወ/ሮ አስናቀች ሲሻው እና እነ ወ/ሮ አሰለፈች ከተማ (አራት ሰዎች)	መጋቢት 18/2000ዓ/ም	318
235	5	ተወርሰዋል ተብለው በመንግስታዊና ህዝባዊ ተቋማት ቁጥጥር ሥር ያሉ ቤቶች ጋር በተያያዘ ይመለሱልኝ በሚል የሚቀርቡ አቤቱታዎችን መሠረት በማድረግ ፍ/ቤቶች መወረስና አለመውረስን በተመለከተ ማስረጃዎችን መርምሮ ውሣኔ ለመስጠት ስልጣን ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 47/67 አዋጅ ቁ.110/87	31682	አዲስ ከተማ ክፍለ ከተማ መሠረተ ልማትና ቤቶች ኤጀንሲ እና እነ ዘላለም ይልማ ባልቻ (ሦስት ሰዎች)	መጋቢት 12/2000ዓ/ም	326
236	10	ለረጅም ጊዜ በመንግስት ቁጥጥር ሥር የነበረ ቤትን ይለቀቅልኝ በሚል አቤቱታ የሚያቀርብ ወገን ቤቱ በአዋጅ ቁጥር 47/67 የተፈቀደለት ስለመሆኑ ወይንም ከአዋጅ ውጪ ተወስዶብኛል የሚል ከሆነም ለሚመለከተው አካል ጥያቄውን አቅርቦ ውሳኔ አግኝቶ ባለመብትነቱን ሳያረጋግጥ የሚያቀርበው ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 47/67	45161	እነ እናኑ ጀንበሬ (ሁለት ሰዎች) እና የደሴ ከተማ ቀበሌ 03 ጽ/ቤት	ታህሣሥ 24/2002ዓ/ም	255
237	10	የአዋጅ ቁጥር 47/67 በሥራ ላይ ከመዋሉ በፊት የተሰጠን ካርታ መሰረት በማድረግ ክሥ ለመመስረት የሚያስችል መብት ወይም ጥቅም የሌለ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 47/67	48699	አቶ አምሣለ ጀመረ እና አቶ ፍርዱ ገበያሁ	ሚያዝያ 21/2002ዓ/ም	262
238	11	አዋጅ ቁ. 47/67 ከመውጣቱ በፊት የተደረገ የመሬት ኪራይ ውል ህጋዊ አስገዳጅነት ሊኖረው የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 47/67	48086	እነ ወ/ሮ አሰለፈች ወልደሚካኤል /ሁለት ሰዎች/ እና ቶታል ኢትዮጵያ አክሲዮን ማህበር	ህዳር 03/2003ዓ/ም	269
239	15	ፍርድ ቤቶች ከሣሽ በክሱ ገልፆ በትክክል ዳኝነት የጠየቀበት ጉዳይ በቤት ላይ ያለውን የባለሀብትነት መብት ለማስከበርና የመፋለም ክስ ሆኖ እያለ ክሱ የቀረበው በአዋጅ የተወረሰ ቤት ወይም ከአዋጅ ውጪ በባለስልጣን ቃል ትእዛዝ ወይም በቀላጤ የተወሰደን ቤት ለማስመለለስ ነው በሚል ጉዳዩን የማየት ስልጣን የለኝም በማለት የሚሰጡት ውሣኔ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 47/67 የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2257	86049	አቶ ሻፊ አብዱራህማን አብዱ እና ወ/ሮ አንሻ እንድሪስ (ሶሰት ሰዎች)	መስከረም 20/2006ዓ/ም	313

240	20	በመንግስት የተወረሰን ቤት የባለቤትነት መብት ከሌለው ሰው/አካል/ መግዛት የማይንቀሳቀስ ንብረትን በቅን ልቦና ባለሀብትነትን የሚያጎናጽፍ ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 47/67	112190	አይከል ከተማ አገልግሎት ጽ/ቤት እና ሼክ ሸምሱ መሀመድ	መጋቢት 28/2008ዓ/ም	129
241	24	አንዴ ቤት በአዋጅ 47/67 መሰረት ከተወረሰ በኋላ የተወረሱ ቤቶችን ለመመለስ በወቅቱ ስልጣን የነበረዉ የከተማ ልማትና ቤት ሚኒስቴር ቤቱ እንዲመለስ የወሰነው ዉሳኔ መኖሩን የሚያሳይ ማስረጃ ባልቀረበበት ሁኔታ ምትክ ቤት እንዲሰጥ መወሰኑ ብቻ የተወረሰ ቤት ይመለስ ማለት ስላለመሆኑ፣	165314	የዱሬደዋ ከተማ አስ/ቀበሌ 03 እና ወ/ሮ ስንደ ሳሌቫቶር	ግንቦት 30//2011ዓ/ም	175
		ሁከት እንዲወገድ ከቀረበ አቤቱታ የተያያዙ ጉዳዮች				
242	6	ሁከት እንዲወገድ በሚል በቀረበ ክስ ላይ ተከሳሽ የሚያነሳው ባለቤትነትን የተመለከተ ክርክር አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ፣ ሁከት ይወገድልኝ በሚል ክስ በቀረበ ጊዜ ፍ/ቤቱ ሊይዝ የሚገባው ጭብጥ ሁከት ተፈጥሯል ወይስ አልተፈጠረም የሚል ጥያቄ አዘል መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣	27506	እነ ሣሙኤል ውብሸት እና ብዙነህ በላይነህ	ሐምሌ 19/1999ዓ/ም	192
243	9	አንድ ተከራካሪ ተገቢነት ያለው የሁከት ይወገድልኝ አቤቱታ አቅርቧል ለማለት ለክርክር መንስኤ የሆነው ንብረት በእጅ አድርጎ መገኘትና በዚሁ ንብረት ላይ በእውነት ለማዘዝ እንዲችል የንብረቱ አያያዝ ያልተጭበረበረና በማናቸውም መንገድ ህገ-ወጥ በሆነ ሁኔታ ያልተገኘ መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1140፣ 1149(1)	36645	ረዳት ሳጂን አያኖ አንጀሎ እና እነ ወ/ሮ አለሚቱ ጫሌቦ	ህዳር 11/2001ዓ/ም	32
244	9	የሁከት ይወገድልኝ አቤቱታን ለማቅረብ አቤቱታ አቅራቢው ክርክር የቀረበበት ንብረት ባለሀብትነቱን ሳይሆን ባለይዞታነቱን ብቻ ማስረዳት ያለበት ስለመሆኑ፣	38228	ሐጂ መሐመድ አወል ረጃ እና እነ አቶ ዲኖ በሺር (ሁለት ሰዎች)	ታህሣስ 7/2001ዓ/ም	41
245	9	የሁከት ይወገድልኝ አቤቱታ የሚያቀርብ ወገን የሁከት ተግባር ፈጽሟል ከሚባለው ሰው የተሻለ የይዞታ መብት ያለው መሆኑን በቅድሚያ ማረጋገጥ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1140፣ 1149	39940	ወ/ሮ ነጂባ ነጋሽ እና ወ/ሮ ዚያዳ ዱታሞ	ግንቦት 27/2001ዓ/ም	50
246	10	በአንድ ቤት ውስጥ ሲኖር ያልነበረ ወይም ቤቱን በእጁ አድርጎ ሲያዝበት ያልነበረ ሰው የሚያነሣው የሁከት ይወገድልኝ ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣	43081	አቶ ሣሙኤለ ጦኖሮ እና እነ ወ/ሮ አይሻ አርጌሳ (አራት	ግንቦት 6/2002ዓ/ም	266

		የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1149		ሰዎች)		
247	10	በሃይል ቤቱ ተይዞብኛል እንዲለቀቅልኝ በሚል የሚቀርብ አቤቱታ የሁከት ይወገድልኝ ክስ ነው ሊባል የሚችል ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1206,1149	42861	ወ/ሮ አጤነሽ አበበ እና አቶ ማንተጋፋቶት አጥላው	ሰኔ 28/2002ዓ/ም	268
248	11	ቤትና ቦታዬን ያለአግባብ ተነጠቅሁ በሚል የሚቀርብ አቤቱታ በፍ/ቤት ታይቶ ፍርድ ሊሰጥበት የማይችል አስተዳደራዊ ጉዳይ ነው ሊባል የማይችል ስለመሆኑ፣ ኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 37 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 4	48217	ወ/ሮ አባዲት ለምለም እና እነ የዘለአንበሳ ከተማ አስተዳደር ጽ/ቤት /ሁለት ሰዎች/	ጥቅምት 03/2003ዓ/ም	248
249	11	ፍ/ቤቶች በሚቀርቡላቸው አቤቱታዎች ላይ ህግን ተፈፃሚ ለማድረግ የቀረበውን የክስ አርእስት ብቻ ሳይሆን ይዘት ጭምር መመልከት የሚገባቸው ስለመሆኑ፣ ከንብረት ባለቤትነት ጋር በተያያዘ በፍ/ብ/ህ/ቁ. 1149/1/ መሰረት ሁከት የተፈጠረበት ሰው እንዲወገድለት ይዞታው የተወሰደበት ሰው ደግሞ እንዲመለስለት በሚል ዳኝነት የሚጠየቀው አቤቱታ የቀረበበት ንብረት ተገምቶ ተገቢው ዳኝነት ከተከፈለበት በኋላ ስለመሆኑና በጥቅሉ የተፈጠረ ሁከት እንዲወገድ (cessation of interference) እንደሆነ ተቆጥሮ ልክ አቤቱታቸው በገንዘብ የማይገመቱ አቤቱታዎች አይነት ሊስተናገድ የማይገባ ስለመሆኑና የይርጋ ደንብ ተፈፃሚ የማይሆን ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1149/2/ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 16, 226/3/	49985	ሻለቃ አሰፋ አየለ ደምሴ እና ፍቃዱ ሙሉጌታ	ህዳር 28/2003ዓ/ም	272
250	11	ተከራይ ለሆነ ወገን በተከራየው የማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ የባለቤትነት ወይም ሌላ መብት አለን በማይሉ 3ኛ ወገኖች አድራጐት ለሚነሳ ሁከት አከራይ ዋስትና እንዲሰጥ የማይገደድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2914/1/, /2/, 2913/1/, /2/ **የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 158**	63042	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና አቶ ሰለሞን ነጋሽ	ግንቦት 01/2003ዓ/ም	281
251	11	ሟች ከቀበሌ ተከራይቶት የነበረን መኖሪያ ቤት ወራሽነትን በማረጋገጥ ብቻ በቤቱ ውስጥ የመኖር ህጋዊ መብት ሊገኝ የማይችል ስለመሆኑና ተቀባይነት ያለው የሁከት ይወገድልኝ አቤቱታ ሊቀርብ ስላለመቻሉ፣	57045	የልደታ ክ/ከተማ ቀበሌ 12 አስ/ጽ/ቤት እና አቶ ተስፋዬ አሰፋ	ጥር 25/2003ዓ/ም	320
252	13	በከሳሽነት የተሰየመ ወገን አንድ ንብረት በአንድ ህጋዊ ተግባር ሳቢያ ወደ እጄ ገብቷል በይዞታዬ ላይ እያለ ሁከት ተፈጠረብኝ በሚል የሚያቀርበው የሁከት ይወገድልኝ አቤቱታ በእርግጥም ሁከት ተፈጥሯል አልተፈጠረም የሚል ጭብጥ በመያዝ ሊስተናገድ የሚገባ እንጂ ክርክር የተነሣበት ንብረት በከሳሹ እጅ እንዴት እንደገባ ወይም ወደ ከሳሹ እጅ ሊገባ	70801	ዋት ኢንተርናሽናል ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና	የካቲት 30/2004ዓ/ም	441

		የቻለበትን ህጋዊ ተግባር ለመመርመር የሚያበቃ ምክንያት የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1149		ወ/ሮ ፎዚያ ቃዲ		
253	13	አከራይ የሆነ ወገን ተከራይ ለሆነው ወገን ቤት እንዲለቀቅ በሚል የሚፅፈው ማስጠንቀቂያ ከአከራይና ተከራይ ውልና ግንኙነት አንፃር የሚታይ እንጂ እንደ ሁከት ተግባር የማይቆጠር ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1149(1), 2966(1)	67691	የቂርቆስ ክፍለ ከተማ ወረዳ 06 አስተዳደር እና ወ/ሮ አለምፀሐይ ወልዴ	ታህሣሥ 16/2004ዓ/ም	460
254	15	ከመንግስት የተከራየውን ቤት ከአከራዩ ፈቃድ ውጪ ለ3ኛ ወገኖች አከራይቶ ሲገለገል የነበረ ሰው በመንግስት መመሪያ መሠረት ቤቱ ተከራይቶ ሲሰራበት ለነበረው ሰው በመተላለፉ ምክንያት የመጀመሪያው ተከራይ በመመሪያው መሠረት ቤቱ የተላለፈለት ሰው ላይ የሚያቀርበው የሁከት ይወገድልኝ ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣	88798	አቶ ሙሉ አብርሃ ገ/ሕይወት እና እነ በአዲስ ከተማ ክፍለ ከተማ የወረዳ 08 አስተዳደር ጽ/ቤት (ሶስት ሰዎች)	ሐምሌ 18/2005ዓ/ም	291
255	15	የሁከት ይወገድልኝ ክስ ለማቅረብ የሚቻለው አቤቱታ አቅራቢው ለክርክሩ መነሻ በሆነው ነገር በቀጥታ ወይም በጥበቃ ሥር የሆነ ይዞታ ሲኖረው ስለመሆኑ፣ የይዞታ ክስ የሚቀርበው ለክርክሩ መነሻ የሆነውን ንብረት በወቅቱ ለመያዝ ምንም አይነት መብት በሌለው ሰው ላይ ስለመሆኑ፣ የሁከት ይወገድልኝ ክስ የሚያቀርብ ሰው ንብረቱ በይዞታው ሥር የነበረና የሁከት ድርጊት ፈፃሚዉ የኃይል ተግባር በመጠቀም ወይም በሚስጥር ንብረቱን የወሰደበት መሆኑን ማስረዳት ያለበት ስለመሆኑ፣ የሁከት ተግባር ተፈጥሯል ለማለት ባለይዞታ የሆነው ሰው በይዞታው ሥር በሚገኘው ንብረት እንዳይገለገልበት ሌላ ሰው ጣልቃ ገብቶበት መሰናክል ወይም ረብሻ የፈጠረበት ስለመሆኑ መረጋገጥ ያለበት ስለመሆኑ፣ በህግ አግባብ በተደረገ የኪራይ ውል መነሻነት ይዞታን በእጁ ያደረገ ሰው (ተከራይ) ላይ አከራይ የሚያቀርበው የሁከት ይወገድልኝ ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣	80241	ጽናት የሆቴል ቱሪዝም ስራዎች ኃ.የተ.የግል ማህበር እና እነ አቶ ዳመነ ነጋ (አምስት ሰዎች)	የካቲት 12/2005ዓ/ም	295
256	16	ሁከት ፈጥረሀል ተብሎ የተከሰሰ ሰው ሁከት ፈጥረሀል በተባለበት ነገር ላይ በፍርድ የተረጋገጠ መብት ካለው ሁከት ፈጠረ ሊባል ስላለመቻሉ፣ የፍ/ህ/ቁ 1149(3)	94869	አቶ ሙሳ ደገፈ እና አቶ ጥላሁን ደስታ	ሰኔ 19/2006ዓ/ም	184

257	23	አንድ ባለይዞታ ወሰን አልፎ በሌላ ሰው ይዞታ ላይ ያለአግባብ በመግባት የሰራው ግንባታ በሌላኛው ባለይዞታ ንብረት አጠቃቀም ላይ ጉዳት ያደረሰ መሆኑ በባለሙያ ከተረጋገጠ ባለሙያው ባለበት ተለክቶ በዚያው ልክ ወሰኑን ያለፈዉን ግንባታ እንዲያፈርስ መደረግ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህግ አንቀጽ 1204፣1205፣1225/1/	159414	አቶ ሚሬሳ ኦብሳ እና አቶ ፍቃዱ ደበሌ	ታህሳስ 22/2011ዓ/ም	215
258	24	የሊዝ ዉል እንዲቋረጥ የተሰጠ አስተዳደራዊ ዉሳኔ ባልተሻረበት ሁኔታ በሊዝ ዉል የተያዘ መሬት ለማስለቀት የመሬት አስተዳደር አካል መሬቱን ለመረከብ እንዲቻለው የሚሰጠው ማስጠንቀቂያ የሁከት ተግባር ነዉ ሊባል የማይቻል ስለመሆኑ፣ በፍ/ብ/ህግ አንቀጽ 1149/3/ የከተማ ቦታን በሊዝ ስለመያዛ አዋጅ ቁ/721/04 አንቀጽ 25	158527	ወ/ሮ ዘይነባ ሀሰን እና እነ የቢሸፍቱ ከተማ የመሬት ልማትና ማኔጅመንት ኤጀንሲ	ጥር 27/2011ዓ/ም	187
259	25	በባለሀብትነት መብት አለመጠን መገልገል በተፈጠረ ጊዜ ይህንን አስመልክቶ በፍ/ብ/ህ/ቁ 1149 እና 1225 መሰረት የሁከት ይወገድልኝ ክስ ማቅረብ የማይቻል ስለመሆኑ፣ የሁከት ይወገድልኝ ክስ ሊቀርብ የሚችለው በተጨባጭ በይዞታ መብት ላይ የተፈጠረን የሁከት ተግባር ለማስወገድ እንጂ ሊሰራ የታሰበ ሰራ ሊያስከትል የሚችለውን ጫና በመገመት ባልተፈፀመና ወደፊት ሊፈጠር በሚችል ድርጊት ላይ የሁከት ክስ ሊቀርብ የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁጥር 1149	181821	አቶ መኮንን ስሜነህ እና አቶ ፀጋሁን ሁነኛው	ጥቅምት 26/2013ዓ/ም	257
260	25	የሁከት ይወገድልኝ ክስ የቀረበለት ፍርድ ቤት ሁከት የተፈጠረ መሆን ያለመሆኑን አጣርቶ በመወሰን ረገድ ሁከት ተፈጠረ በተባለበት ወቅት ንብረቱ በቀጥታ ወይም በተዘዋዋሪ መንገድ በከሳሽ ይዞታ ስር የነበረ መሆን አለመሆኑን እና ተከሳሽ በክሱ የተጠቀሰዉን ተግባር ለመፈጸም የሚያስችል መብት ያለዉ መሆን ያለመሆኑን እንጂ ከዚህ በላይ በመሄድ በዉርስ እና በይዞታ ባለቤትነት ላይ ተመስርቶ መወስን ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣ ፍ/ብ/ህ/አንቀጽ 1140፣ 1149 (1) እና 1149 (3)	186348	ወ/ሮ አሚና አደን እና አቶ አብዱ ሙሀመድ	መጋቢት 30/2013ዓ/ም	272
		ልዩ ልዩ (ሌሎች) ጉዳዮች				
261	2	በተሰረዘ የባለሀብትነት ምስክር ወረቀት የሚገኝ የባለሀብትነት መብት ስላለመኖሩ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1195(1)፣ 1196 (1)	17712	የአ/አ/ከ/አስተዳደር ጽ/ቤት እና የወ/ሮ ሳዲያ እስማኤል ወራሾች	ጥቅምት 16/1998ዓ/ም	135

262	5	ጠፋ የተባለ ሰው በተመለሰ ጊዜ ንብረቶቹ የተሸጡ ከሆነ ለማግኘት መብት የሚኖረው የንብረቶቹን የሽያጭ ዋጋ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 171(1)	30298	አቶ የሲወንድም አቡሕይ እና አቶ አየነው ማለደ	ጥር 20/2000ዓ/ም	381
263	6	የቤት ባለቤት ሳይሆን ወይም ባልተረጋገጠበት ሁኔታ ለኪራይ የተከፈለ ገንዘብ እንዲመለስ የሚቀርብ አቤቱታ የህግ መሠረት የሌለው ስለመሆኑ፣	33711	በቀድሞ ወረዳ 3 ቀበሌ 07 አስተዳደር ጽ/ቤት እና እነ ወ/ሮ ክብርነሽ ቀደመ	መጋቢት 23/2000ዓ/ም	214
264	7	የመጥፋት ውሣኔ የተሰጠበት ሰው ንብረቱ ወደ 3ኛ ወገን የተላለፈ በሆነ ጊዜ የንብረቱን ዋጋ የማግኘት መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 171	30298	አቶ የሺወንድም አቡሃይ እና አቶ አየነው ማለደ	ጥር 20/2000ዓ/ም	26
265	9	ንብረትነታቸው የመንግስት የሆኑ ቤቶችን በተመለከተ የኪራይ ቤቶች ኤጀንሲ መንግስትን ወክሎ የመከራከር መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 33(2)	38169	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና የወ/ሮ ንጋቷ ዘለቀ ወራሽ አቶ እሸቱ በጋለ	ግንቦት 12/2001ዓ/ም	52
266	11	አንድን ንብረት በአደራ ለማስተደደር (ለመጠበቅ) የተረከበ ወገን አደራ ሰጪው ንብረቱ እንዲመለስ በጠየቀው ጊዜ ወዲያውኑ መመለስ ያለበት ስለመሆኑ፣ ንብረትን በአደራ የሰጠ ወገን ንብረቱ እንዲመለስለት ከመጠየቅ ጋር በተያያዘ በህግ የተቀመጠ **የጊዜ ገደብ (ይርጋ)** የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2781 (1)(2)፣ 2779፣ 2989(1)	48048	ወ/ሮ ገብርኤላ ኒካላ ቶማስ ናክሶ እና የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ	ሐምሌ 22/2002ዓ/ም	270
267	11	አንድ ሰው የሌለውን ነገር ሸጦ በተገኘ ጊዜ ገዢው በህግ ሊያገኝ ስለሚገባው መፍትሔ፣ በሌለ መብት መሥራት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2884/1/ /2/, 2282-2285, 1716	51034	ታሪክ ጌታቸው እና እነ ወ/ሮ አልጋነሽ ተጠምቀ /ሁለት ሰዎች/	የካቲት 22/2003ዓ/ም	309
268	13	አንድ ጉዳይ ለመፈፀም (ለማስፈፀም) በሚል ምክንያት መነሻነት የሰጠሁትን ገንዘብ ለመመለስ ወይም ለተሰጠበት ዓላማ አላዋለም በሚል የሚቀርብ አቤቱታ የአደራ ህግ ጽንስ ሀሳብን መሠረት በማድረግ ሊስተናገድ የማይገባ ስለመሆኑና ጉዳዩን ለማስረዳት የሰው ማስረጃ ማቅረብ የሚቻል ስለመሆኑ፣	69160	አቶ ሰሬሳ ጋሪ እና አቶ አብርሃም ፍቃዱ	ሚያዝያ 24/2004ዓ/ም	457

269	14	የመኪና ሽያጭ ውል መደረጉን (መኖሩን) ለማስረዳት ሊቀርብ ስለሚገባው የማስረጃ አይነት፣ የመኪና /ተሽከርካሪ/ ባለሀብትነት (ስመ ሀብት) እንዲተላለፍለት የሚጠይቅ ሰው ሊያቀርባቸው ስለሚገቡና ተቀባይነት ስላላቸው ማስረጃዎች፣ አንድ ግዴታ እንዲፈፀምለት የሚጠይቅ ሰው የግዴታውን መኖር የማስረዳት ሸክም ያለበት ስለመሆኑ፣ አከራካሪ ሆኖ የቀረበን አንድ ፍሬ ነገር ማስረዳት ስለሚቻልበት የማስረጃ አይነት አግባብነት ባለው ህግ በተለይ የተቀመጠ ግለጽ ድንጋጌ እስከሌለ ድረስ ማናቸውንም ዓይነት ማስረጃ አቅርቦ ጉዳዩን ለማስረዳት ስለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ.1186(1),(2),2001(1) ስለ ተሽከርካሪ መለያ መመርመሪያና መመዝገቢያ አዋጅ ቁ.681/2002 አንቀጽ 6(3)(4)	81406	እነ አቶ አህመድ ኢብራሀም (ሁለት ሰዎች) እና አቶ አመሀ ተ/ወይኒ	ጥር 13/2005ዓ/ም	195
270	17	ለክርክሩ መነሻ የሆነ ሽጉጥ (የጦር መሳሪያ) የንምራ ቁጥር አከራካሪ በሆነበት ወይም የመጀመሪያው ንምራ ቁጥር በሌላ ተተክቷል የሚል ክርክር በተነሳ ጊዜ በመሳሪያው ላይ ያለው ንምራ ቁጥር ኦሪጅናል ነው? ወይስ በሂደት የተተካ ቁጥር ነው? የሚለውን አግባብነት ባለው አካል ሞያዊ አስተያየት/expert opinion/ አጣርቶ መወሰን አስፈላጊ ስለመሆኑ፣	97132	አቶ መሃመድ ከማል እና የከሚሴ ወረዳ ሚሉሻ ፅ/ቤት	መጋቢት 30/2007ዓ/ም	318
		3.2.8 በከውል ውጪ ኋላፊነትና ያላገባብ መበልፀግ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
271	4	ባልተነጣጠለ ኃላፊነት የተገናኙ ተከሳሾች በአንድ ላይ በተከሰሱ ጊዜ አንዱ ተከሳሽ የሚያነሳውን የይርጋ መቃወሚያ በሌሎች ላይ ስላለው ውጤት፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1677፣ 1901	19081	አቶ ዓሊ ቃሌብ አህመድ እና እነ አቶ ሚሊዮን ተፈራ (ሦስት ሰዎች)	መጋቢት 18/1999ዓ/ም	30
272	5	በሥራ ግንኙነት ውስጥ የቅርብ አለቃ የሆነ ሰው በሥሩ ያሉ ሠራተኞችን አስመልክቶ ለበላይ ኃላፊዎች የሚፅፈውና የሚልከው ሪፖርት ሥም ከማጥፋት ጋር በተያያዘ የፍትሐብሔር ሃላፊነት ሊያመጣበት የማይችል ስለመሆኑ፣	34906	የኢት/ቴሌኮሙኒኬሽን ኮርፖሬሽን የምስራቅ ሪጅን ጽ/ቤት እና ወ/ሪት ፍሬሕይወት እርቄ	ግንቦት 5/2000ዓ/ም	171
273	5	ለደረሰ ጉዳት ሃላፊ የተባለ ሰው ላደረሰው ጉዳት ካሣ አይከፍልም ሊባል የሚችልበት የህግ መሠረት የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2091	28612	የኢት/ቴሌ/ኮርፖሬሽን እና የአ/አ/ውሃና ፍሳሽ ባለስልጣን	የካቲት 25/2000ዓ/ም	133
274	5	ከውልና ከውል ወጪ በሆነ ግንኙነት ከሁለት የተለያዩ የክስ ምክንያቶች የሚመነጭ ኃላፊነትን መሠረት በማድረግ በአንደኛው ግንኙነት ብቻ ተጠያቂ የሆነን ወገን ሁለቱን የኃላፊነት ምክንያቶች መሠረት በማድረግ ካሣ እንዲከፍል በአንድነትና በነጠላ ሊጠየቅ ስላለመቻሉ፣	28750	የኢትዮጵያ ጉምሩክ ባለስልጣን እና	ህዳር 24/2000ዓ/ም	136

		የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2035፣ 1896		የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ		
275	9	ለአካለ መጠን የደረሰ ሰው (ልጅ) ሃላፊነትን የሚያስከትል ሥራ የሰራ እንደሆነ ወላጆች በፍ/ብሔር በሃላፊነት ሊጠየቁ የማይችሉ ስለመሆናቸው፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2125፣ 2124	31721	ወ/ሮ ብዙነሽ ኃ/ዮሐንስ እና ወ/ሮ ስንታየሁ እሸቱ	ጥቅምት 25/2001ዓ/ም	65
276	10	በአሰሪና ሠራተኛ ክርክር ችሎት ሠራተኛው የፈፀመው ድርጊት ከሥራ ለማሰናበት በቂ አይደለም ተብሎ መወሰኑ አሰሪው በሠራተኛው ላይ በፍ/ብሔር ጉዳይ ሊያቀርብ የሚችልውን ክስ የሚያስቀር የመጨረሻ ፍርድ/ውሣኔ/ ስላለመሆኑ፣	44588	የኢትዮጵያ እህል ንግድ ድርጅት እና እነ ኃይለየሱስ ቱካ (4 ሰዎች)	ሚያዝያ 4/2002ዓ/ም	251
277	10	በወንጀል ጉዳይ ተከስሶ ጥፋት የሌለበት መሆን በራሱ በተመሳሳይ ጉዳይ በፍትሐብሔር ከቀረበ ክስ ነፃ ለመውጣት እንደ በቂና የመጨረሻ መስፈርት የሚወሰድ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2149	43843	ዶ/ር ተስፋነሽ በላይ እና አዋሽ ኢንሹራንስ ኩባንያ	መጋቢት 21/2002ዓ/ም	282
278	10	ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት ህይወቱ ካለፈ ሰው ጋር በተገናኘ የሚከፈለው የጉዳት ካሣ ሙብቱን የሚጠይቀው ሰው ዕድሜ ከአስራ ስምንት ዓመት በላይ በመሆኑ የተነሣ ብቻ ካሳው ሊከፈለው አይገባም ለማለት የሚያስችል የሕግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2095/1/	50225	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና እነ ወ/ት ዝናሽ አሰፋ (ሁለት ሰዎች)	ሐምሌ 5/2002ዓ/ም	293
279	11	ለአካለ መጠን ያልደረሱ ህፃናት ላይ ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት ጉዳት ሲደርስ የጉዳት ካሣ መከፈል የሚገባው ስለመሆኑና የካሣ አወሳሰኑ ስሌት፣ በገንዘብ ለመተመን የሚያዳግት የአካል ጉዳት በደረሰ ጊዜ ካሣ በርትዕ መወሰን ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2090, 2091, 2092/2/, 2095/2	38117	አቶ ብርሃኑ ፈይሳ ቢፍቱ እና እነ ናይል ኢንሹራንስ /ሁለት ሰዎች	ሐምሌ 09/2001ዓ/ም	422
280	11	ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት ፍ/ቤቶች የጉዳት ካሣን አስመልክቶ የሚሰጡት ውሣኔ በይግባኝ ሊለወጥ የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2152, 2153	53598	አቶ ይልማ ደጀኔ እና ወ/ሮ መዲና ዲታሞ	ግንቦት 19/2003ዓ/ም	388

281	13	ለጉዳት ከሚከፈል **የሞራል ካሣ** ጋር በተያያዘ ልጃቸውን በሞት ያጡ ወላጆች ሁለት በመሆናቸው ለእያንዳንዳቸው 1000 ብር ሊከፈል የሚችልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2116(3)	69428	አዋሽ ኢንሹራንስ አ.ማ እና እነ መሐመድ አባ አሊ (ሁለት ሰዎች)	የካቲት 26/2004ዓ/ም	486
282	16	**የጉዳት ካሳ አከፋፈልን በተመለከተ በአንድ ጊዜ ሊሆን የሚችል መሆን ያለመሆኑን ለመወሰን ለፍርድ ቤቱ የተተወ ስለመሆኑ፣** በአንድ የግል ድርጅት ውስጥ ተቀጣሪ የሆነ ግለሰብ የአካል ጉዳት በሚደርስበት ወቅት የጉዳት ካሳው አሰላሉ የጡረታ መውጫ እድሜውን መሰረት ቢያደርግ ተገቢ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 2154፣2090፣2091፣2095 አዋጅ.ቁ715/2003	92040	አቶ ጥምቀቱ ጋመነ እና ወ/ት ታገሰች ዮሐንስ	ሚያዚያ 09/2006ዓ/ም	143
283	16	ከሳሽ የጠየቀውን የካሳ ገንዘብ ተከሳሽ በግልጽ አለመካዱ የካሳውን መጠን ሙሉ ወይም በከፊል እንዳመነ የማያስቆጥር ስለመሆኑ፤ ሰዎች አንድ ሆነው በአንድ ጉዳይ ካሳ እንዲከፍሉ የተገደዱ እንደሆነ በአንድነት እያንዳንዳቸው ሀላፊ እንደሆኑና ለበደሉ ተግባር አነሳሽ በሆነው በዋና አድራጊው እና በተባባሪዎች መካከል ልዩነት የሚደረግ ስለመሆኑ፣ በፍ/ህ/ቁ 2155/1/ እና /2/ የፍ/ብ/ስ/ስ/ህ/ቁ 83	94181	አቶ ሽኩር ጀማል እና ወ/ሪት ኤደን ነጋሽ	ግንቦት 18/2006ዓ/ም	152
284	19	በውል የተገባ አንድ ግዴታ መፈጸም ያለመፈጸሙን ለማጣራት የግራ ቀኙ ተዋዋይ ወገኖች የገቡት ግዴታ እና ያላቸው መብት የሚገልጽ የሰነድና የሰው ማስረጃ እንዲሁም የግዴታ ልዩ ባህርይ መሰረት በማድረግ ልምድን መዳሰስ የሚጠይቅ ስለመሆኑ፣ ፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 246፣247፣248 እና 249	96041	የኢትዮጵያ ፖስታ አገልግሎት ድርጅት እና ወ/ሮ አልማዝ ግዛው	ጥቅምት 26/2008ዓ/ም	231
285	24	**የአንድ ባለሙያ ማስረጃ** በቀረበ ጊዜ በዋናነት የሚመረመረው የባለሙያው ገለልተኛነት እና ሙያዊ ብቃት ሲሆን ሁለቱን መስፈርቶች ካሟላ ማስረጃው የፍሬ ነገሩን መኖር ወይም አለመኖር ለማረጋገጥ ከፍተኛ ግምት የሚሠጠው (high probative value) ማስረጃ በመሆኑ ለባለሙያ ማስረጃ ውጤት ሳይሰጥ ውጤቱን አለመቀበል የማስረጃ ምዘና መርህ ስህተት ስለመሆኑ፣ በአንድ በተዘረጋ የኤሌክትሪክ መስመር ምክንያት ለደረሰ ጉዳት ኃላፊነቱን የሚወስደው የኤሌክትሪክ መስመሩን የዘረጋው	175142	የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ አገልግሎት ሠሜን ሪጅን ሑመራ ዲስትሪክት እና አቶ ወለ ገ/ሔር	ግንቦት 24/2012ዓ/ም	282

		አካል እንጂ ሌላ ሰው በቤቱ በዘረጋውና ባለቤት ላልሆነበት የኤሌክትሪክ መስመር አጥፊ ሳይሆኑ ኃላፊ ስለመሆን በተደነገገው የውል ውጭ ኃላፊነት ክፍል ኃላፊ ሊሆን የማይገባው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ 2066 – 2086				
		3.2.9 በወንጀልና የወንጀል ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
		ማስረጃ ጉዳዮች				
286	9	በወንጀል ጉዳይ የክስ ሂደት የዐቃቤ ህግ ማስረጃ ከነሙሉ ይዘቱ ሊመዘን የሚገባ ስለመሆኑ፣	35697	የአማራ ክ/ፍ/ቢሮ/0/ህግ እና ከበደ ወርቅነህ	ጥቅምት 20/2001ዓ/ም	2
287	10	ከወንጀል ጉዳይ ጋር በተያያዘ ተከራካሪ ወገኖች የማስረዳት ሸክማቸውን ተወጥተዋል ለማለት የሚቻልበት አግባብ፣ በፍርድ ቤት ፊት ቃለ-መሃላ በመፈፀም **የተሰጠ የምስክር ቃል** እውነት ነው በሚል የሚወሰደው ግምት ሊፈርስ የሚችል ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 111	51706	አቶ ግርማ ትኩ እና የፌ/ስ/ፀ/ሙ/ኮሚሽን	ሐምሌ 21/2002ዓ/ም	242
288	13	ምንጩ ያልታወቀ ንብረትና ገንዘብ ይዞ በመገኘት ወንጀል አንድ ሰው ተጠያቂ የሚሆነው የምዝገባ ሥርዓት የተዘረጋ እንደሆነ ብቻ ነው ለማለት የሚያስችል የህግ አግባብ ስላለመኖሩ፣ የወ/ህ/ቁ 419	67411	እነ አቶ ታረቀኝ ተክሉ(3) እና የደ/ክ/ስ/ፀ/ሙ/ኮ	ታህሣሥ 30/2004ዓ/ም	262
289	13	በወንጀል ጉዳይ የተከሰሰን ሰው የወንጀል ድርጊቱን ስለመፈፀሙ ለማስረዳት መቅረብ የሚገባው የማስረጃ አይነት ለጉዳዩ ቀጥተኛ ተዛማጅነት ያላቸው ፍሬ ነገሮች ለማስረዳት የሚችልና ድርጊቱ ሲፈፀም አይቻለሁ ወይም/እና ሰምቻለሁ የሚል ቀጥተኛ ማስረጃ ብቻ ነው ለማለት የሚያስችል የህግ መሠረት የሌለ ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 137፣ 141፣ 149	75922	እነ አፈወርቅ ሌሊሳ (2) እና የደቡብ ክልል መንግስት	ሐምሌ 04/2004ዓ/ም	329
290	13	አንድ የወንጀል ድርጊትን ማስረዳት ጋር በተያያዘ የአካባቢ ሁኔታ ማስረጃ (circumstantial evidence) በይዘቱ አንድ ክስተት ከመፈጠሩ በፊት፣ ክስተቱ ሲፈጠር ወይም ድርጊቱ ሲፈፀምና ክስተቱ ከተፈጠረ ወይም ድርጊቱ ከተፈፀመ በኋላ ያሉትን አካባቢያዊ ሁኔታዎች የሚያሣይና የሚገልጽ በመሆኑ ህጋዊ ተቀባይነት ያለው ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 137(1)	75980	ስማቸው ልንገርህ ዓለሙ እና የገ/ጉ/ባ/የደቡብ ክ/ቅርንጫፍ	ሐምሌ 02/2004ዓ/ም	332

291	19	የአካባቢ ሁኔታ ማስረጃ የአስረጅነት ብቃት ያለው ተኣማነት ያለው ማስረጃ ተደርጎ እንዲወሰድ ሚዛን ላይ ሊቀመጥ ስለሚገባቸው ነገሮች፣	10944	ፈይሳ ማም እና ፌደራል ዐ/ህግ	ጥር 17/2008ዓ/ም	250
292	17	የማስረጃ ምዘና መሰረታዊ መርሆችን መሰረት ያላደረገ ውሳኔ መሰረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ስለመሆኑ፣	89676	የፌደራል ዓቃቤ ህግ እና አቶ ሳሙኤል ፍቃዱ	ጥር 22/2007ዓ/ም	162
293	17	አንድ የትራፊክ ባለሙያ የሚሰጠው ሙያዊ አስተያየት የማስረጃ ዋጋ የማይሰጠው አስተያየቱ ተገቢውን የሙያ ደንብ ተከትሎ ያልተሰጠና ያልቀረበ፣ በጊዜውና በቦታው ከነበሩት የአይን ምስክሮች ቃል ጋር ተነፃፅሮ ሲታይ በመሰረታዊ ነጥቦች ላይ ልዩነት ያለበት መሆኑ ሲረጋገጥ እንጂ በጭፍጨፋ ነጥቦች ላይ ልዩነት ተከስቷል ተብሎ ሊሆን እንደማይገባ፣ የልዩ አዋቂዎች ምስክሮች ቃላቸውን ገለልተኛ ሆነው መስጠት እንደ አለባቸውና ቃላቸው ያለበቂ ምክንያት ልዩ አዋቂ ያልሆኑ ሰዎች በሚሰጡት የምስክሮች ቃል ውድቅ መሆን የሌለበት መሆኑን ተቀባይነት ያላቸው የማስረጃ ህግ ደንቦች የሚያስገነዝቡ ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 141፣ 142፣ 194 የወንጀል ህግ ቁጥር 24፣ 59፣ 239(2)፣ 57፣ 543(2)	92141	የደቡብ ክ/ፍ/ቢዓቃቤ ህግ እና አቶ አለማየሁ አስፋው	መስከረም 30/2007ዓ/ም	191
294	17	አንድ ተጠርጣሪ ወይም ተከሳሽ በምርመራ ሒደትም ሆነ ክሱን ለሚሠማው ፍ/ቤት የሚሠጠው የእምነት ቃል ውጤት በራሱ በቃል ሠጪው ላይ ተወስኖ የሚቀር ከመሆኑ ውጪ ወንጀሉን አልፈፀምኩም ብሎ በሚከራከር ሌላ ተከሣሽ ላይ ህጋዊ ውጤት ሊያስከትል የማይችል ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ስ/ስ/ህ/ቁ 27፣ 35 እና 134	96310	አቶ ጉደና ለማ ገዛኸኝ እና የደ/ክ/ስ/ፀ/ሙ/ኮሚሽን	ህዳር 26/2007ዓ/ም	203
295	18	አንድ በወንጀል የተከሰሰ ተከሳሽ መጥሪያ ባስመዘገበው የመኖሪያ አድራሻ እንደደረሰው ሳይደረግ ወይም በዚሁ አድራሻ ተፈልጎ ሊገኝ አለመቻለ ሳይረጋገጥ መጥሪያ በጋዜጣ እንዲወጣ አድርጎ ጉዳዩን በሌለበት ማየት የስነ ስርዓት ህጉን ያልተከተለ ስለመሆኑ፣ በወንጀል ጉዳይ የተከሰሱ ሰዎች የቀረበባቸውን **ማንኛውም ማስረጃ የመመልከት፣ የቀረበባቸውን ምስክሮች የመለየት፣** ለመከልከል የሚያስችላቸውን ማስረጃ የማቅረብ ወይም የማስቀረብ እንዲሁም ምስክሮቻቸው ቀርበው እንዲሰሙላቸው የመጠየቅ መብት ያላቸው ስለመሆኑ፣ የኢፌድሪ ህገ-መንግስት አንቀፅ 20/4/ የወ/መ/ሥ/ሥ/አንቀፅ 199/ሀ/፣ 123፣ 202/3/	104220	አቶ አታክልቲ አብርሃ እና የኢ/ገ/ጉ/ባለስልጣን ሁመራ ቅርንጫፍ	ግንቦት 10/2007ዓ/ም	255

296	22	በወንጀል የተከሰሰ ሰው የግል ተበዳይን በመከላከያ ምስክርነት ያቀረበና የግል ተበዳይም ድርጊቱ ያለመፈፀሙን በመግለጽ የምስክርነት ቃል የሰጠ ከሆነ ዓ/ህግ የግል ተበዳይ የምስክርነት ቃል በድለላ ወይም በጥቅም የተገኘ መሆኑን ለማረጋገጥ እስካልቻለ ድረስ ተከሳሽ ክሱን አላስተባበለም ሊባል የማይገባ ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ሥ/ሥ/ህግ/ ቁጥር 149 (2)	137545	አቶ አሸብር መለስ እና የፌዴራል ዓቃቤ ሕግ	መስከረም 30/2010ዓ/ም	165
297	23	አንድ ምስክር በፖሊስ በወንጀል ምርመራ ወቅት የሚሰጠዉ ቃል እንደመደበኛዉ የዳኝነት አካል ወይም የዳኝነት ነክነት ወይም መሰል /quasi-judicial/ ተቋም ቃል መሃላ ፈጽሞ የሚሰጥ የምስክርነት ቃል ባለመሆኑ ምስክሩ በፖሊስ የምርመራ መዝገብ የሰጠው የምስክርነት ቃል ፍ/ቤት ቀርቦ በመለወጡ ምክንያት የሀሰት ቃል የትኛዉ እንደሆነ በትክክል በሌላ ማስረጃ ሳይረጋገጥ የምስክሩ ቃል መለያየት ብቻዉን በቂ ማስረጃ በማድረግ ምስክሩ በሀሰተኛ የምስክርነት ቃል መስጠት ወንጀል የሚጠየቅበት የህግ መሰረት ስላለመኖሩ፣ የወንጀል ህግ አንቀጽ 453/2/	153228	የአማራ ክልል ፍትህ ቢሮ እና እነ ፈንቴ ንጉስ	መስከረም 24/2011ዓ/ም	414
298	24	አንድ ድርጊት ከመፈፀሙ በፊት፣ ሲፈፀም ወይም ድርጊቱ ከተፈፀመ በኃላ ዐቃቤ ህግ ስላቀረበው ክስ ማስረጃ ይሆነኛል በማለት በሕጉ አግባብ ያቀረበውን ማስረጃ በማስረጃነት ሊቀርብ የማይችልና ተቀባይነት የሌለው (Inadmissible evidence) ነው የሚል ግልፅ ክልከላ የሚያደርግ የሕግ ድንጋጌ በሌለበት የማስረጃው አስረጂነት ዋጋ ሳይታይና ሳይመዘን በደፈናው ማስረጃው ከተከሳሾች ጋር አብሮ ተከሳሽ የነበረ ነው፣ የተከሳሾችን የመከላከል መብት ይጎዳል በሚል ምክንያት ተቀባይነት የሌለው ነው በማለት ውድቅ ማድረግ የማስረጃ ተቀባይነት፣ አግባብነትና ምዘና መርህን፤ የክርክር አመራርና የዳኝነት አሰጣጥ ስርዓትን ያልተከተለ ስለመሆኑ፣ ወ/መ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ 108-122፣ የሙስና ወንጀልች አዋጅ ቁጥር 881/2007 አንቀጽ 8 እና የተሻሻለው የጸረ ሙስና ልዩ የሥነ ሥርዓትና የማስረጃ ሕግ አዋጅ ቁጥር 434/1997 እንደተሻሻለው አዋጅ ቁጥር 882/2007 አንቀጽ 41፣ 43	163947	የፌደራል ጠ/ዐ/ህግ እና እነ አቶ ጌታቸው ዋለልኝ	ሓምሌ 15/2011ዓ/ም	430
		ልዩ ልዩ (ሌሎች) ጉዳዮች				
299	12	የወንጀል እና የፍ/ብሔር ክሶች ተጣምረው ሊታዩ የሚችሉት በወንጀል ህግ ቁጥር 101 አግባብ ብቻ ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 101	59045	የስልጤ ዞን ዓ/ሕግ እና እነ ጌታቸው አስራት (5)	ግንቦት 16/2003ዓ/ም	206
300	13	በወንጀል ጉዳይ የተሰጠ ውሣኔ በዚያው ጉዳይ በፍትሐብሔር ክርክሩ አግባብነትና ብቃት የሚኖረው በወንጀል ክሱ ተከሳሹ በወንጀል ፍ/ቤቱ ጥፋተኛ ተብሎ የተወሰነ ከሆነና ወደዚህ ድምዳሜ ለመድረስም በወንጀሉ ጉዳይ የተሰሙት ማስረጃዎች በፍ/ብሔሩ ጉዳይም ቀርበው የተሰሙ መሆን ያለባቸው ስለመሆኑ፣	46386	አቶ ሃይሉ ተስፋኡ እና አቶ ብርሃነ ሙብራቱ	ታህሣሥ 06/2004ዓ/ም	259

		በወንጀል ጉዳይ የቀረበ ማስረጃ ለፍትሐብሔር ጉዳይ አግባብነትና ብቃት የሚኖረው በሁለቱም ጉዳዩች የተሰሙት ማስረጃዎች አንድ አይነት ሲሆኑ ስለመሆኑ፣ በወንጀልና በፍ/ብሔር ጉዳይ የተሰሙት ማስረጃዎች የተለያዩ ከሆነ እና በወንጀል ጉዳይ ክስ የቀረበበት ነጥብም ከፍ/ብሔሩ ክስ ጋር ግንኙነት የሌለው ከሆነ በወንጀል ክስ ተጠያቂ መሆን ሁልጊዜ በፍ/ብሔር ክስ ኃላፊነትን የሚያስከትል ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2149 የወንጀል ህግ ቁጥር 702(2)				
301	13	በኤግዚቢትነት በፖሊስ ከተያዙ ንብረቶች ጋር በተገናኘ የንብረቶቹ ባለቤት ነኝ የሚል ወገን ንብረቱ ይመለስለት ዘንድ በፖሊስ ጽ/ቤቱ ላይ የሚያቀርበው ክስ በተገቢው ማስረጃ ተጣርቶ እልባት ሊሰጠው የሚገባ ስለመሆኑ፣	62504	አቶ ታደሰ ናማጋ ሀያቱ እና የፌ/ፖ/ወ/ም/መምሪያ	ታህሣሥ 06/2004ዓ/ም	271
302	21	በወንጀል ጉዳይ በኤግዚቢትነት የተያዘ ንብረት በፍርድ ውሳኔ የሚያገኘው በወንጀል ላይ የመጨረሻ ውሳኔ ሲሰጥ ለባለንብረቱ ይመለስ ወይም ለመንግስት ገቢ ይሁን ተብል ሲወሰን ወይም ተገቢውን የህግ ስርዓት ተከትል ሥልጣን ባለው አካል ትእዛዝ ሲተላለፍ ስለመሆኑ፣	126017	የአርሲ ነገላ ከ/ፖሊስ ጽ/ቤት እና አቶ ተስ/አለም ገ/ሚካኤሌ	ሚያዚያ 26/2009ዓ/ም	358
303	14	**ተከሳሽ በመጀመሪያ ደረጃ የክስ መቃወሚያነት የሚያቀርባቸው መቃወሚያዎች በወ/መ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 130 ላይ የተመለከተቱት ጉዳዬች ጋር ብቻ በተገናኘ ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣** ማንኛውም ሰው የወንጀል ክስ ሲቀርብበት የተከሰሰበት የወንጀል ድርጊት በተፈፀመበት ጊዜ ድርጊቱን መፈፀሙ ወይም አለመፈፀሙ ወንጀል መሆኑ ካልተደነገገ በስተቀር ሊቀጣ የማይችልና ወንጀሉ በተፈፀመበት ጊዜ ተፈፃሚ በነበረው ህግ ከተመለከተው የቅጣት ጣሪያ በላይ ሊቀጣ የማይችል ስለመሆኑ፣ የወንጀል ህግ ወደ ኋላ ተመልሶ የማይሰራ ስለመሆኑና ዳኞች ወንጀሉ በተፈፀመበት ጊዜ ክስ የቀረበበት ድርጊት ወንጀል ስለመሆኑ የሚደነግገው ህግ ፀንቶ በሥራ ላይ ከመዋሉ በፊት መሆኑን ከተረዱ በማናቸውም ጊዜ አንስተው ውሣኔ ለመስጠት የሚችሉ ስለመሆኑ፣ ፍ/ቤቶች በዐ/ህግ የቀረበ የወንጀል ክስ በህገ-መንግስቱና በወንጀል ህጉ የሰብዓዊ መብቶችን ለማስከበር የተቀመጡ መርሆዎችና ድንጋጌዎችን የሚያሟሉ መሆን አለመሆኑን በመመርመር የመወሰን ግዴታ ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የኢ/ህ/መ/አ 5(2)፣ 13(1)፣ 22(1) የወ/ህ/አ (414/96) 3፣ 402፣ 419፣ 5(2) የወ/ህ/ቁ (214/74) አለም አቀፍ የሲቪልና	73514	ተስፋዬ ጡምሮ እና የፌ/ስ/ፀ/ሙ/ኮሚሽን ዐ/ህግ	ህዳር 06/2005ዓ/ም	240

		የፖለቲካ መብቶች ቃል ኪዳን ስምምነት (ICCPR) አንቀጽ 15(1) የወ/መ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 130(2)(1)				
304	15	አንድ ሠው በፍ/ብሔር ጉዳይ ተከስሶ ኃላፊነት የለበትም ተብሎ የመጨረሻ ፍርድ ከተሰጠ በኋላ በተመሳሳይ ማስረጃ በወንጀል ጉዳይ ተከስሶ ተጠያቂ ነው (ኃላፊነት አለበት) ለማለት የሚያስችል የህግ አግባብ ስላለመኖሩ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ 2149 የወ/መ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 141	78470	አቶ ታሪኩ ጫኔ እና የፌ/ስ/ፀ/ሙ/ኮሚሽን	ሚያዝያ 07/2005ዓ/ም	351
305	13	በወንጀል ህግ ቁጥር 448 ስር አንድ ሰው ለፍትህ እርዳታ ለመስጠት እንቢተኛ ሆኗል በሚል ወዲያውኑ ጉዳዩን በያዘው ፍ/ቤት ለመቅጣት ስለሚቻልበት አግባብ፣ የወ/ሀ/ቁ 448(1)፣ (3)፣ 23(2)፣ 58	67777	እነ ተወልደ ብስራት (3) እና ተጠሪ - የለም	ታህሣሥ 04/2004ዓ/ም	266
306	9	**የዳኝነትን ሥራ** በማከናወን ወቅት የሚፈፀሙ ስህተቶች እና ጥፋቶች ሁሉ ዳኛን በሥልጣን ያለአግባብ መገልገል ወንጀል ሊያስጠይቁ የማይችሉ ስለመሆናቸው፣ አዋጅ ቁ. 214/74	33075	አቶ ብርቁ ገላነው እና የአማራ ክ/የስ/ፀ/ኮሚሽን	ጥር 19/2001ዓ/ም	9
307	17	**ከዳኝነት ስራ** ጋር ያልተያያዙ እና የአስተዳደር ስራ ሲያከናውኑ የሚፈፀሙ የወንጀል ጥፋቶች ዳኛውን ከተጠያቂነት የማያስቀሩ ስለመሆኑ፣ የወ/ሀ/ቁ 402(1) እና (2) በትግራይ ክልል ዳኞች እና ሬጂስትራሮችን ለማስተዳደር ተሻሽሎ የወጣው ደንብ ቁጥር 01/2003	98283	አቶ ሐጐስ ገ/ብሄር እና የትግ/ክ/ስ/ፀ/ሙ/ኮምሽን	መስከረም 26/2007ዓ/ም	155
308	23	**የዳኝነት ስራ** አካሄድ ላይ በሚፈጸሙ ወንጀሎች በተለይም አንድ ችሎት በያዘዉ መዝገብ ላይ ችሎት መድፈርን በተመለከተ ወድያዉኑ ቅጣት ሊወስን ስለሚችልበት አግባብ፣ የወ/ሀ/ቁ 449፣ በፍ/ስ/ስ/ሀ/ቁ 480 እና 481	158613	ወ/ሮ ማስተዋል ሰፈረ እና ተጠሪ - የለም	ሓምሌ 18/2010ዓ/ም	436
309	18	ፍ/ቤቶች የተከሳሽን የመከላከል መብት የማክበርና የማስከበር ህገ-መንግስታዊ ኃላፊነትና ግዴታ ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የኢ/ፌ/ድ/ሪ ሕ/መ/አ 13(1)፣ 13(2)፣ 20(4) የወ/መ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 142(1) ዓለም አቀፍ የማህበራዊና ፖለቲካ መብቶች ሥምምነት አንቀፅ 14(3-ረ)	100860	አቶ ፊንቱ ቡቼ እና የደቡብ ክ/ፍ/ቢሮ ዐ/ህግ	ሓምለ 15/2007ዓ/ም	294
310	18	የተከሰሱ ሰዎች በህግ የተጠበቀላቸው የመሰማት መብት ቀሪ የሚሆነው ህጉ በዘረጋው ስርዓት ባለመብቱ ሳይጠቀምበት ሲቀር ብቻ ስለመሆኑ፣	95921	አቶ ብርሃኑ ኑርጋ እና የፌደ/ሥ/ፀ/ኮሚሽን	ሚያዚያ 12/2007ዓ/ም	249

		በህግ የተዘረጋ የክርክር አመራር ሳይሟላ የሚሰጥ ዳኝነት የግልፅነት መርህን የሚቃረንና በውጤቱም የተከራካሪ ወገንን መሰረታዊ የሆነ ሥነ-ሥርዓታዊ መብት የሚጎዳ በመሆኑ ተቀባይነት ሊሰጠው የሚገባ ስላለመሆኑ፣ የኢ/ፌ/ድ/ሪ/ ሕ/መ/አ 20/4/፣ 9/4/፣ 13/1/2/ የሲቪልና የፖለቲካ መብቶች አለም አቀፍ ቃልኪዳን አንቀፅ 14/3/ለ/				
311	24	ከአንድ የወንጀል ድርጊት ጋር በተያያዘ ንብረት የሚወረሰዉ ወይም ለመንግስት ገቢ የሚደረገዉ በወንጀል ህጉ እና በወንጀል ስ/ስ/ህጉ መሠረት በቅጣት መልክ በመሆኑ ንብረቱ የሚወረስ መሆን አለመሆኑ ዉሳኔ ማግኘት ያለበት በወንጀል መዘገብ እንጂ በወንጀል መዝገብ ላይ የተሰጠን ውሳኔ ብቻ መነሻ በማድረግ በአዲስ መልክ በሚቀርብ የፍትሃብሄር ክርክር ስላለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 98፣ 100(1) እና 140	137908	የጋሞ አካባቢ ከፍተኛ ዐ/ህግ እና ወ/ሮ ፀሃይ አሰፊ	ጥር 21/2010ዓ/ም	360
312	25	ክስ ወደ ሌላ ሥፍራ ይዛወርልኝ አቤቱታን ጨምሮ ተከራካሪ ወገኖች ዳኞች እና የፍርድ ቤት አመራሮች በነፃነት እና ያለ አድልዎ የመዳኘት ግዴታቸውን አልተወጡም በማለት የሚያቀርቡት ማናቸውም አቤቱታ ሕጋዊ መሠረት ያለው እና በተጨባጭ ማስረጃ ተረጋግጦ ሊቀርብ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ ሕገ-መንግሥት አንቀጽ 78 እና 79፣ የወ/መ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 106፣ የወንጀለኛ መቅጫ ሕግ ሥነ ሥርዓትን እና የፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግን ለማሻሻል የወጣ አዋጅ ቁጥር 84/1968	189472	አቶ አሸብር አውዳ እና በደ/ብ/ብ/ብ/ክ/መ/የወላይታ ምድብ ዓቃቤ ሕግ	ሰኔ 30/2013ዓ/ም	504
		3.2.10 በባንክና ኢንሹራንስ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
313	10	መድን ሰጪ የሆነ ወገን በመድን ገቢው እግር በመተካት ባለዕዳ የሆነ ወገን ላይ ጥያቄ ባነሣ ጊዜ ባለዕዳው ከመድን ገቢው ጋር የሚፈጠር አለመግባባትን ከፍርድ ቤት ውጪ በሽምግልና ለመጨረስ የተስማማን በመሆኑ መድን ሰጪው በፍርድ ቤት ክስ መስርቶ ሊጠይቅ አይችልም በሚል የሚያቀርበው አቤቱታ የህግ መሠረት የሌለው ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁ. 683(1)	39902	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና ወ/ሮ ብሬ ሞሲሳ	ሰኔ 18/2002ዓ/ም	344
314	20	ከአንድ በላይ የሆኑ ከሳሾች በጋራ በመሆን የህብረት ክስ ሊያቀርቡ ስለሚችሉበት ሁኔታ የመድን ሰጪውና የመድን ተቀባዩ ባደረጉት የመድን ሽፋን ውል ላይ የማግለያ ድንጋጌ በስምምነታቸው እስካሰፈሩ ድረስ ይኸው ሊጠበቅ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 35	104544	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና እነ አቶ ፀጋብ ገብሩ	ግንቦት 25/2008ዓ/ም	328

		3.2.11 በአፈፃፀም ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
315	7	በሽምግልና ጉባኤ አማካኝነት የተሰጠ ውሣኔ በፍ/ቤት ሊፈፀም የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 215/1/፣ 319/2/	27574	ወ/ሮ አለሚቱ ተረፈ እና የትግል ፍሬ ልብስ ስ/ማ	ጥቅምት 26/2000ዓ/ም	370
316	8	የፍርድ ባለመብት ባለመቅረቡ የተዘጋ የአፈፃፀም መዝገብ ፍርድ ከተሰጠበት ጊዜ ጀምሮ **በ10 (አሥር) ዓመት ይርጋ** ካልታገድ በቀር ሊንቀሳቀስ የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 384	35018	በዛብህ አበበ እና የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ	ጥቅምት 18/2001ዓ/ም	394
317	8	በህግ አግባብ በፍ/ቤት የተሰጠ ውሣኔ በይግባኝ እስካልተሻረ ድረስ የሞራል ወይም የህሊና አስተሳሰብን መሠረት በማድረግ ብቻ ዋጋ አልባ ሊደረግ የማይችል ስለመሆኑ፣	38041	ታደሠ ገ/መስቀል እና እነ ሙሉጌታ ዘካርያስ (7)	መጋቢት 22/2001ዓ/ም	410
318	11	የአፈፃፀም ክስና መጥሪያው ደርሶት የፍርድ ባለዕዳ ሳይቀርብ በሚቀርበት ጊዜ ፍርድ ቤቶች የሚከተሉት ሥርዓት የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 70/ሀ/"ን" ድንጋጌ መሰረት ያደረገ ስላለመሆኑ እና የተሰጠን ትዕዛዝም በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 78 መሠረት ለማስነሳት የሚቻልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 70/ሀ/፣ 78	53943	እነ ወ/ሮ አስካለ ደሣለኝ (2) እና እነ ወ/ሮ የትምወርቅ ታደሰ (2)	ህዳር 16/2003ዓ/ም	428
319	11	በአፈፃፀም ደረጃ የሚገኝ ጉዳይ ጋር በተገናኘ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 78/1/ ያለው አግባብነት፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 78 /1/	52110	እነ ይህደጋ ሳሙኤል (2) እና እነ አሰፉ ሳሙኤል (4)	ታህሳስ 26/2003ዓ/ም	453
320	14	ከፍርድ አፈፃፀም ጋር በተገናኘ በአንድ በቀረበ የዋና ጉዳይ ክርክር ሒደት የእግድ ትዕዛዝ የተሰጠበት ንብረት በተመሳሳይ ተከራካሪ ወገኖች ጥያቄ በአፈፃፀም ደረጃ በተጠቃሹ ንብረት ላይ አፈፃፀም እንዲቀጥል በሚል የሚቀርብ አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ ቀደም ሲል በዋና ጉዳይ ክርክር በፍ/ቤት ትእዛዝ እንዲታገድ የተደረገ መሆኑ የታወቀ ንብረት ላይ በድጋሚ በተመሳሳይ ንብረት ላይ መብትን ለማስከበር በሚል በሌላ ጊዜ በአፈፃፀም ደረጃ የሚቀርብ ጥያቄ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣	81616	ወጋገን ባንክ አ.ማ. እና እነ ወ/ሮ ሠላማዊት ጥላሁን /ሁለት ሰዎች/	ጥር 15/2005ዓ/ም	265
321	15	በውጭ አገር የተሰጠን ፍርድ በኢትዮጵያ ፍ/ቤቶች ለማስፈፀም ስለሚቻልበት አግባብ፣ በውጭ አገር የተሰጠ ፍርድን በኢትዮጵያ ፍ/ቤቶች ከማስፈፀም ጋር በተያያዘ በአፈፃፀም ሂደቱ ክርክር በተነሣ ግዜ የፍርድ አፈፃፀሙን በያዘው ፍ/ቤት ክርክሩ ታይቶ ሊወሰን የሚገባ ስለመሆኑ፣	78206	እነ ዩስራ አብዱልሙኢን (3) እና አብዱልቀኒ አብዱልሙኢን	ሰኔ 20/2005ዓ/ም	415

		የፍ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 458-460				
322	15	በአንድ የፍርድ ባለእዳ ንብረት ላይ ፍርድ እንዲፈፀምላቸው የሚጠይቁ የፍርድ ባለገንዘቦች ያሉ እንደሆነ አፈፃፀሙ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 403 መሠረት ሊስተናገድ የሚገባ እንጂ በሌላ የፍ/ባለመብት ምክንያት በሌላ የአፈፃፀም መዝገብ ላይ የተሰጠው **የእግድ ትእዛዝ** ተነስቶ የአፈፃፀም ጥያቄው ካልቀረበ በስተቀር ሊቀጥል አይችልም ለማለት የማይችል ስለመሆኑ፣ አፈፃፀሙ በሚካሄድበት ወቅት በንብረቱ ላይ የመያዣ ውልን መነሻ በማድረግ የቀዳሚነት መብት አለን የሚሉ ወገኖች ያሉ እንደሆነም ጥያቄው በቀረበ ጊዜ እንደየአግባብነቱ ታይቶ ሊወሰን የሚገባው ስለመሆኑ፣ አፈፃፀሙን የያዘው ፍ/ቤት በንብረቱ ባለቤት ላይ የገንዘብ ክፍያ ፍርድ አሰጥተው እና ገንዘቡም እንዲከፈላቸው ጥያቄ ያቀረቡ የፍርድ ባለገንዘቦችን አስቀርቦ ጥያቄያቸውን በመመርመር ከፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 403 ድንጋጌ ይዘትና መንፈስ አኳያ አገናዝቦ በመመልከት አፈፃፀሙ ሊመራ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 403፣ 378	88867	ሪዪስ ኢንጂነሪንግ አክሲዮን ማህበር እና የአክሱም ኮንስትራክሽን ባለቤት አቶ ጌታሁን ሁሴን	ታህሳስ 28/2006ዓ/ም	423
323	15	አንድን የተሰጠ ፍርድ ከማስፈፀም ጋር በተገናኘ የአፈፃፀም ስልጣን መሰረቱ ፍርዱን መስጠት ወይም ፍርዱን በሰጠው ፍርድ ቤት ፍርዱን ለማስፈፀም የሚያስችል ውክልና ማግኘት እንጂ የፍርድ ባለዕዳውን ወይም ባለመብቱ የሚኖርበት ክልል (ከተማ) ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 378	85764	እነ አቶ ኃ/ሚካኤል ታደሰ (አራት ሰዎች) እና አቶ ተስፋ ታደሰ	መስከረም 21/2006ዓ/ም	429
324	16	በፍርድ ቤት የተሰጠ ውሣኔ ሕጋዊ ባልሆነ እና ውሰኔውን ውጤት አልባ በሚያድርግ መልኩ ውድቅ ሊደረግ የሚችልበት አግባብ ስላለመኖሩ፣ **የአስተዳደር አካል በባለቤትነት ማረጋገጫ ማስረጃ አሰጣጥ ላይ ፍጹም የሆነ አስተዳደራዊ ስልጣን ያለው ስላለመሆኑ፣** ፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 378፣ 392 የፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 1195 እና 1196	91622	ወ/ሮ አፍሪካ ታደሰ እና ወ/ሮ ያለምወርቅ ታደሰ ታልፏል የጎባ ከተማ አስተዳደር ፅ/ቤት	መጋቢት 12/2006ዓ/ም	280
325	22	በአፈፃፀም ሂደት ንብረቴ አላግባብ ተሸጠ ወይም መብቴ ተጎዳ የሚል ሰው፣ አቤቱታውን አፈፃፀሙን ለያዘው ፍርድ ቤት ወይም አፈፃፀሙን የያዘው ፍርድ ቤት ስህተት የፈፀመ ነው በማለት በይግባኝ እንዲታረም ማድረግ እንጂ የአፈፃፀሙ	131084	አቶ ጌታቸው ይርገቡስ እና	ታሕሳስ	389

		መዝገብ ከተዘጋ እና አመታት ካለፉ በኃላ መብቴ ይከበረልኝ በማለት **አዲስ ክስ ማቅረብ** የማይችል ስለመሆኑ፣ በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 404 እና 231(1) (ሀ)		እነ በላይ ናማጋ (3)	25/2010ዓ/ም	
		3.2.12 በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
326	9	አማራጭ የግጭት መፍቻ ዘዴዎች ምንነት፣ የሚደረጉበት መንገድና ለአፈፃፀም የሚቀርቡበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 3318፣ 3324፣ 3325፣ 3346፣ 1731 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 315፣ 319፣ 350፣ 357 **(ጉዳዩ ከእርቅ ውልና የሽማግሎዎች ውሳኔ የተያያዘ ክርክር ነው)**	38794	አቶ ሙከሚል መሐመድ እና አቶ ሚፍታህ ከድር	መጋቢት 24/2001ዓ/ም	173
327	11	በፍርድ ቤት የተሰጠ የእግድ ትዕዛዝ ፀንቶ ባለበት ወቅት እግድ የተሰጠበት ንብረት ተሸጦ በተገኘ ጊዜ የፍርድ ባለመብት የሆነ ወገን ሊኖረው ስለሚችለው መፍትሔ፣ የፍርድ ቤትን የእግድ ትዕዛዝ አለማክበር /መጣስ/ ኃላፊነትን የሚያስከትል ተግባር ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2028, 2035, 2126	54567	የባህር ዳር ከተማ አገልግሎት ጽ/ቤት እና እነ የባህር ዳርጨርቃጨርቅ ፋብሪካ /ሦስት ሰዎች/	የካቲት 10/2003ዓ/ም	521
328	17	በአዲስ አበባ ንግድ ምክር ቤት የግልግል ተቋም ውስጥ አንድን ጉዳይ በግልግል እንዲያይ የተቀመጠ የግልግል ዳኛ ከተከራካሪ ወገኖች በአንዱ እንዲነሳ አቤቱታ በሚቀርብበት ጊዜ ይነሳ የተባለው ዳኛ ልነሳ አይገባም ብሎ ጥያቄውን ካነሳው ወገን ጋር ሊከራከር የማይገባው ሥለመሆኑና ልነሳ አይገባም እያለ በሚከራከርበት ሆኔታም ጉዳዩን ገለልተኛ ሆኖ ያየዋል ተብሎ ሥለማይገመት መነሳት ያለበት ሥለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 25/1988 አንቀጽ 9 እና 10 የፍ/ህ/ቁ.3342/ 3340/2/ የግልግል ተቋሙ የተሻሻለ ደንብ አንቀጽ 13 እና 15	99679	የኢትዮጵያ ኤርፖርቶች ድርጅት እና አቶ በየነ ወልደገብርኤል	ታህሳስ 24/2007ዓ/ም	348
329	17	በአንድ መተዳደሪያ ደንብ በማህበር አባላትና በድርጅቱ መካከል የሚነሱ አለመግባባቶች በመጀመሪያ በእርቅ መፈታት አለባቸው የሚል ድንጋጌ ሲኖር ይኸው ሥርዓት ሳይፈፀም ወደ ፍርድ ቤት ክስ ማቅረብ አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ፣ ተዋዋይ ወገኖች በመካከላቸው የሚነሳ አለመግባባትን በተመለከተ ጉዳያቸው ፍርድ ቤት ከመቅረቡ በፊት በሽምግልና እንዲታይ ሊሰማሙ ሥለመቻላቸው፣ የፍ/ሕ/ቁ. 1731(1)፣ 1732፣ 1736፣ 1738	106286	ቦሮ ትራቪል የግንባታ ሥራዎች የተ/የግ/ማህበር እና አቶ ኤፍሬም ሽብሩ	መጋቢት 29/2007ዓ/ም	358
330	21	አንድን ጉዳይ በግልግል እንዲያይ የተቀመጠን የግልግል ዳኛ ከተከራካሪ ወገኖች በአንዱ እንዲነሳ ጥያቄ ሲቀርብ ዳኛው ገለልተኛ ወይም ነፃ ላይሆን የሚችልበት ግምት ለመውሰድ የሚያስችል ወይም ጥርጣሬን የሚፈጥር አከባቢያዊ ምክንያት	135094	አቶ ዳዊት በላይ እና	ግንቦት 21/2009ዓ/ም	436

		መኖሩ ብቻ በቂ ሥለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ. 3340(2)፣ 3342		እነ አቶ ደነቀ አበበ (ሁለት ሰዎች)		
331	25	የግልግል ዳኝነት ስምምነት ላይ የሕጋዊነት ጉድለት በመኖሩ ምክንያት ለመፈጸም እምቢተኛ መሆንን በሚመለከት የሚቀርብ ክርክር የግልግል ሥምምነቱ በፍርድ ቤት ክስ ቀርቦበት እንዲፈርስ መወሰኑን ሳይጠብቅ የግልግል ጉባዔው ጉዳዩን ተመልክቶ ሊወስን የሚችል ቢሆንም የግልግል ዳኝነት ስምምነቱ ዋጋ ስለማጣቱ እንዲሁም የግልግል ጉባኤው ጉዳዩን ለመመልከት ስልጣን የለውም በሚል የሚቀርብ ክርክርን ሰምቶ የመወሰን ስልጣን የመደበኛ ፍርድ ቤት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ 1809፣3330	180793	አቶ ያሬድ ተስፋይ /ያሬድ ተስፋይ ኤሌክትሮ መካኒካል ኢንጂነሪንግ/ እና ዓዲግራት ዩንቨርስቲ	ሚያዚያ 26/2012ዓ/ም	631

ንግድ

4. የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የህግ ትርጉም የሰጠባቸው ውሣኔዎች ማውጫ - ንግድ - ቅጽ 01-25

ተ.ቁ	ቅፅ	የህግ ትርጉም የተሰጠበት ጉዳይ	የሰ/መ/ቁ	ተከራካሪዎች	ውሣኔው የተሰጠበት ቀን	ገጽ
		4.1 ንግድ በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ ንግድ የሚመለከቱ ውሳኔዎች				
		4.1.1 የንግድ ስም፣ ምልክትና ምዝገባ የሚመለከቱ ጉዳዮች				
1	6	በውጭ ሀገር ተመዝግቦ የህግ ሰውነት ያገኘ ኩባንያ በኢትዮጵያ የንግድ ምልክት ምዝገባ ጥያቄ አቅርቦ በሂደት ላይ ያለ መሆኑ በውጭ አገር ያገኘውን የህግ ሰውነት ቀሪ የሚያደርገው ስላለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁ. 100	23628	ሶሎ ሲርካርና ኤ.ኤስ እና እነ.ጌትያን ኃ/የተ/የግል ኩባንያ (ሁለት ሰዎች)	ጥቅምት 21/2000ዓ/ም	37
2	12	የንግድና ኢንዱስትሪ ሚኒስቴር የንግድ ሥራ ፈቃድ ለመስጠት የቀረበው የንግድ ስም ቀደም ሲል ከተመዘገቡ የንግድ ስሞች ጋር አንድ አይነት ወይም ተመሳሳይና አሳሳች አለመሆኑን እንዲሁም ለመልካም ጠባይ ወይም ሥነ ምግባር ተቃራኒ አለመሆኑን ማረጋገጥ ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 67/89 አንቀጽ 16/2/ 14 20 አዋጅ ቁ. 376/96 የንግድ ህግ ቁ. 137,138	58931	የንግድና ኢንዱስትሪ ሚኒስቴር እና ታይገር ሎጀስቲክ እና የንብረት ጥበቃ ኃ/የተ/የግል ማህበር	ሐምሌ 15/2003ዓ/ም	518
3	13	ከንግድ ስም አሰጣጥ ጋር በተያያዘ የንግድ ሚኒስቴር በሚሰጠው ውሣኔ ቅሬታ ያለው ወገን አቤቱታ በይግባኝ ሊስተናገድ የሚችልበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ. 686/2002 አንቀፅ 6, 7, 30, 2(9), 16, 61	69603	አቶ ሀብተወልድ ዘርጋው የጄትሮ የስራ አመራር የማማከር አገልግሎት ድርጅት እና እነ አቶ ሳሙኤል አሰፋ የጄትሮ ሊደርሺፕ ኤንድ ማኔጅመንት(ሁለት ሰዎች)	ህዳር 8/2004ዓ/ም	374
4	13	ከንግድ ስም ወይም ምልክት ምዝገባ ጉዳይ ጋር በተገናኘ በሚመለከተው ተቋም በተሠጠ ውሳኔ ቅሬታ ያለው ወገን ያለው መብት በይግባኝ ሥርዓት የማሳረም ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 501/98/ አንቀጽ 6,17,36,49	63454	ዳት ኢንተርናሽናል ትሬዲንግ ኃ/የተ/የግ/ማ/ባለቤት ዶ/ር ጤና አብተው እና እነ የኢትዮጵያ አእምሮአዊ ንብረት ፅ/ቤት (ሁለት ሰዎች)	የካቲት 26/2004ዓ/ም	378
5	23	አንድ የንግድ ምልክት አንድ ዓይነት ወይም ተመሳሳይ የሆኑ የሌላ ዕቃዎችን አገልግሎችን በሚመለከት በሚገባ በሚታወቅ ወይም ኢትዮጵያ ዉስጥ ግልጋሎት ላይ ከዋለ የንግድ ምልክት ጋር አንድ ዓይነት ወይም ሊያሳስት በሚችል ደረጃ ተመሳሳይ ከሆነ ወይም ትርጉሙን ከያዘ መመዝገብ የሌለበት ስለመሆኑ፣ የንግድ ምልክት ምዝገባና ጥበቃ አዋጅ ቁጥር 501/1998 አንቀጽ 7(2)፤ 36(1)	143227	ደርሂም ኢንዱስትሪስ ካምፓኒ ሊሚትድ እና አሁጃን ኢንዱስትሪስ	ግንቦት 21/2010ዓ/ም	175

6	25	አንድ የንግድ ምልክት በባለቤትነት ያስመዘገበ ሰው ላስመዘገበበት የዓለም አቀፍ ምድብ የንግድ ምልክቱን በብቸኝነት የመጠቀም መብት (Exclusive Right) ያለው ስለመሆኑ፣ በንግድ ምልክትነት እና በንግድ ስምነት ተመዝግቦ ጥቅም ላይ እየዋለ ያለ በሌላ ሰው ባለቤትነት በንግድ ስምነት ሊመዘገብ አይገባም ወይም የተመዘገበው ሊሰረዝ ይገባል የሚል ክርክር ሲቀርብ ተቃውሞ የቀረበበት አንድ አይነት ስለመሆኑ ወይም የሚመሳሰልና ህዝብን የሚያሳስት እንዲሁም የአስመዘጋቢውን መብት የሚጎዳ ስለመሆን አለመሆኑ በማስረጃ ሊረጋገጥ የሚገባ እንጂ የህግ ማዕቀፍ የለም ተብሎ የሚታለፍ ስላለመሆኑ፤ ዓለም አቀፍ እቃዎች እና አገልግሎቶች ምድብ ለመወሰን የወጣ ናይስ ስምምነት (Nice Agreement Concerning the International Classification of Goods and Services for the purposes of the Registration of Marks)፣ አዋጅ ቁጥር 813/2006፣ ከንግድ ምዝገባና ፈቃድ አዋጅ ቁጥር 980/2008፣ በንግድ ምልክት ምዝገባና ጥበቃ አዋጅ ቁጥር 501/1998 እና የእነዚሁ አዋጆች ማስፈፀሚያ ደንቦች	192580	እንድራስ ናሽናል ኃ/የ/የግ/ማህበር እና እንድራስ የንብረት አስተዳደር ኃ/የተ/የግ/ማህበር	ጥር 26/2013ዓ/ም	391
		4.1.2 የንግድ መደብር				
7	7	የንግድ ድርጅት /መደብር/ ላይ ያለ መብት የድርጅቱ ንግድ የሚካሄድበትን ቤት የኪራይ መብት የሚያካትት ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁጥር 127	33760	ሐጂ ታጁ ለገሠ እና የጎንደር ከተማ የመሃል አራዳ ቀበሌ አስተዳደር	መጋቢት 18/2000ዓ/ም	394
8	9	የንግድ ድርጅት በህግ አግባብ ለባለመብቶች ሊከፋፈል የሚችልበት ሁኔታ፣ የንግድ ህግ ቁጥር 127	33954	ወ/ሮ መሠረት ኃይሉ እና አቶ ዘውዱ ቢረዳ	ጥቅምት 20/2001ዓ/ም	141
9	9	የንግድ መደብርን **የተከራየ** ወገን ይህንኑ የንግድ መደብር ለሌላ ሶስተኛ ወገን ያለአከራዩ ፈቃድ ማከራየት ስለመቻሉ፣ የንግድ ህግ ቁጥር 145	31264	ወ/ሮ እመቤት መኰንን እና ወረዳ 20 ቀበሌ 29 አ/ጽ/ቤት	ጥር 5/2001ዓ/ም	148
10	9	በፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 1161 ላይ ግዙፍነት ያለው ተንቀሳቃሽ ነገር ጋር በተያያዘ በቅን ልቦና ዋጋ ሰጥቶ ስለመዋዋል የተመለከተው ድንጋጌ የንግድ መደብርን በተመለከተ ተፈፃሚ ሊሆን የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1161 የንግድ ሕግ ቁ. 124	34586	አቶ ያለው ድልነሳው እና እነ ወ/ሮ ብርቅነሽ ሸዋረግ (አራት ሰዎች)	ጥር 28/2001ዓ/ም	151
11	15	የንግድ መደብር **ኪራይ** ከንግድ ቤት ኪራይ የተለየ ስለመሆኑ፣ የንግድ መደብር የተከራየ ሰው ያለአከራዩ እውቅና እና ፈቃድ መደብሩን ለ3ኛ ወገን በኪራይ አሳልፎ ለመስጠት ስለመቻሉ፣	79561	አቶ ፀጋዬ አማን ለጃ እና በየካ ክፍለ ከተማ የወረዳ 08 አስተዳደር ጽ/ቤት	የካቲት 11/2005ዓ/ም	221

		የንግድ ህግ ቁ. 127 (ሐ), 145(ለ),				
12	17	በመመሪያ ቁጥር 4/2004 መሰረት በልዩ ሁኔታ በንግድ ቤት ተጠቃሚ ለመሆን ሊሟሉ ስለሚገባቸው ሁኔዎች፣	102725	እነ አቶ ዲንሳፋ ያዕቆብ /3 ሰዎች/ እና ወ/ሮ አየለች በቀለ	ሓምሌ 14/2007ዓ/ም	373
13	23	በንግድ መደብር ውስጥ የሚገኙ ግዙፍነት ያላቸው እንደ መሳሪያዎች፣ የቤት ዕቃዎችና ሸቀጥ ያሉ ንብረቶች ባለሀብትነትን ንብረቱን በመግዛት ወይም በሌላ አኳኃን ያገኘው ወይም በኑዛዜ የተሰጠው ሰው ንብረቱን በእጁ ባደረገው ጊዜ የሚተላለፍለት ስለመሆኑና ተቃራኒ ማስረጃ እስካልቀረበ ድረስ የእነዚሁ ንብረቶች ባለሀብት ስለመሆኑ በሕጉ ግምት የሚወሰድበት ስለመሆኑ፣ በፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 1186 (1)፤ ንግድ ሕጉ በቁጥር 128	153890	ወ/ሮ እመቤት ዳኛቸው እና እነ አቶ ይስማው ዘገየ (2 ሰዎች)	መስከረም 23/2011ዓ/ም	179
		4.1.3 የንግድ ማህበር (የህብረት ስራ ማህበርን ጨምሮ)				
		4.1.3.1 የሽርክና ማህበር				
14	17	የሽርክና ማህበር በህግ አግባብ ተቋቁሞ እየሠራነው ለማለት በጽሁፍ ውል መደረጉ እንደተጠበቀ ሆኖ በተግባራዊ እንቅስቃሴ ተዋዋይ ወገኖች በጋራና በተናጥል በመተባበር በመስራት ከጥቅሙም ይሁን ከእዳው በጋራ ሲጋሩ እንደነበር መረጋገጥ ያለበት ሥለመሆኑ፣ አንድ የሽርክና ማህበር በህጉ አግባብ ተቋቁሞ ለማለት የሚቻለው ተዋዋይ ወገኖች ተነጻጻሪ ሣይሆን ተደጋጋፊ የሆነ ግብ ይዘው መዋጮ በማውጣት አብረው በመስራትና በመተባበር ትርፍና ኪሣራም በህጉ አግባብ እየተጋሩ ኢኮኖሚያዊ ተግባር ማከናወናቸው ሲረጋገጥ ብቻ ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁጥር 211፣229፣269/1/	94481	ወ/ሪት ፀሐይነሽ በቀለ እና ወ/ሪትንግስት ተክላይ	ሐምሌ 1/2007ዓ/ም	360
15	17	የሽርክና ውል ስምምነት አለ ለማለት መሟላት ሥለሚገባቸው መስፈርቶች፣ የንግድ ህግ 5፣10(1)፣210(1)፣211፣215 እና 229(2)	96990	አቶ አያሌው ወልዴ ዮሃንስ እና አቶ ጀማል ሰማን ኑር	ሐምሌ 01/2007ዓ/ም	365
16	19	በውል መሰረት ከተቋቋመ የሽርክና ማህበር ውስጥ አንድ የማህበር አባል ከማህበሩ ሊወጣበት ስለሚችልበት አግባብ፣ የንግድ ህግ 227 እና ተከታዮቹ	99900	አቶ ኃይሉ መንግስቱ እና አቶ ፊገን መሐመድ (2 ሰዎች)	መስከረም 25/2008ዓ/ም	361

		4.1.3.2 የእሽሙር ማህበር				
17	9	የእሽሙር ማህበር መፍረስ በንብረት ክፍፍል ረገድ የሚያስከትለው ውጤት፣	33470	ወ/ሮ እጅጋየሁ ታደሰ እና መገርሳ ጉደታ	ህዳር 2/2001ዓ/ም	144
18	10	የእሽሙር የሽርክና ማህበር ተመስርቷል ለማለት የሚቻልበት አግባብ፣ በግለሰቦች መካከል በውል የሚፈጠር የሽርክና ማህበር የንግድ ሕግ በሚያዘው መሰረት አይነቱ ተለይቶ ተመዝግቦ የማይገኝ በሆነ ጊዜ እንደ የእሽሙር የሽርክና ማህበር ተደርጐ ሊወሰድ የሚችል ስለመሆኑ፣ የንግድ ሕግ ቁጥር 211,212,219	46358	ወ/ሮ ብርሃን ፀጋዬ እና እነ አቶ ሚካኤል ፋስሐ (ሁለት ሰዎች)	የካቲት 25/2002ዓ/ም	376
19	14	የእሽሙር ማህበር ህጋዊ ሰውነት የሌለው እንዲሁም በጽሁፍ መረጋገጥና ሌሎች የንግድ ማህበሮችን በተመለከተ የተደነገጉት የማስታወቅና የማስመዝገብ ሥርዓቶች የማይፈፀምበት ነው በሚል ምክንያት ብቻ የእሽሙር ማህበርን አስመልክቶ ማህበሩ እንዲፈረስ በሚልና ሌሎች ተያያዥ ጉዳዬችን አስመልክቶ የሚቀርቡ አቤቱታዎችን ውድቅ በማድረግ የሚሰጥ ውሣኔ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የእሽሙር ማህበር የንግድ ሥራ እንቅስቃሴ የሚያደርገው በሽሪኮቹ ስም ስለመሆኑና ሽሪኮቹም እንደተራ ተዋዋይ ወገኖች የሚታዩ ስለመሆናቸው፣ የንግድ ህግ ቁ. 212(1),272	76394	አቶ ወርቁ ወ/ፃዲቅ እና እነ የአቶ ተስፋዬ ወ/ሥላሴ ወራሾች (ሰባት ሰዎች)	ህዳር 18/2005ዓ/ም	148
		4.1.3.3 የአክስዮን ማህበር				
20	5	የአክስዮን ማህበር አባላት የአክስዮን አስተዳዳሪዎች መብታቸውን በሚጐዳ መልኩ መስራታቸውን ማረጋገጥ ከቻሉ በቀጥታ መክሰስ የሚችሉ ስለመሆናቸው፣ የንግድ ህግ ቁ. 367	23389	የአማኑኤል ፀጋ የንግድ ሱቆች አ/ማ እና እነ ባህሩ አብርሃም (አስራ ሁለት ሰዎች)	ሐምሌ 10/1999ዓ/ም	281
21	7	የአክሲዮን ማህበር አባላት መብታቸውን የሚነካ ድርጊት በማህበሩ አስተዳዳሪዎች በተከናወነ ጊዜ በቀጥታ አስተዳዳሪዎቹን ሊከሱ ስለመቻላቸው፣ የንግድ ህ/ቁ. 364,365,367	23389	የአማኑኤል ፀጋ የንግድ ሱቆች አ/ማኅበር እና እነ ባህሩ አብርሃም (ሁለት ሰዎች)	ሐምሌ 10/1999ዓ/ም	314

22	12	የአክስዮን ማህበር መሥራቾችና የአክሲዮን ድርሻ መብት ጋር በተያያዘ በሚቀርብ አቤቱታ ላይ የንግድ ህግ ቁ. 416/2/ ተፈፃሚነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁ. 416/2/	52269	እነ አቶ ከድር ሀድ ሁሴን /ሁለት ሰዎች/ እና አቶ ጃሀር አልይ	ጥቅምት 17/2003ዓ/ም	499
23	12	የአክስዮን ማህበር አባል በመሆን የሚገኝ መብትና ጥቅም ለሌላ ሰው ሊተላለፍ የሚችልበት አግባብ፣ ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር ባለአክሲዮን የሆነ ሰው ላለበት የግል ዕዳ አክሲዮኖቹ /በወቅቱ የገበያ ዋጋ/ ተሸጠው እንዲከፈል ለማድረግ የሚቻል ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁ. 522-524	57288	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና እነ አቶ አሸብር ታደሰ /አምስት ሠዎች/	መጋቢት 19/2003ዓ/ም	506
24	12	የአክስዮን ማህበር ወይም የኩባንያ ሥራ አስኪያጅ የሆነ ሰው ድርጅቱ የሚያዝበት ገንዘብ እንደሌለው እያወቀ በድርጅቱ ስም በሚያወጣው/ በሚሰጠው/ ቼክ በኃላፊነት ሊያስጠይቀው የሚችል ስለመሆኑ፣ የኩባንያ ሥራ አስኪያጅ በንግድ ህጉ የተመለከቱትን ድንጋጌዎች ወይም የኩባንያውን መተዳደሪያ ደንብ በመጣስ መስራቱ የተረጋገጠ እንደሆነ ከድርጅቱ ጋር በአንድነት ወይም እንደነገሩ ሁኔታ በተናጠል ሊጠየቅ ስለመቻሉ፣ የንግድ ህግ ቁ. 530	57932	ተክሉ ካሣ ገብረየስ እና ማርኮ ባርዚ	ሰኔ 30/2003ዓ/ም	516
25	13	የአክሲዮን ማህበር ሥራ አስኪያጅ ያለአግባብ ከስልጣኔ (ከስራ አስኪያጅነቴ) ተሽሬያለሁ በሚል በሚያቀርበው አቤቱታ መነሻነት ፍ/ቤት ግለሰቡን ወደ ስራ አስኪያጅነቱ እንዲመለስ ሊወሰን የሚችል ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁ. 525-537	63200	እነ ጣና ኢንጂነሪንግ ኃላ/የተ/የግል ማህበር (አራት ሰዎች) እና ሚስተር አልቸዲ ዴልጋውዲዮ	ታህሳስ 30/2004ዓ/ም	417
26	17	በሞተ ሰው ሥም የተመዘገበን የአክስዮን ድርሻ ላይ ሟቹ እንደተገኘ ተቆጥሮ የሚተላለፍ ውሳኔ አግባብነት የሌለው ሥለመሆኑ እና ተፈፃሚነት ያለው በንግድ ህጉ የተቀመጠው የሦስት ወር ጊዜ ሳይሆን በፍ/ሕ/ቁ 1845 የተመለከተው የአስር ዓመት ይርጋ ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁ. 416 የፍ/ሕ/ቁ.1845	100621	አቶ ልዑልሰገድ ሞጆ እና እነ አንድነት ቅቤና ቅመማ ቅመም ነጋዴዎች	ሐምሌ 3/2007ዓ/ም	369
27	21	አንድ የውጪ ዜግነት ያለው ሰው በኢትዩጵያ ውስጥ በሚካሄደው ኢንቨስትመንት ውስጥ አክሲዩንን በመግዛት ለንግድ ስራ ምቹ የሆነ ህንፃ በማሰራት የሥራ መስክ ሊሳተፍ የሚችል ስለመሆኑ፣ አንድ የባለአክሲዮኖቹ ጉባኤ ሕግን፣ መመስረቻ ፅሑፍንና መተዳደሪያ ደንብን በመከተል የተደረገ እስከሆነ ድረስ በሕጉ	118246	የሲዳሞ ተራ ህንጻ ስራ አክሲዮን ማህበር እና ወ/ሮ አብረኸት ሀብተእዝጊ	ሰኔ 23/2009ዓ/ም	312

		ጥበቃ የሚያገኝ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 769/2004 አንቀጽ 12(1ሀ))፣ 2(6) እና 38 ደንብ ቁጥር 270/2005 አንቀጽ 3 የን/ሕ/ቁጥር 416(1)		ተማኑ ወራሾች (ዘጠኝ ሰዎች)		
28	22	በአክሲዮን ዝውውር ማመልከቻ ሰነድ ላይ የአክስዮን ማህበሩ ማህተም ማረፉ አልያም ዝውውሩ ፀድቋል ወይም ተመዝግቧል የሚል ምልክት መደረጉ ብቻውን በንግድ ህግ ስር በአዛዥ ሁኔታ የተቀመጠውን በባለአክሲዮኖች መዝገብ የመመዝገብ ግዴታን የማይተካ ወይም ቀሪ የማያደርግ ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ 331 (1) እና 341 (2)	139385	ወ/ሮ መዋዕል ተኩዕ መርሻ እና አንበሳ ኢንተርናሽና ባንክ	መጋቢት 12/2010ዓ/ም	269
29	22	የአክሲዮን ማህበር ህልውና ከተቀጣሪዎች እና በአጠቃላይ ከሚኖሩ ተያያዥ እንቅውስቃሴዎች ጋር ጭምር በአንድም ሆነ በሌላ አግባብ ግንኙነት የሚኖረው በመሆኑ የማህበር መፍረስ አለመፍረስ አከራካሪ ሆኖ በቀረበ ጊዜ ማህበሩ እንዲፈርስ ሊወሰን የሚገባው ተከሰተ የተባለው ችግር ማህበሩን እንዲፈርስ በመወሰን ካልሆነ በሰተቀር በሌላ የህግ አግባብ መፍታት ወይም ማስወገድ እንደማይቻል ሲረጋገጥ ስለመሆኑ፣ የማህበር የዳይሬክተሮች ቦርድም ሆነ የማህበሩ ጠቅላላ ጉባኤ ስብሰባ አንድ ማህብር ከተቋቋመ ጀምሮ ተደርጎ አያውቅም በሚል ምክንያት ብቻ አንድ ማህበር እንዲፈርስ ሊወሰን የማይገባ ስለመሆኑና በንግድ ህጉ መሠረት እንደበቂ ምክንያት ሊወሰድ የማይችል ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ 217 እና 218፣ 495/1/ እና /3/	127352	እነ አቶ ታደሰ አይችሉህም /4 ሰዎች/ እና አቶ ዘውዴ ታደሰ	መስከረም 22/2010ዓ/ም	275
		4.1.3.4 ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር				
30	7	የተወሰነ ኃላፊነት ያለው የግል ማህበር መዋጮ መከፈል ያለበት ማህበሩ ሲቋቋም እንጂ ተቋቁሞ ሥራው ከተጀመረ በኋላ ስላለመሆኑ፣	19258	አቶ ተክሌ ዋቅጅራ እና አቶ ሸንጣ ጉቡ	ሐምሌ 12/1999ዓ/ም	308
31	9	የጋራ ሀብት የሆነ ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር እንደሌላ ማናቸውም ንብረት ባለበት ሁኔታ በዓይነት ሊከፋፈል ወይም ደግሞ በሃራጅ ሊሸጥ የማይችል ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁ. 542	34945	ወ/ሮ መስታወት በላቸው እና አቶ ለገሠ ሣህሉ	ህዳር 2/2001ዓ/ም	146
32	10	ኃላፊነቱ የተወሰነ የንግድ ማህበር ሥራ አስኪያጅ የሆኑ ሰዎች ማህበሩን ሲያስተዳድሩ በሰሩት ያልተገባ ስራ ምክንያት በኃላፊነት ሊጠየቁ የሚችሉበት አግባብ፣	39608	ወ/ሮ አስቴር አርአያ እና	የካቲት 11/2002ዓ/ም	378

		የንግድ ሕግ ቁጥር 580		እነ ወ/ሮ አምሳለ በላይ (2 ሰዎች)		
33	12	ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር አባል የሆነ ሰው ከአባልነቱ ለመውጣት የሚችልበት ብሎም ማህበሩ ሊመሰረትና ሊፈርስ የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 244/2/ /ረ/ ተከራካሪ ወገኖች አለመግባባታቸውን በሽምግልና ስምምነት ከመፋታት ጋር ተፈፃሚ የሚደረግበት አግባብ፣ የንግድ ህግ ቁጥር 510/2/ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 244/2/ /ረ/	50537	ሲ/ር መአዛ ዮሴፍ እና ዶ/ር ዮሴፍ ደነቀው	ግንቦት 02/2003ዓ/ም	529
34	13	አንድ ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር እንዲፈርስ ለመጠየቅ በቂና ህጋዊ መስፈርቶች መሟላታቸው መረጋገጥ ያለበት ስለመሆኑ፣ የማህበር ሥራው በአግባቡ አልተመራም ከሚል ጥያቄ ጋር በተያያዘ አግባብነት ያለው አካል የማህበሩን መተዳደሪያ ደንብ ወይም ሌሎች አግባብነት ያላቸውን ህጐች መሠረት በማድረግ እንዲስተካከል ለመጠየቅ የሚችል ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁጥር 217, 218, 511, 543	71134	አቶ ያሬድ ሲሳይ እና አልግሪን አግሮ ኢንዱስትሪ ኃ/የተ/የግል ማህበር	ሰኔ 04/2004ዓ/ም	399
35	14	አንድ የንግድ ማህበር (ድርጅት) የሚጨበጥና የማይጨበጥ እንዲሁም የሚንቀሣቀስና የማይንቀሳቀስ ንብረት መብቶች ምን ምን እንደሆኑ በማህበሩ፣ የመመስረቻ ጽሁፍና መተዳደሪያ ደንብ የሚወሰን ስለመሆኑ፣ አንድ የንግድ ማህበር (ድርጅት) ሥራውን የሚያከናውንበት የንግድ ቦታ ኪራይ መብት የማህበሩ ህልውና ጋር የሚያያዝ ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የንግድ ድርጅቱ የፈረሰ ቢሆንም የንግድ ሥራውን ሲያከናውንበት የነበረውን ቦታ በሌላ ጉዳይ በፍርድ እንዲለቅ በተወሰነ ጊዜ የማህበሩ ሒሳብ ተጣርቶ አለመጠናቀቅ ቦታውን ላለማስለቀቅ ምክንያት ሊሆን የማይችል ስለመሆኑ፣	80599	ጀሸዋ ኢነድ ካሌቤ ኃ/የተ/የግል ማህበር እና ወ/ሮ እንቁጣጣሽ አሰፋ	ጥር 15/2005ዓ/ም	151
36	15	የንግድ ማህበር ሒሣብ ከተጣራና ትርፍና ኪሣራው ተለይቶ ከቀረበ በኋላ የማህበር አባል (ባለአክሲዮን) የሆነ ሰው ከትርፍ ሊደርሰው የሚገባውን የድርሻ ክፍያ በመለየት ክፍያ እንዲፈፀምልኝ በማለት የሚያቀርበው ጥያቄ ህጋዊ ተቀባይነት ያለው ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁጥር 211, 517, 518, 532(1)	82503	እነ ወ/ሪት ቤዛ ዱጉማ (ሁለት ሰዎች) እና ዘሚሊ ቀለም ፋብሪካ ኃ/የተ/የግል ማህበር	ሚያዝያ 21/2005ዓ/ም	224

37	17	ክሱ የቀረበው በአንድ ተለይቶ በታወቀ ጊዜ ወይም ቀን የተፈጠረ ክስተትን መሠረት በማድረግ ሳይሆን በተለያየ ጊዜ ተከስተዋል የተባሉ የተለያዩ ችግሮችን መሠረት አድርጐ ሲሆን የማህበር ይፍረስልኝ ጥያቄ ወይም ክስ በይርጋ ይታገዳል የሚባልበት ምክንያት ሥላለመኖሩ፣ የን/ሕ/ቁ 218(1)፣541(1) የፍ/ሕ/ቁ 1835፣1845	94278	አቶ ሐሠን መሀመድ እና ማጅ አግሮ ፎረስትሪ ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር	ሕዳር 11/2007ዓ/ም	322
38	23	የንግድ ማህበር ስለሚፈርስበት አግባብ፣ የንግድ ህግ ቁጥር 217፤ 218 እና 542	153981	ሚሲስ ሲያዎ ዶንግ እና እነ ሚስተር ዶንግዪ ቸን (2 ሰዎች) (ኌ/የተ/የግ/ማ)	መስከረም 21/2011ዓ/ም	197
		4.1.3.5 የህብረት ስራ ማህበር				
39	15	የህብረት ሥራ ማህበራት ንብረት እንደ የአባለቱ የጋራ ሀብት (ንብረት) ተቆጥሮ ንብረቱን ለመሸጥ የሁሉም አባላት ስምምነት ያስፈልጋል ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የህብረት ሥራ ማህበራት አሰራር ጋር በተያያዘ ውሣኔ ለማሳለፍ የሚችለው የማህበሩ ጠቅላላ ጉባኤ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 147/91 አንቀጽ 21, 18, 32, 19 ደንብ ቁጥር 106/96 አንቀጽ 20(2) 123	85009	ሃጅ ፈዬ ገመቹ ሄዳኦ እና እነ አቶ ዓለሙ በቀለ (አስራ አምስት ሰዎች)	መስከረም 21/2006ዓ/ም	229
40	17	የህብረት ሥራ ማህበራት በመሰረታዊነት ለትርፍ ተብሎ የሚቋቋሙ ሳይሆን የአባላቱን ፍላጎት በአነስተኛ ወጪ ለሟሟላት የሚቋቋሙ በመሆኑ ለትርፍ ስራ የሚሰሩ የንግድ ስራዎች የሚያስፈልጋቸውን የንግድ ፋቃድ እንዲያወጡ የሚገደድበት አግባብ የሌለ ሥለመሆኑ፣ የኃብረት ሥራ ማህበራት አዋጅ ቁጥር 147/1991 ማሻሻያው አዋጅ ቁ. 402/96 አንቀጽ 6	103717	የወንጂ ስኳር ፋብሪካ ሰራተኞች ሸማቾች ህብረት ስራ ኃ.የተ.የግል ማህበር እና የአዳማ ወረዳ ንግድና ገበያ ልማት ጽ/ቤት	ሐምሌ 03/2007ዓ/ም	379
41	21	በአንድ የህብረት ስራ ማህበር ውስጥ አባል የሆነ ሰው በማህበሩ ጠቅላላ ጉባኤ ላይ በአካል ተገኝቶ ድምፅ መሰጠት ያለበት ስለመሆኑ እና ይህ ሁኔታ /አጠቃላይ መርህ/ ሊታለፍ የሚችለው መረጃ ሊቀርብበት የሚችል ከአቅም በላይ የሆነ ችግር ሲያጋጥም ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 147/91 /በአዋጅ ቁጥር 402/96 እንደተሻሻለ አንቀጽ 18/2/	110149	ምድር ሎዛ የጋራ ሕንጻ መኖሪያ ቤት የህብረት ስራ እና አቶ ይህደጎ ኪዳኔ	ታህሳስ 27/2009ዓ/ም	303

		4.1.4 የማጓጓዥ/ትራንስፖርት ስራዎች				
42	1	በመጓጓዝ ላይ የነበሩ ዕቃዎች መጎዳት በሰው ላይ ሊደርስ ይችል የነበረን የግጭት አደጋ ለማስወገድ በተወሰደ ርምጃ የደረሰ የመኪና መገልበጥ ከዓቅም በላይ በሆነ ምክንያት የደረሰ ጉዳት ስላለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁ. 590፣ 591 የፍ/ብ/ሀ/ቁ 1792	14605	የኢትዮጵያ ነዳጅ ድርጅት እና እነ ኮሜት ትራንስፖርት ድርጅት (ስድስት ሰዎች)	ሐምሌ 29/1997ዓ/ም	26
43	12	በባህር ላይ በሚደረግ የዕቃ ማጓጓዝ ለደረሰ ጉዳት የሚከፈል የጉዳት ካሣ አወሳሰን፣ የባህር ህግ ቁ. 198/1/ /3/	52667	ኒያላ ኢንሹራንስ አ/ማህበር እና የኢትዮጵያ ንግድ መርከብ	ታህሳስ 12/2003ዓ/ም	503
44	12	በባህር ላይ በሚደረግ የዕቃ ማጓጓዝ ለሚደርስ ጉዳት የአጓጓዡ የኃላፊነት አድማስ፣ የባህር ህግ ቁ. 196, 138, 205, 197, 180/3/	56480	የኢትዮጵያ ንግድ መርከብ እና የኢትዮጵያ መድን ድርጅት	ሰኔ 14/2003ዓ/ም	512
45	12	በንግድ ህጉ ቁጥር 683 “ወኪሎች” በሚል የተመለከተው የእቃ አስተላላፊነት ሥራን ለጥቅም የሚሰሩ ወገኖችን የማያካትት ስለመሆኑ፣ መድን ሰጪው ክስ ሊያቀርብባቸው የማይችላቸው ወገኖች ከመድን ገቢው ጋር የጠበቀ ግንኙነት ያላቸውና ለራሳቸው ጥቅም ሳይሆን ለመድን ገቢው ጥቅም የሚሰሩ ወገኖችን ስለመሆኑ፣ የንግድ ሕግ ቁ. 683/3/	49295	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና እነ የቻይና ዋንቦ ኢንጂነሪንግ ኮርፖሬሽን /ሁለት ሰዎች/	መጋቢት 22/2003ዓ/ም	535
46	13	በባህር ላይ እቃ አመላላሽ በእቃዎች ላይ ለደረሰ ጉዳት በኃላፊነት ሊጠየቅ ስለሚችልበት አግባብ፣ በባህር ላይ እቃን ለማመላለስ የውል ግዴታ የገባ ወገን ከእቃዎቹ መጐዳት ጋር በተያያዘ ስላለበት የኃላፊነት አድማስና ከኃላፊነት ነፃ ሊደረግ የሚችልበት አግባብ፣ የባህር ህግ ቁ.196,138,205,197,180(3)	54117	ግሎባል ኢንሹራንስ ኩባንያ አ.ማ እና የኢትዮጵያ ንግድ መርከብ አ.ማ	ጥቅምት 13/2004ዓ/ም	367
47	13	እቃን ከማጓጓዝ ጋር በተገናኘ ከእቃው አደገኛ (ጉዳት አድራሽ) ባህሪ የተነሣ ዕቃውን በሚያጓጉዘው ተሽከርካሪ ላይ ለደረሰ ጉዳት የእቃው ባለቤት (ባለንብረት) የዕቃውን በአግባቡና በጥንቃቄ አለመታሸግ (አለመያዝ) ጋር በተገናኘ በኃላፊነት ሊጠየቅ ስለመቻሉ፣ የንግድ ህግ ቁ.578(2)	60385	ጎልደን ሮዝ አግሮ ፋርምስ ኃ/የተ/የግ ማህበር እና አቶ ሐሊፎም ተ/ማሪያም	ጥቅምት 24/2004ዓ/ም	371

48	19	በአጓዡ ጥፋት በደረሰ አደጋ ምክንያት በተጓዡ (መንገደኛው) ላይ ለደረሰው ጉዳት ካሳ ለመወሰን ልንከተላቸው ስለሚገቡ የካሳ አከፋፈል መርሆች፣ የን/ሕ/ቁ. 599 የፍ/ሕ/ቁ 2091 እና 2092	97760	ወ/ሮ ንግስቲ አትክልቲ እና አቶ አበባው ሽፈራው	ታህሳሥ 19/2008ዓ/ም	365
49	22	አንድ ሰው የትራንስፖርት ክፍያ ከፍሎ በመኪና ሲጓዝ በነበረበት ወቅት የአካል ጉዳት ቢደርስበት የንግድ ህጉን መሠረት ያደረገና በውል ላይ የተመሰረተ ግንኙነት በተጎጂው እና በአጓዡ መካከል ተመስርቷል ማለት ስለሚቻልበት ሁኔታና አጓዡ ለመንገደኛው ኃላፊነት ያለበት በመሆኑ ኃላፊነቱ ሊታይ የሚገባው በንግድ ህጉ ስለ አጓዥ እና ተጓዥ በተደነገገው ድንጋጌ መሠረት መሰረት ስለመሆኑ፣ የንግድ ሕግ ቁጥር 561፣ 595 ፣596 ፣ 597 እና 599	136030	ወ/ሮ ምስራ መሐመድ እና እነ አቶ አብደላ አሜ (2 ሰዎች)	ህዳር 20/2010ዓ/ም	282
		4.1.5 የኢንሹራንስ ስራዎች				
50	4	መድን ሰጭ የካሣን ክፍያ በተመለከተ በመድን ውሉ ላይ ከተመለከተው በላይ ሊጠየቅ ስላለመቻሉ፣	22162	አፍሪካ ኢንሹራንስ እና አቶ ብስራት ጐላ	ሚያዝያ 9/1999ዓ/ም	102
51	13	ለገንዘብ እዳ የሚሰጥ ዋስትና አንድ የመድን ተቋም ከሚሰጣቸው አገልግሎቶች መካከል አንዱ ስለመሆኑ፣ በመድን ሰጪ ድርጅቶች ተዘጋጅቶ የሚሰጥ የገንዘብ የዋስትና የግዴታ ሰነድ (Financial Guarantee Bond) ስለሚኖረው ውጤት፣ የገንዘብ የዋስትና የግዴታ ሰነድ ሊያሟላቸው የሚገቡ ፎርማሊቲዎች እና አቤቱታ ከማቅረብ ጋር በተያያዘ ተፈፃሚነት ስለሚኖረው የይርጋ ደንብ፣ አዋጅ ቁ.86/86 አንቀፅ 2 የፍ/ብ/ህ/ቁ 1845, 1922(2)(3), 1725(ሀ), 1727, 1926, 1929, 1930, 1931 የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ መመሪያ ቁጥር 23/2002 አንቀፅ 1(1), 2(1) መመሪያ ቁጥር 24/2004 አንቀፅ 1(3), 2(1), 3 የንግድ ህግ ቁ.36(1)(2), 121(ሰ) አዋጅ ቁ.110/90 አንቀፅ 2(2) አዋጅ ቁ.57/89 አንቀፅ 2(18)	36935	አፍሪካ ኢንሹራንስ (አ.ማ) እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	የካቲት 27/2004ዓ/ም	383
52	13	ስለ የመልካም ሥራ አፈፃፀም ዋስትና (Performance Guarantee Bond)፣ የመልካም ሥራ አፈፃፀም ዋስትና ውል በባህሪው ከመድን ውል የሚለይና በፍትሐብሔር ሕግ ድንጋጌዎች የሚገዛ ስለመሆኑ፣	47004	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና ባሌ ገጠር ልማት ድርጅት	መጋቢት 11/2004ዓ/ም	392

		የፍ/ብ/ሀ/ቁ 1921, 1719, 1720, 1727, 1719(2), 1920, 1845, 1924(1), 1922(3), 1926 የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ መመሪያ ቁ23/2002 አንቀጽ 1(1) የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ መመሪያ 24/2002 አንቀጽ 1(3) የንግድ ህግ ቁ. 654(1), 657(1), 712 አዋጅ ቁ. 57/1989 አዋጅ ቁ 648/2001 አንቀጽ 2/20 አንቀጸ 2(18) አዋጅ ቁ. 110/90 አንቀጽ 2(2)				
53	15	አበዳሪ የሆነ ባንክ ለተበዳሪው ላበደረው ገንዘብ በመያዣነት ለያዘው ንብረት የመድን ሽፋን የገባለት እና የአርቦን ክፍያን ለመክፈል የተስማማ እንደሆነ ለመድን አስገቢው ተቋም የአረቦን ክፍያውን ለመክፈል የሚገደድ ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁጥር 657, 675	83489	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና የኢትዮጵያ መድን ድርጅት	ግንቦት 19/2005ዓ/ም	233
54	23	በአንድ ክስተት ከሁለት በላይ በሆኑ ሦስተኛ ወገኖች ላይ ጉዳት መድረሱ በመድን ሰጪና ተቀባይ መካከል በተደረገ የመድን ዉል መሰረት የመድን ሰጪዉ ግዴታ የኃላፊነት መጠን በመድን ዉሉ ላይ ከተመለከተዉ መብለጥ የሌለበት ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ አንቀጽ 665(2)	149326	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና ወ/ሮ መብራቴ ጤናዉ	ህዳር 28/2011ዓ/ም	192
		4.1.6 የሚተላለፉ የገንዘብ ሰነዶችና የባንክ ስራዎች				
55	7	የሚተላለፉ የገንዘብ ሰነዶች የተዋዋይ ወገኖች መብትና ግዴታዎች የሚፈጠሩባቸውና የሚረጋገጡባቸው በመሆናቸው የውል ህግ መሰረታዊ ድንጋጌዎች መሟላታቸው አስፈላጊ ሁኔታ ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁ. 715, የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1706, 1679	20232	አቶ ትዕግስቱ ብዛ እና አቶ ይሃ ይብሬ	ሐምሌ 24/1999ዓ/ም	9
56	9	ቼክን አስመልክቶ ክስ በቀረበ ጊዜ የተከሰሰው ወገን የቀረበበትን ክስ ለመከላከል እንዲፈቀድለት የሚያቀርበው ምክንያት ፈቃድ ሊያሰጥ የሚችል መሆን ያለመሆኑን አግባብነት ካላቸው ህግጋት አኳያ መታየት ያለበት ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁ. 717 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 284፣ 285	43315	ብራንድ ኒው የቴክኒክና ሙያ ማሠልጠኛ ማዕከል እና አቶ መስፍን ታደሰ	ግንቦት 18/2001ዓ/ም	154
57	12	በቼክ ላይ የተፃፈለትን ገንዘብ በህጉ በተቀመጠው ጊዜ ክፍያ ያልጠየቀበት ሰው ወይም በይዞታው እያለ የታገደበት እንደሆነ ይህንኑ ቼክ እንደ ተራ ሰነድ በማስረጃነት በማቅረብ ያላግባብ የመበልፀግ ክስ ሊመሰርት የሚችል ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁ. 799	40173	አምባሰል የንግድ ስራዎች ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና አቶ አብዱልቃድር ጁሃር	ጥቅምት 05/2003ዓ/ም	491
58	12	የሐዋላ ወረቀት **በይርጋ** ስለሚታገድበት አግባብ፣ የንግድ ህግ ቁ. 817/1/ /2/, 825	48242	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና እነ ቦጋለ መስቀሌ /ሁለት ሰዎች/	ጥቅምት 04/2003ዓ/ም	496

59	12	ቼክ ጋር በተያያዘ የሚቀርብ የፍትሐብሔር ክስ ለቼኩ መፃፍ /መውጣት/ ምክንያት ከሆነው ውል ጋር ተገናዝቦ ሊታይ የሚገባ ስለመሆኑ፣ ውልን መሠረት በማድረግ የተፃፈ ቼክ ሌላው ወገን የውል ግዴታውን በአግባቡ አልተወጣም በሚል ምክንያት ብቻ ቼኩን የፃፈው ወገን በቼኩ ከመጠየቅ ነፃ ሊሆን የማይችል ስለመሆኑ፣ የንግድ ሕግ ቁጥር 717	55077	ወ/ሮ ጥሩወርቅ ዘገኑ እና አቶ ግደይ አብርሃ	ህዳር 28/2003ዓ/ም	501
60	12	ከቼክ ጋር በተያያዘ "የግል ግንኙነት" በሚል የተቀመጠው ሀረግ ሊተረጐም የሚችልበት አግባብ፣ በቼክ የሚገደዱ ሰዎች ላይ አውጭው ክስ ለማቅረብ የሚችለው ቼኩ ከተፃፈበት ቀን አንስቶ እስከ አንድ ዓመት ባለው ጊዜ ውስጥ ስለመሆኑ፣ በቼክ በተከሰሰና ሰነዱን ይዞ በመጣው ሰው መካከል ያለን "የግል ግንኙነት" በመቃወሚያነት ለማቅረብ የሚቻል ስለመሆኑ፣ ቼክ የሚሰጥበት ምክንያት በሰጪውና በተቀባዩ የሚወሰን እንጂ በህጉ የተዘረዘረ ባለመሆኑ ቼኩን የፃፈው ሰው ቼኩን የሰጠሁት **ለዋስትናነት** ነው በሚል ቼኩን ይዞ በመጣው ሰው ላይ "የግል ግንኙነትን" መሠረት በማድረግ የሚያቀርበው መቃወሚያ ቼክ በዋስትና ሊሰጥ የማይችል ነው በሚል ውድቅ ሊደረግበት የማይገባ ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁ. 717/1/-/3/, 855, 881/1/, /U/, 854, 640,868,752,850,827 - 840	24435	ሀጂ መሃመድ አደም እና አቶ ፍፁም ግርማ	የካቲት 04/2000ዓ/ም	521
61	13	ስለ የገንዘብ ዋስትና የግዴታ ሰነድ (Financial Guarangee Bond) እና የኢንሹራንስ ኩባንያዎች በማናቸውም ስያሜ የገንዘብ ዋስትና የግዴታ ሰነድ የማውጣት ተግባር እንዳይፈጽሙ የተከለከሉ ስለመሆኑ፣ የአክሲዮን ማህበራት ፕሬዚዳንት ወይም ዋና ሥራ አስኪያጅ ስላለው ስልጣን እና በህግ አግባብ ስልጣኑ ተገድቧል ለማለት ስለሚቻልበት ሁኔታ፣ **የገንዘብ ዋስትና የግዴታ** ሰነድ እንደ የኢንሹራንስ ፖሊሲ የማይቆጠር ስለመሆኑና በፍ/ብሔር ህጉ ስለ ዋስትና ግዴታ በተመለከቱት ድንጋጌዎች የሚገዛ ስለመሆኑ፣	40186	አፍሪካ ኢንሹራንስ (አ.ማ) እና ዳሽን ባንክ (አ.ማ)	የካቲት 27/2004ዓ/ም	402

		የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ መመሪያ ቁ. 24/2004 አንቀጽ 3,1(3) ቁ. 23/2004 አንቀጽ 1(1) አዋጅ ቁ. 86/86 አንቀጽ 2(4), 6,4 32-34 አዋጅ ቁ. 87/89 አንቀጽ 2(18) አዋጅ ቁ. 110/90 አንቀጽ 2(2) የፍ/ብ/ሀ/ቁ.1725(ሀ), 1727, 1922(2),(3) አዋጅ ቁ. 648/2001 አንቀጽ 2(20) የንግድ ህግ ቁ. 36(1)(2), 121(ሰ), 348(3), 313(1)-(7), 313(10-12), 34(1),1 09(ረ), 323(2-3), 35(1), 26, 120				
62	16	ለቼኩ መሰጠት መሰረት የሆነውን ውል እና ለጉዳዩ አወሳሰን ተገቢነት ያለውን ህግ ሳይመለከቱና በተገቢው የክርክር አመራር ስርዓት ፍሬ ነገሩን ሳያጣሩ የሚሰጥ ዳኝነት ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣	90434	ሉሃና አንጂነሪግ ኮንስትራክሽን ኃ.የተ.የግል ማህበር እና ማክሮ ጠቅላላ ስራ ተቋራጭ ኃ.የተ.የግል ማህበር	ሰኔ 06/2006ዓ/ም	61
63	17	ከውጪ አገር በዶላር የተላከ የውጭ ምንዛሬ ለተላከለት አላማ አልዋለም በሚል ገንዘቡ እንዲመለስ ክርክር ሲነሳ ገንዘቡ ሊመለስ የሚገባውዶላር በተላከበት ጊዜ በኢትዮጵያ ብር ተመንዝሮ በተሠጠው ተመን መሠረት ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ 1705፣1749፣1750፣1771	95069	እነ ስፍሜት አግሮ ቢዝነስ ኃ/የተ/ማህበር /ሁለት ሰዎች/ እና ወ/ሮ ኤልሳቤት ብረቱ	ሕዳር 23/2007ዓ/ም	325
64	21	**ቼክ የብድር ዉልን** ተክቶ ብድር መኖሩን ለማስረዳት አግባብነት ያለዉ ሰነድ ነዉ ለማለት የሚያስችል የሕግ መሰረት የሌለ ስለመሆኑ፣ በብድር የተሰጠዉ ገንዘብ 500 /አምስት መቶ/ የኢትዮጵያ ብር በላይ ሲሆን የብድሩ ዉል በጽሑፍ ወይም በፍ/ቤት በተደረገ የእምነት ቃል ወይም መሐላ ካልሆነ በቀር ለማስረዳት የማይቻል ሥለመሆኑ፣ ንግድ ሕጉ ቁጥር 827 /ሀ/ እና 854 የፍ/ብ/ሕ/ቁ.2472(1)	123984	አቶ ጌታቸዉ መሸሻ እና አቶ ተሾመ ወልዴ	ሚያዚያ 25/2009ዓ/ም	308
65	21	ቼክ አምጪው በስድስት ወር ጊዜ ውስጥ ባንክ ሣያቀርብ ይህንኑ ጊዜ አሳልፎ አንድ ዓመት ሣያልፍ ባንክ አቅርቦ በቼክ አውጪው ስም በቂ ስንቅ የሌለው መሆኑን ያረጋገጠ ቼክ አምጪ ቼኩን መሰረት አድርጎ የሚያቀርበው ክስ አንድ ዓመት አላለፈም በሚል የሚያቀርበው ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ በንግድ ህግ ቁጥር 881/1/ ስር በተመለከተው የአንድ ዓመት የጊዜ ገደብ ክስ የማቅረብ መብታቸው በህግ ፊት ተቀባይነት ሊኖር የሚችለው በን/ሕ/ቁ. 855 ስር ቼኩን በስድስት ወራት ጊዜ ውስጥ ለባንክ የማቅረብ ቅድመ ሁኔታ ሲያሟላ ስለመሆኑ፣ የን/ሕ/ቁ. 855፣881/1	139932	አስማማው በየነ እና አሰፋ ነጋሽ	ሐምሌ 20/2009ዓ/ም	327

66	23	አንድ ባንክ በአደራ የተቀበለውን የደንበኛውን ገንዘብ የመጠበቅ ሕጋዊ ግዴታ ያለበትና ከሕግ ውጪ የደንበኛውን ገንዘብ ወጪ እንዲሆን ያደረገ ሰው በባንኩ ገንዘብ ላይ ጉዳት ማድረሱ ከተረጋገጠ ደንበኛው ገንዘቡን ከባንኩ የማግኘት መብት በህግ የተጠበቀለት በመሆኑ ባንኩ ደንበኛውን በመተካት ወይም በራሱ ስም ሆኖ የደንበኛውን ገንዘብ ባልተገባ ወይም በወንጀል ተግባር ወጪ አድርጎ ለግል ጥቅሙ ባዋለው ሰው ላይ ክስ ቢያቀርብ ባንኩ በቅድሚያ የደንበኛውን ገንዘብ ስለመክፈሉ ወይም በደንበኛው የባንክ አካውንት ገቢ ስለማድረጉ የሚያሳይ ማስረጃ አላቀረበም በሚል ክሱ ውድቅ የሚደረግበት የሕግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ አንቀፅ 896-902፤አዋጅ ቁጥር 592/2000 አንቀፅ 52(1)	158539	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና እነ አቶ ምንዳይ ክፍሌ	ሕዳር 27/2011ዓ/ም	185
67	25	የገንዘብ መጠኑ እና ቀን ሳይፃፍበት በቼክ አውጭው ተፈርሞ የተሰጠ ቼክ (Blank Cheque) ቀንና የገንዘብ መጠን ተሞልቶ ለከፋዩ ባንክ በቀረበ ጊዜ በንግድ ህጉ አንቀጽ 827 እና 828 ስር አንድን ሰነድ ቼክ የሚያሰኙ መገለጫዎችን ስለሚያሟላ እንደ ቼክ የሚቆጠሩ እና ህጋዊ ውጤት ያላቸው ስለመሆኑ፣	193270	አቶ ሐበን ጉዕሽ እና ናይል ፔትሮሌየም ካምፓኒ ሊሚትድ ኢትዮጵያ	የካቲት 24/2013ዓ/ም	358
68	25	**ይህ ውሳኔ በቅጽ 24፤ ገጽ 252 ላይ የታተመ ሲሆን በዚህ ቅጽ ጭብጡ ብቻ ተስተካክል ወጥቷል።** አንድ ባንክ ለደንበኛው ክፍያ የፈጸመዉ በዋናነት ተከፋዩ ሰዉ ብቻ ያዉቀዋል ተብሎ የሚገመተዉን ፍሬ ነገር ማለትም ገንዘቡን የላከዉ ሰዉ ማንነት፤ የተላከዉ ገንዘብ መጠን፤ የሚስጥር ቁጥር እና የተላከለት ሰዉ ስም እና ተከፋዩ ሰዉ የሰጠዉ መረጃ ተዛማጅና ትክክል መሆናቸዉ በተለመደዉ አሰራር መሰረት በማረጋገጥ እስከሆነ ድረስ ክፍያዉን የተቀበለዉ ሰው ሀሰተኛ የቀበላ መታወቂያ ይዞ ስለቀረበ ክፍያው ለማይገባው ሰዉ ነዉ በሚል ምክንያት ባንኩ በድጋሚ ገንዘቡን እንዲከፍል የሚገደድበት የህግ ምክንያት የሌለ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 592/2000 አንቀጽ 2/2/መ/፣ 53	188419	አባይ ባንክ አ.ማ እና አቶ ማርቆስ ጋትሮ	መስከረም 25/2012ዓ/ም	----
		4.1.7 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
69	17	በአዲስ አበባ ንግድ ምክር ቤት የግልግል ተቋም ውስጥ አንድን ጉዳይ በግልግል እንዲያይ የተቀመጠ የግልግል ዳኛ ከተከራካሪ ወገኖች በአንዱ እንዲነሳ አቤቱታ በሚቀርብበት ጊዜ ይነሳ የተባለው ዳኛ ልነሳ አይገባም ብሎ ጥያቄውን ካነሳው ወገን ጋር ሊከራከር የማይገባው ሥለመሆኑና ልነሳ አይገባም እያለ በሚከራከርበት ሁኔታም ጉዳዩን ገለልተኛ ሆኖ ያየዋል ተብሎ ሥለማይገመት መነሳት ያለበት ሥለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 25/1988 አንቀጽ 9 እና 10 የፍ/ሀ/ቁ 3342/፣ 3340/2/ የግልግል ተቋሙ የተሻሻለ ደንብ አንቀጽ 13 እና 15	99679	የኢ/ኤርፖርቶች ድርጅት እና አቶ በየነ ወ/ገብርኤል	ታህሳስ 24/2007ዓ/ም	348

70	19	የህንጻ ኪራይ ውል ካለቀ በኋላ የታጣ ገቢ የኪራይ ዋጋ በሚያጠራጥር ጊዜ የማዘጋጃ ቤት ባለስልጣኖች በወሰኑት ታሪፍ መሠረት ወይም ታሪፍ የሌለ እንደሆነ የቦታዎች ልማድ በመከተል መወሰን የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ሕ/ቁ. 2950/2/	105628	ዩኒቨርሳል ሜታልስና ሚኒራልስ ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና በስፋት ትሬዲንግ ኃ/የተ/የግ/ማህበር	ጥቅምት 24/2008ዓ/ም	372
71	21	ያለዋጋ ወይም በደመወዝ የሚሰጥ አደራ ሰጭና አደራ ተቀባይ ስምምነት ካላደረጉ በስተቀር በአደራ የሚቀመጥ ዕቃ ዋጋ የማይከፈልበት ስለመሆኑና አደራ ሰጭው አደራ ተቀባዩ ዕቃውን በመልካም አያያዝ ለማኖር ያወጣውን ወጭ ሁለ ሊከፈለው የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ 2788 እና 2793/2/	119571	አቶ ባብሶ ቃሌቦሬ እና ወ/ሮ ኩዘይማ ሁሴን	ህዳር 14/2009ዓ/ም	50
72	22	ተገቢ ያልሆነ የንግድ ውድድር ተፈጽሟል የሚል ክስ ለፌደራል የንግድ ውድድርና የሸማቾች ጥበቃ ባለስልጣን የዳኝነት ችሎት ማቅረብና አስተዳደራዊ እርምጃና ቅጣት እንዲጣል የማድረግ ስልጣን ያለው የባለስልጣኑ ዓቃቤ ህግ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ 813/2006 አንቀጽ 37/1	128035	ምስኪ ኢንዱስትሪዎች ማህበር እና ቤካስ ኬሚካልስ ማህበር	ጥቅምት 22/2010ዓ/ም	401
73	25	የደላልነት ስራ ለመስራት የሚያስችል የንግድ ፋቃድ ሳይኖር የድላልነት ስራ ሰርቻለሁ ብሎ ክፍያ ለማስከፈል የሚቀርብ ክስ የህግ ጥበቃ በሌለው መብት ላይ ተመስርቶ የሚቀርብ ስለሆነ ውድቅ ሊደረግ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ አንቀጽ 5/19፣ 56 እና ተከታዮቹ ድንጋጌዎች	204199	አቶ ዳዊት በላይ እና አቶ ፀጋዬ ሰኚ	ጥር 23/2014ዓ/ም	409
74	25	የብድር ውል የአራጣ ውል ነው ለማለት መሟላት የሚገባቸው ሁኔታዎች፣	178414	እነ ወ/ሮ ገነት በላቸው (2 ሰዎች) እና አቶ ዮሴፍ አከበረኝ	ሚያዚያ 26/2012ዓ/ም	415
		4.2 በሌላ ዘርፍ ያሉ ንግድ የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሜ የተቀመጡ)				
		4.2.1 በአሰሪና ሰራተኛ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
1	11	በአዋጅ ቁ. 147/91 መሠረት በተቋቋመ **ማህበር** ውስጥ ላሉ ሰራተኞች አዋጅ ቁ. 377/96 ተፈፃሚ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96	59579	ወ/ሮ አሞኘሽ ገብሬ እና የአቃቂ መለዋወጫ ዕቃዎች የእጅ መሣሪያዎች አ/ማ ሠራተኞች የገንዘብና ቁጠባ ብድር ኃ/የተ/የግ/ማህበር	ግንቦት 16/2003ዓ/ም	197

		4.2.2 በውል ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
2	8	**በማህበር** በመደራጀት የተሠራ ቤትን ለሶስተኛ ወገን ከማስተላለፍ ጉዳይ ጋር በተያያዘ የሚነሣ ክርክርን አስመልክቶ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1723 ተፈፃሚነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1723	36294	ወ/ሮ ሠናይት ገነሜ ገንታ እና እነ በቀለ ገመዳ (2)	ህዳር 9/2001ዓ/ም	319
3	8	በፍታብሔር ሕግ ቁጥር 1161 ላይ ግዙፍነት ያለው ተንቀሳቃሽ ነገር ጋር በተያያዘ በቅን ልቦና ዋጋ ሰጥቶ ስለመዋዋል የተመለከተው ድንጋጌ **የንግድ መደብርን** በተመለከተ ተፈፃሚ ሊሆን የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1161 የንግድ ሕግ ቁ. 124	34586	አቶ አያሌው ድልነሳው እና እነ ወ/ሮ ብርቅነሽ ሸዋረግ (4)	ጥር 28/2001ዓ/ም	336
4	8	ከአዳኙነት ውል ጋር በተያያዘ ለሚኖር የጉዳት ሃላፊነት ካሣ ሊወሰን የሚችልበት አግባብ፣ የንግድ ህግ ቁጥር 595፣ 596፣ 597 የፍ/ብ/ህ/ቁ 1790፣ 2090፣ 2091፣ 2092፣ 2141፣ 2102	32854	ወ/ሪት ማርታ አድማሱ እና እነ አቶ በረከት ሰብስቤ (ሁለት ሰዎች)	ጥቅምት 20/2001ዓ/ም	307
5	8	የዕቃ አስተላላፊነት ሃላፊነትና ተግባር ዕቃን የማጓጓዝና የማስረከብ ሥራን የሚያካትት ስለመሆኑ፣	32571	አቶ ሚፍታህ ከድር እና የባህር ትራንዚት አገልግሎት	ታህሣሥ 9/2001ዓ/ም	326
6	8	የአክስዮን ድርሻ በመያዣነት እንደተሰጠ ሊቆጠር የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2863-2874	39256	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና እነ አቶ ሞሣ ነጋሽ (ሁለት ሰዎች)	ሐምሌ 2/2001ዓ/ም	371
7	12	**በማህበር** አባላት ስምምነት የሚወጣ ደንብን አስመልክቶ በማህበሩ አባላት መካከል ብሎም በማህበሩ እና በአባላት መካከል የሚነሱ አለመግባባቶችን እልባት ለመስጠት በፍትሐብሔር ህጉ ውስጥ ስለ ውሎች በጠቅላላው የተመለከቱት ድንጋጌዎች ተፈፃሚ ሊሆኑ የሚችሉ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1676/1/	54312	አቶ ሃይላይ ተክላይ እና ውቁር የጨው አምራቾች ማህበር	ህዳር 28/2003ዓ/ም	27
8	12	**የንግድ መደብር** ሽያጭ ውል በግዴታ እንዲፈፀም ለማድረግ የሚቻልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2330፣ 2329፣ 1778	44873	አቶ ሰሚር ሱሩር እና እነ ወ/ሮ ስንዱ ዱባለ	ጥር 13/2003ዓ/ም	153
9	13	አንድ **ማህበር** ለሰጠው ብድር የሚያገኘውን የወለድ መጠን ከመደበኛው የባንክ ማበደሪያ ወለድ መጠን ከፍ አድርጐ ለማበደር ስለመቻሉና ይኸውም ተፈፃሚ መደረግ ያለበት ስለመሆኑ፣	62162	መትከል ልምዓት ሁለገብ መ/ህ/ስ ማህበር	ህዳር 21/2004ዓ/ም	186

		አዋጅ ቁ. 147/91 አንቀፅ 34(2) አዋጅ ቁ. 402/96 አንቀፅ 5 የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1731, 1678 የትግራይ ክልል አዋጅ ቁ. 145/2000		እና ቄስ ካላዩ ኪሮስ		
10	14	በአንድ ውል የተመለከተን እዳ ለማረጋገጥ ሲባል አዲስ ሰነድ በተዋዋይ ወገኖች የማደራጀት ተግባር የውል መተካት አድራጐት ነው ለማለት የሚቻለው በሁለተኛው ውል በግልጽ የተመለከተ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ **በባህር ላይ የሚደረግ የማጓጓዝ ውልን** አስመልክቶ አጓዡ ለውሉ ምክንያት የሆነው እቃ (ንብረት) ጋር በተያያዘ የሚያቀርበው አቤቱታ ዕቃውን ከተረከበበት ቀን አንስቶ በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ ካልቀረበ በስተቀር በይርጋ የሚታገድ ስለመሆኑ፣ የባህር ህግ ቁ 146፣ 203 የፍ/ብ/ሀ/ቁ 1826፣ 1828፣ 1829(ሀ)	80642	የኢት/የባህር/ትራ/ሎጅስቲክ አገልግሎት ድርጅት እና ባርጉባ ትሬዲንግ ኃ/የተ/የግ/ማህበር	ታህሳስ 02/2005ዓ/ም	102
11	19	**የመጓጓዥ ውልን** መሰረት ያደረገ የካሳ ጥያቄ ሲቀርብ ጉዳዩ በየትኛው የህግ ማዕቀፍ እንደሚገዛ መለየት የይርጋውንም ሆነ የካሳ ስሌቱን በአግባቡ ለመረዳት የሚያስችል ስለመሆኑ፣ የን/ሀ/ቁ 587፣ 595፣ 599፣ 603 የፍ/ሕ/ቁ 2143፣ 2090	95922	እነ አዋጅ ኢ/ኩባንያ (2) እና እነ ሃ/አ ለገሰ ክፍላይ (2)	መስከረም 26/2008ዓ/ም	137
12	19	ከአቅም በላይ የሆነ ሁኔታ ተከስተዋል ሊባል የሚችለው በባለእዳው በምንም መልኩ በቅድሚያ ሊያስበው ወይም ሊገምተው የሚያስችል ክስተት ሲፈጠር ስለመሆኑ፣ የፍ/ሀ/ቁ 1792 **በየብስ የእቃ ስራን** ለመደንገግ ተሻሽሎ የወጣው አዋጅ ቁጥር 547/99	112168	**የሺ ትራንስፖርት የጭነት ማመላለሻ ባለንብረቶች ማህበር** እና አቶ እስክንድር ዘርፉ	የካቲት 24/2008ዓ/ም	200
13	19	**በማጓጓዥ ውል** ግንኙነት በደረሰ የህይወት ሕልፈት የሚከፈል ካሳ በንግድ ህጉ መሰረት ስለመሆኑ፣	99447	አቶ ተፈራ ጣሰው እና ወ/ሮ ፋንታዮ በንቲ	ጥቅምቲ 26/2008ዓ/ም	206
14	19	**የድለላ አበል** ክፍያ መጠን ከተሰጠው አገልግሎት ጋር ተመጣጣኝ ሊሆን የሚገባ ስለመሆኑ በድለላ አበል መጠን ላይ በሚደረገው ክርክር እንደ ጉዳዩ ዓይነት እና የተሰጠው አገልግሎት እየተገናዘበ የሚወሰን ስለመሆኑ፣ ን/ሀ/ቁ 59(3)	109535	ሳልቫቶሪ ዴቤታ ኮምፕሌክስ እና ሃፍታሙ አባዲ	የካቲት 24/2008ዓ/ም	406
15	20	የደረሰው ጉዳት **አጓዥ** በፈፀመው ተግባር ወይም ባደረገው ጉድለት እንዲሁም ይህ ተግባር አደጋ ሊያደርስ ወይም ሊፈጥር የሚችል መሆኑ እየታወቀ ሲሆን የሃላፊነት መጠኑ በህጉ ከተቀመጠው ውጪ ሊሆን የሚችል ስለመሆኑ፣	109061	ወ/ሮ ነጋሪነት ሰለሞን እና ስካይ ባስ ትራ/ሲስተም	ህዳር 19/2009ዓ/ም	235

		በልጅ ቀለብ አወሳሰን ረገድ ልንከተላቸው ስለሚገቡ መሰረታዊ መርሆች፣ የን/ህ/ቁ 597፣ 599 የፍ/ህ/ቁ 2091፣ 2092 የኢ/ፌ/ድ/ሪ ቤተሰብ ህ/ቁ 213/92 አንቀፅ 197				
16	21	**የህብረት ሥራ ማህበር** ውስጥ ያለ የማህበር አባል ዕጣውን ወይም ጥቅሙን ሲያስተላልፍ ሊከተለው ስለሚገባ አካሄድ፣ አዋጅ ቁጥር 147/91 አንቀፅ 19	113013	ወ/ት ማህሌት እንዲለ እና እነ አህመድ አለም (2)	ሚያዚያ 25/2009ዓ/ም	254
17	22	**የዕቃ ማጓጓዝ ውል** በማጓጓዣ ሰነድ ወይም መሰል ሰነዶች ሊረጋገጥ የሚችል ስለመሆኑ፣ በየብስ የዕቃ ማጓጓዝ ስራን ለመደንገግ ተሻሽሎ የወጣ፣ አዋጅ ቁጥር 547/99 አንቀጽ 4፣ 8	130676	ጅቡቲ ድንበር ተሻጋሪ ደረጃ 3-ለ የደ/ጭ/ማ/ባ/ማህበር እና አቶ ሞላደርጎ	ጥቅምት 27/2010ዓ/ም	22
		4.2.3 በፍትሐብሔር ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
18	12	ልዩ ዕውቀትና ክህሎትን መሰረት በማድረግ አንድ ጉዳይ ተመርምሮ የተሰጠ የሙያ አስተያየት ሊስተባበል የሚችለው በጉዳዩ ላይ የተሻለ የሙያ እውቀትና ክህሎት ባለው ባለሙያ ጉዳዩን መርምሮ በሚሰጠው አስተያየት ስለመሆኑ፣ አንድን ሰው ለማጓጓዝ ውል የተዋዋለ ሰው በጉዞ ወቅት በተጓዡ ላይ ለደረሰ ጉዳት ሊከፍል የሚገባው የካሣ መጠን ከብር 40,000 መብለጥ የሌለበት ስለመሆኑ፣ የጉዳት ካሣ መጠኑ ከብር 40,000 ሊበልጥ የሚችለው በንግድ ህግ/ቁ 599 የተመለከተው መስፈርት መሟላቱ ሲረጋገጥ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 136/1/ የንግድ ህግ/ቁ 597/1/	47960	አቶ ታከለ ባልቻ እና ወ/ሮ አዜብ ፀጋዬ	ታህሳስ 12/2003ዓ/ም	322
19	14	አንድ ተከሳሽ በሌለበት ጉዳዩ እንዲታይ ብይን መስጠቱ ፍርዱ ለከሣሽ በሚጠቅም መልኩ (መንገድ) የመወሰኑን ሁኔታ በአስገዳጅነት የሚያስከትል ነው ለማለት የማይችል ስለመሆኑ፣ **የማህበር ሊቀመንበርን** ከስልጣን ለማንሳት ስለሚቻልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 70(ሀ)	82427	ዩኒስ ቡራሌ ሲጋል የራይስ ጫት ላኪዎች ማህበር እና አቶ አብዲ አልሚ መሐመድ	ጥር 27/2005ዓ/ም	144

20	17	በህግና በሚመለከተው መንግስት አካል እውቅና የተቋቋሙ **ማህበራት** የተቋቋሙበትን ዓላማ ለማሳካት፣ የአባላታቸውን መብትና ጥቅም ለማስከበር ለፍ/ቤት፣ ለግልግል ተቋም ወይም ለሌሎች የዳኝነት ሥልጣን ለተሰጣቸው አካላት የዳኝነት ጥያቄ የማቅረብ መብት ያላቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ሀ/ቁ 454(1) የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 35 አዋጅ ቁጥር 62/2001 አንቀፅ 55፣ 110	100631	ሮፓክ ነዋሪዎች ማህበር እና ሮፓክ ኢ/ኃ/የ/የግ/ማህበር	ጥር 19/2007ዓ/ም	9
21	20	**ቼክን** በተመለከተ በአጭር ስነ-ስርዓት (Summary Proceding) ዳኝነት ታይቶ እንዲወሰን ክስ በቀረበበት ወቅት ተከሳሽ መከላከያውን እንዲያቀርብ ጥያቄ አቅርቦ ተፈቅዶለት መልስ እንዲያቀርብ ተደርጎ መልስና በህግ አግባብ ምስክር ቆጥሮ እያለ ምስክሮች ሳምሰሙ ይከው ታልፎ የቼክ ባህርይን ብቻ መሰረት ተደርጎ ዳኝነት የሚሰጥበት አግባብ ትክክል ስላለመሆኑ፣ ፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 285/1 286 እና 291 ንግድ ህግ ቁ 717	103478	አቶ ኤልያስ ተፈሪ እና አንዋር ሁሴን	ታሕሳስ 14/2008ዓ/ም	50
22	25	እግድ እንዲሰጥ የተጠየቀው ክስ ሳይቀርብ ከሆነ ተከሳሽ የሚሆነው ወገን ላይ ያልተገባ የመብት ገደብ እንዳይደረግበት፤ ጊዜያዊ እግድ የሚጠይቀው ወገን ክስ ለማቅረብ ዝግጅት ላይ እንዳለና የክስ ዝግጅቱ ተጨማሪ ጊዜ ያስፈለገበትን ምክንያት፣ ክሱ እስኪቀርብ ድረስ የእግድ ትዕዛዙ ባይሰጥ የሚያስከትለው ጉዳት ማሳየት ያለበት ሲሆን ፍርድ ቤቱም ክሱን ለማቅረብ የሚያስፈልገውን ምክንያታዊ ጊዜ ድረስ ብቻ በጊዜ ገደብ የተገደበ የእግድ ትዕዛዝ ሊሰጥ የሚችል ስለመሆኑ - የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሔ/ቁ. 154(ለ) የእግድ ትእዛዝ እንዲሰጥ የተጠየቀው ያለ ቅድመ ሁኔታ የሚከፈል የዋስትና ክፍያ ላይ ከሆነ፣ **የገንዘብ ግዴታ/ዋስትና ሠነድ** የፋይናንስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 648/2001 አንቀጽ 2(20)ን ጨምሮ በተለያዩ ሕጎች የፋይናንስ ቃል ኪዳን ወይም የፋይናንስ ግዴታን ለመፈጸም የሚሰጥ ወይም የሚያዝ ማንኛውም ሠነድ ሲሆን የግምጃ ቤት ሠነድን፣ **የተስፋ ሠነድን እና ቦንድን** ይጨምራል ተብሎ ትርጉም የተሰጠበትና፤ ዋስትናው የተሠጠው ያለ ቅድመ ሁኔታና የሚፈጸመውም ያለ ቅድመ ሁኔታ በመሆኑ፤ በዚህ ላይ የሚቀርብ ክስ የሚታገድ ከሆነ የውሉን ባሕሪ የሚቀይረው፣ ህግንና ተዋዋዮች ያሰቡትን ዓላማ ማሳካት የማይቻል ስለመሆኑ፣ ያለ ቅድመ ሁኔታ ለመክፈል የተገባን የዋስትና ግዴታ እንዳይከፈል እግድ ማቅረብ ህጋዊነት የሌለው ስለመሆኑ፣	191402	የማነ ግርማይ ጠቅላላ ሥራ ተቋራጭ ኃ/የተ/የግል ማህበር እና ቻይና ሲ ኢ ኤም ሲ ኢንጂነሪንግ ኩባንያ ሊሚትድ (2 ሰዎች)	መስከረም 26/2013ዓ/ም	82

		4.2.4 በውክልና ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
23	9	**የዕቃ አስተላላፊ አካል እንደ አጓዥ** ሆኖ የሚቆጠረው ከወደብ የተረከበውን ዕቃ በራሱ ማጓጓዣ ካጓጓዘ ብቻ ስለመሆኑ፣ ደንብ ቁ.37/90 አንቀጽ 2(1)፣ 3(6)፣ (7) የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2251 የንግድ ህግ .ቁ. 683(3)	37799	የባህርና ትራንዚት አገልግሎት ድርጅት እና የኢትዮጵያ መድን ድርጅት	ሐምሌ 29/2001ዓ/ም	134
24	9	በወኪል በኩል የሚፈፀም **የመኪና ጭነት ውል** በአስጫኙ እና በመኪናው ባለቤት መካከል እንደተደረገ የሚቆጠር ስለመሆኑ፣ **የንግድ ህግ** ቁ. 566 እና የፍ/ብ/ሕ/ቁ 2251	34621	ኒያላ ኢንሹራንስ አ/ማ እና አቶ ሐጎስ ገ/መድህን	ሐምሌ 30/2001ዓ/ም	136
		4.2.5 በቤተሰብ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
25	5	የማይንቀሳቀስ ንብረት **ለንግድ ማህበር** በመዋጮ መልክ የተሰጠ ሆኖ ሲገኝ የንብረቱ ስም በኩባንያው ተመዝግቦ ያለመገኘቱ በ3ኛ ወገኖች ላይ መቃወሚያ ለመሆን የማይችል ቢሆንም ንብረቱ በአይነት መዋጮ መሰጠቱን የሚያስቀረው ስላለመሆኑ፣ የጋራ የሆነ የማይንቀሳቀስ ንብረት ያለ አንደኛው ተጋቢ ፈቃድ ለንግድ ማህበር በዓይነት መዋጮ የተሰጠ እንደሆነ ንብረቱ የባልና ሚስቱ የጋራ ንብረት ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁጥር 517(ሠ)፣ (ረ) የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2878 የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 68(1)፣ 69(2)	27869	ፍቅርና ሠላም ኃ/የተ/የግ/ማ እና እነ ወ/ሮ መሠረት ኃይሉ (ሁለት ሰዎች)	ህዳር 10/2000ዓ/ም	220
26	13	በባል ወይም በሚስት ለጋራ መተዳደሪያቸው በሚል ከሚካሄድ **የንግድ ሥራ ማስኬጃ** ጋር በተያያዘ የተገባ ዕዳ የተጋቢዎች የጋራ እዳ እንደሆነ የሚቆጠር ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁ.19 የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92, አንቀፅ 70	68190	የኢትዮጵያ ልማት ባንክ እና ወ/ሮ እመቤት ቱርፌ	ታህሣሥ 05/2004ዓ/ም	127
27	17	በጋብቻ ጊዜ የተፈራ የባልና ሚስት የጋራ የሆነ **የአክስዮን ድርሻ** በፍቺ ጊዜ በአይነት ሊከፋፈል የሚችል ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 91 እና 92	102652	ወ/ሮ ሃቢባ መካ እና እነ ደሊል ሁሴን (ሁለት ሰዎች)	መጋቢት 16/2007ዓ/ም	304
28	21	ባልና ሚስት የጋራ የሆነውን የንግድ ድርጅታቸውን መልካም ስም የማከራየት መብትና በቤቱ ውስጥ የሚገኘውን **የንግድ ዕቃ** የመከፋፈል መብት ያላቸው ስለመሆኑ፣ የን/ሕ/ቁ. 127	117164	ወ/ሮ ተክአ ሐጎስ እና አቶ ፀጋዬ ገ/ጻዲቅ	ታህሳስ 25/2009ዓ/ም	270

29	22	**አንድ የንግድ ቤት** በኪራይ የተሰጠው በትዳር ግንኙነት ወይም በጋብቻ ውስጥ መሆኑ እስከተረጋገጠ ድረስ የንግድ ፈቃድ የተሰጠው ከትዳር ግንኙነት በፊት መሆኑ ብቻ የንግድ ሱቅ ከጋብቻ በፊት የተገኘ የግል ንብረት ነው ለማለት የማያስችል ስለመሆኑ፣	136872	ህንጻ እስጢፋኖስ ሀይሉ እና ወ/ሮ ሽቱ በንገን	መስከረም 21/2010ዓ/ም	333
		4.2.6 በጉምሩክና ግብር/ታክስ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
30	11	ከቀረጥ ነፃ በሆነ መልኩ ለግል አገልግሎት እንዲውል የገባ መኪናን **ለንግድ** ማዋል በወንጀል ተጠያቂነትን የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 368/95 አንቀጽ 73/1/, 78	54203	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን እና ወ/ሮ ሙሉእመቤት ኃ/ሚካኤል	ህዳር 27/2003ዓ/ም	327
31	17	የህግ ሰውነት ያለው **የንግድ ድርጅት** በህግ በግልፅ በተደነገገ ጊዜ በዋና ወንጀል አድራጊነት፣ በአነሳሽነት ወይም በአባሪነት ወንጀል ሊቀጣ የሚችል መሆኑ ህጋዊ ሰውነት ያላቸው ድርጅቶች ህጉ በወንጀል የሚጠየቁ እንደሆነ በልዩ ሁኔታና በግልፅ ባልደነገገባቸው ወንጀሎች የወንጀል ተጠያቂነት እንደማይኖርባቸው በወንጀል ህጉ የተደነገገ ስለመሆኑ፣ **ህጋዊ ህልውና ያለው ድርጅት** ወንጀል እንዳደረገ ተቆጥሮ የሚቀጣው በኃላፊዎቹ ወይም ከሰራተኞቹ አንዱ ከድርጅቱ ሥራ ጋር በተያያዘ ሁኔታ የድርጅቱን ጥቅም በህገ ወጥ መንገድ ለማራመድ በማሰብ ወይም የድርጅቱን ህጋዊ ግዴታ በመጣስ ወይም ድርጅቱን በመሳሪያነት አለአግባብ በመጠቀም በዋና ወንጀል አድራጊነት በአነሳሽነትና በአባሪነት ወንጀል ሲያደርግ መሆኑ በወንጀል ህጉ በግልፅ የተደነገገ መርህ ስለመሆኑ፣ **አንድ የንግድ ድርጅት** የወንጀል ተግባር ከፈፀመና ጥፋተኛ መሆኑ በፍርድ ከተረጋገጠ ለወንጀሉ አድራጎት ኃላፊ የሚሆኑት ሠራተኞችና ኃላፊዎች በወንጀል ከመጠየቅ ነፃ የማይሆኑ ሥለመሆኑ፣ የወንጀል ህግ አንቀፅ 34	100079	አቶ እቁባይ በረሃ ገ/እግዚአብሄር እና የኢትዮጲያ ገቢዎችና ጉሙሩክ ባለስልጣን ዓ/ህግ	መጋቢት 4/2007ዓ/ም	221
		4.2.7 በወንጀልና የወንጀል ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
32	12	**"የሚያዝበት ገንዘብ ሳይኖር ቼክ ማውጣት"** በሚል በወንጀል ህጉ ውስጥ የተመለከተውን የወንጀል ድርጊት ለማቋቋም ቼኩ ለክፍያ ባንክ በቀረበበት ጊዜ በቂ ስንቅ የሌለው መሆኑን/ያለመኖሩ ማረጋገጥ ብቻ በቂ ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 693/1/	67947	አቶ አዱኛ አንበሎ እና የፌዴራል አቃቤ ህግ	ሰኔ 15/2003ዓ/ም	246

33	23	አንድ **ቼክ** በሚወጣበት ጊዜ በቼክ አውጭው ሂሣብ ቁጥር በቂ ስንቅ አለመኖሩ እየታወቀ ቼክ የተሰጠ መሆኑ እስከተረጋገጠ ድረስ ከግሌ ተበዳዩ ጋር የቤተሰባዊ ግንኙነት ያላቸው ስለሆነና ቼኩን የሰጠው በመተማመኛ መልኩ ነው በማለት ድርጊቱ በቸለተኝነት የተፈፀመ ነው በሚል በወንጀል ህግ ዓንቀፅ 693(1) መሰረት የቀረበ ክስ ወይ ወንጀል ህግ አንቀፅ 693(2) በመቀየር ተከሳሹን ጥፋተኛ ማለት የወንጀል ሕግ አንቀጽ 23፣ 59 ድንጋጌ ያላገናዘበ ስለመሆኑ፣	149071	የፌደራል ጠቅላይ ዓ/ህግ እና አቶ አሰግዴ አባ በሬ	መስከረም 24/2011ዓ/ም	421
34	23	የአንድ **ቼክ** ህጋዊነት ጥያቄ ባላስነሳበት በዋናነት ደግሞ ቼኩ ተጽፎ እና ተፈርሞ መሰጠቱ ባልተካደበት ሁኔታ እንዲሁም ቼክ እንደቀረበ ክፍያ የሚፈጸምበት ሰነድ ከመሆኑ አንፃር በወንጀል ጉዳይ ያለው ተጠያቂነት ቼክ በወጣበት ወይም ለክፍያ ለቀረበበት ጊዜ በቂ ስንቅ መኖር አለመኖሩን መሠረት ያደረገ እንጂ ለዋስትና የተሰጠ መሆን ያለመሆን በወንጀል ጉዳይ እንደ ሕጋዊ መከላከያ የሚወሰድ ስላለመሆኑ፣ የወ/ሕ/አ 693(1)	152755	የፌደራል ጠ/አቃቢ ህግ እና አቶ አፍራኖ ሁላ	መስከረም 24/2011ዓ/ም	439
35	25	በወንጀል ህግ አንቀጽ 693(1) መሰረት የሚያዝበት በቂ ገንዘብ ሳይኖር **ቼክ** ማውጣት ወንጀል የተከሰሰ ቼክ አውጪ ቼኩን ለመመንዘር ሳይሆን በግለሰቦች መካከል በነበረው የንግድ ግንኙነት መነሻነት ለመተማመኛ የሰጠ በመሆኑ ከወንጀል ኃላፊነት ነፃ ሊወጣ የሚችለው ቼኩን ለዋስትና ወይም ለመያዥያነት የሰጠ ለመሆኑ እና የዋስትና ወይም የመያዥያ ውሉም በንግድ ህግ እና በፍትሐብሔር ህግ በተመለከተው መመዘኛ መሰረት ስለመፈፀሙ በማስረዳት ከመሆኑ በቀር በሰው ምስክር የሚሰጥ ማረጋገጫ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ - የንግድ ህግ አንቀፅ 952 እና የፍ/ብ/ህ/ቁጥር 2864-2866 **(በፍርድ ቤቶች ማቋቋሚያ አዋጅ ቁጥር 1234/2013 መሰረት በፌ/ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ቀደም ሲል በሰ/መ/ቁ. 67947 ተሰጥቶ የነበረው የህግ ትርጉም ተሻሽለዋል)**	161448	የፌደራል ጠቅላይ ዓቃቤ ህግ እና የሺመቤት ጥላሁን	ሐምሌ 29/2013ዓ/ም	450
36	15	አንድ ሠው **የአራጣ** ወንጀል ድርጊት ፈጽሟል በሚል በወንጀል ተጠያቂ ሊሆን ስለሚችልበት አግባብ፣ በወር 10% ወለድ ታስቦ እንዲከፈል በመስማማት ገንዘብ ማበደር በአራጣ የወንጀል ድርጊት የሚያስጠይቅ ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 667(1)	80119	አቶ ተድላ ተገኝ እና የአማራ ክልል ፍትህ ቢሮ	የካቲት 11/2005ዓ/ም	367
37	24	**የአራጣ ወንጀል** የተፈጥሮ ሰው ላይ ብቻ ሳይሆን በህግ የሰውነት መብት በተሰጠው ድርጅት/ማህበር/ ላይም ተፈጻሚ ሊሆን የሚችል ስለመሆኑ፣ የወንጀል ህግ አንቀጽ 712/1-ሀ/	167805	የትግ/ክ/ዐ/ህግ እና እነ አቶ ታደሰ ኪ/ማርያም	ጥቅምት 26/2012ዓ/ም	351

38	9	በወንጀል ድርጊት ተጠርጥሮ የተያዘ ሰው ንብረት የሆነ **ንግድ መደብር** ጋር በተገናኘ ፍ/ቤቶች የንግድ መደብሩን በውስጡ ከያዘው ሸቀጦች በመለየት (በመነጠል) የሚሰጡት ትዕዛዝ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣	44594	የፌ/ስ/ፀ/ሙ/ኮ/ ዐ/ህግ እና እነ ከፋ መሐመድ (4)	ሐምሌ 15/2001ዓ/ም	13
39	12	**የንግድ ፈቃድ** መብትን መጣስ በአዋጅ ቁ. 501/98 መሰረት የወንጀል ተጠያቂነትን ስለሚያስከትልበት አግባብ፣	69899	እነ ዮሴፍ ሀይሉ ጠ/ንግድ/ማህበር (2) እና የፌዴራል ዓቃቤ ሕግ	ሐምሌ 29/2003ዓ/ም	280
40	13	የግንባታና የኮንስትራክሽን ማዕድን ማውጣት ሥራ ጋር በተያያዘ በሚመለከተው የመንግስት አካል የተሰጠ **የፀና ፈቃድ ሣይኖር** ከጉዳዩ ጋር በተያያዘ የመግዛትና የመሸጥ ውል መፈፀም በወንጀል ተጠያቂነትን ሊያስከትል ስለመቻሉ፣ ህገ ወጥ ወይም ወንጀል ስለመሆኑ የተደነገገ ጉዳይ ጋር በተያያዘ የተደረጉ ውለታዎችን (ውሎችን) በህግ ኃይል እንዲፈፀሙ በሚል ለፍ/ቤት ጥያቄውን በቀረበ ጊዜ ዳኞች ጥያቄውን ውድቅ ማድረግ የሚገባቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ.1718, 1716 የወ/ህ/ቁ. 353(1)(ለ) አዋጅ ቁ.52/85 አንቀፅ 53(5) ደንብ ቁ.182/86 አንቀፅ 39	69822	ዲ - ኤም - ሲ ኮንስትራክሽን ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር እና አቶ ኢብራሂም ኢቲሶ	ጥር 15/2004ዓ/ም	280
41	15	የአንድ ደርጊት ወይም ግድፈት ወንጀልነት በህግ በግልጽ ተደንግጎ በማይገኝበት ሁኔታ የድርጊቱን ወይም የግድፈቱን ፈፃሚ በወንጀል ተጠያቂ ለማድረግ የማይቻል ስለመሆኑ፣ በወንጀል ጉዳይ የሚቀርብ ክስ ስለ ድርጊቱና አፈፃፀሙ የሚሰጠው መግለጫ ድርጊቱን ወንጀል ከሚያደርገው ህግ አነጋገር በጣም የተቀራረበ መሆን የሚገባው ስለመሆኑ፣ **በንግድ ሥራ ለተሰማሩ** ወይም ሌሎች ሰዎች በግለሰብ ደረጃ መጠኑ በርካታ የሆነ ገንዘብን በተደጋጋሚ በብድር የመስጠት ተግባር በህግ የተከለከለ ወይም በወንጀል የሚያስቀጣ ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የወንጀል ህግ አንቀጽ 2፣ 23(2)፣ 3፣ 61 የወ/መ/ህ/ሥ/ሥ/ቁ 112 አዋጅ ቁጥር 83/86 አንቀጽ 59(1-(ሸ)፣ 2(ሀ)	81178	የኢ/ገ/ጉ/ባ/ዐ/ሕግ እና እነ አቶ ከበደ ተሰራ (2)	መስከረም 21/2006ዓ/ም	380
42	19	**ህጉ በሚጠይቀው አግባብ ፈቃድ ሳያወጣ** ወይም የፀና ፈቃድ ሳይኖረው ከቴሌኮሙኒኬሽን እውቅና ፈቃድ ውጪ ሶፍትዌርን በመገልገል በኢንተርኔት ስልኮች ማስደወል ሊያስከትለው ስለሚችል ሓላፊነት፣ የቴሌኮሙኒኬሽን አዋጅ ቁጥር 49/89 ለማሻሻል የወጣው አዋጅ ቁጥር 281/94 አንቀፅ 13	103940	ወ/ሮ አመለወርቅ ጌትነት እና የፌደራል ዐ/ህግ	ጥር 24/2008ዓ/ም	285
43	24	አንድ ተከሳሽ ማንኛውም **የንግድ ዕቃን** ከመደበኛው የግብይት አሰራር ውጭ በማናቸውም ማጓጓዣ ከተፈቀደ የስርጭት መስመር ውጭ ሲያጓጉዛ የተያዘ ስለመሆኑ ሳይረጋገጥበት፣ ዕቃውም የተፈቀደ የስርጭት መስመር ያለው መሆን	168067	ሰይድ አሉ አበጋዛ እና	ግንቦት 29/2011ዓ/ም	313

		አለመሆኑና ከመስመር ውጪ ሲጓጓዝ የነበረ መሆኑ ባልተረጋገጠበት ሁኔታ በወንጀል ጥፋተኛ ሊባል የማይገባው ስለመሆኑ፣ የነጋዶዎች እና የሸማቾች ጥበቃ አዋጅ ቁጥር 813/2006 አንቀጽ 24/3/ እና 43/4/		የአማራ ክ/ሸማቶች/ዓ/ህግ		
		4.2.8 በባንክና ኢንሹራንስ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
		የባንክ ጉዳዮች				
44	24	**የአክሲዮን መተላለፍ** ገዥና ሻጭን ለማስገደድ በጽሁፍ መደረግ ያለበት ሲሆን ማህበሩን ለማስገደድና የተላለፈለት ሰዉ በባለአክሲዮንነት ሙለ መብት ለመጠቀም ስለአክሲዮን መተላለፍ ማህበርተኞች የተስማሙበት ዉሳኔ በአክሲዮኖች መዝገብ ሊመዘገብ የሚገባው ስለመሆኑ፣ የአክሲዮኖች መተላለፍ በ3ኛ ወገን ሊይ መቃወሚያ ሊሆን የሚችለዉ ስለአክሲዮኖች መተላለፍ ዉሉ ሲኖር ወይም ማህበርተኞቹ የአክሲዮኖችን መተላለፍ ተቀብለዉ የተስማሙበት ሰነዱ በሰነዶች ማረጋገጫና ምዝገባ ጽ/ቤት ተረጋግጦ መመዘገቡ ሳይሆን የአክሲዮኖቹ መተላለፍ በንግድ ሚኒስቴር የአክሲዮኖች መዝገብ ሊይ ሲመዘገብ ስለመሆኑ፣ የንግድ ሕግ አንቀጽ 522 እና 523 /3/	103472	**የኢት/ንግድ ባንክ** ነ/ፈጅ ኢትዮጵያ ታመነ እና እነ አቶ ጌታነህ ምናሁ	መስከረም 27/2008ዓ/ም	238
45	24	በአንድ የአፈፃፀም መዝገብ የፍርድ ባለዕዳ የነበሩ **ኃ/የተ/የግ/ማህበር አክሲዮኖች** በፍ/ቤት በተሰጠ ዕግድ ትዕዛዝ ለ3ኛ ወገን እንዳይተላለፍ ከመታገዳቸው በፊት አክሲዮኖቹ ለሌላ ወገን በሽያጭ ስለመተላለፋቸው አክሲዮኖች በሀራጅ ተሸጠዉ ለፍርድ ባለመብት እንዲከፈል የተሰጠ የአፈጻጸም ትዕዛዝ እንዲነሳ የሚቀርብ መቃወሚያ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የንግድ ሕግ ቁጥር 522፣523(3)	154564	እነ አብደሰሊም ሰይደ አብዳ እና **የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ**	ግንቦት 28/2011ዓ/ም	244
		የኢንሹራንስ/መድን ጉዳዮች				
46	9	ዕቃዎችን ለሚያጓጉዝ የጭነት መኪና የተገባ የመድን ዋስትና ጋር በተያያዘ በመኪናው ላይ ተሣፍሮ ሲሄድ ለነበረና አደጋ ለደረሰበት ሰው **መድን** ሰጪው የጉዳት ካሣ የመክፈል ኃላፊነት የሌለበት ስለመሆኑ፣	42139	**የኢትዮጵያ መድን ድርጅት** እና ብያን ኡመር	ሰኔ 30/2001ዓ/ም	124
47	24	**የመድን ድለላ** አገልግሎት የኮሚሽን ክፍያ ስለሚከፈልበት አግባብ፣	158262	**ናይል ኢንሹራንስ ኩባንያ አ/ማ** እና ጀነራል ኢንሹራንስ ብሮከርስ	ሀምሌ 30/2011ዓ/ም	232

		የንግድ ህግ አንቀጽ 56(1)፣ የመድን ሥራ አዋጅ ቁጥር 746/2004 አንቀጽ 2(19)				
		4.2.9 በአፈፃፀም ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
48	25	የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 435 በጠባቡ መተርጎም ስላለበት በአክሲዮን ሽያጭ ማስታወቂያ ላይ መገለጽ የሚገባዉ ነገር ባለመገለጹ ወይም የሽያጩ ሥነ ሥርዓት በትክክል ባለመፈጸሙ ምክንያት በተፈጠረ ጉድለት **ሓራጁ** ሊፈርስ የሚችልበትን ልዩ ሁኔታ ድንጋጌዉ ባለማመልከቱ ጉዳት የደረሰበት ማንኛዉም ሰዉ የሐራጅ ሽያጩ ሳይፈርስ ለጉዳቱ አላፊ በሆነዉ ሰዉ ላይ ክስ አቅርቦ ተገቢውን ካሳ የሚካስ ስለመሆኑ፣	193115	አቶ ቶፊቅ መለሰ እና እነ አቶ እንድሪስ ሳቢር (2 ሰዎች)	ጥር 27/2013ዓ/ም	425
		4.2.10 በአእምሯዊ ንብረት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
49	12	የኢትዮጵያ አእምሯዊ ንብረት ጽ/ቤት **የንግድ ምልክት እና የንግድ ስምን** አስመልክቶ ፈቃድ በሚሰጥበት ወቅት የህብረተሰቡን ግንዛቤ በማያዛባና ያልተገባ የንግድ ውድድር እንዳይከሰት ተገቢውን ጥንቃቄ በማድረግ መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 329/95 አንቀጽ 10/1/፣ /2//ሀ/ እና /ሐ/ አዋጅ ቁ. 501/98 አዋጅ ቁ. 320/95 አንቀጽ 6/1/	57179	ኢትዮ ሴራሚክ ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና እነ የኢትዮጵያ አእምሮአዊ ንብረት ጽ/ቤት /ሁለት ሰዎች/	የካቲት 22/2003ዓ/ም	544
50	21	**በንግድ ምልክት** መመሳሰል በአንድ ምርት ወይም አገልግሎት ጋር በተገናኘ ሁኔታ የሕዝብ ግንዛቤ ያዛባ ወይም ሊያዛባ የሚችል፤ በሁለት ድርጅቶች መካከል መሳከርን የሚፈጥር ከሆነ ሕብረተሰቡ ሊያገኝ የሚገባው ሕጋዊ ጥበቃና ዋስትና በተሟላ ሁኔታ ተፈፃሚ ለማድረግ የሚያስችል በመሆኑ በተመሳሳይ የንግድ ምልክት ላይ ምዝገባ እንዲደረግ የሚቀርብ ጥያቄ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 501/1998 አንቀፅ 7 አዋጅ ቁጥር 320/1995	104755	ዱራታ ባትሪ ካምፓኒ እና የኢትዩጵያ አዕምሯዊ ንብረት ፅ/ቤት	ህዳር 16/2009ዓ/ም	413
		4.2.11 በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
51	5	የመንግስት ልማት ድርጅት ወደ አክሲዮን ማህበራት ሲቀየር በፕራይቬታይዜሽን ኤጀንሲ ያልታወቀና ውሣኔ ያልተሰጠበት እንኳን ቢሆን የልማት ድርጅቱ ዕዳ ወደ አክሲዮን ማህበር የማይተላለፍ ስለመሆኑ፣ የአዋጅ ቁ. 208/92 አንቀፅ 5(1)፣ 6(1)ሐ	28923	የባህርዳር ጨርቃ ጨርቅ አክ/ማህበር እና እነ የባህር ዳር ልዩ ዞን አስተዳደር (ሁለት ሰዎች)	ግንቦት 7/2000ዓ/ም	291
52	19	የድለላ አበል ክፍያ መጠን ከተሰጠው አገልግሎት ጋር ተመጣጣኝ ሊሆን የሚገባ ስለመሆኑ በድለላ አበል መጠን ላይ በሚደረገው ክርክር እንደ ጉዳዩ ዓይነት እና የተሰጠው አገልግሎት እየተገናዘበ የሚወሰን ስለመሆኑ፣	109535	ሳልቫቶሪ ዴቤታ ኮምፕሌክስ እና ሃብታሙ አባዲ	የካቲት 24/2008ዓ/ም	406

		የን/ሕ/ቁ. 59(3)				
53	22	ተገቢ ያልሆነ የንግድ ውድድር ተፈጽሟል የሚል ክስ ለፌደራል የንግድ ውድድርና የሸማቾች ጥበቃ ባለስልጣን የዳኝነት ችሎት ማቅረብና አስተዳደራዊ እርምጃና ቅጣት እንዲጣል የማድረግ ስልጣን ያለው የባለስልጣኑ ዓቃቤ ህግ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 813/2006 አንቀጽ 37/1	128035	ምስኪ ኢንዱስትሪዎች ኃ/የተ/የግ/ማህ እና ቤካስ ኬሚካልስ ሀ/የተ/የግ/ማህበር	ጥቅምት 22/2010ዓ/ም	401
54	23	አንድ የመሰረታዊ ማህበር አባል ሲሞት ዕጣው ወይም ጥቅሙ በማህበሩ መዝገብ ውስጥ በወራሽነት ለሰየመው ወይም ሟቹ ወራሽ ያልሰየመ ከሆነ በሕግ ለመውረስ ለሚችል ወራሹ የሚተላለፍ ሲሆን ይህም የሚሆነው ወራሹ የማህበሩ አባል ከሆነ ወይም ለመሆን ፈቃደኝነቱን ሲገልፅ ሲሆን ወራሹ የማህበሩ አባል ካልሆነ ወይም አባል ለመሆን የማይፈልግ ወይም የማይፈቀድለት ከሆነ የሟቹ የዕጣው ዋጋ እና ጥቅም የሚከፈለው ስለመሆኑ፣ የኅብረት ሥራ ማህበራት አዋጅ ቁ.147/1991 አንቀጽ 19፣ 32	143045	እነ ወ/ሮ እሌኒ ወ/አማኑኤል እና እነ ወ/ሮ ወርቅነሽ ብዙነህ	ግንቦት 28/2010ዓ/ም	483
55	23	የመንግሥት አካል ፊት ቀርቦ የተረጋገጠና የተመዘገበ ሰነድ በውስጡ የሚገኘው ይዘት ሙሉ እምነት የሚጣልበት በቂ ማስረጃ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 334/1995 አንቀጽ 27 /1/ **(ጉዳዩ የንግድ ማህበር ክርክር ነው)**	142851	እነ ወ/ሮ ወርቅነሽ ጌታቸው (2 ሰዎች) እና እነ አቶ ኮሬ ባዌ(2 ሰዎች)	ግንቦት 29/2010ዓ/ም	520

ውክልና

5. የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የህግ ትርጉም የሰጠባቸው ውሣኔዎች ማውጫ - ውክልና - ቅጽ 01-25

ተ.ቁ	ቅፅ	የህግ ትርጉም የተሰጠበት ጉዳይ	የሰ/መ/ቁ	ተከራካሪዎች	ውሣኔው የተሰጠበት ቀን	ገጽ
		5.1 ውክልና በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ ውክልና የሚመለከቱ ውሳኔዎች				
1	1	አንድ ተወካይ በወካዩ ላይ ባቀረበው ክስ ወካዩን ወክሎ መከራከር ስላለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2188፣ 2189፣ 2208፣ 2209 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 57፣ 58	14974	ወ/ት ማህሌት ገ/ስላሴ እና እነ አቶ መንግስቱ (2)	ሐምሌ 28/1997ዓ/ም	43
2	5	ንብረትን ለመሸጥ ለመለወጥ ብሎም ለሦስተኛ ወገን ለማስተላለፍ በሚል የተሰጠ ውክልና ንብረቱን በመያዣነት ለማስያዝ የሚያስችል ስልጣን እና ችሎታን የሚያጐናጽፍ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 3049(2)፣ 2206(1)	17320	የኢ/ንግድ ባንክ እና ዶ/ር ሻውል ገብሬ (2)	መጋቢት 18/2000ዓ/ም	2
3	5	ወኪል የሆነ ሰው ውክልናውን በሚገባ እስካሳየ ድረስ በማመልከቻው ላይ የራሱን ወይም የወካዩን ስም አስቀድሞ መፃፉ ወኪልነቱን ለውጦ ባለቤት የሚያደርገው ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 58	23861	ሊቀ ስዩማን አሰፋ ባሻህውረድ እና የሣህሊተ ምህረትና ክርስቶስ ሣምራ ደብር አስተዳደር	ጥቅምት 14/2000ዓ/ም	17
4	5	እንደራሴ የሆነ ሰው የውክልና ስልጣኑን መሠረት በማድረግ ሥራውን በሚያከናውንበት ጊዜ ተቃዋሚ ጥቅሞች (Conflict of interest) ማስወገድ ያለበት ስለመሆኑ፣ ከእንደራሴው ጋር ውል የፈፀመው ሦስተኛ ወገን እንደራሴው የውክልና ስልጣኑን በሚያከናውንበት ጊዜ ተቃዋሚ ጥቅሞችን የማስወገድ ግዴታውን አለመወጣቱን ማወቁ ወይም ማወቅ የሚገባው መሆኑ ያደረጉትን ውል ፈራሽ ስለማድረጉ፣ የፍ/ህ/ቁ. 2187(1)	32241	ወ/ሮ ካሰች ተካልኝ እና እነ አቶ ኃ/ማርያም አበበ (2)	መጋቢት 9/2000ዓ/ም	29
5	9	አደራ ተቀባይ የሆነ ወገን በአደራ የተቀበለውን ዕቃ መመለስ ያለበት ለአደራ ሰጪው ወይም ይቀበልልኝ ብሎ ላመለከተው ሰው ስለመሆኑ፣	38289	ወ/ሮ ነጂሃ ድዋላ ዋይስ እና አዋሽ ኢንተርናሽናል ባንክ	ሰኔ 23/2001ዓ/ም	123
6	9	መንግስታዊ የሆነ ተቋም በሚከሰስበትም ሆነ በሚከስበት ክርክር የሚቀርብ ሰነድ የፕሮቶኮል ቁጥር እንዲሁም ስለአቤቱታው ጽሁፍ ትክክለኛነት በሚመለከተው ኃላፊና በወኪሉ መፈረም ያለበት ስለመሆኑ፣	43875	በወላይታ ዞን የቦዲቲ ከተማ ማዘጋጃ ቤት	ሐምሌ 16/2001ዓ/ም	131

		የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 80፣ 92፣ 93 እና 92(3)		እና አቶ ወንድሙ ኃይሌ		
7	9	የዕቃ አስተላላፊ አካል እንደ አጓዥ ሆኖ የሚቆጠረው ከወደብ የተረከበውን ዕቃ በራሱ ማጓጓዣ ካጓጓዘ ብቻ ስለመሆኑ፣ ደንብ ቁ.37/90 አንቀጽ 2(1)፣ 3(6)፣ (7) የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 2251 የንግድ ህግ .ቁ. 683(3)	37799	የባህርና ትራንዚት አገልግሎት ድርጅት እና የኢትዮጵያ መድን ድርጅት	ሐምሌ 29/2001ዓ/ም	134
8	9	በወኪል በኩል የሚፈፀም የመኪና ጭነት ውል በአስጫኙ እና በመኪናው ባለቤት መካከል እንደተደረገ የሚቆጠር ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁ. 566 እና የፍ/ብ/ሕ/ቁ 2251	34621	ኒያላ ኢንሹራንስ አ/ማ እና አቶ ሐጎስ ገ/መድህን	ሐምሌ 30/2001ዓ/ም	136
9	10	ባንክ በሐዋላ ለማድረስ የተቀበለውን ገንዘብ ለተገቢው ሰው አልደረሰም በሚል ኃላፊነት አለበት ሊባል የሚችለው ተገቢውን ጥንቃቄ እና የተለመደውን አሰራር ሳይከተል የቀረ እንደሆነ ወይም መጭበርበሩ የተረጋገጠ እንደሆነ ስለመሆኑ፣	48269	አቶ ሸረፈዱን አብዲ እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	የካቲት 24/2002ዓ/ም	323
10	10	ወኪል የሆነ ሰው የውክልና ሥራውን በሚሰራበት ጊዜ የራሱን ወይም ከራሱ ጋር ቤተሰባዊ ወይም ሌላ ጥብቅ ግንኙነትና ትስስር ያለው ሰውና የወካዩ ጥቅም ሊጋጭ የሚችልበት አጋጣሚ እንዳይፈጠር መከላከል ያለበት ወይም በተፈጠረ ጊዜ አስቀድሞ ለወካዩ ማሳወቅ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ 2187(1)፣ 2198፣ 2208፣ 2209	50440	አቶ ሃብቱ ወልዱ እና እነ ወ/ሮ መሰሉ ደስታ (2)	ግንቦት 16/2002ዓ/ም	371
11	12	አንድ ሰው ለሌላ ሰው በሰጠው ፍፁም የውክልና ስልጣን መሰረት የተከናወነውን ተግባር ለማፍረስና መከራከሪያው ሊያደርገው የሚችለው ወካዩ ራሱ ስለመሆኑ፣ የወካይ ወራሾች ወኪሉ የውክልና ስልጣን ወሰኑን ሳያልፍ የስራውን ተግባር የሚቃወሙበት ህጋዊ መሰረት ስላለመኖሩ፣ የፍ/ሀ/ቁ 2189/1/ እና /2/	38721	ካፕቴን ዮናስ ሕሉፍ እና እነ አቶ እስጢፋኖስ ኪዳኔ (4)	ህዳር 27/2003ዓ/ም	555
12	12	የውክልና ስልጣን መስጫ ሰነድ በህግ ስልጣን በተሰጠው አካል ቀርቦ ካልተረጋገጠና ካልተመዘገበ በስተቀር ህጋዊ ውጤት የማይኖረው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 334/95 አንቀጽ 5/1/ለ/	59568	አቶ ቴዎድሮስ ተስፋዬ እና አቶ ሙሉ አርጌ (2)	ሚያዝያ 05/2003ዓ/ም	561
13	13	የውክልና ውሎች በጠባቡ ሊተረጐሙ የሚገባ ስለመሆኑ፣ "በስማችን ውል እንዲዋዋል" በሚል በደፈናው የተሰጠ ውክልና ሊተረጐም የሚችልበት አግባብ፣	50985	እነ አቶ ስሻህ ክፍሌ (2) እና	ህዳር 05/2004ዓ/ም	544

		የፍ/ብ/ህ/ቁ 2181(3)፣ 2205፣ 2204		ወ/ሮ አፀደ ዱቤ (2)		
14	13	ልዩ የውክልና ስልጣን ለመስጠት በተዘጋጀ ሰነድ ላይ ልዩ ውክልና ስለመስጠት በተመለከተ አግባብነት ያላቸው የህግ ድንጋጌዎች ያለመጠቀስ ልዩ የውክልና ስልጣን እንዳልተሰጠ የሚያስቆጥር ስላለመሆኑ፣ የአስተዳደር አካል የሆነ ተቋም በአንድ ወቅት የሰጠውን የፅሁፍ ማስረጃ በሌላ ጊዜ ማስተካከሉ በአንድ ጉዳይ ላይ ሁለት የተለያዩ ሰነድ ቀርቧል በሚል እንደማስረጃ ሰነድ ዋጋ የሚያጣበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ በውክልና ሰነድ ላይ ለተወካይ የተሰጠው ስልጣን በይዘቱ ልዩ ውክልና የሚያመለክት ሆኖ ሰነዱ ስለ ልዩ ውልክና አስፈላጊነት የተቀመጠውን የፍ/ብ/ህ/ቁ 2208 ያለመጥቀሱ ብቻ ለተወካዩ ልዩ የውክልና ስልጣን እንዳልተሰጠ የሚያስቆጥር ስላለመሆኑ፣ ከሰነድ ማስረጃ ተቀባይነት ጋር በተያያዘ የሚነሣ ጥያቄ የህግ ጥያቄ በመሆኑ በሰበር ችሎት ሊስተናገድ የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2205፣ 2005(1)፣ 2179፣ 2199፣ 2203፣ 2204	72337	ወ/ሮ ንግስቲ እምነት እና ቴዎድሮስ ተክሌ	የካቲት 26/2004ዓ/ም	549
15	13	አንድን ተቋም ወክሎ ውል ለመዋዋል በህግ ስልጣን የተሰጠው ሥራ አስኪያጅ ስልጣኑን ለሌላ ሰው በህግ ተቀባይነት ባለው ሁኔታ አስተላልፎ ውል የተደረገ እንደሆነ ተቋሙ በሥራ አስኪያጁ በራሱ በመፈረም ውል አላደረገም በሚል ምክንያት ብቻ በውሉ አንገደድም ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ በፍ/ህ/ቁ. 1731፣ 2274፣ 2214(1)፣ 2215(3)፣ 2180	68498	አቶ ገ/ክርስቶስ ገ/ሔር እና ሳባ እምነበረድ ማህበር	ሰኔ 07/2004ዓ/ም	553
16	13	የፀና የውክልና ስልጣን ከሌለው ሰው ጋር የተደረገ ውል ከጅምሩ ፈራሽና ህጋዊ ውጤት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2232(2)፣ 2015(ሀ)፣ 2005(2)፣ 1204	73291	እነ አፅብሃ ወልዳይ (2) እና ወ/ሮ ዙሪያሽ አሰግድ የክልሉ ፍትህ ቢሮ	ሐምሌ 04/2004ዓ/ም	559
17	13	የውክልና ውል ሳይኖር ወኪል ነኝ በሚል የሚደረግ ውል ህጋዊ ውጤት አግኝቶ የሚፀናበት አግባብ ስላለመኖሩ፣ የውክልና ሥልጣኑ ከመሰጠቱ በፊት የተደረገ ውል ውክልና ከተሰጠ በኋላ ሊፀና ይችላል ለማለት የሚያስችል የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑና ወካይ የሆነ ሰው የወካዩን ድርጊት እንደተቀበለ ሊቆጠር የሚችለው በህግ የሚፀና የውክልና ውል ኖሮ ነገር ግን ወኪሉ ከተሰጠው ስልጣን በላይ ሰርቶ የተገኘ እንደሆነ ወይም የውክልና ስልጣኑ ካበቃ (ከተቋረጠ) በኋላ ወካዩን	74538	ወ/ሪት አሊያት ይማም ሙዘይን እና አቶ እምነቴ እንደሻው	ሐምሌ 20/2004ዓ/ም	563

		በመወከል የሰራቸውን ሥራዎች በተመለከተ ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2190፣ 1678(ሐ)፣ 1719(2)፣ 1723				
18	13	ወካይ የሆነ ወገን በተወካይ አማካኝነት የተደረገን ህገ ወጥ ውል እንዲፈርስ በሚል የሚያቀርበው አቤቱታ በአሥር አመት ይርጋ የሚታገድ ስለመሆኑ፣ በፍ/ብ/ህ/ቁ. 2187(1)(2)፣ 2198፣ 1810፣ 1808(1)፣ 1845	67376	እነ ወ/ሮ ንግስት ኪዳኔ (2) እና እነ አቶ በለጠ ወልደሰማያት (2)	ሐምሌ 30/2004ዓ/ም	567
		5.2 በሌላ ዘርፍ ያሉ ውክልና የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሜ የተቀመጡ)				
		5.2.1 በአሰሪና ሰራተኛ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
1	6	የውክልና ስልጣን ማስረጃ በወካይና በተወካይ መካከል የቅጥር ውል ስለመኖሩ የሚያስረዳ ስላለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ ከጥብቅና አገልግሎት የተያያዘ የስራ ሰንብት ክርክር ነው)**	29866	ቻይና ዋንባ ኢንጅነሪንግ ኮርፖሬሽን እና ወርቅነህ ምህረቱ	ግንቦት 7/2000ዓ/ም	336
		5.2.2 በውል ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
2	5	**የውክልና ስልጣኑ** ቀሪ ከተደረገበት እንደራሴ ጋር በቅን ልቦና ውል ፈፅመው በተገኙ ጊዜ ውሉ እንዲፈርስ ላይወሰን የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1808፣ 1816፣ 2191(2)፣ 2193	26399	አቶ ኃ/ማርያም ባዩ እና እነ ሣሙኤል ጐሣዬ (5)	ህዳር 5/2000ዓ/ም	20
3	12	የደንበኛን ጉዳይ /ክርክር/ በፍ/ቤት ክስ መስርቶ ሙያዊ አገልግሎት ለመስጠት የጥብቅና **የውክልና ስልጣን** የተሰጠው ጠበቃ በውል የገባውን ግዴታ በተገቢው ጊዜና ትጋት ለመወጣት አለመቻል በኃላፊነት የሚያስጠይቅና ለቅጣት የሚዳርግ ስለመሆኑ፣ ደንብ ቁጥር 57/92 አንቀጽ 8/2-ለ/ 3 አዋጅ ቁ. 199/92 አንቀጽ 24/3/ /ለ-3/	66210	አቶ ተስፋዬ ጐላ እና የኢፌድሪ ፍትህ ሚ/ር	ሐምሌ 29/2003ዓ/ም	140
4	18	**ተወካይ** የጥቅም ግጭት ባለበት አኳኋዋን የፈጸመውን ተግባር ለማፍረስ **ወካዩ** ይኸው ድርጊት መፈጸሙን ካወቀበት ጊዜ ጀምሮ በሚታሰብ በሁለት ዓመት ጊዜ ውስጥ አቤቱታውን ማቅረብ ያለበት ስለመሆኑ፣	82725	እነ አቶ ከበደ ተሰማ (2) እና እነ ወ/ሮ ፀሀይነሽ ገ/አምላክ	ሠኔ 21/2005ዓ/ም	178

		የፍ/ሀ/ቁ 2187		(2)		
5	19	ተወካይ **የውክልና ስልጣኑን** መሰረት በማድረግ የሰወስተኛ ወገን ጋር የሚያደርገው ውል ከወካይ ጋር የጥቅም ግጭት ተፈጥረዋል ብሎ ወካይ ካወቀ ይህንን ለመቃወም (ለማፍረስ) የሚችለው ወካይ ይህንን ሁኔታ መፈጠሩን ካወቀበት እስከ ሁለት አመት ጊዜ ድረስ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ 2187(1 እና 2)	98961	አቶ ኡመር መሓመድ እና ሻ/በሻ ከድር ሼህ አብዱላሂ	መስከረም 24/2008ዓ/ም	144
6	23	**አንድ ዉክልና** በልዩ ተዘርዝረዉ የተመለከቱትን ጉዳዮችና የነዚሁ ተከታታይ እና ተመሳሳይ የሆነዉን እንደ ጉዳዩ አይነትና እንደ ልማድ አሰራር አስፈላጊ የሆነዉን ማከናወን የሚያስችል ሲሆን ወካዩ የፈጸመዉ ተግባር የወካይና ተወካይ ጥቅሞችን ግጭት የሚያስከትል በሆነ ጊዜ 3ኛዉ ወገን ይህን ሁኔታ ያወቀና ሊያዉቅ የሚገባ መሆኑ ካልተረጋገጠ በቀር ኃላፊነት የማይኖርበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ሀ/ቁ 2206፣ 2187	134663	ጅማ ዩኒቨርሲቲ እና ቢሉሱማ ሚአ የዕፀዋት ዘር አቅራቢ ድርጅት	ጥር 21/2010ዓ/ም	98
		5.2.3 በፍትሐብሔር ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
7	16	አንድን ሰው በመወከል በፍርድ ቤት ቀርቦ ለመሟገት በህጉ የተቀመጠውን የዝምድና ደረጃ ወይም በህጉ የተቀመጡትን መስፈርቶች የሚያሟላ **የውክልና ስልጣን** የሚያስፈልግ ስለመሆኑ፣ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 58(ሀ)፣ 63	91493	አቶ አየለ ሚናሞ እና አቶ አሰፋ ባዩ	ሰኔ 03/2006ዓ/ም	5
8	16	በፍርድ ቤት በሚደረግ ክርክር **ስለዋናዎቹ ባለጉዳዮች በመሆን ሌሎች ሰዎች** በተሟጋችነት ሊቀርቡ ስለሚችሉበት ስርዓት፣ በህጉ የተቀመጠውን መስፈርት አሟልቶ አለመገኘት የሚያስከትለው ህጋዊ ውጤት፣ **የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 57፣ 58(1)፣ 60፣ 61፣ 62፣ 63 እና 197(1)**	94302	ብርሃኑ አማረ ጠቅላላ ሕንፃ ስራ ተቋራጭ እና ፋርማ ብርብር ማህበር	ሚያዝያ 7/2006ዓ/ም	47
9	17	በሞተ ሰው ስም ቀደም ብሎ የተሰጠን **ውክልና** በመያዝ የሚቀርብ ክስ፣ የሚደረግ ክርክር እና የሚሰጥ ውሣኔ እንዳልቀረበ እና ውሣኔም እንዳልተሰጠ የሚቆጠር ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ 2232(1) የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 57	95587	ወ/ሮ ሀዋ በከር እና እነአቶቶፊቅመሐመድ(ሁለት ሰዎች)	ጥቅምት 28/2007ዓ/ም	31
10	20	አንድ ፍ/ሔር የተወከለን ሰው በችሎት ተገቢ ያልሆነ ስነ-ምግባር አሳይቶዋል በማለት ፍ/ቤት **የውክልና ስልጣንን** መሻር የማይቻል ስለመሆኑ፣	102141	አቶ አደን የሱፍታረ እና አቶ አህመድ ኣብዱላሂ	ለካቲት 29/2008ዓ/ም	59

		ፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 58				
11	21	አንደን የፍትሃብሄር ክስ ባንድ ወይም ካንድ በበለጡ ፍርድ ቤቶች ዘንድ ለማቅረብ የሚቻል ሲሆን የክሱ ማመልከቻ በቀደምትነት የቀረበለት ፍርድ ቤት ብቻ የዳኝነት ሥልጣን እንዳለው ተቆጥሮ ለክርክሩ ውሳኔ ሊሰጥ የሚችል ሥለመሆኑ፣ አንድን ሰው በመወከል በፍርድ ቤት ቀርቦ ለመሟገት በህጉ የተቀመጠውን የዝምድና ደረጃ ወይም በህጉ የተቀመጡትን መስፈርቶች የሚያሟላ **የውክልና ስልጣን** የሚያስፈልግ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 7(2)፣ 32፣ 57፣ 58 እና 63	131622	ወ/ሮ አሌማዝ እምሩ እና ወ/ሮ አይጠገብ ቀሬ	ሰኔ 20/2009ዓ/ም	119
12	25	በሕግ **የውክልና ስልጣን** መስጫ ሰነድ አረጋግጦ እንዲመዘግብ ስልጣን በተሰጠው አካል ያልተረጋገጠና ያልተመዘገበ የውክልና ስልጣን ማስረጃ በመያዝ ሌላ ሰው ወክሎ ለመሟገት የቀረበን ሰው ለመወከል ብቁ የሚያደርግህን የውክልና ስልጣን ማስረጃ ይዘህ አልቀረብክም ብሎ ፍርድ ቤቱ ሊያስናብተው የሚገባ ስለመሆኑ - የፍ/ብ/ስ/ስ/ህ/ቁ. 63/1፣ አዋጅ ቁጥር 922/2008 አንቀጽ 9(1/ለ) እና አዋጅ ቁጥር 110/1990 10/1 አስቀድሞ መከላከያ መልሱን ያላቀረብ ተከሳሽ ክሱ በሚሰማበት ቀን የፍትሀ ብሄር ስነ ስርዓት ህግ አንቀጽ 137ን ጠቅሶ ከማስረጃ መግለጫ ጋር የሚያቀርበው የሰነድ ማስረጃ ይያያዝልኝ ጥያቄ በስነ ስርዓት ህጉ መሰረት ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣	185273	አፍሪካ ጁስ ቲቢላ አ.ማ እና እነ አቶ ታዱ ጫላ (7 ሰዎች)	ሐምሌ 28/2012ዓ/ም	130
		5.2.4 በንግድ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
13	12	በንግድ ህጉ ቁጥር 683 **"ወኪሎች"** በሚል የተመለከተው የእቃ አስተላላፊነት ሥራን ለጥቅም የሚሰሩ ወገኖችን የማያካትት ስለመሆኑ፣ መድን ሰጪው ክስ ሊያቀርብባቸው የማይችላቸው ወገኖች ከመድን ገቢው ጋር የጠበቀ ግንኙነት ያላቸውና ለራሳቸው ጥቅም ሳይሆን ለመድን ገቢው ጥቅም የሚሰሩ ወገኖችን ስለመሆኑ፣ የንግድ ሕግ ቁ. 683/3/	49295	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና እነ የቻይና ዋንቦ ኢንጂነሪንግ ኮርፖሬሽን /ሁለት ሰዎች/	መጋቢት 22/2003ዓ/ም	535
		5.2.5 በቤተሰብ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
14	23	በመርህ ደረጃ ጋብቻ በፍቺ እንዲፈርስ **መጠየቅ የሚገባው** ከባልና ሚስቱ አንደኛው ተጋቢ ወይም ሁለቱም ቢሆንም በህግ አግባብ ተቀባይነት ያለው **ውክልና ማስረጃ ጋር የሚቀርብ የፍቺ ጥያቄ ተቀባይነት ያለው ስለመሆኑ፣** በፍ/ብ/ስ/ስ/ህ/ቁ 58 በፍ/ብ/ህ/ቁ 2199	150408	ወ/ሮ አመለወርቅ ፍቅሬ እና አቶ ተስፋሁን ታፈሰ	ግንቦት 29/2010ዓ/ም	39

		5.2.6 በንብረት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
15	15	የማይንቀሣቀስ ንብረት ሽያጭ ጋር በተገናኘ ንብረትነቱ ከአገር የወጡ ኤርትራዊያን የሆነ ቤትን ለማስተዳደር **ውክልና የተሰጠው ሰው** የመሸጥ ውክልና በባለቤቱ ያልተሰጠ ቢሆንም እንኳን በሚመለከተው የመንግስት አካል በተሰጠ (በተላለፈ) መመሪያ መሠረት ከተወካዩ ቤቱን የገዛ ገዥ ተወካዩ ቤቱን የሸጠለት በሌለው የውክልና ስልጣን ነው በሚል ገዝቶ ስመ ንብረቱ ከተላለፈለት በኋላ የሽያጭ ውሉ ፈርሶ ቤቱ ለባለቤቱ ሊመልስ ይገባል ለማለት የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 334/1995 አንቀጽ 2(1), 4(1), 5(1)(ሀ)	83060	ገ/ማሪም ገ/መድህን እና ጣዕመ ወ/ስላሴ	ሰኔ 21/2005ዓ/ም	300
16	9	ንብረትነታቸው የመንግስት የሆኑ ቤቶችን በተመለከተ የኪራይ ቤቶች ኤጀንሲ መንግስትን ወክሎ የመከራከር መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 33(2)	38169	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና የወ/ሮ ንጋቷ ዘለቀ ወራሽ አቶ እሸቱ በጋለ	ግንቦት 12/2001ዓ/ም	52
		5.2.7 በወንጀልና የወንጀል ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
17	13	አንድ ወኪል ከወካዩ **በውክልና ስልጣኑ** የወሰደውን ንብረት ለመመለስ ፈቃደኛ ያለመሆኑ በወንጀል ህጉ አንቀፅ 676(2) ድንጋጌ መሰረት ሊያስጠይቀው ስለመቻሉ፣ የወ/ህ/ቁ 676(2)	67408	አቶ ፋሲል በላይነህ እና የፌዴ/ዐቃቤ ሕግ	ጥር 01/2004ዓ/ም	350
18	19	በወንጀል ጉዳይ ተከሳሽ በሌለበት ጠበቃ ብቻውን ሊቀርብ አይችልም የሚባለው ጉዳዩ ተፈፃሚ የሚሆነው ለተፈጥሮ ሰዎች እንጂ የህግ ሰውነት ላላቸው ሰዎች ስላለመሆኑ፣ የወ/መ/ስ/ስ/ህ/ቁ 127	120762	የፌዳል ዐ/ህግ እና እነ ኣቶ ዱባይ ኣውቶጋሪ (2)	ለካቲት 25/2008ዓ/ም	279
		5.2.8 በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
19	9	በከባድ የወንጀል ጉዳይ የተከሰሱ እና በራሣቸው ወጪ ጠበቃ ለማቆም ያልቻሉ ግለሰቦች በተመለከተ ጉዳዩን የሚያየው ፍ/ቤት የግለሰቦችን በጠበቃ የመወከል ህገ-መንግሥታዊ መብት መከበሩን በቅድሚያ ማረጋገጥ ያለበት ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ መንግሥት አንቀጽ 13 (1)	37050	ሻምበል ሁሴን አሊ እና የሱማሌ ክልል ዐ/ሕግ	ታህሣሥ 30/2001ዓ/ም	168
20	11	ጠበቃ የሆነ ሰው ደንበኛውን ወክሎ ለፍ/ቤት የሚያቀርበው አቤቱታ እውነት ስለመሆኑ በቅድሚያ የማረጋገጥ ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣	67146	ሻምበል ተሾመ ደምሴ እና	ሐምሌ 01/2003ዓ/ም	515

		ማንኛውም ጠበቃ የህግ ሙያውን በሚያከናውንበት ጊዜ ሁሉ ለደንበኛው፣ ለሌሎች የህግ ባለሙያዎች፣ ለተከራካሪ ወገኖች፣ ለፍርድ ቤት፣ ለሙያው ብሎም በአጠቃላይ ለህብረተሰቡ ኃላፊነቱን በቅንነት፣ በታማኝነት እና በእውነተኛነት የመወጣት ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 92/1/ የፌዴራል ፍ/ቤቶች ጠበቆች የሥነ ምግባር ደንብ ቁ. 57/92 አንቀጽ 3 29/2/ 56/4/ /6/		የፍትህ ሚኒስቴር ዓ/ህግ		

ቤተሰብ

6. የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የህግ ትርጉም የሰጠባቸው ውሣኔዎች ማውጫ - ቤተሰብ - ቅጽ 01-25

ተ.ቁ	ቅፅ	የህግ ትርጉም የተሰጠበት ጉዳይ	የሰ/መ/ቁ	ተከራካሪዎች	ውሣኔው የተሰጠበት ቀን	ገጽ
		6.1 ቤተሰብ በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ ቤተሰብ የሚመለከቱ ውሳኔዎች				
		6.1.1 ጋብቻ፣ ትዳር፣ ፍቺና የንብረት ክፍፍል የሚመለከቱ ጉዳዮች				
		6.1.1.1 የዳኝነት ሥልጣን				
1	11	**በሁለት የተለያዩ ከተሞች የሚገኙ ቤቶች** የጋብቻ ፍቺን ተከትሎ ለባልና ሚስት ሊከፋፈሉ የሚችሉበት አግባብ፣	49171	ዶ/ር ደስታ አቡኑ በለጡ እና ሲ/ር አስቴር ካሣ ወልደየስ	ጥቅምት 16/2003ዓ/ም	14
2	13	የጋብቻ ፍቺን በተመለከተ በፍ/ቤት የተሰጠ ውሣኔ ከሌለ በስተቀር የባልና ሚስት የጋራ ንብረትን አስመልክቶ የፍቺ ውጤት የሆነውን **የክፍፍል ጥያቄ በፍ/ቤት ማቅረብ አይቻልም ለማለት የሚያስችል የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣** የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ.213/92 አንቀፅ 76	61357	አቶ ፍቅሬስላሴ እሸቴ እና ወ/ሮ ዋጋዬ ኃይም	ህዳር 22/2004ዓ/ም	124
3	13	የጋብቻ ፍቺ ውጤት በስምምነት በሚያልቅበት ወይም በሽማግሌዎች ወይም በባለሞያዎች በሚወሰንበት ጊዜ ውሣኔው ተፈፃሚነት የሚኖረው ለፍ/ቤት ቀርቦ ተቀባይነትን ሲያገኝ ብቻ ስለመሆኑ፣ **ፍቺን እና የፍቺን ውጤት በተመለከተ ውሣኔ የመስጠትና የማፅደቅ ስልጣን የፍ/ቤት ብቻ ስለመሆኑ፣** የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ.213/92 አንቀፅ 83(3)፣ 117 የኦሮሚያ ብ/ክ/መ/የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ.69/95 እና አዋጅ ቁ.83/96 አንቀፅ 110(5)	69657	ወ/ሮ ሐምዚያ ሼክ ኢብራሀም እና አቶ አብዲ ኡስማኤል	የካቲት 28/2004ዓ/ም	141
4	13	ከባልና ሚስት ጋብቻና ፍቺ ጉዳይ ጋር በተገናኘ **የቀረበን ጉዳይ ስልጣን** ያለውና ተከራካሪዎቹ ለመዳኘት ፈቃዳቸውን የገለፁለት **የሸሪአ ፍ/ቤት** ለመዳኘት ፈቃደኛ አለመሆኑን በመግለጽ መዝገቡን የዘጋው እንደሆነ **መደበኛ ፍ/ቤት** ጉዳዩን ማስተናገድ የሚገባው ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ. አንቀጽ 37(1), 34(5), 78(5),	72420	ወ/ሮ ኬሪያት ያሀያ እና ሐጂ ጅሀድ ኡመር	ሚያዝያ 22/2004ዓ/ም	148

5	15	ተጋቢዎች የጋብቻቸውን ፍቺ አስመልክቶ ጉዳዩ **በመደበኛው ፍ/ቤት** ቀርቦና ክርክር ተካሄዶ ውሣኔ ከተሰጠበት በኋላ በሌላ ጊዜ በተመሳሳይ ጉዳይ ሀይማኖታዊ ስርዓትን በመጠቀም **በሸሪአ ፍ/ቤት** የሚያቀርቡት ክርክር ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 5(1)(2)፣ 244(2)(ለ)፣ 245(2) አዋጅ ቁጥር 188/92 አንቀጽ 5(4)፣ 6(2) የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 34(5)	93779	ወ/ሮ ጂእቶ ያሲን ሺበሺ እና አቶ ሐሰን መሐመድ	ታህሳስ 30/2005ዓ/ም	247
6	17	በኦሮሚያ የቤተሰብ ህግ መሠረት ባልና ሚስቱ በየግል ያገኟቸውን ንብረትም ሆነ ገንዘብ በግል ይዘው መቀጠል እንደሚችሉ ሲደነገግ ይህ የግል የተባለው ንብረት የግል ሆኖ ሊቀጥል የሚችለው **የግል ይባልልኝ ተብሎ በፍ/ቤት ሲፀድቅ ስለመሆኑ፣** የኦሮሚያ ክልል የቤተሰብ ህግ ቁ. 69/1995 አንቀፅ 74/1/፣ አንቀፅ 74/2/	95680	ወ/ሮ የሺ ተሾመ እና አቶ መስፍን ኃይሉ	መስከረም 26/2007ዓ/ም	281
7	21	ጋብቻ የተፈጸመው በአንድ ክልል ውስጥ እና በዚያው ክልል ሕግ መሰረት ሆኖ ክስ በቀረበበት ጊዜ ተጋቢዎቹ የሚኖሩት በተለያዩ ክልሎች ውስጥ መሆኑ ቢረጋገጥ እንኳ ከፍቺ እና መሰል ጥያቄዎች ጋር ተይይዘው የሚነሱ ጉዳዮችን የማስተናገድ **የስረ ነገር ስልጣን** በክልሉ ሕግ መሰረት **ጉዳዩን የማየት ስልጣን** የተሰጠው የክልሉ ፍርድ ቤት እንጂ ተጋቢዎቹ መደበኛ ነዋሪነታቸው በተለያዩ ክልሎች ውስጥ እንደሆነ ተቆጥሮ ጉዳዩ በፌዴራል ፍርድ ቤቶች የስረ ነገር ስልጣን ስር የሚወድቅ ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 25/1988 (እንደተሻሻለ) አንቀጽ 5 (2)	127714	ወ/ሮ ቃልኪዳን ይኸነው እና አቶ ኢብሳ ያደታ	መጋቢት 26/2009ዓ/ም	275
8	21	**በሌላ አገር ህግ እና በኢትዮጵያ የቤተሰብ ህግ** መካከል እንደባልና ሚስት አብረው በመኖር ግንኙነት ውስጥ የተፈራ ንብረት የጋራ እንዲሆን ለመወሰን በሁለቱም ህጎች መካከል ግጭት መኖር ያለመኖሩን የሌላኛው አገር ህግ እንዲቀርብ በማድረግ መወሰን የሚገባው ስለመሆኑ፣ በዓለም አቀፍ የግለሰብ ህግ /Private International law/ መሠረት በዘርፉ እውቀት ያለ ወይም ምሁር /Scholar/ የሰጠውን አስተያየት በማስረጃነት ሲቀርብ የቀረበውን አስተያየት እንደማንኛውም **ማስረጃ የመመዘን ሥልጣን አስተያየቱ የቀረበለት ፍርድ ቤት ስለመሆኑ፣** የኢ.ፌ.ድ.ሪ ቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁጥር 213/92 አንቀጽ 5፤ 102 /1/	123132	አቶ ከሳሁን ታደሰ እና ወ/ረ ፀዳለ ሀፍታይ	ሚያዝያ 30/2009ዓ/ም	279

		6.1.1.2 ይርጋ ጊዜ				
9	4	ጋብቻ በአንደኛው ተጋቢ ሞት ምክንያት በፈረሰ ጊዜ የጋራም ሆነ የግል ንብረት በምን ያህል ጊዜ ውስጥ መጠየቅ እንዳለበት በፍ/ብ/ህ/ቁ. 1677 መሠረት በቁ. 1845 ላይ የተቀመጠው **ይርጋ** ተፈፃሚ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1768፣ 100፣ 1677፣ 1845	17937	ወ/ሮ ድንቄ ተድላ እና አቶ አባተ ጫኔ	መጋቢት 20/1999ዓ/ም	80
10	8	የአንደኛው ተጋቢ ስምምነት ሣይኖር የጋራ የሆነ የማይንቀሣቀስ ንብረት በሌለኛው ተጋቢ የተሸጠ እንደሆን ስምምነቱን ያልሰጠው ተጋቢ **ካወቀበት ቀን ጀምሮ በ 6 ወር ውስጥ እንዲሁም በማናቸውም ሁኔታ ደግሞ በሁለት ዓመት ጊዜ** ውስጥ የሽያጭ ውሉ እንዲፈርስ ለመጠየት ስለመቻሉ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 69(2)	38126	ዲያቆን ኃይለጊዮርጊስ ወንድምሲያምረኝ እና እነ ወ/ሮ የሺ ተፈሪ (ሁለት ሰዎች)	መጋቢት 22/2001ዓ/ም	266
11	10	በባልና ሚስት የጋራ ንብረት ላይ የተደረገ የሽያጭ ውል በሕጉ በተመለከተው **የጊዜ ገደብ ውስጥ** አለመፍረሱ ስለሚያስከትለው ውጤት፣	51295	አቶ ዮሐንስ ጡእማይ እና ወ/ሮ ምህረት ገብሩ	መጋቢት 6/2002ዓ/ም	72
12	19	ጋብቻ በሁኔታ ፈርሷል ሊባልባቸው ስለሚችሉባቸው ሁኔታዎች፣ ጋብቻ በሁኔታ ፈርሷል ተብሎ ከሚታሰብበት ጊዜ አንስቶ **በአስር ዓመት** ጊዜ ውስጥ የንብረት ክፍፍል ጥያቄ ካልቀረበ **በይርጋ** የሚታገድ ስለመሆኑ፣	102662	ወ/ሮ አልማዝ ለሼ እና አቶ በቀለ በላቸው	የካቲት 15/2008ዓ/ም	90
13	19	በተሻሻለው የኢ.ፌ.ዲ.ሪ የቤተሰብ ህግ መሰረት ባልና ሚስት የጋራ ንብረታቸውን እኩል የማስተዳደር መብት ያላቸውና የጋራ ስምምነት ሳይኖር ንብረትን ለሌላ 3ኛ ወገን በአንደኛው ተጋቢ ፍቃድ ብቻ የተላለፈ ከሆነና ይህንን ስምምነቱን ያልሰጠው ተጋቢ በህጉ በተፈቀደለት **ጊዜ ገደብ** ውስጥ የይፍረስልኝ ጥያቄውን ካላቀረበ የተፈፀመው ተግባር እንደፀና የሚቆይ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.213/92 አንቀፅ 68፣ 69	103721	ወ/ሮ ሰሚራ ጀማል እና እነ አቶ ጀማል እንድሪስ (ሦስት ሰዎች)	የካቲት 29/2008ዓ/ም	97
		6.1.1.3 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
14	4	ስለ ጋብቻ መፍረስ	20938	ወ/ሮ ሸዋዬ ተሰማ እና ወ/ሮ ሣራ ልነጋነ	ሚያዝያ 11/1999ዓ/ም	85

15	5	በጋብቻ ወቅት በአንደኛው ተጋቢ ምክንያት የተፈጠረ ዕዳ ለጋራ ጥቅም መዋሉ በተረጋገጠ ጊዜ የዕዳው ወደ የጋራ ንብረት ወይም ወደ ሌላኛው ተጋቢ የግል ንብረት በመሄድ ሊከፈል የሚችለው በፍርድ አፈፃፀም ላይ ስለመሆኑና ከዚህ ጋር በተያያዘ በሌላኛው ተጋቢ ላይ ዕዳውን መሠረት በማድረግ ክስ ሊመሰረትበትም ሆነ ፍርድ ሊሰጥበት የማይገባ ስለመሆኑ፣	22891	ወ/ሮ ማና ኃ/ሚካኤል እና እነ አቶ ገ/ማርያም ከበደው (ሁለት ሰዎች)	ህዳር 24/2000ዓ/ም	65
16	5	የጋብቻ ጽሁፍ በሌለ ጊዜ ጋብቻ መኖሩን ለማስረዳት የሚቻለው የባልና ሚስትነት ሁኔታ መኖሩን በማስረዳት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 699(1)፣ (2)	21740	ወ/ሮ አስረስ መስፍን እና ወ/ሮ ውብነሽ ታከለ	ጥቅምት 28/2000ዓ/ም	175
17	5	በፍቺ ጋብቻ ከፈረሰ በኋላ የቀድሞ ተጋቢዎች እንደ ገና አብሮ መኖር የትዳር ሁኔታ መኖሩን የሚያስገነዝብ ከሆነ ጋብቻ መፈፀሙን የህግ ግምት መውሰድ የሚቻል ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 96 እና 97(1)	23021	ወ/ሮ አበባ ወርቅ ጌታነህ እና ወ/ሮ ዋጋዬ ኃይሌ	ሐምሌ 12/1999ዓ/ም	180
18	5	በፍርድ ቤት ያልፈረሰ በጋብቻ ላይ ጋብቻ በፈፃሚው ሞት ምክንያት የፈረሰ እንደሆነ የሟች ባለቤቶችን እኩል የጡረታ አበል የመከፈል መብት የሚሰጥ ስለመሆኑ፣	23493	ወ/ሮ እንግዳው ዘገየ እና ወ/ሮ ወርቄ መኮንን	ሰኔ 26/1999ዓ/ም	185
19	5	በህግ ፊት ያልፈረሰ በጋብቻ ላይ ጋብቻ በፈፃሚው ሞት ምክንያት የፈረሰ እንደሆነ የጋራ ሀብትን ሁለቱ ባለቤቶች ግማሹን ለሁለት ቀሪውን ግማሽ ልጆች የሚካፈሉ ስለመሆኑ፣	24625	ወ/ሮ ሳድያ አሕመድ እና ወ/ሮ ሊህማ አሊ	ጥቅምት 28/2000ዓ/ም	195
20	5	በጋብቻ ውል ላይ የግል ተብሎ ያልተመለከተና ጋብቻ ከመፈፀሙ በፊት ግንባታው የተጀመረ ቤት ግንባታው የተጠናቀቀው በጋብቻ ወቅት ከሆነ የጋራ ንብረት ተደርጐ የሚወሰድ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 62(1)፣ 63(1)	25005	መኮንን በላቸው እና ወ/ሮ አለሚቱ አደም	ህዳር 3/2000ዓ/ም	198
21	5	የባልና ሚስት የጋራ ሃብት ነው በሚል የተወሰነ መኖሪያ ቤት ጋር በተያያዘ አንደኛው ተጋቢ ቤቱ የተሰራበትን መሬት (ቦታ) ከጋብቻው በፊት የተመራ በመሆኑ ሌላኛው ተጋቢ የቤቱን ግማሽ ዋጋ ተቀብሎ እንዲለቅ በሚል የሚሰጥ ውሣኔ የህግ መሠረት የሌለው ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 92 የፍ/ብ/ህ/ቁ. አንቀፅ 1131፣ 1132	25281	ወ/ሮ መሠረት ፍስሐ እና አቶ ቀልቤሣ አለሙ	ጥር 29/2000ዓ/ም	201
22	5	ጋብቻ ከመመስረቱ በፊት የግል የነበረ ሃብት ከጋብቻ በኃላ የጋራ ከሆነ ንብረት ጋር ተቀላቅሎ በተገኘ ጊዜ የግል የሆነው ንብረት ተለይቶ የግሉ ለሆነው ተጋቢ ሊሰጥ የሚገባ ስለመሆኑ፣	26839	ወ/ሮ አስካለ ለማ እና	ህዳር 10/2000ዓ/ም	208

		የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 57፣ 86(1)		ሣህለ ሚካኤል በዛብህ		
23	5	በጋብቻ/በትዳር ላይ/ ከተጋቢዎች መካከል በአንደኛው ተጋቢ አማካኝነት በካሣ መልክ የተገኘ ሃብት የጋራ ሃብት/ንብረት/ ተደርጐ የሚቆጠር ስለመሆኑ፣	26953	አቶ ብዙነህ ጨርቆሴ እና ወ/ሮ መዓዛ እንግዳዬ	ህዳር 13/2000ዓ/ም	211
24	5	ጋብቻ ፀንቶ ባለበት ጊዜ የጋራ ንብረት የተሸጠ ቢሆንም የሽያጩ ገንዘብ በሙሉ ወይም በከፊል እንደሚገኝ ካልተረጋገጠ ለጋራ ትዳር ጥቅም እንደዋለ የህግ ግምት የሚወሰድበት ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 85-93	27697	አቶ ርዕሶም ገ/መድህን እና ወ/ሮ አልማዝ ጊላ ሚካኤል	ጥቅምት 19/2000ዓ/ም	215
25	5	የማይንቀሳቀስ ንብረት ለንግድ ማህበር በመዋጮ መልክ የተሰጠ ሆኖ ሲገኝ የንብረቱ ስም በኩባንያው ተመዝግቦ ያለመገኘቱ በ3ኛ ወገኖች ላይ መቃወሚያ ለመሆን የማይችል ቢሆንም ንብረቱ በአይነት መዋጮ መሰጠቱን የሚያስቀረው ስላለመሆኑ፣ የጋራ የሆነ የማይንቀሳቀስ ንብረት ያለ አንደኛው ተጋቢ ፈቃድ ለንግድ ማህበር በዓይነት መዋጮ የተሰጠ እንደሆነ ንብረቱ የባልና ሚስቱ የጋራ ንብረት ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁጥር 517(ሠ)፣ (ረ) የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2878 የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 68(1)፣ 69(2)	27869	ፍቅርና ሠላም ኃ/የተ/የግ/ማ እና እነ ወ/ሮ መሠረት ኃይሉ (ሁለት ሰዎች)	ህዳር 10/2000ዓ/ም	220
26	5	ቤት የጋራ ሃብት ነው ከተባለ ቤቱ የተሰራበት መሬት ላይ የጋራ ባለሃብቶቹ እኩል የመጠቀም መብት የሚኖራቸው ስለመሆኑ	29402	ወ/ሮ ሐዳስ ታረቀ እና የ፶ አለቃ አስመላሽ ኃይለስላሴ	ጥቅምት 19/2000ዓ/ም	231
27	5	የተጋቢዎች ተለያይቶ ለረዥም ጊዜ መኖርና በዚህም ጊዜ ሌላ ትዳር መስርቶ መገኘት የቀድሞው ጋብቻ በህጋዊ መንገድ ተቋርጧል የሚያስብል ስለመሆኑ /የሰ/መ/ቁ 14290/፣	31891	እነ አቶ አንለይ እንየው (ሰባት ሰዎች) እና ወ/ሮ መሬም ጠሃ	ሚያዝያ 14/2000ዓ/ም	240
28	5	የጋብቻ ውል በህግ አግባብ አልተደረገም በሚል ተቃውሞ ያቀረበ ተጋቢ በውሉ መሠረት ሊገደድ የማይችል ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ-መንግስት አንቀፅ 34(2)፣ 35(2) እና 9(1)	31946	ወ/ሮ ዘውዲቱ ጌታቸው እና ተመስገን ደሳለኝ	ግንቦት 14/2000ዓ/ም	244
29	5	ተጋቢዎች ጋብቻቸው ፀንቶ ባለበት ወቅት የገዙት ንብረት በስማቸው ያልዞረ ቢሆንም እንኳን ንብረቱ የእኔ ነው በሚል የቀረበ የ3ኛ ወገን ተቃውሞ እስካልቀረበ ድረስ ንብረቱ የጋራ ሀብት ተደርጐ የሚወሰድና ሊከፋፈል የሚገባ ስለመሆኑ፣	33411	ወ/ሮ ሙሉብርሃን አባዲ እና አለቃ ኪሮስ ገብሩ	መጋቢት 25/2000ዓ/ም	251

30	5	ጋብቻ በባህላዊ መንገድ ተመስርቷል ለማለት የሚቻልበት አግባብና መመስረቱን ማስረዳት የሚቻልበት ሁኔታ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 4 እና 97(2)	33875	ወ/ሮ የሻረግ አባትኩን እና ወ/ሮ መሠረት አድማሱ	መጋቢት 25/2000ዓ/ም	262
31	5	ከጋብቻ በፊት የተፈራ ንብረት ላይ ያለን ዕዳ ለመወጣት ከጋብቻ በኋላ ከባልና ሚስት የጋራ ገንዘብ መከፈሉ ንብረቱን የጋራ ንብረት የማያደርገው ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 62(1) እና 70(1)	35376	እነ አቶ ዳንኤል አሰፋ (ሁለት ሰዎች) እና ወ/ሮ ሔለን ውበቱ	ግንቦት 28/2000ዓ/ም	275
32	5	ጋብቻ ፀንቶ ባለበት ጊዜ የሚገኝ ድጐማ የባልና ሚስቱ የጋራ ሀብት ስለመሆኑ፣ የአማራ ብ/ክ/መ የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 73(1) እና (2)	31430	ወ/ሮ አዲስአለም አከለ እና የመቶ አለቃ አክሊሉ አበበ	ሚያዝያ 7/2000ዓ/ም	237
33	5	ጋብቻ የትዳር ሁኔታ መኖሩን በማስረዳት ለማሳየት /ለማረጋገጥ/ የሚቻል ስለመሆኑና ይህንንም ለማስረዳት ማንኛውም ዓይነት ማስረጃ ሊቀርብ ስለመቻሉ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 95፣ 96 እና 97	20036	ማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ እና ወ/ሮ ወለተብርሃን ካሣዬ	ግንቦት 16/1998ዓ/ም	362
34	5	የጡረታ አበል እንደማንኛውም ገቢ የባልና ሚስት የጋራ ንብረት ተደርጐ የሚወሰድ ስላለመሆኑ፣	34387	አቶ ከበደ መሔ እና ወ/ሮ ፋናዬ ብዙነህ	ግንቦት 14/2000ዓ/ም	271
35	7	ባልና ሚስት በፍቺ ከተለያዩና የንብረት ክፍፍል ከተደረገ በኋላ ከአንደኛው ተጋቢ የግል ተግባር የሚመነጭ ዕዳ አፈፃፀም የተጠየቀው /የቀረበው/ ከፍቺ በኋላ እስከሆነ ድረስ ለዕዳው ምክንያት ከሆነው ተጋቢ ብቻ የሚጠየቅ ስለመሆኑ፣	22930	ወ/ሮ ታድሬ አባተ እና ወ/ሮ ዓለም ገ/የሱስ	ሚያዝያ 30/2000ዓ/ም	350
36	8	ከጋብቻ በፊት የግል የነበረን ንብረት መነሻ በማድረግ በጋብቻ ጊዜ በግብይት የተገኘ ንብረት የግል ሆኖ ሊቀጥል የሚችለው በፍ/ቤት ቀርቦ የፀደቀ እንደሆነ ብቻ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 58(2)፣ 57፣ 62(2)	37275	ሻ/ባሻ ገዛኸኝ ድልነሣው እና ወ/ሮ ተዋበች ደመቀ	ጥቅምት 18/2001ዓ/ም	247
37	8	ጋብቻ ህጋዊ ውጤት የሚኖረው በህግ አግባብ ተፈፅሟል ከተባለበት ጊዜ ጀምሮ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 28(3)	41896	ወ/ሮ ታደለች ዋለልኝ እና እነ ወ/ሮ አዲስዓለም ፀጋ (ሦስት ሰዎች)	የካቲት 26/2001ዓ/ም	261
38	8	ጋብቻ በሁለት የተለያዩ ሥርዓቶች የተፈፀመ ቢሆንም አንድ ጊዜ በህግ አግባብ የተደረገ ፍቺ በቂና ሙሉ ህጋዊ ውጤት የሚያስከትል ስለመሆኑ፣	40781	ፍቅረስላሴ ካህሣይ እና	ሐምሌ 30/2001ዓ/ም	283

		የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 75(ሐ)		ወ/ሮ ሮማን ታደሠ		
39	10	በጋብቻ ውል ላይ ባልና ሚስት "መተዳደሪያችን" ነው በሚል ያመለከቷቸው ንብረቶች የጋራ ንብረት ተደርገው የሚቆጠሩ ስለመሆናቸው፣	38544	አቶ ብሩክ ኃ/እየሱስ እና ወ/ሮ ፋናዬ አበበ	ጥቅምት 5/2002ዓ/ም	2
40	10	በጋብቻ ላይ የተደረገ ጋብቻ ከጅምሩ ውጤት አልባ ነው (void ab initio) ሊባል የሚችል ስላለመሆኑ፣ የጋብቻ ውል ተጋቢዎች ንብረታቸውን በተመለከተ ጋብቻው የሚያስከትለውን ውጤት ስምምነት የሚያደርጉበት ሰነድ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 42፣ 44፣ 33፣ 11	39408	አርጋው አባቼ እና የወ/ሮ አስቴር አበጋዝ ወራሾች (ስድስት ሰዎች)	ጥቅምት 24/2002ዓ/ም	5
41	10	ከጋብቻ በፊት የግል የነበረ ንብረት በተጋቢዎች የጋብቻ ውል መነሻነት የጋራ ሊሆን የሚችል ስለመሆኑ፣	42766	እነ ወ/ት ሠናይት ኃ/ማሪያም እና ወ/ሮ አበበች ወርቁ	ጥቅምት 10/2002ዓ/ም	19
42	10	በአንድ ወንድና በአንዲት ሴት መካከል እንደ ባልና ሚስት አብሮ የመኖር ሁኔታ ስለመኖሩ ለማስረዳት የሚችሉት በግንኙነቱ ውስጥ ያሉት ሰዎች ብቻ ናቸው ለማለት የሚያስችል የሕግ መሰረት የሌለ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ሕግ አንቀጽ 98፣ 99፣ 106	46613	ወ/ሮ ኑኑ ሽህሞሎ እና ወ/ሮ አሰገደች ጨኔ	ሰኔ 24/2002ዓ/ም	91
43	10	በተከራካሪ ወገኖች ዳኝነት የተጠየቀበትን ጉዳይ ፍ/ቤቶች በግልፅ በመቀበል ወይም ባለመቀበል ወሣኔ ሊሰጡበት የሚገባ ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ የጋብቻ ማስረጃ መስጠትን የሚመለከት ክርክር ነው)**	51866	ወ/ሮ ደጅይጥኑ አለማየሁ እና ወ/ሮ አዛለች ደበበ	ሐምሌ 2/2002ዓ/ም	94
44	10	ከኮንዶሚኒየም ቤት ባለቤትነት ጋር በተያያዘ ከጋብቻ በፊት በአንደኛ ተጋቢ በተደረገ ምዝገባ የተነሣ የቤት ዕጣው የወጣው ብሎም የቤት ሽያጭ ውል የተደረገው በጋብቻ ወቅት መሆኑ በተረጋገጠ ጊዜ ለቤቱ መገኘት ምክንያት የሆነው ተጋቢ ቤቱ የግል መሆን አለበት በሚል የሚያቀርበው ክርክር ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 62(2)	51893	እንዳልካቸው ዘለቀ እና ወ/ሮ ብዙዓለም መንግስቱ	ሐምሌ 8/2002ዓ/ም	96
45	11	ባል ሁለት ሚስቶችን በአንድ ጊዜ አግብቶ የሚኖር በሆነ ጊዜ በመካከላቸው የሚፈራ ንብረት ለተጋቢዎቹ ሊከፋፈል የሚችልበት አግባብ፣	50489	ወ/ሮ ዘይነባ ከልፋ እና ወ/ሮ ከድጃ ሲራጅ	መስከረም 24/2003ዓ/ም	2

		ሚስቶች ጋብቻ እንደተፈፀመ ከሚቆጠርበት ጊዜ ጀምሮ ከባል ጋር ያፈሩትን ሀብት ብቻ መካፈል ስለመቻላቸው፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ 213/96 አንቀጽ 62/1/				
46	11	የኮንዶሚንየም ቤት ለማግኘት የተደረገ ምዝገባ ከጋብቻ በፊት ቢሆንም ዕጣ የወጣው ጋብቻ ፀንቶ ባለበት ጊዜ ከሆነ ተጋቢዎቹ የመካፈል መብት የሚያገኙ ስለመሆኑ፣	46606	አቶ ገ/ሥላሴ ጫኔ እና ወ/ሮ አብረኸት ተጫኔ	ጥቅምት 02/2003ዓ/ም	6
47	11	የጋብቻ ውል አስገዳጅ የህግ ድንጋጌን እስካልተቃረነ ድረስ በፍቺ ምክንያት የሚከተለውን የተጋቢዎች የንብረት ክፍፍል እልባት በመስጠት ረገድ ተፈፃሚ ሊሆን የሚገባ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 42፣ 47፣ 73፣ 44	47889	እነ ወ/ሮ ሠላማዊት አስራት /አምስት ሰዎች/ እና ወ/ሮ መሠረት ዘውዴ	ጥቅምት 04/2003ዓ/ም	10
48	11	ከጋብቻ ውጭ እንደባልና ሚስት የሚኖሩ ሰዎች ግንኙነታቸው በንብረት ረገድ ያለውን ውጤት በተመለከተ በውል ሊወሰኑ ስለመቻላቸው፣ በማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ ያለ አላባ የመጠቀም መብት ጥቅም ተቀባዩ ሲሞት የሚቋረጥና ለወራሾቹ የማይተላለፍ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1731፣ 1322/1/	53663	እነ አቶ ጊላጋብር ገብረህይወት /ሦስት ሰዎች/ እና እነ ወ/ሮ አረጋሽ አብረሃ /ሁለት ሰዎች/	ጥቅምት 29/2003ዓ/ም	20
49	11	የጋብቻ መኖርን አስመልክቶ ቀዳሚና ዋናው ማስረጃ የጋብቻ ምስክር ወረቀት ስለመሆኑ፣ በማንኛውም ሥርዓት የተፈፀመ ጋብቻ በክብር መዝገብ ሹም ፊት ቀርቦ ሊመዘገብ የሚችልና በዚህ መልኩ የሚገኘው ሰነድ የጋብቻ መኖርን ለማረጋገጥ ብቃት ያለው ስለመሆኑ፣ በዚሀ መልኩ በክብር መዝገብ ሹም ፊት የተመዘገበ ጋብቻ ውጤት አለው ለማለት የሚቻለው ምዝገባው ከተከናወነበት ጊዜ ጀምሮ ሳይሆን የጋብቻው ሥርዓት ከተፈፀመበት ዕለት አንስቶ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/1992 አንቀጽ 28/3/	54258	ወ/ሮ ዘነበች በቀለ እና አቶ ዮናስ ፀጋዬ	ህዳር 02/2003ዓ/ም	33
50	11	ባል/ሚስት በጡረታ መልክ የሚያገኘውን ክፍያ ሌላ ባል/ሚስት ባገባ ጊዜ የሚቋረጥ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 209/55 አንቀጽ 21 አዋጅ ቁ. 345/95 አንቀጽ 35/2/	52569	ወ/ሮ ሙሉወርቅ ዋቼ እና ማህበራዊ ዋስትና ባለስልጣን	ህዳር 13/2003ዓ/ም	40

51	11	ጋብቻ ሳይኖር እንደ ባልና ሚስት መኖርን ማስረዳት የሚቻልበት አግባብና ይሄው ግንኙነት በህግ ጥበቃ ያለው ነው ለማለት የሚቻልበት ሁኔታ፣ ጋብቻ ሳይኖር እንደ ባልና ሚስት አብሮ የመኖር ግንኙነት በንብረት ረገድ ውጤት ሊያስከትል የሚችለው ግንኙነቱ ሦስት ዓመት እና ከዚያ በላይ ለሆነ ጊዜ የፀና ከሆነና በዚሁ ጊዜም የተፈራ ንብረት ያለ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 106/2/፣ 95	50580	ዶ/ር አለልኝ መኮንን እና ወ/ሮ አስቴር አርአያ	ታህሳስ 14/2003ዓ/ም	45
52	11	የጋብቻ ውል በአግባቡ ተደርጓል ሊባል የሚችልበት አግባብ፣ የጋብቻ ውል በሚል በተጋቢዎች መካከል የሚደረግ ስምምነት ከነሙሉ ይዘቱ ሊታይና ተፈፃሚ ሊደረግ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 40 እና ተከታታዮቹ 73, 46/1/ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 826/2/፣ 2427፣ 2428፣ 857	56157	እነ ወ/ሮ ፀሐይ ተሰማ /ሁለት ሰዎች/ እና የህፃን አማኑኤል ወንደሰን ሞግዚት	ጥር 09/2003ዓ/ም	54
53	11	አስቀድሞ የተደረገን የጋብቻ ውል በማሻሻል የተደረገ የጋብቻ ውል ህጋዊ ተቀባይነት እንዲኖረው ፍ/ቤት ቀርቦ መጽደቅ ያለበት ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 47/1-3/	60725	አቶ አብርሃ የዄላሸት እና ወ/ሮ አበባ ዘመን	ሰኔ 27/2003ዓ/ም	95
54	11	ባልና ሚስት በፍቺ ወቅት የጋራ ንብረታቸውን ለመከፈል ስምምነት ላይ ያልደረሱ ከሆነና ንብረቱ በአይነት ሊካፈል የማይችል እንደሆነ ንብረቱ ተሸጦ የተገኘውን ዋጋ እኩል እንዲካፈሉ መደረግ ያለበት እንጂ በእጣ እንዲካፈሉ ሊወሰን የሚችልበት የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 103/1/	61788	ወ/ሮ ጥሩወርቅ ለማ እና ታፈሰ ተሰማ	ሰኔ 14/2003ዓ/ም	98
55	11	በሁለት ሰዎች መካከል የጋብቻ ሁኔታ መኖሩን ለማረጋገጥ የሚያዝ ጭብጥ በሁለቱ ሰዎች መካከል ከጋብቻ ውጪ እንደባልና ሚስት የመኖር ሁኔታ ስለመኖሩ ለማረጋገጥ በሚል ከሚያዘው ጭብጥ የተለየ ወይም አንድ አይነት ነው ሊባል የማይቻል ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92	60691	ወ/ሮ ገዛችን ገብሩ እና ወ/ሮ ዓለምነሽ በየነ	ሐምሌ 12/2003ዓ/ም	101

56	11	ጋብቻ ሳይፈርስ የትዳር ግንኙነቱን ትቶ የሄደ ተጋቢ ጋብቻውን ትቶ በሄደበት ወቅት የተፈራን ንብረት የጋብቻ ውጤት ነው በማለት የክፍያ ጥያቄ ሲያቀርብ በጋብቻ ወቅት የተፈራን ንብረት የጋራ ይሆናል በሚለው የህግ ግምት ተጠቃሚ ሊሆን የማይገባ ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 40/1/	43988	ወ/ሮ ሰኒያ ሼሳ ተማም እና እነ ወ/ሮ በላይነሽ ማቴቦ /ሁለት ሰዎች/	መስከረም 24/2003ዓ/ም	98
57	11	ከጋብቻ በፊት አንደኛው ተጋቢ የግል መኖሪያ ቤት ኖሮት ከጋብቻ በኋላ ሌሎች ተጨማሪ ቤቶችና ግንባታዎች ተካሂደዋል በሚል ከጋብቻ በፊት በስሙ ተመዝግቦ የሚገኘው ቤት በጨረታ ተሸጦ ለተጋቢዎቹ እንዲካፈል በሚል የሚሰጥ ውሣኔ አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ፣	53814	እነ አቶ ነስሩ ሰማን /ሁለት ሰዎች/ እና ወ/ሮ ሙህሊሳ ኒጋኒ	ጥቅምት 05/2003ዓ/ም	118
58	11	ከጋብቻ በፊት በአንደኛው ተጋቢ የተፈራ ቤት በጋብቻ ወቅት እድሳት የተካሄደለት መሆኑ ብቻ ንብረቱን የባልና ሚስቱ የጋራ ሃብት የማያደርገው ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁጥ. 213/92 አንቀጽ 42/1/, 57	45207	ወ/ሮ አየለች ከበደ እና በላቸው ዋለ	ሰኔ 16/2002ዓ/ም	143
59	13	በጋብቻ ተሳስረው የነበሩ ሰዎች ግንኙነታቸው እስካልተቋረጠ ድረስ ለረጅም ጊዜ ተለያይተው በመኖራቸው ብቻ በመካከላቸው ያለው የትዳር ግንኙነት ፈርሷል ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣	67924	ወ/ሮ ምንያ ገ/ሥላሴ እና ወ/ሪት መሠረት ዓለማሁ	መጋቢት 26/2004ዓ/ም	144
60	13	የባልና ሚስት የጋራ ንብረት ክፍፍል ጋር በተገናኘ አንድን የጋራ ንብረት በዓይነት ለመካፈል ተጋቢዎቹ ከስምምነት ላይ ለመድረስ ያልቻሉ እንደሆነና ሁለቱም የቅድሚያ ግዢ መብት ጥያቄ ያቀረቡ እንደሆነ ንብረቱ ለጨረታ ቀርቦ እንዲሸጥ በማድረግ ገንዘቡን መካፈል ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የደቡብ ብ/ብ/ሕ/ብ/መ/ የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 75/96 አንቀጽ 103(1)	71126	ወ/ሮ ወርቅነሽ ሰብስቤ እና እነ ሻለቃ ባሻ እንደሻው (ሁለት ሰዎች)	ሰኔ 05/2004ዓ/ም	154
61	13	በጋብቻ ወቅት በአንደኛው ተጋቢ ስም የተመዘገበና በጋብቻ ወቅት ዕጣው የወጣ የኮንዶሚንየም ቤት ላይ ያለ መብት የቤቱ ውል ከጋብቻ መፍረስ በኋላ የተፈፀመና ቅድሚያ ክፍያ የተከፈለ መሆኑ (የንብረት ክፍፍል እስካልተፈፀመ ድረስ) ንብረቱን የግል የሚያስብል ስላለመሆኑ፣	75562	ወ/ሮ ሶፊያ መሐመድ እና አቶ መሐመድ ይመር	ሰኔ 18/2004ዓ/ም	160
62	13	ፍቺን በስምምነት ለመፈፀም ለፍ/ቤት አቤቱታ ያቀረቡ ባል እና ሚስት የፍቺ ውጤትን በተመለከተ ያደረጉትን ስምምነት ፍ/ቤት ለህግና ለሞራል የማይቃረን መሆኑን በማረጋገጥ ያፀደቀው እንደሆነ ስምምነቱ ተፈፃሚ መደረግ ያለበት ስለመሆኑ፣	74376	አቶ ብዙአየሁ ታደሰ እና ወ/ሮ ሰሎሜ ሻወል	የካቲት 27/2004ዓ/ም	163

		የተሻሻለው የፌዴራል የቤተሰብ ህግ አንቀጽ 80,83(3) የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 277(2)				
63	13	አንድ ወንድ ሁለት ሚስቶች ጋር ተጋብቶ በሚገኝ ጊዜ የንብረት ክፍፍል ሊደረግ የሚችልበት አግባብ፣ የፌዴራል የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 102(1)፣ 86(1)፣ 62(1)፣ 63(1) የአማራ ብ/ክ/መ/የቤተሰብ ህግ አንቀጽ 113(1)፣ 97(1)፣ 73(1)፣ 74(1)	45548	ወ/ሮ አሚናት አሊ እና ወ/ሮ ፋጡማ ውበት	መስከረም 24/2003ዓ/ም	167
64	14	የኮንዶሚኒየም ቤትን በጋብቻ ወቅት እያሉ የደረሳቸው ባልና ሚስት የቤቱ ቅድመ ክፍያ በጋብቻ ወቅት ከተፈራ የጋራ ሀብት የተከፈለ እንደሆነና ቤቱን ለማሳመርና ለሌሎች ተያያዥ ወጪዎች ከጋራ ሀብቱ ወጪ በማድረግ ጥቅም ላይ በዋለበት ሁኔታ ጋብቻው በፍቺ የፈረሰ እንደሆነ ቤቱ ለተጋቢዎቹ ሊከፋፈል ስለሚችልበት አግባብ፣ በህገ መንግስቱ የተረጋገጠላቸውን ቤተሰብ የመመስረት መብት በመጠቀም ጋብቻ የፈፀሙ ወንዶች እና ሴቶች በጋብቻው አፈፃፀም፣ በጋብቻው ዘመን እንዲሁም በፍቺ ጊዜ እኩል መብት የሚኖራቸው ስለመሆኑ፣ የኢፌዲሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 35(1)	74451	አቶ ደረጀ ማዘንጊያ እና ወ/ሮ ፍሬህይወት ጴጥሮስ	ጥቅምት 20/2005ዓ/ም	160
65	14	የመጥፋት ውሣኔ የተሰጠበት ሰው ቀደም ሲል ጋብቻ የነበረው እንደሆነ የጠፋው ሰው መመለስ በመጥፋት ውሣኔው የፈረሰውን ጋብቻ እንደገና ተመልሶ ህይወት እንዲዘራ (እንዲፀና) የማድረግ ውጤት አለው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ በፍ/ቤት የተሰጠ የመጥፋት ውሣኔ መሻር በመጥፋት ውሣኔው መሠረት የፈረሰን ጋብቻ ከፈረሰበት ቀን ጀምሮ (ግለሰቡ ከተመለሰበት ቀን ጀምሮ) መልሶ እንዲቋቋም (እንዲፀና) ለማድረግ የሚያስችል ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ.170፣ 171	74791	ወ/ሮ ውቢት ሕሩይ እና የሀዋሣ ከተማ ፋይናንስ እና ኢኮኖሚ ልማት ጽ/ቤት	ጥር 17/2005ዓ/ም	167
66	17	ከጋብቻ በፊት በአንደኛው ተጋቢ ስም የነበረን የግል ንብረት በጋብቻ ወቅት በንብረቱ ላይ መሰረታዊ መሻሻል ቢደረግበትና ይሄው መሻሻል የተደረገው የባለንብረቱ የግል ገንዘብ መሆኑ እስካልተረጋገጠ ድረስ ሀኑ ንብረቱ የጋራ ነው የሚል ግምት የሚወስድ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 213/1992 አንቀፅ 63(1)	94952	ወ/ሮ ዙሪያሽ ተገኝ እና ወ/ሮ የሺ ውድዬ	መስከረም 30/2007ዓ/ም	277
67	17	በኦሮሚያ የቤተሰብ ህግ መሠረት ባልና ሚስቱ በየግል ያገኟቸውን ንብረትም ሆነ ገንዘብ በግል ይዘው መቀጠል እንደሚችሉ ሲደነገግ ይህ የግል የተባለው ንብረት የግል ሆኖ ሊቀጥል የሚችለው **የግል ይባልልኝ ተብሎ በፍ/ቤት ሲፀድቅ ስለመሆኑ፣**	95680	ወ/ሮ የሺ ተሾመ እና አቶ መስፍን ኃይሉ	መስከረም 26/2007ዓ/ም	281

		የኦሮሚያ ክልል የቤተሰብ ህግ ቁ. 69/1995 አንቀፅ 74/1/፣ አንቀፅ 74/2/				
68	17	የባልና ሚስት ጋብቻ ፈርሶ የጋራ የሆነ ንብረት ክፍፍል በሚፈፀምበት ጊዜ በፍ/ሕጉ ላይ የተቀመጡት በቅድሚያ የመግዛት መብት ድንጋጌዎች ተፈፃሚነት የሌላቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ.ቁ. 1386፣ 1388፣ 1391፣ 1392፣ 1393(1)፣ 1397	88275	አቶ ኃይለሚካኤል ልኬ ሉሱ እና እነ አቶ መኮንን በለጠ /ሁለት ሰዎች/	ጥር 19/2007ዓ/ም	284
69	17	በጋብቻ ጊዜ የተፈራ የባልና ሚስት የጋራ የሆነ የአክስዮን ድርሻ በፍቺ ጊዜ በአይነት ሊከፋፈል የሚችል ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 91 እና 92	102652	ወ/ሮ ሃቢባ መካ እና እነ ደሊል ሁሴን (ሁለት ሰዎች)	መጋቢት 16/2007ዓ/ም	304
70	18	ጋብቻ ሳይኖር እንደባልና ሚስት ለሚኖሩ ሰዎች የሚፈለገው ማስረጃ ወንዱና ሴትየዋ የተጋቡ ሰዎችን ሁኔታ ሲያሳዩና ቤተዘመዶቻቸውና ማህበረሠቡ እንደተጋቢ ሰዎች የሚኖሩ ናቸው ብለው የሚገምቷቸው መሆን ያለባቸው ስለመሆኑ፣ በአንድ ወንድና ሴት መካከል ለተወሰነ ጊዜ የፍቅር ግንኙነት መኖሩ ብቻ እንደባልና ሚስት የሚኖሩ ናቸው ሊያስብል የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 213/92 አንቀፅ 97፣ 98፣ 99 እና 106/2/	96853	አቶ ጀቨኒ ላርዛ እና ወ/ሮ አዳነች ተስፋዬ	መጋቢት 29/2007ዓ/ም	113
71	18	አንድ ወንድና ሴት ሲጋቡ በጋብቻ ውላቸው ንብረትን በተመለከተ ካደረጉት ስምምነት ላይ "ከወለደቻ የግል የለባትም"፣ "ሀብትሽ ሀብቴ ነው" ተብሎ የተፈጸመው የውል ሀረግ ካለና ልጅ ከወለዱ ከጋብቻ በፊት የነበራቸውን የግል ንብረት የጋራ ለማድረግ እንደተስማሙ የሚቆጠር ስለመሆኑ፣	98029	ወ/ሮ ልዩሴት ሥዩም እና አቶ ሽዋፈራ ንጉሴ	ሚያዚያ 12/2007ዓ/ም	121
72	18	በጋብቻ ፍቺ ጊዜ ለፍቺው ምንክያት የሆነው **በደል ተፈጽሞባታል** ተብሎ ለአንደኛው ወገን ካሣ የሚከፈለው እንዲከፍለው ዳኝነት ሲጠይቅና **ካሣውም የሚወሰነው** ለፍትህ አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ ብቻ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የፌደራል የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁጥር 213/92 አንቀጽ 81/2/፣ 84	101552	ወ/ሮ ትርንጎ መስፍን እና አቶ ሙሉጌታ መኳንንት	ሠኔ 1/2007ዓ/ም	126
73	18	ጋብቻ ፀንቶ በነበረበት ጊዜ ባንደኛው ተጋቢ ተገዝቶ ነገር ግን ስመሀብቱ ከ3ኛ ወገን ሻጭ ሳይዛወር የቀረ መሆኑ ንብረቱ የተጋቢዎች የጋራ ሀብትነው ከመባል የሚያስቀረው ስላለመሆኑ፣	94811	አቶ ታረቀኝ ጥሩነህ እና ወ/ሮ ሰናይት ታደሰ	ሰኔ 15/2007ዓ/ም	141
74	18	ባል እና ሚስቶች ሲጋቡ ለጎጆ መውጫ ተብሎ በቤተሰባቸው ፍቃድ የተሰጣቸው መሬት ሲገለገሉበት የቆዩ በሆነ ጊዜ ንብረቱ የጋራ ሀብት ሀኖ በፍቺ ጊዜ እኩል ሊካፈሉት የሚገባ ስለመሆኑ፣	107840	ወ/ሮ ዘምዘም ሽረፋ እና	ሐምሌ 28/2007ዓ/ም	145

		የደ/ብ/ብ/ሕ/ክ/መ/ የመሬት አዋጅ ቁጥር 110/1999 አንቀጽ 5/5/፣ 2/7/		እነ ወ/ሮ አታላ ሐሰን		
75	18	አንድ ጋብቻ በተጋቢዎቹ ስምምነት ፈርሶአል ሊባል የሚችለው የፍቺ ስምምነቱ ተደርጎአል በተባለበት ቀን ሳይሆን የፍቺ ስምምነቱ ለፍርድ ቤት ቀርቦ ተቀባይነት ባገኘበት እና በጸደቀበት ጊዜ ስለመሆኑ፣ የተሸሻለው የፌድራል የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁጥር 213/92 አንቀፅ 76(1)	109731	ወ/ሮ ሃና አሰፋ እና አቶ ከፍይበሉ አሰፋ (ሁለት ሰዎች)	ሐምሌ 1/2007ዓ/ም	148
76	19	በገጠር መሬት ላይ የሚኖረው መብት የመጠቀም መብት ሲሆን ይህንን መብት ለ3ኛ ወገን /ለሌላ/ ሰው ለረጅም ጊዜ ሰጥቶ ተጠቃሚነቱ የተቋረጠበት ባለመብት መልሶ መጠየቅ የማይችል ስለመሆኑ፣ የኦሮሚያ ክልለ የገጠር መሬት አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 130/1997 አንቀፅ 9(5) **(ጉዳዩ የባልና ሚስት የንብረት ክርክር ነው)**	113973	ወ/ሮ ጠጅቱ ኩርጋ እና አቶ ገመዳ ሆባ	ታህሳስ 21/2008ዓ/ም	83
77	19	አንድ ጋብቻ ሲፈርስ ንብረት ክፍፍልን በሚመለከት በእርቅ ውል ስምምነት በሽማግሌ የተደረገው እርቅ በፍ/ቤት ተመዝግቦ ከተዘጋ በኋላ እንደገና እንደ ባልና ሚስት አብረን እየኖርን ስለነበር በድጋሚ የንብረት ክፍፍል ይደረግ የሚል ጥያቄ አግባብነት ያለው ስላለመሆኑ፣	105054	ወ/ሮ ጌጤ እጅጉ እና አቶ ብርሃኑ ተሠማ	ታህሳስ 22/2008ዓ/ም	87
78	19	**ጋብቻ በሁኔታ ፈርሷል** ሊባልባቸው ስለሚችሉባቸው ሁኔታዎች፣ ጋብቻ በሁኔታ ፈርሷል ተብሎ ከሚታሰብበት ጊዜ አንስቶ በአስር ዓመት ጊዜ ውስጥ የንብረት ክፍፍል ጥያቄ ካልቀረበ በይርጋ የሚታገድ ስለመሆኑ፣	102662	ወ/ሮ አልማዝ ለሼ እና አቶ በቀለ በላቸው	የካቲት 15/2008ዓ/ም	90
79	20	የጋብቻ የምስክር ወረቀት ተገቢውን ስርዓት ተከትሎ የተሰጠ አይደለም ተብሎ መሰረዝ ጋብቻ አልነበረም ለማለት የሚያስችል ስላለመሆኑ፣	105694	አቶ ተሾመ ዘርፌ እና ወ/ሮ ፈሰሰች ወንድማገኝ	መጋቢት 27/2008ዓ/ም	264
80	20	የገጠር መሬት እንደሌላው ንብረት በመቁጠር ከቤተሰብ ህጉ አንጻር የሚታይ ስላለመሆኑ፣ በአማራ ብሄራዊ ክልላዊ መንግስት የመሬት ይዞታ ማረጋገጫ ደብተር በአንድ ተጋቢ ስም ተዘጋጅቶ ከተሰጠ በኋላ ጋብቻ ቢፈፀምና ተጋቢዎቹ መሬቱን የጋራ ለማድረግ ሊስማሙ የሚችሉ ስለመሆኑ፣ የአማራ ክልል የገጠር መሬት አጠቃቀም አዋጅ ቁ. 133/1999 አንቀጽ 24/3/ ደንብ ቁ. 151/1999 አንቀጽ 20/6/ **(ጉዳዩ የባልና ሚስት የንብረት ክርክር ነው)**	114279	ወ/ሮ ደስታ ታከለ እና አቶ ፀጋ ታዲያስ	መጋቢት 30/2008ዓ/ም	268

81	20	ባል ወይም ሚስት የጡረታ አበል ተጠቃሚ ሆነው ባሉበት ፍቺ ቢከሰት የጡረታ መብት ተጠቃሚ የሆነው ባል ወይም ሚስት የጡረታ አበል ለባል ወይም ለሚስት ሊያካፍል የሚገባ ስላለመሆኑ፣ የመንግስት ሠራተኞች ጡረታ አዋጅ ቁጥር 345/95 አንቀጽ 35	113002	አቶ ባልቻ አበበ እና ወ/ዎ አልማዝ አሊ	ሚያዝያ 28/2008ዓ/ም	272
82	20	የመጀመሪያ ሚስት በንብረትዋ ላይ ስምምነት ባላደረገችበት፤ ባል ሁለተኛ ሚስት ሲያገባ መቃወሚያ አላቀረበችም በማለት በንብረትዋ ላይም ስምምነት አድርጋለች በማለት በመደምደም፤ ሁለተኛ ሚስት እኩል እንድትካፈል በማለት የሚሰጥ ውሳኔ ህጋዊ ስላለመሆኑ፣	120844	አቶ ሃንደግባ ሽኩር እና ወ/ሮ አለምቴ ኢብራሒም	ሚያዝያ 27/2008ዓ/ም	279
83	21	ባልና ሚስት የጋራ የሆነውን የንግድ ድርጅታቸውን መልካም ስም የማከራየት መብትና በቤቱ ውስጥ የሚገኘውን የንግድ ዕቃ የመከፋፈል መብት ያላቸው ስለመሆኑ፣ የን/ሕ/ቁ. 127	117164	ወ/ሮ ተክአ ሐጎስ እና አቶ ፀጋዬ ገ/ጻዲቅ	ታህሳስ 25/2009ዓ/ም	270
84	22	ባል እና ሚስት በጋራ ሲጠቀሙበት የነበረ መሬት ጋብቻው በአንደኛው ተጋቢ ሞት የተቋረጠ ቢሆንም ሌላኛው ተጋቢ በሌላ ህጋዊ ምክንያት መብቱ እስካልተቋረጠ ድረስ ይዞታው በስሙ ተመዝግቦ ደብተር ለማግኘት እና በይዞታው ለመጠቀም የሚችል ስለመሆኑ፣ ሴቶች መሬትን በመጠቀም፤ በማስተላለፍ፤ በማስተዳደርና በመቆጣጠር ረገድ ከወንዶች ጋር እኩል መብት ያላቸዉ ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ ሕ/መ አንቀጽ 35/7/፣ የኦሮሚያ የገጠር መሬት አዋጅ ቁ. 130/99 አንቀጽ 6/3/ እና ደንብ ቁጥር 151/2005 አንቀጽ 15	138286	እነ ጫሉሜ ሙለታ እና ጫለሽ ቁልበሻ	መስከረም 23/2010ዓ/ም	314
85	22	በጋብቻ በተሳሰሩ ባልና ሚስት መካከል ከአንዱ ጋር የውል ግዴታ የገባ ሰው በዋናው ክርክር ሁለቱን አጣምሮ ሊከስ የሚችልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ እንዲሁም ተዋዋይ በሆነው ተጋቢ ላይ የተሰጠ ውሳኔ የተጋቢዎች የጋራ እዳ ነው ወይስ የተወሰነበት ተጋቢ የግል እዳ ነው የሚለው ክርክር ሊነሳ የሚችለው በአፈጻጸም ወቅት እንጂ ሌላኛው ተጋቢ ሊከሰስም ሆነ ሊፈረድበት ስላለመቻሉ፣	132518	እነ ተኽሉ አስፍሃ (6 ሰዎች) እና እነ አቶ ስብሃቱ ገ/መስቀል (2 ሰዎች)	መስከረም 22/2010ዓ/ም	323
86	22	የባልና ሚስት ንብረት ክፍፍልን በተመለከተ ለአፈፃፀም የቀረበ አከራካሪ የሆነ ቤት ሊካፈልም ሆነ ሊሸጥ የማይችል ሲሆን ሊካፈል የሚችለው በፕሮፖርሽን /በተነጻጻሪ ካርታ/ ነው በማለት ባለሙያ አስተያየት በተሰጠበት ሁኔታ በዚሁ አግባብ	141527	አቶ እለፋቸው ታምሩ እና	ሕዳር 28/2010ዓ/ም	329

		ክፍፍሉ ሲደረግ የበለጠ ይዞታ የደረሰው ወገን ለሌላው ወገን ግምቱን እንዲከፍል በማድረግ መፈፀም የሚገባው እንጂ በፍርዱ በተቀመጠው ሌላ አማራጭ መሠረት ክፍፍሉ እንዲፈጸም ማድረግ የማይገባ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የፌዴራል የቤተሰብ ሕግ አንቀጽ 91(1) እና (2)		ወ/ሮ እመቤት ተሾመ		
87	22	አንድ የንግድ ቤት በኪራይ የተሰጠው በትዳር ግንኙነት ወይም በጋብቻ ውስጥ መሆኑ እስከተረጋገጠ ድረስ የንግድ ፈቃድ የተሰጠው ከትዳር ግንኙነት በፊት መሆኑ ብቻ የንግድ ሱቅ ከጋብቻ በፊት የተገኘ የግል ንብረት ነው ለማለት የማያስችል ስለመሆኑ፣	136872	ህንጻ እስጢፋኖስ ሀይሉ እና ወ/ሮ ሽቱ በንገን	መስከረም 21/2010ዓ/ም	333
88	22	ጋብቻ ሳይፈጸም እንደባልና ሚስት አብሮ የመኖር ግንኙነትን ለማስረዳት የቀረበ ማስረጃ ግንኙነቱን የማሳየት ብቃት ያለው መሆኑ ከተረጋገጠ የግንኙነቱን ያለመኖር በማንሳት የሚከራከረው ሌላኛው ወገን በህግ ጥበቃ ሊደረግለት የሚገባ ግንኙነት ስላለመኖሩና ንብረቶችም የግል ስለመሆናቸው የማስረዳት ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 75/1995 117/4/ እና 114 እና 97 አንቀጽ 109፣ 110፣ 113 እና 117	126411	አቶ ተስፋጊዮርጊስ አዳነ እና ወ/ሮ አሰፋ ግርማ	መስከረም 25/2010ዓ/ም	336
89	22	በኦሮሚያ የቤተሰብ ህግ ጋብቻ በፍቺም ሆነ በሞት ምክንያት ሲፈርስ ንብረት የሚጣራበት አግባብ በውል ወይም በስምምነት ተለይቶ ባልተቀመጠበት ሁኔታ የባልና ሚስት ሀብት የሚጣራው በቤተሰብ ህጉ አንቀጽ 113 እና ተከታዮቹ ድንጋጌዎች መሰረት ስለመሆኑ፣ ኦሮሚያ የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁጥር 69/95 በአዋጅ ቁጥር 83/96 እንደተሻሻለው አንቀጽ 93	137869	ወ/ሮ በንሲቱ ዱፌራ እና ወ/ሮ ታምሪ ረጋሳ	ጥቅምት 22/2010ዓ/ም	357
90	22	የጉዳት ካሳ ጥያቄ ከጋብቻ ፍቺ ጋር ተያይዞ የቀረበ በሆነበት እና **ጉዳቱም** የደረሰው ከፍቺው ጋር ተያያዞ መሆኑ በተረጋገጠበት ሁኔታ ጥያቄው የባልና ሚስት ፍቺን ተከትሎ ከሚነሳ የንብረት ክፍፍል ጥያቄ ጋር በአንድ ላይ ሊስተናገድ አይችልም በሚል የሚሰጥ ውሳኔ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀጽ 84	135902	ወ/ሮ መስከረም ጫካ እና አቶ አክሊሉ ሽፈራው (2 ሰዎች)	መስከረም 22/2010ዓ/ም	362
91	23	ከወሳኝ ኩነቶች ምዝገባ ጽ/ቤት ያላገባ የሚል ማስረጃ መውሰድ በራሱ በሁለት ሰዎች መካከል የነበረውን የትዳር ሁኔታ ግንኙነት መኖሩን የሚያረጋግጠውን ማስረጃ የሚያስተባብል ስላለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ሕግ አዋጅ ቁጥር 213/1992 አንቀጽ 94-97	143325	አቶ አለማየሁ ተድላ እና ወ/ሮ ሜሮን ፋንታዬ	ግንቦት 28/2010ዓ/ም	2
92	23	የባልና ሚስት ፍቺ ተፈጽሞ የንብረት ክፍፍል እስከሚደረግ ድረስ በጋብቻ ውስጥ የተፈራ ንብረትም ሆነ ከዚህ ንብረት የሚገኝ ገቢ የጋራ ሆኖ የሚቆይ ስለመሆኑ፣	153258	አቶ አህፈሮም ግርማይ እና	መስከረም 23/2011ዓ/ም	6

		የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁጥር 213/92 አንቀጽ 89		ወ/ሮ ሀበን ፍስሐዬ		
93	23	ከባልና ከሚስት በንዱ የተፈጸመውና ለፍቺው ምክንያት ሆኖ የተገኘው ጥፋት በሌላው ተጋቢ ላይ ጉዳት አስከትሎ ከተገኘ በዳዩ **ላደረሰው ጉዳት ከጋራ ንብረት በካሳ መልክ** ያንደኛውን ተጋቢ ድርሻ አብዛኛውን ወይም ሙሉውን በደል ለተፈጸመበት ወገን እንዲከፈል ሊወሰን የሚችል ስለመሆኑ፣ የኦሮሚያ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁጥር 69/95 እንደተሻሻለው አዋጅ ቁጥር 83/96 አንቀጽ 111፣ 117	152968	ሲ/ር ሐምዚያ ሱለይማን እና አቶ አያሌው በቀለ	መስከረም 21/2011ዓ/ም	29
94	23	በመርህ ደረጃ ጋብቻ በፍቺ እንዲፈርስ **መጠየቅ የሚገባው** ከባልና ሚስቱ አንደኛው ተጋቢ ወይም ሁለቱም ቢሆንም በህግ አግባብ ተቀባይነት ያለው **ውክልና ማስረጃ ጋር የሚቀርብ የፍቺ ጥያቄ ተቀባይነት ያለው ስለመሆኑ፣** በፍ/ብ/ስ/ስ/ህ/ቁ 58 በፍ/ብ/ህ/ቁ 2199	150408	ወ/ሮ አመለወርቅ ፍቅሬ እና አቶ ተስፋሁን ታፈሰ	ግንቦት 29/2010ዓ/ም	39
95	24	የኮንዶሚኒየም ቤት እጣ ከጋብቻ በፊት ወጥቶ የኮንዶሚኒየም ቤቱ የሽያጭ ውል የተፈጸመው ወይም የተደረገው በጋብቻ ውስጥ በሆነበት ሁኔታ ቤቱ የተከፈለው ገንዘብ ምንጭ የሆነው ወገን የግለ መሆኑን ካላስረዳ በስተቀር ቤቱ የአንደኛው ተጋቢ የግል ንብረት ነው ሊባል የሚችልበት ህጋዊ ምክንያት የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍትሐ ብሔር ስነ ስርዓት ህግ ቁጥር 255	153405	ወ/ሮ ፅጌ በንቲ እና አቶ ተስፋዬ ታደሰ	ግንቦት 13/2011ዓ/ም	131
96	25	በባልና ሚስት የንብረት ክፍፍል ክርክር ወቅት ድብቅ የጦር መሳሪያ መኖሩ እስከተረጋገጠ ድረስ በሕግ አግባብ ስልጣን ባለዉ አካል አለመመዝገቡ መሳሪያዉ የለም የሚያስብል ሳይሆን የኢኮኖሚ ጥቅም ያለዉ እና ባልና ሚስት በትዳር እያሉ ያፈሩት እስከሆነ ድረስ ከሚመለከተዉ አካል ተመዝግቦ መሳሪያዉን ለመያዝ ፈቃድ አለመሰጠቱ የተጋቢዎቹ የጋራ ሀብት እንዳይሆን የማያደርገዉ ስለመሆኑ፣ የአማራ ክልል የቤተሰብ ሕግ አዋጅ ቁጥር 79/1995 አንቀጽ 73 (1) እና 101	179121	አቶ ካሳ በለጠ እና ወ/ሮ ሥራይቱ ነጋሽ	ሐምሌ 28/2012ዓ/ም	301
97	25	ጋብቻ በፍቺ ውሳኔ መፍረሱን ተከትሎ በንብረት ክርክር ወቅት የግል ዕዳ ነዉ ተብሎ ውሳኔ ያገኘ ዕዳ ፍ/ቤት ቀርቦ ባልተለወጠበት ሁኔታ በባለዕዳው ተጋቢ በኩል ለመጣው እዳ ሌላኛው ተጋቢ ተጠያቂነት የሌለበት ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 34 (1) የፌደራል የቤተሰብ ሕግ አንቀጽ 57፣ 70፣ 71፣ 89 እና 93	190295	ወ/ሮ ቱኒዝ ሙለጌታ እና እነ አቶ አብርሃም ከለለዉ (3 ሰዎች)	ሚያዚያ 15/2013ዓ/ም	305

		6.1.2 ልጅነት፣ አባትነት/እናትነት፣ ጉዲፈቻ፣ ሞግዚትነት፣ የልጅ ቀለብና የልጅ ስም የሚመለከቱ ጉዳዮች				
		6.1.2.1 ልጅነትና አባትነት/እናትነት የሚመለከቱ ጉዳዮች				
98	4	ልጅነትን ስለማስረዳት፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 126(1)፣ 143(መ) እና (ሠ)	22243	ወ/ሮ ደሐብ ሰኢድ እና አቶ አብርሃም ካሣ	ሚያዝያ 16/1999ዓ/ም	89
99	5	ሚች በኑዛዜው አንድን ሰው ልጄ አይደለም በማለት መግለፅ የልጅነት ሁኔታ መኖሩን ለማፍረስ የሚያበቃ ስላለመሆኑ፣ በቤተሰብ ህጉ ልጅነትን ለማረጋገጥ የሚቻልበት አግባብ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 154፣ 156፣ 157	30959	እነ ወ/ሮ ተወዳጅ ገ/ሥሌሴ (2 ሰዎች) እና እነ አቶ ዘለቀ ዘውዴ (2 ሰዎች)	ታህሳስ 1/2000ዓ/ም	234
100	5	አንድን ሰው አባት ነው ብሎ ለማለት ለልጅ እንክብካቤ ማድረጉና ልጁም በእሱ ስም መጠራቱ ብቻ ሣይሆን ግለሰቡ ድርጊቱን አባት ነኝ ከሚል ስሜትና መንፈስ በመነጨ ያደርግ የነበረ መሆኑ መረጋገጥ ያለበት ስለመሆኑ፣ የአማራ ክ/መ/ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 79/95 አንቀፅ 154(ሐ)(ሠ)	32130	እነ እማዋይሽ ካሣ (6 ሰዎች) እና ወ/ሮ አስቴር አህመድ	መጋቢት 18/2000ዓ/ም	247
101	5	ልጅነትን ለማረጋገጥ የሚቀርብ ጥያቄ **ሥልጣን ባለው ፍርድ ቤት** ቀርቦ ሊስተናገድ የሚገባ ስለመሆኑ፣ ልጅነትን ለማረጋገጥ የሚቀርብ የልደት ምስክር ወረቀት ተቃውሞ የማይቀርብበት የመጨረሻ ማስረጃ ተደርጎ ሊወሰድ የማይችል ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 154	33440	ወ/ሮ ኪሮስ ገ/ማርያም እና አቶ ግርማ ገብረ ስላሴ	ሚያዝያ 21/2000ዓ/ም	259
102	5	የአንድ ሰው አባት ነኝ በሚል የሚቀርብ ሰው አባትነቱን በህግ አግባብ በማስረጃ ማስረዳትና ማረጋገጥ ያለበት ስለመሆኑ፣ የአማራ ክልል የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 147(1)፣ 97(2)	34149	እነ ወ/ሮ ዘለቃሽ በቀለ እና አቶ አለሙ በቀለ	መጋቢት 25/2000ዓ/ም	268
103	10	አባትነት በፍርድ ውሣኔ ሊታወቅ የሚችልበት አግባብ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 43	42682	እነ ወ/ሮ ፋንታነሽ በላይ (3 ሰዎች) እና ሞላ ደምሴ	ጥቅምት 10/2002ዓ/ም	9
104	10	ፀንቶ ባለ ጋብቻ ውስጥ የተወለደ ልጅ አባት በጋብቻ ውስጥ ባል የሆነው ወገን ስለመሆኑና የዚህን ሰው አባትነት ለመቃወም የሚቻልበት አግባብ፣	40624	እነ ወ/ሮ መብራት ታደሰ (4 ዎች) እና አቶ ኤፍሬም ዘውዴ	ጥቅምት 12/2002ዓ/ም	11

		የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 144፣ 126፣ 167፣ 168፣ 173				
105	10	አባትነት በፍርድ ውሣኔ ሊታወቅ የሚችልበት አግባብ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 43	42682	እነ ወ/ሮ ፊንታነሽ ሲሳይ(3 ሰዎች) እና ሞላ ደምሴ	ጥቅምት 10/2002ዓ/ም	15
106	10	ልጅነትን በማረጋገጥ **በፍ/ቤት የሚሰጥ ውሣኔ** የህግ ግምት የሚፈጥር እንጂ **አስገዳጅነት ያለው እና የመጨረሻ ማስረጃ ተደርጐ መወሰድ የሌለበት ስለመሆኑ፣** የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 154፣ 155፣ 156፣ 157	42648	ወ/ሮ ዘነበች በያን እና ወ/ት ብርቅነሽ ከበደ	ታህሣሥ 6/2002ዓ/ም	21
107	10	አባትነት በህግ አግባብ ሊታወቅ የሚችልባቸው ሁኔታዎች፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 126፣ 1(1)፣ (2)፣ 128(1)፣ 130(2)፣ 125፣ 106(1) የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ-መንግስት አንቀፅ 35(2)	44612	ወ/ሮ ዘውዱ ወ/ጊዮርጊስ እና ወ/ት ኤልሣቤጥ ኪዳኔ	ጥቅምት 10/2002ዓ/ም	23
108	10	ልጅነት ሊረጋገጥ የሚችልበት አግባብ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 156፣ 168፣ 158፣ 169	42569	እነ የዳግማዊ ታዲዮስ ሞግዚትና አስተዳዳሪ (2 ሰዎች) እና የሃና ታዲዮስ ሞግዚትና አስተዳዳሪ	ታህሣሥ 212002ዓ/ም	30
109	11	አባትነት በፍርድ ሊነገር የሚችልባቸው ሁኔታዎች ላይ ሳይንሳዊ የደም ምርመራ (DNA test) በማስተባበያ ማስረጃነት ሊቀርብ የሚችል ስለመሆኑና ፍ/ቤቶች ተከራካሪ ወገኖች በዚህ ረገድ የሚያቀርቧቸውን አቤቱታዎች በአግባቡ ሊያስተናግዱ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 144፣ 143/ሠ/፣ 145	62041	ጥሩወርቅ ወርዶፋ እና ጥሩነሽ ወርዶፋ	የካቲት 11/2003ዓ/ም	59
110	11	በጋብቻ ውስጥ የተወለድኩ በመሆኔ ልጅነቴ እንዲረጋገጥልኝ በሚል የሚቀርብ አቤቱታ ህጋዊ መሰረት ያለውና **ፍ/ቤቶችም ተቀብለው በፍሬ ነገር ረገድ ሊጣሩ የሚገቡትን በማጣራት መወሰን ያለባቸው ስለመሆኑ፣** የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 37/1/	57607	ኤርምያስ ኬስታንትኖስ ግሊፕትስ እና ሰለሞን ኬስታንቲኖስ ግሊፕትስ	ግንቦት 30/2003ዓ/ም	68
111	11	የልጅ አባት ነህ የተባለ ሰውን በተመለከተ የመካድ ክስ ሊቀርብ የሚችልበት አግባብ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 177/3/	61677	አቶ ፈቃደ መክብብ እና አቶ ዳንኤል ብስራት	ሚያዝያ 18/2003ዓ/ም	88
112	11	አባትነትን /ልጅነትን/ ከማረጋገጥ ጋር በተያያዘ በሚቀርብ አቤቱታና ክርክር የዲኤን.ኤ (DNA) ምርመራ እንዲደረግለት በመጠየቅ ክርክር የሚያቀርብ ወገን ለዚሁ የህክምና ማስረጃ የሚያስፈልገውን ወጪ የመሸፈን ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣	63195	ገረመው ሙሜቻ እና	ሐምሌ 26/2003ዓ/ም	104

		የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 259/1/		ወ/ሮ አሰፋ ነበበ		
113	11	በጋብቻ ውስጥ የሚወለድ ልጅ አባት ባል እንደሆነ የህግ ግምት ሊወሰድ የሚችልበት አግባብ፣ የዚህ የህግ ግምት የሚቋቋምበት አግባብ እና እንደ ማስረጃ ተወስዶ በፍ/ቤት እውቅና ሊያገኝ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 126፣ 143	54024	አቶ ገ/ሊባኖስ ረዳ እና ወ/ሮ አዜብ አሰፋ	ጥር 10/2003ዓ/ም	125
114	17	የDNA ምርመራ እንዲደረግ ትዕዛዝ መሰጠቱ አንደኛው ወገን አሉኝ የሚላቸውን የመከላከያ ማስረጃዎች የማሰማት መብት የማይከለክል ስለመሆኑ፣ የDNA ምርመራ እንዲረግ ፍ/ቤት ትዕዛዝ ስለሚሠጥበት አግባብ፣	90121	አቶ ....ጠበቃ ሀይልዬ ሰሀለ ቀረቡ እና አቶ .... ቀረቡ	መስከረም 28/2007ዓ/ም	289
115	18	አንድ ልጅ ሲወለድ ከልጁ እናት ጋር በጋብቻ ተሳስሮ የነበረው ሠው በህጉ ግምት መሠረት የልጁ አባት ስለመሆኑና ይህን የህጉን ግምት ማስተባበል የሚችለው እሡ ወይም በህግ የተፈቀደላቸው ሰዎች አባት አለመሆኑ እንዲወሰን የመካድ ክስ በማቅረብ ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ. 682፣ 741፣ የፌደራል የቤተሰብ ህግ አንቀጽ 167	99954	እነ ህጻን ዘውዱ ሚካኤል እና አቶ ዝናዬ ወ/ሚካኤል	ሠኔ 5/2007ዓ/ም	130
116	20	በአባት በኩል ያለን መወለድ መቃወም የሚቻለው የልጁ አባት ነው ተብሎ በህግ ግምት የሚሰጠው ሰው እሱ የሞተ ወይም ችሎታ ያጣ እንደሆነ ከተወላጆቹ አንዱ የመካድ ክስ በማቅረብ መቃወም የሚችል ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/1992/አንቀጽ 167፣ 174፣ 179	116119	ወ/ሮ ሙሉ በዳዳ እና እነ ወ/ሮ ኩሪ በዳዳ	ግንቦት 22/2008ዓ/ም	276
117	21	በፌደራል የቤተሰብ ህግ መሰረት በአባት በኩል ያለን መወለድ የመካድ ክስ በማቅረብ መቃወም ስለሚችሉ ሰዎች፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁጥር 213/1992 አንቀጽ 177/1-3/	129933	አቶ አየለ ወ/አለማው እና እነ ወ/ሮ እመቤት ማሞ (2 ሰዎች)	ሰኔ 28/2009ዓ/ም	288
118	23	አባትነትን በሕግ ግምት ወይም በመቀበል መንገዶች ለመወሰን ክርክር ሲነሳ የባህሪ ወሳኝ ቅንጣት (DNA) ውጤት እንደ መከላከያ ማስረጃ እንዲቀርብ በሕጉ በግልጽ የተቀመጠ ድንጋጌ የሌለ በመሆኑ ፍርድ ቤቶች በሕጉ የተረዘረጋውን ስርዓት ተከትለውና ለትክክለኛ ፍትህ አሰጣጥ አስፈላጊ መሆኑን ሲያምኑበት ተግባራዊ ሊያደርጉት የሚችሉ ስለመሆኑ፣ የዘር የባህሪ ወሳኝ ቅጣት (DNA) ምርመራ ውጤት በሕጉ በተመለከተው አግባብ በሕጋዊ ምክንያቶች ለማስረጃነት የሚቀርብ እንጂ በሕግ የተቀመጠውን ግምት እናት ስለካደች ብቻ ለማስረጃነት የሚቀርብ ማስረጃ ነው ተብሎ ድምዳሜ	148570	ወ/ሮ ጀኖ ተሰማ እና አቶ አሊ ሰይድ	ግንቦት 28/2010ዓ/ም	12

		የሚደረስበት ስላለመሆኑ፣ የአማራ ክልል የቤተሰብ ሕግ አዋጅ ቁጥር 79/95 አንቀፅ 181፣ 183(1) እና 155(1(ሀ))				
119	23	የባህሪ ወሰኝ ቅጣት (DNA) ምርመራ አንድ ሰው የልጁ አባት ወይም እናት አይደለም ለማለት የሚቀርብ ማስተባበያ ማስረጃ ሊሆን የሚችል ቢሆንም የሚከናወነው አባትነትን በሚመለከት የመካድ ክስ ለማቅረብ የሚያስችሉ ቀዳሚ ሁኔታዎች ሲሟሉ ስለመሆኑ እና እናትነትን በተመለከተም በቤተሰብ ህግ ከአንቀፅ 153 እስከ 166 ድረስ የተዘረጋው ስርዓት የሚፈቅድ ሁኖ በፍትሃ ብሔር ስነ ስርዓት ሕጉ የተመለከቱትን የማስረጃ አቀራረብ ስርዓቶችን መሰረት በማድረግ ሲቀርብ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 213/1992 ከአንቀጽ 167-179	152719	ወ/ሮ ብርቱካን ታደሰ እና ወ/ሮ የሺእመቤት ታደሰ	መስከረም 23/2011ዓ/ም	20
		6.1.2.2 ጉዲፈቻ የሚመለከቱ ጉዳዮች				
120	10	የጉዲፈቻ ስምምነት የሕፃናትን ጥቅምት ለማስጠበቅ ሲባል ሊፈርስ የሚችል ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ሕግ አንቀጽ 195(2)	44101	ሚስስ ፍራንስዊስ ፖስተር እና እነ ሚ/ር ዱክማን ቬኖ (2 ሰዎች)	የካቲት 24/2002ዓ/ም	44
121	10	የጉዲፈቻ ውል እንዲፈርስ ሊደረግ የሚችልበት አግባብ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 195(1)እና(2)	52691	እነ ቤተ ዛታ ችልድረንስ ሆም አሶሴሽን (ሦስት ሰዎች) እና ተጠሪ - የለም	ሚያዝያ 22/2002ዓ/ም	81
122	22	በፍርድ ቤት ቀርቦ የፀደቀ ወይም ተቀባይነት ያገኘ የጉዲፈቻ ውልን መሰረት በማድረግ ወራሽነትን ያረጋገጠ ወገን የውርስ ንብረት ድርሻን ለማግኘት ያቀረበው ጥያቄ ቀድሞ በጉዲፈቻ ውል የፀደቀበት ውሳኔ መብቴ ተነካ በሚል ወገን በቀረበ መቃወሚያ መሰረት እንዲፈርስ እንዲሻር ባልተደረገበት የውርስ ድርሻ ክፍያ ጥያቄው ውድቅ ማድረግ ህግን መሰረት ያላደረገ ስለመሆኑ፣ የኦሮሚያ ብ/ክ/መ/ ቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁጥር 69/1995 በአዋጅ ቁጥር 83/96 እንደተሻሻለ አንቀጽ 202 **የፍ/ብ/ስ/ስ/ቁ 41፣ 358**	137853	በለጠ ነጋሽ እና እጅጋየሁ ላቀው	መስከረም 25/2010ዓ/ም	341
123	24	በፍርድ ቤት የጸደቀ የጉዲፈቻ ውል ስምምነት በወሳኝ ኩነት ምዝገባ ፅ/ቤት ተመዛግቦ የጉዲፈቻ ሰርቲፊኬት ስለሚሰጥበት አግባብ፣ በአዋጅ ቁጥር 760/2004 አንቀፅ 70(2) መመሪያ ቁጥር 7/2010 አንቀፅ 43(3)	173628	እነ አቶ ወ/ጨርቆስ በጋሻው እና በየካ ክ/ከተማ አስተዳደር የወረዳ 13 የወሳኝ ኩነት ምዝገባ ፅ/ቤት	ግንቦት 28/2011ዓ/ም	123

124	24	የኢትዮጵያ ተወላጅ የሆኑ የዉጭ ዜጎች የሀገሪቷን ባህል፣ ቋንቋ፣ እሴት እንደማያዉቁ የዉጭ ሀገር ጉዲፈቻ አድራጊዎች በጉዲፈቻ የሚወስደትን ኢትዮጵያዊ ህፃን የሀገሩን ባህል፣ ወግ፣ ልማድና በማህብረሰቡ እሴት ታንፆ እንዲያድ ተፅእኖ በማድረግ፣ ፍቅር በመንፈግ ስነ-ልቦናዊና ማህበራዊ ችግር ያጋልጣቸዋል ብሎ በማሰብ የኢትዮጵያዊያን ዲያስፖራዎች በሀገር እድገት እና ብልጽግና እንዲሁም በወገኖቻቸዉ ኑሮ መሻሻል ያላቸዉን ሚና በመመገንዘብ ኢትዮጵያውያንን በጉዲፈቻ እንዲይወስዱ መከልከል አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የህፃናት መብት ኮንቬንሽን አንቀጽ 20፤ የአፍሪካ ህፃናት መብቶችና ደህንነት ቻርተር አንቀጽ 24(ለ)፣ 24(ረ)፤ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 36(5)፤ አዋጅ ቁጥር 1070/2010 መቅዴም (preamble)፤ ከተሻሻለዉ የቤተሰብ ሕግ አዋጅ ቁጥር 213/1992 አንቀጽ 193፣ 194(3)(መ)፤ የዉጭ ዜጎችን በትውልፍ ሀገራቸዉ ተጠቃሚ የማዴረግ የወጣዉ አዋጅ ቁጥር 270/1994 አንቀፅ 5 እና 6	189201	እነ አቶ ወንድወሰን ታደሰ ይስማ እና ተጠሪ - የለም	መጋቢት 02/2012ዓ/ም	136
		6.1.2.3 ሞግዚትነት የሚመለከቱ ጉዳዮች				
125	5	ወላጆች ለህፃናት ልጆቻቸው ሞግዚትና አስተዳዳሪ የመሆን መብታቸው ሊከበር የሚችለው ለህፃናቱ ጥቅምና ደህንነት እስከሰሩ ወይም ሊሰሩ የሚችሉ መሆናቸውን ማረጋገጥ ሲቻል ብቻ ስለመሆኑ፣ የደቡብ/ብ/ብ/ሕ/ክ/መንግስተ የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 75/96 አንቀፅ 235(1) የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ-መንግስት አንቀፅ 36(2)	23632	ወ/ሮ ፀዳለ ደምሴ እና አቶ ክፍሌ ደምሴ	ጥቅምት 26/2000ዓ/ም	188
126	8	ህፃናትን ማዕከል ያደረጉ ክርክሮች የልጆችን ጥቅም ባስጠበቀ መልኩ መስተናገድ ያለባቸው ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ ሞግዚትነት እንዲፀድቅ የቀረበ አቤቱታ ነው)**	35710	ወ/ሮ እፀገነት እሸቱ እና ወ/ሮ ሰላሚዊት ንጉሴ	ታህሣስ 16/2001ዓ/ም	253
127	10	ሞግዚት የሆነ ሰው በሞግዚትነት የሚያስተዳድራቸውን ልጆች ሀብት የሆነን ንብረት ለልጆቹ መልካም አስተዳደግ ሲል ሊሸጠው የሚችል ስለመሆኑ፣ የደ/ብ/ብ/ህ/ክ/መ ቤተሰብ ህግ አንቀፅ 292	46490	እነ ወ/ሮ በጋለች ደባልቄ (አራት ሰዎች) እና ወ/ሮ መሠረት በለጠ	መጋቢት 21/2002ዓ/ም	69
128	11	አካለ መጠን ያልደረሰ ሰው ሞግዚት የልጁ ሀብት የሆነን የማይንቀሳቀስ ንብረት ያለ ፍርድ ቤት ፈቃድ ለመሸጥ የማይችል ስለመሆኑ፣ የኦ/ብ/ክ/መ/ የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 69/95 አዋጅ ቁ. 83/96 አንቀጽ 294, 316 የተሻሻለው የፌዴራል የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 277/1/፣ 292	54827	እነ ሮም ወርቁ ተስፋዬ /አምስት ሰዎች/ እና አሰግድ ሸነገለኝ	ሚያዝያ 21/2003ዓ/ም	129

129	11	አካለ መጠን ያልደረሰ ልጅ ሞግዚት የልጁ ንብረት የሆነን የማይንቀሳቀስ ንብረት በሽያጭ ለ3ኛ ወገን ለማስተላለፍ በህግ ስልጣን ያልተሰጠው ስለመሆኑ፣	54129	አቶ ከፍያለው በቀለ እና ወጣት ሶፊያን አብዱልቃድር	ህዳር 01/2003ዓ/ም	132
130	18	አንድ ሞግዚት አካለመጠን ያልደረሰን ልጅ በማስተዳደር ስልጣኑ ክርክር የሚደረግበት ጥቅም ከ300 ብር ያነሰ ካልሆነ በቀር ያለ ቤተዘመድ ምክር ጉባኤ ፈቃድ ምንም ግልግል መፈጸም የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ. 301	100426	እነ ዶ/ር ጥላሁን ኪሮስ /2 ሰዎች/ እና እነ ህጻን ሰናይ የማነኪሮስ /2 ሰዎች/	ሰኔ 17/2007ዓ/ም	135
131	20	እድሜው ያልደረሰ ልጅ የማይንቀሳቀስ ንብረት ለመሸጥ የሚያስችል የሞግዚት ስልጣን ይሰጠኝ ጥያቄ ፍ/ቤቶች የህፃንን መብትና ድህንነት ቅድሚያ እንዲሰጠው በማደረግ ሲወሰኑ ከዚሁ ጋር ተያይዞ የቀረበውን መሰረታዊ ጥያቄ እና አማራጭ መፍትሔ መኖሩን አለመኖሩን በማጣራት መወሰን ያለበት ሰለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዴ.ሪ መንግሰት 36 (2) ፣ ፍ/ብ/ሕ/ቁ 280 እና 289(1) የቤተሰብ ህግ አዋጅ 213/1992 አንቀፅ 43	116950	ወ/ሮ አስቴር በቀለ ጫጩ አይበሉ እና ተጠሪ - የለም	መጋቢት 23/2008ዓ/ም	259
		6.1.2.4 የልጅ ቀለብ የሚመለከቱ ጉዳዮች				
132	10	የልጆች ቀለብ አከፋፈል ሁኔታ ጋር በተያያዘ ክፍያ ተግባራዊ ሊደረግ የሚችልበት አግባብ፣	45819	አቶ ካሣ ፋንታ እና ወ/ሮ እስካዳር ግጨው	የካቲት 12/2002ዓ/ም	55
133	16	የቀለብ ገንዘብ መጠን ስለሚወሰንበት አግባብ፣ የተሻሻለው የፌዴራል የቤተሰብ አዋጅ ቁጥር 213/92 አንቀጽ 197 አንቀጽ 2	98552	ሚ/ር አደም ሐሚድ እና ወ/ሮ ሐናእ አብዱልቃድር	ሐምሌ 4/2006ዓ/ም	156
134	21	ለህፃን ልጅ ማሳደጊያ ቀለብ የመስጠት ግዴታ ያለበት ወላጅ የሚከፍለውን የገንዘብ መጠን በተመለከተ ለመወሰን ግምት ውስጥ ሊገቡ ስለሚገባቸው ሁኔታዎች፣ የተሻሻለው ፌዴራል የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁጥር 213/92 አንቀጽ 197 (2) ፣202	130931	አቶ በላይ ዘለቀ እና ወ/ሮ ትዕግስት ዳባ /የህፃን ሀሴት በላይ ሞግዚት/	ሰኔ 19/2009ዓ/ም	284
135	24	በልጅ ቀለብ አወሳሰን ጊዜ የከፋዩን የተጣራ የገቢ መጠን በማጣራት ተገቢ ነው የሚባለው የቀለብ ገንዘብ መጠን መወሰን የሚገባው ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ መንግስት በአንቀጽ 36(2)፣አዋጅ ቁጥር 213/1992 የተሻሻለው የቤተሰብ ሕግ አንቀጽ 113	172784	አቶ አቡበከር አህመድ መሐመድ እና ወ/ሮ ሳራ ሱፌያን አብደረህማን	ሰኔ 24/2011ዓ/ም	127

		6.1.2.5 የልጅ ስም የሚመለከቱ ጉዳዮች				
136	15	የአባት ስም እንዲስተካከልልኝ በሚል የሚቀርብ አቤቱታ የክስ ምክንያት የለውም ሊባል የማይችል ስለመሆኑ፣ አንድ ሰው አንድ የቤተዘመድ ስምና አንድ ወይም ብዙ የግል ስሞችና የአባት ስም ሊኖረው ስለመቻሉና የአንድ ልጅ የአባት ስም የሚሆነው የአባቱ የግል ስም ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 231(1)(ሀ) የፍ/ብ/ህ/ቁ. 32(1)፣ 36(1)	95995	ወ/ት ሞሚና ሡልጣን እና ተጠሪ - የለም	የካቲት 10/2006ዓ/ም	251
137	15	የቤተ ዘመድ ስም እንዲለወጥ በፍ/ቤት ጥያቄ ለማቅረብ የሚቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 42፣ 33(1)እና(2)	87420	ወ/ሪት ማህሌት ልዑለቃል እና ተጠሪ - የለም	ሚያዝያ 24/2005ዓ/ም	254
138	19	አንድ ሰው በወላጅ አባቴ ስም መጠራቴ ቀርቶ በአሳዳጊዬ ስም እንድጠራ ብሎ የሚያቀርበው የዳኝነት ጥያቄ በሕጉ ስለስም ለውጥ የተጠቀሱትን ድንጋጌዎች የማያሟላ በመሆኑ ተቀባይነት የሌለው ጉዳይ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ. 32(1)፣ 36(1)	116977	ወ/ት ሃና ታምራት እና ተጠሪ - የለም	የካቲት 25/2008ዓ/ም	94
		6.1.3 ኑዛዜ				
		6.1.3.1 ይርጋ ጊዜ				
139	8	ኑዛዜ ሲነበብ የነበሩ ሰዎች ኑዛዜው አይፀናም በሚል የሚያቀርቡት የመቃወም አቤቱታ ኑዛዜው በተነበበ **በአሥራ አምስት ቀን ውስጥ** መቅረብ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 973	36604	ወ/ሮ ፅጌ መንግስቱ እና እነ አቶ ወንድይራድ መንግስቱ (ሁለት ሰዎች)	ጥቅምት 25/2001ዓ/ም	245
140	8	በኑዛዜ የተገኘ ንብረት **በ10 (አሥር) ዓመት ጊዜ** ውስጥ ካልተጠየቀ በስተቀር **በይርጋ** የሚታገድ ስለመሆኑ፣	38152	የወ/ሮ ገነት ዳምጤ ወራሾች እና እነ አቶ ይልማ አስፋው	ሚያዝያ 29/2001ዓ/ም	268
141	11	በኑዛዜ ላይ ስለሚቀርብ የመቃወም አቤቱታ እና **ተፈፃሚነት ስላለው የይርጋ ደንብ፣** የፍ/ብ/ህ/ቁ. 973፣ 974	53223	እነ አቶ ሐዲስ ዓለመስላሴ እና ወ/ሮ ብሌን ዓለመስላሴ	ጥቅምት 15/2003ዓ/ም	30

142	15	ኑዛዜ ፈራሽ ነው በሚል ስለሚቀርብ ክስ እና ክሱ ሊቀርብ ስለሚገባበት **የጊዜ ገደብ፣** የፍ/ብ/ህ/ቁ. 973, 974	82585	እነ ወ/ሮ ሱዛን ሞንታልባን (3 ሰዎች) እና እነ አቶ ሙራድ አሊ (ስድስት ሰዎች)	የካቲት 13/2005ዓ/ም	240
		6.1.3.2 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
143	2	በግልጽ በሚደረግ ኑዛዜ ኑዛዜው መነበቡን የሚያመለክት ከሆነ በግልጽ "ተነቧል" የሚል ቃል አለመኖሩ ኑዛዜውን ፈራሽ የሚያደርግ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 881	17429	ወ/ሮ ሎሚ ሆርዶፋ እና አቶ ተስፋዬ ከበደ	ጥቅምት 21/1998ዓ/ም	110
144	4	ኑዛዜ ህጋዊ ነው መባሉ ሌሎች ሰዎች በሰነዱ ላይ ተቃውሞ ካላቸው **ጉዳዩ በዳኝነት መታየትን** የሚከለክል ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 881፣ 884፣ 892፣ 996-1000 ፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 5	17058	አቶ አንበሶ ወ/ገብርኤል እና አቶ መሣይ መኮንን	መጋቢት 25/1999ዓ/ም	93
145	4	የኑዛዜ እያንዳንዱ መስፈርት መሟላት መመዘን የሚገባው የኑዛዜውን አጠቃላይ ሁኔታ በመመልከትና ተናዛዥም ሆነ ምስክሮች /እማኞች/ በኑዛዜ ባሰፈሩት ቃላትና ሃረጐች ሊሰጡ የሚችለውን ትርጉም ግምት ውስጥ በማስገባት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 881	22712	አቶ እንደሻው በቀለ እና እነ ወ/ት አይናለም ያለው (ሁለት ሰዎች)	ሚያዝያ 9/1999ዓ/ም	99
146	5	"የቁም ኑዛዜ ስጦታ" ተራ የክፍያ ደንብ እንጂ ሌሎች ወራሾች ያላቸውን ውርሱን የመካፈል መብት የማይገድብ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 913	32337	ወ/ሮ ፀሐይነሽ ይህደጐ እና እነ ወ/ሮ ትሕሽ በርሔ	ግንቦት 21/2000ዓ/ም	57
147	5	ሟች በኑዛዜው አንድን ሰው ልጄ አይደለም በማለት መግለፅ የልጅነት ሁኔታ መኖሩን ለማፍረስ የሚያበቃ ስላለመሆኑ፣ በቤተሰብ ህጉ ልጅነትን ለማረጋገጥ የሚቻልበት አግባብ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 154፣ 156፣ 157	30959	እነ ወ/ሮ ተወዳጅ ገ/ሥሌሴ (ሁለት ሰዎች) እና እነ አቶ ዘለቀ ዘውዴ (ሁለት ሰዎች)	ታህሳስ 1/2000ዓ/ም	234
148	7	ኑዛዜ ፈራሽ ነው ይባል በሚል የሚቀርብ ክስ እና የተሰጠ የወራሽነት የምስክር ወረቀት እንዲሰረዝ በሚል የሚቀርብ ተቃውሞ የተለያዩ ይዘትና ውጤት ያላቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 996/1/፣ 998/1/፣ 973፣ 996/2/	32414	ወ/ሮ ባዩሽ ደጀኔ እና እነ ወ/ሮ ሃሳብከፋይ ጌራወርቅ (ሁለት ሰዎች)	ሰኔ 24/2000ዓ/ም	212
149	8	ግልፅ ኑዛዜ ህጋዊ እንዲሆን መሟላት ያለበት ፎርማሊቲ፣	36777	አቶ ወንድም አገኘ ዘውዱ እና	ጥቅምት	251

		የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 882		እነ አቶ ታፈሰ ወንድአፈራሽ (3 ሰዎች)	25/2001ዓ/ም	
150	8	የተናዛዡ ህጋዊ ንብረት ባልሆነ ነገር ላይ የተደረገ ኑዛዜ **በፍ/ቤት ቢፀድቅም እንኳን የኑዛዜ ሰነዱ ዋጋ የማይኖረው ስለመሆኑ፣** የፍ/ብ/ህ/ቁ. 865	32817	ወ/ሮ አልማዝ ዘውዴ እና እነ ወ/ሮ ቴቱ ዘውዴ (ሦስት ሰዎች)	ሰኔ 11/2001ዓ/ም	277
151	10	ኑዛዜ ሊተረጐም የሚገባው ቃላቶቹና መልዕክቱ ግልፅ ሣይሆን ሲቀር ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 810(2)	47487	አቶ ሐይለራጉኤል ደበላ እና እነ ወ/ሪት አለምፀሐይ ፈለገ (2 ሰዎች)	ታህሣሥ 27/2002ዓ/ም	33
152	10	ኑዛዜ በፍ/ቤት መፅደቁ በንብረት ላይ ያለ የባለቤትነት መብትን የሚያረጋግጥ ስላለመሆኑ፣	42482	እነ አቶ ፍሬዘውድ ተካ ጐጇ (2 ሰዎች) እና አቶ ሰለሞን ኃ/ማሪያም	የካቲት 3/2002ዓ/ም	53
153	10	ውል ለማዋዋል ስልጣን ባለው ባለስልጣን ፊት የሚደረግ ኑዛዜ በህግ የተቀመጠውን ፎርማሊቲ አሟልቷል ለማለት የሚቻልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 882	49851	ወ/ሮ ታሪኳ አበበ የህፃን ሮቤል ንጉሤ ሞግዚት እና ተጠሪ - የለም	ሚያዝያ 4/2002ዓ/ም	75
154	10	ጠቅላላ የኑዛዜ ወራሽ የሆነ ሰው እና ከህግ ውጪ ከውርስ የተነቀለ ያለኑዛዜ ወራሽ የውርስ ሃብትን ሊከፋፈሉ የሚችሉበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 939(3)፣ 850፣ 911(1)፣ 912(1)	43069	አቶ አማረ ረታ እና አቶ ሰለሞን ካሣዬ	ሚያዝያ 6/2002ዓ/ም	78
155	10	ኑዛዜ መኖሩን የማስረዳት ሸክም (ግዴታ) የተጠቃሚዎች ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 896፣ 897	53279	ወ/ሮ ትእግስት ግርማ የእነ አቤል ወርቁ ሞግዚት እና አቶ ኤፍሬም መንግስቱ	ሰኔ 8/2002ዓ/ም	84
156	10	በኑዛዜ የውርስ ሀብት ክፍፍል መደረግ ጋር በተያያዘ ወራሽ የሆነ ወገን ሊደርሰው ከሚገባው የውርስ ሀብት መጠን ከአንድ አራተኛ በታች እንዲደርሰው የተደረገ መሆኑ ካልተረጋገጠ በስተቀር ኑዛዜውን እንዲፀና በማድረግ የተናዛዡን ፍላጐት ማክበርና መጠበቅ የሚያስፈልግ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 910፣ 913፣ 1123(1)	50901	ወ/ሮ እልፌ ኃይሌ እና እነ ወ/ሮ ትዕግስት ደበሌ (ሦስት ሰዎች)	ሰኔ 10/2002ዓ/ም	87
157	10	በፍ/ቤት የተሰጠ የኑዛዜ ወራሽነት ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት የውርስ ሃብት ማጣራት ሳይደረግ የተሰጠ ነው በሚል	50836	ወ/ሮ ቅድስት ተካ	ሐምሌ	99

		ምክንያት ብቻ ሊሰረዝ የሚችልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣		እና ወ/ሮ የኔነሽ ተካ	13/2002ዓ/ም	
158	11	የኑዛዜ መኖርን የማስረዳት ሸክም ስላለበት ወገንና ኑዛዜውን ለማስረዳት ሊቀርቡ ስለሚገቡ ማስረጃዎች፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 896፣ 897	49831	ወ/ሪት ሮማን ግዛው እና አቶ ግርማ አብርሃም	ጥቅምት 02/2003ዓ/ም	26
159	11	ሟች ካለው ሀብት እጅግ አነስተኛ የሆነ መጠን ያለው ንብረት ለተወላጁ እንዲሰጠው የተናዘዘ እንደሆነ ተናዛዡ በተዘዋዋሪ መንገድ ተወላጁን እንደነቀለው የሚቆጠር ስለመሆኑ፣ የሟች ኑዛዜ ጠቅላላ የኑዛዜ ስጦታ በሆነ ጊዜም የተነቀለ ተወላጅ ከኑዛዜ ተቀባዩ ጋር እኩል ሊካፈል የሚገባው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 951፣ 938፣ 939፣ 937፣ 912	54385	አቶ ፍቃዱ ሽፈራው እና አቶ ግሩም ኤድሚያስ	ጥር 27/2003ዓ/ም	50
160	11	ማየት የተሳናቸው ሰዎች የሚያደርጉት ኑዛዜ በውል አዋዋይ ፊት ካልሆነ በስተቀር አይፀናም ለማለት የሚያስችል የህግ መሰረት የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 881/3/፣ 1728/3/፣ 340፣ 343/2/	50971	አቶ ሃይሌ ስሙጋ እና ሰላማዊት ተኮላ	የካቲት 25/2003ዓ/ም	62
161	11	ኑዛዜ አድራጊ "ስታመም አላስታመመኝም " በሚል ምክንያት ተወላጅን በኑዛዜ ለመንቀል የሚያስችለው ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ ኑዛዜ በተደረገበት ንብረት ሟች መብት የሌለው በሆነ ጊዜ ሊከተል ስለሚችለው ውጤት፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1047, 938, 939, 915, 912	57836	ወ/ሮ አስናቀች ደሳለኝ እና የድርሐ አርያም ቅዱስ ሩፋኤል ቤተክርስቲያን	ግንቦት 17/2003ዓ/ም	71
162	11	ኑዛዜ ህጋዊ አይደለም እንዲሻር በሚል ተቃውሞ እስከቀረበ ድረስ በየትኛውም ህጋዊ መስፈርት መሰረት ፍ/ቤት ኑዛዜውን ውድቅ ሊያደርገው ስለመቻሉ፣ በኑዛዜ ላይ የነበሩ ምስክሮች የሚሰጡት የምስክርነት ቃል ስለሚኖረው ዋጋ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 881-883	59268	ወ/ሪት ዝባድ ታዬ እና እነ ብፁአን ታዬ /ሦስት ሰዎች/	ግንቦት 03/2003ዓ/ም	76
163	11	ተናዛዥ የሆነ ሰው ተወላጁ የሆነ ሰው በውርስ ሊደርሰው ከሚገባው ድርሻ ከሩብ በላይ ጉዳት እንዲደርስበት ለማድረግ የሰጠው ምክንያት በቂ መሆን ያለመሆኑ በዳኞች ሊመረመር የሚገባው ስለመሆኑ፣	55648	እነ ወ/ሮ እቴቱ ሽፈራው /ሦስት ሰዎች/	ሚያዝያ 20/2003ዓ/ም	85

		"ስላልረዱኝ ወይም ስላልጠየቁኝ" የሚል ምክንያት በመስጠት ተወላጅን ሊደርሰው ከሚገባው የውርስ ድርሻ ሩብ በላይ ጉዳት እንዲደርስበት ለማድረግ የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 913, 1123		እና እነ ወ/ሮ መንበረ ሽፈራው /ሦስት ሰዎች/		
164	11	በፍ/ብ/ሀ/ቁ. 881 መሰረት የተደረገ ግልጽ ኑዛዜ ላይ ያለን የተናዛዡ የጣት አሻራ በተመለከተ ክርክር በቀረበ ጊዜና በፎረንሲክ ምርመራ ለማረጋገጥ ካልተቻለ በኑዛዜው የተገኙ ምስክሮች ቀርበው እንዲመሰክሩ ማድረግ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 881, 1677/1/, 2007/2/, 897/1/, 896	54013	ወ/ሮ አስመረት ነጋሲ እና ወ/ሮ ጽጌረዳ ስዩም	ጥር 12/2003ዓ/ም	120
165	11	ተወላጅ የሆነ ሰው ከውርስ ተነቅሏል ሊባል የሚችለው ተናዛዡ ንብረቱን በጠቅላላ የኑዛዜ ስጦታ ለሌሎች ተወላጆች ወይም ሌሎች ሰዎች የሰጠ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ ሟች ያለው አንድ የታወቀ ንብረት ብቻ ሆኖ ይህንኑ ከተወላጆቹ መካከል አንዱን ወይም ሁሉንም ሳያካትት ለሌሎች ሰዎች በኑዛዜ የሰጠ እንደሆነ ተነቀልኩ የሚል ወገን ኑዛዜው ላይ ተቃውሞ ሊያነሳ የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 937-939, 842/2/, 915	47917	እነ ወ/ሮ መልካምሥራ አለበል /አራት ሰዎች/ እና ወ/ሮ አንለይ ሊበን	ግንቦት 05/2003ዓ/ም	147
166	13	ሟች አድርጐት የነበረ ኑዛዜ በተመሣሣይ ንብረት ላይ በኋላ በተደረገና ከሞተ በኋላ ተፈፃሚነት ባለው ስጦታ የተተካ እንደሆነ ኑዛዜው በስጦታው እንደተሻረ የሚያስቆጥረው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 2428, 2443, 881, 826(2), 856, 898	72286	አቶ ኃ/ስላሴ ወርቄ እና ወ/ሮ ምስራቅ ወርቄ	ሰኔ 19/2004ዓ/ም	157
167	13	ውል አዋዋይ ወይም ዳኛ ፊት የተደረገ ኑዛዜ በህጉ የተመለከተውን የኑዛዜው መነበብ ሥርዓትን ያላሟላ ከሆነ ህጋዊ ፎርማሊቲን የሚያሟላ እንደሆነ ለመቁጠር የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ 881(2), 882, 857	70057	እነ ወ/ሮ አበበች ቡልቻ (ሶስት ሰዎች) እና ተጠሪ - የለም	ህዳር 06/2004ዓ/ም	171
168	14	በአንድ ቦታ ከተደረገ በኋላ በሌላ ጊዜ ውል ለማዋዋል ስልጣን ባለው አካል ፊት ቀርቦ እንዲረጋገጥና ማህተም እንዲደረግበት የተደረገ የኑዛዜ ሰነድ በህጉ ዳኛ ወይም ውል ለማዋዋል ስልጣን በተሰጠው አካል ፊት እንደተደረገ ኑዛዜ የማይቆጠር ስለመሆኑ፣	74734	ወ/ሮ ትዕግስት ሸባባው እና እነ እህት አለማው ወርቁ (ሁለት ሰዎች)	ህዳር 20/20085ዓ/ም	156

		የፍ/ብ/ህ/ቁ. 881,882				
169	14	የኑዛዜን ፎርማሊቲና የይዘቱን ህጋዊነት አስመልክቶ ስልጣን ባለው ፍ/ቤት ተቃውሞውን አቅርቦ ውድቅ የተደረገበት ወገን በሌላ ጊዜ በድጋሚ የኑዛዜው ይዘት ጋር በተገናኘ ተናዛዡ ከውርስ ነቅሎናል እንዲሁም ሊደርሰን ከሚገባው ድርሻ ከ1/4ኛ በላይ ጉዳት ደርሶብናል በሚል ኑዛዜው እንዲሻር የሚያቀርበው አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ ኑዛዜ የህጉን ፎርማሊቲ የጠበቀ ነው በሚል በፍ/ቤት መጽደቅ ኑዛዜው መብታችንን ይነካል በማለት ክርክር የሚያቀርቡ ወገኖች ክርክራቸውን ለዳኝነት አካል ከማቅረብ የማይከለክል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 51, 216, 217 የፍ/ብ/ህ/ቁ 1123	77169	እነ አቶ ተሾመ ገበየሁ እና ወ/ሮ ሊሻንወርቅ ገበየሁ	ጥር 17/2005ዓ/ም	163
170	17	አንድ ተናዛዥ ኑዛዜውን መሻር ሲፈልግ ሀሳቡን በማያሻማ አኳኋን በመግለጽ ከሻረ ኑዛዜዎች ዋጋ ያላቸው እንደሆኑ በሚያስፈልገው ፎርም አይነት ግልጽ አድርጐ አልሻረውም ሊባል የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ. 898(1)፣ 899(1)	96364	እልፍነሽ ወርቁ እና ኤልሳቤጥ አስራት	ጥቅምት 10/2007ዓ/ም	298
171	22	ኑዛዜ ጥብቅ የሆነ፣ የግል ጠባይ ያለው እና በሟች ብቻ የሚፈፀም በመሆኑ ብዙ ሰዎችን አንድ በሆነ ፅሁፍ በጋራ ማናዘዝ የማይቻል እና ኑዛዜውን ፈራሽ የሚያደርግ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 857፣ 858 እና 880	134836	አቶ አባተ ሀይሉ እና አቶ አስረስ ረታ (4 ሰዎች)	መስከረም 25/2010ዓ/ም	310
		6.1.4 ውርስ				
		6.1.4.1 የዳኝነት ሥልጣን				
172	7	የውርስ ሃብቶች በተለያዩ ቦታዎች የሚገኙ በሆነ ጊዜ የሚነሱ ክርክሮች **የውርሱ ክፍያ በተጀመረበት ቦታ ለሚገኝ ፍ/ቤት የሚቀርቡና የሚስተናገዱ ስለመሆናቸው፣** የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 23	34076	ወ/ሮ ዘነበወርቅ ወልዱ ፀጋ እና እነ እማሆይ ድብቅነሽ ግዛው	ሰኔ 10/2000ዓ/ም	217
173	11	**ወደ ሌላ አገር** ለሥራ በሄደበት ወቅት ህይወቱ ያለፈ ሰው ጋር በተያያዘ የግለሰቡ መደበኛ መኖሪያ ኢትዮጵያ ውስጥ መሆኑ እስከተረጋገጠ ድረስ **ውርሱ በኢትዮጵያ ውስጥ መከፈት ያለበት ስለመሆኑ፣** የፍ/በ/ህ/ቁ. 826/1/	65621	እነ ወ/ሮ ታደለች መንግስቱ /አምስት ሰዎች/ እና ተጠሪ - የለም	ሰኔ 27/2003ዓ/ም	110

174	17	አንድ የቀበሌ ቤትን ተከራይቶ የነበረ ሠው ከዚህ አለም በሞት ሲለይ ወራሾቹ ወይም ቤተሠቦቹ የተከራይነት መብቱ ይተላለፍልን ብለው በሚጠይቁበት ጊዜ **ከሕግ አኳያ ዳኝነት የሚሠጥበት እንጂ በፍርድ ቤት የሚያልቅ ጉዳይ አይደለም ብሎ ጥያቄውን አለመቀበል አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ፣** የኢ.ፌ.ዲ.ሪፐብሊክ ህገ መንግስት አንቀጽ 37 የፍ/ሀ/ቁ. 826/2/ እህ 2928	97948	ወ/ሪት ሔለን ተክሌ እና ወ/ሮ ዘይድ አብርሃ	ታህሳስ 21/2007ዓ/ም	301
		6.1.4.2 ይርጋ ጊዜ				
175	3	የወራሽነት ጥያቄን ለማቅረብ **ስለተወሰነ ጊዜ፣** የፍ/ብ/ህ/ቁ 1001(2)፣ 1168፣ 1845፣ 1853	15631	እነ የሻረግ መንግስት (2ሰዎች) እና እማሆይ የሻረግ ፈረደ	ታህሳስ 17/1998ዓ/ም	63
176	6	ወራሽነትን ካረጋገጡ በኋላ ንብረት ተይዞብኛል ይመለስልኝ የሚል ጥያቄ ከሦስት አመት በኋላ **በይርጋ** የሚታገድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1000(1)	20295	አቶ ደጀኔ ለገሠ እና እነ አቶ መላኩ ጌታቸው	ሐምሌ 5/1999ዓ/ም	230
177	6	የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1000 **(ጥያቄ ለማቅረብ የተወሰነ ጊዜ)** ወራሽ ነኝ ወይም ወራሽነቴ ይረጋገጥልኝ ከሚል ጥያቄ ጀምሮ የውርስ ንብረት ያለ አግባብ ተይዞብኛል በሚል ለሚቀርብ አቤቱታ ጭምር ተፈፃሚነት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 999፣ 1000	25567	ወ/ት አይናለም አበበ እና አቶ ደገፉ ጉርሙ	ህዳር 12/2000ዓ/ም	235
178	6	በወራሾችና ወራሽ ባልሆኑ ሰዎች መካከል የሚነሳ የውርስ ንብረትን የተመለከተ ክርክር በአሥር ዓመት **ይርጋ** የሚታገድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1845	25664	አቶ ተገኘ ይማም እና እነ አቶ ካሣሁን ደሳለኝ	ግንቦት 7/2000ዓ/ም	239
179	6	ከውርስ ሀብት ጋር በተያያዘ ወራሽ ነኝ የሚል ወገን መብቱንና የውርስ ንብረቶቹ በሌላ ወራሽ መያዛቸውን ካወቀ **ከሦስት ዓመት በኋላ** የሚያቀርበው የወራሽነት ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1000(1)	26422	ወ/ሮ ስንልሽ ማዘንጊያ እና እነ አቶ ተስፋ ማዘንጊያ	ጥቅምት 28/2000ዓ/ም	249
180	6	ቤት በፍ/ብሔር ህጉ ውስጥ እንደ ርስት የማይቆጠርና **የይርጋ** መርሆ ተፈፃሚ የሚሆንበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1000(2)	34011	እልፍነሽ አማረ እና አቶ ግርማ አማረ	መጋቢት 25/2000ዓ/ም	282

181	10	የውርስ ሀብት ድርሻ ክፍፍል ጥያቄ **በይርጋ** የሚታገድበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1080(3)	40418	ተስፋዬ ሞላ እና እነ እሸቱ ምነ (ሦስት ሰዎች)	ጥቅምት 10/2002ዓ/ም	7
182	10	በውርስ ሕግ ውስጥ የተመለከቱ **የይርጋ** ድንጋጌዎች ሊተረጐሙ የሚችሉበት አግባብ፣ የወራሽነት መብትን በሕግ በተመለከተ ጊዜ ውስጥ ያረጋገጡ ወራሾች የውርስ ንብረት ክፍፍል ጥያቄን በማናቸውም ጊዜ ማቅረብ የሚችሉ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 996,1000(1),1000(2),1060,1062	38533	እነ ወ/ሮ ጽጌ ወልደመስቀል (ስድስት ሰዎች) እና አቶ ስዩም ክፍሌ	ህዳር 8/2002ዓ/ም	27
183	10	በውርስ ሕግ ውስጥ የተመለከቱ **የይርጋ** ድንጋጌዎች ሊተረጐሙ የሚችሉበት አግባብ፣ የወራሽነት መብትን በሕግ በተመለከተ ጊዜ ውስጥ ያረጋገጡ ወራሾች የውርስ ንብረት ክፍፍል ጥያቄን በማናቸውም ጊዜ ማቅረብ የሚችሉ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 996,1000(1)1002,1060,1062	44237	እነ ወ/ሮ ሙሉሸዋ ቦጋለ (አራት ሰዎች) እና አቶ መስፍን ቦጋለ	መጋቢት 20/2002ዓ/ም	66
184	10	ከውርስ ሃብት ጥያቄ ጋር በተያያዘ የውርስ ሃብቱን በእጅ አድርጐ በመገልገል ላይ ያለ ተከራካሪ የሆነ ወራሽ ለክርክሩ ምክንያት የሆነውን ንብረት በጋራ ይዞ የቆየ ሰው ላይ የሚያነሳው የውርስ ጥያቄ **በይርጋ** ታግዷል ሊባል የሚችልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣	44025	እነ ወ/ሪት ፀሐይ ሐይሌ (አራት ሰዎች) እና ወ/ሮ ፈልቃ ቤኛ	ሐምሌ 22/2002ዓ/ም	110
185	11	ወራሽ የሆነ ሰው ወራሽ ባልሆነ ሰው ላይ ንብረቴ ይለቀቅልኝ በሚል የሚያቀርበው ክስ /አቤቱታ/ ላይ ተፈፃሚ የሚሆነው **ይርጋ** የሚቆጠረው ወራሽነት ከተረጋገጠበት ቀን አንስቶ ሳይሆን ንብረቱ ከተያዘበት ጊዜ ጀምሮ ስለመሆኑ፣	47201	እነ በላቸው አስፋው እና ወ/ሮ መኪያ አወል	ጥቅምት 05/2003ዓ/ም	8
186	11	የውርስ ሀብትን አስመልክቶ የሚቀርብ ክስ ላይ ተፈፃሚ የሚሆነው **የይርጋ ገደብ** በፍ/ብ/ህ/ቁ. 1851/ለ/ መሰረት ሊቋረጥ የሚችልባቸው ሁኔታዎች ስለመኖራቸው፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1851	49359	ወ/ሮ ቀለሟ ወርቅነህ እና ሻምበል ጌታሁን ገብሬ	ጥቅምት 04/2003ዓ/ም	17
187	11	ከውርስ ሃብት ጋር በተያያዘ ወራሽ የሆነና አካለመጠን ያልደረሰ ሰው ላይ **የይርጋ ጊዜ** ሊቆጠር የሚገባው አካለመጠን ከደረሰበት ወይም በመብቱ መጠቀም ከቻለበት ጊዜ አንስቶ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1845	57114	ወ/ሮ ሃና ፀጋዬ እና ወ/ት ጣዕሙ ደስታ	ግንቦት 03/2003ዓ/ም	66

188	11	ከጋብቻ በሞት መፍረስ ጋር በተገናኘ የሚቀርብ የጋራ ንብረት ክፍፍል ጥያቄ ላይ ተፈፃሚ የሚሆነው **ይርጋ** መቆጠር የሚጀምረው ጋብቻው ከፈረሰበት ዕለት አንስቶ እንጂ ወራሽነት ከተረጋገጠበት ቀን ጀምሮ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1846, 826/1/	59539	እነ አቶ ስዩም ወ/መስቀል /አራት ሰዎች/ እና ወ/ሪት አምሳለ ሙሉነህ	ሰኔ 29/2003ዓ/ም	92
189	11	የውርስ ሀብት ይጣራልኝ በሚል የሚቀርብ አቤቱታ **በሦስት ዓመት ይርጋ** የሚታገድ ስለመሆኑ፣ ከውርስ ሀብት ክርክር ጋር በተገናኘ ተፈፃሚ የሚሆነው የይርጋ ጊዜ መቆጠር የሚጀምረው ንብረቱ በእጅ ከተደረገበት ጊዜ እንጂ ስመሃብቱ ከተዛወረበት ጊዜ አንስቶ ስላለመሆኑ፣	52407	እነ ወ/ሮ ውለታ ደስታ ወ/ማርያም /ሁለት ሰዎች/ እና ወ/ሮ እቴቴ ደስታ	ህዳር 24/2003ዓ/ም	112
190	16	**ይርጋ** በተመለከተ የሚቀርብ መቃወሚያ ከመልስ ጋር መቅረብ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ. 234(1)(ሐ) እና 244(2)(ሠ) **(ጉዳዩ የውርስ ክርክር ነው)**	85815	አቶ ኢብራሀም መሀመድ ኑር እና እነ ወ/ሮ ጀሚላ መሐመድ (4 ሰዎች)	ሐምሌ 17/2006ዓ/ም	159
		6.1.4.3 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
191	5	ከወራሾች መካከል አንዱ በሌለበት የተካሄደ የንብረት ክፍፍል በሌለበት ክፍያው የተፈፀመበት ወራሽ በሚያቀርበው አቤቱታ መነሻነት ሊፈርስ የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1080	29386	ወ/ሮ ወለላ ተሰማ እና እማሆይ በላይነሽ መለሰ	የካቲት 25/2000ዓ/ም	346
192	7	የውርስ ሀብት አጣሪ የንብረት ባለቤትነትን የመወሰን ስልጣን የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 956	23322	ወ/ሮ አዳነች ወርዶፋ እና እነ ወ/ሮ አስናቀች ወርዶፋ	ሰኔ 19/2000ዓ/ም	192
193	7	በፍ/ብ/ህጉ ውስጥ "ከዘር የወረደ ርስት" በሚል የተቀረበው አገላለጽ በህገ-መንግስቱ የተሻረ ወይም ተፈፃሚነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1000/2/ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ-መንግስት አንቀጽ 40	30158	እነ ወ/ሮ ፀሐይነሽ አደም ሞግዚት ሐይሉ ሲሳይ እና የከ/ል እሸቱ ተስፋዬ ወራሾች	ሰኔ 19/2000ዓ/ም	201
194	7	የውርስ ማጣራት ሪፖርት ከፀደቀ ወይም በፍ/ቤት ተቀባይነት ካገኘ በኋላም ቢሆን እንደ ፍርድ ተቆጥሮ በቀጥታ የአፈፃፀም አቤቱታ ሊቀርብበት ስላለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 944, 946, 956, 960, 996	18576	ወ/ሮ ደስታ መኮንን እና ወ/ት መሰሉ ጌታሁን	ግንቦት 26/2000ዓ/ም	330
195	8	የውርስ ሀብት ክፍፍልን መነሻ ያደረገ ክስ የግዴታ ውርስ ከተጣራ በኋላ መቅረብ የሌለበት ስለመሆኑ፣	34703	እንዳሻው ፍቃዱ	ጥቅምት	243

		የፍ/ብ/ህ/ቁ 1000(1)		እና እነ ወንድማገኝ ፍቃዱ (7ሰዎች)	11/2001ዓ/ም	
196	8	የሚች እዳን ለመክፈያ በአፈፃፀም ሊያዝ የሚገባው በውርስ የተገኘውን ሀብት እንጂ የወራሾች የግል ሃብት ስላለመሆኑ፣	38691	አቶ ለገሰ ቢራቱ እና አቶ ደረጀ ጅማ ገርግሶ	የካቲት 24/2001ዓ/ም	263
197	8	**የይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት** በሥር ፍ/ቤት የተሰጠን ፍርድ ከመረመረ በኋላ የጉዳዩን ጭብጥ በመያዝ ወደ ሥር ፍ/ቤት የመለሰው እንደሆነ አስቀድሞ በሥር ፍ/ቤት የተሰጠውን ፍርድ እንደሌለ የሚያስቆጥረው ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ የውርስ ክርክር ነው)**	37313	እነ መሐሪ ተ/ማሪያም (2) እና እነ ገነት መኮንን (2)	ግንቦት 18/2001ዓ/ም	271
198	8	ወራሽ የሆኑ ወገኖች የሚያቀርቧቸውን ተገቢነት ያላቸው ማስረጃ በሙሉ አሰባስቦ በመስማት ያልተከናወነ የውርስ ማጣራት ሪፖርት በህግ አግባብ የተከናወነ ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 241፣ 270 እና 345	42525	እነ አቶ አብዱልዋሲቅ አርጋው እና ወ/ሮ አልዋያ አባበሊስ	ግንቦት 27/2001ዓ/ም	274
199	8	የገበያ ዋጋን መሠረት ያላደረገና የግንባታ ዋጋ ግምት ላይ ብቻ ተመርኩዞ የሚደረግ የውርስ ሀብት ክፍፍል ፍትሐዊ ሊሆን የማይችል ስለመሆኑ፣	40510	ቴዎድሮስ መንበሩ እና ገ/ህይወት ታደሰ	ሰኔ 23/2001ዓ/ም	281
200	8	በውርስ ሃብት ክፍፍል ላይ ተወላጅ የሆነ ሰው ከሩብ በላይ ጉዳት የደረሰበት እንደሆነ ክፍፍሉ እንዲቀር ለመጠየቅ የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ. 11/22,913,1060,1037-1051,942	18394	ወ/ሮ ዝናሽ በቀለ ማንደፍሮ እና ወ/ሮ ሐረገወይን በቀለ	መጋቢት 21/1999ዓ/ም	286
201	10	የጋራ የሆነን የውርስ ሀብት ከፍቃዱ ውጪ እንዲሸጥ የተደረገበት ወራሽ ከሽያጩ ዋጋ ድርሻውን ለማግኘት መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1266፣ 1060(1)	41857	አሕመድ ሑሴን እና እነ ወ/ሮ የኔዓለም ተመስገን (ሦስት ሰዎች)	ጥቅምት 24/2002ዓ/ም	14
202	10	የምትክ ወራሽነት ተጠቃሚዎችን ስለመለየት፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 842, 843, 844(3)	47957	እነ አቶ ተፈሪ ሐጐስ (ሦስት ሰዎች) እና አቶ ተስፋይ ገ/ሔር	ጥር 5/2002ዓ/ም	39
203	10	የውርስ ንብረት በሆነ ቤት ላይ ድርሻ አለን የሚሉ ወገኖች ንብረቱን ህጋዊ የሆነ የባለቤትነት ማረጋገጫ ይዞ ከነበረ ሰው በመግዛት ስመ ሀብቱን ወደራሱ ስም አዛውሮ የሚገኝን ሰው ለመጠየቅ የማይችሉ ስለመሆኑ፣	46527	ወ/ሮ ገነት በቀለ እና	የካቲት 24/2002ዓ/ም	48

				ወ/ሮ ትዕግስት አሰፋ		
204	10	ከውርስ ጋር በተያያዘ በቤት ላይ ህጋዊ መብት የሌለው ሰው ሽያጭ አከናውኖ ሲገኝ ትክክለኛው ባለሃብት መብቱን ሊጠይቅ የሚችለው ተገቢውን ጥንቃቄ አድርጐ የገዛውን ገዥ ሣይሆን ሻጩን ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 997፣ 2882፣ 2884፣ 1060(1)፣ 1266	47378	አቶ አለማየሁ ከተማ እና እነ ወ/ሮ ላቀች አይተንፍሱ (ሦስት ሰዎች)	የካቲት 24/2002ዓ/ም	50
205	10	በተጭበረበረ መንገድ ወራሽነትን አሳውጆ የውርስ ንብረት አካል የሆነን ቤት ስመ ሃብት ወደ ራሱ አዙሮ የሚገኝ ሰው ጋር የሽያጭ ውል በተደረገ ጊዜ የሽያጭ ውሉ እንዲፈርስ በሚል ትክክለኛ ወራሾች የሚያቀርቡት ጥያቄ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍብ/ህ/ቁ. 2882፣ 2884፣ 997	45370	እነ አቶ ዳንኤል አበበ (ሁለት ሰዎች) እና እነ ወ/ሮ ሙሉ ወልደየስ (ሁለት ሰዎች)	መጋቢት 21/2002ዓ/ም	61
206	10	ከውርስ ሃብት ክፍፍል ጋር በተያያዘ ተጠቃሚው በኢንሹራንስ ውል ላይ ባልተገለፀበት ጊዜ የሟች ባል ወይም ሚስት የኢንሹራንስ ገንዘቡን ከወራሾች ጋር ሊካፈሉ የሚችሉበት አግባብ፣ የንግድ ህግ ቁጥር 705፣ 701(1)(ሀ) የፍ/ብ/ህ/ቁ. 827	44561	ወ/ሮ ገነት በላይ እና አቶ ያፌት ተክሉ	ሐምሌ 28/2002ዓ/ም	101
207	10	ወራሽ የሆነ ወገን በውርስ ሃብት ክፍፍል ድርሻው ላይ ከሩብ የበለጠ ጉዳት የደረሰበት መሆኑን በመግለፅ አውራሽ ባደረገው ኑዛዜ መሠረት ክፍፍል እንዳይፈፀም መጠየቅ የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1123(1)	47622	ወ/ሮ ትዕግስት ነጋሽ እና እነ ወ/ሮ መንበረ ስላሴ ተኸሌ 679(አምስት ሰዎች)	ሐምሌ 30/2002ዓ/ም	112
208	10	የምትክ ወራሽነት ተጠቃሚዎችን ስለመለየት፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 842, 843, 844(3)	45587	እነ ወ/ሮ አተረፈች ዘውደ (2 ሰዎች) እና አቶ ዘውዱ ወሰኔ	ሐምሌ 29/2002ዓ/ም	115
209	10	በተዘዋዋሪ መንገድ ተወላጅን ከውርስ ያለ በቂ ምክንያት መንቀል የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 938, 842, 915	42546	አቶ ተስፋልደት ኪዳኔ እና እነ ወ/ሮ ዘሀቡ ይመር (3 ሰዎች)	ሐምሌ 28/2002ዓ/ም	118
210	11	ከጋብቻ ውጪ እንደባልና ሚስት የሚኖሩ ሰዎች ግንኙነታቸው በንብረት ረገድ ያለውን ውጤት በተመለከተ በውል ሊወሰኑ ስለመቻላቸው፣ በማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ ያለ አላባ የመጠቀም መብት ጥቅም ተቀባዩ ሲሞት የሚቋረጥና **ለወራሾቹ** የማይተላለፍ ስለመሆኑ፣	53663	እነ አቶ ጊላጋብር ገብረህይወት /ሦስት ሰዎች/ እና እነ ወ/ሮ አረጋሽ አብረሃ /ሁለት ሰዎች/	ጥቅምት 29/2003ዓ/ም	20

		የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1731፣ 1322/1/				
211	11	የውርስ ሃብት እንዲጣራ በሚል በንብረቱ ላይ የተሰጠው ትዕዛዝ ከሟች ጋር ህጋዊ ግንኙነት ባልነበረበት ሁኔታ ነው በሚል ክርክር በቀረበ ጊዜ ፍ/ቤቶች ይህንን እንደ ጭብጥ በመያዝ እልባት ሊሰጡበት የሚገባ ስለመሆኑ፣ በዚህ ጉዳይ ላይ ፍ/ቤት የሚሰጠው ብይን ጊዜያዊ አገልግሎት እንዳለው ትዕዛዝ የሚወሰድ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 320/3/, 247/1/	46726	ነጋሲ አየለ ኢትቻ እና እነ ሳሙኤል ዮሃንስ ገ/ሔር /ሁለት ሰዎች/	ታህሳስ 13/2003ዓ/ም	42
212	11	ከውርስ ጋር በተገናኘ በህግ ወራሽ የሆኑ ሰዎች ሟችን ለመውረስ ያልተገቡ ናቸው ሊባል የሚችልበት ሁኔታ ሟች በኑዛዜው ከውርስ ሊነቅላቸው ከሚችልበት ሁኔታ የተለየ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 838, 937/1/, 938/2/, /3/	49713	እነ የጥሩነሽ አየለ ወራሾች /አራት ሰዎች/ እና ወ/ሮ ወጋየሁ ሠለሞን	ሚያዝያ 03/2003ዓ/ም	79
213	11	የውርስ ሃብት አጣሪ ሪፖርት በፍ/ቤት መጽደቅ ውጤት፣ በፍ/ቤት የፀደቀ የውርስ ሃብት አጣሪ ሪፖርትን በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 358 አግባብ ተቃውሞ ሊቀርብበት ይገባል ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 358	45905	ሚስስ ሚላን ፒሲጂ ማልጂ እና እነ ሃንድሬ ፒስ ማልጂ /ሁለት ሰዎች/	ጥቅምት 03/2003ዓ/ም	115
214	11	ከውርስ በዝምታ ወይም ያለበቂና ህጋዊ ምክንያት የተነቀለ የመጀመሪያ ደረጃ ወራሽ ከጠቅላላ የኑዛዜ ተጠቃሚ ጋር እኩል ወራሽ ሆኖ የሟችን የውርስ ሃብት ሊካፈል የሚገባ ስለመሆኑ፣ “በህይወቴ ላይ ከፍተኛ ችግር ፈጥረውብኛል” የሚል ምክንያት በመስጠት ብቻ ተወላጅን ለመንቀል የማይቻል ስለመሆኑ፣ ሟች ካለው ሃብት እጅግ አነስተኛ የሆነ ንብረት /ሀብት/ ለተወላጁ በኑዛዜ የሰጠ እንደሆነ በውጤት ደረጃ ተወላጁ የተነቀለ መሆኑን መገንዘብ የሚቻልና ተወላጁ ከሌሎች የጠቅላላ ኑዛዜ ተጠቃሚዎች ጋር እኩል መካፈል ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 912, 938, 939, 915, 1014, 1123	58338	እነ አቶ ዳንኤል ጽጌ /ሁለት ሰዎች/ እና የህፃን አሳለፈ ጽጌ ሞግዚት	ሚያዝያ 06/2003ዓ/ም	135
215	11	የውርስ ሃብት አጣሪ የሆነ ሰው የሟችን ንብረት በማጣራት ረገድ ሊኖረው የሚችለው የስልጣን አድማስ፣ በወራሾች መካከል አንድን ንብረት በተመለከተ የውርሱ ሃብት አካል ስለመሆኑ ክርክር በተነሳ ጊዜ አጣሪው ግራ ቀኙ ያቀረቡትን	66727	ወ/ሪት ዝናሽ ዘውዱ እና	ሐምሌ 29/2003ዓ/ም	139

		ማስረጃ በሪፖርቱ ላይ በማስፈር ጉዳዩን ለሚመለከተው ፍ/ቤት ማቅረብ እንጂ ማስረጃዎቹን በራሱ መዝኖ አከራካሪው ንብረት የውርሱ ሃብት አካል ነው ወይም አይደለም በማለት ውሣኔ ለመስጠት ስልጣን የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 956		የወ/ሮ መድሐኒት ካሣ ወራሽ እነ ወ/ሮ ደብሪቱ ስዩም		
216	13	በፍርድ ቤት የተቋቋመ የውርስ አጣሪ አበል መጠን ሊወሰን የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 959, 946-1125	69153	ብርሃኑ ከፍያለው እና እነ ወ/ሮ ሮማን ይርጋ (11 ሰዎች)	ጥቅምት 06/2004ዓ/ም	121
217	13	የወራሾች የጋራ ሀብት የሆነን ንብረት ለመሸጥና ለማስተላለፍ ወይም በዋስትና ለማስያዝ ወይም የተመደበበትን አገልግሎት ለመለወጥ የጋራ ባለንብረቶቹ ሁሉ ስምምነት አስፈላጊ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1262, 1060(1)	64371	ፍቅረዲን ሰይፈዲን እና እነ አበራ ለማ (አምስት ሰዎች)	ጥር 02/2004ዓ/ም	134
218	13	ከባልና ሚስት የንብረት ክፍፍል ጋር በተገናኘ በአንደኛው ተጋቢ በውርስ የተገኙ ንብረቶች (ሀብቶች) ለልማት በሚል በመፍረሳቸው የተገኘ የካሳ ክፍያ በግብይት እንደተገኘ ተቆጥሮ የግል ስለመሆኑ፣ በፍ/ቤት አልተረጋገጠም በሚል እንደ የጋራ ሀብት ሊቆጠር የማይችል ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ.213/92 አንቀፅ 58, 57	65708	አቶ አራጋው አበበ እና ወ/ሮ ራሔል ውብሸት	ጥር 02/2004ዓ/ም	137
219	13	የውርስ ሀብት ማጣራት ጋር በተገናኘ የንብረት አጣሪው የሟች ያለኑዛዜ ወራሾች በሚል የተጠቀሱ ወራሾች በአካባቢው በሚገኘው የመረዳጃ እድር ሰፍሯል በማለት የውርስ ድርሻ አላቸው በሚል የሚያቀርበው የውሣኔ ሀሳብ ህጋዊ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 842, 856, 962, 944(ሀ),1097,1113	71895	አቶ ሞላ ንጉሴ እና አቶ ንጉሴ ገለታ	ግንቦት 10/2004ዓ/ም	151
220	14	አንድ ወራሽ የወራሽነት መብት በሌላው ንብረት ላይ ከህግ ውጪ የወራሽነት ሠርተፍኬት መያዙ በተረጋገጠ ጊዜ ይኸው ማስረጃ እንዲሰረዝ አቤቱታ ሊቀርብ ስለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 998(1)	73247	አቶ ልዑል ኪዳነማርያም እና እነ ሰብለ ኪዳነማርያም (ሶስት ሰዎች)	ጥር 14/2005ዓ/ም	171
221	15	ከሟች በስጦታ ወይም በኑዛዜ የተሰጠን ንብረት ወደ ውርስ መልሶ ማግባት (Collation) ስለሚከናወንበት ሥርዓት፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1065-1078	80920	ወ/ሮ ውድነሽ እሸቱ እና አቶ ፍቅረማሪያም ወርቁ	የካቲት 25/2005ዓ/ም	237

222	15	ከውርስ ሀብት ክፍፍል ጋር በተገናኘ የውርስ ሀብት ተጣርቶና ሪፖርት ቀርቦ በመጽደቁ መነሻነት ሀብቱ ተከፋፍሎ ከተፈፀመ በኋላ ወራሾቹ ዋጋ ያለው የወራሽነት ማስረጃ ሣይኖራቸው ውርሱን ወይም ከውርሱ አንዱን ክፍል በእጁ አድርጓል በሚል እውነተኛ ወራሽ ወራሽነቱ እንዲታወቅለትና የተወሰዱበት የውርስ ንብረቶች እንዲመለሱለት በሚል ለመጠየቅ የሚችለው ተገቢውን የዳኝነት ክፍያ በመክፈል አዲስ ክስ በመመስረት እንጂ ክፍፍሉ ተፈጽሞና ውሣኔ አግኝቶ የተዘጋውን መዝገብ በማንቀሳቀስ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 996(1), 998(1), 999 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 91, 6	89641	እነ ወ/ሮ ሐረገወይን ብርሃኑ(ሁለት ሰዎች) እና እነ ወ/ሮ አዜብ ብርሃኑ (ሁለት ሰዎች)	ጥቅምት 21/2006ዓ/ም	243
223	16	**በፍ/ብ/ስ/ስ/ህ/ቁ 358** መመዘኛ የሚያሟላ አቤቱታ አቅራቢ (ፍርድ ተቃዋሚ) የሚቃወመው ፍርድ በይግባኝ ያልተሻረ (ዋጋ ያለው) እና ያልተፈፀመ መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ የውርስ ክርክር ነው)**	93987	እነ አቶ ዳንኤል ወንዳፈራ (2 ሰዎች) እና እነ ወ/ሮ አስናቀች ቦጋለ (4 ሰዎች)	ሐምሌ 18/2006ዓ/ም	163
224	16	የውርስ ንብረት ክፍፍልን በተመለከተ በውርስ ህጉ የተመለከቱትን የውርስ ንብረት ክፍፍልን የሚገዙትን ድንጋጌዎች ይዘት መንፈስና አላማ የተከተለና ያገናዘበ መሆን ስላለበት፣ የፍ/ህ/ቁ 1079፣1082፣1083፣1086፣1087(2)፣1092፣1093	94322	ወ/ሮ አልማዝ በቀለ እና አቶ ገዛኸኝ በቀለ	ሐምሌ 17/2006ዓ/ም	167
225	17	ሟች በህይወት እያለ ከይዞታ በታው ላይ ለሌላ ሠው ቤት እንዲሠራፈቅዶ ቢሰጠው ሟች በሚሞትበት ጊዜ በሟች ፈቃድ ቤት የሠራው የቤቱ ባለቤት እንደሚሆንና ከሌላው ቦታ ጋር ሆኖ የውርስ ክፍል የሚሆን ስላለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ. 826/2/፣1179/1/	96628	እነ አሳምነው ከበደ /አምስት ሰዎች/ እና አቶ ዳንኤል ከበደ	ሕዳር 08/2007ዓ/ም	293
226	17	አንድ ሰው ከህግ ውጪ የገጠር እርሻ መሬት ለመውረስ የሚያስችል የወራሽነት ማስረጃ ስላወጣ ይሰረዝበት የሚል አቤቱታ በሚቀርብበት ጊዜ ፍ/ቤት ጭብጥ ይዞ ውሳኔ የሚሰጥበት ጉዳይ እንጂ የመሬት ክርክር ሲነሳ የሚታይ ነው ተብሎ ክሱን ውድቅ ማድረግ አግባብነት የሌለው ሥለመሆኑ፣ የአ/ብ/ክ/መንግስት የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 133/98 እና ደንብ ቁጥር 51/99	108539	አቶ አበባው አጥናፍ እና እነ ወ/ሮ የካባ ግዛው (ሶስት ሰዎች)	መጋቢት 30/2007ዓ/ም	307
227	22	በነባር ይዞታ ላይ ያረፈ ንብረት በውርስ የሚተላለፍ እንደሆነ ወደ ሊዝ ስሪት ማስገባት የማይችል እና ለጉዳዩ የሊዝ አዋጅ ቁጥር 721/2004 ተፈጻሚነት የሌለው ስለመሆኑ፣	131677	የወ/ሮ ጌጤ ካሳ ወራሾች እና የከ/ቀ ክ/ከ መሬትና አስተዳደር ጽ/ቤት	ጥቅምት 28/2010ዓ/ም	318
228	22	በውርስ የተላለፈን የመንግስት ንግድ ቤት የማከራየት መብትን ከወራሾች መካከል አንዱ ያለ ከተማ አስተዳደሩ እውቅና ያከራየ እንደሆነ የተከራይነት መብት የሚቋረጠው ያከራየው ወራሽን በተመለከተ ብቻ እንጂ ሌሎች እሱ በሞግዚትነት የሚያስተዳድራቸው ወራሾች የመከራየት መብታቸው የሚቀጥል ስለመሆኑና አከራዩ ሞግዚታቸው ባከራያቸው ወገኖች	133736	እነ አቶ መዚድ ተስፋዬ (2 ሰዎች) እና	ታህሳስ 26/2010ዓ/ም	345

		ላይ በንግድ ቤት የኪራይ ውል መነሻነት ክስ ለማቅረብ የሚያበቃ መብትና ጥቅም ያላቸው ስለመሆኑ፣		ወ/ሮ ዘይነባ ለካ		
229	22	የውርስ ሰርተፊኬት አንድ ሰው የራሱን ወራሽነት ለማስረዳት የሚወስደው ማስረጃ እንጂ ሌሎች ወራሾች አለመኖራቸውን የሚያሳይ ሰነድ ስላለመሆኑ፣ እና በግራ ቀኙ የሟች ወራሾች መሆናቸው በማረጋገጥ ፍርድ ቤቶች የሰጡት ውሳኔ ከማስረጃነት በዘለለ የፍ/ብ/ስ/ስ/ህግ በሚያዘው መሰረት ከሌሎች ሰዎች ክርክር ተደርጎበት ውሳኔ ያገኘና በፍርድ ያለቀ መቃወሚያ የማይቀርብበት ተደርጎ ሊወሰድ የማይገባ ስለመሆኑ፣ ፍ/ህ/ቁ. 996/1/ እና ተከታዬቹ	130284	እነ አቶ ክንፈ ሐጎስ /3ሰዎች/ እና ወ/ሮ ሃና ሐጎስ	ጥቅምት 30/2001ዓ/ም	351
230	24	ከወራሾቹ አንደ ውርስ የሚከከፍለው እዳ ያለበት እንደሆነ የውርስ ንብረት ክፍፍል ከመደረጉ በፉት የውርስ እዳ ለቀነስ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍትሐ ብሄር ህግ ቁጥር 1014፤1090	144585	እነ ወ/ሮ ሀና ካሳዬ እና ወ/ሮ ዘነበች ካሳዬ	ግንቦት 13/2010ዓ/ም	142
231	25	ተወላጅ መሆን ለወራሽነት ብቁ ከሚያደርጉ ህጋዊ መስፈርቶች ውስጥ አንድ ስለመሆኑ ከፍ/ብ/ህግ ቁጥር 842 እና 830 ድንጋጌዎች ጣምራ ንባብ መገንዘብ የሚቻል ቢሆንም ይህ ማለት ግን የሟችን ንብረት ለመውረስ ስለተወላጅነት በተመለከተው ሥርዓት መሰረት መወለድን ማረጋገጥ የግድ ማለት ሳይሆን በተለይ ውርሱ የሚመለከተው ወደታች የሚቆጠሩ ተወላጆችን በሆነ ጊዜ **ሥልጣን ባለው ፍርድ ቤት** የተሰጠ የወራሽነት ማስረጃ መያዝ በቂ ስለመሆኑ፣	180281	ወ/ት ዮዲት ሰለሞን እና ወ/ሮ አይናለም ወርቁ	ጥቅምት 30/2013ዓ/ም	290
232	25	አስቀድሞ ከዉርስ ንብረት የተቀበለ ወራሽ የዉርስ ክፍፍል ፋይል ሲከፈት የዉርስ ሀብቱን ለመዉረስ ካልጠየቀ አስቀድሞ የወሰደዉን ንብረት ወደ ዉርስ ሀብት መልሶ ለመዉረስ የሚገደድበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ.1073 እና ተከታዮቹ ድንጋጌዎች	191963	እነ አቶ ምንዳዬ አስታጥቄ (2 ሰዎች) እና እነ ወ/ሮ በላይነሽ አስታጥቄ (5 ሰዎች)	ሚያዚያ 12/2013ዓ/ም	295
		6.1.5 ስጦታ				
		6.1.5.1 ይርጋ ጊዜ				
233	10	የስጦታ ውል ገደብ ያለበት ወይም ግዴታ የተጣለበት እንደሆነ በውሉ ውስጥ የተመለከተው ግዴታ አልተፈፀመም በሚል ፈራሽ ሊሆን የሚችል ስለመሆኑ፣ በፍ/ብ/ሀ/ቁ. 244(1) ላይ የተመለከተው **የይርጋ** ድንጋጌ በስጦታ ውል ውስጥ የተመለከተ ግዴታ አልተፈፀመም በሚል ውሉ እንዲፈርስ ሲጠየቅ ተፈፃሚነት የሌለው ስለመሆኑ፣	42346	እነ አቶ ፍስሐ መንግስቱ (ሁለት ሰዎች) እና ወ/ሮ አለምነሽ ፍስሐ	የካቲት 9/2002ዓ/ም	41

		የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 2452(1)፣ 2464(1)፣ 2441(1)				
234	10	የስጦታ ውል ከተደረገበት ጊዜ ጀምሮ በሚቆጠሩ 10 (አስር) ዓመታት ውስጥ ለአፈፃፀም ያልቀረበ እንደሆነ **በይርጋ** የሚታገድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1676(1)፣ 1845	42691	አቶ አደፍርስ በቀለ እና አቶ ይቁም በቀለ	መጋቢት 22/2002ዓ/ም	64
		6.1.5.2 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
235	5	የስጦታ ውሉ በስጦታ ተቀባዩ ላይ ግዴታ ያልጣለ ቢሆንም እንኳን ስጦታ ሰጪው በድህነት ላይ መሆኑ ከተረጋገጠ ተቀባዩ ቀለብ የመስጠት ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 2458(1)	23921	ወ/ሮ ዘለቃሽ መንግስቱ እና አስር አለቃ ታደሰ ወርቁ	ጥቅምት 12/2000ዓ/ም	55
236	8	የስጦታ ውል የተፈፀመው ውል ለማዋዋል ስልጣን በተሰጠው ሰው ፊት ከሆነ ይኼው ግለሰብ እንደ ምስክር ተደርጐ ባይፃፍም ምስክር ተደርጐ ሊቆጠር የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2443, 881, 882	37562	አቶ ሣሙኤል ፈረንጅ እና አቶ ግርማ ታፈሰ (ሁለት ሰዎች)	ጥር 28/2001ዓ/ም	258
237	10	የስጦታ ውል ሊተረጐም የሚገባው በውሉ ውስጥ የሚገኝን አንድ ሃረግ ነጥሎ በማውጣት ሳይሆን የውሉን አጠቃላይ ይዘት በመመልከት ስለመሆኑ፣	41893	ወ/ሮ ዮዲት ኃይሉ እና እነ ወ/ሪት ገነት አረጋይ (3 ሰዎች)	ታህሣሥ 21/2002ዓ/ም	36
238	10	**የስጦታ ውል ገደብ ያለበት** ወይም ግዴታ የተጣለበት እንደሆነ በውሉ ውስጥ የተመለከተው ግዴታ አልተፈፀመም በሚል ፈራሽ ሊሆን የሚችል ስለመሆኑ፣ በፍ/ብ/ሀ/ቁ. 244(1) ላይ የተመለከተው የይርጋ ድንጋጌ በስጦታ ውል ውስጥ የተመለከተ ግዴታ አልተፈፀመም በሚል ውሉ እንዲፈርስ ሲጠየቅ ተፈፃሚነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 2452(1)፣ 2464(1)፣ 2441(1)	42346	እነ አቶ ፍስሐ መንግስቱ (ሁለት ሰዎች) እና ወ/ሮ አለምነሽ ፍስሐ	የካቲት 9/2002ዓ/ም	41
239	16	በህግ ፊት የሚፀና ስጦታ ለማድረግ ሰጪው ስጦታ በተደረገበት ንብረት ላይ መብት ሊኖረው የሚገባ ስለመሆኑ፤ የባልና የሚስት የጋራ በሆነ ንብረት ላይ አንደኛው ተጋቢ ብቻውን የሚያደርገው ስጦታ ዋጋ የሌለው ስለመሆኑ፣	90959	ተክለፃድቅ ኤካ እና እነ አቶ መላኩ ፍሬው (2 ሰዎች)	ግንቦት 06/2006ዓ/ም	173

		6.1.6 ብድር/ዕዳ				
240	10	በትዳር ወቅት የተወሰደ ብድር የአንደኛው ተጋቢ ፈቃድ የሌለበት ቢሆንም ፈቃዱን ያልሰጠው ተጋቢ የብድር ስምምነቱ እንዲፈርስ ያላደረገ እንደሆነ ወይም ደግሞ ለትዳር ጥቅም አለመዋሉን ማስረዳት ያልቻለ ከሆነ ለትዳር ጥቅም እንደዋለ የህግ ግምት የሚወሰድ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 68(መ)	45202	አቶ ድንቁ ወርዶፋ እና ወ/ሪት ኤደን ድንቁ ወርዶፋ	መጋቢት 8/2002ዓ/ምዓ/ም	57
241	11	በትዳር ወቅት የተወሰደ /በአንደኛው ተጋቢ/ ብድር ለትዳር ጥቅም እንደዋለ የሚገመት ስለመሆኑና ከዚህ በተቃራኒ የሚከራከር ተጋቢ ገንዘቡ ለትዳር ጥቅም ያልዋለ መሆኑን የማስረዳት ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ ደመወዝ የተጋቢዎች የጋራ ሃብት ነው በሚል ሊወሰድ የሚችለው ተጋቢዎቹ በጋብቻ ባሉበት ወቅት የትዳርን ወጪ ከመሸፈን አኳያ መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣ ተጋቢዎች ከህጋዊ ፍቺ በፊት ተለያይተው በቆዩባቸው ግዜያት በግል ያገኙት ደመወዝ የጋራ ነው ለማለት የሚቻል ስላለመሆኑ፣ በጋብቻ ወቅት የተወሰደና በፍቺ ወቅት ተከፍሎ ያላለቀ ዕዳ እንደ የጋራ ዕዳ የሚወሰድ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ 213/92 አንቀጽ 62/1/	56184	ወ/ሮ ኑን ስንታየሁ ጉዝ እና አቶ ተስፋዬ ወ/ሚካኤል	ህዳር 02/2003ዓ/ም	36
242	13	በባል ወይም በሚስት ለጋራ መተዳደሪያቸው በሚል ከሚካሄድ የንግድ ሥራ ማስኬጃ ጋር በተያያዘ የተገባ ዕዳ የተጋቢዎች የጋራ እዳ እንደሆነ የሚቆጠር ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁ.19 የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92, አንቀፅ 70	68190	የኢትዮጵያ ልማት ባንክ እና ወ/ሮ እመቤት ቱርፌ	ታህሣሥ 05/2004ዓ/ም	127
243	13	ከባልና ሚስት የጋራ ንብረት ጋር በተገናኘ በጋብቻ ወቅት በአንደኛው ተጋቢ አማካኝነት ከባንክ ወጪ ተደርጐ ለ3ኛ ወገን የተላለፈ (የተሰጠ) ገንዘብ ለትዳር ጥቅም እንደዋለ የሚገመትበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ.213/92 አንቀፅ 85-93	70442	አቶ በቀለ ቱፋ እና ወ/ሮ ባዩሽ እሸቴ	ታህሳስ 30/2004ዓ/ም	130
244	23	በጋብቻ ውስጥ የተደረገ የብድር ውል ከአንደኛው ተጋቢ እውቅና ውጪ የተደረገና የጋራ እዳ መሆኑ ፍሬ-ነገር የማጥራትና ማስረጃን የመመዘን መርህን በተከተለ መንገድ ተረጋግጦ መወሰን ያለበት ስለመሆኑ፣	147930	ወ/ሮ ሰብለ ታምራት እና	ግንቦት 28/2010ዓ/ም	34

		ፍ/ብ/ህግ ቁጥር 2472		አቶ ግሩም ግዛቸው		
		6.1.7 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
245	20	አንድ ሰው ህጋዊ ባለይዞታው ሳይቃወም በሌላ ሰው ይዞታ ላይ ቤት ወይም ንብረት ያፈራ እንደሆነ የዚሁ ቤት/ ንብረት/ ባለመብት የሚሆን ስለመሆኑ፣ የፍትሐ ብሔር ህግ ቁጥር 1179(1)(2) ከኢ.ፌ.ድ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 40 አኳያ ሊታይ ስለሚችልበት አግባብ፣ **(ጉዳዩ የመሬት/ቦታ ይዞታ ክርክር ነው)**	105125	አቶ አህመድ ዑመር እና እነ አቶ ተስፋዬ አብርሃ /ሁለት ሰዎች/	ህዳር 05/2009ዓ/ም	284
		6.2 በሌላ ዘርፍ ያሉ ቤተሰብ የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሚ የተቀመጡ)				
		6.2.1 በአሰሪና ሰራተኛ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
1	13	በሥራ ላይ በደረሰ ጉዳት **በሞት ምክንያት** የሥራ ውል ሲቋረጥ የሠራተኛው የጉዳት ካሣ በመድን ፖሊሲ ተሸፍኖ ሲገኝ **የካሣ ክፈያውን ሊጠይቁ ስለሚችሉ ወገኖች፣** አዋጅ ቁ.377/96 አንቀጽ 110(1)(2),134(2),128,129,133 የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 842, 1732, 1735, 1736, 1734	72645	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና እነ አቶ ክፍለዩሐንስ ተሰማ (ሁለት ሰዎች)	ሐምሌ 03/2004ዓ/ም	82
2	18	ሰራተኛው በስራ ላይ በደረሰበት **የሞት አደጋ ምክንያት** የሰራተኛው **ባለቤትና ሌሎች ጥገኞች** የሚያቀርቡት የካሣ ክፍያ ጥያቄ በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ መቅረብ ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 162 ንዑስ አንቀፅ 1	108785	ዩሴፍ ተክሌ ህንፃ ሥራ ተቋራጭ እና ወ/ሮ ወርቅነሽ ጌታቸው በራሳቸው እና ሞግዚት በሆኑላቸው /እነ ሕፃን ረዲኤት/	ሐምሌ 21/2007ዓ/ም	54
		6.2.2 በውል ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
3	7	የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 658 **ተጋቢ ወገን** ከሦስተኛ ወገን ጋር ያደረገውን ውል ለማፍረስ ምክንያት ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 658፣ 686	28663	አቶ ካሣሁን ገዛኸኝ እና ወ/ሮ አልማዝ ወልዴ	ጥር 27/2000ዓ/ም	150
4	13	ከስጦታ አድራጊው ሞት በኋላ ተፈፃሚ የሚሆን የስጦታ ውልን በተመለከተ **ስለ ኑዛዜ** የተደነገጉት ድንጋጌዎች ተፈፃሚነት ያላቸው ስለመሆኑ፣	61421	አቶ ጌታቸው በየነ እና እነ የሕፃን ታቦት በቀለ (2)	ሐምሌ 17/2004ዓ/ም	227

		የማይንቀሳቀስ ንብረትን አስመልክቶ የሚደረግ ስጦታ በህጉ በግልጽ የሚደረግ **ኑዛዜ** አስራርን በተከተለ መልኩ መደረግ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 881፣ 2428፣ 2443፣ 2436				
5	20	የደረሰው ጉዳት ኣጓኘ በፈፀሞው ተግባር ወይም ባደረገው ጉድለት እንዲሁም ይህ ተግባር አደጋ ሊያደርስ ወይም ሊፈጥር የሚችል መሆኑ እየታወቀ ሲሆን የሃላፊነት መጠኑ በህጉ ከተቀመጠው ውጪ ሊሆን የሚችል ስለመሆኑ፣ **በልጅ ቀለብ አወሳሰን ረገድ ልንከተላቸው ስለሚገቡ መሰረታዊ መርሆች፣** የን/ህ/ቁ 597፣ 599 የፍ/ህ/ቁ 2091፣ 2092 የኢፌድሪ ቤተሰብ ህ/ቁ 213/92 አንቀፅ 197	109061	ወ/ሮ ነጋሪነት ሰለሞን እና ስካይ ባስ ትራ/ሲስተም	ህዳር 19/2009ዓ/ም	235
6	25	የማይንቀሳቀስ ንብረትን በተመለከተ የሚደረግ የሽያጩ ዉል ንብረቱ በተመዘገበበት መዝገብ ላይ መመዝገብ እንዳለበት ህጉ ሲደነግግ ገዥዉ ዉሉ እንዲመዘገብ በሚመለከተዉ አካል ዘንድ ሲቀርብ ንብረቱ በሻጩ ስም መመዝገብ አለመመዝገቡን ወይም ሻጩ ዉሉን ለማድረግ ህጋዊ መብት ያለዉ መሆን አለመሆኑን ብቻ ሳይሆን በንብረቱ ላይ ዕዳ እና እገዳ ያለበት መሆን ያለመሆኑንም ለማጣራት ዕድል ያገኛል በሚል በመሆኑ ማንኛዉም ጠንቃቃ ገዥ ዉሉ ሲዋዋል ተገቢዉን ጥንቃቄ እንዲያደርግ የሚጠበቅበት ስለመሆኑ፣ **የባልና ሚስት የጋራ ንብረት የሆነ ቤት** ያለ አንደኛው ተጋቢ ፈቃድና ስምምነት ለሦስተኛ ወገን እንዳይተላለፍ በፍርድ ቤት አስቀድሞ እግድ የተሰጠበት ስለመሆኑ ንብረቱ በተመዘገበበት መዝገብ ላይ ተረጋግጦ እያለ፣ የሽያጩ ዉሉም መመዝገቡም ሆነ የሚመለከተዉ አካል ዉሉን ሲመዘግብ ወይም ሲያረጋግጥ ተገቢዉን ጥንቃቄ ሳያደርግ ቤት በሽያጩ በመተላለፍ የገዛ ሰው እንደ አንድ ጠንቃቃ ገዥ ማድረግ የሚገባዉን ጥንቃቄ አለማድረጉን የሚያሳይና አስቀድሞ የተቋቋመ የሌላ ሰዉ መብትና ጥቅም ያለበትን የማይንቀሳቀስ ንብረት በመግዛት የተደረገ ዉል ጸንቶ የማይቀጥል ስለመሆኑ፣ የፍትሐ ብሔር ህግ አንቀጽ 1543-1566 እና 1185	186626	አቶ ሰሪ ጉተማ እና እነ ወ/ሮ ሀረገወይን ተ/ጽዮን (2 ሰዎች)	የካቲት 24/2013ዓ/ም	162
7	25	ያለፍርድ ቤት ፍቃድ **የህፃን** የማይንቀሳቀስ ንብረት ለመሸጥ የሚደረግ ውል ህጋዊ ውጤት የሌለው ስለመሆኑ፣	194876	ፍቅሩ መገርሳ እና እነ ሚልዮን ተካ (2 ሰዎች)	ሚያዚያ 28/2013ዓ/ም	183

		6.2.3 በፍትሐብሔር ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
8	15	**ሚስትነትን** በተመለከተ የአመልካችን ማስረጃ ብቻ በመቀበል **ሚስትነትን** በማረጋገጥ በፍ/ቤት የሚሰጥ ማስረጃ (Declaratory Judgment) በማናቸውም ጊዜ ተዓማኒነትና ክብደት የሌለው ማስረጃ መሆኑን ለማሳየት ክርክር ሊቀርብበትና ተቃራኒ ማስረጃ ተሰምቶ ውድቅ ሊደረግ የሚችል እንጂ ማስረጃውን በተሰጠው ፍ/ቤት ተቃውሞ በማቅረብ ያልተሻረ በመሆኑ ተቀባይነት ያለው ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የአዋጅ ቁ 213/92 አንቀጽ 62(1) በፍ/ብ/ሕ/ቁ 1195፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሔ/ቁ 358 እና 359	82679	ወ/ሮ ከበቡሽ ሸዋረገድ እና ወ/ሮ እንዳገር ጌቱ	መጋቢት 27/2005ዓ/ም	138
9	17	በፍርድ የተከለለከለ ሰው **የፍቺ ጥያቄ** ስለሚያቀርብበት አግባብ፣	103781	ወ/ሮ አስካለ አሸኔ እና አቶ ታምራት ተስፋዬ	መጋቢት 17/2007ዓ/ም	41
10	8	በክርክር ሂደት ተቃዋሚ ወገን መጠራት ያለበት ምስክር ከመሰማቱ በፊት ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ የሞግዚትነት ተቃውሞ ነው)**	35946	እነ አቶ ማማሽ ወ/ስላሴ (2) እና እነ ወ/ሮ ሰብለ ወንድይራድ (2)	ጥቅምት 27/2001ዓ/ም	7
11	15	**የኑዛዜ** ህጋዊነት ጋር በተያያዘ በተካሄደ ክርክር ተሣታፊ ሆኖ ተቀባይነት ያጣና ኑዛዜው በፍርድ ቤት የፀደቀበት ሰው በሌላ ጊዜ የኑዛዜውን ህጋዊነት አስመልክቶ በመቃወሚያነት የሚያቀርበው ክርክር ወይም አዲስ ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት በቀረበለት ጉዳይ ላይ ዳኝነት መስጠት የሚገባው በስርዓቱ መሠረት የቀረበለትን የይግባኝ አቤቱታ መሠረት በማድረግ እንጂ ቀድሞ ስልጣን ባለው ፍ/ቤት የተሰጠ ውሣኔ ተገቢ አልነበረም በሚል ምክንያት ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5፣ 212 የፍ/ብ/ህ/ቁ 881	85102	አቶ ሰንደቁ አበበ እና አቶ ሐብታሙ ቃበቶ	መስከረም 21/2006ዓ/ም	168
12	8	ክርክር ከሚካሄድበት ጉዳይ ጋር በተያያዘ መብትና ጥቅም እንዳለ የተረጋገጠ እንደሆነ በክርክር ጣልቃ ለመግባት በቂ ምክንያት ስለመሆኑ፣ **በውርስ** አጣሪ ሪፖርት ላይ ጥያቄ (ተቃውሞ) አለማቅረብ ሚስት/ባል የሆነን ወገን የጋራ ነው በሚለው ንብረት ላይ ጣልቃ ገብቶ ለመከራከር የሚያግድ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 41	37742	ወ/ሮ አልማዝ ጐንፌ ኦሪቲ እና ወ/ሮ ፀሐይ ሊበን	ታህሣሥ 7/2001ዓ/ም	32

13	13	በተከሳሽ ወይም ከሳሽ ሞት ምክንያት በፍ/ቤት በመካሄድ ላይ የነበረ ክርክር በተቋረጠ ጊዜ ክርክሩ **በወራሾች** አማካኝነት ሊቀጥል የሚችልበት ሁኔታና በህጉ የተቀመጠው የጊዜ ገደብ ተፈፃሚ ሊሆን የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 49(1)፣ 55(2)	62452	እነ የሟች ወንድሙ ደምሴ ሚስትና ወራሾች (3) እና አቶ በርሄ ንስራን	ጥር 03/2004ዓ/ም	7
14	15	**ከውርስ** ሀብት ክፍፍል ጥያቄ ጋር በተገናኝ መብቱን ለማስፈፀም ጠይቆ በአፈፃፀም በይርጋ የታገደ ስለመሆኑ ውሣኔ ተሰጥቶ እያለ ባለመብት ነኝ የሚለው ወገን የሚያነሣው የመብት ጥያቄና ክርክር ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ በአንድ ፍርድ ቤት የተሰጠ ውሣኔ በህግ አግባብ እስካልተሻረ ድረስ የውሣኔው አስገዳጅነትና ተፈፃሚነት በባለጉዳዮች ላይ ብቻ የተወሰነ ሣይሆን በማናቸውም አስፈፃሚ አካላትና በማናቸውም ፍርድ ቤት ላይ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5(1) የኢ.ፌ.ዲ.ሪ. ህገ መንግስት አንቀጽ 79(2)	83007	እነ ወ/ሮ አልማዝ ገመቹ (ሁለት ሰዎች) እና አቶ ፋዩ ገመቹ	ሰኔ 03/2005ዓ/ም	98
15	15	**ከውርስ** ሀብት ክፍፍል ጋር በተገናኘ አንድ ሰው ሟች በተውት ኑዛዜ መሠረት የጥሬ ገንዘብ ክፍያ እንዲከፈለው ክስ አቅርቦ ገንዘቡ እንዲከፈል ዳኝነት ከተሰጠ በኋላ በሌላ ግዜ የሟቹ የውርስ ሀብት ይጣራልኝ በማለት የሚያቀርበው የዳኝነት ጥያቄ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ ኑዛዜን መሠረት አድርጐ የሚቀርብ የኑዛዜ ተጠቃሚት መብት ይረጋገጥልን ጥያቄና **የውርስ ይጣራልኝ** ጥያቄዎች ተመሳሳይ የሆነ የፍሬ ነገርና የህግ ጥያቄ የሚያስነሱ ጉዳዩች ስለመሆናቸው፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5(2)	90543	እነ አቶ ተሾመ አሰፋ (ሰሰት ሰዎች) እና ወ/ሪት መስታወት አሰፋ	ጥቅምት 21/2006ዓ/ም	183
16	15	**ወራሽነትን** በማረጋገጥ በተሰጠ **የወራሽነት ማስረጃ** ላይ መብቴን ወይም ጥቅሜን ይነካል በሚል በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358 መሠረት የሚቀርብ የመቃወሚያ አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ሥለመሆኑ እና ተረጋግጦ የተሰጠውን ማስረጃ በሌላ ክርክር መቃወም የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358	79871	እነ ወ/ሮ የውብዳር ባንቱ (2) እና እነ ወ/ሮ ሎሚ ተሊላ (5)	የካቲት 11/2005ዓ/ም	116
17	22	አንድ ወራሽ በሟች **የውርስ** ንብረት ከሌሎች ወራሾች ጋር እንዲጣራ በግልፅ ተስማምቶና ውክልና ሰጥቶ በሚጣራው የውርስ ፋይል ተሳታፊ ሆኖ እያለ ከሚጣራው ንብረት ላይ የግል ንብረት ያለ በመሆኑ በፍ/ብ/ስ/ስ/ህ/ቁ 41 መሰረት ጣልቃ ገብቼ እንድከራከር እንዲፈቀድልኝ በማለት የሚያቀርበውን ጥያቄ ፍርድ ቤቱ በውርስ አጣሪ ተጣርቶ የቀረበውን ሪፖርት ተቀብሎና መርምሮ ተገቢውን ውሳኔ ከመስጠት ባለፈ የጣልቃ ገብ ክርክሩን ሊቀበለው የማይገባ ስለመሆኑ፣	133708	እነ ወ/ሮ ጣይቱ ደያሳ እና አቶ ጉደታ ደያሳ	ጥቅምት 21/2010ዓ/ም	64

		የፍ/ሕ/ቁ. 947				
18	23	አንድ ኑዛዜ ከፀደቀ በኋላ በቀረበ ንብረት ክፍፍል ውስጥ ወራሾች ከአውራሻቸው **በውርስ** ሊያገኙት ከሚገባው ድርሻ ተገቢውን ያላገኙ መሆኑን ገልጸው በሚከራከሩበት ጊዜ ፍሬ ነገሩ ተጣርቶ ከሚለይ በስተቀር ኑዛዜው ፀደቋል በሚል ምክንያት ብቻ የሃብት ድርሻቸውን በተመለከተ የሥረ-ነገር ክርክሩ ቀድሞ ታይቷል ተብሎ ውድቅ ሊሆን የሚችልበት የስነ-ስርዓት ሕግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 5	146503	ወ/ሮ ንጋቷ በየነ እና ወ/ሮ ሀረገወይን በየነ	ግንቦት 29/2010ዓ/ም	257
19	24	**የወራሽነት የምስክር ወረቀትን** በተመለከተ የሚቀርብ የተቃውሞ አቤቱታ የማስረጃውን ትክክለኛነት እና ህጋዊነት ከማረጋገጥ ያለፈ አንድምታ የሌለው መሆኑ ከተረጋገጠ ማስረጃውን የሰጠው ፍርድ ቤት የማስረጃው ይሰረዝልኝ ጥያቄን ማስተናገድ የሚገባው ስለመሆኑ፣ በሐሰት ለተገኘ **የወራሽነት ማስረጃ** ይሰረዛልኝ ጥያቄ ተፈጻሚነት ያለው የይርጋ ጊዜ የአስር አመት የይርጋ ጊዜ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 1000፣1677፣1845 እና 1846 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 358 እና 359	161650	አቶ ኃይለገብርኤል አየለ እና ወ/ሮ ፀሐይ አየለ	ሚያዚያ 29/2011ዓ/ም	33
20	24	አንድ **የውርስ** ንብረት ክፍፍል ጥያቄ ድርሻን መሰረት በማድረግ የቀረበ ሲሆን አመልካቹ በድርሻው ተመስርቶ ዳኝነት እስከጠየቀ ድረስ ከድርሻው ውጪ ያለውን ግምት መሰረት አድርጎ ዳኝነት እንዲከፍል የሚደረግበት የህግ አግባብ ስላለመኖሩ እና የውርስ ንብረቱ ጠቅላላ ግምት የፍርድ ቤቱን የስረ ነገር ስልጣን ለመወሰን የግድ የሚባልበት የሕግ መሰረት የሌለ ስለመሆኑ፣ በአዋጅ ቁጥር 25/88 አንቀጽ 14 በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 17 እና 225	167589	ወ/ሮ ጽጌ ታደሰ እና እነ ወ/ሮ አልማዝ ሳህላ	ግንቦት 16/2011ዓ/ም	102
21	25	በፍትሐብሔር ስነ ስርአት ህግ ቁጥር 358 መሰረት የሚቀርብ የፍርድ መቃወሚያ **ወራሽነትን** በማረጋገጥ በተሰጥ **ማስረጃ** ላይ ሊቀርብ የማይችልና በማስረጃው ምክንያት መብቴ ተነክቷል የሚል አካል ተገቢውን ዳኝነት ከፍሎ ተጓደለብኝ የሚለውን መብት ማረጋገጥ የሚችል መሆኑን በሰበር መዝገብ ቁጥር 79871 ላይ የተሰጠው አስገዳጅ ውሳኔ የውርስ ሀብት ተለይቶ በተሰጠ የወራሽነት ምስክር ወረቀት ክርክር ላይ በአስገዳጅነት ሊጠቀስ የማይችል ስለመሆኑ፣	181999	ወ/ሮ ተሰሜ ገዳ እና እነ አቶ ለማ ነጋሽ (2 ሰዎች)	መስከረም 27/2013ዓ/ም	12
22	25	**ወራሽ** የሆነ ወገን አውራሽ ተካፋይ በነበረበት ክርክር ላይ በፍ/ብ/ስ/ስ/ህ/ቁ 358 መሰረት መቃወም የማይችል ስለመሆኑ፣	180551	ሀዊ ሁንዴ እና እነ አምበሳ አዱና (26 ሰዎች)	ህዳር 28/2013ዓ/ም	2

23	25	**የውርስ ሀብት ተጣርቶ ወራሽነት** እንዲረጋገጥ የቀረበ አቤቱታ ውድቅ ከተደረገ በኋላ በዳግም ዳኝነት እንዲታይ ቀርቦ ፍ/ቤት የቀደመውን ውሳኔ በመሻር በግማሽ የውርስ ሀብት ላይ ውርስ እንዲጣራና አቤቱታ አቅራቢዎች ወራሽ መሆናቸውን አረጋግጦ ውሳኔ ከሰጠ በኋላ ወራሾች በቀደመው ክርክር ውሳኔ የተወሰነበትን ተከራካሪ ንብረት ከህግ አግባብ ውጭ ስለያዘብን ይልቀቅልን በሚል ለበላይ ፍርድ ቤት የሚያቀርቡት አዲስ ክስ በዳግም ዳኝነት የቀረበ ነው በሚል ውድቅ የማይደረግ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህግ ቁጥር 5	172008	እነ ወ/ሮ ፀሐይ ሐይለ (2 ሰዎች) እና ወ/ሮ ሰማ ሰይድ	ጥቅምት 30/2013ዓ/ም	26
		6.2.4 በውክልና ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
24	12	አንድ ሰው ለሌላ ሰው በሰጠው ፍፁም የውክልና ስልጣን መሰረት የተከናወነውን ተግባር ለማፍረስና መከራከሪያው ሊያደርገው የሚችለው ወካዩ ራሱ ስለመሆኑ፣ **የወካይ ወራሾች** ወኪሉ የውክልና ስልጣን ወሰኑን ሳያልፍ የስራውን ተግባር የሚቃወሙበት ህጋዊ መሰረት ስላለመኖሩ፣ የፍ/ህ/ቁ 2189/1/ እና /2/	38721	ካፕቴን ዮናስ ሕሉፍ እና እነ አቶ እስጢፋኖስ ኪዳኔ (4)	ህዳር 27/2003ዓ/ም	555
		6.2.5 በንብረት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
25	19	በኦሮሚያ ክልል የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ መሰረት ይዞታን የመጠቀም መብት የሚተላለፈው **በውርስ** ሕግ መሰረት በይዞታው የመጠቀም መብት ላለው የቤተሰብ አባል ሲሆን በዚሁ አግባብ ቅድሚያ የውርስ መብት የሚሰጠው ከመሬቱ በሚያገኙት ገቢ ለሚተዳደሩ (ሌላ መተዳደሪያ ገቢ ለሌላቸው) ወራሾች ሥለመሆኑ፣ የኦሮሚያ የገጠር መሬት አጠቃቀም አዋጅ ቁ. 130/1999 አንቀፅ 9(1)(2) አዋጁን ለማስፈፀም የወጣው ደንብ ቁጥር 151/2005 አንቀፅ 10(1)	108335	እነ አቶ አለሙ ስሜ(ሁለት ሰዎች) እና እነ ወ/ሮ ብዙነሽ ስሜ (ስድስት ሰዎች)	የካቲት 4/2008ዓ/ም	347
26	21	በትግራይ ክልል የገጠር መሬት አጠቃቀም አዋጅ መሰረት **ወራሽ** የሌለው መሬት በቀበሌው የገጠር መሬት አስተዳደር ኮሚቴ መሬት ለሌላቸው ከተሸጋሸገ በኋላ የሚቀርብ አቤቱታ ከመሬት ዳኝነትና ከፍርድ ቤት ውሳኔ ውጭ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 239/2006 አንቀጽ 14/8/ ደንብ ቁ. 85/2006 አንቀጽ 22/1//ሀ/፣ 21/8/	121663	አቶ ሀጋዚ ዘውዴ እና ወ/ሮ ረኸብ ቸኮል	ታህሳስ 25/2009ዓ/ም	152
27	21	በአማራ ክልል የገጠር መሬት አጠቃቀም አዋጅ መሰረት መሬት **በኑዛዜ** ተላልፍልኛል የሚል አካል ኑዛዜው ተቀባይነት እንዲያገኝ ሊያደርገው ስለሚገባ እርምጃ፣	115399	እነ አቶ ተስፊዬ ተሾመ (2 ሰዎች)	ታህሳስ 24/2009ዓ/ም	156

		የአ/ክ/የመ/አጠቃቀም አዋጅ ቁ. 133/98 ደንብ ቁ. 51/99ን ለማስፈጸም የወጣው መመሪያ አንቀፅ 13/1/2/		እና ሞላን ወልዱ (ሁለት ሰዎች)		
28	21	በአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የመሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ መሰረት ስጦታው በተደረገበት የእርሻ መሬት ላይ **በቤተሰብነት** የተመዘገበ አባልን ያገለለ መሆኑ ከታወቀ ይኸው ሰነድ በህግ ተቀባይነት የማይኖረው ስለመሆኑ፣ ህጉን ያልጠበቀ የገጠር መሬት ይዞታ በኑዛዜ ወይም በስጦታ ተላልፎል የሚለው ወገን መብቱን ለማስጠበቅ በሁለት ዓመት መጠየቅ ነበረበት ሊባል የሚችል ስላለመሆኑ፣ በፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 2441፣ አዋጅ ቁጥር 456/97 የአ/ብ/ክ/መ/የመ/አስ/አጠቃቀም አዋጅ ቁ. 133/98 አንቀጽ 16/3፣ ደንብ ቁጥር 51/99 አንቀጽ 11/2	125186	ወ/ሮ አዛል አይናለም እና እነ አቶ ምህረት በላይ (ሁለት ሰዎች)	ሰኔ 26/2009ዓ/ም	160
29	18	የገጠር መሬት ወራሽነትን በሚመለከት በአንድ ወቅት **በቤተሰብ አባልት** መመዝገብ ብቻውን የሚችን የእርሻ መሬት በቀዳሚነት የመውረስ መብትን የማያጎናጽፍ ስለመሆኑ በውርስ ለማግኘት ወራሹ አርሶ አድርና ከእርሻ መሬቱ ከሚገኘው ገቢ የሚተዳደር የቤተሰብ አባል መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ 456/97 አንቀፅ 2 ንዑስ አንቀፅ 5 የኦሮሚያ የመሬት አዋጁ 130/99 አንቀፅ 2 ንዑስ አንቀፅ 13 እና 16/	109776	እነ ወ/ሮ ይርጋለም እና ወ/ሮ አሰፉ ዘውዴ	ግንቦት 13/2007ዓ/ም	350
30	6	የከተማ ቦታ በግል ባለቤትነት ሊያዝ የማይችል ስለመሆኑ፣ ግለሰቦች በመሬት ላይ ሊኖራቸው የሚችለው የይዞታ መብት እንጂ የባለቤትነት መብት ስላለመሆኑ፣ **ከጋብቻ በፊት** በአንደኛው **ተጋቢ** የግል ይዞታ ሥር የነበረ መሬት ላይ **በጋብቻ ወቅት** የጋራ ቤት የተሰራ እንደሆነ ተጋቢዎቹ በመሬቱ ይዞታም ሆነ በቤቱ ላይ እኩል መብት የሚኖራቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 47/67 የኢ..ፌ.ዲ.ሪ ህገ-መንግስት አንቀፅ 40(3) የትግራይ ክልል የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 85	26130	አቶ ገ/እግዚያብሔር ከበደው እና ወ/ት ሰላማዊት	የካቲት 4/2000ዓ/ም	188
31	5	**ተጋቢዎች በጋብቻ ወቅት** የተፈራ ቤታቸውን በትርፍነት ለመንግስት ያስረከቡ እንደሆነ የአንደኛው ተጋቢ የግል ንብረት የሆነን ቤት ያለምንም ተጨማሪ ስምምነት የጋራ የሚያደርገው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 47/67 አንቀፅ 11(1)	29343	እነ ወ/ሮ አምሳለ ተፈራ (ሁለት ሰዎች) እና ወ/ት አበበ አድማሱ	ሚያዝያ 7/2000ዓ/ም	224
32	11	ሟች ከቀበሌ ተከራይቶት የነበረን መኖሪያ ቤት **ወራሽነትን** በማረጋገጥ ብቻ በቤቱ ውስጥ የመኖር ህጋዊ መብት ሊገኝ የማይችል ስለመሆኑና ተቀባይነት ያለው የሁከት ይወገድልኝ አቤቱታ ሊቀርብ ስላለመቻሉ፣	57045	የልደታ ክ/ከተማ ቀበሌ 12 አስ/ጽ/ቤት እና አቶ ተስፋዬ አሰፋ	ጥር 25/2003ዓ/ም	320

33	15	**የውርስ ሀብትን** እንዲያጣራ የተመደበ የውርስ ሀብት አጣሪ የንብረትነቱ የሟች የግል ሀብት መሆን በተመለከተ በሪፖርቱ ገልጿል በሚል ምክንያት ከንብረቱ ጋር በተገናኘ የባለሀብትነት ክርክር ያቀረበውን ወገን ጥያቄ በአግባቡ ባለማስተናገድ ውሣኔ ላይ መድረስ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ-መግስት አንቀጽ 40(1), 37 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 1206	83665	ወ/ሮ እታፈራሁ ፀጋዬ እና እነ ወ/ሮ መሰረት ግርማ (ሁለት ሰዎች)	መጋቢት 22/2005ዓ/ም	305
34	16	**ትዳር ያለው** አንድ የመንግስት ቤት ተከራይ በሞት በተለየ ጊዜ የተከራይነት መብቱ ለሌላኛው **ተጋቢ** ሊተላለፍ የሚችለው አግባብነት ባለው መመሪያ ስለመሆኑ፣	93346	እነ ወ/ሮ ብርሃን ደሳለኝ (2 ሰዎች) እና ወ/ሮ ብርትኳን ዮሐንስ	ግንቦት 21/2006ዓ/ም	178
35	24	አንድ የመንግስት የንግድ ቤት ኪራይ መብት ከልጅነት ጀምሮ በአውራሼ ዘንድ አድርጊያው እንዲሁም **የኑዛዜ ወራሽ ነኝ** በማለት **በዉርስ** ሊተላለፍና የንግድ ቤት የኪራይ መብት ተጠቃሚ ሊያደርግ የማይችል ስለመሆኑ፣ በአ/አ/ከ/አስ/የቤቶች ልማትና አስተዳደር ቢሮ የመንግስት ቤቶች አስተዳደር መመሪያ ቁጥር 4/2009 አንቀጽ 24	164326	አቶ አበበ ዘገየ እና ከተማ ክ/ከተማ ወ/07 ኮ/የቤቶች ልማት ጽ/ቤት	ጥር 28/2011ዓ/ም	161
		6.2.6 በአፈፃፀም ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
36	10	**የውርስ ንብረት** በጨረታ እንዲሸጥ ለማድረግ መነሻ ዋጋን ለመወሰን የሚቻልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1083፣1084	43888	አቶ ፀሐይ ወንድም እና እነ አቶ አያለው መለስ (2)	መጋቢት 23/2002ዓ/ም	211
37	10	**አንድ ተጋቢ** በግሉ ያመጣው ዕዳ ከሌለኛው ተጋቢ የጋራ ንብረት እንዲከፈል የሚደረገው ዕዳውን ያመጣው ተጋቢ ዕዳውን ለመክፈል አለመቻሉ ሲረጋገጥ ስለመሆኑ፣ የደቡ/ብ/ብ/ህ/ክ/መ እና የፌዴራል መንግስት የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ	39837	አቶ ስመንጉስ አሰፋ እና መ/ት ምህረት ክበበው	ግንቦት 3/2002ዓ/ም	213
38	13	**ለባልና ሚስት** በብድር ገንዘብ የሰጠ ባንክ የባልና ሚስቱ ጋብቻ በፍቺ እንዲፈርስ ተወስኖ ንብረት ለመከፋፈል በአፈፃፀም ደረጃ ለሚገኝ ፍ/ቤት መብቱን ለማስከበር በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 418 የሚያቀርበው የተቃውሞ አቤቱታ ተቀባይነት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 418፣ 419 አዋጅ ቁ 97/90 አዋጅ ቁ 97/90 የተሻሻለው የፌዴራል የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ 213/92 አንቀጽ 89	69385	ዳሽን ባንክ (አ/ማ) እና እነ ሃዋ መሐመድ (2)	የካቲት 28/2004ዓ/ም	593
39	13	አንድን የማይንቀሳቀስ ንብረት በተመለከተ **የባልና ሚስት** የጋራ ሀብት ነው በሚል ፍርድ ከተሰጠ በኋላ ክፍፍሉን በተመለከተ ጥያቄ የቀረበለት የአፈፃፀም ችሎት ንብረቱ ሰነድ አልባ ነው የሚል ምክንያትን ብቻ በመያዝ ለአፈፃፀም	73041	ወ/ሮ ሰይዳ ደበሌ እና	ሰኔ 22/2004ዓ/ም	596

		የቀረበውን መዝገብ በመዝጋት የሚሠጠው ትዕዛዝ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 225(2)፣ 423፣ 392(1)፣ 371(1)		አቶ ሸረፍ ሽኩር		
40	18	እኩል እንከፈፈል በሚል በፍ/ቤት የፀደቀን የቦታና ቤት ስምምነት እኩል ለማካፈል የከተማ አስተዳደሩ የፕላን ስታንዳርድን አያሟላም በተባለ ጊዜ **የባልና ሚስትን** የጋራ ሀብት በሀራጅ ተሸጦ ይካፈሉ ብሎ መወሰን የግራ ቀኙን በቤቱ የመጠቀም ፍላጎት/ነጻነት የሚገድብ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ 277/1/፣ 325፣ 392 የአማራ ክልል የቤተሰብ ህግ አዋጅ 79/95 አንቀጽ 73፣ 74፣ 101-103	104521	ወ/ሮ ታንጉት ሠጠ እና አቶ ፈንቴ ትኩ	ሰኔ 29/2007ዓ/ም	401
41	20	**የጋራ ወራሾች** ሀብት በሆነ ንብረት ላይ ከአንዳንዱ የጋራ ባለሃብቶች ላይ ገንዘብ የመጠየቅ በምት ያላቸው ሰዎች የበለድርሻውን ድርሻ ለመያዝ የሚችል ስለመሆኑ፣ በውርስ ሃብት እና የጋራ ወራሾች ያልተከፋፈሉ የውርስ ንብረት መካከል ስላለው ልዩነት፣ የፍ/ህ/ቁ 943፣ 1052፣ 1053፣ 1060 እና 1260	117735	ህፃን ሳራ ማርቆስ እና እነ ስዩም አሰፋ (5)	መጋቢት 28/2008ዓ/ም	418
42	21	**የባልና ሚስት** የጋራ ንብረት ነው የተባለ ንብረትን አፈፃፀምን በተመለከተ የንብረቱ ሕጋዊነት ላይ የሚመለከተው አስተዳደር አካል አግባብ ያለው ውሣኔ እስኪሰጥ ድረስ መሸጥ መለወጥ ባይቻልም ባለበት ሁኔታ የግራ ቀኙን እኩል ተጠቃሚነት በሚያረጋግጥ አግባብ በጋራ የሚያስተዳዱሩበት ወይም ተከፋፍለው የሚጠቀሙበት ወይም አከራይተው ጥቅሙን እኩል የሚከፋፈሉበት ሁኔታ መመቻቸት ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 386/2/	121565	ወ/ሮ ፍረወይኒ አብርሃ እና አቶ ገ/ጊዮርግስ ፀጋይ	ሚያዚያ 20/2009ዓ/ም	399
43	23	**ባልና ሚስት** በጋብቻ ዉስጥ ያፈሩት ቤት ፍቺን ተከትል እንዲከፋፈል ዉሳኔ ተሰጥቶ በአፈጻጸም ሂደት አንደኛው ወገን ድርሻ ከፍሎ ለማስቀረት የጠየቀና የተወሰነ ገንዘብ ብቻ ይዞ ቀርቦ ቀሪዉን ለመክፈል ጊዜ ከመጠየቅ በቀር ግዥዉን ለመፈጸምና የቅድሚያ ግዥ መብቱን በጊዜው ሳይጠቀም ከቀረ የቅድሚያ ግዥ መብቱ ሊጠበቅ የሚችልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ በፍ/ብ/ሥ/ስ/ሕ/ቁ 430(1)	152339	ወ/ሮ እዴገት ፍጊ እና ም/ኢ/ር አሻግሬ ወ/ማርያም	መስከረም 22/2011ዓ/ም	377

		6.2.7 በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
44	11	የኢትዮጵያን ዜግነት በመተው የኤርትራን ዜግነት መርጦ የያዘ ሰው "የኢትዮጵያ ተወላጅ የሆነ የውጭ ዜጋ" ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 270/94 አንቀጽ 2/2/ ደንብ ቁ. 101/96 አንቀጽ 2/1/	55238	እነ የየካ ክ/ከተማ አስተዳደር /2 ሰዎች/ እና ወ/ሮ ህዳት ፍስሃ ጽዮን	መጋቢት 09/2003ዓ/ም	509
45	21	ፍርድ ቤቶች የሥም ይቀየርልኝ ጥያቄ በሚቀርብላቸው ጊዜ የአመልካችን ስም መለወጥ አስፈላጊ የሚያደርጉ ሁኔታዎች መኖር አለመኖራቸውን በማስረጃ አጣርተውና የሶስተኛ ወገን ጥቅም የማይጎዳ ለመሆኑ ጭምር ካረጋገጠ በኋላ ተገቢውን መወሰን ያለባቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 361/1995 አንቀጽ 41/1/ /1/	120355	ወ/ሪት ሐናን እስማኤል አብዱልዋሂድ እና ተጠሪ - የለም	ህዳር 6/2009ዓ/ም	418

ጉምሩክ ግብር/ታክስ

7. የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የህግ ትርጉም የሰጠባቸው ውሣኔዎች ማውጫ - ጉምሩክና ግብር/ታክስ - ቅጽ 01-25

ተ.ቁ	ቅፅ	የህግ ትርጉም የተሰጠበት ጉዳይ	የሰ/መ/ቁ	ተከራካሪዎች	ውሣኔው የተሰጠበት ቀን	ገጽ
		7.1 ጉምሩክና ግብር/ታክስ በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ ጉምሩክና ግብር/ታክስ የሚመለከቱ ውሳኔዎች				
		7.1.1 የጉምሩክ ጉዳዮች				
1	2	የጉምሩክ ባለስልጣን በህጉ መሰረት የጉምሩክ ስነ ስርዓት ያልተፈፀመበት ዕቃ ከጉምሩክ መጋዘን እንዳይወጣ በማድረጉ ወይም ዴክላራሲዮን ባለመስጠቱ ምክንያት በዕቃው ባለቤት ላይ ለሚደርስ ጉዳት ኃላፊ ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 60/89 አንቀፅ 2(18)፣ 43(1) (ሀ)	17533	የኢትዮጵያ ጉምሩክ ባለስልጣን እና ሙሉ ብርሃን	ጥቅምት 18/1998ዓ/ም	118
2	4	የጉምሩክ ባለስልጣን በኮንትሮባንድ ወደ ሀገር የሚገቡትን ወይም ከሀገር የሚወጡትን እቃዎች እንቅስቃሴ የመቆጣጠር፣ የሚንቀሳቀሱ እቃዎችንና ማጓጓዣዎችን የመያዝና አስፈላጊ እርምጃዎችን የመውሰድ ስልጣን የተሰጠው ስለመሆኑ፣ የአዋጅ ቁ. 60/89 አንቀፅ 5-6 የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2010(2)	22317	የምስራቅ ጉምሩክ የሐረር ጉምሩክ መቆጣጠሪያ ጣቢያ እና አቶ አብዱ አሉ አዩ	ሚያዝያ 18/1999ዓ/ም	112
3	7	የጉምሩክ ሥነ ሥርዓት ሳይፈፀምበት የመንግስት ቀረጥ ያልተከፈለበት መኪና ይዞ የተገኘ ግለሰብ በወንጀል ተከስሶ ጥፋተኛ ያልተባለ ቢሆንም ግለሰቡ ተገቢውን ቀረጥ ከፍሎ መኪናውን መረከብ አልያም ደግሞ መኪናው መወረስ ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 60/89 አንቀጽ 74 አዋጅ ቁ. 388/95 አንቀጽ 80/3/	23855	የጉምሩክ ዓቃቤ ሕግ እና አቶ ፀጋሁን መንግስቱ	ጥቅምት 26/2000ዓ/ም	265
4	10	የገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ያልተከፈለን ቀሪ ቀረጥ ሊያስከፍል የሚችልበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ.60/89 አንቀፅ 57(1)፣ 48፣ 53(1)	45882	የገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን እና እነ ወ/ሮ እጅጋየሁ አራምዴ (2 ሰዎች)	ታህሣሥ 6/2002ዓ/ም	352
5	10	የጉምሩክ አዋጅን በመተላለፍ ከሚፈፀም የወንጀል ድርጊት ጋር በተያያዘ የኮንትሮባንድ ተግባር ሃይልን በመጠቀም ወይም ከሌሎች ጋር በማበር የተፈፀመ እንደሆነ አዋጅ ቁ. 60/89 ተፈፃሚ ሊሆን የሚችል ስለመሆኑ፣	44862	አሸናፊ አበበ እና የጉምሩክ ባለስልጣን	ጥር 5/2002ዓ/ም	355
6	10	የጉምሩክ ሕግን በመተላለፍ ወንጀል ፈፅሟል በሚል የተጠረጠረ ሰው ክስ ሊቀርብበት የሚገባውና ጉዳዩ መታየት ያለበት በአዲሱ የወንጀል ህግ ሣይሆን የጉምሩክ አዋጆች መሠረት በማድረግ ስለመሆኑ፣	48693	ነኢማ አወል እና የገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን	ጥር 5/2002ዓ/ም	357

		አዋጅ ቁ. 60/89				
7	10	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን በሕግ የተሰጠውን ስልጣንና ተግባሩን በተገቢው ጊዜና ሁኔታ ባለማከናወኑ በሌላ ሰው ንብረት ላይ ለሚያደርሰው ጉዳት በኃላፊነት ሊጠየቅ የሚችል ስለመሆኑ፣ የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን በሕግ በተሰጠው ስልጣንና ኃላፊነት መሰረት ግዴታውን ለመወጣት ሲንቀሳቀስ በቁጥጥሩ ሥር አድርጌት ከሚቆየው ንብረት ጋር በተያያዘ የተቋረጠ ጥቅም ወይም የጉዳት ካሣ ሊከፍል የሚችልበት የሕግ መሰረት የሌለ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ 60/98 አንቀጽ 6(5), 58,74 አዋጅ ቁ 368/95 አንቀጽ 78	49889	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን የሞያሌ ቅርንጫፍ ጽ/ቤት እና አቶ ዛኪ ሰይድ	ሰኔ 28/2002ዓ/ም	361
8	11	በስህተት ለጉምሩክ የተከፈለ ቀረጥ ተመላሽ የሚደረገው ስህተቱ መኖሩን ባለስልጣን መ/ቤቱ ያወቀና ዕቃውም የጉምሩክ ስነ ስርዓትን አጠናቅቆ ወደ አገር ከገባበት ወይም ወደ ውጭ አገር ከተላከበት ቀን ጀምሮ ባለው 6 ወር ውስጥ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 368/95 አንቀጽ 15 አዋጅ ቁ. 60/89 አንቀጽ 53, 55	53749	የአዲስ አበባ ላጋር ጉምሩክ እና አቶ አዱኛ አበሉ	ጥቅምት 18/2003ዓ/ም	324
9	11	ከቀረጥ ነፃ በሆነ መልኩ ለግል አገልግሎት እንዲውል የገባ መኪናን ለንግድ ማዋል በወንጀል ተጠያቂነትን የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 368/95 አንቀጽ 73/1/, 78	54203	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን እና ወ/ሮ ሙሉእመቤት ኃ/ሚካኤል	ህዳር 27/2003ዓ/ም	327
10	11	ከውጭ አገር ወደ ኢትዮጵያ የሚገቡ ዕቃዎችን አስመልክቶ ስለሚካሄድ የቅድመ ጭነት ምርመራ ሥርዓት እና በዕቃው ላይ ስለሚከፈል ግብር /ታክስ/፣ አዋጅ ቁ. 173/91 አንቀጽ 6/1/, 4/1/	50375	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን እና እነ ወ/ሮ ለተብርሀን አድሀኖም /ሁለት ሰዎች/	ህዳር 13/2003ዓ/ም	330
11	11	የጉምሩክ ባለስልጣን ኮንትሮባንድ እንደተፈፀመበት በበቂ ሁኔታ የጠረጠረውን ተሽከርካሪ በቁጥጥሩ ሥር አድርጐ ለሚያደርገው ማጣራት ለባለንብረቱ የተቋረጠ ጥቅም እንዲከፈል የማይጠየቅ ስለመሆኑ፣ ባለስልጣኑ በቁጥጥሩ ሥር የሚያውላቸው ተሽከርካሪዎች የተያዙበትን ጉዳይ ለማጣራት ከሚያስፈልገው ተገቢና ምክንያታዊ ጊዜ በላይ የሆነ እንደሆነ የሚያስጠይቀው ስለመሆኑ፣ በባለስልጣኑ ቁጥጥር ሥር የቆዩ ተሽከርካሪዎችን በተመለከተ የተቋረጠ ገቢ ይከፈለን በሚል አቤቱታ በቀረበ ጊዜ ፍርድ ቤት የተጠየቀውን ገቢ ህጋዊነት እና ትክክለኛነት በማረጋገጥ መወሰን ያለበት ስለመሆኑ፣	43996	የሰሜን ምስራቅ ጉምሩክ ሚሌ ቅርንጫፍ ጽ/ቤት እና በረከት አሰፋ	ጥር 10/2003ዓ/ም	336

		አዋጅ ቁ. 60/89 አንቀጽ 6/5/ 58/1//1 አዋጅ ቁ. 368/95				
12	11	በጉምሩክ አዋጅ ቁ. 368/95 /እንደተሻሻለ/ አንቀጽ 74 ሥር ጥፋተኛ የተባለ ተከሳሽ ሊጣልበት ስለሚችለው የቅጣት አይነትና መጠን፣ በኮንትሮባንድ ዕቃ ሲያጓጉዝ የተገኘ ተሽከርካሪ ሊወረስ የሚችልበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ. 60/89 አዋጅ ቁ. 368/95 አንቀጽ 64/4/, 74	48628	የገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ዓ/ሕግ እና አቶ በርሄ ሐጐስ	ግንቦት 05/2003ዓ/ም	345
13	11	የተሽከርካሪ ባለንብረትና ሹፌር በመሆን የኮንትሮባንድ ወንጀል በተሽከርካሪ በማጓገዝ የተፈፀመ ስለመሆኑ የተረጋገጠ እንደሆነ የግለሰቡን የወንጀል ጥፋተኝነት ውሣኔ ተከትሎ ተሽከርካሪው እንዲወረስ ትዕዛዝ መሰጠት ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 622/2001 አንቀጽ 91/2/, 2/1/	64819	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን እና አቶ አንተነህ ካሣዬ	ሰኔ 30/2003ዓ/ም	350
14	11	ከቀረጥ ነፃ፣ በቅናሽ ቀረጥ ወይም በጊዜያዊነት ከቀረጥ ነፃ የገባን ዕቃ ህግን በሚቃረን መልኩ የቀረጥ ነፃ መብቱ ከተሰጠበት ምክንያት ውጪ መጠቀም /ለሌላ ሰው አሳልፎ መስጠት/ የወንጀል ኃላፊነትን የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 60/89 አዋጅ ቁ. 368/95 አንቀጽ 73/1/ /ሀ/ /ለ/ /2/	58266	ወ/ሮ አልማዝ ደሴ እና የጉምሩክ ዓ/ህግ	ሰኔ 03/2003ዓ/ም	353
15	11	አንድ ዕቃ /ንብረት/ ኮንትሮባንድ ነው ወይም የጉምሩክ ስርዓት ያልተፈፀመበት ነው በሚል በቁጥጥር ስር ሊውል የሚችልበት አግባብ፣ የጉምሩክ ሥርዓት ያልተፈፀመበትን ዕቃ ወደ ጉምሩክ ክልል ማስገባት ወይም ከጉምሩክ ክልል ማስወጣት ዕቃው ኮንትሮባንድ እንዲባል የሚያደርግ ስለመሆኑና የኮንትሮባንድ ወንጀልን የሚያቋቁም ስለመሆኑ፣ "የጉምሩክ ክልል" በሚል የተጠቀሰው ሃረግ አጠቃላይ የኢትዮጵያ የግዛት ክልልን የሚያመላክት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ 622/2001 አንቀጽ 2/17/, 12/4/, 13/1/, 91/1/, 2/7/	60400	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን እና ኤፍታታ እና ቢኤም ኤም ኃ/የተ/የግ/ማህበር	ሐምሌ 12/2003ዓ/ም	356
16	11	በህግ አግባብ የጉምሩክ ሥነ ሥርዓት የተፈፀመበት ዕቃ/ንብረት/ የኮንትሮባንድ ዕቃን ለማሳለፍ በሽፋንነትና በከለላነት ያገለገለ መሆኑ በተረጋገጠ ጊዜ የጉምሩክ ባለስልጣን ይህን በሽፋንነትና በከለላነት ያገለገለውን ዕቃ ለመውረስ ስልጣን የተሰጠው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 60/89 አንቀጽ 6/5/ 58/1/ /ለ/ 16-18 አዋጅ ቁ. 368/95 አንቀጽ 22	65656	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን የባህር ዳር ቅርንጫፍ ጽ/ቤት እና ወ/ሪት ትዕግስት ጥላሁን	ሐምሌ 26/2003ዓ/ም	360

17	11	የጉምሩክ ሥነ ሥርዓት ያልተፈፀመበት ዕቃን በማጓጓዝ የተያዘ ተሽከርካሪ እንዲወረስ ላይታዘዝ የሚችልበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ. 622/2001 አንቀጽ 104/3/ /ሀ/ አንቀጽ 91/1/	57243	የሚሌ ገቢዎች እና ጉምሩክ እና አቶ ደረጀ ከፍያለው ሲማ	መስከረም 27/2003ዓ/ም	365
18	13	በኃላፊነት ይዞት በሚገኝ ተሽከርካሪ የጉምሩክ ሥነ ሥርዓትን በመተላለፍ ዕቃን ሲያጓጉዝ የተያዘ ሰው ሊጠየቅ ስለሚችልበት አግባብና ተፈፃሚ ስለሚሆነው የህግ ድንጋጌ፣ አዋጅ ቁ.60/89 አንቀፅ አዋጅ ቁ.368/95 አንቀፅ 79,80(1), 81,64(4)74 ወ/መ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ.113(2)	54889	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን እና አቶ ንጉሴ ገብረፃዲቅ	መስከረም 26/2004ዓ/ም	499
19	13	በጉምሩክ ወንጀል የተከሰሰ ሰው በነፃ የተለቀቀ ቢሆንም ወንጀሉ የተፈፀመበት እቃ ወይም ማጓጓዣ የሚወረሰው የጉምሩክ ህግን የመተላለፍ ድርጊት ስለመፈፀሙ ፍርድ ቤቱን የሚያጠግብ ማስረጃ ሲቀርብ ስለመሆኑና ማስረጃው አጥጋቢ ካልሆነ ብቻ ፍ/ቤት እቃውን (ማጓጓዣውን) እንዳይወረስ በማድረግ ተገቢውን ቀረጥና ታክስ እንዲከፈል ሊያዝ የሚገባው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.622/2001 አንቀፅ 104(3)(ሀ), 104(3)(ለ)	64115	እነ አቶ አህመድ ሁሴን (ሁለት ሰዎች) እና የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን	ጥቅምት 08/2004ዓ/ም	502
20	13	ከጉምሩክ ባለስልጣን ሹም ፈቃድ ሳያገኝ በመተላለፍ ላይ ያሉ ወይም የጉምሩክ ወደብ በደረሱ ወቅት የእቃ መያዣ ላይ የተደረገን ማሸጊያ መፍታት በወንጀል ተጠያቂነትን የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ በጉምሩክ ወደብ በምርመራ ላይ ካሉ ዕቃዎች ለሳምፕልነት በሚል ወስዶ አለመመለስ በወንጀል የሚያስጠይቅ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.622/2001 አንቀፅ 100, 95(ሀ)	65041	አቶ አንዳርጌ እሸቱ እና የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ዐቃቤ ህግ	የካቲት 30/2004ዓ/ም	524
21	13	ለግል አገልግሎት ከቀረጥና ከታክስ ነፃ የገባን መኪና ለብድር መያዣነት መስጠት በወንጀል ኃላፊነትን (ተጠያቂነትን) የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ በወንጀል ጉዳይ በቅጣት መልክ የሚጣለው የገንዘብ መቀጮ በፍ/ብሔር ጉዳይ ከሚኖረው የአንድነትና የነጠላ ኃላፊነት የተለየ ስለመሆኑና ቅጣቱ በእያንዳንዱ አጥፊ ላይ ለየብቻ ሊጣል የሚገባው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.345/95 አንቀጽ 73(1) አዋጅ ቁ. 60/89 አዋጅ ቁ.280/94 የወንጀል ህግ አንቀጽ 32(1)(ሀ), 41	69602	እነ አቶ አካሉ አለሙ (ሁለት ሰዎች) እና የገቢዎችና ጉምሩክ ዐቃቤ ሕግ	የካቲት 06/2004ዓ/ም	539
22	14	በብልጫ የተከፈለ ቀረጥና ታክስ ተመላሽ እንዲሆን የሚቀርብ ጥያቄ ተቀባይነት የሚኖረው ዕቃው የጉምሩክ ሥነ-ሥርዓት አጠናቅቆ ወደ አገር ውስጥ ከገባበት ወይም ወደ ውጪ አገር ከተላከበት ቀን ጀምሮ በስድስት ወር ውስጥ የቀረበ እንደሆነ ብቻ ስለመሆኑ፣	71070	ተሸአብ ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና	መስከረም 21/2005ዓ/ም	175

		"የጉምሩክ ሥነ-ሥርዓት ተጠናቀቀ" ማለት ስለሚቻልበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ.622/2001 አንቀጽ 66(1), 2(17),66(29),66(2)		የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን		
23	14	የተሽከርካሪ ባለቤት የሆነ ሰው በተሽከርካሪው የተፈፀመ የጉምሩክ ሥነ-ሥርዓት ህግን የመጣስ ወንጀል ከራሱ እውቀት ወይም ፈቃድ ወጪ መሆኑን ማስረዳት የቻለ እንደሆነ የተፈፀመው ወንጀል ክብደት እየታየ የገንዘብ መቀጮ ከፍሎ ተሽከርካሪው ሊለቀቅለት (ላይወረስ) የሚችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.622/2001 አንቀጽ 109(1) የገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን መመሪያ ቁ.50/2003 አንቀጽ 6(2)	76976	የጅጅጋ ገቢዎችና ጉምሩክ ቅርንጫፍ ጽ/ቤት እና አቶ ሊሻን ከተማ ገብሬ	መስከረም 22/2005ዓ/ም	178
24	14	የውጭ ምንዛሬ ከአገር ውስጥ ወደ ውጭ አገር ያለህጋዊ እውቅናና ፈቃድ ማስወጣት የወንጀል ኃላፊነትን የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ የወንጀል ድርጊትን የፈፀምኩት ባለማወቅ ነው በሚል የሚቀርብ ክርክር ተቀባይነት የሌለውና ህግን አለማወቅ ይቅርታ የማያሰጥ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 622/2001 አንቀጽ 99 አዋጅ ቁ. 591/2000 አንቀጽ 20(3) የኢፌዴሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 22(1) የወንጀል ህግ አንቀጽ 2(2),25,23(2),81(1)(3)	80296	አቶ ሳምሶን መንግስቱ እና የፌዴራል ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን	ጥር 30/2005ዓ/ም	180
25	15	ከጉምሩክ ህግና አፈፃፀም ጋር በተያያዘ በኮንትሮባንድ ወንጀል ተጠርጥሮ በጉምሩክ ተቋም በቁጥጥር ሥር እንዲውል የተደረገ የንግድ ተሽከርካሪን አስመልክቶ ለንብረቱ ባለቤት የተቋረጠ ጥቅም (ገቢ) እንዲከፈል ሲወሰን የካሣውን መጠን ለመወሰን የተሽከርካሪውን ዓመታዊ የተጣራ ገቢ በተመለከተ ባለንብረቱ ለሚመለከተው የመንግስት አካል በህጉ አግባብ ያሳወቀውን የገቢ መጠን ከሌሎች አግባብነት ካላቸው ማስረጃዎች ጋር በማገናዘብና መሠረት በማድረግ ሊወሰን የሚገባ ስለመሆኑ፣ በአንድ የመንግስት ባለስልጣን ተረጋግጦ የተሰጠ የሰነድ ማስረጃ በህጉ መሠረት ተቃውሞ ቀርቦበት ዋጋ የሌለው ስለመሆኑ ካልተረጋገጠ በቀር ማስረጃው በማስረጃነት ዋጋ ሣይሰጠው ሊታለፍ የሚችልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2010, 2011, 2090, 2091, 2141, 2152, 2153 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 136, 138, 180 (1)	89640	የገቢዎችና የጉምሩክ ባለስልጣን እና ሰይፈዲን አብዱልቃድር	መስከረም 23/2006ዓ/ም	281
26	16	ህጋዊ ቀረጥ የተከፈለበት ዕቃ ህጋዊ የግምሩክ ስርዓት ካልተፈፀመበት ዕቃ ጋር ተቀላቅሎ ከተያዘ እና ከተወረሰ በህጋዊ መንገድ ዕቃው ሲገባ የተከፈለው ቀረጥ(tax) እንዲመለስለት የዕቃው ባለቤት የሚጠይቅበት የህግ ስርዓት ስላለመኖሩ፣	92537	ኦዞ ግሎባል ኃ/የተ/የግል ማህበር እና	ግንቦት 21/2006ዓ/ም	277

		አዋጅ ቁጥር 622/2001 አንቀፅ 104(3)		የኢትዮጵያ ገቢዎች ጉምሩክ ባለሥልጣን		
27	18	አንድ ተከሻሽ የጉሙሩክ አዋጅን በመተላለፍ በፈፀመው ድርጊት ጥፋቱ የመጨረሻ ውሳኔ እስከላገኘ ድረስ ሥራ ላይ ከነበረው የጉሙሩክ አዋጅ ይልቅ አዲሱ የጉሙሩክ አዋጅ ለተከሳሽ ቅጣትን የሚያቀል በሚሆን ጊዜ ፍርድ ቤቱ ለተከሳሹ የተሻለው ህግ ተፈፃሚ እንዲሆን ማድረግ ያለበት ስለመሆኑ፣ የኢፌድሬ ህገመንግስት አንቀጽ 22 /2/ የወ/ህ/ቁ/ 6 የጉሙሩክ አዋጅ ቁጥር 622/2001፣ አዲሱ የጉሙሩክ አዋጅ ቁጥር 859/2007	112032	የኑስ አህመድ /ሁለት ሰዎች/ እና የኢትዮጲያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ባህር ዳር ቅ/ጽ/ቤት	ሐምሌ 20/2007ዓ/ም	319
28	17	በወንጀል ጉዳይ ጥፋተኛ የተባለ ሠው በቅጣት ማቅለያነት እንዲያዝለት ያቀረበውን ምክንያት በማስረጃ ማስደገፍ እንዲችል በቂ ጊዜ ባልተሠጠበት ሁኔታ በማስረጃ የተደገፈ አይደለም በሚል የማቅለያ ምክንያቱን ውድቅ በማድረግ የሚሠጥ የቅጣት ውሣኔ በወንጀል ህጉ እና በቅጣት አወሳሠን መመሪያው ሥለ ቅጣት አወሣሠን የተቀመጡትን ድንጋጌዎች መሠረት ያደረገ ነው ለማለት የሚቻል ስላለመሆኑ፣ የወ/መ/ሥ/ሥርዓት 149/3//4/	96168	አቶ አርአያ ኪዳኔ እና የኢትዮጵያገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን	ህዳር 9/2007ዓ/ም	217
29	17	የህግ ሰውነት ያለው የንግድ ድርጅት በህግ በግልፅ በተደነገገ ጊዜ በዋና ወንጀል አድራጊነት፣ በአነሳሽነት ወይም በአባሪነት ወንጀል ሊቀጣ የሚችል መሆኑ ህጋዊ ሰውነት ያላቸው ድርጅቶች ህጉ በወንጀል የሚጠየቁ እንደሆነ በልዩ ሁኔታና በግልፅ ባልደነገገባቸው ወንጀሎች የወንጀል ተጠያቂነት እንደማይኖርባቸው በወንጀል ህጉ የተደነገገ ስለመሆኑ፣ ህጋዊ ህልውና ያለው ድርጅት ወንጀል እንዳደረገ ተቆጥሮ የሚቀጣው በኃላፊዎቹ ወይም ከሰራተኞቹ አንዱ ከድርጅቱ ሥራ ጋር በተያያዘ ሁኔታ የድርጅቱን ጥቅም በህገ ወጥ መንገድ ለማራመድ በማሰብ ወይም የድርጅቱን ህጋዊ ግዴታ በመጣስ ወይም ድርጅቱን በመሳሪያነት አለአግባብ በመጠቀም በዋና ወንጀል አድራጊነት በአነሳሽነትና በአባሪነት ወንጀል ሲያደርግ መሆኑ በወንጀል ህጉ በግልፅ የተደነገገ መርህ ስለመሆኑ፣ አንድ የንግድ ድርጅት የወንጀል ተግባር ከፈፀመና ጥፋተኛ መሆኑ በፍርድ ከተረጋገጠ ለወንጀሉ አድራጎት ኃላፊ የሚሆኑት ሠራተኞችና ኃላፊዎች በወንጀል ከመጠየቅ ነፃ የማይሆኑ ሥለመሆኑ፣ የወንጀል ህግ አንቀፅ 34	100079	አቶ እቁባይ በረሃ ገ/እግዚአብሄር እና የኢትዮጲያ ገቢዎችና ጉሙሩክ ባለስልጣን ዓ/ህግ	መጋቢት 4/2007ዓ/ም	221
30	19	በተሻሻለው የጉምሩክ አዋጅ መሰረት የጉምሩክ ቁጥጥርን አሰናክለሃል ተብሎ ሊጠየቅ የሚችለው ድርጊቱ ሆነ ተብሎ መፈፀሙን አቃቢ ህግ በበቂ ሁኔታ ሲያስረዳ ስለመሆኑ፣	114043	የኢት/ገ/ጉ/ባለስልጣን ዓ/ህግ እና	የካቲት 18/2008ዓ/ም	304

		የጉሙሩክ አዋጅ ቁ. 859/2006 አንቀፅ 166		አብዲ ሞገስ		
31	19	በቀድሞ ህግ እንደ ወንጀል የሚቆጠር ድርጊት በአዲሱ ህግ የወንጀል ድርጊት መሆኑ ቀሪ ከሆነ ጉዳዩ በወንጀል የሚታይበት አግባብ ስላለመኖሩ በአዲሱ የገቢዎችና ጉምሩክ አዋጅ መሰረት ከቀረጥ በነፃ በገባ እቃ አላግባብ መገልገል የወንጀል ተጠያቂነት ሳይሆን አስተዳደራዊ ተጠያቂነት ብቻ የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ የወንጀል ህግ አንቀፅ 5(3) አዋጅ ቁ.622/2001 አንቀፅ 98(1)(ሀ)(ለ) የጉሙሩክ አዋጅ ቁ.859/2006 አንቀፅ 163(1)(ሀ)(ለ)	111086	የኢትዮ.ገቢዎችና ጉሙሩክ ባለስልጣን እና አሚኮ/ሸማቾች የሀ/ስራ ማህበር	የካቲት 25/2008ዓ/ም	308
32	19	ማንኛውም እቃ ወይም መጓጓዣ ሊወረስ በሚችል ወንጀል በተከሰሰ ሰው ላይ የጥፋተኝነት ውሳኔ ከተሰጠ ተጨማሪ ትእዛዝ መስጠት ሳያስፈልግ እቃው ወይም መጓጓዣው እንዲወረስ የሚደረግ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 622/2001 አንቀፅ 104(1)	117065	የኢት/ገ/ጉ/ባለስልጣን ዓ.ህግ እና አቶ ሚፍታህ ከማል	የካቲት 30/2008ዓ/ም	311
33	20	ድርጊቱ ከተፈጸመ በኋላ የወጣ ህግ ለተከሳሹ ወይም ለተቀጣው ሰው ጠቃሚ ሆኖ በተገኘ ጊዜ ተፈጻሚነት ሊኖረው የሚገባው ድርጊቱ ከተፈጸመ በኋላ የወጣው ህግ ስለመሆኑ፣ በአዲሱ የጉሙሩክ አዋጅ ቁ. 859/2006 አንቀጽ 182 ስር የተመለከተው ድንጋጌ ተፈጻሚነት ሊኖረው የሚገባው ክርክር ካላስነሳው ጉዳይ በሌሎች ህጎች የተመለከቱት ድንጋጌዎች በማይነካ ሁኔታ ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 22/2/ የኢፌድሪ የወንጀል ህግ ጠቅላላ ክፍል በአንቀጽ 6	101462	አቶ ነጂብ አዳም አቡባክር እና የኢትዮ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን	ሐምሌ 20/2009ዓ/ም	186
34	20	የተሻረው ህግ ይሰራ በነበረበት ጊዜ የተፈጸመ ወንጀል ሲኖርና በዚህ ህግ ግን እንደወንጀል ያልተቆጠረ ሲሆን ሊያስከስስም ሆነ ሊያስቀጣ አይችልም፣ ክሱም ተጀምሮ እንደሆነ የሚቋረጥ ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 5/3/ አዋጅ ቁ. 622/2001 አንቀጽ 99፣ አዋጅ ቁ. 859/2006	111960	ወ/ሮ አባይነሽ ፈቀደ /ሁለት ሰዎች/ እና የሺ ኃይሌ	ህዳር 06/2009ዓ/ም	192
35	21	የተሻረው ህግ ይሰራ በነበረበት ጊዜ የተፈጸመ ወንጀል ሲኖርና በአዲሱ ህግ ግን እንደወንጀል ያልተቆጠረ ሲሆን ድርጊቱ ሊያስከስስም ሆነ ሊያስቀጣ የማይችልና የተጀመረውን ክስም የማቋረጥ ህጋዊ ውጤት ያለው ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ ህገ መንግስት አንቀፅ 21(2)፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ የወንጀል ህግ አንቀጽ 5/3/ አዋጅ ቁ. 622/2001 አንቀጽ 99፣ አዋጅ ቁ. 859/2006	111960	ወ/ሮ አባይነሽ ፈቀደ (ሁለት ሰዎች) እና የሺ ኃይሌ	ሕዳር 06/2009ዓ/ም	205

36	22	ከቀረጥ ነጻ መብትን በመጠቀም ወደ ሀገር የገባን እቃ ለመሸጥ ወይም ወደ ሌላ ለማስተላለፍ ከተፈለገ ቀድሞ ቀረጡን በመክፈል ነጻ ማድረግ የሚገባ ስለመሆኑ፣ አዋጅ/ቁ 859/2006 አንቀጽ 30(1)	138837	እነ አቶ ብሩክ ገ/ሥላሴ (2 ሰዎች) እና አቶ ዳዊት ተሰማ ቡታ	ጥር 23/2010ዓ/ም	368
37	25	ማንኛውም አካል ከቀረጥ እና ታክስ ነፃ ባስገባቸው እቃዎች በአንድም ሆነ በሌሎቹ ወይም በሌላ ምክንያት የሚፈለግበት መክፈያ ጊዜው የደረሰ የታክስ እዳ መኖሩን የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ያረጋገጠ እንደሆነ እዳው ተከፍሎ እስኪያልቅ በታክስ ከፋዩ ሀብት ላይ የቀዳሚነት መብት ስላለው በታክስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 983/2008 አንቀፅ 41(4)(ለ) መሰረት በማናቸውም የፍርድ ሂደት ዕገዳ በተደረገበት ወይም የአፈፃፀም ትዕዛዝ የተሰጠበት ንብረትን ባለስልጣኑ የመያዝ ስልጣን የሌለው መሆኑ የተመለከተ ቢሆንም ድንጋጌው ንብረትን የመያዝ ሁኔታን ብቻ የሚከለክል እንጂ ባለስልጣኑ የግብር እዳውን ለማስከፈል የሚኖረውን የቀዳምትነት መብት የሚያሳጣ ስላለመሆኑ፣ የጉምሩክ አዋጅ ቁጥር 859/06 አንቀፅ 73(3)፣ እና 130፣122(1)፣ 6 እና የታክስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 983/08 አንቀፅ 39(1 እና 2) ከቀረጥ ነጻ የገባ ንብረት ተመልሶ እስካልወጣ ድረስ ተገቢው የግብር እዳ ተከፍሎበት ሀገር ውስጥ የሚቀር በመሆኑ ለግብር እዳ በዋስትና ሊያዝ የሚችል ስለመሆኑ፣	192732	መሐመድ አብደላሂ የማሽነሪ ኪራይ እና በጉምሩክ ኮሚሽን የአዲስ አበባ ቃሊቲ ቅርንጫፍ ፅ/ቤት	ታህሳስ 22/2013ዓ/ም	316
38	25	ፍ/ቤቶች በጉምሩክ አዋጅ ቁጥር 859/2006 አንቀጽ 155 (3) እና በፌደራል የታክስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 983/2008 አንቀጽ 57 (4) መሰረት ከግብር ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ የቀረበላቸዉን ጉዳይ የሕግ ስህተት ካልሆነ በቀር ፍሬ ነገር በማስረጃ አጣርቶ ድምዳሜ ላይ ለመድረስ ስልጣን የሌላቸዉ ስለመሆኑ፣	187882	ቲ.ኤም.ዜ.ዴ.ቢ ኃ/የተ/የግል ማህበር እና በኢትዮጵያ ጉምሩክ ኮሚሽን የሞጆ ጉ/ቅ/ፅ/ቤት	ሚያዚያ 25/2013ዓ/ም	322
		7.1.2 የግብር/ታክስ ጉዳዮች				
39	3	ገቢን ለመፍጠር የሚወጣን ወጪ በትክክለኛ ሰነድ እንዲረጋገጥ ህጉ ስለሚያስቀምጠው ሁኔታ፣ ደንብ ቁጥር 258/55 አንቀፅ 29	14699	የኢንጂነር ወርቁ መኮንን ወራሾች እና የቦሌ ክፍለ ከተማ ገቢዎች መምሪያ	ህዳር 7/1998ዓ/ም	110
40	7	በደንብ ቁጥር 75/1993 ኮምፒዮተርን ጨምሮ ከተለያዩ መሳሪያዎች ህንፃዎችና ሌሎች ዕቃዎች ኪራይ በሚገኝ ገቢ ላይ ግብር ለመሰብሰው የተደነገገው መኪናን በማከራየት የሚገኝን ገቢ የሚያካትት ስለመሆኑ፣ ደንብ ቁጥር 75/93 አንቀጽ 2/9/ ደንብ ቁጥር 78/94 አንቀጽ 24/2/ /ሸ/	18809	አቶ ሚሊዮን ዑመር እና ዮፌዴራል የአገር ውስጥ ገቢ ባለስልጣን	ሰኔ 12/2000ዓ/ም	304

41	10	የንግድ ቤቶችን የማከራየት እንቅስቃሴ ከታክስ ነፃ ከሆኑ ግብይቶች የማይመደብ ስለመሆኑ፣ የንግድ ቤት ኪራይ የመክፈል ግዴታ ያለበት ወገን የተጨማሪ እሴት ታክስ መክፈል ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 285/94 አንቀፅ 8	39574	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና እነ ወ/ሮ ምልእተ ፀጋ ቢዘን (ሁለት ሰዎች)	ጥቅምት 3/2002ዓ/ም	350
42	10	የንግድ ድርጅት ሥራ አስኪያጅ የሆነ ሰው የድርጅቱን አስተዳደራዊ ሥራ ለሌላ ሰው የወከለ መሆኑ ድርጅቱ ያለተጨማሪ እሴት ታክስ ግብይት በመፈፀም ወንጀል ጥፋተኛ በተባለ ጊዜ ከሚቀርብበት የወንጀል ተጠያቂነት ነፃ የማያደርገው ስለመሆኑ፣	54061	አቶ መስፍን ሽፈራው እና የኢትዮጵያ ገቢዎች ባለስልጣን	ሚያዝያ 26/2002ዓ/ም	359
43	10	የግብር ይግባኝ ጉባኤ በሚሰጠው ውሳኔ ላይ ይግባኝ ለማቅረብ የተፈቀደው ጊዜና ስሌቱ፣ አዋጅ ቁ. 285/94 አንቀጽ 43(1)	48621	አቶ አብደላ ሁሴን ከለር ላብራቶሪ ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና የፌዴራል አገር ውስጥ ገቢ ባለሥልጣን	ሰኔ 30/2002ዓ/ም	365
44	11	የተጨማሪ እሴት ታክስ ህግን ተላልፏል በሚል በወንጀል የተከሰሰና ስራ አስኪያጅ የሆነ ሰው ድርጊቱ ሲፈፀም በቦታው አልነበረም ወይም አያውቅም በሚል ምክንያት ከወንጀል ኃላፊነት ነፃ ሊሆን የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 285/94 አንቀጽ 56/1/ 55 አዋጅ ቁ. 609/209 አንቀጽ 22/1/ 50/ለ//1/	51090	እነ ዘ ቲዊንስ ባርና ሬስቶራንት ኃ/የተ/የግ/ማህበር /ሁለት ሰዎች/ እና የኢትዮጵያ ጉምሩክ ባለስልጣን	ታህሳስ 12/2003ዓ/ም	333
45	11	አንድ ግብር ከፋይ ለተጨማሪ እሴት ታክስ (VAT) ግብር ከፋይነት ተመዝገበ የሚባለው በባለሥልጣኑ ከተመዘገበበት ዕለት ወይም ምዝገባው እንደሚፀና ከተገለፀበት ጊዜ ጀምሮ ስለመሆኑ፣ የተጨማሪ እሴት ታክስ ግብር ተመዝጋቢ የሆነ ሰው ከተመዘገበበት ዕለት ጀምሮ ለሚያደርገው ግብይት የተጨማሪ እሴት ታክስ ደረሰኝ ለተጠቃሚው ወዲያውኑ ያልሰጠ መሆኑ በወንጀል የሚያስጠይቀው ስለመሆኑ፣ እውቅና ያልተሰጠው የሽያጭ መመዝገቢያ መጠቀም በወንጀል የሚያስጠይቅ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 471/98 አንቀጽ 5 አዋጅ ቀ. 285/94 አንቀጽ 64, 3/1/ና/2/, 22/1/ አዋጅ ቁ. 286/94 አንቀጽ 117 ደንብ ቁጥር 139/99 አንቀጽ 22 መመሪያ ቁጥር 46/99	59851	አቶ አለሙ ኃበ እና የፌዴራል ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን	የካቲት 11/2003ዓ/ም	341
46	11	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን አስቀድሞ በዋስትና ለሌላ ሰው ያልተሰጡ የግብር ከፋይ ንብረቶች ላይ የቀዳሚነት መብት ያለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 286/94 አንቀጽ 80/1/, 78/1/	57100	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስለጣን በጅማ ቅ/ጽ/ቤት እና እነ አቶ አዳራ ሰይድ /2 ሰዎች/	ግንቦት 30/2003ዓ/ም	347

47	11	ማንኛውም ሰው በመቀጠር ምክንያት በሚያገኘው ማናቸውም ገቢ ላይ የገቢ ግብር የመክፈል ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ በደረሰ የአካል ጉዳት ወይም በሞት አደጋ ምክንያት ከሚሰጥ የካሣ ክፍያ በስተቀር ሌሎች በማናቸውም ሁኔታ የሚከፈሉ የካሣ ክፍያዎች ከግብር ነፃ ናቸው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ ከሥራ መሰናበት ጋር በተገናኘ ለሰራተኞች የሚሰጥ የመልሶ ማቋቋሚያ የድጋፍ ክፍያ የሥራ ግብር የሚከፈልበት ገቢ ነው ለማለት የሚያስችል የህግ መሰረት የሌለ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 286/94 አንቀጽ 10/1/, 2/10/, 1/11/	65330	የኢፌዴሪ ፍትህ ሚኒስቴር እና እነ አቶ ተክሌ ጋረደው /ስድስት ሰዎች/	ሰኔ 30/2003ዓ/ም	368
48	11	በግብር ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ ውሣኔ ቅሬታ ያለው ግብር ከፋይ ይግባኙን ስልጣን ባለው ፍርድ ቤት ለማቅረብ የሚችለው በጉባኤው የተወሰነበትን ግብር ይግባኝ ሙሉ በሙሉ ሲከፍል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 286/94 አንቀጽ 112/4/አዋጅ ቁ. 285/94 አንቀጽ 43/4/	59711	ሸበል ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ዓ/ህግ	ሰኔ 14/2003ዓ/ም	370
49	13	የበጐ አድራጐት ሥራን የሚሰሩ ድርጅቶች ከቦታ ኪራይ እና የቤት ግብር ነፃ ሊሆኑ የሚችሉበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ.80/68 አንቀፅ 14(ለ) የህግ ክፍል ማስታወቂያ ቁ.36/68 አንቀጽ 8	66474	የኢት/የሰባተኛው ቀን አድቬንቲስት ዓለም አቀፍ ቤተክርስቲያን የአቃቂ አድቬንቲስት ሚሲዮን ት/ቤት እና የአቃቂ ቃልቲ ክ/ከተማ ወረዳ 01አስተዳደር ገቢዎች ጽ/ቤት	ጥቅምት 17/2004ዓ/ም	506
50	13	ህንፃን (ቤትን) በኪራይ ይዞ የሚገለገል ወገን ለአከራዩ ከሚከፍለው የኪራይ ዋጋ ላይ በህግ የተመለከተውንና ለመንግስት ገቢ ሊሆን የሚገባውን ግብር ተቀናሽ ለማድረግ ስለመቻሉና ይህንን ለማድረግም የግዴታ የፍ/ቤት ውሣኔ የማያስፈልገው ስለመሆኑ፣ በፍርድ የኪራይ ዋጋን ለአከራይ እንዲከፍል የተወሰነበት ተከራይ ለመንግስት የሚከፈልና ከተከፋይ ሂሳቦች ላይ ግብርን ቀንሶ እንዲያስቀር የተጣለበትን ግዴታ መወጣት ያለበት በመሆኑ ሙሉውን የኪራይ ዋጋ ለአከራዩ እንዲያስረክብ በአፈፃፀም ሊገደድ ስላለመቻሉ፣ አዋጅ ቁ.286/94 አንቀፅ 91, 101, 53(1) ደንብ ቁጥር 78/94 አንቀፅ 24, 2(ሸ)	69677	ዳሽን ባንክ አ.ማ እና አቶ ኑረዲን መሐመድ	ታህሣሥ 20/2004ዓ/ም	511
51	13	የተጨማሪ እሴት ታክስ የመክፈል ግዴታ መወጣት ጋር በተያያዘ ታክስ ከፋዮች የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያን የመጠቀም ግዴታ የሚኖርባቸው የንግድ ፈቃድ የሥራ ዘርፍ በግልፅ ተለይቶ በተመለከተባቸው ሽያጮች ጋር በተገናኘ ብቻ ስለመሆኑ፣	74753	እነ ሐበሻ የባህል ማዕከልና የስእል ጋለሪ ኃ.የተ.የግል ማህበር (ሶስት ሰዎች) እና የፌዴራል ገቢዎችና ጉምሩክ	ታህሣሥ 17/2004ዓ/ም	514

		አዋጅ ቁ.285/94 አንቀፅ 55 አዋጅ ቁ.609/201 አንቀፅ 50(መ)(2) ደንብ ቁ.139/99 አንቀፅ 5(1)(ለ) የወ/ህ/ቁ.23(2)		ባለሥልጣን ዓቃቤ ህግ		
52	13	ከታክስ/ግብር አከፋፈል ጋር በተገናኘ ግብር ከፋዩ ያለውን ቅሬታ ለግብር ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ በይግባኝ ለማቅረብ የተፈቀደው ጊዜና ስሌቱን ተግባራዊ ስለማድረግ፣ አዋጅ ቁ.286/94 አንቀፅ 107(2), 108	66350	አቶ ቴዎድሮስ ደበላ እና የፌዴራል አገር ውስጥ ገቢ ባለስሥልጣን የልደታ ክፍለ ከተማ አነስተኛ ግብር ከፋዮች ቅርንጫፍ ጽ/ቤት	ጥር 02/2004ዓ/ም	518
53	13	ግብር ከፋይ የሆነ ወገን ምንም አይነት የሂሣብ መዝገብና ሰነድ ያልያዘ እንደ ሆነ ወይም በማናቸውም ምክንያት የሂሣብ መዝገቡንና ሰነዱን የግብር አስገቢው ባለስልጣን ያልተቀበለው እንደሆነ ሊከፈል የሚገባው የግብር መጠን በግምት ሊወሰን ስለመቻሉ፣ አዋጅ ቁ.286/94 አንቀፅ 69(1), 71	69921	አቶ አበበ ገ/እግዚአብሔር እና አራዳ ክፍለ ከተማ ገቢዎች ጽ/ቤት ዐቃቤ ህግ	ጥር 02/2004ዓ/ም	521
54	13	የተጨማሪ እሴት ታክስን ተግባራዊ ለማድረግ በወጣው አዋጅ ቁ.285/94 አንቀጽ 49 መሰረት በወንጀል ጥፋተኛ የተባለ ተከሳሽ ላይ ቅጣት ሊጣል ስለሚችልበት ሁኔታ፣ አዋጅ ቁ.285/94 አንቀጽ 49,47,50(2) የወ/ህ/አ 2(2)	68422	እነ ጀሪኮ ሰርቪስ (ሁለት ሰዎች) እና የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን	መጋቢት 14/2004ዓ/ም	527
55	13	ተከራይ የሆነ ወገን ለአከራይ ከሚከፍለው የኪራይ ገንዘብ ለመንግስት የሚከፈለውን ግብር ሳይቀንስ ለአከራዩ እንዲከፈል ለማስገደድ የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1716, 1718, 1711 አዋጅ 286/94 አንቀጽ 56, 91, 83	65361	ዘመነ ዮሐንስ ጀኔራል ኀላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር እና አቶ ዳውድ ኢብራሂም	ሚያዝያ 09/2004ዓ/ም	532
56	13	የግብር ከፋይ የሆነ ሰው ገቢውን በህጉ አግባብ ለግብር አስገቢው መስሪያ ቤት ከማሣወቅ ውጪ ደረጃውን በራሱ ሊወሰን/ሊለወጥ/ የማይችል ወይም የማይገባ ስለመሆኑ፣ የግብር አከፋፈል ስርዓት ለግብር ከፋዩ ግልጽ መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 286/94 አንቀጽ 38 ደንብ ቁ. 78/94 አንቀጽ 18, 22 አዋጅ ቁ. 308/95 አንቀጽ 10(2)(ሐ) አዋጅ ቁ. 587/2001	72824	የቦሌ ክፍለ ከተማ ገቢዎች ፅ/ቤት እና አቶ ሚሊዮን አሰፋ	ሐምሌ 18/2004ዓ/ም	534
57	15	ግብር የተጣለበትን የካፒታል ንብረት ዝውውር የመቀበል ወይም የመመዝገብ ወይም በማናቸውም መንገድ የማጽደቅ ስልጣን ያለው (የተሰጠው) የመንግስት አካል ግብሩ መከፈሉን ሣያረጋግጥ ዝውውሩን እንዲቀበል፣ እንዲመዘግብ ወይም እንዲያፀድቅ ሊገደድ የማይችል ስለመሆኑ፣	79189	የኮልፌ ቀራኒዮ ክ/ከተማ መሬት አስተዳደር ባለስልጣን እና ጂ.ኤም.ቲ ኢንዱስትሪያል ኃ/የተ/የግል ማህበር	መጋቢት 9/2005ዓ/ም	258

		አዋጅ ቁጥር 286/94 አንቀጽ 37(7)				
58	15	አንድ ሰው ለመንግስት ሊከፍል የሚገባውን ግብር ባለመክፈሉ በወንጀል ተግባር ሊጠየቅና ጥፋተኛ ተብሎ ሊቀጣ የሚችለው ግብሩን ላለመክፈል በማሰብና ግብር አስገቢው መ/ቤትም ንብረቶቹን በመያዝና በመሸጥ የግብር ገንዘቡን ገቢ እንዳያደርግ ለማድረግና ግብር የመክፈል ኃላፊነቱን ለማምለጥ ንብረቶቹን ለማሸሽ፣ የመሰወር ወይም ሌሎች ተገቢነት የሌላቸው ህገ ወጥ ተግባራትን በመፈፀም ግብርን ያልከፈለ መሆኑ ሲረጋገጥ እንጂ በሌሎች በህግ ተቀባይነት ባላቸው ምክንያቶች ግብሩን ለመክፈል ሳይችል የቀረ እንደሆነ ስላለመሆኑ፣ ማንኛውም ሰው በፍ/ብሔር ጉዳይ ያለበትን እዳ ለመክፈል ባለመቻሉ ምክንያት ብቻ በወንጀል ጉዳይ ጥፋተኛ ተብሎ ሊቀጣ የማይገባ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 285/94 አንቀጽ 49 አዋጅ ቁ. 286/94 አንቀጽ 96, 162 የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 13(2) ደንብ ቁጥር 78/94 ICCPR- አንቀጽ 11	84623	እነ ጅ. አግሪ ፖክ ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር (ሁለት ሰዎች) እና የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ሀዋሰ ቅርንጫፍ ጽ/ቤት	ሰኔ 04/2005ዓ/ም	261
59	15	የንግድ ሥራ ፈቃድ ኖሮት ነገረ ግን በህግ በተመለከተው የጊዜ ገደብ ውስጥ ፈቃዱ ሳይታደስ በንግድ ሥራ ላይ ተሰማርቶ የተገኘ ሰው የፀና የንግድ ሥራ ፈቃድ እንደሌለው ተቆጥሮ በወንጀል ኃላፊነት ጥፋተኛ ተደርጐ ሊያስቀጣው የሚችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 686/2002 አንቀጽ 2(10), 36, 60(1)	86388	አቶ ባዘዘው ይሁን እና የአ/ብ/ክ/መንግስት ዐ/ሕግ	ሰኔ 17/2005ዓ/ም	268
60	15	ከተጨማሪ እሴት ታክስ ጋር በተገናኘ ከሚመለከተው የገቢዎችና ጉምሩክ ጽ/ቤት ፈቃድ ሳያገኝ ተገቢ ያልሆኑ ፓዶችን (የVAT ደረሰኞችን) ማሳተምና መገልገል በወንጀል ተጠያቂነትን የሚያስከትል ስለመሆኑና የድርጅቱ ባለሀብት (ሥራ አስኪያጅ) ድርጊቱ ሲፈፀም በቦታው ያልነበረ መሆኑን በመግለጽ የሚያቀርበው መከራከሪያ ተቀባይነት ሊያገኝ የሚችለው ማንኛውም በጐ አሳቢ ሰው ሊያደርገው የሚችለውን ጥንቃቄ ያደረገና ጥበብ በተሞላበት ሁኔታ ድርጅቱን በመምራት ኃላፊነቱን የተወጣ መሆኑን ማስረዳት የቻለ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 285/94 አንቀጽ 56(3),(ለ), 3(1)(ለ), 2(11), 3(1)(ሀ) አዋጅ ቁጥር 609/2001 አንቀጽ 2, 19(50) (ሐ)	86597	ግሎሪ ኢትዩጵያ አስጎብኝና የጉዞ ወኪል ኃ.የተ.የግል ማህበር እና አቶ በርሀ ረዳ ኪዳኑ	መስከረም 21/2006ዓ/ም	271
61	15	አንድ በንግድ ሥራ የተሰማራ ሰው (ድርጅት) በተጨማሪ እሴት ታክስ ግብር ከፋይነት የመመዝገብ ግዴታ አለበት ለማለት የሚቻልበት እንዲሁም መመዝገብ ሲኖርበት ሳይመዘገብ ቀርቶ ግብር ሊጣልበት ስለሚችልበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ.285/94 አንቀጽ 3(1)(3), 16(1)(ለ)	82061	አቶ አብዱልቀድር ሁሴን እና የአዲስ ከተማ ክፍለ ከተማ አነስተኛ ግብር ከፋይ ቅርንጫፍ ጽ/ቤት	መስከረም 20/2006ዓ/ም	274

62	15	የተጨማሪ እሴት ታክስ ተመዝጋቢ የሆነ ነጋዴ (ሠው) ያለ ተጨማሪ እሴት ታክስ ሽያጭን አከናውኗል በሚል በወንጀል ተጠያቂ ሊሆን ስለሚችልበት አግባብ፣ አዋጅ ቁጥር 285/94 አንቀጽ 11(1)(2)፣ 22(1)(3) አዋጅ ቁጥር 609/2001 አንቀጽ 11(1) የወንጀል ህግ አንቀጽ 23(2)፣ 58(3) ደንብ ቁጥር 139/1999	86672	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ዐ/ሕግ እና አቶ በቀለ ተሰማ (ሁለት ሰዎች)	መስከረም 22/2006ዓ/ም	277
63	16	በሕጉ አግባብ ስልጣን ባለው አካል ያልተከፈለ ቀረጥና ታክስ እንደተከፈለ የሚቆጠርበት የሕግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ ---ቀረጥና ታክሱን የማስከፈል ስልጣን በህገ መንግስቱ ተለይቶ የተቀመጠ ስለመሆኑ፣ የሕገ መንግሥቱ አንቀጽ 96(1) አዋጅ ቁጥር 578/2000 አንቀጽ 6(8)፣9 እና 10፣ ከአዋጅ ቁጥር 622/2001 አንቀጽ 2(6)፣(2(11)፣2(17) እና 91 ፣15(1)፣ 82 (1ሀ))((ለ))	97409	የኢትዮጲያ ገቢዎችና ግምሩክ ባለስልጣን እና እነ ጋርዊች ዋንግ (ሶሰት ሰዎች)	ግንቦት 09/2006ዓ/ም	266
64	16	አንድ የግብር ውሳኔ በግምት ስለሚወሰንበት አግባብ፣ የግብር ህግ አዋጅ ቁጥር 286/1994 አንቀፅ 69	88446	ሙሉ አሚን ትሬዲንግ ኃ/የተ/የግል ማህበር እና የኢትዮጵያ ገቢዎች እና ጉምሩክ ባለሥልጣን	ግንቦት 22/2006ዓ/ም	272
65	18	ገቢውን በሚደብቅ፣ አሳንሶ በሚያሳውቅ፣ በሚያጭበረብር ወይም በማናቸውም መንገድ ግብር ሳይከፍል በሚቀር ግብር ከፋይ ላይ በተጨባጭ መረጃ በመደገፍ ሪፖርት ያቀረበ ሰው ከተደበቀው ግብር እስከ 20% ድረስ ግብሩ ሲሰበሰብ ማግኘት የሚገባው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 286/94 አንቀፅ 84(1)	95157	የኢትዮ.ገቢዎችና ጉሙሩክ ባለስልጣን እና እነ አቶ ቅባቱ ወ/ሰንበት(ሦስት ሰዎች)	ሐምሌ 15/2007ዓ/ም	313
66	19	**የቲ.ኦቲ /ተርን ኦቨር ታክስ/** ተመዝጋቢ የሆነ ሰው በህግ ፊት እንደ መረጃ /ማስረጃ / ሊያቀርብባቸው የሚገቡ ደረሰኞች ከቫት በተቀበለው የቲ.ኦ.ቲ ደረሰኝ መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣ ታክስ የቲ.ኦቲ አዋጅ ቁጥር 285/194 አንቀጽ 21/	95941	ሔስትራቨል ኋ/የተ/የግ/ማህበር እና እነ የኢት/ገ/ጉ/ባለስልጣን	ታህሳስ 7/2008ዓ/ም	300
67	21	አንድ ግብር ከፋይ የሂሳብ መዝገብ እና ሰነድ ካልያዘ ወይም በማናቸውም ምክንያት የሂሳብ መዝገቡን እና ሰነዱን የግብር አስገቢው ባለስልጣን ያልተቀበለው እንደሆነ ወይም ግብር ከፋዩ በሕጉ በተወሰነው ጊዜ ውስጥ ገቢውን ያላስታወቀ እንደሆነ ግብር አስገቢው ባለስልጣን የግብሩን ልክ በግምት ሊወስን የሚችል ስለመሆኑ፣ የገቢ ግብር አዋጅ ቁጥር 286/94 አንቀጽ 69	133773	አቶ ተክሌ ፈረጃ ጋዲሳ እና የኢ/ያ ገ/ጉ/ ባለስልጣን የመርካቶ ቁ.1	ሐምሌ 14/2009ዓ/ም	209
68	22	አንድ ኩባንያ በደረሰበት ችግር ምክንያት ከገበያ እንዳይወጣ እና ተወዳዳሪ መሆን እንዲችል ተሰጥቶት የነበረው የኪሣራ ማሸጋገር መብት፤ በቀጥታ ወይም ቀጥተኛ ባልሆነ መንገድ የተለወጠ ሆኖ በተገኘ ጊዜ ኩባንያው አስቀድሞ ከነበረበት	131900	የኢትዮጲያ ገቢዎች እና	ጥቅምት 22/2010ዓ/ም	374

		ኪሣራ ወጥቶ በተጨባጭ ያደገ መሆኑ የሚገመት ከሆነ በዚያው የግብር ዘመንም ሆነ ቀደም ባሉት የግብር ዓመታት የደረሰበትን ኪሣራ በሚመለከት አስቀድሞ ተሰጥቶት የነበረው ኪሣራ የማካካስ መብት የሚቋረጥ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 286/94 አንቀጽ 28(1)(2)		ጉምሩክ ባለሥልጣን እና የኢትዮጲያ ቅመማቅመም ፋብሪካ ሀላፊነቱ የተወሰነ የግል ማሕበር		
69	22	አንድ ግብር ከፋይ ለንግድ ስራው ዋስትና ለመስጠትና እንቅስቃሴውን ለማስቀጠል የተደረጉ ወጪዎች ተቀናሽ እንዲደረግለት ለንግድ ስራው ያወጣውን ወጪ ማስረዳት የሚችለው በሚያቀርበው በስሙ ወጪ በሆነ ህጋዊና ተቀባይነት ያለው ደረሰኝ ስለመሆኑ፣ የገቢ ግብር አዋጅ ቁጥር 286/1994 አንቀፅ 20 የተጨማሪ እሴት ታክስ አዋጅ ቁጥር 285/1994 አንቀፅ 22(2) ፤ደረሰኝ አያያዝና አጠቃቀም መመሪያ ቁጥር 28/2001 አንቀፅ 4(1)	139334	የኢ/ገ/ጉ/ባለስልጣን እና ሻንዶንግ ሃይወይ ኢንጂነሪንግ	ህዳር 29/2010ዓ/ም	380
70	24	የግብር አስገቢ ባለስልጣን አንድ ግብር ከፋይ ገቢውን በየጊዜው እያሳወቀ ግብሩን እየከፈለ መሆኑ ብቻ በቂ አይደለም ብሎ ካመነ በግብር ከፊዩ የቀረቡ ማንኛውንም መግለጫዎች ሰነዶች እና የሂሳብ መዝገቦች በማናቸውም ጊዜ በመመርመርና በማረጋገጥ በግብር ከፋዩ የተገኙትን የግብይት ማስታወሻዎች በባለሙያዎች በማስመርመር ተጨማሪ ግብር መወሰኑ ስለመቻሉ፣ የገቢ ግብር አዋጅ ቁጥር 286/94 አንቀጽ 38/2፣66	153016	ወ/ሮ ከበሮች ያሚካኤሌ እና የአራዳ ክፌሆ ከተማ	ጥር 30/2011ዓ/ም	287
71	24	በንግድ የግብር ዘመን የደረሰ ኪሳራ ሊሸጋገር የሚችለው ከሚቀጥለት ሶስት የግብር ዘመናት ውስጥ የሚገኝ ግብር የሚከፈልበት ገቢ ላይ መጀመሪያ ያጋጠመው ኪሳራ በኋላ ካጋጠመው አስቀድሞ በማካካስ ሊሸጋገር የሚችል እና ይህም በማናቸውም ሁኔታ ከሁለት ሶስት ዓመታት ከሚቆጠሩ ስድስት ዓመታት በላይ ሊሸጋገርና ሊቀናነስ የማይችል ስለመሆኑ፣ የአንድ ግብር ከፋይ ኪሳራ ሊሸጋገር የሚችለው በግብር ባለሥልጣን ኦዲት ተደርጎ ተቀባይነት ሲያገኝ ወይም በውጭ ኦዲተር የተመረመረ የሂሳብ መግለጫ ሲቀርብ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 286/94 አንቀጽ 28/1/ እና /3/፤ በደንብ ቁጥር 78/1994 እንደተሻሻለው አንቀጽ	161867	የኢትዮጵያ ገቢዎች ጉምሩክ ባለሥልጣን እና ሱፏር ማክስ ኦብቲካል ሚዲያ ኃላ/የተ/የግ/ማህበር	ሚያዚያ 25/2011ዓ/ም	293
72	25	ተጨማሪ እሴት ታክስ የሚከፈልበትን እቃ ወይም አገልግሎት የሚሸጥ ማንኛውም የተ.እ.ታ ተመዝጋቢ ለተጠቃሚው የሚሸጠውን እቃ ወይም አገልግሎት ዋጋ ሲገልፅ በዋጋው ላይ 15 በመቶ ተ.እ.ታ አካቶ መግለፅ ወይም ዋጋው ተ.እ.ታ ያላካተተ ከሆነም ይህንኑ ለገዥ በማያሻማ አኳኋን ማሳወቅና ተ.እ.ታ በደረሰኝ የመሰብሰብ ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ የእቃው ወይም የአገልግሎት ዋጋ ላይ ተ.እ.ታ መካተቱ ሳይገልጽ ወይም ዋጋው ላይ ተ.እ.ታ አልተካተተም ብሎ በግልጽ	194135	ዳይናሚክ ሎጅስቲክ አቅርቦት የድጋፍ አገልግሎት እና አቶ ፈሬሳ ኢዶ	የካቲት 29/2013ዓ/ም	330

		ለተጠቃሚው ሳይገልጽ ግብይት የተፈፀመ እንደሆነ የእቃው ወይም የአገልግሎቱ ዋጋ ነው ተብሎ በውሉ የተጠቀሰው ገንዘብ ተ.እ.ታ እንዳካተተ የሚቆጠር ስለመሆኑ፣				
		7.2 በሌላ ዘርፍ ያሉ ግምሩክና ግብር/ታክስ የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሜ የተቀመጡ)				
		7.2.1 በአሰሪና ሰራተኛ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
1	4	**የጉምሩክ ባለስልጣን** ሰራተኞች የፌዴራል ገቢዎች ሚኒስቴር በሚያወጣው መመሪያ የሚተዳደሩ ስለመሆናቸው፣ አዋጅ ቁ. 368/95 አንቀፅ 6(2)ለ	23339	የኢት/ጉምሩክ ባለሥልጣን እና እነ አበሮ ኢርጋኖ	መጋቢት 13/1999ዓ/ም	109
2	13	ከሥራ ክርክር ጋር በተያያዘ ለሠራተኛ የሚከፈል የሥራ ስንብትና ካሣ ክፍያ ላይ **የገቢ ግብር** ሊቀነስ የሚገባ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.286/94 አንቀፅ 13, 10(2), 2(10) ደንብ ቁ.78/94	61549	የኦሮሚያ መንገዶች ባለሥልጣን እና ወ/ሮ ብርቄሣ አብራሂም	ህዳር 06/2004ዓ/ም	48
3	17	የዓመት ዕረፍት ክፍያ አስፈላጊው **የገቢ ግብር** ተቀንሶ ለሠራተኛው ሊከፈለው የሚገባ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 27(ሐ)፣ 36፣ 37 የገቢ ግብር አዋጅ 286/94 እና ደንብ ቁጥር 78/94 አንቀፅ 3	101040	አቶ አየለ መንግሥቱ እና የኢትዮጲያ እህል ንግድ ድርጅት	መስከረም 26/2007ዓ/ም	66
		7.2.2 በፍትሐብሔር ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
4	25	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 394/1፣ ቁጥር 404 እና ተከታዮቹ ድንጋጌዎች መሰረት በፍርድ አፈጻጸም መዝገብ ላይ ንብረት ለማስከበር በተሰጠ ትእዛዝ የፍርድ ባለእዳን **የታክስ ከፋይ ንብረት** ያስከበሩ የፍርድ ባለመብቶች ከሌሎች የቀደምትነት መብት አለኝ ብለው ለመጠየቅ እንደሚችሉ የተደነገገ ባለመሆኑ ንብረቱ ከመከበሩ ወይም ከመያዙ በፊት በንብረቱ ላይ መብት የነበራቸዉና በክርክሩ ዉስጥ የሌሉ ሦስተኛ ወገኖች በሕግ፣ በፍርድ ወይም በዉል ንብረቶቹ ላይ ያቋቋሙት የቀደምትነት መብት የማይነካ ስለመሆኑ፣ የፍርድ ባለእዳን ታክስ ከፋይ ንብረት ካስከበረ የፍርድ ባለመብት ይልቅ በሕግ የቀደምትነት ጥበቃ መብት የተሰጠዉ ታክስ ሰብሳቢ ባለሥልጣን መሥሪያ ቤት በታክስ ህግ መሰረት በታክስ ከፋዩ ሀብት ላይ ከፍርድ ባለመብቱ የቀደምትነት መብት ያለው በመሆኑ ከፍርድ ባለመብቱ ቀድሞ ንብረቶቹን ያስከበረ ስለመሆኑ ማስረጃ እንዲያቀርብ ሊጠየቅ የሚችልበት የሕግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ስ/ስ/ሕግ ቁጥር 418	184757	**የደቡብ ኦሞ ዞን ዳሰነች ወረዳ ገቢዎች ባለስልጣን** እና እነ ፍራኦል ኢትዮጵያ የእርሻ ልማት ድርጅት (2 ሰዎች)	መስከረም 25/2012ዓ/ም	54

		7.2.3 በከውል ውጪ ኀላፊነትና ያላገባብ መበልፀግ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
5	9	**የጉምሩክ ባለሥልጣን ተግባር** ህጋዊ ነው ሊባል የሚችለው በህጉ መሠረት ሊሟሉ የሚገቡትን ሁኔታዎች አሟልቶ ሲገኝ እንጂ በማናቸውም ጥርጣሬ ምክንያት የግለሰብን ንብረት በመያዝ ሊሆን የማይችል ስለመሆኑ፣	31171	አብልሃሚድ የሱፍ እና የምስራቅ ቀጠና ጉምሩክ ጽ/ቤት	ጥቅምት 27/2001ዓ/ም	67
6	9	**የጉምሩክ ባለሥልጣን** ያለአግባብ በቁጥጥሩ ሥር አድርጐ ለሚያቆየው ንብረት በባለንብረቱ ላይ ጉዳት የደረሰ እንደሆነ በኃላፊነት ሊያስጠይቀው የሚችል ስለመሆኑ፣	31704	አቶ አማረ መጃ እና የድሬዳዋ ለጋር ጉምሩክ	ጥር 29/2001ዓ/ም	76
		7.2.4 በወንጀልና የወንጀል ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
7	12	ወንጀልና የወንጀል ቅጣት የእያንዳንዱን ጥፋተኛ ግላዊ ሁኔታ ከግምት ውስጥ በማስገባት ውሣኔ ሊሰጥባቸው የሚገባ ስለመሆኑ፣ **የጉምሩክ ህግን በመተላለፈ** ጥፋተኛ የተባሉ ሰዎች ላይ የሚጣለው የገንዘብ መቀጮ በእያንዳንዱ ጥፋተኛ ላይ ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 41፣ 32/1/ሀ/ አዋጅ ቁ 60/89 አንቀጽ 73/1/ አዋጅ ቁ 368/95 አንቀጽ 73/1/	48956	እነ ወ/ሮ ፍኖተ ፃድቅ አበራ እና **የ/ጉ/ባለስልጣን ዐ/ህግ**	መጋቢት 10/2002ዓ/ም	276
8	13	**ማዕድናትና የከበሩ ድንጋዮችን ከማዘዋወርና ለሽያጭ** ከማቅረብ ጋር በተገናኘ ስለሚኖር የወንጀል ኃላፊነት፣ የወ/ህ/ቁ 346፣ 347፣ 378 አዋጅ ቁ. 52/85 አንቀጽ 53(1)፣ (5)፣ 26(4)	60345	የኢ/ገ/ጉ/ባለስልጣን እና ገዳ ፎጫ በሊ	ሕዳር 07/2004ዓ/ም	247
9	20	**ከጉምሩክ ወንጀል** ጋር በተያያዘ ተከሳሽ ተከሳሽ በወንጀሉ ጥፋተኛ ባይባልም ንብረቱ የሚወረሰው ስለድርጊቱ አፈፃፀም ሁኔታ የሚያስረዳ አጥጋቢ ማስረጃ መቅረቡን ፍርድ ቤት አሳማኝ ሆኖ ስያገኘው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 622/2001 አንቀፅ 104 እና አዋጅ 1ጥር 859/2006	108550	**የኢ/ገ/ገ/ባለስልጣን** እና አቶ ልዑል ገዳሙ	ሓምሌ 26/2009ዓ/ም	375
10	22	ማንኛውም ሰው አግባብነት ካለው አካል ፍቃድ ባላገኘበት ሁኔታ የተሸከርካሪውን የሞተር፣ የሻንሲ ቁጥር እና መሠለ መረጃዎችን የመቀየር ተግባር የፈጸመ ከሆነ አደራጎቱ የተከለከለና በወንጀል ህግ ተጠያቂነትን የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ አንድ ተሽከርካሪ የጉምሩክ ሕግን በመተላለፍ በህገወጥ መንገድ ወደ ሃገር ውስጥ መግባቱ በበቂ ማስረጃ የተረጋገጠ ከሆነ **የጉምሩክ አዋጅ** በሚደነግገዉ አግባብ መኪናዉ በመንግስት ከመወረስ ሊድን የሚችልበት ሁኔታ ስላለመኖሩ፣ የጉምሩክ አዋጅ ቁጥር 622/2001 አንቀፅ 104/3-ሀ/ ስለተሽከርካሪዎች መለያ፤ መመርመሪያ እና መመዝገቢያ የወጣ አዋጅ ቁጥር 681/2002 አንቀጽ 42/5/ እና 48/2/ሐ/	122595	**የገ/ጉ/ባለስልጣን ዓ/ህግ** እና 1ኛ አቶ ፋሲል ጥላሁን 2ኛ አቶ ካሊድ ሳቢት	መስከረም 30/2010ዓ/ም	197

11	24	አንድን ዕቃ ከውጪ የሚያስመጣ ሰው **ለጉምሩክ ሥርዓት** አፈጻጸም ሲባል ስለሚያስመጣው ዕቃ አስፈላጊ የሆኑ መግለጫዎችን በመስጠት በዲክላራሲዮን ላይ በማስመዝገብ ወደ ሐገር ውስጥ የሚገቡ ዕቃዎች በላኪው እና በአስመጪው መካከል በሚደረግ ስምምነት ወደ ሐገር ውስጥ የሚገቡ ከመሆናቸው አኳያ ወደ ሐገር ውስጥ እንዲገባ የተደረገው ዕቃ አስመጪው በዲክሊራሲዮን ካስመዘገበው ዕቃ የበለጠ ዋጋ ያለው ሆኖ በተገኘ ጊዜ አስመጪው የተላከውን ዕቃ ሊያውቅ የሚችልበት ሁኔታ የለም ተብሎ ከወንጀል ተጠያቂነት ነፃ ሊደረግ የማይገባ ስለመሆኑ፣ የጉምሩክ አዋጅ ቁጥር 859/06 አንቀጽ 13/4/፣ 169/2/	163069	**የፌደራል ጠ/ዐ/ህግ** እና እነ ክኤሳድ ጠቅላላ የንግድ ሥራ /ኋ/የተ/የግ/ማሕበር	ህዳር 26/2012ዓ/ም	318
12	10	**የተጨማሪ እሴት ታክስ** አዋጅ አፈፃፀም ጋር በተያያዘ የንግድ ድርጅት ሠራተኛ፣ ሥራ አስኪያጅ እንዲሁም ድርጅቱ **በወንጀል** ጉዳይ ክስ ቀርቦባቸው ኃላፊ ሊሆኑ የሚችሉበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ 285/94 አንቀፅ 56(1)(3) አዋጅ ቁ 609/2001 አንቀፅ 50(ለ)(1)፣ 22(1) የወ/ህ/ቁ 23(3)፣ 34(1)	48850	እነ አቶ ታረቀኝ ገ/ጊዮርጊስ (3) እና **የኢ/ገ/ጉምሩክ ባለስልጣን**	ታህሣሥ 8/2002ዓ/ም	218
13	14	አንድ የንግድ ድርጅት (ማህበር) **የተጨማሪ እሴት ታክስ** ህግንና ማሻሻያውን ተላልፏል በሚል **በወንጀል** ጥፋተኛ ሊሰኝና ሊቀጣ ስለሚችልበት አግባብ፣ የህግ ሰውነት የተሰጠው (legal personality) ድርጅት የወንጀል ተካፋይ ሊሆን የሚችልበት አግባብ፣ የህግ ሰውነት የተሰጠው ድርጅት ወንጀል እንዳደረገ ተቆጥሮ የሚቀጣው ኃላፊዎቹ ወይም ከሰራተኞቹ አንዱ ከድርጅቱ ሥራ ጋር በተያያዘ ሁኔታ የድርጅቱን ጥቅም በህገ ወጥ መንገድ ለማራመድ በማሰብ ወይም ህጋዊ ግዴታን በመጣስ ወይም ድርጅቱን በመሳሪያነት ያለአግባብ በመጠቀም በዋና ወንጀል አድራጊነት፣ በአነሳሽነት ወይም በአባሪነት ወንጀል ሲያደርግ ስለመሆኑና የድርጅቱ ሥራ አስኪያጅ በወንጀል ተከስሶ የጥፋተኛነትና የቅጣት ውሣኔ እስከተሰጠበት ድርስ ድርጅቱ የወንጀሉ ተካፋይ እንደሆነ የሚቆጠር ስለሆነ ጥፋተኛ መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/አ 34(1)፣ (2) አዋጅ ቁ 285/95 አንቀጽ 56(1)	74237	**የኢ/ገ/ጉ/ባለስልጣን** እና አብካለ እንደሻው ጠቅላላ የንግድ ኃ/የተ/የግ/ማህበር	ጥቅምት 19/2005ዓ/ም	245
14	24	ከተገኘ ገቢ የሚከፈል ግብርንና የተሰበሰበን **ተጨማሪ እሴት ታክስ** ክፍያ ደረሰኞች ሐሰተኛ መሆናቸው ብቻ አንድን ተከሳሽ ጥፋተኛ ሊያስብለው የማይችልና ሐሰተኛ ደረሰኝ ናቸው የተባለት ደረሰኞች አፈጣጠርና ለገቢ ሰብሣቢው መስሪያቤት አቀራረብ ሂደት ላይ የተከሳሹን ድርሻና በሕግ የተጣለበት ግዴታ **ከወንጀል** ህግ መሰረታዊ መርህና የወንጀል ማስረጃ ምዘና መርህን በተከተለ መንገድ ሊመረመር የሚገባው ስለመሆኑ፣ ከወንጀል ሕግ አንቀፅ 23(1) የተጨማሪ እሴት ታክስ አዋጅ ቁጥር 285/94 አንቀፅ 22፣ 49፣ 50(1)	181958	አቶ ገበያው ሽቴ እና የሰሜን ሸዋ ዞን ገቢዎች ዐ/ህግ	ታሕሳስ 20/2012ዓ/ም	324

		7.2.5 በአፈፃፀም ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
15	11	**ከግብር እና ተጨማሪ እሴት ታክስ** ጋር በተያያዘ በአፈፃፀም ደረጃ የሚቀርብ የቀዳሚነት መብት ይከበርልኝ ጥያቄ የህግ መሰረት ያለውና ሊስተናገድ የሚገባ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ 285/94 አንቀጽ 32/1/ አዋጅ ቁ 286/94 አንቀጽ 80/1/ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 418	48997	የቦሌ ክ/ከ/ገቢዎችመምሪያ እና እነ መዓዛ ሽፈራው (2)	ጥቅምት 16/2003ዓ/ም	465
		7.2.6 በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
16	9	ከፌዴራል መንግስት የልማት ድርጅት ሠራተኞች የሚሰበሰብ የሥራ ግብር ምንም እንኳን ሥራው የሚካሄደው በክልሎች ቢሆንም ወይም ሠራተኞቹ የክልል ነዋሪዎች ቢሆኑም ገቢ የሚደረገው ለፌዴራሉ መንግስት ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ-መንግስት አንቀጽ 96(3) አዋጅ ቁ. 33/85 አንቀጽ 5(2)(ሐ) ደንብ ቁ. 109/96	40133	የውሃ ሥራዎች ኮንስትራክሽን እና በሶማሌ ብ/ክ/መ የፊደልቱ ወረዳ ፋይናንስና ኢኮኖሚ ልማት ገቢዎች ጽ/ቤት	ሐምሌ 2/2001ዓ/ም	191
17	10	በአስፈፃሚ አካላት የሚወጡ የተለያዩ መመሪያዎች በነጋሪት ጋዜጣ ታትመው የወጡ ወይም በአማርኛ ቋንቋ የተዘጋጁ አለመሆናቸው ህጋዊ ውጤት እንዳይኖራቸው የሚከለክል ስላለመሆኑ፣ አዋጅን መሠረት በማድረግ የወጡ መመሪያዎችን የሚፃረር ድርጊት መፈፀም በኃላፊነት ሊያስጠይቅ የሚችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 83/86 አንቀፅ 39(2)፣ 1፣ 2፣ 59(1)(ሸ) የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ መመሪያ ቁ. ሲቲጂ 001/97 **(ጉዳዩ የኮንትሮባንድ ወንጀል ክርክር ነው)**	43781	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን እና አቶ ዳንኤል መኮንን	ሐምሌ 14/2002ዓ/ም	345
18	14	በባንክ በመያዣነት የተያዘ ተሽከርካሪ በሌላ በኩል የጉምሩክ ደንብ በመተላለፍ ወንጀል ባለቤቱ ጥፋተኛነቱ ተረጋግጦበት ተሽከርካሪውም በመንግስት እንዲወረስ ውሣኔ የተሰጠበት እንደሆነ በህግ ፊት ቅድሚያ ተሰጥቶት ሊፈፀም ስለሚገባው ጉዳይ፣ በባንክ በመያዣነት የተያዘ ተሽከርካሪ ከመያዣው በኋላ በኮንትሮባንድ ወንጀል ምክንያት ለመንግስት ውርስ እንዲሆን በፍ/ቤት የመጨረሻ ፍርድ ባረፈበት ጊዜ ባለመያዣው በተሽከርካሪው ላይ ያለው የቀዳሚነት መብት እንዲሁም የውርስ ትዕዛዙ (ውሣኔው) ተፈፃሚ ሊደረጉ ስለሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2828, 2857(1), 3059 አዋጅ ቁ. 97/90 አንቀጽ 3 የወንጀል ህግ አንቀጽ 98(1) አዋጅ ቁ. 622/2001 አንቀጽ 91(2)	81215	ወጋገን ባንክ (አ.ማ.) እና የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን	ጥር 03/2005ዓ/ም	290

19	23	በሕገወጥ ዕቃዎች መረጃ አሠጣጥ፤ አያያዝ እና አመዘጋገብ እና የወሮታ ክፍያዎችን ለመወሰን ተሻሽሎ በወጣው መመሪያ ቁጥር 78/2004 መሠረት ለኢትዮጲያ ገቢዎች እና ጉምሩክ ባለሥልጣን ጥቆማ ሲቀርብ ወሮታ ስለሚከፈልበት አግባብ፣ መመሪያ ቁጥር 78/2004 አንቀጽ 16/1እና2፤17	153527	አቶ ስንዴው ታደሰ እና የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ኮምቦልቻ ቅርንጫፍ	መስከረም 24/2011ዓ/ም	503
20	24	በጉምሩክ አዋጅ እና መመሪያ መሰረት በመጋዘን ገብተው ሊወጡ ያሉ እቃዎች ዉስጥ የኮንትሮባንድ እቃ መኖሩን ጠቁሞ በማስያዝ ምክንያት ለጠቋሚ ስለሚከፈለው የውሮታ ክፍያ አግባብነት፣ የጉሙሩክ አዋጅ ቁጥር 85/92006 አንቀጽ 56 እና 132 ፤ የህገ ወጥ እቃዎች መረጃ አሰጣጥ፣ አያያዝ እና ወሮታ ክፍያን ለመወሰን ተሻሽሎ የወጣውን መመሪያ ቁጥር 78/2004 አንቀጽ 2(7)፣19(ለ)	169729	የገቢዎች ሚኒስቴር እና አቶ አስራት አሰግድ	ግንቦት 30/2011ዓ/ም	471
21	25	ተገቢው ቀረጥ እና ታክስ ያልተከፈለበት ንብረት በፍርድ አፈፃፀም ምክንያት በሀራጅ በሌላ ሰው እጅ የገባ ቢሆንም የኢትዮጵያ ጉምሩክ ኮሚሽን ከንብረቱ ላይ የሚፈለገውን ቀረጥ እና ታክስ ለማስከፈል ንብረቱን ተከታትሎ የመያዝ ከህግ የመነጨ ስልጣን ያለው በመሆኑ ለዚህ አላማ ኮሚሽኑ ንብረቱን በቁጥጥር ስር የማዋል ድርጊት በህግ የተሰጠውን የመቆጣጠር ኃላፊነት ተግባራዊ አድርጓል ከሚባል በቀር የሁከት ተግባር ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 1149(3)፣ የጉሙሩክ አዋጅ ቁጥር 859/2006 አንቀጽ 130፣ 141፣ 2(22)፣ 2(38)፣ 143 እና 147	210238	የኢትዮጵያ ጉምሩክ ኮሚሽን አዲስ አበበ ቅርንጫፍ ጽ/ቤት እና አቶ ጌታቸው ታደሰ	ህዳር 27/2014ዓ/ም	694

ንብረት

www.abyssinialaw.com

8. የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የህግ ትርጉም የሰጠባቸው ውሣኔዎች ማውጫ - ንብረት - ቅጽ 01-25

ተ.ቁ	ቅፅ	የህግ ትርጉም የተሰጠበት ጉዳይ	የሰ/መ/ቁ	ተከራካሪዎች	ውሣኔው የተሰጠበት ቀን	ገጽ
		8.1 ንብረት በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ ንብረት የሚመለከቱ ውሳኔዎች				
		8.1.1 መሬት፣ በታና ይዞታ የሚመለከቱ ጉዳዮች				
		8.1.1.1 የገጠር መሬት/በታ/ይዞታ				
1	13	የገጠር መሬት ባለይዞታነትን በማረጋገጥ የተሰጠ የምስክር ወረቀት የመጨረሻና የማይስተባበል ማስረጃ ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የአማራ ብ/ክ/መ/አዋጅ ቁ.133/99 አንቀፅ 24(4) ደንብ ቁ. 51/99 አንቀፅ 20(4)	69821	አቶ ጥላሁን ጎበዜ እና እነ አቶ መከተ ኃይሉ (ሁለት ሰዎች)	ታህሣሥ 17/2004ዓ/ም	430
2	16	አንድ ሰው በድልድል ያገኘውን መሬት ሌላ ሰው ሊወስድበት የሚገባው በሕጉ የተመለከቱ ምክንያቶች ሲኖሩ ብቻ ሰለመሆኑ፣ የት/ብ/ክ/መንግስት የገጠር መሬት አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 136/2000 አንቀጽ 31፣5፣12፣14 እና 22 ደንብ ቁ. 48/2000 "ን" በደንብ ቁጥር 48/2000 14፣15፣16 አዋጅ ቁጥር 456/1997 በኢ.ፌ.ዴ.ሪ ሕገ መንግሰት አንቀጽ 37፣40(3) እና 79	95538	አብርሃ ሕሉፍ ገሰሰው እና ወ/ሮ ትበርህ ገብረሕይወት	ግንቦት 07/2006ዓ/ም	181
3	17	በገጠር የእርሻ መሬት ላይ በተሠጠ ፍርድ የፍርድ መቃወሚያ ሲቀርብ ፍርድ ተፈፅሟል ሊባል የሚችለው የፍርድ ባለመብቱ በይዞታው ላይ ህጋዊ ማረጋገጫ ሲያገኝ ስለመሆኑ፣	101079	የይልማና ዴንሳ ወረዳ አከባቢ ጥበቃ መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም ፅ/ቤት እና አቶ ውበት ገ/መድህን	ጥር 22/2007ዓ/ም	311
4	18	በገጠር የእርሻ ይዞታ የመጠቀም መብትን ከባለይዞታው ጋር የስጋ ዝምድና ለሌለው ሰው ማስተላለፍ የማይቻል ስለመሆኑ የስጦታ አደራረግን አስመልክቶ በፍትሐ ብሔር የተመለከቱ ድንጋጌዎች በገጠር የእርሻ ይዞታ የመጠቀም፣ የማስተላለፍ እና አስተዳደር ጋር ተያይዘው ለሚነሱ ክርክሮች ተፈፃሚነት የሌላቸው ስለመሆኑ፣ የኦሮሚያ ክልል የገጠር መሬት አስተዳደር አዋጅ ቁ. 130/1999 አንቀፅ 6 የፌድራል መንግስት የገጠር መሬት አስተዳደር አጠቃቀም አዋጅ.ቁ 456/19	105092	አቶ ብርሃኑ ከበደ እና አቶ ኢብራሂም ሹካ	መጋቢት 1/2007ዓ/ም	342
5	19	በኦሮሚያ ክልል የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ መሰረት ይዞታን የመጠቀም መብት የሚተላለፈው በውርስ ሕግ መሰረት በይዞታው የመጠቀም መብት ላለው የቤተሰብ አባል ሲሆን በዚሁ አግባብ ቅድሚያ የውርስ መብት የሚሰጠው ከመሬቱ በሚያገኙት ገቢ ለሚተዳደሩ (ሌላ መተዳደሪያ ገቢ ለሌላቸው) ወራሾች ሥለመሆኑ፣	108335	እነ አቶ አለሙ ስሜ (ሁለት ሰዎች) እና	የካቲት 4/2008ዓ/ም	347

		የኦሮሚያ የገጠር መሬት አጠቃቀም አዋጅ ቁ. 130/1999 አንቀፅ 9(1)(2) አዋጁን ለማስፈፀም የወጣው ደንብ ቁጥር 151/2005 አንቀፅ 10(1)		እነ ወ/ሮ ብዙነሽ ስሜ (ስድስት ሰዎች)		
6	19	በትግራይ ክልል ገጠር መሬት አጠቃቀም አዋጅ መሰረት ባለይዞታ አርሶ አደር ይዞታውን የመሸጥ መብት የሌለውና የኸው ተፈፅሞ ሲገኝ ይህ ውል እንዳይረጋ በማንኛውም ጊዜ ተቃውሞ ሊነሳና ጉዳዩ የቀረበለትም ፍ/ቤትም ውሉ ከጅምሩ ህገወጥ መሆኑን አውቆ ውሉ ህጋዊና ተፈፃሚነት የለውም በማለት ሊወሰን የሚገባ ስለመሆኑ፣ የትግራይ የገጠር መሬት አጠቃቀም አዋጅ ቁ. 55/1994፣ አዲሱ አዋጅ ቁ. 236/2006 የፍ/ሕ/ቁ. 1678፣1716፣1718፣1195 እና 1196	110549	ወ/ሮ ደመቀች ንርኢ እና አቶ ጋለመ ረብሶ	የካቲት 16/2008ዓ/ም	352
7	19	አንድ አርሶ አደር የሚጠቀምበት ይዞታ (መሬት) በህግ ስልጣን በተሰጠው አካል የተሰጠው መሆኑን እስካላረጋገጠ ድረስ የመንግስትና የህዝብ መሬትን ለረዥም ዓመት ይዤዋለሁኝ ስለዚህ ይርጋ አይመለከተኝም ብሎ የሚያነሳው ክርክር ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣	112906	ማንአህሎህ አንተነህ እና የማቻካል ወረዳ አከባቢ ጥበቃ መሬት አስተዳደር አጠቃቀም ፅ/ቤት	የካቲት 16/2008ዓ/ም	357
8	20	በትግራይ ክልል በገጠር መሬት ላይ የሚደረግ ልውውጥ ሕጋዊ ነው የሚባለው በውልና ማስረጃ ፅድቆ የወረዳው የመሬት ዴስክ አውቆ በቅጽ ተሞልቶ የተለዋወጡ ከሆነ ብቻ ስለመሆኑ፣ የትግራይ የመሬት አዋጅ ቁጥር 239/06 እና ደንብ ቁጥር 48/2000	106436	አቶ ተክሌ ይይ ተስፋይ እና ወ/ሮ ንግስቲ ገ/መድህን	ሚያዝያ 25/2008ዓ/ም	145
9	20	የመሬት የይዞታ መብት ያለው ሰው በይዞታው ላይ የአላባ የመጠቀም መበት መስጠቱ በሌላ ጊዜ ይዞታውን በስጦታ የማሰተላለፍ መብቱን የማይገድብ ሰለመሆኑ፣ የአ/ብ/ክ/መ/መሬት አጠቃቀም አዋጁ 133/98 አንቀፅ 1፣7	119557	አቶ ማናለው ተካ እና ወ/ሮ እቴነሽ ተካ	ሐምሌ 19/2008ዓ/ም	148
10	20	የገጠር መሬት የይዞታ ባለመብት የሆነ በሙሉ ፍቃድ የሰጦታ ውል አድርጎ እንዲሁም ውሉ በሚመለከተው አካል ከተመዘገበ በኃላ፤ በውሉ ላይ ያልተመዘገበ ቅድመ ሁኔታ በመዘርዘር ውሉ ፈራሽ እንዲሆን በማለት የሚቀርብ ጥያቄ ውልንም ህግንም የሚቃረን መሆኑ፣ የአ/ብ/ክ/መ አዋጅ 133/98 አንቀፅ 15 እና 17 ፤ የአ/ብ/ክ/መ ደንብ ቁጥር 51/99 እና የፍ/ሕ/ቁ 2436 ፣2437፣ 2438፣ 2439	118191	አቶ ድጋፌ ክፍሌ እና አቶ ጎሣ ገድል	መስከረም 24/2009ዓ/ም	152
11	21	በኦሮሚያ ክልል የገጠር መሬት አጠቃቀም ህግ መሰረት ግጭትና አለመግባባትን በመጀመሪያ በአስታራቂ ሽማግላዎች እንዲፈቱ የሚደነገጉት ድንጋጌዎች አርሶ አደር ከአርሶ አደር በሚያደርገው የሚፈጠርን አለመግባባትን ለመፍታት እንጂ	102406	የወንጂ ሸዋ ስኳር ፋብሪካ እና	ህዳር 9/2009ዓ/ም	135

		በህግ ወለድ እና በአንድ አርሶ አደር ሰዎች መካከል የሚፈጠርን አለመግባባት ጭምር የሚያካትት ሥላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 130/99 አንቀፅ 16		አቶ ባጫ አለሙ		
12	21	የእርሻ መሬት ይዞታን ከማስለቀቅ ጋር በተገናኘ የሚቀርብ ክስ ከእርሻ መሬት ልዩ ባህሪ አንጻር ከንብረቱ የሚገኘውን አላባ ወይም ሌላ ጥቅም ጭምር ከዋናው ክስ ጋር አጣምሮ ይክሰስ ሊባል ስለማይችል፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 216/3/፣ 218/ሀ/ አዋጅ ቁ. 452/1997 አንቀጽ 12 የአ/ክ የገጠር መሬት አጠቃቀም አዋጅ ቁ. 130/1999 አንቀጽ 16 ዯንብ ቁ. 151/2005 አንቀጽ 18	120087	አቶ አስራት ኩምሳ እና እነ ጉደታ በዳዳ (ሁለሆት ሰዎች)	ታህሳስ 07/2009ዓ/ም	146
13	21	በትግራይ ክልል የገጠር መሬት አጠቃቀም አዋጅ መሰረት ወራሽ የሌለው መሬት በቀበሌው የገጠር መሬት አስተዳደር ኮሚቴ መሬት ለሌላቸው ከተሸጋሸገ በኋላ የሚቀርብ አቤቱታ ከመሬት ዳኝነትና ከፍርድ ቤት ውሳኔ ውጩ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 239/2006 አንቀጽ 14/8/ ደንብ ቁ. 85/2006 አንቀጽ 22/1//ሀ/፣21/8/	121663	አቶ ሀጋዚ ዘውዱ እና ወ/ሮ ረኽብ ቸኮል	ታህሳስ 25/009ዓ/ም	152
14	21	በአማራ ክልል የገጠር መሬት አጠቃቀም አዋጅ መሰረት መሬት በኑዛዜ ተላልፍልኛል የሚል አካል ኑዛዜው ተቀባይነት እንዲያገኝ ሊያደርገው ስለሚገባ እርምጃ፣ የአ/ክ/የመ/አጠቃቀም አዋጅ ቁ. 133/98 ደንብ ቁ. 51/99ን ለማስፈጸም የወጣው መመሪያ አንቀፅ 13/1/2/	115399	እነ አቶ ተስፋዬ ተሾመ (2 ሰዎች) እና ሞላን ወልዱ (ሁለት ሰዎች)	ታህሳስ 24/2009ዓ/ም	156
15	21	በአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የመሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ መሰረት ስጦታው በተደረገበት የእርሻ መሬት ላይ በቤተሰብነት የተመዘገበ አባልን ያገለለ መሆኑ ከታወቀ ይኸው ሰነድ በህግ ተቀባይነት የማይኖረው ስለመሆኑ፣ ህጉን ያልጠበቀ የገጠር መሬት ይዞታ በኑዛዜ ወይም በስጦታ ተላልፎል የሚለው ወገን መብቱን ለማስጠበቅ በሁለት ዓመት መጠየቅ ነበረበት ሊባል የሚችል ስላለመሆኑ፣ በፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 2441፣ አዋጅ ቁጥር 456/97 የአ/ብ/ክ/መ/የመ/አስ/አጠቃቀም አዋጅ ቁ. 133/98 አንቀጽ 16/3 ፣ ደንብ ቁጥር 51/99 አንቀጽ 11/2	125186	ወ/ሮ አዛል አይናለም እና እነ አቶ ምህረት በላይ (ሁለት ሰዎች)	ሰኔ 26/2009ዓ/ም	160
16	21	በደቡብ ክልል የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ መሰረት በወረዳ በተጀመረ ክርክር በክልል ከፍተኛ ፍ/ቤት ከፀና ውሳኔው የፀናበት ወገን ለተጨማሪ ይግባኝ ለክልል ጠቅላይ ይግባኝ ሰሚ ችሎት ማቅረብ የሚችል ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 80/3//ሀ/ የደቡብ ክልል ህገ መንግስት አንቀጽ 75/2/ለ/ የከ/ፍ/ቤቶች ማቋቋሚያ	114670	እነ አቶ ባንኩ ኢሩስ (ሁለት ሰዎች) እና አቶ ሳምሶን ገ/ዮኃንስ	ሰኔ 30/2009ዓ/ም	163

		አዋጅ ቁ. 43/1994 አንቀጽ 5/3/ የፌደራል የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁ. 456/1997 አንቀጽ 12 የደ/ክ/የገጠር መሬት አጠቃቀም አዋጅ ቁ. 110/1999 አንቀጽ 12/4/				
17	21	የገጠር መሬት ሕጋዊ በሆነ ሁኔታ አግባብ ባለው አካል በስጦታ የተላለፈለት ተጠቃሚ ለረጅም ጊዜ ተጠቃሚ የሆነበት መሬት መሆኑ ከተረጋገጠ መሬቱ በስጦታ ሰጪዉ ስም ተመዝግቦ መገኘቱ እና ግብር በስሙ መከፈሉ ብቻ ይዞታዉ በስጦታ ዉል አልተላለፈም የሚያሰኝ ወይም በመሬቱ ላይ ያለዉን የባለይዞታነቱን መብት የማያስቀር ስላለመሆኑ፣ የኦሮሚያ ክልል ገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 130/1999 አንቀፅ 2/3፣9(5)	122740	አቶ ጤና ጋርደዉ እና ወ/ሮ መደቅሴ ገርቢ	ሚያዚያ 30/2009ዓ/ም	170
18	23	በባህላዊ መንገድ የሚታረስ መሬትን በዉል ማከራየት የሚቻለዉ ከ3 ዓመት ላልበለጠ ጊዜ ሆኖ ዉሉም ዋጋ የሚኖረዉ በሚመለከተዉ አካል ተመዝግቦ ሲረጋገጥ ብቻ ስለመሆኑ፣ የኦሮሚያ ክልል የገጠር መሬት አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 130/99 አንቀጽ 10(2 እና 3)	150773	አቶ ሀይሉ ኪዳኑ እና እነ አቶ ቀጭኑ ዱጉማ	ግንቦት 27/2010ዓ/ም	205
19	24	አንድ የገጠር መሬት ባለይዞታ የሆነ አርሶ አደር በሕግ አግባብ ካሳ ተከፍሎት ወይም ምትክ መሬት ተሰጥቶት እንዲለቅ ከሚደረገው በቀር በመንግስት ወይም በአስተዳደር አካላ ፍላጎት ብቻ ከመሬቱ ሊነቀል የማይችል ሲሆን መሬቱ ለሌላ አርሶ አደር ከመሰጠቱ በፊት አስቀድሞ ባለይዞታ የነበረን ሰው ከመሬቱ መነቀልን እንዳያስከትልበት በተገቢው ጥንቃቄ ተደርጎ መጠራት ያለበት ስለመሆኑ፣ የኢፌድሪ ሕገ-መንግስት አንቀጽ 40/4/	162083	ወ/ሮ አበቡ ተመስገን እና እነ አቶ በሬ አባተ /አምስት ሰዎች/	ሚያዘያ 28/2011ዓ/ም	164
20	24	በአንድ የገጠር መሬት ሕግ ላይ የስነ አእምሮ ችግር ያለባቸው ሰዎች የመሬት ተጠቃሚነት መብት እንዲቀጥሉ ለማድረግ በሕጉ የተቀመጡትን መስፈርቶች የስነ አእምሮ ችግር ያለባቸውን ሰዎች ጥቅም ለመጠበቅ ሲባል በፍትሐ ብሔር ሕግ ላይ ስለፍድ ክልከላ ከተደነገጉት ዴንጋጌዎች ጋር አጣጥሞ በማየት በፍ/ቤት የተሰጠ የፍርድ ክልከላ ውሳኔ ተቀባይነት ያለው ስለ መሆኑ፣ የገጠር መሬት አስተዳደር እና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 239/2006 አንቀጽ 11/1/፣ አንቀጽ 11/5 ንዐስ አንቀጽ (ሰ) እና (በ)፣አዋጁን ለማስፈጸም የወጣው ደንብ ቁጥር 85/2006 አንቀጽ 13/8	178664	የአቶ ጸጋይ ገ/ህይወት ሞግዚት አቶ ኪዲነማሪያም ሐይሉ እና ወ/ሮ አሚት አጽብሃ	ግንቦት 28/2012ዓ/ም	169
21	24	የገጠር መሬት ባለይዞታዎች መካከል የሚደረግ ማነኛዉም የልዉዉጥ ውል አግባብ ባለዉ የወረዳ የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም ጽ/ቤት ቀርቦ በሀሰተኛ መረጃ ላይ መሰረት በማድረግ አስተዳደሩን በማሳሳት የተገኘ የይዞታ ደብተርና የተደረገው ምዝገባ ህጋዊ ዉጤት የማይኖረው እና በህግ ፊት በማይጸና ውል የያዘ ወገን መሬቱን እንዲልቅ የሚደረግ ስለመሆኑ፣	161676	አቶ መልካሙ አበራ እና ቄስ ዳምጤ በየነ	የካቲት 25/2011ዓ/ም	191

		በአማራ ብ/ክ/መንግስት የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁ/252/09 አንቀጽ 20/3/				
22	24	የኢ.ፌ.ድ.ሪ. ህገ መንግስት ከታወጀ በኋላ ባለው የመሬት ስሪት መሰረት የፍ/ብ/ህ/ቁ/1065 መሬትን በሚመለከት ተፈጻሚ የሚሆነው ቀድሞ በስጦታ የተወሰደን ይዞታ በዓይነት ወይም ውርስ ይዞታ እንዲመለስ በማድረግ ሳይሆን የይዞታውን መጠን በልኬት በመለየት መጠኑ ከአጠቃላይ የውርስ ይዞታው ውስጥ ስጦታ ተቀባዩ ከሚደርሰው ድርሻ ላይ እንዲቀነስ በማድረግ ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ. ህገ መንግስት አንቀፅ 40፤ የፍ/ብ/ህ/ቁ/ 1065፤ የገጠር መሬት አስተዳደር እና አጠቃቀም አዋጁ ቁጥር 130/1999 አንቀፅ 9(2) እና የደንብ ቁጥር 151/2005 አንቀፅ 10(10)	169030	እነ አቶ አሰፋ ሰቦቃ እና እነ አቶ ከበደ ሰቦቃ	ህዳር 30/2012ዓ/ም	194
23	24	አንድ ሰው የገጠር መሬት በህጋዊ መንገድ የያዘ ስለመሆኑ እስካልተረጋገጠ ጊዜ ድረስ መሬቱን የያዘው በህገወጥ መንገድ መሆኑ ግምት የሚወሰድበት በመሆኑ የይርጋ መቃወሚያን በስነ-ስርዓት መቃወሚያነት ሊያነሳ የማይችልበት ስለመሆኑ፣ የአማራ ክልል የገጠር መሬት አስተዳደር እና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 252/2009 አንቀጽ 55 እና 2/39	179827	ካሱ ምስጋናው እና ጥላዬ አስረስ	ታሔሳስ 20/2012ዓ/ም	209
		8.1.1.2 ለህዝብ ጥቅም ተብሎ የሚወሰድ መሬት/ቦታ/ይዞታ				
24	5	የመሬት ይዞታ ባለቤት የሆነ ሰው ለህዝብ ጥቅም በሚል ይዞታውን በተጨባጭ እንዲለቅ ባልተደረገበት ሁኔታ ሊጠይቅ የሚችለው የካሣ ክፍያ የሌለ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 455/97 አንቀፅ 7(1)	33975	የኢት/መንገዶ ባለስልጣን እና ወ/ሮ አበበች ስዩም	መጋቢት 25/2000ዓ/ም	162
25	9	የይዞታ መብት ፍፁም ስላለመሆኑ እና በህግ አግባብ ይዞታው የተወሰደበት ሰው ተገቢ የሆነ ካሣ የመጠየቅ መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1140፣ 1149(1)፣ (2) አዋጅ ቁ. 7/1986 አንቀጽ 2(5)፣ 21፣ 22፣ 24፣ 23 በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ- መንግሥት አንቀጽ 40 (8) አዋጅ ቁ. 455/1997	39539	የአዲስ አበባ አስተዳደር ግብርና ቢሮ እና እነ አቶ አበበ ዓባይ(ዘጠኝ ሰዎች)	ሐምሌ 30/2001ዓ/ም	54
26	11	የመሬት ይዞታ ለህዝብ ጥቅም ሲባል በተወሰደ ጊዜ ካሣ የሚከፈለው በተወሰደው ይዞታ ላይ ንብረት የነበረ መሆኑ እንዲሁም ንብረቱን ለመተካት ከሚያስፈልገው ወጪ ጋር ተመጣጣኝነት ያለው መሆኑ ሲረጋገጥ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 401/96 አንቀጽ 9/1/, 10 አዋጅ ቁ. 455/97	52496	የኢትዮጵያ መንገዶ ባለስልጣን እና እነ አቶ ከድር ኃሌጅንሶ /አስራ ሁለት ሰዎች/	ጥቅምት 16/2003ዓ/ም	251
27	11	መንግስት አንድን የግል ንብረት ለህዝብ ጥቅም በሚወስድበት ጊዜ ሊከተለው ስለሚገባው ሥነ ሥርዓት፣ ለህዝብ ጥቅም ሲባል ንብረቱ የተወሰደበት ሰው የተሰጠው ግምት ከንብረቱ ዋጋ ጋር ተመጣጣኝ አይደለም **በሚል ለፍ/ቤት የሚቀርብ**	50810	እነ አቶ ፀጋዬ መሠረት /79 ሰዎች/	ጥቅምት 30/2003ዓ/ም	257

		አቤቱታ በ3 ወር ጊዜ ውስጥ መቅረብ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1460-1488		እና የመንገድ ትራንስፖርት ባለስልጣን		
28	11	የከተማ መሬት ይዞታን እንዲለቅ የተደረገ ባለይዞታ በተወሰነለት የካሣ መጠን ላይ ካልተስማማ አቤቱታውን ማቅረብ ያለበት በከተማው አስተዳደር ሥር ለተቋቋመ የመሬት ነክ አቤቱታ ሰሚ አካል ስለመሆኑ እና በመደበኛ ፍ/ቤት ጉዳዩ ሊታይ የሚችለው በይግባኝ ብቻ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 455/97 አንቀጽ 11/2/, /4/	57271	የኢትዮጵያ መንገዶች ባለስልጣን እና ጃዳ ብሩ	ታህሳስ 27/2003ዓ/ም	279
29	11	ለህዝብ ጥቅም ሲባል ይዞታውን እንዲለቅ የተደረገ ሰው በመሬቱ ላይ የሰፈረውን ንብረት ለመተካት ከሚከፈለው ካሣ በተጨማሪ በይዞታው ላይ የነበረው ንብረት በመፍረሱ የተነሳ የተቋረጠ ገቢ /የታጠ ጥቅም/ ካሣ ሊከፈል የሚችልበት የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 455/97 አንቀጽ 2/1//ለ/, 7/1/2/ ደንብ ቁ. 135/99	63352	የኢትዮጵያ መንገዶች ባለስልጣን እና አቶ ቱሌ አብዶ	ሐምሌ 13/2003ዓ/ም	297
30	11	ለህዝብ ጥቅም ሲባል በሚመለከተው የአስተዳደር አካል እንዲፈርስ መረጃ የደረሰው በመሆኑ ቤቱን ያፈረሰ ሰው የአስተዳደር አካሉ የዲዛይን ለውጥ አድርጐ ቤቱ ከፈረሰ በኋላ የግለሰቡን ይዞታ /ንብረት/ መፍረስ የማያስፈልግ መሆኑን መግለፁ ካሣ የመክፈል ግዴታውን ቀሪ የማያደርግ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 322/97 አዋጅ ቁ. 455/97 የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀፅ 40/2/	62293	የኢትዮጵያ መንገዶች ባለስልጣን እና እነ አቶ መስፍን ጀንበሩ /ሁለት ሰዎች/	ግንቦት 15/2003ዓ/ም	305
31	13	የመሬት ይዞታና በመሬት የመጠቀም መብት ያለው ወገን በውል ለ3ኛ ወገን ሊያስተላልፍ ስለሚችለው የመብት አድማስ፣ በመሬት የመጠቀም መብት የተላለፈለት ሰው በመሬቱ ላይ ቋሚና ተንቀሳቃሽ ንብረት ያፈራ እንደሆነ ንብረቱን አፍርሶ (ነቅሎ) የመውሰድ መብትን ብቻ ሊያገኝ የሚችል ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀፅ 40(3), (4) አዋጅ ቁ. 456/97 የኦሮሚያ ብ/ክ/መ/አዋጅ ቁ.130/99 አንቀፅ 6	69291	አቶ ጀማል አማን እና ወ/ሮ ተዋበች ፈረዴ	ህዳር 08/2004ዓ/ም	423
32	13	የመሬት ባለ ይዞታ የሆነና በመሬቱ የመጠቀም መብት ያለው ሰው ለሁለት ዓመት ያህል መሬቱን በመተው ከአካባቢው ከጠፋ የመሬት ባለይዞታ የመሆንና በመሬቱ የመጠቀም መብቱ ቀሪ የሚሆን ስለመሆኑ፣ በገጠር የእርሻ መሬት ላይ አርሶአደሮች ያላቸውን የይዞታና የመጠቀም መብት መደፈር ጋር በተያያዘ የሚነሣ ጥያቄ **በ10 ዓመት ይርጋ** የሚታገድ ስለመሆኑ፣	69302	አቶ ሽለማ ነገሰ እና አቶ ፋይሣ መንግስቱ	ታህሣሥ 20/2004ዓ/ም	426

		አዋጅ ቁ.456/97 የኦሮሚያ ብ/ክ/መ/አዋጅ ቁ.130/99 የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀፅ 40(4) የፍ/ብ/ህ/ቁ 1677(1)(3), 1845				
33	14	በአንድ ወቅት የነበረን የተገነባ የመንገድ ደረጃ መነሻ (መሠረት) በማድረግ በመንገዱ ግራ ቀኝ አዋሣኝ በሆነ ይዞታ ላይ ተገቢውን ርቀት በመጠበቅ ንብረትን ያፈራ ሰው በሌላ ጊዜ የመንገዱ ደረጃ ከፍ እንዲል በመደረጉ የተነሣ በአዋሣኝ ይዞታው ላይ ግለሰቡ ያፈራቸው ንብረቶች ላይ ጉዳት የደረሰ እንደሆነ፣ ጉዳት ያደረሰው ወገን ካሣ የመክፈል ኃላፊነት ያለበት (የሚኖርበት) ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 65/1936 አንቀጽ 2(ሀ) አዋጅ ቁ. 66/1936 አንቀጽ 1(ለ) አዋጅ ቁ. 455/1997,የኤ.ፌዲሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 40(8)	75343	የኢትዮጵያ መንገዶች ባለስልጣን እና አቶ በላይ ሀሰን	ህዳር 17/2005ዓ/ም	188
34	14	የመሬት ባለ ይዞታ የሆነ አርሶ አደር ይዞታውን ላለበት እዳ ለ3ኛ ወገን በመያዣነት ለመስጠት ወይም በስጦታ የቤተሰብ አባል ላልሆነ ሰው ለማስተላለፍ መብት የሌለው ስለመሆኑ፣ በህግ እንዲደረግ ያልተፈቀደ እና/ወይም የህግ ክልከላ ባለበት ጉዳይ ላይ የተደረገ ውል ህገ ወጥ ውል በመሆኑ ከመነሻው ውጤት የሌለውና ፈራሽ ስለመሆኑ፣ የውሉ መሠረታዊ ዓላማ በህግ ያልተፈቀደና የተከለከለ ሆኖ ሲገኝ ዳኞች ህገ ወጥ የሆነው ውል በቀረበላቸው ማንኛውም ጊዜ ህጋዊ ውጤትና ተፈፃሚነት የለውም በማለት ለመወሰን የሚችሉና ህገ ወጥ የሆነውን ውል ውድቅ ለማድረግ በህጉ የተደነገገው የይርጋ ጊዜ ገደብ መቃወሚያ ሊሆን የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 130/99 አዋጅ ቁ.89/89 አንቀጽ 2(3) አዋጅ ቁ. 456/97 አንቀጽ 8(2),1)	79394	አቶ አብደላ ኢብራሒም እና አቶ ኡሶ አብዲ	ጥቅምት 06/2005ዓ/ም	199
35	18	የገጠር መሬት ወራሽነትን በሚመለከት በአንድ ወቅት በቤተሰብ አባልት መመዝገብ ብቻውን የሚችን የእርሻ መሬት በቀዳሚነት የመውረስ መብትን የማያጎናጽፍ ስለመሆኑ በውርስ ለማግኘት ወራሹ አርሶ አድርና ከእርሻ መሬቱ ከሚገኘው ገቢ የሚተዳደር የቤተሰብ አባል መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ 456/97 አንቀፅ 2 ንዑስ አንቀፅ 5 የኦሮሚያ የመሬት አዋጁ 130/99 አንቀፅ 2 ንዑስ አንቀፅ 13 እና 16/	109776	እነ ወ/ሮ ደርጋለም እና ወ/ሮ አሰፉ ዘውዴ	ግንቦት 13/2007ዓ/ም	350
36	23	ማንኛዉም የቴሌኮሙንኬሽን ድርጅት የቴሌኮሙንኬሽን መስመር ሲዘረጋ መስመሩ የባለይዞታን ወይም የሌላ ህንጻ ላይ የሚዘረጋበት አስገዳጅ ሁኔታ ሲኖር አስቀድሞ ለባለይዞታዉ ወይም ለባለህንጻዉ በማስታወቅ የባለይዞታዉ ወይም የባለህንጻዉ ተቃዉሞ እንዳለ ሰምቶ ተገቢዉን የመወሰን ስልጣን ለኤጀንሲዉ የተሰጠ ስለመሆኑ፣	144901	ኢትዮቴሌኮም የሰሜን ምስራቅ ሪጅን እና ወ/ሮ በለጡ ወልደ ተገኝ	ሐምሌ 12/2010ዓ/ም	234

		የቴሌኮሙንኬሽን ድርጅት የአንድ ባለይዞታ ይዞታ ውስጥ ገብቶ በቋሚነት ኮንቴነር ከተከለ ለተጠቀመበት ይዞታ ተገቢዉን ካሳ ለባለይዞታው የመክፈል ግዴታ አለበት፣ የቴሌኮሙንኬሽን አዋጅ ቁ/49/89 አንቀጽ 18፣20/1/፣22/2/፣እና አዋጅ ቁ/455/97 አንቀጽ 6				
37	24	ከመሬት ይዞታ ጋር በተያያዘ ግጭትና አለመግባባት ሲኖር ጉዳዩ አስቀድሞ በቀበሌ አስተዳደር አማካኝነት ወይም በተከራካሪ ወገኖች ምርጫ በስምምነት በሽማግሌዎች ጉዳዩ ታይቶ እንዲፈታ ማድረግ በተከራካሪ ወገኖች የተፈቀደ አማራጭ እንጂ አስገዳጅ ስላለመሆኑ፣ የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 456/97 አንቀጽ 12፤ በአሮሚያ ክልል መንግስት የገጠር መሬት አስዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁ/ 130/99 አንቀጽ 16፣17	169648	አቶ ተሻለ ዋቆ እና አቶ ንጉሴ በንቱ	ሰኔ 21/2011ዓ/ም	179
38	24	ለህዝብ ጥቅም ሲባል የእርሻ መሬቱ የተወሰደበት ሰው ካሳም ሆነ ምትክ መሬት ባለማግኘቱ በአስተዳደር አካል መፍትሄ ሳይሰጠው በፍርድ ቤት አቤቱታውን ሲያቀርብ ፍርድ ቤት ጉዳዩን አከራክሮ ዳኝነት ሊሰጥበት የሚገባዉ ስለመሆኑ፣ በኢ.ፌ.ድ.ሪ ሕገ መንግሥት አንቀጽ 37፤ ከአዋጅ ቁ/455/97 አንቀጽ 3/1/	168556	አቶ ተሾመ ድለንሴ እና እነ የቀርሳ ማሉማ ወረዳ ገጠር መ/በለስልጣን ጽ/ቤት	ሰኔ 14/2011ዓ/ም	201
		8.1.1.3 ልዩ ልዩ (ሌሎች) የመሬት/ቦታ/ይዞታ ጉዳዮች				
39	6	ግለሰቦች በከተማ ቦታ የመጠቀም /የመያዝ/ መብት የሚኖራቸው አግባብ ባለው መንግስት አካል /ባለሥልጣን/ ተፈቅዶ ሲሰጣቸው ስለመሆኑ፣ ከሚመለከተው ባለስልጣን ፈቃድ ሳይኖር የተሰራ የከተማ ቤት ህጋዊነት የሌለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 292/78 አንቀፅ 7(1)	24269	የአዲስ አበባ ከተማ መስተዳደር እና ተክለማሪያም መኮንን	ህዳር 24/2000ዓ/ም	183
40	6	በሌላ ሰው የመሬት ይዞታ ላይ በባለይዞታው ፈቃድ ህንፃ የሠራ ሰው የህንፃውን ግምት ተቀብሎ ህንፃውን ለማስረከብ የማይገደድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1179(1) እና (2)	30101	አቶ ገዛኸኝ አድነው እና እነ ወ/ሮ ዳሳሽ ባይነሳኝ (ሦስት ሰዎች)	ህዳር 24/2000ዓ/ም	203
41	6	የኢትዮጵያ መንገዶች ባለስልጣን መሬትና ድንጋይ ነክ የሆኑ የተፈጥሮ ሀብቶችን በነፃ መጠቀም የሚችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 80/89 አንቀፅ 6(18)	30461	የኢት/መንገዶች ባለስልጣን እና አቶ ኢሣ መሐመድ	ህዳር 3/2000ዓ/ም	206
42	6	ለጊዜው ለመኖሪያነት የተሰጠ ቦታ ላይ ሳያስፈቅዱ ቤት መስራት የተሰራውን ቤት በገንቢው ወጪ እንዲፈርስ የሚያስደርግ ስለመሆኑ፣	33499	አዋሳ እርሻ ልማት ድርጅት	መጋቢት 25/2000ዓ/ም	210

		የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1178(2)		እና አቶ ዶቶር ደሌቦ		
43	9	ከዘር የወረደ ርስት ነው በሚል የመሬት ባለቤት ለመሆን የሚቀርብ ክስ ህገ-መንግስታዊ ያልሆነና ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ **(በልዩ ልዩ ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሜ የተቀመጠ)**	38237	አቶ በርገና ሽፈራው እና እነ አቶ አብራሃም ሽፈራው(አራት ሰዎች)	ታህሣሥ 21/2001ዓ/ም	171
44	11	መሬት በፍ/ብሔር ግንኙነት የተፈጠረን ዕዳ ለመክፈል ጥቅም ላይ ሊውል የማይችል ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 40/3/ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1678/2/	49200	አቶ ጋሻው በጌሰው እና አቶ አለበል መከተ	ህዳር 01/2003ዓ/ም	275
45	15	የአንድ እምነት ወይም ሐይማኖት ተከታይ ወይም አማኝ በመሆን በሐይማኖታዊ ተቋሙ ውስጥ የመቃብር ቤት ገንብቻለሁና የቤቱን ግምት ይከፈለኝ በሚል ከሚቀርብ ጥያቄ ጋር በተገናኘ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1179 ድንጋጌ ተፈፃሚ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ.1179 የኢ.ፌ.ዴ.ሪ. ህገ መንግስት አንቀጽ 11, 27 (1-3) UDHR-Art. 18 ICCPR Art. 18(1)	85979	የሐረር (ደ/ሳ) ቅዱስ ሚካኤል ቤተክርስቲያን እና ወ/ሮ ማንያህልሻል አበራ	መጋቢት 13/2005ዓ/ም	286
46	16	ጉዳዩ ከይዞታ ማረጋገጫ ምስክር ወረቀት እና ከሰነዶች ጋር የተያያዘ በመሆኑ ብቻ በፍርድ ሊወሰን የሚችል አይደለም ሊባል ስላለመቻሉ፤ እንዲሁም የይዞታ ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት ካርታ ወይም ሌሎች ሰነዶች ተወስደውብኛል ተብሎ ክስ በሚቀርብበት ጊዜ የተወሰዱበት አግባብ ህጋዊ መሆን አለመሆኑ በፍርድ ቤት ሊጣራ የሚችል ጉዳይ ስለመሆኑ፣	97464	ወ/ሮ ዘይነብ ጀማል እና እነ የቦሌ ክፍለ ከተማ የዲዛይንና ግንባታ አስተዳደር ጽ/ቤት (ሁለት ሰዎች)	ሰኔ 04/2006ዓ/ም	192
47	18	ከቤተሰባዊ ቅርርብ የተነሳ ውለታ ላደረገ ሰው አንደኛው ወገን ካለው መሬት ውርስ ቆርሶ በስጦታ መልክ እንዲጠቀም ሰጥቶት በሁለቱ መካከል አለመግባባት ቢፈጠር በሥጦታ ተቀባዩ ወገን በመሬቱ የመብት ክርክር ቢያነሳ የመሬት ይዞታ ስጦታው ሊፀና የሚችለው የክልል የመሬት አዋጅ በሚፈቅደው መሠረት ሥልጣን ባለው አካል ዘንድ ቀርቦ የስጦታ ውሉ መመዝገቡ ሲረጋገጥ ብቻ ነው፣ የኦሮሚያ ክልል የመሬት አዋጅ ቁጥር 130/99	109829	አቶ ረታ አበበ እና ወ/ሮ ተሬ ደማ ተወካይ ሙሉጌታ አበበ	ግንቦት 18/2007ዓ/ም	346
48	18	ፍርድ ቤቶች በአስተዳደር ክፍል የተሰጠ የቤት ካርታ የተሰጠበት ወይም የተሻረበት ስርዓት እና አስተዳደራዊ ውሳኔው ህግና መመሪያ ያገናዘበ መሆን አለመሆኑን በማጣራት ውሳኔ የመስጠት ሥልጣን ያላቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 1196 የ.ኢ.ፌ.ድ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 32	99071	ወ/ሮ አብረኸት ድክሪያ እና እነ ወ/ሮ ፋጡማ ጀማል	ሠኔ 19/2007ዓ/ም	355
49	20	ማንኛውም ሰው አግባብ ካለው አካል ፈቃድ ሳያገኝ በህጋዊነት ከያዘው ይዞታ ጎን ያለን የከተማ ቦታ አስፋፍቶ መከለልና መጠቀም የማይቻል ስለመሆኑ፣	111311	ን/ስ/ስ/ላ/ክ/ከ/ወ ወረዳ 03 እና	መጋቢት 23/2008ዓ/ም	136

		አዋጅ ቁጥር 721/2004 አንቀጽ 5(2)		አቶ ሲሳይ ተስፋዬ		
50	20	የከተማ ቦታ የሊዝ ይዞታ በሚቋረጥበት ወቅት /ሲቋረጥ / ባለይዞታው እስከ አንድ ዓመት ባለው ጊዜ ውስጥ በቦታው ላይ ያሰረፈውን ንብረት በማንሳት ቦታውን አግባብ ላለው አካል መልሶ ማስረከብ ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 721/2004 አንቀጽ 26(5) እና (6)	107777	የሱሉልታ ከ/አስተዳደር እና አቶ ደባልቄ ደምሴ	መጋቢት 28/2008ዓ/ም	140
51	21	የመንግስት ቤት ተከራይቶ የሚኖሩ ሰዎች የባለቤትነት መብት (የመፋለም ክስ) የመጠየቅ ክስ ማቅረብ የሚችሉበት ህጋዊ ምክንያት ስላለመኖሩ፣ የፍ/ሕ/ቁ. 1205	115387	እነ አቶ መክብብ ተስፊ (2 ሰዎች) እና እነ ወ/ሮ ፀሐይ ለገሰ (2 ሰዎች)	ሚያዚያ 26/2009ዓ/ም	175
52	23	የከተማ መሬት ይዞታ አጠቃቀም ላይ የመወሰን ስልጣን በህግ ስልጣን በተሰጣቸዉ በሚመለከታቸው የአስተዳደር አካላት ውሳኔ ባልተሰጠበት ሁኔታና በአስተዳደር አካል ያልተረጋገጠ መብት ይዞ ውሳኔ እንዲሰጥ ለፍርድ ቤት የሚቀርብ የዳኝነት ጥያቄ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የኦሮሚያ ብ/ክ/መ/የከተማ መሬት ልማትና ማኔጅመንት ኤጀንሲን ለማቋቋም የወጣ አዋጅ ቁ. 179/05 አንቀጽ 8	134343	እነ አቶ ቴዎድሮስ ዉብሸት (3 ሰዎች) እና እነ የአዳማ ከተማ ቀበሌ 06 መስተዳድር ጽ/ቤት(5ሰዎች)	ግንቦት 27/2010ዓ/ም	210
53	23	የከተማ ይዞታን የማስተዳደር ስልጣን በህግ አግባብ የተሰጠው አካል ስልጣንና ኃላፊነቱን በህግ አግባብ አልተወጣም **የሚል ክርክር ያለው ወገን ጉዳዩን ለፍ/ቤት የማቅረብ መብት ያለው ስለመሆኑ፣** የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀፅ 37፣ 40(3)(4)፣79(1) እና 78(4)	141625	ወ/ሮ አድና መላኩ እና የወልዲያ ከተማ አገልግሎት	ሐምሌ 26/2010ዓ/ም	228
54	24	በባለመሬቱ ወይም በባለይዞታዉ ፍቃድ አትክልቶችን በሌላ ሰው ይዞታ ላይ የተከለ ሰዉ ከባለይዞታው ጋር ባለው ስምምነት መሠረት የመሬቱ አላባ ተጠቃሚ እንደሆነና ከስምምነቱ ዉጪ አትክልቶቹ እንዲነሱ ሲደረግ ካሳ የሚገባው ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 40(3 እና 4)፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ 1175፣1176	164489	አቶ አባዛናብ አባድማ እና አቶ አባተማም ሼህ ሽኩር	ግንቦት 28/2011ዓ/ም	183
55	24	አንድ ባለይዞታ አንድን ይዞታ በስጦታ አግኝቶ ለረጅም ዓመታት ይዞ በሚመለከታቸዉ የመንግስት አካላት እዉቅና ሲጠቀምበት የነበረ መሆኑ ከተረጋገጠ በክልል ከተሞች ዉስጥ የተሟላ ሰነድ የሌላቸዉና ሰነድ አልባ ይዞታዎችን በማጣራት የይዞታ ማረጋገጫ ሰነድ/ካርታ በመስጠት በተሻሻለው በወጣ መመሪያ ቁጥር 8/2007 መሠረት የመስተናገድ መብት ያለው ስለመሆኑ፣	169864	ወ/ሮ ብርሃን ማለዳ እና የባህር ዳር ከተማ ጣና ክ/ከተማ	ግንቦት 28/2011ዓ/ም	204

		የይዞታ ማረጋገጫ ሰነዴ/ካርታ ለመስጠት ተሻሽሎ የወጣ መመሪያ ቁጥር 8/2007 አንቀጽ 4(5)				
56	25	የአስተዳደር አካል በክርክር ሂደት በፍርድ አደባባይ ከተረታ በኋላ ተከራካሪው ወገን መብት ያገኘበትን ካርታ በማምከን አስቀድሞ የተሰጠው ውሳኔ እንዲለወጥለት የሚያቀርበው አቤቱታ ውድቅ ሊደረግ የሚገባው ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 9(1) (2)፤ 12/1 እና 40/1 ድንጋጌዎች እና የፍ/ብ/ሕ/ቁ 1195 እና 1196	184069	ንፋስ ስልክ ላፍቶ ክፍለ ከተማ ወረዳ 10 ቤቶች አስ/ጽ/ቤት እና ጂብሪል ሚስባህ	መጋቢት 27/2013ዓ/ም	262
57	25	ከመሬት ጋር በተያያዘ የሚፈጠሩ መብቶች እና ግዴታዎች የሚመሩት በንብረት ህግ አጠቃላይ መርሆዎች በመሆኑ የከተማም ሆነ የገጠር መሬት አስተዳደር እና አጠቃቀምን አስመልክቶ የሚወጡ ህጎች/አዋጆች በንብረት ህግ ማዕቀፍ ዉስጥ የሚመደቡ በመሆኑ ከንብረት ጋር በተገናኘ ያለ ጽንሰ ሃሳቦች፣ ህጎች እና መርሆዎች ከመሬት ጋር በተያያዘ ለሚቀርብ ክርክር እንደየአግባብነታቸዉ ተፈፃሚነት ያላቸው ስለመሆኑ፣ አንድን ንብረት አስመልክቶ የሚቀርበዉን ክስ ተከትል ንብረትን የሚመለከት የህግ ክፍል ተፈፃሚ የሚሆነዉ ከሳሽ ክሱን ያቀረበዉ ንብረቱን በቀጥታ ወይም በተዘዋዋሪ መንገድ በእጁ ካደረገ በኋላ በንብረቱ ላይ ያለዉ መብት እንዲከበርለት የተረጋገጠ ሲሆን በመሆኑ የተጠየቀዉ ዳኝነት ንብረትን የሚመለከት መሆኑ ብቻዉን ጉዳዩን የንብረት ክርክር የማያደርገው ስለመሆኑ፣	186461	ሰይድ ዐመር እና ወ/ሮ ሀዋ ሰይድ	መጋቢት 28/2013ዓ/ም	276
58	25	በፍ/ብ/ህግ ቁጥር 1179 ስር የተመለከተው በሌላ ሰው ይዞታ ላይ የሚደረግ ግንባታን የመቃወም ጉዳይ አግባብ ባለው የአስተዳደር አካል በተሰጠ ይዞታ ላይ በሚደረግ ግንባታ ላይ ተፈፃሚነት የሌለው ስለመሆኑ፣	186946	እነ ወ/ሮ አለሚቱ ተካሌ (2 ሰዎች) እና እነ ወ/ሮ እብስቴ ምስክር (2 ሰዎች)	ሚያዝያ 26/2013ዓ/ም	282
		8.1.2 የማይንቀሳቀስ ንብረት				
59	2	በተሰረዘ የባለሀብትነት ምስክር ወረቀት የሚገኝ የባለሀብትነት መብት ስላለመኖሩ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1195(1)፣ 1196 (1) **(ጉዳዩ የቤት ኪራይ ውልና ይዞታ ክርክር ነው)**	17712	የአዲስ አበባ ከተማ አስተ/ጽ/ቤት እና የወ/ሮ ሳዲያ እስማኤል ወራሾች	ጥቅምት 16/1998ዓ/ም	135
60	4	የሽያጭ ውል በሶስተኛ ወገኖች ላይ ውጤት እንዲኖረው ተዋዋዮች ውላቸውን በመዝገብ እንዲፃፍ ከማድረግ የዘለለ ግዴታ የማይጥልባቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1587፣ 1620፣ 1613፣ 2878	16109	አቶ ከበደ አርጋው እና የኢት/ንግድ ባንክ	ሚያዝያ 12/1999ዓ/ም	91
61	5	የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለቤትነት ማረጋገጫ ደብተር አጠራጣሪነቱ በታወቀ ጊዜ ከሚመለከተው አካል ተገቢውን ማብራሪያና ማስረጃ ሳይጠየቅ የሚሰጥ ውሣኔ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣	27548	የኪራይ ቤቶች ኤጀንሲ እና እነ ወ/ሮ ቆፀላ መርሻ (ሁለት ሰዎች)	መጋቢት 18/2000ዓ/ም	306

		የፍ/ብ/ህ/ቁ.1196(1)				
62	5	የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለቤትነት የምስክር ወረቀት ስልጣን ላለው የአስተዳደር ክፍል መመለስና መሰረዝ ጋር በተያያዘ ፍ/ቤቶች የባለቤትነት ደብተሩ እንዳይመለስ በሚል ውሣኔ ለመስጠት የማይችሉ ስለመሆናቸው፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1196(1)	29822	የወረዳ 6 ቀበሌ 02 አስተዳደር ጽ/ቤት እና ወ/ሮ በቀለች አማረብህ	ግንቦት 28/2000ዓ/ም	310
63	5	ጠፋ የተባለ ሰው በተመለሰ ጊዜ ንብረቶቹ የተሸጡ ከሆነ ለማግኘት መብት የሚኖረው የንብረቶቹን የሽያጭ ዋጋ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 171(1) **(ጉዳዩ የቤት ሽያጭ ውል የተያያዘ ክርክር ነው)**	30298	አቶ የሲወንድም አቡሕይ እና አቶ አየነው ማለደ	ጥር 20/2000ዓ/ም	381
64	6	የህዝብ የሆነ የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለቤትነት ሊረጋገጥ የሚችልበት አግባብ፣ የቤተክርስቲያንን የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለቤትነት ለማረጋገጥ የባለቤትነት የምስክር ወረቀት ማቅረብ አስገዳጅ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ.1578	22469	የጀጀጋ ደብረ መዊዕ ቅዱስ ሚካኤል ቤ/ክ እና እነ አዳነች መንግስቱ	ሐምሌ 5/1999ዓ/ም	173
65	6	የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለቤትነትን አስመልክቶ በሚመለከተው አካል የሚሰጠው የባለቤትነት ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት ከተሰረዘ በኋላ በቤቱ ላይ መብት ወይም ጥቅም አለኝ በሚል የሚቀርብ አቤቱታ ተቀባይነት የማይኖረው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1195	22719	የአ/አ ከተማ አስተዳደር ሥራና ከተማ ልማት ቢሮ ተተኪ የመሬት ልማትና አስተዳደር ባለስልጣን እና አቶ ነጋሽ ዱባለ	ጥቅምት 14/2000ዓ/ም	176
66	6	የቤት ባለቤት ሳይሆን ወይም ባልተረጋገጠበት ሁኔታ ለኪራይ የተከፈለ ገንዘብ እንዲመለስ የሚቀርብ አቤቱታ የህግ መሠረት የሌለው ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ ከቤት ኪራይ ውልና ህውከት ይወገድልኝ የተያያዘ ክርክር ነው)**	33711	በቀድሞ ወረዳ 3 ቀበሌ 07 አስ/ጽ/ቤት እና እነ ወ/ሮ ክብርነሽ ቀደመ	መጋቢት 23/2000ዓ/ም	214
67	6	ከቤት ባለቤትነት ጋር በተያያዘ ክስ የሚያቀርብ ሰው የባለቤትነት ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት ካላቀረበ በስተቀር ሁልግዜም ቢሆን በጉዳዩ ላይ መብት ወይም ጥቅም ሊኖረው አይችልም ብሎ ለመደምደም የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1195(1)	33924	ወ/ሮ ገብርኤላ ኒኮላቶማስ እና የኪራይቤቶች ኤጀንሲ	ሚያዝያ 16/2000ዓ/ም	222
68	7	የመጥፋት ውሣኔ የተሰጠበት ሰው ንብረቱ ወደ 3ኛ ወገን የተላለፈ በሆነ ጊዜ የንብረቱን ዋጋ የማግኘት መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 171 **(ጉዳዩ የቤት ሽያጭ ውል የተያያዘ ክርክር ነው)**	30298	አቶ የሺወንድም አቡሃይ እና አቶ አየነው ማለደ	ጥር 20/2000ዓ/ም	26

69	7	የማይንቀሳቀስ ንብረት የጋራ ባለሀብት የሆኑ ሰዎች ንብረቱን በአይነት ለመከፋፈል ባልቻሉ ጊዜ ንብረቱ በሃራጅ ተሸጦ ገንዘቡን መካፈል ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1272, 1273	25869	ወ/ሮ አየለች አልታዬ እና ወ/ሮ አስናቀች አየለ	ሰኔ 19/2000ዓ/ም	197
70	9	የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለሀብትነት ካርታ በማቅረብ ብቻ የሚረጋገጥ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1195	36320	ወ/ሮ ዘውዲ ገ/ስላሴ እና ወ/ሮ ህይወት ባህታ	ጥቅምት 18/2001ዓ/ም	28
71	9	የማይንቀሳቀስ ንብረት ጋር በተገናኘ የንብረቱ ትክክለኛ ዋጋ ተደርጐ ሊወሰድ የሚገባው ንብረቱን ለመገንባት የወጣው ወጪ (BooK value) ብቻ ሣይሆን ንብረቱ በወቅቱ ለገበያ ቀርቦ ሊያወጣ የሚችለው ዋጋ (market value) ጭምር ስለመሆኑ፣	35003	አቶ አሸናፊ አብዱልቃድር እና እነ ወ/ሮ ሽቶ አብዱራሂም (አራት ሰዎች)	ህዳር 9/2001ዓ/ም	30
72	9	የጋራ ንብረትን ለመካፈል በሚደረግ ሽያጭ የጋራ ባለኃብት የሆነ ወገን የቅድሚያ ግዥ መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1261(2)፣ 1386-1409 **(ጉዳዩ ለብድር መያዛ ከሆነው ቤት የተያያዘ ክርክር ነው)**	37297	የኢትዮጵያ ልማት ባንክ እና ወ/ሮ እታለም ተስፋ	ታህሣሥ 2/2001ዓ/ም	36
73	9	የጋራ ሀብት የሆነ ንብረት በመያዣ የተያዘ በመሆኑ የቅድሚያ መብት ያለ ቢሆንም የጋራ ባለሀብት የሆነ ወገን ንብረቱ በግልፅ ጨረታ ቀርቦ የሚያወጣውን ትክክለኛ የገበያ ዋጋ ግማሽ በመክፈል ማስቀረት የሚችል ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ ለብድር መያዛ ከሆነው ቤት የተያያዘ ክርክር ነው)**	37298	የኢትዮጵያ ልማት ባንክ እና ወ/ሮ አለምነሽ ዋቅጂራ	ታህሣስ 2/2001ዓ/ም	39
74	9	ባለመሬቱ ሳይቃወም በሌላ ሰው መሬት ላይ ህንፃ የሰራ ሰው የህንፃው ባለሀብት ሊሆን የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1179	36638	በላይ አበበ እና እነ አበራሽ ዋቅጅራ (2 ሰዎች)	ታህሣሥ 21/2001ዓ/ም	43
75	9	ንብረትነታቸው የመንግስት የሆኑ ቤቶችን በተመለከተ የኪራይ ቤቶች ኤጀንሲ መንግስትን ወክሎ የመከራከር መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 33(2) **(ጉዳዩ ከቤት ኪራይ ውልና ያላገባብ መበልፀግ የተያያዘ ክርክር ነው)**	38169	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና የወ/ሮ ንጋቷ ዘለቀ ወራሽ አቶ እሸቱ በጋለ	ግንቦት 12/2001ዓ/ም	52
76	9	ከህግ የሚመነጭ የማይንቀሣቀስ ንብረት ባለሀብትነትን አስመልክቶ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1723 ተፈፃሚነት የማይኖረው ስለመሆኑ፣	38666	የኢትዮጰያ ልማት ባንክ እና ባላንባራስ ተስፋዬ ገ/እየሱስ	ሐምሌ 9/2001ዓ/ም	57

77	9	በማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ የመያዣ መብት ያለው ባንክ በንብረቱ ላይ ሊኖረው የሚችለው የመብት አድማስ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ 3059/1/, 3088/1/, 3110/ሐ/	36013	ወ/ሮ ዘምዘም ኑሩ እና የኢትዮጵያ ልማት ባንክ	ታሀሣሥ 21/2001ዓ/ም	45
78	10	የማይንቀሳቀስ ንብረት በመያዣ ተሰጥቷል ለማለት የሚቻልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 3041፣ 3052	38681	የኢ/ንግድ ባንክ እና እማሆይ ፀሐይቱ አምበሉ	ጥቅምት 3/2001ዓ/ም	252
79	10	የማይንቀሳቀስ ንብረትን አስመልክቶ የሚቀርብ የመፋለም **ክስ በይርጋ ቀሪ** ነው (ቀሪ ሆኗል) ሊባል የሚችል ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1677፣ 1845፣ 1206፣1188-1192	43600	ዳዊት መስፍን እና የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ	ጥር 05/2002ዓ/ም	257
80	10	አንድን ንብረት **በአደራ ለማስተደደር (ለመጠበቅ)** የተረከበ ወገን አደራ ሰጪው ንብረቱ እንዲመለስ በጠየቀው ጊዜ ወዲያውኑ መመለስ ያለበት ስለመሆኑ፣ ንብረትን በአደራ የሰጠ ወገን ንብረቱ እንዲመለስለት ከመጠየቅ ጋር በተያያዘ በህግ የተቀመጠ **የጊዜ ገደብ (ይርጋ)** የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2781(1)(2)፣ 2779፣ 2989(1) **(ጉዳዩ በአደራ የተሰጠ ቤት የሚመለከት ክርክር ነው)**	48048	ወ/ሮ ገብርኤላ ኒካላ ቶማስ ናክሶ እና የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ	ሐምሌ 22/2002ዓ/ም	270
81	10	ከማይንቀሳቀስ ንብረት ጋር በተያያዘ የጉዳት ኪሣራን ጉዳት ለሚደርስበት ወገን በመክፈል የመንገድ መተላለፊያ (Servitude right) መብት ሊከበር የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1221	48783	ወ/ሮ ሶፊያ ሁሴን እና እነ የአራዳ ክ/ከተማ መሬት አስተዳደር (ሁለት ሰዎች)	ሐምሌ 27/2002ዓ/ም	273
82	11	አንድ ሰው የንብረት ባለቤት የሚሆነው በጉልበቱ፣ በፈጠራ ችሎታው ወይም በገንዘቡ ንብረትን ያፈራ እነደሆነ ስለመሆኑ፣ የፍርድ ባለዕዳ የሆነ ሰው ንብረቱ ለፍርድ ማስፈፀሚያነት እንዳይውል አስቦ አካለ መጠን ባልደረሰ ህፃን ልጁ ስም ማዞሩ ብቻ ከኃላፊነት ሊያድነው የሚያስችል ስላለመሆኑና ይህ በመሆኑም ሊፈፀም የሚችል ፍርድ የለም ሊባል የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1195, 1196 የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 40/2/ **(ጉዳዩ ለብድር ዕዳ ለመክፍል በአፈፃፀም የተከበረ ቤት የተያያዘ ክርክር ነው)**	55081	ወ/ሪት ራሔል ሥነ ፀሐይ እና አቶ መስፍን ታምራት	ጥቅምት 18/2003ዓ/ም	255

83	11	የማይንቀሳቀስ ንብረት ጋር በተያያዘ ህጋዊ ባልሆነ መንገድ ስመ ሃብት ይዞ መገኘት የንብረቱ ባለቤት አድርጐ የማያስቆጥር ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1195, 1196	47139	አቶ የሱፍ ሁሴን እና አቶ አደን አብደላ	ህዳር 30/2003ዓ/ም	264
84	11	የማይንቀሳቀስ ንብረት /ህንፃ/ ግንባታ ሥራ ጋር በተገናኘ ተፈፃሚ ስለሚሆኑ ድንጋጌዎች፣ የሥራ ተቋራጭነት ውል ተፈጽሟል /አለ/ ለማለት የሚቻልበት አግባብ፣ የግንባታ ሥራ ውል በልዩ ፎርም መደረግ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 3019-3040	47526	ዛፍኮ ማህበር እና ብሔራዊ መሐንዲሶች ስራ ተቋራጭ ድርጅት	ግንቦት 15/2003ዓ/ም	281
85	11	የማይንቀሳቀስ ንብረት ሽያጭ ውል በቅን ልቦና የተደረገ ነው በሚል ምክንያት ብቻ በህግ ጥበቃ ሊደረግለት የማይችል ስለመሆኑ፣ በህግ ፊት በማይፀና ሁኔታ የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለቤትነት የምስክር ወረቀት የያዘ ሰው ይህንኑ ንብረት ለሌላ ሰው ለማስተላለፍ በውልና ማስረጃ ጽ/ቤት የሚያደርገው የሽያጭ ውል ህጋዊ ነው ሊባል የማይቻል ስለመሆኑ፣ የማይንቀሳቀስ ንብረትን በሽያጭ ለ3ኛ ወገን ለማስተላለፍ መብት ከሌለው ሰው እያወቀ የሽያጭ ውል የፈፀመ ገዢ በቅን ልቦና የተደረገ ነው በሚል የሕግ ጥበቃ የሚደረግበት ምክንያት የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1195, 1196, 2882-2884	60720	ወ/ሮ ሄርያ መሐመድ እና አቶ ሽምሱ የሱፍ	ግንቦት 15/2003ዓ/ም	288
86	11	አንድ ሰው የሌለውን ነገር ሸጦ በተገኘ ጊዜ ገዢው በህግ ሊያገኝ ስለሚገባው መፍትሔ፣ በሌላ መብት መሥራት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2884/1/ /2/, 2282-2285, 1716 **(ጉዳዩ ከውርስና የቤት ሽያጭ ውል የተያያዘ ክርክር ነው)**	51034	ታሪክ ጌታቸው እና እነ ወ/ሮ አልጋነሽ ተጠምቀ /ሁለት ሰዎች/	የካቲት 22/2003ዓ/ም	309
87	11	የኮንዶሚንየም ቤትን ዋጋ በአጠቃላይ የከፈለ የኮንዶሚንየም ቤት ባለቤት በፍርድ የተወሰነበት የሌላ ሰው ዕዳ ያለበት በሆነ ጊዜ ፍርድ ቤቶች ቤቱ በአፈፃፀም ተሸጦ ለዕዳው መክፈያነት እንዲውል ለማዘዝ የሚችሉ ስለመሆኑ፣ የኮንዶሚንየም ቤት ባለሀብት የሆነ ሰው በራሱ ፈቃድ ቤቱን ለመሸጥ ለመለወጥ ወይም ለ3ኛ ወገን ለማስፈላለፍ የሚችለው ያለበትን የቤቱን ዋጋ አጠናቅቆ ከከፈለበት ጊዜ ጀምሮ አምስት ዓመት ካለፈ በኋላ ስለመሆኑ፣	56011	አቶ ሰሙኤል ታደሰ እና ወ/ሮ እጥፍወርቅ ኃይለማርያም	መጋቢት 23/2003ዓ/ም	314

		አዋጅ ቁ. 19/97 አንቀጽ 21, 14/2				
88	11	በህጋዊ መንገድ የማይንቀሳቀስ ንብረትን በሽያጭ ውል ያገኘ ገዢ የሚመለከተውን የአስተዳደር አካል የስም ዝውውር እንዲፈጽምለት በፍ/ቤት ለመክሰስ የሚችል ስለመሆኑ፣ የሚመለከተው የአስተዳደር አካል በህግ የተሰጠውን ተግባርና ሃላፊነት ካልተወጣ ገዥ መብቱን ለማስከበር ክስ ማቅረብ የሚገባው በዚሁ የአስተዳደር አካል ላይ ስለመሆኑ፣ የአማራ ብ/ክ/መ/አዋጅ ቁ. 91/96 እና ደንብ ቁጥር 12/2000	49428	እነ ወ/ሮ ከበቡሽ ልሳነወርቅ /ሁለት ሰዎች/ እና እነ አቶ ፀዳሉ አዳነ /ሁለት ሰዎች/	ህዳር 28/2003ዓ/ም	317
89	13	በአንድ ንብረት ላይ የጋራ መብት ካላቸው ሰዎች ጋር በተገናኘ የቅድሚያ ግዢ መብት ጥያቄ ሊስተናገድ የሚችልበት አግባብ፣ የጋራ ባለሃብቶች ከሆኑ ሰዎች መካከል አንዱ ካለበት ያልተከፈለ ዕዳ የተነሣ ንብረቱ የሚሸጥ ቢሆን ሌሎቹ የጋራ ባለሃብቶች ሊሸጥ ያለውን ድርሻ አስገድዶ ለመግዛት የቅድሚያ መብት ያላቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1289(1)(2), 1290, 1261, 1388, 1406, 1281 **(ጉዳዩ ለዕዳ የተያዘ ቤት ከቅድምያ ግዷ የተያያዘ ክርክር ነው)**	59504	እነ አቶ እንዳለ ወርቅነህ (ስድስት ሰዎች) እና አቶ ተሸለ ቱኞ	የካቲት 27/2004ዓ/ም	433
90	13	የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለቤትነትን በማረጋገጥ ከሚሰጥ የምስክር ወረቀት (ካርታ ወይም ደብተር) ጋር በተያያዘ በአንድ ወቅት በሚመለከተው የአስተዳደር አካል የተሰጠን የምስክር ወረቀት መሰረት በማድረግ ፍርድ ከተሰጠ በኋላ በሌላ ጊዜ ሰነዱ በአስተዳደር አካሉ መምከን የተሰጠውን ፍርድ በአንድ ጊዜና ሙሉ ለሙሉ ዋጋ የሚያሳጣ ሳይሆን ካርታው በመምከኑ የተጐዳው ወገን የአስተዳደሩን አካል እርምጃ (ውሳኔ) ክርክር ሊያቀርብበት የሚችልና ፍ/ቤቶችም የእርምጃውን አግባብነትና ህጋዊነት ሊያጣሩት የሚችሉት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ.1195, 1196, 1206 የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀፅ 40(1)(2)	64014	ዶ/ር ገነት ሥዩም እና እነ ቂርቆስ ክፍለ ከተማ ቀበሌ 17/18 አስተዳደር ፅ/ቤት (ሶስት ሰዎች)	የካቲት 28/2004ዓ/ም	437
91	13	የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለሀብትነት ጋር በተያያዘ የሚመለከተው የአስተዳዳር አካል አንዴ የሰጠውን የባለሀብትነት ማረጋገጫ ደብተር (የምስክር ወረቀት) በሌላ ጊዜ የሰረዘው እንደሆነ ይኼው ተግባር በፍ/ቤት ክስ ሊቀርብበት የማይችል ወይም የማይስተናገድ ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የአስተዳደር አካል ህጋዊ ምክንያት ሣይኖረው በአንድ ወቅት የሰጠውን የባለቤትነት ደብተር ከሰረዘ ይኸው አካሄድ ህጋዊ አይደለም የሚለው ወገን በፍ/ቤት መብቱን ለማስከበር ክስ ሊያቀርብና ፍ/ቤቱም ጉዳዩን በማስረጃ አጣርቶ ውሣኔ ሊሰጥ	57186	ጉለሌ ክፍለ ከተማ ቀበሌ 06 አስተዳደር ጽ/ቤት እና ወ/ሮ ከፈሉ ታረቀኝ	መጋቢት 10/2004ዓ/ም	443

		የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1195,1196				
92	13	የኮንዶሚኒየም ቤት እጣ የደረሰው ሰው እዳውን ከፍሎ ያጠናቀቀ ቢሆን እንኳን እጣው ከደረሰው ቀን አንስቶ እስከ አምስት ዓመት ድረስ ለሶስተኛ ወገን በሽያጭ ወይም በስጦታ ለማስተላለፍ የማይችል ስለመሆኑና ከዚህ ጊዜ በፊት ቤቱን አስመልክቶ የሚደረግ ውል ፈራሽ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 370/95 አንቀጽ 14(2) የአ.አ አስተዳዳር አዋጅ ቁ 19/97 አንቀጽ 21 የፍ/ብ/ህ/ቁ 1678,1808(2)	65140	ወ/ሮ በላይነሽ ቢያድግልኝ እና ወ/ሮ አስቴር ገበሬ	መጋቢት 10/2004ዓ/ም	447
93	13	የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለሀብትነትን አስመልክቶ የሚሰጥ የባለቤትነት ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት ተገቢውን ስርዓት እና ደንብ በመከተል የተሰጠ መሆን ያለበት ስለመሆኑና በተመሳሳይም በአንድ ወቅት የተሰጠን የባለቤትነት ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት ለመሰረዝ አግባብነት ያላቸውን ስርዓቶች በመከተል መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1195-1198	67011	እነ የወ/ሮ ጣይቱ ከበደ ወራሾች (ሁለት ሰዎች) እና ወ/ሮ ጥሩነሽ ኃየሌ (ሰስት ሰዎች)	መጋቢት 11/2004ዓ/ም	450
94	14	የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለቤትነት ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት ህጋዊነትና ተቀባይነት ጋር በተናኘ የምስክር ወረቀቱ ሊሰጥ የቻለው የንብረት ባለሀብትነት መብትን ከአንዱ ወገን ወደ ሌላው እንዴት መተላለፍ እንዳለበት በህጉ የተመለከተውን ደንብና ሥርዓት ሳይከተል ስለሆነ የንብረቱ ባለሀብት ስለመሆን የህግ ግምት መውሰጃ የሆነው የባለቤትነት የምስክር ወረቀት ቀሪ ነው፣ ሊሰረዝ ይገባል በማለት የሚቀርብ አቤቱታ በፍ/ቤት ሊረጋገጥ የሚችል የዳኝነት ጥያቄ እንጂ ጉዳዩ በፍርድ ሊያልቅ የሚችል አይደለም ለማለት የሚያስችል ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ.1195,1196	75414	ወ/ሮ ዋሪቴ ቡቡሳ እና እነ የጎልጀታ ከተማ አስተዳደር (ሁለት ሰዎች)	ጥቅምት 22/2005ዓ/ም	185
95	14	አንድ ሰው የሌላ ሰው ንብረት ይዞ ሲጠቀም ከቆየና ንብረቱን በሚጠቀምበት ጊዜ ንብረቱን ከጥፋት ወይም ከብልሽት ለማዳን ሲል ተገቢውን ወጪ ያወጣ እንደሆነ ይኸው ወጪ በህጋዊ ባለሀብቱ እንዲተካለት ለመጠየቅ የሚችለው ወጪው የግድ አስፈላጊ ከሆነና በቅን ልቦና የተደረገ መሆኑ የተረጋገጠ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ ወጪው በክፉ ልቦና የተደረገ ስለመሆኑ የተረጋገጠ እንደሆነ ግን እቃውን (ንብረቱን) እንዲመልሰ የተደረገው ሰው እንዲተካለት የጠየቀውን ወጪ መጠን ዳኞች ሊቀንሱት ወይም ጭራሹንም ሊያስቀሩት የሚችሉ ስለመሆኑ፣ በንብረቱ (እቃው) ላይ የተደረገው ወጪ «በክፉ ልቦና የተደረገ ነው» የሚባለው ወጪው በተደረገበት ጊዜ (ወቅት) ወጪው እንዲተካለት የሚጠይቀው ሰው ንብረቱን (እቃውን) ለባለቤቱ ለመመለስ ግዴታ ያለበት መሆኑን ያወቅ እንደነበር ወይም	81081	ወ/ሮ ፍሬህይወት መብራሀቱ ገ/መድህን እና እነ አቶ መብራሀቱ ገ/መድህን /ሁለት ሰዎች/	ጥር 13/2005ዓ/ም	191

		ማወቅ ይገባው የነበረና ርትዕም ሲያስገድድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2172(1),2171(1),2168,2169 **(ጉዳዩ ቤትን በመያዝ ከመጠቀም የተያያዘ ክርክር ነው)**				
96	14	የመኪና ሽያጭ ውል መደረጉን (መኖሩን) ለማስረዳት ሊቀርብ ስለሚገባው የማስረጃ አይነት፣ የመኪና /ተሽከርካሪ/ ባለሀብትነት (ስመ ሀብት) እንዲተላለፍለት የሚጠይቅ ሰው ሊያቀርባቸው ስለሚገቡና ተቀባይነት ስላላቸው ማስረጃዎች፣ አንድ ግዴታ እንዲፈፀምለት የሚጠይቅ ሰው የግዴታውን መኖር የማስረዳት ሸክም ያለበት ስለመሆኑ፣ አከራካሪ ሆኖ የቀረበን አንድ ፍሬ ነገር ማስረዳት ስለሚቻልበት የማስረጃ አይነት አግባብነት ባለው ህግ በተለይ የተቀመጠ ግለጽ ድንጋጌ እስከሌለ ድረስ ማናቸውንም ዓይነት ማስረጃ አቅርቦ ጉዳዩን ለማስረዳት ስለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ.1186(1),(2),2001(1) ስለ ተሽከርካሪ መለያ መመርመሪያና መመዝገቢያ አዋጅ ቁ.681/2002 አንቀጽ 6(3)(4) **(ጉዳዩ ከመኪና ሽያጭ ውል የተያያዘ ክርክር ነው)**	81406	እነ አቶ አህመድ ኢብራሁም (ሁለት ሰዎች) እና አቶ አመሀ ተ/ወይኒ	ጥር 13/2005ዓ/ም	195
97	15	የማይንቀሣቀስ ንብረት ሽያጭ ጋር በተገናኘ ንብረትነቱ ከአገር የወጡ ኤርትራዊያን የሆነ ቤትን ለማስተዳደር ውክልና የተሰጠው ሰው የመሸጥ ውክልና በባለቤቱ ያልተሰጠ ቢሆንም እንኳን በሚመለከተው የመንግስት አካል በተሰጠ (በተላለፈ) መመሪያ መሠረት ከተወካዩ ቤቱን የገዛ ገዥ ተወካዩ ቤቱን የሸጠለት በሌለው የውክልና ስልጣን ነው በሚል ገዝቶ ስመ ንብረቱ ከተላለፈለት በኋላ የሽያጭ ውሉ ፈርሶ ቤቱ ለባለቤቱ ሊመልስ ይገባል ለማለት የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 334/1995 አንቀጽ 2(1), 4(1), 5(1)(ሀ)	83060	ገ/ማሪም ገ/መድህን እና ጣዕመ ወ/ስላሴ	ሰኔ 21/2005ዓ/ም	300
98	15	የውርስ ሀብትን እንዲያጣራ የተመደበ የውርስ ሀብት አጣሪ የንብረትነቱ የሟች የግል ሀብት መሆን በተመለከተ በሪፖርቱ ገልጿል በሚል ምክንያት ከንብረቱ ጋር በተገናኘ የባለሀብትነት ክርክር ያቀረበውን ወገን ጥያቄ በአግባቡ ባለማስተናገድ ውሣኔ ላይ መድረስ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ-መግስት አንቀጽ 40(1), 37 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 1206 **(ጉዳዩ ከቤት ኪራይ ውልና ባለቤትነት የተያያዘ ክርክር ነው)**	83665	ወ/ሮ እታፈራሁ ፀጋዬ እና እነ ወ/ሮ መሰረት ግርማ (ሁለት ሰዎች)	መጋቢት 22/2005ዓ/ም	305
99	15	አንድ ሰው ለሌላ ሰው ለማስተላለፍ የሚችለው በህግ ጥበቃ የሚደረግለትንና ያለውን መብት እንጂ የሌላውን መብት ስላለመሆኑ፣	88084	ወ/ሮ ወጋየሁ ታምሩ እና	ህዳር 19/2006ዓ/ም	309

		በህግ ጥበቃ የሚደረግለት መብት ሣይኖር በስሙ የተመዘገበ የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለቤትነት የምስክር ወረቀት ከያዘ ሰው ንብረቱን በመንደር ውል የገዛ ገዢ ተገቢውን ማጣራት በማድረግና፣ በጥንቃቄ፣ የገዛና የቅን ልቦና ያለው ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የማይንቀሳቀስ ንብረትን በተመለከተ የተሰጠ የባለቤትነት ማረጋገጫ ምስክር ወረቀት ደንብና አሰራርን መሠረት ያላደረገ እንዲሁም ከስልጣን ውጪ የተሰጠና በህግ ፊት የማይፀና ስለመሆኑ በማናቸውም ማስረጃ ለማረጋገጥ የተቻለ እንደሆነ በተሰጠው የምስክር ወረቀት የተፈጠረውን የህጉን የህሊና ግምት ማፍረስ የሚቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1195, 1196, 2884, 2882-2884 የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 40(1)(2)		እነ የወ/ሮ አስካለ ወሰኔ ወራሽ ፍሬዘውድ ጌታቸው (ሁለት ሰዎች)		
100	16	ትዳር ያለው አንድ የመንግስት ቤት ተከራይ በሞት በተለየ ጊዜ የተከራይነት መብቱ ለሌላኛው ተጋቢ ሊተላለፍ የሚችለው አግባብነት ባለው መመሪያ ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ ከቤት ኪራይ ውል የተያያዘ ክርክር ነው)**	93346	እነ ወ/ሮ ብርሃን ደሳለኝ(2 ሰዎች) እና ወ/ሮ ብርትኳን ዮሐንስ	ግንቦት 21/2006ዓ/ም	178
101	16	የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለይዞታ የሆነ ሠው ባለማቋረጥ ለ 15 ዓመታት ግብር በስሙ መክፈሉ ከተረጋገጠ የዚሁ ንብረት ባለቤት መሆን ስለመቻሉ፣ የፍ/ህ/ቁ 1168(1)	89148	አቶ ክፍሉ ገ/ማርያም እና ወ/ሮ አስመረት መኮንን	ሰኔ 3/2006ዓ/ም	188
102	17	በአንድ ተቋም ውስጥ ተቀጥሮ ለሚሰራ ሠራተኛ አሰሪው ተቋም ለሰራተኛው ለመኖሪያ የሚሆን ክፍል ከሰጠው እና ሰራተኛው በአሰሪው ተቋም ፍቃድ ተጨማሪ ግንባታ በራሱ ወጪ ከገነባ እና አሰሪው ሰራተኛው እንዲወጣ ካስገደደው አሰሪው ተቋም ሰራተኛው ለተጨማሪ ግንባታ ያወጣውን ወጪ መክፈል ያለበት ወይም ሰራተኛው ተጨማሪውን ግንባታ አፍርሶ የመውሰድ መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ. 1446፣1454፣1455	96495	የኢትዮ ጅቡቲ ምድር ባቡር ድርጅት እና አቶ ኃይሌ ብሩ	የካቲት 5/2007ዓ/ም	315
103	20	ማንኛውም የቀበሌ መኖሪያ ቤት የተከራየ ሰው የራሱ ቤት ከገነባ ወይም የጋራ ሕንጻ ቤት ከገዛ ወይም የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲን ቤት ካገኘ ወይም በሌላ በማናቸውም ምክንያት ቤቱን የለቀቁ ከሆነ ቤቱን ባለበት ሁኔታ ለአስተዳደሩ ማስረከብ ያለበት ስለመሆኑ፣ የአ.አ.ከ.አስተዳደር ባወጣው የመንግስት ቤቶች አስተዳደር መመሪያ ቁ. 3/2007 አንቀጽ 42/ሀ **(ጉዳዩ ከቤት ኪራይ ውል የተያያዘ ክርክር ነው)**	123056	ወ/ሮ ትሁኔ አዳኔ እና በጉ/ክ/ከ/ወ/7/ኮ/ቤ/አ/ል/ፅ/ቤት	ሰኔ 24/2008ዓ/ም	133

104	20	የማይንቀሳቀስ ንብረት የሸጠ ሰው ንብረቱን ከሌሎች ሰዎች ቁጥጥር ይዞታ ሥር ነፃ አድርጎ፣ የማይንቀሳቀሰውን ንብረት ባለሀብትነት ለማስተላለፍ የሚያስችሉ አስፈላጊ ሰነዶች ለገዢ የማስረከብና የማይንቀሳቀሰዉን ንብረት የማይነካ የባለሀብትነት መብት ለገዥ ለማስተላለፍ አስፈላጊ የሆነ ተግባራትን የመፈጸም ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ 2875፣ 2879(1)፣2281	100395	ወ/ሮ አማረች ማሬ እና እነ ወ/ሮ ሜሪ ታደሰ (ሦስት ሰዎች)	ህዳር 29/2009ዓ/ም	157
105	21	የማይንቀሳቀስ ንብረት ሽያጭ ጋር በተያያዘ ሻጭ ንብረቱን ከ3ተኛ ወገን ይዞታና ቁጥጥር ነፃ በማድረግ የማስረከብ ግዴታ እና ገዥ ከተረከበ በኃላ ንብረቱ የእኔ ነው ባይ ቢመጣ ሻጩ በዋቢነት የመቆም ግዴታ የተለያየ ግዴታ ስለመሆኑ፣ ፍ/ብ/ሔ/ቁ 2875 ፣ 2274 ፣ 2880 ፣ 2881 ፣ 2882 ፣2879፣ 2888 ፣1206 ፣ 1195 ፤ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 33(2) 36(4) እና 40 (2)	100395	ወ/ሮ አማረች ማሬ እና እነ ወ/ሮ ሜሪ ታደሰ (ሦስት ሰዎች)	ህዳር 29/2009ዓ/ም	138
106	23	አንድ ሰዉ የኮንዶሚኒየም ግዥ ፈጽሟል ሊባል የሚችለዉ ከሚመለከተዉ አካል ጋር ስምምነት መፈጸሙ ሲረጋገጥ ብቻ ሲሆን ገዥዉ ቤቱን ለሦስተኛ ወገን በሽያጭ ወይም በስጦታ ማስተላለፍ የሚችለዉ ቤቱን ከገዛ 5 ዓመት ሲሞላዉ ሲሆን ጊዜው የሚቆጠረዉ ዕጣ ከደረሰበት ቀን ጀምሮ ሳይሆን ገዥዉ የቤት ሽያጭ ዉል ከሚመለከተዉ የመንግስት አካል ጋር ከፈጸመበት ቀን ጀምሮ ስለመሆኑ፣ በአ/አ ከተማ አስተዳደር አካላት የአስተዳደሩን ቤቶች የማስተላለፍ ኃላፊነትና አፈፃፀሙን ለመወሰን የወጣ አዋጅ ቁጥር 19/97 አንቀጽ 7(6-ለ)፣14(2)	158899	አቶ ክብሮም አደራ እና እነ ወ/ሪት ትዕግስት መንገሻ	ህዳር 26/2011ዓ/ም	219
107	23	የመንግስት ቤት ህጋዊ ተከራይ የሆነ ወላጅ የኮንደሚኒየም ቤት በደረሰው ጊዜ ከመንግስት የተከራየውን ቤት ለመንግስት የማስረከብ ግዴታ ያለበት በመሆኑ የወረዳው አስተዳደር ፅ/ቤት የመንግስት ቤቱ ውስጥ ለሚኖሩ ለተከራዩ ልጆች ቤቱን ለቀው እንዲወጡ ማስጠንቀቂያ መስጠቱ የሁከት ተግባር የማይስብለው ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የመንግስት ቤቶችን ለማስተዳደር የወጣው መመሪያ ቁጥር 4/2009 ዓንቀፅ 15(ሐ(መ))	155664	አዲስ ከተማ ከተማ ወረዳ 9 ኮ/ቤቶች ልማት ጽ/ቤት እና አቶ ሻወል ወልዴ	ጥቅምት 30/2011ዓ/ም	224
108	24	አንድ የመንግስት የንግድ ቤት ኪራይ መብት ከልጅነት ጀምሮ በአውራሼ ዘንድ አድርጊያው እንዲሁም የኑዛዜ ወራሽ ነኝ በማለት በዉርስ ሊተላለፍና የንግድ ቤት የኪራይ መብት ተጠቃሚ ሊያደርግ የማይችል ስለመሆኑ፣ በአ/አ/ከ/አስ/የቤቶች ልማትና አስተዳደር ቢሮ የመንግስት ቤቶች አስተዳደር መመሪያ ቁጥር 4/2009 አንቀጽ 24 **(ጉዳዩ ከቤት ኪራይ ውል የተያያዘ ክርክር ነው)**	164326	አቶ አበበ ዘገየ እና ከተማ ክ/ከተማ ወ/07 ኮ/የቤቶች ልማት ጽ/ቤት	ጥር 28/2011ዓ/ም	161
109	25	በፍ/ብ/ህግ ቁጥር 1195 (1) መሰረት የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለሃብትነት ምስክር ወረቀት በማወቅ በአስተዳደር ክፍል የተሰጠው ሰው ባለሃብት እንደሆነ የተወሰደውን የህግ ግምት ማስተባበል የሚቻለው ማስረጃው የተገኘው ከህግ አግባብ	183001	አቶ ነጋ ኃይለ እና	ታህሳስ 22/2013ዓ/ም	267

		ውጭ በሆነ ሁኔታ መሆኑን በማስረዳት እንደሆነ በፍ/ብ/ህ/ቁጥር 1196 በተደነገገበት ሁኔታ የሰው ምስክር በመስማትና ቦታው ድረስ በመሄድ የችሎት ምልክታ በማድረግ የሚሰጥ ውሳኔ የምስክር ወረቀት በተሰጠበት ንብረት ላይ ባለሃብትነትን የማይለውጥ ስለመሆኑ፣		ወ/ሮ ሀና ኃይለ		
		8.1.3 በመንግስት የተወረሰ ቤት/ቦታ/ይዞታ የሚመለከቱ ጉዳዮች - ከአዋጅ ቁጥር 47/67 የተያያዙ ጉዳዮች				
110	2	በከተማ ቦታ ላይ ስለሚኖር መብት፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 33(2)፣ 231፣ (1)(ሀ) አዋጅ ቁ. 47/67	15270	የሙቶ አለቃ ተሻገር አስታጥቄ እና አቶ አዊል አው አብዲ	ጥቅምት 28/1998ዓ/ም	19
111	4	አከራካሪ የሆነው ቤት የግልም ሆነ የጋራ ቤቱ ያረፈበት ቦታ የመንግስት በመሆኑ ከቤቱ ተነጥሎ እንዲገመትና አስፈላጊም ከሆነ እንዲሸጥ የሚያደርግ ውሣኔ መሬትን የመንግስት ለማድረግ የወጣውን ሕግ የሚፃረር ስለመሆኑ፣ የአዋጅ ቁ. 47/67	19479	ወ/ሮ አመለወርቅ ገለቴ ወራሾች እና እነ አቶ ቢሻው አሻሜ (4ሰዎች)	መጋቢት 20/1999ዓ/ም	67
112	4	ለረጅም አመታት በመንግስት እጅ የነበረ ቤትን በተመለከተ ባለቤት ነኝ የሚል ወገን ቤቱ በአዋጅ ቁ. 47/67 የተፈቀደለት መሆኑን ወይም ያለአግባብ ከአዋጅ ውጪ ተወስዶብኛል የሚል ከሆነም ለሚመለከተው አካል ጥያቄውን አቅርቦ ውሣኔ አግኝቶ ባለመብት ስለመሆኑ ማስረዳት ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1195 አዋጅ ቁ 47/67 ፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 33/2/	14094	የኪራይ ቤቶች አስተዳደር ድርጅት እና የአቶ ሰለሞን ወረዳ ወራሽ	ሚያዝያ 18/1999ዓ/ም	77
113	5	ተጋቢዎች በጋብቻ ወቅት የተፈሩ ቤታቸውን በትርፍነት ለመንግስት ያስረከቡ እንደሆነ የአንደኛው ተጋቢ የግል ንብረት የሆነን ቤት ያለምንም ተጨማሪ ስምምነት የጋራ የሚያደርገው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 47/67 አንቀፅ 11(1)	29343	እነ ወ/ሮ አምሳለ ተፈራ (ሁለት ሰዎች) እና ወ/ት አበበ አድማሱ	ሚያዝያ 7/2000ዓ/ም	224
114	5	በአዋጅ ቁጥር 47/67 መሠረት የባለቤትነት መብት ለመንግስት የተላለፈ መሆኑን እንደመከራከሪያ በማንሳት መሟገት የሚችለው የሚመለከተው የመንግስት አካል እንጂ ግለሰብ ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ 47/67 አንቀፅ 13(1)	29860	ወ/ሮ አስናቀች ሲሻው እና እነ ወ/ሮ አሰለፈች ከተማ (አራት ሰዎች)	መጋቢት 18/2000ዓ/ም	318
115	5	ተወርሰዋል ተብለው በመንግስታዊና ህዝባዊ ተቋማት ቁጥጥር ሥር ያሉ ቤቶች ጋር በተያያዘ ይመለሱልኝ በሚል የሚቀርቡ አቤቱታዎችን መሠረት በማድረግ ፍ/ቤቶች መወረስና አለመውረስን በተመለከተ ማስረጃዎችን መርምሮ ውሣኔ ለመስጠት ስልጣን ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ፣	31682	አዲስ ከተማ ክፍለ ከተማ መሠረተ ልማትና ቤቶች ኤጀንሲ እና እነ ዘላለም ይልማ ባልቻ (ሦስት	መጋቢት 12/2000	326

		አዋጅ ቁ. 47/67 አዋጅ ቁ.110/87		ሰዎች)		
116	6	የከተማ ቦታ በግል ባለቤትነት ሊያዝ የማይችል ስለመሆኑ፣ ግለሰቦች በመሬት ላይ ሊኖራቸው የሚችለው የይዞታ መብት እንጂ የባለቤትነት መብት ስላለመሆኑ፣ ከጋብቻ በፊት በአንደኛው ተጋቢ የግል ይዞታ ሥር የነበረ መሬት ላይ በጋብቻ ወቅት የጋራ ቤት የተሰራ እንደሆነ ተጋቢዎቹ በመሬቱ ይዞታም ሆነ በቤቱ ላይ እኩል መብት የሚኖራቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 47/67 የኢ..ፌ.ዲ.ሪ ህገ-መንግስት አንቀፅ 40(3) የትግራይ ክልል የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 85	26130	አቶ ገ/እግዚያብሔር ከበደው እና ወ/ት ሰላማዊት	የካቲት 4/2000ዓ/ም	188
117	10	ለረጅም ጊዜ በመንግስት ቁጥጥር ሥር የነበረ ቤትን ይለቀቅልኝ በሚል አቤቱታ የሚያቀርብ ወገን ቤቱ በአዋጅ ቁጥር 47/67 የተፈቀደለት ስለመሆኑ ወይንም ከአዋጅ ውጪ ተወስዶብኛል የሚል ከሆነም ለሚመለከተው አካል ጥያቄውን አቅርቦ ውሳኔ አግኝቶ ባለመብትነቱን ሳያረጋግጥ የሚያቀርበው ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 47/67	45161	እነ እናኑ ጀንበሬ (ሁለት ሰዎች) እና የደሴ ከተማ ቀበሌ 03 ጽ/ቤት	ታህሣሥ 24/2002ዓ/ም	255
118	10	የአዋጅ ቁጥር 47/67 በሥራ ላይ ከመዋሉ በፊት የተሰጠን ካርታ መሰረት በማድረግ ክሥ ለመመስረት የሚያስችል መብት ወይም ጥቅም የሌለ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 47/67	48699	አቶ አምሣለ ጀመሪ እና አቶ ፍርዱ ገበያሁ	ሚያዝያ 21/2002ዓ/ም	262
119	11	አዋጅ ቁ. 47/67 ከመውጣቱ በፊት የተደረገ የመሬት ኪራይ ውል ህጋዊ አስገዳጅነት ሊኖረው የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 47/67	48086	እነ ወ/ሮ አሰለፈች ወልደሚካኤል /ሁለት ሰዎች/ እና ቶታል ኢትዮጵያ አክሲዮን ማህበር	ህዳር 03/2003ዓ/ም	269
120	13	ከአዋጅ ውጪ የተወሰደ ንብረት ነው በሚል ንብረትን ከመንግስት አካል ያስመለሰ ወገን የንብረቱ አመላለስ አግባብነት የሌለው ሆኖ በመገኘቱ ንብረቱ ወደ መንግስት እንዲመለስ ሲወሰን ንብረቱን ያለአግባብ በእጁ ያቆየው ወገን ንብረቱ ያስገኝ የነበረውን ገቢ ወይም የታጣ ገቢ ጭምር የመክፈል ግዴታ የሚኖርበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ 572/2000 አንቀጽ 6	67631	የአቶ አሰፋ አባዲዮ ባለቤትና ወራሾች እነ ወ/ሮ ፅጌ ሽኔ (ሰባት ሰዎች) እና የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ	ሚያዝያ 24/2004ዓ/ም	453
121	15	ፍርድ ቤቶች ከሣሽ በክሱ ገልፆ በትክክል ዳኝነት የጠየቀበት ጉዳይ በቤት ላይ ያለውን የባለሀብትነት መብት ለማስከበርና የመፋለም ክስ ሆኖ እያለ ክሱ የቀረበው በአዋጅ የተወረሰ ቤት ወይም ከአዋጅ ውጪ በባለስልጣን ቃል ትእዛዝ ወይም በቀላጤ የተወሰደን ቤት ለማስመለለስ ነው በሚል ጉዳዩን የማየት ስልጣን የለኝም በማለት የሚሰጡት ውሣኔ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣	86049	አቶ ሻፊ አብዱራህማን አብዱ እና ወ/ሮ አንሻ እንድሪስ (ሶሰት ሰዎች)	መስከረም 20/2006ዓ/ም	313

		አዋጅ ቁጥር 47/67 የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2257				
122	20	በመንግስት የተወረሰን ቤት የባለቤትነት መብት ከሌለው ሰው/አካል/ መግዛት የማይንቀሳቀስ ንብረትን በቅን ልቦና ባለሀብትነትን የሚያጎናጽፍ ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 47/67	112190	አይከል ከተማ አገልግሎት ጽ/ቤት እና ሼክ ሸምሱ መሀመድ	መጋቢት 28/2008ዓ/ም	129
123	24	አንድ ቤት በአዋጅ 47/67 መሰረት ከተወረሰ በኋላ የተወረሱ ቤቶችን ለመመለስ በወቅቱ ስልጣን የነበረዉ የከተማ ልማትና ቤት ሚኒስቴር ቤቱ እንዲመለስ የወሰነው ዉሳኔ መኖሩን የሚያሳይ ማስረጃ ባልቀረበበት ሁኔታ ምትክ ቤት እንዲሰጥ መወሰኑ ብቻ የተወረሰ ቤት ይመለስ ማለት ስላለመሆኑ፣	165314	የዴሬደዋ ከተማ አስ/ቀበሌ 03 እና ወ/ሮ ስንደ ሳሌቫቶር	ግንቦት 30//2011ዓ/ም	175
		8.1.4 ሁከት እንዲወገድ ከቀረበ የክስ አቤቱታ የተያያዙ ጉዳዮች				
124	6	ሁከት እንዲወገድ በሚል በቀረበ ክስ ላይ ተከሳሽ የሚያነሳው ባለቤትነትን የተመለከተ ክርክር አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ፣ ሁከት ይወገድልኝ በሚል ክስ በቀረበ ጊዜ ፍ/ቤቱ ሊይዝ የሚገባው ጭብጥ ሁከት ተፈጥሯል ወይስ አልተፈጠረም የሚል ጥያቄ አዘል መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣	27506	እነ ሣሙኤል ውብሸት እና ብዙነህ በላይነህ	ሐምሌ 19/1999ዓ/ም	192
125	6	የቤት ባለቤት ሳይሆን ወይም ባልተረጋገጠበት ሁኔታ ለኪራይ የተከፈለ ገንዘብ እንዲመለስ የሚቀርብ አቤቱታ የህግ መሠረት የሌለው ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ ከቤት ኪራይ ውልና ህውከት ይወገድልኝ የተያያዘ ክርክር ነው)**	33711	በቀድሞ ወረዳ 3 ቀበሌ 07 አስ/ጽ/ቤት እና እነ ወ/ሮ ክብርነሽ ቀደመ	መጋቢት 23/2000ዓ/ም	214
126	9	አንድ ተከራካሪ ተገቢነት ያለው የሁከት ይወገድልኝ አቤቱታ አቅርቧል ለማለት ለክርክር መንስኤ የሆነው ንብረት በእጅ አድርጎ መገኘትና በዚሁ ንብረት ላይ በእውነት ለማዘዝ እንዲችል የንብረቱ አያያዝ ያልተጨበረበረና በማናቸውም መንገድ ህገ-ወጥ በሆነ ሁኔታ ያልተገኘ መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1140፣ 1149(1)	36645	ረዳት ሳጂን አያኖ አንጀሎ እና እነ ወ/ሮ አለሚቱ ጫሌቦ	ህዳር 11/2001ዓ/ም	32
127	9	የሁከት ይወገድልኝ አቤቱታን ለማቅረብ አቤቱታ አቅራቢው ክርክር የቀረበበት ንብረት ባለሀብትነቱን ሳይሆን ባለይዞታነቱን ብቻ ማስረዳት ያለበት ስለመሆኑ፣	38228	ሐጂ መሐመድ አወል ረጃ እና እነ አቶ ዱኖ በሺር (ሁለት ሰዎች)	ታህሣስ 7/2001ዓ/ም	41
128	9	የሁከት ይወገድልኝ አቤቱታ የሚያቀርብ ወገን የሁከት ተግባር ፈጽሟል ከሚባለው ሰው የተሻለ የይዞታ መብት ያለው መሆኑን በቅድሚያ ማረጋገጥ ያለበት ስለመሆኑ፣	39940	ወ/ሮ ነጂባ ነጋሽ እና	ግንቦት 27/2001ዓ/ም	50

		የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1140፣ 1149		ወ/ሮ ዚያዳ ዴታሞ		
129	10	በአንድ ቤት ውስጥ ሲኖር ያልነበረ ወይም ቤቱን በእጁ አድርጐ ሲያዝበት ያልነበረ ሰው የሚያነሣው የሁከት ይወገድልኝ ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1149	43081	አቶ ሣሙኤል ጦኖሮ እና እነ ወ/ሮ አይሻ አርጌሳ (4 ሰዎች)	ግንቦት 6/2002ዓ/ም	266
130	10	በሃይል ቤቱ ተይዞብኛል እንዲለቀቅልኝ በሚል የሚቀርብ አቤቱታ የሁከት ይወገድልኝ ክስ ነው ሊባል የሚችል ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1206,1149	42861	ወ/ሮ አጤነሽ አበበ እና አቶ ማንተጋፋቶት አጥላው	ሰኔ 28/2002ዓ/ም	268
131	11	ቤትና ቦታዬን ያለአግባብ ተነጠቅሁ በሚል የሚቀርብ አቤቱታ በፍ/ቤት ታይቶ ፍርድ ሊሰጥበት የማይችል አስተዳደራዊ ጉዳይ ነው ሊባል የማይችል ስለመሆኑ፣ ኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 37 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 4	48217	ወ/ሮ አባዲት ለምለም እና እነ የዘለአንበሳ ከተማ አስተዳደር ጽ/ቤት /ሁለት ሰዎች/	ጥቅምት 03/2003ዓ/ም	248
132	11	ፍ/ቤቶች በሚቀርቡላቸው አቤቱታዎች ላይ ህግን ተፈፃሚ ለማድረግ የቀረበውን የክስ አርእስት ብቻ ሳይሆን ይዘት ጭምር መመልከት የሚገባቸው ስለመሆኑ፣ ከንብረት ባለቤትነት ጋር በተያያዘ በፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1149/1/ መሰረት ሁከት የተፈጠረበት ሰው እንዲወገድለት ይዞታው የተወሰደበት ሰው ደግሞ እንዲመለስለት በሚል ዳኝነት የሚጠየቀው አቤቱታ የቀረበበት ንብረት ተገምቶ ተገቢው ዳኝነት ከተከፈለበት በኋላ ስለመሆኑና በጥቅሉ የተፈጠረ ሁከት እንዲወገድ (cessation of interference) እንደሆነ ተቆጥሮ ልክ አቤቱታቸው በገንዘብ የማይገመቱ አቤቱታዎች አይነት ሊስተናገድ የማይገባ ስለመሆኑና የይርጋ ደንብ ተፈፃሚ የማይሆን ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1149/2/ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 16, 226/3/	49985	ሻለቃ አሰፋ አየለ ደምሴ እና ፍቃዱ ሙሉጌታ	ህዳር 28/2003ዓ/ም	272
133	11	ተከራይ ለሆነ ወገን በተከራየው የማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ የባለቤትነት ወይም ሌላ መብት አለን በማይሉ 3ኛ ወገኖች አድራጐት ለሚነሳ ሁከት አከራይ ዋስትና እንዲሰጥ የማይገደድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 2914/1/, /2/, 2913/1/, /2/ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 158	63042	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና አቶ ሰለሞን ነጋሽ	ግንቦት 01/2003ዓ/ም	281

134	11	ተከራይ በይዞታው ያለውን የማይንቀሳቀስ ንብረት አከራይ ባለበት ዕዳ ምክንያት ባለገንዘብ የሆነ ወገን ንብረቱን መረከቡ በተከራዩ ላይ የሁከት ተግባር ፈጽሟል የማያስብል ስለመሆኑ፣ የተከራዩ እና በንብረቱ ላይ መብት ያለው ባለገንዘብ የሚኖራቸው ተነፃፃሪ መብት፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1140 1149 2933/1/ 2899 2931 አዋጅ ቁ. 97/90 አንቀጽ 6	62858	ፐዝፋ ይንደር ኢንተርናሽናለ ኢትዮጵያ እና እነ የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ /ሁለት ሰዎች/	ግንቦት 16/2003ዓ/ም	301
135	11	ሟች ከቀበሌ ተከራይቶት የነበረን መኖሪያ ቤት ወራሽነትን በማረጋገጥ ብቻ በቤቱ ውስጥ የመኖር ህጋዊ መብት ሊገኝ የማይችል ስለመሆኑና ተቀባይነት ያለው የሁከት ይወገድልኝ አቤቱታ ሊቀርብ ስላለመቻሉ፣	57045	የልደታ ክ/ከተማ ቀበሌ 12 አስ/ጽ/ቤት እና አቶ ተስፋዬ አሰፋ	ጥር 25/2003ዓ/ም	320
136	13	በከሳሽነት የተሰየመ ወገን አንድ ንብረት በአንድ ህጋዊ ተግባር ሳቢያ ወደ እጄ ገብቷል በይዞታዬ ላይ እያለ ሁከት ተፈጠረብኝ በሚል የሚያቀርበው የሁከት ይወገድልኝ አቤቱታ በእርግጥም ሁከት ተፈጥሯል አልተፈጠረም የሚል ጭብጥ በመያዝ ሊስተናገድ የሚገባ እንጂ ክርክር የተነሣበት ንብረት በከሳሹ እጅ እንዴት እንደገባ ወይም ወደ ከሳሹ እጅ ሊገባ የቻለበትን ህጋዊ ተግባር ለመመርመር የሚያበቃ ምክንያት የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1149	70801	ዋት ኢንተርናሽናል ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና ወ/ሮ ፎዚያ ቃዲ	የካቲት 30/2004ዓ/ም	441
137	13	አከራይ የሆነ ወገን ተከራይ ለሆነው ወገን ቤት እንዲለቀቅ በሚል የሚፅፈው ማስጠንቀቂያ ከአከራይና ተከራይ ውልና ግንኙነት አንፃር የሚታይ እንጂ እንደ ሁከት ተግባር የማይቆጠር ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1149(1), 2966(1)	67691	የቂርቆስ ክፍለ ከተማ ወረዳ 06 አስተዳደር እና ወ/ሮ አለምፀሐይ ወልዴ	ታህሣሥ 16/2004ዓ/ም	460
138	15	ከመንግስት የተከራየውን ቤት ከአከራዩ ፈቃድ ውጪ ለ3ኛ ወገኖች አከራይቶ ሲገለገል የነበረ ሰው በመንግስት መመሪያ መሠረት ቤቱ ተከራይቶ ሲሰራበት ለነበረው ሰው በመተላለፉ ምክንያት የመጀመሪያው ተከራይ በመመሪያው መሠረት ቤቱ የተላለፈለት ሰው ላይ የሚያቀርበው የሁከት ይወገድልኝ ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣	88798	አቶ ሙሉ አብርሃ ገ/ሕይወት እና እነ በአዲስ ከተማ ክፍለ ከተማ የወረዳ 08 አስተዳደር ጽ/ቤት (ሶስት ሰዎች)	ሐምሌ 18/2005ዓ/ም	291
139	15	የሁከት ይወገድልኝ ክስ ለማቅረብ የሚቻለው አቤቱታ አቅራቢው ለክርክሩ መነሻ በሆነው ነገር በቀጥታ ወይም በጥበቃ ሥር የሆነ ይዞታ ሲኖረው ስለመሆኑ፣ የይዞታ ክስ የሚቀርበው ለክርክሩ መነሻ የሆነውን ንብረት በወቅቱ ለመያዝ ምንም አይነት መብት በሌለው ሰው ላይ ስለመሆኑ፣	80241	ጽናት የሆቴል ቱሪዝም ስራዎች ኃ.የተ.የግል ማህበር እና እነ አቶ ዳመነ ነጋ (አምስት ሰዎች)	የካቲት 12/2005ዓ/ም	295

		የሁከት ይወገድልኝ ክስ የሚያቀርብ ሰው ንብረቱ በይዞታው ሥር የነበረና የሁከት ድርጊት ፈፃሚዉ የኃይል ተግባር በመጠቀም ወይም በሚስጥር ንብረቱን የወሰደበት መሆኑን ማስረዳት ያለበት ስለመሆኑ፣ የሁከት ተግባር ተፈጥሯል ለማለት ባለይዞታ የሆነው ሰው በይዞታው ሥር በሚገኘው ንብረት እንዳይገለገልበት ሌላ ሰው ጣልቃ ገብቶበት መሰናክል ወይም ረብሻ የፈጠረበት ስለመሆኑ መረጋገጥ ያለበት ስለመሆኑ፣ በህግ አግባብ በተደረገ የኪራይ ውል መነሻነት ይዞታን በእጁ ያደረገ ሰው (ተከራይ) ላይ አከራይ የሚያቀርበው የሁከት ይወገድልኝ ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣				
140	16	ሁከት ፈጥረሀል ተብሎ የተከሰሰ ሰው ሁከት ፈጥረሀል በተባለበት ነገር ላይ በፍርድ የተረጋገጠ መብት ካለው ሁከት ፈጠረ ሊባል ስላለመቻሉ፣ የፍ/ህ/ቁ 1149(3)	94869	አቶ ሙሳ ደገፈ እና አቶ ጥላሁን ደስታ	ሰኔ 19/2006ዓ/ም	184
141	23	አንድ ባለይዞታ ወሰን አልፎ በሌላ ሰው ይዞታ ላይ ያለአግባብ በመግባት የሰራው ግንባታ በሌላኛው ባለይዞታ ንብረት አጠቃቀም ላይ ጉዳት ያደረሰ መሆኑ በባለሙያ ከተረጋገጠ ባለሙያው ባለበት ተለክቶ በዚያው ልክ ወሰኑን ያለፈዉን ግንባታ እንዲያፈርስ መደረግ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህግ አንቀጽ 1204፣1205፣1225/1/	159414	አቶ ሚሬሰ ኦብሰ እና አቶ ፍቃዱ ደበሎ	ታህሳስ 22/2011ዓ/ም	215
142	24	የሊዝ ዉል እንዲቋረጥ የተሰጠ አስተዳደራዊ ዉሳኔ ባልተሻረበት ሁኔታ በሊዝ ዉል የተያዘ መሬት ለማስለቀት የመሬት አስተዳደር አካል መሬቱን ለመረከብ እንዲቻለው የሚሰጠው ማስጠንቀቂያ የሁከት ተግባር ነዉ ሊባል የማይቻል ስለመሆኑ፣ በፍ/ብ/ህግ አንቀጽ 1149/3/ የከተማ ቦታን በሊዝ ስለመያዝ አዋጅ ቁ/721/04 አንቀጽ 25	158527	ወ/ሮ ዘይነባ ሀሰን እና እነ የቢሾፍቱ ከተማ የመሬት ልማትና ማኔጅመንት ኤጀንሲ	ጥር 27/2011ዓ/ም	187
143	25	በባለሀብትነት መብት አለመጠን መገልገል በተፈጠረ ጊዜ ይህንን አስመልክቶ በፍ/ብ/ህ/ቁ 1149 እና 1225 መሰረት የሁከት ይወገድልኝ ክስ ማቅረብ የማይቻል ስለመሆኑ፣ የሁከት ይወገድልኝ ክስ ሊቀርብ የሚችለው በተጨባጭ በይዞታ መብት ላይ የተፈጠረን የሁከት ተግባር ለማስወገድ እንጂ ሊሰራ የታሰበ ስራ ሊያስከትል የሚችለውን ጫና በመገመት ባልተፈፀመና ወደፊት ሊፈጠር በሚችል ድርጊት ላይ የሁከት ክስ ሊቀርብ የማይችል ስለመሆኑ፣	181821	አቶ መኮንን ስሜነህ እና አቶ ፀጋሁን ሁነኛው	ጥቅምት 26/2013ዓ/ም	257

		የፍ/ብ/ህ/ቁጥር 1149				
144	25	የሁከት ይወገድልኝ ክስ የቀረበለት ፍርድ ቤት ሁከት የተፈጠረ መሆን ያለመሆኑን አጣርቶ በመወሰን ረገድ ሁከት ተፈጠረ በተባለበት ወቅት ንብረቱ በቀጥታ ወይም በተዘዋዋሪ መንገድ በከሳሽ ይዞታ ስር የነበረ መሆን አለመሆኑን እና ተከሳሽ በክሱ የተጠቀሰዉን ተግባር ለመፈጸም የሚያስችል ሙብት ያለዉ መሆን ያለመሆኑን እንጂ ከዚህ በላይ በሙሄድ በዉርስ እና በይዞታ ባለቤትነት ላይ ተመስርቶ መወስን ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣ ፍ/ብ/ህ/አንቀጽ 1140፣ 1149 (1) እና 1149 (3)	186348	ወ/ሮ አሚና አደን እና አቶ አብዱ ሙሀመድ	መጋቢት 30/2013ዓ/ም	272
		8.1.5 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
145	13	አንድ ጉዳይ ለመፈፀም (ለማስፈፀም) በሚል ምክንያት መነሻነት የሰጠሁትን ገንዘብ ለመመለስ ወይም ለተሰጠበት ዓላማ አላዋለም በሚል የሚቀርብ አቤቱታ የአደራ ህግ ጽንስ ሀሳብን መሠረት በማድረግ ሊስተናገድ የማይገባ ስለመሆኑና ጉዳዩን ለማስረዳት የሰው ማስረጃ ማቅረብ የሚቻል ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ በአደራ ከተሰጠ ገንዘብ የተያያዘ ክርክር ነው)**	69160	አቶ ሰሬሳ ጋሪ እና አቶ አብርሃም ፍቃዱ	ሚያዝያ 24/2004ዓ/ም	457
146	17	ለክርክሩ መነሻ የሆነ ሽጉጥ (የጦር መሳሪያ) የንምራ ቁጥር አከራካሪ በሆነበት ወይም የመጀመሪያው ንምራ ቁጥር በሌላ ተተክቷል የሚል ክርክር በተነሳ ጊዜ በመሳሪያው ላይ ያለው ንምራ ቁጥር ኦሪጅናል ነው? ወይስ በሂደት የተተካ ቁጥር ነው? የሚለውን አግባብነት ባለው አካል ሞያዊ አስተያየት/expert opinion/ አጣርቶ መወሰን አስፈላጊ ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ ከጦር መሳርያ ንብረት የተያያዘ ክርክር ነው)**	97132	አቶ መሃመድ ከማል እና የከሚሴ ወረዳ ሚሉሻ ፅ/ቤት	መጋቢት 30/2007ዓ/ም	318
		8.2 በሌላ ዘርፍ ያሉ ንብረት የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሜ የተቀመጡ)				
		8.2.1 በውል ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
1	7	**የመሬት አስተዳደር ባለስልጣን** የማይንቀሳቀስ ንብረቶችን በተመለከተ የተደረገ የሽያጭ ውል ተቀብሎ ከማይንቀሳቀስ ሀብት መዝገብ ላይ ከማያያዝና ከመፃፍ በስተቀር የሽያጭ ውሉን የማዋዋልና የማረጋገጥ ስልጣን የሌለው ስለመሆኑ፣	32899	ወ/ሮ አስካለ ማርያም እና አቶ ተሾመ ካሣዬ	ግንቦት 21/2000ዓ/ም	174
2	12	**የከተማ ቦታ** ውልን መሰረት በማድረግ **በሊዝ** የሚሰጥበትና ውሉ ሊቋረጥ የሚችልበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ. 272/94 አንቀጽ 15/1-ለ/፣ 16	54596	የአ/አ/የመሬት ልማትና አስ/ቦርድ እና ወ/ሮ ላቀች መንግስቴ	የካቲት 09/2003ዓ/ም	65

3	12	ተዋዋይ ወገኖች ውል ለማድረግ ነፃ ቢሆኑም ህግ የወሰናቸውና የከለከላቸውን ነገሮች ባለመገንዘብ /ባለማክበር/ የሚደረጉ ውሎች የማይፀኑ እና የማይፈፀሙ ስለመሆናቸው፣ **በመንግስትና በህዝብ መሬት** ላይ ግለሰቦች አንዱ ሰጪ ሌላው ደግሞ ተቀባይ በመሆን የባለቤትነት መብት ሊመሰርቱ የማይችሉ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1716	58157	አቶ ዮሐንስ ታደሰ እና ወ/ሮ አማረች መንገሻ	ሚያዝያ 06/2003ዓ/ም	107
4	14	ከውርስ ሽያጭና ከስጦታ ውል የመነጨን **የባለቤትነት መብት አስመልክቶ በሚነሣ የንብረት ክርክር** የይርጋ ጉዳይ በተነሣ ጊዜ ክሱ በይርጋ ቀሪ ነው ወይስ አይደለም የሚለው ነጥብ ለጉዳዩቹ አግባብነትና ተፈፃሚነት ባለው የህግ ክፍል እና የህግ ይዘት ታይቶ ሊወሰን የሚገባ ስለመሆኑ፣	71537	እነ ወ/ሮ የሻረግ ከበደ (2) እና ወ/ሮ የሺወርቅ መኮንን	ታህሳስ 02/2005ዓ/ም	68
5	19	**የሚንዶሚንየም ቤት** የደረሰው ሰው ሌላ ኮንዶሚንየም ቤት ከደረሰው ሰው ጋር እጣው አምስት ዓመት ባይሞላውም በልውውጥ (በስምምንት) ሊቀያየሩ የሚችሉ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 19/97 አንቀፅ 14(2)	105919	ወ/ሮ መኪያ አብደላ እና አቶ ጣሰው ሽምሱ	ጥቅምት 04/2008ዓ/ም	169
6	21	**የሊዝ ውል** ሊቋረጥ ወይም ሊፈርስ ስለሚችልባቸው መሰረታዊ ምክንያቶች፣ የሊዝ አዋጅ ቁ. 272/94 አንቀጽ 15/1/	109194	የጎንደር ከ/አ/አገልግልት ጽ/ቤት እና እስማኤሌ አህመድ ማህበር	ታህሳስ 25/2009ዓ/ም	230
7	22	**በሊዝ አዋጅ ቁጥር 272/94** እና አዋጁን ለማስፈጸም በወጣዉ የትግራይ ክልል ደንብ መሰረት የአምልኮ ቦታዎች በመንግስት የሚሰጡ መሆናቸዉን ቢደነግጉም ከግለሰቦች እንዳይገዛ በግልጽ ክልከላ የማያደርግ ስለመሆኑ፣ አንድ ውል ህገወጥ ነው በሚል ምክንያት ፈራሽ ሊሆን የሚችለው የውሉ መሰረት የሆነው መብትና ግዴታ በህግ በተከለከለ ነገር ላይ መደረጉ ሲረጋገጥ ስለመሆኑ፣ ሊዝ አዋጅ ቁጥር 272/94 እና አዋጁን ለማስፈጸም የወጣ የትግራይ ክልል ደንብ ቁጥር 62/2002 እና የፍትሐብሄር ህግ አንቀጽ 1716	124725	የሽሬ አንዋር መስጊድ እና እነ ወ/ሮ ትኑር ፍትዊ (6)	ጥቅምት 29/2010ዓ/ም	8

		8.2.2 በፍትሐብሔር ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
8	15	**የማይንቀሳቀስ ንብረት የመፋለም ክስ** ጋር በተያያዘ ክርክር ቀርቦ ፍርድ ከተሰጠ በኋላ በክርክሩ ተሣታፊ የነበረ ወገን ንብረቱን አስመልክቶ ተሰጥቶ የነበረው የባለቤትነት ማረጋገጫ ምስክር ወረቀት መክኗል በሚል የሚያቀርበው አዲስ ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑና በፍርዱ መሠረት የተጀመረው አፈፃፀም ሂደትን ለማስቆም የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1195፣ 1196 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 6፣ 358፣ 378 የኢፌዴሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 78(1)፣ 79(1)(4)፣ 37	42501	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና የአስር አለቃ ደምሴ ዳምጤ ወራሾች (3)	የካቲት 28/2005ዓ/ም	126
9	17	**ቤትና ይዞታን** በሚመለከት በሚደረግ ክርክር አንድ ጣልቃ ገብ አመልካች ክርክር በሚደረግበት ቤትና ይዞታ ላይ ጣልቃ ገብቶ ለመከራከር መብት አለኝ በማለት መብቱን የሚያሳዩ ሰነዶችን አቅርቦ እያለ **የባለይዞታነት ወይም የባለቤትነት ማረጋገጫ ደብተር** አላቀረብክም ተብሎ ከወዲሁ ጣልቃ ገብተህ ልትከራከር አትችልም ተብሎ አቤቱታውን ውድቅ ማድረግ አግባብነት የሌለው ሥለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 41	90713	ወ/ሮ አሚና ሰይድ እና እነ ወ/ሮ ወለላ ንጋቱ - /ሁለት ሰዎች/	መስከረም 29/2007ዓ/ም	2
10	22	በትግራይ ክልል **የጎጆ መውጫ ይዞታና ቤት** የሚመለከትን ጉዳይ የቀበሌ መሬት ዳኝነት ኮሚቴ ጉዳዩን ተቀብሎ አይቶ ውሳኔ ከሰጠ በኋላ በተሰጠዉ ዉሳኔ መብቴን ይነካል በማለት የመቃወሚያ ማመልከቻ ሲቀርብ የፍርድ መቃወሚያ ማመልከቻውን ተከትሎ የቀደመዉን ዉሳኔ የማጽደቅ ወይም የማሻሻል ወይም የመለወጥ ወይም የመሰረዝ ስልጣን ጉዳዩን በመጀመሪያ ደረጃ ያየው የቀበሌ መሬት ዳኝነት ኮሚቴ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 358፣ 360(2)	131832	ወ/ሮ መረሳ አማረ እና እነ ቄስ ሃይለ ገብረ (2)	ታህሳስ 23/2010ዓ/ም	74
11	22	**የይዞታ ክርክርን** በተመለከተ አንድ ተከራካሪ ወገን ካርታዉ እንደተሰረዘ እና በዚያ ካርታ ይዞታዉን ለመጠየቅ መብት እንደሌለዉ ዉሳኔ ተሰጥቶ እያለ ተከራካሪ ወገን በመቀየር ክስ ስላቀረበ ብቻ የክርክሩ ጭብጥና ተከራካሪ ወገን ስለሚለያይ ከዚህ ቀደም ዉሳኔ ተሰጥቷል የሚያስብል አይደለም በማለት አዲስ ክስ ማቅረብ የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 5(1)	130410	ሱፍያን አቡበከር እና እነ አቶ ክፍሉ ጋሼ (2)	ታህሳስ 30/2010ዓ/ም	78
12	22	**ሁከት ተወግዶ ይዞታ እንዲለቀቅ** ክስ ቀርቦ ፍርድ ከተሰጠ በኋላ በድጋሚ ይዞታ ይለቀቅልኝ በሚል ክስ መመስረት ዳኝነት በተሰጠበት ጉዳይ ላይ በድጋሚ የቀረበ በመሆኑ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5፣ 244(ለ)	138062	የሰቆጣ ከ/ቤ/ል/ፅ እና ወ/ሮአድና ምህረቱ	ህዳር 26/2010ዓ/ም	125

		8.2.3 በቤተሰብ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
13	17	አንድ ሰው ከህግ ውጪ **የገጠር እርሻ መሬት** ለመውረስ የሚያስችል የወራሽነት ማስረጃ ስላወጣ ይሰረዝበት የሚል አቤቱታ በሚቀርብበት ጊዜ ፍ/ቤት ጭብጥ ይዞ ውሳኔ የሚሰጥበት ጉዳይ እንጂ የመሬት ክርክር ሲነሳ የሚታይ ነው ተብሎ ክሱን ውድቅ ማድረግ አግባብነት የሌለው ሥለመሆኑ፣ **የአ/ብ/ክ/መንግስት የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 133/98 እና ደንብ ቁጥር 51/99**	108539	አቶ አበባው አጥናፍ እና እነ ወ/ሮ የካባ ግዛው (ሶስትሰዎች)	መጋቢት 30/2007ዓ/ም	307
14	19	**በገጠር መሬት** ላይ የሚኖረው መብት የመጠቀም መብት ሲሆን ይህንን መብት ለ3ኛ ወገን /ለሌላ/ ሰው ለረጅም ጊዜ ሰጥቶ ተጠቃሚነቱ የተቋረጠበት ባለመብት መልሶ መጠየቅ የማይችል ስለመሆኑ፣ **የኦሮሚያ ክልለ የገጠር መሬት አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 130/1997 አንቀፅ 9(5)**	113973	ወ/ሮ ጠጅቱ ኩርጋ እና አቶ ገመዳ ሆባ	ታህሳስ 21/2008ዓ/ም	83
15	20	**የገጠር መሬት** እንደሌላው ንብረት በመቁጠር ከቤተሰብ ህጉ አንጻር የሚታይ ስላለመሆኑ፣ በአማራ ብሄራዊ ክልላዊ መንግስት የመሬት ይዞታ ማረጋገጫ ደብተር በአንድ ተጋቢ ስም ተዘጋጅቶ ከተሰጠ በኋላ ጋብቻ ቢፈፀምና ተጋቢዎቹ መሬቱን የጋራ ለማድረግ ሊስማሙ የሚችሉ ስለመሆኑ፣ **የአማራ ክልል የገጠር መሬት አጠቃቀም አዋጅ ቁ. 133/1999 አንቀጽ 24/3/ ደንብ ቁ. 151/1999 አንቀጽ 20/6/**	114279	ወ/ሮ ደስታ ታከለ እና አቶ ፀጋ ታዲያስ	መጋቢት 30/2008ዓ/ም	268
16	17	በተያዘ ወይም በተከበረ ንብረት ላይ መብት አለን ብለው ተቃውሞ የሚያቀርቡ ሠዎች በንብረቱ ላይ ያላቸውን የቀዳሚነት መብት ወይም **ባለይዞታነት ለማረጋገጥ በጽሁፍ** ማስረጃ ብቻ ሳይወሠኑ ሌላ ማስረጃም ሊያቀርቡ የሚችሉ ስለመሆኑ፣ የፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 418/3/ እና የፍ/ህ/ቁ 1193/1/2/	97094	ወ/ሮ አስቴር አምባው እና እነ አቶ አበባው ክፍሌ (2)	ሕዳር 08/2009ዓ/ም	28
17	20	አንድ ሰው ህጋዊ **ባለይዞታው** ሳይቃወም በሌላ ሰው ይዞታ ላይ ቤት ወይም ንብረት ያፈራ እንደሆነ የዚሁ ቤት/ ንብረት/ **ባለመብት የሚሆን ስለመሆኑ፣** የፍትሐ ብሔር ህግ ቁጥር 1179(1)(2) ከኢ.ፌ.ድ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 40 አኳያ ሊታይ ስለሚችልበት አግባብ	105125	አቶ አህመድ ዑመር እና እነ አቶ ተስፋዬ አብርሃ /2 ሰዎች/	ህዳር 05/009ዓ/ም	284
18	22	ባል እና ሚስት በጋራ ሲጠቀሙበት የነበረ **መሬት** ጋብቻው በአንደኛው ተጋቢ ሞት የተቋረጠ ቢሆንም ሌላኛው ተጋቢ በሌላ ህጋዊ ምክንያት መብቱ እስካልተቋረጠ ድረስ ይዞታው በስሙ ተመዝግቦ ደብተር ለማግኘት እና በይዞታው ለመጠቀም የሚችል ስለመሆኑ፣	138286	እነ ጫሉሚ ሙለታ እና ጫለሽ ቁልበሻ	መስከረም 23/2010ዓ/ም	314

		ሴቶች መሬትን በመጠቀም፤ በማስተላለፍ፤ በማስተዳደርና በመቆጣጠር ረገድ ከወንዶች ጋር እኩል መብት ያላቸዉ ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ ሕ/መ አንቀጽ 35/7/፣ የኦሮሚያ የገጠር መሬት አዋጅ ቁ. 130/99 አንቀጽ 6/3/ እና ደንብ ቁጥር 151/2005 አንቀጽ 15				
19	22	**በነባር ይዞታ** ላይ ያረፈ ንብረት በውርስ የሚተላለፍ እንደሆነ ወደ ሊዝ ስሪት ማስገባት የማይችል እና ለጉዳዩ የሊዝ አዋጅ ቁጥር 721/2004 ተፈጻሚነት የሌለው ስለመሆኑ፣	131677	የወ/ሮ ጌጤ ካሳ ወራሾች እና የከ/ቀ ክ/ከ መሬትና አስ/ጽ/ቤት	ጥቅምት 28/2010ዓ/ም	318
		8.2.4 በከውል ውጪ ኋላፊነትና ያላገባብ መበልፀግ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
20	24	የአንድ ሕንጻ ባለሀብት ወይም ባለይዞታ ሕንጻው ሊያደርስ ይችላል ተብሎ ያልታሰበ ድንገተኛ ነገር ቢያደርስ ሕንጻው ለሚያደርሰው ጉዳት ከውል ወጪ ኃላፊነት ያለበት ሲሆን ጉዳት የደረሰበት ባለንብረትም የኢንሹራንስ ውል ያለው ከሆነ ኢንሹራንስ ድርጅቱ ለደረሰው ጉዳት ተገቢውን ክፍያ ከከፈለ በኋላ ጉዳት በደረሰበት ሰው ተተክቶ የህንፃውን ባለሀብት ለመጠየቅ መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2088፣ 2077፣ የንግድ ህግ 683	161417	ፀሀይ ኢንሹራንስ አ/ማ እና የኢትዮጵያ መድን ድርጅት	ግንቦት 12/2011ዓ/ም	278
		8.2.5 በወንጀልና የወንጀል ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
21	23	"በአዋጅ ቁጥር 721/2004 አንቀጽ 27 መሰረት አግባብ ያለው አካል **በሕገወጥ መንገድ የተያዘን የከተማ ቦታን** የማስለቀቂያ ትእዛዝ መስጠት እና ካሣ መክፈል ሳያስፈልግ የሠባት የሥራ ቀናት የጽሑፍ ማሥጠንቀቂያ ብቻ ለባለይዞታው በአካል በመስጠት ወይም በቦታው በሰፈረው ንብረት ላይ በመለጠፍ የማስለቀቅ ሥልጣን ይኖረዋል" በማለት የተቀመጠው ሀሳብ በሕጋዊ መንገድ ለተያዙ የከተማ ቦታዎችን ለማስለቀቅ የተቀመጠውን የማስለቀቂያ ትእዛዝ የመስጠት እና ካሣ የመክፈል ሥርዓት ማሟላት ሳያስፈልግ በሕገወጥ መንገድ የተያዘን የከተማ ቦታን ማስለቀቅ የሚቻልበትን ሥርዓት የሚደነግግ እንጂ የከተማ ቦታን ወሮ ለያዘ ሰው የወንጀል ሀላፊነትን የሚያስቀር ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 721/2004 አንቀጽ 26(4)፣27	150803	በትግራይ ክልል ፍ/ቢ/ዐ/ህግ እና አቶ ንጉስ ሀይለ	ሓምሌ 25/2010ዓ/ም	428

		8.2.6 በአፈፃፀም ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
22	23	**አንድ ሰው የከተማን ቦታ በሊዝ ስለመያዝ** የወጣው አዋጅ ቁጥር 721/2004 ከመውጣቱ በፊት የይዞታ ማረጋገጫ እንዲሰጠው ጠይቆ የባለቤትነት ማረጋገጫ ካርታ ተዘጋጅቶ እንዲሰጠው ውሳኔ ያገኘው አዋጁ በስራ ላይ በነበረበት ጊዜ ከሆነ የውሳኔው አፈፃፀም ሊቀጥል የሚገባው በአዋጅ ቁጥር 721/2004 አንቀጽ 37/1 መሠረት ሳይሆን በአዋጁ አንቀጽ 6/3/ በሊዝ ስሪት መሠረት ስለመሆኑ፣	152185	የቦሌ ክ/ከተማ አስ/የመሬት ልማት እና ማናጅመንት ጽ/ቤት	መስከረም 28/2011ዓ/ም	381
		8.2.7 በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
23	6	የመብት ጥያቄን ከፍርድ ቤት ውጪ ላሉ አስተዳደር አካላት ማቅረብ **የይርጋ ጊዜን** የማያቋርጥ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ.1851(ለ) **(ጉዳዩ የመሬትና ንብረት ይዞታና ካሳ ክርክር ነው)**	28997	ስለ አሶሳ ዞን ግብርና እና ትምህርት መምሪያ የቤንሻንጉል ጉምዝ ክልል መንግስት ፍትህ ቢሮ እና በላይ ወርቁ	ታህሳስ 1/2000ዓ/ም	254
24	6	በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ሥር የሚገኙና በየክፍለ ከተማው የተደራጁ የመሬት አስተዳደር ጽ/ቤቶች ራሳቸውን የቻሉ ህጋዊ ሰውነት ያላቸው ስለመሆኑና በስልጣን ክልላቸው ሥር በሚነሱ ክርክሮች ተካፋይ የመሆን መብት ያላቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 36/95 አንቀፅ 10(2) አዋጅ ቁ. 1/95 /አዋጅ ቁ. 18/97	29005	አቃቂ ቃሊቲ ክፍለ ከተማ መሬት አስተዳደር ጽ/ቤት እና እነ ግርማቸው ይላላ (ሁለት ሰዎች)	ሚያዝያ 14/2000ዓ/ም	200
25	7	የመሬት አስተዳደር ባለስልጣን የማይንቀሳቀስ ንብረቶችን በተመለከተ የተደረገ የሽያጭ ውል ተቀብሎ ከማይንቀሳቀስ ሀብት መዝገብ ላይ ከማያያዝና ከመፃፍ በስተቀር የሽያጭ ውሉን የማዋዋልና የማረጋገጥ ስልጣን የሌለው ስለመሆኑ፣	32899	ወ/ሮ አስካለ ማርያም ታደሰ እና አቶ ተሾመ ካሣዬ	ግንቦት 21/2000ዓ/ም	174
26	9	አስተዳደራዊ የሆኑ መስፈርቶች ባልተሟሉበት ሁኔታ ካርታ እንዲሰጥ የሚወሰን ውሣኔ ተገቢ ስላለመሆኑ፣	39529	ቦሌ ክ/ከተማ የመሬትና ልማት አስተዳደር እና እነ ወ/ሮ ግምጃ በዳኔ (ስድስት ሰዎች)	ግንቦት 11/2001ዓ/ም	186
27	9	ከዘር የወረደ ርስት ነው በሚል የመሬት ባለቤት ለመሆን የሚቀርብ ክስ ህገ-መንግስታዊ ያልሆነና ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣	38237	አቶ በርገና ሽፈራው እና እነ አቶ አብራሃም ሽፈራው(አራት ሰዎች)	ታህሣሥ 21/2001ዓ/ም	171
28	11	በህገ መንግስቱ አንቀጽ 40/8/ መሰረት ለተወሰደ ንብረት የሚጠየቅ ካሣ በፍ/ብ/ህ/ቁ. 1143 እና 2143 በሁለት ዓመት ይርጋ የማይታገድ ስለመሆኑ	59979	የኦሮሚያ መንገዶች ባለስልጣን እና አቶ ከበደ ወዳጆ	የካቲት 09/2003ዓ/ም	487
29	11	በወንጀል ድርጊት በኤግዚብትነት ተይዞ የነበረ ወርቅ ከተሸጠ በኋላ ጉዳዩ በይግባኝ ታይቶ የሥር ፍ/ቤት ውሣኔ ከተሻረ ሻጩ አካል የወርቁን ዋጋ መክፈል ያለበት በተሸጠበት ወቅት በነበረው ዋጋ ስለመሆኑ፣	58822	የኢት/ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ዓ/ሕግ እና አይንሸምስ ሁሴን	መጋቢት 05/2003ዓ/ም	529

30	11	የይርጋ መርህ ክስን በተወሰነ የጊዜ ገደብ ቀሪ የሚሆንበትን አግባብ የሚመለከትና ንብረትን በመያዝ ወይም ባለይዞታ በመሆን የባለሀብትነት መብት ከሚገኝበት መርህ የሚለይ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1168, 1808	53328	ዓብዱል መሐመድ እና ወ/ሮ ዘበናይ ኃይሌ	ጥቅምት 18/2003ዓ/ም	535
31	11	የአስተዳደር አካል የሰጠው ውሣኔ ወይም የወሰደው እርምጃ ህገ ወጥ መሆኑን እስካረጋገጠ ድረስ ውሣኔውን ለማረም /እንዲስተካከል ለማድረግ/ ስለመቻሉ፣ በተሳሳተ መንገድ በተሰጠ አስተዳደራዊ ውሣኔ ቅን ልቦና አድሮበት ለኪሣራ የተዳረገ ሰው ኪሣራ ለመጠየቅ ስለመቻሉ፣ በስህተት በተሰጠ የግንባታ ፈቃድ ግንባታ ያካሄደ ሰው የአስተዳደር አካሉ ስህተቱን በማረም ግንባታው እንዲፈርስ መግለጫ በሰጠ ጊዜ የሚያቀርበው የሁከት ይወገድልኝ አቤቱታ የህግ መሰረት የሌለው ስለመሆኑ፣	57044	እነ የልደታ ክፍለ ከተማ ቀበሌ 04/14 ጽ/ቤት /ሁለት ሰዎች/ እና አቶ ታሪኩ ኡርጌሳ	ጥር 25/2003ዓ/ም	541
32	11	ለብድር በመያዣነት የተሰጠ የማይንቀሳቀስ ንብረት በመያዣ ውሉ መሰረት በህጉ አግባብ በዋስትና ከመያዙ በፊት በሽያጭ ለሦስተኛ ወገን ተላልፎና ስመ ሃብቱ ለገዢው ተላልፎ በተገኘ ጊዜ ሊኖር ስለሚችለው ውጤት፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 3051/2/	65688	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና አቶ ንጉሴ በያን	ሐምሌ 27/2003ዓ/ም	550
33	11	ይዞታን አስመልክቶ ከሚነሳ የሁከት ይወገድልኝ አቤቱታ ጋር በተያያዘ ተፈፃሚ የሚሆነው የይርጋ ጊዜ መቆጠር ያለበት አቤቱታ አቅራቢው የይዞታ መብቱን የሚያረጋግጥ ማስረጃ ከሚመለከተው አካል ካገኘበት ቀን ጀምሮ እንጂ አቤቱታ የቀረበበት ድርጊት መፈፀም ከጀመረበት ዕለት አንስቶ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1140, 1149, 1146/1/, 1144/2/	60392	አቶ ጌትነት የኔ እና አቶ እዮብ ቢንያም	ታህሳስ 26/2003ዓ/ም	556
34	15	የመሬት አስተዳዳር ጽ/ቤት ቀድሞ የተሰጠን የቤትና ቦታ ካርታና ፕላን ጠፍቷል በሚል ሲጠየቅ በምትኩ ሌላ ሊሠጥ የሚገባው በ3ኛ ወገኖች ላይ ሊያስከትል የሚችለውን ጉዳት ለማስወገድ በቅድሚያ ጠያቂው በቂ ዋስትና እንዲሰጥ በማድረግ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1197(2)	81023	አቶ ገላና ኦልጅራ እና እነ አቶ ገዛኸኝ ፋይስ (ሶስት ሰዎች)	ግንቦት 5/2005ዓ/ም	433
35	15	የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳዳር በከተማው ክልል ውስጥ የሚገኘውን መሬትና የተፈጥሮ ሀብት የማስተዳደር ሥልጣን ያለው ስለመሆኑ፣	88959	የልደታ ክፍለ ከተማ ወረዳ 6 አስተዳደር ጽ/ቤት እና	ህዳር 17/2006ዓ/ም	447

		የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር በህግ የተሰጠውን የማስተዳደር ስልጣን መሠረት በማድረግ በከተማው ክልል ውስጥ የሚገኘውን መሬት በተመለከተ የከተማዋን መሪ ፕላን እንዲሁም የከተማውን ማህበረሰብ ፀጥታና ደህንነት ታሣቢ በማድረግ በከተማው የሚገኝ ቦታ (መሬት) ለምን ለምን አገልግሎት መዋል እንዳለበት የመወሰን ስልጣንና ኃላፊነት ያለው ስለመሆኑና ይህንን ኃላፊነቱን ለመወጣት የሚያደርገው እንቅስቃሴ እንደ የሁከት ተግባር ሊቆጠር የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 361/95 አንቀጽ 11(2)(ለ)(ሰ), 38		ደብረ አማን ተክለኃማኖት ቤተክርስቲያን		
36	18	ከአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ቦታ በሊዝ ለገዛ ሰው ቦታውን ለግንባታ ምቹ አድርጎ ማስረከብ ያለበት ስለመሆኑና በወቅቱ ካላስረከበ ካስረከበበት ጊዜ ጀምሮ የሁለት አመት የችሮታ ጊዜ ለገዥው ሊሰጠው የሚገባ ስለመሆኑ፣ መመሪያ ቁጥር 11/2004 አንቀፅ 14/3/ ፣ 37/6/ለ/ ፣ 38/8/ ደንብ ቁጥር 48/2004 አንቀፅ 11/1/ ፣ አንቀፅ 12/2/	97829	አቶ ሁሴን ሰይድ እና የየካ ክፍለ ከተማ መሬት አስተዳደር ፅ/ቤት	ሚያዚያ 30/2007ዓ/ም	407
37	22	የማይንቀሳቀስ ንብረት መያዥያ በማናቸዉም አይነት ሰነድ ላይ የተመሰረተ ሲሆን ከተጻፈበት ቀን አንስቶ የማይንቀሳቀሰዉ ንብረት በሚገኝበት ሀገር ባለዉ በማይንቀሳቀስ ርስት መዝገብ ካልተፃፈ በቀር ማንኛውንም አይነት ውጤት የማያስገኝ ስለመሆኑና ዕዳው እንዲከፈል በተወሰነበት ጊዜ ሳይከፈል የቀረ እንደሆነ ገንዘብ ጠያቂው የመያዣ መብት ያገኘበትን የማይንቀሳቀስ ንብረት ይወስዳል የሚል ስምምነት ሁሉ ተቀባይነት የማይኖረዉ ስለመሆኑ፣ ፍ/ሕ/ቁ 3052 እና 3060	135197	አቶ ደለሳ ሌጅሳ እና እነ አቶ ፍቃዱ ጫላ (2 ሰዎች)	ጥር 24/2010ዓ/ም	410
38	22	አንድ ቀድሞ በነበረ መመሪያ ዋጋ የወጣለትን ንብረት የተረከበ ወገን የንብረቱን መጥፋት ተከትሎ ክስ ሲመሰረት የንብረቱ ዋጋ በሌላ አዲስ መመርያ የተሻሻለበት ሁኔታ መኖሩ ከተረጋገጠ ንብረቱ የጠፋበት ወገን ተጠያቂ የሚሆነው አዲስ በወጣው መመርያ መሠረት በወጣው የዋጋ ተመን አግባብ ስለመሆኑ፣	126529	የሰቆጣ ወረዳ ሚሊሻ ጽ/ቤት እና ቄስ ሙሉጌታ ተፈራ	ሚያዚያ 25/2009ዓ/ም	421
39	22	በሁለት የህግ ሰውነት በተሰጣቸው አካላት መካከል የኢንቨስትመንት መሬት ያላግባብ ተይዞብኛል በሚል የሚነሳ ክርክርን በተመለከተ ክርክር ባስነሳው መሬት ላይ ግራ ቀኙ ያወጡት የኢንቨስትመንት ፈቃድ የፌዴራል ከሆነ ጉዳያቸው ሊታይ የሚችለው በፌዴራል ፍርድ ቤቶች ሲሆን፣ ፈቃድ ያገኙት ግን በክልል ኢንቨስትመንት ቢሮ ከሆነ በክልል ፍርድ ቤቶች የሚታይ ስለመሆኑ፤ እንዲሁም ከሁለቱ አንዱ ወገን የፌዴራል ተመዝጋቢ ከሆነ ደግሞ ጉዳዩ ሊታይ የሚገባው በአዋጅ ቁጥር 25/88 አንቀጽ 5/6 መሠረት በፌዴራል ፍርድ ቤቶች ስለመሆኑ፣ የፌደራል ኢንቨስትመንት አዋጅ ቁጥር 769/2004 ፣የኦሮሚያ ክልል ኢንቨስትመንት አዋጅ ቁጥር 138/2000	133667	ብዙአየሁ ሾኔ የቡና ተከል ልማት ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና ቢ.ዲ.ኤፍ.ኤስ ኢትዩጵያ ኃ/የተ/የግ/ማህበር	ታህሳስ 24/2010ዓ/ም	425

40	22	የድሬድዋ ከተማ ፍርድ ቤት በአዋጅ ቁጥር 416/96 መሰረት የከተማውን መዋቅራዊ ፕላን ለማስፈፀም ሲባል ከይዞታ ባለቤትነት፣ ከፈቃድ አሰጣጥ እና ከቦታ አጠቃቀም ጋር ተያይዞ የሚነሱ ክርክሮችን ከማየት ባለፈ በእርሻ መሬት ባለይዞታነት ይገባኛል ጥያቄን መሰረት ያደረገ ክርክርን ለማስተናገድ የስረ ነገር ስልጣን የሌለው ስለመሆኑ፣ የአ/ቁ 416/1996 አንቀፅ 31(1)	134681	ሳዲቅ አብዱሪህማን (ሰዎች) እና የድሬዳዋ አስ/ከንቲባ ጽ/ቤት	ጥቅምት 21/2010ዓ/ም	431
41	22	በከተማ አስተዳደር ወይም በቀበሌ ያላግባብ የተያዘን የምርጫ ቤት ለማስመለስ የሚቀርብን ክስ የማየት ስልጣን በህግ ለሌላ የመንግስት አካል ባልተሰጠበት ሁኔታ መደበኛ ፍርድ ቤቶች የማየት ስልጣን ያላቸው ስለመሆኑ፣ ኢ.ፌ.ዲ.ሪ. ህገ መንግስት አንቀጽ 37	137353	ወ/ሮ አዛለች አጎናፍር እና ገብርኤል አካባቢ ቀበሌ ጽ/ቤት	ጥር 22/2010ዓ/ም	436
42	22	በኦሮሚያ የገጠር መሬት አጠቃቀም ለረጅም ጊዜ በሌላ ሰው የተያዘና ጥቅም ላይ ሲውል የነበረን የገጠር መሬት የተያዘው ሕገወጥ ውልን መሰረት በማድረግ መሆኑ እስካልተረጋገጠ ድረስ መሬቱ እንዲለቀቅ የሚቀርብ ክስ በአስራ ሁለት ዓመት ይርጋ የሚታገድ ስለመሆኑ፣ የኦሮሚያ የገጠር መሬት አጠቃቀም እና አስተዳደር ደንብ ቁጥር 151/2005 አንቀጽ 32	140538	አቶ ወርቁ ታደሰ እና አቶ ጅራት አፈልታ	መስከረም 22/2010ዓ/ም	445
43	23	የመጥፋት ዉሳኔ ከተሰጠና የጠፋው ሰው ንብረት ለወራሾቹ ከተላለፈ በኋላ የመጥፋት ዉሳኔ የተሰጠበት ሰዉ በህይወት ከተመለሰ ሌላ ማረጋገጫ ሳያስፈልገዉ ንብረቶቹ በሚገኙበት አኳኋን መልሶ መዉሰድ ስለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ህግ 168-173	153418	አቶ ጉደታ አሰፋ እና እነ ወ/ት ወደሬ ጉደታ	ህዳር 28/2011ዓ/ም	478
44	24	የእርሻ የኢንቨስትመንት መሬት በሚመለከተው አካል እውቅና በሕግ አግባብ መብት ከሚተላለፍበት ስርአት ውጭ በኪራይ ለኢንቨስትመንት ሥራ የተገኘ መሬት በሽያጭ ለ3ኛ ወገን ማስተላለፍ የማይቻል ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው ትግራይ ክልል የኢንቨስትመንት የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 239/2006 አንቀጽ 2፣22/5/፤24፣26/4/	159062	አቶ መረሳ ወ/ማርያም እና ቄስ ወ/ጊዮርጊስ ኪዳኔ	ጥር 30/2011ዓ/ም	466
45	25	የክልል መንግስት የገጠር መሬት አስተዳደር እና አጠቃቀም አዋጅ ከገጠር መሬት ይዞታ ውርስ ጋር በተያያዘ መመዘኛዎችን ከማስቀመጥ ባለፈ ወራሽነትን ቀድሞ ያረጋገጠ ብቻውን የሚወርስ ስለመሆኑ ባልደነገገበት ሁኔታ በወራሾች መካከል በተነሳ የገጠር መሬት ይዞታ ውርስ ይገባኛል ጥያቄ ወራሽነትን ቀድሞ አረጋግጦ የውርስ ሀብት በመያዝና ቀድሞ ወራሽነትን በማረጋገጥ ብቻ ልዩ የመውረስ መብት የሚገኝ ስላለመሆኑ፣ የአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የገጠር መሬት አስተዳደር እና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 252/2009 አንቀፅ 17 እና	181643	ወ/ት እንኳአየሁሽ ነጋሽ እና አቶ ካሳሁን ነጋሽ	ህዳር 29/2013ዓ/ም	596

		ተከታዮቹ				
46	25	የገጠር መሬት በዉርስ እንዲተላለፍ ዳኝነት የሚቀርብበትን የጊዜ ገደብ በተመለከተ የተለየ የህግ ድንጋጌ በሌለ ጊዜ ክርክሩ በወራሾች መካከል ሲሆን በእርሻ መሬት የዉርስ ጥያቄ ላይ ለጉዳዩ ተፈፃሚነት ያለዉ የይርጋ ደንብ ጠቅላላ የ10 አመት የይርጋ ጊዜ ሳይሆን በፍትሐብሔር ህጉ አንቀጽ 1000(1) ላይ የተደነገገው የ 3 አመት የይርጋ ጊዜ ስለመሆኑ፣ የአማራ ክልል የገጠር መሬት አስተዳደር እና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 252/2009	187340	እነ ወ/ሮ ዙፋን መንግስቱ (2 ሰዎች) እና እነ አቶ በልስቲ አባተ (4 ሰዎች)	መጋቢት 29/2013ዓ/ም	608
47	25	የክልል የገጠር መሬት አጠቃቀም ለመወሰን በወጣ አዋጅ መሰረት የገጠር መሬትን በሽያጭ ውል ማስተላለፍ ክልከላ የተደረገበት ከሆነ መሬቱ ላይ ቤት ቢኖርበትም ባይኖርበትም የሽያጭ ውል ከመጀመሪያውኑ ህጉን ያልተከተለ ስለሆነ በህግ ፊት የማይፀና ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 40(3) ፣ የትግራይ ብሄራዊ ክልላዊ መንግስት የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 239/2006	186431	ወ/ሮ አዝመራ መኮንን እና እነ አቶ ገ/ሂወት መኮንን (2 ሰዎች)	ሚያዝያ 26/2013ዓ/ም	613
48	25	የተሻሻለ የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ከመውጣቱ በፊት በነባር ህግ መሰረት በሕይወት ያለ ሰው የገጠር መሬት ይዞታውን በሚመለከት የመሬት ስጦታ ውል አድርጓል የሚባለዉ በሥራ ላይ በነበረዉ አዋጅ መሰረት እንጂ ከዛ ወዲህ የክልል መንግስት የፖሊሲ ለዉጥ በማድረግ ያወጣዉን ሕግ መሰረት ተደርጎ ስላለመሆኑ፣ የአማራ ክልል የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 133/1998 እና የተሻሻለው የአማራ ክልል የገጠር መሬት አዋጅ ቁጥር 252/2009	185848	አቶ ጌታሰዉ አገሩ እና እነ አቶ አስማማዉ ለማ (3 ሰዎች)	ሚያዚያ 28/2013ዓ/ም	618
49	25	በፍትሐብሔር ሕግ አግባብ የተደረገ የስጦታ ዉል መኖር ሳይረጋገጥ ክርክርን ከስጦታ ዉል ከማስመዝገብ አንጻር ብቻ በማየት የስጦታ ዉል እንዲመዘገብ የሚያስገድድ ሕግ ስለሌለ መሬትን ይዞ በመጠቀም ብቻ በስጦታ የተላለፈ ነዉ ወደሚል ድምዳሜ የሚያደርስ ስላለመሆኑ - የፍ/ብ/ሕግ ቁጥር 881 ወይም 882 የገጠር የእርሻ መሬት በስጦታ ማስተላለፍ በሚመለከቱ ጉዳዮች ላይ ልዩ ሕግ ሆነዉ ተፈጻሚ መሆን ያለባቸዉ ስለገጠር መሬት አጠቃቀምና አስተዳደር የወጡ ሕጎች ቢሆኑም በእነዚህ ሕጎች ባልተሸፈኑ ጉዳዮች እና ሕጎቹ ስራ ላይ ባልዋለበት ጊዜ የተፈጸሙ ሕጋዊያን ተግባራት ላይ እንደ ነገሩ ሁኔታ በፍትሐብሔር ሕግ የማይንቀሳቀስ ንብረት በስጦታ ስለሚተላለፍበት የተደነገገዉ ተፈጻሚነት ያለው ስለመሆኑ፣	188853	አቶ ሻረው ወርቅዬ እና እነ ልክዬ ወርቅዬ (2 ሰዎች)	መጋቢት 29/2013ዓ/ም	637
50	25	አንድ ግለሰብ የያዘውን የገጠር እርሻ መሬት በሕግ ስልጣን የተሰጠው የመንግስት አካል ካልሆነ በቀር ሌላ ግለሰብ መሬቱ የተያዘው በሕገ-ወጥ መንገድ ነው በማለት አስለቅቆ ሊይዝ የማይችል ስለመሆኑ፣	187618	አቶ የሽዋስ አስማረ እና አቶ ያሲን አሉ	መጋቢት 27/2013ዓ/ም	652

51	25	ከገጠር የእርሻ መሬት ኪራይ ውል ጋር በተያያዘ በልዩ ሕግ የተደነገገ የይርጋ ጊዜ ከሌለ ተፈፃሚነት የሚኖረው የይርጋ ጊዜ በፍ/ብ/ህ/ቁጥር 1845 ስር የተደነገገው ስለመሆኑ፣ ይርጋን በሚመለከት መቃወሚያ ላይ ውሳኔ ሊሰጥ የሚገባው የክስ ምክንያትን መሰረት በማድረግ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ስ/ስ/ህ/ቁ. 33 (2 እና 3)፣ 80፣ 222 (1/ረ እና ሸ) እና 234(1/ሏ)	187484	አቶ በየነ ከበደ እና እነ ገረመው አይናለም (2 ሰዎች)	የካቲት 25/2014ዓ/ም	662
52	25	ተገቢው ቀረጥ እና ታክስ ያልተከፈለበት ንብረት በፍርድ አፈፃፀም ምክንያት በሀራጅ በሌላ ሰው እጅ የገባ ቢሆንም የኢትዮጵያ ጉምሩክ ኮሚሽን ከንብረቱ ላይ የሚፈለገውን ቀረጥ እና ታክስ ለማስከፈል ንብረቱን **ተከታትሎ የመያዝ ከህግ የመነጨ ስልጣን ያለው በመሆኑ** ለዚህ አላማ ኮሚሽኑ ንብረቱን በቁጥጥር ስር የማዋል ድርጊት በህግ የተሰጠውን የመቆጣጠር ኃላፊነት ተግባራዊ አድርጓል ከሚባል በቀር የሁከት ተግባር ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 1149(3)፣ የጉሙሩክ አዋጅ ቁጥር 859/2006 አንቀጽ 130፣ 141፣ 2(22)፣ 2(38)፣ 143 እና 147	210238	የኢትዮጵያ ጉምሩክ ኮሚሽን አዲስ አበባ ቅርንጫፍ ጽ/ቤት እና አቶ ጌታቸው ታደሰ	ህዳር 27/2014ዓ/ም	694

ከውል ውጪ ኋላፊነትና ያላገባብ መበልፀግ

9. የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የህግ ትርጉም የሰጠባቸው ውሣኔዎች ማውጫ - ከውል ውጪ ኃላፊነትና ያላገባብ መበልፀግ - ቅጽ 01-25

ተ.ቁ	ቅፅ	የህግ ትርጉም የተሰጠበት ጉዳይ	የሰ/መ/ቁ	ተከራካሪዎች	ውሣኔው የተሰጠበት ቀን	ገጽ
		9.1 ከውል ውጪ ኃላፊነትና ያላገባብ መበልፀግ በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ ከውል ውጪ ኃላፊነት የሚመለከቱ ውሳኔዎች				
		9.1.1 ከውል ውጪ ኃላፊነት የሚመለከቱ ውሳኔዎች				
		9.1.1.1 ይርጋ ጊዜ				
1	3	ከውል ውጭ በደረሰ ጉዳት ካሣ በመጠየቅ የሚቀረብ ክስ መቅረብ ስለሚኖርበት ጊዜ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2143(1)፣ 2143(2)	16062	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና ወ/ሮ አረጋሽ ከበደ	ህዳር 19/1998ዓ/ም	74
2	4	ባልተነጣጠለ ኃላፊነት የተገናኙ ተከሳሾች በአንድ ላይ በተከሰሱ ጊዜ አንዱ ተከሳሽ የሚያነሳውን የይርጋ መቃወሚያ በሌሎች ላይ ስላለው ውጤት፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1677፣ 1901	19081	አቶ ዓሊ ቃሌብ አህመድ እና እነ አቶ ሚሊዮን ተፈራ (ሦስት ሰዎች)	መጋቢት 18/1999ዓ/ም	30
3	9	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 2143 ላይ የጉዳት ካሣን አስመልክቶ የቀረበው የይርጋ ድንጋጌ የሞት ጉዳትን የሚያካትት ስለመሆኑ፣	34544	የኢት/ኤሌ/ኃይል ኮርፖሬሽን እና ወ/ሮ ፋጤ ዓሊ	ጥቅምት 11/2001ዓ/ም	61
4	11	ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት ተፈፃሚ ከሚሆነው የይርጋ ጊዜ ጋር በተገናኘ ለደረሰው ጉዳት ምክንያት የሆነው ድርጊት በወንጀል የሚያስቀጣና ጥፋት መሆኑ የተረጋገጠ እንደሆነ አጥፊው በወንጀል ጉዳይ ክስ ያልቀረበበትና ያልተቀጣ እንኳን ቢሆን በወንጀል ህጉ የተመለከተው የይርጋ ጊዜ ተፈፃሚ ሊደረግ የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2143 /1/ እና /2/	58920	አለምነው አበበ አካሌ እና ህብረት ኢንሹራንስ አ.ማ	የካቲት 22/2003ዓ/ም	386
5	20	በመሬት ይዞታዬ ላይ ጉዳት ደርሶብኛል በማለት የሚቀርብ ክስ በሁለት ዓመት ጊዜ ውስጥ መቅረብ ያለበት ሰለመሆኑ፣ ፍ/ሕ/ቁ 2143	119563	ኢት/ኤሌ/ኃይል አገልግሎት እና አቶ ሐጂ ነገዋ	መስከረም 26/2009ዓ/ም	255
6	25	የፍትሐብሔር ህግ ቁጥር 2143/2 ዓላማ ለካሳ ጥያቄው መነሻ የሆነው ድርጊት በወንጀል የሚያስቀጣና የይርጋ ጊዜውም ረዘም ያለ ከሆነ ካሳ ጠያቂው ረዘም ያለውን የወንጀል ህግ የይርጋ ጊዜ በመጠቀም ክሱን ማቅረብ እንዲችል ለማስቻል	194880	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና	የካቲት 25/2013ዓ/ም	477

		በመሆኑ የወንጀል ሕግ ይርጋ ጊዜ ከ2 ዓመት ያነሰ በሆነ ጊዜ ተፈፃሚ የሚሆነው የይርጋ ጊዜ በፍ/ብ/ሕግ ቁጥር 2143/1 ላይ የተደነገገው ስለመሆኑ፣ ኢንሹራንስ ኩባንያዎች በደንበኛቸው በመዳረግ ጉዳት አድራሹ ላይ ለሚያቀርቡት ክስ የይርጋ ጊዜ መቆጠር ያለበት ካሳ ከከፈለበት ቀን ጀምሮ ስለመሆኑ፣		ፈይሰል አህመድ		
		9.1.1.2 ከመጓጓዥ/ትራንስፖርት ስራዎች የተያያዙ ጉዳዮች				
7	3	በመኪና ግጭት ጉዳት የደረሰበት ሰው ጉዳት ካሣ ለማግኘት የመኪናው ባለቤት ጥፋት እንዳለበት ማስረዳት የማይኖርበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2066(2)፣ 2086(2)፣ 2081፣ 2091፣ 2102 እና 2092	16270	አዋሳ እርሻ ልማት ድርጅት እና አቶ መሐሪ ማታ	ታህሳስ 17/1998ዓ/ም	50
8	5	የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2089 ተፈፃሚ ሊሆን የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2089(1) እና (2) **(ጉዳዩ በመኪና ግጅት የደረሰ ጉዳት የሚመለከት ክርክር ሆኑ ድንጋጌው ስለ ጥቅም የሌለው ግንኙነት ነው)**	21296	የኔዘርላንድ ልማት ድርጅት እና ውበት አድባሩ	ታህሳስ 1/2000ዓ/ም	113
9	5	ጥቅም በሌለው ግንኙነት በመኪና ተሣፍሮ ሲሄድ አደጋ በመድረሱ ምክንያት ጉዳት የደረሰበት ሰው ካሣ ሊጠይቅ የሚችለው የመኪናው ባለቤት ወይም ጠባቂው ጥፋት መፈፀሙን በማስረዳት ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2089(2)	24818	ይልቃል በእውቀቱ እና ስዩም አባዲ	የካቲት 4/2000ዓ/ም	125
10	5	ጉዳት ሊካስ የሚገባው ለደረሰ ጉዳት ብቻ ሳይሆን በጉዳቱ ምክንያት ለሚመጣ ኪሣራ ጭምር ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ በመኪና ግጅት የደረሰ ጉዳት የሚመለከት ክርክር ነው)**	27565	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና እነ አቶ ደምሴ ወርቅነት (2 ሰዎች)	ታህሳስ 1/2000ዓ/ም	128
11	5	በሞት ምክንያት ቀረ የሚባል ጥቅም የሚሰላው ከጠቅላላው የሟች ደሞዝ ላይ የሚቀነሱት በህግ የታወቁት ተቀናሾች ተቀንሰው የሚገኘውን የተጣራ ገቢ መሰረት በማድረግ ስለመሆኑ፣ **የህሊና ካሣ** ከአንድ ሺህ ብር ሊበልጥ የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2116 **(ጉዳዩ በመኪና ግጅት የደረሰ ጉዳት የሚመለከት ክርክር ነው)**	32144	ግብርናና ገጠር ልማት ሚኒስቴር እና ወ/ሮ ኢልሻ ሲራጅ	መጋቢት 23/2000ዓ/ም	156

12	5	በሞት አደጋ ምክንያት የተቋረጠ የመተዳደሪያ ጥቅም ጋር በተያያዘ በየወሩ የሚከፈል ካሣ አከፋፈል ስርአት በፍርድ ቤት የተወሰነውን ካሣ አጠቃሎ በባንክ ወይም በሌላ የገንዘብ ተቋም በማስቀመጥ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2095(2) **(ጉዳዩ በመኪና ግጅት የደረሰ ጉዳት የሚመለከት ክርክር ነው)**	32250	ወ/ሮ አስናቀ ወ/ማሪያም እና እነ አቶ ከተማ ተሰማ (ሁለት ሰዎች)	መጋቢት 25/2000ዓ/ም	159
13	5	ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት ጉዳት የደረሰበት ሰው ከደረሰበት የአካል ጉዳት በተጨማሪ በደሞዝ ረገድ የቀረበት ጥቅም (ገቢ) መኖሩ ከተረጋገጠ ሊካስ የሚገባ ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ በመኪና ግጅት የደረሰ ጉዳት የሚመለከት ክርክር ነው)**	34138	እነ ሲስተር ገነት ጌታቸው (2 ሰዎች) እና ወንድወሰን ኃይሉ ወልደ ማሪያም	ግንቦት 26/2000ዓ/ም	166
14	5	ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት ጉዳት ላደረሰ ወገን የመድን ሽፋን የሰጠ አካል በሃላፊነቱ መጠን ለተጐጂው መካሱ ተጐጂው በጉዳት አድራሹ ላይ የሚያቀርበውን ተጨማሪ (ቀሪ) የካሣ ጥያቄ የሚከለክል ስላለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ በመኪና ግጅት የደረሰ ጉዳት የሚመለከት ክርክር ነው)**	30536	ወ/ት አለምነሽ ዋቅቶላ እና አቶ ይልቃል ጌጤ (2 ሰዎች)	መጋቢት 23/2000ዓ/ም	353
15	9	ጉዳት መድረሱ የተረጋገጠ ከሆነና ጉዳቱ በተጐጂው የወደፊት ህይወት ላይ አሉታዊ ተፅእኖ ሊያሳድር እንደሚችል ምክንያታዊ እርግጠኝነት ያለ እንደሆነ ካሣ ርትዕን መሠረት በማድረግ ሊወሰን የሚገባ ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ በመኪና የደረሰ አደጋ የሚመለከት ክርክር ነው)**	35034	እነ ወ/ሮ ጥሩቀለም ደሴ እና እነ ወ/ሮ ጽጌ ከፍያለው	ጥቅምት 6/2001ዓ/ም	70
16	9	ከውል ውጭ በሆነ ግንኙነት የሰው ህይወት የጠፋ እንደሆነና ለጉዳቱ መንስኤ (ምክንያት) የሆነው ወገን ሃላፊነት የተረጋገጠ ከሆነ በጠፋው የሰው ህይወት የተነሣ ጉዳት የደረሰበት ሰው የሞተው ሰው ምን ያህል ጥቅም ያስገኝለት እንደነበር ወይም ምን ያህል ተጨማሪ ዕድሜ ሊኖር እንደሚችል ያላስረዳ ቢሆንም እንኳን ፍ/ቤት የጉዳት ካሣውን በርትዕ ሊወስን የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2102 **(ጉዳዩ በመኪና የደረሰ አደጋ የሚመለከት ክርክር ነው)**	34314	ወ/ሮ ግምጃ ጎበና እና እነ አቶ ወንድወሰን ወልዴ (ስድስት ሰዎች)	ህዳር 11/2001ዓ/ም	73
17	9	በጥቅም ላይ ባልተመሰረተ ግንኙነት በመኪና ተሣፍሮ የሚሄድ ተሣፋሪ ላይ ለሚደርስ አደጋ የመኪናው ባለቤት ካሣ የመክፈል ሃላፊነት የማይኖርበት ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2089	38457	የኢትዮጵያ መንገዶች ባለስልጣን እና ተመኘሁ እንደሻው	ሰኔ 02/2001ዓ/ም	79
18	10	ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት ጉዳት የደረሰበት ሰው ጉዳቱ ከመድረሱ በፊት ገቢ ያልነበረው መሆኑ በርትዕ ሊከፈለው የሚገባውን ካሣ የሚያስቀር ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2102 **(ጉዳዩ በመኪና የደረሰ ጉዳት የሚመለከት ክርክር ነው)**	42962	አቶ አየለ አድማሱ እና አቶ አጀቡ ሹሜ	ታህሣሥ 28/2002ዓ/ም	279

19	10	በወንጀል ጉዳይ ተከስሶ ጥፋት የሌለበት መሆን በራሱ በተመሳሳይ ጉዳይ በፍትሐብሔር ከቀረበ ክስ ነፃ ለመውጣት እንደ በቂና የመጨረሻ መስፈርት የሚወሰድ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2149 **(ጉዳዩ በመኪና የደረሰ ጉዳት የሚመለከት ክርክር ነው)**	43843	ዶ/ር ተስፋነሽ በላይ እና አዋሽ ኢንሹራንስ ኩባንያ	መጋቢት 21/2002ዓ/ም	282
20	10	ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት ህይወቱ ካለፈ ሰው ጋር በተገናኘ የሚከፈለው የጉዳት ካሣ መብቱን የሚጠይቀው ሰው ዕድሜ ከአስራ ስምንት ዓመት በላይ በመሆኑ የተነሣ ብቻ ካሳው ሊከፈለው አይገባም ለማለት የሚያስችል የሕግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2095/1/ **(ጉዳዩ በመኪና የደረሰ ጉዳት የሚመለከት ክርክር ነው)**	50225	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና እነ ወ/ት ዝናሽ አሰፋ (ሁለት ሰዎች)	ሐምሌ 5/2002ዓ/ም	293
21	11	ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት በመኪና ላይ ጉዳት በደረሰ ጊዜ የመኪናው ባለቤት በደረሰው ጉዳት የተነሳ ሊከተል የሚችለውን ኪሣራ ለመቀነስ ተገቢውን ጥረት የማድረግ ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2091, 2097/1/ /2/	54021	አቶ ዱላ ያሲን እና ወ/ሮ አበበች እሸቴ	ህዳር 03/2003ዓ/ም	375
22	11	የትራንስፖርት አገልግሎት በሚሰጥ ተሽከርካሪ ተሳፋሪ በመሆን ሲጓዙ ለሚደርስ ጉዳት አጓዡ ከኃላፊነት ነፃ ሊሆን የሚችልባቸው ልዩ ሁኔታዎች፣ ኃላፊ በሆነ ጊዜ የኃላፊነቱ መጠን እንዲሁም አጓዡ በህግ ከተደነገገው የጉዳት ካሣ መጠን በላይ በኃላፊነት ሊጠየቅ የሚችልባቸው ሁኔታዎች፣ የንግድ ህግ ቁ. 595, 596, 599, 588, 597 የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2130, 2092, 2091	67973	አቶ በቀለ ወልቻም እና አቶ ጥበቡ ጦራ	ሐምሌ 25/2003ዓ/ም	404
23	11	መኪና ወይም ባለሞተር ተሽከርካሪ ልዩ የምዝገባና የባለሀብትነት ስም ዝውውር የሚያስፈልገው ግዙፍነት ያለው ተንቀሳቃሽ ንብረት ስለመሆኑ፣ የባለሞተር ተሽከርካሪ ባለቤትነት /ባለሃብትነት/ ወደ ሌላ ሰው ተላልፏል ሊባል የሚችልበት አግባብ፣ መኪኖች እና ባለሞተር ተሽከርካሪዎች ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት ለሚያደርሱት ጉዳት በኃላፊነት ስለሚጠየቀው ወገን፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1186/1/ /2/, 2081/1/, 2082/2/, 2083/1/, 2267/2/, 2324/1/ አዋጅ ቁ. 256/60 አንቀጽ 6 አዋጅ ቁ. 468/97 አንቀጽ 21 ደንብ ቁ. 360/61 አንቀጽ 6 7/1/ /3/, 8, 11/1/ /2/, 42-45	24643	ወ/ሮ አስናቀች ወ/ማርያም እና አቶ አለማየሁ አህመድ	ሐምሌ 29/2000ዓ/ም	410

24	11	ባለሞተር ተሽከርካሪ ከሚያደርሰው ጉዳት ጋር በተያያዘ የመጨረሻው ኃላፊነት (ultimate liability) የሚወድቀው መኪናው ሲሽከረከር የነበረው ባለቤቱ በቀጠረው ሹፌር እንኳን ቢሆን በወቅቱ በመኪናው ሲገለገል የነበረው ሰው ላይ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2082/1/, 208/1/, 2083/1/	55228	አቶ አብራር ሳቢር እና እነ ወ/ሮ አለምፀሐይ ወሰኔ /ሁለት ሰዎች/	ጥር 25/2003ዓ/ም	415
25	11	ለአካለ መጠን ያልደረሱ ህፃናት ላይ ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት ጉዳት ሲደርስ የጉዳት ካሣ መከፈል የሚገባው ስለመሆኑና የካሣ አወሳሰኑ ስሌት፣ በገንዘብ ለመተመን የሚያዳግት የአካል ጉዳት በደረሰ ጊዜ ካሣ በርትዕ መወሰን ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2090, 2091, 2092/2/, 2095/2 **(ጉዳዩ በመኪና የደረሰ አደጋ የሚመለከት ክርክር ነው)**	38117	አቶ ብርሃኑ ፈይሳ ቢፍቱ እና እነ ናይል ኢንሹራንስ /ሁለት ሰዎች	ሐምሌ 09/2001ዓ/ም	422
26	13	ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት ከደረሰ ጉዳት ጋር በተያያዘ ለተጐጂው የሚከፈል የጉዳት ካሣ አከፋፈል በአንድ ጊዜ እንዲከፈል ሊወሰን የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2154, 2095(2) **(ጉዳዩ በመኪና የደረሰ አደጋ የሚመለከት ክርክር ነው)**	67225	አቶ ኤርሚያስ ሓይሉ የሆነስት የረር ማኔጂንግ ዳይሬክተር እና አቶ ብርሃኑ ዳምጠው	የካቲት 26/2004ዓ/ም	479
27	15	ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት አንድ ሰው በሌላ ሰው ንብረት ላይ ጉዳት ባደረሰ ጊዜ ጉዳት የደረሰበት ንብረት ባለቤት ለንብረቱ የመድን ዋስትና የገባ ሆኖ የመድን ተቋሙ በመድን ውሉ መሠረት ጉዳት ለደረሰበት ወገን የጉዳት ካሣ በመክፈል በጉዳት አድራሹ ንብረት ባለቤት ላይ ብቻ ክስ በመመስረትና ጉዳቱን በቀጥታ ያደረሰውን ሰው በመተው ጉዳቱ ለደረሰበት ሰው የከፈለውን የጉዳት ካሣ ክፍያውን እንዲከፍለው ለመጠየቅ ስለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1677, 1896, 2081, 18, 2156 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 36(2) **(ጉዳዩ በመኪና የደረሰ ጉዳት የሚመለከት ክርክር ነው)**	89504	አዋሽ ኢንሹራንስ ኩባንያ እና እነ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን (ሁለት ሰዎች)	መስከረም 22/2006ዓ/ም	317
28	15	ጥቅምን መሠረት ባላደረገ ሁኔታ ህፃናትን (እድሜው ለአካለ መጠን ያልደረሰ ሰውን) አሳፍሮ በመጓዝ ወቅት በደረሰ አደጋ ምክንያት በህፃናቱ ላይ ጉዳት የደረሰ እንደሆነ የተሽከርካሪው ባለቤትና በወቅቱ በተሽከርካሪው ሲገለገል የነበረ ወይም ሹፌሩ የጉዳት ካሣ የመክፈል ኃላፊነት የሚኖርባቸው ስለመሆኑ፣ የተሽከርካሪ ባለቤት የሆነ ሰው ጥቅም በሌላው ግንኙነት መነሻ በተሽከርካሪው ተሳፍሮ ሲጓዝ በነበረ ሰው ላይ ለሚደርስ የአደጋ ጉዳት ካሣ ለመክፈል የማይገደድ ቢሆንም ጉዳቱ የደረሰው ከፍተኛ ጥንቃቄና እንክብካቤ ሊደረግላቸው በሚገባ ህፃናት ላይ በሆነ ጊዜና ህፃናቱም ጥንቃቄ ባልተሞላበት ሁኔታ በተሽከርካሪው ላይ የተጫኑ (የተሣፈሩ) እንደሆነ የተሽከርካሪው ባለቤት የጉዳት ካሣ የመክፈል ኃላፊነት የሚኖርበት ስለመሆኑ፣	92020	እነ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ፌዴሬሽን ምክር ቤት (ሁለት ሰዎች) እና ቄስ ማሞ ይታፈሩ	ታህሳስ 15/2005ዓ/ም	323

		የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 36(2), 15, 25 የህፃናት መብቶች ስምምነት አንቀጽ 3, 6(1) የአፍሪካ ህፃናት መብቶችና ደህንነት ቻርተር አንቀጽ 4(1), 5(1) የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2126(2), 2127, 2130 2131, 2089(2), 2081(1)				
29	17	ሁለት የሞተር ተሽከርካሪዎች ሲጋጩ እያንዳንዱ ተሽከርካሪ በየራሱ አንዱ ከአንዱ ላይ ጉዳት እንዳደረሱ የሚቆጠረውና የእያንዳንዱ መኪና ባለሀብት ለአደጋው ኃላፊ የሚሆነው አደጋው የደረሠው ከአንደኛው መኪና አሽከርካሪ ስህተት መሆኑ በማስረጃ ያልተረጋገጠ እንደሆነ ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ 2084	95267	ናይል ኢንሹራንስ እና እነ ካሳሁን ወንድሙ (ሰስት ሰዎች)	ጥቅምት 28/2007ዓ/ም	232
30	17	አንድ ኢንሹራንስ ኩባንያ በውል የመነጨውን ግዴታውን በወቅቱ ባለመወጣቱ ለተከሰተው ተጨማሪ ወጪ ተጠያቂ ሊሆን የሚችል ስለመሆኑ፣ የን/ሕ/ቁ 665 **(ጉዳዩ በመኪና የደረሰ አደጋ የሚመለከት ክርክር ነው)**	95751	ወ/ሮ እመቤት መኰንን እና እነ ወ/ሮ መሰረት አስናቀ (ሁለት ሰዎች)	መስከረም 29/2007ዓ/ም	241
31	20	በአንድ ሰው ላይ ለደረሰ ጉዳት ኃላፊነትን በሚጥሉ የተለያዩ የህግ ድንጋጌዎች ምክንያት ከአንድ በላይ የሆኑ ሰዎች ለጉዳቱ በአንድነትና በነጠላ ኃላፊ በሚሆኑበት ጊዜ ኃላፊ ከሆኑት ሰዎች አንዱ ብቻ ጥፋት የሰራ እንደሆነ በመጨረሻ የተወሰነውን ዕዳ እርሱ እራሱ ብቻ የመቻል ኃላፊነት ያለበት ስለመሆኑ፣ ፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2157 **(ጉዳዩ በመኪና የደረሰ አደጋ የሚመለከት ክርክር ነው)**	117506	የመ/ፈ/አቅርቦት ኤጀንሲ እና አቶ አዲሱ ገዛኸኝ	ግንቦት 8/2008ዓ/ም	252
32	21	በተሽከርካሪዎች ላይ የደረሰን ጉዳት በተመለከተ የገበያ ዋጋ አስልቶ ግምት ለማቅረብ በህግ ለትራፊክ ፖሊስ የተሰጠ ተግባር ስላለመሆኑ፣ የተሽከርካሪ ዋጋ ግምት የመተመን አገልግሎት መስጠት የትራንስፖርት ባለሥልጣን ስለመሆኑ፣ በአንድ ንብረት ላይ የደረሰው ጉዳት ጠቅላላ ጉዳት (total loss) በሚሆንበት ጊዜ በንብረቱ ላይ የደረሰውን አጠቃላይ ግምት ከመጠየቅ ውጪ ይገኛል ተብሎ የሚታሰበውን ገቢ መጠየቅ አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.681/2002 አንቀፅ 2(25)፣37(2(ሐ) አዋጅ ቁ.468/97 አንቀፅ 7(1(ዘ)) የፍ/ሕ/ቁ.2090(1)፣2092 እና 2119(1)(2)	127587	ፐርፌክት ትራንዚትና ትራንስፖረት ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና አቶ አህመድ ዳውድ	ሚያዚያ 16/009ዓ/ም	263
33	22	በተጎጂ ላይ ከደረሰ የሞት አደጋ የተነሳ በራሳቸው ስም ሆነው በመተዳደሪያ ረገድ ለሚደርስባቸው ጉዳት ካሳ ለመጠየቅ የሚችሉት፤ የተጎጂ ባል ወይም ሚስት፤ ወይም ወላጆቹና ልጆቹ ብቻ እንጂ ወንድም ወይም እህት መጠየቅ ስላለመቻላቸው፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ.2095/1/ **(ጉዳዩ በመኪና የደረሰ ጉዳት የሚመለከት ክርክር ነው)**	134240	አቶ ፍቃዱ በለጠ እና እነ ወ/ሮ አለሚቱ አድራሮ (4 ሰዎች)	መስከረም 25/2010ዓ/ም	288

34	22	በግጭት ምክንያት ጉዳት የደረሰበት መኪና በወቅቱ ተጠግኖ ወደ ስራ ቢመለስ በአደጋው ምክንያት የተቋረጠን የገቢ መጠን ለመቀነስ ወይም ለማቅለል በቅን ልቦናና በማስተዋል የተደረገ እንቅስቃሴ ከሌለ በደረሰ ጉዳት መጠን በሙሉ ካሳ ሊጠየቅ ስላለመቻሉ፣ በፍ/ብ/ህ/ቁ. 2098/1/፤ 2097(2)	132017	እነ አቶ ማቲያስ ወልደየስ (2 ሰዎች) እና አቶ መላኩ መኬ ማዶ	መስከረም 24/2010ዓ/ም	303
35	25	ከውል ውጪ በሆነ ኃላፊነት ለደረሰ ጉዳት እንዲከፍል የሚወሰን ካሳ በተቻለ መጠን ከደረሰው ጉዳት ጋር እኩል ሆኖ የሚመዛዘን መሆን ያለበት ስለመሆኑ - የፍ/ብ/ሕግ ቁጥር 2090/1 እና 2091 ኢንሹራንስ ሰጪዎች ቅሪት አካል እንዲሰጣቸው ወይም የቅሪት አካል ግምት ከካሳው ላይ እንዲቀነስ በሚል የሚያቀርቡት ክርክር ካሳው ከደረሰው ጉዳት ጋር እኩል መሆን አለበት በሚል መከራከሪያ ማእቀፍ ውስጥ ሊታይ የሚገባ እንጂ ዳኝነት ተከፍሎ የተከሳሽ ከሳሽነት ክስ መቅረብ አለበት የሚባል ክርክር ስላለመሆኑ - የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 234 (1/ረ) **(ጉዳዩ በመኪና የደረሰ ጉዳት የሚመለከት ክርክር ነው)**	204256	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና ሳምራዊት ጫኔ	ጥር 23/2014ዓ/ም	486
		9.1.1.3 ከስራ ግንኙነትና የጉምሩክ፣ ኤሌትሪክና ቴሌኮሙኒኬሽን ስራዎች የተያያዙ ጉዳዮች				
		9.1.1.3.1 ከስራ ግንኙነት የተያያዙ ጉዳዮች				
36	5	ንብረትን ከመስሪያ ቤት በኃላፊነት የተረከበ ሰው ንብረቱ በጠፋ ጊዜ ከንብረቱ መጥፋት ጋር በተያያዘ ጥፋት ያልፈፀመ መሆኑን ወይም ንብረቱ ከሥራ ሰዓት ውጪ የጠፋ መሆኑን የማስረዳት ሸክም ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2027	28865	የኪራይ ቤቶች ኤጀንሲ እና አቶ ካሣ ግዛው	ህዳር 24/2000ዓ/ም	141
37	5	በሥራ ግንኙነት ውስጥ የቅርብ አለቃ የሆነ ሰው በሥሩ ያሉ ሠራተኞችን አስመልክቶ ለበላይ ኃላፊዎች የሚፅፈውና የሚልከው ሪፖርት ሥም ከማጥፋት ጋር በተያያዘ የፍትሐብሔር ሃላፊነት ሊያመጣበት የማይችል ስለመሆኑ፣	34906	የኢት/ቴሌ/ኮርፖ/የምስራቅ ሪጅን እና ወ/ሪት ፍሬሕይወት እርቄ	ግንቦት 5/2000ዓ/ም	171
38	9	ማንም ሰው ሥራው በሚያደርሰው ጉዳት ምክንያት ጥፋት ባይኖርበትም ከውል ውጭ ሃላፊነት ሊከተልበት የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2066- 2089፣ 2069(1)	33201	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና ሼል ኢትዮጵያ	ጥቅምት 27/2001ዓ/ም	63
39	10	በአሰሪና ሠራተኛ ክርክር ችሎት ሠራተኛው የፈፀመው ድርጊት ከሥራ ለማሰናበት በቂ አይደለም ተብሎ መወሰኑ አሰሪው በሠራተኛው ላይ በፍ/ብሔር ጉዳይ ሊያቀርብ የሚችለውን ክስ የሚያስቀር የመጨረሻ ፍርድ /ውሣኔ/ ስላለመሆኑ፣	44588	የኢትዮጵያ እህል ንግድ ድርጅት እና	ሚያዝያ 4/2002ዓ/ም	251

				እነ ኃይለየሱስ ቱኪ (አራት ሰዎች)		
40	10	ለተወሰነ ጊዜም ሆነ ላልተወሰነ ጊዜ የተቀጠረ ሠራተኛ ከውል ውጭ በሆነ ግንኙነት በሥራ ወቅት በሌሎች ሰዎች ላይ ለሚያደርሰው ጉዳት አሠሪ ኃላፊነት ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2130፣ 2131፣ 2132	45735	አቶ ደረጀ ቸርነት እና ወ/ሮ ሕይወት የኃላሸት	መጋቢት 21/2002ዓ/ም	285
41	11	የህንፃ ተቋራጭ ሠራተኛ በመሆን በሚሠራው ህንፃ ላይ ሥራውን በማከናወን ላይ እያለ ከህንፃው ወድቆ ጉዳት የደረሰበት ሰው የሚሰራውን ህንፃ ባለቤት ከውል ውጭ የሆነ ግንኙነትን መሰረት በማድረግ የጉዳት ካሣ ሊጠይቅ የሚችልበት የህግ መሠረት የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2077	52595	ብሔራዊ የመረጃና ደህንነት አገልግሎት እና እነ ወ/ሮ ሻሎም ተስፋዬ /አራት ሰዎች	ታህሳስ 15/2003ዓ/ም	380
42	11	የባንክ ሥራ አስኪያጅ የሆነ ሰው ጥፋት ፈጽሟል በሚል በኃላፊነት ሊጠየቅ የሚችልበት ብሎም ላደረሰው ጉዳት ካሣ እንዲከፍል ሊደረግ የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2524/2/, 1676/1/, 1790/2/, 2090	44427	አቶ ለገሰ ጥቀኔር እና ንብ ኢንተርናሽናል አ.ማ	መጋቢት 09/2003ዓ/ም	394
43	11	በህክምና ጉድለት ሀላፊነት ሊከተል የሚችልበትና ካሣ የሚከፈልበት አግባብ፣ የጉዳት ካሣን ለመወሰን የጉዳቱን ልክ በማስረጃ ለማረጋገጥ አዳጋች ሲሆን በርትዕ ለመወሰን የሚቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2090, 2102	64590	ሜሪስቶፕስ ኢንተርናሽናል ኢትዮጵያ እና ወ/ት ሠናይት ዓለማየሁ	ሚያዝያ 18/2003ዓ/ም	400
44	19	በወሊድ ወቅት በህክምና ተቋሙና በሙያው ባለቤት ዘርፉ የሚጠይቀውን ጥንቃቄ ሳይደረግ በሚወለደው ህፃን ላይ የአካል ጉዳት ከደረሰ ተጠያቂነትን የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ.1790፣2028፣2031፣2647 /2/ እና 2651	96548	ሐያት ሆስፒታል እና ወ/ሮ አስቴር ሰለሞን	መስከረም 24/2008ዓ/ም	220
45	13	ከአሰሪና ሠራተኛ አገናኝ አገልግሎት ጋር በተገናኘ ሰዎችን ወደ ውጪ አገር የላከ ሰው በተላኩት ሰዎች ላይ ለሚደርስ ጉዳት ካሣ የመክፈል ግዴታ የሚኖርበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 632/2001	74111	የማህደር ኤጄንሲ ባለቤት ወ/ሮ አለምነሽ ኤርሞ እና ወ/ሪት አለም መስፍን ተወካይ ገበየ ደጉ	ሐምሌ 04/2004ዓ/ም	495

46	15	አንድ የመንግስት መ/ቤት በሠራተኛው ተግባር በኃላፊነት ሊጠየቅ የሚችለው በሠራተኛው የተፈፀመው ጥፋት የሥራ ጥፋት ሆኖ ሲገኝ ስለመሆኑ፣ አንድ ጥፋት የሥራ ጥፋት ነው ተብሎ የሚወሰደው ጥፋት አድራጊው በጥፋቱ ላይ የወደቀው በቅን ልቦና በስልጣኑ ለሥራው ክፍል መልካም ያደረገ መስሎት የፈፀመው መሆኑ ሲረጋገጥ ስለመሆኑና ከዚህ ውጪ በሆነ ጉዳይ ግን ጥፋቱ እንደ ግል ጥፋት የሚቆጠር ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2126, 2127 (1)(2)(3)	82154	አርባ ምንጭ ዩኒቨርሲቲ እና ተጠሪ፡ አቶ ፍቅሩ ኃይሌ	መጋቢት 24/2005ዓ/ም	330
47	16	የጉዳት ካሳ አከፋፈልን በተመለከተ በአንድ ጊዜ ሊሆን የሚችል መሆን ያለመሆኑን ለመወሰን ለፍርድ ቤቱ የተተወ ስለመሆኑ፣ በአንድ የግል ድርጅት ውስጥ ተቀጣሪ የሆነ ግለሰብ የአካል ጉዳት በሚደርስበት ወቅት የጉዳት ካሳው አሰላሉ የጡረታ መውጫ እድሜውን መሰረት ቢያደርግ ተገቢ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 2154፣2090፣2091፣2095 አዋጅ.ቁ715/2003	92040	አቶ ጥምቀቱ ጋመነ እና ወ/ት ታገሰች ዮሐንስ	ሚያዚያ 09/2006ዓ/ም	143
48	17	የአንድ ግንባታ ባለቤት ግንባታውን ለሚያከናውነው የስራ ተቋራጭ ግንባታው ሲከናወን ለሚደርሱ ከውል ውጪ ኃላፊነቶች ወይም በህጉ የተጣለበትን ፍትሐ ብሄራዊ ግዴታዎች ለስራ ተቋራጩ በማስተላለፍ የሚያደርገው ስምምነት በህግ ጥበቃ የሚደረግለት ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ. 2027(1)፣2130፣2132(1)፣2131(1)፣2035(1)፣2141 የፍ/ሕ/ቁ. 1675፣1716፣1731 አዋጅ ቁጥር 464/97 አንቀፅ 3(3)	93772	አቶ ሁሴን አምዴ እና እነ ኢትዮ ቴሌኮም (ሁለት ሰዎች)	የካቲት 30/2007ዓ/ም	235
49	18	በአንድ ንዑስ የስራ ተቋራጭ ውስጥ ተቀጥሮ የሚሠራ ሰራተኛ ለሚደርስበት ጉዳት ዋናው ሥራ ተቋራጭ ከውል ውጪ በኃላፊነት የሚጠየቅበት የህግ መሠረት የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 2027-2136	106147	እሸት ኢንጂነሪንግሀ /የተ/የግ/ማህበር እና አቶ ፋንታዬ ቢያድግልኝ	ግንቦት 10/2007ዓ/ም	216
50	22	የመንግስት ተቋማት ሠራተኞቻቸውን የመቆጣጠር እና የመከታተል ግዴታቸውን ሳይፈጽሙ ቀርተው በተገልጋዮች ላይ ጉዳት በደረሰ ጊዜ ጉዳዩ አይመለከተንም በማለት የሚያቀርቡት ክርክር ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 2126 (2) እና 2127 (1)	137589	በደሴ ከተማ የአራዳ ክፍለ ከተማ ገቢዎች ፅ/ቤት እና እነ ወ/ሮ ዘይነባ ሰይድ (2ሰዎች)	ህዳር 28/2010ዓ/ም	298

51	23	አንድ ሰው በራሱ በኩል ምንም የገባው ግዴታ ባይኖርም በራሱ ጥፋት በሌላው ሰው ላይ ጉዳትን ካደረሰ ኃላፊነት ያለበት ስለመሆኑ እና ማንም ሰው ከራሱ ጥፋት የተነሳ በሌላ ሰው ላይ ጉዳት ካደረሰ ላደረገው ጉዳት ኪሳራ መክፈል ያለበት ስለመሆኑ፣ የፌዴራል ፖሊስ አባላት አግባብነት ባለው ሕግ እና ደንብ መሰረት ተሽከርካሪዎችን የማስቆም እና የመፈተሽ ስልጣን እና ኃላፊነት ያላቸው ቢሆንም ይህንን ኃላፊነት በሚወጡበት ጊዜ በፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 2031(1) ስር የተመለከተውንና የሙያ ስራው የሚመራበትን ደንብ ማክበር የሚጠበቅባቸው ስለመሆኑ፣ ፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 2031 (1)፣ 2027 (1) እና 2028	142630	እነ ሳጅን ግርማ መርጋ (3 ሰዎች) እና ወ/ሮ ደሀቦ መሐመድ	ሚያዚያ 11/2010ዓ/ም	169
		9.1.1.3.2 ከጉምሩክ፣ ኤሌትሪክና ቴሌኮሙኒኬሽን ስራዎች የተያያዙ ጉዳዮች				
52	5	ከውልና ከውል ወጪ በሆነ ግንኙነት ከሁለት የተለያዩ የክስ ምክንያቶች የሚመነጭ ኃላፊነትን መሠረት በማድረግ በአንደኛው ግንኙነት ብቻ ተጠያቂ የሆነን ወገን ሁለቱን የኃላፊነት ምክንያቶች መሠረት በማድረግ ካሣ እንዲከፍል በአንድነትና በነጠላ ሊጠየቅ ስላለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2035፣ 1896	28750	የኢት/**ጉምሩክ** ባለስልጣን እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	ህዳር 24/2000ዓ/ም	136
53	9	ለአካለ መጠን የደረሰ ሰው (ልጅ) ሃላፊነትን የሚያስከትል ሥራ የሰራ እንደሆነ ወላጆች በፍ/ብሔር በሃላፊነት ሊጠየቁ የማይችሉ ስለመሆናቸው፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2125፣ 2124 **(ጉዳዩ ከጉምሩክ ስራዎች የተያያዘ ክርክር ነው)**	31721	ወ/ሮ ብዙነሽ ኃ/ዮሐንስ እና ወ/ሮ ስንታየሁ እሸቱ	ጥቅምት 25/2001ዓ/ም	65
54	9	የጉምሩክ ባለሥልጣን ያለአግባብ በቁጥጥሩ ሥር አድርጐ ለሚያቆየው ንብረት በባለንብረቱ ላይ ጉዳት የደረሰ እንደሆነ በኃላፊነት ሊያስጠይቀው የሚችል ስለመሆኑ፣	31704	አቶ አማረ መጃ እና የድሬዳዋ ለጋር ጉምሩክ	ጥር 29/2001ዓ/ም	76
55	5	ሟች ከመሞቱ በፊት ቀለብ የማይሰፈርለት ግለሰብ በሟች ሞት ምክንያት የጉዳት ካሣ በቀለብ መልክ እንዲከፈለው ለመጠየቅ የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2095፣ 2069(1) **(ጉዳዩ በኤሌትሪክ አደጋ የደረሰ ጉዳት የሚመለከት ክርክር ነው)**	31099	የተንዳሆ እርሻ ልማት አ/ማ እና ወ/ሮ ርሻን አለማየሁ	ግንቦት 14/2000ዓ/ም	153
56	5	ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት የሞት አደጋ በደረሰ ጊዜ የሟች የቅርብ ዘመዶች ሊኖራቸው የሚችለው መብት እና የደረሰውን የሞት አደጋ ተከትሎ የሚቀርብ የቀለብ ጥያቄ ሊስተናገድ የሚችልበት አግባብ፣	30442	የኢት/ኤሌክ/ኃይል ኮርፖሬሽን ሰሜን ምዕራብ ሪጅን	ህዳር 3/2000ዓ/ም	149

		የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2095፣ 807፣ 812 **(ጉዳዩ በኤሌትሪክ አደጋ የደረሰ ጉዳት የሚመለከት ክርክር ነው)**		እና ወ/ሮ ድንቋ አሜኔ		
57	11	የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን የዘረጋቸው የኤሌክትሪክ መስመር ገመዶች ለሚያደርሱት ጉዳት ከኀላፊነት ነፃ ሊሆን የሚችለው ጉዳቱ የደረሰው ሙሉ በሙሉ ወይም በከፊል በተጐጂው ጥፋት መሆኑን በማስረዳት ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2086/2/	57904	የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን እና አቶ ወልዱ ገ/ስላሴ	ታህሳስ 15/2003ዓ/ም	383
58	13	በኤሌክትሪክ መስመር ምክንያት ከደረሰ የቃጠሎ አደጋ ጋር በተገናኘ ፍ/ቤቶች የጉዳት ኃላፊነትንና ካሣን ለመወሰን፣ ጉዳቱ በምን ምክንያትና ሁኔታ እንደደረሰ፣ መብራት ሀይል ጥፋት ሳይኖር ኃላፊ ሊያደርጉ የሚችሉ አደገኛ ሁኔታዎችን ስለመፍጠሩ ወይም በሥራው ሊያደርግ የሚገባውን ጥንቃቄ አለማድረጉ ወዘተ ተገቢነት ባላቸው ማስረጃዎች ማንጠር ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2028, 2066, 2069, 2027 በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 246, 247, 259	63231	የኢትዩጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን እና አቶ ወልደ ሚካኤል ሻንቆ	ግንቦት 06/2004ዓ/ም	483
59	13	የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን ማንኛውንም ኤሌክትሪክ የማመንጨት፣ የማስተላለፍና የማከፋፈል ብሎም የመሸጥ ስራዎች በሚያከናውንበት ወቅት ሁሉ የአካባቢ ጥበቃን በሚመለከት የወጡ ህግጋትን በማክበር መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 86/89 አንቀፅ 13(1) ደንብ ቁ. 49/91 አንቀፅ 23(2), 35	65395	አቶ ትዕዛዝ ኮሬ እና የኢትዮጵያ ኤሌትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን	የካቲት 26/2004ዓ/ም	490
60	18	ለአንድ ጉዳት ወይም አደጋ መድረስ ጉዳት የደረሰበት ሰው አስተዋፅዋኦ ካለው የጉዳት አድራሹ ኃላፊነት በከፊል ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 2098/1/፣ 2097/2/፣2095	106450	የኢት/ኤሌ/ኃይል አገልግሎት ትመቂ ዲስትሪክት እና እነ በሰናናማ /ሦስት ሰዎች/	ሚያዚያ 15/2007ዓ/ም	212
61	18	በአንድ ተቋም /መንግስታዊም ሆነ በባለስልጣን የተፈቀደለት/ ባለቤትነት የሚያካሄደው አደገኛ ተግባራት በሌላ ሰው ላይ ጉዳት ያደረሰ በሆነ ጊዜ ድርጅቱ ስራው በህግ የሚጠበቅበትን ደረጃ ያሟላ ስለመሆኑ እና በከፊልም ሆነ በሙሉ የተጎጂ ጥፋት መኖሩን እስካላስረዳ ድረስ ለደረሰው ጉዳት ኃላፊነት ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ 2069/1/ /2/ እና 2086/2/	101229	የኢት/ኤሌ/ኃ/ኮ እና አቶ ጣሂር ሣፋይ	ሰኔ 15/2007ዓ/ም	219
62	5	ለደረሰ ጉዳት ሃላፊ የተባለ ሰው ላደረሰው ጉዳት ካሣ አይከፍልም ሊባል የሚችልበት የህግ መሠረት የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2091	28612	የኢት/ኤሌ/ኮርፖሬሽን እና የአዲስ አበባ ውሃና ፍሳሽ ባለስልጣን	የካቲት 25/2000ዓ/ም	133

63	14	የፌዴራልና የክልል ከተማ አስተዳዳር አካላት የግንባታ ፈቃድ ከመስጠታቸው በፊት የቴሌኮሚኒኬሽን ወይም የኤሌክትሪክ ሀይል አውታር ስለመኖሩ እንዲሁም ፈቃድ ጠያቂው አካልም ግንባታን ከማካሄዱ በፊት በቴሌኮሚኒኬሽንና በኤሌክትሪክ ሀይል አውታር ላይ ጉዳት የማያደርስ መሆኑን በቅድሚያ የማረጋገጥ ግዴታ ያለባቸው ስለመሆኑና በዚህም የተነሳ በቸልተኝነት ግንባታ በማከናወን ጉዳት ያደረሰ ወገን በኃላፊነት የሚጠየቅ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 464/97 አንቀጽ 3(3) የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2027(1),2035(1),2028(1),2091 አዋጅ ቁ.49/89 አንቀጽ 23(1)	77238	ኢትዮ ቴሌኮም እና አቶ ንጉሴ ተፈራ	ህዳር 03/2005ዓ/ም	203
64	19	በውል የተገባ አንድ ግዴታ መፈጸም ያለመፈጸሙን ለማጣራት የግራ ቀኙ ተዋዋይ ወገኖች የገቡት ግዴታ እና ያላቸው መብት የሚገልጽ የሰነድና የሰው ማስረጃ እንዲሁም የግዴታ ልዩ ባህርይ መሰረት በማድረግ ልምድን መዳሰስ የሚጠይቅ ስለመሆኑ፣ ፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 246፣247፣248 እና 249	96041	የኢትዮጵያ ፖስታ አገልግሎት ድርጅት እና ወ/ሮ አልማዝ ግዛው	ጥቅምት 26/2008ዓ/ም	231
65	24	የአንድ ባለሙያ ማስረጃ በቀረበ ጊዜ በዋናነት የሚመረመረው የባለሙያው ገለልተኛነት እና ሙያዊ ብቃት ሲሆን ሁለቱን መስፈርቶች ካሟላ ማስረጃው የፍሬ ነገሩን መኖር ወይም አለመኖር ለማረጋገጥ ከፍተኛ ግምት የሚሠጠው (high probative value) ማስረጃ በመሆኑ ለባለሙያ ማስረጃ ውጤት ሳይሰጥ ውጤቱን አለመቀበል የማስረጃ ምዘና መርህ ስህተት ስለመሆኑ፣ በአንድ በተዘረጋ የኤሌክትሪክ መስመር ምክንያት ለደረሰ ጉዳት ኃላፊነቱን የሚወስደው የኤሌክትሪክ መስመሩን የዘረጋው አካል እንጂ ሌላ ሰው በቤቱ በዘረጋውና ባለቤት ላልሆነበት የኤሌክትሪክ መስመር አጥፊ ሳይሆኑ ኃላፊ ስለመሆን በተደነገገው የውል ውጭ ኃላፊነት ክፍል ኃላፊ ሊሆን የማይገባው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ 2066 – 2086	175142	የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ አገልግሎት ሠሜን ሪጅን ሑመራ ዲስትሪክት እና አቶ ወለ ገ/ሔር	ግንቦት 24/2012ዓ/ም	282
		9.1.1.4 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
66	5	ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት ተጐጂ የሆነ ወገን የወደፊት ህይወት ላይ አሉታዊ ተጽእኖ የሚኖር ስለመሆኑ ምክንያታዊ እርግጠኝነት ያለ እንደሆነ ዳኞች ለተጐጂው የሚከፈለውን ካሣ በርትዕ መወሰን ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2102 **(ጉዳዩ በወንጀል ተግባር የደረሰ የአካል ጉዳት የሚመለከት ክርክር ነው)**	19338	ዘይነባ ሐሰን እና ፍሬው ተካልኝ	መጋቢት 2/2000ዓ/ም	106

67	16	ከሳሽ የጠየቀውን የካሳ ገንዘብ ተከሳሽ በግልጽ አለመካዱ የካሳውን መጠን ሙሉ ወይም በከፊል እንዳመነ የማያስቆጥር ስለመሆኑ፤ ሰዎች አንድ ሆነው በአንድ ጉዳይ ካሳ እንዲከፍሉ የተገደዱ እንደሆነ በአንድነት እያንዳንዳቸው ሀላፊ እንደሆኑና ለበደሉ ተግባር አነሳሽ በሆነው በዋና አድራጊው እና በተባባሪዎች መካከል ልዩነት የሚደረግ ስለመሆኑ፣ በፍ/ሀ/ቁ 2155/1/ እና /2/ የፍ/ብ/ስ/ስ/ሀ/ቁ 83 **(ጉዳዩ በወንጀል የስርቆት ተግባር የተወሰደ ንብረት የሚመለከት ክርክር ነው)**	94181	አቶ ሽኩር ጀማል እና ወ/ሪት ኤደን ነጋሽ	ግንቦት 18/2006ዓ/ም	152
68	23	የአካል ጉዳት ካሳ በርትዕ ሲወሰን ባጠቃላይ የተጎጂው የመስራት አቅሙ ላይ የደረሰውን የጉዳት መጠን መነሻ በማድረግ አጠቃላይ ነባራዊ ሁኔታዎች በተጎጂው የወደፊት ህይወት ላይ ሊያስከትሉ ስለሚችሉት አሉታዊ ተጽእኖ፤ ወቅታዊ የኢኮኖሚ እና ማህበራዊ እድገት እና ተጨባጭ የገንዘብ /ብር/የመግዛት አቅም በየጊዜው እየቀነሰ መሄዱ፤ ወደፊት ሊታጣ የሚችለው ገቢ ከተጨባጭ ሁኔታዎች ጋር ተገናዝቦ መታየት ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 2091 እና 2102 እና 2153(ሀ)) **(ጉዳዩ በወንጀል ተግባር የደረሰ የአካል ጉዳት የሚመለከት ክርክር ነው)**	152417	ወ/ሮ ሚሚ አበበ እና አቶ ታምራት /ማሙሽ/ ባልቻ	ግንቦት 17/2010ዓ/ም	154
69	23	ከህግ አግባብ ውጪ ገንዘብ እንዲከፈል መደረጉን ተከትሎ የተሰጠ የወንጀል ጥፋተኝነት ውሳኔን መሰረት በማድረግ ገንዘብ ያለአግባብ እንዲከፈል ያደረገውን አካል ከውል ውጪ ኃላፊነት የተደነገገውን መሰረት በማድረግ ያላግባብ እንዲከፈል የተደረገው ገንዘብ እንዲመለስ ለመጠየቅ የሚቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ 2035 **(ጉዳዩ በወንጀል ተግባር ያላገባብ የተከፈለ ገንዘብ የሚመለከት ክርክር ነው)**	131804	የሰሜን ወሎ ዞን የቆቦ ጊራና ሸለቆ ልማት ፕሮግራም እና እነ አቶ አድነው አባተ (3 ሰዎች)	መጋቢት 25/2010ዓ/ም	163
70	10	የጉዳት ኪሣራ የሚከፈለው ጉዳት ስለመድረሱ ሲረጋገጥ ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 2090፣ 2091 **(ለንግድ የሚውል እህል በመታሸጉ ምክንያት የደረሰ ጉዳት የሚመለከት ክርክር ነው)**	39601	የኢትዮጵያ ልማት ባንክ እና ገዛኸኝ መንግስቱ	ጥቅምት 5/2002ዓ/ም	277
71	11	ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት ፍ/ቤቶች የጉዳት ካሣን አስመልክቶ የሚሰጡት ውሣኔ በይግባኝ ሊለወጥ የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 2152, 2153 **(ጉዳዩ ከመኪና ሽያጭ ውልና ንብረቱን ለመጠበቅ የወጣ ወጪን የሚመለከት ክርክር ነው)**	53598	አቶ ይልማ ደጀኔ እና ወ/ሮ መዲና ዲታሞ	ግንቦት 19/2003ዓ/ም	388

72	13	ለጉዳት ከሚከፈል **የሞራል ካሣ** ጋር በተያያዘ ልጃቸውን በሞት ያጡ ወላጆች ሁለት በመሆናቸው ለእያንዳንዳቸው 1000 ብር ሊከፈል የሚችልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2116(3) **(ጉዳዩ የምን ይዘት/ክርክር እንደሆነ በውሳኔው አልተመላከተም)**	69428	አዋሽ ኢንሹራንስ አ.ማ እና እነ መሐመድ አባ አሊ (ሁለት ሰዎች)	የካቲት 26/2004ዓ/ም	486
73	13	ብዙ ሰዎች በአንድ ጉዳይ ለደረሰ ጉዳት ካሣን እንዲከፍሉ የተገደዱ እንደሆነ እያንዳንዳቸው ለደረሰው አጠቃላይ ጉዳት ኃላፊ የሚሆኑ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2155(1) **(ጉዳዩ በዕዳና በንብረት በተየያዘ የደረሰ ጉዳት የሚመለከት ክርክር ነው)**	68613	ሐጂ መሐመድ አመዴ እና አቶ መኮንን መስፍን	ሰኔ 18/2004ዓ/ም	488
74	15	ባለፎቶግራፍ ወይም ባለስዕሉ ካልፈቀደ በቀር የማንም ሰው ፎቶግራፍ ወይም ስዕል በህዝብ አደባባይ ሊለጠፍም ሆነ ሊባዛ ወይም ሊሸጥ የማይችል ስለመሆኑና ፎቶው ወይም ስዕሉ ጥቅም ላይ ለዋለበት የማስታወቂያ ሥራ ባለፎቶው ወይም ባለስዕሉ ካሣ ሊከፈለው የሚገባ ስለመሆኑ፣ ለባለ ፎቶው ወይም ለባለስዕሉ የሚከፈለውን የካሣ መጠን ድርጊቱን የፈፀመው ሰው በዚሁ ድርጊት ያገኘው ሀብት (ጥቅም) ተመዛዛኝ በሚሆንበት መጠን በዳኞች ሊወሰን ስለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2829(2), 2142 **(ጉዳዩ ከፍቃድ ውጪ ጥቅማ ላይ በዋለው ፎቶግራፍ የደረሰ ጉዳት የሚመለከት ክርክር ነው)**	91710	ሕጻን ሪያን ሚፍታህ እና ኤልሲውዲ ኬብልስ ኃላፊነቱ የተ.የግል ማህበር	ህዳር 16/2006ዓ/ም	319
75	15	አንድ ሠው በሰራው ሥራ ወይም በፈፀመው ድርጊትና ድርጊቱ በሌሎች ሰዎች ላይ ጉዳት እንዳያስከትል ተገቢውን ጥንቃቄ ባለማድረጉ ምክንያት በ3ኛ ወገኖች ላይ ለሚደርሰው ጉዳት በፍ/ብሔር ኃላፊነት ተጠያቂ የሚሆን ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2069 **(ጉዳዩ በመንገድ ላይ በተቆለለ አፈር የደረሰ ጉዳት የሚመለከት ክርክር ነው)**	88432	ወጣት ደሣለኝ ወንታ እና አቶ ኡስማን መሐመድ	መስከረም 22/2006ዓ/ም	327
76	19	የካሳን መጠን በርትዕ ለመወሰን የሚያስገድድ ሁኔታ በገጠመ ጊዜ መጠኑን ለመወሰን የጉዳት ካሳው መጠን ከጉዳቱ ተመጣጣኝ ይሆን ዘንድ ሚዛን ላይ ሊቀመጡ የሚገባቸው መለኪያዎች ሊኖሩ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ.2102 እና 2153 **(ጉዳዩ በመንገድ የነበረ ጉድጓድ በመግባር የደረሰ ጉዳት የሚመለከት ክርክር ነው)**	108251	የኢትዮጵያ መንገዶች ኮንስትራክሽን ኮርፖሬሽን እና እነ አቶ አመከክ ከሊፋ	ጥር 5/2008ዓ/ም	235
77	22	የባንኮችን መልካም ስም፣ የአገልግሎት ብቃት፤ ታማኝነት እና የሥራ እንቅስቃሴን ሌሎች ሰዎች እንዲጠራጠሩ የሚያደርግ ተግባር መፈጸም የፍትሐብሄር ተጠያቂነትን የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ. 2109 የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2102 **(ጉዳዩ በስም ማጥፋት ተግባር የደረሰ ጉዳት የሚመለከት ክርክር ነው)**	137918	የድሬደዋ አስተዳደር ውሃና ፍሳሽ ባለስልጣን እና የዳሽን ባንክ አክሲዮን ማህበር	መስከረም 30/2010ዓ/ም	293

78	24	የአንድ ሕንጻ ባለሀብት ወይም ባለይዞታ ሕንጻው ሊያደርስ ይችላል ተብሎ ያልታሰበ ድንገተኛ ነገር ቢያደርስ ሕንጻው ለሚያደርሰው ጉዳት ከውል ወጪ ኃላፊነት ያለበት ሲሆን ጉዳት የደረሰበት ባለንብረትም የኢንሹራንስ ውል ያለው ከሆነ ኢንሹራንስ ድርጅቱ ለደረሰው ጉዳት ተገቢውን ክፍያ ከከፈለ በኋላ ጉዳት በደረሰበት ሰው ተተክቶ የህንፃውን ባለሀብት ለመጠየቅ መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2088፣ 2077፣ የንግድ ህግ 683 **(ጉዳዩ በህንፃ በደረሰ ጉዳት የሚመለከት ክርክር ነው)**	161417	ፀሀይ ኢንሹራንስ አ/ማ እና የኢትዮጵያ መድን ድርጅት	ግንቦት 12/2011ዓ/ም	278
		9.1.2 ያላገባብ መበልፀግ የሚመለከቱ ውሳኔዎች				
		9.1.2.1 ይርጋ ጊዜ				
79	6	ያላግባብ መበልፀግ ጋር በተያያዘ የሚነሳ የካሣ ጥያቄ ላይ ተፈፃሚ የሚሆነው የይርጋ ደንብ ከውል ውጭ በሚደርስ ሃላፊነት ሥር የተመለከተው የይርጋ ዘመን ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2143(1)	34406	ወ/ሮ መገርቱ ነጋሣ እና እነ ወ/ሮ ፀሃይ ልጋ	ሚያዝያ 7/2000ዓ/ም	225
		9.1.2.2 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
80	11	አንድ ሰው የሌላውን ሰው የሥራ ድካም ወይም በሌላው ሰው ሀብት በመገልገል በቂ ባልሆነ ምክንያት ጥቅም ያገኘ እንደሆነ አላግባብ ባገኘው ጥቅም መጠን ለባለሁብቱ ወይም በጉልበቱ ለደከመው ሰው የመካስ ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ አንድ ሰው ባለዕዳ መሆኑን ያመነ እንደሆነ ዕዳው የታመነለት ሰው ባለዕዳው ዕዳውን ያመነበትን ምክንያት የማስረዳት /የማረጋገጥ/ ግዴታ የሌለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2162 2164 2019	59698	አቶ ሚኪያስ ከበደ እና እነ ወ/ሮ ምስራቅ ንጉሴ /ሁለት ሰዎች/	መጋቢት 06/2003ዓ/ም	396
81	11	ከውል ውጭ የሌላ ሰው ሃብት የሆነን ነገር በመያዝ ለተገለገለበት ጊዜ ክፍያ እንዲከፈል በሚል የቀረበ አቤቱታ ጋር በተያየዘ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2024 ተፈፃሚነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2024	54518	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና እነ ፀሐይ ዘሙይ /ሁለት ሰዎች/	የካቲት 14/2003ዓ/ም	419
82	16	አንድ ሰው የሌላውን ሰው የሥራ ድካም ወይም በሌላው ሰው ሀብት በመገልገል በቂ ባልሆነ ምክንያት ጥቅም ያገኘ እንደሆነ አላግባብ ባገኘው ጥቅም መጠን ለባለሀብቱ ወይም በጉልበቱ ለደከመው ሰው የመመለስና የመካስ ግዴታ	93104	ከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር	ሚያዚያ 20/2006ዓ/ም	149

		ያለበት ስለመሆኑ፣ በፍ/ሕ/ቁ 2162፣ 2164(1)		እና አቶ ደስታ ጁላ ቤካሎ		
83	17	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ ያልተወረሰ ቤትን በህገወጥ መንገድ በመያዝ የተጠቀመበት ከሆነ የኪራይ ገንዘብና ያለአግባብ የበለፀገበትን ያህል ሊከፍል የሚገባ ስለመሆኑ፣ ያለአግባብ በመንግስት ተይዞ ለቆየ ቤት የታጣ ጥቅም አይከፈልም ሊባል የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ 2162 አዋጅ ቁጥር 193/92 አንቀፅ 7(3) አዋጅ ቁጥር 192/92 አንቀፅ 3	97683	አክበር አሊ ካምሩዲን ኩባንያ እና የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ	መጋቢት 18/2007ዓ/ም	243
84	18	በሌላ ሰው የስራ ድካም ወይም የሌላ ሰው ሃብት በሆነ ነገር በመገልገል በቂ ባልሆነ ምክንያት ጥቅም ያገኘ ሰው አለአግባብ ጥቅም ባገኘበት መጠን ለባለሃብቱ ወይም ጉልበቱ ለደከመው ሰው ይህ አድራጎት ባደረሰበት ጉዳት መጠን ኪሳራ መክፈል የሚገባው ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ.2162	90529	አቶ ኃ/እየሱስ መንግስቴ እና አማኑኤል ፀጋ የከተማ ሱቅ ቤቶች ልማት አክሲዮን ማህበር	ሐምሌ 2/2007ዓ/ም	224
85	19	አንድ ሰው በህግ ወይም የሚፀና ውል የሚሰጠው አንዳች መብት እንደሌለ እያወቀ የሌላ ሰው የሆነን ንብረት በእጁ ባደረገ ጊዜ ንብረቱ ሊያፈራ የሚችለውን የገንዘብ ግምት እንዲመልስ ሊወሰን የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2178	100651	ወ/ሮ መንበረ ሰፈርህ እና ወ/ሮ ብርሃኔ ጌቴ (ሦስት ሰዎች)	መስከረም 27/2008ዓ/ም	216
86	23	ከህግ አግባብ ውጪ ገንዘብ እንዲከፈል መደረጉን ተከትሎ የተሰጠ የወንጀል ጥፋተኝነት ውሳኔን መሰረት በማድረግ ገንዘብ ያለአግባብ እንዲከፈል ያደረገውን አካል ከውል ውጪ ኃላፊነት የተደነገገውን መሰረት በማድረግ ያላግባብ እንዲከፈል የተደረገው ገንዘብ እንዲመለስ ለመጠየቅ የሚቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2035	131804	የሰሜን ወሎ ዞን የቆቦ ጊራና ሸለቆ ልማት ፕሮግራም እና እነ አቶ አድነው አባተ (3 ሰዎች)	መጋቢት 25/2010ዓ/ም	163

		9.2 በሌላ ዘርፍ ያሉ ከውል ውጪ ኋላፊነትና ያላገባብ መበልፀግ የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሜ የተቀመጡ)				
		9.2.1 በውል ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
		ከውል ውጪ ኋላፊነት የሚመለከቱ ጉዳዮች				
1	15	ከውል አፈፃፀም ሂደት ጋር በተገናኘ በተዋዋይ ወገኖች ላይ ለሚደርስ ጉዳት ኪሣራ ሊሰላ ስለሚችልበት አግባብ፣ የኪሣራው ልክ **ከውል ውጪ የሚደርስ ኃላፊነትን** መሠረት በማድረግ በርትዕ ሊወሰን ስለሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1790፣ 1800፣ 2102(1)(2)	79794	የማይክሮሊንክ ኢ/ቴ/ኮ ማህበር እና የፌ/ማረሚያ ቤ/አስተዳ	ሚያዝያ 22/2005ዓ/ም	59
2	23	**አንድ ሰው በራሱ በኩል ምንም የገባው ግዴታ ባይኖርም** በራሱ ጥፋት በሌላው ሰው ላይ ጉዳትን ካደረሰ ኃላፊነት ያለበት ስለመሆኑ እና ማንም ሰው ከራሱ ጥፋት የተነሳ በሌላ ሰው ላይ ጉዳት ካደረሰ ሊደረገው ጉዳት ኪሳራ መክፈል ያለበት ስለመሆኑ፣ የፌደራል ፖሊስ አባላት አግባብነት ባለው ህግ እና ደንብ መሰረት ተሽከርካሪዎችን የማስቆም እና የመፈተሽ ስልጣን እና ኃሊፉነት ያላቸው ቢሆንም ይህንን ኃላፉነት በሚወጡበት ጊዜ በፍትሃብሄር ህግ ቁጥር 2031(1) ስር የተመለከተውንና የሙያ ስራው የሚመራበትን ደንብ ማክበር የሚጠበቅባቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 2031 (1)፣ 2027 (1) እና 2028	142630	እነ ሳጅን ግርማ መርጋ (3) እና ወ/ሮ ደሀበ መሓመድ	ሚያዚያ 11/2010ዓ/ም	169
		ያላገባብ መበልፀግ የሚመለከቱ ጉዳዮች				
3	7	የታወቀ የኪራይ ውል ግንኙነት ሳይኖር ወይም ባለቤት ሳይሆኑ በማይንቀሳቀስ ንብረት **መገልገል** የተገለገለውን ወገን በንብረቱ **በበለፀገው** መጠን ኃላፊ የሚያደርገው ስለመሆኑ፣	32521	የኪራይ ቤቶች ኤጀንሲ እና ዳባ ኢጃቶ	ሚያዝያ 7/2000ዓ/ም	94
4	10	በሌላ ሰው ድካም ወይም የሌላ ሰው ሃብት በሆነ ነገር በመገልገል በቂ ባልሆነ ምክንያት ጥቅም ያገኘ ሰው **አላግባብ** ጥቅም ባገኘበት መጠንና ባደረሰው ጉዳት መጠን ኪሣራ ሊከፍል የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2162	43881	ወ/ሮ ፍዚያ ሁሴን እና አቶ ውብሸት ተ/ወልዱ	መጋቢት 10/2002ዓ/ም	144
5	12	ውልን/ስምምነትን መሰረት ባደረገ ግንኙነት አንድን ንብረት ወስዶ በውሉ መሰረት ለመመለስ ፈቃደኛ ያልሆነ ሰው የእምነት ማጉደል ወንጀል ፈጽሟል በሚል የወንጀል ክስ ሊቀርብበት የማይቻል ስለመሆኑ፣	65054	ብሩክ ሚካኤል እና	ሐምሌ 14/2003ዓ/ም	261

		የወ/ህ/ቁ 23/2/፣ 24፣ 57፣ 58 **(ጉዳዩ የጥገና ውል የተያያዘ የያላገባብ መበልፀግ ክርክር ነው)**		የፌዴራል ዓ/ህግ		
		9.2.2 በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
6	22	በፍ/ብ/ሕ/ቁ 2143(1) የተመለከተው የይርጋ ዘመን **አላግባብ መበልፀግን** አስመልክቶ በሚቀርቡ ክሶች ላይ ተፈፃሚነት የሌለው ስለመሆኑ እና ተፈፃሚነት ሊኖረው የሚገባው የአስር ዓመት የይርጋ ዘመን ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ 2143(1)፣ 1845	78629	የአቶ ካሣ አበበ ወራሽ አቶ ሰለሞን ካሣ እና ወ/ሮ አያልነሽ ስፍራ	ጥር 14/2005ዓ/ም	395
7	23	**የሰውን ምስል ያለባለቤቱ ፈቃድ** ለማስታወቂያ ሥራ በቴሌቭዥን በማስተዋወቅ ጥቅም ላይ ያዋለ አካል ምስሉን ከባለቤቱ ፍቃድ ውጪ በመጠቀም ለሰራው ማስታወቂያ ተገቢውን ካሳ የመክፈል ኃላፊነት ያለበት ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀፅ 14፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 27፣28፣ 29	156425	ዳሽን ባንክ እና ዶሪና አቫኪያን	ህዳር 14/2011ዓ/ም	488

የዳኝነት ሥልጣን

10. የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የህግ ትርጉም የሰጠባቸው ውሣኔዎች ማውጫ - የዳኝነት ሥልጣን - ቅጽ 01-25

ተ.ቁ	ቅፅ	የህግ ትርጉም የተሰጠበት ጉዳይ	የሰ/መ/ቁ	ተከራካሪዎች	ውሣኔው የተሰጠበት ቀን	ገጽ
		10.1 የዳኝነት ሥልጣን በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ የዳኝነት ሥልጣን የሚመለከቱ ውሳኔዎች				
		10.1.1 አሰሪና ሰራተኛ				
1	9	ወደ ቀድሞ የሥራ መደብ እንድመለስና ለመደቡም የተሰጠው ልዩ ጭማሪ እንዲከፈለኝ ይወሰንልኝ በሚል የሚቀርብ ጥያቄ የወል ሥራ ክርክር ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 142(1) (ሀ)	37016	የኢ/ንግድ ባንክ እና አቶ ተስፋዬ ማሞ	የካቲት 3/2001ዓ/ም	109
2	9	ከጉምሩክ ፖሊስ አባላት ጋር በተያያዘ የሚነሱ የሥራ ክርክሮችን ለማየት የሚያስችል ስልጣን ለመደበኛ የሥራ ክርክር ችሎቶች ያልተሰጠ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 368/96 አዋጅ ቁ. 60/89 አንቀጽ 8(2) መመሪያ ቁ. 4/1996	39085	የኢ/ጉ/ባለስልጣን እና እነ ወ/ር አስረሳች ወርቅነህ (87 የጉምሩክ ፖሊሶች)	የካቲት 3/2001ዓ/ም	111
3	10	የሥራ መደብ ወይም እድገት ይሰጠኝ በሚል የሚቀርብ አቤቱታ የወል የሥራ ክርክርን የሚመለከት ስለመሆኑ፣	48111	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና አቶ ቂጤሳ ገብሬ	ሚያዝያ 13/2002ዓ/ም	305
4	10	በውድድር አሸንፌ ያገኘሁትን የሥራ መደብ እድገት ይሰጠኝ በሚል የሚቀርብ የሥራ ክርክር የግል የሥራ ክርክር በመሆኑ በአሰሪና ሠራተኛ ጉዳይ ቦርድ የሚታይ ሰላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96	52600	የኢ/ቆዳ አክሲዮን ማህበር እና አቶ ተስፋዬ ኃይሌ	ሚያዝያ 12/2002ዓ/ም	308
5	10	በአሰሪና ሰራተኛ ሕጉ እጅግ አስፈላጊ የህዝብ አገልግሎት ድርጅቶች ተብለው ከተዘረዘሩት ተቋማት ጋር ተያይዞ የሚቀርብ የሠራተኞች ደመወዝና ጥቅማጥቅም ጥያቄን የያዘ የውል የሥራ ክርክር ካልሆነ በስተቀር የአሰሪና ሠራተኛ ጉዳይ ወሳኝ ቦርድ ለማስተናገድ የሥረ-ነገር ስልጣን የሌለው ስለመሆኑ፣ መሰል ጉዳዬችን ለማየት በህግ ስልጣን የተሰጠው በሠራተኛና ማህበራዊ ጉዳይ ሚኒስቴር የሚሰየም ቦርድ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 466/97 አንቀፅ 2(2) አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 142(1)(ሀ)፣ (2)፣ (3)፣ 136(2)	49152	የኮንስትራክሽን ሥራዎችና ቡና ቴክኖሎጂ ማስፋፊያ ድርጅት መሠረታዊ ሠራተኛ ማህበር እና የኮንስትራክሽንሥራዎችና ቡና ቴክኖሎጂ ማስፋፊያ ድርጅት	ሐምሌ 7/2002ዓ/ም	324

6	12	የፖለቲካ ተሿሚ የሆነ ሰው ከሥራ ኃላፊነቱ መነሳቱን ተከትሎ ያለውን ቅሬታ የመንግስት ሰራተኞች አዋጅን መሰረት በማድረግ ለአስተዳደር ፍ/ቤት ጉዳዩን አቅርቦ ሊስተናገድ የሚችልበት የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ ፍ/ቤቶች በዚህ መልኩ የሚቀርቡ አቤቱታዎችን ተቀብሎ ለማስተናገድ የሥረ ነገር ስልጣን የሌላቸው ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዴ.ሪ. ህገ መንግስት አንቀጽ 12/2/ የቤንሻንጉል ብ/ክ/መ/የሲቪል ሰርቪስ አዋጅ ቁ. 29/95 አንቀጽ 71	63417	አቶ ትዕዛዙ አርጋው እና የቤንሻንጉል ጉሙዝ ክልላዊ ም/ቤት	ሐምሌ 15/2003ዓ/ም	464
7	12	በአስተዳደራዊ ጉዳይ የመጨረሻ ውሣኔ እንዲያገኙ በህግ ተለይተው የተቀመጡ ጉዳዮችን በተመለከተ ፍ/ቤቶች የመዳኘት ስልጣን የሌላቸው ስለመሆኑ፣ የኢት/ገቢ/ጉም/ባለስልጣን ሠራተኞች አስተዳደር የሚኒስትሮች ምክር ቤት በሚያወጣው ደንብ መሰረት ከሥራ የተሰናበተ ሰራተኛ በየትኛውም የፍርድ አካል ውሣኔ ወደ ሥራ የመመለስ መብት የማይኖረው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 578/2000 አንቀጽ 19/1-ለ/ ደንብ ቁ. 155/2000 አንቀጽ 37/1/፣ /2/	51790	እነ ወልዳይ ዘሩ (31) እና የኢ/ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ዓ/ህግ	ግንቦት 16/2003ዓ/ም	482
8	14	የአቃቤ ህግ ሙያን በሹመት የሚያከናውኑ ሰዎች ጋር በተገናኘ ቅጥር፣ ዝውውርና የደረጃ እድገትን አስመልክቶ የሚቀርብ አቤቱታን አይቶ ለመወሰን ስልጣን የተሰጠው አካል የአቃቤያነ ህግ አስተዳደር ጉባኤ ስለመሆኑና መደበኛ ፍ/ቤቶች ጉዳዩን ለማየት ስልጣን ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ፣ ደንብ ቁ.24/99 አንቀጽ 46(3)፣ 41፣ 44፣ 2(4) አዋጅ 568/2000 አንቀጽ 2(7)፣ 3፣ 10(1)፣ 4፣ 5 የአ/አ ከተማ አስተዳደር የመንግስት ሠራተኞች አዋጅ ቁ. 6/2000 አንቀጽ 2(5)(ሐ)	75034	አዲስ አበባ ከተማ ፍትህ ቢሮ እና አቶ መኮንን ተክሉ	ህዳር 03/2005ዓ/ም	216
9	14	የፌዴራል መንግስት ጊዜያዊ (የኮንትራት) ሠራተኞች ቅጥር ጋር በተገናኘ በሠራተኛ እና በቀጣሪው መካከል የሚነሱ ክርክሮችን በተመለከተ የመደበኛ ፍ/ቤቶች ጉዳዩን በቀጥታ ክስም ሆነ በይግባኝ ለማስተናገድ ስልጣን ያላቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 515/99 አንቀጽ 22(3)፣ 2(1) የፌዴራል መንግስት ጊዜያዊ የኮንትራት ሰራተኞች ቅጥር አፈፃፀም መመሪያ	81963	አቶ አስፋው ጉደታ እና የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ	ታህሳስ 03/2005ዓ/ም	224
10	14	በአዋጅ ቁ. 515/1999 መሠረት የተቋቋመና የሚተዳደር የፌዴራል መንግስት መስሪያ ቤት ሠራተኞች የሚያቀርቡትን ክርክር በተመለከተ ተቋሙ በራሱ ገቢ የሚተዳደር በመሆኑ ምክንያት አዋጅ ቁ. 377/96 ን መሠረት በማድረግ ጉዳዩን የመደበኛ ፍ/ቤቶች ለማየት ስልጣን አላቸው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አዋጁ ቁ. 515/99 አዋጅ ቁ. 553/99 አንቀጽ 6(1), 14(2-ለ) አዋጅ ቁ. 545/99	80005	የመድሃኒት ፈንድና አቅርቦት ኤጀንሲ እና አቶ በጋለ ዱንፋ	ጥቅምት 09/2005ዓ/ም	226

11	14	የግል ድርጅት ሠራተኞች የጡረታ መብት ጥያቄ ጋር በተያያዘ የሚቀርብ ክርክርን ለማየት ስልጣን ያለው አካል የግል ድርጅት ሠራተኞች ማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ችሎት በህግ የዳኝነት ስልጣን የተሰጣቸው አካላት የቀረበላቸውን ጉዳይ በህጉ አግባብ ያስተናገዱና ውሣኔ የሰጡ መሆኑን የማረጋገጥና የመቆጣጠር ኃላፊነትና ስልጣን ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 9፣ 231 አዋጅ ቁ. 25/88 አንቀጽ 10(22) አዋጅ ቁ. 454/97 አንቀጽ 2(1) የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 80(3-ሀ) አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 142፣ 147 አዋጅ ቁ. 345/95 አዋጅ ቁ. 209/55 አዋጅ ቁ. 715/2003 ደንብ ቁጥር 202/2003	83425	አብጀታ ሻላ ሶዳ አክሲዮን ማህበር እና አብጃታ ሶዳ አሽ መሠረታዊ ሠራተኛ ማህበር	ጥር 02/2005ዓ/ም	228
12	15	የክርክሩ ገንዘብ መጠን ከአምስት ሺህ ብር በታች በመሆኑ ምክንያት ብቻ ከአሰሪና ሰራተኛ ጉዳይ ጋር በተገናኘ የሚቀርብን ክርክር የቀበሌ ማህበራዊ ፍ/ቤቶች አይተው ለመወሰን ስልጣን አላቸው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 138፣ 142 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 9(1)፣ 231(1-ለ) አዋጅ ቁ. 416/96 አንቀጽ 41(1)	89530	ቲኤንቲ ኮንስትራክሽንና የንግድ ስራዎች ድርጅት እና አቶ እያዩ ደጀኔ	ጥቅምት 21/2006ዓ/ም	341
13	16	በመንግስት በጀት በከፊልም ሆነ በሙሉ የሚተዳደሩ መስሪያ ቤቶች ውስጥ የሚፈጠሩትን የሙብት ጥያቄዎች መመራት ያለበት በመንግስት ሰራተኞች አዋጅ መሆን አለበት፣ በአዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀጽ 3 (2)(ሠ) አዋጅ 515/1999 አንቀጽ 3 በአዋጅ 650/2001 ደንብ ቁጥር 214/2003 እና 210/2003	93358	አ/አ/ዩኒቨርሲቲ ማርች ፕሮጀክት እና እነ ቤተልሔም ሽፈራው (3)	መጋቢት 26/2006ዓ/ም	253
14	17	የዲፕሎማቲክ ግንኙነቶችን ስምምነት ልምድን ለማክበር ሲባል የውጭ ዲፕሎማቲክ ሚሲዮኖችና ኢትዮጲያዊያን ሠራተኞቻቸው የሚያደርጉት የቅጥር ግንኙነት ላይ የአሠሪና ሠራተኛ ሕግ ተፈፃሚ የማይሆን ስለመሆኑ፣ የተባበሩት መንግስታት አካል የሆነ ድርጅት የተባበሩት መንግስታት ጥቅምና የተለየ ከለላን በተመለከተ በተደነገገ ሥምምነት በማንኛውም የመንግስት ፍ/ቤቶች ተከሰ መቅረብ የሌለበት ሥለመሆኑ፣ አፈፃፀም በፍርድ ቤት የተሰጠ ውሳኔ ትርጉም እንዲኖረው በማድረግ ውጤት ያለውና በተገቢው መንገድ መፈፀም ያለበት መሆኑ የሚታወቅ ቢሆንም ለማንኛውም ጉዳዮች ይሰራል ተብሎ ድምዳሜ ላይ መድረስ የማይቻል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 3/3(ሀ) የተባበሩት መንግስታት ቻርተር አንቀፅ 105 ከተባበሩት መንግስት ጥቅምና የተለየ ከለላን በተመለከተ የተደነገገው ሥምምነት አንቀፅ 2/2/ እና 3 የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 212 (See ቅፅ 19 ሰ/መ/ቁ 117390)	98541	አቶ አለማየሁ ኦላና እና የተባበሩት መንግስታት የልማት ድርጅት (UNDP)	ህዳር 10/2007ዓ/ም	258

15	17	የከፍተኛ ትምህርት ተቋም መምህራን ትምህርት ለመማር ከአሰሪያቸው ተቋም ጋር የሚያደርጉትን ውል አፈፃጸምና ከውሉ ጋር ተያያዥ ባላቸው ጉዳዮች ላይ የሚነሱ ክርክሮችን ለማየት ስልጣኑ ያላቸው የፌደራል ፍርድ ቤቶች ስለመሆናቸው፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ መንግስት አንቀፅ 79(1) የፌደራል የመንግስት ሠራተኞች አዋጅ ቁጥር 515/1999 አንቀፅ 75(5) እና (6)	99717	አቶ ሲሳይ ይማነ እና አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ	ጥር 20/2007ዓ/ም	262
16	20	ከፊል የዳኝነት ስልጣን ላለው አካል በፍሬ ነገር ደረጃ የሚሰጠው ውሳኔ የመጨረሻ መሆኑ በግልፅ ተቀምጦ እያለ ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት በህግ አተረጎጎም ረገድ ብቻ የተሰጠውን ስልጣን በማለፍ ማስረጃን በመመዘን በፍሬ ነገር ላይ የሚሰጠው ድምዳሜ ስርዓቱን የተከተለ ስላለመሆኑ፣ የአማራ ክልል መገናኛ ብዙሃን ማቋቋምያ አዋጅ ቁጥር 200/2005 አንቀፅ 13(2) **(ጉዳዩ የአሰሪና ሰራተኛ ክርክር ነው)**	119704	አማራ ብሁሃን መገናኛ ድርጅት እና ዳኒኤል ከፈለ	ሓምሌ 22/2008ዓ/ም	178
17	20	የፌደራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በተደራጀባቸውና ባልተደራጀባቸው ክልሎች ከአሰሪና ሰራተኛ ጉዳይ ወሰኝ ቦርድ የሚነሱ ይግባኞች መቅረብ ያለባቸው በፌደራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ እሎት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 154 የኢ/ፌ/ድ/ሪ ህገ-መንግስት አንቀፅ 80(2) አዋጅ ቁጥር 322/95	116154	እነ ሚሪንዳ ዋሲሁን (10 ሰዎች) እና ኢትዮ ቴሌኮም	ሕዳር 13/2009ዓ/ም	181
		10.1.2 ውል				
18	19	ከመንግስት ግዥና አቅርቦት ጋር በተያያዘ የሚነሳ ክርክር በመጀመርያ ስልጣኑ የማየት መብት ያለው የመንግስት ግዥ እና ንብረት ማስወገድ ቅሬታ ሰሚ ቦርድ እንጂ የመደበኛ ፍ/ቤት ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 649/2001 አንቀፅ 75(1) አዋጁን ለማስፈፀም የወጣው መምርያ አንቀፅ 49(1)	107805	ጄዳው አርክቴክቶችና መሃንዲሶች እና የፌ/ስ/ኮምሽን	ጥቅምት 04/2008ዓ/ም	332
		10.1.3 ንግድ				
19	10	በውጪ አገር ሕግ መሰረት የተቋቋመና በኢትዮጵያ ውስጥ ያልተመዘገበ የንግድ ድርጅት ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት በኢትዮጵያ ፍ/ቤት ቀርቦ ሊዳኝ የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 27(1) አዋጅ 25/88 አንቀጽ 11(2)(ሀ)	42928	የኢ/ኤ/ኃይል ኮርፖሬሽን እና ድራጋዶስ ኮንስትራክሽን	ጥር 12/2002ዓ/ም	300
20	10	በፌዴራል መንግስት የተመዘገበ የንግድ ማህበር (ድርጅት) ጋር በተያያዘ የሚነሣ ክርክርን ለማስተናገድ ስልጣን የተሰጠው ለፌዴራል ፍ/ቤቶች ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 25/88 አንቀፅ 5(6)	43912	አፍሪካ ኢ/ኩባንያ እና እነ የኢብራሂም ሙሣ ወራሾች (2 ሰዎች)	ሰኔ 15/2002ዓ/ም	315

21	12	የንግድ አሰራር አጣሪ ኮሚሽን ያልተገባ የንግድ ውድድርን በሚመለከት የሚነሳውን ክርክር የመዳኘት ስልጣን ያለው ስለመሆኑ፣ ከንግድ ምልክት ጋር በተያያዘ አንድ ድርጊት ያልተገባ የንግድ ውድድር ነው ሊባል የሚችልበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ. 329/95 አንቀጽ 10/2/ሀ/፣ 11፣ 15 አዋጅ ቁ. 501/98 የንግድ ህግ ቁ. 133	55162	ዩኒሊቨር ፒ.ኤል.ሲ.ፖርት ሰንላይት ሚራል ማርሲ ሳይድ እና ጌት እሸት ዲተርጀንት ማምረቻ እና ማከፋፈያ ማህበር	የካቲት 22/2003ዓ/ም	473
22	12	የንግድ አሰራር አጣሪ ኮሚሽን ያልተገባ የንግድ ውድድርን በተመለከተ የሚነሳ ክርክርን የመዳኘት ስልጣን ያለው ስለመሆኑ፣ የንግድ አሰራር አጣሪ ኮሚሽን ተግባርና ኃላፊነት፣ አዋጅ ቁ. 329/95 አንቀጽ 10/2/ሀ/፣ 3፣ 15 አዋጅ ቁ. 501/98 አንቀጽ 49	47682	አም.ኤ ሽረፍ ማህበር እና ታደሰ ማህበር	መጋቢት 06/2003ዓ/ም	486
23	15	ከንግድ ምዝገባ ፈቃድ ጋር በተገናኘ የሚነሱ የፍሬ ነገር ክርክሮችን የመደበኛ ፍ/ቤቶች አይተው ለመወሰን ስልጣን የሌላቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 686/2002 አንቀጽ 61	81934	የአ/ቃሊቲ ክ/ከተማ ወረዳ 5 ንግድና ኢንዱስትሪ ጽ/ቤት እና 50 አለቃ ታምራት ከበደ	የካቲት 28/2005ዓ/ም	336
24	15	ከአስጐብኚና የጉዞ ወኪል የንግድ ሥራ ፈቃድ ጋር በተያያዘ ከቀረጥና ታክስ ነፃ የሚገቡ መኪኖችን በተመለከተ የሚቀርብ ክርክርን መደበኛ ፍ/ቤቶች በቀጥታ ክስ ለማስተናገድ የሥረ ነገር ስልጣን ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 622/2001 አንቀጽ 87(1)፣ (5)፣ (9)፣ (10) ደንብ ቁጥር 146/2000	86817	የኢ/ገ/ጉ/ባለስልጣን እና ግሎሪ ኢትዩጵያ አስጎብኝና የጉዞ ወኪል ኃ.የተ.የግል ማህበር	መስከረም 22/2006ዓ/ም	338
25	15	ከህብረት ሥራ ማህበራት ጋር በተገናኘ የማህበር የሥራ ኃላፊዎችን በተመለከተ ገንዘብ አጉድለዋል በማለት ገንዘቡ እንዲከፈል ማህበሩ በኃላፊዎቹ ላይ የሚያቀርበው ክስ አስቀድሞ በእርቅ ካልተቻለ ደግሞ በሽምግልና ሊታይ የሚገባው እንጂ በቀጥታ በመደበኛ ፍ/ቤት ክስ ሊቀርብበት አይችልም ለማለት የማይቻል ስለመሆኑና መደበኛ ፍ/ቤቶች ጉዳዩን አይተው ለመወሰን ስልጣን ያላቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 147/91 አንቀጽ 49(1-4)፣ 47(1)፣ 26(2)፣ 39(1)(ለ)(ሐ)፣ 152 አዋጅ ቁጥር 402/96 አንቀጽ 46 ደንብ ቁጥር 106/96 አንቀጽ 14(ሀ)(ሐ)(መ)	90737	የንጋት ኮከብ ሸማቾች ኃ/የተ የግል ማህበር እና እነ አቶ የሴፍ እንድሪስ (10)	ህዳር 16/2006ዓ/ም	344
26	17	የክርክሩ አጠቃላይ ይዘት የዕቁብ ገንዘብ ይከፈለኝ ጥያቄን መሰረት አድርጐ የቀረበ በንግድ ህጉ የተመለከቱትን አግባብነት ያላቸው ድንጋጌዎችን አተገባበር ለመመርመር የሚያስችልና ቼክ እንደተራ ማሰረጃነት ሆኖ በክርክር ወቅት በቀረበበት ጊዜ ጉዳዩ የፌደራል ነው ተብሎ የማይወሰድ ሥለመሆኑ፣	104511	እነ አቶ ዳኜ ሃይሉ (2 ሰዎች) እና እነ አ/ሰገድ ሃብታሙ (2)	መጋቢት 30/2007ዓ/ም	273

		አዋጅ ቁጥር 25/1988				
27	18	አንድ በፌደራል መንግስት የተመዘገበ የንግድ ድርጅት በክልል ቅርንጫፍ ከፍቶ የንግድ ሥራ መስራቱና ቅርንጫፉ በክልሉ ንግድና ኢንደስትሪ ፅ/ቤት መመዝገቡ በፌደራል መንግስት የተቋቋመ የንግድ ድርጅት በመሆኑ ላይ የሚያሳድረው ለውጥ የሌለ ሥለመሆኑና ድርጅቱ ተካፊይ የሆነበትንም ክርክር በዳኝነት አይቶ ለመወሰን ሥልጣኑ የፌደራል ፍርድ ቤቶች ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 686/2002 አንቀፅ 6/2-4/ እና 5/2/ አዋጅ ቁጥር 25/1988 አንቀፅ /6/ የኢ.ፋ.ዴ.ሪ ህገ መንግሥት አንቀፅ 80/2 እና 4/	97083	ገአትኮ ማህበር እና የትግ/ክ/መንገድ ሥራዎች ኢንተርፕራይዝ	ሚያዚያ 14/2007ዓ/ም	326
28	19	ካሳ አነሰኝ ወይም ተከለከልኩ ካልሆነ በቀር በኢንቨስትመንት የሚቀርቡ የሕግም ሆነ የፍሬ ነገር ክርክር ይግባኝ ላይ የመጨረሻ ውሳኔ የሚሰጠው ፍርድ ቤት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 138 አንቀፅ 6(5)	92991	አቶ ተፈራ ተሰማ እና የአርሲ ዞን አስ/ፅ/ቤት	ጥቅምት 01/2008ዓ/ም	329
29	23	በንግድ ምዝገባ ፍቃድ አዋጅ ቁጥር 980/2008 መሠረት አግባብ ባለው አካል አስተዳደራዊ እርምጃዎች የተወሰደበት ማናቸውም ሰው በህግ ጉዳይ ላይ ይግባኝ ቅሬታ ካለው ጉዳዩን ማቅረብ የሚገባው ለአዲስ አበባ ከተማ ይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት በይግባኝ እንጂ በቀጥታ ክስ ለአዲስ አበባ ከተማ የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ሊቀርብ የማይገባ ስለመሆኑ፣ የንግድ/ምዝ/ፍቃድ/አ/ቁ 980/2008 ዓንቀፅ 46፣ 47(2)፣ 47(3)	145733	አቶ ኤበሳ አመንቴ እና እነ የአዱስ ከተማ ክ/ከተማ አካባቢ ጥበቃ ፅ/ቤት	ሕዳር 28/2011ዓ/ም	330
30	23	በአዋጅ ቁጥር 147/91 መሰረት አንድ ማሕበር ሀልዉናዉ ካበቃ በኃላ ወይም መብትና ግዳታዉ የሕብረት ሥራ ማሕበር ወደ አሌሆነ የንግድ ማሕበር ተሊሌፍ በሚገኝበት ወቅት ጉዳዩ በሽምግልና ዳኝነት የሚታይበት የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ እና መደበኛ ፍ/ቤቶች ጉዳዩን ለማየት የስረ-ነገር ስልጣን ያላቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 147/91 አንቀጽ 47 እና 49	153617	አቶ ደሱ ታምሩ እና ፈያ ጠቅሊሊ ኮንስትራክሽን ኃ/የተ/የግል ማህበር	መስከረም 21/2011ዓ/ም	335
		10.1.4 ቤተሰብ				
31	9	ቀደም ብሎ የተሰጠን የፍች ውሣኔ ወደጐን በመተው አዲስ የተደረገን ጋብቻ ህገ ወጥ ነው ማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣	38745	እነ ወ/ሮ ሣሊያ ኢብራሂም (2) እና ሐጂ ሰማን ኢሣ	መጋቢት 10/2001ዓ/ም	113
32	10	በሸሪአ ፍ/ቤት በሚካሄድ ክርክር ላይ ጣልቃ ገብቶ መከራከር በፍ/ቤቱ ለመዳኘት ስምምነትን እንደመስጠት የሚያስቆጥር ስለመሆኑ፣	45806	አቶ ፍፁም በረታ እና	ሐምሌ 8/2002ዓ/ም	319

		አዋጅ ቁ. 188(92) አንቀፅ 5(1)		እነ ወ/ሮ ሶፊያ ዱላ (4)		
33	23	የፍቺ ውሳኔን ተከትሎ በአንደኛው ወገን በቀረበ የንብረት ክፍፍል ጥያቄ ሌላኛው ወገን በጋብቻ ጊዜ ካፈሩት ገንዘብና ንብረት ከፊል ከኢትዮጵያ ውጪ ይገኛል በማለት የተከሳሽ ከሳሽነት ክስ ማቅረቡ ብቻውን ጉዳዩ የግል ዓለም አቀፍ ህግን ተፈጻሚነት ጉዳይን (conflict of laws) የሚያስነሳ ነው ከሚል ድምዳሜ ላይ የማያደርስ እና የተከሳሽ ከሳሽነት ክሱን የማየት የሥረ-ነገር ሥልጣን የፌደራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ከመሆን የማያስቀረው ስለመሆኑ፣ የፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 9፣ 17 አዋጅ ቁጥር 25/1988 አንቀጽ 11(2-ሀ)	152590	ወ/ሮ እየሩሳሌም አስገድም እና አቶ ተወልደ ኃ/ማርያም	ጥቅምት 13/2011ዓ/ም	320
34	23	የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት **በሸሪዓ ፍርድ ቤቶች** በተሰጠ ውሳኔ ላይ መሰረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመ መሆን አለመሆኑን መርምሮ የማረም ስልጣን የሚኖረው በክርክር አመራር ረገድ ፍርድ ቤቶቹ የጣሱት ስነ ስርዓታዊ ድንጋጌ መኖሩ ሲረጋገጥ እና ጥሰቱም መሰረታዊ የሕግ ስህተት መመዘኛን የሚያሟላ ሆኖ በተገኘ ጊዜ ብቻ ስለመሆኑ፣ የሐረሪ ክልል ፍርድ ቤቶች እና የዳኞች አስተዳደር ጉባኤን ለማቋቋም የወጣው አዋጅ ቁጥር 3/1988 /እንደተሻሻለ/ አንቀጽ 28 **(ጉዳዩ ከልጅነት የተያያዘ ክርክር ነው)**	145128	እነ ወ/ሮ ኬሚያት ሼክ አብደሌጀባር ሼክ ጋቱር እና እነ አቶ አንዋር ሼክ አብደሌጀባር ሼክ ጋቱር	ግንቦት 16/2010ዓ/ም	350
		10.1.5 ጉምሩክና ግብር/ታክስ				
35	9	የግብር ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ በመቀጮ እና ወለድ ላይ የሚቀርብ ይግባኝን አይቶ የመወሰን ስልጣን ያለው ስለመሆኑ፣	37866	ሙሉጌታ አባይ እና የፌ/አ/ው/ገቢ ባለስልጣን	ግንቦት 19/2001ዓ/ም	119
36	10	በብልጫ የተከፈለ የቀረጥ ገንዘብ ለባለገንዘቡ ሊመለስ የሚችልበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ. 60/89 አንቀፅ 53(1)፣ 55	42866	ብርሃነ ጥውም እና የጉምሩክ ባለስልጣን	መጋቢት 20/2002ዓ/ም	302
37	12	በአስተዳደራዊ ጉዳይ የመጨረሻ ውሣኔ እንዲያገኙ በህግ ተለይተው የተቀመጡ ጉዳዮችን በተመለከተ ፍ/ቤቶች የመዳኘት ስልጣን የሌላቸው ስለመሆኑ፣ የኢት/ገቢ/ጉም/ባለስልጣን ሠራተኞች አስተዳደር የሚኒስትሮች ምክር ቤት በሚያወጣው ደንብ መሰረት ከሥራ የተሰናበተ ሰራተኛ በየትኛውም የፍርድ አካል ውሣኔ ወደ ሥራ የመመለስ መብት የማይኖረው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 578/2000 አንቀጽ 19/1-ለ/ ደንብ ቁ. 155/2000 አንቀጽ 37/1/፣ /2/	51790	እነ ወልዳይ ዘሩ (31) እና የኢ/ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ዓ/ህግ	ግንቦት 16/2003ዓ/ም	482

38	16	ከጉምሩክ ሥነ ሥርዓት ጋር በሚሰጡ አስተዳደራዊ ውሳኔዎች ቅር የተሰኘ ሰው ለባለስልጣኑ አቤቱታ አጣሪ ቡድን ከዛም ለግብር ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ በየደረጃው ሳያቀርብ በቀጥታ ጉዳዩ በመደበኛ ፍ/ቤት እንዲታይለት የሚጠይቅበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 622/2001 አንቀፅ 89(2) እና ንዑስ አንቀፅ 3(ሐ)፣ አንቀፅ 89(2)(3)(ሐ)፣ (5) እና (6)	97372	ማም ኢንዱስትሪ ማህበር እና እነ የኢ/ገ/ጉ/ባለስልጣን (2)	ሐምሌ 29/2006ዓ/ም	261
39	21	የተጨማሪ እሴት ታክስ የፌደራል ታክስ በመሆኑና የክልል የገቢዎች ቢሮዎች ታክሱን የሚያስተዳድሩት በዉክልና ስልጣናቸዉ በመሆኑ ምንም እንኳ ታክሱ የተወሰነዉ በክልል የገቢዎች ቢሮ ቅርንጫፍ ጽ/ቤት እና የግብር ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ ቢሆንም የሕግ ስህተት አለበት የሚል ወገን ይግባኝ ማቅረብ የሚገባዉ ስልጣን ላለዉ የፌደራል ፍ/ቤት ወይም የዉክልና ስልጣን ላለዉ የክልል ድ/ቤት ሥለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 285/94 አንቀጽ 28(2) እና አንቀጽ 30፣ አንቀጽ 43(3)፣ 112	123986	አቶ መቻልደጉ ሰሙር እና የሚዛን አማን ከተማ ገቢዎች ባለስሌጣን ቅ/ጽ/ቤት	ግንቦት 18/2009ዓ/ም	192
		10.1.6 ንብረት				
40	3	ፍርድ ቤት በአስተዳደር አካል የተሰጠ የባለቤትነት ማረጋገጫ ደብተርን የመሰረዝ ስልጣን የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1808(2)፣ 1198(2)	14554	ወ/ሮ ጽጌ አጥናፌ እና ባላምባራስ ውቤ ሽበሽ	ታህሳስ 20/1998ዓ/ም	80
41	5	በፕራይቬታይዜሽን ኤጀንሲም ሆነ በኤጀንሲው ስራ አመራር ቦርድ ቀርቦ ውሣኔ የተሰጠበትን ጉዳይ እንደገና ለማየት ፍ/ቤቶች ስልጣን የሌላቸው ስለመሆኑ፣ የአዋጅ ቁ. 110/87 አንቀፅ 4(1) እና 5(3)	23608	የኢ/ፕራ/መ/ል/ድ/ተቆጣጣሪ እና የአቶ ኑርበዛ ተረጋ ወራሾች	ህዳር 3/2000ዓ/ም	300
42	6	ከቤት ባለቤትነት ክርክር ጋር በተያያዘ ለክርክር ምክንያት የሆነው ቤት በመመሪያ፣ በቀላጤ ወይም በቃል ትዕዛዝ ከግለሰቦች የተወሰደና በመንግስት ቁጥጥር ሥር ያለ መሆኑ ካልተገለፀ በስተቀር ጉዳዩን ለማስተናገድ ፍ/ቤቶች ስልጣን የሚኖራቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 110/ 87 አንቀፅ 3(1)	24627	ዶ/ር ቤተልሄም ታደሰ እና የኪራይ ቤቶች ኤጀንሲ	ሚያዝያ 30/2000ዓ/ም	60
43	6	አዋጅ ቁጥር 47/67 "ን" መሠረት አድርጐ የምርጫ ቤቱ ተወስዷል /ተወርሷል/ በሚል የሚቀርቡ አቤቱታዎች ለኢትዮጵያ ፕራይቬታይዜሽን ኤጀንሲ ቀርበው መወሰን ያለባቸው ስለመሆኑ፣ በመንግስታዊና በህዝባዊ ተቋማት ቁጥጥር ስር ያሉ ቤቶች ይመለሱልኝ እንዲሁም ውዝፍ ኪራይ ይከፈለኝ በሚል የሚቀርቡ አቤቱታዎች ላይ ውሣኔ መስጠት የኢትዮጵያ ፕራይቬታይዜሽን ኤጀንሲ እንጂ የፍ/ቤት ስልጣን ስላለመሆኑ፣	30704	የኪራይ ቤቶች ኤጀንሲ እና እነ የአቶ በቀለ ወ/ማሪያም ወራሾች (3)	መጋቢት 18/2000ዓ/ም	110

		አዋጅ ቁ. 110/87፣ አዋጅ ቁ. 47/67				
44	6	በህገ ወጥ መንገድ ተወስዷል /ከአዋጅ ውጭ ተወርሷል/ የተባለ ቤትን ባለቤትነት በማጣራት ውሣኔ የመስጠት ሥልጣን የኢትዮጵያ ፕራይቬታይዜሽን ኤጀንሲ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 110/87	30631	ወ/ሮ ዘቢዳ ሙሣ እና እነ ወ/ሮ አሻ የሱፍ (2)	ህዳር 10/2000ዓ/ም	107
45	6	የፕራይቬታይዜሽን ኤጀንሲ በሰጠው ውሣኔ ላይ ቅሬታ ሊቀርብ የሚችለው ለኤጀንሲው የስራ አመራር ቦርድ እንጂ ለፍ/ቤት ስላለመሆኑ፣ የኤጀንሲው የሥራ አመራር ቦርድ የሚሰጠው ውሣኔ የመጨረሻና አሣሪ (Binding) ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 110/87	23608	የኢ/ፕ/መ/ል/ድርጅት እና አቶ ኑርበዛ ተረጋ	ህዳር 3/2000ዓ/ም	179
46	9	በማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ የይዞታ ማረጋገጫ ይሰጠኝ በሚል የሚቀርብ አቤቱታ በፍርድ ቤት ቀርቦ ዳኝነት ሊሰጥበት የሚችል ስላለመሆኑ፣	31906	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና የአቶ መርስኤ መንበሩ ወራሾች	ህዳር 4/2001ዓ/ም	99
47	9	በአዋጅ ቁጥር 47/67 መሠረት ከተወረሱና በቀላጤ ከተያዙ ቤቶች ውጭ ያሉ ቤቶችን አስመልክቶ የሚነሣ የቤት ክርክር ጉዳዮችን ፍርድ ቤቶች ማየት የሚችሉ ስለመሆናቸው፣ አዋጅ ቁ. 47/67 አዋጅ ቁ. 110/87	37281	አቶ አበበ ዓሊ እና እነ የ08 ቀበሌ ገ/ማህበር (3)	ታህሣሥ 16/2001ዓ/ም	103
48	9	በውጭ አገር የሚገኝ ንብረትን አስመልክቶ የሚቀርብ ክርክርን የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ማስተናገድ ስለመቻሉ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ-መንግስት አንቀፅ 37 አዋጅ ቁጥር 25/88 አንቀፅ(4)	37339	ወ/ሮ ንግስት ኃይሌ እና አቶ ለገሠ ዓለሙ	ጥር 28/2001ዓ/ም	106
49	9	የሸሪዓ ፍ/ቤቶች የይዞታ ክርክርን ማስተናገድ የማይችሉ ስለመሆናቸው፣	36677	ወ/ሮ ሻምሺ የኑስ እና ወ/ሮ ኑሪያ ማሚ	ሚያዝያ 30/2001ዓ/ም	116
50	10	በሰዎች ወይም በሚንቀሳቀስ ሀብት ላይ ለደረሰ ጉዳት ካሣ ለማግኘት የሚቀርብ ክስን ለማስተናገድ የግዛት ክልል ሥልጣን ስለሚኖረው ፍ/ቤት፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 27	48018	አቶ ተከተል ዘካሪያስ እና እነ አስቴር ታደሰ (2)	ሐምሌ 7/2002ዓ/ም	317
51	10	የከተማ ቦታ ያለአግባብ ተወስዶብኝ በሊዝ ለሌላ ተሰጥቷል በሚል የሚቀርብ አቤቱታ የቦታውን መውሰድ ውሣኔ ለሰጠው አካል በቅድሚያ መቅረብ ያለበት ስለመሆኑና በሚሰጠው ውሳኔ ቅሬታ ያለው ወገን ለቦታ ማስለቀቅ ይግባኝ	46220	የሐዋሣ ከ/ማዘጋጃ ቤት እና	ጥር 18/2002ዓ/ም	298

		ሰሚ ጉባኤ ማቅረብ ያለበትና ይኼው አካል የሚሰጠው ውሣኔ የመጨረሻ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 272/1994		የሐዋሳ ደብረ ምህረት ቅ/ገብርኤል ገዳም		
52	12	የሊዝ ውል እንዲቋረጥ ሊደረግ የሚችልበት አግባብ እና ሊከተል የሚችለው ውጤት፣ የሊዝ ውል ጋር በተያያዘ የሚቀርብ የመብት ጥያቄ በአ.አ ከተማ አስተዳደር ፍ/ቤቶች የሚታይ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 455/97 አንቀጽ 3/2/ አዋጅ ቁ. 272/94 አንቀጽ 2/7/፣ 15/1-ለ/	54697	አዲስ ኢንተርናሽናል አካዳሚ እና እነ ሣይማኖት አበበ (9)	መስከረም 24/2003ዓ/ም	439
53	12	ከአዋጅ ውጪ የማይንቀሳቀስ ንብረት ተወስዶብኛል በሚል በቀረበ አቤቱታ መነሻነት የፕራይቬታይዜሽን ኤጀንሲ በህጉ አግባብ የሚሰጠው ውሣኔ እንደ ፍርድ ቤት ውሣኔ ሊቆጠር የሚችልና ለአፈፃፀም የሚቀርብ ስለመሆኑ፣ አንድን ጉዳይ የማየት ስልጣን ከፍርድ ቤት ውጪ ለሆነ አካል የተሰጠ በመሆኑ በዚህ አካል እየታየ ባለበት ተመሳሳይ ወቅት በፍርድ ቤት ሊታይ የማይገባ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 110/87 አዋጅ ቁ. 193/92 አዋጅ ቁ. 572/2000 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 8	48316	ወ/ሮ ዘነበች ተመስገን እና የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ	ጥቅምት 04/2003ዓ/ም	444
54	12	የኢትዮጵያ የፕራይቬታይዜሽን ኤጀንሲ ከአዋጅ ውጩ የተወሰዱ ንብረቶችን በተመለከተ የቀረበን ጉዳይ አከራክሮና አጣርቶ የመወሰን ስልጣን በህግ የተሰጠውና ከፍ/ቤት ውጪ ያለ የዳኝነት አካል ስለመሆኑ፣ ውሣኔውን ለማስፈፀምም አስፈላጊውን እርምጃ ለመውሰድ የሚችልና የሚሰጠውን ትዕዛዝ ለማስፈፀምም ማንኛውም የመንግስት አካል ተገቢውን ትብብር ማድረግ ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 110/87 አንቀጽ 74/ሐ/ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 371/1/ አዋጅ ቁ. 146/91 አንቀጽ 26/2/፣ 28/2/	63627	ሼህ አሸራቅ ሰይድ እና የቡታጅራ ከተማ ቀበሌ 02 አስተዳደር	ሐምሌ 14/2003ዓ/ም	467
55	12	አንድን ጉዳይ ተመልክቶ ዳኝነት ለመስጠት ሥልጣን የተሰጠው ለሌላ የዳኝነት አካል ከሆነ ፍ/ቤቶች ጉዳዮን የማየት ስልጣን የማይኖራቸው ስለመሆኑ፣ የፕራይቬታይዜሽን ኤጀንሲ ስልጣን ሥር የሚወድቅ አይደለም በሚል በኤጀንሲው የተረጋገጠ ጉዳይን ጉዳዩን የማየት ስልጣን ለሌላ የዳኝነት አካል የተሰጠ ነው በሚል ክርክር እስካልቀረበ ድረስ ፍ/ቤቶች ተቀብለው ማስተናገድ የሚችሉ ስለመሆናቸው፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 37 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 231/1-ለ/፣ 9/2/፣ 244/3/ እና 328/3/ አዋጅ ቁ. 110/87	37964	እነ አቶ መሐመድ ሁሴን የእነ አቶ መሐመድ ሁሴን ወራሾች (3 ሰዎች) እና እነ የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ (2)	ጥር 27/2003ዓ/ም	476

		አዋጅ ቁ. 47/67				
56	14	የፌዴሬሽን ምክር ቤት የኢፌዴሪ ህገ መንግስትን ለመተርጐም ባለው ስልጣን ተጠቅሞ የሚሰጠው ውሣኔ የመጨረሻና ጉዳዩ በሚመለከተታቸው አካላት መከበርና መፈፀም ያለበት ስለመሆኑ፣ የፕራይቬታይዜሽን ኤጀንሲ ቦርድ የሚቀርብለትን አቤቱታ ህጋዊነት መርምሮ በመወሰን ሂደት ከፊል የዳኝነት ስልጣን ያለው አካል (quasi judicial body) እንደመሆኑ መጠን በህገ መንግስቱ የተጠበቁትን ፍትህ የማግኘት፣ የመሰማትና በእኩል ሚዛን የመታየት (የመዳኘት) መብት በሚያስከበር መልኩ ክርክሮችን ሊያስተናግድና ሊወስን የሚገባ ስለመሆኑ፣ የኢፌዴሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 62(1)፣ 37 አዋጅ ቁ. 251/93 አንቀጽ 3(1)፣ 56(1) አዋጅ ቁ. 87/86 አንቀጽ 8፣ 9 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 337፣ 336፣ 339	43511	እነ የአቶ ዋሲሁን መኮንን ሚስትና ወራሾች /8 ሰዎች/ እና የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ	ጥቅምት 23/2005ዓ/ም	211
57	17	በክልል በተነሳ ግምት በሌለው የመንገድ ይከፈትልኝ ጥያቄ ላይ ከተከራካሪ ወገኖች መሃል አንደኛው በፌዴራል መንግስት የተመዘገበ ማህበር ከሆነ ጉዳዩ በፌዴራል የፍ/ቤቶች ስልጣን ስር በፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት የስረ ነገር ሥልጣን ስር የሚወድቅ ሲሆን የክልሉ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በውክልና ስልጣኑ ጉዳዩን የሚመለከት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 25/88 አንቀፅ 5(2) እና 5(6)፣ አንቀፅ 14 በኦሮሚያ ክልል ህገ መንግስት አንቀጽ 64(3) እንዲሁም በክልሉ ፍርድ ቤቶች ማቋቋሚያ አዋጅ ቁጥር 141/2000 አንቀጽ 27(4)	105962	እነ ቢ.ኤም.ጂ ኃ.የተ.የግል ማህበር (ሁለት ሰዎች) እና ፕሮፌሰር በደግ በቀለ	የካቲት 19/2007ዓ/ም	266
58	20	የከተማ ቦታን በሊዝ በመጨረት ጨረታውን በማሸነፍ የሊዝ ውል የተፈፀመ እንደሆነ ይህን የውል ግንኙነት ለመዳኘት የሚችል ፍርድ ቤት ስለመሆኑ፣ የሊዝ አዋጅ ቁጥር 721/2004 የፍ/ህ/ቁ 1731 እና 1808(2)	117819	የወላይታ ዞን የቦሌ ከተማ ዓ/ህግ እና ታደለች ዲባራ	መጋቢት 15/2008ዓ/ም	165
59	20	የኦሮሙያ ከተማ አስተዳደር ውስጥ የሚነሱ የከተማ ቦታን ከማስለቀቅና ምትክ ቦታ እና ካሳን ከመክፈል አንፃር የሚነሱ የመብት ጥያቄዎች በመጀመርያ ደረጃ የማየት ስልጣን በከተማው አስተዳደር የታቀረው አካል ስለመሆኑ፣ የኦሮሙያ ክልል የመሬት ሊዝ አዋጅ ቁጥር 721/2004 አንቀፅ 26-30 አዋጁን ለማስፈፀም የወጣው ደንብ ቁጥር 155/2005 አንቀፅ 26፣ 55 እና 56	114622	እነ አቶ አወል አማን (2) እና እነ ወ/ሮ አሰለፈች እንዳግቤ (3)	ግንቦት 09/2008ዓ/ም	169
60	21	የሊዝ ውል እንዲሰረዝ የሚቀርብን የዳኝነት ጥያቄን በተመለከተ መደበኛ ፍርድ ቤቶች ሊያስተናግድ የሚገባ ስለመሆኑ፣	119435	አቶ አብደልቀኒ አብደራህማን እና እነ አቶ ዳንኤል ወ/ኃዋሪያት (2)	ሰኔ 27/2009ዓ/ም	201

61	23	የይዞታ ማረጋገጫ ማስረጃ አላግባብ ተሰርዞብኛል በሚል የሚቀርብ አቤቱታ ጉዳዩ በቀጥታ ከመሬት ይዞታ ባለመብትነት ጋር ተያያዥነት ያለው በመሆኑ የተከራካሪ ወገኖች መደበኛ ነዋሪነት ወይም የተከራካሪው ወገን የፌደራል መንግሥቱ ተመዝጋቢ መሆን ግምት ውስጥ ሳይገባ የክርክሩን ልዩ ባህርይ በማየትና የጉዳዩን ዓይነት መሠረት በማድረግ ንብረቱ የሚገኝበት የከተማ አሥተዳደር ፍ/ቤት የቀረበውን ክስ ተቀብል የመወሰን የሥረ-ነገር ሥልጣን ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 25 አዋጅ ቁጥር 226/07 አንቀጽ 57/1	142594	የደሴ ከተማ ዓይነሥውራን ማሕበር እና የኢትዮጲያ ዓይነሥውራን ብሔራዊ ማሕበር	ሓምሌ 30/2010ዓ/ም	340
62	23	የአንድ ጉዳይ ተከራካሪ ወገኖች በተለያዩ ክልሎች ዉስጥ የሚኖሩ መሆናቸዉ እስከ ተረጋገጠ ድረስ ለክርክሩ ምክንያት የሆነው ዉል ወይም ንብረት የሚገኘዉ በክልል ዉስጥ መሆኑ አንድን ጉዳይ የማየት የስረ ነገር ስልጣን የፌደራል ፍርድ ቤቶች መሆኑን የማያስቀር ስለመሆኑ፣ አንድን ጉዳይ የማየት የስረ ነገር ስልጣን የፌደራል ፍርድ ቤቶች ሆኖ ነገር ግን የአካባቢ ስልጣኑ በክልሎች ስር የሚወድቅ ሲሆን እንደነገሩ ሁኔታ የክልል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ወይም የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በዉክልና ጉዳዩን የማየት ስልጣን የሚኖራቸው ስለመሆኑ፣ የኢ/ፌ/ድ/ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 80(2)፣ 80(3-ሐ) እና 80(4) በአዋጅ ቁጥር 25/88 አንቀጽ 5(2) የፍ/ሥ/ሥርዒት ህግ አንቀጽ 24 እና 25 **(ጉዳዩ የመሬት/በታ/ይዞታ ክርክር ነው)**	144613	እነ አቶ ያሲን ኢብራሂም (2) እና አቶ ኃይለ ታዬ	ግንቦት 30/2010ዓ/ም	358
63	23	ሥራ ላይ ባሉ ህጎች መሰረት በየትኛውም ደረጃ በሚገኝ የክልል ፍርድ ቤት ታይተው የመጨረሻ ውሳኔ የተሰጠባቸው ጉዳዮች መሰረታዊ የህግ ስህተት አለባቸው በሚል ለክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት አቤቱታ በክልል ሰበር ሰሚ ችሎት አልተቋቋመም፤ እንዲሁም በክልል የሰበር ስርዓት በዝርዝር ህጎች አልተቀመጠም በሚል ምክንያት ጉዳዮች በቀጥታ ለፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችልት ሊቀርቡ የማይገባ ስለመሆኑና ሥራ ላይ ባሉት ህጎች አግባብ በክልል ሰበር ችሎት መታየት ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የኢ/ፌ/ድ/ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 80(3)(ለ) የሐረሪ ክልል ህገ መንግስት አንቀጽ 70(2)(ሀ) የሐረሪ ክልል ፍርድ ቤቶችና የዳኞች አስተዳደር ጉባኤ ማቋቋሚያ አዋጅ ቁጥር 3/1988 እና ማሻሻያ አዋጆች ቁጥር 8/1991 እና 17/1991 እንደገና ለማሻሻል የወጣው አዋጅ ቁጥር 68/1999 የፌ/ፍ/ቤቶችን አዋጅ እንደገና ለማሻሻል በወጣው አዋጅ ቁጥር 454/1997 አንቀጽ 2(1) **(ጉዳዩ የመሬት/በታ/ይዞታ ክርክር ነው)** **(በፌ/ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችልት ቀደም ሲል በሰ/መ/ቁ 111887፣ 120858 እና ሌሎችም በርካታ መዛግብት ተሰጥቶ የነበረው የህግ ትርጉም በዚህ መዝገብ ውሳኔ ተለውጧል)**	157560	እነ ወ/ሮ አለምሸዋ አባተ አበበ እና እነ አቶ ሚሉዮን አባተ አበበ	መጋቢት 23/2011ዓ/ም	363

		10.1.7 ወንጀልና የወንጀል ስነ-ስርዓት				
64	9	በመከላከያ ሰራዊት ውስጥ በወታደርነት በማገልገል ላይ የሚገኙ የሠራዊት አባላት ጋር በተያያዘ የሚቀርቡ የወንጀል አቤቱታዎችን ለማስተናገድ ወታደራዊ ፍ/ቤቶች ስልጣን ያላቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 27/88 አዋጅ ቁ. 343/94 አንቀፅ 2(9)፣ 26(1)	33368	ሻምበል አሰፋ በላይ ዘገየ እና ወታደራዊ አቃቤ ህግ	ህዳር 9/2001ዓ/ም	93
65	12	በውጭ አገር መንግስት ላይ የሚፈፀሙ ወንጀሎችን የማየት የዳኝነት ስልጣን ያለው የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 25/88 አንቀጽ 12/1/ የወንጀል ህግ ቁ. 263፣ 71	55299	ዓለም ገብሩ እና የትግራይ ዓቃቤ ህግ	መጋቢት 19/2003ዓ/ም	454
66	25	ተገድዶ የመያዝ ህጋዊነትን የማረጋገጥ ጉዳይ አስመልክቶ የዳኝነት ስልጣኑ ተለይቶ ለፌደራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ያልተሰጠ በመሆኑ የሚቀርብ አቤቱታን ተቀብል የማየት የመጀመሪያ ደረጃ የዳኝነት ስልጣን ያለው የፌደራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ስለመሆኑ፣ የፌደራል ፍርድ ቤቶች አዋጅ ቁጥር 1234/2013 አንቀፅ 5(1(ኘ)) እና 11(1)፣ (3)	230167	የአዲስ አበባ ፖሊስ ኮሚሽን እና እነ ሙለጌታ መንግስት (3 ሰዎች)	ሐምሌ 28/2014ዓ/ም	341
		10.1.8 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
67	9	**የቅኔ መምህርነት** ቀጥተኛ የሆነ መንፈሣዊ ሥራ በመሆኑ በሥራ ክርክር ችሎቶች ሊስተናገድ የሚችል ስላለመሆኑ፣	34440	መ/ፓትሪያክ ጠ/ጽ/ቤት እና መጋቢ ሚስጢር መዝገቡ በላይነህ	ጥቅምት 6/2001ዓ/ም	88
68	13	**ሃይማኖታዊ** ከሆኑ አለመግባባቶች ጋር በተያያዘ ፍ/ቤቶች የአምልኮት ሥርዓትን ሆነ ሃይማኖታዊ ህገ-ደንቦችን በመተርጐም ውሣኔ ለመስጠት የማይችሉ ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀፅ 11(1)(3)፣ 37(1)	66957	የኢትዮጵያ ሰባተኛ ቀን አድቬንቲስት ቤተክርስቲያን እና በኢትዮጵያ ሰባተኛ ቀን አድቬንቲስትቤተክርስቲያን የሐዋሳ ቁጥር 2 ሰባተኛ ቀን አድቬንቲስት ቤተክርስቲያን የቦርድ አባላት	የካቲት 26/2004ዓ/ም	603
69	14	አንድ ሰው በፍ/ቤት ክስ አቅርቦ ለማስወሰን የሚችለው ከህግ የመነጨ መብት ያለው መሆኑን በክሱ ውስጥ በዝርዝር በፍሬ ነገር ደረጃ ማመልከት የቻለ እንደሆነ ብቻ ስለመሆኑ፣ **ሀይማኖታዊ (መንፈሣዊ)** ትምህርት ለመስጠትና ለማሰልጠን በሚል ከሚቋቋሙ ተቋማት ጋር በተገናኘ በተማሪነት ማን እንደሚመለመል፣ ምን ምን መስፈርቶች ሊሟሉ እንደሚገባ፣ የመስፈርቶቹ መሟላትና አለመሟላት እንዲሁም በተቋሙ ትምህርት የሚከታተሉ ተማሪዎች ከትምህርት አቀባበል ሂደት ወቅት ሊገልጿቸው ስለሚገቡ የዲሲፕሊን ጉዳዬች ወዘተ በሀይማኖት ተቋማቱ የሚወሰን ስለመሆኑና ከዚህ ጋር በተያያዘ የሚቀርቡ ክርክሮችን መደበኛ ፍ/ቤቶች አይቶ	77479	የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቅድስት ሥላሴ መንፈሣዊ ኮሌጅ እና አቶ አሰግድ ሣህሉ	ጥቅምት 06/2005ዓ/ም	208

		ለመወሰን ስልጣን ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ፣ የግለሰብ ፍትህ የማግኘት መብት በፍ/ቤቶች ተግባራዊ ሊደረግ የሚችለው በፍርድ ሊያልቁ የሚባቸው ጉዳዬችን በተመለከተ ብቻ ስለመሆኑ፣ የኢፌዲሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 37				
70	18	**የአንድ የእምነት ተቋም** አስተዳደራዊ ስራዎችን ለማከናወን የተሰጠ ሹመትና የሽረት ጉዳይ ከሀይማኖት ተቋሙ መሰረታዊና ተፈጥሯዊ ባህሪ ተነጥለው ለብቻቸው ሊታዩና ሊወሰኑ የማይችሉ በመሆናቸው በፍርድ ሊወሰኑ የማይገባቸው ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ ህገመንግስት አንቀፅ 11 እና 37	97009	አቶ ኤሌያስ አዲሙ (2) እና የኢ/ወንጌል ብርሃን ቤ/ክ	ሰኔ 19/2007ዓ/ም	335
71	17	የክርክሩ አጠቃላይ ይዘት **የዕቁብ ገንዘብ** ይከፈለኝ ጥያቄን መሰረት አድርጐ የቀረበ በንግድ ህጉ የተመለከቱትን አግባብነት ያላቸው ድንጋጌዎችን አተገባበር ለመመርመር የሚያስችልና ቼክ እንደተራ ማስረጃነት ሆኖ በክርክር ወቅት በቀረበበት ጊዜ ጉዳዩ የፌደራል ነው ተብሎ የማይወሰድ ሥለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 25/1988	104511	እነ አቶ ዳኜ ሃይሉ (2) እና እነ አ/ሰገድ ሃብታሙ (2)	መጋቢት 30/2007ዓ/ም	273
72	21	በህገወጥ መንገድ ተይዘው በተገኙ **የቁም እንስሳት** ላይ አግባብ ያለው አካል በሚወስደው እርምጃ ላይ በቀጥታ ክስ ስልጣን ላለው ፍ/ቤት ማቅረብ የሚቻል ስለመሆኑ፣ የቁም እንስሳት ግብይት አዋጅ ቁጥር 819/2006 አንቀጽ 15/5/ እና 8 ደንብ ቁጥር 341/2007 አንቀጽ 19/4/ እና 5	129430	የእነማይ ወረዳ ንግድ ትንስፖርት ጽ/ቤት እና አቶ ጉበዜ አሰፌ	ታህሳስ 26/2009ዓ/ም	188
		10.1.9 ባንክና ኢንሹራንስ				
73	6	በአዋጅ ቁጥር 322/95 መሠረት የቤንሻንጉልን ጨምሮ የአምስት ክልሎች ጠቅላይ ፍርድ ቤቶች የክልል ከፍተኛ ፍ/ቤቶች ባላቸው የውክልና ስልጣን ያዩዋቸውን የፌዴራል ጉዳዬች በይግባኝ ተቀብለው የማየት ስልጣን ያላቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 322/95 የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ-መንግስት አንቀፅ 80(2)	20465	አዋሽ ኢ/ኩባንያ እና ፀሐይ ዮሐንስ የሀፃን ተመስገን ቱጂ ሞግዚትና አሳዳሪ	ሰኔ 26/2000ዓ/ም	18
74	12	የፌዴራል ጉዳይን በውክልና ስልጣን ተመልክቶ በክልል ፍርድ ቤት ውሣኔ የተሰጠበትን ጉዳይ መሰረት በማድረግ የይግባኝ አቤቱታ ማቅረብ ስለሚቻልበት ሁኔታ /አግባብ/፣ የደቡብ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት በመጀመሪያ ደረጃ በሚነሳ ክርክር ላይ እንደ ፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤት ብሎም በይግባኝ ደረጃ ባለ ክርክር ደግሞ እንደ ፌዴራል ይግባኝ ሰሚ ከፍተኛ ፍ/ቤት ሆኖ የፌዴራል ጉዳዮችን ለማስተናገድ የሚያስችል የውክልና	54577	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና አቶ ሰለሞን ያቆብ	ህዳር 01/2003ዓ/ም	447

		ስልጣን ያለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 322/95 የተወሰኑ የክልል ጠቅላይ ፍ/ቤቶች በህገ መንግስቱ ተሰጥቷቸው የነበረውን የፌዴራል ጉዳዮችን በመጀመሪያ ደረጃ ስልጣናቸው የማስተናገድ የውክልና ስልጣንን ብቻ የሚያስቀር እንጂ በይግባኝ ያላቸውን ስልጣን ጭምር የሚያስቀር ስላለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 80/2/፣ /5/ አዋጅ ቁ. 322/95				
75	15	አንድን ክርክር በማስተናገድ ላይ ያለ የክልል ፍ/ቤት በፌዴራል መንግስት የተመዘገበ ተቋም (ድርጅት) አግባብነት ያለው የጣልቃ ገብ አቤቱታ በቀረበለት ጊዜ ጉዳዩን ጣልቃ ገቡን ወደ ክርክሩ በማስገባት አይቶ ለመወሰን ስልጣን የሌለው በመሆኑ ክርክሩ ጣልቃ ገብን ባካተተ መልኩ ለማየት ወደሚችለውና ስልጣን ላለው ፍ/ቤት ጉዳዩ ቀርቦ ሊታይ የሚገባ መሆኑን ገልፆ መዝገቡን መዝጋትና ተከራካሪዎችን ማሰናበት የሚገባ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 25/88 አንቀጽ 5(6)፣ 14 የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 80(4) የኦሮሚያ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ህገ መንግስት አንቀጽ 64(4) የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 9፣ 231(1)(ለ)	90920	ዓባይ ኢንሹራንስ አ.ማ እና አቶ አለማየሁ አሰፋ	ህዳር 06/2006ዓ/ም	347
		10.1.10 አፈፃፀም				
76	14	የፍ/ቤቶች የግዛት ስልጣን በዋነኛነት መሠረት የሚያደርገው ለክርክሩ ምክንያት የሆነው ጉዳይ የተፈጠረበት ቦታ ለተከራካሪ ወገኖች የሚኖረውን አመቺነት ሲሆን የሥረ ነገር ስልጣን መሠረት የሚያደርገው ለክርክሩ ምክንያት የሆነውን ጉዳይ ይዘት፣ የተከራካሪ ወገኖችን መብትና ጥቅም ክብደትና መጠን እንዲሁም የጉዳዩን የውስብስብነት ደረጃ ስለመሆኑ፣ ፍርድን የማስፈፀም ጉዳይ በስረ ነገር ክርክር ተረጋግጠው የፍርድ ሀይል ያገኙትን የተከራካሪ ወገኖች መብቶችና ግዴታዎች በሥነ ሥርዓት ህጉ የተደነገገውን የአፈፃፀም ስርዓት ተከትለው እንዲፈፀሙ ከማድረግ ውጪ አዲስ መብትና ግዴታ የሚቋቋምበት ሂደት ስላለመሆኑና የማስፈፀም ስልጣን በመርህ ደረጃ የፍ/ቤቶች የሥረ ነገር ስልጣንን የሚከተል ስለመሆኑ፣ አስፈላጊ እና ተገቢ በሆኑ ሁኔታዎች ሥረ ነገሩን የወሰነ ፍ/ቤት በአፈፃፀም ጉዳዮችን በውክልና የሥረ ነገር ስልጣን ለሌለው ፍ/ቤት ሊያስተላልፍ ስለመቻሉ፣ አዋጅ ቁ. 25/88 አንቀጽ 5(2) የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 371፣ 372፣ 9፣ 10	75788	እነ አቶ በረከት ኃ/ኪሮስ (ሶስት ሰዎች) እና አቶ ኀይቶም ኃ/ኪሮስ	ህዳር 05/2005ዓ/ም	220

		10.1.11 የአዲስ አበበና ድሬዳዋ ፍርድ ቤቶች የሚመለከቱ ጉዳዮች				
77	5	የአዲስ አበባ ከተማ ነክ ፍርድ ቤቶች የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር በባለቤትነት የሚያስተዳድራቸው ቤቶች ላይ የባለቤትነት /የባለቤትነትን መፋለም/ ክርክር በተነሣ ጊዜ ጉዳዩን የማየት የስረ ነገር ስልጣን የማይኖራቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 361/95 አንቀፅ 41(ረ)	32376	አቃቂ ቃሊቲ ክ/ከ/ቀ/10/11 አ/ጽ/ቤት እና እነ ብዙወርቅ ሸዋንግዛው	ግንቦት 19/2000ዓ/ም	330
78	5	ፍርድ ቤቶች የመጨረሻ አስተዳደራዊ ውሣኔ የተሰጠባቸው ጉዳዩችን አይተው ለመወሰን ስልጣን ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ፣ አዲስ አበባ አስተዳደር ምክር ቤት ደንብ ቁጥር 12/91 አንቀፅ 9(4)	26480	የኮተቤ መ/ት/ኮሌጅ እና ቢንያም አለማየሁ	ጥቅምት 14/2000ዓ/ም	372
79	5	በክፍለ ከተማ ስልጣን ክልል ውሰጥ የሚነሱ ክርክሮች ላይ ክፍለ ከተማው ጣልቃ ገብቶ የመከራከር መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የአዋጅ ቁ. 361/95 አንቀፅ 10(2)፣ 30 አዋጅ ቁ. 18/97 አንቀፅ	29005	አ/ቃሊቲ መሬት/አ/ጽ/ቤ እና እነ ግርማቸው ይላላ (2)	ሚያዝያ 14/2000ዓ/ም	378
80	6	ያላግባብ በመንግስት የተወረሰ ንብረትን ለማስመለስ ሲባል የሚቀርበው የፍትሐብሔር ክርክር በአዲስ አበባ ከተማ ፍርድ ቤቶች የዳኝነት ሥልጣን ስር የማይወድቅ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 361/95 አንቀፅ 41(ሀ)	29761	እነ አቶ ዳባ ደበሌ (5) እና እነ ደበበ ተፈራ ወራሾች (2)	ጥቅምት 14/2000ዓ/ም	98
81	6	ከቤት ጋር በተያያዘ የሚቀርቡ ባለቤትነትን የመፈለም ክስ ለማየት የአዲስ አበባ ከተማ ነክ ፍርድ ቤቶች የስረ-ነገር ስልጣን የሌላቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 361/95 አንቀፅ 41(ረ)	32376	የአ/ሊቲ አ/ጽ/ቤት እና እነ ብዙወርቅ ሸዋንግዛው	ግንቦት 19/2000ዓ/ም	129
82	9	የአዲስ አበባ ከተማ ነክ ፍርድ ቤቶች የውርስ አጣሪ የመሾም ሥልጣን ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ እና በአዲስ አበባ መስተዳደር ውስጥ የውርስ አጣሪ ይሾምልኝ ጥያቄን የማየት የዳኝነት ሥልጣን የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 361/95 አንቀጽ 41(1) (ሸ) የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 996(1)	35657	እነ እመቤት መክብብ እና አቶ በድሉ መክብብ	ጥቅምት 6/2001ዓ/ም	82
83	9	የቀበሌ ማህበራዊ ፍ/ቤቶች ለክርክር መነሻ የሆነው ክስ በገንዘብ ሊተመን የማይችል የመብት ጥሰትን የተመለከተ በሆነ ጊዜ የሥረ ነገር የዳኝነት ሥልጣን የሌላቸው ስለመሆኑ፣	36338	ገ/መስቀል ደመወዝ እና	ጥቅምት 25/2001ዓ/ም	86

		አዋጅ ቁ. 361/95 አንቀጽ 50(1)፣ 39		ወ/ሮ አፀደ መኰንን		
84	9	የከተማ ነክ ፍ/ቤቶች የቤት ባለቤትነት ክርክር የቀረበበትን ጉዳይ ለማየት ስልጣን የሌላቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 361/95 አንቀጽ 41(1)(ረ)	33841	አቶ አስጨናቂ ረጋሣ እና እነ አቶ ገዛኸኝ ነጋሽ (6)	ጥቅምት 6/2001ዓ/ም	91
85	9	የአ.አ ከተማ ነክ ፍ/ቤቶች በከተማው አስተዳድር ሥር ካሉ ቤቶች ጋር በተያያዘ የሚነሱ ክርክሮችን ብቻ ለማየት ስልጣን ያላቸው ስለመሆኑ፣	34788	የሟች አቶ ሰለሞን ሳሙኤል ወራሾች እና ማርታ ሰለሞን (2)	ህዳር 2/2001ዓ/ም	96
86	9	የቀበሌ ማህበራዊ ፍ/ቤቶችም ሆኑ የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ፍ/ቤቶች የፍ/ብሔር ክርክር ጉዳዬችን ለማየት የሚያስችል ስልጣን በህግ ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ፣	41608	እነ ሙላቱ አንበርብር እና ወ/ት ታመነች ዮሴፍ	ሐምሌ 22/2001ዓ/ም	121
87	10	የአ.አ ከተማ መስተዳድር ምክር ቤት የሥራና ከተማ ልማት ቢሮ የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለቤትነት ደብተርን ለመሰረዝ የሚያስችል ስልጣን ያለው ስለመሆኑ፣	34665	እነ ናትናኤል ዘውገ (2) እና እነ እግዜሩ ገ/ህይወት (2)	ጥቅምት 12/2002ዓ/ም	296
88	10	የድሬዳዋ ከተማ አስተዳደር ፍ/ቤቶች በከተማው የሚገኝ ቤት ባለቤትነቱ የማን ነው ከሚል ጉዳይ ጋር ተያይዞ የሚነሣ ክርክርን ለማየት ስልጣን የሌላቸው ስለመሆኑ፣ የድሬዳዋ ከተማ አስተዳደር ቻርተር አዋጅ ቁ. 416/19 አንቀፅ 33	47134	የድሬዳዋ አ/ጽ/ቤት እና ወ/ሮ ፋንታዬ ምትኩ	ግንቦት 6/2002ዓ/ም	310
89	10	የክርክሩ የገንዘብ መጠን ከ5000 ብር በታች የሆነ ጉዳይን በሙሉ ተቀብሎ ለማስተናገድ የአዲስ አበባ ከተማ ማህበራዊ ፍ/ቤቶች በሕግ ስልጣን ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ፣ የሥረ-ነገር ሥልጣን በሕግ ባልተሰጠው የዳኝነት አካል (ፍ/ቤት) የተሰጠ ፍርድ የማይፀና ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 25/88 አንቀጽ 5(6)፣ 5(9) አዋጅ ቁ. 361/95	52041	የእርሻ መሣሪዎችና የቴክ/አ/ማህበር እና የኢት/መድን ድርጅት	ሰኔ 29/2002ዓ/ም	313
90	12	የአ.አ. ከተማ አስተዳደር ማኀበራዊ ፍ/ቤቶች የፌዴራል ተቋማት ተከራካሪ የሆኑበትንና የገንዘብ መጠናቸው ከ5000 ብር ያልበለጠ የፍ/ብሔር ጉዳዮችን ለማስተናገድ ስልጣን ያላቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 361/95 አዋጅ ቁ. 25/88	56118	የኢት/ቴሌ/ኮርፖሬሽን እና ወ/ሮ ወርቅነሽ ወ/ማርያም	ህዳር 16/2003ዓ/ም	451

91	12	የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ፍ/ቤቶች በአዋጅ ቁ. 67/89 ሥር የተደነገጉ የወንጀል ድርጊቶችን የተመለከቱ ክርክሮችን አይቶ ለመወሰን ስልጣን ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ፣ ያለ ንግድ ፈቃድ በመነገድ ወንጀል የተከሰሱ ሰዎችን በተመለከተ የቀረበ ክርክርን የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ፍ/ቤቶች ለማየት ስልጣን ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ፣ ሺሻ ጋር በተገናኘ የሚፈፀሙ የደንብ መተላለፍ ወንጀሎችን አይቶ ለመወሰን የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ፍ/ቤቶች ስልጣን የሌላቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 67/89 አንቀጽ 46 አዋጅ ቁ. 361/95 አንቀጽ 41/2/፣ 52	56893	የአቃቂ ቃሊቲ ክፍለ ከተማ አቤቱታና ምርመራ ክስ አቀራረብ ንዑስ የስራ ሂደት እና እነ ወ/ሪት ፍሬህይወት ፍቃዱ (12)	መጋቢት 22/2003ዓ/ም	457
92	12	የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ፍ/ቤቶች የተጨማሪ እሴት ታክስ (VAT) አዋጅን በመተላለፍ የሚፈፀሙ የወንጀል ጉዳዮችን ለማየት ስልጣን ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 361/95 አንቀጽ 52/4/፣ /5/፣ 41/2/ አዋጅ ቁ. 286/94 አንቀጽ 96 አዋጅ ቁ. 285/94 አንቀጽ 49 የወንጀል ህግ ቁ. 349/1/	59723	አ/ፈታህ መሐመድ እና ኮልፌ ቀራኒዮ ክ/ከተማ ፍትህ ጽ/ቤት	ሰኔ 16/2003ዓ/ም	471
93	12	የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ፍ/ቤቶች ንብረትነታቸው የከተማው አስተዳደር ለመሆናቸው ክርክር በማይቀርብባቸው ቤቶች ላይ የሚነሱ የይዞታ፣ የኪራይ እና ሌሎች ክርክሮችን አይተው ለመወሰን ስልጣን ያላቸው ስለመሆኑ፣ የሁከት ይወገድልኝ ክስ ከከተማው መሪ ፕላን ጋር እስካልተያያዘ ድረስ በከተማው ፍ/ቤቶች የሥረ ነገር ስልጣን ሥር የሚወድቅ ስላለመሆኑ፣ የሥረ ነገር ስልጣን ሳይኖር የሚሰጥ ፍርድ እንዳልተሰጠ የሚቆጠርና ህጋዊ አስገዳጅነት የሌለው ስለመሆኑ፣ ከቤት ይዞታ ጋር በተገናኘ ለአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ፍ/ቤቶች የተሰጣቸው ስልጣን ሁከት ይወገድልኝ በሚል የሚቀርብ የዳኝነት ጥያቄን መሰረት ባደረገ መልኩ ሲቀርብ ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 361/95 አንቀጽ 41/1/4/ረ/ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 9፣ 231/1-ለ/	64703	ሻምበል ለታይ ገ/መስቀል እና በቂርቆስ ክ/ከተማ ወረዳ 1 አስተዳደር ጽ/ቤት	ሐምሌ 29/2003ዓ/ም	641
94	13	የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳዳር አስፈፃሚ አካላት ወይም በከተማው አስተዳዳር ባለቤትነት ሥር ያሉ ተቋማት የሚገቧቸው የሊዝ ውሎችን መሠረት አድርጎ የሚነሱ የውል አፈፃፀምና ተያያዥ ጉዳዮችን አይቶ ለመወሰን የከተማው ፍ/ቤቶች	77175	አሜሪካ ዩኒቨርሲቲ ኦፍ ኢትዮጵያ	ሐምሌ 19/2004ዓ/ም	599

		የሥረ-ነገር ስልጣን ያላቸው (የተሰጣቸው) ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 361/95 አንቀጽ 41(1)(ሀ) እና (መ)		እና እነ የአ/አ/ከ/አስተዳደር (3)		
95	13	የአዲስ አበባ ከተማ ነክ ፍ/ቤቶች የከተማው አስተዳዳር የሚያስተዳድራቸውን የንግድ ቤቶች ባለቤትነትን በተመለከተ በግለሰቦች መካከል የሚነሱ ክርክሮችን ለማየት ስልጣን የሌላቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 361/95 አንቀጽ 41(1-ረ) አዋጅ ቁ. 408/96 አንቀጽ	69064	ወ/ሮ አክሊለ ገብሬ እና አቶ መለኮት ክንፈሚካኤል	ጥር 18/2004ዓ/ም	607
96	16	የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ሰበር ሰሚ ችሎት ማስረጃ የመመዘን እና ፍሬ ጉዳይን የማጣራት ስልጣን የሌለው ስለመሆኑ፣ የአ.አ ከተማ አስተዳደር ቻርተር አዋጅ ቁጥር 361/95 አንቀጽ 42(2)	93220	ግርማ አያሌው ዋልታንጉስ እና የአ/አ/ምክር ቤት	መጋቢት 8/2006ዓ/ም	250
97	16	ከከተማው አስተዳደር አስፈፃሚ አካላት የመቆጣጠር ስልጣን እና ተግባር ጋር እንዲሁም የከተማው አስተዳደር ከሚያስተዳድራቸው የመንግስት ቤቶች ጋር እና የከተማው አስተዳደር አካልም በተከሳሽነት በሚቀርብበት ጊዜ የስረ ነገር ስልጣን የከተማው ፍርድ ቤቶች ስለመሆኑ፣ በአንድ ክስ ውስጥ ብዙ አቤቱታዎች ቀርበው ከነዚሁ በከፊል ዋናውን ክስ የሚመለከቱ በከፊል ደግሞ ዋናውን ክስ መነሻ አድርገው ቅርንጫፍ ነገሮችን የሚመለከቱ በሆነ ጊዜ የፍርድ ቤቱ ስልጣን የሚወሰነው ከፍተኛ ግምት ያለውን አቤቱታ መሰረት አድርጎ በመከተል ስለመሆኑ፣ መመሪያ ቁጥር 4/2004 አዋጅ ቁጥር 361/1995 የተሻሻለው የአዲስ አበባ ከተማ ቻርተር አንቀጽ 41(1-ለ) እና (ረ) የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 17(2)	96216	አቶ ተክለብርሃን ዘገየ እና እነ አቶ ሸምሰዲን አክመል (4)	ሐምሌ 29/2006ዓ/ም	257
98	17	የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ፍ/ቤቶች ጋብቻን በተመለከተ የባልነት ወይም የሚስትነት የምስክር ወረቀት ከመስጠት ባለፈ በማስረጃው ላይ ክርክር ከተነሳበት ወይም የጋብቻ መኖር አለመኖርን ለመወሠን የስረ ነገር ሥልጣን ያልተሠጣቸው ሥለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 408/1996 አንቀፅ 2 አዋጅ ቁጥር 361/1995 አንቀጽ 41/1-ሸ/	75560	ወ/ሮ ኪሮስ ገ/ማርያም እና አቶ ገብረስላሴ ኃይሌ	ሐምሌ 26/2004ዓ/ም	252
99	17	የአዲስ አበባ መስተዳደር አስፈፃሚ አካላት በሌላ ሰው ንብረት ላይ ጉዳት አድርሰዋል ካሳ ይክፈሉ ተብሎ የሚቀርብ ክስን በተመለከተ የማየት የስረ-ነገር ስልጣን ያላቸው የፌዴራል ፍ/ቤቶች ስለመሆናቸው፣ አዋጅ ቁጥር 361/1995 አዋጅ ቁጥር 408/1996 አዋጅ ቁጥር 25/88	99375	አቶ አምባቸው አለሙ እና እነ የካ/ክ/ከተማ/ወ/01 አስተዳደር (4)	መጋቢት 15/2007ዓ/ም	270

100	19	የአዲስ አበባ ከተማ ፍርድ ቤቶች አስቀድሞው የወራሽነት የምስክር ወረቀት ለማግኘት በቀረበው አቤቱታ ላይ ባሳለፉት ውሳኔ የሚነሳን ተቃውሞ አቤቱታ ተቀብለው ለማስተናገድ የስረ ነገር ስልጣን ያላቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጭር 36/1995 አንቀፅ 41(ሸ) አዋጅ ቁጽር 408/96 አንቀፅ 2(1)	105211	እነ እንዳለ ደንበቦ (3) እና እነ አልማዝ ደንበቦ (3)	ጥቅምት 01/2008ዓ/ም	325
101	19	በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር የከተማ ቦታ ማስለቀቀቅና የካሳ ጉዳዮች ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ በምትክ ቦታ ይሰጠኝ ጥያቄ ላይ የሚሰጠው የመጨረሻ ፍርድ የሰበር አቤቱታ ለከተማው ፍ/ቤት ሳይቀርብ ለፌደራል ጠቅላይ ፍ/ቤት የሰበር አኄቱታ የሚቀርብበት የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የከተማው ቻርተር አዋጅ ቁጥር 361/95 አንቀፅ 43(5) አንቀፅ 42(2) አዋጅ ቁጥር 721/2004 አንቀፅ 29(6)	104858	አቶ ታደሰ ካሳ እና ቦሌ ክ/ከ/ወረዳ 12 ኣ/ፅ/ቤት	ታህሳስ 22/2008ዓ/ም	340
102	19	አዲስ አበባ ከተማ ፍ/ቤት የጉዲፈቻ ስምምነትን ማስረጃን ተመልክቶ የወራሽነት ማስረጃን የመስጠት ስልጣን ያለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 361/95 አንቀፅ 41(ሸ)	112575	አቶ አፈወርቅ መኩሪያ እና ወ/ሮ ማደሊና ፍራንሲኔይ	የካቲት 30/2008ዓ/ም	343
103	20	የአዲስ አበባ ከተማ ቦታ ማስለቀቅና የካሳ ጉዳዮች ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ የቤት ባለቤትነት ክርክርን ኣጣርቶ የመወሰን ስልጣን የሌለው ስለመሆኑ፣	110901	ተክለስላሴ ገላን እና ልደታ የመ/ል/ከ/ፅ/ቤት	ግንቦት 25/2008ዓ/ም	174
104	21	የአዲስ አበባ ከተማ ቦታ ማስለቀቅና የካሳ ጉዳዮች ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ ቀደም ብሎ በሰጠው ፍርድ ላይ የሚቀርብለትን የፍርድ መቃወሚያ ተቀብል የመዳኘት ስልጣን ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 358 የኢ/ፌ/ድ/ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 37/1/ አዋጅ ቁ. 721/2004	121660	አቶ ለገሰ ገለታ እና እነ የአ/አ/አ/መሬት ልማትና ማኔጅመንት ቢሮ (2)	ህዳር 26/2009ዓ/ም	181
105	23	የቀበሌ የንግድ ሱቅ አላግባብ ተይዞብኛል ይመለስልኝ በሚል ለክስ ምክንያት የሆነው ጉዳይ በግለሰቦች መካከል የተደረገ ውል ሲሆን ጉዳዩን ተቀብሎ የማየት የዳኝነት ስልጣን የከተማ አስተዳደር ፍ/ቤቶች ሳይሆን የፌደራል ፍርድ ቤቶች ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 4 የድሬዳዋ አስተዳደ ቻርተር አዋጅ ቁጥር 416/1996 አንቀጽ 33(1-ረ)	144242	አቶ ገዛሀኝ አየለ እና እነ አቶ ኑረዱን ዓሊ	ግንቦት 30/2009ዓ/ም	327
106	23	ዉልን መነሻ ያደረገ ያልተከፈለ ገንዘብ ለማስከፈል የቀረበ ክስ በአዲስ አበባ ከተማ ፍ/ቤቶች የስረ ነገር ስልጣን ስር የማይወድቅ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 361/1995 አንቀጽ 41	145053	እነ ወ/ሮ ስኳሬ ለገሰ እና የአ/አ/ዉ/ፌሳሽ ባለስልጣን	ግንቦት 24/2010ዓ/ም	354

107	25	የኑዛዜ ወራሽነት የምስክር ወረቀት ይሰረዝልን ጥያቄ ሰፊና ዉስብስብ ክርክሮች ተደርጎ፣ በሕጉ አግባብ ተገቢ ማጣራትና ምርመራ ተደርጎበት ዉሳኔ የሚሰጥበት እንጂ የምስክር ወረቀቱን ለማግኘት ከሚቀርብ አቤቱታ ጋር ተመሳሳይነት ያለዉ ባለመሆኑ የኑዛዜ ወራሽነት የምስክር ወረቀት እንዲሰረዝልኝ በማለት የሚቀርብ አቤቱታን መርምሮ ዉሳኔ ለመስጠት የሥረ-ነገር ስልጣን የፌደራል ፍ/ቤቶች እንጂ የአዲስ አበባ ከተማ ፍ/ቤቶች ስላለመሆኑ፣	171061	አቶ ጌታቸዉ ሙለጌታ እና እነ አቶ መላኩ ሙለጌታ (3 ሰዎች)	መጋቢት 21/2012ዓ/ም	336
		10.1.12 የውጭ ሃገር ዜግነት/ሕግ/ንብረት/ድርጅት የሚመለከቱ ጉዳዮች				
108	5	ከተከራካሪ ወገን አንዱ የውጭ ሀገር ዜጋ ስለሆነ ብቻ ክርክሩ ሁልጊዜ የግለሰብ አለማቀፍ ሕግ ጥያቄ ያስነሳል ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 25/88 አንቀፅ 11(2-ሀ)	28883	ግሎባል ሆቴል ማህበር እና ሚስተር ኒኮላ አስፓፓቻት ዚስ	ህዳር 26/2000ዓ/ም	375
109	9	በውጭ አገር የሚገኝ ንብረትን አስመልክቶ የሚቀርብ ክርክርን የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ማስተናገድ ስለመቻሉ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ-መንግስት አንቀፅ 37 አዋጅ ቁጥር 25/88 አንቀፅ(4)	37339	ወ/ሮ ንግስት ኃይሌ እና አቶ ለገሠ ዓለሙ	ጥር 28/2001ዓ/ም	106
110	10	በውጪ አገር ሕግ መሰረት የተቋቋመና በኢትዮጵያ ውስጥ ያልተመዘገበ የንግድ ድርጅት ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት በኢትዮጵያ ፍ/ቤት ቀርቦ ሊዳኝ የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 27(1) አዋጅ 25/88 አንቀጽ 11(2)(ሀ)	42928	የኢ/ኤ/ኃይል ኮርፖሬሽን እና ድራጋዶስ ኮንስትራክሽን	ጥር 12/2002ዓ/ም	300
111	12	በውጭ አገር መንግስት ላይ የሚፈፀሙ ወንጀሎችን የማየት የዳኝነት ስልጣን ያለው የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 25/88 አንቀጽ 12/1/ የወንጀል ህግ ቁ. 263፣ 71	55299	ዓለም ገብሩ እና የትግራይ ዓቃቤ ህግ	መጋቢት 19/2003ዓ/ም	454
112	17	የዲፕሎማቲክ ግንኙነቶችን ስምምነት ልምድን ለማክበር ሲባል የውጭ ዲፕሎማቲክ ሚሲዮኖችና ኢትዮጲያዊያን ሠራተኞቻቸው የሚያደርጉት የቅጥር ግንኙነት ላይ የአሠሪና ሠራተኛ ሕግ ተፈፃሚ የማይሆን ስለመሆኑ፣ የተባበሩት መንግስታት አካል የሆነ ድርጅት የተባበሩት መንግስታት ጥቅምና የተለየ ከለላን በተመለከተ በተደነገገ ሥምምነት በማንኛውም የመንግስት ፍ/ቤቶች ተከሰ መቅረብ የሌለበት ሥለመሆኑ፣ አፈፃፀም በፍርድ ቤት የተሰጠ ውሳኔ ትርጉም እንዲኖረው በማድረግ ውጤት ያለውና በተገቢው መንገድ መፈፀም ያለበት መሆኑ የሚታወቅ ቢሆንም ለማንኛውም ጉዳዮች ይሰራል ተብሎ ድምዳሜ ላይ መድረስ የማይቻል ስለመሆኑ፣	98541	አቶ አለማየሁ ኦላና እና የተባበሩት መንግስታት የልማት ድርጅት (UNDP)	ህዳር 10/2007ዓ/ም	258

		አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 3/3(ሀ) የተባበሩት መንግስታት ቻርተር አንቀፅ 105 ከተባበሩት መንግስት ጥቅምና የተለየ ከለላን በተመለከተ የተደነገገው ሥምምነት አንቀፅ 2/2/ እና 3 የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 212 (See ቅፅ 19 ሰ/መ/ቁ 117390)				
113	18	የግለሰብ ዓለም አቀፌ ህግን (private international law) የሚመለከቱ ጉዳች ለማየት የስረ ነገር ስልጣን ያለው የፌደራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 25/1988 /እንደተሻሻለ/ አንቀፅ 11/2-ሀ/	100290	ወ/ሮ መሠረት አለማየሁ እና እነ ወ/ሮ እመቤት ሙለጌታ (2 ሰዎች)	ሚያዚያ 01/2007ዓ/ም	330
114	19	በኢትዮጵያ ግዛት ውስጥ ስራቸውን የሚያከናውኑት ዓለም አቀፍ ድርጅቶች ከኢትዮጵያ ጋር የሚመሰርቱት የስራ ግንኙነት ስምምነት ያለ እንደሆነ ጉዳዩ የሚዳኘው በዓለም አቀፍ ስምምነቱ መሰረት ስለመሆኑ፣	117390	አቶ አለማዮ ሞኮነን እና የምስ/አፍሪካ የበረሃ አንበጣ መከላከያ ድርጅት	ታህሳስ 21/2008ዓ/ም	337
115	21	የአንድ ሃገር ፍ/ቤት በጉዳዩ ላይ ብሔራዊ የዳኝነት (judicial jurisdiction) ስልጣን አለው ለማለት ሊወሰደ ስለሚገባቸው ዝርዝር ነጥቦች፣	183200	እነ ማጂኮን ኮንስትራክሽን ሉትዴ (2 ሰዎች) እና አቶ ታትገኝ ፋጣሞ ወላቦ (4 ሰዎች)	ሰኔ 27/2009ዓ/ም	197
		10.2 በሌላ ዘርፍ ያሉ የዳኝነት ሥልጣን የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሜ የተቀመጡ)				
		10.2.1 በአሰሪና ሰራተኛ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች (ስልጣንና አግባብነት ያለው ሕግ የሚመለከቱ)				
1	1	የአሰሪና ሰራተኛ ጉዳይ ወሳኝ ቦርድ **የዳኝነት ስልጣን፣** **የሰራተኛ ቅነሳ** ጉዳይን በሚመለከት ስለሚነሳ ክርክር፣ አዋጅ ቁ.42/85 አንቀፅ 138(1)፣ 147	18180	የኬ.ኬ ብርድ ልብስ ፋብሪካ መሰረታዊ ሰራተኞች ማህበር እና የኬ.ኬ ጨርቃ ጨርቅ ኢንዱስትሪ	ሐምሌ 29/1997ዓ/ም	3
2	2	በሕዝብ አስተዳደር አካል ውስጥ የሚሰራ ሰራተኛ ከመ/ቤቱ ጋር ባለው ስራ ክርክር **የአዋጅ ቁ. 42/85 ተፈፃሚ** ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 42/85 አንቀጽ 2(1)፣ 3(2)(ሠ) **(ጉዳዩ ከስራ እግድ የተያያዘ ክርክር ነው)**	14414	የጊምቢ ከተማ አስተዳደር ጽህፈት ቤት እና ወ/ሮ መረርቱ ፈቃዱ	ጥቅምት 1/1998ዓ/ም	12
3	2	አጠቃላይ የአሰሪን **የደመወዝ ጭማሪ አወሳሰን ስርዓትን** ሳይሆን የግል ጥቅምን መሰረት አድርጐ የሚቀርብን የደመወዝ ጭማሪ ክስ **የማየት ስልጣን የስራ ክርክር ችሎት ስለመሆኑ፣**	15410	አቶ ተሾመ ጅፋር እና	ጥቅምት 1/1998ዓ/ም	26

		አዋጅ ቁ. 42/85 አንቀፅ 147		የኢትዮጵያ ቴሌኮሙኒኬሽን ኮርፖሬሽን		
4	2	**ላልተወሰነ ጊዜ** የተቀጠርኩ እንደሆንኩ ብቻ ይወሰንልኝ በሚል የሚቀርብ ጥያቄ የክስ ምክንያት የሌለው ስለመሆኑ እና የግል ጥቅምን መሰረት አድርጐ የሚቀርብን የጥቅማጥቅም ክስ **የማየት ስልጣን የስራ ክርክር ችሎት ስለመሆኑ፣** አዋጅ ቁ.377/96 አንቀፅ 9, 10, 138, 142 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 33	16273	የኢት/ቴሌኮሙኒኬሽን ኮርፖሬሽን እና አቶ ገንታ ገምአ	ጥቅምት 22/1998ዓ/ም	32
5	2	በድርጅት ውስጥ የስራ መሪ የሆነ ሰራተኛ ከአሰሪው ጋር ያለው **የስራ ክርክር የሚገዛው በፍትሐብሔር ህጉ የስራ አገልግሎት መስጠትን ስለሚመለከቱ ውሎች ክፍል በተመለከቱት ድንጋጌዎች ስለመሆኑ** እና **የስራ ውሉ ተቋርጦ** የስራ መሪው ስራ ላልሰራበት ጊዜ ደመወዝ የሚያገኝበት የህግ ምክንያት ስላለመኖሩ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2534፣ 2540፣ 2541(1)	18307	ንብ ትራንስፖርት አ.ማ. እና አቶ ተገኑ መሸሻ	ጥቅምት 25/1998ዓ/ም	142
6	4	የአሰሪና ሠራተኛ ጉዳይ ወሳኝ ቦርድ **ስልጣን፣ (ጉዳዩ የስራ ደረጃ ያላገባብ ተቀነሰብኝ የሚል ክርክር ነው)**	15531	የኢት/ኤሌ/ሃ/ኮርፖሬሽን እና አቶ አዱኛ ገመዳ	የካቲት 6/1999ዓ/ም	5
7	4	ስለ መሠረታዊ የህግ ክርክር፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 27(1)ሐ **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	24153	አቶ መንግስቱ አባተ እና የባህር ትራንዚት ድርጅት	መጋቢት 26/1999ዓ/ም	18
8	4	የአሠሪና ሠራተኛ ጉዳይ ወሳኝ ቦርድ **ስልጣን፣ (ጉዳዩ የስራ መደብ ይገባኛል የሚል ክርክር ነው)**	16653	ግዮን ሆቴሎች ድርጅት እና ወ/ሮ ስለእናት ወርቅነህ	መጋቢት 27/1999ዓ/ም	20
9	4	የጉምሩክ ባለስልጣን ሰራተኞች የፌዴራል ገቢዎች ሚኒስቴር በሚያወጣው መመሪያ **የሚተዳደሩ ስለመሆናቸው፣** አዋጅ ቁ. 368/95 አንቀፅ 6(2)ለ **(ጉዳዩ የምን ጉዳይ/ይዘት ክርክር እንደሆነ በውሳኔው አልተገለፀም)**	23339	የኢት/ጉምሩክ ባለሥልጣን እና እነ አበሮ ኢርጋኖ	መጋቢት 13/1999ዓ/ም	109
10	6	በአንድ የስራ መደብ ላይ በቋሚነት **የደረጃ እድገት** ይሰጠኝ በማለት የሚቀርብ ክስን **ለማየት የክልል ፍርድ ቤት የዳኝነት ስልጣን የሌለው ስለመሆኑ፣** አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 138	33513	የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን እና ዘውዱ ተናኘ	ጥር 27/2000ዓ/ም	361
11	8	በሃይማኖት ተቋም ውስጥ መንፈሳዊ (ሃይማኖታዊ) አገልግሎት የሚሰጥ ሰራተኛ ከተቋሙ ጋር ያለው **የስራ ግንኙነት በአሰሪና ሰራተኛ አዋጁ የሚሸፈን ስላለመሆኑ፣**	18419	ሐመረወርቅ ቅ/ማሪያም ቤ/ክርስቲያን ሰበካ ጉባኤ ጽ/ቤት እና	ግንቦት 4/1998ዓ/ም	239

		አዋጅ ቁ. 377/96 **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**		እነ ዲያቆን ምህረት ብርሃን (ስድስት ሰዎች)		
12	9	በክርስትና ሃይማኖት ተቋም ውስጥ በዲያቆንነት ሥራ ከማገልገል ጋር በተያያዘ የሚቀርቡ **የሥራ ክርክር ጉዳዮች በአሰሪና ሰራተኛ ጉዳይ አዋጅ መሠረት ሊስተናገዱ የማይችሉ ስለመሆኑ፣** አዋጅ ቁ. 377/96 **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	47806	የሆህተሰማይ ቅድስት ማሪያም ቤተክርስቲያን ሰበካ ጉባኤ ጽ/ቤት እና ዲያቆን አያሌው አዲሱ	ታህሣሥ 20/2002ዓ/ም	215
13	9	ከአሰሪና ሠራተኛ ግንኙነት ጋር በተገናኘ ሁለቱ ወገኖች አዋጅ ቁ. 377/96 "ን" ወደ ጐን በማድረግ በሌላ አገር ህግ ለመዳኘት ስምምነት ያደረጉ በመሆኑ ብቻ ጉዳዩ የግለሰብ አለም አቀፍ ህግ ጥያቄን ያስነሳል በሚል **በፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ሊስተናገድ የማይገባ ስለመሆኑ፣** አዋጅ ቁ. 377/96 የውጭ አገር ድርጅት ሆኖ በኢትዮጵያ ተመዝግቦ በሚሰራ የበጐ አድራጐት ድርጅት ላይ ተፈፃሚነት ያለው ስለመሆኑ - አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 3/3/ /ለ/ **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	50923	ፋውንዴሽን አፍሪካ እና አቶ አለሙ ታደሰ	ግንቦት 19/2002ዓ/ም	273
14	11	በአዋጅ በተቋቋመ የት/ት ተቋም ውስጥ በሚገኝና በራሱ ገቢና በጀት የሚተዳደርና ሠራተኞችን ቀጥሮ በሚሠራ ክበብ ውስጥ የሚሠሩ ሠራተኞች ጋር በተያያዘ የሚነሱ ክርክሮች **በአሰሪና ሠራተኛ ጉዳይ አዋጅ ሊስተናገድ የሚገባ ስለመሆኑ እና ተቋሙን ለማቋቋም የወጣው አዋጅ ተፈፃሚ ይሆናል ለማለት የማይችል ስለመሆኑ፣** አዋጅ ቁ. 377/96 አዋጅ ቁ. 515/96 አዋጅ ቁ. ደንብ ቁጥር 61/96 **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	46075	አቶ ንጉስ ሃዱሽ እና የመቀሌ ዩኒቨርስቲ ተማሪዎች ዲን	ታህሳስ 25/2003ዓ/ም	170
15	11	ከሥራ ክርክር ጋር በተገናኘ አሰሪና ሠራተኛው ያደረጉት የሥራ ቅጥር ውልን አስመልክቶ ክርክር ቢነሳ ጉዳዩን የሚገዛው ከኢትዮጵያ ሌላ /ውጭ/ የሆነ አገር ህግ መሆኑንና የሥራ ቦታውም ቢሆን ከኢትዮጵያ ውጪ እንዲሆን የተስማሙ እንደሆነ ጉዳዩ በአጠቃላይ የአለም አቀፍ የግለሰብ ህግ (private international law) ጥያቄን የሚያስነሳ በመሆኑ ጉዳዩን ለማየት ስልጣን ያለው ፍ/ቤት የትኛው ነው?፣ በየትኛው አገር ህግ መሰረት?፣ የመሳሰሉትን ጥያቄዎች **ለመመለስ ስልጣን ያለው የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ስለመሆኑ፣** አዋጅ ቁ. 25/88 አንቀጽ 11/2/ **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	60685	አቶ በዛብህ እሸቴ እና ሳሊኒ ኮንስትራክሽን	የካቲት 21/2003ዓ/ም	173
16	11	በአዋጅ ቁ. 147/91 መሠረት በተቋቋመ ማህበር ውስጥ ላሉ ሰራተኞች **አዋጅ ቁ. 377/96 ተፈፃሚ ስለመሆኑ፣** አዋጅ ቁ. 377/96 **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	59579	ወ/ሮ አሞኘሽ ገብሬ እና የአቃቂ መለዋወጫ ዕቃዎች የእጅ መሣሪያዎች አ/ማ ሠራተኞች የገንዘብና ቁጠባ ብድር ኃ/የተ/የግ/ማህበር	ግንቦት 16/2003ዓ/ም	197
17	13	ለትርፍ ያልተቋቋሙ ድርጅቶች (መያዶች) በስራቸው የሚቀጥሯቸውን ሠራተኞች በተመለከተ አግባብነት ባላቸው የኢትዮጵያ ሕጎች የሚዳኙ መሆኑን በመግለጽ ከኢትዮጵያ መንግስት ጋር በመግባቢያ ሰነድ ስምምነት ያደረጉ እንደሆነ	67996	ሳሳካዋ ግሎባል 2000 ፕሮጀክት	ሰኔ 19/2004ዓ/ም	79

		በድርጅቶቹ እና በሰራተኞቻቸው መካከል የሚነሱ አለመግባባቶች በስምምነቱ መሠረት እልባት ሊያገኝ የሚገባ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀጽ 3(3) **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**		እና አቶሸዋድንበር ደቻሳ		
18	14	የጥብቅና ሙያ አገልግሎት ለመስጠት ፈቃድ ያለው የህግ ባለሙያ በሙያው አገልግሎት ለመስጠት ከ3ኛ ወገን ጋር በሚያደርገው ውል የሚፈጠረው ግንኙነት **በእውቀት ሥራ ውል ላይ የተመሠረተ እንጂ ሠራተኛውን እንደ የስራ መሪ ወይም ተቀጣሪ የማያስቆጥረው ስለመሆኑ፣** በአዋጅ ቁ. 377/96 የማይገዛ ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	81405	አቶ አህመድ ሲራጅ እና የአወሊያ ዋና ማስተባበሪያ ጽ/ቤት	ጥር 29/2005ዓ/ም	19
19	15	አንድ ሠራተኛ በሥራ ላይ እያለ የደረሰበትን **የአካል ጉዳት** በተመለከተ የጉዳት ካሣ ክፍያ እንዲከፈለው ለመጠየቅ የሚችለው **በአማራጭ አንድም በአሰሪና ሠራተኛ ጉዳይ አዋጁ መሠረት አሰሪውን ያለጥፋት በሥራ ክርክር ችሎት ከሰ በመጠየቅ ወይም የአሰሪውን ጥፋት መነሻ በማድረግ የጉዳት ካሣ ክፍያ ከውል ውጪ ኃላፊነትን የተመለከቱ ድንጋጌዎችን መሠረት በማድረግ በፍ/ሔር ችሎት በአሠሪው ላይ ክስ ለማቅረብ የሚችል ስለመሆኑ፣** በሥራ ላይ ጉዳት የደረሰበት ሠራተኛ የጉዳት ካሣን ለመጠየቅ በህጉ የተመለከቱትን መብቶች በአግባቡና በትክክል ተገንዝቦ እንደ ጉዳቱ ሁኔታ፣ አይነትና አግባብነት በተሻለ ሁኔታ የሚጠቅመውን የመብት አድማስ አውቆ በመለየት ተገቢው መብቱ ከመነጨበት የህግ አግባብ አንፃር ክሱን ሊያቀርብ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 5 ድንጋጌ ይዘት አድማሱ በግልጽ በተወሰኑ ጭብጦች ላይ ብቻ ሣይሆን በተከራካሪ ወገኖች ቢነሱ ኖሮ ሊወሰኑ ይችሉ የነበሩ ጭብጦችን ጭምር የሚያካትት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 96(1)¸ 97 109¸ 138(1) የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 80(2)	80343	ዋሊያ የቆዳ ማለስለሻ ፋብሪካ ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና አቶ ደረጀ ውለታው	ግንቦት 06/2005ዓ/ም	2
20	16	**የአዋጅ ቁጥር 377/96 የተፈፃሚነት** ወሰን በአሠሪና ሠራተኛ መካከል በሚቋቋም በቅጥር ላይ የተመሰረተ የሥራ ግንኙነት ላይ ተፈጻሚነት የሚኖረው ቢሆንም በአዋጁ በግልጽ በተደነገጉ ሌላ ሕግ በሚገዛቸው ግንኙነቶች ላይ ተፈጻሚነት የማይኖረው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 3 **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	92152	ግርማ ደሳለኝ እና ወጣቶች ገነት የመጀመሪያ ደረጃ ት/ቤት	የካቲት 11/2006ዓ/ም	89
21	16	በአሰሪና ሰራተኛ መካከል በተነሳ ክርክር በመጀመሪያ ደረጃ የቀረበው ለክልል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ከሆነ ጉዳዩ	94102	ኢትዮቴሌኮም ደቡብ ምዕራብ	ሚያዚያ	134

		በተነሳበት ክልል የሰበር ችሎት የተደራጀ እስከሆነ ድረስ በክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት ሳይታይ እና ውሳኔው የመጨረሻ መሆኑ ሳይረጋገጥ **በቀጥታ ለፌዴራል ጠ/ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ቀርቦ ሊስተናገድ የሚችልበት ህጋዊ ምክንያት የሌለ ስለመሆኑ፣** በአዋጅ ቁጥር 25/1988 አንቀጽ 5(6)፣ በአዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀጽ 138(1) **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**		እና ጋምቤላ ሪጅን እና ወ/ሮ ሳባ መንገሻ	21/2006ዓ/ም	
22	16	በሥራ ተከራካሪ ወገኖች ማንነት **የፍርድ ቤቶችን ሥልጣን የክልል ወይም የፌዴራል** ብሎ ለመወሰን እንደወሳኝ መለኪያ ሊወስድ የሚገባ ስላለመሆኑ፣ ኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግሥቱ አንቀጽ 50፣ 51 እና 80 ከፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 14 እና 15 አዋጅ ቁ. 25/88 አንቀጽ 5 **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	94839	መተሃራ ስኳር ፋብሪካ እና ጥበቡ እሸቱ (139 ሰዎች)	መጋቢት 22/2006ዓ/ም	137
23	16	በአሠሪና ሠራተኛ ጉዳይ በሠራተኛ **ዕድገት ዝውውርና** ሥልጠና በሚመለከት አሠሪው የሚወስዳቸው እርምጃዎች **በፍርድ ሊታዩና ሊያልቁ የሚችሉ ጉዳዮች እንደሆኑ፣** የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገመንግስት አንቀፅ 37፣ በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 138፣142 ንዑስ አንቀጽ 1/ሰ/ እና ከአንቀጽ 147 ንዑስ አንቀጽ 1/ሀ/	94889	ወ/ሮ አልማዝ ባዛ እና የደቡብ መንገዶች ባለስልጣን	መጋቢት 23/2006ዓ/ም	144
24	16	የጡረታ እድሜያችን ሳይደርስ በጡረታ እንድንወጣ ተደርጐ **የስራ ውላችን ከህግ ወጪ ተቋርጧል** በማለት የሚቀርብ ክስን **መደበኛ ፍ/ቤት ስንብቱ በህግ አግባብ የተደረገ መሆን አለመሆኑን የማጣራትና የመመርመር ስልጣን ያለው ስለመሆኑ፣** አዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀጽ 23-27 (1)(ተ) እና 30፣ 40 አዋጅ ቁጥር 714/2003 አንቀጽ 19(7)	98099	እነ ወ/ሮ ደንቄ ከዳ (ሀያ ሰዎች) እና የኢትዮጵያ ፐልፕ እና ወረቀት አክስዮን ማህበር	ሰኔ 19/2006ዓ/ም	153
25	17	በስራ ክርክር የተከራካሪ ወገኖች ማንነት **የፍርድ ቤቶችን ስልጣን (የክልል ወይም የፌዴራል)** ብሎ ለመወሰን እንደወሳኝ መለኪያ ሊወሰድ የማይገባ ስለመሆኑ፣ የአሰሪው እርምጃ ህገ ወጥነት የተረጋገጠ እንደሆነ የክፍያ መጠኑ ሊሰላ የሚገባው አዋጁ ባስቀመጠው ስሌትና በማስረጃ በተረጋገጠ የደመወዝ መጠን መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀፅ 35(1(ለ))፣ 39(1(ለ))፣ 40(1)(2)፣ 43(4(ሀ)፣ 68፣71 **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	95638	ኢስት ሲሜንት አክሲዮን ማህበር እና አቶ ዘላለም ታደሰ	መስከረም 29/2007ዓ/ም	44
26	17	አንድ ባለሙያ በአሠሪው ቁጥጥር ሳይሆን በራሱ የሙያ ኃላፊነት የሙያ አገልግሎት ለመስጠት ከአንድ አሠሪ ጋር ውል ሲኖረው ጉዳዩ የሚገዛው **በአሠሪና ሠራተኛ ህግ ስላለመሆኑ፣**	101396	አዲስ አጠቃላይ ሆስፒታል እና	ታህሳስ 21/2007ዓ/ም	55

		ከአንድ ባለሙያ ጋር የሙያ ግልጋሎት ውል ያለው አሠሪ ውሉን በማናቸውም ጊዜ ማፍረስ ሥለመቻሉ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 3 ንዑስ አንቀስ /1//2/ የፍ/ህ/ቁ. 2140፣ 2646/1/፣ 2638/1/ **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**		ዶ/ር ምስራቅ ጥላሁን		
27	17	የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት የሠራተኛ ጉዳይ ወሣኝ ቦርድ የወሰነውን ጉዳይ በይግባኝ ሲያይ የህግ ስህተት መኖሩን እና አለመኖሩን ከማረጋገጥ ባለፈ የፍሬ ጉዳይ እና የማስረጃ ምዘናን በተመለከተ **የማየት እና የማረም ስልጣን የሌለው ስለመሆኑ፣** **አንድ አሠሪ የሠራተኛ ቅነሳ** በሚል ምክንያት ሠራተኞችን ከሥራ ሲያሰናብት በአዋጁ የሠራተኛን ቅነሳ በተመለከተ የተቀመጡትን ድንጋጌዎች መሠረት ማድረግ ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 28(2)(ሐ)፣ 29፣ 140	102512	እነ ብርሀኑ ቢኒ (ሰላሳ አራት ሰዎች) እና የአርባ ምንጭ ጨርቃጨርቅ ፋብሪካ	ታህሳስ 10/2007ዓ/ም	81
28	19	በውጭ ሃገር ስለሚኖር የስራ ውል የግል አገልግሎት (በውጭ ሃገር ለተሰጠው አገልግሎት) **ተፈፃሚ ሊሆን የሚገባው ህግ ስለስራና ሰራተኛ ማገናኘት አገልግሎት የወጣ አዋጅ 632/2001 ስለመሆኑ፣** በዚህ አይነት የውል ግንኙነት ውስጥ የሚቀርብ የክፍያ ጥያቄ በአስር አመት ይርጋ የሚታገድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ. 1677(1) እና 1845 **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	101675	ወ/ሮ መስከረም ሞጋ እና ወ/ሮ ትግስት አረጋ	ጥቅምት 24/2008ዓ/ም	6
29	20	የግል አሰሪና ሠራተኛ (ስራና ሠራተኛ አገናኝ ኤጀንሲ) እና በሰራተኛ የሚነሳ ማንኛውም **የስራ ክርክር የሚፈታው በአሠሪና ሠራተኛ አዋጅ ስለመሆኑ፣** አዋጅ ቁጥር 632/2001 አንቀጽ 4 **(ጉዳዩ በስራ የደረሰ የሞት ጉዳት ክርክር ነው)**	98771	እነ አቶ ታረቀኝ መኮንን እና አሊ ሚፍታህ ኤጀንሲ	ሚያዝያ 24/2008ዓ/ም	9
30	21	አንድ ሠራተኛ የሥራ መሪ ሆኖ ሥራውን ሲመራ በፈጸማቸው ማናቸውም ክንውኖች ምክንያት በተወሰደበት እርምጃ ሊያነሳቸው የሚችላቸው የመብት ጥያቄዎች የሥራ መሪው በሂደት ወደ ሠራተኛ የሥራ መደብ የተዘወረ ቢሆንም እንኳን **በፍትሐብሔሩ ድንጋጌዎች የሚገዙ ስለመሆናቸው፣** አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 3/1፣3/2/ሐ **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**	130685	ወጋገን ባንክ እና አቶ አናጋው ገበየሁ	ሕዳር 13/2009ዓ/ም	2
31	25	የአሰሪና ሰራተኛ ሕግ ያስቀመጠው አስገዳጅ የክርክር መፍቻ መንገድ ሳይጣስ በሕጉ ከተጠቀሱት ዘዴዎች በተሻለ ሁኔታ	219611	አቶ አስራኤል ሉሌ	ሰኔ	463

		የጊዜ፣ የሰው እና የገንዘብ ሀብት የሚቆጥብ እና በአሰሪና ሰራተኛ መካከል **የሚከሰት አለመግባባት ፍትሀዊ በሆነ አኳኋን የሚፈታበትን ዘዴ ወይም የስራ ክርክር እልባት የሚያገኝበትን ስርዓት በኅብረት ስምምነት መዘርጋትን ህጉ የማይከለክል ስለመሆኑ** - አሠሪና ሠራተኛ ጉዳይ አዋጅ ቁጥር 1156/2011 አንቀጽ 136፣142፣144 እና 145 ለስራ ክርክር ችሎት ክስ ማቅረብ የሚቻለው በኅብረት ስምምነት በተመለከተው መሰረት ቅሬታ ለቅሬታ ሰሚ አካል ከቀረበ በኋላ በሆነ ጊዜ የይርጋ ጊዜ መቆጠር ያለበት ቅሬታ ሰሚ አካል ውሳኔ ከሰጠበት ቀን ቀጥሎ ካለው ቀን ጀምሮ ስለመሆኑ - አዋጅ ቁጥር 1156/2011 አንቀጽ 164/1 **(ጉዳዩ የስራ ስንብት ክርክር ነው)**		እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	29/2014ዓ/ም	
		10.2.2 በውል ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
32	5	በህግ በተቋቋመ ፍርድ ቤት የሚያስችል ማንኛውም **ዳኛ ውል የማዋዋል ስልጣን ያለው ስለመሆኑ፣** የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1678(ለ) እና 1715	17742	ወ/ሮ አበበች ታደሰ እና እነ አስር አለቃ ሲሳይ ካብትህይመር (4)	መጋቢት 2/2000ዓ/ም	49
33	2	የተዋዋዮች በውሉ አለመግባባት ሲፈጠርና ጉዳዩን በገላጋይ ዳኞች እንዲታይ ሲስማሙ ፍ/ቤት ይህንን ስምምነት ማስፈፀም ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1711፣ 1731(1) **(ጉዳዩ የቤት ግንባታ ውል ክርክር ነው)**	16896	ዘምዘም ማህበር እና የኢሊባቦር ዞን ትምህርት መምሪያ	ጥቅምት 16/1998ዓ/ም	75
34	14	ተዋዋይ የሆኑ ወገኖች በመካከላቸው የሚነሣን አለመግባባት (ክርክር) **በግልግል ዳኝነት** እንዲያይ በሚል በውሉ የተሰየመ አካል በከሰመ ጊዜ ተዋዋዮች በጋራ ስምምነት ጉዳያቸውን በግልግል ዳኝነት የሚያይ አዲስ አካል ለመሰየም ከሚችሉ በቀር አስቀድሞ የተሰየመው አካል በመክሰሙ ምክንያት ፍ/ቤት ጉዳዩን በግልግል ለማየት የሚችል አካል ለመሰየም ስልጣን የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 3336(1)፣ 3328(2)፣ 3337፣ 3331፣ 3325-3344፣ 3329 **(ጉዳዩ የህንፃ ግንባታ ውል ክርክር ነው)**	80722	የኢት/የባህር/ትራንስፖርትና ሎጅስቲክ አገልግሎት ድርጅት እና ዲ ኤም ሲ ኮንስትራክሽን ማህበር	ጥር 01/2005ዓ/ም	86
35	18	ተዋዋይ ወገኖች በመካከላቸው የሚፈጠርን አለመግባባት **በዘመድ ዳኛ** የመጨረስ ስምምነት ማድረግ የሚችል ስለመሆኑ፣ የዘመድ ዳኛ አለመግባባቶችን አይቶ የመወሰን ስልጣን የሚመነጨው ተገልጋዮቹ በግልፅ እና በማያሻማ ሁኔታ በሚሰጡት ሥምምነት ላይ ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 3325፣ 3326-3346 **(ጉዳዩ በአፈፃፀም ፍ/ቤት የተደረገ የህንፃ ግንባታ ውል ክርክር ነው)**	97021	መርዕድ ታደሰ ገ/መድህን ህንፃ ተቋራጭ እና አክስፎርድ አመልጌት ማህበር	ሐምሌ 28/2007ዓ/ም	187

36	21	በጽሁፍ በተደረገ ውል አንደኛው ወገን ውሉን ለማሻሻል ሲፈልግ ዋናው ውል በፅሁፍ እስከተደረገ ድረስ ማሻሻያውም በዛው አግባብ መሆን ያለበት ሥለመሆኑ፣ በጽሁፍ በተደረገ ውል አንደኛው ወገን የውል ማሻሻያ ጽሁፍ ለሌላኛው ወገን ሲልክለት ሌላኛው ወገን ሊቀበለው እንደሚችል ሲደነግግ ውሉን ለመቀበለ ግን የተለየ ስርዓት ካለማስቀመጡ በተጨማሪ በምክንያታዊ ጊዜ ውለን ያለመቀበለን ካላስታወቀ ውለን እንደተቀበለ የሚቆጠር ስለመሆኑ፣ የ/ፍ/ህ/ቁ 1722፣ 2625 **(ጉዳዩ የግንባታ ውል ክርክር ነው)**	120150	እላ ኢንተርናሽናሌ ቢዝነስ ማህበር እና ፊርም አፍሪካ የኢትዮ ፕሮግራም	ታህሳስ 5/2009ዓ/ም	224
37	22	አንድ ውል ሳይፈጸም በቀረ ጊዜ እንደውሉ አልተፈጸመልኝም የሚለው ተዋዋይ ወገን ሳይፈጸምልህ ቀርቷል በማለት ክርክር ለማቅረብ በቅድሚያ ውሉን ያልፈጸመው አካል ግዴታውን እንዲፈጸምለት ለማድረግ አስቀድሞ ማስጠንቀቂያ ሊሰጠው የሚገባ ስለመሆኑና በዚህ መሰረት ማስጠንቀቂያ መስጠቱ ወለድ የሚሰላበትን ጊዜ በመወሰን ረገድ ጠቀሜታ ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ. 1772 **(ጉዳዩ የግንባታ ውል ክርክር ነው)**	133203	ኢትዮ ቴሌኮም እና አዱራ ኮንስትራክሽን አነስተኛ እና ጥቃቅን ኢንተርፕራይዝ	ጥቅምት 29/2010ዓ/ም	39
38	23	አንድ የግልግል ዳኝነት ጉባኤ መቀመጫ አዲስ አበባ ከተማ ኢትዮጵያ ከሆነ፣ ጉዳዩም ታይቶ ዉሳኔ የተሰጠበት በኢትዮጵያ ሕግ መሰረት ከሆነ፣ የዓለም አቀፍ ስምምነቶች እና የአገሮች ልምድ እንዲሁም የኢትዮጵያ ሕጎች እና የፌ/ጠ/ፍ/ቤት ሠበር ሰሚ ችሎት ከዚህ በፊት ከሰጣቸዉ አስገዳጅ የሕግ ትርጉም አንጻር ተከራካሪ ወገኖች "የግልግል ዳኝነት ጉባኤው ዉሳኔ የመጨረሻ ዉሳኔ ነዉ" ብለው ቢስማሙም ዉሳኔዉ መሰረታዊ የሆነ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ከሆነ **በሰበር ከመታየት የሚከለከልበት የሕግ መሰረት የሌለ ስለመሆኑ፣** በተንኮል የተደረገ ዉል ፈራሽ የሚሆነዉ ከተዋዋዮቹ አንደኛዉ ወገን ዉል እንዲደረግ ያደረገዉ በሁለተኛዉ ተዋዋይ ላይ ተንኮል ባይደርስበት ኖሮ ዉሉ የማያደርግ እንደነበረ ሲረጋገጥ ስለመሆኑ - የፍ/ህ/ቁ 1704(1)፣ 1808(1) የአንድ ዉል በፍ/ቤት ዉሳኔ የፈረሰ እንደሆነ የዉሉ መፍረስ የሚያስከትለዉ ዉጤት ተጣርቶ መወሰን ያለበት ስለመሆኑ፣ በፍ/ህ/ቁ 1704(1)፣ 1808(1)፣ 1815	128086	የኢ/የጅቡቲ ምድር ባቡር ድርጅት እና ኮንስታ ጆይንት ቬንቸር	ግንቦት 16/2010ዓ/ም	130
39	25	የቅድሚያ ክፍያ ማገቻ ሰነድ (Advance Payment Guarantee/Bond) በሰነድ ሰጪውና በተጠቃሚው (ቅድሚያ ክፍያ በከፈለው አሰሪ) መካከል የዋስትና ውል የሚያቋቁም ሰነድ በመሆኑ በፍ/ብ/ሕግ ቁጥር 1902 እና ተከታዮቹ ድንጋጌዎችና በአንቀጽ 3271 መሰረት የሚገዛ ስለመሆኑ፣	211616	ቡና ኢንተርናሽናል ባንክ አ.ማ እና አዲስ አበባ ቤቶች ግንባታ ፕሮጀክት ጽ/ቤት	ሰኔ 29/2014ዓ/ም	226

		ዋናውን ውል ለማከራከር ስልጣን ያለው ፍርድ ቤት ተቀፅላውን ውል የሚመለከት ክርክር ተቀብል የመዳኘት ስልጣን ያለው ስለመሆኑ፣				
		10.2.3 በፍትሐብሔር ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
40	5	አንድ ፍርድ ቤት የቀረበለትን **ጉዳይ የመዳኘት ሥልጣን** ያለው መሆኑና አለመሆኑን ማረጋገጥ ያለበት ጉዳዩን ማየት ከመጀመሩ በፊት እንጂ ውሣኔ ከሰጠ በኋላ ስላለመሆኑ፣	25588	መርየንሃሰን ዑመር እና መውሊድ ተኸልእስማን	የካቲት 6/2000ዓ/ም	204
41	6	የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በይግባኝ አይቶ የመጨረሻ ውሣኔ የሰጠባቸውን ጉዳዮች **የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በይግባኝ አይቶ መወሰን የማይችል ስለመሆኑ፣** አዋጅ ቁ 25/88 አንቀፅ 10(1)	29738	የአፓርታማ 79/6 የመኖሪያ ቤት ማህበር እና የስራ አስፈፃሚ ኮሚቴ አባላት እና ወ/ት ዘርአዳም አሰገኸኝ	ግንቦት 14/2000ዓ/ም	94
42	6	**የዳኝነት ስልጣን** ሳይኖር የተሰጠ ውሣኔ መሻር ሳያስፈልገው ጉዳዩ ስልጣን ወዳለው አካል ቀርቦ መታየት የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5	32229	መሪጌታ ልሣነወርቅ በዛብህ እና ጠቅላይ ቤ/ክህነት ጽ/ቤት	ሚያዝያ 30/2000ዓ/ም	134
43	15	ከውርስ ሀብት ክፍፍል ጥያቄ ጋር በተገናኘ መብቱን ለማስፈፀም ጠይቆ በአፈፃፀም በይርጋ የታገደ ስለመሆኑ ውሣኔ ተሰጥቶ እያለ ባለመብት ነኝ የሚለው ወገን የሚያነሣው የመብት ጥያቄና ክርክር ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ **በአንድ ፍርድ ቤት** የተሰጠ ውሣኔ በህግ አግባብ እስካልተሻረ ድረስ የውሣኔው **አስገዳጅነትና ተፈፃሚነት** በባለጉዳዮች ላይ ብቻ የተወሰነ ሣይሆን **በማናቸውም አስፈፃሚ አካላትና በማናቸውም ፍርድ ቤት ላይ ስለመሆኑ፣** የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5(1) የኢ.ፌ.ዲ.ሪ. ህገ መንግስት አንቀጽ 79(2)	83007	እነ ወ/ሮ አልማዝ ገመቹ (ሁለት ሰዎች) እና አቶ ፋዩ ገመቹ	ሰኔ 03/2005ዓ/ም	98
44	18	በመርህ ደረጃ በህግ አግባብ የተቋቋመ **ፍ/ቤት የሠጠው ውሳኔ** በህግ አግባብ በተቋቋመ የበላይ ፍ/ቤት በህጉ በተዘረጋው ስርዓት እስካልተለወጠ ድረስ የማይፈጸምበት ምክንያት የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 378፣ 372፣ 392	101345	አቶ ፀጋዬ ብርሃኑ እና ወ/ሮ መሠረት ተገኝ	መጋቢት 30/2007ዓ/ም	83
45	20	**አንድ የዳኝነት አካል የስር-ነገር ስልጣን ባይኖረውም** እንካን የሰጠው ውሳኔ ስርዓቱን ተከትሎ እስካልተሻረ ድረስ **የፀናና የመጨረሻ** በመሆኑ አዲስ ክስ በተመሳሳይ ጉዳይ ማቅረቡ ተገቢ ስላለመሆኑ፣	105677	እነ ጥሩነሽ ገ/ወልድ (6) እና እነ መኮነን ገ/ወልድ (3)	መስከረም 30/2009ዓ/ም	90

		ፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 5(1) እና 212				
46	25	ፍርድ ቤቶች ተከሳሽ ሳይቀርብ ቀርቶ ጉዳዩ በሌለበት የሚታይ ወይም ተከሳሹ ቀርቦ መቃወሚያውን ያላነሳው ቢሆንም ከሳሽ ያቀረበው ክስ አስቀድሞ ፍርድ ባገኘ ጉዳይ ላይ የቀረበ መሆኑን በክርክሩ ሒደት በረጋገጡ ጊዜ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 5 ድንጋጌ የተመለከቱት መስፈርቶች መሟላታቸው እስከተረጋገጠ ጊዜ ድረስ **አዲስ የቀረበውን ክስ አስቀድሞ በፍርድ ባለቀ ጉዳይ ላይ የቀረበ ነው በማለት ውድቅ የማድረግ ስልጣን ያላቸው ስለመሆኑ፣** **(የፌ/ፍ/ቤቶችን አዋጅ እንደገና ለማሻሻል በወጣው አዋጅ ቁጥር 1234/2013 መሰረት በፋ/ጠ/ፌ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ቀደም ሲል በሰ/መ/ቁ 36780 እና 124660 መዝገቦች ላይ ተሰጥቶ የነበረው የህግ ትርጉም ተለውጧል)**	182044	ወ/ሮ ጠጂቱ ጎረምሶ እና ወ/ሮ ወርቅነሽ በሻ	ሐምሌ 30/2013ዓ/ም	48
47	8	ነዋሪነታቸው በተለያዩ የኢትዮጵያ ክልሎች በሆኑ ሰዎች መካከል የሚነሣ ክርክርን የክርክሩ ምክንያት የሆነው ንብረት የሚገኘው ወይም ውል የተደረገው በአንደኛው ክልል እንኳን ቢሆን **የመዳኘት ሥልጣን ያላቸው የፌዴራል ፍ/ቤቶች ስለመሆናቸው፣** አዋጅ ቁ. 25/88 አንቀጽ 5(2)	36460	መሐመድ ሰዒዳይ ረጃ እና እነ አቶ ዓብዱልቃድር መሐመድ ፈረጀ (7)	መጋቢት 24/2001ዓ/ም	59
48	8	በአንድ ዘንግ የሚመደቡ ተከራካሪዎች እና አንድ ጭብጥ ላይ የሚቀርቡ ክርክሮች ተጣምረው እንዲታዩ ያለማድረግ **መሠረታዊ የሥነ-ሥርዓት ግድፈት ስለመሆኑ፣** የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 11(5)	40024	ሸራተን አዲስ እና እነ አቶ እያሱ መገርሣ	ሚያዝያ 29/2001ዓ/ም	67
49	8	ተከራካሪ ወገኖች ባያነሱትም **ፍ/ቤቶች የቀረበላቸውን ጉዳይ ለማስተናገድ ስልጣን ያላቸው ወይም የሌላቸው መሆኑን** በመመርመር ተገቢውን ውሣኔ መስጠት ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 9(2)	38452	የአ.አ ቤቶች ኤጀንሲ እና አቶ አለም ገብሩ	ሰኔ 11/2001ዓ/ም	82
50	8	አንድን የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያ በማንሣት ስልጣን የለኝም ያለ **ፍ/ቤት** ጉዳዩ በበላይ ፍ/ቤት ታይቶ በፍሬ ጉዳዩ ላይ እንዲያከራክር ጉዳዩ የተመለሰለት እንደሆነ ሌላ ተጨማሪ የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያን መሠረት በማድረግ **ጉዳዩን ለማየት አልችልም ማለት የማይገባው ስለመሆኑ፣**	39014	አለሙ መግራ እና እምነቴ እንዳሻው ህንፃ ተቋራጭ	ሰኔ 23/2001ዓ/ም	84
51	9	አቤቱታ የቀረበበት ጉዳይ ከማስረጃ ምዘና ጋር የተያያዘና የፍሬ ነገር ክርክር ላይ ያተከረ እንደሆነ **በሰበር ችሎት ሊስተናገድ የማይችል ስለመሆኑ፣**	41526	ትራንስ አፍሪካ ትራንስፖርት አ.ማ እና ሙሉ ኤሌክትሮኒክስ ማህበር	ግንቦት 2/2002ዓ/ም	353

		የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ-መንግስት አንቀፅ 80 (3) አዋጅ ቁ 25/88 አንቀፅ 10				
52	12	ሁለት ተከራካሪ ወገኖች አንደኛው በሌላኛው ላይ የፍርድ ባለመብት ሆነው የአፈፃፀም አቤቱታው በተለያዩ ፍርድ ቤቶች በቀረበ ጊዜ በፍርድ የበሰለው ገንዘብ በመቻቻል እንዲፈፀም በሚል በአንድ ፍርድ ቤት ተጠቃሎ እንዲታይ ለማድረግ የሚሰጥ ትዕዛዝ አግባብነት ያለውና ህጋዊ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 397	57378	ወ/ሮ አስቴር አርአያ እና ወ/ሮ አምሳለ ፀሐይ	ጥር 23/2003ዓ/ም	329
53	12	ከኢትዮጵያ ውጪ በሚገኝ ፍርድ ቤት የተሰጠ ፍርድ **በኢትዮጵያ ፍርድ ቤቶች እውቅና ሊሰጠው ወይም ተቀባይነት ሊኖረው የሚችልበት አግባብ፣** የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5፣ 456-461	59953	ወ/ሮ አለምነሽ አበበ እና አቶ ተስፋዬ ገሰሰ	ሰኔ 02/2003ዓ/ም	365
54	12	በውጭ አገር የተሰጠ ፍርድ **በኢትዮጵያ ፍርድ ቤት** እውቅና ካልተሰጠው በስተቀር በተመሳሳይ ጉዳይ ላይ የቀረበ አቤቱታ አስቀድሞ **በፍርድ ያለቀ ነው ሊባል የማይቻል ስለመሆኑ፣**	54632	ወ/ሮ ራውዳ ሙሜ እና አምባሳደር አብደላ አብድራህማን	ግንቦት 29/2003ዓ/ም	385
55	13	የበታች ፍርድ ቤቶች ውሣኔ በሰበር ችሎት የተሻረ ሲሆን በውሣኔው መብቱ የተነካ ወገን በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358 መሰረት **ለሰበር ችሎት መቃወሚያ ማቅረብ የማይችል ስለመሆኑ፣** መብታቸው የተነካ ወገኖች ሊስተናገዱ ስለሚችሉበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358 የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 80(3)(ሀ) አዋጅ ቁ 25/88 አንቀጽ 10	31264	ወ/ሮ እመቤት መኰንን እና ወረዳ 20 ቀ. 29 አ/ጽ/ቤት ተቃዋሚ አቶ አይናዲስ ገዳሙ	ህዳር 06/2004ዓ/ም	5
56	13	በተከራካሪዎች ፈቃድ ላይ በተመሰረተ ሁኔታ በህግ ስልጣን ባላቸው **የሸሪዓ ፍ/ቤቶች** ክርክር ተካሂዶ በፍርድ ያለቀን ጉዳይ በተመለከተ እንደ አዲስ **በመደበኛ ፍ/ቤት ክስ ሊቀርብ የማይችል ስለመሆኑ፣** አዋጅ ቁ 188/92 አንቀፅ 4(2)፣ 5(4) የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀፅ 78(5)፣ 34(5)	58119	ወ/ሮ ፋጡማ ጀማል እና አቶ ዓሊ በከር	ጥቅምት 21/2004ዓ/ም	37
57	14	ለተሰጠ የብድር ገንዘብ አመላለስ በመያዣ የተያዘ በኪሣራ የፈረሰ ማህበር (ድርጅት) ንብረት በሀራጁ ጨረታ የተሸጠ በመሆኑ ሽያጩ ሊፈርስ ይገባል በሚል የሚቀርብ አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ እና **ፍ/ቤቶችም ጉዳዩን ለማየት ስልጣን ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ፣** በመያዣ የተያዘውን ንብረት በባንኩ በሀራጅ የተሸጠ በመሆኑ በባለዕዳው በኩል ቢሸጥ የተሻለ ዋጋ ያስገኝ ስለነበረ ሽያጩ ሊፈርስ ይገባል በማለት የሚቀርብ አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣	84353	ጥቁር ዓባይ ኮንስትራክሽን አ/ማህበር ሒሣብ አጣሪ የመንግስት የልማት ድርጅቶች እና ወጋገን ባንክ አ/ማህበር	ጥር 02/2005ዓ/ም	138

		Already case ሰ/መ/ቁ. 70824 (በህግ የተቋቋመ ባንክ በብድር የሰጠው ገንዘብ በአዋጅ ቁ 97/90 እና 216/92 መሠረት አስቀድሞ ለብድሩ አመላለስ ዋስትና ይሆን ዘንድ ከያዛቸው መያዣዎች መካከል አንዱን በመምረጥ በሐራጅ ሊሸጥ ይገባል፣ ለመሸጥ የተንቀሳቀሰበትን የመያዣ ንብረት ከመሸጥ ድርጊት ይታቀብ ይህም በፍ/ቤት ትዕዛዝ ይሰጥልን በሚል የሚቀርብ ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑና በአሻሻጡ ሂደት ባንኩ ህግን ባለመከተል የፈፀመው ስህተት ቢኖርና በባለዕዳው ላይ ጉዳት ቢደርስ ግን ለዚህ ጉዳት ባንኩ ለባለዕዳው ካሣ የመክፈል ኃላፊነት የሚኖርበት ስለመሆኑ እና ፍ/ቤቶችም ሀራጁን ለማስቆም ስልጣን ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ፣ የሰበር ችሎት የሚሰጠው አስገዳጅነት ያለው የህግ ትርጉም አንድ ክርክር የቀረበበት ጉዳይ (ድርጊት) ከተፈፀመ በኋላ ስለሆነ የተሰጠው የህግ ትርጉም በጉዳዩ ላይ ተፈፀሚነት የለውም በሚል የሚቀርብ ክርክር ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 394-449፣ 224 አዋጅ ቁ 97/90 አንቀጽ 3፣ 4 አዋጅ ቁ 216/92 አዋጅ ቁ 98/90 አዋጅ ቁ 2584				
58	15	አንድን ጉዳይ በተመለከተ ተከራካሪ ወገኖች በየበኩላቸው **በተለያዩ ፍ/ቤቶች (ችሎቶች)** አንድ አይነት ወይም ተመሳሳይ የሆኑ ክሶች ባቀረቡ ግዜ (የክርክሮቹ ደረጃ ምንም ይሁን ምን) **ክሶቹ ተጣምረው ታይተው ሊወሠኑ የሚገባ ስለመሆኑ፣** የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 8(1)፣ 11፣ 244፣ 245	81275	ወ/ሮ ዘምዘም ወንድሙ እና አቶ አብዲሰቡር አብዱሰመድ	ሰኔ 05/2005ዓ/ም	92
59	15	በአንድ ጉዳይ ተከሣሽ የሆነ ወገን የተከሣሽ ከሣሽነት ክስ ካቀረበ **ፍ/ቤቱ** ከቀረቡት ክሶች መካከል **በሥረ-ነገር ስልጣኑ** ሥር ያሉትን መርጦ ለማየትና ከሥረ-ነገር ስልጣኑ በላይ የሆነውን ጉዳይ ስልጣን ላለው ፍ/ቤት ይቅረብ በማለት የከሣሽን ክስና የተከሣሽን የተከሣሽ ከሣሽነት ክስ ተነጣጥለው እንዲታዩ በማድረግ የሚሰጠው ትዕዛዝ ተገቢ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 30(1)፣ 324(1)(ሀ)፣ 215(2)፣ 17(3)	83169	ፕሮፌሰር አደም ዓሊ እና አዳማ ጠ/ሆስፒታልና	መጋቢት 28/2005ዓ/ም	103
60	15	አንድን ጉዳይ **በመጀመሪያ ደረጃ ስልጣኑ የሚመለከት ፍ/ቤት** በህጉ አግባብ ክስ ተሻሽሎ ከፍ ያለ ዳኝነት ባልተጠየቀበት ሁኔታ በግምት ላይ ተቃውሞ ቀርቦ ግምቱ እንዲጣራ ሲደረግ የንብረቱ ግምት ከፍ ማለቱ በመረጋገጡ ብቻ ቀድሞ ከተጠየቀው ዳኝነት በላይ ዳኝነት የሚሰጥበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 182(1)፣ 92፣ 225፣ 226፣ 250፣ 136	86551	ወ/ሮ ብዙነሽ ወ/ሚካኤል እና እነ አቶ ሽመልስ ቦጋለ	መጋቢት 25/2005ዓ/ም	112
61	15	አንድን ጉዳይ አስመልክቶ በፍርድ ሊወሰን የሚገባው እስከሆነና ጉዳዩን **ለማየት በህግ በግልጽ የዳኝነት ስልጣን** የተሰጠው ሌላ አካል እስከሌለ ድረስ ጉዳዩ በቀጥታ በፍ/ቤት ቀርቦ ሊስተናገድና ውሣኔ ሊሰጥበት የሚችልና የሚገባ	80202	እነ አቶ ሐጎስ ሽጎዕ (2) እና	የካቲት 12/2005ዓ/ም	120

		ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 37(1)፣ 79(1) የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 4		የመሸነ ከ/ማዘጋጃ ቤት		
62	15	አንድን ጉዳይ **ለማየት በህግ ስልጣን** በሌለው ፍ/ቤት ታይቶ የተሰጠ ውሣኔ በይግባኝ ታይቶ እንዲታረም ካልደተረገ በቀር በጉዳዩ ላይ አስገዳጅነት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 212	85718	አቶ ቴዎድሮስ አማረ እና አቶ አዲሱ ፍሰሃ	ሰኔ 03/2005ዓ/ም	153
63	15	የኑዛዜ ህጋዊነት ጋር በተያያዘ በተካሄደ ክርክር ተሣታፊ ሆኖ ተቀባይነት ያጣና ኑዛዜው በፍርድ ቤት የፀደቀበት ሰው በሌላ ጊዜ የኑዛዜውን ህጋዊነት አስመልክቶ በመቃወሚያነት የሚያቀርበው ክርክር ወይም አዲስ ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ **የይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት** በቀረበለት ጉዳይ ላይ ዳኝነት መስጠት የሚገባው በስርዓቱ መሠረት የቀረበለትን የይግባኝ አቤቱታ መሠረት በማድረግ እንጂ **ቀድሞ ስልጣን ባለው ፍ/ቤት የተሰጠ ውሣኔ** ተገቢ አልነበረም በሚል ምክንያት ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5፣ 212 የፍ/ብ/ህ/ቁ 881	85102	አቶ ሰንደቁ አበበ እና አቶ ሐብታሙ ቃበቶ	መስከረም 21/2006ዓ/ም	168
64	13	በህጉ አግባብ ሊሟላ የሚገባው **የዳኞች ቁጥር ባልተሟላበት** ሁኔታ የሚሰጥ ትዕዛዝ ወይም ውሣኔ እንደተሰጠ የማይቆጠርና ህጋዊ ውጤት ሊኖረው የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 73፣ 337	73696	ወ/ሪት ሃና አበባው እና አቶ አብዱ ይመር	ሚያዝያ 9/2004ዓ/ም	39
65	15	**ባለ አምስት ዳኞች** የሚሰየሙባቸው የክልል ፍርድ ቤቶች ሰበር ሰሚ ችሎቶች በአጣሪው ችሎት ጉዳዩ ያስቀርባል በሚል በተመለከተው ነጥብ (ጭብጥ) ሳይገደብ ሌላ (ሌሎች) ጭብጦችን በመመስረት ክርክሩ እንዲሰማ በማድረግ ውሣኔ ለመስጠት ስልጣን ያላቸው ስለመሆኑ፣	90298	አቶ ኃይሉ ዴሬሳ እና ወ/ሮ ሱፊ አለሙ	የካቲት 10/2006ዓ/ም	217
66	25	**ከአንድ በላይ ዳኞች በተሰየሙበት ችሎት የችሎቱ** ዳኞች ተሟልተው በጉዳዩ ላይ ውይይት አድርገው በሙሉ ድምጽ ወይም በአብላጫ ድምጽ ለመወሰን አቋም ሳይዙ ከተሰየሙት ዳኞች ከፊሎቹ ብቻ ፈርመው የሚሰጡት ውሳኔ/ትዕዛዝ የስነ ስርዓት ጉድለት (irregular proceedings) ያለበት ስለመሆኑ፣ በዳኝነት ታይቶ የተሰጠ የሥነ ሥርዓት ጉድለት (irregular proceedings) ያለበት ውሳኔ/ትዕዛዝ የማረም ስልጣን ላለው	185837	ጀሮር ኮንስትራክሽን እና አስማማዉ ኃላ/የተ/የግ/ማህበር	መጋቢት 29/2013ዓ/ም	101

		ፍርድ ቤት ወይም ችሎት ቀርቦ በሚሰጥ ዳኝነት ይታረማል እንጂ በተከራካሪ ወገኖች አመልካችነት ወይም በፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት አነሳሽነት በፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት በሚሰጥ አስተዳደራዊ ውሳኔ በሚደራጅ ችሎት በድጋሚ ታይቶ እንዲታረም ማድረግ መሰረታዊ የህግ ስህተት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ስ/ስ/ህ/ቁ 209/1 እና 211/2፣ አዋጅ ቁጥር 25/1988 (በአዋጅ ቁጥር 138/1991፣ በአዋጅ ቁጥር 254/1993 እንተሻሻለው እና በአዋጅ ቁጥር 454/1997 እንደገና እንደተሻሻለው) አንቀጽ 16(2/ሀ)፣ 18(ሀ/1)፣ 21፣ 22 እና 27(/1/ሐ) እንዱሁም የተሻሻለው የፈደራል ዳኞች አስተዳደር ጉባኤ ማቋቋሚያ አዋጅ ቁጥር 684/2002 አንቀጽ 6(1/ሰ)				
67	15	የዳግም ዳኝነት (Review of Judgement) ዓይነተኛ ዓላማ ተገቢ ሁኔታዎችና ፍሬ ነገሮች ተሟልተው መገኘታቸው ሲረጋገጥ በሀሰተኛ ማስረጃ፣ በመደለያና በመሰል ወንጀል ጠቀስ ድርጊቶች ምክንያት የተዛነፈን ፍትህ ወደ ነበረበት መመለስ ስለመሆኑ፣ የዳግም ዳኝነት ጥያቄ (አቤቱታ) ፍሬ ነገርን የማጣራትና ማስረጃን የመመዘን ተግባራት የሚከናወንበት በመሆኑ ጥያቄው **ለሰበር ችሎት** በቀረበ ጊዜ ችሎት አቤቱታውን **ፍሬ ነገር የማጣራትና ማስረጃ የመመዘን ስልጣን ላላቸው የስር ፍ/ቤቶች** ሊመራውና ሊያስተላልፈው በሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 6(1)(ሀ)(ለ) አዋጅ ቁ. 25/88 አንቀጽ	93137	ወ/ሮ ብጥር ታገለ እና ወ/ሮ አገር ተሰማ	የካቲት 11/2006ዓ/ም	231
68	16	**በአንድ ክርክር ችሎት በመታየት ላይ ያለን ጉዳይ በሌላ ችሎት ተያያዥነት ባለው ጉዳይ ውሳኔ ተሠጥቶ ከሆነ** ጉዳዩ የቀረበለት ፍርድ ቤት የተላለፈውን ውሳኔ በአግባቡ በማጤን በጭብጥነት ሊይዘው ስለሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 247 እና 248	94293	ሸዋ ንግድና ኢንዱስትሪ ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና አቶ አሸብር አበበ	ሚያዝያ 9/2006ዓ/ም	9
69	16	በህብረት ሥራ ማህበራትና በአባሎቻቸው ወይም በቀድሞ አባላቸው ወይም በህብረት ስራ ማህበር አባላት ወይም የቀድሞ አባላትና በማህበሩ አመራር መካከል የሚነሳ ክርክር በመጀመሪያ ደረጃ የሽምግልና ጉባኤው ውሳኔ ሳይሰጥበት **ፍርድ ቤቶች ተቀብለው ዳኝነት ለማየትና ለመወሰን የማይችሉ ስለመሆኑ፣** የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 37፣ አንቀጽ 79(1) እና አዋጅ ቁጥር 147/91 አንቀጽ 49	91745	አቶ ዳዊት አበበ እና እነ አንድነት ቁጥር 4 የጋራ መኖሪያ ቤት (2)	የካቲት 12/2006ዓ/ም	38
70	16	በአንድ ክርክር ሂደት ወደ ክርክሩ እንዲገባ የተደረገ ተከራካሪ ወገን ጉዳዩን የፌዴራል የሚያደርገው የነበረ ሁኖ እያለ ክሱን በመጀመሪያ ደረጃ የተመለከተው ፍርድ ቤት ስልጣን ሳይኖረው ስረ ነገሩን አስተናግዶ ዳኝነት ከሰጠ በኋላ ይኼው ተከራካሪ ወገን በይግባኝ ደረጃ በነበረው ክርክር የተሠጠውን ዳኝነት ተቀብሎ ከወጣ በኋላ በሌሎች ጉዳዩን የፌዴራል ሊያደርጉ በማይችሉ ተከራካሪ ወገኖች መካከል የተሰጠው ውሳኔ ከመነሻውም **የፌዴራል ጉዳይ ነው ብሎ መወሰን**	95033	አቶ ስንታየሁ ተፈሪ እና ወ/ሮ ማርታ በቀለ	መጋቢት 25/2006ዓ/ም	50

		አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 43(1) አዋጅ ቁ 25/88				
71	17	ተከራካሪ ወገኖች ለፍ/ቤት የሒሳብ አጣሪ ይሾምልን የሚል አቤቱታ ሲያቀርቡ በሒሳብ አጣሪዎች ሪፖርት አለመስማማት ቢኖር እንኳ ጉዳዩ የንግድ ህጉንና የፍትሐብሔር ሥነ-ስርዓቱን መሠረት በማድረግ ውሣኔ በዛው በኩል እንደሚሠጥ በግልጽ ከተስማሙ ይህ ግልጽ ስምምነት ባለበት ሁኔታ የሒሳብ አጣሪዎች የስራ ክንውን ግድፈት አለበት በማለት **ጉዳዩን ወደ ፍርድ ቤት የሚያቀርቡበት ህጋዊ ምክንያት የሌለ ስለመሆኑ፣** የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 277(1)(2) የፍትሐብሔር ህግ ቁጥር 3312	93239	የአቶ አበበ ክብረት ሚስትና ወራሾች እና አቶ ነጋ ቦንገር (10)	ጥቅምት 25/2007ዓ/ም	5
72	18	የአንድ ክስ ዝርዝር ይዘቱ ሳይታይ እርስቱ ብቻ ታይቶ **የፍርድ ቤት የሥረ ነገር ዳኝነት** የሚወሰንበት የሕግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ **ስልጣን ሳይኖር** የተሰጠ ውሳኔ ስርዓቱን ጠብቆ አቤቱታ እስከቀረበበት ድረስ ሊፀና የማይገባው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 9 እና 231(ለ)	102543	ልደታ ክ/ከተ አስተዳደር እና ወ/ሮ አሰለፈ ወልዱ	ሓምለ 14/2007ዓ/ም	104
73	19	**ፍ/ቤት የግዛት ስልጣን** የለውም በማለት ለሚቀርብለት መቃወምያ የሚሰጠው ውሳኔ ፍትህን የሚያጓድል ካልሆነ በቀር **ይግባኝ ሊቀርብለት የማይችል ስለመሆኑ፣** የፍ/ስ/ስ/ሕ/ቁ 10(2)	109383	ሳሊሆም ከፍተኛ ክሊኒክ እና ዶ/ር ዘሙኑ ዮውሃንስ	ለካቲት 02/2008ዓ/ም	54
74	21	**አንድ ፍ/ቤት ክስ ቀርቦለት ጉዳዩን የማየት ሥረ ነገር ስልጣን** የለኝም በማለት መዝገቡን የዘጋው እንደሆነ ዋናውን ክርክር እንዳላየ የሚያስቆጥር ሲሆን በመዝገቡ ላይ የሰጣቸው ማናቸውም ትእዛዞች በማናቸውም ወገን ላይ ህጋዊ የሆነ አስገዳጅነት ውጤት የሌለውና በዚሁ ጉዳይ ለሚመለከተው ፍ/ቤት መዝገቡ ቢቀርብ ከዚህ ቀደም በፍርድ ያለቀ ነው ሊያስብል የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 5፣ 9 እና 231	100295	አቶ ዮጓሆ ገዲሙ እና ሊይኩን ሙለጌታ (አራት ሰዎች)	ህዳር 26/2009ዓ/ም	70
75	21	አንድን የፍትሃብሄር ክስ ባንድ ወይም ካንድ በበለጡ **ፍርድ ቤቶች** ዘንድ ለማቅረብ የሚቻል ሲሆን የክሱ ማመልከቻ በቀደምትነት የቀረበለት ፍርድ ቤት ብቻ የዳኝነት ሥልጣን እንዳለው ተቆጥሮ ለክርክሩ ውሳኔ ሊሰጥ የሚችል ሥለመሆኑ፣ አንድን ሰው በመወከል በፍርድ ቤት ቀርቦ ለመሟገት በህጉ የተቀመጠውን የዝምድና ደረጃ ወይም በህጉ የተቀመጡትን መስፈርቶች የሚያሟላ **የውክልና ስልጣን የሚያስፈልግ ስለመሆኑ፣**	131622	ወ/ሮ አሌማዝ እምሩ እና ወ/ሮ አይጠገብ ቀሬ	ሰኔ 20/2009ዓ/ም	119

		የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 7(2)፣ 32፣ 57፣ 58 እና 63				
76	21	**ሁለት ወይም ከሁለት በላይ የሆኑ ክሶች ወይም ይግባኞች መጣመር በነበረባቸው ሰዓት ሣይጣመሩ ቢቀሩና** የግራ ቀኙን የተለያየ መብት በሚያጎናፅፍ ሁኔታ ቢወሰን እነዚህን ውሳኔዎች ተጣጥሞ እንዲፈፀሙ ማድረግ ተገቢ ሥለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 11	113613	በደቡብ ወል ዞን የለገሃዲ ገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ፅ/ቤት እና ሰለሞን አባይ ጠቅላለ ሥራ ተቋራጭ	ግንቦት 30/2009ዓ/ም	125
77	21	በፍርድ ቤት የቀረበ ጉዳይ የክስ ምክንያት አለው ብል ለመወሰን የሚቻለው በክሱ ላይ የተገለፀው ነገር ቢረጋገጥ ከሳሹ የጠየቀውን ዳኝነት ለማግኘት ሕግ የሚፈቅድለት የሆነ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ ማንኛውም ሰው በፍርድ ሊወሰን የሚገባውን ጉዳይ ለፍርድ ቤት ወይም ለሌላ በህግ **የዳኝነት ስልጣን ለተሰጠው አካል** የማቅረብ እና ውሳኔ ወይም ፍርድ የማግኘት መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የኢ/ፌ/ድ/ሪ ሕገ-መንግስት አንቀጽ 37(1)	136775	ህዲሴ 1ኛ ደረጃ ከፌተኛ አገር አቋራጭ የህዝብ ባለንብረቶች ማህበር እና የፌደራል ትራንስፖርት ባለስለጣን	ሓምሌ 19/2009ዓ/ም	130
78	22	በትግራይ ክልል የጎጀ መውጫ ይዞታና ቤት የሚመለከትን ጉዳይ የቀበሌ መሬት ዳኝነት ኮሚቴ ጉዳዩን ተቀብሎ አይቶ ውሳኔ ከሰጠ በኋላ በተሰጠዉ ዉሳኔ መብቴን ይነካል በማለት የመቃወሚያ ማመልከቻ ሲቀርብ የፍርድ መቃወሚያ ማመልከቻውን ተከትሎ የቀደመዉን ዉሳኔ የማጽደቅ ወይም የማሻሻል ወይም የመለወጥ ወይም የመሰረዝ **ስልጣን ጉዳዩን በመጀመሪያ ደረጃ ያየው የቀበሌ መሬት ዳኝነት ኮሚቴ ስለመሆኑ፣** የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 358፣ 360(2)	131832	ወ/ሮ መረሳ አማረ እና እነ ቄስ ሃይለ ገብረ (2)	ታህሳስ 23/2010ዓ/ም	74
79	22	ለአንድ ክርክር መነሻ የሆነ ቤትና ይዞታ በክልል የሚገኝ ሲሆንና **የስረ ነገር ስልጣኑ የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ቢሆንም ጉዳዩ መታየት ያለበት ንብረቱ በሚገኝበት ክልል የዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት ስለመሆኑ፣**	139942	ወ/ሮ ዘይበ ሳኒ እና ወ/ሮ ለይላ ዘይኑ	ህዳር 27/2010ዓ/ም	112
80	22	**ሰበር ችሎቶች** ሥነ ሥርዓታዊ የሆነ የህግ ጥያቄን ብቻ **ለማየት ስልጣን** እንዳላቸው ግንዘቤ በመውሰድ በአንድ ጉዳይ ላይ የተሰጠ ውሳኔ ስነ-ስርዓታዊ ሕጎችን መሰረት አድርጎ የተሰጠ መሆን ያለመሆኑን መመርመር አንጂ ከዚህ ውጪ መደበኛ ሕጎችን መሰረት አድርገው በሸሪዓ ፍርድ ቤት የተሰጠውን ውሳኔ ሊመረምሩ የሚችሉበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 80(3(ሀ)፣ 80(3(ለ) እና አዋጅ ቁጥር 53/94 እና አዋጅ ቁጥር 188/1992 አንቀጽ 6	138340	እነ ሶፍያን ከማሎ(6ሰዎች) እና ወ/ሮ ጀሚላ ቃሲም	ህዳር 19/2010ዓ/ም	121

81	24	አንድ የግልግል ጉባኤ ከቤቶች የባለሀብትነት መብት ጋር የተያያዘ የመፈለም ክርክርን ተቀብል ዉሳኔ ለመስጠት **የዳኝነት ስልጣን የሌለው ስለመሆኑ፣** በኢ/ፌ/ድ/ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 37 እና 78 የፍ/ብ/ሕ/ቁ 1731፣ 3325፣ 3329	137302	ወ/ሮ ዳንሴ ጉርሙ እና አቶ ተመስገን ደምሴ	ታህሳስ 26/2010ዓ/ም	15
82	24	በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ዉስጥ የተቋቋሙ የኅብረት ሥራ ማኅበራት ከሳሽ በመሆን የሚያቀርቧቸዉን ክሶች በተመለከተ የመዳኘት **የሥረ ነገር ሥልጣን የከተማ አስተዳደሩ ፍርድ ቤቶች ሥልጣን ሳይሆን የፌደራል ፍርድ ቤቶች ስለመሆኑ፣** በፌደራል ፍርድ ቤቶች አዋጅ ቁጥር 25/1988 አንቀጽ 11(1-ለ) እና 14(2) የአዲስ አበባ ከተማ ቻርተር አዋጅ ቁጥር 361/1995 አንቀጽ 41(1-ረ) በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ደንብ ቁጥር 46/2004 **(የፌ/ፍ/ቤቶችን አዋጅ እንደገና ለማሻሻል በወጣው አዋጅ ቁጥር 454/1997 መሰረት በፌ/ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ቀደም ሲል በሰ/መ/ቁጥር 90421 ተሰጥቶ የነበረው የህግ ትርጉም ውሳኔ ተለውጧል)**	165289	ወ/ሮ ወሰኔ ገብረዮሏንስ እና የካ ክፍለ ከተማ ወረዳ 07 ቀበሌ 11/12/08 የሸማቾች ኃላ/የተ/የኅብረት ሥራ ማኅበር	መጋቢት 29/2012ዓ/ም	22
83	24	ፍ/ቤቶች ተከራካሪ ወገኖች በሚያቀርቡት ክስ ላይ ያቀረቡትን መቃወሚያ እና በክሱ መነሻነት የቀረበ የተከሳሽ ከሳሽነት ክስ ካለ ራሱን ችሎ መፍትሔ ማግኘት ያለበት ክርክር ስለሆነ የተከሳሽ ከሳሽነት ክሱ ላይ ተገቢውን ሀተታ በማስፈር አግባብነት ያለውን ትእዙዛ ወይም ብይን መስጠት የሚገባቸው ስለመሆኑ፣ በተከራካሪዎች ለዳኝነት በቀረበ ጉዳይ ላይ ፍ/ቤቶች በራሳቸው አነሳሽነት ወይም በተከራካሪዎቹ በሚቀርብ መቃወሚያ መነሻነት **የስረ ነገር ስልጣን የሌላቸው መሆኑን ካረጋገጡ መዛገቡን የስረ ነገር ስልጣን ላለው ፍ/ቤት ሊያስተላልፉ የሚገባ ስለመሆኑ፣** የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 17(3)፣ 91(5)፣ 182(3)	173416	እነ አቶ ዮሐንስ ያውዳ አበራ እና ወ/ሮ ተናኜ ማንያህሌሀሌ ሊቀው	ጥር 26/2012ዓ/ም	68
84	24	ከመደበኛ ፍ/ቤት ውጭ አንድን ጉዳይ **የማየት የዳኝነት ስልጣን** የተሰጠው አካል ጉዳዩን ማየት እንደማይቻል ገልጾ ከመለሰው ጉዳዩን የማየት ስልጣን ለሌላ አካል ተሰጥቷል የሚል ክርክር እስካልቀረበበት ድረስ መደበኛ ፍ/ቤቱ ይህን ጉዳይ ማየት አልችልም በሚል መመለስ የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፔራይቬታይዜሽን ኤጀንሲ በኤጀንሲው የሚታይ ጉዳይ አይደለም በሚል አረጋግጦ የመለሰው ጉዳይ በስልጣኑ ላይ ላለ ክርክር እስካልቀረበበት ድረሰ ፍ/ቤቶች ተቀብለው ማስተናገድ ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የኢፌድሪ. ህገ መንግስት አንቀፅ 37፣ 78(2) እና 79(1)	169716	እነ ወ/ሪት ሰላማዊት ይልማ እና እነ የኢ/ያ ቀይ መስቀል ማህበር ቢታጅራ ቅርንጫፌ	ጥቅምት 24/2012ዓ/ም	72

85	24	ግራቀኝ ተከራካሪ ወገኖች በሚያደርጉት ስምምነት መሰረት አለመግባባታቸውን በኢትዮጵያ መሰረታዊ ህግ (Substantive Law) እንዲሁም በውጪ ሃገር የሥነ-ሥርዓት ህግ መሰረት በሚቋቋም የግልግል ዳኝነት አካል በውጭ ሃገር ለመቋጨት በተስማሙት መሰረት የተቋቋመው የግልግል ጉባኤ የሰጠው ውሳኔ **በፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት ታይቶ እንዲታረም የሚቀርብ የሰበር ማመልከቻ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣** የኢፌድሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 80(3)(ሀ) እና በፌ/ፍ/ቤቶች ማቋቋሚያ አዋጅ ቁጥር 25/1988 አንቀጽ 10 (በአዋጅ ቁጥር 454/97 አንቀጽ 2 እንደተሻሻለ ከፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 458(ሀ) እና 461(1)(ሀ)	155880	አግሪኮም ኢንተርናሽናል ኩባንያ እና የኢትዮጵያ ንግድ ስራዎች ኮርፖሬሽን	ሰኔ 28/2011ዓ/ም	105
86	24	አንድ በዉጭ አገር የተሰጠ ፍርድ በኢትዮጵያ ፍርድ ቤቶች ለማስፈጸም በኢትዮጵያ እና ፍርድን በሰጠዉ ፍርድ ቤት አገር መካከል ይህን አስመልክቶ የተደረገ ስምምነት (bilateral agreement) ባይኖርም በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 458 ስር የተመለከቱት ቅድመ ሁኔታዎች መሟላታቸዉ ከተረጋገጠ የኢትዮጵያ ፍርድ ቤቶች ፍርድን ተቀብለዉ ማስፈጸም የሚችለ ስለመሆኑ፣ ፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 456፣458	161597	ወ/ሮ ፍርሀይወት ገበየሁ እና አቶ ዘሪሁን ተፈራ	ግንቦት 27/2012ዓ/ም	118
87	25	በኢ.ፌ.ድ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 78 እና ተከታዮቹ ድንጋጌዎች ላይ ነፃ እና ገለልተኛ የዳኝነት አካል በየደረጃው ማቋቋም ያስፈለገው ሰዎች ነፃና ገለልተኛ በሆነ አካል ፊት ቀርበው መብታቸውን በማስከበር ዳኝነታዊ መፍትሄ ማግኘት እንዲችሉ፣ በህግ ፊት እኩል ጥበቃ እና ፍትህ የማግኘት መብታቸውን ለማስከበር እንዲሁም ሌሎች የሰዎችን ሰብዓዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶች ለማስከበር በመሆኑ **የክልል ፍርድ ቤቶች** በህግ በታወቀ ምክንያት በሕገ መንግስቱ የተሰጣቸውን የውክልና ሥልጣን መጠቀምና ለዜጎች ፍትህ መስጠት በማይችሉበት ሁኔታ ላይ ሲሆኑ እና ጉዳዩም የፌደራል ጉዳይ ሲሆን የሰዎችን ፍትህ የማግኘት መብት፣ እኩል የሕግ ጥበቃ የማግኘት መብት እና ሌሎች መብቶችን ለማስከበር **የፌደራል ፍርድ ቤቶች በቀጥታ ጉዳዩን ተቀብለው የመዳኘት ሥልጣን የሚኖራቸው ስለመሆኑ፣** የኢ.ፌ.ድ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 25፣ 37/1፣ እና አንቀጽ 78 እና ተከታዮቹ፤ የተባበሩት መንግስታት የሰበዓዊ መብቶች መግለጫ (Universal Declaration of Human Rights) አንቀጽ 7፣8 እና 10 እንዲሁም የዓለም አቀፍ የሲቪልና ፖለቲካ መብቶች ቃልኪዳን (International Covenant on Civil and Political Rights/ICCPR) አንቀጽ 2(3/ሀ እና ለ)፣ 26	219089	ኦሮሚያ ኢንሹራንስ አክሲዮን ማህበር እና እነ ወርልድ ቪዥን ኢትዮጵያ (2 ሰዎች)	ሰኔ 27/2014ዓ/ም	138
		10.2.4 በውክልና ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
88	13	ልዩ የውክልና ስልጣን ለመስጠት በተዘጋጀ ሰነድ ላይ ልዩ ውክልና ስለመስጠት በተመለከተ አግባብነት ያላቸው የህግ ድንጋጌዎች ያለመጠቀስ ልዩ የውክልና ስልጣን እንዳልተሰጠ የሚያስቆጥር ስላለመሆኑ፣	72337	ወ/ሮ ንግስቲ እምነት እና ቴዎድሮስ ተክሌ	የካቲት 26/2004ዓ/ም	549

		የአስተዳደር አካል የሆነ ተቋም በአንድ ወቅት የሰጠውን የፅሁፍ ማስረጃ በሌላ ጊዜ ማስተካከሉ በአንድ ጉዳይ ላይ ሁለት የተለያዩ ሰነድ ቀርቧል በሚል እንደማስረጃ ሰነድ ዋጋ የሚያጣበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ በውክልና ሰነድ ላይ ለተወካይ የተሰጠው ስልጣን በይዘቱ ልዩ ውክልና የሚያመለክት ሆኖ ሰነዱ ስለ ልዩ ውልክና አስፈላጊነት የተቀመጠውን የፍ/ብ/ህ/ቁ 2208 ያለመጥቀሱ ብቻ ለተወካዩ ልዩ የውክልና ስልጣን እንዳልተሰጠ የሚያስቆጥር ስላለመሆኑ፣ **ከሰነድ ማስረጃ ተቀባይነት ጋር በተያያዘ የሚነሣ ጥያቄ የህግ ጥያቄ በመሆኑ በሰበር ችሎት ሊስተናገድ የሚችል ስለመሆኑ፣** የፍ/ብ/ህ/ቁ 2205፣ 2005(1)፣ 2179፣ 2199፣ 2203፣ 2204				
		10.2.5 በቤተሰብ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
		ጋብቻ/ትዳር/ፍቺ/ንብረት				
89	11	**በሁለት የተለያዩ ከተሞች የሚገኙ ቤቶች** የጋብቻ ፍቺን ተከትሎ ለባልና ሚስት ሊከፋፈሉ የሚችሉበት አግባብ፣	49171	ዶ/ር ደስታ አቡኑ በለጡ እና ሲ/ር አስቴር ካሣ ወልደየስ	ጥቅምት 16/2003ዓ/ም	14
90	13	የጋብቻ ፍቺን በተመለከተ በፍ/ቤት የተሰጠ ውሣኔ ከሌለ በስተቀር የባልና ሚስት የጋራ ንብረትን አስመልክቶ የፍቺ ውጤት የሆነውን **የክፍፍል ጥያቄ በፍ/ቤት ማቅረብ አይቻልም ለማለት የሚያስችል የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣** የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ.213/92 አንቀፅ 76	61357	አቶ ፍቅሬስላሴ እሸቴ እና ወ/ሮ ዋጋዬ ኃይም	ህዳር 22/2004ዓ/ም	124
91	13	የጋብቻ ፍቺ ውጤት በስምምነት በሚያልቅበት ወይም በሽማግሌዎች ወይም በባለሞያዎች በሚወሰንበት ጊዜ ውሣኔው ተፈፃሚነት የሚኖረው ለፍ/ቤት ቀርቦ ተቀባይነትን ሲያገኝ ብቻ ስለመሆኑ፣ **ፍቺን እና የፍቺን ውጤት በተመለከተ ውሣኔ የመስጠትና የማፅደቅ ስልጣን የፍ/ቤት ብቻ ስለመሆኑ፣** የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ.213/92 አንቀፅ 83(3), 117 የኦሮሚያ ብ/ክ/መ/የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ.69/95 እና አዋጅ ቁ.83/96 አንቀፅ 110(5)	69657	ወ/ሮ ሐምዚያ ሼክ ኢብራሀም እና አቶ አብዲ ኡስማኤል	የካቲት 28/2004ዓ/ም	141

92	13	ከባልና ሚስት ጋብቻና ፍቺ ጉዳይ ጋር በተገናኘ የቀረበን ጉዳይ ስልጣን ያለውና ተከራካሪዎቹ ለመዳኘት ፈቃዳቸውን የገለፁለት **የሸሪአ ፍ/ቤት ለመዳኘት ፈቃደኛ አለመሆኑን በመግለጽ መዝገቡን የዘጋው እንደሆነ መደበኛ ፍ/ቤት ጉዳዩን ማስተናገድ የሚገባው ስለመሆኑ፣** የኢ.ፌ.ዲ.ሪ. አንቀጽ 37(1), 34(5), 78(5),	72420	ወ/ሮ ኬሪያት ያህያ እና ሐጂ ጅሀድ ኡመር	ሚያዝያ 22/2004ዓ/ም	148
93	15	ተጋቢዎች የጋብቻቸውን ፍቺ አስመልክቶ ጉዳዩ በመደበኛው ፍ/ቤት ቀርቦና ክርክር ተካሄዶ ውሣኔ ከተሰጠበት በኋላ በሌላ ጊዜ በተመሳሳይ ጉዳይ ሀይማኖታዊ ስርዓትን በመጠቀም **በሸሪአ ፍ/ቤት የሚያቀርቡት ክርክር ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣** የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 5(1)(2), 244(2)(ለ), 245(2) አዋጅ ቁጥር 188/92 አንቀጽ 5(4), 6(2) የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 34(5)	93779	ወ/ሮ ጂእቶ ያሲን ሺበሺ እና አቶ ሐሰን መሐመድ	ታህሳስ 30/2005ዓ/ም	247
94	17	በኦሮሚያ የቤተሰብ ህግ መሠረት ባልና ሚስቱ በየግል ያገኟቸውን ንብረትም ሆነ ገንዘብ በግል ይዘው መቀጠል እንደሚችሉ ሲደነገግ ይህ የግል የተባለው ንብረት የግል ሆኖ ሊቀጥል የሚችለው **የግል ይባልልኝ ተብሎ በፍ/ቤት ሲፀድቅ ስለመሆኑ፣** የኦሮሚያ ክልል የቤተሰብ ህግ ቁ. 69/1995 አንቀፅ 74/1/፣ አንቀፅ 74/2/	95680	ወ/ሮ የሺ ተሾመ እና አቶ መስፍን ኃይሉ	መስከረም 26/2007ዓ/ም	281
95	21	ጋብቻ የተፈጸመው በአንድ ክልል ውስጥ እና በዚያው ክልል ሕግ መሰረት ሆኖ ክስ በቀረበበት ጊዜ ተጋቢዎቹ የሚኖሩት በተለያዩ ክልሎች ውስጥ መሆኑ ቢረጋገጥ እንኳ ከፍቺ እና መሰል ጥያቄዎች ጋር ተይይዘው የሚነሱ ጉዳዮችን የማስተናገድ የስረ ነገር ስልጣን በክልሉ ሕግ መሰረት ጉዳዩን **የማየት ስልጣን የተሰጠው የክልሉ ፍርድ ቤት** እንጂ ተጋቢዎቹ መደበኛ ነዋሪነታቸው በተለያዩ ክልሎች ውስጥ እንደሆነ ተቆጥሮ ጉዳዩ በፌዴራል ፍርድ ቤቶች የስረ ነገር ስልጣን ስር የሚወድቅ ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 25/1988 (እንደተሻሻለ) አንቀጽ 5 (2)	127714	ወ/ሮ ቃልኪዳን ይኸነው እና አቶ ኢብሳ ያደታ	መጋቢት 26/2009ዓ/ም	275
96	21	በሌላ አገር ህግ እና በኢትዮጵያ የቤተሰብ ህግ መካከል እንደባልና ሚስት አብረው በመኖር ግንኙነት ውስጥ የተፈራ ንብረት የጋራ እንዲሆን ለመወሰን በሁለቱም ህጎች መካከል ግጭት መኖር ያለመኖሩን የሌላኛው አገር ህግ እንዲቀርብ በማድረግ መወሰን የሚገባው ስለመሆኑ በዓለም አቀፍ የግለሰብ ህግ /Private International law/ መሠረት በዘርፉ እውቀት ያለ ወይም ምሁር /Scholar/ የሰጠውን አስተያየት በማስረጃነት ሲቀርብ የቀረበውን አስተያየት **እንደማንኛውም ማስረጃ የመመዘን ሥልጣን አስተያየቱ የቀረበለት ፍርድ ቤት ስለመሆኑ፣**	123132	አቶ ከሳሁን ታደሰ እና ወ/ሪ ፀዳለ ሀፍታይ	ሚያዝያ 30/2009ዓ/ም	279

		የኢ.ፌ.ድ.ሪ ቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁጥር 213/92 አንቀጽ 5፤ 102 /1/				
		ውርስ				
97	7	የውርስ ሃብቶች በተለያዩ ቦታዎች የሚገኙ በሆነ ጊዜ የሚነሱ ክርክሮች **የውርሱ ክፍያ በተጀመረበት ቦታ ለሚገኝ ፍ/ቤት የሚቀርቡና የሚስተናገዱ ስለመሆናቸው፣** የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 23	34076	ወ/ሮ ዘነበወርቅ ወልዱ ፀጋ እና እነ እማሆይ ድብቅነሽ ግዛው	ሰኔ 10/2000ዓ/ም	217
98	11	ወደ ሌላ አገር ለሥራ በሄደበት ወቅት ህይወቱ ያለፈ ሰው ጋር በተያያዘ የግለሰቡ **መደበኛ መኖሪያ ኢትዮጵያ ውስጥ መሆኑ እስከተረጋገጠ ድረስ ውርሱ በኢትዮጵያ ውስጥ መከፈት ያለበት ስለመሆኑ፣** የፍ/በ/ህ/ቁ. 826/1/	65621	እነ ወ/ሮ ታደለች መንግስቱ /5 ሰዎች/ እና ተጠሪ - የለም	ሰኔ 27/2003ዓ/ም	110
99	17	አንድ የቀበሌ ቤትን ተከራይቶ የነበረ ሠው ከዚህ አለም በሞት ሲለይ ወራሾቹ ወይም ቤተሠቦቹ የተከራይነት መብቱ ይተላለፍልን ብለው በሚጠይቁበት ጊዜ **ከሕግ አኳያ ዳኝነት የሚሠጥበት እንጂ በፍርድ ቤት የሚያልቅ ጉዳይ አይደለም ብሎ ጥያቄውን አለመቀበል አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ፣** የኢ.ፌ.ዲ.ሪፐብሊክ ህገ መንግስት አንቀጽ 37 የፍ/ህ/ቁ. 826/2/ እህ 2928	97948	ወ/ሪት ሔለን ተክሌ እና ወ/ሮ ዘይድ አብርሃ	ታህሳስ 21/2007ዓ/ም	301
		10.2.6 በጉምሩክና ግብር/ታክስ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
100	25	**ፍ/ቤቶች** በጉምሩክ አዋጅ ቁጥር 859/2006 አንቀጽ 155 (3) እና በፌደራል የታክስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 983/2008 አንቀጽ 57 (4) መሰረት ከግብር ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ የቀረበላቸዉን ጉዳይ የሕግ ስህተት ካልሆነ በቀር ፍሬ ነገር በማስረጃ አጣርቶ ድምዳሜ ላይ ለመድረስ **ስልጣን የሌላቸዉ ስለመሆኑ፣**	187882	ቲ.ኤም.ዜዱ.ቢ ኃ/የተ/የግል/ማህ እና በኢትዮጵያ ጉምሩክ ኮሚሽን የሞጆ ጉ/ቅ/ፅ/ቤት	ሚያዚያ 25/2013ዓ/ም	322
		10.2.7 በንብረት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
101	16	ጉዳዩ ከይዞታ ማረጋገጫ ምስክር ወረቀት እና ከሰነዶች ጋር የተያያዘ በመሆኑ ብቻ በፍርድ ሊወሰን የሚችል አይደለም ሊባል ስላለመቻሉ፣ እንዲሁም የይዞታ ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት ካርታ ወይም ሌሎች ሰነዶች ተወስደውብኛል ተብሎ ክስ በሚቀርብበት ጊዜ **የተወሰዱበት አግባብ ህጋዊ መሆን አለመሆኑ በፍርድ ቤት ሊጣራ የሚችል ጉዳይ ስለመሆኑ፣**	97464	ወ/ሮ ዘይነብ ጀማል እና እነ የቦሌ ክፍለ ከተማ የዲዛይንና ግንባታ አስተዳደር ጽ/ቤት (ሁለት ሰዎች)	ሰኔ 04/2006ዓ/ም	192

102	18	**ፍርድ ቤቶች** በአስተዳደር ክፍል የተሰጠ የቤት ካርታ የተሰጠበት ወይም የተሻረበት ስርዓት እና አስተዳደራዊ ውሳኔው ህግና መመሪያ ያገናዘበ መሆን አለመሆኑን በማጣራት ውሳኔ **የመስጠት ሥልጣን ያላቸው ስለመሆኑ፣** የፍ/ህ/ቁ 1196 የ.ኢ.ፌ.ድ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 32	99071	ወ/ሮ አብረኸት ድክሪያ እና እነ ወ/ሮ ፋጡማ ጀማል	ሠኔ 19/2007ዓ/ም	355
103	21	በትግራይ ክልል የገጠር መሬት አጠቃቀም አዋጅ መሰረት ወራሽ የሌለው መሬት በቀበሌው የገጠር መሬት አስተዳደር ኮሚቴ መሬት ለሌላቸው ከተሸጋሸገ በኋላ የሚቀርብ አቤቱታ **ከመሬት ዳኝነትና ከፍርድ ቤት ውሳኔ ውጭ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣** አዋጅ ቁ. 239/2006 አንቀጽ 14/8/ ደንብ ቁ. 85/2006 አንቀጽ 22/1//ሀ/፣21/8/	121663	አቶ ሀጋዚ ዘውዴ እና ወ/ሮ ረኸብ ቸኮል	ታህሳስ 25/2009ዓ/ም	152
104	21	በደቡብ ክልል የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ መሰረት በወረዳ በተጀመረ ክርክር በክልል ከፍተኛ ፍ/ቤት ከፀና ውሳኔው የፀናበት ወገን ለተጨማሪ **ይግባኝ ለክልል ጠቅላይ ይግባኝ ሰሚ ችሎት ማቅረብ የሚችል ስለመሆኑ፣** የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 80/3//ሀ/ የደቡብ ክልል ህገ መንግስት አንቀጽ 75/2/ለ/ የከ/ፍ/ቤቶች ማቋቋሚያ አዋጅ ቁ. 43/1994 አንቀጽ 5/3/ የፌደራል የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁ. 456/1997 አንቀጽ 12 የደ/ክ/የገጠር መሬት አጠቃቀም አዋጅ ቁ. 110/1999 አንቀጽ 12/4/	114670	እነ አቶ ባንኩ ኢሩስ (2 ሰዎች) እና አቶ ሳምሶን ገ/ዮኃንስ	ሰኔ 30/2009ዓ/ም	163
105	23	የከተማ መሬት ይዞታ አጠቃቀም ላይ የመወሰን ስልጣን በህግ ስልጣን በተሰጣቸዉ በሚመለከታቸው የአስተዳደር አካላት ውሳኔ ባልተሰጠበት ሁኔታና በአስተዳደር አካል ያልተረጋገጠ መብት ይዞ ውሳኔ እንዲሰጥ **ለፍርድ ቤት የሚቀርብ የዳኝነት ጥያቄ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣** የኦሮሚያ ብ/ክ/መ/የከተማ መሬት ልማትና ማኔጅመንት ኤጀንሲን ለማቋቋም የወጣ አዋጅ ቁ. 179/05 አንቀጽ 8	134343	እነ አቶ ቴዎድሮስ ዉብሸት (3 ሰዎች) እና እነ የአዳማ ከተማ ቀበሌ 06 መስተዳድር ጽ/ቤት (5ሰዎች)	ግንቦት 27/2010ዓ/ም	210
106	23	የከተማ ይዞታን የማስተዳደር ስልጣን በህግ አግባብ የተሰጠው አካል ስልጣንና ኃላፊነቱን በህግ አግባብ አልተወጣም የሚል ክርክር **ያለው ወገን ጉዳዩን ለፍ/ቤት የማቅረብ መብት ያለው ስለመሆኑ፣** የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀፅ 37፣ 40(3)(4)፣79(1) እና 78(4)	141625	ወ/ሮ አድና መላኩ እና የወልዲያ ከተማ አገልግሎት	ሐምሌ 26/2010ዓ/ም	228
107	11	የከተማ መሬት ይዞታን እንዲለቅ የተደረገ ባለይዞታ በተወሰነለት የካሣ መጠን ላይ ካልተስማማ አቤቱታውን ማቅረብ ያለበት በከተማው አስተዳደር ሥር ለተቋቋመ **የመሬት ነክ አቤቱታ ሰሚ አካል ስለመሆኑ እና በመደበኛ ፍ/ቤት ጉዳዩ ሊታይ የሚችለው በይግባኝ ብቻ ስለመሆኑ፣**	57271	የኢትዮጵያ መንገዶች ባለስልጣን እና ጃዳ ብሩ	ታህሳስ 27/2003ዓ/ም	279

		አዋጅ ቁጥር 455/97 አንቀጽ 11/2/, /4/				
108	24	ከመሬት ይዞታ ጋር በተያያዘ ግጭትና አለመግባባት ሲኖር ጉዳዩ አስቀድሞ በቀበሌ አስተዳደር አማካኝነት ወይም በተከራካሪ ወገኖች ምርጫ በስምምነት **በሽማግሌዎች ጉዳዩ ታይቶ እንዲፈታ ማድረግ በተከራካሪ ወገኖች የተፈቀደ አማራጭ እንጂ አስገዳጅ ስላለመሆኑ፣** የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 456/97 አንቀጽ 12፤ በኦሮሚያ ክልል መንግስት የገጠር መሬት አስዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁ/ 130/99 አንቀጽ 16፣17	169648	አቶ ተሻለ ዋቆ እና አቶ ንጉሴ በንቱ	ሰኔ 21/2011ዓ/ም	179
109	24	ለህዝብ ጥቅም ሲባል የእርሻ መሬቱ የተወሰደበት ሰው ካሳም ሆነ ምትክ መሬት ባለማግኘቱ በአስተዳደር አካል መፍትሄ ሳይሰጠው **በፍርድ ቤት አቤቱታውን ሲያቀርብ ፍርድ ቤት ጉዳዩን አከራክሮ ዳኝነት ሊሰጥበት የሚገባዉ ስለመሆኑ፣** በኢ.ፌ.ድ.ሪ ሕገ መንግሥት አንቀጽ 37፤ከአዋጅ ቁ/455/97 አንቀጽ 3/1/	168556	አቶ ተሾመ ድለንሴ እና እነ የቀርሰ ማሉማ ወረዳ ገጠር መ/በለስልጣን ጽ/ቤት	ሰኔ 14/2011ዓ/ም	201
110	5	ተወርሰዋል ተብለው በመንግስታዊና ህዝባዊ ተቋማት ቁጥጥር ሥር ያሉ ቤቶች ጋር በተያያዘ ይመለሱልኝ በሚል የሚቀርቡ አቤቱታዎችን መሠረት በማድረግ **ፍ/ቤቶች መወረስና አለመውረስን በተመለከተ ማስረጃዎችን መርምሮ ውሣኔ ለመስጠት ስልጣን ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ፣** አዋጅ ቁ. 47/67 አዋጅ ቁ.110/87	31682	አዲስ ከተማ ክፍለ ከተማ መሠረተ ልማትና ቤቶች ኤጀንሲ እና እነ ዘላለም ይልማ ባልቻ (ሦስት ሰዎች)	መጋቢት 12/2000ዓ/ም	326
111	15	**ፍርድ ቤቶች** ከሣሽ በክሱ ገልፆ በትክክል ዳኝነት የጠየቀበት ጉዳይ በቤት ላይ ያለውን የባለሀብትነት መብት ለማስከበርና የመፋለም ክስ ሆኖ እያለ ክሱ የቀረበው በአዋጅ የተወረሰ ቤት ወይም ከአዋጅ ውጪ በባለስልጣን ቃል ትእዛዝ ወይም በቀላጤ የተወሰደን ቤት ለማስመለለስ ነው በሚል **ጉዳዩን የማየት ስልጣን የለኝም በማለት የሚሰጡት ውሣኔ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣** አዋጅ ቁጥር 47/67 የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2257	86049	አቶ ሻፊ አብዱራህማን አብዱ እና ወ/ሮ አንሻ እንድሪስ (ሰሰት ሰዎች)	መስከረም 20/2006ዓ/ም	313
112	11	ቤትና ቦታዬን ያለአግባብ ተነጠቅሁ በሚል የሚቀርብ አቤቱታ **በፍ/ቤት ታይቶ ፍርድ ሊሰጥበት የማይችል አስተዳደራዊ ጉዳይ ነው ሊባል የማይችል ስለመሆኑ፣** ኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 37 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 4	48217	ወ/ሮ አባዲት ለምለም እና እነ የዛለአንበሳ ከተማ አስተዳደር ጽ/ቤት /ሁለት ሰዎች/	ጥቅምት 03/2003ዓ/ም	248

		10.2.8 በወንጀልና የወንጀል ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
113	12	ከወንጀል ጉዳይ ጋር በተያያዘ በሥር ፍ/ቤቶች በፍሬ ነገር ደረጃ የተረጋገጠ እውነታ የተጠቀሰውን ወንጀል የሚያቋቁም መሆን አለመሆኑ ጉዳይ የህግ ጭብጥ በመሆኑ **በሰበር ችሎት ሊመረመር የሚችል ስለመሆኑ፣** የወ/ህ/ቁ 675/1/	64813	ያሲን አሕመድ መሐመድ እና የፌዴራል ዓ/ሕግ	ግንቦት 17/2003ዓ/ም	215
114	13	**የሰበር ችሎት** ፍሬ ጉዳይ የማጣራት ማስረጃ የመመዘንና የመመርመር ስልጣን የሌለው ቢሆንም በሥር ፍ/ቤቶች ወይም የዳኝነት ስልጣን የተሰጣቸው ሌሎች አካላት መሰረታዊ የሆነ የዳኝነት አካሄድ ስርዓትን ሳይከተሉ፣ መመስረት የሚገባቸውን ጭብጥ ሳይመሰርቱና ጭብጡን የማስረዳት ግዴታ (Buden of proof) ያለበት ተከራካሪ ወገን የማስረዳት ግዴታውን በአግባቡ እንዲወጣ ሳያደርጉና መጣራት ያለበትን (የሚገባውን) ፍሬ ጉዳይ ሳያጣሩ **የሰጡትን ውሣኔ በሰበር አይቶ ለማረም ስልጣን ያለው ስለመሆኑ፣** በወ/ህ/አ 419	63014	እነ አቶ ወርቅነህ ከንባቶ (2) እና የደ/ክ/ሥ/ፀ/ኮሚሽን	ሚያዝያ 09/2004ዓ/ም	359
115	17	**የማስረጃ ምዘና** መሰረታዊ መርሆችን መሰረት ያላደረገ ውሳኔ **መሰረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ስለመሆኑ፣**	89676	የፌደራል ዓቃቤ ህግ እና አቶ ሳሙኤል ፍቃዱ	ጥር 22/2007ዓ/ም	162
116	17	በአንድ ተከሳሽ ላይ ከቀረቡት ከአንድ በላይ ከሆኑት ክሶች መካከል ከፊሎች የሚወድቁት በፊዴራል ፍ/ቤት የስረ ነገር ስልጣን ስር ከፊሎቹ ደግሞ በክልል ፍርድ ቤት የስረ- ነገር ስልጣን ስር በሆነ ጊዜና በወንጀል ህግ ሥነ-ስርዓቱ የክስ አቀራረብ መርህ መሰረት በቀጥታም ሆነ በውክልና በፌደራል ፍ/ቤት ቀርበው እንዲታዩ ከተደረገ በሚሰጠው ውሳኔ ላይ የይግባኝ እና የሰበር ሥርዓታቸው በመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ሲቀርቡ እንደተደረገው ሁሉ **የፌደራል ፍ/ቤቶችን የይግባኝ እና የሰበር ሥርዓት ተከትለውና ተጠቃለው መታየት ያለባቸው ስለመሆኑ፣** ወ/መ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 109(3)፣116(2) አዋጅ ቁጥር 25/1988 አንቀፅ 4(4)፣15(1)	99883	አቶ ገ/ስላሴ ገብሩ እና የትግራይ ብ/ክ/መንግስት ፍትህ ቢሮ	ጥር 19/2007ዓ/ም	178
117	22	የሀገር መከላከያ ሚኒስቴር እና የመከላከያ ሠራዊት ፋውንዴሽን የተለያየ ህጋዊ ሰውነት ያላቸው ስለመሆኑና የሠራዊት አባላት በፋውንዴሽኑ ንብረት ላይ የሚፈጽሟቸው ማንኛውም ወንጀሎች በሀገር መከላከያ ሚኒስቴር ላይ እንደተፈጸሙ ተደርጎ የማይቆጠሩ ስለመሆናቸው፣ የሀገር መከላከያ ሠራዊት አባላት በመከላከያ ሰራዊት ፋውንዴሽን ንብረት ላይ የሚፈጽማቸው ወንጀሎችን **የማየት ስልጣን የመደበኛ ፍ/ቤቶች ሆኖ የፌ/ከ/ፍ/ቤትም ጉዳዩን የማስተናገድ የመጀመሪያ ደረጃ የፍርድ ስልጣን የሚኖረው ስለመሆኑ፣**	141663	ሻ/ቃ አለማየሁ ወንጀሉ እና የፌደራል ጠ/0/ህግ	መስከረም 25/2010ዓ/ም	155

		የአዋጅ ቁጥር 434/1997 አንቀጽ 7/1/ እና የአዋጅ ቁጥር 809/2006 አንቀጽ 28 እና 38 ደንብ ቁ. 179/2002				
		10.2.9 በአፈፃፀም ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
118	7	**በሽምግልና ጉባኤ** አማካኝነት የተሰጠ ውሣኔ በፍ/ቤት ሊፈፀም የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 215/1/፣ 319/2/	27574	ወ/ሮ አለሚቱ ተረፈ እና የትግል ፍሬ ልብስ ስ/ማ	ጥቅምት 26/2000ዓ/ም	370
119	11	**ፍርድን የሰጠ ፍርድ ቤት ፍርዱ በውክልና እንዲፈፀም ለሌላ ፍ/ቤት ትዕዛዝ ባስተላለፈ ጊዜ** በውክልና ፍርድ ለማስፈፀም **ስልጣን የተሰጠው ፍርድ ቤት** ፍርድ ከሰጠው ፍርድ ቤት ማረጋገጫ እንዲላክለት ለመጠየቅ የሚችለው የፍርዱ ወይም የትዕዛዙ ግልባጭ ትክክለኛነት የሚያጠራጥር ስለመሆኑ በቂ ምክንያት ካለው ብቻ ስለመሆኑ፣ ፍርድን በውክልና እንዲያስፈጽም ትዕዛዝ የደረሰው ፍርድ ቤት ስለፍርዱ ትክክለኛነት ወይም በግልባጩቹ ላይ ስለሰፈረው ነገር ሌላ መግለጫና ማብራሪያ ሳይጠይቅ በተሰጠው ትዕዛዝ መሰረት ማስፈፀም ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 373/2/፣ 371/1/	66988	አቶ ቀደሞ ተሾመ እና አቶ ኢብራሂም ሐመዱ	ሐምሌ 25/2003ዓ/ም	443
120	11	**ፍርድን የሰጠ ፍ/ቤት ፍርዱ እንዲፈፀምለት ለሌላ ፍ/ቤት የውክልና ስልጣን** ስለሚሰጥበት አግባብና የፍርድ አስፈፃሚ ፍ/ቤት የስልጣን አድማስ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 371-455	64354	አዋሽ ኢ/ባንክ እና ወ/ሮ ኡልባሬ ሰማን	ሰኔ 13/2003ዓ/ም	445
121	13	ፍርድን ከማስፈፀም ጋር በተያያዘ በተጀመረ የአፈፃፀም መዝገብ የተሰጠ ትዕዛዝ ላይ ይግባኝ ቀርቦበት በበላይ ፍ/ቤት ትዕዛዙ ከተለወጠ **የአፈፃፀም ሂደቱ መቀጠል ያለበት አፈፃፀሙን በጀመረው የበታች ፍ/ቤት** ደረጃ መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 371-385	64129	ኢስላሚክ ሪሊፍ ኢትዮጵያ እና አቶ መሐመድ ሠይድ	ህዳር 21/2004ዓ/ም	583
122	15	**በውጭ አገር የተሰጠን ፍርድ** በኢትዮጵያ ፍ/ቤቶች ለማስፈፀም ስለሚቻልበት አግባብ፣ በውጭ አገር የተሰጠ ፍርድን በኢትዮጵያ ፍ/ቤቶች ከማስፈፀም ጋር በተያያዘ በአፈፃፀም ሂደቱ ክርክር በተነሣ ግዜ የፍርድ አፈፃፀሙን በያዘው ፍ/ቤት ክርክሩ ታይቶ ሊወሰን የሚገባ ስለመሆኑ፣	78206	እነ ዩስራ አብዱልመኢን (3) እና አብዱልቀኒ አብዱልሙኢን	ሰኔ 20/2005ዓ/ም	415

		የፍ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 458-460				
123	15	አንድን የተሰጠ ፍርድ ከማስፈፀም ጋር በተገናኘ **የአፈፃፀም ስልጣን** መሰረቱ ፍርዱን መስጠት ወይም ፍርዱን በሰጠው ፍርድ ቤት ፍርዱን ለማስፈፀም የሚያስችል ውክልና ማግኘት እንጂ የፍርድ ባለዕዳውን ወይም ባለመብቱ የሚኖርበት ክልል (ከተማ) ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 378	85764	እነ አቶ ኃ/ሚካኤል ታደሰ (አራት ሰዎች) እና አቶ ተስፉ ታደሰ	መስከረም 21/2006ዓ/ም	429
		10.2.10 በአእምሯዊ ንብረት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
124	12	የኢትዮጵያ አእምሯዊ ንብረት ጽ/ቤት በሚሰጣቸው ውሣኔዎች ላይ ቅሬታ አለኝ የሚል ወገን ያለው መብት **ለፌዴራል ፍርድ ቤቶች ይግባኝ ማቅረብ ነው እንጂ የቀጥታ ክስ ማቅረብ ስላለመሆኑ፣** የፌ/ጠ/ፍ/ቤት ሦስት ዳኞች በሚሰየሙበት የሰበር ችሎት የሚሰጠው ትዕዛዝ /ውሣኔ/ አስገዳጅ ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 454/97 አንቀጽ 2/1/ አዋጅ ቁ. 25/88 አዋጅ ቁ. 501/98 አንቀጽ 6, 17, 36, 49 አዋጅ ቁ. 320/95 አዋጅ ቁ. 410/9	59025	የኢትዮጵያ አእምሯዊ ንብረቶች ጽ/ቤት እና አቶ ጥበበ አየለ	ግንቦት 19/2003ዓ/ም	549
		10.2.11 በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
125	9	የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት መዋቅር ባልተዘረጋባቸው ክልሎች የክልል ጠቅላይ ፍ/ቤቶች የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤትን ወክለው/ተክተው/ ክርክሮችን ማስተናገድ ያለባቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀፅ 139/1//ለ/,154/1/፣ 153፣ 140	21214	የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን እና እነ አቶ ለማ ኡማ (ሦስት ሰዎች)	ህዳር 4/2001ዓ/ም	161
126	10	የሕግ ክርክሮችን በሰበር ማየት /ማስተናገድ/ በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ-መንግስት ለፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት የተሰጠ ስልጣን (power) ስለመሆኑ፣ በግልግል ዳኝነት (arbitration) የታየ ጉዳይ ጋር በተያያዘ ተዋዋይ ወገኖች የይግባኝ መብትን ለማስቀረት የሚያደርጉት ስምምነት ጉዳዩን በሰበር ችሎት ከመታየት የማያግድ ስለመሆኑ (ከዚህ ቀደም በሰበር ችሎት የተሰጠው የሕግ ትርጉም የተለወጠ ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ-መንግስት አንቀጽ 80/3 (ሀ), አዋጅ ቁጥር 454/97 አንቀጽ 2 (4), አዋጅ ቁጥር 25/88, የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 350(2) 351 እና 356	42239	ብሔራዊ ማዕድን ኮርፖሬሽን ኃ/የተ/የግ/ ኩባንያ እና ዳን ትሬዲንግ ኃ/የተ/የግ/ኩባንያ	ጥቅምት 20/2003ዓ/ም	393

127	11	በውጭ አገር የተደረጉ ሰነዶች (foreign documents) በኢትዮጵያ ውስጥ ህጋዊ ተቀባይነት ሊያገኙ የሚችሉበት አግባብ፣ አዋጅ ቁጥር 334/95 አንቀጽ 26/1/	32282	ሚ/ር ካርሎ ካስቴሊ እና የወ/ሮ ዘውዴ ደሚኒኮ ውርስ አጣሪ አቶ ታምራት ኪዳነ ማርያም	መስከረም 25/2003ዓ/ም	473
128	11	በአንድ በቀረበ ክርክር ላይ የተሰጠው ውሣኔ የቀረቡትን ማስረጃዎች ይዘት ወይም በፍሬ ነገር ደረጃ የተረጋገጠውን ነጥብ ከሕጉ ጋር በአግባቡ ተዛምዶ አልታየም በሚል የሚቀርብ አቤቱታ የሕግ ነጥብ /ክርክር/ እንጂ የማስረጃ ምዘና ጉዳይ ነው ተብሎ በሰበር ችሎት ሊስተናገድ የሚችል አይደለም ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የሰበር ችሎት በሥር ፍ/ቤቶች የቀረበን ማስረጃ ክብደትና ተዓማኒነት ለመመርመር በህግ ስልጣን ያልተሰጠው ስለመሆኑ	44804	ወ/ሮ ሰናይት ተመስገን እና ወ/ሮ እጥፍወርቅ በቀለ	ጥቅምት 04/2003ዓ/ም	524
129	11	የፌ/ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ችሎት በአንድ ወቅት በአንድ ጉዳይ /ጭብጥ/ ላይ የሰጠው የህግ ትርጉም እንደተለወጠ /እንደተሻሻለ/ ሊቆጠር የሚችለው በተመሳሳይ ጭብጥ ላይ በህግ አግባብ የተለየ ግልጽ ትርጉም በሰጠ ጊዜ ብቻ ስለመሆኑ፣ የውርስ ይጣራልኝ አቤቱታ ተቀብሎ ማስተናገድ ብሎም የውርስ አጣሪ መሾም ለአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ፍርድ ቤቶች በህግ ስልጣን ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ/ /የሰ/መ/ቁ. 35657፣ 42015፣51329 ይመለከቷል/፣ አዋጅ ቁ. 361/95 አንቀጽ 41 አዋጅ ቁ. 454/97 አንቀጽ 2/4/	52530	እነ አቶ ሰናይ ልዑልሰገድ /ሁለት ሰዎች/ እና እነ ወ/ሮ ትዕግስት ኃይሌ	ህዳር 14/2003ዓ/ም	532
130	11	ለዳኝነት የቀረበው ጉዳይ በባህሪይው ከአንድ በላይ የሆኑ የህግ ስርዓቶችን ለጉዳዩ አወሳሰን የሚጋብዝና የየትኛው ሥርዓት ህግ ተመራጭ ሊሆን ይገባል የሚል ጥያቄን የሚያስነሳ እንደሆነ የፌዴራሉ ከፍተኛ ፍ/ቤት በመጀመሪያ ደረጃ የፍ/ብሔር ስልጣኑ ሊታይ የሚችል ስለመሆኑ፣ ተዋዋይ ወገኖች በማናቸውም ሁኔታ የአገሪቱን ህግ ወደ ጐን በማድረግ ወይም በሚፃረር መልኩ ስምምነት ስላደረጉና ክርክር ስለተነሳ ብቻ አንድ ጉዳይ የግለሰብ ዓለም አቀፍ ህግ ጥያቄን/private international law issue/ የሚያስነሳ ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ በሚኒስትሮች ምክር ቤት በደንብ ካልተወሰነ በቀር አዋጅ ቁጥር 377/96 የውጭ አገር ድርጅት ሆኖ በኢትዮጵያ ተመዝግቦ በሚሰራ ድርጅት ላይ ተፈፃሚነት ያለው ስለመሆኑ፣-አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 3/3/ለ/ አዋጅ ቁ. 25/88 አንቀጽ 11/2/ /ሀ/	54121	ሲ.ኤ.ኤስ ኮንስልቲንግ ኢንጂነርስ ሳልዝ ጊተር ጂ.ኤም.ቢ.ኤች እና አቶ ካሣሁን ተወልደብርሃን	ህዳር 01/2003ዓ/ም	544
131	11	የክስ ይዛወርልኝ (change of Venue) ጥያቄ ከተከራካሪ ወገኖች የሚነሳ ስለመሆኑና ፍ/ቤትም ጥያቄውን ሊያስተናግድ የሚችለው በህግ የተመለከቱት መስፈርቶች ተሟልተው ሲገኙ ብቻ ስለመሆኑ፣	66945	የእንግሊዝ ህፃናት አድን ድርጅት እና	ሰኔ 02/2003ዓ/ም	547

		የክልል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤቶች ከሥራ ክርክር ጋር በተያያዘ የሚቀርቡ ክሶችን በመጀመሪያ ደረጃ ስልጣናቸው ለማስተናገድ የሚችሉ ስለመሆናቸው፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 136/3/, 138/2/, /1/, 139/1/ /ሀ/ አዋጅ ቁ. 322/95 አዋጅ ቁ. 25/88		አቶ ገአስ አስማገ		
132	13	የቀበሌ ማህበራዊ ፍ/ቤቶች የገንዘብ መጠኑ ከብር 5000 በታች የሆኑ ማናቸውም የፍትሐብሔር ክርክር ለመመልከት ስልጣን አላቸው ተብሎ በአዋጅ ቁ.361/95 አንቀፅ 50(1) የተመለከተው ድንጋጌ ተግባራዊ መሆን ያለበት የቀረበው ጉዳይ ልዩ ባህሪ እየታየ በጉዳዩ ላይ የሚነሣው የህግ ጥያቄ ውስብስብነት በመመዘኛነት (በመለኪያነት) ተይዞ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.361/95 አንቀፅ 50(1) አዋጅ ቁ.25/88 አንቀፅ 5(1), 6 አዋጅ ቁ.416/96 አንቀፅ 41	54990	የኢት/ቴሌኮሙኒኬሽን ኮርፖሬሽን እና አቶ ማርቆስ አበበ	ህዳር 18/2004ዓ/ም	611
133	13	የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ችሎት የክልል ጠቅላይ ፍ/ቤቶች ሰበር ችሎት በክልል ጉዳዮች ላይ የሰጡትንና መሰረታዊ የህግ ስህተት ያለበትን ውሣኔ ለማረም ስልጣን ያለው ስለመሆኑ፣ የሰበር ስርዓት በባህሪው ከይግባኝ ሥርዓት የተለየ ስለመሆኑና በሰበር ደረጃ ተጨማሪ ምስክሮችንና ማስረጃዎችን አስቀርቦ መስማትና የፍሬ ነገር ጉዳዮችን ተቀብሎ ማስተናገድ አግባብነት የሌለውና ህገ-ወጥ ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዴ.ሪ. ህገመንግስት አንቀፅ 80(3)ለ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ.343(1)	55273	አቶ ዘውዱ ግዛው እና ወ/ሮ አየለች ደስታ	ህዳር 18/2004ዓ/ም	615
134	13	የክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት ባለው የውክልና ስልጣኑ በዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት የተሰጠን ውሣኔ የለወጠው ከሆነ ጉዳዩ ለፌዴራል ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ችሎት ከመቅረቡ በፊት ለፌ/ጠ/ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት መቅረብ ያለበት ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ መንግስት አንቀፅ 80(3)(ሀ), (2)(4) አዋጅ ቁ.322/95 አዋጅ ቁ.25/88 አንቀፅ 9(2), 5(2)	64845	አቶ ሀብቱ ሀጋዚ እና እነ የኮምቦልቻ ግብርና ሙያ ማሰልጠኛ ኮሌጅ (ሁለት ሰዎች)	የካቲት 26/2004ዓ/ም	618
135	13	የፌዴራል መንግስት ተቋማት በአጠቃላይና የከፍተኛ ት/ት ተቋማት በተለይ የራሳቸው የሆነ የእድገት አሰጣጥ፣ የቅሬታ አፈታትና አጠቃላይ አስተዳደራዊ ሥራዎች የሚከናወንበት አግባብ ያለ በመሆኑ በቀጥታ ለመደበኛ ፍ/ቤቶች ጉዳዩ ቀርቦ ውሣኔ የሚሰጥበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 515/99	73549	የዲላ ዩንቨርስቲ እና እነ አቶ የትናየት ጣፋ (ሶስት ሰዎች)	ሰኔ 22/2004ዓ/ም	620
136	13	የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ችሎት በአንድ ወቅት የሰጠውን የህግ ትርጉም በሌላ ጊዜ በተመሳሳይ ጭብጥ ላይ የተለየ የህግ ትርጉምና የተለየ አቋም መያዙ በቀደመው የህግ ትርጉም መሠረት ዳኝነት የተሰጠበት ጉዳይን እንደገና እንደ አዲስ እንዲስተናገድ ለማድረግ የማያስችል ስለመሆኑ፣	68573	እነ አቶ ጌታቸው ዳየስ /ሁለት ሰዎች/ እና ወ/ሮ ሩስያ ከድር	መጋቢት 12/2004ዓ/ም	623

137	25	ከገጠር መሬት ይዞታ ክርክር ጋር በተያያዘ ሁለት ዳኝነቶች በአንድ ላይ ተጣምረው ሲቀርቡ የፍርድ ቤት ስልጣንን በሚመለከት የስነ ስርዓት ህግ ይዘት ያላቸው ድንጋጌዎች በገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ፣ በሥነ-ሥርዓት ሕግና በክልል ፍርድ ቤቶች አዋጅ ላይ የተመለከቱ ቢሆንም የክልል የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ልዩ ሕግ ስለሆነ በሕግ አተረጓጎም መርሕ መሠረት ልዩ ሕጉ በቀዳሚነት የሚተገበር ስለመሆኑ - የኦሮሚያ ክልል የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 130/1999 አንቀጽ 16(1)(ረ)፣ የኦሮሚያ ክልል ፍርድ ቤቶች አዋጅ ቁጥር 216/2011 አንቀጽ 30(3) የገጠር መሬት ውርስን መሠረት አድርጎ ለቀረበ ክስ ከገጠር መሬት ጋር በተያያዘ ተፈፃሚነት ያለዉ የይርጋ ድንጋጌ ስለመኖሩ የክልል የገጠር መሬት አስተዳደር እና አጠቃቀም አዋጅ የተለየ ድንጋጌ በሌለው ጊዜ ተፈጻሚ የሚሆነው የይርጋ ደንብ በፍ/ብ/ሕ/ቁ 1677(1) እና 1845 የተመለከተው የ10 ዓመት ጊዜ ስለመሆኑ፣	191968	አቶ ዋኬኔ ድንቃ እና እነ አቶ ኤብሳ እጅጉ (4 ሰዎች)	ሚያዚያ 28/2013ዓ/ም	575
138	25	የፌደራል የመጀመሪያ ደረጃ ሸሪዓ ፍ/ቤት ጋብቻ በፍቺ ዉሳኔ እንዲፈርስ በወሰነበት ሁኔታ የፍቺ ዉጤቱንም ሰምቶ ለመወሰን የሥረ ነገር የዳኝነት ስልጣን ያለዉ ይኼዉ የሸሪዓ ፍ/ቤት እንጂ የፌደራል ፍርድ ቤቶች የፍቺ ዉጤት የሆነዉን የንብረት ክፍፍል ለማየት የሥረ ነገር የዳኝነት ስልጣን የሌላቸው ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ. ሕገ መንግስት አንቀጽ 34 (5) እና አንቀጽ 78 (5)፣ የፌደራል ሸሪዓ ፍ/ቤቶችን አቋም ለማጠናከር የወጣ አዋጅ ቁጥር 188/1992 አንቀጽ 5 (4)፤ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 244 (2፣ሀ) እና 245 (2)	175719	አቶ ረዱ አህመድ እና ወ/ሮ መኪያ ሀሰን	ጥቅምት 21/2013ዓ/ም	584
139	25	የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህድ ቤተክርስቲያን ህጋዊ ሰውነት የሚመነጨው ከ1952ቱ የፍትሐብሔር ህግ አንቀፅ 398 በመሆኑ ቤተክርስቲያንዋ ተካፋይ የሆነችበት ክርክር እንደ ክርክሩ ዓይነት፣ መጠን እና ቦታ ጉዳዩ በቀረበበት ክልል የሚታይ ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ. ህገ መንግሰት አንቀፅ 78(2)፣ 80(2)፣ (4) እና (5)፣ የፌደራል ፍርድ ቤቶች ማቋቋሚያ አዋጅ ቁጥር 25/88 አንቀጽ 5(6) እና 11(1)	184533	አስገዳጅ ደብረ መዊ ቅደስ ጊወርጊስ ቤ/ክርስቲያን እና ቄስ ሞላ ሰማው	መጋቢት 30/2013ዓ/ም	600
140	25	ለፍርድ ቤቶች የተሰጠው የዳኝነት ሥልጣን ህግን መሰረት ያደረገ የዳኝነት አገልግሎት መሰጠት በመሆኑ ይህ ማለት በፍርድ ቤት ለሚሰጠው ማንኛውም ውሳኔ፤ በተለይም መብትን የሚያሳጣ በሆነ ጊዜ ግልፅ የህግ መሰረት ሳይጠቀስ ውሳኔ ከተሰጠ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ - የኢ.ፌ.ድ.ሪ. ህገ መንግስት አንቀፅ 78 እና 79 አንድ በፍርድ ቤት የቀረበ የክስ አቤቱታ የክስ ምክንያት ያለው መሆን አለመሆኑን ለመለየት ፍርድ ቤቶች በክሱ ላይ የተገለፀው ነገር ቢረጋገጥ ክሱን ያቀረበው ወገን የጠየቀውን ዳኝነት ለማግኘት ህግ የሚፈቅድለት መሆን አለመሆኑን በጥያቄነት ይዘው ሊመረምሩ እና “የክስ ምክንያት አለው!” ለማለት ለተጠየቀው ጥያቄ አዎንታ መልስ ሊኖራቸው	181278	አቶ ሀፍቱ ኪሮስ እና የሀውልቲ ክፍለ ከተማ ማዘጋጃ ቤት	ጥቅምት 26/2013ዓ/ም	603

		እንደሚገባ ይኸው ችሎት በሰ/መ/ቁ/45247 ላይ አስገዳጅ የህግ ትርጉም የሰጠ በመሆኑ አመልካች ያቀረቡት ክስም በዚሁ ስሌት መሰረት ሊቃኝ የሚገባ ስለመሆኑ፣				
141	25	የቡና ጥራት ቁጥጥርን አስመልክቶ የህግ አውጪነት ስልጣኑ የፌደራል መንግስት አልያም የክልል መንግስታት ስለመሆኑ በግልፅ የተመለከተ ነገር በኢ.ፌ.ድ.ሪ. ህገ መንግስት መሰረት ባይኖርም የክልል መንግስታት የወንጀል ጉዳይን አስመልክቶ በፌደራል መንግስት ከወጣው ህግ ጋር የሚቃረን ወይም የማይጣጣም ህግ የማውጣት ስልጣን ያልተሰጣቸው በመሆኑ በህገ ወጥ መንገድ ቡናን ከማጓጓዝ የወንጀል ኃላፊነት እና የቅጣት ድንጋጌዎች ጋር በተያያዘ ተፈፃሚነት ያለው በፌደራል መንግስት የወጣው አዋጅ ቁጥር 1051/2009 ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ. ህገ መንግስት አንቀፅ 55(5)	209763	አቶ እምራን ታጁ እና የኦሮሚያ ክልል ጠቅላይ ዓቃቤ ህግ	ጥር 25/2014ዓ/ም	687

ወንጀልና የወንጀል ሥነ-ሥርዓት

11. የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የህግ ትርጉም የሰጠባቸው ውሣኔዎች ማውጫ - ወንጀል ሕግና የወንጀል ሥነ-ሥርዓት - ቅጽ 01-25

ተ.ቁ	ቅፅ	የህግ ትርጉም የተሰጠበት ጉዳይ	የሰ/መ/ቁ	ተከራካሪዎች	ውሣኔው የተሰጠበት ቀን	ገጽ
		11.1 ወንጀልና የወንጀል ሥነ-ሥርዓት በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ ወንጀልና የወንጀል ሥነ-ሥርዓት የሚመለከቱ ውሳኔዎች				
		11.1.1 የዳኝነት ሥልጣን				
1	12	ከወንጀል ጉዳይ ጋር በተያያዘ በሥር ፍ/ቤቶች በፍሬ ነገር ደረጃ የተረጋገጠ እውነታ የተጠቀሰውን ወንጀል የሚያቋቁም መሆን አለመሆኑ ጉዳይ የህግ ጭብጥ በመሆኑ በሰበር ችሎት ሊመረመር የሚችል ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 675/1/	64813	ያሲን አሕመድ መሐመድ እና የፌዴራል ዓ/ሕግ	ግንቦት 17/2003ዓ/ም	215
2	13	የሰበር ችሎት ፍሬ ጉዳይ የማጣራት ማስረጃ የመመዘንና የመመርመር ስልጣን የሌለው ቢሆንም በሥር ፍ/ቤቶች ወይም የዳኝነት ስልጣን የተሰጣቸው ሌሎች አካላት መሰረታዊ የሆነ የዳኝነት አካሄድ ስርዓትን ሳይከተሉ፣ መመስረት የሚገባቸውን ጭብጥ ሳይመሰርቱና ጭብጡን የማስረዳት ግዴታ (Buden of proof) ያለበት ተከራካሪ ወገን የማስረዳት ግዴታውን በአግባቡ እንዲወጣ ሳያደርጉና መጣራት ያለበትን (የሚገባውን) ፍሬ ጉዳይ ሳያጣሩ የሰጡትን ውሣኔ በሰበር አይቶ ለማረም ስልጣን ያለው ስለመሆኑ፣ በወ/ህ/አ 419	63014	እነ አቶ ወርቅነህ ከንባቶ (2) እና የደ/ክ/ሥ/ፀ/ኮሚሽን	ሚያዝያ 09/2004ዓ/ም	359
3	17	የማስረጃ ምዘና መሰረታዊ መርሆችን መሰረት ያላደረገ ውሳኔ መሰረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ የግብረ ስጋ ድፍረት ክርክር ነው)**	89676	የፌደራል ዓቃቤ ህግ እና አቶ ሳሙኤል ፍቃዱ	ጥር 22/2007ዓ/ም	162
4	17	በአንድ ተከሳሽ ላይ ከቀረቡት ከአንድ በላይ ከሆኑት ክሶች መካከል ከፊሎች የሚወድቁት በፊዴራል ፍ/ቤት የስረ ነገር ስልጣን ስር ከፊሎቹ ደግሞ በክልል ፍርድ ቤት የስረ- ነገር ስልጣን ስር በሆነ ጊዜና በወንጀል ህግ ሥነ-ስርዓቱ የክስ አቀራረብ መርህ መሰረት በቀጥታም ሆነ በውክልና በፌደራል ፍ/ቤት ቀርበው እንዲታዩ ከተደረገ በሚሰጠው ውሳኔ ላይ የይግባኝ እና የሰበር ሥርዓታቸው በመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ሲቀርቡ እንደተደረገው ሁሉ የፌደራል ፍ/ቤቶችን የይግባኝ እና የሰበር ሥርዓት ተከትለውና ተጠቃለው መታየት ያለባቸው ስለመሆኑ፣ ወ/መ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 109(3)፣116(2) አዋጅ ቁጥር 25/1988 አንቀፅ 4(4)፣15(1)	99883	አቶ ገ/ስላሴ ገብሩ እና የትግራይ ብ/ክ/መንግስት ፍትህ ቢሮ	ጥር 19/2007ዓ/ም	178

5	22	የሀገር መከላከያ ሚኒስቴር እና የመከላከያ ሠራዊት ፋውንዴሽን የተለያየ ህጋዊ ሰውነት ያላቸው ስለመሆኑና የሠራዊት አባላት በፋውንዴሽኑ ንብረት ላይ የሚፈጽሟቸው ማንኛውም ወንጀሎች በሀገር መከላከያ ሚኒስቴር ላይ እንደተፈጸሙ ተደርጎ የማይቆጠሩ ስለመሆናቸው፣ የሀገር መከላከያ ሠራዊት አባላት በመከላከያ ሰራዊት ፋውንዴሽን ንብረት ላይ የሚፈጽሟቸው ወንጀሎችን የማየት ስልጣን የመደበኛ ፍ/ቤቶች ሆኖ የፌ/ከ/ፍ/ቤትም ጉዳዩን የማስተናገድ የመጀመሪያ ደረጃ የፍርድ ስልጣን የሚኖረው ስለመሆኑ፣ የአዋጅ ቁጥር 434/1997 አንቀጽ 7/1/ እና የአዋጅ ቁጥር 809/2006 አንቀጽ 28 እና 38 ደንብ ቁ. 179/2002	141663	ሻ/ቃ አለማየሁ ወንጀሉ እና የፌደራል ጠ/ዐ/ህግ	መስከረም 25/2010ዓ/ም	155
		11.1.2 የክስ አቤቱታና ሕጋዊነት የሚመለከቱ ጉዳዮች				
		11.1.2.1 ይርጋ ጊዜ				
6	10	በወንጀል ጉዳይ የቀረበ ክስ በዐቃቤ ህግ ምስክሮች ተሟልቶ አለመቅረብ የከሳሽ መዝገቡን የማንቀሳቀስ መብት ተጠብቆ መዘጋት በቀረበው ወንጀል ላይ ተፈፃሚ የሚሆነውን የይርጋ ጊዜ ተግባራዊ ከመሆን የሚያግደው ስላለመሆኑ፣	45572	ወ/ሮ ዘነበች ሽብሩ እና ፌ/ዐ/ህግ	የካቲት 26/2002ዓ/ም	224
7	14	በወንጀል ጉዳይ የወንጀል ክስ ማቅረቢያ የይርጋ ዘመን አቆጣጠር ጋር በተገናኘ ፖሊስ የወንጀል ድርጊቱን ፈጽሟል በሚል የተጠረጠረ ሰው ላይ የሚያደርገው ምርመራ የይርጋ ጊዜውን የሚያቋርጠው ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/አ 221 106(1)፣ 420(2)፣ 271 (1)(ሠ)፣ 219 (2)	77097	እነ አቶ ሀይላይ ተክሉ (2) እና የመቀሌ ክ/ከ/ሰሜን ዐ/ህግ	ጥቅምት 20/2005ዓ/ም	234
8	15	በሌላ ሰው ጥቅም የሥራ አመራር ላይ ወንጀል ተፈጽሟል ለማለት ስለሚቻልበት አግባብ፣ በተከታታይ ለተፈፀመ ወንጀል ይርጋ ስለሚቆጠርበት አገባብ፣ የወ/ህ/አ 32/1/ሀ/፣ 702/3/፣ 219/2/	79389	እነ ዶ/ር ታጀዲን ያሀያ (2) እና የአማራ ክ/ዐ/ሕግ	መጋቢት 12/2005ዓ/ም	371
9	18	በተደጋጋሚ በተፈፀመ የወንጀል ድርጊት የይርጋ ዘመኑ መቆጠር የሚጀምረው የመጨረሻው የወንጀል ድርጊት ከተፈፀመበት ቀን አንስቶ ስለመሆኑ፣ የወንጀል ድርጊት ለረጅም ጊዜ ሲፈፀም የቆየ ከሆነ የይርጋ ዘመኑ መቆጠር የሚጀምረው የወንጀል ድርጊቱ ካቆመበት ቀን ጀምሮ ስለመሆኑ፣	105406	አቶ ሃይለ ወልዴ መኮንን እና የፌደራል ዓቃቢ ህግ	መጋቢት 14/2007ዓ/ም	238

		የወ/ህ/ቁ 219(2)				
10	23	በወንጀል ጉዳይ ፍርድ ከተሰጠ በኋላ አዲስ የወጣ ህግ ተከሳሹን የሚጠቅም በሆነ ጊዜ ተከሳሹ አዲሱ ህግ ተፈፃሚ እንዲሆን አቤቱታ ባቀረበ ጊዜ አዲስ የወጣው ህግ ተፈፃሚ እንዲሆን መደረግ ያለበት ስለመሆኑ፣ በዚሁ ጉዳይ አቤቱታ የቀረበበት ጉዳይ በባህሪው እንደ መደበኛ የክርክር ጉዳይ የሚታይ ሳይሆን በቀረበ ጊዜ ሊስተናገድ የሚችል በመሆኑ **ከተወሰነ ጊዜ በኋላ** የቀረበ አቤቱታ ነው በማለት ተቀባይነት የለውም የማይባል ስለመሆኑ፣ የኢ/ህ/መ/አ 22(2)፣ የወ/ሕ/አንቀጽ 6 እና 9(1)፣ ዓለም አቀፍ የሲቪሌና የፖለቲካ መብቶች ስምምነት አንቀጽ 15/1/	151034	አማረ ረታ እና የፌደራል ጠ/አቃቤ ህግ	ጥቅምት 28/2011ዓ/ም	432
11	23	የወ/መ/ሕ/ሥ/ሥ ለይግባኝ ማቅረቢያና ተያያዥ ጉዳዮች የጊዜ ገደብ ቢያስቀምጥም በመታየት ላይ ያለ መዝገብ መዘጋቱ አስፈላጊ ሆኖ ከተዘጋ በኃላ እንደገና መከፈቱ አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ በምን ያህል ጊዜ ዉስጥ አቤቱታ ሊቀርብበት እንደሚገባ በግልፅ ስላላስቀመጠ የጊዜ ገደቡ የሚወሰነው የጉዳዩን ሁኔታዎችና የአቤቱታዉን ዓይነት በመመለከት እንጂ መዝገቡን ለማንቀሳቀስ የቀረበዉ አቤቱታ ከተወሰነ ጊዜ በኃላ የቀረበ ነው በማለት አቤቱታውን ውድቅ ማድረግ የይግባኝ ባዩን መብት የሚጣብብ ስለመሆኑ፣ የኢፌድሪ ሕገ-መንግስት አንቀፅ 22(2) የወ/ሕ/አንቀጽ 6፣ 9(1)	156999	አቶ ከበደ ተሠራ እና የፌደራል ጠቅላይ ዓ/ሕግ	ጥቅምት 27/2011ዓ/ም	463
		11.1.2.2 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
12	7	በወ/መ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 122/2/ መሠረት ከሣሽ አቅርቦት የነበረውን ክስ ካነሣ በኋላ እንደገና ክሱን ለመቀጠል የሚችል ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 122/2/ እና /5/	28952	የኢ/ገ/ገምሩክ ዓቃቤ ሕግ እና አቶ ባንቲ ታኤራ	መጋቢት 16/2000ዓ/ም	273
13	9	አንድ ወንጀል ተደረገ የሚባለው ወንጀሉ የሚቋቋምበት ህጋዊ፣ ግዙፍዊና፣ ሞራላዊ ፍሬ ነገሮች በአንድነት ተጣምረው ሲገኙ ብቻ ስለመሆኑ፣ የወንጀል ሕግ አንቀጽ 23/2	38161	እነ ጀሚላ መሐመድ እና የፌ/የመ/ደ/ዐ/ህግ	የካቲት 19/2001ዓ/ም	11
14	12	ዓቃቤ ሕግ ወንጀል ፈጽሟል በሚል የተጠረጠረና ምርመራ የተደረገበትን ሰው ተከሳሽ ከሚሆን ይልቅ ምስክር ቢሆን የተሻለ ነው ብሎ ካመነ ይህንኑ ለማድረግ የሚከለክለው ህግ የሌለ ስለመሆኑ፣	57988	ዮርዳኖስ አባይ አሰፋ እና የፌዴ/አቃቤ ሕግ	ጥር 10/2003ዓ/ም	196

15	12	የወንጀል እና የፍ/ብሔር ክሶች ተጣምረው ሊታዩ የሚችሉት በወንጀል ህግ ቁጥር 101 አግባብ ብቻ ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 101	59045	የስልጤ ዞን ዓ/ሕግ እና እነ ጌታቸው አስራት (5)	ግንቦት 16/2003ዓ/ም	206
16	12	በሙስና ወንጀል ተጠርጥሮ ክስ ከቀረበበት ሰው ጋር በተገናኘ በሚካሄድ የቅድመ ክስ ሂደት ጉዳዩን የሚያየው ፍ/ቤት እንደቀረበው የወንጀል አይነት በመመርመር ወደ ዋናው ክስ የመስማት ሂደት እንዲገባ በሚል ትዕዛዝ ሊሰጥ የሚችል ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 419 አዋጅ ቁ 434/97 አንቀጽ 36/1//2/	57938	እነ አቶ አደም አብዱ (2) እና የፌ/ስ/ፀ/ሙ/ኮምሽን	ሐምሌ 14/2003ዓ/ም	256
17	12	ዓቃቤ ህግ በወንጀል በተከሰሰ ሰው ላይ የሚያቀርበው የወንጀል ክስ የወንጀሉን ዝርዝር ሁኔታ መያዝ እንዳለበት በተለይም ተከሳሹ የተከሰሰበትን ወንጀል ለይቶ አውቆ መልስ ለመስጠት እንዲችል ክሱ ወንጀሉንና ሁኔታውን መግለጽ ያለበት ስለመሆኑ፣ አንድ ሰው ከሌሎች ሰዎች ጋር የወንጀል ተካፋይ ሆኗል የሚባለው በወንጀሉ አፈፃፀም የግዙፍ ተግባር የሃሳብና የህግ ሁኔታዎችን መተላለፍ ሲረጋገጥ ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ህ/ሥ/ሥ/ቁ 112 የወንጀል ህግ ቁ 32/1/ 23/2/	57644	መ/ር አወት ተካ እና የትግራይ ክልል ዓ/ህግ	ሐምሌ 25/2003ዓ/ም	264
18	13	በአንድ ጉዳይ ድጋሚ ክስ ወይም ድጋሚ ቅጣት (principle of double jeopardy) ክልክል ስለመሆኑ የተደነገገው መርህ ሊተረጐም ስለሚችልበት አግባብ፣ የኢ/ህ/መ/አ 23 የወ/መ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 42(1)(ሀ)	60217	እነ ም/ኢ/ር ኃይላይ አስገለ (2) እና የቤ/ጉ/ፍትሕ ቢሮ	ጥቅምት 15/2004ዓ/ም	240
19	13	ማንኛውም ሰው በወንጀል ህግና ሥርዓት መሠረት ተከስሶ የመጨረሻ በሆነ ውሣኔ ጥፋተኝነቱ በተረጋገጠበት ወይም በነፃ በተለቀቀበት ወንጀል እንደገና አይከሰስም ወይም አይቀጣም (Principle of Double Jeopardy) በሚል የሚታወቀው የወንጀል ህግ መርህ ሊተረጐምና ሥራ ላይ ሊውል የሚችልበት አግባብ፣ አንድ በወንጀል የተከሰሰ ሰው በድጋሚ የቀረበበትን የወንጀል ክስ በአንድ ጉዳይ በድጋሚ ያለመከሰስና ያለመቀጣት መብቴ ተጥሷል በሚል ክርክር ለማቅረብ ሊሟሉ ስለሚገቡ ህጋዊ መስፈርቶች፣ ዐቃቤ ህግ በአንድ ተከሳሽ ላይ የወንጀል ክስ ከማቅረቡ በፊት ተከሳሹ አንድ ወንጀል በመፈፀም ሀሣብ የሠራው አንድ የወንጀል ድርጊት ያስከተላቸውን ወይም ሊያስከትላቸው የሚችላቸውን ውጤቶች ሁለተናዊ በሆነ መንገድ በማገናዘብ	72304	የትግራይ ክልል አፅቢ ወረዳ ዐቃቤ ሕግ እና ተማሪ ሐጎስ ወ/ሚካኤል	ሰኔ 18/2004ዓ/ም	308

		አግባብነት ያላቸውን የህግ ድንጋጌዎች በመለየትና በመጥቀስ የወንጀል ክሱን በጥንቃቄ የማቅረብ ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/አ 2(5)፣ 24(1) የወ/መ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 130፣ 131፣ 41፣ 111፣ 112 የኢ/ህ/መ/አ 23,13(2)				
20	15	አንድ ሠው በአንድ ወንጀል ድርጊት ክስ ቀርቦበት የመጨረሻ የሆነ ውሣኔ ተሰጥቷል በማለት በድጋሚ ልከሰስ አይገባም (principle of double jeopardy) በሚል የሚያቀርበው ክርክር ከዚህ ቀደም ተጣርቶ ክስ የቀረበበትና የመጨረሻ ውሣኔ የተሰጠበት የወንጀል ድርጊትን በድጋሚ (ለሁለተኛ ጊዜ) ክስ ቀርቦበታል ከተባለው የወንጀል ድርጊት ጋር ተመሳሳይ መሆን አለመሆኑ ተገናዝቦ ሊታይ የሚገባው ስለመሆኑ፣ የወንጀል ህግ አንቀጽ 2(5)፣ 678፣ 696(ሐ) እና 378 የኢ/ህ/መ/አ 23	85237	ዘካሪያስ ገ/ጻዲቅ እና የፌዴራል ዐቃቤ ሕግ	መጋቢት 27/2005ዓ/ም	355
21	15	የአንድ ደርጊት ወይም ግድፈት ወንጀልነት በህግ በግልጽ ተደንግጐ በማይገኝበት ሁኔታ የድርጊቱን ወይም የግድፈቱን ፈፃሚ በወንጀል ተጠያቂ ለማድረግ የማይቻል ስለመሆኑ፣ በወንጀል ጉዳይ የሚቀርብ ክስ ስለ ድርጊቱና አፈፃፀሙ የሚሰጠው መግለጫ ድርጊቱን ወንጀል ከሚያደርገው ህግ አነጋገር በጣም የተቀራረበ መሆን የሚገባው ስለመሆኑ፣ በንግድ ሥራ ለተሰማሩ ወይም ሌሎች ሰዎች በግለሰብ ደረጃ መጠኑ በርካታ የሆነ ገንዘብን በተደጋጋሚ በብድር የመስጠት ተግባር በህግ የተከለከለ ወይም በወንጀል የሚያስቀጣ ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የወንጀል ህግ አንቀጽ 2፣ 23(2)፣ 3፣ 61 የወ/መ/ህ/ሥሥ/ቁ 112 አዋጅ ቁጥር 83/86 አንቀጽ 59(1-(ሸ)፣ 2(ሀ)	81178	የኢ/ገ/ጉ/ባ/ዐ/ሕግ እና እነ አቶ ከበደ ተሰራ (2)	መስከረም 21/2006ዓ/ም	380
22	15	አንድ ሰው በቸልተኝነት ወንጀል ፈጽሟል ሊባል የሚችለው የድርጊቱን ውጤት እያወቀ ውጤቱ አይደርስም ከሚል መነሻ ድርጊቱን የፈፀመ እንደሆነ ወይም ድርጊቱ የወንጀል ውጤት የሚያስከትል መሆኑን ባያውቅም ውጤቱን ማወቅ ነበረበት ወይም ጥረት ቢያደርግ ማወቅ ይችል ነበረ ለማለት የሚቻል እንደሆነ ስለመሆኑ፣ አንድ ሰው የፈፀመው ድርጊት በቸልተኛነት ነው ለማለት በመስፈርትነት ሊወሰድ የሚገባው የድርጊቱ ፈፃሚ በድርጊቱና በውጤቱ መካከል ያለውን ግንኙነት አስመልክቶ ያለው ወይም ሊኖረው የሚገባው ግንዛቤ ስለመሆኑና ይህም የድርጊቱ ፈፃሚ የነበረው እውቀትና ግንዛቤ ወይም ሊኖረው የሚገባውን እውቀትና ግንዛቤ መመዘን ያለበት ከግለሰቡ እድሜ፣ ያለው የኑሮ ልምድ የትምህርት ደረጃ ሥራውና የማህበራዊ ኑሮ ደረጃውን ከግምት ውስጥ በማስገባት ስለመሆኑ፣	93741	አቶ አብነት ዋቆ ብሩ እና የኦሮሚያ ክልል ዐቃቤ ህግ	ታህሳስ 14/2005ዓ/ም	387

		የወ/ህ/ቁ 59(1)፣ 543(2)፣ 57				
23	15	አንድ ሠው ወንጀል አደረገ የሚባለው ህገ ወጥነቱ እና አስቀጪነቱ በህግ የተደነገገን ድርጊት ፈጽሞ የተገኘ እንደሆነ ስለመሆኑን እና ወንጀሉን የሚያቋቁሙት ህጋዊ፣ ግዙፋዊና ሞራላዊ ፍሬ ነገሮች በአንድነት ተሟልተው ሲገኙ ስለመሆኑ፣ ማንም ሰው በዋና ወንጀል አድራጊነት ወንጀል እንዳደረገ ተቆጥሮ የሚቀጣው በቀጥታ ወይም በእጅ አዙር ወንጀሉን ያደረገ በሆነ ጊዜ ወይም ወንጀሉን እርሱ በቀጥታ ባያደርገውም እንኳን በሙላ አሳቡና አድራጎቱ በወንጀሉ ድርጊትና በሚሰጠው ውጤት ሙሉ ተካፋይ በመሆኑ ድርጊቱን የራሱ ያደረገ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ የወንጀል ህግ አንቀጽ 2፣ 23(1)፣ 32(1) የወ/መ/ህ/ሥ/ሥ/ቁ 111፣ 112፣ 141፣ 142	91535	አቶ አህመድ አደም በሽር እና የአማራ ክልል ዐ/ሕግ	የካቲት 12/2006ዓ/ም	400
24	17	በወንጀል ክስ ክርክር የክስ ይሻሻል ጥያቄ ቀርቦ ጥያቄው ውድቅ ከተደረገ ጥያቄው ውድቅ የተደረገበት ትእዛዝ በድጋሚ ለክርክር ሊቀርብ የሚችልበት ዕድል የሌለ በመሆኑና ትእዛዙ የመጨረሻ እንጂ ጊዜያዊ አገልግሎት እንዳለው ተቆጥሮ በስረ ነገሩ ከሚሰጠው ፍርድ ጋር ተጠቃሎ ይግባኝ የሚባልበት ነው ሊባል የሚችል ስላለመሆኑና በተሠጠው ትእዛዝ ላይ በስረ ነገሩ ከሚሰጠው ፍርድ በፊት ይግባኝ ሊቀርብበት የሚችል ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 118፣ 184	93234	የት/ክ/ስ/ፀሙ/ከ/ዐ/ህግ እና አቶ ኃ/ኪሮስ ወልደብርሃን	መስከረም 27/2007ዓ/ም	134
25	17	አንድ በወንጀል ተጠርጥሮ የተከሰሰ ሰው ቅጣት በሚያከብድ የህግ ድንጋጌ ስለተከሰስኩ ክሱ ይሻሻልልኝ በማለት ተቃውሞ ካቀረበ ማስረጃ ከተሰማ በኋላ ፍ/ቤቱ የሚወስነው እንጂ ከጅምሩ ማስረጃ ሳይሰማ አቋም የሚወሰድበት እና ክሱ ይሻሻል ተብሎ የሚታዘዝ ስላለመሆኑ፣	103452	አቶ ጥዑም ተኬ ገብራይ እና የፌ/ስ/ፀ/ሙ/ከ/ዐ/ህግ	ጥር 19/2007ዓ/ም	170
26	20	በወንጀል ህጉ መሰረት ክስ እንዲሻሻል መፍቀድ የተፋጠነ ፍትህ የማግኘት በመትን የሚያጥብብ ነው የሚባል ስላለመሆኑ፣ የወ/መ/ስ/ስ/ህ/ቁ 188፣ 119 እና የኢ/ህ/መ/አ 20(1)	116405	የኦ/ክ/ስ/ፀ/ሙ/ከ/ዐ/ህግ እና አቶ ቴድሮስ ኣብርሃ	መጋቢት 27/2008ዓ/ም	342
27	21	ዓቃቤ ህግ በቅድሚያ ያቀረበው ክስ ላይ ማስረጃዎቹን ካሰማና እንዲከላከል ታዞ የክሱ መሰማት በቀጠለበት ሂደት ላይ ያቀረበው ክስ ማሻሻል አቤቱታ ተቀባይነት ሲያጣ ይህንን በህጉ አግባብ በይግባኝ ከማሳረም በቀር ክሱን በማንሳት በሌላ መዝገብ አዲስ ክስ ማቅረብ ሥነ-ሥርዓታዊ ሥላለመሆኑ፣ የወ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 118/፣ 119፣ 38፣ 40/1/ እና 41	127312	የአማራ ክልል ፍትህ ቢሮ እና እነ አቶ እሸቱ ለላ ንጉሴ (4)	ግንቦት 23/2009ዓ/ም	367
28	22	“ማናቸውም የግል አቤቱታ በቀረበ ጊዜ ይቀጣል..” የሚል አገላለጽ በውስጣቸው የሚገኙ ድንጋጌዎችን በመተላለፍ ወንጀል በተፈጸመ ጊዜ በግል አቤቱታ እንዲያቀርብ ከተፈቀደለት ሰው በቀር በሌላ በማንም ሰው የክስ ጉዳይ ሊንቀሳቀስ የማይችል	141978	የፌደራል ጠ/ዐቃቤ ህግ እና	መስከረም 24/2010ዓ/ም	161

		ስለመሆኑና የግል ከሳሽ የሆነው ሰውም የማመልከቻውን አዘገጃጀት በወ/መ/ስ/ስ/ህ/ቁ 150-153 መሰረት መምራት የሚኖርበት ስለመሆኑ፣ የወንጀል ህግ አንቀጽ 556/2/ እና 575/2-ሀ/ መሰረት ተደርጎ የቀረበ የወንጀል ክስ በግል ተበዳይ ወይም ህጋዊ ወኪሉ አማካይነት የሚቀርብ እና በግል አቤት ባይ የቀረበ ክስ በሚመራበት ስነ-ስርዓት የሚመራ ሳይሆን በዓቃቤ ህግ ወይም በመንግስት የሚቀርቡ የወንጀል ክሶች በሚመሩበት ስርዓት የሚስተናገዱ እና በግል ተበዳይ ፍላጎት መሰረት ሊቋረጡ የማይችሉ ወንጀሎች ስለመሆናቸው፣ የወ/ህ/ስ/ስ/ህ/ቁ 150-153 እና የወ/ህ/ቁ 559/2/ እና 575/2/ሀ/፣ በወ/ህ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 132-135፣ 185፣ 196፣ 117፣ 94-88፣ 123-131 እና 186-149		እዮኤል ተስፋዬ የሺጥላ		
29	22	ተሻሽሎ የቀረበ አንድ የወንጀል ክስ የተከሳሹ መሰረታዊ መብት ላይ የሚኖረዉ አሉታዊ ተጽእኖ ጋር ተመዛዝኖ በስነ-ስርዓት ህጉ የተጠበቀለት የመሰማት መብቱን በጥብቅ ተግባራዊ በማድረግ ክሱ እንደገና ተሰጥቶ መወሰን ያለበት ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ስ/ስ/ህ/ቁ 118፣ 119(2)፣ 120 እና 121	141677	ያዕቆብ አብዱ እና የደቡብ ክልል አቃቤ ህግ	ህዳር 29/2010ዓ/ም	184
30	23	በወንጀል ጉዳይ ፍርድ ከተሰጠ በኋላ አዲስ የወጣ ህግ ተከሳሹን የሚጠቅም በሆነ ጊዜ ተከሳሹ አዲሱ ህግ ተፈፃሚ እንዲሆን አቤቱታ ባቀረበ ጊዜ አዲስ የወጣው ህግ ተፈፃሚ እንዲሆን መደረግ ያለበት ስለመሆኑ፣ በዚሁ ጉዳይ አቤቱታ የቀረበበት ጉዳይ በባህሪው እንደ መደበኛ የክርክር ጉዳይ የሚታይ ሳይሆን በቀረበ ጊዜ ሊስተናገድ የሚችል በመሆኑ **ከተወሰነ ጊዜ በኋላ የቀረበ አቤቱታ** ነው በማለት ተቀባይነት የለውም የማይባል ስለመሆኑ፣ የኢ/ህ/መ/አ 22(2)፣ የወ/ሕ/አንቀጽ 6 እና 9(1)፣ ዓለም አቀፍ የሲቪሌና የፖለቲካ መብቶች ስምምነት አንቀጽ 15/1/	151034	አማረ ረታ እና የፌደራል ጠ/አቃቤ ህግ	ጥቅምት 28/2011ዓ/ም	432
31	23	በአንድ የወንጀል ክስ ማመልከቻ ላይ ተጠቅሶ የቀረበ ድንጋጌና የክሱ ፍሬ-ነገር ዝርዝር ላይ በስህተት የተጠቀሰ ወይም ሳይጠቀስ የታለፈ መሠረታዊ ነገር መኖሩ ሳይረጋገጥ ከወዲሁ አንቀጽ ካልተለወጠ በሚል ምክንያት ክስ እንዱሻሻል ትእዛዝ መስጠትና ይህ ካልተፈጸመ በሚል የክሱን መዝገብ መዝጋቱ ክስ እንዲሻሻል የሚደረግብትን ህጋዊ አላማ ያላገናዘበ ስለመሆኑ፣ አንድ ተከሳሽ ላይ የቀረበ ክስ ሁለት ሆኖ 1ኛዉ ክስ ቀደም ሲል ፍርድ ቤት በሰጠው ትእዛዝ መሰረት ተሻሽል ባለመቅረቡ የሚዘጋ ቢሆን ሁለተኛዉ ክስ ሊይ ያለምንም ህጋዊ ምክንያት ዉሳኔ ሳይሰጥ ማለፍ ሥነ-ሥርዒታዊ ስላለመሆኑ፣	155789	የፌደራል ጠ/አቃቤ ህግ እና ነቢሊ አህመድ	ጥቅምት 21/2011ዓ/ም	458

		የወ/መ/ስ/ስ/ህ/ቁ 112፣ 113/2/፣ 119				
32	24	ዓቃቤ ሕግ የሚያቀርበው የክስ አቤቱታ በወንጀል ሥነ-ሥርዓት ሕግ መሠረት ያልቀረበ ሆኖ ሲገኝ ክሱ የቀረበለት ፍ/ቤት በራሱ አነሳሽነት ክሱ በህጉ አግባብ ተሻሽሎ እንዲቀርብ ማድረግ ያለበት ስለመሆኑ እና ዓቃቤ ሕግ ክሱን አሻሽል እንዲቀርብ ሳይደረግ በሕጉ አግባብ ተዘጋጅቶ ያልቀረበው ክስ የተከሳሹን የመከላከል መብት የሚያጣብብ በመሆኑ ተከሳሹ በሕግ አግባብ ተዘጋጅቶ ባልቀረበው ክስ ጥፋተኛ ሊባል የማይገባ ስለመሆኑ፣ በወ/መ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 118 እና 119/1/	165440	አየለ ሁፋቦ እና የደቡብ ክ/ዐ/ህግ	ጥር 27/2012ዓ/ም	387
33	24	የወንጀል ሕግ አንቀጽ 23/2 ድንጋጌ እና የሙስና ወንጀሎች አዋጅ ቁጥር 881/2007 መሰረት ዓቃቤ ሕግ መደበኛውን የወንጀል ሕግ ወይም ወንጀል መፈጸሙን ለማስረዳት ልዩ መስፈርትን የማያስቀምጡ ልዩ ሕጎችን መሠረት በማድረግ ክስ ሲያቀርብ በወንጀል ሕግ አንቀጽ 23/2 መሠረት የአንድ ተከሳሽን የሀሳብ ክፍል እንዲያረጋግጥ የተጣለበት የማስረዳት ሸክም ለሙስና ወንጀሎች በተመሳሳይ ተፈጻሚ የማይሆን ስለመሆኑ እና በሙስና ወንጀሎች አዋጅ በተደነገገው መሠረት ግዙፋዊ ፍሬ-ነገር መፈጸሙ በተረጋገጠ ጊዜ ተከሳሹ በድንጋጌው የተመለከተውን ግዙፋዊ ፍሬ-ነገር ለመፈጸም የነበረውን የሀሳብ ክፍል ተቃራኒ ማስረጃ በማቅረብ እንዲያስተባብል የማስረዳት ሸክሙ ወደ ተከሳሹ የሚዛወር ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/አ 23/2/ የሙስና ወንጀሎች አዋጅ ቁጥር 881/2007 አንቀጽ 3፣ አንቀጽ 13/3 እና 13/1-ሐ/	162738	እነ አቶ መሓመድ ያዔቆብ (2) እና የኦሮ/ክ/ዐ/ህግ	መጋቢት 30/2012ዓ/ም	393
34	24	አንድ ወንጀል ክስ እንዲሻሻል ትእዛዝ የሚሰጠዉ በክስ ማመልከቻ ፎርም ወይም በክሱ ማመልከቻ ላይ ስለወንጀሉ አስፈላጊ ዝርዝር ዉስጥ ስህተት ሲገኝ ወይም ሳይጠቀስ ሲቀርና ይህም መሰረታዊ ነገር ሆኖ ሲገኝ ስለመሆኑ፣ በወ/መ/ስ/ስ/ህ/አ 111፣ 112፣ 118 እና 119/1/	171521	የፌደራል ጠ/ዐ/ህግ እና ወ/ሮ ትርሃስ መስፍን	ታኅሳስ 23/2012ዓ/ም	459
		11.1.3 ተደራራቢ ወንጀሎች				
35	13	በተመሳሳይ ሰዓትና ቦታ ከአንድ አይነት የወንጀል ድርጊት ጋር በተያያዘ በሁለት የተለያዩ የወንጀል ክሶች የተከሰሰ ተጠርጣሪ በአንዱ የወንጀል ክስ የተመለከቱ ፍሬ ነገሮች መከሰት ጋር በተገናኘ ጥፋተኛ ለማለት ያልተቻለ እንደሆነ በሌላኛው ክስ ጥፋተኛ ለማድረግ የማይቻል ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 407(ሐ)፣ 670፣ 677 የወ/መ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 141፣ 142፣ 149(1)	65325	ሣጅን ታዬ ተክ/ሃማኖት እና የሐዋሳ ከ/ከፍተኛ መርማሪ	ህዳር 22/2004ዓ/ም	256
36	16	አንድ ሰው በአንድ አይነት የወንጀል አሳብ ወይም ቸልተኝነት የፈጸመው ወንጀል አንድን የሕግ ድንጋጌ ብቻ የሚጥስ ቢሆንም አንድ አይነት ጉዳት ያስከተለው ቁጥራቸው ከአንድ በላይ በሆነ ሰዎች መብት ወይም ጥቅም ላይ ሲሆን	96078	ረዳት ሳጂን አህመድ ለገሰ እና	መጋቢት 11/2006ዓ/ም	244

		እንደተደራራቢ ወንጀሎች ሊቆጠር የሚገባ ስለመሆኑ፣ የወ/ሕ/አ 27(1)፣ 60(ሀ) (ሐ) እና 598(1)		የፌዴራል ዐቃቤ ሕግ		
37	20	በአንድ የወንጀል ድርጊት በሃላ ተከታትሎ የተፈፀመ ድርጊት አንድን ወንጀል ከግብ ለማድረስ ሲል ተከታትሎ የተደረገ ድርጊት ከቀድሞ አሳቢና ሊደርሰው ካቀደው ግብ ጋር የተያያዘ በዋናው ወንጀል የሚጠቃለል ነው ወይስ ኣይደለም የሚለው ነጥብ የሚጣራበት አግባብ፣ ዓቃቢ ህግ ባስከፈተው የይግባኝ መዝገብ ላይ መልስ ሰጪ ህግን መሰረት አድርጎ የሚቀርበው ክርክር ተቀባይነት ሊያጣ የማይገባው ስለመሆኑ፣ የወ/ሀ/ቁ 88(3)	119159	አቶ ደጀኔ መኮነን እና ፌደራል ዐ/ህግ	ሓምሌ 20/2008ዓ/ም	353
38	21	ወንጀል አድራጊው የመጀመሪያውን የጥፋት ዓላማውን ከግብ ለማድረስ ሲል መሰረታዊ ከሆነው ወንጀል በኋላ አከታትል ያደረገው ድርጊት ከቀድሞ ሃሳቡና ሊደርስበት ካቀደው ግብ ጋር የተያያዘ ሆኖ ሲገኝ በዋናው ወንጀል ስር መጠቃለል የሚገባው ስለመሆኑ፣ የወ/ሕ/ቁ 61/3/	104637	የፌደራል ጠቅላይ ዐ/ህግ እና ሙዐዝ ደስታ	ታህሳስ 24/2009ዓ/ም	332
39	21	አንድ አሽከርካሪ በአንድ ቸለተኝነት ተግባር በተለያዩ ሰዎች ላይ የአካል ጉዳት ሲያደርስ የወንጀል ህግ ቅጣቱን ከፍ ከሚያደርግበት በስተቀር በቸለተኝነት ተደሪራቢ አካል ማጉደል ወንጀል እንደፈፀመ ተቆጥሮ ተደራራቢ ወንጀል ክስ ሊቀርብበትና በተደራራቢ ወንጀል በመፈፀም ጥፋተኛ ተብል ሊቀጣ የሚገባ ስለመመሆኑ፣ የወ/ሀ/አ 60(ለ)፣ 61፣ 543(3)፣ 559(2)	123046	አቶ አዲሱ ገመቹ እና የአማራ ክልል ዐ/ህግ	የካቲት 29/2009ዓ/ም	345
40	22	በአንድ የወንጀል የማድረግ ሃሳብ ወይም ቸልተኝነት የተፈጸመዉ የወንጀል ድርጊት በሕግ በተጠበቀ አንድ መብት ላይ በሚሆንበት ጊዜ እና ድርጊቶቹ በሙሉ በአንድ ድንጋጌ ስር መሸፈን ከተቻለ ፈጻሚዉ የሚቀጣዉ ድርጊቶቹ በሚሸፈኑበት በአንድ ድንጋጌ ስር እንጂ በሁለት ወይም ከዚያ በላይ በሆኑ ተደራራቢ ወንጀሎች ስላለመሆኑ፣ የወ/ሕ/አ 61(1)	134549	አቶ አበበ ተፈራ አለሙ እና የፌዴራል ጠቅላይ ዐ/ሕግ	መስከረም 23/2010ዓ/ም	178

		11.1.4 ተከሳሽ ወደ ፍርድ ቤት መቅረብና ሳይቀርቡ መቅረት (የመጥሪያ አፈፃፀምን ጨምሮ)				
41	3	መጥሪያ አደራረስን አስመልክቶ የሚቀርብ ጥያቄ ስለሚስተናገድበት መንገድ፣	16301	ተገኝ እንግዳ እና አስናቀች ኬዳኔ	ህዳር 2/1998ዓ/ም	89
42	7	በወንጀል ክስ የቀረበበት ሰውን አስመልክቶ ጉዳዩ በሌለበት ነው የታየው ሊባል የሚችልበት አግባብ፣ የወ/መ/ሥ/ሥ/ቁ 161/1/	29325	ኤርምያስ ካሣ ተፈራ እና ዓቃቤ ሕግ	የካቲት 18/2000ዓ/ም	275
43	7	በወንጀል ህግ ጉዳዩን ለመስማት በተቀጠረበት ዕለት አቤቱታ አቅራቢው ባልቀረበ ጊዜ አቤቱታው እንዲሰረዝ የሚደረገው አቤቱታ አቅራቢው ጉዳዩን በትጋት ያልተከታተለ ወይም በቸልተኝነት የተወው መሆኑ ሲረጋገጥ ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ሀ/ሥ/ሥ/ቁ 193/1/	35611	ሻለቃ ታደሰ ካሕሳይ እና የፌዴራል ዓቃቤ ሕግ	ሰኔ 19/2000ዓ/ም	300
44	12	በወንጀል ጉዳይ ተከሳሽ በሌለበት ፍርድ የተሰጠ እንደሆነ ፍርድ የተሰጠበት ተከሳሽ የሚያቀርበው የይግባኝ አቤቱታ ተቀባይነት ሊያገኝ የሚችልበት አግባብ፣ በይግባኝ ደረጃ ክስ የቀረበበት ተከሳሽ ጉዳዩ በሌለበት ታይቶ የተሰጠ የጥፋተኝነት ፍርድ እንደመጨረሻ ውሣኔ ተቆጥሮ በሰበር እንዲታረም ለማድረግ የማይቻል ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ሀ/ሥ/ሥ/ቁ 193/2/፣ 197-202፣ 160፣ 164፣ 163፣ 195/2/ሀ/ የወንጀል ህግ ቁ 522፣ 526 አዋጅ ቁ 25/88 አንቀጽ 9፣ 10 የኢ/ሀ/መ/አ 80/3/	57632	ሰማኸኝ በለው እና የፌዴራል ዓቃቤ ሕግ	ታህሳስ 25/2003ዓ/ም	179
45	13	በወንጀል ፍርድ ሂደት አንድ ጉዳይ ተከሳሽ በሌለበት ወይም በክርክሩ ሂደት ተሳታፊ ሳይደረግ (ሳይሆን) (default procedure) ነው የታየው ለማለት ስለሚቻልበት አግባብ፣ የቅጣት አስተያየት በሚሰጥበት ጊዜ ያለመቅረብ ተከሳሽ በሌለበት የተሰጠ ውሣኔ ነው ሊያስብል የማይችል ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 161፣ 164፣ 197፣ 202፣ 149(4) እና (1) የኢ/ሀ/መ/አ 20(4))	76909	ወ/ሮ ፈትያ አወል እና የፌዴራል ዐቃቢ ህግ	ግንቦት 10/2004ዓ/ም	305
46	16	አንድ ተከሳሽ በሌለበት የተሰጠበት ውሣኔ እንዲነሳለት የሚያቀርበውን ማመልከቻ በመቀበል ከሚቻልባቸው ምክንያቶች አንዱ መጥሪያ ለተከሳሹ ያለመድረስ ጉዳይ ስለመሆኑ፣	94227	አቶ ገ/መድህን ኃ/ማርያም እና የትግራይ ክ/ዐ/ሕግ	ግንቦት 05/2006ዓ/ም	229

		የወ/መ/ሕ/ሥ/ ሥ/ቁ 199/ሀ/				
47	17	በወንጀል የተከሰሰ ሰው ጉዳዩን በሌለበት ለማየት ፍ/ቤቱ በመጀመሪያ ለተከሣሹ ሀጉ ያስቀመጠውን ጥብቅ መስፈርት በተከተለ መልኩ በአግባቡ ጥሪ ሊያደርግለት የሚገባ ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ሥ/ሥ/ቁ 161(1)(2) እና 162	93577	አቶ ዘውዴ ተስፋዬ ስመኝ እና የትግራይ ክ/ፍ/ቢሮ ዐ/ህግ	ህዳር 22/2007ዓ/ም	198
48	18	አንድ በወንጀል የተከሰሰ ተከሳሽ መጥሪያ ባስመዘገበው የመኖሪያ አድራሻ እንደደረሰው ሳይደረግ ወይም በዚሁ አድራሻ ተፈልጎ ሊገኝ አለመቻለ ሳይረጋገጥ መጥሪያ በጋዜጣ እንዲወጣ አድርጎ ጉዳዩን በሌለበት ማየት የስነ ስርዓት ህጉን ያልተከተለ ስለመሆኑ፣ በወንጀል ጉዳይ የተከሰሱ ሰዎች የቀረበባቸውን ማንኛውም ማስረጃ የመመልከት፣ የቀረበባቸውን ምስክሮች የመለየት፣ ለመከልከል የሚያስችላቸውን ማስረጃ የማቅረብ ወይም የማስቀረብ እንዲሁም ምስክሮቻቸው ቀርበው እንዲሰሙላቸው የመጠየቅ መብት ያላቸው ስለመሆኑ፣ የኢፌድሪ ህገ-መንግስት አንቀፅ 20/4/ የወ/መ/ሥ/ሥ/አንቀፅ 199/ሀ/፣ 123፣ 202/3/	104220	አቶ አታክልቲ አብርሃ እና የኢ/ገ/ጉ/ባለስልጣን ሁመራ ቅርንጫፍ	ግንቦት 10/2007ዓ/ም	255
49	18	አንድ ሰው በሌለበት በወንጀል የተፈረደበት እንደሆነ ፍርድን ባወቀ በ30 ቀናት ውሥጥ ፍርዱ ወድቅ እንዲደረግለት የማቅረብ መብቱን ሬጂስትራር አቤቱታውን አልቀበልም በማለት ሊከለክለው የማይችል ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 198፣ 200 እና 201 የኢ/ህ/መ/አ 20	98014	አቶ ያረጋሌ ተስፊ አባተ እና ቤንሻንጉሌ ጉ/ክ/ዓ/ህግ	ሓምለ 14/2007ዓ/ም	273
50	22	የተከሰሰ ሰው የዓቃቤ ህግ ማስረጃ ሲሰማ በመገኘት የዓቃቤ ህግና ምስክሮች የመጠየቅና የመመርመር መብቱን በአግባቡ ከተጠቀመና መከላከያ ማስረጃ በማቅረብ እንዲከላከል ተፈቅዶለት ቀጠሮውን አክብሮ ያልቀረበ በሆነበት አግባብ ፍ/ቤቶች ጉዳዩ በሌለበት የሚታይ አይደለም በማለት የሚሰጡት ውሳኔ አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 161 እና 164 እና የህ/መ አንቀጽ 20/4/	127313	የአማራ ክልል ፍትህ ቢሮ እና አቶ አንዱአለም ገናናው	መስከረም 22/2010ዓ/ም	187
51	24	አንድ ተከሳሽ በጋዜጣ ጥሪ ተደርጎለት ክስ የቀረበበት ስለመሆኑ አውቋል የሚል ግምት ሊወሰድ የሚገባው ሐገር አቀፍ ስርጭት ባለው ጋዜጣ ጥሪ የተደረገለት መሆኑ በተረጋገጠ ጊዜ እንጂ በአንድ ክልል ብቻ ተደራሽ በሆነ ጋዜጣ ብቻ ጥሪ መደረጉን መጥሪያ እንደደረሰው ማረጋገጫ አድርጎ በመውሰድ እና መጥሪያ ደርሶታል የሚል ግምት በመውሰድ ጉዳዩን ተከሳሹ በሌለበት አይቶ ውሳኔ መስጠት በሕገ-መንግስቱ ለተከሰሱ ሰዎች የተጠበቁላቸውን መሠረታዊ መብት የሚነካ ስለመሆኑ፣	173967	አቶ አማኑኤል ገ/ጊዮርግስ እና የትግ/ክ/ዐ/ህግ	መጋቢት 28/2012ዓ/ም	413

		የወ/መ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ 161፣ 199(ሀ)				
52	24	አንድ ተከሳሽ ጥፋተኛ ቢባል በቀላል እሥራት፤ ከ12 ዓመት በታች በሆነ ጽኑ እሥራት ወይም ከአሥራ ሁለት ዓመት በላይ በሆነ ጽኑ እሥራት ሊቀጣ የሚችል በመሆኑ ተመራጩ የሚሆነው የፍርድ ሂደት ተከሳሹ በተከሰሰበት ድንጋጌ የተቀመጠው ከፍተኛ ቅጣት ሊቀጣ ይችላል ብሎ ከወዲሁ በማሰብ ጉዳዩን በሌለበት እንዲታይ ማድረግ ሳይሆን የተከሰሽ በችሎት ተገኝቶ የመከራከር መብት ከሚጣስ ይልቅ ተከሳሽ እስኪገኝ ድረስ የፍርድ ሂደቱ እንዳይካሄድ በማድረግ ስለመሆኑ፣ የኢፌድሪ ሕ-ገመንግስት አንቀጽ 20/4 አለም አቀፍ የሲቪል እና የፖለቲካ መብቶች ስምምነት አንቀጽ 14 የወ/መ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ 162(2)	179416	ሀለቃ ንጉሴ አብርሃ እና የትግ/ክልል ፍትህ ቢሮ	ሰኔ 23/2012ዓ/ም	454
		11.1.5 ዋስትና				
53	7	በወንጀል ተከሶ የተያዘ ሰው ዋስትና በጠየቀ ጊዜ ፍ/ቤት ተከሳሹ ተመልሶ ሊቀርብ አይችልም የሚል ግምት ለመውሰድና ዋስትናን ለመከልከል በቂ ምክንያት የሚያስፈልግ ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ሀ/ሥ/ሥ/ቁ 67/ሀ/	31734	አስናቀ በቀለ እና ዐቃቤ ሕግ	ጥቅምቲ 15/2000ዓ/ም	283
54	7	በወንጀል የተከሰሰ ሰው የሚያነሳው የዋስትና ጥያቄ መታየት ያለበት ሊወሰንበት ከሚችለው ቅጣት አንፃር ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ሀ/ሥ/ሥ/ቁ 63 ምስ 75/2/ እና የወንጀል ህግ አንቀፅ 407/2/	34077	ሰይድ ይመር እና የአማ/ስ/ፀ/ሙ/ከ/ዓ/ህግ	መጋቢት 09/2000ዓ/ም	287
55	9	በኢ.ፌ.ዲ.ሪ የወንጀል ህግ የተሻሻሉና የተለወጡ ሁኔታዎች ከነባሩ የወ/መ/ሥ/ሥ/ሕግ ጋር በቀጥታ ተጣምረው ሥራ ላይ ሊውሉ የሚገባ ስለመሆኑ፣ በወ/ሕ/አንቀጽ 543(3) የተከሰሰ ሰው የዋስ መብት የሚከለከል ስለመሆኑ፣ የወ/ሕ/አንቀፅ 543 የወ/መ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 63	35695	የአማራ ክልል ፍትህ ቢሮ እና አቶ ተመስገን አዲስ	ህዳር 11/2001ዓ/ም	5
56	10	ለዋስትና የተያዘ ገንዘብን የአስያዡን ማንነትን ማረጋገጥ እስከተቻለ ድረስ ገንዘቡን ያስያዘበት ደረሰኝ ኮፒን ያቀረበ እንኳን ቢሆን የተያዘው ገንዘብ መመለስ ያለበት ስለመሆኑ፣ <u>**(ልዩ ልዩ በሚል ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሚ የተቀመጠ)**</u>	53459	አቶ ማሞ ገ/ማሪያም እና ተጠሪ - የለም	ሚያዝያ 12/2002ዓ/ም	339
57	12	ከዋስትና መብት ጋር በተያያዘ ፍርድ ቤቶች የተከሳሽን የዋስትና መብት ለመንፈግ የተከሰሰባቸውን የወንጀል ክሶች ብዛትና ከባድነት መነሻ ሊያደርጉ ስለመቻላቸው፣	59304	እነ አያሌው ተሰማ (3) እና የኢት/ገ/ጉ/ባለስልጣን	ሕዳር 15/2003ዓ/ም	171

		የወ/መ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 67/ሀ/				
58	12	በወንጀል የተከሰሰ ሰው የዋስትና መብት እንዲከበርለት ትዕዛዝ ከተሰጠ በኋላ ትዕዛዙ ተነስቶ ዋስትናውን ሊከለከል ስለመቻሉ፣ የወ/መ/ሥ/ህ/ቁ 74	59855	ወ/ሮ ሊዊዛ ሮርቤታ እና ዐቃቢ ህግ	ሕዳር 28/2003ዓ/ም	174
59	12	ፍ/ቤት በወንጀል ጉዳይ የተከሰሰን ሰው በተመለከተ አስቀድሞ የፈቀደውን የዋስትና መብት በራሱ አነሳሽነት ወይም በማናቸውም ባለጉዳይ አመልካችነት አዲስ ነገር ተከስቷል ብሎ ካመነ ዋስትናው እንዲነሳ ትዕዛዝ ሊሰጥ የሚችል ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ህ/ሥ/ሥ/ቁ 74	61275	ኤልያስ ገረመው እና የኢ/ገ/ጉ/ባ/ዐ/ህግ	ሚያዝያ 18/2003ዓ/ም	226
60	12	ፍ/ቤቶች ተከሳሹ በቀረበበት የሙስና ወንጀል ክስ ጥፋተኛ ሆኖ ቢገኝ ሊጣልበት የሚችለውን የቅጣት ጣሪያ መነሻ በማድረግ ውሣኔ ሊሰጡበት የሚገባ ስለመሆኑ፣ ተከሳሹ የተከሰሰበት ወንጀል ከ10 ዓመት በላይ በእስራት ሊያስቀጣ የሚችል በሆነ ጊዜ በዋስትና ወረቀት እንዲለቀቅ ሊፈቀድ የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ 434/97 አንቀጽ 4/1/ አዋጅ ቁ 239/93 አንቀጽ 2 አዋጅ ቁ 236/93 የወ/ህ/ቁ 676/1/	63344	የደ/ክ/የሥ/ፀ/ሙ/ኮሚሽን እና እነ ላሉ ሰይድ አከልታ	ሐምሌ 28/2003ዓ/ም	258
61	12	በወንጀል ጉዳይ የተከሰሰ ሰው የሚያነሳው የጤና ችግር ከዋስትና መብት አኳያ ሲታይ ስላለው ህጋዊ ጥበቃ፣ የወ/መ/ህ/ሥ/ሥ/ቁ 75/2/ እና የወንጀል ህግ አንቀፅ 407/2/	68407	ወ/ሮ ውልታ ደሳለኝ እና የኦሮ/ስ/ፀ/ሙ/ኮ/ዐ/ህግ	ሓምሌ 14/2003ዓ/ም	273
62	13	ፍርድ ቤቶች በወንጀል ጉዳይ የዋስትና ጥያቄን ላለመቀበል ሥልጣን (discretion) ያላቸው ስለመሆኑ፣ ዋስትናን ለመከልከል ፍ/ቤቶች የሚሰጡት ምክንያት በቂና ህጋዊ ናቸው ሊባሉ የሚችሉበት አግባብ፣ የወ/መ/ህ/ሥ/ሥ/ቁ 67	67874	እነ ፅጌብርሃን ተሰራ (2) እና የኢ/ገ/ግ/ባ/ዐ/ህግ	ጥቅምት 23/2004ዓ/ም	243
63	13	በወንጀል ጉዳይ የተከሰሰ ሰው የዋስትና መብቱ በፍ/ቤት ከተከበረለት በኋላ ህጋዊ ምክንያቶችን በማቅረብ የዋስትና መብቱን በመተው ያስያዘው ገንዘብ ተመልሶለት ጉዳዩን ማረሚያ ቤት ሆኖ ለመከታተል የሚያቀርበውን ጥያቄ ውድቅ ለማድረግ የሚያስችል የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣	73569	አቶ ደረጀ ጎሳዬ እና የኢ/ገ/ግ/ባ/ዐ/ህግ	ጥር 17/2004ዓ/ም	353

64	18	የወ/መ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 75 (1) ዋስትናን በመፍቀድ በሚሰጥ ትዕዛዝ ላይ ዐቃቤ ህግ ይግባኝ እንዲያቀርብ ህጉ ቀጥተኛ ባልሆነ መንገድ ከልክለዋል በሚል አግባብ መተርጎም የለሌበት ስለመሆኑ ዋስትናን በመፍቀድ በተሰጠ ትዕዛዝ ላይ ከሳሽ/ዐቃቤ ህግ ይግባኝ የማቅረብ መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ስ/ስ/ሕ/ቁ 67	110969	ሀብታሙ ደጀ እና የፌደራል ዐቃቢ ህግ	ሓምሌ 28/2007ዓ/ም	309
65	19	በወ/ህ/አ 676(1) የእምነት ማጉደል የሙስና ወንጀል የተከሰሰ ሰው የዋስትና መሰጠት (መፍቀድ) ጥያቄ የሚሰጠው በጉዳዩ ላይ በአግባቡ ተመርምሮ እንጂ ከወዲሁ ስላለመሆኑ፣ አዲሱ የፀረ-ሙስና ህግ አዋጅ ቁጥር 881/2007 አንቀፅ 31	117383	አቶ አዲሱ ዋለልኝ እና የፌ/ስ/ፀ/ሙ/ኮ/ዐ/ህግ	መስከረም 06/2008ዓ/ም	240
66	19	ዐቃቤ ህግ በዋስትና መለቀቅ ውሳኔ ላይ ይግባኝ ለመጠየቅ የሚችል ስለመሆኑ ፍርድ ቤት የዋስትና መብቱን የሚከለክልባቸው ምክንያቶች ከተለያዩ ሁኔታዎች በመመልከት ሊመዝናቸው የሚገባቸው ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ስ/ስ/ሕ/ቁ 67 እና 75	112725	ሀሰን አብደላ እና የፌደራል ማዕከል ዐ/ህግ	ጥቅምት 22/2008ዓ/ም	246
67	20	በወንጀል ተጠርጥሮ በህግ ከለላ ስር የሚገኝን ተጠርጣሪ በዋስትና የመለቀቅ ጥያቄ ባነሳ ጊዜ ተጠርጣሪው በከተማው ውስጥ ቋሚ የመኖርያ/የመታወቅያ አድራሻ የለውም በማለት የዋስትና መብቱን መከልከል ህገ መንግስታዊ ስላለመሆኑ፣ የኢ/ህ/መ/አ 19/6/ እና 25 እና የወ/መ/ስ/ስ/ህ/ቁ 67/ሀ/ እና 69/ሀ/	131863	መሓመድ እንድሪስ እና የኢት/ገ/ግ/ባለስልጣን	ሕዳር 08/2009ዓ/ም	386
68	20	የዋስትና መብት የሚነፈግባቸው ምክንያቶች ፍርድ ቤቶች ከተለያዩ ሁኔታዎች አንፃር እየተመለከቱ ሊመዝናቸው የሚገባቸው ስለመሆኑ፣ አንድ ተከሳሽ የዋስትና መብቱ ቢከበርለት ግዴታውን የሚፈፅም የማይመስል ነው ተብሎ ግምት የሚወሰደው በቂና ህጋዊ ሊባሉ በሚችሉ ምክንያቶች ሊሆን እንደሚገባ እንዲሁም ምክንያቶቹ በቂና ህጋዊ ናቸው የሚለው ጉዳይ ከተለያዩ ከባቢዊ ሁኔታዎችና የጉዳዮቹ ልዩ ባህርይ አንፃር ፍርድ ቤቱ ሊገነዘበው የሚችል ተደርጎ ሊወሰድ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ስ/ስ/ሕ/ቁ 67/ሀ/	134228	ስማቸው ከበደ እና የፌደራል ጠ/ዐቃቤ ህግ	የካቲት 08/2009ዓ/ም	398
69	22	ተከሳሽ በዋስትና ወረቀት እንዲለቀቅ ጠይቆ የሥር ፍ/ቤት የተከሳሽን የዋስትና መብት ጠብቆ ዐቃቤ ህግ ባቀረበው ይግባኝ መነሻነት ይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት የሥር ፍ/ቤት የተከሳሽን የዋስትና መብት በመጠበቅ የሰጠውን ውሳኔ በመሻር በሰጠው ውሳኔ ላይ ተከሳሽ ይግባኝ ማቅረብ የሚችል ስለመሆኑ፣	146727	አክሊሉ አፈወርቅ እና ፌዴራል ጠ/ዐቃቤ ሕግ	ጥቅምት 20/2010ዓ/ም	208

		የወ/መ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 75/2/				
70	23	የአንድ ተከሳሽ ያለፈ የቅጣት ውሳኔ አሁን ከተከሰሰበት ጉዳይ ጋር በማያያዝ በዋስ ቢለቀቅ ተመሳሳይ ወንጀል ሊፈፅም ይችላል የሚል ግምት በመውሰድ የዋስትና ጥያቄን አለመቀበል አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ፣ በህግ በግልፅ ካልተደነገገ በቀር አንድ ተከሳሽ በፍርድ ዳኝነት በግልፅ እስካልታወቀ ድረስ የቀድሞ ጥፋተኝነቱ የማይገለፅ ስለመሆኑ፣ በወ/መ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 67 (ለ)፣ 138 (1)	132055	አህመድ ደርባቸው እና የፌደራል ዐቃቤ ህግ	ጥቅምቲ 08/2009ዓ/ም	473
71	24	የወ/መ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 63 እና 67 በተከሳሾች ላይ ስላላቸው ተፈጻሚነት	182266	የደቡብ ክ/ጠ/ዐ/ህግ እና አሸብር ዲጌታ ሄል	ጥቅምት 19/2012ዓ/ም	420
72	24	በሙስና ወንጀልች አዋጅ መሰረት በተመሰረት ክስ ተከሳሹ እንዲከላከል ብይን ተሰጥቶ ይህ ብይን የተሰጠበት ድንጋጌ አማራጭ ቅጣትን ያስቀመጠ ሆኖ በተሻሻለው የፀረ-ሙስና ልዩ የስነ ስርአትና የማስረጃ ህግ (ማሻሻያ) አዋጅ ቁጥር 882/2007 አንቀጽ 3/1 ሁለተኛ ሀሳብ ላይ ከአራት አመት በላይ በሚል የተደነገገውን ቅጣት እንደ መነሻ ቅጣት በመውሰድ የቅጣት መነሻቸው አራት ዓመት የሆነ በጽኑ እሥራት የሚያስቀጡ ወንጀልችን የሚመለከት እንደሆነ አድርጎ በመውሰድ ዋስትናን መፍቀድ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ - የተሻሻለው የጸረ-ሙስና ልዩ የሥነ-ሥርዓት እና የማስረጃ ሕግ አዋጅ ቁጥር 434/97 አንቀጽ 4/1/ ተከሳሹ በፈፀመው የወንጀል ድርጊት ምክንያት የደረሰው የጉዳት መጠንን በተመለከተ አቃቤ ህግ ክስ በመሰረተበት የህግ አንቀጽ በተከሳሹ የወንጀል ድርጊት ምክንያት የደረሰውን የጉዳት መጠን አለመግለጹ ተከሳሽ በዋስትና ቢለቀቅ ዋስትናውን አክብሮ ሊቀርብ አይችልም የሚል ግምት በመውሰድ የዋስትና መብትን የማያስከለክል ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 67	182050	የፌደራል ጠ/ዐ/ህግ እና ብርጋዳር ጀነራል ሓድጉ ገ/ጊዮርጊስ	ታሕሳስ 24/2012ዓ/ም	437
		11.1.6 ማስረጃ፣ ክርክርና ፍርድ የሚመለከቱ ጉዳዮች				
73	9	በወንጀል ጉዳይ የክስ ሂደት የዐቃቤ ህግ ማስረጃ ከነሙሉ ይዘቱ ሊመዘን የሚገባ ስለመሆኑ፣	35697	የአማራ ክ/ፍ/ቢሮ/ዐ/ህግ እና ከበደ ወርቅነህ	ጥቅምት 20/2001ዓ/ም	2
74	9	በወንጀል ድርጊት ተጠርጥሮ የተያዘ ሰው ንብረት የሆነ ንግድ መደብር ጋር በተገናኘ ፍ/ቤቶች የንግድ መደብሩን በውስጡ ከያዘው ሸቀጦች በመለየት (በመነጠል) የሚሰጡት ትዕዛዝ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣	44594	የፌ/ስ/ፀ/ሙ/ኮ/ ዐ/ህግ እና እነ ካፋ መሐመድ (4)	ሐምሌ 15/2001ዓ/ም	13

75	10	ከወንጀል ጉዳይ ጋር በተያያዘ ተከራካሪ ወገኖች የማስረዳት ሸክማቸውን ተወጥተዋል ለማለት የሚቻልበት አግባብ፣ በፍርድ ቤት ፊት ቃለ-መሃላ በመፈፀም የተሰጠ የምስክር ቃል እውነት ነው በሚል የሚወሰደው ግምት ሊፈርስ የሚችል ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 111	51706	አቶ ግርማ ትኩ እና የፌ/ስ/ፀ/ሙ/ኮሚሽን	ሐምሌ 21/2002ዓ/ም	242
76	12	ከወንጀል ጉዳዮች የክስ ሂደት ጋር በተገናኘ ዓቃቤ ሕግ ሊያከናውናቸው የሚገቡ ተግባራትና ኃላፊነቶች የጥፋተኛነት ውሣኔ ከተሰጠ በኋላ ፍርድ ቤቶች ተከሳሽ በሆነ ወገን ላይ ቅጣት ሊጥሉ ስለሚችሉበት ሥርዓት /አግባብ/፣ የወ/መ/ህ/ሥ/ሥ/ቁ 136/1/፣ 148/1/፣ 149	47755	የፌዴራል አቃቤ ህግ እና አቶ ሚፍታህ ኑረዲን	ግንቦት 05/2003ዓ/ም	198
77	12	በከባድ የሰው መግደል ወንጀል ተከስሶ ጥፋተኛ መሆኑ የተረጋገጠ ተከሳሽ ስለሚጠየቅበት አግባብ፣ የተመሰረተበት ክስ በዓቃቤ ሕግ በኩል እንደክሱ አመሰራረት ያልተረጋገጠበት ቢሆንም ተከሳሹ የቀረበው ማስረጃ ከቀረበበት ክስ ባነሰ የወንጀል ድርጊት የሚያስጠይቅ መሆኑ እስከተረጋገጠ ድረስ ተከሳሹ በነፃ እንዲሰናበት ሊደረግ የሚችልበት አግባብ የማይኖር /የሌለ/ ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 32/1/ሀ-ለ/፣ 539/1-ሀ/፣ 84፣ 86፣ 40፣ 445፣ 88 የወ/መ/ህ/ሥ/ሥ/ቁ 113/2/ የወ/ህ/ቁ 40፣ 445	45595	የኦሮ/ክ/ዓ/ህግ እና እነ ኢዮስያስ አበራ ገ/ሚካኤል (5)	ሰኔ 17/2003ዓ/ም	229
78	12	"የሚያዝበት ገንዘብ ሳይኖር ቼክ ማውጣት" በሚል በወንጀል ህጉ ውስጥ የተመለከተውን የወንጀል ድርጊት ለማቋቋም ቼኩ ለክፍያ ባንክ በቀረበበት ጊዜ በቂ ስንቅ የሌለው መሆኑን/ያለመኖሩ ማረጋገጥ ብቻ በቂ ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 693/1/	67947	አቶ አዱኛ አንበሎ እና የፌዴራል አቃቤ ህግ	ሰኔ 15/2003ዓ/ም	246
79	12	ተጨማሪ ማስረጃን ከመቀበል ጋር በተያያዘ በወንጀል ህግ ቁጥር 143/2/ ሥር የተመለከተው ድንጋጌ ፍ/ቤቱ ለፍትህ አሰጣጥ ተገቢ ነው ብሎ ሲያምን ትዕዛዝ ሊሰጥበት የሚችል ስለመሆኑ በፈቃጅነት (permissive) የተቀመጠ እንጂ አስገዳጅ የህግ ድንጋጌ ስላለመሆኑ፣ የወንጀል ህግ ቁ 143/2/	66767	አቶ ተስፋዬ ተሾመ እና የፌዴራል ዓ/ህግ	ሐምሌ 28/2003ዓ/ም	269
80	12	አንድ ሰው በወር ደመወዝ ከሚያገኘው ገቢ ውጪ ሌላ ህጋዊ የገንዘብ ምንጭ እንዳለው ለማስረዳት ባልቻለበት ሁኔታ በሚሊዮን የሚቆጠር ሀብትና ንብረት ባለቤት መሆኑ ምንጩ ያልታወቀ ገንዘብ ይዞ በመገኘት የሙስና ወንጀል የሚያስጠይቀው ስለመሆኑ፣	58514	አቶ ሃንካራ ሃርቃ እና የደ/ክ/ሥ/ፀ/ሙ/ኮ/ዓ/ህግ	ጥር 09/2003ዓ/ም	278

		የወንጀል ህግ ቁ 419				
81	13	አንድ የወንጀል ድርጊትን ማስረዳት ጋር በተያያዘ የአካባቢ ሁኔታ ማስረጃ (circumstantial evidence) በይዘቱ አንድ ክስተት ከመፈጠሩ በፊት፣ ክስተቱ ሲፈጠር ወይም ድርጊቱ ሲፈፀምና ክስተቱ ከተፈጠረ ወይም ድርጊቱ ከተፈፀመ በኋላ ያሉትን አካባቢያዊ ሁኔታዎች የሚያሣይና የሚገልጽ በመሆኑ ህጋዊ ተቀባይነት ያለው ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 137(1)	75980	ስማቸው ልንገርህ ዓለሙ እና የገ/ጉ/ባ/የደቡብ ክ/ቅርንጫፍ	ሐምሌ 02/2004ዓ/ም	332
82	13	በወንጀል ጉዳይ የተሰጠ ውሣኔ በዚያው ጉዳይ በፍትሐብሔር ክርክሩ አግባብነትና ብቃት የሚኖረው በወንጀል ክሱ ተከሳሹ በወንጀል ፍ/ቤቱ ጥፋተኛ ተብሎ የተወሰነ ከሆነና ወደዚህ ድምዳሜ ለመድረስም በወንጀሉ ጉዳይ የተሰሙት ማስረጃዎች በፍ/ብሔሩ ጉዳይም ቀርበው የተሰሙ መሆን ያለባቸው ስለመሆኑ፣ በወንጀል ጉዳይ የቀረበ ማስረጃ ለፍትሐብሔር ጉዳይ አግባብነትና ብቃት የሚኖረው በሁለቱም ጉዳዩች የተሰሙት ማስረጃዎች አንድ አይነት ሲሆኑ ስለመሆኑ፣ በወንጀልና በፍ/ብሔር ጉዳይ የተሰሙት ማስረጃዎች የተለያዩ ከሆነ እና በወንጀል ጉዳይ ክስ የቀረበበት ነጥብም ከፍ/ብሔሩ ክስ ጋር ግንኙነት የሌለው ከሆነ በወንጀል ክስ ተጠያቂ መሆን ሁልጊዜ በፍ/ብሔር ክስ ኃላፊነትን የሚያስከትል ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2149 የወንጀል ህግ ቁጥር 702(2)	46386	አቶ ሃይሉ ተስፋሁ እና አቶ ብርሃነ መብራቱ	ታህሣሥ 06/2004ዓ/ም	259
83	13	ምንጩ ያልታወቀ ንብረትና ገንዘብ ይዞ በመገኘት ወንጀል አንድ ሰው ተጠያቂ የሚሆነው የምዝገባ ሥርዓት የተዘረጋ እንደሆነ ብቻ ነው ለማለት የሚያስችል የህግ አግባብ ስላለመኖሩ፣ የወ/ህ/ቁ 419	67411	እነ አቶ ታረቀኝ ተክሉ(3) እና የደ/ክ/ስ/ፀ/ሙ/ኮ	ታህሣሥ 30/2004ዓ/ም	262
84	13	**በኤግዚቢትነት** በፖሊስ ከተያዙ ንብረቶች ጋር በተገናኘ የንብረቶቹ ባለቤት ነኝ የሚል ወገን ንብረቱ ይመለስለት ዘንድ በፖሊስ ጽ/ቤቱ ላይ የሚያቀርበው ክስ በተገቢው ማስረጃ ተጣርቶ እልባት ሊሰጠው የሚገባ ስለመሆኑ፣	62504	አቶ ታደሰ ናማጋ ሀያቱ እና የፌ/ፖ/ወ/ም/መምሪያ	ታህሣሥ 06/2004ዓ/ም	271
85	13	የሥራና ሠራተኛን ማገናኘት አዋጅ ቁ.632/2002 በመተላለፍ ሊኖር ስለሚችለው የወንጀል ተጠያቂነት፣ ከቀረበ የወንጀል ክስ ጋር በተያያዘ የግል ተበዳይ የሆነ ሰው ቀርቦ ካልመሰከረ በስተቀር ክሱን ለማስረዳት የሚቀርቡ ሌሎች ማስረጃዎች ተከሳሹን ጥፋተኛ ለማለት ብቁ አይደሉም ሊባል የሚችልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣	71184	ዓሕመድልሃዲ ካህሳይ እና የፌዴራል ዓቃቤ ህግ	ጥር 18/2004ዓ/ም	286

		አዋጅ ቁ. 632/2002 አንቀፅ 16(1)(መ)፣ 18(1)(ሀ)፣ 20(2)፣ 40(3)				
86	13	በፍ/ቤት የወንጀል ክስ ቀርቦ የጥፋተኝት ውሣኔ በተሰጠበት የወንጀል ድርጊት ወንጀለኛው በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ ያገኘው ንብረት ለመንግስት እንዲወረስ መደረግ ያለበት ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/አ 98(1)(2)	66943	እነ ታምራት ገለታ (4) እና የፌ/ዐቃቤ ሕግ	ሐምሌ 18/2004ዓ/ም	324
87	13	በወንጀል ጉዳይ የተከሰሰን ሰው የወንጀል ድርጊቱን ስለመፈፀሙ ለማስረዳት መቅረብ የሚገባው የማስረጃ አይነት ለጉዳዩ ቀጥተኛ ተዛማጅነት ያላቸው ፍሬ ነገሮች ለማስረዳት የሚችልና ድርጊቱ ሲፈፀም አይቻለሁ ወይም/እና ሰምቻለሁ የሚል ቀጥተኛ ማስረጃ ብቻ ነው ለማለት የሚያስችል የህግ መሠረት የሌለ ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 137፣ 141፣ 149	75922	እነ አፈወርቅ ሌሊሳ (2) እና የደቡብ ክልል መንግስት	ሐምሌ 04/2004ዓ/ም	329
88	13	በወንጀል የተከሰሱ የመከላከያ ሰራዊት አባላት በግላቸው **ጠበቃ** ለማቆም የማይችሉ በሆነ ጊዜ በመንግስት ወጪ የጠበቃ ድጋፍና እርዳታ ሊያገኙ የሚችሉበት አግባብ፣ የኢፌድር ህገ መንግስት አንቀፅ 20(5) አዋጅ ቁ.27/88 አንቀፅ 35 አዋጅ ቁ.123/90 አዋጅ ቁ.27/885	65566	የሀገር መ/ሚ/ወታደራዊ ተከላካይ ጠበቃ እና የኦሮ/ክ/ዐ/ህግ	ታህሣሥ 04/2004ዓ/ም	357
89	14	አንድ ተከሳሽ የተከሰሰበትን የወንጀል ክስ ይዘት በሚገባ ተረድቶና አድራጐቱን በተመለከተም እንደቀረበበት የወንጀል ክስ በዝርዝር መፈፀሙን ገልፆ በማመን የእምነት ቃሉን ሰጥቷል በሚል መነሻ በተከሣሹ ላይ የጥፋተኝነት ውሣኔ በአግባቡ ተሰጥቷል ለማለት ስለሚቻልበት አግባብ፣ ፍ/ቤቶች ተከሣሹ የቀረበበትን ክስ በተመለከተ በድርጊቱ አፈፃፀም ረገድ የገለፀውን ዝርዝር የአፈፃፀም ሁኔታ በመዝገብ ላይ ባለማስፈር በደፈናው ክሱን አምኗል በማለት የሚሰጡት የጥፋተኛነት ውሣኔ ተገቢ ስላለመሆኑ፣ የወ/መ/ሥ/ሥ/ቁ 134(1) የወ/ህ/አ 23	77842	አቶ ሳሚ ሁሴን እና የፌዴራል ዐቃቤ ህግ	ታህሳስ 03/2005ዓ/ም	237
90	14	ተከሳሽ በመጀመሪያ ደረጃ የክስ መቃወሚያነት የሚያቀርባቸው መቃወሚያዎች በወ/መ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 130 ላይ የተመለከተቱት ጉዳዬች ጋር ብቻ በተገናኘ ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ ማንኛውም ሰው የወንጀል ክስ ሲቀርብበት የተከሰሰበት የወንጀል ድርጊት በተፈፀመበት ጊዜ ድርጊቱን መፈፀሙ ወይም አለመፈፀሙ ወንጀል መሆኑ ካልተደነገገ በስተቀር ሊቀጣ የማይችልና ወንጀሉ በተፈፀመበት ጊዜ ተፈፃሚ በነበረው ህግ ከተመለከተው የቅጣት ጣሪያ በላይ ሊቀጣ የማይችል ስለመሆኑ፣	73514	ተስፋዬ ጡምሮ እና የፌ/ስ/ፀ/ሙ/ኮሚሽን ዐ/ህግ	ህዳር 06/2005ዓ/ም	240

		የወንጀል ህግ ወደ ኋላ ተመልሶ የማይሰራ ስለመሆኑና ዳኞች ወንጀሉ በተፈፀመበት ጊዜ ክስ የቀረበበት ድርጊት ወንጀል ስለመሆኑ የሚደነግገው ህግ ፀንቶ በሥራ ላይ ከመዋሉ በፊት መሆኑን ከተረዱ በማናቸውም ጊዜ አንስተው ውሣኔ ለመስጠት የሚችሉ ስለመሆኑ፣ ፍ/ቤቶች በዐ/ህግ የቀረበ የወንጀል ክስ በህገ-መንግስቱና በወንጀል ህጉ የሰብዓዊ መብቶችን ለማስከበር የተቀመጡ መርሆዎችና ድንጋጌዎችን የሚያሟሉ መሆን አለመሆኑን በመመርመር የመወሰን ግዴታ ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የኢ/ህ/መ/አ 5(2)፣ 13(1)፣ 22(1) የወ/ህ/አ (414/96) 3፣ 402፣ 419፣ 5(2) የወ/ህ/ቁ (214/74) አለም አቀፍ የሲቪልና የፖለቲካ መብቶች ቃል ኪዳን ስምምነት (ICCPR) አንቀጽ 15(1) የወ/መ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 130(2)(1)				
91	14	ፍ/ቤቶች በወንጀል ረገድ የሚሰጧቸው ማናቸውም ውሣኔ በወንጀል ህግ አንቀፅ 2 የተደነገገውን የህጋዊነት መርህ መሠረት በማድረግ መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣ ፍ/ቤቶች በወንጀል ጉዳይ ንብረት ወይም ሀብት እንዲወረስ ወይም ለመንግስት ገቢ እንዲሆን በሚል ውሣኔ ለመስጠት የሚችሉት በወንጀል ህግ በግልጽ የተደነገገ ድንጋጌ የተመለከተ እንደሆነ ብቻ ስለመሆኑ፣ በወንጀል ጉዳይ አንድ ንብረት (ሀብት) እንዲወረስ ወይም ለመንግስት ገቢ እንዲሆን ሊወሠን የሚችለው ንብረቱ (ሀብቱ) አንድን ሰው ለወንጀል ሥራ እንዲያነሳሳ ወይም ወንጀሉን ለመስራት እንዲረዳው ወይም ደግሞ ወንጀሉን ለፈፀመበት ዋጋ እንዲሆነው የተሰጠው ወይም ሊሠጠው የታቀደን ማንኛውም ጥቅም የተመለከተ ንብረት (ሀብት) ስለመሆኑ የተረጋገጠ እንደሆነ ስለመሆኑ ወይም ንብረቱ (ሀብቱ) የወንጀል ድርጊቱን ለመፈፀም ያገለገለ ወይም ሊያገለግሉ የሚችሉ ወይም የወንጀል ተግባር ፍሬ የሆኑ ማናቸውም ነገሮች ጋር የተያያዘ ወይም የተመለከተ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/አ 98፣ 100፣ 140፣ 2(1)፣ (2)	75387	እነ አቶ ወርቁ ፍቃዱ (2) እና የቤ/ጉ/ክ/ፍትህ ቢሮ ዐ/ህግ	ጥር 17/2005ዓ/ም	249
92	15	አንድ ሠው በፍ/ብሔር ጉዳይ ተከስሶ ኃላፊነት የለበትም ተብሎ የመጨረሻ ፍርድ ከተሰጠ በኋላ በተመሳሳይ ማስረጃ በወንጀል ጉዳይ ተከስሶ ተጠያቂ ነው (ኃላፊነት አለበት) ለማለት የሚያስችል የህግ አግባብ ስላለመኖሩ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2149 የወ/መ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 141	78470	አቶ ታሪኩ ጫኔ እና የፌ/ስ/ፀ/ሙ/ኮሚሽን	ሚያዝያ 07/2005ዓ/ም	351
93	16	በወንጀል ጉዳይ ፍርድ በሚሰጥበት ጊዜ ተከሳሹን ጥፋተኛ ሆኖ ያስገኘው ሕግ በፍርዱ ውስጥ መገለጽ እንደሚገባውና የጥፋተኝነት ውሳኔው የሚሰጥበት ድንጋጌ መፈጸሙ ከተረጋገጠው የወንጀል ፍሬ ነገር ጋር በጥንቃቄ መነጻጸር የሚገባው ስለመሆኑ፣	94070	እነ አቶ ወልዱ ገ/አብዝጊ (6) እና የትግራይ ክ/ፍ/ቢ/ዐ/ሕግ	ሚያዝያ 22/2006ዓ/ም	211

		የወ/መ/ሕ/ስ/ስ/ቁ 149				
94	16	አንድ ተከሳሽ በክስ ማመልከቻ ላይ የተዘረዘረውን ወንጀል ለመስራቱ በሙሉ ያመነ እንደሆነ ጉዳዩ የቀረበለት ፍርድ ቤት ተከሳሹ ጥፋተኛ ነኝ ብሏል ሲል በመዝገብ ካሰፈረ በኃላ በተከሳሹ ላይ የጥፋተኝነት ውሳኔ መስጠት የሚገባው ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ስ/ስ/ህ/አ 134(1)	96954	ዘፈሩ ወልደ ትንሣኤ እና የፌዴራል ዐቃቤ ህግ	ሚያዚያ 24/2006ዓ/ም	241
95	17	ከአንድ በላይ ሰዎች በወንጀል ተሳታፊ በሚሆኑበት ጊዜ ለወንጀሉ ድርጊት ኃላፊ ናቸው የተባሉት ወንጀለኞች የእያንዳንዳቸውን ተሳትፎ ህጉ ባስቀመጠው የማስረጃ መለኪያ መሰረት መለየት ያለበት ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ስ/ስ/ህ/ቁ 141 የወ/ህ/ቁ 40	97203	እነ አቶ ታምራት ደምሴ (3) እና የቤ/ጉ/ክ ፍትህ ቢሮ ዐ/ህግ	መስከረም 30/2007ዓ/ም	147
96	17	የማስረጃ ምዘና መሰረታዊ መርሆችን መሰረት ያላደረገ ውሳኔ መሰረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ስለመሆኑ፣	89676	የፌደራል ዓቃቤ ህግ እና አቶ ሳሙኤል ፍቃዱ	ጥር 22/2007ዓ/ም	162
97	17	አንድ የትራፊክ ባለሙያ የሚሰጠው ሙያዊ አስተያየት የማስረጃ ዋጋ የማይሰጠው አስተያየቱ ተገቢውን የሙያ ደንብ ተከትሎ ያልተሰጠና ያልቀረበ፣ በጊዜውና በቦታው ከነበሩት የአይን ምስክሮች ቃል ጋር ተነፃፅሮ ሲታይ በመሰረታዊ ነጥቦች ላይ ልዩነት ያለበት መሆኑ ሲረጋገጥ እንጂ በጭፍጨፊ ነጥቦች ላይ ልዩነት ተከስቷል ተብሎ ሊሆን እንደማይገባ፣ የልዩ አዋቂዎች ምስክሮች ቃላቸውን ገለልተኛ ሆነው መስጠት እንደ አለባቸውና ቃላቸው ያለበቂ ምክንያት ልዩ አዋቂ ያልሆኑ ሰዎች በሚሰጡት የምስክሮች ቃል ውድቅ መሆን የሌለበት መሆኑን ተቀባይነት ያላቸው የማስረጃ ህግ ደንቦች የሚያስገነዝቡ ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 141፣ 142፣ 194 የወንጀል ህግ ቁጥር 24፣ 59፣ 239(2)፣ 57፣ 543(2)	92141	የደቡብ ክ/ፍ/ቢዓቃቤ ህግ እና አቶ አለማየሁ አስፋው	መስከረም 30/2007ዓ/ም	191
98	17	አንድ ተጠርጣሪ ወይም ተከሳሽ በምርመራ ሒደትም ሆነ ክሱን ለሚሠማው ፍ/ቤት የሚሠጠው የእምነት ቃል ውጤት በራሱ በቃል ሠጪው ላይ ተወስኖ የሚቀር ከመሆኑ ውጪ ወንጀሉን አልፈፀምኩም ብሎ በሚከራከር ሌላ ተከሣሽ ላይ ህጋዊ ውጤት ሊያስከትል የማይችል ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ስ/ስ/ህ/ቁ 27፣ 35 እና 134	96310	አቶ ጉደና ለማ ገዛኸኝ እና የደ/ክ/ስ/ፀ/ሙ/ኮሚሽን	ህዳር 26/2007ዓ/ም	203
99	17	የRTD ችሎት መከላከያ የማቅረብ መብትን የማያስነፍግ ስለመሆኑ፣	100712	አቶ ሽብሩ ጌቱ ሴንጫ እና	መጋቢት 28/2007ዓ/ም	213

				የፌ/አቃቤ ሕግ		
100	18	ፍ/ቤቶች የተከሳሽን የመከላከል መብት የማክበርና የማስከበር ህገ-መንግስታዊ ኃላፊነትና ግዴታ ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የኢፌድሪ ሕ/መ/አ 13(1)፣ 13(2)፣ 20(4) የወ/መ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 142(1) ዓለም አቀፍ የማህበራዊና ፖለቲካ መብቶች ሥምምነት አንቀፅ 14(3-ረ)	100860	አቶ ፊንቱ ቡቼ እና የደቡብ ክ/ፍ/ቢሮ ዐ/ህግ	ሓምለ 15/2007ዓ/ም	294
101	18	የተከሰሱ ሰዎች በህግ የተጠበቀላቸው የመሰማት መብት ቀሪ የሚሆነው ህጉ በዘረጋው ስርዓት ባለመብቱ ሳይጠቀምበት ሲቀር ብቻ ስለመሆኑ፣ በህግ የተዘረጋ የክርክር አመራር ሳይሟላ የሚሰጥ ዳኝነት የግልፅነት መርህን የሚቃረንና በውጤቱም የተከራካሪ ወገንን መሰረታዊ የሆነ ሥነ-ሥርዓታዊ መብት የሚጎዳ በመሆኑ ተቀባይነት ሊሰጠው የሚገባ ስላለመሆኑ፣ የኢ/ህ/መ/አ 20/4/፣ 9/4/፣ 13/1/2/ የሲቪልና የፖለቲካ መብቶች አለም አቀፍ ቃልኪዳን አንቀፅ 14/3/ለ/	95921	አቶ ብርሃኑ ኑርጋ እና የፌደ/ሥ/ፀ/ኮሚሽን	ሚያዚያ 12/2007ዓ/ም	249
102	18	አንድ በወንጀል የተከሰሰ ተከሳሽ መጥሪያ ባስመዘገበው የመኖሪያ አድራሻ እንደደረሰው ሳይደረግ ወይም በዚሁ አድራሻ ተፈልጎ ሊገኝ አለመቻለ ሳይረጋገጥ መጥሪያ በጋዜጣ እንዲወጣ አድርጎ ጉዳዩን በሌለበት ማየት የስነ ስርዓት ህጉን ያልተከተለ ስለመሆኑ፣ በወንጀል ጉዳይ የተከሰሱ ሰዎች የቀረበባቸውን **ማንኛውም ማስረጃ የመመልከት፣ የቀረበባቸውን ምስክሮች የመለየት፣** ለመከልከል የሚያስችላቸውን ማስረጃ የማቅረብ ወይም የማስቀረብ እንዲሁም ምስክሮቻቸው ቀርበው እንዲሰሙላቸው የመጠየቅ መብት ያላቸው ስለመሆኑ፣ የኢፌድሪ ህገ-መንግስት አንቀፅ 20/4/ የወ/መ/ሥ/ሥ/አንቀፅ 199/ሀ/፣ 123፣ 202/3/	104220	አቶ አታክልቲ አብርሃ እና የኢ/ገ/ጉ/ባለስልጣን ሁመራ ቅርንጫፍ	ግንቦት 10/2007ዓ/ም	255
103	18	ፍርድ ቤቶች በተከሳሽ ላይ በዕምነት ክህደት ላይ በመመስረት የጥፋተኝነት ውሳኔን ከመወሰናቸው በፊት ቃለ ከወንጀለ ዝርዝር እና ከተከሰሱበት የህግ ድንጋጌዎች አነጋገር አንጻር ወንጀለን ማድረጉን ሙለ በሙለ አምኗል የሚያስብል እና ቃለ የእምነት ክህደትን ቃል የሚያቀቋቁም መሆኑን ማረጋገጥ የሚገባቸው ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ሥ/ሥ/ቁ 132/1/ እና /3/	111742	እነ ኮልኔሌ ተክለ ፌሰሀ እና የኦሮሚያ ክልል ዐ/ህግ	ሓምለ 30/2007ዓ/ም	290
104	19	የአካባቢ ሁኔታ ማስረጃ የአስረጅነት ብቃት ያለው ተኣማኒነት ያለው ማስረጃ ተደርጎ እንዲወሰድ ሚዛን ላይ ሊቀመጥ ስለሚገባቸው ነገሮች፣	10944	ፈይሳ ማም እና ፌደራል ዐ/ህግ	ጥር 17/2008ዓ/ም	250

105	19	በወንጀል ክርክር ሂደት ፍርድ ቤት በማስረጃ አቀራረብና አቀባበል ሂደቶች ውስጥ ሊኖረው (ሊያደርገው) ስለሚችለው ሚና፣ የወ/መ/ስ/ህ/ቁ 136(4)፣ 137፣ 138፣ 143(1)፣ 145፣ 194	111498	የደቡብ ክ/ፍ/ቢ/ዐ/ህግ እና አቶ ሃብታሙ ካርሎ	ጥር 17/2008ዓ/ም	275
106	19	በወንጀል ጉዳይ ከአንድ በላይ ሰዎች የተከሰሱ እንደሆነ የእያንዳንዱ ተከሳሽ ሚና እና ተሳትፎ በደረጃው በበቂና አሳማሽ በሆነ በከሳኝ በኩል በሚቀርበው ማስረጃ ነጥሮ ሊወጣ የሚገባ ስለመሆኑ - የወ/ህ/ቁ 32 እና 40 የወ/መ/ስ/ስ/ህ/ቁ 141 ተያያዥነት የሎላቸው ፍሬ ነገሮች መሰረት ተደርጎና የአንድን ነገር መኖር ያለመኖር ሳይረጋገጽ ለአካባቢ ማስረጃ ክብደት መስጠት ማስረጃው ኣይነት የምዘና መርህን መሰረት ያደረገ ነው ለማለት የሚችል ስላለመሆኑ - የወ/መ/ስ/ስ/ህ/ቁ 171/1/	113464	እነ እናት ሁናቸው (4) እና የአማራ ክልል ዐ/ህግ	ህዳር 22/2008ዓ/ም	258
107	19	በወንጀል ጉዳይ ተከሳሽ በሌለበት **ጠበቃ** ብቻውን ሊቀርብ አይችልም የሚባለው ጉዳዩ ተፈፃሚ የሚሆነው ለተፈጥሮ ሰዎች እንጂ የህግ ሰውነት ላላቸው ሰዎች ስላለመሆኑ፣ የወ/መ/ስ/ስ/ህ/ቁ 127	120762	የፌዳል ዐ/ህግ እና እነ ኣቶ ዱባይ ኣውቶጋሪ (2)	ለካቲት 25/2008ዓ/ም	279
108	20	የወንጀል ጉዳዮችን በመጀመርያ ደረጃ ይሁን በይግባኝ ደረጃ የሚመለከተው ፍርድ ቤት ፍርድ በሚሰጥበት ጊዜ የማስረጃው አጭር መግለጫ፣ ማስረጃውን የተቀበለበትን እና ያልተቀበለበትን ምክንያቶች በፍርዱ ላይ መስፈር የሚገባው ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 149(1)	113143	እነ አቶ ሕሊና ሃይለ (3) እና የአማ/ክ/ዓ/ህግ	መጋቢት 30/2008ዓ/ም	346
109	20	ለሽብር ተግባር የሚያገለግል ንብረት ይዞ መገኘት ወንጀል ተፈፅማል የሚባልበት አግባብ፣ በልዩ ሁኔታ በህግ የማስረዳት ሸክም ወደ ተከሳሽ ከዞረባቸው ወንጀሎች ውጪ ዓቃቢ ህግ የሚያቀርበው ክስ የወንጀል ድንጋጌውን የሚያቋቁሙት የህጋዊ ግዙፋዊ እና ሞራላዊ ፍሬ ነገሮችን የማስረዳት ሸክም የመወጣት ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 23(2) የ/ወ/መ/ስ/ስ/ህ/ቁ 141 እና የፀረ-ሽብር ኣዋጅ ቁጥር 652/2001	102982	የትግራይ ክ/ፍ/ቢሮ ዐ/ህግ እና ኣቶ ቡሽራ ያህያ	ሓምሌ 26/2009ዓ/ም	371
110	20	ከጉምሩክ ወንጀል ጋር በተያያዘ ተከሳሽ ተከሳሽ በወንጀሉ ጥፋተኛ ባይባልም ንብረቱ የሚወረሰው ስለድርጊቱ አፈፃፀም ሁኔታ የሚያስረዳ አጥጋቢ ማስረጃ መቅረቡን ፍርድ ቤት አሳማሽ ሆኖ ስያገኘው ስለመሆኑ፣	108550	የኢ/ገ/ገ/ባለስልጣን እና አቶ ልዑል ገዳሙ	ሓምሌ 26/2009ዓ/ም	375

		አዋጅ ቁጥር 622/2001 አንቀፅ 104 እና አዋጅ 1ጥር 859/2006				
111	21	በወንጀል ጉዳይ **በኤግዚቪትነት** የተያዘ ንብረት በፍርድ ውሳኔ የሚያገኘው በወንጀል ላይ የመጨረሻ ውሳኔ ሲሰጥ ለባለንብረቱ ይመለስ ወይም ለመንግስት ገቢ ይሁን ተብል ሲወሰን ወይም ተገቢውን የህግ ስርዓት ተከትል ሥልጣን ባለው አካል ትእዛዝ ሲተላለፍ ስለመሆኑ፣	126017	የአርሲ ነገለ ከ/ፖሊስ ጽ/ቤት እና አቶ ተስ/አለም ገ/ሚካኤሌ	ሚያዚያ 26/2009ዓ/ም	358
112	22	በወንጀል የተከሰሰ ሰው የግል ተበዳይን በመከላከያ ምስክርነት ያቀረበና የግል ተበዳይም ድርጊቱ ያለመፈፀሙን በመግለጽ የምስክርነት ቃል የሰጠ ከሆነ ዓ/ህግ የግል ተበዳይ የምስክርነት ቃል በድለላ ወይም በጥቅም የተገኘ መሆኑን ለማረጋገጥ እስካልቻለ ድረስ ተከሳሽ ክሱን አላስተባበለም ሊባል የማይገባ ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ሥ/ሥ/ህግ/ ቁጥር 149 (2)	137545	አቶ አሸብር መለስ እና የፌዴራል ዓቃቤ ሕግ	መስከረም 30/2010ዓ/ም	165
113	22	ምንጩ ያልታወቀ ንብረትና ገንዘብ በማከማቸት የሙስና ወንጀል ፈጽሟል ተብሎ ክስ የቀረበበት ተከሳሽ የማስረዳት ግዴታ ዐቃቤ ሕግ በክሱ ከገለፀውና በማስረጃ ካረጋገጠው ውጭ ተከሳሽ ሌላ ገቢ የሚያገኝበት ስራ ወይም የገቢ ምንጭ ያለው መሆኑን ብቻ ለፍርድ ቤቱ በማሳየት የሚወሰን ሳይሆን በዓቃቤ ሕግ ክስና ማስረጃ ከተረጋገጠው ገቢ ውጭ በእጁ እንደተገኘ የተረጋገጠው ገንዘብና ሀብት ትክክለኛ ምንጭ ምን እንደሆነ የማስረዳት ግዴታና ኃላፊነት ያለበት ስለመሆኑ፣ የወንጀል ሕግ አንቀጽ 419/1/ሀ/ እና /ለ/	137672	ብርሃነ ሀለፎም እና የፌ/ሥ/ፀ/ሙ/ከ/ዐ/ህግ	ህዳር 25/2010ዓ/ም	192
114	22	ወንጀል መፈጸሙን ለማጣራትና ምርመራ ለማጠናቀቅ ወሳኝ የሆኑ መረጃዎች በህግ ጥበቃ የሚደረግላቸው እና ያለ ፍርድ ቤት ትእዛዝ ለማግኘት የማይቻል በሆነ ጊዜ ፍ/ቤቶች የሚቀርብላቸውን ጥያቄ በአግባቡ በማጤን ተገቢውን ትእዛዝ መስጠት ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የአዋጅ ቁ 592/2000 አንቀጽ 28/4/ሠ/ አዋጅ ቁ 720/2004 አንቀጽ 6	139107	የጉለሌ ክ/ከ ፖ/መምሪያ እና ተጠሪ የለም	መስከረም 22/2010ዓ/ም	204
115	22	በወንጀል ህግ አንቀጽ 620/3/ ስር የጥፋተኝነት ውሳኔ ለመስጠት በግል ተበዳይ ላይ ከባድ የአካል ወይም የአይምሮ ጉዳት ወይም ሞት የደረሰ መሆኑ ሊረጋገጥ የሚገባ ስለመሆኑ እና አንድ የወንጀል ክስ የወ/ህ/አንቀጽ ቁጥር 620/2/መ/ መሰረት በማድረግ በቀረበበት ሁኔታ ፍ/ቤቶች የጥፋተኝነት ውሳኔ ሲሰጡ የክስ መሰረት የሆነውን አንቀጽ ወደ አንቀጽ ቁጥር 620/3 በመቀየር ውሳኔ ለመስጠት የማይችሉ ስለመሆኑ፣ የወንጀል አፈጻጸሙ አፀያፊነት ከወንጀል ፈጻሚው ድርጊት ከተረጋገጠና በቅጣት አወሳሰን መመሪያው በወጣው ደረጃ መሰረት ቅጣቱ ቢወሰን የወንጀል ህጉን የቅጣት አላማና ግብ የሚያሳካ የማይሆንበት ሁኔታ ሲኖር ቅጣቱን ከቅጣት አወሳሰን መመሪያ ውጪ መወሰን የሚቻል ስለመሆኑ፣	137262	እነ ሀይላይ ወ/ገብርኤል እና የትግ/ክ/ፍትህ ቢሮ ዐ/ህግ	መስከረም 26/2010ዓ/ም	219

		የወ/ህ/ቁ 620/2/መ፣ 620/3/ እና የወ/ስ/ስ/ህ/ቁ 113/2/ የወ/ህ/ቅ/አ/መ/ቁ 2/2006 27/1/ እና 4/9/ የወ/ህ/ቁ 539/1/2/ሀ/፣ የወ/ህ ቁ 82				
116	23	አንድ ምስክር በፖሊስ በወንጀል ምርመራ ወቅት የሚሰጠዉ ቃል እንደመደበኛዉ የዳኝነት አካል ወይም የዳኝነት ነክነት ወይም መሰል /quasi-judicial/ ተቋም ቃል መሃላ ፈጽሞ የሚሰጥ የምስክርነት ቃል ባለመሆኑ ምስክሩ በፖሊስ የምርመራ መዝገብ የሰጠው የምስክርነት ቃል ፍ/ቤት ቀርቦ በመለወጡ ምክንያት የሀሰት ቃል የትኛዉ እንደሆነ በትክክል በሌላ ማስረጃ ሳይረጋገጥ የምስክሩ ቃል መለያየት ብቻዉን በቂ ማስረጃ በማድረግ ምስክሩ በሀሰተኛ የምስክርነት ቃል መስጠት ወንጀል የሚጠየቅበት የህግ መሰረት ስላለመኖሩ፣ የወንጀል ህግ አንቀጽ 453/2/	153228	የአማራ ክልል ፍትህ ቢሮ እና እነ ፈንቴ ንጉስ	መስከረም 24/2011ዓ/ም	414
117	23	አንድ ቼክ በሚወጣበት ጊዜ በቼክ አውጭው ሂሣብ ቁጥር በቂ ስንቅ አለመኖሩ እየታወቀ ቼክ የተሰጠ መሆኑ እስከተረጋገጠ ድረስ ከግሌ ተበዳዩ ጋር የቤተሰባዊ ግንኙነት ያላቸው ስለሆነና ቼኩን የሰጠው በመተማመኛ መልኩ ነው በማለት ድርጊቱ በቸለተኝነት የተፈፀመ ነው በሚል በወንጀል ህግ ዓንቀፅ 693(1) መሰረት የቀረበ ክስ ወይ ወንጀል ህግ አንቀፅ 693(2) በመቀየር ተከሳሹን ጥፋተኛ ማለት የወንጀል ሕግ አንቀጽ 23፣ 59 ድንጋጌ ያላገናዘበ ስለመሆኑ፣	149071	የፌደራል ጠቅላይ ዓ/ህግ እና አቶ አሰግዴ አባ በሬ	መስከረም 24/2011ዓ/ም	421
118	23	የአንድ ቼክ ህጋዊነት ጥያቄ ባላስነሳበት በዋናነት ደግሞ ቼኩ ተጽፎ እና ተፈርሞ መሰጠቱ ባልተካደበት ሁኔታ እንዲሁም ቼክ እንደቀረበ ክፍያ የሚፈጸምበት ሰነድ ከመሆኑ አንፃር በወንጀል ጉዳይ ያለው ተጠያቂነት ቼክ በወጣበት ወይም ለክፍያ ለቀረበበት ጊዜ በቂ ስንቅ መኖር ኣለመኖሩን መሠረት ያደረገ እንጂ ለዋስትና የተሰጠ መሆን ያለመሆን በወንጀል ጉዳይ እንደ ሕጋዊ መከላከያ የሚወሰድ ስላለመሆኑ፣ የወ/ሕ/አ 693(1)	152755	የፌደራል ጠ/አቃቢ ህግ እና አቶ አፍራኖ ሁላ	መስከረም 24/2011ዓ/ም	439
119	23	አንድ ተከሳሽ በፖሊስ የሚሰጠው የእምነት ቃል በምርመራ ዓላማ ሲባል በምርመራ ጊዜ የተገኘ ማስረጃ በመሆኑ የቀረበውን ክስ ማስረዳት የሚችል ተቀባይነት ያለው ማስረጃ መሆን አለመሆኑ በፍርድ ቤት ሊመረመር እና ሊመዘን የሚገባው እንጂ ከወዱሁ ተቀባይነት አለው ተብል ድምዳሜ የሚወሰድበት ስላለመሆኑ፣ የወ/መ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 27/2/	152038	የፌደራል ጠቅላይ ዓ/ህግ እና ምንተስኖት ዶሩ	ሕዳር 28/2011ዓ/ም	468
120	24	አንድ ተከሳሽ ማንኛውም የንግድ ዕቃን ከመደበኛው የግብይት አሰራር ውጭ በማናቸውም ማጓጓዣ ከተፈቀደ የስርጭት መስመር ውጭ ሲያጓጉዝ የተያዘ ስለመሆኑ ሳይረጋገጥበት፣ ዕቃውም የተፈቀደ የስርጭት መስመር ያለው መሆን አለመሆኑና ከመስመር ውጪ ሲጓጓዝ የነበረ መሆኑ ባልተረጋገጠበት ሁኔታ በወንጀል ጥፋተኛ ሊባል የማይገባው	168067	ሰይድ አሉ አበጋዘ እና የአማራ ክ/ሸማቶች/ዓ/ህግ	ግንቦት 29/2011ዓ/ም	313

		ስለመሆኑ፣ የነጋዳዎች እና የሸማቾች ጥበቃ አዋጅ ቁጥር 813/2006 አንቀጽ 24/3/ እና 43/4/				
121	24	አንድን ዕቃ ከውጪ የሚያስመጣ ሰው ለጉምሩክ ሥርዓት አፈጻጸም ሲባል ስለሚያስመጣው ዕቃ አስፈላጊ የሆኑ መግለጫዎችን በመስጠት በዲክሊራሲዮን ላይ በማስመዝገብ ወደ ሐገር ውስጥ የሚገቡ ዕቃዎች በላኪው እና በአስመጪው መካከል በሚደረግ ስምምነት ወደ ሐገር ውስጥ የሚገቡ ከመሆናቸው አኳያ ወደ ሐገር ውስጥ እንዲገባ የተደረገው ዕቃ አስመጪው በዲክሊራሲዮን ካስመዘገበው ዕቃ የበለጠ ዋጋ ያለው ሆኖ በተገኘ ጊዜ አስመጪው የተላከውን ዕቃ ሊያውቅ የሚችልበት ሁኔታ የለም ተብሎ ከወንጀል ተጠያቂነት ነፃ ሊደረግ የማይገባ ስለመሆኑ፣ የጉምሩክ አዋጅ ቁጥር 859/06 አንቀጽ 13/4/፣ 169/2/	163069	የፌደራል ጠ/ዐ/ህግ እና እነ ክኤሳድ ጠቅላላ የንግድ ሥራ /ኀ/የተ/የግ/ማሕበር	ህዳር 26/2012ዓ/ም	318
122	24	ከተገኘ ገቢ የሚከፈል ግብርንና የተሰበሰበን ተጨማሪ እሴት ታክስ ክፍያ ደረሰኞች ሐሰተኛ መሆናቸው ብቻ አንድን ተከሳሽ ጥፋተኛ ሊያስብለው የማይችልና ሐሰተኛ ደረሰኝ ናቸው የተባለት ደረሰኞች አፈጣጠርና ለገቢ ሰብሣቢው መስሪያቤት አቀራረብ ሂደት ላይ የተከሳሹን ድርሻና በሕግ የተጣለበት ግዴታ ከወንጀል ህግ መሰረታዊ መርህና የወንጀል ማስረጃ ምዘና መርህን በተከተለ መንገድ ሊመረመር የሚገባው ስለመሆኑ፣ ከወንጀል ሕግ አንቀፅ 23(1) የተጨማሪ እሴት ታክስ አዋጅ ቁጥር 285/94 አንቀፅ 22፣ 49፣ 50(1)	181958	አቶ ገበያው ሽቴ እና የሰሜን ሸዋ ዞን ገቢዎች ዐ/ህግ	ታሕሳስ 20/2012ዓ/ም	324
123	24	በወንጀል ሕግ አንቀጽ 539/1/ሀ መሰረት በሰው መግደል ወንጀል በተመሰረተ ክስ ላይ የግል ተበዳይ ህይወት በጠፊበት እና ወንጀል የአካል ጉዳት ማድረስ ስለመሆኑ በማስረጃ ባልተረጋገጠበት ሁኔታ የተከሳሾች የሀሳብ ክፍል ከባድ የአካል ጉዳት ለማድረስ ነው በሚል የክሱን የህግ ድንጋጌ ወደ አንቀጽ 556/2/ሀ ዝቅ በማድረግ የሚሰጥ የቅጣት ውሳኔ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣	164030	የአማራ ክልል ዐ/ህግ እና እነ ሀብታሙ በለጠ (3)	ህዳር 30/2012ዓ/ም	332
124	24	የአራጣ ወንጀል የተፈጥሮ ሰው ላይ ብቻ ሳይሆን በህግ የሰውነት መብት በተሰጠው ድርጅት/ማህበር/ ላይም ተፈጻሚ ሊሆን የሚችል ስለመሆኑ፣ የወንጀል ህግ አንቀጽ 712/1-ሀ/	167805	የትግ/ክ/ዐ/ህግ እና እነ አቶ ታደሰ ኪ/ማርያም	ጥቅምት 26/2012ዓ/ም	351
125	24	ከአንድ የወንጀል ድርጊት ጋር በተያያዘ ንብረት የሚወረሰዉ ወይም ለመንግስት ገቢ የሚደረገዉ በወንጀል ህጉ እና በወንጀል ስ/ስ/ህጉ መሠረት በቅጣት መልክ በመሆኑ ንብረቱ የሚወረስ መሆን አለመሆኑ ዉሳኔ ማግኘት ያለበት በወንጀል መዛገብ እንጂ በወንጀል መዝገብ ላይ የተሰጠን ውሳኔ ብቻ መነሻ በማድረግ በአዲስ መልክ በሚቀርብ የፍትሃብሄር ክርክር ስላለመሆኑ፣	137908	የጋሞ አካባቢ ከፍተኛ ዐ/ህግ እና ወ/ሮ ፀሃይ አሰፊ	ጥር 21/2010ዓ/ም	360

		የወ/ሀ/ቁ 98፣ 100(1) እና 140				
126	24	አንድ ከባድ የአካል ጉዳት ማድረስ ወንጀል ፈፅመሃል ተብሎ የተከሰሰ ተከሳሽ ድርጊቱን ለመፈጸም የተጠቀመበት መሳሪያ የሌለ መሆኑ በማስረጃዎች በተረጋገጠበት ሁኔታ በከባድ የአካል ጉዳት ማድረስ ወንጀል ጥፋተኛ ሊባል የማይገባ ስለመሆኑ፣ የወ/ሀ/ቁ 555፣ 556(1)	168166	አቶ ይገ ቡርዚ እና የደቡብ ክ/ፍ/ቢ/ዐ/ህግ	ግንቦት 28/2011ዓ/ም	367
127	24	አንድ ድርጊት ከመፈፀሙ በፊት፣ ሲፈፀም ወይም ድርጊቱ ከተፈፀመ በኃላ ዐቃቤ ህግ ስላቀረበው ክስ ማስረጃ ይሆነኛል በማለት በሕጉ አግባብ ያቀረበውን ማስረጃ በማስረጃነት ሊቀርብ የማይችልና ተቀባይነት የሌለው (Inadmissible evidence) ነው የሚል ግልፅ ክልከላ የሚያደርግ የሕግ ድንጋጌ በሌለበት የማስረጃው አስረጂነት ዋጋ ሳይታይና ሳይመዘን በደፈናው ማስረጃው ከተከሳሾች ጋር አብሮ ተከሳሽ የነበረ ነው፣ የተከሳሾችን የመከላከል መብት ይጎዳል በሚል ምክንያት ተቀባይነት የሌለው ነው በማለት ውድቅ ማድረግ የማስረጃ ተቀባይነት፣ አግባብነትና ምዘና መርህን፤ የክርክር አመራርና የዳኝነት አሰጣጥ ስርዓትን ያልተከተለ ስለመሆኑ፣ ወ/መ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ 108-122፣ የሙስና ወንጀልች አዋጅ ቁጥር 881/2007 አንቀጽ 8 እና የተሻሻለው የጸረ ሙስና ልዩ የሥነ ሥርዓትና የማስረጃ ሕግ አዋጅ ቁጥር 434/1997 እንደተሻሻለው አዋጅ ቁጥር 882/2007 አንቀጽ 41፣ 43	163947	የፌደራል ጠ/ዐ/ህግ እና እነ አቶ ጌታቸው ዋለልኝ	ሐምሌ 15/2011ዓ/ም	430
		11.1.7 የቅጣት አወሳሰን				
		11.1.7.1 ቅጣት (አጠቃላይ)				
128	7	በወንጀል ህግ ቅጣትን በልዩ የህጉ ክፍል ከተወሰነው መነሻ ዝቅ አድርጐ በማቅለል ለመወሰን የሚቻልበት አግባብ፣ የወ/ሀ/ቁ 184፣ 179	34521	የአማራ ክ/ፍ/ቢሮ ዐ/ህግ እና ስንታየሁ ተፈራ	ሰኔ 3/2000ዓ/ም	297
129	10	ከወንጀል ጉዳይ ጋር በተያያዘ ጥፋተኛ የተባለ ተከሳሽ የዘወትር ፀባይ መልካም የነበረ መሆኑ በተናጠል (በራሱ) ቅጣትን ለማቅለል የሚያስችል ስለመሆኑ፣ የወ/ሀ/ቁ 82(1) (ሀ)	53612	እነ አቶ ፍስሐ ዓባይ(2) እና የገ/ጉ/ባ/ዓ/ህግ	ሚያዝያ 25/2002ዓ/ም	234
130	10	በወንጀል ጉዳይ ክስ ቀርቦ የጥፋተኝነትና የቅጣት ውሣኔ ከተሰጠ በኋላ ወንጀለኛው በይቅርታ የተለቀቀ መሆኑ አስቀድሞ የተሰጠውን የጥፋተኝነት ውሣኔ እንዳልነበረ የሚያስቆጥር (በሪከርድነት እንዳይያዝ የሚያደረግ) ስላለመሆኑ፣	41248	ቡርቄሶ ዋቆ እና ዐቃቤ ሕግ	ሰኔ 23/2002ዓ/ም	237

		የወ/ህ/ቁ 230				
131	12	በወንጀል ድርጊት በሌላ ሰው ላይ ጉዳት ያደረሰ ሰው ከጉዳቱ በኋላ ተጐጂውን ወደ ህክምና ቦታ የወሰደው መሆኑ ብቻ በድርጊቱ የተፀፀተ መሆኑን ያሳያል በሚል ቅጣትን ከመነሻው በታች በመወረድ ቀልሎ እንዲወሰን ለማድረግ የሚያስችል ስላለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 543/3/፣ 59/1/፣ 575/2/፣ 82/1/ የትራንስፖርት ማሻሻያ ደንብ ቁ 279/56 አንቀጽ 35	62332	አቶ ዘለቀ ካሣዬ እና የፌዴራል ዓ/ሕግ	ግንቦት 29/2003ዓ/ም	211
132	12	በወንጀል ተከስሶ ጥፋተኛነቱ የተረጋገጠበት ተከሳሽ ላይ የሚጣለውን የቅጣት አይነትና መጠን ለመወሰን ፍ/ቤቶች በህጉ ውስጥ ተካትተው የሚገኙትን የቅጣት ማቅለያ እና ማከበጃ ምክንያቶች ተግባራዊ ለማድረግ የሚችሉበት አግባብ፣ የሞት ቅጣት ሊተላለፈ የሚችልበት አግባብ፣ የወ/ህ/ቁ 117, 32/1//ሀ-ለ/፣ 539/1/ሀ/፣ 84/1/ሀ-ሠ/፣ 183፣ 179፣ 180፣ 182፣ 88/2/፣ 87/1/	47831	እነ መስታወት ጌታነህ (2) እና የፌዴራል ዓቃቤ ህግ	ሰኔ 03/2003ዓ/ም	240
133	12	በህጉ በጠቅላላ የቅጣት ማቅለያነት የተመለከተን ምክንያት ወንጀሉን ለማቋቋም የቀረበ በሆነ ጊዜ ፍ/ቤቶች ይህንን ምክንያት እንደ አንድ የቅጣት ማቅለያነት ሊጠቀሙበት የማይችሉ ስለመሆኑ፣ ፍርድ ቤቶች በህጉ ለዳኞች የሚሰጠውን አመዛዝኖ ቅጣትን የመወሰን ስልጣን ሲጠቀሙ በቅጣት አወሳሰን ረገድ ህጉ ያስቀመጣቸውን መሰረታዊ መርሆዎች ሊጥሱ የማይገባ ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 82/2/፣ 189፣ 86፣ 180፣ 179፣ 182፣ 184፣ 82/1/፣ 88/2/	59356	የፌዴራል ዓ/ህግ እና በሪሁን ፍቃዱ	ሰኔ 03/2003ዓ/ም	251
134	12	ወንጀልና የወንጀል ቅጣት የእያንዳንዱን ጥፋተኛ ግላዊ ሁኔታ ከግምት ውስጥ በማስገባት ውሣኔ ሊሰጥባቸው የሚገባ ስለመሆኑ፣ የጉምሩክ ህግን በመተላለፈ ጥፋተኛ የተባሉ ሰዎች ላይ የሚጣለው የገንዘብ መቀጮ በእያንዳንዱ ጥፋተኛ ላይ ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 41፣ 32/1/ሀ/ አዋጅ ቁ 60/89 አንቀጽ 73/1/ አዋጅ ቁ 368/95 አንቀጽ 73/1/	48956	እነ ወ/ሮ ፍኖተ ፃድቅ አበራ እና የ/ጉ/ባለስልጣን ዐ/ህግ	መጋቢት 10/2002ዓ/ም	276
135	14	በወንጀል ጉዳይ ተከስሶ ጥፋተኛ የተባለ ሰው ላይ የሚወሰነው ቅጣት በቅጣት አወሣሠን መመሪያው የተሸፈነ እንደሆነ ቅጣቱ በመመሪያው አግባብ ሊወሰን የሚገባ ስለመሆኑ፣ በወ/ህ/አ 539(1)(ሀ) ድንገኔ ክስ ቀርቦበት ጥፋተኛ የተባለ ሰው ለእያንዳንዱ የቅጣት ማቅለያ ምክንያት ሶስት እርከን ሊቀነስለት የሚገባ ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 539(1)(ሀ) የቅጣት አወሣሠን መመሪያ ቁ 01/2002 አንቀጽ 16(7)	82572	መሪጌታ ፍቅረማርያም ካሴ እና የቤንች ማጂ ዞን	ጥር 01/2005ዓ/ም	252

136	16	በተለያየ ጊዜና መዝገቦች የተለያዩ ቅጣቶች በአንድ ተከሳሽ ላይ በሚወሰንበት ጊዜ ተከሳሹ ይጣመርልኝ ብሎ በሚጠይቅበት ጊዜ ተደምረው የሚፈፀሙ ሲሆን የቅጣት ማቅለያ ምክንያቶች ግን እንደገና በድጋሚ የሚታዩበት የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/አንቀፅ 186(3)፣ 184(1)፣ 108(1)	96503	አቶ መኮንን ወለላው ካሳ እና የፌ/ስ/ፀ/ሙ/ኮ/ዓቃቤ ህግ	ሰኔ 19/2006ዓ/ም	220
137	16	የተሻሻለው የቅጣት አወሳሰን መመሪያ ከመውጣቱ በፊት በተፈፀመ ወንጀል ከተፈረደበት እና ሆኖም ግን ወንጀሉ በተፈፀመበት ጊዜ ስራ ላይ ከነበረው የቅጣት አወሳሰን ይልቅ የተሻሻለው መመሪያ ለተከሳሹ ቅጣትን የሚያቀልለትና ተከሳሹን የሚጠቅም ሆኖ ከተገኘ ይሄው የተሻሻለው መመሪያ ላይ ያለው ቅጣት የሚፈጽምበት ስለመሆኑ፣ የወንጀል ቅጣት አወሳሰን መመሪያ የወንጀል ህግ አተረጓጓም መርሆን መከተል ያለበት ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 6	95438	አቶ ሰለሞን ደሣለኝ እና የደቡብ ክልል ዐ/ህግ	ግንቦት 07/2006ዓ/ም	237
138	17	በወንጀል የቅጣት አወሳሰን ጊዜ የቅጣት መነሻ ለማግኘት ቀላል የእስራት ቅጣትን ወደ ፅኑ እስራት መለወጥ የሚያሥፈልገው ወንጀለኛው ጥፋተኛ የተባለው በሁለት ወይም ከዚያ በላይ በሆኑ ወንጀሎች ሲሆንና አንዱ ወንጀል በቀላል እስራት ሌላው ደግሞ በፅኑ እስራት የሚያስቀጣ በሆነ ጊዜ ብቻ ስለመሆኑ፣ የቅጣት አወሳሰን መመሪያ ቁ 02/2006 የወ/ሕ/አንቀፅ 184/1/ለ	103448	አቶ አገኘሁ አስፋው እና የፌደራል ዓቃቤ ህግ	የካቲት 16/2007ዓ/ም	174
139	17	አንድ በወንጀል የተከሰሰ ሰው ወንጀል የሰራው አዲሱ የቅጣት አወሳሰን መመሪያ ከመውጣቱ በፊት ሲሆንና ቅጣቱ በሚወሰንበት ጊዜ ወንጀሉን በፈፀመበት ጊዜ ከነበረው የቅጣት አወሳሰን ማንዋል ይልቅ አዲሱ የቅጣት አወሳሰን ማንዋል(መመሪያ) ቅጣቱን የሚያቀልለት ሲሆን ተፈፃሚ መደረግ የሚገባው አዲሱ የቅጣት አወሳሰን መመሪያ ስለመሆኑ፣ የወ/ሕ/ቁ 88(4)፣ 6	95440	አቶ ሰሚር ኢብራሂም ሂቡ እና የፌዴራል ዐ/ሕግ	ሰኔ 4/2006ዓ/ም	125
140	17	በማስረጃ በተረጋገጠ የወንጀል ፍሬ ነገር መፈፀሙ የተረጋገጠው የወንጀል ተጠያቂነትን በሚያስከትለው የህግ ድንጋጌ መሰረት የጥፋተኝነት እና የቅጣት ውሳኔ መሠጠት ያለበት ስለመሆኑ፣ የደቡብ ክልል መንግስት የገቢ ግብር አዋጅ ቁጥር 56/1995 አንቀጽ 98(2)(ሀ)	96607	እነ አቶ ኤርሚያስ ካጢሶ (2) እና የከምባታ ጠምባሮ ዞን ገቢዎች ባ/ዋና/ቅ/ጽ/ቤት	መስከረም 29/2007ዓ/ም	129
141	17	የወንጀል አድራጊው በአንድ ድርጊት ከአንድ ጊዜ በላይ አደራርቦ የህግ ድንጋጌዎችን የጣሠ እንደሆነ ፍርድ ቤቱ የአካባቢ ሁኔታዎችን ሲመረምር በተለይም ወንጀለኛው አስቦና አቅዶ ህግ መጣሱን ወይም ግልጽ የሆነ መጥፎፀባይ ማሣየቱን ባመነ ጊዜ ቅጣቱን አክብዶ መወሠን ሥለመቻሉ፣	92296	እነ አንዷለም አራጌ (3) እና የፌዴራል ዐ/ህግ	ሕዳር 22/2007ዓ/ም	137

		ተደራራቢ ወንጀሎች ተፈጽመው በተገኙ ጊዜ ፍርድ ቤቶች የድምር ውጤት የቅጣት አወሣሠን መርህን ተፈጻሚ ማድረግ ያለባቸው ሥለመሆኑ፣ በተደራራቢ ወንጀሎች የሚወሠነው ቅጣት ድምር ውጤት ከሃያ አምስት አመት ጽኑ እስራት ሊበልጥ የማይችል ሥለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 184/1/ለ/፣ 108/1/፣ 187/1/፣ 65				
142	17	አንድ ወንጀል ከመስራት ሃሳብ የሚመነጩ የተለያዩ ድርጊቶች አንድ ወንጀል ከመስራት ሃሳብ የሚመነጩ ናቸው በማለት ተጠቃለው እንደ አንድ ወንጀል እንዲተገበሩ ማድረግ የህጉን አግባብ የተከተለ ስላለመሆኑ፣ በፅኑ እስራትና በቀላል እስራት የሚያስቀጡ ወንጀሎች ተደራርበው ሲገኙ የቀላል እስራት ወደ ፅኑ እስራት እንደሚለወጥ ስሌቱም የሁለት ዓመት ቀላል እስራት እንደ አንድ ዓመት ፅኑ እስራት የሚቆጠር ስለመሆኑ፣ የወ/ሕ/ቁ/ 184 (1)(ለ)	104715	እንደሻው ይልማ ዳዲ እና የፌደራል አቃቤ ህግ	መጋቢት 02/2007ዓ/ም	188
143	18	አንድ ሰው የወንጀል ድርጊቱን የፈፀመው ከሌላ ሰው ስምምነት በማድረግ ከሆነ እንደማክበጃ የሚወሰድ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቅጣት አወሳሰን መመሪያ ቁ. 2/2006 ከመውጣቱ በፊት በተፈፀመ ወንጀል ቅጣትን ለመወሰን ለተከሳሹ የሚጠቅመውን የቅጣት መመሪያ ተግባራዊ ማድረግ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የወ/ሕ/ቁ 38(1) እና 84(1)(መ)	105289	አቶ ተፈሪ ጥሊሁን እና የፌደራል ዓቃቢ ህግ	መጋቢት 15/2007ዓ/ም	233
144	18	አንድ ፍርድ ቤት የጥፋተኝነት ውሳኔ ከተሰጠበት የህግ ድንጋጌ ስር ከተቀመጠው የቅጣት አማራጭ ውጪ የሚሰጠው የቅጣት ውሳኔ የህግ መሰረት የለሌው ስለመሆኑ፣	97291	አቶ ጎሹ ዮሃንስ እና የፌ/ስ/ፀ/ሙ/ኮ/ዐ/ህግ	ሰኔ 17/2007ዓ/ም	259
145	18	በወንጀል ጉዳይ መነሻ ቅጣቱ በቅጣት መመሪያው ውስጥ በተለያዩ እርከኖች የሚወድቅ ሆኖ በተገኘ ጊዜ ፍ/ቤቱ ዝቅተኛውን እርከን መምረጥ ያለበት ስለመሆኑ፣ የቅጣት መመሪያ 2/2006 አንቀጽ 19/11/	103775	ሀብቱ ቱለ ዲዱ እና የፌ/ስ/ፀ/ሙ/ኮ/ዐ/ህግ	ሰኔ 15/2007ዓ/ም	267
146	18	አንድ የወንጀል ድርጊት ሊወድቅ የሚችልበት የህግ ድንጋጌ የተለያዩ የማክበጃ ነጥቦች በያዘ ጊዜ እና ተከሳሹ ጥፋተኛ በተባለበት አንቀጽ/ድንጋጌ ስር ያለት ንዐስ ድንጋጌዎች የሚደነግጉት የቅጣት መጠን ተመሳሳይ በሆነ ጊዜ ፍርድ ቤቶች በዚያው የህግ ድንጋጌ ስር ድርጊቱ በይበልጥ ያሟላቸውን የማክበጃ ነጥቦች ወይ ያዘው ንዐስ ድንጋጌ መለወጥ የሚችል	107219	አቶ አህመድ ሰይድ እና የፌደራል ዐ/ህግ	ሓምለ 1/2007ዓ/ም	280

		ስለመሆኑ፣				
147	18	ደረጃ እና እርከን ላልወጣላቸው ወንጀሎች ቅጣት ስላት ሲሠራ በወንጀል ህጉ ጠቅላላ ክፍል ስር ያለት አንቀጽ 106/1/ እና 109/1/ ድንጋጌዎች ከግንዛቤ ውስጥ መግባት ያለባቸው ስለመሆኑ፣ አንድ በወንጀል ተከሶ ጥፋተኛ የተባለ ሰው ወንጀልን ስለመፈጸሙ ሙሉ በሙሉ ባላመነበት ሁኔታ በከፊል ማመኑ ብቻ ራሱን ችል እንደ አንድ የቅጣት ማቅለያ ሊወሰድበት የማይችል ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 82/ሠ/	111006	ዱቦ ገሌግል ቱራ እና የፋ/ን/ስ/ሊ ዐ/ህግ	ሓምለ 14/2007ዓ/ም	286
148	20	ፍ/ቤቶች የገንዘብ መቀጫን ሲወስኑ ከግምት እና ግንዛቤ ውስጥ ሊያስገባቸው የሚገቡ የተከሳሽ ግላዊና የወንጀሉን ሂኔታዎችን በማገናዘብ በወንጀል ህጉ እና በቅጣት መመርያው ላይ የተቀመጡ መስፈርቶችን መሰረት በማድረግ መወሰን ያለባቸው እንጂ በደፈናው የገንዘብ መቀጮ መወሰን ተገቢ ስላለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 88(2) እና 90(2) የወንጀል ቅጣት አወሳሰን መምርያ ቁጥር 01/2000	88542	አቶ ቢሆነኝ ደምሴ እና የት/ክ/ዐ/ህግ	ሓምሌ 11/2005ዓ/ም	338
149	20	በሙከራ ደረጃ ለተፈፀመ ወንጀል ቅጣት እንደሚቀንስ በግልፅ በመመርያ ቁጥር 02/2006 ላይ ባይደነገግም ነገር ግን በወንጀል ህጉ ቅጣትን በመሰለው እንዲያቀል ለፍርድ ቤቱ በተፈቀደለት ሁኔታ መሰረት ቅጣትን አቅሎ ሊወስን የሚችል ስለመሆኑ፣ የቅጣት አወሳሰን መምርያ ቁጥር 02/2006 አንቀፅ 24 የወ/ህ/ቁ 31 እና 180	117877	አቶ ማስረሻ ገሰሰ እና ፌደራል ዐ/ህግ	ሓምሌ 22/2008ዓ/ም	367
150	20	በአንድ የወንጀል ድርጊት በዋና ወንጀል አድራጊነት ወይም ግብረ አበርነት የተሳተፉ ተከሳሶች በግል ሁኔታዎች ሊኖር ከሚችለው ልዩነት በቀር ለተመሳሳይ የወንጀል ኣፈፃፀም የወንጀል ተሳትፎ ተመጣጣኝ ቅጣት ሊወሰን ለሚገባ ስለመሆን፣ የ/መ/ስ/ስ/ህ/ቁ 196(1) ለሰበር ስነ-ስርዓትም ተፈፃሚነት ያለውና ከተከሳሶች አንደኛው ያቀረበው የሰበር አቤቱታ ውድቅ የሆነበትና አያስቀርብም የተባለን ተከሳሽ ጭምር ሊያከትት የሚገባ ስለመሆኑ፣ የኢ/ህ/መ/አ 25 እና 222 የቅጣት አወሳሰን መምርያ ቁጥር 02/2006 አንቀፅ 3(2) የወ/ህ/ቁ 4 እ 6	101003	መክበብ ሞገስ እና የፌደራል ዐ/ህግ	ህዳር 02/2009ዓ/ም	380
151	20	ወንጀል ፈፅሞ የተከሰሰን ህፃን ደህንነት ሊጠበቅለት ስለሚችልበት አግባብ ለአዋቂ ጥፋተኞች የተደነገገ መደበኛ ቅጣቶች ለወጣት ወንጀል አድራጊዎች ተፈፃሚነት የማይኖራቸው ስለመሆኑ፣ የኢ/ህ/መ/አ 36(2) የህፃናት በምቶች ኮንበንሽን አንቀፅ 3(1) የአፍሪካ የህፃናት መብቶች ደህንነት ቻርተር አንቀፅ 4(1) የወንጀል ህግ አንቀፅ 53(1) 157፣ 168 እና የወ/መ/ስ/ስ/ህ/ቁ 171፣ 180	118130	ህፃን አይማሲ አገዛ እና የአማራ ክ/ዐ/ህግ	ህዳር 30/2009ዓ/ም	391

152	21	አንድ ተከሳሽ በወንጀል ተጠርጥሮ የጣት አሻራ ሰጥቷል በመባለ ብቻ እንደጥፋተኛ ተቆጥሮ የወንጀል ጥፋት ሪከርድ እንዳለበት ተደርጎ ግምት በመውሰድና እንደ ቅጣት ማቅለያ ሳይያዝ የሚሰጥ ውሳኔ መሰረታዊ የህገ መንግስት መርህን የሚጣረስ ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/አ 82	131705	እነ አብርሃም ሰለሞን (3) እና የፌደራል ዓ/ህግ	ሚያዝያ 16/2009ዓ/ም	354
153	21	ተከሳሽ በሚያቀርበው ይግባኝ መነሻነት ቅጣትን በማክበድ መወሰን መሰረታዊ የህግ ስህተት ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ስ/ስ/ሕ/ቁ 196(2)	131088	አቶ ጎይትኦም ግደይ እና የኢ/ገ/ጉ/ባ/ዐ/ህግ	ሚያዝያ 30/2009ዓ/ም	362
154	21	በአንድነት ተጣምረው መታየት የነበረባቸው የወንጀል ክሶች በተለያዩ ፍርድ ቤቶች ወይም ችሎቶች በተናጠል ታይተው የተለያዩ ቅጣቶች በተወሰኑ ጊዜ እንደገና በአዱስ መልክ እያንዳንዱ ቅጣት ተሰልቶና የቅጣት ማቅለያዎች ሁለ ታይተው የሚወሰን ሳይሆን ህጉ ጥፋተኛው በፈፀማቸው ተደራራቢ ወንጀሎች በአንድ ጊዜ ቢፈረድበት ኖሮ ሊወሰንበት ይችል ከነበረው ከፍተኛ ቅጣት ሳያልፍ መወሰን ያለበት ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 186(3)	110736	አብዱ ኡመር ሰዑዴ እና የፌደራል ጠቅላይ ዐ/ህግ	ሰኔ 23/2009ዓ/ም	372
155	21	ፍርድ ቤቶች በተከሳሽ ላይ የሚጣለው ቅጣት ከወንጀል አፈጻጸሙ ሆነ ባህሪዉ እንዲሁም ከተፈፀመው ወንጀል ክብደት አንፃር ፍትሃዊ ውሳኔ ለመስጠት በቅጣት አወሳሰን መመሪያዉ መሠረት ለመወሰን የማያስችል ሆኖ በተገኘ ጊዜ በቅጣት አወሳሰን መመሪያው መሰረት ምክንያቱን በማስቀመጥ በመመሪያው ከተቀመጠው በተለየ መልኩ ቅጣት ሊወስኑ የሚችለ ስለመሆኑ፣ የቅጣት አወሳሰን መመሪያ ቁጥር 01/2002 አንቀፅ 21(1) የወ/ህ/ቁ 88(2)	122766	አቶ ሄኖክ ብሩክ አረጋ እና ፌደራል ጠቅላይ ዐ/ህግ	ሰኔ 30/2009ዓ/ም	379
156	22	በትምህርት ደረጃው ከፍተኛ የሆነና በባህሪው ለህብረተሰብ አርአያ ሊሆን የሚገቡ ሰዎች ፍፁም ነውረኛ በሆነና ጨካኝነት በተሞላበት ሁኔታ የፈፀሙት ከባድ የወንጀል ድርጊት የወንጀል አፈጻጸሙን ከባድነት እና የወንጀለኛውን አደገኛነት የሚያሳይ በሆነ ጊዜ ወንጀለኛው ላይ የቀረበ የቀደመ የወንጀል ሪከርድ ያለመኖር ወንጀለኛው ጥሩ ፀባይ ወይም መልካም ፀባይ ያለው ነው የሚል ግምት ለመውሰድ የማያበቃ ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 184/1/ሀ/ እና ለ፣ 539፣ 671/1/ዐ/ የቅጣት አወሳሰን መመሪያ ቁ 02/2006 የኢ/ህ/መ/አ 15 እና የወ/ህ/ቁ 117	135787	አበባየሁ ሳሙኤል እና የኦሮ/ክ/ፍ/ቢሮ ዐቃቤ ህግ	መስከረም 24/2010ዓ/ም	211

157	22	በወንጀል ህግ አንቀጽ 620/3/ ስር የጥፋተኝነት ውሳኔ ለመስጠት በግል ተበዳይ ላይ ከባድ የአካል ወይም የአይምሮ ጉዳት ወይም ሞት የደረሰ መሆኑ ሊረጋገጥ የሚገባ ስለመሆኑ እና አንድ የወንጀል ክስ የወ/ህ/አንቀጽ ቁጥር 620/2/መ/ መሰረት በማድረግ በቀረበበት ሁኔታ ፍ/ቤቶች የጥፋተኝነት ውሳኔ ሲሰጡ የክስ መሰረት የሆነውን አንቀጽ ወደ አንቀጽ ቁጥር 620/3 በመቀየር ውሳኔ ለመስጠት የማይችሉ ስለመሆኑ፣ የወንጀል አፈጻጸሙ አፀያፊነት ከወንጀል ፈጻሚው ድርጊት ከተረጋገጠና በቅጣት አወሳሰን መመሪያው በወጣው ደረጃ መሰረት ቅጣቱ ቢወሰን የወንጀል ህጉን የቅጣት አላማና ግብ የሚያሳካ የማይሆንበት ሁኔታ ሲኖር ቅጣቱን ከቅጣት አወሳሰን መመሪያ **ውጪ መወሰን የሚቻል ስለመሆኑ፣** የወ/ህ/ቁ 620/2/መ፣ 620/3/ እና የወ/ስ/ስ/ህ/ቁ 113/2/ የወ/ህ/ቅ/አ/መ/ቁ 2/2006 27/1/ እና 4/9/ የወ/ህ/ቁ 539/1/2/ሀ/፣ የወ/ህ ቁ 82	137262	እነ ሀይላይ ወ/ገብርኤል እና የትግ/ክ/ፍትህ ቢሮ ዐ/ህግ	መስከረም 26/2010ዓ/ም	219
158	22	ወጣት ጥፋተኞችን የተመለከቱ የጥንቃቄ እርምጃዎች አፈጻጸም በተቻለ መጠን አጥፊውን በማረም መልካም ውጤት ሊያስገኝ በሚያስችል አግባብ መሆን የሚገባው ስለመሆኑ፣ ለወጣት ጥፋተኞች የሚያገለግል የጠባይ ማረሚያ ተቋም በሌለበት፣ በወላጅ ቁጥጥር ስር ሆኖ የሚደረግ የባህሪ ሁኔታ ክትትል የተሻለ ውጤት እንደማይመጣ እና የጥፋተኛው አደገኛነት በተገቢው አግባብ ባልተረጋገጠበት ሁኔታ ቅጣቱ በአዋቂዎች እስር ቤት እንዲፈፀም የሚሰጥ ውሳኔ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/አ 168/2 **<u>(በልዩ ልዩ ወንጀል በሚል ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሜ የተቀመጠ)</u>**	136262	የወ/ጉ/ክ/ ዐ/ህግ እና መሀሪ ታደሰ	መስከረም 24/2010ዓ/ም	416
159	23	አንድ ተከሳሽ በአንድ ቸለተኝነትና በአንድ ድርጊት በደረሱ ጉዳቶች በተደራራቢ ወንጀሎች ሲከሰስ ሌላ የተለየ ሀሳብና ድርጊት መኖሩ እስካልተረጋገጠ ድረስ አንዱን በቸለተኝነት ሌላዉን ደግሞ ሆን ተብል ታስቦ በተፈጸመ ወንጀል ጥፊተኛ የሚደረግበት አግባብ እና ቅጣትን በሚመለከት ተደራራቢ ወንጀሎች ተፈጽመዉ ሲገኙ ቅጣት ሊወሰን የሚገባዉ ለእያንዳንዱ ወንጀል መነሻ ቅጣት ከተያዘ በኃላ እነዚህን በመደመር ድምሩ የቅጣት መጠን የሚያርፍበትን ዝቅተኛ የቅጣት እርከን በመለየት ስለመሆኑ፣ የተሻሻለዉ የቅጣት አወሳሰን መመሪያ ቁጥር 02/2006 አንቀጽ 22(1/ሀ)	153690	አቶ ሀብታሙ ደስታ እና የፌደራል ጠቅላይ ዐ/ሕግ	መስከረም 22/2011ዓ/ም	452
160	24	አንድ ጉዳት ያደረሰበት ሰው ጉዳት አድራሹ በህግ ቁጥጥር ሥር ውሎ በዋስ በመፈታቱ ላይ ቅሬታ ቢኖረው በህግ በተቀመጠው ሥነሥርዓት መጠየቅ እንጂ ለምን በዋስ ተፈታ፣ እንደገና ጉዳት ያደርስብኛል በሚል ትንበያ፣ እንዲሁም ፍትህ ተዯክሟል በሚል በራሱ ፍትህን ለማስፈጸም ግድያ በፈፀመበት ሁኔታ የደረሰበት ጉዳት ወንጀል ለመፈጸም ቀስቃሽ	171943	የፌደራል ጠ/ዐ/ህግ እና ኪዳኔ ቶሊ	ህዳር 26/2012ዓ/ም	298

		ሆኗል በሚል ቅጣትን አቅልሎ መወሰን ተከሳሹን የማያስተምር እና ፍትህን በራሱ መፈጸሙ ምክንያታዊ እንዲሆን እንዲሰማው የሚያደርግ፣ ሌላውን ማኅበረሰብ ፍትህን በራሱ እንዲያስፈጽም የሚገፋፋ ወይም መጥፍ አርአያ የሚሆን፣ ዋነኛው የወንጀል ህግ ዓላማ የሆነውን የህዝብን ሠላምና ደኅንነት የማስጠበቅ ዓላማ እንዳይሳካ የሚያደርግ ስለመሆኑ፣				
161	24	አንድ ተከሳሽ አስቀድሞ በፈጸመዉ ወንጀል ጥፋተኛ ተብል በአመክሮ ከተፈታ አምስት ዓመት ያለፈዉ ቢሆንም ለፍ/ቤት የመሰየም ጥያቄ አቅርቦ ባልተሰየመበትና ቅጣቱም ከፍርድ መዛገብ ተሰርዞ እንዳልተሰጠ ባልተቆጠረበት ሁኔታ የጥፋተኝነቱ ሪከርደን በቅጣት ማክበጃነት መያዛ ተገቢ ስለመሆኑ፣ በወ/ሕ/ቁ 82(1-ሀ)፣ 84(1/ሐ)፣ 232፣ 233	161791	ታምሬ አበራ ረጋሳ እና የፌደራል ጠ/ዐ/ህግ	የካቲት 25/2011ዓ/ም	356
162	25	በተደጋጋሚ ወንጅል ፈጽሞ የተቀጣ ተከሳሽ አዲስ ወንጀል ፈጽሞ በተገኘ ጊዜ ፍርድ ቤት ቅጣቱን ለማክበድ በወንጀል ሕግ ልዩ ክፍል ከተደነገገው ጣራ ቅጣት በማለፍ የዚህን መጠን እጥፍ በመያዝ መወሰን የሚችል ቢሆንም ይህ የሚቻለው ወንጀል የተደጋገመ መሆኑን ብቻ በማየት ሳይሆን ጥፋተኛው የፈጸማቸው ወንጀሎች ዓይነት፣ ክብደት እና ብዛት እንዲሁም ወንጀል ለመፈጸም የነበረው የአደገኝነት መጠን ግንዛቤ ውስጥ በማስገባት ስለመሆኑ፣ የወንጀል ሕግ አንቀጽ 188 (1) እና (2)፣ የቅጣት አወሳሰን መመሪያ ቁጥር 02/2006 አንቀጽ 22/2	186919	አቶ ብርሃኑ ሚላው እና የትግራይ ክልል ዓቃቤ ሕግ	ታሕሳስ 27/2013ዓ/ም	435
		11.1.7.2 ቅጣትን መገደብ				
163	7	በወንጀል ህግ ቅጣት ሊገደብ የሚችልበት አግባብ፣ የወ/ህ/ቁ 192፣ 194	34280	አቶ ግርማይ ደስታ እና ዓቃቤ ሕግ	ግንቦት 14/2000ዓ/ም	292
164	9	በወንጀል ጉዳይ በእስራት እንዲቀጣ የተወሰነበት ሰው የእስራት ቅጣቱን ሳይፈፀም በገደብ እንዲቆይ ወይም እንዲለቀቅ ሊደረግ የሚችለበት አግባብ፣ የወ/ህ/ቁ 82፣ 192፣ 194	46382	እነ ዳንኤል ገ/ዮሐንስ (4) እና የፌዴራል ዐቃቤ ህግ	ሐምሌ 28/2001ዓ/ም	16
165	15	በወንጀል ጥፋተኛ ሆኖ የተገኘ ተከሣሽ ላይ የሚወሰነው የእስራት ቅጣት አፈፃፀም እንዲገደብ ለማድረግ ስለማይችልባቸው ሁኔታዎች፣ የወ/ህ/ቁ 194(1) እና (2)፣ 190፣ 192	85596	እነ ሰይፉ ደስታ እና የኦሮሚያ ክልል ዐቃቤ ህግ	መጋቢት 25/2005ዓ/ም	359
166	16	አንድ በወንጀል ድርጊት ቅጣት የተጣለበትን ተከሳሽ ቅጣቱ እንዳይፈፀም ፍርድ ቤቱ ለማድረግ የሚችለው ጥፋተኛው	94404	የደቡብ ክልል አቃቤ ህግ	መጋቢት	233

		በመልካም ጠባይ እንደሚመራ፣ እንዲፈፅም የተሰጠውን ግዴታ እንደሚቀበል፣ በሚቻለው መንገድ ሁሉ በጥፋቱ የደረሰውን ጉዳት እንደሚክስ ወይም ለተበዳዩ እንደሚከፍል እና ለዚሁ ጉዳይ በተወሰነ ጊዜ ውስጥ የፍርድ ቤቱን ወጪ እንደሚከፍል ማረጋገጫ ከሰጠ ስለመሆኑ፣ ከዚህም በተጨማሪ ፍርድ ቤቱ ጥፋተኛው ለገባበት ግዴታ አፈጻፀም መተማመኛ ዋስትና የሚጠይቅ ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 197/1/ እና/2/		እና አቶ መኩሪያ ቡሎ	09/2006ዓ/ም	
167	24	በአንድ የወንጀል ጉዳይ ተከሳሽ የሆነ ሰው የቀድሞ የጥፋተኝነት ሪኮርድ ያልቀረበበት፣ ጥፋቱን አምኖ የተፀፀተና የቤተሰብ አስተዳዳሪ መሆኑ ሲታይ ቅጣትን በገደብ ለማቆም የተመለከቱትን ቅድመ ሁኔታዎች በአብዛኛው ያሟላ ቢሆንም የስር ፍ/ቤት የቅጣቱ መገደብ ላይ ባለማመኑ የቀረበለትን የገደብ ጥያቄ ውድቅ ሲያደርግ ቅጣቱ እንዳይገደብ የሚያደርጉ ምክንያቶችን ባለመግለፁ ብቻ ጉዳዩ ወደ ስር ፍ/ቤት መመለስ አስፈላጊ ስላለመሆኑ፣	169726	አቶ ፍቅሩ ደላሳ እና የፌደራል ጠ/0/ሕግ	ግንቦት 14/2011ዓ/ም	305
168	24	ቅጣት ሊገደብ የሚችለው ጥፋተኛ የተባለን ሰው ለጥፋቱ መነሻ የሆኑትን ምክንያቶችን በጠቅላላው በመመልከት፣ የወንጀሉ ከባድነት /the gravity of the crime/ በማየት፣ በጥፋተኛው ላይ የተወሰነውን ቅጣት ለጊዜው በገደብ እንዲታገድ በማድረግ የወንጀለኛውን ጠባይ ለማረምና ለማሻሻል እንዲሁም ወደ መደበኛ ማህበራዊ ኑሮው ለመመለስ ጠቃሚ መሆኑ ሲታመን እና በአጠቃላይ ቅጣት ስለሚገደብባቸው ሁኔታዎች በወንጀል ሕጉ የተቀመጡት መስፈርቶች መሟላታቸው ሲረጋገጥ ስለመሆኑ፣ የወ/ሕ/ቁ 192፣ 194፣ 196/2/ እና 197	171403	መላኩ ያዕቆብ እና የፌደራል ጠ/0/ህግ	ህዳር 22/2012ዓ/ም	372
169	24	አንድ ሰው በፈጸመው ወንጀል ምክንያት በማረሚያ ቤት በመሆኑ በሕፃናት ልጆቹ ላይ የሚደርሰውን ቁሳዊም ሆነ ኅሊናዊ ጫና ለማስቀረት ሲባል እንዲሁም ሕጻናቱ የወላጆቻቸውን እንክብካቤ እና ድጋፍ አግኝተው እንዲያድጉ ለማድረግ ሲባል፤ ፍ/ቤቶችም የሕጻናት ደኅንነት በቅድሚያ የማረጋገጥ ሕገ-መንግስታዊ ግዳታ ያለባቸው በመሆኑ በወንጀለኛው ላይ የተወሰነውን ቅጣት በመገደብ ህፃናቱ ተገቢውን የወላጅ እንክብካቤ እንዲያገኙ ለማድረግ ያስችል ዘንድ በወንጀል ህጉ ቅጣት ለማገድ የተቀመጡትን ሁኔታዎች በማረጋገጥ የተወሰነውን ቅጣት እንዳይፈጸም ማገድ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የኢፌድሪ ሕገ-መንግሥት አንቀጽ 36/2/ የወ/ህ/ቁ 192፣ 194 የአለም አቀፍ የህፃናት መብቶች ስምምነት የጠቅላላ ጉባኤ ውሳኔ ቁጥር 44/25 እንደ ኤሮፒውያን አቆጣጠር 1989 የወጣው አንቀጽ 7(1) የህፃናት መብቶች ኮንቬንሽን አንቀጽ 18	177216	አቶ ገብርኤል ፒራቶሪ አንቶንዮ እና የፌደራል ጠ/0/ህግ	ህዳር 30/2012ዓ/ም	378
170	25	የቅጣት ውሳኔ እንዳይገደብ በወንጀል ህግ አንቀፅ 194 ስር የተቀመጠው ክልከላ ባልተሟላበት ሁኔታ ተከሳሽ ክሱን ክዶ ከመከራከሩም በላይ ከተበዳይ ጋር ታርቆ ለመካስ እና የፍርድ ቤትን ወጪ ለመሸፈን የሰጠው ማረጋገጫ የለም በሚል	185700	የፌደራል ጠቅላይ ዓቃቤ ህግ እና	የካቲት 30/2013ዓ/ም	432

		በመልካም ጠባይ የሚመራ ለመሆኑ በፍርድ ቤት እንዲያቀርብ የሚጠየቅ የዋስትና ማረጋገጫ ትዕዛዝ ቅጣትን ለመገደብ ቅድመ ሁኔታ ተደርጎ የሚወሰድ ስላለመሆኑ፣		አቶ ቢዝነስ ለማ		
		11.1.8 ይግባኝ				
171	9	በተወሰነበት ፍርድ ላይ ይግባኝ እንደሚል ፍላጐቱን አሳውቆ እያለ ፍርዱን በሰጠው ፍርድ ቤት በኩል በተከሰተ መዳተት የይግባኝ ጊዜው ያለፈበት ፍርደኛ የሚያቀርበው የማስፈቀጃ አቤቱታ ተቀባይነት ያለው ስለመሆኑ፣	39722	ግርማ ሃይሌ እና ዐቃቤ ህግ	ታህሣሥ 23/2001ዓ/ም	7
172	10	በሥር ፍ/ቤት የተሰጠ የቅጣት ውሣኔ ላይ አነሰ ወይም በዛ በሚል በግልፅ ይግባኝ ባልተጠየቀበት ሁኔታ ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት ቅጣትን ከፍ ወይም ዝቅ በማድረግ ውሣኔ ሊሰጥ የማይገባ ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ሀ/ሥ/ሥ/ቁ 195(መ)	48617	ተስፋዬ አደላ እና ዐቃቤ ህግ	ሰኔ 18/2002ዓ/ም	239
173	12	በወንጀል ጉዳይ ተከሳሽ በሌለበት ፍርድ የተሰጠ እንደሆነ ፍርድ የተሰጠበት ተከሳሽ የሚያቀርበው የይግባኝ አቤቱታ ተቀባይነት ሊያገኝ የሚችልበት አግባብ፣ በይግባኝ ደረጃ ክስ የቀረበበት ተከሳሽ ጉዳዩ በሌለበት ታይቶ የተሰጠ የጥፋተኝነት ፍርድ እንደመጨረሻ ውሣኔ ተቆጥሮ በሰበር እንዲታረም ለማድረግ የማይቻል ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ሀ/ሥ/ሥ/ቁ 193/2/፣ 197-202፣ 160፣ 164፣ 163፣ 195/2/ሀ/ የወንጀል ህግ ቁ 522፣ 526 አዋጅ ቁ 25/88 አንቀጽ 9፣ 10 የኢ/ሀ/መ/አ 80/3/	57632	ሰማኸኝ በለው እና የፌዴራል ዓቃቤ ሕግ	ታህሳስ 25/2003ዓ/ም	179
174	12	በወንጀል ተከስሶ የቀረበ ተጠርጣሪ በፍ/ቤት በሰጠው የእምነት ቃል መሰረት ጥፋተኛ ተብሎ ቅጣት ከተጣለበት በኋላ በተሰጠው የጥፋተኝነት ውሣኔ ላይ ይግባኝ ለማለት የማይችል ስለመሆኑ፣	63741	አቶ መሐመድ ሰኢድ አሊ እና የፌዴራል ዓ/ሕግ	ግንቦት 15/2003ዓ/ም	213
175	12	ከወንጀል ጉዳይ ጋር በተያያዘ በሥር ፍ/ቤቶች በፍሬ ነገር ደረጃ የተረጋገጠ እውነታ የተጠቀሰውን ወንጀል የሚያቋቁም መሆን አለመሆኑ ጉዳይ የህግ ጭብጥ በመሆኑ በሰበር ችሎት ሊመረመር የሚችል ስለመሆኑ፣ የወ/ሀ/ቁ 675/1/	64813	ያሲን አሕመድ መሐመድ እና የፌዴራል ዓ/ሕግ	ግንቦት 17/2003ዓ/ም	215
176	12	የወንጀል ክስ ቀርቦ ተከሳሹ እንዲከላከል በሚል በፍ/ቤት ብይን የተሰጠ መሆኑ ጉዳዩ የመጨረሻ ፍርድ እንደተሰጠበት	59537	አነዚር ኢብራሂም	ሚያዝያ	291

		በመቁጠር የሰበር አቤቱታ ሊቀርብበት የማይቻል ስለመሆኑ፣		እና የቤ/ን/ክ/ስ/ፀ/ሙ/ከ	19/2003ዓ/ም	
177	13	በወንጀል ጉዳይ በተሰጠ ውሣኔ ቅሬታ ያለው ወገን ይግባኙን ሥልጣን ላለው ፍ/ቤት ለማቅረብ በህጉ ተለይቶ ስለተመለከተ የጊዜ ገደብ፣ የወ/መ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 187(2)	73264	የኢ/ገ/ጉ/ባልስልጣን እና እነ አቶ አልፈድል አሻፊ (3)	ሚያዝያ 9/2004ዓ/ም	302
178	13	አንድ ተከሳሽ የመከላከያ ማስረጃ እንዲያቀርብ በሚል ፍ/ቤት በሚሰጠው ብይን ላይ ይግባኝ ለማቅረብ የሚያስችል የህግ መሠረት የሌለ ስለመሆኑ፣ የሙስና ክስ ከሚመራበት ሥርዓት ጋር በተገናኘ ተከሳሽ የሆነ ተከራካሪ ወገን ይግባኝ ለማቅረብ ስለሚችልባቸው ህጋዊ ጉዳዮች፣ ለሰበር ችሎት የሚቀርቡ ማናቸውም ጉዳዮች የይግባኝ አቅራረብ ሥርዓትን ያጠናቀቁና የመጨረሻ ፍርድ የተሠጠባቸው መሆን የሚገባቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ 25/88 አንቀጽ 22 አዋጅ ቁ 434/97 አንቀጽ 36(2) 40፣ 55 አዋጅ ቁ 236/93	74041	እነ አንተነህ መኮንን (4) እና የፌ/ሥ/ፀ/ሙ/ኮ/ዐ/ሕግ	ሰኔ 04/2004ዓ/ም	313
179	13	የሰበር ችሎት ፍሬ ጉዳይ የማጣራት ማስረጃ የመመዘንና የመመርመር ስልጣን የሌለው ቢሆንም በሥር ፍ/ቤቶች ወይም የዳኝነት ስልጣን የተሰጣቸው ሌሎች አካላት መሰረታዊ የሆነ የዳኝነት አካሄድ ስርዓትን ሳይከተሉ፣ መመስረት የሚገባቸውን ጭብጥ ሳይመሰርቱና ጭብጡን የማስረዳት ግዴታ (Buden of proof) ያለበት ተከራካሪ ወገን የማስረዳት ግዴታውን በአግባቡ እንዲወጣ ሳያደርጉና መጣራት ያለበትን (የሚገባውን) ፍሬ ጉዳይ ሳያጣሩ የሰጡትን ውሣኔ በሰበር አይቶ ለማረም ስልጣን ያለው ስለመሆኑ፣ በወ/ህ/አ 419	63014	እነ አቶ ወርቅነህ ከንባቶ (2) እና የደ/ክ/ሥ/ፀ/ኮሚሽን	ሚያዝያ 09/2004ዓ/ም	359
180	16	አንድ ሰው በወንጀል ተከሶ በሌለበት የጥፋተኝነት ውሳኔ ከተሰጠ በኃላ ጥፋተኛ የተባለው ሰው ቀርቦ በሌለበት የተሰጠውን ውሳኔ ለማስነሳት ሳይሆን በዋናው ጉዳይ ላይ በቀጥታ ይግባኝ ከጠየቀ በኃላ በሌለሁበት የተሰጠው ውሳኔ ይነሳልኝ ብሎ ቢያመለክት በፊት የጠየቀው ይግባኝ በህጉ ላይ የተቀመጠውን የ30 ቀን የጊዜ ገደብ የሚያቋርጥ ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ስ/ስ/ህ/ቁ 198	95875	እነ አቶ አዳሙ ዘለቀ(3) እና የአማራ ክልል አቃቤ ሕግ	ሰኔ 17/2006ዓ/ም	216

181	17	በወንጀል ክስ ክርክር የክስ ይሻሻል ጥያቄ ቀርቦ ጥያቄው ውድቅ ከተደረገ ጥያቄው ውድቅ የተደረገበት ትእዛዝ በድጋሚ ለክርክር ሊቀርብ የሚችልበት ዕድል የሌለ በመሆኑና ትእዛዙ የመጨረሻ እንጂ ጊዜያዊ አገልግሎት እንዳለው ተቆጥሮ በስረ ነገሩ ከሚሰጠው ፍርድ ጋር ተጠቃሎ ይግባኝ የሚባልበት ነው ሊባል የሚችል ስላለመሆኑና በተሠጠው ትእዛዝ ላይ በስረ ነገሩ ከሚሰጠው ፍርድ በፊት ይግባኝ ሊቀርብበት የሚችል ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 118፣ 184	93234	የት/ክ/ስ/ፀሙ/ከ/ዐ/ህግ እና አቶ ኃ/ኪሮስ ወልደብርሃን	መስከረም 27/2007ዓ/ም	134
182	17	በአንድ ተከሳሽ ላይ ከቀረቡት ከአንድ በላይ ከሆኑት ክሶች መካከል ከፊሎች የሚወድቁት በፌዴራል ፍ/ቤት የስረ ነገር ስልጣን ስር ከፊሎቹ ደግሞ በክልል ፍርድ ቤት የስረ- ነገር ስልጣን ስር በሆነ ጊዜና በወንጀል ህግ ሥነ-ስርዓቱ የክስ አቀራረብ መርህ መሰረት በቀጥታም ሆነ በውክልና በፌደራል ፍ/ቤት ቀርበው እንዲታዩ ከተደረገ በሚሰጠው ውሳኔ ላይ የይግባኝ እና የሰበር ሥርዓታቸው በመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ሲቀርቡ እንደተደረገው ሁሉየፌደራል ፍ/ቤቶችን የይግባኝ እና የሰበር ሥርዓት ተከትለውና ተጠቃለው መታየት ያለባቸው ስለመሆኑ፣ ወ/መ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 109(3)፣116(2) አዋጅ ቁጥር 25/1988 አንቀፅ 4(4)፣15(1)	99883	አቶ ገ/ስላሴ ገብሩ እና የትግራይ ብ/ክ/መንግስት ፍትህ ቢሮ	ጥር 19/2007ዓ/ም	178
183	17	ከስር ተከሳሾች መካከል ፍ/ቤት የሠጠው ውሣኔ ለአንዱ የሚጠቅም በሆነ ጊዜና ይግባኝ ባዩ ጋር ተከሠው ጥፋተኛ ተብለው የተቀጡ ሠዎች ይግባኝ ቢያቀርቡ ኖሮ በይግባኝ ሠሚው ፍቤት ውሣኔ ሊጠቅሙ ይችሉ የነበረ መሆኑ ከተረጋገጠ ይግባኝ ሠሚዉ ፍ/ቤት የሠጠው ውሣኔ ይግባኝ ላላቀረቡት ተከሳሾች ጭምር ተፈፃሚነት ሊኖረው የሚገባ ሥለመሆኑ፣ የወ/መ/ስ/ስ/ህ/ቁ 196/1/ሀ/ /ለ/	96378	ሀቡብ ጀማል እና የደ/ክ/መንግስት ዐ/ህግ	ህዳር 25/2007ዓ/ም	209
184	18	አንድ ሰው በሌለበት በወንጀል የተፈረደበት እንደሆነ ፍርድን ባወቀ በ30 ቀናት ውሥጥ ፍርዱ ወድቅ እንዱደረግለት የማቅረብ መብቱን ሬጂሰትራር አቤቱታውን አልቀበልም በማለት ሊከለክለው የማይችል ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 198፣ 200 እና 201 የኢ/ሀ/መ/አ 20	98014	አቶ ያረጋሌ ተስፊ አባተ እና ቤንሻንጉሌ ጉ/ክ/ዓ/ህግ	ሓምለ 14/2007ዓ/ም	273
185	18	የወንጀለኛ መቅጫ ሥነ-ሥርዓት ቁጥር 196(1) ለሰበር ሥርዓትም ተፈፃሚነት ሊኖረው የሚገባ ስለመሆኑ፣	101056	አቶ አይሸሽም ገብሬ እና የፌ/ስ/ፀ/ሙ/ከ/ዐ/ህግ	ሓምለ 30/2007ዓ/ም	299
186	19	በወ/መ/ሕ/ስ/ስ/ቁ 188(5) መሰረት አንድ ፍርድ በተከሳሽ ላይ ከተሰጠ ተከሳሹ ለበላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ብሎ ሲቀርብ የበታች ፍርድ ቤትን ውሳኔ የበላይ ፍርድ ቤቱ ማገድ የሚችልበትን አግባብ የሚያሳይ ድንጋጌ ከመሆኑ ውጪ ከሳሽ ወገን በተከሳሽ ነፃ መለቀቅ ላይ ይግባኝ ብሎ ሲሄድ ፍርዱ እንዳይፈፀም ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ትእዛዝ ለመስጠት መነሻ	118252	ሀብታሙ አያሌው እና የፌደራል ዐ/ህግ	ጥር 24/2008ዓ/ም	268

		የሚያደርገው ስለመሆኑ፣				
187	20	የይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት የቅጣት ውሳኔ መመርያ መሰረት በማድረግ በማረም የሚሰጠው ውሳኔ ከተጠየቀ ዳኝነት ውጭ ተሰጥቶል የሚያስብል ስላለመሆኑ፣ የቅጣት አወሳሳን መምርያ ቁጥር 02/2006 አንቀፅ 21(1-ሀ) የወ/ህ/ቁ 184(1-ለ) እና 194(1-ለ)	117877	አቶ ማስረሻ ገሰሰ እና ፌደራል ዐ/ህግ	ሓምሌ 22/2008ዓ/ም	363
188	21	በወንጀል ጉዳይ ፍርድ ከተሰጠ በኋላ ይግባኝ የሚጠይቅ አካል ሊከተላቸው ስለሚገቡ ቅድመ ሁኔታዎች፣ የወ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 187/1/	134834	የፌደራል ጠ/ዐ/ህግ እና እነ ሸዋነሽ መንግስቱ (2)	ሰኔ 29/2009ዓ/ም	375
189	22	በይግባኝ ፍ/ቤቶች አንድ ማስረጃ እንዲቀርብ በማድረግ ውሳኔ ለመስጠት የሚችል ቢሆንም የሚሰጠው ውሳኔ የግራ ቀኙን ተከራካሪዎች የይግባኝ መብት የሚያጣብብ ሆኖ ሲገኝ የቀረበው ማስረጃ ተገቢ በሆነ ምክንያት ድጋሚ እንዲጣራ እና ውሳኔ እንዲሰጥ ጉዳዩን ወደ ስር ፍ/ቤት ለመመለስ የሚችለ ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ስ/ስ/ህ/ቁ 143 እና 195/2/ለ/2/	127484	አቶ ተስፋዬ በቀለ እና የፌደራል ዐ/ህግ	መስከረም 23/2010ዓ/ም	150
190	25	ከመጋረጃ ጀርባ እና በዝግ ችሎት ምስክር ሊሰማ አይገባም በሚል የተሰጠ ውሳኔ ራሱን ችሎ ይግባኝ የሚቀርብበት እንጂ ከዋናው ጉዳይ ጋር ተጠቃል በይግባኝ የማይታይ ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 184/መ፣ የወንጀል ምስክሮች እና ጠቋሚዎች ጥበቃ አዋጅ ቁጥር 699/2003 አንቀጽ 6/1/ለ እና 4/1/ቀ	200520	የፌደራል ጠቅላይ ዓቃቤ ሕግ እና እነ እስክንድር ነጋ /5 ሰዎች/	የካቲት 10/2013ዓ/ም	492
191	25	በወ/መ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 184 መሠረት የትዕዛዝ ይግባኝ የሌለ ስለመሆኑ የተደነገገ ቢሆንም የተሰጠው ትዕዛዝ ወደፊት በዋናው ጉዳይ ላይ ከሚቀርበው ይግባኝ ጋር ተጠቃሎ ሊቀርብ የማይችልና ውጤቱም የሚቀለብስ ካልሆነ በጊዜያዊ ትዕዛዝ ላይ የተሰጠ ይግባኝ ነው በሚል ተቃውሞ የማይቀርብበትና በይግባኝ የሚታይ ስለመሆኑ፣ ለእስረኞች የሕክምና አገልግሎት የሚሰጠው በማረሚያ ቤት ውስጥ በተዘጋጀ የጤና ተቋም ቢሆንም በሕግ ጥላ ስር የሚገኝ ተጠርጣሪ በጤና ተቋሙ ለመታከም እምነት የሌለው በመሆኑ በመረጠው የግል የሕክምና ተቋም አገልግሎት እንዲያገኝ በጠየቀ ጊዜ ይህንን ለማከናወን የፀጥታ ስጋት ቢኖርም መንግስት ጸጥታ እና ድሕንነትን በማስጠበቅ ተጠርጣሪው ህክምናውን እንዲያገኝ ሊያመቻች የሚገባ ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ ሕገ መንግሰት አንቀጽ 22/1፣ አዋጅ ቁጥር 1174/2012 ድንጋጌዎች	203051	እነ አቶ ጀዋር ሲራጅ መሐመድ (4 ሰዎች) እና የፌደራል ጠቅላይ ዓቃቤ ሕግ	የካቲት 22/2013ዓ/ም	498

		11.1.9 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
		11.1.9.1 ከመንግስት ሥራ የተያያዙ ጉዳዮች				
192	7	በአዋጅ ቁ 214/74 አንቀጽ 13/1/ መሠረት የተከሰሰ ሰው ጥፋተኛ ሊባል የሚችለው እንዲጠብቃቸው በአደራ የተረከባቸውን ወይም በሥራው አጋጣሚና ምክንያት በእጁ የገቡትን ንብረቶች የወሰደው/የሰወረው ለራሱ ወይም ለሌላ ሰው ተገቢ ያልሆነ ብልጽግና ለማግኘት የሆነ እንደሆነ ስለመሆኑ፣	24278	ሰለሞን ሄርጃቦ እና የደ/ክ/ሥ/ፀ/ሙ/ኮ/ዓ/ሕግ	ህዳር 10/2000ዓ/ም	270
193	9	**የዳኝነትን ሥራ** በማከናወን ወቅት የሚፈፀሙ ስህተቶች እና ጥፋቶች ሁሉ ዳኛን በሥልጣን ያለአግባብ መገልገል ወንጀል ሊያስጠይቁ የማይችሉ ስለመሆናቸው፣ አዋጅ ቁ. 214/74	33075	አቶ ብርቁ ገላነው እና የአማራ ክ/የስ/ፀ/ኮሚሽን	ጥር 19/2001ዓ/ም	9
194	12	የመወሰን ስልጣን የሌላቸውና የሙያ ግልጋሎት የመስጠት ኃላፊነት ብቻ ያላቸው ሰዎች/ሰራተኞች በወንጀል ጉዳይ በኃላፊነት ሊጠየቁ የሚችሉበት አግባብ፣ የተቀጠረበትን የሙያ ሥራ በጥንቃቄና በአግባቡ አለመፈፀም በአዋጅ ቁ 214/74 በስልጣን ያለአግባብ መገልገል የሙስና ወንጀል ያስጠይቃል ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣	43049	አረጋኸኝ መርዕድ እና የፌ/ስ/ፀ/ሙ/ኮ/ዓ/ህግ	ግንቦት 26/2002ዓ/ም	217
195	12	አንድ ተከሳሽ በወንጀል ህግ ቁጥር 427/3/ መሰረት የሙስና ወንጀል ፈጽሟል በሚል ሊጠየቅ የሚችልበት አግባብ፣ የወንጀል ህግ ቁጥር 427/1/ እና /3/	55047	አቶ ነብይ በድሩ ሽፋ እና የፌ/ሥ/ፀ/ሙ/ኮ/ዓ/ህግ	መጋቢት 05/2003ዓ/ም	221
196	13	አንድ ሰው በወንጀል ህጉ አንቀጽ 407 መሰረት በስልጣን ያለአግባብ መገልገል ወንጀል ጥፋተኛ ተደርጐ ቅጣት ሊጣልበት የሚችልበት አግባብ፣ የመ/ህ/ቁ 407(1)(ሀ)	60518	አቶ ፈለቀ ሊቤ እና የደ/ክ/ስ/ፀ/ሙ/ኮ/ዐ/ህግ	ጥር 15/2004ዓ/ም	273
197	13	የመንግስት ሰራተኛ ሳይሆኑ ነገር ግን ከመንግስት ሰራተኞች ጋር የጥቅም ትስስር በመፍጠር በህዝብና በመንግስት ጥቅም ላይ ጉዳት ማድረስ በሙስና ወንጀል ሊያስጠይቅ የሚችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 434/97 አንቀፅ 7 የወ/ህ/ቁ. 407(1)(ሀ)፣ 33	60542	አቶ ተክለድንግል ገ/ሚካኤል እና የፌ/ሥ/ፀ/ሙ/ኮሚሽን	የካቲት 27/2004ዓ/ም	289
198	13	ከመንግስት ሰራተኞች ውጪ በሆኑ ሰዎች የሚፈፀሙ የሙስና ወንጀሎችን በተመለከተ የፌዴራል ሥነ ምግባርና ፀረ-ሙስና ኮሚሽን ክስ ሊያቀርብ ስለመቻሉ፣ ኮሚሽኑ የወንጀል ክስ ለመመስረት ስልጣን ከተሰጠው ጉዳዮች ጋር በተያያዘ	64612	እነ ሐሰን አማን መሐመድ (2) እና	የካቲት 27/2004ዓ/ም	292

		ወይም ወንጀል ፈፅሟል ተብሎ የተከሰሰ ሰው ከሙስና 1239 ወንጀሉ ጋር አንድ ላይ መከሰስ ያለበትን የወንጀል ድርጊት አንድ ላይ (አጣምሮ) ሊያቀርብ ስለመቻሉ፣ የወ/ሀ/ቁ 379(2)፣ 375፣ 404(4)(3) አዋጅ ቁ. 434/97 አንቀፅ 58 አዋጅ ቁ. 236/93 አንቀፅ የወ/መ/ሀ/ሥ/ሥ/ቁ 110		የፌ/ሥ/ፀረ-ሙስና ኮሚሽን		
199	13	አንድ የወንጀል አፈፃፀም ተግባር ሙከራ ደረጃ ላይ ደርሷል (Attempt) ሊባል የሚችልበት አግባብ፣ የወ/ህ/አ 32(1)(ሀ)፣ 27(1)፣ 671(1)	66856	ውድማ አበጀ እና የደቡ/ክ/ፍትህ ቢሮ	መጋቢት 26/2004ዓ/ም	296
200	13	የትራፊክ ደንብ መተላለፍ ጋር በተያያዘ የክስ ቻርጅን ለመቀበል ፈቃደኛ አለመሆን በወ/ህ/አ 438 በየመንግስት ሥራን ማሰናከልና የመተባበር ግዴታን መጣስ ወንጀል ሊያስጠይቅ ስለመቻሉ፣ የወ/ህ/ቁ 348	73953	ከፋለ ሰፈነ እና የአማራ ክልል ዓ/ህግ	መጋቢት 13/2004ዓ/ም	299
201	13	አንድ ሰው በወ/ህ/አ. 675(1) የተመለከተውን የወንጀል ድርጊት ፈጽሟል በሚል ሊከሰስና ጥፋተኛ ተብሎ ሊቀጣ ስለሚችልበት አግባብ፣ የወ/ህ/አ 675(1)፣23	74530	ጀማል መሐመድ እና የፌዴራል ዐ/ህግ	ሰኔ 22/2004ዓ/ም	316
202	13	አንድ ሰው በወ/ህ/አ 429 ጉቦ ማቀባበል የወንጀል ድርጊት ክስ ሊቀርብበትና ጥፋተኛ ተብሎ ቅጣት ሊጣልበት ስለሚችልበት አግባብ፣ የወ/ህ/አ 429፣ 23(4,(1),58)	78793	አቶ ብስራት ወ/መስቀል እና የኢ/ገ/ጉ/ባለስልጣን	ሰኔ 21/2004ዓ/ም	320
203	13	የባንክ ሥራ ጋር በተገናኘ የሥራ አመራር ላይ ጉድለት በመፈፀም ስለሚደረግ ወንጀል፣ የወ/ህ/አ 703	77989	እነ ለይኩን ብርሃኑ (5) እና የፌዴራል ዐ/ህግ	ሐምሌ 04/2004ዓ/ም	337
204	15	አንድ ሰው በስራው ስልጣን መሠረት በአደራ የተሰጠውን ወይም ሊጠብቀውና ሊከላከለው የሚገባውን የህዝብ ወይም የመንግስት ጥቅም የሚጐዳ ተግባር የፈፀመ እንደሆነ በወንጀል ህግ አንቀጽ 411 መሠረት በወንጀል ሊጠየቅ የሚችል ስለመሆኑ፣ የወንጀል ህግ አንቀጽ 411(ሐ)፣ 407	86845	የፌ/ስ/ፀ/ኰ/ኮ/ዐ/ህግ እና አቶ ሰለሞን ዩሐንስ	መስከረም 22/2006ዓ/ም	371
205	17	**ከዳኝነት ስራ** ጋር ያልተያያዙ እና የአስተዳደር ስራ ሲያከናውኑ የሚፈፀሙ የወንጀል ጥፋቶች ዳኛውን ከተጠያቂነት የማያስቀሩ ስለመሆኑ፣	98283	አቶ ሐጐስ ገ/ብሄር እና	መስከረም 26/2007ዓ/ም	155

		የወ/ህ/ቁ 402(1) እና (2) በትግራይ ክልል ዳኞች እና ሬጂስትራሮችን ለማስተዳደር ተሻሽሎ የወጣው ደንብ ቁጥር 01/2003		የትግ/ክ/ስ/ፀ/ሙ/ኮምሽን		
206	17	የወንጀል ህጉ አንቀጽ 420 ድንጋጌ ተፈፃሚነት የሚኖረው የመወሰን ስልጣን በሌላቸው እና የሙያ አገልግሎት የመስጠት ኃላፊነት ያለባቸው በመንግስት ስራ ተመድበው ባሉበት ሁኔታ በመንግስት ንብረት ላይ የሥራ ኃላፊነት ወይም ግዴታቸውን ባልተወጡት ላይ ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/አ 420/1/	92826	የደቡብ ክልል መንግስት እና ወ/ሮ ፀሐይ ነጫሎ	ጥር 05/2007ዓ/ም	158
207	20	በእምነት ማጉደል ወንጀል ላይ የተቀመጠው ያልተገባ ጥቅም የማዋል ሓሳብ መርሕ ለከባድ እምነት ማጉደል ወንጀልም ተፈፃሚነት ያለው ስለመሆኑ፣ ወ/ሕ/ቁ 675(3) እና 676(2-ሀ)	118084	አቶ ንጉሴ አሊ እና ፌደራል ዐ/ህግ	ሓምሌ 21/2008ዓ/ም	359
208	23	**የዳኝነት ስራ** አካሄድ ላይ በሚፈጸሙ ወንጀሎች በተለይም አንድ ችሎት በያዘዉ መዝገብ ላይ ችሎት መድፈርን በተመለከተ ወድያዉኑ ቅጣት ሊወስን ስለሚችልበት አግባብ፣ የወ/ህ/ቁ 449፣ በፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 480 እና 481	158613	ወ/ሮ ማስተዋል ሰፈረ እና ተጠሪ - የለም	ሓምሌ 18/2010ዓ/ም	436
		11.1.9.2 ከሰው መግደልና የአካል ጉዳት ማድረስ የተያያዙ ጉዳዮች				
209	9	ከተሽከርካሪ ጋር በተያያዘ በድንገተኛ አደጋ ለሚከሰት የሰው ህይወት መጥፋት አሽከሪካሪው በቸልተኝነት ወንጀል በማድረግ ሊጠየቅ የማይችል ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/አ 59(1)፣ 543(2) እና (3)፣ 57 (2)	42703	ፋሲል ብርሃኑ እና የኦሮሚያ ክልል ዐ/ህግ	ሐምሌ 22/2001ዓ/ም	22
210	10	በግድያ ወንጀል የተከሰሰ ሰው የፈፀመው የግድያ ድርጊት በወንጀል ሕግ አንቀጽ 539(1) (ሀ) ሥር የሚያስጠይቅ ነው ሊባል የሚችልበት አግባብ፣ የወንጀል ሕግ አንቀጽ 539(1-ሀ)፣ 84፣ 86	45927	የኦሮሚያ ክልል ዓ/ሕግ እና መሰረት መኮንን	ጥር 19/2002ዓ/ም	221
211	10	ህጋዊ መካላከልን ከመጠን በማሳለፍ የተፈፀመ የሰው መግደል ተግባር በወንጀል ህግ ቁጥር 541(ሀ) የሚያስጠይቅ ስለመሆኑ፣	43501	እነ ረ/ሳ ሽጋ ተከ ሞላ (3) እና የኦሮ/ክልል ዓ/ሕግ	መጋቢት 15/2002ዓ/ም	225

		የወ/ህ/ቁ 540፣ 541				
212	10	በወንጀል ሕግ ቁጥር 543 እና 567 መሰረት አንድ ሰው በአንድ ጊዜ ሊጠየቅ ስለሚችልበት አግባብ፣ የወ/ሕ/ቁ 543፣ 567	44235	ቄስ ጌታቸው ተሾመ እና ዓቃቤ ሕግ	መጋቢት 28/2002ዓ/ም	229
213	12	በሚያሽከረክረው መኪና ላይ ተሳፍሮ ሲሄድ የነበረ ሰው ወድቆ ለህልፈተ ህይወት የተዳረገበት ሾፌር በወንጀል ህግ ቁጥር 543/2/ ሊጠየቅ የሚችል ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 543/2/	52075	አቶ ጌቱ ብርሃኑ እና የፌዴራል ዓቃቤ ሕግ	ታህሳስ 26/2003ዓ/ም	177
214	12	በግድያ ወንጀል የተከሰሰ ሰው የወንጀል ቁጥር 540 ወይም 541ን መሰረት በማድረግ ጥፋተኛ አድርጐ ለመወሰን የወንጀል ድርጊቱ አፈፃፀምን እንዲሁም መነሻ ሁኔታዎች በአግባቡ መመልከት የሚያስፈልግ ስለመሆኑ፣ የወንጀል ህግ ቁጥር 78 "ን" ተፈፃሚ ለማድረግ ሊሟሉ ስለሚገባቸው መስፈርቶች ህጋዊ መከላከልን በማለፍ የተፈፀመ የነፍስ ግድያ በወንጀል ህግ ቁጥር 541 የሚያስጠይቅ ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 78፣ 540፣ 541	57446	ሃለቃ ገ/ሔር ኃይሉ እና የኦሮሚያ ክልል ዓ/ሕግ	ግንቦት 19/2003ዓ/ም	202
215	12	በአሽከርካሪነት ሥራው ማድረግ የነበረበትን ጥንቃቄ ሳያደርግ ቀርቶ በሌላ ሰው ላይ የሞት አደጋ ያደረሰ ሰው በወንጀል ህግ ቁጥር 543/2/ የሚጠየቅ ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 543/1-3/፣ 59/1/ የወ/መ/ህ/ሥ/ሥ/ቁ 113	55649	ኤልያስ ዲጋ እና የፌዴራል ዓ/ሕግ	መጋቢት 06/2003ዓ/ም	286
216	12	አንድ የወንጀል ድርጊት በእርግጥም ተጀምሯል/ተፈጽሟል ለማለት የሚቻለው የተደረገው ተግባር በማያጠራጥር ሁኔታና በቀጥታ ወንጀሉን ለመፈፀም ወደታሰበለት ግብ ለማድረስ የተደረገ መሆኑን ለማረጋገጥ ሲቻል ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 27/1/540፣ 555/ሀ/ለ/	63727	ፋሲል ታምራት እና የሐዋሳ ከ/ከፍተኛ መርማሪ	ሰኔ 13/2003ዓ/ም	293
217	15	ነፍሰጡር (እርጉዝ) የሆነች ሴትን ሆዷ ላይ በመምታት ጽንሱ እንዲሞት ማድረግ ድርጊቱን በፈፀመው ሰው ላይ በግድያ ሙከራ የወንጀል ተጠያቂነት የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 27(1)፣ 581(ለ)፣ 540	90089	ዘኒት አባቡ እና የቤ/ጉ/ክልል ዐ/ህግ	ጥቅምት 20/2006ዓ/ም	384
218	22	አንድ በወንጀል የተከሰሰ ሰው በመግደል ሙከራ ወንጀል ጥፋተኛ ሊደረግ የሚገባው የወንጀሉ አፈፃፀም ጠቅላላ ሁኔታ እና በተበዳዩ ላይ ከደረሰው ጉዳት አንፃር እውነትም ወንጀሉን ለመፈፀም ሀሳብ የነበረው እና የተፈለገው ውጤት ያልተገኘው ሀሳቡን ለማሳካት የማያስችል ሁኔታ በመፈጠሩ ምክንያት መሆኑን ለማረጋገጥ በሚቻልበት ሁኔታ ስለመሆኑ፣	127505	አበራ ዋቅጅራ እና የቤ/ጉ/ክልል ፍትህ ቢሮ	መስከረም 25/2010ዓ/ም	174

		የወ/ህ/ቁ 555(1)፣ 540 እና 27(1)				
219	23	አንድ የአሽከርካሪነት ሙያ ያለዉ ሰዉ የትራፊክ ደህንነት ደንብን ተላልፎ በተሽከርካሪዉ የኋላ የዉጭ አካል ላይ ሰው አሳፍሮ ሲያሽከረክር ተሳፊሪው ለመዉረድ ሲሌ መዉደቁ ወይም ለመዉረድ ሲል ዘል በመዉደቁ ለደረሰበት ጉዳት አሽከርካሪውን በቸለተኝነት ተጠያቂ ከመሆን የማያስቀረው ስላመሆኑ፣ የወ/ሕ/አ 24፣ 59፣ 543(3) በትራፊክ ደህንነት ደንብ ቁጥር 208/2003 አንቀጽ 36(1)	156420	የደቡብ ክልል ፍትህ ቢሮ እና አቶ ሙላቱ ያለዉ	ሕዳር 28/2011ዓ/ም	446
		11.1.9.3 ከግብረ ስጋ ድፍረት የተያያዙ ጉዳዮች				
220	9	አንድ ተከሣሽ በተፈፀመ ወንጀል ላይ ተካፋይ ነበር ለማለት ተከሣሹ በሙሉ ፈቃዱና ዕውቀቱ በወንጀል ድርጊቱ ተሣታፊ የነበረ መሆኑ መረጋገጥ ያለበት ስለመሆኑ፣ የወንጀል ህግ አንቀጽ 32፣ 33፣ 630፣ 25	44031	ወ/ሮ ፈለቀች ኃ/ገብርኤል እና የኦሮ/ክ/ፍ/ቢሮ	ሐምሌ 30/2001ዓ/ም	19
221	12	ከ13 ዓመት እስከ 18 ዓመት ድረስ ባለው የዕድሜ ክልል ውስጥ ከሚገኝ ሰው ጋር የግብረ ሥጋ ግንኙነት መፈፀም የወንጀል ተጠያቂነት የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ ድርጊቱን የፈፀመው ሠው ዕድሜ በዚሁ የእድሜ ክልል መገኘት የወንጀል ተጠያቂነቱን የማያስቀር ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 626/1/፣ 211/1/፣ 48-56	46412	የሐረሪ ክልል ዓቃቤ ሕግ እና በና አህመድ አሚን	ጥቅምት 30/2003ዓ/ም	162
222	19	በወንጀል ህግ አንቀፅ 627(2) መሰረት በክብረ ንፅህና ላይ የሚደረግ ድፍረት የተበዳይ ክብረ ንፅህና በቀጥታ መገርሰስ ወይም አለመገርሰስ እንደ መስፈርት ሊቆጠር የሚገባው ስላለመሆኑ፣	107166	መካንንት ግርማ እና የኦሮ/ክ/ዐ/ህግ	ጥቅምት 04/2008ዓ/ም	244
		11.1.9.4 ከንግድ፣ ጉምሩክና ግብር/ታክስ የተያያዙ ጉዳዮች				
223	10	የተጨማሪ እሴት ታክስ አዋጅ አፈፃፀም ጋር በተያያዘ የንግድ ድርጅት ሠራተኛ፣ ሥራ አስኪያጅ እንዲሁም ድርጅቱ በወንጀል ጉዳይ ክስ ቀርቦባቸው ኃላፊ ሊሆኑ የሚችሉበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ 285/94 አንቀፅ 56(1)(3) አዋጅ ቁ 609/2001 አንቀፅ 50(ለ)(1)፣ 22(1) የወ/ህ/ቁ 23(3)፣ 34(1)	48850	እነ አቶ ታረቀኝ ገ/ጊዮርጊስ (3) እና የኢ/ገ/ጉምሩክ ባለስልጣን	ታህሣሥ 8/2002ዓ/ም	218
224	12	በህጋዊ መንገድ ወደ አገር ውስጥ የገባ የውጭ ምንዛሪን በህግ የተቀመጠው የጊዜ ገደብ ካለፈ በኋላ ከአገር ይዞ ለመውጣት መሞከር የሚያስከትለው ኃላፊነት /ውጤት፣	47935	የኢ/ገ/ጉ/ባለስልጣን እና	ህዳር 30/2003ዓ/ም	169

				እየሩሳሌም ወንዴ		
225	12	የንግድ ፈቃድ መብትን መጣስ በአዋጅ ቁ. 501/98 መሰረት የወንጀል ተጠያቂነትን ስለሚያስከትልበት አግባብ፣	69899	እነ ዮሴፍ ሀይሉ ጠ/ንግድ/ማህበር (2) እና የፌዴራል ዓቃቤ ሕግ	ሐምሌ 29/2003ዓ/ም	280
226	13	ማዕድናትና የከበሩ ድንጋዮችን ከማዘዋወርና ለሽያጭ ከማቅረብ ጋር በተገናኘ ስለሚኖር የወንጀል ኃላፊነት፣ የወ/ህ/ቁ 346፣ 347፣ 378 አዋጅ ቁ. 52/85 አንቀጽ 53(1)፣ (5)፣ 26(4)	60345	የኢ/ገ/ጉ/ባለስልጣን እና ገዳ ፎጫ በሊ	ሕዳር 07/2004ዓ/ም	247
227	13	የግንባታና የኮንስትራክሽን ማዕድን ማውጣት ሥራ ጋር በተያያዘ በሚመለከተው የመንግስት አካል የተሰጠ የፀና ፈቃድ ሣይኖር ከጉዳዩ ጋር በተያያዘ የመግዛትና የመሸጥ ውል መፈፀም በወንጀል ተጠያቂነትን ሊያስከትል ስለመቻሉ፣ ህገ ወጥ ወይም ወንጀል ስለመሆኑ የተደነገገ ጉዳይ ጋር በተያያዘ የተደረጉ ውለታዎችን (ውሎችን) በህግ ኃይል እንዲፈፀሙ በሚል ለፍ/ቤት ጥያቄውን በቀረበ ጊዜ ዳኞች ጥያቄውን ውድቅ ማድረግ የሚገባቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ.1718, 1716 የወ/ህ/ቁ. 353(1)(ለ) አዋጅ ቁ.52/85 አንቀፅ 53(5) ደንብ ቁ.182/86 አንቀፅ 39	69822	ዲ - ኤም - ሲ ኮንስትራክሽን ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር እና አቶ ኢብራሂም ኢቲሶ	ጥር 15/2004ዓ/ም	280
228	14	አንድ የንግድ ድርጅት (ማህበር) የተጨማሪ እሴት ታክስ ህግንና ማሻሻያውን ተላልፏል በሚል በወንጀል ጥፋተኛ ሊሰኝና ሊቀጣ ስለሚችልበት አግባብ፣ የህግ ሰውነት የተሰጠው (legal personality) ድርጅት የወንጀል ተካፋይ ሊሆን የሚችልበት አግባብ፣ የህግ ሰውነት የተሰጠው ድርጅት ወንጀል እንዳደረገ ተቆጥሮ የሚቀጣው ኃላፊዎቹ ወይም ከሰራተኞቹ አንዱ ከድርጅቱ ሥራ ጋር በተያያዘ ሁኔታ የድርጅቱን ጥቅም በህገ ወጥ መንገድ ለማራመድ በማሰብ ወይም ህጋዊ ግዴታን በመጣስ ወይም ድርጅቱን በመሰሪያነት ያለአግባብ በመጠቀም በዋና ወንጀል አድራጊነት፣ በአነሳሽነት ወይም በአባሪነት ወንጀል ሲያደርግ ስለመሆኑና የድርጅቱ ሥራ አስኪያጅ በወንጀል ተከስሶ የጥፋተኛነትና የቅጣት ወሣኔ እስከተሰጠበት ድርስ ድርጅቱ የወንጀሉ ተካፋይ እንደሆነ የሚቆጠር ስለሆነ ጥፋተኛ መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/አ 34(1)፣ (2) አዋጅ ቁ 285/95 አንቀጽ 56(1)	74237	የኢ/ገ/ጉ/ባለስልጣን እና አብካለ እንደሻው ጠቅላላ የንግድ ኃ/የተ/የግ/ማህበር	ጥቅምት 19/2005ዓ/ም	245
229	19	ህጉ በሚጠይቀው አግባብ ፈቃድ ሳያወጣ ወይም የፀና ፈቃድ ሳይኖረው ከቴሌኮሙኒኬሽን እውቅና ፈቃድ ውጪ ሶፍትዌርን በመገልገል በኢንተርኔት ስልኮች ማስደወል ሊያስከትለው ስለሚችል ኋላፊነት፣ የቴሌኮሙኒኬሽን አዋጅ ቁጥር 49/89 ለማሻሻል የወጣው አዋጅ ቁጥር 281/94 አንቀፅ 13	103940	ወ/ሮ አመለወርቅ ጌትነት እና የፌደራል ዐ/ህግ	ጥር 24/2008ዓ/ም	285

230	19	አንድ ድርጅት በወንጀል እንዳደረገ የሚቆጠረው ከኋላፊወቹ አንዱ ወይም ከሰራተኖቹ አንዱ ከድርጅቱ ጋር በተያያዘ ሁኔታ የድርጅቱን ጥቅም በህግወጥ መንገድ ለማራመድ በማሰብ ወይም የድርጅቱን ህጋዊ ግዴታ በመጣስ ወይም በመጠቀም በዋና ወንጀል አድራጊነት ወይም አነሳሽነት ወይም አብሪነት ወንጀል ሲፈፅም ብቻ ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 23 እና 34(1) ጉምሩክ አዋጅ ቁጥር 622/2001 አንቀፅ 93/1-ሀ) እና 93(2)	94913	የኢ/ጉ/ገ/ባለስልጣን እና ጆስቢን ትሬዲንግ ፒኤሲ (2)	ህዳር 24/2008ዓ/ም	290
231	22	ማንኛውም ሰው አግባብነት ካለው አካል ፍቃድ ባላገኘበት ሁኔታ የተሸከርካሪውን የሞተር፣ የሻንሲ ቁጥር እና መሠለ መረጃዎችን የመቀየር ተግባር የፈጸመ ከሆነ አደራጎቱ የተከለከለና በወንጀል ህግ ተጠያቂነትን የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ አንድ ተሽከርካሪ የጉምሩክ ሕግን በመተላለፍ በህገወጥ መንገድ ወደ ሃገር ውስጥ መግባቱ በበቂ ማስረጃ የተረጋገጠ ከሆነ የጉምሩክ አዋጅ በሚደነግገዉ አግባብ መኪናዉ በመንግስት ከመወረስ ሊድን የሚችልበት ሁኔታ ስላለመኖሩ፣ የጉምሩክ አዋጅ ቁጥር 622/2001 አንቀፅ 104/3-ሀ/ ስለተሽከርካሪዎች መለያ፤ መመርመሪያ እና መመዝገቢያ የወጣ አዋጅ ቁጥር 681/2002 አንቀጽ 42/5/ እና 48/2/ሐ/	122595	የገ/ጉ/ባለስልጣን ዓ/ህግ እና 1ኛ አቶ ፋሲል ጥላሁን 2ኛ አቶ ካሊድ ሳቢት	መስከረም 30/2010ዓ/ም	197
232	25	በወንጀል ህግ አንቀጽ 693(1) መሰረት የሚያዝበት በቂ ገንዘብ ሳይኖር **ቼክ** ማውጣት ወንጀል የተከሰሰ ቼክ አውጪ ቼኩን ለመመንዘር ሳይሆን በግለሰቦች መካከል በነበረው የንግድ ግንኙነት መነሻነት ለመተማመኛ የሰጠ በመሆኑ ከወንጀል ኃላፊነት ነፃ ሊወጣ የሚችለው ቼኩን ለዋስትና ወይም ለመያዥያነት የሰጠ ለመሆኑ እና የዋስትና ወይም የመያዥያ ውሉም በንግድ ህግ እና በፍትሐብሔር ህግ በተመለከተው መመዘኛ መሰረት ስለመፈፀሙ በማስረዳት ከመሆኑ በቀር በሰው ምስክር የሚሰጥ ማረጋገጫ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ አንቀፅ 952 እና የፍ/ብ/ህ/ቁጥር 2864-2866 **(በፍርድ ቤቶች ማቋቋሚያ አዋጅ ቁጥር 1234/2013 መሰረት በፌ/ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ቀደም ሲል በሰ/መ/ቁ. 67947 ተሰጥቶ የነበረው የህግ ትርጉም ተሻሽለዋል)**	161448	የፌደራል ጠቅላይ ዓቃቤ ህግ እና የሺመቤት ጥላሁን	ሐምሌ 29 ቀን 2013 ዒ.ም	450
		11.1.9.5 ከሕገ-ወጥ የሰዎች ዝውውር የተያያዙ ጉዳዮች				
233	12	ህጋዊ ፈቃድ ሳይኖር ሰዎችን ወደ ውጪ አገር በመላክ ወንጀል የተከሰሰን ሰው ጥፋተኛ ነው ለማለት እና ቅጣት ለመጣል የሚቻልበት አግባብ፣ የወ/ህ/ቁ 598/1/ /2/	54839	አቶ ኢምራን ጉደሣ አብዲ እና የፌደራል ዓ/ሕግ	ጥቅምት 30/2003ዓ/ም	165

234	13	አንድ ሰው በወንጀል ህግ አንቀጽ 598(2) መሰረት በህገ-ወጥ መንገድ ኢትዮጵያዊያንን ወደ ውጪ አገር ልኳል በሚል ጥፋተኛ ተብሎ ሊቀጣ ስለሚችልበት አግባብ፣ የወ/ህ/ቁ 598(2)	71753	አቶ ወርቅነህ ዳቲ እና የፌዴራል ዐቃቤ ሕግ	ጥር 03/2004ዓ/ም	277
235	24	አንድ ሰው ለብዝበዛ ዕላማ ሲባል በሕገ-ወጥ መንገድ ሰዎችን የማዘዋወር ወንጀል ፈፅሟል ሊባል ስለሚችልበት አግባብ፣ ሕገ-ወጥ የሰዎች ዝውውር እና ስደተኞችን በሕገ-ወጥ መንገድ ድንበር ማሻገር ወንጀልን ለመከላከልና ለመቆጣጠር የወጣ አዋጅ ቁጥር 909/07 አንቀጽ 3/2/U/	167965	አህመድ ኢብራሂም እና የኦሮሚያ ክ/ዐ/ህግ	ህዳር 26/2012ዓ/ም	343
		11.1.9.6 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
236	4	ጥብቅና ፈቃድ ከተሰረዘ በኋላ የጥብቅና ስራ እሰራለሁ ብሎ ገንዘብ መቀበል የማታለል ወንጀል ስለመሆኑ፣ የወንጀለኛ መቅጫ ህግ ቁ. 656(ሀ) እና (ለ)	12025	አቶ ምናሴ አልማው እና ዓቃቤ ህግ	መጋቢት 18/1999ዓ/ም	115
237	7	በወንጀል ህግ የሃሳብ ክፍል የሚረጋገጠው ከወንጀል ድርጊት አፈፃፀሙ በመነሳት ስለመሆኑ፣ የወ/መ/ህ/ቁ 522 /1/ /U/	22069	የአማራ ክልል ፍትሕ ቢሮ እና አቶ አስማማው አራጌ	ጥቅምት 28/2000ዓ/ም	251
238	7	በወ/መ/ህ/ቁ 522/1-U/ ሥር የተመለከቱት የወንጀል ማቋቋሚያ ነጥቦች ለየራሳቸው የሚቆሙ ስለመሆናቸው፣ የወ/መ/ህ/ቁ 522/1-U/	22452	የኦሮሚያ ጠቅላይ ዓ/ሕግ እና አሣምነው ገ/መስቀል	ሐምሌ 30/2000ዓ/ም	255
239	10	አንድ ሰው የማታለል ተግባር ፈፅሟል በሚል በወንጀል ሊጠየቅ የሚችልበት አግባብ፣ የወንጀል ህግ ቁጥር 692(1)	46189	ሐረገወይን ተፈራ እና ፌዴራል ዐቃቤ ሕግ	ሚያዝያ 20/2002ዓ/ም	232
240	13	በወንጀል ህግ ቁጥር 448 ስር አንድ ሰው **ለፍትህ እርዳታ ለመስጠት** እንቢተኛ ሆኗል በሚል ወዲያውኑ ጉዳዩን በያዘው ፍ/ቤት ለመቅጣት ስለሚቻልበት አግባብ፣ የወ/ህ/ቁ 448(1)፣ (3)፣ 23(2)፣ 58	67777	እነ ተወልደ ብስራት (3) እና ተጠሪ - የለም	ታህሣሥ 04/2004ዓ/ም	266
241	13	የወንጀል ህግ አንቀጽ 692(1)ን በመተላለፍ አንድ ሰው በወንጀል ተጠያቂ ሊሆን ስለሚችልበት ሁኔታ፣ የወ/ህ/አ 692፣ 32(1)(ለ)	77592	ተካልኝ ጌታቸው እና የፌ/ዐ/ሕግ	ሐምሌ 27/2004ዓ/ም	347

242	13	አንድ ወኪል ከወካዩ በውክልና ስልጣኑ የወሰደውን ንብረት ለመመለስ ፈቃደኛ ያለመሆኑ በወንጀል ህጉ አንቀፅ 676(2) ድንጋጌ መሰረት ሊያስጠይቀው ስለመቻሉ፣ የወ/ህ/ቁ 676(2)	67408	አቶ ፋሲል በላይነህ እና የፌዴ/ዐቃቤ ሕግ	ጥር 01/2004ዓ/ም	350
243	15	ህጋዊ መከላከል (Legitimate self-defense) በወንጀል የማያስቀጣው የራስን ወይም የሌላን ሰው መብት ህገ ወጥ ከሆነ ጥቃት ወይም በቅርብ ከሚደርስ ህገ ወጥ ጥቃት ለማዳንና ጥቃቱ እንዳይደርስ ከማድረግ ሌላ አማራጭ (መንገድ) ሣይኖር ከሁኔታው መጠን ባለማለፍ የተፈፀመ ስለመሆኑ የተረጋገጠ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/አ 78፣ 79	86570	ጌታቸው ገላዬ ፈረደ እና የደቡብ ክ/ፍ/ቢ/ዐ/ሕግ	ሚያዝያ 07/2005ዓ/ም	363
244	15	አንድ ሠው **የአራጣ** ወንጀል ድርጊት ፈጽሟል በሚል በወንጀል ተጠያቂ ሊሆን ስለሚችልበት አግባብ፣ በወር 10% ወለድ ታስቦ እንዲከፈል በመስማማት ገንዘብ ማበደር በአራጣ የወንጀል ድርጊት የሚያስጠይቅ ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 667(1)	80119	አቶ ተድላ ተገኝ እና የአማራ ክልል ፍትህ ቢሮ	የካቲት 11/2005ዓ/ም	367
245	15	ፈቃድ የሌላቸው የጦር መሳሪያዎችና ጥይቶችን በቤቱ ውስጥ አከማችቶ የተገኘ ሰው መሣሪያዎቹን ለመነገድ በሚል ሀሳብ የያዘ መሆኑ የተረጋገጠ ካልሆነ በስተቀር ግለሰቡ በወንጀል ተጠያቂ ሊሆን የሚገባው በወንጀል ህግ አንቀጽ 481(1)(ሀ) ሣይሆን በአንቀጽ 809(ሀ) ሥር በተመለከተው ድንጋጌ መሠረት ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/አ 481(1)(ሀ)፣ 809(ሀ)	93173	እነ አቶ ተዋበ እስጢፋኖስ (2) እና የኦሮሚያ ክ/ፍ/ቢ/ዐ/ህግ	ታህሳስ 17/2006ዓ/ም	391
246	12	**ውልን/ስምምነትን** መሰረት ባደረገ ግንኙነት አንድን ንብረት ወስዶ በውሉ መሰረት ለመመለስ ፈቃደኛ ያልሆነ ሰው የእምነት ማጉደል ወንጀል ፈጽሟል በሚል የወንጀል ክስ ሊቀርብበት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 23/2/፣ 24፣ 57፣ 58	65054	ብሩክ ሚካኤል እና የፌዴራል ዓ/ህግ	ሐምሌ 14/2003ዓ/ም	261
247	15	አንድ ሠው የአንድን ጉዳይ መከሰት በምክንያትነት በመግለጽ ከሌላ ሰው ገንዘብን **ተበድሮ** መውሰድ ተከስቷል የተባለው ጉዳይ ካለመከሰት ጋር በተገናኘ ተበዳሪው በእምነት ማጉደል ወንጀል ሊያስጠይቀው የሚችል ስላለመሆኑ፣ የወ/ህ/አ 675	89276	ተፈሪ ሚናሞ እና የደቡብ ክልል ዐቃቤ ሕግ	መስከረም 23/2006ዓ/ም	395
248	16	**ከውል ግንኙነት** ጋር በተያያዘ በህገ ወጥ መንገድ መብትን ማስከበር የወንጀል ተጠያቂነትን የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/አንቀፅ 436(ለ)	98647	አቶ ፅጋቡ ወላይ ገብሩ እና የትግ/ክ/ዐቃቤ ሕግ	ሰኔ 02/2006ዓ/ም	224

249	18	በወንጀለኛ ህግ አንቀፅ 692(1) መሰረት የማታለል ተግባር ተፈፅሟል ለማለት መሟላት ስላለባቸው ሁኔታዎች አንድ ሰው ለወንጀል ድርጊት ኃላፊ ተብሎ ቅጣት ሊወሰንበት የሚገባው ወንጀል መሰራቱ ወይም መፈፀሙና ተሰራ ወይም ተፈፀመ የተባለው ወንጀል ደግሞ በተከሳሹ መፈፀሙ በበቂና በአሳማኝ ሁኔታ ሲረጋገጥ ስለመሆኑ፣ የወንጀል ህግ አንቀፅ 23(4)፣ 32፣ 40፣ 57 እና 58(1) የወ/መ/ሥ/ሥ/ቁ/ 141፣ 142 እና 149	104923	ወ/ሮ አበባ አረፈይኔ እና የትግ/ክ/ዓቃቢ ህግ	መጋቢት 28/2007ዓ/ም	243
250	19	አንድ ሰው የሀሰት የተዘጋጀን ወይም የተለወጠን ሰነድ እያወቀ የተገለገለበት ካለሆነ በቀር የወንጀል ሃላፊነት የሌለበት ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 378	101618	የደ/ክ/ስ/ፀ/ሙ/ኮ/ ዐ/ህግ እና እነ መስከረም ፋንታየ	ታህሳስ 19/2008ዓ/ም	295
251	21	ሰውን ለአደጋ ማጋለጥ ወይም መተው ወንጀል ተፈጽሟል ለማለት ስለሚገባቸው ሁኔታዎች፣ የወ/ሕ/ቁ 57	132266	ወ/ሮ አሌማዝ አስፋው እና የሶማሌ ክ/ዐ/ህግ	ታህሳስ 26/2009ዓ/ም	338
252	23	"በአዋጅ ቁጥር 721/2004 አንቀጽ 27 መሰረት አግባብ ያለው አካል በሕገወጥ መንገድ የተያዘን የከተማ ቦታን የማስለቀቂያ ትእዛዝ መስጠት እና ካሣ መክፈል ሳያስፈልግ የሠባት የሥራ ቀናት የጽሑፍ ማሥጠንቀቂያ ብቻ ለባለይዞታው በአካል በመስጠት ወይም በቦታው በሰፈረው ንብረት ላይ በመለጠፍ የማስለቀቅ ሥልጣን ይኖረዋል" በማለት የተቀመጠው ሀሳብ በሕጋዊ መንገድ ለተያዙ የከተማ ቦታዎችን ለማስለቀቅ የተቀመጠውን የማስለቀቂያ ትእዛዝ የመስጠት እና ካሣ የመክፈል ሥርዓት ማሟላት ሳያስፈልግ በሕገወጥ መንገድ የተያዘን የከተማ ቦታን ማስለቀቅ የሚቻልበትን ሥርዓት የሚደነግግ እንጂ የከተማ ቦታን ወሮ ለያዘ ሰው የወንጀል ሀላፊነትን የሚያስቀር ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 721/2004 አንቀጽ 26(4)፣27	150803	በትግራይ ክልል ፍ/ቢ/ዐ/ህግ እና አቶ ንጉስ ሀይለ	ሓምሌ 25/2010ዓ/ም	428
253	25	በቸለተኝነት የሚፈፀሙ ድርጊቶች እንደ ሙከራ ሊቆጠሩ ይችላል የሚል አስተያየት ቢኖርም አንድን የወንጀል ድርጊት ሙከራ ነው ለማለት ድርጊቱ በእውቀትና በፊሊጎት የተፈፀመ መሆኑን ማረጋገጥ መሰረታዊ መስፈርት ስለሆነ በቸለተኝነት የሚፈፀሙ ድርጊቶችን እንደ ሙከራ መቁጠር በአሁኑ ጊዜ ብዙም ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የወንጀል ህግ አንቀፅ 27(1)፣ 23(2) እና 58(1) (ለ)	181206	አቶ ሐይለ (አብይ) ሲሳይ እና የኦሮሚያ ጠቅላይ አቃቤ ህግ	መስከረም 27/2013ዓ/ም	440
254	25	በወንጀል ህግ አንቀጽ 670፣ 672ና 240፣ የተደነገጉት ውንብድና፣ ዘረፋ እና ሽፍታነት የሚሉት ቃላት ቴክኒካዊ ልዩነት በመካከላቸው ያለና በተናጠል የወንጀል ኃላፊነትን የሚያስከትሉ በመሆኑ የአንድ ተከሳሽ የወንጀል ድርጊት "ውንብድና ነው" ወይም "ዘረፋ ነው" ወይም "ሽፍታነት ነው" ለማለት ከመነሻው አጠቃላይ የተፈፀመው ድርጊት እና የተከሳሹ ተሳትፎ በተገቢው መንገድ ተለይቶ ሊታወቅ እና ሊረጋገጥ፤ በእምነት ቃል መሰረት ውሳኔ ለመስጠትም የተሰጠው ቃል	209051	ዳኜ ደጀኔ እና በደቡብ ምዕራብ ኢትዮጵያ ህዝቦች ክልልዊ መንግስት	ጥር 27/2014ዓ/ም	445

		ተከሳሹ ከተከሰሰበት ወንጀል ዝርዝር ጋር አንድ ሊሆን፤ ዝርዝር ቃሉም ተከሳሹ ወንጀሉን ለመፈፀሙ የማያጠራጥርና ሙሉ እምነት ሊጣልበት የሚገባ ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ. ህገ መንግስት አንቀፅ 20፣ የወንጀለኛ መቅጫ ህግ ሥነ ሥርዓት ቁጥር 134 (1) እና 141		የሸካ ዞን ዓቃቤ ህግ		
255	25	ክስ ወደ ሌላ ሥፍራ ይዛወርልኝ አቤቱታን ጨምሮ ተከራካሪ ወገኖች ዳኞች እና የፍርድ ቤት አመራሮች በነፃነት እና ያለ አድልዎ የመዳኘት ግዴታቸውን አልተወጡም በማለት የሚያቀርቡት ማናቸውም አቤቱታ ሕጋዊ መሠረት ያለው እና በተጨባጭ ማስረጃ ተረጋግጦ ሊቀርብ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ ሕገ-መንግሥት አንቀጽ 78 እና 79፣ የወ/መ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 106፣ የወንጀለኛ መቅጫ ሕግ ሥነ ሥርዓትን እና የፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግን ለማሻሻል የወጣ አዋጅ ቁጥር 84/1968	189472	አቶ አሸብር አውዳ እና በደ/ብ/ብ/ብ/ክ/መ/የወላይታ ምድብ ዓቃቤ ሕግ	ሰኔ 30/2013ዓ/ም	504
256	25	ብርበራ የሚደረግበት የህግ ስርዓት ዝርዝር ሁኔታዎች የተመለከቱ ቢሆንም በወ/መ/ስ/ስ/ህ/ቁ. 32(2) የተመለከቱት ቀሪ ሁኔታዎች (Exceptions) በሌለበት ብርበራ ያለ ብርበራ ትዕዛዝ ቢከናወን ወይም በብርበራ ትዕዛዙ ከተመለከተው ጊዜና ቦታ ውጪ ብርበራ ቢደረግ አልያም በብርበራ ትዕዛዙ ላይ ከተመለከተው እቃ ውጪ በሆነ ሁኔታ ፖሊስ በብርበራ የመያዙ አግባብነት ተጨማሪ የብርበራ ትዕዛዝ ለማግኘት በቂ እና ምክንያታዊ ጊዜ ነበር የሚለው የብርበራውን ህጋዊነት ለመመዘን ከግምት ውስጥ ሊገባ የሚገባ መሰረታዊ መስፈርት ተደርጎ የሚወሰድ ስለመሆኑ፣ ህገ መንግስታዊ ጥበቃ ከተሰጠው የግል ህይወት የመከበርና የመጠበቅ መብት አንፃር በፍርድ ቤት በብርበራ ትዕዛዝ ላይ ከተመለከተው ውጪ በሆነ ሁኔታ ፖሊስ የመያዙ አግባብነትን በተመለከተ ቅድሚያ ሊከበር የሚገባ የግል ህይወት የመከበርና የመጠበቅ መብት ያለ መሆኑ የሚታይና የሚመዘን ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ ህገ መንግስት አንቀፅ 26 (1)፣ የወ/መ/ስ/ስ/ህ/ቁ. 32(2)(ለ) እና 33 (1)	211525	እነ መንሱር ጁሃር (2 ሰዎች) እና የፌደራል ጠቅላይ ዓቃቤ ህግ	መጋቢት 08/2014ዓ/ም	512
		11.2 በሌላ ዘርፍ ያሉ ወንጀልና የወንጀል ሥነ-ሥርዓት የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሜ የተቀመጡ)				
		11.2.1 በአሰሪና ሰራተኛ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
1	6	**በወንጀል** ጉዳይ ተከሶ ነፃ የተባለ ሰው በፍትሐብሔር ረገድ ከቀረበበት ክስም የግድ ነፃ ይሆናል ወደሚል ድምዳሜ ሊያደርስ የሚችል ስላለመሆኑ፣	34588	የኢትዮጵያ ኤሌትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን እና	ግንቦት 5/2000ዓ/ም	364

		አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 27		ደረጀ ወልደ ኪዳን		
2	8	**በወንጀል** ጉዳይ ተከሰ ነፃ መውጣት በራሱ አንድን ሠራተኛ ወደ ቀድሞ ሥራ ለመመለስ መብት የሚሰጥ ስላለመሆኑ፣	37256	አ/አ/የም/አዳራሽ አስተዳደር እና ወ/ሮ የውብዳር ጥላሁን	ህዳር 4/2001ዓ/ም	119
3	9	አሰሪ በግልፅ ባልፈቀደበት ሁኔታ በሁለት በታ በተመሳሳይ ጊዜ መስራት ሠራተኛውን **የማታለል ተግባር** እንደፈፀመ የሚያስቆጥረው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀፅ 27(1)(ሐ)	41767	የአዲስ አበባ ውሃና ፍሳሽ ባለስልጣን እና አቶ አድማስ ደምሳቸው	ህዳር 8/2002ዓ/ም	202
4	13	የጡረታ አበል ተጠቃሚ የሆነ የመንግስት ሠራተኛ **በወንጀል** ጉዳይ የተከሰሰና ጥፋተኛ ተብሎ በጽኑ እስራት ቅጣት በተቀጣ ጊዜ የጡረታ መብቱ የሚቋረጥ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 95/1967 አንቀጽ 34 አዋጅ ቁ. 345/1995 አንቀጽ 52(2) እና (3) አዋጅ ቁጥር 209/1955	50590	ማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ እና ወ/ሮ በርገኔ ኢንኮ	መጋቢት 28/2004ዓ/ም	70
5	19	አንድ ሠራተኛ **በጊዜ ቀጠሮ ከ30 ቀን በላይ መታሰሩ** እና ከስራ ገበታው መቅረቱ ከ30 ቀናት የሚበልጥ እስራት እንደተወሰነበት ተቆጥሮ የስራ ውሉን ያለማስጠንቀቂያ ማቋረጥ ተገቢ ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 27 /1/በ/	114669	የኢትዮጲያ መንገዶች ኮንስትራክሽን ኮርፓሬሽን እና አቶ አስማረ ፈጠነ	ጥቅምት 24/2008ዓ/ም	12
		11.2.2 በውል ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
6	12	ውልን/ስምምነትን መሰረት ባደረገ ግንኙነት አንድን ንብረት ወስዶ በውሉ መሰረት ለመመለስ ፈቃደኛ ያልሆነ ሰው የእምነት ማጉደል **ወንጀል** ፈጽሟል በሚል የወንጀል ክስ ሊቀርብበት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/ቁ 23/2/፣ 24፣ 57፣ 58	65054	ብሩክ ሚካኤል እና የፌዴራል ዓ/ህግ	ሐምሌ 14/2003ዓ/ም	261
7	16	ከውል ግንኙነት ጋር በተያያዘ በህገ ወጥ መንገድ መብትን ማስከበር **የወንጀል** ተጠያቂነትን የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/አንቀፅ 436(ለ)	98647	አቶ ፅጋቡ ወላይ ገብሩ እና የትግ/ክ/ዐቃቤ ሕግ	ሰኔ 02/2006ዓ/ም	248
8	21	የደቤ የቤት ሽያጭ ውል **የወንጀል** ተጠያቂነትን የሚያስከትል ህገ ወጥ ውል ነው በማለት በውሉ መሰረት ላለመፈፀም የሚቀርብ ክርክር ህጋዊ መሰረት የሌለው ስለመሆኑ፣ የ/ፍ/ህ/ቁ 1792(1)፣ 1793	119233	አያት አክሲዮን ማህበር እና ወ/ሪት ክ/ሚካኤል ተክላ	ሚያዚያ 17/2009ዓ/ም	240

		11.2.3 በፍትሐብሔር ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
9	3	ባለቤቱና መጠኑ ተለይቶ የታወቀውንና ለባለቤቱ እንዲመለስ **በወንጀል** ጉዳዩ በፍርድ የተወሰነው ገንዘብ እውነተኛ ባለቤት በቀረበ ጊዜ በቀጥታ የሚመለስ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 378	10797	ሼክ መሐመድ ሁሴን እና እነ ወ/ሮ ሻዲያ ናዲም (3)	ታህሳስ 27/1998ዓ/ም	92
10	9	አንድን ፍሬ ነገር ለማስረዳት ተለይቶ የተመለከተ ማስረጃ እንዲቀርብ ህጉ ካላስገደደ በቀር ይህንን ፍሬ ነገር በማንኛውም **የማስረጃ** ዓይነት ማስረዳት የሚቻል ስለመሆኑ፣	47551	ንግድ ማተሚያ ድርጅት እና አቶ ካሱ ሙላት	ታህሣሥ 6/2002ዓ/ም	295
11	12	ልዩ ዕውቀትና ክህሎትን መሰረት በማድረግ አንድ ጉዳይ ተመርምሮ የተሰጠ **የሙያ አስተያየት** ሊስተባበል የሚችለው በጉዳዩ ላይ የተሻለ የሙያ እውቀትና ክህሎት ባለው ባለሙያ ጉዳዩን መርምሮ በሚሰጠው አስተያየት ስለመሆኑ፣ አንድን ሰው ለማጓጓዝ ውል የተዋዋለ ሰው በጉዞ ወቅት በተጓዡ ላይ ለደረሰ ጉዳት ሊከፍል የሚገባው የካሣ መጠን ከብር 40,000 መብለጥ የሌለበት ስለመሆኑ፣ የጉዳት ካሣ መጠኑ ከብር 40,000 ሊበልጥ የሚችለው በንግድ ህግ/ቁ 599 የተመለከተው መስፈርት መሟላቱ ሲረጋገጥ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 136/1/ የንግድ ህግ/ቁ 597/1/	47960	አቶ ታከለ ባልቻ እና ወ/ሮ አዜብ ፀጋዬ	ታህሳስ 12/2003ዓ/ም	322
12	11	በፍርድ ቤት የተሰጠ የእግድ ትዕዛዝ ፀንቶ ባለበት ወቅት እግድ የተሰጠበት ንብረት ተሸጦ በተገኘ ጊዜ የፍርድ ባለመብት የሆነ ወገን ሊኖረው ስለሚችለው መፍትሔ፣ **የፍርድ ቤትን የእግድ ትዕዛዝ አለማክበር /መጣስ/** ኃላፊነትን የሚያስከትል ተግባር ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2028፣ 2035፣ 2126 **(በልዩ ልዩ ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሜ የተቀመጠ)**	54567	የባህርዳር ከ/አ/ጽ/ቤት እና እኅ የባህርዳር ጨርቃጨርቅ ፋብሪካ (3)	የካቲት 10/2003ዓ/ም	521
13	12	በፍርድ ቤት የእግድ ትዕዛዝ የተሰጠበትን የማይንቀሳቀስ ንብረት በተመለከተ **የእግዱ ትዕዛዝ ተጥሶ** ውል ለማዋዋል ስልጣን በተሰጠው አካል ፊት በተደረገ የሽያጭ ውል ለሦስተኛ ወገን በተላለፈ ጊዜ ሊኖር ስለሚችል ውጤት፣ እግዱ ተጥሶ በተከናወነው ተግባር መብቱ የተጐዳበት ሰው የእግዱን ትዕዛዝ በጣሰው ወይም እንዲጣስ ምክንያት በሆነው አካል ላይ ተገቢውን አቤቱታ በማቅረብ መብቱን ለማስከበር የሚችል ስለመሆኑ፣	61637	ዶ/ር አልሑሴን በድልገዋድ እና እነ ወ/ሮ ገነት ሐድጐ (2)	ሐምሌ 11/2003ዓ/ም	380

		የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 156 አዋጅ ቁጥር 334/95 አንቀጽ 15/2/ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1204፣ 1206፣ 1184፣ 1185፣ 1195				
14	9	የፍ/ቤትን ክብርንና የዳኝነት ሥርዓቱን መልካም አመራር ለማስጠበቅ ሲባል የማንኛውም ችሎት ሰብሳቢ ዳኛ በችሎት ውስጥ በሚገኝ ማንኛውም ሰው ላይ **ቅጣት ሊወሰን** የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 480	48237	ወ/ሮ ሰኢዳ ሁሴን ይመር እና ተጠሪ - የለም	መጋቢት 6/2002ዓ/ም	339
15	9	ሐሰተኛ ቃል ተሰጥቷል በሚል ፍ/ቤት በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 481 መሠረት የጥፋተኝነትና **የቅጣት ውሣኔ** ሊሰጥ የሚችልበት አግባብ፣ በአንድ **የወንጀል** ድርጊት ነፃ የተባለ ሰው እንደገና ሌላ ተጨማሪ ማስረጃ እንዲቀርብ ተደርጐ የሚቀጣበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 481 የወንጀል ህግ ቁ 452(1)	43005	እነ አቶ አውግቸው እርገጤ (3) እና ተጠሪ - የለም	ሚያዝያ 19/2002ዓ/ም	345
16	15	በችሎት በመገኘት ስልክን ማስጮህ ብሎም ፍርድ በሚነበብበት ጊዜ በችሎት ዳኛው ሥነ-ሥርዓት እንዲይዝ ሲነገረው ችሎቱ በሥነ-ሥርዓት ያናግረኝ በማለት ያልተገባ ባህሪ ማሣየት በችሎት መድፈር **ወንጀል** ሊያስቀጣ የሚችል ተግባር ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 481 የወንጀል ህግ ቁጥር 449(1)(ሀ)	92459	አቶ ፍጽም ብርሃን ገ/ክርስቶስ እና ተጠሪ - የለም	ጥቅምት 19/2006ዓ/ም	186
17	15	**ሀሰተኛ ማስረጃ** ለፍ/ቤት በመቅረቡ የተነሣ የተወሰነበት ተከራካሪ ወገን የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 6(1)ን መሠረት በማድረግ ፍርዱ በድጋሚ እንዲታይለት አቤቱታ ባቀረበ ጊዜ ሀሰተኛ ማስረጃውን የሰጠው አካል በምን ምክንያት በህገ ወጥ ተግባር ሀሰተኛውን ማስረጃ ሊሰጥ እንደቻለ የማስረዳት ግዴታ ጭምር አለበት ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 6(1) **የወንጀል ህግ** አንቀጽ 403፣ 405	91968	አቶ ግርማ ሰንበት እና ወ/ሮ አልማዝ ገብረየስ	ታህሳስ 15/2006ዓ/ም	194
18	24	**በሐሰት ማስረጃ** የተሰጠ ፍርድ እንዲነሳ የሚቀርብ ጥያቄ በዳግም ዳኝነት ጥያቄ ቀርቦ ከሚስተናገድ በቀር መደበኛ (አዲስ) ክስ በማቅረብ ውሳኔው እንዲሻር የሚጠየቅበት የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ/ 6	166205	ገ/ኢየሱስ ሙለነህ እና እነ አቶ ወልዱ አቡቴ	ግንቦት 29/2011ዓ/ም	95
19	15	የዳግም ዳኝነት (Review of Judgement) ዓይነተኛ ዓላማ ተገቢ ሁኔታዎችና ፍሬ ነገሮች ተሟልተው መገኘታቸው ሲረጋገጥ በሀሰተኛ ማስረጃ፣ በመደለያና በመሰል **ወንጀል** ጠቀስ ድርጊቶች ምክንያት የተዛነፈን ፍትህ ወደ ነበረበት መመለስ ስለመሆኑ፣	93137	ወ/ሮ ብጥር ታገለ እና ወ/ሮ አገር ተሰማ	የካቲት 11/2006ዓ/ም	231

		የዳግም ዳኝነት ጥያቄ (አቤቱታ) ፍሬ ነገርን የማጣራትና ማስረጃን የመመዘን ተግባራት የሚከናወንበት በመሆኑ ጥያቄው ለሰበር ችሎት በቀረበ ጊዜ ችሎት አቤቱታውን ፍሬ ነገር የማጣራትና ማስረጃ የመመዘን ስልጣን ላላቸው የስር ፍ/ቤቶች ሊመራውና ሊያስተላልፈው በሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 6(1)(ሀ)(ለ) አዋጅ ቁ. 25/88 አንቀጽ				
20	15	ከውርስ ሀብት ክፍፍል ጥያቄ ጋር በተገናኘ መብቱን ለማስፈፀም ጠይቆ በአፈፃፀም በይርጋ የታገደ ስለመሆኑ ውሣኔ ተሰጥቶ እያለ ባለመብት ነኝ የሚለው ወገን የሚያነሣው የመብት ጥያቄና ክርክር ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ **በአንድ ፍርድ ቤት የተሰጠ ውሣኔ** በህግ አግባብ እስካልተሻረ ድረስ የውሣኔው **አስገዳጅነትና ተፈፃሚነት** በባለጉዳዮች ላይ ብቻ የተወሰነ ሣይሆን በማናቸውም አስፈፃሚ አካላትና በማናቸውም ፍርድ ቤት ላይ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5(1) የኢ.ፌ.ዲ.ሪ. ህገ መንግስት አንቀጽ 79(2)	83007	እነ ወ/ሮ አልማዝ ገመቹ (ሁለት ሰዎች) እና አቶ ፋዩ ገመቹ	ሰኔ 03/2005ዓ/ም	98
21	20	አንድ **የዳኝነት አካል የስር-ነገር ስልጣን ባይኖረውም** እንካን የሰጠው ውሳኔ ስርዓቱን ተከትሎ እስካልተሻረ ድረስ **የፀናና የመጨረሻ** በመሆኑ አዲስ ክስ በተመሳሳይ ጉዳይ ማቅረቡ ተገቢ ስላለመሆኑ፣ ፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 5(1) እና 212	105677	እነ ጥሩነሽ ገ/ወልድ (6) እና እነ መኮነን ገ/ወልድ (3)	መስከረም 30/2009ዓ/ም	90
22	13	በህጉ አግባብ ሊሟላ የሚገባው **የዳኞች ቁጥር ባልተሟላበት** ሁኔታ የሚሰጥ ትዕዛዝ ወይም ውሣኔ እንደተሰጠ የማይቆጠርና ህጋዊ ውጤት ሊኖረው የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 73፣ 337	73696	ወ/ሪት ሄና አበባው እና አቶ አብዱ ይመር	ሚያዝያ 9/2004ዓ/ም	39
23	15	**ባለ አምስት ዳኞች የሚሰየሙባቸው** የክልል ፍርድ ቤቶች ሰበር ሰሚ ችሎቶች በአጣሪው ችሎት ጉዳዩ ያስቀርባል በሚል በተመለከተው ነጥብ (ጭብጥ) ሳይገደብ ሌላ (ሌሎች) ጭብጦችን በመመስረት ክርክሩ እንዲሰማ በማድረግ ውሣኔ ለመስጠት ስልጣን ያላቸው ስለመሆኑ፣	90298	አቶ ኃይሉ ዴሬሳ እና ወ/ሮ ሱፌ አለሙ	የካቲት 10/2006ዓ/ም	217
24	25	**ከአንድ በላይ ዳኞች በተሰየሙበት ችሎት** የችሎቱ ዳኞች ተሟልተው በጉዳዩ ላይ ውይይት አድርገው በሙሉ ድምጽ ወይም በአብላጫ ድምጽ ለመወሰን አቋም ሳይዙ ከተሰየሙት ዳኞች **ከፊሎቹ ብቻ ፈርመው የሚሰጡት ውሳኔ/ትዕዛዝ የስነ ስርዓት ጉድለት** (irregular proceedings) ያለበት ስለመሆኑ፣	185837	ጀፎር ኮንስትራክሽን እና አስማማዉ ኃላ/የተ/የግ/ማህበር	መጋቢት 29/2013ዓ/ም	101

		በዳኝነት ታይቶ የተሰጠ የሥነ ሥርዓት ጉድለት (irregular proceedings) ያለበት ውሳኔ/ትዕዛዝ የማረም ስልጣን ላለው ፍርድ ቤት ወይም ችሎት ቀርቦ በሚሰጥ ዳኝነት ይታረማል እንጂ በተከራካሪ ወገኖች አመልካችነት ወይም በፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት አነሳሽነት በፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት በሚሰጥ አስተዳደራዊ ውሳኔ በሚደራጅ ችሎት በድጋሚ ታይቶ እንዲታረም ማድረግ መሰረታዊ የህግ ስህተት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ስ/ስ/ህ/ቁ 209/1 እና 211/2፣ አዋጅ ቁጥር 25/1988 (በአዋጅ ቁጥር 138/1991፣ በአዋጅ ቁጥር 254/1993 እንተሻሻለው እና በአዋጅ ቁጥር 454/1997 እንደገና እንደተሻሻለው) አንቀጽ 16(2/ሀ)፣ 18(ሀ/1)፣ 21፣ 22 እና 27(/1/ሐ) እንዲሁም የተሻሻለው የፈደራል ዳኞች አስተዳደር ጉባኤ ማቋቋሚያ አዋጅ ቁጥር 684/2002 አንቀጽ 6(1/ሰ)				
25	13	**ግዜው ያለፈበት የይግባኝ አቤቱታን** ማስፈቀጃ በመቀበል ፍርድ ከተሰጠ በኋላ በበላይ ፍ/ቤት በተካሄደ ክርክር የማስፈቀጃ አቤቱታው ተቀባይነት ማግኘቱ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ ወሣኔ የተሰጠ እንደሆነ የስር ፍ/ቤት በዋናው ጉዳይ ላይ የሚሰጠው ፍርድ ተፈፃሚነት የማይኖረው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 325፣ 326፣ 349	74785	አፍሪካ ኢንሹራንስ ኩባንያ አ/ማ እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	ሐምሌ 03/2004ዓ/ም	27
26	16	**በውሳኔ በተቋጨ የክስ መዝገብ ላይ የክስ ይዛወርልኝ አቤቱታ ለማቅረብ የማይቻል ስለመሆኑ፣** በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 31	93171	ወ/ሮ ሴቴ ከበደ እና እነ አስናቁ ፋንታዬ (3)	ግንቦት 8/2006ዓ/ም	45
27	24	**ፍ/ቤቶች የፍ/ቤቱን የስራ ቋንቋ** የማይችሉ ተከሳሾች በቀረቡላቸው ጊዜ አስተርጓሚ በመመደብ ክሱ በሚገባቸው ቋንቋ በዝርዝር የመንገር እና በጠበቃ ታግዘው የመከራከር መብት እንዳላቸው፣ **ጠበቃ** ለማቆም የሚያስችል ዓቅም ከሌላቸው በመንግሥት ወጪ ጠበቃ የማግኘት መብት እንዳላቸው የመንገር ሀላፊነት ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የኢ.ፋ.ዱ.ሪ ሕገ መንግሥት አንቀጽ አንቀጽ 9/4 እና 13(1)(2)፣ 20 የሲቪል እና የፐለቲካ መብት አንቀጽ 14	160916	አቶ በጃ በየነ እና የኦሮሚያ ጠቅላይ ዓቃቤ ሕግ	ታሕሣሥ 30/2011ዓ/ም	2
28	25	በኢ.ፌ.ድ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 78 እና ተከታዮቹ ድንጋጌዎች ላይ ነፃ እና ገለልተኛ የዳኝነት አካል በየደረጃው ማቋቋም ያስፈለገው ሰዎች ነፃና ገለልተኛ በሆነ አካል ፊት ቀርበው መብታቸውን በማስከበር ዳኝነታዊ መፍትሄ ማግኘት እንዲችሉ፣ በህግ ፊት እኩል ጥበቃ እና ፍትህ የማግኘት መብታቸውን ለማስከበር እንዲሁም ሌሎች የሰዎችን ሰብዓዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶች ለማስከበር በመሆኑ **የክልል ፍርድ ቤቶች** በህግ በታወቀ ምክንያት በሕገ መንግስቱ የተሰጣቸውን የውክልና ሥልጣን መጠቀምና ለዜጎች ፍትህ መስጠት በማይችሉበት ሁኔታ ላይ ሲሆኑ እና ጉዳዩም የፌደራል ጉዳይ ሲሆን የሰዎችን ፍትህ የማግኘት መብት፣ እኩል የሕግ ጥበቃ የማግኘት መብት እና ሌሎች መብቶችን ለማስከበር **የፌደራል ፍርድ ቤቶች በቀጥታ ጉዳዩን ተቀብለው የመዳኘት ሥልጣን** የሚኖራቸው ስለመሆኑ፣	219089	ኦሮሚያ ኢንሹራንስ አክሲዮን ማህበር እና እነ ወርልድ ቪዠን ኢትዮጵያ (2 ሰዎች)	ሰኔ 27/2014ዓ/ም	138

		የኢ.ፌ.ድ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 25፣ 37/1፣ እና አንቀጽ 78 እና ተከታዮቹ፤ የተባበሩት መንግስታት የሰበዓዊ መብቶች መግለጫ (Universal Declaration of Human Rights) አንቀጽ 7፣8 እና 10 እንዲሁም የዓለም አቀፍ የሲቪልና ፓለቲካ መብቶች ቃልኪዳን (International Covenant on Civil and Political Rights/ICCPR) አንቀጽ 2(3/ሀ እና ለ)፣ 26				
		11.2.4 በጉምሩክና ግብር/ታክስ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
		ጉምሩክ				
29	7	የጉምሩክ ሥነ ሥርዓት ሳይፈፀምበት የመንግስት ቀረጥ ያልተከፈለበት መኪና ይዞ የተገኘ ግለሰብ **በወንጀል** ተከስሶ ጥፋተኛ ያልተባለ ቢሆንም ግለሰቡ ተገቢውን ቀረጥ ከፍሎ መኪናውን መረከብ አልያም ደግሞ መኪናው መወረስ ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 60/89 አንቀጽ 74 አዋጅ ቁ. 388/95 አንቀጽ 80/3/	23855	የጉምሩክ ዓቃቤ ሕግ እና አቶ ፀጋሁን መንግስቱ	ጥቅምት 26/2000ዓ/ም	265
30	10	የጉምሩክ አዋጅን በመተላለፍ ከሚፈፀም **የወንጀል** ድርጊት ጋር በተያያዘ የኮንትሮባንድ ተግባር ሃይልን በመጠቀም ወይም ከሌሎች ጋር በማበር የተፈፀመ እንደሆነ አዋጅ ቁ. 60/89 ተፈፃሚ ሊሆን የሚችል ስለመሆኑ፣	44862	አሸናፊ አበበ እና የጉምሩክ ባለስልጣን	ጥር 5/2002ዓ/ም	355
31	10	የጉምሩክ ሕግን በመተላለፍ **ወንጀል** ፈፅሟል በሚል የተጠረጠረ ሰው ክስ ሊቀርብበት የሚገባውና ጉዳዩ መታየት ያለበት በአዲሱ የወንጀል ህግ ሣይሆን የጉምሩክ አዋጆች መሠረት በማድረግ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 60/89	48693	ነኢማ አወል እና የገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን	ጥር 5/2002ዓ/ም	357
32	11	ከቀረጥ ነፃ በሆነ መልኩ ለግል አገልግሎት እንዲውል የገባ መኪናን ለንግድ ማዋል **በወንጀል** ተጠያቂነትን የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 368/95 አንቀጽ 73/1/, 78	54203	የኢት/ገ/ጉ/ባለስልጣን እና ወ/ሮ ሙሉእመቤት ኃ/ሚካኤል	ህዳር 27/2003ዓ/ም	327
33	11	የጉምሩክ ባለስልጣን **ኮንትሮባንድ** እንደተፈፀመበት በበቂ ሁኔታ የጠረጠረውን ተሽከርካሪ በቁጥጥሩ ሥር አድርጐ ለሚያደርገው ማጣራት ለባለንብረቱ የተቋረጠ ጥቅም እንዲከፈል የማይጠየቅ ስለመሆኑ፣ ባለስልጣኑ በቁጥጥሩ ሥር የሚያውላቸው ተሽከርካሪዎች የተያዙበትን ጉዳይ ለማጣራት ከሚያስፈልገው ተገቢና ምክንያታዊ ጊዜ በላይ የሆነ እንደሆነ የሚያስጠይቀው ስለመሆኑ፣ በባለስልጣኑ ቁጥጥር ሥር የቆዩ ተሽከርካሪዎችን በተመለከተ የተቋረጠ ገቢ ይከፈለን በሚል አቤቱታ በቀረበ ጊዜ ፍርድ	43996	የሰሜን ምስራቅ ጉምሩክ ሚሌ ቅርንጫፍ ጽ/ቤት እና በረከት አሰፋ	ጥር 10/2003ዓ/ም	336

		ቤት የተጠየቀውን ገቢ ህጋዊነት እና ትክክለኛነት በማረጋገጥ መወሰን ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 60/89 አንቀጽ 6/5/ 58/1//1 አዋጅ ቁ. 368/95				
34	11	በጉምሩክ አዋጅ ቁ. 368/95 /እንደተሻሻለ/ አንቀጽ 74 ሥር ጥፋተኛ የተባለ ተከሳሽ ሊጣልበት ስለሚችለው የቅጣት አይነትና መጠን፣ **በኮንትሮባንድ** ዕቃ ሲያጓጉዝ የተገኘ ተሽከርካሪ ሊወረስ የሚችልበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ. 60/89 አዋጅ ቁ. 368/95 አንቀጽ 64/4/, 74	48628	የገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ዓ/ሕግ እና አቶ በርሄ ሐጐስ	ግንቦት 05/2003ዓ/ም	345
35	11	የተሽከርካሪ ባለንብረትና ሹፌር በመሆን የኮንትሮባንድ **ወንጀል** በተሽከርካሪ በመታገዝ የተፈፀመ ስለመሆኑ የተረጋገጠ እንደሆነ የግለሰቡን የወንጀል ጥፋተኝነት ውሣኔ ተከትሎ ተሽከርካሪው እንዲወረስ ትዕዛዝ መሰጠት ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 622/2001 አንቀጽ 91/2/, 2/1/	64819	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን እና አቶ አንተነህ ካሣዬ	ሰኔ 30/2003ዓ/ም	350
36	11	ከቀረጥ ነፃ፣ በቅናሽ ቀረጥ ወይም በጊዜያዊነት ከቀረጥ ነፃ የገባን ዕቃ ህግን በሚቃረን መልኩ የቀረጥ ነፃ መብቱ ከተሰጠበት ምክንያት ውጪ መጠቀም /ለሌላ ሰው አሳልፎ መስጠት/ **የወንጀል** ኃላፊነትን የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 60/89 አዋጅ ቁ. 368/95 አንቀጽ 73/1/ /ሀ/ /ለ/ /2/	58266	ወ/ሮ አልማዝ ደሴ እና የጉምሩክ ዓ/ህግ	ሰኔ 03/2003ዓ/ም	353
37	11	አንድ ዕቃ /ንብረት/ ኮንትሮባንድ ነው ወይም የጉምሩክ ስርዓት ያልተፈፀመበት ነው በሚል በቁጥጥር ስር ሊውል የሚችልበት አግባብ፣ የጉምሩክ ሥርዓት ያልተፈፀመበትን ዕቃ ወደ ጉምሩክ ክልል ማስገባት ወይም ከጉምሩክ ክልል ማስወጣት ዕቃው **ኮንትሮባንድ** እንዲባል የሚያደርግ ስለመሆኑና የኮንትሮባንድ ወንጀልን የሚያቋቁም ስለመሆኑ፣ "የጉምሩክ ክልል" በሚል የተጠቀሰው ሃረግ አጠቃላይ የኢትዮጵያ የግዛት ክልልን የሚያመላክት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ 622/2001 አንቀጽ 2/17/, 12/4/, 13/1/, 91/1/, 2/7/	60400	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን እና ኤፍታታ እና ቢኤም ኤም ኃ/የተ/የግ/ማህበር	ሐምሌ 12/2003ዓ/ም	356
38	11	በህግ አግባብ የጉምሩክ ሥነ ሥርዓት የተፈፀመበት ዕቃ/ንብረት/ **የኮንትሮባንድ** ዕቃን ለማሳለፍ በሽፋንነትና በከለላነት ያገለገለ መሆኑ በተረጋገጠ ጊዜ የጉምሩክ ባለስልጣን ይህን በሽፋንነትና በከለላነት ያገለገለውን ዕቃ ለመውረስ ስልጣን የተሰጠው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 60/89 አንቀጽ 6/5/ 58/1/ /ለ/ 16-18 አዋጅ ቁ. 368/95 አንቀጽ 22	65656	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን የባህር ዳር ቅርንጫፍ ጽ/ቤት እና ወ/ሪት ትዕግስት ጥላሁን	ሐምሌ 26/2003ዓ/ም	360

39	13	በኃላፊነት ይዞት በሚገኝ ተሽከርካሪ የጉምሩክ ሥነ-ሥርዓትን በመተላለፍ ዕቃን ሲያጓጉዝ የተያዘ ሰው ሊጠየቅ ስለሚችልበት አግባብና ተፈፃሚ ስለሚሆነው የህግ ድንጋጌ፣ አዋጅ ቁ. 60/89 አንቀፅ አዋጅ ቁ.368/95 አንቀፅ 79,80(1), 81,64(4)74 **ወ/መ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ.113(2)**	54889	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን እና አቶ ንጉሴ ገብረፃዲቅ	መስከረም 26/2004ዓ/ም	499
40	13	በጉምሩክ **ወንጀል** የተከሰሰ ሰው በነፃ የተለቀቀ ቢሆንም ወንጀሉ የተፈፀመበት እቃ ወይም ማጓጓዣ የሚወረሰው የጉምሩክ ህግን የመተላለፍ ድርጊት ስለመፈፀሙ ፍርድ ቤቱን የሚያጠግብ ማስረጃ ሲቀርብ ስለመሆኑና ማስረጃው አጥጋቢ ካልሆነ ብቻ ፍ/ቤት እቃውን (ማጓጓዣውን) እንዳይወረስ በማድረግ ተገቢውን ቀረጥና ታክስ እንዲከፈል ሊያዝ የሚገባው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.622/2001 አንቀፅ 104(3)(ሀ), 104(3)(ለ)	64115	እነ አቶ አህመድ ሁሴን (ሁለት ሰዎች) እና የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን	ጥቅምት 08/2004ዓ/ም	502
41	13	ከጉምሩክ ባለስልጣን ሹም ፈቃድ ሳያገኝ በመተላለፍ ላይ ያሉ ወይም የጉምሩክ ወደብ በደረሱ ወቅት የእቃ መያዣ ላይ የተደረገን ማሸጊያ መፍታት **በወንጀል** ተጠያቂነትን የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ በጉምሩክ ወደብ በምርመራ ላይ ካሉ ዕቃዎች ለሳምፕልነት በሚል ወስዶ አለመመለስ በወንጀል የሚያስጠይቅ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.622/2001 አንቀፅ 100, 95(ሀ)	65041	አቶ አንዳርጌ እሸቱ እና የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ዐቃቤ ህግ	የካቲት 30/2004ዓ/ም	524
42	13	ለግል አገልግሎት ከቀረጥና ከታክስ ነፃ የገባን መኪና ለብድር መያዣነት መስጠት **በወንጀል** ኃላፊነትን (ተጠያቂነትን) የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ በወንጀል ጉዳይ በቅጣት መልክ የሚጣለው የገንዘብ መቀጮ በፍ/ብሔር ጉዳይ ከሚኖረው የአንድነትና የነጠላ ኃላፊነት የተለየ ስለመሆኑና ቅጣቱ በእያንዳንዱ አጥፊ ላይ ለየብቻ ሊጣል የሚገባው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.345/95 አንቀጽ 73(1) አዋጅ ቁ. 60/89 አዋጅ ቁ.280/94 የወንጀል ህግ አንቀጽ 32(1)(ሀ), 41	69602	እነ አቶ አካሉ አለሙ (ሁለት ሰዎች) እና የገቢዎችና ጉምሩክ ዐቃቤ ሕግ	የካቲት 06/2004ዓ/ም	539
43	14	የተሽከርካሪ ባለቤት የሆነ ሰው በተሽከርካሪው የተፈፀመ የጉምሩክ ሥነ-ሥርዓት ህግን የመጣስ **ወንጀል** ከራሱ እውቀት ወይም ፈቃድ ወጪ መሆኑን ማስረዳት የቻለ እንደሆነ የተፈፀመው ወንጀል ክብደት እየታየ የገንዘብ መቀጮ ከፍሎ ተሽከርካሪው ሊለቀቅለት (ላይወረስ) የሚችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.622/2001 አንቀጽ 109(1) የገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን መመሪያ ቁ.50/2003 አንቀጽ 6(2)	76976	የጅጅጋ ገቢዎችና ጉምሩክ ቅርንጫፍ ጽ/ቤት እና አቶ ሊሻን ከተማ ገብሬ	መስከረም 22/2005ዓ/ም	178

44	14	የውጭ ምንዛሬ ከአገር ውስጥ ወደ ውጭ አገር ያለህጋዊ እውቅናና ፈቃድ ማስወጣት **የወንጀል** ኃላፊነትን የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ የወንጀል ድርጊትን የፈፀምኩት ባለማወቅ ነው በሚል የሚቀርብ ክርክር ተቀባይነት የሌለውና ህግን አለማወቅ ይቅርታ የማያሰጥ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 622/2001 አንቀጽ 99 አዋጅ ቁ. 591/2000 አንቀጽ 20(3) የኢፌዴሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 22(1) የወንጀል ህግ አንቀጽ 2(2),25,23(2),81(1)(3)	80296	አቶ ሳምሶን መንግስቱ እና የፌዴራል ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን	ጥር 30/2005ዓ/ም	180
45	15	ከጉምሩክ ህግና አፈፃፀም ጋር በተያያዘ በኮንትሮየባንድ **ወንጀል** ተጠርጥሮ በጉምሩክ ተቋም በቁጥጥር ሥር እንዲውል የተደረገ የንግድ ተሽከርካሪን አስመልክቶ ለንብረቱ ባለቤት የተቋረጠ ጥቅም (ገቢ) እንዲከፈል ሲወሰን የካሣውን መጠን ለመወሰን የተሽከርካሪውን ዓመታዊ የተጣራ ገቢ በተመለከተ ባለንብረቱ ለሚመለከተው የመንግስት አካል በህጉ አግባብ ያሳወቀውን የገቢ መጠን ከሌሎች አግባብነት ካላቸው ማስረጃዎች ጋር በማገናዘብና መሠረት በማድረግ ሊወሰን የሚገባ ስለመሆኑ፣ በአንድ የመንግስት ባለስልጣን ተረጋግጦ የተሰጠ የሰነድ ማስረጃ በህጉ መሠረት ተቃውሞ ቀርቦበት ዋጋ የሌለው ስለመሆኑ ካልተረጋገጠ በቀር ማስረጃው በማስረጃነት ዋጋ ሣይሰጠው ሊታለፍ የሚችልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2010, 2011, 2090, 2091, 2141, 2152, 2153 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 136, 138, 180 (1)	89640	የገቢዎችና የጉምሩክ ባለስልጣን እና ሰይፈዲን አብዱልቃድር	መስከረም 23/2006ዓ/ም	281
46	18	**አንድ ተከሻሽ** የጉሙሩክ አዋጅን በመተላለፍ በፈፀመው ድርጊት ጥፋቱ የመጨረሻ ውሳኔ አስከላገኘ ድረስ ሥራ ላይ ከነበረው የጉሙሩክ አዋጅ ይልቅ አዲሱ የጉሙሩክ አዋጅ ለተከሳሽ ቅጣትን የሚያቀል በሚሆን ጊዜ ፍርድ ቤቱ ለተከሳሹ የተሻለው ህግ ተፈፃሚ እንዲሆን ማድረግ ያለበት ስለመሆኑ፣ የኢፌድሬ ህገመንግስት አንቀጽ 22 /2/ **የወ/ህ/ቁ/ 6** የጉሙሩክ አዋጅ ቁጥር 622/2001፣ አዲሱ የጉሙሩክ አዋጅ ቁጥር 859/2007	112032	የኑስ አህመድ /ሁለት ሰዎች/ እና የኢትዮጲያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ባህር ዳር ቅ/ጽ/ቤት	ሐምሌ 20/2007ዓ/ም	319
47	17	**በወንጀል** ጉዳይ ጥፋተኛ የተባለ ሠው በቅጣት ማቅለያነት እንዲያዝለት ያቀረበውን ምክንያት በማስረጃ ማስደገፍ እንዲችል በቂ ጊዜ ባልተሠጠበት ሁኔታ በማስረጃ የተደገፈ አይደለም በሚል የማቅለያ ምክንያቱን ውድቅ በማድረግ የሚሠጥ የቅጣት ውሣኔ በወንጀል ህጉ እና በቅጣት አወሳሠን መመሪያው ሥለ ቅጣት አወሣሠን የተቀመጡትን ድንጋጌዎች መሠረት ያደረገ ነው ለማለት የሚቻል ስላለመሆኑ፣	96168	አቶ አርአያ ኪዳኔ እና የኢትዮጵያገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን	ህዳር 9/2007ዓ/ም	217

		የወ/መ/ሥ/ሥርዓት 149/3//4/				
48	17	የህግ ሰውነት ያለው የንግድ ድርጅት በህግ በግልፅ በተደነገገ ጊዜ በዋና **ወንጀል** አድራጊነት፣ በአነሳሽነት ወይም በአባሪነት ወንጀል ሊቀጣ የሚችል መሆኑ ህጋዊ ሰውነት ያላቸው ድርጅቶች ህጉ በወንጀል የሚጠየቁ እንደሆነ በልዩ ሁኔታና በግልፅ ባልደነገገባቸው ወንጀሎች የወንጀል ተጠያቂነት እንደማይኖርባቸው በወንጀል ህጉ የተደነገገ ስለመሆኑ፣ ህጋዊ ህልውና ያለው ድርጅት ወንጀል እንዳደረገ ተቆጥሮ የሚቀጣው በኃላፊዎቹ ወይም ከሰራተኞቹ አንዱ ከድርጅቱ ሥራ ጋር በተያያዘ ሁኔታ የድርጅቱን ጥቅም በህገ ወጥ መንገድ ለማራመድ በማሰብ ወይም የድርጅቱን ህጋዊ ግዴታ በመጣስ ወይም ድርጅቱን በመሳሪያነት አለአግባብ በመጠቀም በዋና ወንጀል አድራጊነት በአነሳሽነትና በአባሪነት ወንጀል ሲያደርግ መሆኑ በወንጀል ህጉ በግልፅ የተደነገገ መርህ ስለመሆኑ፣ አንድ የንግድ ድርጅት የወንጀል ተግባር ከፈፀመና ጥፋተኛ መሆኑ በፍርድ ከተረጋገጠ ለወንጀሉ አድራጎት ኃላፊ የሚሆኑት ሠራተኞችና ኃላፊዎች በወንጀል ከመጠየቅ ነፃ የማይሆኑ ሥለመሆኑ፣ የወንጀል ህግ አንቀፅ 34	100079	አቶ እቁባይ በረሃ ገ/እግዚአብሄር እና የኢትዮጲያ ገቢዎችና ጉሙሩክ ባለስልጣን ዓ/ህግ	መጋቢት 4/2007ዓ/ም	221
49	19	በተሻሻለው የጉምሩክ አዋጅ መሰረት የጉምሩክ ቁጥጥርን አሰናክለሃል ተብሎ **ሊጠየቅ የሚችለው** ድርጊቱ ሆነ ተብሎ መፈፀሙን አቃቢ ህግ በበቂ ሁኔታ ሲያስረዳ ስለመሆኑ፣ የጉሙሩክ አዋጅ ቁ. 859/2006 አንቀፅ 166	114043	የኢት.ገ/ጉ/ባለስልጣን ዓ.ህግ እና አብዲ ሞገስ	የካቲት 18/2008ዓ/ም	304
50	19	በቀድሞ ህግ እንደ ወንጀል የሚቆጠር ድርጊት በአዲሱ ህግ **የወንጀል** ድርጊት መሆኑ ቀሪ ከሆነ ጉዳዩ በወንጀል የሚታይበት አግባብ ስላለመኖሩ በአዲሱ የገቢዎችና ጉምሩክ አዋጅ መሰረት ከቀረጥ በነፃ በገባ እቃ አላግባብ መገልገል የወንጀል ተጠያቂነት ሳይሆን አስተዳደራዊ ተጠያቂነት ብቻ የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ የወንጀል ህግ አንቀፅ 5(3) አዋጅ ቁ.622/2001 አንቀፅ 98(1)(ሀ)(ለ) የጉሙሩክ አዋጅ ቁ.859/2006 አንቀፅ 163(1)(ሀ)(ለ)	111086	የኢትዮ.ገቢዎችና ጉሙሩክ ባለስልጣን እና አሚኮ/ሸማቾች የህ/ስራ ማህበር	የካቲት 25/2008ዓ/ም	308
51	19	ማንኛውም እቃ ወይም መጓጓዣ ሊወረስ በሚችል **ወንጀል** በተከሰሰ ሰው ላይ የጥፋተኝነት ውሳኔ ከተሰጠ ተጨማሪ ትእዛዝ መስጠት ሳያስፈልግ እቃው ወይም መጓጓዣው እንዲወረስ የሚደረግ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 622/2001 አንቀፅ 104(1)	117065	የኢት/ገ/ጉ/ባለስልጣን ዓ.ህግ እና አቶ ሚፍታህ ከማል	የካቲት 30/2008ዓ/ም	311

52	20	ድርጊቱ ከተፈጸመ በኋላ የወጣ ህግ ለተከሳሹ ወይም ለተቀጣው ሰው ጠቃሚ ሆኖ በተገኘ ጊዜ ተፈጻሚነት ሊኖረው የሚገባው ድርጊቱ ከተፈጸመ በኋላ የወጣው ህግ ስለመሆኑ፣ በአዲሱ የጉሙሩክ አዋጅ ቁ. 859/2006 አንቀጽ 182 ስር የተመለከተው ድንጋጌ ተፈጻሚነት ሊኖረው የሚገባው ክርክር ካላስነሳው ጉዳይ በሌሎች ህጎች የተመለከቱት ድንጋጌዎች በማይነካ ሁኔታ ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 22/2/ የኢ/ፌ/ድ/ሪ **የወንጀል ህግ** ጠቅላላ ክፍል በአንቀጽ 6	101462	አቶ ነጂብ አዳም አቡባክር እና የኢትዮ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን	ሐምሌ 20/2009ዓ/ም	186
53	20	የተሻረው ህግ ይሰራ በነበረበት ጊዜ የተፈጸመ ወንጀል ሲኖርና በዚህ ህግ ግን **እንደወንጀል** ያልተቆጠረ ሲሆን ሊያስከስስም ሆነ ሊያስቀጣ አይችልም፣ ክሱም ተጀምሮ እንደሆነ የሚቋረጥ ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 5/3/ አዋጅ ቁ. 622/2001 አንቀጽ 99፣ አዋጅ ቁ. 859/2006	111960	ወ/ሮ አባይነሽ ፈቀደ /ሁለት ሰዎች/ እና የሺ ኃይሌ	ሕዳር 06/2009ዓ/ም	192
54	21	የተሻረው ህግ ይሰራ በነበረበት ጊዜ የተፈጸመ **ወንጀል** ሲኖርና በአዲሱ ህግ ግን እንደወንጀል ያልተቆጠረ ሲሆን ድርጊቱ ሊያስከስስም ሆነ ሊያስቀጣ የማይችልና የተጀመረውን ክስም የማቋረጥ ህጋዊ ውጤት ያለው ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ ህገ መንግስት አንቀፅ 21(2)፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ የወንጀል ህግ አንቀጽ 5/3/ አዋጅ ቁ. 622/2001 አንቀጽ 99፣ አዋጅ ቁ. 859/2006	111960	ወ/ሮ አባይነሽ ፈቀደ (ሁለት ሰዎች) እና የሺ ኃይሌ	ሕዳር 06/2009ዓ/ም	205
		ግብር/ታክስ				
55	10	የንግድ ድርጅት ሥራ አስኪያጅ የሆነ ሰው የድርጅቱን አስተዳደራዊ ሥራ ለሌላ ሰው የወከለ መሆኑ ድርጅቱ ያለተጨማሪ እሴት ታክስ ግብይት በመፈፀም **ወንጀል** ጥፋተኛ በተባለ ጊዜ ከሚቀርብበት የወንጀል ተጠያቂነት ነፃ የማያደርገው ስለመሆኑ፣	54061	አቶ መስፍን ሽፈራው እና የኢትዮጵያ ገቢዎች ባለስልጣን	ሚያዝያ 26/2002ዓ/ም	359
56	11	የተጨማሪ እሴት ታክስ ህግን ተላልፏል በሚል **በወንጀል** የተከሰሰና ስራ አስኪያጅ የሆነ ሰው ድርጊቱ ሲፈፀም በቦታው አልነበረም ወይም አያውቅም በሚል ምክንያት ከወንጀል ኃላፊነት ነፃ ሊሆን የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 285/94 አንቀጽ 56/1/ 55 አዋጅ ቁ. 609/209 አንቀጽ 22/1/ 50/ለ//1/	51090	እነ ዘ ቲዊንስ ባርና ሬስቶራንት ኃ/የተ/የግ/ማህበር /ሁለት ሰዎች/ እና የኢትዮጵያ ጉምሩክ ባለስልጣን	ታህሳስ 12/2003ዓ/ም	333
57	11	አንድ ግብር ከፋይ ለተጨማሪ እሴት ታክስ (VAT) ግብር ከፋይነት ተመዘገበ የሚባለው በባለሥልጣኑ ከተመዘገበበት ዕለት ወይም ምዝገባው እንደሚፀና ከተገለፀበት ጊዜ ጀምሮ ስለመሆኑ፣	59851	አቶ አለሙ ጋበ እና የፌዴራል ገቢዎችና ጉምሩክ	የካቲት 11/2003ዓ/ም	341

		የተጨማሪ እሴት ታክስ ግብር ተመዝጋቢ የሆነ ሰው ከተመዘገበበት ዕለት ጀምሮ ለሚያደርገው ግብይት የተጨማሪ እሴት ታክስ ደረሰኝ ለተጠቃሚው ወዲያውኑ ያልሰጠ መሆኑ **በወንጀል** የሚያስጠይቀው ስለመሆኑ፣ እውቅና ያልተሰጠው የሽያጭ መመዝገቢያ መጠቀም በወንጀል የሚያስጠይቅ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 471/98 አንቀጽ 5 አዋጅ ቁ. 285/94 አንቀጽ 64, 3/1/ና/2/, 22/1/ አዋጅ ቁ. 286/94 አንቀጽ 117 ደንብ ቁጥር 139/99 አንቀጽ 22 መመሪያ ቁጥር 46/99		ባለስልጣን		
58	13	የተጨማሪ እሴት ታክስ የመክፈል ግዴታ መወጣት ጋር በተያያዘ ታክስ ከፋዮች የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያን የመጠቀም ግዴታ የሚኖርባቸው የንግድ ፈቃድ የሥራ ዘርፍ በግልፅ ተለይቶ በተመለከተባቸው ሽያጮች ጋር በተገናኘ ብቻ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 285/94 አንቀፅ 55 አዋጅ ቁ.609/201 አንቀፅ 50(መ)(2) ደንብ ቁ.139/99 አንቀፅ 5(1)(ለ) **የወ/ህ/ቁ.23(2)**	74753	እነ ሐበሻ የባህል ማዕከልና የስእል ጋለሪ ኃ.የተ.የግል ማህበር (ሶስት ሰዎች) እና የፌዴራል ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን ዓቃቤ ህግ	ታህሣሥ 17/2004ዓ/ም	514
59	13	የተጨማሪ እሴት ታክስን ተግባራዊ ለማድረግ በወጣው አዋጅ ቁ.285/94 አንቀጽ 49 መሰረት **በወንጀል** ጥፋተኛ የተባለ ተከሳሽ ላይ ቅጣት ሊጣል ስለሚችልበት ሁኔታ፣ አዋጅ ቁ.285/94 አንቀጽ 49,47,50(2) የወ/ህ/አ 2(2)	68422	እነ ጀሪኮ ሰርቪስ (ሁለት ሰዎች) እና የኢት/ገ/ጉምሩክ ባለሥልጣን	መጋቢት 14/2004ዓ/ም	527
60	15	አንድ ሰው ለመንግስት ሊከፍል የሚገባውን ግብር ባለመክፈሉ **በወንጀል** ተግባር ሊጠየቅና ጥፋተኛ ተብሎ ሊቀጣ የሚችለው ግብሩን ላለመክፈል በማሰብና ግብር አስገቢው መ/ቤትም ንብረቶቹን በመያዝና በመሸጥ የግብር ገንዘቡን ገቢ እንዳያደርግ ለማድረግና ግብር የመክፈል ኃላፊነቱን ለማምለጥ ንብረቶቹን ለማሸሽ፣ የመሰወር ወይም ሌሎች ተገቢነት የሌላቸው ህገ ወጥ ተግባራትን በመፈፀም ግብርን ያልከፈለ መሆኑ ሲረጋገጥ እንጂ በሌሎች በህግ ተቀባይነት ባላቸው ምክንያቶች ግብሩን ለመክፈል ሳይችል የቀረ እንደሆነ ስላለመሆኑ፣ ማንኛውም ሰው በፍ/ብሔር ጉዳይ ያለበትን እዳ ለመክፈል ባለመቻሉ ምክንያት ብቻ በወንጀል ጉዳይ ጥፋተኛ ተብሎ ሊቀጣ የማይገባ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 285/94 አንቀጽ 49 አዋጅ ቁ. 286/94 አንቀጽ 96, 162 የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 13(2) ደንብ ቁጥር 78/94 ICCPR- አንቀጽ 11	84623	እነ ጅ. አግሪ ፖክ ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር (ሁለት ሰዎች) እና የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ሀዋሳ ቅርንጫፍ ጽ/ቤት	ሰኔ 04/2005ዓ/ም	261
61	15	የንግድ ሥራ ፈቃድ ኖሮት ነገረ ግን በህግ በተመለከተው የጊዜ ገደብ ውስጥ ፈቃዱ ሳይታደስ በንግድ ሥራ ላይ ተሰማርቶ የተገኘ ሰው የፀና የንግድ ሥራ ፈቃድ እንደሌለው ተቆጥሮ **በወንጀል** ኃላፊነት ጥፋተኛ ተደርጎ ሊያስቀጣው የሚችል	86388	አቶ ባዘዘው ይሁን እና	ሰኔ 17/2005ዓ/ም	268

		ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 686/2002 አንቀጽ 2(10), 36, 60(1)		የአ/ብ/ክ/መንግስት ዐ/ሕግ		
62	15	ከተጨማሪ እሴት ታክስ ጋር በተገናኘ ከሚመለከተው የገቢዎችና ጉምሩክ ጽ/ቤት ፈቃድ ሳያገኝ ተገቢ ያልሆኑ ፓዶችን (የVAT ደረሰኞችን) ማሳተምና መገልገል በ**ወንጀል** ተጠያቂነትን የሚያስከትል ስለመሆኑና የድርጅቱ ባለሀብት (ሥራ አስኪያጅ) ድርጊቱ ሲፈፀም በቦታው ያልነበረ መሆኑን በመግለጽ የሚያቀርበው መከራከሪያ ተቀባይነት ሊያገኝ የሚችለው ማንኛውም በጐ አሳቢ ሰው ሊያደርገው የሚችለውን ጥንቃቄ ያደረገና ጥበብ በተሞላበት ሁኔታ ድርጅቱን በመምራት ኃላፊነቱን የተወጣ መሆኑን ማስረዳት የቻለ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 285/94 አንቀጽ 56(3),(ለ), 3(1)(ለ), 2(11), 3(1)(ሀ) አዋጅ ቁጥር 609/2001 አንቀጽ 2, 19(50) (ሐ)	86597	ግሎሪ ኢትዩጵያ አስጎብኝና የጉዞ ወኪል ኃ.የተ.የግል ማህበር እና አቶ በርሀ ረዳ ኪዳኑ	መስከረም 21/2006ዓ/ም	271
63	15	የተጨማሪ እሴት ታክስ ተመዝጋቢ የሆነ ነጋዴ (ሠው) ያለ ተጨማሪ እሴት ታክስ ሽያጭን አከናውኗል በሚል **በወንጀል** ተጠያቂ ሊሆን ስለሚችልበት አግባብ፣ አዋጅ ቁጥር 285/94 አንቀጽ 11(1)(2)፣ 22(1)(3) አዋጅ ቁጥር 609/2001 አንቀጽ 11(1) የወንጀል ህግ አንቀጽ 23(2)፣ 58(3) ደንብ ቁጥር 139/1999	86672	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ዐ/ሕግ እና አቶ በቀለ ተሰማ (ሁለት ሰዎች)	መስከረም 22/2006ዓ/ም	277
		11.2.5 በከውል ውጪ ኋላፊነትና ያላገባብ መበልፀግ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
64	10	**በወንጀል** ጉዳይ ተከስሶ ጥፋት የሌለበት መሆን በራሱ በተመሳሳይ ጉዳይ በፍትሐብሔር ከቀረበ ክስ ነፃ ለመውጣት እንደ በቂና የመጨረሻ መስፈርት የሚወሰድ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2149	43843	ዶ/ር ተስፋነሽ በላይ እና አዋሽ ኢንሹራንስ ኩባንያ	መጋቢት 21/2002ዓ/ም	282
65	11	ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት ተፈፃሚ ከሚሆነው የይርጋ ጊዜ ጋር በተገናኘ ለደረሰው ጉዳት ምክንያት የሆነው ድርጊት **በወንጀል** የሚያስቀጣና ጥፋት መሆኑ የተረጋገጠ እንደሆነ አጥፊው በወንጀል ጉዳይ ክስ ያልቀረበበትና ያልተቀጣ እንኳን ቢሆን በወንጀል ህጉ የተመለከተው የይርጋ ጊዜ ተፈፃሚ ሊደረግ የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2143 /1/ እና /2/	58920	አለምነው አበበ አካሌ እና ህብረት ኢንሹራንስ አ.ማ	የካቲት 22/2003ዓ/ም	386
		11.2.6 በአፈፃፀም ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
66	14	**በወንጀል** ጉዳይ የተከሰሰው ሰው ጥፋተኛነቱ ተረጋግጦ ንብረቱ በቅጣት ለመንግስት እንዲወረስ በተወሰነ ጊዜ በአፈፃፀም ደረጃ ከአጥፊው (ወንጀለኛው) ንብረት ውስጥ ለቤተሰቡ ህይወትና መተዳደሪያ ሊውል የሚገባውን ድርሻ ለመወሰን	79860	ወ/ሮ ራኬብ መለሰ እና	ህዳር 06/2005ዓ/ም	261

		ስለሚቻልበት አግባብ፣ በውርስ ለመንግስት ገቢ እንዲሆን ከተወሰነው የአጥፊው (የወንጀለኛው) ሀብትና ንብረት ውስጥ ለቤተሰቡ ህይወት መተዳደሪያ ሊውል የሚገባው ድርሻ ሊሸፍናቸው የሚገባው የወጪ አይነቶችና መጠናቸው፣ የአጥፊው (ወንጀለኛው) ጋር ጋብቻ የመሠረተ ሰው እንዲወረስ ከተወሰነው ንብረት ግማሽ ድርሻ የነበረው መሆኑን መሠረት በማድረግ በአፈፃፀም የሚያነሣው የቅድሚያ ግዢ መብት ጥያቄ የህግ መሠረት የሌለው በመሆኑ ጥያቄው እንደ መብት አቤቱታ ሊቀርብበት የማይችል ስለመሆኑ፣ የወንጀል ህግ አንቀጽ 98(ለ)(መ)፣ 98(3) (ለ)		የፌዴራል ዐቃቤ ሕግ		
		11.2.7 በአእምሯዊ ንብረት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
67	13	ከቅጅና ተዛማጅ መብቶች ጋር በተያያዘ የፊልም ባለቤት ለመሆን በማሰብ በባለሃብትና ፊልሙን ለመስራት በሚል በተደረገ ስምምነት መነሻነት ፊልሙን ለህዝብ ከማቅረብ ጋር ተያይዞ ጉዳዩ በፍ/ብሔር ክርክር ተደርጐበት በተሰጠ ውሣኔ መሰረት ፊልሙን በእጅ አድርጐ መገኘት **በወንጀል** ተጠያቂነት የማያስከትል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 410/96 አንቀፅ 7(1)(ሀ), 36(1) የወ/ህ/ቁ. 23(2), 57-59	70500	ኢንጅነር አድማሱ ገብሬ እና የፌዴራል ዐቃቤ ህግ	ታህሣሥ 17/2004ዓ/ም	573
		11.2.8 በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
68	9	በወንጀል ጉዳይ የተሰጠ ውሣኔ በተመሳሳይ ጉዳይ በፍ/ብሔር ለቀረበው ክስ በማስረጃነት ለመወሰድ ብቃትና አግባብነት ያለው ስለመሆኑ፣	37184	የሰሜን ቀጠና ጉምሩክ እና እነ ቄስ ብርሃን ንዋይ (ሁለት ሰዎች)	ታህሣሥ 9/2001ዓ/ም	174
69	10	ለዋስትና የተያዘ ገንዘብን የአስያዡን ማንነትን ማረጋገጥ እስከተቻለ ድረስ ገንዘቡን ያስያዘበት ደረሰኝ ኮፒን ያቀረበ እንኳን ቢሆን የተያዘው ገንዘብ መመለስ ያለበት ስለመሆኑ፣	53459	አቶ ማሞ ገ/ማሪያም እና ተጠሪ፡ የለም	ሚያዝያ 12/2002ዓ/ም	386
70	11	የቡና ላኪነት ፈቃድ አውጥቶ በግብይት ሥራ ላይ የተሰማራ ሰው የቡና ጥራት ቁጥጥርና ግብይት አዋጅን ጥሷል በሚል በወንጀል ህግ አንቀጽ 34/1/ መሰረት ሊጠየቅ የሚችልበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ. 602/2000 አንቀጽ 14/3/, 15/3/ ደንብ ቁ. 159/2001 የግብርናና ገጠር ልማት ሚኒስቴር መመሪያ	58008	እነ ኤርሰዱ ንግድ ኃ/የተ/የግ/ማህበር /ሁለት ሰዎች/ እና የፌዴራል ዓቃቤ ሕግ	ግንቦት 16/2003ዓ/ም	490

71	14	ከወንጀል ጉዳይ ጋር በተገናኘ በወንጀል ጥፋተኛነቱ ተረጋግጦ የተጣለበትን ቅጣት ፈጽሞ ያጠናቀቀ ሰው በፍርድ ቤት መሰየም በግለሠቡ የጡረታ መብት ላይ ስለሚኖረው ውጤት፣ በመሰየም ሊገኝ የሚችለው መብት ግለሰቡ ከመሰየሙ አስቀድሞ በቅጣት ቀሪ ሆኖበት የነበረውን መብት ሳይሆን ግለሰቡ ከተሰየመበት ጊዜ ጀምሮ ወደ ፊት ሊጠበቅለት የሚገባውን መብት በተመለከተ ብቻ ስለመሆኑ፣ የመንግስት ሰራተኛ የነበረና የጡረታ መብት ተጠቃሚ የሆነ ሠው በወንጀል ጉዳይ ተከስሶና ጥፋተኛነቱ ተረጋግጦ በፍ/ቤት ቢያንስ የ3 ዓመት ጽኑ እስራት ቅጣት የተወሰነበት በመሆኑ የጡረታ መብቱን እንዲያጣ የተደረገ ሠው ከቅጣቱ በኋላ በፍ/ቤት መሰየሙ አስቀድሞ በቅጣት ቀሪ ሆኖበት የነበረውን የጡረታ መብቱን መልሶ ለማግኘት የማያስችል ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/አ. 231,235(1), 232 አዋጅ ቁ. 209/55 አዋጅ ቁ. 5/67 አዋጅ ቁ.345/95 አንቀጽ 52/1/	61221	አቶ አከለ ምህረቱ እና የማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ	መስከረም 22/2005ዓ/ም	275
72	22	ወጣት ጥፋተኞችን የተመለከቱ የጥንቃቄ እርምጃዎች አፈጻጸም በተቻለ መጠን አጥፊውን በማረም መልካም ውጤት ሊያስገኝ በሚያስችል አግባብ መሆን የሚገባው ስለመሆኑ፣ ለወጣት ጥፋተኞች የሚያገለግል የጠባይ ማረሚያ ተቋም በሌለበት ፣ በወላጅ ቁጥጥር ስር ሆኖ የሚደረግ የባህሪ ሁኔታ ክትትል የተሻለ ውጤት እንደማይመጣ እና የጥፋተኛው አደገኛነት በተገቢው አግባብ ባልተረጋገጠበት ሁኔታ ቅጣቱ በአዋቂዎች እስር ቤት እንዲፈፀም የሚሰጥ ውሳኔ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የወንጀል ህግ አንቀጽ 168/2	136262	የወ/ጉ/ክ/ ዐ/ህግ እና መሀሪ ታደሰ	መስከረም 24/2010ዓ/ም	416
73	25	በወንጀል ምስክሮችና ጠቋሚዎች ጥበቃ አዋጅ 699/2003 አንቀጽ 4/1 (ተ) እስከ (ሰ) እና (ዘ) ስር የተዘረዘሩት ጥበቃዎች በባሔርያቸው ከክርክር ሂደቱ ጋር የተያያዙ ሆነው በአስፈፃሚ አካል የሚወሰደ ሳይሆን በአዋጁ አንቀጽ 23 (1) እና (2) ድንጋጌ መሠረት በምክንያት ተደግፈው የሚቀርቡ የፍርድ ቤቶች የመጀመሪያ ደረጃ ስልጣን ስለመሆናቸው፣ በወንጀል ምስክሮችና ጠቋሚዎች ጥበቃ አዋጅ 699/2003 አንቀጽ 4 ስር የተዘረዘሩ የጥበቃ ዓይነቶች ውስጥ የጥበቃ ዓይነቱ ሲወሰን የተከሳሾችን ሕገ መንግስታዊ መብት ሊጎዳ በማይችል መልኩ መሆን እንዳለበት የሚደነግገውን የአዋጁን አንቀጽ 5/3 ከግምት ያስገባ፣ በአንቀጽ 3/ሀ ስር የተገለፀውን ቅድመ ሁኔታ ሊያሟላና የሚቀርብ ምክንያትም በቂ፤ አሳማኝ እና በአዋጁ ምስክሮች ከመጋረጃ ጀርባ እና በዝግ ችሎት ሆነው እንዲሰሙ የተፈቀደበትን ዓላማ የሚያሳካ ሆኖ በተገኘ ጊዜ ስለመሆኑ፣	210997	የፌደራል ጠቅላይ ዓቃቤ ሕግ እና እነ እስክንድር ነጋ (5 ሰዎች)	ነሐሴ 10/2013ዓ/ም	669

		የኢ.ፌ.ድ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 20				
74	25	በጦር መሳሪያ አስተዳደርና ቁጥጥር አዋጅ 1177/2012 አንቀፅ 4(2) መሰረት ለቀረበ ክስ አዋጁን ለማስፈፀም የመቆጣጠር ስልጣን የተሰጠው አካል አዋጁ ከመውጣቱ በፊት ፈቃድ የሌለውን የጦር መሳሪያ የያዙ ሰዎች መሳሪያውን አስመዝግበው ፈቃድ ለመውሰድ የሚችልበትን የጊዜ ሰሌዳ ወስኖ ወደ ስራ ያልገባ ስለሆነ መሳሪያ ይዞ መገኘት ወንጀል አይደለም በሚል ህግ ወጥ የጦር መሣሪያ ማዘዋወር ወንጀል ክስን ውድቅ ማድረግ የማይቻል ስለመሆኑ፣ የአዋጁ አንቀፅ 4(2)፣ 6 እና 23(2) እንዲሁም የወንጀል ህግ አንቀፅ 808	205727	የአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ጠቅላይ ዓቃቤ ህግ እና ባህሩ ታዬ	ጥቅምት 29/2014ዓ/ም	683

ልዩ ልዩ

12. የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የህግ ትርጉም የሰጠባቸው ውሣኔዎች ማውጫ - ልዩ ልዩ - ቅጽ 01-25

ተ.ቁ	ቅፅ	የህግ ትርጉም የተሰጠበት ጉዳይ	የሰ/መ/ቁ	ተከራካሪዎች	ውሣኔው የተሰጠበት ቀን	ገጽ
		12.1 ልዩ ልዩ በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ ልዩ ልዩ የሚመለከቱ ውሳኔዎች				
		12.1.1 አሠሪና ሠራተኛ				
1	3	የማህበራዊ ዋስትና ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ የሚሰጠው ውሣኔ ይግባኝ የማይባልበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 38/88 አንቀፅ 11(1) የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 4	18342	የማህበራዊ ዋስትና ባለሥልጣን እና እነ አቶ ብርሀኑ ሀሩይ (ሁለት ሰዎች)	ታህሳስ 17/1998ዓ/ም	105
2	5	የማህበራዊ ዋስትና መብት ጥቅምን በሚመለከት የማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ እና የማህበራዊ ዋስትና ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ እንጂ መደበኛ ፍርድ ቤቶች የመዳኘት የሥረ ነገር ስልጣን የሌላቸው ስለመሆኑ፣ የማህበራዊ ዋስትና ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ የሚሰጠው ውሣኔ የመጨረሻ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 38/88 አንቀፅ 5፣ 8 እና 11	27623	ማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ እና ወ/ሮ ውባየሁ አበበ	ህዳር 24/2000ዓ/ም	131
3	5	በአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የመንግስት ሠራተኞች አዋጅ መሠረት የክልሉ መንግስት ቋሚ ሠራተኛ በስራ ላይ በደረሰበት ጉዳት የሞተ እንደሆነ ለተተኪዎች የጡረታ አበል እንጂ ሌላ ተጨማሪ ካሣ ሊከፈል የሚችልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የአማራ ክልል አዋጅ ቁ.74/1994 አንቀፅ 46(5) (ሀ)	30032	የአማራ ክልል ፍትህ ቢሮ እና ወ/ሮ ምንትዋብ የኔነህ	ታህሳስ 1/2000ዓ/ም	145
4	9	የጡረታ መዋጮ በመዘግየቱ ምክንያት በአዋጅ ቁ. 345/95 መሠረት ተጨማሪ ክፍያ ሊከፈል የሚችልበት አግባብ እና - አዋጅ ቁ. 345/95 አንቀጽ 7(3)፣ 52(1)፣ 56 የጡረታ መዋጮ በ2 ዓመት ውስጥ እንደተከፈለ የህግ ግምት ሊወሰድበት የሚችል የክፍያ ዓይነት ስላለመሆኑ - የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2024(ሠ)	35391	የማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ እና አንበሣ ጫማ አ/ማ	ህዳር 25/2001ዓ/ም	163
5	11	በጤና ጥበቃ ሙያ ላይ የተሰማሩ ሰዎች ከጤና ሥነ ምግባር ጉድለት ጋር በተያያዘ በጤና ባለሙያዎች መማክርት ጉባኤ ክስ በቀረበባቸው ጊዜ በተገቢው መንገድ መልስ የመስጠትና የመሰማት መብታቸው ሊጠበቅ የሚገባ ስለመሆኑ፣	56934	እነ አሰገደች የእናቶች እና የህፃናት ሆስፒታል እና የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ጤና ጥበቃ ሚኒስቴር	መስከረም 26/2003ዓ/ም	469

		የኢትዮጵያ ጤና ባለሙያዎችን መማክር ጉባኤ ማቋቋሚያ የሚንስትሮች ምክር ቤት ደንብ ቁ. 76/94 አንቀጽ 16/1/ /2/				
6	11	የማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ በህግ ከተጣለበት የጡረታ አበል የመክፈል ግዴታው ጋር በተያያዘ የአንድን ሰው ባልነት /ሚስትነት/ በማረጋገጥ የተሰጠ ውሣኔን የመቃወም መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ህ/ቁ. 358	53221	የማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ እና ንጋት ወ/ሰንበት	ታህሳስ 27/2003ዓ/ም	481
7	11	በጡረታ የተገለለ ሰው በሌላ ሥራ ላይ በተቀጠረበት ጊዜ መንግስት ለጡረተኞች ያደረገውን የጡረታ ጭማሪ መሰረት በማድረግ አሰሪው የደመወዝ ጭማሪ እንዲያደርግለት የሚያቀርበው ጥያቄ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣	60025	የኢት/ኤሌ/ኃይል ኮርፖሬሽን እና እነ አቶ ወለዴ በየነ /4 ሰዎች/	ግንቦት 02/2003ዓ/ም	493
8	14	ከጡረታ መብት ጋር በተገናኘ በሠራተኞች የሚቀርቡ አቤቱታዎችን ለማየት ስልጣን ያለው አካል የማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ ተቋም ስለመሆኑና በኤጀንሲው ውሣኔ ቅር የተሰኘ ሠራተኛ ቅሬታውን ለማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ የማቅረብ መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ የሚሰጠው ውሣኔ በፍሬ ነገር ረገድ የመጨረሻ ስለመሆኑና በውሣኔው መሠረታዊ የህግ ስህተት ተፈጽሟል በሚል ቅሬታ ያለው ሠራተኛ አቤቱታውን ለፌ/ጠ/ፍ/ቤት በይግባኝ የማቅረብ መብት ያለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቀ. 714/2003 አንቀጽ 56(1) (4), 57	72928	አቶ አበራ ኪዳኔ እና የጋሞ ጎፋ ዞን አርባ ምንጭ ማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ ቅ/ጽ/ቤት	ጥቅምት 09/2005ዓ/ም	279
9	14	ከጡረታ መብት አበል ተጠቃሚነት ጋር በተገናኘ የእድሜ አቆጣጠርና ውጤቱን በተመለከተ የሚቀርብ አቤቱታን አይቶ ለመወሰን ስልጣን ያለው የማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ ተቋም ስለመሆኑና በውሣኔው ቅሬታ ያለው ወገን ለኤጀንሲው ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ የይግባኝ አቤቱታ ለማቅረብ መብት ያለው ስለመሆኑ፣ በኤጀንሲው ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ የሚሰጥ ውሣኔ በፍሬ ነገር ደረጃ የመጨረሻ ስለመሆኑና በውሣኔው ላይ መሠረታዊ የህግ ስህተት አለው በማለት አቤቱታ ያለው ሠራተኛ ቅሬታውን ለፌ/ጠ/ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ የማቅረብ መብት ያለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 714/2003 አንቀጽ 4(1),54(3),56(4) የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 343, 9, 231	80964	የመንግስት ሠራተኞች ማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ እና እነ አቶ አበረ ቦከን (ሶስት ሠዎች)	ጥቅምት 23/2005ዓ/ም	281
10	14	የመንግስት ዩኒቨርስቲ መምህራንን በተመለከተ ከዲሲፕሊን ግድፈት ጋር በተገናኘ የሚሰጥ ውሣኔ በአስተዳደር ፍ/ቤት በይግባኝ ሊስተናገድ ስለሚችልበት አግባብ፣	78945	ደብረብርሃን ዩኒቨርስቲ እና መምህር ባዬ ዋናያ የዳ	መስከረም 22/2005ዓ/ም	286

		አዋጅ ቁ. 515/99 አንቀጽ 2(8),22(3),32(3) አዋጅ ቁ. 650/2001 አ/44(ን)				
11	14	የሥራ ግዴታን ካለመወጣት ጋር በተገናኘ ሠራተኛ የሆነ ሰው ከአሰሪው የተረከበው ንብረት ላይ ጉዳት እንዲከሰት በማድረጉ ወይም ንብረቱ እንዲጐድል (እንዲጠፋ) በማድረጉ ምክንያት በወንጀል ጉዳይ ክስ ቀርቦበት ጥፋተኛነቱ የተረጋገጠ እንደሆነ በተመሣሣይ ጉዳይ ሠራተኛው በአሰሪው ንብረት ላይ ባደረሰው ጉዳት መጠን በፍትሐብሔር ሊጠየቅ ስለመቻሉ፣ ከአሰሪና ሠራተኛ ጉዳይ ጋር በተያያዘ ሠራተኛው በአሰሪው ንብረት ላይ የደረሰ ጉዳትን በተመለከተ በወንጀል ጉዳይ ተከስሰ ጥፋተኛ የተባለ እንደሆነ ጉዳት የደረሰበትን ንብረት በተመለከተ በፍትሐብሔር ተጠያቂ ሊደረግ የሚገባ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 515 የፍ/ብ/ህ/ቁ 2149	78414	የኢትዮጵያ ሳይንስና ቴክኖሎጂ እና እነ አቶ ቶላ መገርሣ (ሁለት ሰዎች)	ጥቅምት 07/2005ዓ/ም	295
12	15	አንድ የመንግስት ሠራተኛ መ/ቤቱን በመወከል ተቋሙ ከ3ኛ ወገን ጋር ካለው አለመግባባት ጋር በተገናኘ በግልግል ዳኝነት ጉባኤ አባልነት በዳኝነት ተሰይሞ ለጉባኤው የሚከፈለውን አበል ክፍያ መወሰኑ የዲሲፕሊን ጥፋት ፈጽሟል ሊያስብለው የሚችል ስላለመሆኑ፣ በግልግል ዳኝነት ጉባኤ ዳኝነት የተሰየመ ዳኛ በህግ ስላለበት ኃላፊነት፣ የግልግል ዳኛ ሆኖ የተሰየመ ሰው በግልግል ዳኝነቱ የተጣለበትን ኃላፊነት በአግባቡ ካልተወጣ በወንጀል ተጠያቂነት የሚኖርበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 351(2)(መ), 317, 318(መ) የወንጀል ህግ አንቀጽ 399 የአ.አ ከተማ አስተዳደር ምክር ቤት አዋጅ ቁ. 6/2000 አንቀጽ 31	80301	አቶ አንተነህ ሲሳይ እና የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ፍትህ ቢሮ	ሚያዝያ 24/2005ዓ/ም	440
13	15	በአቃብያነ ህግ ሙያ የተሰማሩ ሠዎች ላይ ከዲሲፕሊን ጉዳዬች ጋር በተያያዘ ክስ በቀረበ ጊዜ ጉዳዩ በተዋረድ በተቋቋሙትና ስልጣን በተሰጣቸው አካላት ታይቶ ሊወሰን ስለሚችልበት አግባብ፣ የአቃቤ ህግ መተዳደሪያ ደንብ ቁ. 44/1991 አንቀጽ 78, 79, 82(1)(2), 83(1)(3), 84(ሀ), 85, 86(ሀ) የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 25, 37	92546	አቶ አብዱራዛቅ ኢብራሒም እና የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ፍትህ ሚኒስቴር ዐ/ህግ	ታህሳስ 18/2006ዓ/ም	450
14	16	አግባብ ባለው የዩኒቨርስቲ አካል በተሰጠ አስተዳደራዊ ውሳኔ የዩኒቨርሲቲ መምህራን ቅሬታ ሲኖራቸው የይግባኝ መብት ያላቸው ስለመሆኑ፤ ይግባኙን የማስተናገድ ስልጣን የፌደራል የመንግስት ሠራተኞች አስተዳደር ፍ/ቤት ስለመሆኑ፣	101271	መ/ር ግዛቸው ጥሪት እና ወሎ ዩኒቨርሲቲ	ሐምሌ 30/2006ዓ/ም	328

15	16	አንድ ሰው የፖሊስ ቅጥር ፎርም የሚል ስያሜ የያዘ ሰነድ ስለሞላ ወይም በቅጥር ፎርሙ በሕጉ አግባብ የሚገኙት ማዕረጎች ተሰጥተውት የጥቅማ ጥቅሙ ተጋሪ መሆኑ ብቻ ጉዳዩን በፖሊስ መተዳደሪያ ደንብ መሰረት እንዲዳኝ ማድረግ ተገቢ ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.720/2004 አንቀፅ 2(1) የፌዴራል ፖሊስ አባላት መተዳደሪያ የሚኒስተሮች ምክር ቤት ደንብ ቁ.268/2005 አንቀፅ 3፣4፣5፣6(1) እና 7	99367	ዶ/ር ሕሊና ፍቅሬ እና የፌዴራል ፖሊስ ሆስፒታል	ሐምሌ 29/2006ዓ/ም	336
16	17	አንድ የመንግስት ሠራተኛ የጡረታ ዕድሜው ከደረሠ በኋላ አሠሪው መ/ቤት ፈቃድና ከየትኛውም አካል ተቃውሞ ሣይቀርብ የጡረታ ጊዜው ከተራዘመ ለተራዘመበት ጊዜ የሠራበት ለጡረታ ሊያዝ የሚገባው ሥለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 714/2003፣ አዋጅ ቁጥር 515/99 አንቀጽ 85፣89	96833	የመንግስት ሠራተኞች ማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ እና አሥፋው ደነቀ	ታህሳስ 8/2007ዓ/ም	345
17	17	አንድ የንግድ ድርጅት ሲከስር የዕዳ ክፍያን በተመለከተ የድርጅቱን ንብረቶች በመያዣነት ከያዛቸው ባንክ ይልቅ የከሰረው ድርጅት ሰራተኞች የቀዳሚነት መብት ያላቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 167 አዋጅ ቁጥር 97/1990 እንደተሻሻለ	102061	የከሰረው ሆላንድካር ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና ዘመን ባንክ	የካቲት 6/2007ዓ/ም	354
18	19	የመንግስት ሰራተኞች ጡረታ አዋጅ ቁጥር 714/2003 የተፈፃሚነት ወሰን	103458	አቶ ጋረድ ለበሰ እና የመን/ሰራ/ማ/ዋስትናኤጀንሲ	መስከረም 27/2008ዓ/ም	400
19	21	አንድ ዳኛ ተግባሩን በሚያከናውንበት ወቅት የፍርድ ስራ ስህተት ተፈጽሟል ከተባለ በይግባኝ፣ በሰበር ወይም በሌላ በህግ በተዘረጋ ስርዓት ከማሰረም በቀር ስልጣንን አላግባብ ተጠቅሟል በሚል ሊቀጣ የማይችል ስለመሆኑ፣	108692	የትግራይ ክልል ዓቃቤ ህግ እና አቶ ገብረሃርያ አሰፋ	ታህሳስ 4/2009ዓ/ም	428
20	21	በጡረታ አበል ተጠቃሚ ሆኖ በወንጀል ጥፋት ምክንያት ከሦስት ዓመት ያላነሰ ጽኑ እስራት የተፈረደበት የዘለቄታ የጡረታ አበል መብቱን ያጣ ባለመብት የተሻሻለው የጡረታ አዋጅ ከፀናበት ጊዜ ጀምሮ ውዝፍ አበል ሳይጨምር የጡረታ አበል የማግኘት መብት የሚኖረው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 907/2007 አንቀጽ 11/9	117151	የመንግስት ሰራተኞች ማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ እና ወ/ሮ ቸኮለ ሙሉጌታ	ህዳር 21/2009ዓ/ም	440
21	22	የአ/ብ//ክ/መ የስነ ምግባርና ፀረ ሙስና ኮሚሽን ሠራተኞች መተዳደሪያ ደንብ "በይግባኝ በቀረበለት ጉዳይ ላይ የሚሰጠው ውሳኔ የመጨረሻ ይሆናል" በሚል ተገልጸው የሚገኙት ድንጋጌዎች በይግባኝ ደረጃ ቀርበው ለመታዬት የማይችሉ የመጨረሻ ውሳኔዎች መሆናቸውን የሚገልጽ እንጂ በሰበር ሰሚው ችሎት መሰረታዊ የህግ ስህተት ያለባቸውን ጉዳዮች ለማረም የሚቀርቡ ጉዳዮችን የሚጨምር ስላለመሆኑ፣	149962	አቶ ስለሽ ዋለልኝ እና የአ/ብ/ክ/መሥ/ምግባርና ፀረ ሙስና ኮምሽን ዐ/ህግ	መጋቢት 25/2010ዓ/ም	449

		የአ/ብ//ክ/መ የስነ ምግባርና ፀረ ሙስና ኮሚሽን ሠራተኞች መተዳደሪያ ደንብ ቁጥር104/2004 አንቀጽ 75(3)				
22	23	አንድ የሥራ ውሉ በገዛ ፈቃዱ የተቋረጠበት የሥራ መሪ ያልተጠቀመበት የአመት እረፍት በገንዘብ ተቀይሮ ስለሚከፈልበት የሕግ አግባብ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 2563	151082	ሚ/ር አሂም ማርቲን ብራዉን እና ሜድሮክ ፋዉንዴሽን ስፔሻሊስት ኃ/የተ/የግ/ማህበር	ግንቦት 28/2010ዓ/ም	509
23	24	በውጭ ሀገር ሥራና ሰራተኛ አገናኝነት ሥራ ዋስትና የሚሆን ገንዘብ በማስያዝ ከኢፌድሪ ሠራተኛና ማህበራዊ ጉዳይ ሚኒስቴር ፍቃድ አውጥቶ የሚሰራ ኤጀንሲ የዋስትና ገንዘቡ ተመላሽ እንዲደረግለት ለማድረግ ኤጀንሲው ፍቃዱን መመለስ አለመመለሱ፣ አስቀድሞ የተሰጠው ፍቃድ ካልተመለሰ ፍቃድ ሳይመለስ የዋስትና ገንዘቡ ሊመለስ የሚገባ ስለመሆን አለመሆኑ፣ እንዲሁም ኤጀንሲው ፣ እንዲሁም ኤጀንሲው ለሥራ ወደ ውጪ አገር ለላካቸው ዜጎች መብትና ደህንነት ማስከበሪያ በባንክ ያስያዘው የዋስትና ገንዘብ እንዲለቀቅለት ሊያሟሉ የሚገባቸው ሁኔታዎች የተሟላ መሆን አለመሆኑን ከክርክርና ማስረጃ አንጻር ታይቶና በአግባቡ ተገናዝቦ መወሰን ያለበት ስለመሆኑ፣ የውጪ ሀገር ስራ ስምሪት አዋጅ ቁጥር 923/2008 አንቀጽ 60(5)፣ አንቀጽ 78	171530	የኢፌድሪ ሠራተኛና ማህበራዊ ጉዳይ ሚኒስቴር እና አቶ ሱሌጣን ጃቢር መሀመድ	ግንቦት 29/2011ዓ/ም	478
24	25	**የፌደራል ፍርድ ቤት ዳኞች በጡረታ** ከተሰናበቱ በኋላ መብትና ጥቅማቸውን ለመወሰን **በክልል ፍርድ ቤቶች በዳኝነት ስለተሰጠ የአገልግሎት ዘመን** በፌደራል መንግስት ታሳቢ የሚደረግ ስለመሆን አለመሆኑ አዋጅ ቁጥር 653/2001 አንቀጽ 53/3 የደነገገው ባይኖርም ዳኞች በክልል ፍርድ ቤቶች በዳኝነት እና በፕሬዝዳንትነት ማገልገላቸው እስከተረጋገጠ ድረስ በገንዘብ ተሰልተው የሚከፈል የመቋቋሚያ አበል፤ የመኖሪያ ቤት አበል እና የተሽከርካሪ አበል ክፍያዎችን ለማግኘት በፌደራል ፍርድ ቤት ያገለገለበት ዘመን ሲቆጠር በክልል በዳኝነት እና በፕሬዝዳንትነት የሰጡት አገልግሎት ታሳቢ የሚደረግ ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ. ህገ-መንግስት አንቀጽ 50/2፣ አዋጅ ቁጥር 653/2001 እና ማሻሻያው አዋጅ ቁጥር 1003/2009	201181	አቶ ጳውልስ አርሺሶ እና የኢ.ፌ.ድ.ሪ. ገንዘብ ሚኒስቴር	ሚያዝያ 26/2013ዓ/ም	623
25	25	**በመንግስት ሰራተኞች ጡረታ** አዋጅ ቁጥር 907/2007 አንቀጽ 5(2) የዘለቄታ ጡረታ አበል ለማግኘት ቢያንስ አስር አመት ማገልገል እና በአዋጅ ቁጥር 714/2003 አንቀጽ 18 መሰረት የጡረታ እድሜ መድረስ ቅድመ ሁኔታ በመሆኑ ማንኛውም የመንግስት ሰራተኛ ቢያንስ አስር አመት ያገለገለ እና በራሱ ፈቃድ ወይም በአዋጁ ከተጠቀሱት ውጪ በሆነ ምክንያት አገልግሎት ካቋረጠ የጡረታ መውጫ እድሜው ሲደርስ የአገልግሎት ጡረታ አበል ለዘለቄታው የማያገኝ ስለመሆኑ፣ **(የፌ/ፍ/ቤቶችን አዋጅ እንደገና ለማሻሻል በወጣው በአዋጅ ቁጥር 454/1997 መሰረት በፌ/ጠ/ፍ/ቤት ሰበር**	160792	የመንግስት ሰራተኞች ማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ እና ተስፋዬ መብራቴ	መጋቢት 30/2011ዓ/ም	645

		ሰሚ ችሎት ቀደም ሲል በሰ/መ/ቁጥር 132861 ተሰጥቶ የነበረው የህግ ትርጉም ተለውጧል)				
		12.1.2 ውል				
26	4	ሚኒስቴር መ/ቤቶች ስራቸውን በሚያከናውኑበት ወቅት የፈፀሙትን ስህተት ማረምና ማስተካከል በጠቅላይ ሚኒስትሩ ስልጣን ስር የሚወድቅ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 4187 አንቀፅ 11(1) አዋጅ ቁ.47/67 አንቀፅ 21(2) የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ-መንግስት አንቀፅ 74(4) **(ጉዳዩ የቤት ኪራይ ውል ክርክር ነው)**	16195	የኪራይ ቤቶች አስተዳደር ድርጅት እና እነ ልዕልት ተናኘወርቅ ኃ/ስላሴ (ስድስት ሰዎች)	ሚያዝያ 11/1999ዓ/ም	106
27	6	መክፈል የማይገባውን የከፈለ ወገን እንዲመለስለት መጠየቅ ስለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ.2164 **(ጉዳዩ ከቤት መለዋወጥ ውል የተያያዘ ክርክር ነው)**	22008	የኪራይ ቤቶች አ/ድርጅት እና እነ አቶ አላና ጥርቅ (ሦስት ሰዎች)	ሐምሌ 3/1999ዓ/ም	165
28	6	**ይርጋ** በተቋረጠ ጊዜ ቀድሞ የነበረው የይርጋ ጊዜ እንደ አዲስ መቆጠር የሚጀምር ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1852(1) **(ጉዳዩ የብድር ውል ሆኖ ከባንክ ዋስትና የተያያዘ ክርክር ነው)**	31185	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	ግንቦት 12/2000ዓ/ም	261
29	7	የመንግስት የልማት ድርጅቶች ወደ ግል ይዞታ ከመቀየራቸው በፊት ያለባቸውን የዕዳ ክርክር በኃላፊነት ይዞ መከራከር ያለበት የመንግስት የልማት ድርጅቶች ባላደራ ቦርድ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 208/1992 አንቀጽ 5/1/, 6/1/ /ሐ/, አዋጅ ቁ. 182/1992 **(ጉዳዩ የቦታ ኪራይ ውል ክፍያ ክርክር ነው)**	28923	የባህር ዳር ጨ/ጨ አክስዮን ማሕበር እና የባህር ዳር ልዩ አስተዳደር እና የመንግስት የልማት ድርጅቶች ባለአደራ ቦርድ	ግንቦት 7/2000ዓ/ም	318
30	9	የመንግሥት መሥሪያ ቤት በጨረታ አማካኝነት የሽያጭ ውል አካሄዷል ተብሎ ሊገደድ የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1688(2)፣ 3167(1)፣ 1688(2)፣ 3168	37163	የአዋሽ ተፋሰስ ባለስልጣን እና ህያብ ገ/መድህን ብ/ብረት ማቅለጫ ፋብሪካ	ታህሣሥ 23/2001ዓ/ም	179
31	11	የፕራይቬታይዜሽን ኤጀንሲ በህግ የተሰጠውን ስልጣን መሰረት በማድረግ አስቀድሞ የሰጠውን ውሣኔ በድጋሚ በማየት የተለየ ውሣኔ በሰጠ ጊዜ የተለወጠውን /የተሻረውን/ ውሣኔ መሰረት በማድረግ የተከናወኑ ተግባራትን ለማስተካከል ወይም የተከራካሪ ወገኖችን መብት ለማስተካከል ተገቢ የሆነ ትዕዛዝ ለመስጠት የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 349, 6 **(ጉዳዩ ከቤት ኪራይ ውል የተያያዘ ክርክር ነው)**	60508	እነ ወ/ሮ ሮዛ አባተ /አራት ሰዎች/ እና የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ	ግንቦት 15/2003ዓ/ም	499
32	11	የቀበሌ ባለአደራ ቦርድ ህጋዊ ሰውነት ያለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 361/95 አንቀጽ 14/1//ረ/, 66/1/ አዋጅ ቁ. 2/95 አንቀጽ 52 **(ጉዳዩ ከቤት ኪራይ ውልና ህውከት**	53551	የቀበሌ 10 ባለአደራ ቦርድ እና አቶ ዳንኤል አድርሴ	መስከረም 25/2003ዓ/ም	553

		እንዲወገድ የተያያዘ ክርክር ነው)				
33	22	ገንዘብ የተከፈለ መሆኑን የሚገልጽ ሰነድ ወይም ደብዳቤ ሰነዱን ባዘጋጀዉ ወይም ደብዳቤዉን በፃፈዉ ሰዉ ላይ ማስረጃ የሚሆን ስለመሆኑ፣ ፍ/ሕ/ቁ 2018(1) **(ጉዳዩ የቢራ ማከፋፈል ውል ክርክር ነው)**	136245	በደሌ ቢራ አ/ማህበር እና አቶ ገብረመድህን ገ/ሕይወት	ጥር 23/2010ዓ/ም	406
34	22	አንድ የመንግስት ቤት ተከራይ የራሱ ቤት ካገኘ የመንግስት ቤትን በተከራይነት ይዞ መቀጠል የማይችል ስለመሆኑ፣ መመሪያ ቁጥር 10/2006 አንቀፅ 15(2)	133309	አቶ ለማ ማሙዬ እና በአዳማ ከተማ አስተዳደር ቀበሌ 12 ጽ/ቤት	ጥር 24/2010ዓ/ም	441
35	22	የአገልግሎት ድርጅት ያከራየ ወገን ያከራየው ድርጅት ተገቢውን አገልግሎት እንዳይሰጥና ታሽጎ እንዲቆይ ለፍርድ ቤት ጥያቄ ማቅረቡን ተከትሎ እግድ የተሰጠ በሆነበት እና ተከራዩም ከድርጅቱ ገቢ ባላገኘበት ሁኔታ ድርጅቱ ታሽጎ ለቆየበት ጊዜ ተከራይ የኪራይ ክፍያ እንዲከፍል የማይገደድ ስለመሆኑ፣	136024	አቶ ቢልልኝ ጌታነህ እና አቶ ገብራይ ተከስተ	ጥቅምት 21/2010ዓ/ም	464
36	25	የመንግስት መኖሪያ ቤት የሚከራየው በከተማ ውስጥ ነዋሪ ኢትዮጲያዊ ዜግነት ላለው እና/ወይም በከተማው ውስጥ ነዋሪ ለሆነ የጸና/የታደሰ የኢትዮጲያ ተወላጅነት መታወቂያ ካርድ ላለው የውጭ ዜጋ ብቻ ነው ተብሎ የተደነገገው ከከተማው አስተዳደር ቤትን ለመጀመሪያ ጊዜ የሚከራዩ ሰዎችን የሚመለከትና ውል በሚታደስበት ጊዜም በድንጋጌው ላይ የተቀመጡት ቅድመ ሁኔታዎች ሊሟላ ይገባል የሚባል ከሆነ ተከራይ ይህን ለማድረግ በሚያስችል ሁኔታ ውስጥ የሚገኝ መሆኑ በቅድሚያ ሊረጋገጥ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የአዲስ አበባ ከተማ ቤቶች አስተዳደር መመሪያ ቁጥር 4/2009 አንቀጽ 43/ሀ፤ 44/3፤ 44/13 እና 45/2	181359	እነ አቶ ዲክሳ ኪዳኔ (3 ሰዎች) እና የጉለሌ ክፍለ ከተማ ወረዳ 9 ቤቶች ልማት ጽ/ቤት	ጥር 27/2013ዓ/ም	589
		12.1.3 ፍትሐብሔር ሥነ-ሥርዓት				
37	9	አማራጭ የግጭት መፍቻ ዘዴዎች ምንነት፣ የሚደረጉበት መንገድና ለአፈፃፀም የሚቀርቡበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 3318፣ 3324፣ 3325፣ 3346፣ 1731 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 315፣ 319፣ 350፣ 357 **(ጉዳዩ ከእርቅ ውልና የሽማግሎዎች ውሳኔ የተያያዘ ክርክር ነው)**	38794	አቶ ሙከሚል መሐመድ እና አቶ ሚፍታህ ከድር	መጋቢት 24/2001ዓ/ም	173
38	11	በፍርድ ቤት የተሰጠ የእግድ ትዕዛዝ ፀንቶ ባለበት ወቅት እግድ የተሰጠበት ንብረት ተሸጦ በተገኘ ጊዜ የፍርድ ባለመብት የሆነ ወገን ሊኖረው ስለሚችለው መፍትሔ፣ የፍርድ ቤትን የእግድ ትዕዛዝ አለማክበር /መጣስ/ ኃላፊነትን የሚያስከትል ተግባር ስለመሆኑ፣	54567	የባህር ዳር ከተማ አገልግሎት ጽ/ቤት እና እነ የባህር ዳርጨርቃጨርቅ ፋብሪካ /ሦስት ሰዎች/	የካቲት 10/2003ዓ/ም	521

		የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 2028, 2035, 2126				
39	17	በአዲስ አበባ ንግድ ምክር ቤት የግልግል ተቋም ውስጥ አንድን ጉዳይ በግልግል እንዲያይ የተቀመጠ የግልግል ዳኛ ከተከራካሪ ወገኖች በአንዱ እንዲነሳ አቤቱታ በሚቀርብበት ጊዜ ይነሳ የተባለው ዳኛ ልነሳ አይገባም ብሎ ጥያቄውን ካነሳው ወገን ጋር ሊከራከር የማይገባው ሥለመሆኑና ልነሳ አይገባም እያለ በሚከራከርበት ሁኔታም ጉዳዩን ገለልተኛ ሆኖ ያየዋል ተብሎ ሥለማይገመት መነሳት ያለበት ሥለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 25/1988 አንቀጽ 9 እና 10 የፍ/ህ/ቁ.3342/ 3340/2/ የግልግል ተቋሙ የተሻሻለ ደንብ አንቀጽ 13 እና 15	99679	የኢትዮጵያ ኤርፖርቶች ድርጅት እና አቶ በየነ ወልደገብርኤል	ታህሳስ 24/2007ዓ/ም	348
40	17	በአንድ መተዳደሪያ ደንብ በማህበር አባላትና በድርጅቱ መካከል የሚነሱ አለመግባባቶች በመጀመሪያ በእርቅ መፈታት አለባቸው የሚል ድንጋጌ ሲኖር ይኸው ሥርዓት ሳይፈፀም ወደ ፍርድ ቤት ክስ ማቅረብ አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ፣ ተዋዋይ ወገኖች በመካከላቸው የሚነሳ አለመግባባትን በተመለከተ ጉዳያቸው ፍርድ ቤት ከመቅረቡ በፊት በሽምግልና እንዲታይ ሊሰማሙ ሥለመቻላቸው፣ የፍ/ሕ/ቁ. 1731(1)፣ 1732፣ 1736፣ 1738	106286	በሮ ትራቪል የግንባታ ሥራዎች የተ/የግ/ማህበር እና አቶ ኤፍሬም ሽብሩ	መጋቢት 29/2007ዓ/ም	358
41	21	አንድን ጉዳይ በግልግል እንዲያይ የተቀመጠን የግልግል ዳኛ ከተከራካሪ ወገኖች በአንዱ እንዲነሳ ጥያቄ ሲቀርብ ዳኛው ገለልተኛ ወይም ነፃ ላይሆን የሚችልበት ግምት ለመውሰድ የሚያስችል ወይም ጥርጣሬን የሚፈጥር አከባቢያዊ ምክንያት መኖሩ ብቻ በቂ ሥለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ. 3340(2)፣ 3342	135094	አቶ ዳዊት በላይ እና እነ አቶ ደነቀ አበበ (ሁለት ሰዎች)	ግንቦት 21/2009ዓ/ም	436
42	25	የግልግል ዳኝነት ስምምነት ላይ የሕጋዊነት ጉድለት በመኖሩ ምክንያት ለመፈጸም እምቢተኛ መሆንን በሚመለከት የሚቀርብ ክርክር የግልግል ሥምምነቱ በፍርድ ቤት ክስ ቀርቦበት እንዲፈርስ መወሰኑን ሳይጠብቅ የግልግል ጉባዔው ጉዳዩን ተመልክቶ ሊወስን የሚችል ቢሆንም የግልግል ዳኝነት ስምምነቱ ዋጋ ስለማጣቱ እንዲሁም የግልግል ጉባኤው ጉዳዩን ለመመልከት ስልጣን የለውም በሚል የሚቀርብ ክርክርን ሰምቶ የመወሰን ስልጣን የመደበኛ ፍርድ ቤት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ 1809፣3330	180793	አቶ ያሬድ ተስፋይ /ያሬድ ተስፋይ ኤሌክትሮ መካኒካል ኢንጂነሪንግ/ እና ዓዲግራት ዩንቨርስቲ	ሚያዚያ 26/2012ዓ/ም	631

		12.1.4 ንግድ				
43	5	የመንግስት ልማት ድርጅት ወደ አክሲዮን ማህበራት ሲቀየር በፕራይቬታይዜሽን ኤጀንሲ ያልታወቀና ውሣኔ ያልተሰጠበት እንኳን ቢሆን የልማት ድርጅቱ ዕዳ ወደ አክሲዮን ማህበር የማይተላለፍ ስለመሆኑ፣ የአዋጅ ቁ. 208/92 አንቀፅ 5(1)፣ 6(1)ሐ	28923	የባህርዳር ጨርቃ ጨርቅ አክ/ማህበር እና እነ የባህር ዳር ልዩ ዞን አስተዳደር (ሁለት ሰዎች)	ግንቦት 7/2000ዓ/ም	291
44	19	የድለላ አበል ክፍያ መጠን ከተሰጠው አገልግሎት ጋር ተመጣጣኝ ሊሆን የሚገባ ስለመሆኑ በድለላ አበል መጠን ላይ በሚደረገው ክርክር እንደ ጉዳዩ ዓይነት እና የተሰጠው አገልግሎት እየተገናዘበ የሚወሰን ስለመሆኑ፣ የን/ሕ/ቁ. 59(3)	109535	ሳልቫቶሪ ዴቤታ ኮምፕሌክስ እና ሃብታሙ አባዲ	የካቲት 24/2008ዓ/ም	406
45	22	ተገቢ ያልሆነ የንግድ ውድድር ተፈጽሟል የሚል ክስ ለፌደራል የንግድ ውድድርና የሸማቾች ጥበቃ ባለስልጣን የዳኝነት ችሎት ማቅረብና አስተዳደራዊ እርምጃና ቅጣት እንዲጣል የማድረግ ስልጣን ያለው የባለስልጣኑ ዓቃቤ ህግ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 813/2006 አንቀጽ 37/1	128035	ምስኪ ኢንዱስትሪዎች ኃ/የተ/የግ/ማህ እና ቤካስ ኬሚካልስ ሀ/የተ/የግ/ማህበር	ጥቅምት 22/2010ዓ/ም	401
46	23	አንድ የመሰረታዊ ማህበር አባል ሲሞት ዕጣው ወይም ጥቅሙ በማህበሩ መዝገብ ውስጥ በወራሽነት ለሰየመው ወይም ሟቹ ወራሽ ያልሰየመ ከሆነ በሕግ ለመውረስ ለሚችል ወራሹ የሚተላለፍ ሲሆን ይህም የሚሆነው ወራሹ የማህበሩ አባል ከሆነ ወይም ለመሆን ፈቃደኝነቱን ሲገልፅ ሲሆን ወራሹ የማህበሩ አባል ካልሆነ ወይም አባል ለመሆን የማይፈልግ ወይም የማይፈቀድለት ከሆነ የሟቹ የዕጣው ዋጋ እና ጥቅም የሚከፈለው ስለመሆኑ፣ የኅብረት ሥራ ማህበራት አዋጅ ቁ.147/1991 አንቀጽ 19፣ 32	143045	እነ ወ/ሮ እሌኒ ወ/አማኑኤል እና እነ ወ/ሮ ወርቅነሽ ብዙነህ	ግንቦት 28/2010ዓ/ም	483
47	23	የመንግሥት አካል ፊት ቀርቦ የተረጋገጠና የተመዘገበ ሰነድ በውስጡ የሚገኘው ይዘት ሙሉ እምነት የሚጣልበት በቂ ማስረጃ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 334/1995 አንቀጽ 27 /1/ **(ጉዳዩ የንግድ ማህበር ክርክር ነው)**	142851	እነ ወ/ሮ ወርቅነሽ ጌታቸው (2 ሰዎች) እና እነ አቶ ኮሬ ባዌ(2 ሰዎች)	ግንቦት 29/2010ዓ/ም	520
		12.1.5 ውክልና የጥብቅና አገልግሎት የሚመለከቱ ጉዳዮች				
48	1	በህግ ግምት የሚሸፈንን የፍሬ ነገር ክርክር በሚመለከት ተከራካሪ ወገኖች ባያነሱትም ፍ/ቤቱ ግምቱን ተፈፃሚ ስለማድረጉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1845፣ 2024 **(ጉዳዩ የጥብቅና አበል ክፍያ ክርክር ነው - <u>በውል ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሜ የተቀመጠ</u>)**	15493	አቶ ጳውሎስ ሩምቾ እና ወ/ሮ ጫልቱ መርዳሳ	ሐምሌ 29/1997ዓ/ም	10

49	1	በህግ ግምት የሚሸፈንን የፍሬ ነገር ክርክር በሚመለከት ተከራካሪ ወገኖች ባያነሱትም ፍ/ቤቱ የህግ ግምቱን ተፈፃሚ ስለማድረጉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1856፣ 2024 **(ጉዳዩ የጥብቅና አበል ክፍያ ክርክር ነው - <u>በውል ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሜ የተቀመጠ)</u>**	14047	ዶ/ር ዳንኤል አለሙ እና እነ ወ/ሮ ሮማን ወርቅ የማነብርሃን (3)	ሐምሌ 28/1997ዓ/ም	56
50	1	በአንዳንድ ውሎች የተመለከተን የአገልግሎት ክፍያ መጠን ለመቀነስ ፍ/ቤት ስላለው ስልጣን፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1711፣ 1731፣ 1676(2)፣ 2635፣ 2640፣ 2646 **(ጉዳዩ የጥብቅና አበል ክፍያ ክርክር ነው - <u>በውል ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሜ የተቀመጠ)</u>**	17191	ወ/ሮ አስቴር አርአያ እና አቶ ግርማ ወይጆ	ሐምሌ 29/1997ዓ/ም	77
51	4	ጥብቅና ፈቃድ ከተሰረዘ በኋላ የጥብቅና ስራ እሰራለሁ ብሎ ገንዘብ መቀበል የማታለል ወንጀል ስለመሆኑ፣ የወንጀለኛ መቅጫ ህግ ቁ. 656(ሀ) እና (ለ) **<u>(በወንጀልና የወንጀል ስ/ስ ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሜ የተቀመጠ)</u>**	12025	አቶ ምናሴ አልማው እና ዓቃቤ ህግ	መጋቢት 18/1999ዓ/ም	115
52	6	የውክልና ስልጣን ማስረጃ በወካይና በተወካይ መካከል የቅጥር ውል ስለመኖሩ የሚያስረዳ ስላለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ ከጥብቅና አገልግሎት የተያያዘ የስራ ሰንብት ክርክር ነው) <u>(በአሰሪነ ሰራተኛ ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሜ የተቀመጠ)</u>**	29866	ቻይና ዋንበ ኢንጅነሪንግ ኮርፖሬሽን እና ወርቅነህ ምህረቴ	ግንቦት 7/2000ዓ/ም	336
53	9	የጥብቅና ፈቃድን ለማግኘት በህጉ የተቀመጡት መስፈርቶች ራሣቸውን ችለው መታየት ያለባቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 199/92 አንቀጽ 8(1)	37375	አቶ ሽምሱ ከድር አህመድ እና የኢ.ፌ.ዲ.ሪ የፍትህ ሚኒስቴር	ህዳር 11/2001ዓ/ም	166
54	9	በከባድ የወንጀል ጉዳይ የተከሰሱ እና በራሣቸው ወጪ ጠበቃ ለማቆም ያልቻሉ ግለሰቦች በተመለከተ ጉዳዩን የሚያየው ፍ/ቤት የግለሰቦችን በጠበቃ የመወከል ህገ-መንግሥታዊ መብት መከበሩን በቅድሚያ ማረጋገጥ ያለበት ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ መንግሥት አንቀጽ 13 (1)	37050	ሻምበል ሁሴን አሊ እና የሱማሌ ክልል ዐ/ሕግ	ታህሣሥ 30/2001ዓ/ም	168
55	11	የጥብቅና ፈቃድ ክልከላ ጉዳይ ጋር በተያያዘ የሚቀርብ አቤቱታ ለሚመለከተው የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በይግባኝ ቀርቦ ታይቶ የሚወሰን እንጂ በቀጥታ ክልከላ እንዲወገድ በሚል ለፍ/ቤት አቤቱታ የሚቀርብበት ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 199/92 አንቀጽ 29/1/	59261	የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ፍትህ ሚኒስቴር እና አቶ ታዬ በዛብህ ፊኖ	ጥር 24/2003ዓ/ም	484
56	11	ጠበቃ የደንበኛውን ጉዳይ "እስከመጨረሻ ድረስ በመያዝ ለመከራከር" በሚል የሚያደርገው ስምምነት ጉዳዩ ሊያስኬድ የሚችል እስከሆነ ድረስ በአንድ ፍ/ቤት ሳይወሰን በይግባኝና በሰበር ደረጃ ሁሉ አገልግሎት የመስጠት ግዴታ የሚኖርበት ስለመሆኑ፣	60353	አቶ ባልቻ ወ/ፃድቅ እና አቶ ግርማ ቀለታ	ግንቦት 04/2003ዓ/ም	496

	11	ጠበቃ ከደንበኛ ጋር ባለው ግንኙነት ደንበኛው ማድረግ ያለበትን ነገር ከህግ አንፃር የማስረዳትና ግልጽ የማድረግ ብሎም የማማከር ኀላፊነት ያለበት ቢሆንም በአንፃሩ አከራካሪ ጉዳይ በሌለበት ሁኔታ ክስና ክርክር ለማቅረብ የማይገደድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1732 ደንብ ቁ. 57/92 አንቀጽ 28, 8/2/				
57	11	በፌዴራል ፍ/ቤቶች በጥብቅና ለመስራት የሙያ ፈቃድ የሚሰጥበት አግባብ	67280	የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ፍትህ ሚ/ር እና እነ ተስፋዬ በርሄ /5 ሰዎች/	ግንቦት 15/2003ዓ/ም	503
58	11	ጠበቃ የሆነ ሰው ደንበኛውን ወክሎ ለፍ/ቤት የሚያቀርበው አቤቱታ እውነት ስለመሆኑ በቅድሚያ የማረጋገጥ ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ ማንኛውም ጠበቃ የህግ ሙያውን በሚያከናውንበት ጊዜ ሁሉ ለደንበኛው፣ ለሌሎች የህግ ባለሙያዎች፣ ለተከራካሪ ወገኖች፣ ለፍርድ ቤት፣ ለሙያው ብሎም በአጠቃላይ ለህብረተሰቡ ኃላፊነቱን በቅንነት፣ በታማኝነት እና በእውነተኛነት የመወጣት ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 92/1/ የፌዴራል ፍ/ቤቶች ጠበቆች የሥነ ምግባር ደንብ ቁ. 57/92 አንቀጽ 3 29/2/ 56/4/ /6/	67146	ሻምበል ተሾመ ደምሴ እና የፍትህ ሚኒስቴር ዓ/ህግ	ሐምሌ 01/2003ዓ/ም	515
59	12	የደንበኛን ጉዳይ /ክርክር/ በፍ/ቤት ክስ መስርቶ ሙያዊ አገልግሎት ለመስጠት የጥብቅና የውክልና ስልጣን የተሰጠው ጠበቃ በውል የገባውን ግዴታ በተገቢው ጊዜና ትጋት ለመወጣት አለመቻል በኃላፊነት የሚያስጠይቅና ለቅጣት የሚዳርግ ስለመሆኑ፣ ደንብ ቁጥር 57/92 አንቀጽ 8/2//ለ/ 3 አዋጅ ቁ. 199/92 አንቀጽ 24/3/ /ለ-3/ **(በውል ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሚ የተቀመጠ)**	66210	አቶ ተስፋዬ ጐላ እና የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ፍትህ ሚ/ር	ሐምሌ 29/2003ዓ/ም	140
60	13	በወንጀል የተከሰሱ የመከላከያ ሰራዊት አባላት በግላቸው ጠበቃ ለማቆም የማይችሉ በሆነ ጊዜ በመንግስት ወጪ የጠበቃ ድጋፍና እርዳታ ሊያገኙ የሚችሉበት አግባብ፣ የኢ/ህ/መ/አ 20(5) አዋጅ ቁ 27/88 አንቀፅ 35 አዋጅ ቁ 123/90 አዋጅ ቁ 27/885	65566	የሀገር መ/ሚ/ተ/ጠበቃ እና የኦሮሚያ ክልል ዐ/ህግ	ታህሣሥ 04/2004ዓ/ም	357

61	14	የጥብቅና ሙያ አገልግሎት ለመስጠት ፈቃድ ያለው የህግ ባለሙያ በሙያው አገልግሎት ለመስጠት ከ3ኛ ወገን ጋር በሚያደርገው ውል የሚፈጠረው ግንኙነት በእውቀት ሥራ ውል ላይ የተመሠረተ እንጂ ሠራተኛውን እንደ የስራ መሪ ወይም ተቀጣሪ የማያስቆጥረው ስለመሆኑ፣ በአዋጅ ቁ. 377/96 የማይገዛ ስለመሆኑ፣ **<u>(በአ/ሰራተኛ ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሜ የተቀመጠ)</u>**	81405	አቶ አህመድ ሲራጅ እና የአወሊያ ዋና ማስተባበሪያ ጽ/ቤት	ጥር 29/2005ዓ/ም	19
62	15	አንድን በጽሁፍ የተደረገ ውል ዋና ሰነድ ጠፍቷል በማለት ክርክር በቀረበ ጊዜ ፍ/ቤት በማስረጃነት በቀረበው የውሉ ሰነድ ኮፒን ተቀብሎ በውሉ የተመለከቱትን ምስክሮች ሊሰማ የሚገባው ጠፍቷል የሚለው ወገን ዋናው ሰነድ ስለመጥፋቱ በተመለከተ በአግባቡ ያስረዳ እንደሆነና የውሉንም ኮፒ አግባብነት ያለው አካል ዋናው የውል ሰነድ ጋር ትክክለኛነቱን ያረጋገጠው እንደሆነ ስለመሆኑ፣ የምስክሮቹ ቃል ሊሰማ የሚገባውም የውሉ ቃል ምን እንደሆነ ለማረጋገጥ አስፈላጊ ሆኖ የተገኘ እንደሆነ ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2011(1)፣ 2003፣ 1730(1) **(ጉዳዩ የጥብቅና አገልግሎት ውል ክርክር ነው - <u>በውል ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሜ የተቀመጠ)</u>**	84330	አቶ መንግስቱ ኦሾ እና እነ ወ/ሮ እመቤት ጥላሁን (5)	ሚያዝያ 10/2005ዓ/ም	50
63	18	የጥብቅና አገልግሎት የሚሠጥ ጠበቃ በደንበኛው የአገልግሎት ክፍያ ሲፈጸምለት ለተፈጸመው ክፍያ ደረሰኝ አለመስጠት የዲሲፕን ግድፈት ስለመሆኑ፣ አንድ ጠበቃ የደንበኛው መብት ለማክበር ደንበኛው በሰጠችው ማስረጃ መሰረት በተፋጠነ ስነ-ስርዓት ክሲ መስርቶ ፍርድ ቤቱ ጉዳዩ በመደበኛ ስነ-ስርዓት ሊታይ እንደሚገባ እና ደንበኛው ኪሳራ እና ወጪ እንዲከፍሉ መወሰኑ ብቻ በማየት ጠበቃው የሞያ ዲስፕሊን ጉድለት ፈፅመዋል ሊባል የሚችል ስላለመሆኑ፣ አዋጅ 199/92 አንቀፅ 30/2/ የፌደራል የጥብቅና ደንብ ቁጥር 57/92 አንቀፅ 8/1/	107442	አቶ ሞገስ ናደው እና የፌደራል ፍትህ ሚኒስተር	መጋቢት 17/2007ዓ/ም	410
64	18	የጥብቅና አገልግሎት የሚሠጥ ጠበቃ በደንበኛው የአገልግሎት ክፍያ ሲፈጸምለት ለተፈጸመው ክፍያ ደረሰኝ አለመስጠት የዲሲፕን ግድፈት ስለመሆኑ፣ አዋጅ 199/92 አንቀፅ 30/2/ ደንብ ቁጥር 57/92 አንቀፅ 8/1/	107442	አቶ ሞገስ ናደው እንዳይላሉ እና የኢፌድሪ ፍትህ ሚኒስቴር	መጋቢት 17/2007ዓ/ም	412
65	18	የጥብቅና ሙያ አገልግሎት ክፍያ ለመወሰን በልምድ የዳበረውና በአጠቃላይ ተቀባይነት ያገኘው የአከፋፈል መርህ ጉዳዩ የወሰደው ጊዜ፣ የሚጠይቀው ድካም፣ የጉዳዩ ውስብስብነት የክርክርን ግምት ታሳቢ በማድረግ ስለመሆኑ፣ የጥብቅና ሙያ አገልግሎት ክፍያ ያለምንም ገደብ ስምምነት የሚደረግበት አለመሆኑን ከስነ ህግ እና የፍርድቤቶች አሰራር	105765	የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ሀይል ኮርፖሬሽን እና እነ አቶ ግርማ ሞገስ	ግንቦት 21/2007ዓ/ም	416

		የዳበረ ስለመሆኑ፣ የአብክመ የጥብቅና ስራ ፈቃድ አሰጣጥ ምዝገባ የጠበቆች ስነ-መግባር ለመቆጣጠር የወጣ አዋጅ ቁጥር 75/1994 አንቀፅ 50፣51፣52 የፍ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 462				
66	19	በወንጀል ጉዳይ ተከሳሽ በሌለበት ጠበቃ ብቻውን ሊቀርብ አይችልም የሚባለው ጉዳዩ ተፈፃሚ የሚሆነው ለተፈጥሮ ሰዎች እንጂ የህግ ሰውነት ላላቸው ሰዎች ስላለመሆኑ፣ የወ/መ/ስ/ስ/ህ/ቁ 127 **<u>(በወንጀልና የወንጀል ስ/ስ ዘርፍ ያለ እዚህ በድጋሚ የተቀመጠ)</u>**	120762	የፌዳል ዐ/ህግ እና እነ አቶ ዱባይ አውቶጋሪ (2)	ለካቲት 25/2008ዓ/ም	279
67	20	አንድ ጠበቃ በገባው ውል መሰረት እስከ መጨረሻው ድረስ ጉዳዩን ከተከታተለና ከሙያው አንጻር እውቀትና ጥረቱን ተጠቅሞ አገልግሎት ከሰጠ የተፈለገው ውጤት ባለመምጣቱ ብቻ የተሟላ አገልግሎት አልሰጠም ሊሰኝ የማይችል ስለመሆኑ እና በውሉ መሰረት የተስማሙበትን የጥብቅና አገልግሎት ክፍያ ቀሪ ሊያደርገው የማይችል ስለመሆኑ፣	117907	እነ ወ/ሮ ዘውዱ ፍቅሬ እና አቶ አበራ ጌታነህ	ግንቦት 22/2008ዓ/ም	429
68	20	አንድ ጠበቃ ሕግን የማስከበር፣ ፍትህን የማስገኘትና ለፍትህ አስተዳደሩ የማገዝ ኃላፊነቱን በመተው ተቃራኒ ተግባራትን ሲያከናውን የቆየ መሆኑ ከተረጋገጠ የጥብቅና ፍቃዱ ሊሰረዝ የሚችል ስለመሆኑ፣ የአማራ ክልል የጥብቅና ፍቃድ አሰጣጥ ምዝገባና የጠበቆች ሥነምግባር ለመቆጣጠር የወጣው አዋጅ ቁ. 75/1994	114888	አቶ አትሁነኝ አልማው እና የአ/ክ/ፍትህ ቢሮ/አቃቤ ህግ	ሕዳር 20/2008ዓ/ም	431
69	21	በኦሮሚያ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ውስጥ አንድ ጠበቃ የጥቅም ግጭት ሊፈጥር በሚችልበት ሁኔታ የተለያዩ ተከራካሪዎችን በመወከል መከራከር የማይችልና ይሄንኑ ተግባር ፈፅሞ ሲገኝ እንደ ከባድ የሥነ -ምግባር ጥሰት ሊቆጠር የሚችል ስለመሆኑ፣ የኦሮሚያ ክልል የጠበቆች እና ሕግ ጉዳይ ፀሃፊዎች እና ፍቃድ አሰጣጥ አዋጅ ቁ. 182/2005 አንቀፅ 36(3) ደንብ ቁጥር 57/92 አንቀፅ 10፣11፣12 እና 13	110507	አቶ ጉታ ጫካ እና የኦሮሚያ ፍትህ ቢሮ (ሁለት ሰዎች)	ሕዳር 30/2009ዓ/ም	422
70	21	አንድ ጠበቃ ከጅምሩ የሕግ መሠረት የሌለዉና አዋጭ አለመሆኑ የተረጋገጠን ወይም ተከራክሮ የመርታት ዕድል የሌለዉ መሆኑን እያወቀ ደንበኛዉን አላስፈላጊ ለሆነ ክርክርና ወጪ መጋበዝ የሌለበት ስለመሆኑ፣ አንድ ጠበቃ የጥብቅና አገልግሎት ዉል ከመዋዋሉ በፊት ማስረጃ ሰብስቦ ማጠናቀቅ ወይም ምስክሮችን አስቀርቦ መጠየቅና የሚያዉቁትን አስቀድሞ ማወቅ የሚጠበቅበት ሥላለመሆኑ፣ የደንብ ቁጥር 57/92 አንቀጽ 4	128466	አቶ እንዳልካቸዉ ይላቅ እና የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ፍትህ ሚኒስቴር ዐ/ሕግ	ሰኔ 29/2009ዓ/ም	431

71	23	አንድ ጠበቃ ደንበኛው ላይ በቀረበ ክስ "በተመሳሳይ ጉዳይ ሁለት ፍርድ ቤት ክስ ሊቀርብ አይገባም " በሚል በህግ የተፈቀደን መቃወሚያ ማቅረቡ የጥብቅና ሙያን የሚያጎድፍ ተግባር ፈፅሟል ተብሎ በዲስፕሊን የሚያስቀጣው ተግባር ስላለመሆኑ፣ የትግራይ ክልል የጥብቅና ፈቃድ አሰጣጥና አስተዳደር አዋጅ ቁ/ 262/2007 አንቀጽ 30/23/	154371	አቶ አስፋዉ ተኽለ በሽሩ እና የትግራይ ክልል ፍትህ ቢሮ	ህዳር 28/2011ዓ/ም	516
		12.1.6 ቤተሰብ				
72	11	የኢትዮጵያን ዜግነት በመተው የኤርትራን ዜግነት መርጦ የያዘ ሰው "የኢትዮጵያ ተወላጅ የሆነ የውጭ ዜጋ" ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 270/94 አንቀጽ 2/2/ ደንብ ቁ. 101/96 አንቀጽ 2/1/	55238	እነ የየካ ክ/ከተማ አስተዳደር /2 ሰዎች/ እና ወ/ሮ ህዳት ፍስሃ ጽዮን	መጋቢት 09/2003ዓ/ም	509
73	21	ፍርድ ቤቶች የሥም ይቀየርልኝ ጥያቄ በሚቀርብላቸው ጊዜ የአመልካችን ስም መለወጥ አስፈላጊ የሚያደርጉ ሁኔታዎች መኖር አለመኖራቸውን በማስረጃ አጣርተውና የሰስተኛ ወገን ጥቅም የማይጎዳ ለመሆኑ ጭምር ካረጋገጠ በኋላ ተገቢውን መወሰን ያለባቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 361/1995 አንቀጽ 41/1/ /1/	120355	ወ/ሪት ሐናን እስማኤል አብዱልዋሂድ እና የለም	ህዳር 6/2009ዓ/ም	418
		12.1.7 ጉምሩክና ግብር/ታክስ				
74	9	ከፌዴራል መንግስት የልማት ድርጅት ሠራተኞች የሚሰበሰብ የሥራ ግብር ምንም እንኳን ሥራው የሚከካሄደው በክልሎች ቢሆንም ወይም ሠራተኞቹ የክልል ነዋሪዎች ቢሆኑም ገቢ የሚደረገው ለፌዴራሉ መንግስት ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ-መንግስት አንቀጽ 96(3) አዋጅ ቁ. 33/85 አንቀጽ 5(2)(ሐ) ደንብ ቁ. 109/96	40133	የውሃ ሥራዎች ኮንስትራክሽን እና በሶማሌ ብ/ክ/መ የፈደልቱ ወረዳ ፋይናንስና ኢኮኖሚ ልማት ገቢዎች ጽ/ቤት	ሐምሌ 2/2001ዓ/ም	191
75	10	በአስፈፃሚ አካላት የሚወጡ የተለያዩ መመሪያዎች በነጋሪት ጋዜጣ ታትመው የወጡ ወይም በአማርኛ ቋንቋ የተዘጋጁ አለመሆናቸው ህጋዊ ውጤት እንዳይኖራቸው የሚከለክል ስላለመሆኑ፣ አዋጅን መሠረት በማድረግ የወጡ መመሪያዎችን የሚፃረር ድርጊት መፈፀም በኃላፊነት ሊያስጠይቅ የሚችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 83/86 አንቀፅ 39(2)፣ 1፣ 2፣ 59(1)(ሸ) የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ መመሪያ ቁ. ሲቲጂ 001/97 **(ጉዳዩ የኮንትሮባንድ ወንጀል ክርክር ነው)**	43781	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን እና አቶ ዳንኤል መኮንን	ሐምሌ 14/2002ዓ/ም	345

76	14	በባንክ በመያዣነት የተያዘ ተሽከርካሪ በሌላ በኩል የጉምሩክ ደንብ በመተላለፍ ወንጀል ባለቤቱ ጥፋተኛነቱ ተረጋግጦበት ተሽከርካሪውም በመንግስት እንዲወረስ ውሣኔ የተሰጠበት እንደሆነ በህግ ፊት ቅድሚያ ተሰጥቶት ሊፈፀም ስለሚገባው ጉዳይ፣ በባንክ በመያዣነት የተያዘ ተሽከርካሪ ከመያዣው በኋላ በኮንትሮባንድ ወንጀል ምክንያት ለመንግስት ውርስ እንዲሆን በፍ/ቤት የመጨረሻ ፍርድ ባረፈበት ጊዜ ባለመያዣው በተሽከርካሪው ላይ ያለው የቀዳሚነት መብት እንዲሁም የውርስ ትዕዛዙ (ውሣኔው) ተፈፃሚ ሊደረጉ ስለሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2828, 2857(1), 3059 አዋጅ ቁ. 97/90 አንቀጽ 3 የወንጀል ህግ አንቀጽ 98(1) አዋጅ ቁ. 622/2001 አንቀጽ 91(2)	81215	ወጋገን ባንክ (አ.ማ.) እና የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን	ጥር 03/2005ዓ/ም	290
77	23	በሕገወጥ ዕቃዎች መረጃ አሠጣጥ፤ አያያዝ እና አመዘጋገብ እና የወሮታ ክፍያዎችን ለመወሰን ተሻሽሎ በወጣው መመሪያ ቁጥር 78/2004 መሠረት ለኢትዮጲያ ገቢዎች እና ጉምሩክ ባለሥልጣን ጥቆማ ሲቀርብ ወሮታ ስለሚከፈልበት አግባብ፣ መመሪያ ቁጥር 78/2004 አንቀጽ 16/1እና2፤17	153527	አቶ ስንዴው ታደሰ እና የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ኮምቦልቻ ቅርንጫፍ	መስከረም 24/2011ዓ/ም	503
78	24	በጉምሩክ አዋጅ እና መመሪያ መሰረት በመጋዘን ገብተው ሊወጡ ያሉ እቃዎች ዉስጥ የኮንትሮባንድ እቃ መኖሩን ጠቁሞ በማስያዝ ምክንያት ለጠቋሚ ስለሚከፈለው የውሮታ ክፍያ አግባብነት፣ የጉሙሩክ አዋጅ ቁጥር 85/92006 አንቀጽ 56 እና 132 ፤ የህገ ወጥ እቃዎች መረጃ አሰጣጥ፣ አያያዝ እና ወሮታ ክፍያን ለመወሰን ተሻሽሎ የወጣውን መመሪያ ቁጥር 78/2004 አንቀጽ 2(7)፣19(ለ)	169729	የገቢዎች ሚኒስቴር እና አቶ አስራት አሰግድ	ግንቦት 30/2011ዓ/ም	471
79	25	ተገቢው ቀረጥ እና ታክስ ያልተከፈለበት ንብረት በፍርድ አፈፃፀም ምክንያት በሀራጅ በሌላ ሰው እጅ የገባ ቢሆንም የኢትዮጵያ ጉምሩክ ኮሚሽን ከንብረቱ ላይ የሚፈለገውን ቀረጥ እና ታክስ ለማስከፈል ንብረቱን ተከታትሎ የመያዝ ከህግ የመነጨ ስልጣን ያለው በመሆኑ ለዚህ አላማ ኮሚሽኑ ንብረቱን በቁጥጥር ስር የማዋል ድርጊት በህግ የተሰጠውን የመቆጣጠር ኃላፊነት ተግባራዊ አድርጓል ከሚባል በቀር የሁከት ተግባር ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 1149(3)፣ የጉሙሩክ አዋጅ ቁጥር 859/2006 አንቀጽ 130፣ 141፣ 2(22)፣ 2(38)፣ 143 እና 147	210238	የኢትዮጵያ ጉምሩክ ኮሚሽን አዲስ አበባ ቅርንጫፍ ጽ/ቤት እና አቶ ጌታቸው ታደሰ	ህዳር 27/2014ዓ/ም	694

		12.1.8 ንብረት				
80	6	የመብት ጥያቄን ከፍርድ ቤት ውጪ ላሉ አስተዳደር አካላት ማቅረብ **የይርጋ ጊዜን** የማያቋርጥ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ.1851(ለ) **(ጉዳዩ የመሬትና ንብረት ይዞታና ካሳ ክርክር ነው)**	28997	ስለ አሶሳ ዞን ግብርና እና ትምህርት መምሪያ የቤንሻንጉል ጉምዝ ክልል መንግስት ፍትህ ቢሮ እና በላይ ወርቁ	ታህሳስ 1/2000ዓ/ም	254
81	6	በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ሥር የሚገኙና በየክፍለ ከተማው የተደራጁ የመሬት አስተዳደር ጽ/ቤቶች ራሳቸውን የቻሉ ህጋዊ ሰውነት ያላቸው ስለመሆኑና በስልጣን ክልላቸው ሥር በሚነሱ ክርክሮች ተካፋይ የመሆን መብት ያላቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 36/95 አንቀፅ 10(2) አዋጅ ቁ. 1/95 /አዋጅ ቁ. 18/97	29005	አቃቂ ቃሊቲ ክፍለ ከተማ መሬት አስተዳደር ጽ/ቤት እና እነ ግርማቸው ይላላ (ሁለት ሰዎች)	ሚያዝያ 14/2000ዓ/ም	200
82	7	የመሬት አስተዳደር ባለስልጣን የማይንቀሳቀስ ንብረቶችን በተመለከተ የተደረገ የሽያጭ ውል ተቀብሎ ከማይንቀሳቀስ ሀብት መዝገብ ላይ ከማያያዝና ከመፃፍ በስተቀር የሽያጭ ውሉን የማዋዋልና የማረጋገጥ ስልጣን የሌለው ስለመሆኑ፣	32899	ወ/ሮ አስካለ ማርያም ታደሰ እና አቶ ተሾመ ካሣዬ	ግንቦት 21/2000ዓ/ም	174
83	9	አስተዳደራዊ የሆኑ መስፈርቶች ባልተሟሉበት ሁኔታ ካርታ እንዲሰጥ የሚወሰን ውሣኔ ተገቢ ስላለመሆኑ፣	39529	በሌ ክ/ከ/የመሬትና ል/አስተዳደር እና እነ ወ/ሮ ግምጃ በዳኔ (6 ሰዎች)	ግንቦት 11/2001ዓ/ም	186
84	9	ከዘር የወረደ ርስት ነው በሚል የመሬት ባለቤት ለመሆን የሚቀርብ ክስ ህገ-መንግስታዊ ያልሆነና ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣	38237	አቶ በርገና ሽፈራው እና እነ አቶ አብራሃም ሽፈራው (4 ሰዎች)	ታህሣሥ 21/2001ዓ/ም	171
85	11	በህገ መንግስቱ አንቀጽ 40/8/ መሰረት ለተወሰደ ንብረት የሚጠየቅ ካሣ በፍ/ብ/ህ/ቁ. 1143 እና 2143 በሁለት ዓመት ይርጋ የማይታገድ ስለመሆኑ	59979	የኦሮሚያ መንገዶች ባለስልጣን እና አቶ ከበደ ወዳጆ	የካቲት 09/2003ዓ/ም	487
86	11	በወንጀል ድርጊት በኤግዚብትነት ተይዞ የነበረ ወርቅ ከተሸጠ በኋላ ጉዳዩ በይግባኝ ታይቶ የሥር ፍ/ቤት ውሣኔ ከተሻረ ሻጩ አካል የወርቁን ዋጋ መክፈል ያለበት በተሸጠበት ወቅት በነበረው ዋጋ ስለመሆኑ፣	58822	የኢት/ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ዓ/ሕግ እና አይንሽምስ ሁሴን	መጋቢት 05/2003ዓ/ም	529
87	11	የይርጋ መርህ ክስን በተወሰነ የጊዜ ገደብ ቀሪ የሚሆንበትን አግባብ የሚመለከትና ንብረትን በመያዝ ወይም ባለይዞታ በመሆን የባለሀብትነት መብት ከሚገኝበት መርህ የሚለይ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1168, 1808	53328	ዓብዱል መሐመድ እና ወ/ሮ ዘበናይ ኃይሌ	ጥቅምት 18/2003ዓ/ም	535

88	11	የአስተዳደር አካል የሰጠው ውሣኔ ወይም የወሰደው እርምጃ ህገ ወጥ መሆኑን እስካረጋገጠ ድረስ ውሣኔውን ለማረም /እንዲስተካከል ለማድረግ/ ስለመቻሉ፣ በተሳሳተ መንገድ በተሰጠ አስተዳደራዊ ውሣኔ ቅን ልቦና አድሮበት ለኪሣራ የተዳረገ ሰው ኪሣራ ለመጠየቅ ስለመቻሉ፣ በስህተት በተሰጠ የግንባታ ፈቃድ ግንባታ ያካሄደ ሰው የአስተዳደር አካሉ ስህተቱን በማረም ግንባታው እንዲፈርስ መግለጫ በሰጠ ጊዜ የሚያቀርበው የሁከት ይወገድልኝ አቤቱታ የህግ መሰረት የሌለው ስለመሆኑ፣	57044	እነ የልደታ ክፍለ ከተማ ቀበሌ 04/14 ጽ/ቤት /ሁለት ሰዎች/ እና አቶ ታሪኩ ኡርጌሳ	ጥር 25/2003ዓ/ም	541
89	11	ለብድር በመያዣነት የተሰጠ የማይንቀሳቀስ ንብረት በመያዣ ውሉ መሰረት በህጉ አግባብ በዋስትና ከመያዙ በፊት በሽያጭ ለሦስተኛ ወገን ተላልፎና ስመ ሃብቱ ለገዢው ተላልፎ በተገኘ ጊዜ ሊኖር ስለሚችለው ውጤት፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 3051/2/	65688	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና አቶ ንጉሴ በያን	ሐምሌ 27/2003ዓ/ም	550
90	11	ይዞታን አስመልክቶ ከሚነሳ የሁከት ይወገድልኝ አቤቱታ ጋር በተያያዘ ተፈፃሚ የሚሆነው የይርጋ ጊዜ መቆጠር ያለበት አቤቱታ አቅራቢው የይዞታ መብቱን የሚያረጋግጥ ማስረጃ ከሚመለከተው አካል ካገኘበት ቀን ጀምሮ እንጂ አቤቱታ የቀረበበት ድርጊት መፈፀም ከጀመረበት ዕለት አንስቶ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1140, 1149, 1146/1/, 1144/2/	60392	አቶ ጌትነት የኔ እና አቶ እዮብ ቢንያም	ታህሳስ 26/2003ዓ/ም	556
91	15	የመሬት አስተዳዳር ጽ/ቤት ቀድሞ የተሰጠን የቤትና ቦታ ካርታና ፕላን ጠፍቷል በሚል ሲጠየቅ በምትኩ ሌላ ሊሠጥ የሚገባው በ3ኛ ወገኖች ላይ ሊያስከትል የሚችለውን ጉዳት ለማስወገድ በቅድሚያ ጠያቂው በቂ ዋስትና እንዲሰጥ በማድረግ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1197(2)	81023	አቶ ገላና አልጅራ እና እነ አቶ ገዛኸኝ ፋይስ (ሶስት ሰዎች)	ግንቦት 5/2005ዓ/ም	433
92	15	የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳዳር በከተማው ክልል ውስጥ የሚገኘውን መሬትና የተፈጥሮ ሀብት የማስተዳደር ሥልጣን ያለው ስለመሆኑ፣ የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር በህግ የተሰጠውን የማስተዳደር ስልጣን መሠረት በማድረግ በከተማው ክልል ውስጥ የሚገኘውን መሬት በተመለከተ የከተማዋን መሪ ፕላን እንዲሁም የከተማውን ማህበረሰብ ፀጥታና ደህንነት ታሣቢ በማድረግ በከተማው የሚገኝ ቦታ (መሬት) ለምን ለምን አገልግሎት መዋል እንዳለበት የመወሰን ስልጣንና ኃላፊነት ያለው ስለመሆኑና ይህንን ኃላፊነቱን ለመወጣት የሚያደርገው እንቅስቃሴ እንደ የሁከት ተግባር ሊቆጠር የማይችል ስለመሆኑ፣	88959	የልደታ ክፍለ ከተማ ወረዳ 6 አስተዳደር ጽ/ቤት እና ደብረ አማን ተክለኃማኖት ቤተክርስቲያን	ህዳር 17/2006ዓ/ም	447

		አዋጅ ቁጥር 361/95 አንቀጽ 11(2)(ለ)(ሰ), 38				
93	18	ከአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ቦታ በሊዝ ለገዛ ሰው ቦታውን ለማገባታ ምቹ አድርጎ ማስረከብ ያለበት ስለመሆኑና በወቅቱ ካላስረከበ ካስረከበበት ጊዜ ጀምሮ የሁለት አመት የችሮታ ጊዜ ለገዥው ሊሰጠው የሚገባ ስለመሆኑ፣ መመሪያ ቁጥር 11/2004 አንቀፅ 14/3/ ፣ 37/6/ለ/ ፣ 38/8/ ደንብ ቁጥር 48/2004 አንቀፅ 11/1/ ፣ አንቀፅ 12/2/	97829	አቶ ሁሴን ሰይድ እና የየካ ክፍለ ከተማ መሬት አስተዳደር ፅ/ቤት	ሚያዚያ 30/2007ዓ/ም	407
94	22	የማይንቀሳቀስ ንብረት መያዥያ በማናቸዉም አይነት ሰነድ ላይ የተመሰረተ ሲሆን ከተጻፈበት ቀን አንስቶ የማይንቀሳቀሰዉ ንብረት በሚገኝበት ሀገር ባለዉ በማይንቀሳቀስ ርስት መዝገብ ካልተፃፈ በቀር ማንኛውንም አይነት ውጤት የማያስገኝ ስለመሆኑና ዕዳው እንዲከፈል በተወሰነበት ጊዜ ሳይከፈል የቀረ እንደሆነ ገንዘብ ጠያቂው የመያዣ መብት ያገኘበትን የማይንቀሳቀስ ንብረት ይወስዳል የሚል ስምምነት ሁሉ ተቀባይነት የማይኖረዉ ስለመሆኑ፣ ፍ/ሕ/ቁ 3052 እና 3060	135197	አቶ ደለሳ ሌጅሳ እና እነ አቶ ፍቃዱ ጫላ -(2 ሰዎች)	ጥር 24/2010ዓ/ም	410
95	22	አንድ ቀድሞ በነበረ መመሪያ ዋጋ የወጣለትን ንብረት የተረከበ ወገን የንብረቱን መጥፋት ተከትሎ ክስ ሲመሰረት የንብረቱ ዋጋ በሌላ አዲስ መመርያ የተሻሻለበት ሁኔታ መኖሩ ከተረጋገጠ ንብረቱ የጠፋበት ወገን ተጠያቂ የሚሆነው አዲስ በወጣው መመርያ መሠረት በወጣው የዋጋ ተመን አግባብ ስለመሆኑ፣	126529	የሰቆጣ ወረዳ ሚሊሻ ጽ/ቤት እና ቄስ ሙሉጌታ ተፈራ	ሚያዚያ 25/2009ዓ/ም	421
96	22	በሁለት የህግ ሰውነት በተሰጣቸው አካላት መካከል የኢንቨስትመንት መሬት ያላግባብ ተይዞብኛል በሚል የሚነሳ ክርክርን በተመለከተ ክርክር ባስነሳው መሬት ላይ ግራ ቀኙ ያወጡት የኢንቨስትመንት ፈቃድ የፌዴራል ከሆነ ጉዳያቸው ሊታይ የሚችለው በፌዴራል ፍርድ ቤቶች ሲሆን፣ ፈቃድ ያገኙት ግን በክልል ኢንቨስትመንት ቢሮ ከሆነ በክልል ፍርድ ቤቶች የሚታይ ስለመሆኑ፤ እንዲሁም ከሁለቱ አንዱ ወገን የፌዴራል ተመዝጋቢ ከሆነ ደግሞ ጉዳዩ ሊታይ የሚገባው በአዋጅ ቁጥር 25/88 አንቀጽ 5/6 መሠረት በፌዴራል ፍርድ ቤቶች ስለመሆኑ፣ የፌደራል ኢንቨስትመንት አዋጅ ቁጥር 769/2004 ፣የኦሮሚያ ክልል ኢንቨስትመንት አዋጅ ቁጥር 138/2000	133667	ብዙአየሁ ሾኔ የቡና ተከል ልማት ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና ቢ.ዲ.ኤፍ.ኤስ ኢትዩጵያ ኃ/የተ/የግ/ማህበር	ታህሳስ 24/2010ዓ/ም	425
97	22	የድሬድዋ ከተማ ፍርድ ቤት በአዋጅ ቁጥር 416/96 መሰረት የከተማውን መዋቅራዊ ፕላን ለማስፈፀም ሲባል ከይዞታ ባለቤትነት፣ ከፈቃድ አሰጣጥ እና ከቦታ አጠቃቀም ጋር ተያይዞ የሚነሱ ክርክሮችን ከማየት ባለፈ በእርሻ መሬት ባለይዞታነት ይገባኛል ጥያቄን መሰረት ያደረገ ክርክርን ለማስተናገድ የስረ ነገር ስልጣን የሌለው ስለመሆኑ፣ የአ/ቁ 416/1996 አንቀፅ 31(1)	134681	ሳዲቅ አብዱረህማን (ሰዎች) እና የድሬዳዋ አስ/ከንቲባ ጽ/ቤት	ጥቅምት 21/2010ዓ/ም	431

98	22	በከተማ አስተዳደር ወይም በቀበሌ ያላግባብ የተያዘን የምርጫ ቤት ለማስመለስ የሚቀርብን ክስ የማየት ስልጣን በህግ ለሌላ የመንግስት አካል ባልተሰጠበት ሁኔታ መደበኛ ፍርድ ቤቶች የማየት ስልጣን ያላቸው ስለመሆኑ፣ ኢ.ፌ.ዲ.ሪ. ህገ መንግስት አንቀጽ 37	137353	ወ/ሮ አዛለች አጎናፍር እና ገብርኤል አካባቢ ቀበሌ ጽ/ቤት	ጥር 22/2010ዓ/ም	436
99	22	በኦሮሚያ የገጠር መሬት አጠቃቀም ለረጅም ጊዜ በሌላ ሰው የተያዘና ጥቅም ላይ ሲውል የነበረን የገጠር መሬት የተያዘው ሕገወጥ ውልን መሰረት በማድረግ መሆኑ እስካልተረጋገጠ ድረስ መሬቱ እንዲለቀቅ የሚቀርብ ክስ በአስራ ሁለት ዓመት ይርጋ የሚታገድ ስለመሆኑ፣ የኦሮሚያ የገጠር መሬት አጠቃቀም እና አስተዳደር ደንብ ቁጥር 151/2005 አንቀጽ 32	140538	አቶ ወርቁ ታደሰ እና አቶ ጅራት አፈልታ	መስከረም 22/2010ዓ/ም	445
100	23	የመጥፋት ዉሳኔ ከተሰጠና የጠፋው ሰው ንብረት ለወራሾቹ ከተላለፈ በኋላ የመጥፋት ዉሳኔ የተሰጠበት ሰዉ በህይወት ከተመለሰ ሌላ ማረጋገጫ ሳያስፈልገዉ ንብረቶቹ በሚገኙበት አኳኋን መልሶ መዉሰድ ስለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ህግ 168-173	153418	አቶ ጉደታ አሰፋ እና እነ ወ/ት ወደሬ ጉደታ	ህዳር 28/2011ዓ/ም	478
101	24	የእርሻ የኢንቨስትመንት መሬት በሚመለከተው አካል እውቅና በሕግ አግባብ መብት ከሚተላለፍበት ስርአት ውጪ በኪራይ ለኢንቨስትመንት ሥራ የተገኘ መሬት በሽያጭ ለ3ኛ ወገን ማስተላለፍ የማይቻል ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው ትግራይ ክልል የኢንቨስትመንት የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 239/2006 አንቀጽ 2፣22/5/፤24፣26/4/	159062	አቶ መረሳ ወ/ማርያም እና ቄስ ወ/ጊዮርጊስ ኪዳኔ	ጥር 30/2011ዓ/ም	466
102	25	የክልል መንግስት የገጠር መሬት አስተዳደር እና አጠቃቀም አዋጅ ከገጠር መሬት ይዞታ ውርስ ጋር በተያያዘ መመዘኛዎችን ከማስቀመጥ ባለፈ ወራሽነትን ቀድሞ ያረጋገጠ ብቻውን የሚወርስ ስለመሆኑ ባልደነገገበት ሁኔታ በወራሾች መካከል በተነሳ የገጠር መሬት ይዞታ ውርስ ይገባኛል ጥያቄ ወራሽነትን ቀድሞ አረጋግጦ የውርስ ሀብት በመያዝና ቀድሞ ወራሽነትን በማረጋገጥ ብቻ ልዩ የመውረስ መብት የሚገኝ ስላለመሆኑ፣ የአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የገጠር መሬት አስተዳደር እና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 252/2009 አንቀፅ 17 እና ተከታዮቹ	181643	ወ/ት እንኳአየሁሽ ነጋሽ እና አቶ ካሰሁን ነጋሽ	ህዳር 29/2013ዓ/ም	596
103	25	የገጠር መሬት በዉርስ እንዲተላለፍ ዳኝነት የሚቀርብበትን የጊዜ ገደብ በተመለከተ የተለየ የህግ ድንጋጌ በሌለ ጊዜ ክርክሩ በወራሾች መካከል ሲሆን በእርሻ መሬት የዉርስ ጥያቄ ላይ ለጉዳዩ ተፈፃሚነት ያለዉ የይርጋ ደንብ ጠቅላላ የ10 አመት የይርጋ ጊዜ ሳይሆን በፍትሐብሔር ህጉ አንቀጽ 1000(1) ላይ የተደነገገው የ 3 አመት የይርጋ ጊዜ ስለመሆኑ፣	187340	እነ ወ/ሮ ዙፋን መንግስቱ (2 ሰዎች) እና እነ አቶ በልስቲ አባተ (4 ሰዎች)	መጋቢት 29/2013ዓ/ም	608

		የአማራ ክልል የገጠር መሬት አስተዳደር እና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 252/2009				
104	25	የክልል የገጠር መሬት አጠቃቀም ለመወሰን በወጣ አዋጅ መሰረት የገጠር መሬትን በሽያጭ ውል ማስተላለፍ ክልከላ የተደረገበት ከሆነ መሬቱ ላይ ቤት ቢኖርበትም ባይኖርበትም የሽያጭ ውል ከመጀመሪያውኑ ህጉን ያልተከተለ ስለሆነ በህግ ፊት የማይፀና ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 40(3) ፣ የትግራይ ብሄራዊ ክልላዊ መንግስት የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 239/2006	186431	ወ/ሮ አዝመራ መኮንን እና እነ አቶ ገ/ሂወት መኮንን (2 ሰዎች)	ሚያዝያ 26/2013ዓ/ም	613
105	25	የተሻሻለ የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ከመውጣቱ በፊት በነባር ህግ መሰረት በሕይወት ያለ ሰው የገጠር መሬት ይዞታውን በሚመለከት የመሬት ስጦታ ውል አድርጓል የሚባለዉ በሥራ ላይ በነበረዉ አዋጅ መሰረት እንጂ ከዛ ወዲህ የክልል መንግስት የፖሊሲ ለዉጥ በማድረግ ያወጣዉን ሕግ መሰረት ተደርጎ ስላለመሆኑ፣ የአማራ ክልል የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 133/1998 እና የተሻሻለው የአማራ ክልል የገጠር መሬት አዋጅ ቁጥር 252/2009	185848	አቶ ጌታሰዉ አገሩ እና እነ አቶ አስማማዉ ለማ (3 ሰዎች)	ሚያዚያ 28/2013ዓ/ም	618
106	25	በፍትሐብሔር ሕግ አግባብ የተደረገ የስጦታ ዉል መኖር ሳይረጋገጥ ክርክርን ከስጦታ ዉል ከማስመዝገብ አንጻር ብቻ በማየት የስጦታ ዉል እንዲመዘገብ የሚያስገድድ ሕግ ስለሌለ መሬትን ይዞ በመጠቀም ብቻ በስጦታ የተላለፈ ነዉ ወደሚል ድምዳሜ የሚያደርስ ስላለመሆኑ - የፍ/ብ/ሕግ ቁጥር 881 ወይም 882 የገጠር የእርሻ መሬት በስጦታ ማስተላለፍ በሚመለከቱ ጉዳዮች ላይ ልዩ ሕግ ሆነዉ ተፈጻሚ መሆን ያለባቸዉ ስለገጠር መሬት አጠቃቀምና አስተዳደር የወጡ ሕጎች ቢሆኑም በእነዚህ ሕጎች ባልተሸፈኑ ጉዳዮች እና ሕጎቹ ስራ ላይ ባልዋለበት ጊዜ የተፈጸሙ ሕጋዊያን ተግባራት ላይ እንደ ነገሩ ሁኔታ በፍትሐብሔር ሕግ የማይንቀሳቀስ ንብረት በስጦታ ስለሚተላለፍበት የተደነገገዉ ተፈጻሚነት ያለው ስለመሆኑ፣	188853	አቶ ሻረው ወርቅዬ እና እነ ልክዬ ወርቅዬ (2 ሰዎች)	መጋቢት 29/2013ዓ/ም	637
107	25	አንድ ግለሰብ የያዘውን የገጠር እርሻ መሬት በሕግ ስልጣን የተሰጠው የመንግስት አካል ካልሆነ በቀር ሌላ ግለሰብ መሬቱ የተያዘው በሕገ-ወጥ መንገድ ነው በማለት አስለቅቆ ሊይዝ የማይችል ስለመሆኑ፣	187618	አቶ የሸዋስ አስማረ እና አቶ ያሲን አሎ	መጋቢት 27/2013ዓ/ም	652
108	25	ከገጠር የእርሻ መሬት ኪራይ ውል ጋር በተያያዘ በልዩ ሕግ የተደነገገ የይርጋ ጊዜ ከሌለ ተፈፃሚነት የሚኖረው የይርጋ ጊዜ በፍ/ብ/ህ/ቁጥር 1845 ስር የተደነገገው ስለመሆኑ፣ ይርጋን በሚመለከት መቃወሚያ ላይ ውሳኔ ሊሰጥ የሚገባው የክስ ምክንያትን መሰረት በማድረግ ስለመሆኑ፣	187484	አቶ በየነ ከበደ እና እነ ገረመው አይናለም (2 ሰዎች)	የካቲት 25/2014ዓ/ም	662

		የፍ/ብ/ስ/ስ/ህ/ቁ. 33 (2 እና 3)፣ 80፣ 222 (1/ረ እና ሸ) እና 234(1/ሏ)				
109	25	ተገቢው ቀረጥ እና ታክስ ያልተከፈለበት ንብረት በፍርድ አፈፃፀም ምክንያት በሀራጅ በሌላ ሰው እጅ የገባ ቢሆንም የኢትዮጵያ ጉምሩክ ኮሚሽን ከንብረቱ ላይ የሚፈለገውን ቀረጥ እና ታክስ ለማስከፈል ንብረቱን **ተከታትሎ የመያዝ ከህግ የመነጨ ስልጣን ያለው በመሆኑ** ለዚህ አላማ ኮሚሽኑ ንብረቱን በቁጥጥር ስር የማዋል ድርጊት በህግ የተሰጠውን የመቆጣጠር ኃላፊነት ተግባራዊ አድርጓል ከሚባል በቀር የሁከት ተግባር ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 1149(3)፣ የጉሙሩክ አዋጅ ቁጥር 859/2006 አንቀጽ 130፣ 141፣ 2(22)፣ 2(38)፣ 143 እና 147	210238	የኢትዮጵያ ጉምሩክ ኮሚሽን አዲስ አበባ ቅርንጫፍ ጽ/ቤት እና አቶ ጌታቸው ታደሰ	ህዳር 27/2014ዓ/ም	694
		12.1.9 ከውል ውጪ ኋላፊነትና ያላገባብ መበልፀግ				
110	22	በፍ/ብ/ሕ/ቁ 2143(1) የተመለከተው የይርጋ ዘመን አላግባብ መበልፀግን አስመልክቶ በሚቀርቡ ክሶች ላይ ተፈፃሚነት የሌለው ስለመሆኑ እና ተፈፃሚነት ሊኖረው የሚገባው የአስር ዓመት የይርጋ ዘመን ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ 2143(1)፣ 1845	78629	የአቶ ካሣ አበበ ወራሽ አቶ ሰለሞን ካሣ እና ወ/ሮ አያልነሽ ስፍራ	ጥር 14/2005ዓ/ም	395
111	23	የሰውን ምስል ያለባለቤቱ ፈቃድ ለማስታወቂያ ሥራ በቴሌቭዥን በማስተዋወቅ ጥቅም ላይ ያዋለ አካል ምስሉን ከባለቤቱ ፍቃድ ውጪ በመጠቀም ለሰራው ማስታወቂያ ተገቢውን ካሳ የመክፈል ኃላፊነት ያለበት ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀፅ 14፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 27፣28፣ 29	156425	ዳሽን ባንክ እና ዶሪና አቫኪያን	ህዳር 14/2011ዓ/ም	488
		12.1.10 የዳኝነት ሥልጣን				
112	9	የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት መዋቅር ባልተዘረጋባቸው ክልሎች የክልል ጠቅላይ ፍ/ቤቶች የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤትን ወክለው/ተክተው/ ክርክሮችን ማስተናገድ ያለባቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀፅ 139/1//ለ/,154/1/፣ 153፣ 140	21214	የኢት/ኤሌ/ኃይል ኮርፖሬሽን እና እነ አቶ ለማ ኩማ (ሦስት ሰዎች)	ህዳር 4/2001ዓ/ም	161
113	10	የሕግ ክርክሮችን በሰበር ማየት /ማስተናገድ/ በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ-መንግስት ለፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት የተሰጠ ስልጣን (power) ስለመሆኑ፣ በግልግል ዳኝነት (arbitration) የታየ ጉዳይ ጋር በተያያዘ ተዋዋይ ወገኖች የይግባኝ መብትን ለማስቀረት የሚያደርጉት ስምምነት ጉዳዩን በሰበር ችሎት ከመታየት የማያግድ ስለመሆኑ (ከዚሀ ቀደም በሰበር ችሎት የተሰጠው የሕግ ትርጉም የተለወጠ ስለመሆኑ፣	42239	ብሔራዊ ማዕድን ኮርፖሬሽን ኃ/የተ/የግ/ ኩባንያ እና ዳን ትሬዲንግ ኃ/የተ/የግ/ኩባንያ	ጥቅምት 20/2003ዓ/ም	393

		የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ-መንግስት አንቀጽ 80/3 (ሀ), አዋጅ ቁጥር 454/97 አንቀጽ 2 (4), አዋጅ ቁጥር 25/88, የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 350(2) 351 እና 356				
114	11	በውጭ አገር የተደረጉ ሰነዶች (foreign documents) በኢትዮጵያ ውስጥ ህጋዊ ተቀባይነት ሊያገኙ የሚችሉበት አግባብ፣ አዋጅ ቁጥር 334/95 አንቀጽ 26/1/	32282	ሚ/ር ካርሎ ካስቴሊ እና የወ/ሮ ዘውዴ ደሚኒኮ ውርስ አጣሪ አቶ ታምራት ኪዳነ ማርያም	መስከረም 25/2003ዓ/ም	473
115	11	በአንድ በቀረበ ክርክር ላይ የተሰጠው ውሣኔ የቀረቡትን ማስረጃዎች ይዘት ወይም በፍሬ ነገር ደረጃ የተረጋገጠውን ነጥብ ከሕጉ ጋር በአግባቡ ተዛምዶ አልታየም በሚል የሚቀርብ አቤቱታ የሕግ ነጥብ /ክርክር/ እንጂ የማስረጃ ምዘና ጉዳይ ነው ተብሎ በሰበር ችሎት ሊስተናገድ የሚችል አይደለም ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ የሰበር ችሎት በሥር ፍ/ቤቶች የቀረበን ማስረጃ ክብደትና ተዓማኒነት ለመመርመር በህግ ስልጣን ያልተሰጠው ስለመሆኑ	44804	ወ/ሮ ሰናይት ተመስገን እና ወ/ሮ እጥፍወርቅ በቀለ	ጥቅምት 04/2003ዓ/ም	524
116	11	የፌ/ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ችሎት በአንድ ወቅት በአንድ ጉዳይ /ጭብጥ/ ላይ የሰጠው የህግ ትርጉም እንደተለወጠ /እንደተሻሻለ/ ሊቆጠር የሚችለው በተመሳሳይ ጭብጥ ላይ በህግ አግባብ የተለየ ግልጽ ትርጉም በሰጠ ጊዜ ብቻ ስለመሆኑ፣ የውርስ ይጣራልኝ አቤቱታ ተቀብሎ ማስተናገድ ብሎም የውርስ አጣሪ መሾም ለአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ፍርድ ቤቶች በህግ ስልጣን ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ/ /የሰ/መ/ቁ. 35657፣ 42015፣51329 ይመለከቷል/፣ አዋጅ ቁ. 361/95 አንቀጽ 41 አዋጅ ቁ. 454/97 አንቀጽ 2/4/	52530	እነ አቶ ሰናይ ልዑልሰገድ /ሁለት ሰዎች/ እና እነ ወ/ሮ ትዕግስት ኃይሌ	ህዳር 14/2003ዓ/ም	532
117	11	ለዳኝነት የቀረበው ጉዳይ በባህሪይው ከአንድ በላይ የሆኑ የህግ ስርዓቶችን ለጉዳዩ አወሳሰን የሚጋብዝና የየትኛው ሥርዓት ህግ ተመራጭ ሊሆን ይገባል የሚል ጥያቄን የሚያስነሳ እንደሆነ የፌዴራሉ ከፍተኛ ፍ/ቤት በመጀመሪያ ደረጃ የፍ/ብሔር ስልጣኑ ሊታይ የሚችል ስለመሆኑ፣ ተዋዋይ ወገኖች በማናቸውም ሁኔታ የአገሪቱን ህግ ወደ ጐን በማድረግ ወይም በሚፃረር መልኩ ስምምነት ስላደረጉና ክርክር ስለተነሳ ብቻ አንድ ጉዳይ የግለሰብ ዓለም አቀፍ ህግ ጥያቄን/private international law issue/ የሚያስነሳ ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ፣ በሚኒስትሮች ምክር ቤት በደንብ ካልተወሰነ በቀር አዋጅ ቁጥር 377/96 የውጭ አገር ድርጅት ሆኖ በኢትዮጵያ ተመዝግቦ በሚሰራ ድርጅት ላይ ተፈፃሚነት ያለው ስለመሆኑ፣-አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 3/3/ለ/ አዋጅ ቁ. 25/88 አንቀጽ 11/2/ /ሀ/	54121	ሲ.ኤ.ኤስ ኮንስልቲንግ ኢንጂነርስ ሳልዝ ጊተር ጂ.ኤም.ቢ.ኤች እና አቶ ካሣሁን ተወልደብርሃን	ህዳር 01/2003ዓ/ም	544

118	11	የክስ ይዛወርልኝ (change of Venue) ጥያቄ ከተከራካሪ ወገኖች የሚነሳ ስለመሆኑና ፍ/ቤትም ጥያቄውን ሊያስተናግድ የሚችለው በህግ የተመለከቱት መስፈርቶች ተሟልተው ሲገኙ ብቻ ስለመሆኑ፣ የክልል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤቶች ከሥራ ክርክር ጋር በተያያዘ የሚቀርቡ ክሶችን በመጀመሪያ ደረጃ ስልጣናቸው ለማስተናገድ የሚችሉ ስለመሆናቸው፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 136/3/, 138/2/, /1/, 139/1/ /ሀ/ አዋጅ ቁ. 322/95 አዋጅ ቁ. 25/88	66945	የእንግሊዝ ህፃናት አድን ድርጅት እና አቶ ገአስ አስማን	ሰኔ 02/2003ዓ/ም	547
119	13	የቀበሌ ማህበራዊ ፍ/ቤቶች የገንዘብ መጠኑ ከብር 5000 በታች የሆኑ ማናቸውም የፍትሐብሔር ክርክር ለመመልከት ስልጣን አላቸው ተብሎ በአዋጅ ቁ.361/95 አንቀፅ 50(1) የተመለከተው ድንጋጌ ተግባራዊ መሆን ያለበት የቀረበው ጉዳይ ልዩ ባህሪ እየታየ በጉዳዩ ላይ የሚነሣው የህግ ጥያቄ ውስብስብነት በመመዘኛነት (በመለኪያነት) ተይዞ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.361/95 አንቀፅ 50(1) አዋጅ ቁ.25/88 አንቀፅ 5(1), 6 አዋጅ ቁ.416/96 አንቀፅ 41	54990	የኢት/ቴሌኮሙኒኬሽን ኮርፖሬሽን እና አቶ ማርቆስ አበበ	ህዳር 18/2004ዓ/ም	611
120	13	የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ችሎት የክልል ጠቅላይ ፍ/ቤቶች ሰበር ችሎት በክልል ጉዳዮች ላይ የሰጡትንና መሰረታዊ የህግ ስህተት ያለበትን ውሣኔ ለማረም ስልጣን ያለው ስለመሆኑ፣ የሰበር ስርዓት በባህሪው ከይግባኝ ሥርዓት የተለየ ስለመሆኑና በሰበር ደረጃ ተጨማሪ ምስክሮችንና ማስረጃዎችን አስቀርቦ መስማትና የፍሬ ነገር ጉዳዮችን ተቀብሎ ማስተናገድ አግባብነት የሌለውና ህገ-ወጥ ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዴ.ሪ. ህገመንግስት አንቀፅ 80(3)ለ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ.343(1)	55273	አቶ ዘውዱ ግዛው እና ወ/ሮ አየለች ደስታ	ህዳር 18/2004ዓ/ም	615
121	13	የክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት ባለው የውክልና ስልጣኑ በዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት የተሰጠን ውሣኔ የለወጠው ከሆነ ጉዳዩ ለፌዴራል ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ችሎት ከመቅረቡ በፊት ለፌ/ጠ/ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት መቅረብ ያለበት ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ መንግስት አንቀፅ 80(3)(ሀ), (2)(4) አዋጅ ቁ.322/95 አዋጅ ቁ.25/88 አንቀፅ 9(2), 5(2)	64845	አቶ ሀብቱ ሀጋዚ እና እነ የኮምቦልቻ ግብርና ሙያ ማሰልጠኛ ኮሌጅ (ሁለት ሰዎች)	የካቲት 26/2004ዓ/ም	618
122	13	የፌዴራል መንግስት ተቋማት በአጠቃላይና የከፍተኛ ት/ት ተቋማት በተለይ የራሳቸው የሆነ የእድገት አሰጣጥ፣ የቅሬታ አፈታትና አጠቃላይ አስተዳደራዊ ሥራዎች የሚከናወንበት አግባብ ያለ በመሆኑ በቀጥታ ለመደበኛ ፍ/ቤቶች ጉዳዩ ቀርቦ ውሣኔ የሚሰጥበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 515/99	73549	የዲላ ዩንቨርስቲ እና እነ አቶ የትናየት ጣፋ (ሶስት ሰዎች)	ሰኔ 22/2004ዓ/ም	620

123	13	የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ችሎት በአንድ ወቅት የሰጠውን የህግ ትርጉም በሌላ ጊዜ በተመሳሳይ ጭብጥ ላይ የተለየ የህግ ትርጉምና የተለየ አቋም መያዙ በቀደመው የህግ ትርጉም መሠረት ዳኝነት የተሰጠበት ጉዳይን እንደገና እንደ አዲስ እንዲስተናገድ ለማድረግ የማያስችል ስለመሆኑ፣	68573	እነ አቶ ጌታቸው ዳየስ /2 ሰዎች/ እና ወ/ሮ ፋስያ ከድር	መጋቢት 12/2004ዓ/ም	623
124	25	ከገጠር መሬት ይዞታ ክርክር ጋር በተያያዘ ሁለት ዳኝነቶች በአንድ ላይ ተጣምረው ሲቀርቡ የፍርድ ቤት ስልጣንን በሚመለከት የስነ ስርዓት ህግ ይዘት ያላቸው ድንጋጌዎች በገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ፣ በሥነ-ሥርዓት ሕግና በክልል ፍርድ ቤቶች አዋጅ ላይ የተመለከቱ ቢሆንም የክልል የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ልዩ ሕግ ስለሆነ በሕግ አተረጓጎም መርሕ መሠረት ልዩ ሕጉ በቀዳሚነት የሚተገበር ስለመሆኑ - የኦሮሚያ ክልል የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 130/1999 አንቀጽ 16(1)(ረ)፣ የኦሮሚያ ክልል ፍርድ ቤቶች አዋጅ ቁጥር 216/2011 አንቀጽ 30(3) የገጠር መሬት ውርስን መሠረት አድርጎ ለቀረበ ክስ ከገጠር መሬት ጋር በተያያዘ ተፈፃሚነት ያለዉ የይርጋ ድንጋጌ ስለመኖሩ የክልል የገጠር መሬት አስተዳደር እና አጠቃቀም አዋጅ የተለየ ድንጋጌ በሌለው ጊዜ ተፈጻሚ የሚሆነው የይርጋ ደንብ በፍ/ብ/ሕ/ቁ 1677(1) እና 1845 የተመለከተው የ10 ዓመት ጊዜ ስለመሆኑ፣	191968	አቶ ዋኬኔ ድንቃ እና እነ አቶ ኤብሳ እጅጉ (4 ሰዎች)	ሚያዚያ 28/2013ዓ/ም	575
125	25	የፌደራል የመጀመሪያ ደረጃ ሸሪዓ ፍ/ቤት ጋብቻ በፍቺ ዉሳኔ እንዲፈርስ በወሰነበት ሁኔታ የፍቺ ዉጤቱንም ሰምቶ ለመወሰን የሥረ ነገር የዳኝነት ስልጣን ያለዉ ይኼዉ የሸሪዓ ፍ/ቤት እንጂ የፌደራል ፍርድ ቤቶች የፍቺ ዉጤት የሆነዉን የንብረት ክፍፍል ለማየት የሥረ ነገር የዳኝነት ስልጣን የሌላቸው ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ. ሕገ መንግስት አንቀጽ 34 (5) እና አንቀጽ 78 (5)፣ የፌደራል ሸሪዓ ፍ/ቤቶችን አቋም ለማጠናከር የወጣ አዋጅ ቁጥር 188/1992 አንቀጽ 5 (4)፤ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 244 (2፣ሀ) እና 245 (2)	175719	አቶ ረዱ አህመድ እና ወ/ሮ መኪያ ሀሰን	ጥቅምት 21/2013ዓ/ም	584
126	25	የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህድ ቤተክርስቲያን ህጋዊ ሰውነት የሚመነጨው ከ1952ቱ የፍትሐብሔር ህግ አንቀፅ 398 በመሆኑ ቤተክርስቲያንዋ ተካፋይ የሆነችበት ክርክር እንደ ክርክሩ ዓይነት፣ መጠን እና ቦታ ጉዳዩ በቀረበበት ክልል የሚታይ ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ. ህገ መንግሰት አንቀፅ 78(2)፣ 80(2)፣ (4) እና (5)፣ የፌደራል ፍርድ ቤቶች ማቋቋሚያ አዋጅ ቁጥር 25/88 አንቀጽ 5(6) እና 11(1)	184533	አስገዳጅ ደብረ መዊ ቅደስ ጊወርጊስ ቤ/ክርስቲያን እና ቄስ ሞላ ሰማው	መጋቢት 30/2013ዓ/ም	600
127	25	ለፍርድ ቤቶች የተሰጠው የዳኝነት ሥልጣን ህግን መሰረት ያደረገ የዳኝነት አገልግሎት መሰጠት በመሆኑ ይህ ማለት በፍርድ ቤት ለሚሰጠው ማንኛውም ውሳኔ፤ በተለይም መብትን የሚያሳጣ በሆነ ጊዜ ግልፅ የህግ መሰረት ሳይጠቀስ ውሳኔ ከተሰጠ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ - የኢ.ፌ.ድ.ሪ. ህገ መንግስት አንቀፅ 78 እና 79	181278	አቶ ሀፍቱ ኪሮስ እና የሀውልቲ ክፍለ ከተማ	ጥቅምት 26/2013ዓ/ም	603

		አንድ በፍርድ ቤት የቀረበ የክስ አቤቱታ የክስ ምክንያት ያለው መሆን አለመሆኑን ለመለየት ፍርድ ቤቶች በክሱ ላይ የተገለፀው ነገር ቢረጋገጥ ክሱን ያቀረበው ወገን የጠየቀውን ዳኝነት ለማግኘት ህግ የሚፈቅድለት መሆን አለመሆኑን በጥያቄነት ይዘው ሊመረምሩ እና "የክስ ምክንያት አለው!" ለማለት ለተጠየቀው ጥያቄ አዎንታ መልስ ሊኖራቸው እንደሚገባ ይኸው ችሎት በሰ/መ/ቁ/45247 ላይ አስገዳጅ የህግ ትርጉም የሰጠ በመሆኑ አመልካች ያቀረቡት ክስም በዚሁ ስሌት መሰረት ሊቃኝ የሚገባ ስለመሆኑ፣		ማዘጋጃ ቤት		
128	25	የቡና ጥራት ቁጥጥርን አስመልክቶ የህግ አውጪነት ስልጣኑ የፌደራል መንግስት አልያም የክልል መንግስታት ስለመሆኑ በግልፅ የተመለከተ ነገር በኢ.ፌ.ድ.ሪ. ህገ መንግስት መሰረት ባይኖርም የክልል መንግስታት የወንጀል ጉዳይን አስመልክቶ በፌደራል መንግስት ከወጣው ህግ ጋር የሚቃረን ወይም የማይጣጣም ህግ የማውጣት ስልጣን ያልተሰጣቸው በመሆኑ በህገ ወጥ መንገድ ቡናን ከማጓጓዝ የወንጀል ኃላፊነት እና የቅጣት ድንጋጌዎች ጋር በተያያዘ ተፈፃሚነት ያለው በፌደራል መንግስት የወጣው አዋጅ ቁጥር 1051/2009 ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ. ህገ መንግስት አንቀፅ 55(5)	209763	አቶ እምራን ታጁ እና የኦሮሚያ ክልል ጠቅላይ ዓቃቤ ህግ	ጥር 25/2014ዓ/ም	687
		12.1.11 ወንጀልና የወንጀል ሥነ-ሥርዓት				
129	9	በወንጀል ጉዳይ የተሰጠ ውሣኔ በተመሳሳይ ጉዳይ በፍ/ብሔር ለቀረበው ክስ በማስረጃነት ለመወሰድ ብቃትና አግባብነት ያለው ስለመሆኑ፣	37184	የሰሜን ቀጠና ጉምሩክ እና እነ ቄስ ብርሃን ንዋይ (ሁለት ሰዎች)	ታህሣሥ 9/2001ዓ/ም	174
130	10	ለዋስትና የተያዘ ገንዘብን የአስያዡን ማንነትን ማረጋገጥ እስከተቻለ ድረስ ገንዘቡን ያስያዘበት ደረሰኝ ኮፒን ያቀረበ እንኳን ቢሆን የተያዘው ገንዘብ መመለስ ያለበት ስለመሆኑ፣	53459	አቶ ማሞ ገ/ማሪያም እና ተጠሪ - የለም	ሚያዝያ 12/2002ዓ/ም	386
131	11	የቡና ላኪነት ፈቃድ አውጥቶ በግብይት ሥራ ላይ የተሰማራ ሰው የቡና ጥራት ቁጥጥርና ግብይት አዋጅን ጥሷል በሚል በወንጀል ህግ አንቀጽ 34/1/ መሰረት ሊጠየቅ የሚችልበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ. 602/2000 አንቀጽ 14/3/, 15/3/ ደንብ ቁ. 159/2001 የግብርናና ገጠር ልማት ሚኒስቴር መመሪያ	58008	እነ ኤርሰዶ ንግድ ኃ/የተ/የግ/ማህበር /ሁለት ሰዎች/ እና የፌዴራል ዓቃቤ ሕግ	ግንቦት 16/2003ዓ/ም	490
132	14	ከወንጀል ጉዳይ ጋር በተገናኘ በወንጀል ጥፋተኛነቱ ተረጋግጦ የተጣለበትን ቅጣት ፈጽሞ ያጠናቀቀ ሰው በፍርድ ቤት መሰየም በግለሠቡ የጡረታ መብት ላይ ስለሚኖረው ውጤት፣ በመሰየም ሊገኝ የሚችለው መብት ግለሰቡ ከመሰየሙ አስቀድሞ በቅጣት ቀሪ ሆኖበት የነበረውን መብት ሳይሆን	61221	አቶ አከለ ምህረቱ እና የማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ	መስከረም 22/2005ዓ/ም	275

		ግለሰቡ ከተሰየመበት ጊዜ ጀምሮ ወደ ፊት ሊጠበቅለት የሚገባውን መብት በተመለከተ ብቻ ስለመሆኑ፣ የመንግስት ሰራተኛ የነበረና የጡረታ መብት ተጠቃሚ የሆነ ሠው በወንጀል ጉዳይ ተከስሶና ጥፋተኛነቱ ተረጋግጦ በፍ/ቤት ቢያንስ የ3 ዓመት ጽኑ እስራት ቅጣት የተወሰነበት በመሆኑ የጡረታ መብቱን እንዲያጣ የተደረገ ሠው ከቅጣቱ በኋላ በፍ/ቤት መሰየሙ አስቀድሞ በቅጣት ቀሪ ሆኖበት የነበረውን የጡረታ መብቱን መልሶ ለማግኘት የማያስችል ስለመሆኑ፣ የወ/ህ/አ. 231,235(1), 232 አዋጅ ቁ. 209/55 አዋጅ ቁ. 5/67 አዋጅ ቁ.345/95 አንቀጽ 52/1/				
133	22	ወጣት ጥፋተኞችን የተመለከቱ የጥንቃቄ እርምጃዎች አፈጻጸም በተቻለ መጠን አጥፊውን በማረም መልካም ውጤት ሊያስገኝ በሚያስችል አግባብ መሆን የሚገባው ስለመሆኑ፣ ለወጣት ጥፋተኞች የሚያገለግል የጠባይ ማረሚያ ተቋም በሌለበት ፣ በወላጅ ቁጥጥር ስር ሆኖ የሚደረግ የባህሪ ሁኔታ ክትትል የተሻለ ውጤት እንደማይመጣ እና የጥፋተኛው አደገኛነት በተገቢው አግባብ ባልተረጋገጠበት ሁኔታ ቅጣቱ በአዋቂዎች እስር ቤት እንዲፈፀም የሚሰጥ ውሳኔ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የወንጀል ህግ አንቀጽ 168/2	136262	የወ/ጉ/ክ/ ዐ/ህግ እና መሀሪ ታደሰ	መስከረም 24/2010ዓ/ም	416
134	25	በወንጀል ምስክሮችና ጠቋሚዎች ጥበቃ አዋጅ 699/2003 አንቀጽ 4/1 (ተ) እስከ (ሰ) እና (ዘ) ስር የተዘረዘሩት ጥበቃዎች በባሕርያቸው ከክርክር ሂደቱ ጋር የተያያዙ ሆነው በአስፈፃሚ አካል የሚወሰደ ሳይሆን በአዋጁ አንቀጽ 23 (1) እና (2) ድንጋጌ መሠረት በምክንያት ተደግፈው የሚቀርቡ የፍርድ ቤቶች የመጀመሪያ ደረጃ ስልጣን ስለመሆናቸው፣ በወንጀል ምስክሮችና ጠቋሚዎች ጥበቃ አዋጅ 699/2003 አንቀጽ 4 ስር የተዘረዘሩ የጥበቃ ዓይነቶች ውስጥ የጥበቃ ዓይነቱ ሲወሰን የተከሳሾችን ሕገ መንግስታዊ መብት ሊጎዳ በማይችል መልኩ መሆን እንዳለበት የሚደነግገውን የአዋጁን አንቀጽ 5/3 ከግምት ያስገባ፣ በአንቀጽ 3/ሀ ስር የተገለፀውን ቅድመ ሁኔታ ሊያሟላና የሚቀርብ ምክንያትም በቂ፤ አሳማኝ እና በአዋጁ ምስክሮች ከመጋረጃ ጀርባ እና በዝግ ችሎት ሆነው እንዲሰሙ የተፈቀደበትን ዓላማ የሚያሳካ ሆኖ በተገኘ ጊዜ ስለመሆኑ፣ የኢ.ፌ.ድ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 20	210997	የፌደራል ጠቅላይ ዓቃቤ ሕግ እና እነ እስክንድር ነጋ (5 ሰዎች)	ነሐሴ 10/2013ዓ/ም	669
135	25	በጦር መሳሪያ አስተዳደርና ቁጥጥር አዋጅ 1177/2012 አንቀፅ 4(2) መሰረት ለቀረበ ክስ አዋጁን ለማስፈፀም የመቆጣጠር ስልጣን የተሰጠው አካል አዋጁ ከመውጣቱ በፊት ፈቃድ የሌለውን የጦር መሳሪያ የያዙ ሰዎች መሳሪያውን	205727	የአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ጠቅላይ ዓቃቤ ህግ	ጥቅምት 29/2014ዓ/ም	683

		አስመዝግበው ፈቃድ ለመውሰድ የሚችልበትን የጊዜ ሰሌዳ ወስኖ ወደ ስራ ያልገባ ስለሆነ መሳሪያ ይዞ መገኘት ወንጀል አይደለም በሚል ህግ ወጥ የጦር መሣሪያ ማዘዋወር ወንጀል ክስን ውድቅ ማድረግ የማይቻል ስለመሆኑ፣ የአዋጁ አንቀፅ 4(2)፣ 6 እና 23(2) እንዱሁም የወንጀል ህግ አንቀፅ 808		እና ባህሩ ታዬ		
		12.1.12 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
136	5	በኢትዮጵያ ፖስታ አገልግሎት ድርጅት የተላከ ፖስታ /ዕቃ/ በመጥፋቱ፣ መሠረቁ፣ በመበላሸቱ፣ ወዘተ ምክንያት ካሣ የሚጠየቀው መጠኑም የሚወሰነው የፖስታ አገልግሎት ሕግን ለማሻሻል በወጣው አዋጅ ቁጥር 24/58 መሠረት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 24/58 አንቀፅ 50፣ 51፣ 53 እና 54 **(ጉዳዩ በፖስታ የተላከ ጫትን የሚመለከት ክርክር ነው)**	24173	የኢትዮጵያ ፖስታ አገልግሎት ድርጅት እና ወ/ሮ አይዳ ሐሰን	ህዳር 11/2000ዓ/ም	76
137	11	እጣው ከመድረሱ በፊት አባልነቱን ያቋረጠ **የእቁብ** አባል ለእቁብ የከፈለውን ገንዘብ ይመለስልኝ በሚል የኃላፊነት ጥያቄ ሊያቀርብባቸው ስለሚችሉ አካላት፣	55794	አቶ ለማ አበበ እና ወ/ሮ ሂና አሰፋ	ጥር 24/2003ዓ/ም	518
138	11	**የድምጽ ብክለት** ተከስቷል ለማለት የሚቻለው የሚሰማው ድምጽ ከመጠን በማለፉ በሌሎች ላይ ሁከት የሚፈጥር መሆኑ ሲረጋገጥ ስለመሆኑ፣ የድምፅ ብክለት (Nuisance) ተፈጥሮብኛልና እንዲወገድ በሚል የሚቀርብ አቤቱታ በሁለት ዓመት ይርጋ ታግዷል ሊባል የማይችል ስለመሆኑ፣ አንድ ሥራን ለመስራት የንግድ ፍቃድ የሰጠ አካል ሥራው የሚፈጥረው የድምጽ ረብሻ አለ በሚል የንግድ ፈቃዱን የሚሰረዝበት የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 67/89 አንቀጽ 10 የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1225, 1226, 1149	42824	አቶ ብርሃነ ተሰማ እና እነ አቶ ታምራት ኪዳኔ /ሁለት ሰዎች/	ህዳር 08/2002ዓ/ም	538
139	14	አንድ ኢትዮጵያዊ የሆነ **የበጐ አድራጐት ድርጅት ወይም ማህበር** ከውጭ ምንጭ በህጉ ከተመለከተው የገንዘብ መጠን በላይ እንዲሰበስብ ሊፈቀድ የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 621/2001 አንቀጽ 2(2),(3)(4),14(5), 14(2), 6, 90, 111(2), 112,108,110, ደንብ ቁጥር 168/2001 አንቀጽ 18(3),10(2),36	74036	የሰብዓዊ መብቶች ጉባኤ እና የበጎ አድራጎት ድርጅትና ማህበራት ኤጀንሲ	መስከረም 23/2005ዓ/ም	299

140	15	አንድ ኢትዮጵያዊ የሆነ **የበጎ አድራጎት ድርጅት ወይም ማህበር** ከውጭ ምንጭ በህጉ ከተመለከው የገንዘብ መጠን በላይ እንዲሰበሰብ ሊፈቅድ የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 621/2001 አንቀጽ 2/2/፣3/4/፣14/5/፣14/2/፣6፣ 90፣111/2/፣ 112፣ 108፣110 ደንብ ቁጥር 168/2002 አንቀጽ 18/3/፣10/2/፣36	75877	የኢትዮጲያ የህግ ባለሙያ ሴቶች ማህበር እና የበጎ አድራጎት ድርጅቶችና ማህበራት ኤጀንሲ	መስከረም 23/2005ዓ/ም	454
141	15	**የመንግስት የልማት ድርጅት** ወደ ግል ይዞታነት ወይም ወደ አክስዮን ማህበር በሚለወጥበት ወይም ወደ ቀድሞ ባለሀብቱ በሚመለስበት ጊዜ ወደ አዲሱ ባለቤት የማይተላለፉ ሒሣቦችን ለመሰብሰብ ዕዳዎችን ለመረከብና የፍርድ ቤት ጉዳዮችን ለመከታተል ስልጣን የተሰጠው የመንግስት የልማት ድርጅቶች ባለአደራ ቦርድ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 208/92 አንቀጽ 5፣6	88060	የኮምቦልቻ ቆዳ ፋብሪካ አ/ማህበር እና አቶ ምስጋናው ጥሩነህ	መስከረም 23/2006ዓ/ም	444
142	17	**አንድ ከፍተኛ ትምህርት ተቋም** ላስተማራቸው ተማሪዎች ጊዜያዊ ዲፕሎማ ከሠጠ በኋላ ዋናው ዲፕሎማ ሳይሠጣቸው የማስተማር ፈቃዱ ቢነጠቅ እንኳ ፈቃዱን ተነጥቄያለሁ ዋናውን ዲፕሎማ ልሰጥ አልችልም የማለት መብት የሌለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 650/2001፣ ደንብ ቁጥር 199/2003	99689	የአ/አ/ዴንታል ባይንስ ኮሌጅ እና እነ መንግስቱ ጋሞ (ሰባት ሰዎች)	ታህሳስ 24/2007ዓ/ም	351
143	19	**የአካባቢ ጥበቃ መስሪያ ቤት ፈቃድ** ሳይዝ ማንኛውንም አደገኛ ቆሻሻን ማመንጨት፣ ማስቀመጥ፣ ማከማቸት፣ ማጓጓዝ፣ ማምከን ወይም ማስወገድ የተከለከለ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 300/95 አንቀጽ 4/1/	104512	አቶ አባስ ኢብራሂም እና ሐረር ቢራ አ/ማህበር	መስከረም 24/2008ዓ/ም	403
144	24	**በፍርድ ክልከላ የተደረገበት ሰው** ክልከላው እንዲወሰን ያደረጉት ምክያቶች በቀሩ ጊዜና የተከለከልው ሰው ንብረቱን ለመምራትና ለማስተዳደር የሚችል የሆነ እንደሆነ በተደረገው ክልከላ ምክንያት ሌላ አዲስ ክስ ማቅረብ የማይችል ቢሆንም የተደረገው ክልከላ እንዲነሳለት አቤቱታ ማቅረብ የሚችል ስለመሆኑ፣ በፍ/ህግ ቁጥር 351(1) ፣377፣378	167560	አቶ ቢቂላ አያኖ እና አቶ አሊቢ ቂላ	ግንቦት 30/2011ዓ/ም	482
		12.1.13 ባንክና ኢንሹራንስ				
145	6	**ይርጋ** በተቋረጠ ጊዜ ቀድሞ የነበረው የይርጋ ጊዜ እንደ አዲስ መቆጠር የሚጀምር ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1852(1) **(ጉዳዩ የብድር ውል ሆኖ ከባንክ ዋስትና የተያያዘ ክርክር ነው)**	31185	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	ግንቦት 12/2000ዓ/ም	261

146	11	የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ የተሻሻለ አዲስ የባንክ ስራ ፈቃድና የዳይሬክተሮች እና የዋና ሥራ አስፈፃሚ ሹመትን አስመልክቶ የሚያወጣው መመሪያ ህጋዊ መሰረት ያላቸውና በተግባር ሊውሉ የሚገባ ስለመሆኑ፣ መመሪያ ቁጥር ኤስቢቢ/39/ 2006 አንቀጽ 5.1.4 አንቀጽ 5.1.5 አዋጅ ቁ. 83/89 አዋጅ ቁ. 84/86	44226	የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ እና እነ ህብረት ኢንሹራንስ ኩባንያ /ሦስት ሰዎች	ታህሳስ 15/2003ዓ/ም	477
		12.1.14 አፈፃፀም				
147	7	በበጀት የሚተዳደር የመንግስት መስሪያ ቤት የፍርድ ባለዕዳ ሆኖ ሲገኝ ውሣኔውን ለማስፈፀም ለሌላ ጉዳይ በበጀት የተያዘውን እና የሰራተኛ ደመወዝን የሚያካትተውን ገንዘብ ከብሔራዊ ባንክ ወጪ ሆኖ እንዲከፈል ለማዘዝ ስላለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 404	10489	የስራና ከተማ ልማት ሚ/ሮ ተተኪ መሠረተ ልማት ሚ/ር እና የቀድሞ ብሐራዊ መሐንዲሶችና ሥራ ተቋራጮች ኃ/የተ/የግ/ማ	ሐምሌ 24/1999ዓ/ም	324
148	9	ግምቱ ከብር 10,000 ብር በላይ ለሆነ የአፈፃፀም ክስ ሊከፈል የሚገባው ዳኝነት 25 ብር ብቻ ስለመሆኑ፣ የህግ ክፍል ማስታወቂያ ቁ. 177/1945 አንቀጽ 2(ሠ)	40752	እነ ወ/ሮ ኤክራም መሃመድ (2 ሰዎች) እና አቶ ዘኪ መሐመድ	ሐምሌ 28/2001ዓ/ም	189
149	19	የትራፊክ ደንብን በመጣስ የሚተላለፍ ቅጣትን ለአፈፃፀሙ ፍ/ቤት ሊቀርብ የሚችል ስላለመሆኑ፣ የትራፊክ ፍሰትን ለመቆጣጠር የወጣው ደንብ ቁጥር 208/2003 አንቀፅ 85	103826	አንዋር አህመድ እና የቤ/ጉ/ክ/መ/ፍትህ ቢሮ	መስከረም 25/2008ዓ/ም	397
150	20	በፍርድ አፈጻጸም ምክንያት ተይዞ የሚሸጠው የማይንቀሳቀስ ንብረት ሁለት /ከሁለት በላይ የሆኑ ሰዎች በህብረት የያዙት እና ያልተከፋፈሉት በሆነ ጊዜ ከተከፋዮቹ አንዱ ንብረቱን ለመግዛት በጨረታ ተወዳዳሪ ሆኖ የቀረበ እንደሆነ የፍርድ ባለእዳው እንደቀረበ ተቆጥሮ የተቀዳሚነት መብት የሚሰጠው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 443፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 126/1/፣ 1386-1409	124618	እነ ወ/ሮ ደብካ መሰለ እና ሣጅን ሀይሉ ሞገስ	ሕዳር 22/2009ዓ/ም	440
151	21	በዕዳ አከፋፈል ሂደት የቀደምትነት መብትን ለመወሰን መታየት ያለበት ህጎቹ ከወጡበት ጊዜ አንፃር ሳይሆን በክርክሩ ለተያዘው ጉዳይ በልዩ ህግ /special law/ የተቋቋመው የቀደምትነት መብት ስለመሆኑ፣ የአዋጅ ቁጥር 715/2003 አንቀጽ 11/12/ ፤ 57/(1) አዋጁ ቁጥር 97/1990 **(ጉዳዩ የተሸጠ ድርጅት ያለበት ዕዳ የአከፋፈል ቀደም ተከተል የሚመለከት ክርክር ነው)**	122258	አቢሲንያ ባንክ አ/ማህበር እና የኤ.ፌ.ድ.ሪ የግል ድርጅት ሠራተኞች ማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ የደቡብ ሪጅን ፅ/ቤት	ሚያዚያ 30/2009ዓ/ም	444
		12.1.15 አእምሯዊ ንብረት				
152	22	የኢትዮጵያ አዕምሯዊ ንብረት ጽ/ቤት በህጉ አግባብ በሁለት ኢንዱስትሪዊ ንድፎች መካከል ተመሣሣይነት አለ ወይስ የለም የሚለውን ለመለየት የአከራካሪውን ንድፍ አዲስነት ለመወሰን የኢንዱስትሪያዊ ንድፉ ዋና ዋና ባህሪያት በመለየት	137939	ፍፁም ኢንተርናሽናል ኃ/የተ/የግ/ማህበር	ጥቅምት 20/2010ዓ/ም	454

		በኢትዮጵያ ወይም በውጪ ከታወቁ ተመሳሳይ ንድፎች የተለየ ወይም ተመሳሳይነት ያለው ስለመሆኑ በዘርፉ ያለውን የዳበረ እውቀት እና ልምድ መሰረት በማድረግ ማጣራት አድርጎ ውሳኔ መስጠት ያለበት ስለመሆኑ፣ የአነስተኛ ፈጠራና ኢንዱስትሪ ንድፍ አዋጅ ቁጥር 123/1987 አንቀጽ 46(1)፤ 48(1) ፤ የኢትዮጵያ አእምሯዊ ንብረት ጽ/ቤትን ለማቋቋም የወጣውን አዋጅ ቁጥር 320/1995		እና የኢትዮጵያ አእምሯዊ ንብረት ጽ/ቤት		
153	23	ከቅጅ መብት ጋር በተያያዘ የሚነሱ ክርክሮች የሚጣሩበት አግባብም ሆነ ክርክሮቹን መሠረት በማድረግ የሚሰጡ ዉሳኔዎች የቅጅ መብት ጥበቃ አጠቃላይ ዓላማ መሠረት በማድረግ የቅጅ እና ተዛማጅ መብቶች ጥበቃ ለማግኘት ስራዎቹ ማሟላት የሚጠበቅባቸዉ መመዘኛዎች መሟላታቸው አለመሟላታቸውን ስለ ቅጅ መብት ዕዉቀትና ልምድ ያላቸዉ ባለሙያዎች የተካተቱበትን አጣሪ ቡድን በማቋቋም እንዲያጣሩ በማድረግ የቅጅ መብት ጥሰት የተፈፀመ መሆን አለመሆኑን በማጣራት መወሰን ያለበት ስለመሆኑ፤ በኢፌዲሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 91(3) ፤አዋጁ ቁጥር 410/96 አንቀጽ 2(8)፣ 2(30)፣ 4(1)(ለ)፣ 6(1)	153736	እነ አረቡ አብደላ (3 ሰዎች) እና አዱኛ ጓዴ	መስከረም 28/2011ዓ/ም	493
154	25	ከማስታወቂያ ስርጭት ጋር በተያያዘ የአሰራጩ ሃላፊነት፣ የማስታወቂያ አዋጅ ቁጥር 759/2004	193480	ኢቢኤስ ቴሌቪዥን፣ የኢትዮጵያ ብሮድካስቲንግ ኮርፖሬሽን እና እነ አምሳለ ሲሳይ (73 ሰዎች)	ሐምሌ 30/2013ዓ/ም	558
		12.1.16 የምርጫ ጉዳዮች				
155	18	አንድ የፖለቲካ ድርጅት የሌላ የፖለቲካ ድርጅት አባል የሆኑ ሰዎችን አባልነታቸው ህጋዊ በሆነ መልኩ ሳይቋረጥ ወይም ቀሪ ሳይሆን እጩ ተወዳዳሪ አድርጎ ማቅረብ የማይችል ስለመሆኑ፣ አንድ ሰው በተመሳሳይ ጊዜ ውስጥ የሁለት የፖለቲካ ድርጅት አባል መሆን የማይችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 532/199 አንቀፅ 46፣102/4//ለ/ አዋጅ ቁጥር 632/2002 አንቀፅ 7	112091	አንድነት ለፍትህና ዲሞክራሲ እና ሠማያዊ ፓርቲ	ሚያዚያ 28/2007ዓ/ም	422
156	25	ከህገ መንግስት ነክ ክርክሮች አወሳሰንና የህገ መንግስት ትርጉም አስፈላጊነትን መወሰንን በተመለከተ የህገ መንግስት ትርጉምን በማይጠይቁ ግልጽ የሆኑ የህገ መንግስት ድንጋጌዎችን መሰረት በማድረግ በህገ መንግስት ክርክሮች ላይ ውሳኔ መስጠት እንዲሁም ትርጉም የማያሻቸው መሆኑን በፍርድ መወሰን የፍርድ ቤቶች ስልጣን ስለመሆኑ - የፌደራል ፍርድ ቤቶች አዋጅ ቁጥር 1234/2013 አንቀጽ 3(2) እና የህገ መንግስት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ አዋጅ ቁጥር 798/2005 አንቀጽ 4(2)	207036	የኢትዮጵያ ብሔራዊ ምርጫ ቦርድ እና በሐረሪ ህዝብ ክልል መንግስት የሐረሪ ብሔራዊ ጉባኤ	ግንቦት 19/2013ዓ/ም	522

		የክልል ህገ መንግስት ድንጋጌ ህገ መንግስታዊ መሆን አለመሆኑ ሥልጣን ባለው አካል ተጣርቶ ውሳኔ እስካልተሰጠበት ድረስ ህገ መንግስታዊ ነው ተብሎ የሚገመት ስለመሆኑ - የፌደሬሽን ምክር ቤትን ለማጠናከር እና ሥልጣንና ተግባሩን ለመዘርዘር የወጣው አዋጅ ቁጥር 251/1993 አንቀጽ 9 የኢትዮጵያ ብሔራዊ ምርጫ ቦርድ የኢትዮጵያ ሽግግር መንግስት ተወካዮች ምክር ቤት መጋቢት 6/1987 ባካሄደው 102ኛ መደበኛ ስብሰባ በጉባኤው የተደረሰበት ውሳኔ እና የክልሎች ሕገ መንግስት እንዲሁም እነዚህን ሰነዶች መሰረት በማድረግ የሚከናወን የምርጫ ሂደት ሕገ መንግስታዊ አይደሉም የሚል ከሆነ ይህንን ለማስለወጥ ጉዳዩን ወደ ፌደሬሽን ምክር ቤት አቅርቦ ከሚታይለት በቀር ቦርዱ በራሱ ውሳኔ የማይሰጥ ስለመሆኑ - የፌደሬሽን ምክር ቤትን ለማጠናከር እና ሥልጣንና ተግባሩን ለመዘርዘር የወጣ አዋጅ ቁጥር 251/1993 አንቀጽ 4(1) እና የኢ.ፌ.ድ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 62(1)				
157	25	የምርጫ ውጤት ከድምጽ መስጫ ወረቀት ጋር በተያያዘ ግድፈት የተፈፀመበት ነው ተብሎ የምርጫ ውጤት ተሰርዞ ድጋሚ ምርጫ እንዲደረግ የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ውሳኔ ከሰጠ በኋላ የኢትዮጵያ ብሄራዊ ምርጫ ቦርድ እንደ ፍርዱ ድጋሚ ምርጫ ለማድረግ መሰረት የሆነው የውሳኔ ሁኔታ የተቀየረና ዳግም ምርጫውን ማከናወን የማይቻለው በመሆኑ የቀድሞውን የምርጫ ውጤት ተግባራዊ ማድረጉን በመግለጽ የሚሰጠው ውሳኔ የምርጫ ሂደትን የሚመለከት የመጨረሻ ውሳኔ ሆኖ ይግባኝ ለፌደራል ጠቅላይ ፍ/ቤት የሚቀርብበት እንጂ አስተዳደራዊ ውሳኔ ነው በሚል ለፌደራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የሚቀርብ ስላለመሆኑ፣ የኢ/ፌ/ድ/ሪ ብሔራዊ ምርጫ ቦርድ ማቋቋሚያ አዋጅ ቁጥር 1133/2011 አንቀጽ 17(1) እና የኢትዮጵያ የምርጫ፣ የፖለቲካ ፓርቲዎች ምዝገባና የምርጫ ስነ ምግባር አዋጅ ቁጥር 1162/2011 አንቀጽ 155(4)	228650	የደ/ብ/ብ/ክ/መንግስት ብልጽግና ፓርቲ (ብልጽግና ፓርቲ) እና የኢትዮጵያ ብሄራዊ ምርጫ ቦርዴ፣ የቁጫ ህዝብ ዲሞክራሲያዊ ፓርቲ (ቁህዲፓ)	ሀምሌ 6/2014ዓ/ም	538
158	25	የምርጫ ክልሎችን አከላለል በሚመለከት የሕዝብ እና ቤት ቆጠራን መሠረት በማድረግ እና ተገቢውን ጥናት በማካሄድ የኢትዮጵያ ብሄራዊ ምርጫ ቦርድ ለፌደሬሽን ምክር ቤት በሚያቀርበው የምርጫ ክልል ረቂቅ መሠረት የፌደሬሽን ምክር ቤት ውሳኔ የሚሰጥበት እንጂ አዲስ የሕዝብ ቆጠራ ተደርጎ የምርጫ ቦርድ የምርጫ ክልሎች አከላለልን በተመለከተ በኢ.ፌ.ድ.ሪ ሕገ-መንግስት አንቀጽ 103(5) እና በአዋጅ ቁጥር 1133/2011 አንቀጽ 7/6 መሠረት ለፌደሬሽን ምክር ቤት ረቂቅ አቅርቦ የተሰጠ ውሳኔ በሌለበት ሁኔታ ለምርጫ ማስፈጸሚያ ዓላማ በምርጫ አካባቢ በተደራጀ የአገሪቱ ግዛት ላይ ለውጥ የማይደረግ ስለመሆኑ፣ የኢትዮጲያ የምርጫ፤ የፖለቲካ ፓርቲዎች ምዝገባና የምርጫ ስነ-ምግባር አዋጅ ቁጥር 1162/2011 አንቀጽ 13/1(ሀ)(ለ)	208898	የኢትዮጲያ ብሔራዊ ምርጫ ቦርድ እና ሞቻ ዲሞክራሲያዊ ፓርቲ	ሰኔ 11/2013ዓ/ም	545

		12.2 በሌላ ዘርፍ ያሉ ልዩ ልዩ የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሚ የተቀመጡ)				
		12.2.1 በአሰሪና ሰራተኛ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
1	8	**በሃይማኖት ተቋም** ውስጥ መንፈሳዊ (ሃይማኖታዊ) አገልግሎት የሚሰጥ ሰራተኛ ከተቋሙ ጋር ያለው የስራ ግንኙነት በአሰሪና ሰራተኛ አዋጁ የሚሸፈን ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96	18419	ሐመረወርቅ ቅ/ማሪያም ቤ/ክርስቲያን ሰበካ ጉባኤ ጽ/ቤት እና እነ ዲያቆን ምህረት ብርሃን (ስድስት ሰዎች)	ግንቦት 4/1998ዓ/ም	239
2	9	**በክርስትና ሃይማኖት ተቋም** ውስጥ በዲያቆንነት ሥራ ከማገልገል ጋር በተያያዘ የሚቀርቡ የሥራ ክርክር ጉዳዮች በአሰሪና ሰራተኛ ጉዳይ አዋጅ መሠረት ሊስተናገዱ የማይችሉ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96	47806	የሆህተሰማይ ቅድስት ማሪያም ቤተክርስቲያን ሰበካ ጉባኤ ጽ/ቤት እና ዲያቆን አያሌው አዲሱ	ታህሣሥ 20/2002ዓ/ም	215
3	6	የውክልና ስልጣን ማስረጃ በወካይና በተወካይ መካከል የቅጥር ውል ስለመኖሩ የሚያስረዳ ስላለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ ከጥብቅና አገልግሎት የተያያዘ የስራ ሰንብት ክርክር ነው)**	29866	ቻይና ዋንቦ ኢንጅነሪንግ ኮርፖሬሽን እና ወርቅነህ ምህረቴ	ግንቦት 7/2000ዓ/ም	336
4	14	**የጥብቅና ሙያ አገልግሎት** ለመስጠት ፈቃድ ያለው የህግ ባለሙያ በሙያው አገልግሎት ለመስጠት ከ3ኛ ወገን ጋር በሚያደርገው ውል የሚፈጠረው ግንኙነት በእውቀት ሥራ ውል ላይ የተመሠረተ እንጂ ሠራተኛውን እንደ የስራ መሪ ወይም ተቀጣሪ የማያስቆጥረው ስለመሆኑ፣ በአዋጅ ቁ. 377/96 የማይገዛ ስለመሆኑ፣	81405	አቶ አህመድ ሲራጅ እና የአወሊያ ዋና ማስተባበሪያ ጽ/ቤት	ጥር 29/2005ዓ/ም	19
		12.2.2 በውል ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
5	10	**የእቁብ** ገንዘብ ይከፈለኝ ጥያቄ በይርጋ ደንብ የሚገዛ እንጂ በፍ/ብ/ህ/ቁ 2024 ሥር በተመለከተው የህሊና ግምት የሚሸፈን ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2024	46019	የደሣለው ፋንታ ወራሾች እነ ሙሉጌታ ደሣለው እና አየለ ደበላ	ሐምሌ 20/2002ዓ/ም	202
6	11	እጣው ከመድረሱ በፊት አባልነቱን ያቋረጠ **የእቁብ** አባል ለእቁብ የከፈለውን ገንዘብ ይመለስልኝ በሚል የኃላፊነት ጥያቄ ሊያቀርብባቸው ስለሚችሉ አካላት፣	55794	አቶ ለማ አበበ እና ወ/ሮ ሃና አሰፋ	ጥር 24/2003ዓ/ም	518
7	12	አግባብነት ካለው የመንግስት አካል ፈቃድ ሳይኖር **የከርሰ ምድር ቁፋሮ ሥራን ለመስራት የሚደረግ ውል** ህጋዊና	54249	ጌታሁን አበበ በጋለ	ጥቅምት	2

		አስገዳጅ ሊሆን የማይችል ስለመሆኑ፣		እና ሐሰን ገአስ ሁመድ	16/2003ዓ/ም	
8	12	የፍ/ብ/ሀ/ቁ 2024/ረ/ እና 2023 **ለውሃ ፍጆታ ክፍያ** ተፈፃሚነት የሌላቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ 2023፣ 2024/ረ/	48857	የአ/አ/ው/ፍሳሽ/ባለስልጣ እና የአ/አ/ከተማ ቀበሌ 16/17 አስተዳደር ጽ/ቤት	ታህሳስ 12/2003ዓ/ም	42
9	1	በህግ ግምት የሚሸፈንን የፍሬ ነገር ክርክር በሚመለከት ተከራካሪ ወገኖች ባያነሱትም ፍ/ቤቱ ግምቱን ተፈፃሚ ስለማድረጉ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1845፣ 2024 **(ጉዳዩ የጥብቅና አገልግሎት ውል ክርክር ነው)**	15493	አቶ ጳውሎስ ሩምቾ እና ወ/ሮ ጫልቱ መርዳሳ	ሐምሌ 29/1997ዓ/ም	10
10	1	በህግ ግምት የሚሸፈንን የፍሬ ነገር ክርክር በሚመለከት ተከራካሪ ወገኖች ባያነሱትም ፍ/ቤቱ የህግ ግምቱን ተፈፃሚ ስለማድረጉ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1856፣ 2024 **(ጉዳዩ የጥብቅና አገልግሎት ውል ክርክር ነው)**	14047	ዶ/ር ዳንኤል አለሙ እና እነ ወ/ሮ ሮማን ወርቅ የማነብርሃን (3)	ሐምሌ 28/1997ዓ/ም	56
11	1	በአንዳንድ ውሎች የተመለከተን የአገልግሎት ክፍያ መጠን ለመቀነስ ፍ/ቤት ስላለው ስልጣን፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1711፣ 1731፣ 1676(2)፣ 2635፣ 2640፣ 2646 **(ጉዳዩ የጥብቅና አገልግሎት ውል ክርክር ነው)**	17191	ወ/ሮ አስቴር አርአያ እና አቶ ግርማ ወይጆ	ሐምሌ 29/1997ዓ/ም	77
12	12	የደንበኛን ጉዳይ /ክርክር/ በፍ/ቤት ክስ መስርቶ ሙያዊ አገልግሎት ለመስጠት **የጥብቅና የውክልና ስልጣን የተሰጠው ጠበቃ በውል** የገባውን ግዴታ በተገቢው ጊዜና ትጋት ለመወጣት አለመቻል በኃላፊነት የሚያስጠይቅና ለቅጣት የሚዳርግ ስለመሆኑ፣ ደንብ ቁጥር 57/92 አንቀጽ 8/2-ለ/ 3 አዋጅ ቁ. 199/92 አንቀጽ 24/3/ /ለ-3/	66210	አቶ ተስፋዬ ጐላ እና የኢፌድሪ ፍትህ ሚ/ር	ሐምሌ 29/2003ዓ/ም	140
13	15	አንድን በጽሁፍ የተደረገ ውል ዋና ሰነድ ጠፍቷል በማለት ክርክር በቀረበ ጊዜ ፍ/ቤት በማስረጃነት በቀረበው የውሉ ሰነድ ኮፒን ተቀብሎ በውሉ የተመለከቱትን ምስክሮች ሊሰማ የሚገባው ጠፍቷል የሚለው ወገን ዋናው ሰነድ ስለመጥፋቱ በተመለከተ በአግባቡ ያስረዳ እንደሆነና የውሉንም ኮፒ አግባብነት ያለው አካል ዋናው የውል ሰነድ ጋር ትክክለኛነቱን ያረጋገጠው እንደሆነ ስለመሆኑ፣ የምስክሮቹ ቃል ሊሰማ የሚገባውም የውሉ ቃል ምን እንደሆነ ለማረጋገጥ አስፈላጊ ሆኖ የተገኘ እንደሆነ ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ 2011(1)፣ 2003፣ 1730(1) **(ጉዳዩ የጥብቅና አገልግሎት ውል ክርክር ነው)**	84330	አቶ መንግስቱ ኦሾ እና እነ ወ/ሮ እመቤት ጥላሁን (5)	ሚያዝያ 10/2005ዓ/ም	50

14	12	**የጠፋ ዕቃን ላገኘ ወይም ሌላ ነገር ለፈፀመ ሰው ሽልማት ይሰጠዋል** ተብሎ በተለጠፈ /በተነገረ/ ማስታወቂያ ወይም በአደባባይ ሊታወቅ በሚችል ሌላ አይነት ማስታወቂያ መሰረት ዕቃውን አግኝቶ የመጣ ወይም የተባለውን ሥራ የፈፀመ እንደሆነ የተስፋ ቃሉን የሰጠው ሰው የተገለፀውን ሽልማት /የገባውን ቃል/ የመፈፀም ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ በውል የተገባ ግዴታ ፍፁም የማይቻልና የማይሞከር ነው ለማለት ተዋዋይ ወገን ብቻ ሳይሆን ማንም ሰው ሊፈጽመው የማይችለው ግዴታ መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣ በአንድ ከተማ የሚገኝና መጠኑ ተለይቶ የታወቀ የመኖሪያ ቤት መስሪያ ቦታ በሽልማት መልክ ለመስጠት በውል የተገባ ግዴታ ሊፈፀም የማይችል ነው ሊባል የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1715፣ 1741-1762፣ 1714፣ 1711፣ 1736፣ 1734፣ 1689	62146	ወ/ሪት ፍሬወይኒ ቴዎድሮስ እና ተርካንሬ ፕሮሞሽንና የማስታወቂያ ስራ ድርጅት	ሐምሌ 12/2003ዓ/ም	135
		12.2.3 በፍትሐብሔር ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
15	8	**በአንድ መንግስታዊ መዋቅር ሥር የሚገኙ ሁለት ራሳቸውን የቻሉና የህግ ሰውነት ያላቸው ተቋሞች** የመንግሥትን ጥቅም የሚያስጠብቁ አካላት በመሆናቸው ብቻ እንደ አንድ መቆጠር የሌለባቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 358 አዋጅ ቁጥር 1/1995፣ 18/1997፣ 2/1995፣ 4/2000	37502	አ/አ/ፍትህና ህግ ጉዳዩች ቢሮ እና እነ ወ/ሮ የኃላሽት ገመዳ ቤኛ (2)	ታህሣሥ 2/2001ዓ/ም	34
16	13	**የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህግ በግልጽ ያልሸፈናቸውና** ለፍ/ቤት የቀረቡ ጉዳዮችን አካሄድ (አሰራር) በተመለከተ ህጉ ከመውጣቱ በፊት ተጽፈው በሥራ ላይ የነበሩ አግባብነት ያላቸው ህጐች እንደ አግባብነቱ ሥራ ላይ ሊውሉ የሚችሉ ስለመሆኑ፣ ክስ አቅርቦ ለከሳሽ የሚላከውን መጥሪያ ከፍ/ቤት ወጪ አድርጐ ነገር ግን ለተከሣሽ መጥሪያውን ከማድረሱ በፊት ክሱ እንዲቋርጥ ያደረገ ከሣሽ **ለዳኝነቱ የከፈለው ገንዘብ** በሙሉ እንዲመለስለት የሚያቀርበው ጥያቄ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ በፍ/ቤት ክስ የመሰረተ (ያቀረበ) ወገን የክስ መሰማቱ ሂደት ከመጀመሩ በፊት ክሱን በማንሣት መዝገቡ እንዲዘጋ ያደረገ ከሆነ ለዳኝነት ከከፈለው ገንዘብ **ለፍ/ቤቱ በኪሣራ** ስም የሚቀነሰው ተቀንሶ ቀሪው ገንዘብ ሊመለስለት የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 232(1)(ለ)፣ 245(4)፣ 3፣ 278(1) የህግ ክፍል ማስታወቂያ 177/74 አንቀጽ 11	76786	አቶ አልዩ ተክሉ እና አቶ መስፍን ስለሺ	ሐምሌ 03/2004ዓ/ም	31

17	13	በህጉ አግባብ ሊሟላ የሚገባው **የዳኞች ቁጥር ባልተሟላበት** ሁኔታ የሚሰጥ ትዕዛዝ ወይም ውሣኔ እንደተሰጠ የማይቆጠርና ህጋዊ ውጤት ሊኖረው የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 73፣ 337	73696	ወ/ሪት ሄና አበባው እና አቶ አብዱ ይመር	ሚያዝያ 9/2004ዓ/ም	39
18	16	በውሳኔ በተቋጨ የክስ መዝገብ ላይ **የክስ ይዛወርልኝ አቤቱታ** ለማቅረብ የማይቻል ስለመሆኑ፣ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 31	93171	ወ/ሮ ሴቴ ከበደ እና እነ አስናቁ ፋንታዬ (3)	ግንቦት 8/2006ዓ/ም	45
19	17	**በፍርድ የተከለለከለ ሰው** የፍቺ ጥያቄ ስለሚያቀርብበት አግባብ፣	103781	ወ/ሮ አስካለ አሸኔ እና አቶ ታምራት ተስፋዬ	መጋቢት 17/2007ዓ/ም	41
20	24	**ፍ/ቤቶች የፍ/ቤቱን የስራ ቋንቋ** የማይችሉ ተከሳሾች በቀረቡላቸው ጊዜ አስተርጓሚ በመመደብ ክሱ በሚገባቸው ቋንቋ በዝርዝር የመንገር እና በጠበቃ ታግዘው የመከራከር መብት እንዳላቸው፣ **ጠበቃ** ለማቆም የሚያስችል ዓቅም ከሌላቸው በመንግሥት ወጪ ጠበቃ የማግኘት መብት እንዳላቸው የመንገር ሀላፊነት ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የኢ.ፋ.ዲ.ሪ ሕገ መንግሥት አንቀጽ አንቀጽ 9/4 እና 13(1)(2)፣ 20 የሲቪል እና የፖለቲካ መብት አንቀጽ 14	160916	አቶ ቦጃ በየነ እና የኦሮሚያ ጠቅላይ ዓቃቤ ሕግ	ታሕሣሥ 30/2011ዓ/ም	2
		12.2.4 በንብረት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
21	6	የኢትዮጵያ መንገዶች ባለስልጣን መሬትና ድንጋይ ነክ የሆኑ የተፈጥሮ ሀብቶችን **በነፃ መጠቀም** የሚችል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 80/89 አንቀፅ 6(18)	30461	የኢትዮጵያ መንገዶች ባለስልጣን እና አቶ ኢሣ መሐመድ	ህዳር 3/2000ዓ/ም	206
22	15	የአንድ እምነት ወይም ሐይማኖት ተከታይ ወይም አማኝ በመሆን **በሐይማኖታዊ ተቋሙ ውስጥ የመቃብር ቤት** ገንብቻለሁና የቤቱን ግምት ይከፈለኝ በሚል ከሚቀርብ ጥያቄ ጋር በተገናኘ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1179 ድንጋጌ ተፈፃሚ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ.1179 የኢ.ፌ.ዴ.ሪ. ህገ መንግስት አንቀጽ 11, 27 (1-3) UDHR-Art. 18 ICCPR Art. 18(1)	85979	የሐረር (ደ/ሳ) ቅዱስ ሚካኤል ቤተክርስቲያን እና ወ/ሮ ማንያህልሻል አበራ	መጋቢት 13/2005ዓ/ም	286
		12.2.5 በከውል ውጪ ኋላፊነትና ያላገባብ መበልፀግ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
23	5	በሥራ ግንኙነት ውስጥ የቅርብ አለቃ የሆነ ሰው በሥሩ ያሉ ሠራተኞችን አስመልክቶ ለበላይ ኃላፊዎች የሚፅፈውና **የሚልከው ሪፖርት** ሥም ከማጥፋት ጋር በተያያዘ የፍትሐብሔር ሃላፊነት ሊያመጣበት የማይችል ስለመሆኑ	34906	የኢት/ቴሌ/ኮ/የምስ/ሪጅን ጽ/ቤት እና ወ/ሪት ፍሬሕይወት እርቄ	ግንቦት 5/2000ዓ/ም	171

24	24	የአንድ ባለሙያ ማስረጃ በቀረበ ጊዜ በዋናነት የሚመረመረው የባለሙያው ገለልተኛነት እና ሙያዊ ብቃት ሲሆን ሁለቱን መስፈርቶች ካሟላ ማስረጃው የፍሬ ነገሩን መኖር ወይም አለመኖር ለማረጋገጥ ከፍተኛ ግምት የሚሠጠው (high probative value) ማስረጃ በመሆኑ ለባለሙያ ማስረጃ ውጤት ሳይሰጥ ውጤቱን አለመቀበል የማስረጃ ምዘና መርህ ስህተት ስለመሆኑ፣ በአንድ በተዘረጋ የኤሌክትሪክ መስመር ምክንያት ለደረሰ ጉዳት ኃላፊነቱን የሚወስደው የኤሌክትሪክ መስመሩን የዘረጋው አካል እንጂ ሌላ ሰው በቤቱ በዘረጋውና ባለቤት ላልሆነበት የኤሌክትሪክ መስመር አጥፊ ሳይሆኑ ኃላፊ ስለመሆን በተደነገገው የውል ውጭ ኃላፊነት ክፍል ኃላፊ ሊሆን የማይገባው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ 2066 – 2086	175142	የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ አገልግሎት ሠሜን ሪጅን ሑመራ ዲስትሪክት እና አቶ ወለ ገ/ሔር	ግንቦት 24/2012ዓ/ም	282
		12.2.6 በወንጀልና የወንጀል ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
25	4	**ጥብቅና ፈቃድ** ከተሰረዘ በኋላ የጥብቅና ስራ እሰራለሁ ብሎ ገንዘብ መቀበል የማታለል ወንጀል ስለመሆኑ፣ የወንጀለኛ መቅጫ ህግ ቁ. 656(ሀ) እና (ለ)	12025	አቶ ምናሴ አልማው እና ዓቃቤ ህግ	መጋቢት 18/1999ዓ/ም	115
26	19	በወንጀል ጉዳይ ተከሳሽ በሌለበት **ጠበቃ** ብቻውን ሊቀርብ አይችልም የሚባለው ጉዳዩ ተፈፃሚ የሚሆነው ለተፈጥሮ ሰዎች እንጂ የህግ ሰውነት ላላቸው ሰዎች ስላለመሆኑ፣ የወ/መ/ስ/ስ/ህ/ቁ 127	120762	የፌዳል ዐ/ህግ እና እነ ኣቶ ዱባይ ኣውቶጋሪ (2)	ለካቲት 25/2008ዓ/ም	279

ባንክና ኢንሹራንስ

13. የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የህግ ትርጉም የሰጠባቸው ውሣኔዎች ማውጫ - ባንክና ኢንሹራንስ - ቅጽ 01-25

ተ.ቁ	ቅፅ	የህግ ትርጉም የተሰጠበት ጉዳይ	የሰ/መ/ቁ	ተከራካሪዎች	ውሣኔው የተሰጠበት ቀን	ገጽ
		13.1 ባንክና ኢንሹራንስ በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ ባንክና ኢንሹራንስ የሚመለከቱ ውሳኔዎች				
		13.1.1 የባንክ ስራዎች የሚመለከቱ ጉዳዮች				
1	5	ገንዘብን በአደራ ለማድረስ የተቀበለ ባንክ አደራ አስቀማጩ ይሰጥልኝ ላለው ሰው እስካልሰጠ ድረስ በኃላፊነት ሊጠየቅ የሚችል ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁ. 898(1)	25306	አቶ ተስፋዬ ገለቴ እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	ህዳር 12/2000ዓ/ም	284
2	7	ባንኮች ከሚሰጡት ብድር እና የመያዣ ውል ጋር በተያያዘ የሚነሱ ክርክሮች ¾ አዋጅ ቁ. 97/90 "ን" ዓላማ እንዲሁም አዋጁን ለማስፈፀም በባንኮች የሚወጡትን የፎርክሎዥር መመሪያዎችና አግባብነት ያላቸውን ህግጋት ግምት ውስጥ በማስገባት እልባት ማግኘት ያለባቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 97/90 አንቀጽ 3 እና 4, አዋጅ ቁ. 216/92	16218	የኢትዮጵያ ልማት ባንክ እና እነ ወ/ሮ አስካለ ሁንዴ(ሁለት ሰዎች)	መጋቢት 16/2000ዓ/ም	31
3	7	ለባንክ በመያዣነት በተሰጠ የማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ የሚኖር የቀዳሚነት መብት፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 3088, 3052, 3081,3059	25863	የኢት/ልማት ባንክ እና የኢት/ንግድ ባንክ (2 ሰዎች)	ጥቅምት 26/2000ዓ/ም	38
4	10	ባንክ በመያዣ መልክ የያዘውን የተበዳሪ ንብረት በአዋጅ ቁ. 97/90 መሠረት በመሸጥ ላይ እያለ በሌላ በኩል ደግሞ በተበዳሪው ላይ በፍ/ቤት ክስ መስርቶ ዕዳው እንዲከፈለው ለመጠየቅ የሚችል ስለመሆኑ፣	44164	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና አቶ ሐሰን ኢብራሂም	ታህሣሥ 8/2002ዓ/ም	332
5	12	በባንክ ከተቀመጠ ገንዘብ ጋር በተያያዘ ትክክለኛው ገንዘብ አስቀማጭ ከሆነ ሰው ውጭ ለሆነ ሰው ገንዘብ ወጪ ተደርጐ የተከፈለ እንደሆነ ባንኩ በሃላፊነት ሊጠየቅ የሚችለው ተገቢውን ጥንቃቄ ያላደረገ ወይም የባንኩን የተለመደ አሰራር ሳይከተል የሰራ መሆኑ ሲረጋገጥ ስለመሆኑ፣	41535	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና እነ ግሎሪ ኃላ/የተ/የግ/ማህበር /አራት ሰዎች/	ጥቅምት 03/2003ዓ/ም	420
6	12	ባንኮች ላበደሩት ገንዘብ በመያዣነት የያዙትን የማይንቀሳቀስ ንብረት በዕዳ መክፈያነት በሐራጅ ለመሸጥ የተሰጣቸውን ስልጣን በተግባር ሲያውሉ ህግን በመተላለፍ በባለዕዳው ላይ ለሚደርሰው ጉዳት ተጠያቂነት ያለባቸው ስለመሆኑ፣	65632	ህብረት ባንክ አ.ማ እና አቶ አሊ አብዱ	ሐምሌ 13/2003ዓ/ም	427

		በመያዣነት የተያዘውን ንብረት በሐራጅ ለመሸጠም የፍርድ ቤት ውሣኔ ወይም ፈቃድ የማያስፈልጋቸው ስለመሆኑ፣ አበዳሪ የሆነ ባንክ በአዋጅ ቁ. 97/90 የተሰጠውን ስልጣን /መብት/ ትቷል (waive) ሊባል ስለሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 394-449 አዋጅ ቁ. 97/90 አንቀጽ 3፣ 6				
7	12	ግዴታውን ለመፈፀም ያልቻለን ተበዳሪ ንብረት አበዳሪ ባንክ በአዋጅ ቁ. 97/90 በንብረቱ ግምት ከተረከበ በኋላ ቀሪውን ዕዳ በተመለከተ የሚያቀርበው ጥያቄ በይርጋ ይታገዳል ለማለት የሚቻልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1846	56010	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና እነ ቃድሮ ኑሬ	ሐምሌ 29/2003ዓ/ም	435
8	13	በፎርክሎዠር ህግ መሰረት የሚከናወን ሐራጅ በፍ/ቤት የሚሰረዝበት አግባብ ስላለመኖሩና ሐራጁ በህግ አግባብ ያለመከናወኑ በባንኩ ላይ የጉዳት ካሣ ተጠያቂነትን የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ.97/90 አንቀፅ 7 አዋጅ ቁ. 216/92 የፍ/ብ/ሥ/ሣ/ህ/ቁ 447(1)፣ 423(2) የፍ/ብ/ህ/ቁ 2143(1)፣ 2027፣ 2028፣ 2035	68708	እነ የአቶ ናስር አባጃቢር አባጅፋር ሚስትና ወራሾች (ሶስት ሰዎች) እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	ታህሣሥ 05/2004ዓ/ም	464
9	13	ባንክ ለሰጠው ብድር በመያዣነት የያዘውን ሁለትና ከዚያ በላይ የሆኑ ንብረቶች አሻሻጥ ቅደም ተከተል ጋር በተገናኘ አቤቱታ ሊቀርብበትና ፍ/ቤቶችም ውሣኔ ሊሰጡበት የሚያስችል የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ97/90 አንቀፅ 7, 6 አዋጅ ቁ. 216/92	70824	ወጋገን ባንክ አ.ማ እና እነ አቶ ብሩክ ጫካ (ሠባት ሠዎች)	የካቲት 27/2004ዓ/ም	467
10	13	የፍርድ አፈፃፀም ጥያቄ በህጉ በተመለከተው የጊዜ ገደብ ውስጥ ቀርቦ የባለዕዳው ንብረት እዳውን ለመሸፈን ባለመቻሉ በከፊል ተፈጽሞ ከቆየ በኋላ የፍርድ ባለመብት የባለዕዳውን ንብረት አፈላልጐ በማግኘት አፈፃፀሙን ለመቀጠል ሲፈልግ ይርጋ ሊቆጠር ስለሚችልበት አግባብ፣ አበዳሪ የሆነ ባንክ ከዕዳው አከፋፈል ጋር በተያያዘ በባለዕዳው ላይ የአፈፃፀም ክስ መስርቶ እንደ ፍርዱ ለመፈፀም የማይችል መሆኑ የተረጋገጠ ከሆነ በሌላ ጊዜ በባለዕዳው ንብረት ላይ በፍርድ ባለመብቱ የሚቀርበው የአፈፃፀም አቤቱታ ላይ ተፈፃሚ የሚሆነው የይርጋ ጊዜ መቆጠር ስለሚጀምርበት ጊዜ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 384, 329(2) አዋጅ ቁ. 97/90	74898	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና እነ አቶ ፍቃዱ ተስፋዬ (ሶስት ሰዎች)	ሚያዝያ 25/2004ዓ/ም	475
11	17	አንድ የባንክ ደንበኛ ከባንኩ ጋር በገባው ውል መሰረት የቁጠባ ሂሳቡን በኤ.ቲ.ኤም ካርድ ሲያንቀሳቅስ ቆይቶ ነገር ግን በአጋጣሚ ካርዱ ቢጠፋ እና ይሄንኑ በፅሁፍ ለባንኩ ካሳወቀ ከዚያ በኋላ በሂሳቡ ላይ ለሚደርስ ጉድለት ባንኩ ኃላፊ	96309	ዳሽን ባንክ አክስዮን ማህበር እና	መስከረም 27/2007ዓ/ም	248

		ስለመሆኑ፣		አቶ አበባየሁ ግርማ		
12	23	ገንዘብን በአደራ የማስቀመጥ ዉል (deposit fund) መነሻነት አደራ ያስቀመጠ ባንክ የአደራ አስቀማጩን ገንዘብ የመጠበቅ፣ ሲጠይቁ ወጪ አድርጎ የመክፈል እና ከአስቀማጩ ዉጪ ለሌላ ሰዉ ያለመክፈል ከዉል የመነጨ ግዴታ ሲኖርበት ይህን ግዴታውን ባይወጣ አስቀማጩ ላይ ሊደርስ ለሚችል ጉዳት ከዉል የመነጨ ኃላፊነት ያለበት ሲሆን ባንኩ የሚቀርብለትን የክፍያ ጥያቄ ሲያስተናግድ፣ ገንዘብ እንዱከፈለዉ ጥያቄዉን ያቀረበ ሰዉ በርግጥም አደራ አስቀማጩ መሆን አለመሆኑን በቅድሚያ የማረጋገጥ ግዴታ የሚኖርበት ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ 896 እና 897	154115	ያዲኒ ራባ እና የኢ/ንግድ/ባንክ አንዋር መስጊድ ቅርንጫፍ	መስከረም 25/2011ዓ/ም	126
13	24	የአክሲዮን መተላለፍ ገዥና ሻጭን ለማስገደድ በጽሁፍ መደረግ ያለበት ሲሆን ማህበሩን ለማስገደድና የተላለፈለት ሰዉ በባለአክሲዮንነት ሙሉ መብት ለመጠቀም ስለአክሲዮን መተላለፍ ማህበርተኞች የተስማሙበት ዉሳኔ በአክሲዮኖች መዝገብ ሊመዘገብ የሚገባው ስለመሆኑ፣ የአክሲዮኖች መተላለፍ በ3ኛ ወገን ሊይ መቃወሚያ ሊሆን የሚችለዉ ስለአክሲዮኖች መተላለፍ ዉሉ ሲኖር ወይም ማህበርተኞቹ የአክሲዮኖችን መተላለፍ ተቀብለዉ የተስማሙበት ሰነዱ በሰነዶች ማረጋገጫና ምዝገባ ጽ/ቤት ተረጋግጦ መመዝገቡ ሳይሆን የአክሲዮኖቹ መተላለፍ በንግድ ሚኒስቴር የአክሲዮኖች መዝገብ ላይ ሲመዘገብ ስለመሆኑ፣ የንግድ ሕግ አንቀጽ 522 እና 523 /3/	103472	የኢት/ንግድ ባንክ ነ/ፈጅ ኢትዮጵያ ታመነ እና እነ አቶ ጌታነህ ምናሁ	መስከረም 27/2008ዓ/ም	238
14	24	በአንድ የአፈፃፀም መዝገብ የፍርድ ባለዕዳ የነበሩ ኃ/የተ/የግ/ማህበር አክሲዮኖች በፍ/ቤት በተሰጠ ዕግድ ትዕዛዝ ለ3ኛ ወገን እንዳይተላለፍ ከመታገዳቸው በፊት አክሲዮኖቹ ለሌላ ወገን በሽያጭ ስለመተላለፋቸው አክሲዮኖች በሀራጅ ተሸጠዉ ለፍርድ ባለመብት እንዲከፈል የተሰጠ የአፈጻጸም ትዕዛዝ እንዲነሳ የሚቀርብ መቃወሚያ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የንግድ ሕግ ቁጥር 522፣523(3)	154564	እነ አብደሰሊም ሰይደ አብዳ እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	ግንቦት 28/2011ዓ/ም	244
15	24	አንድ ባንክ ለደንበኛው ክፍያ የፈጸመዉ በዋናነት ተከፊዩ ሰዉ ብቻ ያዉቀዋል ተብል የሚገመተዉን ፍሬነገር ማለትም ገንዘቡን የላከዉ ሰዉማንነት፤ የተላከዉ ገንዘብ መጠን፤ የሚስጥር ቁጥር እና የተላከለት ሰዉ ስም እና ተከፊዩ ሰዉ የሰጠዉ መረጃ ተዛማጅና ትክክል መሆናቸዉ በተለመደዉ አሰራር መሰረት በማረጋገጥ እስከሆነ ድረስ ክፍያዉን የተቀበለዉ ሰው ሀሰተኛ የቀበሌ መታወቂያ ይዞ የቀረበ ለማይገባው ሰዉ ነዉ በሚል ምክንያት ባንኩ በድጋሚ ገንዘቡን እንዲከፍል የሚገዳድበት የህግ ምክንያት የላሌ ስለመሆኑ፣	188419	አባይ ባንክ አ.ማ እና አቶ ማርቆስ ጋትሮ	መስከረም 25/2012ዓ/ም	252

		አዋጅ ቁጥር 592/2000 አንቀጽ 2/2/መ/፣ 53				
		13.1.2 የኢንሹራንስ ስራዎች የሚመለከቱ ጉዳዮች				
16	6	የመድን ሰጪ አካል ኃላፊነት በመድን ሽፋን ፖሊሲው ላይ ከተጠቀሰው የገንዘብ መጠን በላይ ሊሆን የማይችል ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁ. 665(2)	23363	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና እነ አቶ ፈርሀን አህመድ (3 ሰዎች)	ግንቦት 26/2000ዓ/ም	33
17	7	በህግ ተቀባይነት ያለው የኢንሹራንስ ውል የሚቋቋምበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1725, 1727 የንግድ ህግ ቁጥር 651, 654, 657	24703	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና የቤንሻንጉል ጉሙዝ ብ/ክ/መ/ት/ቢሮ	ሚያዝያ 9/1999ዓ/ም	225
18	9	ዕቃዎችን ለሚያጓጉዝ የጭነት መኪና የተገባ የመድን ዋስትና ጋር በተያያዘ በመኪናው ላይ ተሣፍሮ ሲሄድ ለነበረና አደጋ ለደረሰበት ሰው መድን ሰጪው የጉዳት ካሣ የመክፈል ኃላፊነት የሌለበት ስለመሆኑ፣	42139	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና ብያን ኡመር	ሰኔ 30/2001ዓ/ም	124
19	9	ኢንሹራንስ ሰጪ በውሉ መሠረት ከፈፀመ በኋላ በተሸሸገ ወይም በሀሰት ቃል የቀረበ ጉዳይ አጋጥሚል በሚል የሚያቀርበው አቤቱታ የተሸሸገውን ወይም በሐሰት የቀረበውን ቃል ካወቀበት ቀን ጀምሮ ባለው ሁለት ዓመት ጊዜ ውስጥ ካላቀረበ በይርጋ የሚታገድ ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ 674(1)፣ (2)	42309	የኢትዮጵያ መንገዶች ባለስልጣን እና የኢትዮጵያ መድን ድርጅት	ሰኔ 30/2001ዓ/ም	126
20	10	በብድር ለተሰጠ ገንዘብ በመያዣነት የተያዘ ንብረት መድን የተገባለት ሆኖ አደጋ የደረሰበት እንደሆነ አበዳሪው ንብረቱን በመያዣ የያዘበት ብድር ዋጋ ዋስትና ከተገባለት የገንዘብ መጠን ያነሰ እንኳን ቢሆን መድን ሰጪው እንዲከፍለው ሊጠይቅ የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 2858	38572	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	ጥቅምት 17/2002ዓ/ም	329
21	10	የኢንሹራንስ ውልን መሠረት በማድረግ የሚቀርብ ክስ በሁለት ዓመት ይርጋ የሚታገድ ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁ. 674(1)፣ 754(1)	46778	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና አዋሽ ኢንሹራንስ ኩባንያ	የካቲት 24/2002ዓ/ም	336
22	10	የመድን ሰጭ ኃላፊነት በመድን ውሉ ላይ ከተመለከተው የገንዘብ መጠን ሊበልጥ የማይችል ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁ. 665(2)	46808	አዋሽ ኢንሹራንስ ኩባንያ አ.ማ እና ወ/ሮ ጫልቱ ሚደግሳ	ሚያዝያ 6/2002	339

23	10	ለአንድ ንብረት መድን የገባ ሰው በንብረቱ ላይ የደረሰው ጉዳት ሙሉ ውድመት ሊባል የሚችል ቢሆንም ካሣ ሊከፈለው የሚችለው ጉዳት በደረሰ ጊዜ ዕቃው ከሚያወጣው ዋጋ ሳይበልጥ ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁ. 678	48698	አዋሽ ኢንሹራንስ ኩባንያ እና አቶ ሣሙኤል አለሙ	ግንቦት 19/2002ዓ/ም	341
24	10	መድን ሰጪ የሆነ ወገን በመድን ገቢው እግር በመተካት ባለዕዳ የሆነ ወገን ላይ ጥያቄ ባነሣ ጊዜ ባለዕዳው ከመድን ገቢው ጋር የሚፈጠር አለመግባባትን ከፍርድ ቤት ውጪ በሽምግልና ለመጨረስ የተስማማን በመሆኑ መድን ሰጪው በፍርድ ቤት ክስ መስርቶ ሊጠይቅ አይችልም በሚል የሚያቀርበው አቤቱታ የህግ መሠረት የሌለው ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁ. 683(1)	39902	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና ወ/ሮ ብሬ ሞሲሳ	ሰኔ 18/2002ዓ/ም	344
25	10	አስቀድሞ የተደረገ ነገር ግን ባለማታደሱ ምክንያት የተቋረጠ (ያበቃ)ን የመድን ውል መሠረት በማድረግ ሊጠየቅ የሚችል የጉዳት ካሣ ስላለመኖሩ፣ የንግድ ህግ ቁ. 666(2) እና (3)	52910	አቶ አንዳርጌ ታደሰ እና የኢትዮጵያ መድን ድርጅት	ሐምሌ 28/2002ዓ/ም	347
26	12	በንግድ ህጉ የመድን ሰጪን ግዴታና ኃላፊነት በተመለከተ የቀረቡ ድንጋጌዎች መድን ሰጪው ከመድን ገቢዉ ጋር አንዳንድ ኃላፊነቶችን ለማስቀረት በሚል ከተስማሙባቸው ድንጋጌዎች ጋር ተገናዝበው ሥራ ላይ መዋል ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁጥር 664/1/	50199	ግሎባል ኢንሹራንስ ኩባንያ እና አቶ አያሌው ወርቁ	ታህሳስ 27/2003ዓ/ም	423
27	12	መድን ገቢ የሆነ ወገን ጉዳት የደረሰበትን መድን የተገባለት ንብረቱ ምክንያታዊ በሆነ ጊዜ ውስጥ ሊጠገንለት /ሊካስ/ ያልቻለ መሆኑን በተረዳ ወቅት በዚህ ምክንያት ሊከሰት የሚችለውን የጉዳት ኪሣራ ለመቀነስ አስፈላጊ የሆኑ ተግባራትን የመፈፀም ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1802	47076	አፍሪካ ኢንሹራንስ /አ.ማ/ እና ወ/ሮ ጣይቱ አመዴ	መስከረም 25/2003ዓ/ም	430
28	13	የደረሰን ጉዳት ከመካስ ጋር በተገናኘ በንግድ ህጉ እውቅና ስለተሰጣቸው የመድን ሽፋን (የኢንሹራንስ ውል) አይነቶችና ባህሪያት፣ ለንብረት የሚሰጥ የኢንሹራንስ ሽፋን አደጋው በደረሰበት ጊዜ ንብረቱ የነበረውን ዋጋ ለመካስ የሚያስችል መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣	69966	አቶ በላቸው እሸቴ እና የኢትዮጵያ መድን ድርጅት	ሚያዝያ 10/2004ዓ/ም	472

		የንግድ ህግ ቁ. 654(2)(3),657, 674, 675, 688, 665, 678, 681, 680				
29	14	መድን ሰጪ የሆነ አካል በመድን ውሉ ለተመለከተው አደጋ ብቻ ለመድን ገቢው የመድን ሽፋን ለመስጠት የሚገደድ ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁ. 663(1),665(1)	76977	ኒያላ ኢንሹራንስ (አ.ማ) እና እነ አዋሽ ኢንሹራንስ (አ.ማ) (ሁለት ሰዎች)	ህዳር 07/2005ዓ/ም	256
30	15	የመድን ዋስትና ሽፋን ውል ተደርጓል እንዲሁም ውሉ ተሻሽሏል ለማለት ስለሚቻልበት አግባብ፣ የንግድ ህግ 657	78180	አንበሳ ኢንሹራንስ ኩባንያ እና ወ/ሮ አስቴር ንጉሴ	መጋቢት 09/2005ዓ/ም	405
31	15	አንድ ውል በቂ የሆነ እርግጠኛነት ያለውና ህጋዊ የሆነ ጉዳይ ለማከናወን ሊደረግ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የመድን ዋስትና ሽፋን የተገባለት ተሽከርካሪ የትራንስፖርት አገልግሎት የሚሰጥ ሆኖ ከትራንስፖርት ጋር በተገናኘ በወጡ ህጐች ከተፈቀደው የመጫን አቅም በላይ ሰዎችን አሳፍሮ ሲጓዝ አደጋ የደረሰበት እንደሆነ መድን ሰጪው የዋስትናውን ሽፋን ገንዘብ ለመድን ገቢው የመክፈል ኃላፊነት የማይኖርበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1678(ለ)	90793	ግሎባል ኢንሹራንስ እና እነ አቶ ፍጹም ላቀው (ሁለት ሰዎች)	ታህሳስ 04/2006ዓ/ም	410
32	20	የመድን ሥራ የሚሰሩ የመድን ኩባንያዎች በመድን ፖሊሲ ውስጥ ፖሊሲውን ተጠያቂነትን አያስከትልም ወይም በፖሊሲው መሰረት የካሳ ክፍያ ጥያቄ መነሻ የሆነው ክስተት ከደረሰ በኃላ የተወሰነ ድርጊት ከተፈፀመ ወይም ሳይፈፅም ከቀረ ኃላፊነቱ ቀሪ ይሆናል የሚል የውል ሁኔታ ተፈፃሚነት የሌለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 559/2000 በአንቀፅ 6 ንዑስ አንቀፅ 1	88135	ብሔራዊ የኢትዮጵያ ኢንሹራንስ (አ.ማ) እና ወ/ሮ ነፃነት ሀቤቤ	ሐምሌ 16/2005ዓ/ም	320
33	20	የመድን ውል ሽፋን ተጠቃሚ ለተገለገለበት ጊዜ በውሉ መሰረት የአርቦን ክፍያ መክፈል ያለበት ስለመሆኑ፤ የአርቦን ክፍያ በአንድ ወር ጊዜ ባለመጠየቁ ውሉ እንደተቋረጠ ስለሚቆጠር ክፍያውን የመጠየቅ መብት፤ ጉዳት ከደረሰም ኃላፊነት ለመውሰድ አይገደድም ከሚል መደምደሚያ ለብድር (ዱቤ) ላይ ለተመሰረተ ግንኙነት ተፈፃሚ ሰላለመሆኑ፣ የን/ሕ/ቁ 666 (4)	117608	ኢትዩጵያ መድን ድርጅት እና የኖሌ ካባ ወረዳ ጤና ጥበቃ ፅ/ቤት	መስከረም 23/2008ዓ/ም	323
34	20	ከአንድ በላይ የሆኑ ከሳሾች በጋራ በመሆን የህብረት ክስ ሊያቀርቡ ስለሚችልበት ሁኔታ የመድን ሰጪውና የመድን ተቀባዩ ባደረጉት የመድን ሽፋን ውል ላይ የማግለያ ድንጋጌ በስምምነታቸው እስካሰፈሩ ድረስ ይኸው ሊጠበቅ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ.35	104544	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና እነ አቶ ፀጋብ ገብሩ	ግንቦት 25/2008ዓ/ም	328

35	20	ለአንድ ንብረት የሚከፈለው የኢንሹራንስ ገንዘብ የመያዣ መብት ላላቸው ገንዘብ ጠያቂዎች ይሰጣል የሚለው ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ ኢንሹራንስ ሰጪው ላልተከፈለ የአርቦን ክፍያ ኢንሹራንስ ገቢውን ከመጠየቅ ውጪ የመያዣ መብት ያለውን አካል መጠየቅ የማይችል ስለመሆኑ፣ የን/ሕ/ቁ. 684(1)	115763	ብሔራዊ የኢትዮጲያ ኢንሹራንስ ኩባንያ አ.ማ እና የኢትዮጲያ ንግድ ባንክ	ጥቅምት 9/2009ዓ/ም	334
36	24	አንድ የመድን ገቢ ከአቅም በላይ በሆነ ምክንያት ካልሆነ በስተቀር መድን የተገባለት ተሽከርካሪ ላይ አደጋ መድረሱን በተገባለት የመድን ዉልም ሆነ በሕግ የተመለከተዉን ለመድን ሰጭዉ አደጋን የማሳወቅ ቅዴመ ሁኔታ በአግባቡ አሟልቶ እያለ መድን ሰጪው ለ3ኛ ወገን የከፈለውን ካሳ መድን ገቢው መልሶ ለመድን ሰጪው የሚከፈፍልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣	161598	አቶ ሰለሞን በቀለ እና ኢትዮ ላይፍ ኤንዴ ጄኔራል ኢንሹራንስ አ.ማ	የካቲት 13/2011ዓ/ም	215
37	24	የኢንሹራንስ ፖሊሲ የኢንሹራንስ ዉሉ አካል በመሆኑ በኢንሹራንስ ፕሊሲዉ ሊይ የተመለከተዉ ቃል የኢንሹራንስ ዉል ቃል ተደርጎ ሊወሰድ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕግ ቁጥር 1733፣ የንግድ ሕግ ቁጥር 657(1 እና 2)	160602	አቶ ነጋ ባንቲሁን እና የኢትዮጵያ መድን ዴርጅት	ህዳር 30/2012ዓ/ም	222
38	24	የመድን ድለላ አገልግልት የኮሚሽን ክፍያ ስለሚከፈልበት አግባብ፣ የንግድ ህግ አንቀጽ 56(1)፣ የመድን ሥራ አዋጅ ቁጥር 746/2004 አንቀጽ 2(19)	158262	ናይል ኢንሹራንስ ኩባንያ አ/ማ እና ጀነራል ኢንሹራንስ ብሮከርስ	ሀምሌ 30/2011ዓ/ም	232
39	25	መድን ሰጪ ለሦስተኛ ወገን የከፈለዉን ካሳ ከመድን ገቢዉ ለማስመለስ በሚቀርብ ክስ ላይ ተፈፃሚነት የሚኖረዉ ይርጋ በፍትሐብሔር ህጉ አንቀጽ 1676(1) መሠረት መቆጠር የሚችለዉ ከሳሹ በመብቱ መስራት ከጀመረበት ቀን ጀምሮ ነዉ የሚለው በፍትሐብሔር ህግ አንቀጽ 1846 ላይ በተመለከተዉ ድንጋጌ መሠረት ሲሆን በንግድ ህግ አንቀጽ 674/1/ ላይ የተመለከተዉ የሁለት ዓመት የይርጋ ጊዜዉ መቆጠር የሚጀምረዉ መድን ሰጪዉ በሦስተኛ ወገን ላይ ለደረሰዉ ጉዳት ካሳ ከከፈለበት ቀን ጀምሮ ስለመሆኑ፣	177907	ሕብረት ኢንሹራንስ ኩባንያ አ.ማ እና ሚካኤል አባተ ሕንፃ ተቋራጭ	መጋቢት 24/2012ዓ/ም	347
40	25	በሦስተኛ ወገኖች ላይ በተሽከርካሪ ለሚደርስ አደጋ የኢንሹራንስ ሽፋን የሰጠ ኢንሹራንስ ኩባንያ በአንሹራንስ ዉል ላይ ኢንሹራንስ ገቢዉ ይህንን ካደረገ ወይም ካላደረገ ተጠያቂነት አይኖርብኝም በማለት ያስቀመጠዉን ሁኔታ መሰረት በማድረግ በሦስተኛ ወገን ላይ ለደረሰዉ ጉዳት ካሳ ላለመክፈል ጉዳት ለደረሰበት ሦስተኛ ወገን መከራከሪያ ለማድረግ የማይችል ስለመሆኑ - አዋጅ ቁጥር 799/2005 አንቀጽ 6/1 በኢንሹራንስ ዉል ፖሊሲዉ ላይ የተቀመጠዉን የማግለያ ወይም ሌላ ሁኔታ መሰረት በማድረግ ኢንሹራንስ ሰጪዉ	196878	ፀሐይ ኢንሹራንስ አ.ማ እና እነ አቶ ሃብቴ አንግማዉ (3 ሰዎች)	የካቲት 30/2013ዓ/ም	353

		በኢንሹራንስ ገቢዉ ላይ መከራከሪያ ሊያደርግ የሚችለዉ በቅድሚያ ጉዳት ለደረሰበት ሦስተኛ ወገን በአዋጅ ቁጥር 799/2005 አንቀጽ 16 እና በኢንሹራንስ ዉል ፖሊስዉ መሰረት ካሳ ከከፈለ በኋላ ስለመሆኑ - አዋጁ ቁጥር 799/2005 አንቀጽ 6/2				
41	25	የኢንሹራንስ ሽፋን ወደፊት ለሚደርስ አደጋ የሚሰጥ የመድን ሽፋን በመሆኑ በልዩ ሁኔታ በግልጽ ስምምነት ካልተደረገ በቀር በዋናው ኢንሹራንስ ውል ላይ ሳይካተት የቀረውን የአደጋ ምክንያት ለማካተት የሚደረግ የመድን ሽፋን ማስፋያ (Extension) ውል ወደ ኋላ ተመልሶ ዋናው የኢንሹራንስ ውል ከተፈረመበት ቀን ጀምሮ ተፈፃሚ እንዲሆን መወሰን መሰረታዊ የህግ ስህተት ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ አንቀጽ 659/1	173380	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና ሐበሻ ሲሚንቶ አክሲዮን ማህበር	ጥቅምት 28/2012ዓ/ም	370
42	25	አንድ እቃ በአየር መንገድ ተጭኖ ሲጓጓዝ ባለእቃው ሲያስረክብ በእቃው ያለውን ልዩ ጥቅም በመግለጽ ተገቢውን ተጨማሪ ዋጋ መከፈሉን ካላስረዳ በቀር እቃው ተጓጉዞ ርክክብ እስከሚፈፀም ድረስ ባለው ጊዜ ቢጠፋ ወይም ጉዳት ቢደርስበት ካሳ ሊከፈል የሚገባው በጠፋው እቃ ወይም ጉዳት ለደረሰበት እቃ በአንድ ኪል ግራም 17 ስፔሻል ድሮዊንግ ራይት በመክፈል ስለመሆኑ፣ የሞንትሪያል ቃል ኪዳን (Montreal Convention of 1999) አንቀጽ 22 (3) እና አዋጅ ቁጥር 820/2006	171352	የኢትዮጵያ አየር መንገድ እና ብርሃን ኢንሹራንስ ኩባንያ አ.ማ	ጥር 25/2012ዓ/ም	377
43	25	ለሶስተኛ ወገኖች የካሳ ክፍያ የፈፀመ የኢንሹራንስ ኩባንያ በደንበኛው ላይ የሚያቀርበውን ክስ ማቅረብ ያለበት ለሶስተኛ ወገን የካሳ ክፍያ ከፈፀመበት ቀን ጀምሮ ባለው ሁለት ዓመት ጊዜ ውስጥ እንጂ በሶስተኛ ወገኖች ላይ አደጋው ከደረሰበት ቀን ጀምሮ ስላለመሆኑ፣ የንግድ ህግ አንቀጽ 674/1፣ አዋጅ ቁጥር 799/2005 አንቀጽ 6/2 እና የፍ/ብ/ህግ ቁጥር 1846	179983	ኢትዮ ላይፍ ኤንድ ጄኔራል ኢንሹራንስ አ.ማ እና ወ/ሮ ሀሪያ ታደሰ	መጋቢት 24/2012ዓ/ም	385
44	25	በኢንሹራንስ ውል ፓሊሲ ላይ የተመለከተው አደጋ ደርሶ ከሚከፈለው ካሳ ወይም ጉዳቱን በማስጠገን ከሚወጣው ወጪ ላይ ኢንሹራንስ ገቢው በውሉ በተወሰነው ልክ የራስ ኪሳራ/*Own Damage* (የአደጋ መነሻ ወይም Excess) ኢንሹራንስ ሰጪው ቀንሶ እንዲያስቀር የሚደረግ ስምምነት ህጋዊ ውጤት ሊሰጠው የሚገባ ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ አንቀጽ 663/2፣ 654/1 እና 658፣ 678 እና የፍ/ብ/ሕግ ቁጥር 1731/1	197994	ብሔራዊ የኢትዮጵያ ኢንሹራንስ ኩባንያ አክሲዮን ማህበር እና አቶ ዳዊት ገ/ሀና	ሚያዝያ 26/2013ዓ/ም	401

		13.2 በሌላ ዘርፍ ያሉ ባንክና ኢንሹራንስ የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሜ የተቀመጡ)				
		13.2.1 በአሰሪና ሰራተኛ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
1	13	በሥራ ላይ በደረሰ ጉዳት በሞት ምክንያት የሥራ ውል ሲቋረጥ የሠራተኛው የጉዳት ካሣ **በመድን ፖሊሲ** ተሸፍኖ ሲገኝ የካሣ ክፈያውን ሊጠይቁ ስለሚችሉ ወገኖች፣ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀጽ 110(1)(2),134(2),128,129,133 የፍ/ብ/ህ/ቁ. 842, 1732, 1735, 1736, 1734	72645	**የኢትዩጵያ መድን ድርጅት** እና እነ አቶ ክፍለዩሐንስ ተሰማ (ሁለት ሰዎች)	ሐምሌ 03/2004ዓ/ም	82
		13.2.2 በውል ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
2	5	ሊፈጠር ወይም ሊከሰት እንደሚችል ቀድሞ ሊገመት ወይም ሊታሰብና ጥንቃቄ ሊደረግበት የሚቻል ሁኔታ ድንገተኛ ደራሽ ቢሆን እንኳ ከአቅም በላይ የሆነ ሁኔታ (Force majeure) ተብሎ የማይወሰድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1792(2)	26565	**ግሎባል ኢንሹራንስ** እና ንብ ትራንስፖርት	ጥቅምት 19/2000ዓ/ም	42
3	10	የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2026 (1) **ለባንኮችና ለደንበኞቻቸው** መብት ልዩ ጥበቃ የሚያደርገው የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 2473(2) ድንጋጌን ዋጋ በሚያሳጣ መንገድ ተፈፃሚ ሊሆን የማይገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2026(1) በባንኮችና በሌሎች አበዳሪ ተቋማት እና ደንበኞቻቸው መካከል ያለውን ግንኙነት በተመለከተ ተፈፃሚነት የሌለው የህግ ድንጋጌ ስለመሆኑ፣ ባንኮች ለደንበኞቻቸው ያበደሩትን የብድር ወለድ ያልተከፈለ መሆኑን በሰው ምስክር፣ የሰነድና ሌላ ማስረጃ በማቅረብ በፍ/ብ/ህ/ቁ. 2024(1) ስር የተደነገገውን የህሊና ግምት ለማስተባበል የሚችሉ ስለመሆኑ፣	29181	**የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ** እና አቶ ልየው ቸኮል (ሁለት ሰዎች)	ታህሣሥ 20/2002ዓ/ም	135
4	12	በሃዋላ የተላከን ገንዘብ **ባንክ** ለዕዳ ማስመለሻ በሚል ያለፍርድ መያዝ የማይችል ስለመሆኑ፣ በፍትሐብሔር ግንኙነት እዳን ለማቻቻል ስለሚቻልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1838/1/፣ 1840፣ 1841	64203	**የኢ/ንግድ ባንክ** እና አቶ መሐመድ ሙሳ (4)	ግንቦት 15/2003ዓ/ም	87
5	17	አንድ የንግድ ድርጅት ሲከስር የዕዳ ክፍያን በተመለከተ የድርጅቱን ንብረቶች በመያዣነት ከያዛቸው **ባንክ** ይልቅ የከሰረው ድርጅት ሰራተኞች የቀዳሚነት መብት ያላቸው ስለመሆኑ፣	102061	የከሰረው ሆላንድካር ማህበር እና **ዘመን ባንክ**	የካቲት 6/2007ዓ/ም	354

		አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 167 አዋጅ ቁጥር 97/1990 እንደተሻሻለ				
6	23	አንድ **የባንክ** ሠራተኛ በሥራው አጋጣሚ ያገኘውን የደንበኛ ገንዘብ ከህግ ውጭ ቀንሶ በማስተላለፍና በማውጣት መውሰደ በተረጋገጠበት ሁኔታ ሰራተኛው የወሰደውን ገንዘብ ዋሶቹ ከእርሱ ጋር በአንድነትና በነጠላ ገንዘቡን የመክፈል ኃላፍነት ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 1920፣ 1922 እና 1933	145456	**ብርሃን ኢን/ባንክ** እና እነ አቶ እዮብ ሙለጌታ ቱሳና	ግንቦት 24/2010ዓ/ም	90
7	23	ገንዘብን በአደራ የማስቀመጥ ዉል (deposit fund) መነሻነት አደራ ያስቀመጠ **ባንክ** የአደራ አስቀማጩን ገንዘብ የመጠበቅ፣ ሲጠይቁ ወጪ አድርጎ የመክፈል እና ከአስቀማጩ ዉጪ ለሌላ ሰዉ ያለመክፈል ከዉል የመነጨ ግዴታ ሲኖርበት ይህን ግዴታውን ባይወጣ አስቀማጩ ላይ ሊደርስ ለሚችል ጉዳት ከዉል የመነጨ ኃላፊነት ያለበት ሲሆን ባንኩ የሚቀርብለትን የክፍያ ጥያቄ ሲያስተናግድ፣ ገንዘብ እንዲከፈለዉ ጥያቄዉን ያቀረበ ሰዉ በርግጥም አደራ አስቀማጩ መሆን አለመሆኑን በቅድሚያ የማረጋገጥ ግዴታ የሚኖርበት ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ 896 እና 897	154115	ያዲኒ ራባ እና የኢ/ንግድ/ባንክ አንዋር መስጊድ ቅርንጫፍ	መስከረም 25/2011ዓ/ም	126
8	25	የቅድሚያ ክፍያ ማገቻ ሰነድ (Advance Payment Guarantee/Bond) በሰነድ ሰጪውና በተጠቃሚው (ቅድሚያ ክፍያ በከፈለው አሰሪ) መካከል የዋስትና ውል የሚያቋቁም ሰነድ በመሆኑ በፍ/ብ/ሕግ ቁጥር 1902 እና ተከታዮቹ ድንጋጌዎችና በአንቀጽ 3271 መሰረት የሚገዛ ስለመሆኑ፣ ዋናውን ውል ለማከራከር ስልጣን ያለው ፍርድ ቤት ተቀፅላውን ውል የሚመለከት ክርክር ተቀብል የመዳኘት ስልጣን ያለው ስለመሆኑ፣	211616	**ቡና ኢንተርናሽናል ባንክ** አ.ማ እና አዲስ አበባ ቤቶች ግንባታ ፕሮጀክት ጽ/ቤት	ሰኔ 29/2014ዓ/ም	226
		13.2.3 በፍትሐብሔር ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
9	6	ከፍርድ በፊት የሚሰጥ የማገጃ ትዕዛዝ በክርክሩ ተካፋይ ያልሆነን ወገን የእግድ ትዕዛዙ ከመሰጠቱ በፊት ያገኘውን መብት የማይነካ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 153(2)	27808	**የኢ/ል/ባንክ** እና እነ ማይገነት ብርሃኑ (2)	የካቲት 7/2000ዓ/ም	84
10	6	በጊዜያዊነት የተሰጠ የእግድ ትዕዛዝ እንዲነሣ ጥያቄ ቀርቦ ውድቅ ከተደረገ በኋላም ቢሆን በድጋሚ በተመሳሳይ ሁኔታ የተሰጠው የእግድ ትዕዛዝ እንዲነሣ ጥያቄ ሊቀርብ ስለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 158	33606	**የኢ/ል/ባንክ** እና እነ አቶ ደጀኔ አበበ (5)	የካቲት 20/2000ዓ/ም	139

11	6	አንድ ንብረት በፍርድ ቤት ትዕዛዝ ከመታገዱ በፊት **በባንክ በመያዣነት** የተያዘ እንደሆነ ባንኩ በህግ ተሰጠው መብት መገልገል ይችል ዘንድ ፍ/ቤት የሰጠውን የእግድ ትዕዛዝ ማስነሳት የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 158 አዋጅ ቁ 97/90	21270	**የኢት/ል/ባንክ** እና ወ/ሮ ወይንሸት አበራ	ሐምሌ 30/1999ዓ/ም	22
12	12	**በባንክ በኩል ከተላከ ገንዘብ** ጋር በተገናኘ በአግባቡ ለተላከለት ሰው አልደረሰውም በሚል የሚቀርብ አቤቱታ በላኪው ወይም በተላከለት ሰው ስም ክስ ቀርቦ ከተወሰነ በኋላ በሌላኛው /በላኪው/በተላከለት/ሰው/ ስም የሚቀርብ አቤቱታ በፍ/ብ/ሥ/ሥህ/ቁ 5 የሚታገድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5	51223	ዳሽን ባንክ አ.ማ እና ወ/ሮ ሀመልማል መኮንን	የካቲት 24/2003ዓ/ም	332
13	12	ፍ/ቤቶች **በባንክ** ለተሰጠ ብድር መያዣነት የተሰጠ ንብረትን በአዋጅ ቁ. 97/90 ባንኩ ሲረከበው በብድሩ ገንዘብ እና በንብረቱ ወቅታዊ የዋጋ ግምት መካከል ያለውን ልዩነት ማስላት አስፈላጊ መሆኑን በሙኑ ጊዜ ይህንን ለማድረግ ልዩ የሂሳብ አዋቂ (expert witness) በመመደብ ለጉዳዩ እልባት ሊሰጡ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 136/1/2/	61227	**የኢት/ልማት ባንክ** እና እነ አቶ ኃይሉ አምቦ (2)	ሐምሌ 14/2003ዓ/ም	377
14	14	**ለተሰጠ የብድር ገንዘብ አመላለስ በመያዣ የተያዘ** በኪሣራ የፈረሰ ማህበር (ድርጅት) ንብረት በሀራጁ ጨረታ የተሸጠ በመሆኑ ሽያጩ ሊፈርስ ይገባል በሚል የሚቀርብ አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ እና ፍ/ቤቶችም ጉዳዩን ለማየት ስልጣን ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ፣ በመያዣ የተያዘውን ንብረት በባንኩ በሀራጅ የተሸጠ በመሆኑ በባለዕዳው በኩል ቢሸጥ የተሻለ ዋጋ ያስገኝ ስለነበረ ሽያጩ ሊፈርስ ይገባል በማለት የሚቀርብ አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ Already case ሰ/መ/ቁ. 70824 (በህግ የተቋቋመ ባንክ በብድር የሰጠው ገንዘብ በአዋጅ ቁ 97/90 እና 216/92 መሠረት አስቀድሞ ለብድሩ አመላለስ ዋስትና ይሆን ዘንድ ከያዛቸው መያዣዎች መካከል አንዱን በመምረጥ በሐራጅ ሊሸጥ ይገባል፣ ለመሸጥ የተንቀሳቀሰበትን የመያዣ ንብረት ከመሸጥ ድርጊት ይታቀብ ይህም በፍ/ቤት ትዕዛዝ ይሰጥልን በሚል የሚቀርብ ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑና በአሻሻጡ ሂደት ባንኩ ህግን ባለመከተል የፈፀመው ስህተት ቢኖርና በባለዕዳው ላይ ጉዳት ቢደርስ ግን ለዚህ ጉዳት ባንኩ ለባለዕዳው ካሣ የመክፈል ኃላፊነት የሚኖርበት ስለመሆኑ እና ፍ/ቤቶችም ሀራጁን ለማስቆም ስልጣን ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ፣ የሰበር ችሎት የሚሰጠው አስገዳጅነት ያለው የህግ ትርጉም አንድ ክርክር የቀረበበት ጉዳይ (ድርጊት) ከተፈፀመ በኋላ	84353	ጥቁር ዓባይ ኮንስትራክሽን አ/ማህበር ሒሣብ አጣሪ የመንግስት የልማት ድርጅቶች እና ወጋገን ባንክ አ/ማህበር	ጥር 02/2005ዓ/ም	138

		ስለሆነ የተሰጠው የህግ ትርጉም በጉዳዩ ላይ ተፈፀሚነት የለውም በሚል የሚቀርብ ክርክር ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 394-449፣ 224 አዋጅ ቁ 97/90 አንቀጽ 3፣ 4 አዋጅ ቁ 216/92 አዋጅ ቁ 98/90 አዋጅ ቁ 2584				
15	15	በተከራካሪ ወገኖች ክርክር በሚካሄድበት ወቅት በፍ/ቤት ትእዛዝ በተከራካሪ ወገን ስም **በባንክ** የሚገኝ ገንዘብ ታግዶ እንዲቆይ ተደርጎ ትእዛዙ ፀንቶ በነበረበት ግዜ በገንዘቡ ላይ ወለድ ሊታሰብ ይገባል ወይስ አይገባም በሚል ክርክር የተነሣ እንደሆነ ከጉዳዩ ልዩ ባህሪ ጋር በተገናኘ ፍ/ቤቶች የልዩ አዋቂ ምስክርነትና የባለሙያ ማብራሪያን አስቀርበው በማጣራት ሊወሰኑ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 136 እና 154	83771	**የኢት/ንግድ ባንክ** እና እነ ወ/ሮ ዘነበች አለማየሁ (2)	መጋቢት 10/2005ዓ/ም	214
		13.2.4 በንግድ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
16	4	**መድን ሰጭ** የካሣን ክፍያ በተመለከተ በመድን ውሉ ላይ ከተመለከተው በላይ ሊጠየቅ ስላለመቻሉ፣	22162	**አፍሪካ ኢንሹራንስ** እና አቶ ብስራት ጐላ	ሚያዝያ 9/1999ዓ/ም	102
17	13	ስለ የገንዘብ ዋስትና የግዴታ ሰነድ (Financial Guarangee Bond) እና **የኢንሹራንስ ኩባንያዎች** በማናቸውም ስያሜ የገንዘብ ዋስትና የግዴታ ሰነድ የማውጣት ተግባር እንዳይፈጽሙ የተከለከሉ ስለመሆኑ፣ የአክሲዮን ማህበራት ፕሬዚዳንት ወይም ዋና ሥራ አስኪያጅ ስላለው ስልጣን እና በህግ አግባብ ስልጣኑ ተገድቧል ለማለት ስለሚቻልበት ሁኔታ፣ **የገንዘብ ዋስትና የግዴታ** ሰነድ እንደ የኢንሹራንስ ፖሊሲ የማይቆጠር ስለመሆኑና በፍ/ብሔር ህጉ ስለ ዋስትና ግዴታ በተመለከቱት ድንጋጌዎች የሚገዛ ስለመሆኑ፣ የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ መመሪያ ቁ. 24/2004 አንቀጽ 3,1(3) ቁ. 23/2004 አንቀጽ 1(1) አዋጅ ቁ. 86/86 አንቀጽ 2(4), 6,4 32-34 አዋጅ ቁ. 87/89 አንቀጽ 2(18) አዋጅ ቁ. 110/90 አንቀጽ 2(2) የፍ/ብ/ህ/ቁ.1725(ሀ), 1727, 1922(2),(3) አዋጅ ቁ. 648/2001 አንቀጽ 2(20) የንግድ ህግ ቁ.36(1)(2), 121(ሰ), 348(3), 313(1)-(7), 313(10-12), 34(1),1 09(ረ), 323(2-3), 35(1), 26, 120	40186	**አፍሪካ ኢንሹራንስ** (አ.ማ) እና **ዳሽን ባንክ** (አ.ማ)	የካቲት 27/2004ዓ/ም	402
18	13	ለገንዘብ እዳ የሚሰጥ ዋስትና አንድ **የመድን** ተቋም ከሚሰጣቸው አገልግሎቶች መካከል አንዱ ስለመሆኑ፣	36935	**አፍሪካ ኢንሹራንስ** (አ.ማ) እና	የካቲት 27/2004ዓ/ም	383

		በመድን ሰጪ ድርጅቶች ተዘጋጅቶ የሚሰጥ የገንዘብ የዋስትና የግዴታ ሰነድ (Financial Guarantee Bond) ስለሚኖረው ውጤት፣ የገንዘብ የዋስትና የግዴታ ሰነድ ሊያሟላቸው የሚገቡ ፎርማሊቲዎች እና አቤቱታ ከማቅረብ ጋር በተያያዘ ተፈፃሚነት ስለሚኖረው የይርጋ ደንብ፣ አዋጅ ቁ.86/86 አንቀፅ 2 የፍ/ብ/ህ/ቁ 1845, 1922(2)(3), 1725(ሀ), 1727, 1926, 1929, 1930, 1931 የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ መመሪያ ቁጥር 23/2002 አንቀፅ 1(1), 2(1) መመሪያ ቁጥር 24/2004 አንቀፅ 1(3), 2(1), 3 የንግድ ህግ ቁ.36(1)(2), 121(ሰ) አዋጅ ቁ.110/90 አንቀፅ 2(2) አዋጅ ቁ.57/89 አንቀፅ 2(18)		**የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ**		
19	13	ስለ የመልካም ሥራ አፈፃፀም ዋስትና (Performance Guarantee Bond)፣ የመልካም ሥራ አፈፃፀም ዋስትና ውል በባህሪው **ከመድን ውል** የሚለይና በፍትሐብሔር ሕግ ድንጋጌዎች የሚገዛ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1921, 1719, 1720, 1727, 1719(2), 1920, 1845, 1924(1), 1922(3), 1926 የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ መመሪያ ቁ23/2002 አንቀጽ 1(1), የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ መመሪያ 24/2002 አንቀጽ 1(3) የንግድ ህግ ቁ. 654(1), 657(1), 712 አዋጅ ቁ. 57/1989 አዋጅ ቁ 648/2001 አንቀጽ 2/20 አንቀጸ 2(18) አዋጅ ቁ. 110/90 አንቀጽ 2(2)	47004	**የኢትዮጵያ መድን ድርጅት** እና ባሌ ገጠር ልማት ድርጅት	መጋቢት 11/2004ዓ/ም	392
20	15	አበዳሪ የሆነ ባንክ ለተበዳሪው ላበደረው ገንዘብ በመያዣነት ለያዘው ንብረት **የመድን ሽፋን** የገባለት እና የአርቦን ክፍያን ለመክፈል የተስማማ እንደሆነ ለመድን አስገቢው ተቋም የአረቦን ክፍያውን ለመክፈል የሚገደድ ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ ቁጥር 657, 675	83489	**የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ** እና **የኢትዮጵያ መድን ድርጅት**	ግንቦት 19/2005ዓ/ም	233
21	23	**አንድ ባንክ** በአደራ የተቀበለውን የደንበኛውን ገንዘብ የመጠበቅ ሕጋዊ ግዴታ ያለበትና ከሕግ ውጪ የደንበኛውን ገንዘብ ወጪ እንዲሆን ያደረገ ሰው በባንኩ ገንዘብ ላይ ጉዳት ማድረሱ ከተረጋገጠ ደንበኛው ገንዘቡን ከባንኩ የማግኘት መብት በህግ የተጠበቀለት በመሆኑ ባንኩ ደንበኛውን በመተካት ወይም በራሱ ስም ሆኖ የደንበኛውን ገንዘብ ባልተገባ ወይም በወንጀል ተግባር ወጪ አድርጎ ለግል ጥቅሙ ባዋለው ሰው ላይ ክስ ቢያቀርብ ባንኩ በቅድሚያ የደንበኛውን ገንዘብ ስለመክፈሉ ወይም በደንበኛው የባንክ አካውንት ገቢ ስለማድረጉ የሚያሳይ ማስረጃ አላቀረበም በሚል ክሱ ውድቅ የሚደረግበት የሕግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ አንቀፅ 896-902፤አዋጅ ቁጥር 592/2000 አንቀፅ 52(1)	158539	**የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ** እና እነ አቶ ምንዳይ ክፍሌ	ሕዳር 27/2011ዓ/ም	185
22	23	በአንድ ክስተት ከሁለት በላይ በሆኑ ሦስተኛ ወገኖች ላይ ጉዳት መድረሱ **በመድን** ሰጪና ተቀባይ መካከል በተደረገ የመድን ዉል መሰረት የመድን ሰጪዉ ግዴታ የኃላፊነት መጠን በመድን ዉሉ ላይ ከተመለከተዉ መብለጥ የሌለበት	149326	**የኢትዮጵያ መድን ድርጅት** እና	ሕዳር 28/2011ዓ/ም	192

		ስለመሆኑ፣ የንግድ ህግ አንቀጽ 665(2)		ወ/ሮ መብራቴ ጤናዉ		
23	25	ይህ ውሳኔ በቅጽ 24፤ ገጽ 252 ሊይ የታተመ ሲሆን በዚህ ቅጽ ጭብጡ ብቻ ተስተካክል ወጥቷል፡፡ **አንድ ባንክ** ለደንበኛው ክፍያ የፈጸመዉ በዋናነት ተከፋዩ ሰዉ ብቻ ያዉቀዋል ተብሎ የሚገመተዉን ፍሬ ነገር ማለትም ገንዘቡን የላከዉ ሰዉ ማንነት፤ የተላከዉ ገንዘብ መጠን፤ የሚስጥር ቁጥር እና የተላከለት ሰዉ ስም እና ተከፋዩ ሰዉ የሰጠዉ መረጃ ተዛማጅና ትክክል መሆናቸዉ በተለመደዉ አሰራር መሰረት በማረጋገጥ እስከሆነ ድረስ ክፍያዉን የተቀበለዉ ሰው ሀሰተኛ የቀበላ መታወቂያ ይዞ ስለቀረበ ክፍያው ለማይገባው ሰዉ ነዉ በሚል ምክንያት ባንኩ በድጋሚ ገንዘቡን እንዲከፍል የሚገደድበት የህግ ምክንያት የሌለ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 592/2000 አንቀጽ 2/2/መ/፣ 53	188419	**አባይ ባንክ አ.ማ** እና አቶ ማርቆስ ጋትሮ	መስከረም 25/2012ዓ/ም	----
		13.2.5 በውክልና ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
24	10	**ባንክ በሐዋላ** ለማድረስ የተቀበለውን ገንዘብ ለተገቢው ሰው አልደረሰም በሚል ኃላፊነት አለበት ሊባል የሚችለው ተገቢውን ጥንቃቄ እና የተለመደውን አሰራር ሳይከተል የቀረ እንደሆነ ወይም መጭበርበሩ የተረጋገጠ እንደሆነ ስለመሆኑ፣	48269	አቶ ሽረፈዱን አብዲ እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	የካቲት 24/2002ዓ/ም	323
		13.2.6 በቤተሰብ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
25	10	ከውርስ ሃብት ክፍፍል ጋር በተያያዘ ተጠቃሚው **በኢንሹራንስ** ውል ላይ ባልተገለፀበት ጊዜ የሟች ባል ወይም ሚስት የኢንሹራንስ ገንዘቡን ከወራሾች ጋር ሊካፈሉ የሚችሉበት አግባብ፣ የንግድ ህግ ቁጥር 705፣ 701(1)(ሀ) የፍ/ብ/ህ/ቁ. 827	44561	ወ/ሮ ገነት በላይ እና አቶ ያፌት ተክሉ	ሐምሌ 28/2002ዓ/ም	101
		13.2.7 በንብረት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
26	9	በማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ የመያዣ መብት ያለው **ባንክ** በንብረቱ ላይ ሊኖረው የሚችለው የመብት አድማስ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ 3059/1/, 3088/1/, 3110/ሐ/	36013	ወ/ሮ ዘምዘም ኑሩ እና የኢትዮጵያ ልማት ባንክ	ታህሣሥ 21/2001ዓ/ም	45
27	10	የማይንቀሳቀስ ንብረት በመያዣ ተሰጥቷል ለማለት የሚቻልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 3041፣ 3052	38681	**የኢ/ንግድ ባንክ** እና እማሆይ ፀሐይቱ አምበሉ	ጥቅምት 3/2001ዓ/ም	252

		13.2.8 በከውል ውጪ ኋላፊነትና ያላገባብ መበልፀግ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
28	15	ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት አንድ ሰው በሌላ ሰው ንብረት ላይ ጉዳት ባደረሰ ጊዜ ጉዳት የደረሰበት ንብረት ባለቤት ለንብረቱ **የመድን** ዋስትና የገባ ሆኖ የመድን ተቋሙ በመድን ውሉ መሠረት ጉዳት ለደረሰበት ወገን የጉዳት ካሣ በመክፈል በጉዳት አድራሹ ንብረት ባለቤት ላይ ብቻ ክስ በመመስረትና ጉዳቱን በቀጥታ ያደረሰውን ሰው በመተው ጉዳቱ ለደረሰበት ሰው የከፈለውን የጉዳት ካሣ ክፍያውን እንዲከፍለው ለመጠየቅ ስለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1677, 1896, 2081, 18, 2156 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 36(2)	89504	**አዋሽ ኢንሹራንስ ኩባንያ** እና እነ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን (ሁለት ሰዎች)	መስከረም 22/2006ዓ/ም	317
29	17	አንድ **ኢንሹራንስ** ኩባንያ በውል የመነጨውን ግዴታውን በወቅቱ ባለመወጣቱ ለተከሰተው ተጨማሪ ወጪ ተጠያቂ ሊሆን የሚችል ስለመሆኑ፣ የን/ሕ/ቁ 665	95751	ወ/ሮ እመቤት መኰንን እና እነ ወ/ሮ መሰረት አስናቀ (ሁለት ሰዎች)	መስከረም 29/2007ዓ/ም	241
30	22	**የባንኮችን** መልካም ስም፣ የአገልግሎት ብቃት፤ ታማኝነት እና የሥራ እንቅስቃሴን ሌሎች ሰዎች እንዲጠራጠሩ የሚያደርግ ተግባር መፈጸም የፍትሐብሄር ተጠያቂነትን የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ. 2109 የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2102	137918	የድሬደዋ አስተዳደር ውሃና ፍሳሽ ባለስልጣን እና **የዳሽን ባንክ አክሲዮን ማህበር**	መስከረም 30/2010ዓ/ም	293
31	24	የአንድ ሕንጻ ባለሀብት ወይም ባለይዞታ ሕንጻው ሊያደርስ ይችላል ተብሎ ያልታሰበ ድንገተኛ ነገር ቢያደርስ ሕንጻው ለሚያደርሰው ጉዳት ከውል ወጪ ኃላፊነት ያለበት ሲሆን ጉዳት የደረሰበት ባለንብረትም **የኢንሹራንስ ውል** ያለው ከሆነ ኢንሹራንስ ድርጅቱ ለደረሰው ጉዳት ተገቢውን ክፍያ ከከፈለ በኋላ ጉዳት በደረሰበት ሰው ተተክቶ የህንፃውን ባለሀብት ለመጠየቅ መብት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2088፣ 2077፣ የንግድ ህግ 683	161417	ፀሀይ ኢንሹራንስ አ/ማ እና **የኢትዮጵያ መድን ድርጅት**	ግንቦት 12/2011ዓ/ም	278
32	25	የፍትሐብሔር ህግ ቁጥር 2143/2 ዓላማ ለካሳ ጥያቄው መነሻ የሆነው ድርጊት በወንጀል የሚያስቀጣና የይርጋ ጊዜውም ረዘም ያለ ከሆነ ካሳ ጠያቂው ረዘም ያለውን የወንጀል ህግ የይርጋ ጊዜ በመጠቀም ክሱን ማቅረብ እንዲችል ለማስቻል በመሆኑ የወንጀል ሕግ ይርጋ ጊዜ ከ2 ዓመት ያነሰ በሆነ ጊዜ ተፈፃሚ የሚሆነው የይርጋ ጊዜ በፍ/ብ/ሕግ ቁጥር 2143/1 ላይ የተደነገገው ስለመሆኑ፣ **ኢንሹራንስ** ኩባንያዎች በደንበኞቻቸው በመዳረግ ጉዳት አድራሹ ላይ ለሚያቀርቡት ክስ የይርጋ ጊዜ መቆጠር ያለበት ካሳ ከከፈለበት ቀን ጀምሮ ስለመሆኑ፣	194880	**የኢትዮጵያ መድን ድርጅት** እና ፈይሰል አህመድ	የካቲት 25/2013ዓ/ም	477

33	25	ከውል ውጪ በሆነ ኃላፊነት ለደረሰ ጉዳት እንዲከፍል የሚወሰን ካሳ በተቻለ መጠን ከደረሰው ጉዳት ጋር እኩል ሆኖ የሚመዛዘን መሆን ያለበት ስለመሆኑ - የፍ/ብ/ሕግ ቁጥር 2090/1 እና 2091 **ኢንሹራንስ** ሰጪዎች ቅሪት አካል እንዲሰጣቸው ወይም የቅሪት አካል ግምት ከካሳው ላይ እንዲቀነስ በሚል የሚያቀርቡት ክርክር ካሳው ከደረሰው ጉዳት ጋር እኩል መሆን አለበት በሚል መከራከሪያ ማእቀፍ ውስጥ ሊታይ የሚገባ እንጂ ዳኝነት ተከፍሎ የተከሳሽ ከሳሽነት ክስ መቅረብ አለበት የሚባል ክርክር ስላለመሆኑ - የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 234 (1/ረ)	204256	**የኢትዮጵያ መድን ድርጅት** እና ሰምራዊት ጫኔ	ጥር 23/2014ዓ/ም	486
		13.2.9 በወንጀልና የወንጀል ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
34	13	**የባንክ** ሥራ ጋር በተገናኘ የሥራ አመራር ላይ ጉድለት በመፈፀም ስለሚደረግ ወንጀል፣ የወ/ህ/አ 703	77989	እነ ለይኩን ብርሃኑ (5) እና የፌዴራል ዐ/ህግ	ሐምሌ 04/2004ዓ/ም	337
		13.2.10 በአፈፃፀም ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
35	7	**ባንክ** ለሰጠው ብድር በመያዣነት እጁ ያስገባውን የተበዳሪ ንብረት በመጀመሪያም ሆነ በሁለተኛው የሃራጅ ጨረታ ለሽያጭ አቅርቦ ገዢ ያልተገኘ እንደሆነ ንብረቱን ሊያስቀር የሚችለው ለመጀመሪያው ጨረታ መነሻ በተሰጠው የዋጋ ግምት መሰረት ስለመሆኑ፣	19283	ወ/ሮ መድሐኒት ኃይሉ እና **የኮን/ቢዝነስ ባንክ**	መጋቢት 9/2000ዓ/ም	308
		13.2.11 በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
36	6	**ይርጋ** በተቋረጠ ጊዜ ቀድሞ የነበረው የይርጋ ጊዜ እንደ አዲስ መቆጠር የሚጀምር ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1852(1) **(ጉዳዩ የብድር ውል ሆኖ ከባንክ ዋስትና የተያያዘ ክርክር ነው)**	31185	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	ግንቦት 12/2000ዓ/ም	261
37	11	የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ የተሻሻለ አዲስ የባንክ ስራ ፈቃድና የዳይሬክተሮች እና የዋና ሥራ አስፈፃሚ ሹመትን አስመልክቶ የሚያወጣው መመሪያ ህጋዊ መሰረት ያላቸውና በተግባር ሊውሉ የሚገባ ስለመሆኑ፣ መመሪያ ቁጥር ኤስቢቢ/39/ 2006 አንቀጽ 5.1.4 አንቀጽ 5.1.5 አዋጅ ቁ. 83/89 አዋጅ ቁ. 84/86	44226	የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ እና እነ ህብረት ኢንሹራንስ ኩባንያ /ሦስት ሰዎች	ታህሳስ 15/2003ዓ/ም	477

አፈፃፀም

14. የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የህግ ትርጉም የሰጠባቸው ውሣኔዎች ማውጫ - አፈፃፀም - ቅፅ 01-25

ተ.ቁ	ቅፅ	የህግ ትርጉም የተሰጠበት ጉዳይ	የሰ/መ/ቁ	ተከራካሪዎች	ውሣኔው የተሰጠበት ቀን	ገጽ
		14.1 አፈፃፀም በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ አፈፃፀም የሚመለከቱ ውሳኔዎች				
		14.1.1 የዳኝነት ሥልጣን				
1	7	**በሽምግልና ጉባኤ** አማካኝነት የተሰጠ ውሣኔ በፍ/ቤት ሊፈፀም የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 215/1/፣ 319/2/	27574	ወ/ሮ አለሚቱ ተረፈ እና የትግል ፍሬ ልብስ ስ/ማ	ጥቅምት 26/2000ዓ/ም	370
2	11	**ፍርድን የሰጠ ፍርድ ቤት ፍርዱ በውክልና እንዲፈፀም ለሌላ ፍ/ቤት ትዕዛዝ ባስተላለፈ ጊዜ** በውክልና ፍርድ ለማስፈፀም **ስልጣን የተሰጠው ፍርድ ቤት** ፍርድ ከሰጠው ፍርድ ቤት ማረጋገጫ እንዲላክለት ለመጠየቅ የሚችለው የፍርዱ ወይም የትዕዛዙ ግልባጭ ትክክለኛነት የሚያጠራጥር ስለመሆኑ በቂ ምክንያት ካለው ብቻ ስለመሆኑ፣ ፍርድን በውክልና እንዲያስፈጽም ትዕዛዝ የደረሰው ፍርድ ቤት ስለፍርዱ ትክክለኛነት ወይም በግልባጮቹ ላይ ስለሰፈረው ነገር ሌላ መግለጫና ማብራሪያ ሳይጠይቅ በተሰጠው ትዕዛዝ መሰረት ማስፈፀም ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 373/2/፣ 371/1/	66988	አቶ ቀደመ ተሾመ እና አቶ ኢብራሂም ሐመዱ	ሐምሌ 25/2003ዓ/ም	443
3	11	**ፍርድን የሰጠ ፍ/ቤት ፍርዱ እንዲፈፀምለት ለሌላ ፍ/ቤት የውክልና ስልጣን** ስለሚሰጥበት አግባብና የፍርድ አስፈፃሚ ፍ/ቤት የስልጣን አድማስ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 371-455	64354	አዋሽ ኢ/ባንክ እና ወ/ሮ ኡልባሬ ሰማን	ሰኔ 13/2003ዓ/ም	445
4	13	ፍርድን ከማስፈፀም ጋር በተያያዘ በተጀመረ የአፈፃፀም መዝገብ የተሰጠ ትዕዛዝ ላይ ይግባኝ ቀርቦበት በበላይ ፍ/ቤት ትዕዛዙ ከተለወጠ **የአፈፃፀም ሂደቱ መቀጠል ያለበት አፈፃፀሙን በጀመረው የበታች ፍ/ቤት** ደረጃ መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 371-385	64129	ኢስላሚክ ሪሊፍ ኢትዮጵያ እና አቶ መሐመድ ሠይድ	ህዳር 21/2004ዓ/ም	583
5	15	**በውጭ አገር የተሰጠን ፍርድ** በኢትዮጵያ ፍ/ቤቶች ለማስፈፀም ስለሚቻልበት አግባብ፣	78206	እነ ዩስራ አብዱልመኢን (3) እና	ሰኔ 20/2005ዓ/ም	415

		በውጭ አገር የተሰጠ ፍርድን በኢትዮጵያ ፍ/ቤቶች ከማስፈፀም ጋር በተያያዘ በአፈፃፀም ሂደቱ ክርክር በተነሣ ግዜ የፍርድ አፈፃፀሙን በያዘው ፍ/ቤት ክርክሩ ታይቶ ሊወሰን የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 458-460		አብዱልቀኒ አብዱልሙኢን		
6	15	አንድን የተሰጠ ፍርድ ከማስፈፀም ጋር በተገናኘ **የአፈፃፀም ስልጣን** መሰረቱ ፍርዱን መስጠት ወይም ፍርዱን በሰጠው ፍርድ ቤት ፍርዱን ለማስፈፀም የሚያስችል ውክልና ማግኘት እንጂ የፍርድ ባለዕዳውን ወይም ባለመብቱ የሚኖርበት ክልል (ከተማ) ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 378	85764	እነ አቶ ኃ/ሚካኤል ታደሰ (አራት ሰዎች) እና አቶ ተስፋ ታደሰ	መስከረም 21/2006ዓ/ም	429
		14.1.2 ይርጋ ጊዜ				
7	8	የፍርድ ባለመብት ባለመቅረቡ የተዘጋ የአፈፃፀም መዝገብ ፍርድ ከተሰጠበት ጊዜ ጀምሮ **በ10 (አሥር) ዓመት ይርጋ** ካልታገድ በቀር ሊንቀሳቀስ የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 384	35018	በዛብህ አበበ እና የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ	ጥቅምት 18/2001ዓ/ም	394
8	19	የአፈፃፀም ጥያቄ የቀረበለት ፍርድ ቤት ለአፈፃፀሙ ተስማሚ በሆነ መንገድ ፍርድ እንዲፈፀም ትእዛዝ የሚሰጠው የፍርድ ባለዕዳውን ጠርቶ ከመረመረው በሃላ ስለመሆኑ፣ በፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 207 እና 320(2) መሰረት በተሰጠው ትእዛዝ ላይ ቅሬታ አቅርቦ ነገር ግን ቅሬታው ተቀባይነት ቢያጣ የይግባኝ መብቱን **(የይግባኝ ጊዜ ሊሰላበት)** ስለሚችልበት አግባብ፣ ፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 392(1)	95537	ክራውን ቴክስታይል ዊቪንግ ማህበር እና እነ ሚድሮክ ኢ/ያ ማህበር (2)	ጥቅምት 03/2008ዓ/ም	382
9	22	በአፈፃፀም ሂደት ንብረቱ አላግባብ ተሸጠ ወይም መብቱ ተጎዳ የሚል ሰው አቤቱታውን አፈፃፀሙን ለያዘው ፍርድ ቤት ወይም አፈፃፀሙን የያዘው ፍርድ ቤት ስህተት የፈፀመ ነው በማለት በይግባኝ እንዲታረም ማድረግ እንጂ **የአፈፃፀሙ መዝገብ ከተዘጋ እና አመታት ካለፉ በኃላ** መብቴ ይከበረልኝ በማለት አዲስ ክስ ማቅረብ የማይችል ስለመሆኑ፣ በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 404 እና 231(1) (ሀ)	131084	አቶ ጌታቸው ይርገቡስ እና እነ በላይ ናማጋ (3)	ታሕሳስ 25/2010ዓ/ም	389

		14.1.3 በጨረታ/ሐራጅ የንብረት ሽያጭ አፈፃፀም የሚመለከቱ ጉዳዮች				
10	3	በጨረታ **ለገዛው** ንብረት ገዢ ዋጋውን ሳይከፍል ወይም ግዴታውን ሳይፈጽም ከቀረ ፍርዱን የሚያስፈጽመው ፍ/ቤት ሊከተለው ስለሚገባው ስነ-ስርዓት፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 429	18199	ዶ/ር ምናሴ እሸቴ እና እነ ግርማ አያና (7)	ህዳር 7/1998ዓ/ም	97
11	7	ባንክ ለሰጠው ብድር በመያዣነት እጁ ያስገባውን የተበዳሪ ንብረት በመጀመሪያም ሆነ በሁለተኛው **የሃራጅ ጨረታ** ለሽያጭ አቅርቦ ገዢ ያልተገኘ እንደሆነ ንብረቱን ሊያስቀር የሚችለው ለመጀመሪያው ጨረታ መነሻ በተሰጠው የዋጋ ግምት መሰረት ስለመሆኑ፣	19283	ወ/ሮ መድሐኒት ኃይሉ እና የኮን/ቢዝነስ ባንክ	መጋቢት 9/2000ዓ/ም	308
12	7	**በሀራጅ ጨረታ** የአሻሻጥ ስርዓት ላይ "ግዙፍ የሆነ ጉድለት" ወይም ትክክለኛ ያልሆነ ተግባር እንደተፈፀመ ሊቆጠር የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 422/3/፣ 428/5/፣ 455፣ 428/1/	22481	አቶ ክፍሌ ወልዴ እና ፔትራም ማህበር	መጋቢት 4/2000ዓ/ም	340
13	8	በፍርድ አፈፃፀም ምክንያት የማይንቀሣቀስ ንብረት **በሐራጅ ጨረታ** ተካሄዶ ሽያጭ የተፈፀመ እንደሆነ ሽያጩ ሊፈርስ የሚችለው በአሻሻጥ ሥርዓቱ የተነሣ መብት ወይም ጥቅም ያለው ሰው ላይ ቀጥተኛ ጉዳት መድረሱ የተረጋገጠ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ 14የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 445	31963	አቶ አብዱልሐኪም ሁሴን እና እነ ቀነኒ ሁንዴ (2)	ጥቅምት 20/2001ዓ/ም	391
14	8	የአንድ ንብረት ወቅታዊ ዋጋ ማለት ንብረቱ **ለጨረታ ሽያጭ** ቀርቦ የሚያወጣው ዋጋ ስለመሆኑ፣	37503	አቶ ወ/ዮሐንስ ኃብተየስ እና ያምሮት ሸዋረጋ	መጋቢት 24/2001ዓ/ም	402
15	8	የማይንቀሣቀስ ንብረት **በሐራጅ ጨረታ** ሊሸጥ የሚችልበት ሥነ- ሥርዓት፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 426፣ 428(2)	39175	ወ/ሮ በለጡ ጋሼ እና እነ አንዱአለም ቴድሮስ (3)	መጋቢት 24/2001ዓ/ም	404
16	10	የውርስ ንብረት **በጨረታ** እንዲሸጥ ለማድረግ መነሻ ዋጋን ለመወሰን የሚቻልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1083፣1084	43888	አቶ ፀሐይ ወንድም እና እነ አቶ አያለው መለስ (2)	መጋቢት 23/2002ዓ/ም	211
17	11	በዕዳ ምክንያት በፍ/ቤት **የተከበረ ንብረት እንዲሸጥ** በተደረገ ጊዜ ንብረቱን ያስከበረው ወገን የሚኖረው መብት	48042	ጉና ጠ/ስራ ተቋራጭ	ጥቅምት	426

		ከሽያጩ ገንዘቡ ላይ የቀዳሚነት መብት ካላቸው ባለገንዘቦች የሚተርፍ ካለ መውሰድ ነው እንጂ ንብረቱን በሽያጩ ውል የተነሳ ባለቤት የሆነን ወገን መጠየቅ ወይም ንብረቱን የመከተል ስላለመሆኑ፣		እና እነ ቡሬ ባጉና የማዕድን ውሃ ፋብሪካ (3)	03/2003ዓ/ም	
18	13	ከፍርድ አፈፃፀም ጋር በተገናኘ የሚንቀሳቀስ ንብረት **የሀራጅ ሽያጭን** አስመልክቶ ተፈፃሚነት ያላቸው የሥነ-ሥርዓት ድንጋጌዎች፣ የሚንቀሳቀስ ንብረትን በተመለከተ የተካሄደ ጨረታ ሊፈርስ የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 432-438፣ 445	70378	እነ ልኡልሰገድ አጥላባቸው (4) እና እነ ፍሎራ ኢኮ ፖወር ድርጅት (2)	ጥር 04/2004ዓ/ም	585
19	15	ለፍርድ አፈፃፀም ከተያዘ **የሀራጅ ጨረታ** ሽያጭ ጋር በተገናኘ ለሁለተኛ ጊዜ በወጣው ጨረታ የተያዘው ንብረት ሊሸጥ የሚገባው ባለሙያ ካቀረበው የንብረቱ ግምት ዋጋ በላይ በተገኘ ከፍተኛ ዋጋ ላቀረበ ተጫራች ብቻ ሣይሆን የባለሙያው ግምት ሳይጠበቅ በሁለተኛው ጨረታ ከተወዳዳሪዎች መካከል ከፍተኛ የሆነውን ዋጋ ላቀረበው ተጫራች ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 428(1)	89088	የኢትዩጵያ ንግድ ባንክ እና አቶ ሞላ እርቄ	ታህሳስ 17/2006ዓ/ም	426
20	16	ለፍርድ ማስፈጸሚያ የቀረበን የማይንቀሳቀስ ንብረት ለመጀመሪያ **የሐራጅ ሽያጭ** የሚቀርብበትን የዋጋ ግምትን አስመልክቶ የተነሳ ክርክርን የሚመለከት ሲሆን፣ ፍ/ብ/ስ/ስ/ሕ/ቁ 423(2)(ሀ)	92035	ደደቢት ብ/ቁ/ተቋም እና እነ ሐጎስ ተስፋይ (2)	የካቲት 24/2006ዓ/ም	288
21	18	**በሃራጅ ጨረታ** ያሸነፈ አንድ አካል ያሸነፈውን ንብረት በስሙ ካዘወረና ካስተላለፈ በኋላ የሃራጅ ሽያጩ ሙሉ በሙሉ ከተፈፀመለት በኋላ ንብረቱ በሃራጅ ከተሸጠበት ዋጋ ላይ እንዲቀነስለት የሚያቀርበው ጥያቄ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 429፣ 441 እና 447	96588	እነ ወ/ሮ አልማዝ አርዓያ (4) እና አቶ አሸናፉ አልታየ	ሓምሌ 17/2007ዓ/ም	390
22	18	እኩል እንከፊፈል በሚል በፍ/ቤት የፀደቀን የቦታና ቤት ስምምነት እኩል ለማካፈል የከተማ አስተዳደሩ የፕላን ስታንዳርድን አያሟላም በተባለ ጊዜ የባልና ሚስትን የጋራ ሀብት **በሀራጅ ተሸጦ** ይካፈሉ ብሎ መወሰን የግራ ቀኙን በቤቱ የመጠቀም ፍላጎት/ነጻነት የሚገድብ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ 277/1/፣ 325፣ 392 የአማራ ክልል የቤተሰብ ህግ አዋጅ 79/95 አንቀጽ 73፣ 74፣ 101-103	104521	ወ/ሮ ታንጉት ሠጠ እና አቶ ፈንቱ ትኩ	ሰኔ 29/2007ዓ/ም	401
23	19	በአፈፃፀም ወቅት አንድ የማይንቀሳቀስ ንብረት **በሐራጅ ተሸጦ** ከእዳ መክፈያ (ከግራ ቀኙ) ይካፈሉ በተባለበት ጊዜ የሓራጅ ማስታወቅያ የፍርድ ባለመብሩን ጥቅም ላይ በቀጥታ ጉዳት እስካላደረሰ ወይም የሚያደርስ መሆኑ ባልተረጋገጠበት ሁኔታ የሓራጅ ማስታወቅያው ተገቢ ለሆነ ቀን በአየር ላይ አልዋለም ወይም በጨረታው ለሚሳተፉ ሰዎች በቂ ጊዜ አልተሰጠም የሚባልበት ሆኔታ አለመኖሩ፣	110681	ወ/ሮ ሃዋ ጆሬ እና አቶ አብዲ ቀንጠራ	ታሕሳስ 08/2008ዓ/ም	388

		የፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 378				
24	20	አንድ ለፍርድ ማስፈፀምያ **በሐራጅ ይሸጥ** የተባለን ንብረት በባለሙያው የተቀመጠውን የሐራዱ መነሻ ዋጋ አነሰ በማለት የሐራጅ ሽያጩ ተከናውኖ ውጤቱ ባልታወቀበት ሁኔታ የተጀመረው አፈፃፀም ቀሪ ይሁን ማለት ተገቢ ስላለመሆኑ፣	104943	አቶ ይልማ ፈለቀ እና አቶ ጥበቡ ፈለቀ	መጋቢት 30/2008ዓ/ም	424
25	21	**በፍርድ አፈፃፀም ምክንያት ተይዞ የሚሸጠው የማይንቀሳቀስ ንብረት** ሁለት (ከሁለት በላይ) የሆኑ ሰዎች በሀብረት የያሁት እና ያልተከፋፈሉት በሆነ ጊዜ ከተከፋዮቹ አንዱ ንብረቱን ለመግዛት በጨረታ ተወዳዳሪ ሆኖ የቀረበ እንደሆነ የፍርድ ባለእዳው እንደቀረበ ተቆጥሮ የተቀዳሚነት መብት የሚሰጠው ስለመሆኑ፣ ፍ/ስ/ህ/ቁ 443 ፍ/ህ/ቁ 126(1)፣ 1386፣1409	124618	እነ ደብካ መሰለ እና ሳጅን ሃይሉ ሞገስ	ህዳር 22/2009ዓ/ም	394
26	21	በፍርድ አፈፃፀም ጉዳይ ማናቸውም ንብረት **በሐራጅ እንዲሸጥ** በሚወሰንበት ጊዜ የሚሸጠው ንብረት ከትክክለኛው የዋጋ ግምት አላግባብ ከፍ ወይም ዝቅ ተደርጎሌ ብሎ የሚያስበው ወገን የጨረታው ቀን ከመድረሱ በፊት የጨረታውን ትእዛዝ ለሰጠው ፍ/ቤት ግምቱ ተጋኗል በማለት መቃወሚያ ማቅረብ የሚጠበቅበት ሥለመሆኑ፣ በሁለተኛው የጨረታ ማስታወቂያ በተወሰነው ቀን ተጫራች ያልቀረበ እንደሆነ ለጨረታ የቀረበውን ንብረት የፍርድ ባለገንዘቡ ተረክቦ እንዲይዝ ትእዛዝ ሊሰጥ የሚችለው የፍርድ ባለገንዘቡ ንብረቱን ለመረከብ ፍቃደኛ ከሆነ ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 423/(1)(2) የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 428/2	128776	አቶ ገ/ኢየሱስ ሃይለ እና ዳዊት ልዑል	ግንቦት 16/2009ዓ/ም	407
27	22	**በሀራጅ አካሄድና ሽያጭ ስርዓት** ተገቢ ያልሆነ ድርጊት፣ ማጭበርበር ወይም ማታለል መኖሩ በማስረጃ ከተረጋገጠ ጨረታውን ለማፍረስ በቂ ምክንያት ስለመሆኑ፣ የፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 445	136092	ሙሉአለም ግዛው ወልዱ እና እነ ዙፋን ዘለቀ (2)	መስከረም 22/2010ዓ/ም	385
28	22	**በአፈፃፀም ሂደት ንብረቴ አላግባብ ተሸጠ** ወይም መብቴ ተጎዳ የሚል ሰው አቤቱታውን አፈፃፀሙን ለያዘው ፍርድ ቤት ወይም አፈፃፀሙን የያዘው ፍርድ ቤት ስህተት የፈፀመ ነው በማለት በይግባኝ እንዲታረም ማድረግ እንጂ የአፈፃፀሙ መዝገብ ከተዘጋ እና አመታት ካለፉ በኃላ መብቴ ይከበረልኝ በማለት አዲስ ክስ ማቅረብ የማይችል ስለመሆኑ፣ በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 404 እና 231(1) (ሀ)	131084	አቶ ጌታቸው ይርገቡስ እና እነ በላይ ናማጋ (3)	ታሕሳስ 25/2010ዓ/ም	389

29	23	አንድ ለክርክር ምክንያት የሆነ ንብረት በአፈፃፀም ምክንያት **በሐራጅ እንዲሸጥ** የአፈፃፀም መዝገቡን የያዘዉ ፍርድ ቤት ወስኖ የሐራጅ ማስታወቂያ ወጥቶ ገዥ ካልተገኘ ንብረቱን ባለ ገንዘቡ የመረከብ መብት ያለው ሲሆን ይህን ግምት ማስተባበል የሚቻለዉ ደግሞ ባለገንዘቡ ቤቱን እንዲረከብ በሚል ተሰጥቶ የነበረዉ ትእዛዝ ስነ-ስርዓት ህጉ በሚፈቅደዉ አግባብ በሌላ የፍርድ ቤት ትእዛዝ መሻሩ ሲረጋገጥ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 428(2)	144272	የሻለቃ አሰፋ መንገሻ ህጋዊ ወራሾች እና አቶ ዮናስ ዳኜ	ሓምሌ 24/2010ዓ/ም	391
30	23	በፍርድ አፈጻጸም ምክንያት በመጀመሪያ **ጨረታ ሽያጭ** ላይ ተወዳድሮ አሸናፊ የተባለ ገዥ ዋጋ ከፊል ግዥዉን ባለመፈጸሙ ድጋሚ ጨረታ ሲደረግ የሽያጭ ዋጋ ቢቀንስ በሁለተኛዉ እና በአንደኛዉ ጨረታ መካከል ለተፈጠረዉ የዋጋ ልዩነትና ኪሳራ የመክፈል ግዴታ ሁለተኛውን ጨረታ ተወዳድሮ አሸናፉ የሆነው ሰው ላይ የማይወድቅ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ስ/ስ/ሕ/ቁ 429	154222	አቶ ረሽድ አደም እና አቶ ታሪኩ አማረ	ህዳር 28/2011ዓ/ም	407
31	25	የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 435 በጠባቡ መተርጎም ስላለበት በአክሲዮን ሽያጭ ማስታወቂያ ላይ መገለጽ የሚገባዉ ነገር ባለመገለጹ ወይም የሽያጩ ሥነ ሥርዓት በትክክል ባለመፈጸሙ ምክንያት በተፈጠረ ጉድለት **ሓራጁ** ሊፈርስ የሚችልበትን ልዩ ሁኔታ ድንጋጌዉ ባለማመልከቱ ጉዳት የደረሰበት ማንኛዉም ሰዉ የሐራጅ ሽያጩ ሳይፈርስ ለጉዳቱ አላፊ በሆነዉ ሰዉ ላይ ክስ አቅርቦ ተገቢውን ካሳ የሚካስ ስለመሆኑ፣	193115	አቶ ቶፊቅ መለሰ እና እነ አቶ እንድሪስ ሳቢር (2 ሰዎች)	ጥር 27/2013ዓ/ም	425
		14.1.4 ፍርድና የአፈፃፀም ፍርደ ቤት የስልጣን ገደብ				
32	6	ፍርድ ባልተሰጠበት ጉዳይ ላይ የሚሰጥ የአፈፃፀም ትዕዛዝ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣	29949	የኢ/ኤ/ሃይል ኮርፖሬሽን እና አቶ ዋሲሁን አዳነ	ሐምሌ 19/1999	34
33	7	ከንብረት ክፍፍል ጋር በተያያዘ በዋናው ጉዳይ አከራካሪ የሆነው ንብረት መካፈል ከተቻለ እንዲካፈል ካልሆነ ደግሞ በባለሙያ ተገምቶ እንዲካፈሉ በሚል የተሰጠን ፍርድ መነሻ በማድረግ የአፈፃፀም ችሎት /ፍ/ቤት/ ከተከራካሪ ወገኖች መካከል አንደኛው ግምቱን ከፍለው ንብረቱን እንዲያስቀሩ በሚል ትዕዛዝ ለመስጠት የማይችል ስለመሆኑ፣	23733	እነ ሃፍቶም ገ/እራሃ (2) እና እነ ሙሉ ካሣ (4)	ህዳር 24/2000ዓ/ም	353
34	7	ፍርድን በአግባቡ ውጤት ለመስጠት የአፈፃፀም ችሎት የፍርዱን ትክክለኛ ቃል እና መንፈስ መከተል ያለበት ስለመሆኑ፣	28019	አቶ ብርሀኑ ገ/ሔር እና ወ/ሮ ገርጊስ ናይዝጊ	ታህሳስ 1/2000ዓ/ም	373

35	8	በህግ አግባብ በፍ/ቤት የተሰጠ ውሣኔ በይግባኝ እስካልተሻረ ድረስ የሞራል ወይም የህሊና አስተሳሰብን መሠረት በማድረግ ብቻ ዋጋ አልባ ሊደረግ የማይችል ስለመሆኑ፣	38041	ታደሠ ገ/መስቀል እና እነ ሙሉጌታ ዘካርያስ (7)	መጋቢት 22/2001ዓ/ም	410
36	11	ፍርድን የሚያስፈጽም የአፈፃፀም ችሎት የተሰጠውን ፍርድ በአግባቡ ለማስፈፀም ተስማሚ ነው ብሎ የገመተውን ትዕዛዝ ለመስጠት የሚያስችል ስልጣን ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 392/1/	62804	እነ ብርሃን ገ/ሔር እና ወ/ሮ ለታይ ገ/ጊዮርጊስ	ሰኔ 15/2003ዓ/ም	437
37	11	ፍርድ የማይፈፀመው ፍርዱ በይግባኝ ስርዓት የተለወጠ እንደሆነ ወይም ፍርዱን ላለመፈፀም ህጋዊ ምክንያቶች ያሉ እንደሆነ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 378፣ 386	59301	መምህርት አታቱ ከበደ እና ስቴፕስ አት.ኢዱኬሽናል ማህበር	ግንቦት 04/2003ዓ/ም	450
38	16	በፍርድ ቤት የተሰጠ ውሣኔ ሕጋዊ ባልሆነ እና ውሳኔውን ውጤት አልባ በሚያድርግ መልኩ ውድቅ ሊደረግ የሚችልበት አግባብ ስላለመኖሩ፣ የአስተዳደር አካል በባለቤትነት ማረጋገጫ ማስረጃ አሰጣጥ ላይ ፍጹም የሆነ አስተዳደራዊ ስልጣን ያለው ስላለመሆኑ፣ ፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 378፣ 392 የፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 1195 እና 1196	91622	ወ/ሮ አፍሪካ ታደሰ- እና ወ/ሮ ያለምወርቅ ታደሰ- ታልፏል የጎባ ከተማ አስተዳደር ፅ/ቤት	መጋቢት 12/2006ዓ/ም	280
39	18	ለአፈፃፀም መነሻ የሆነን ፍርድ ይግባኝ በመጠየቅ ሳያሸሩ ወይም ሳያሻሽል በዋናው ጉዳይ ሊነሱ የሚገባቸውን የክርክር ነጥቦች በአፈፃፀም በተያዘው መዝገብ የክርክር መሰረት ማድረግ ተገቢ ስላለመሆኑ፣	98347	ወ/ሮ በድሪያ መሏመድ እና አቶ አደም ዐመር	ሓምሌ 13/2007ዓ/ም	386
40	18	የአፈፃፀም ችሎቶች ስለፍርድ አፈፃፀም የተዘረጉትን ሥርዓቶች በመከተል እንደ ፍርድ ከመፈፀም በቀር የአንድ ፍርድ ይዘትን በመመልከት የፍርድን ይዘት አድማስ በማጥበብም ሆነ በማስፋት ረገድ ፍርድን የመተርጎም ሥልጣን የሌላቸው ሥለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 372፣ 378	96814	አቶ አብድሽ አዱሽ እና ወ/ሮ ሰብለ ዘውዳ	ሓምሌ 14/2007ዓ/ም	395
41	19	አንድ ፍርድ የማይፈፀምበት ምክንያት ያለመኖሩ ሲረጋገጥ ለአፈፃፀም ተስማሚ በሆነ መንገድ ፍርድ እንዲፈፀም ትእዛዝ መስጠት የሚቻል ስለመሆኑ፣ ፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 392(1)	101631	የባህርዳር ዙርያ ስ/ሰ/ፅ/ቤት እና አቶ በየነ አሸናፊ	ጥቅምት 02/2008ዓ/ም	379

42	19	የአፈፃፀም ጥያቄ የቀረበለት ፍርድ ቤት ለአፈፃፀሙ ተስማሚ በሆነ መንገድ ፍርድ እንዲፈፀም ትእዛዝ የሚሰጠው የፍርድ ባለዕዳውን ጠርቶ ከመረመረው በሃላ ስለመሆኑ፣ በፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 207 እና 320(2) መሰረት በተሰጠው ትእዛዝ ላይ ቅሬታ አቅርቦ ነገር ግን ቅሬታው ተቀባይነት ቢያጣ የይግባኝ መብቱን **(የይግባኝ ጊዜ ሊሰላበት)** ስለሚችልበት አግባብ፣ ፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 392(1)	95537	ክራውን ቴክስታይል ዊቪንግ ማህበር እና እነ ሚድሮክ ኢ/ያ ማህበር (2)	ጥቅምት 03/2008ዓ/ም	382
43	23	የፍርድ አፈጻጸምን የሚመራ ፍ/ቤት በፍ/ስ/ስ/ሕግ በተዘረጋው ሥርዓት መሠረት እንደፍርዱ ይዘት እና መንፈስ ውጤት ባለው መልኩ ፍርድን ከማስፈፀም በቀር የፍርዱን ይዘት በመመልከት የፍርድን ይዘት አድማስ በማጥበብም ሆነ በማስፋት ፍርድን የመተርጎም ስልጣን የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 372፣ 378	152172	ኢትዮ ቴሌኮም ሠራተኞች የገንዘብ ቁጠባ እና ብዴር የሕብረት ሥራ ማሕበር እና እነ ሰለሞን እሸቴ	ሕዳር 28/2011ዓ/ም	385
		14.1.5 ልዩ ልዩ (ሌሎች ጉዳዮች)				
44	4	በአፈፃፀም ጉዳይ በስህተት በፍ/ባለመብት እጅ ስለገባ **የከተማ መሬት ይዞታ፣**	15557	ወ/ሮ አልማዝ ዓለማየሁ እና አቶ ብርሀኑ ተሊላ	መጋቢት 11/1999	50
45	7	የማይንቀሳቀስ ንብረት **ስመ ንብረት /ባለቤትነት/** ከሻጭ ወደ ገዥ ያለመዛወሩ ብቻ ሦስተኛ ወገኖች በሻጭ ላይ ሽያጭ የተካሄደበት ንብረት ላይ የጀመሩት አፈፃፀም እንዲቀጥል ለማስደረግ በቂ ሁኔታ ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 2878	23989	አቶ ደስታ ሠርዳ እና የመተከል ዞን ፍትህ መምሪያ	ታህሳስ 17/2000ዓ/ም	356
46	8	የፍርድ አፈፃፀም ክርክር የሚጀመረው የፍርድ ባለመብት የሆነ ወገን በፍርዱ መሰረት እንዲፈፀምለት **የአፈፃፀም ማመልከቻ** ሲያቀርብ ስለመሆኑ - የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 378/1/ የፍርድ አፈፃፀም ማመልከቻ መቅረብ ያለበት ፍርዱን ለሰጠው ፍ/ቤት ወይም የአፈፃፀም የውክልና ስልጣን ለተሰጠው ፍ/ቤት ስለመሆኑ - የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 371፣ 372	21359	የኢ/ኤ/ኃይል ኮርፖሬሽን እና እነ አቶ ተገኝ ማንደፍሮ (2)	ጥቅምት 28/2001ዓ/ም	396
47	19	በፍርድ ባለመብት አማካኝነት የተፈረደን ፍርድ ለማስፈፀም የቀረበው **የአፈፃፀም የክስ ማመልከቻ** ይፈፀም የተባለውን ፍርድ ብቻ መሰረት ሊያደርግ የሚገባ ስለመሆኑ፣	103787	የኢ/ገ/ጉ/ባለስልጣን እና ፋኣድ ይኑር ሀሰን	ታሕሳስ 21/2008ዓ/ም	392

		የፍ/ስ/ህ/ቁ 378				
48	8	በቀጥታ ክስ ወቅት የተገመተ **የንብረት ግምት** በአፈፃፀም ወቅት በአይነት ካልተገኘ እና የንብረቱ ዋጋ በልጦ ከተገኘ አፈፃፀሙ ሊሆን የሚገባው ንብረቱን በአይነት ለመተካት በሚያስችል የወቅቱ ዋጋ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 378፣ 392	39485	የህፃን ሠላማዊት ቴድሮስ ሞግዚት እና መምህር ሚካኤል ግደይ	መጋቢት 17/2001ዓ/ም	407
49	16	አንድ ንብረት ወይም ቤት **የወቅቱ የገበያ ዋጋ** ሊቆረጥ የሚችለው ከተቻለ በስምምነት ይህ ካልተቻለ ደግሞ ቤቱ ለጨረታ ቀርቦ በሚያወጣው ከፍተኛ ዋጋ መሰረት ስለመሆኑ፣	94571	እነ የልፍኝ መኮንን (2) እና አቶ ዘርሁን መኮንን	ሐምሌ 1/2006ዓ/ም	285
50	10	አንድ ተጋቢ በግሉ ያመጣው ዕዳ ከሌለኛው ተጋቢ የጋራ ንብረት እንዲከፈል የሚደረገው ዕዳውን ያመጣው ተጋቢ ዕዳውን ለመክፈል አለመቻሉ ሲረጋገጥ ስለመሆኑ፣ የደቡ/ብ/ብ/ህ/ክ/መ እና የፌዴራል መንግስት የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ	39837	አቶ ስመንጉስ አሰፋ እና መ/ት ምህረት ክበበው	ግንቦት 3/2002ዓ/ም	213
51	11	የአፈፃፀም ክስና መጥሪያው ደርሶት የፍርድ ባለዕዳ ሳይቀርብ በሚቀርበት ጊዜ ፍርድ ቤቶች የሚከተሉት ሥርዓት የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 70/ሀ/"ን" ድንጋጌ መሰረት ያደረገ ስላለመሆኑ እና የተሰጠን ትዕዛዝም በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 78 መሠረት ለማስነሳት የሚቻልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ **የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 70/ሀ/፣ 78**	53943	እነ ወ/ሮ አስካለ ደሣለኝ (2) እና እነ ወ/ሮ የትምወርቅ ታደሰ (2)	ህዳር 16/2003ዓ/ም	428
52	11	በአፈፃፀም ደረጃ የሚገኝ ጉዳይ ጋር በተገናኘ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 78/1/ ያለው አግባብነት፣ **የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 78/1/**	52110	እነ ይህደጋ ሳሙኤል (2) እና እነ አሰፋ ሳሙኤል (4)	ታህሳስ 26/2003ዓ/ም	453
53	11	በአንድ የፍርድ ባለዕዳ ላይ ከአንድ በላይ የሆኑ ባለገንዘቦች አፈፃፀም ሊቀጥል የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 403፣ 378	40945	ኮለኔል ግርማ ሃይለስላሴ እና አስማማው መንግስቱ	ጥር 13/2003ዓ/ም	432
54	11	በፍ/ብሔር ክርክር የተፈረደበት ሰው **የፍርዱ አፈፃፀምን ለማሰናከል** የተንቀሳቀሰ መሆኑ በተረጋገጠ ጊዜ እስከ ስድስት ወር በሚደርስ **እስራት ሊቀጣ ስለመቻሉ፣** የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 389/1/ሀ/ለ/	63754	አቶ ዓለም ባህታ እና ወ/ሮ ኑኑሽ ሽህምሎ	ሰኔ 15/2003ዓ/ም	440
55	13	ከፍርድ አፈፃፀም ጋር በተያያዘ በፍ/ቤት የተሰጠን **ትዕዛዝ አለማክበር** ስለሚያስከትለው ውጤት፣	65814	ሚ/ር ቹዛኖ ቤነኛ እና	የካቲት 29/2004ዓ/ም	588

		የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 156፣ 409(1) የፍ/ብ/ህ/ቁ 400		አቶ ዘውዱ ወልደሥላሤ		
56	13	ፍርድን ከማስፈፀም ጋር በተያያዘ በተጀመረ የአፈፃፀም መዝገብ የተሰጠ ትዕዛዝ ላይ **ይግባኝ ቀርቦበት** በበላይ ፍ/ቤት ትዕዛዙ ከተለወጠ የአፈፃፀም ሂደቱ መቀጠል ያለበት አፈፃፀሙን በጀመረው የበታች ፍ/ቤት ደረጃ መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 371-385	64129	ኢስላሚክ ሪሊፍ ኢትዮጵያ እና አቶ መሐመድ ሠይድ	ህዳር 21/2004ዓ/ም	583
57	13	አንድን የማይንቀሳቀስ ንብረት በተመለከተ የባልና ሚስት የጋራ ሀብት ነው በሚል ፍርድ ከተሰጠ በኋላ ክፍፍሉን በተመለከተ ጥያቄ የቀረበለት የአፈፃፀም ችሎት ንብረቱ ሰነድ አልባ ነው የሚል ምክንያትን ብቻ በመያዝ ለአፈፃፀም የቀረበውን መዝገብ በመዝጋት የሚሠጠው ትዕዛዝ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 225(2)፣ 423፣ 392(1)፣ 371(1)	73041	ወ/ሮ ሰይዳ ደበሌ እና አቶ ሽሪፍ ሽኩር	ሰኔ 22/2004ዓ/ም	596
58	14	**በወንጀል ጉዳይ የተከሰሰው ሰው** ጥፋተኛነቱ ተረጋግጦ ንብረቱ በቅጣት ለመንግስት እንዲወረስ በተወሰነ ጊዜ በአፈፃፀም ደረጃ ከአጥፊው (ወንጀለኛው) ንብረት ውስጥ ለቤተሰቡ ህይወትና መተዳደሪያ ሊውል የሚገባውን ድርሻ ለመወሰን ስለሚቻልበት አግባብ፣ በውርስ ለመንግስት ገቢ እንዲሆን ከተወሰነው የአጥፊው (የወንጀለኛው) ሀብትና ንብረት ውስጥ ለቤተሰቡ ህይወት መተዳደሪያ ሊውል የሚገባው ድርሻ ሊሸፍናቸው የሚገባው የወጪ አይነቶችና መጠናቸው፣ የአጥፊው (ወንጀለኛው) ጋር ጋብቻ የመሠረተ ሰው እንዲወረስ ከተወሰነው ንብረት ግማሽ ድርሻ የነበረው መሆኑን መሠረት በማድረግ በአፈፃፀም የሚያነሣው የቅድሚያ ግዢ መብት ጥያቄ የህግ መሠረት የሌለው በመሆኑ ጥያቄው እንደ መብት አቤቱታ ሊቀርብበት የማይችል ስለመሆኑ፣ የወንጀል ህግ አንቀጽ 98(ለ)(መ)፣ 98(3) (ለ)	79860	ወ/ሮ ራኬብ መለሰ እና የፌዴራል ዐቃቤ ሕግ	ህዳር 06/2005ዓ/ም	261
59	14	ከፍርድ አፈፃፀም ጋር በተገናኘ በአንድ በቀረበ የዋና ጉዳይ ክርክር ሒደት የእግድ ትዕዛዝ የተሰጠበት ንብረት በተመሳሳይ ተከራካሪ ወገኖች ጥያቄ በአፈፃፀም ደረጃ በተጠቃሹ ንብረት ላይ አፈፃፀም እንዲቀጥል በሚል የሚቀርብ አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ ቀደም ሲል በዋና ጉዳይ ክርክር በፍ/ቤት ትእዛዝ እንዲታገድ የተደረገ መሆኑ የታወቀ ንብረት ላይ በድጋሚ በተመሳሳይ ንብረት ላይ መብትን ለማስከበር በሚል በሌላ ጊዜ በአፈፃፀም ደረጃ የሚቀርብ ጥያቄ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ፣	81616	ወጋገን ባንክ አ.ማ. እና እነ ወ/ሮ ሠላማዊት ጥላሁን /ሁለት ሰዎች/	ጥር 15/2005ዓ/ም	265

60	15	በአንድ የፍርድ ባለእዳ ንብረት ላይ ፍርድ እንዲፈፀምላቸው የሚጠይቁ የፍርድ ባለገንዘቦች ያሉ እንደሆነ አፈፃፀሙ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 403 መሠረት ሊስተናገድ የሚገባ እንጂ በሌላ የፍ/ባለመብት ምክንያት በሌላ የአፈፃፀም መዝገብ ላይ የተሰጠው የእግድ ትእዛዝ ተነስቶ የአፈፃፀም ጥያቄው ካልቀረበ በስተቀር ሊቀጥል አይችልም ለማለት የማይችል ስለመሆኑ፣ አፈፃፀሙ በሚካሄድበት ወቅት በንብረቱ ላይ የመያዣ ውልን መነሻ በማድረግ የቀዳሚነት መብት አለን የሚሉ ወገኖች ያሉ እንደሆነም ጥያቄው በቀረበ ጊዜ እንደየአግባብነቱ ታይቶ ሊወሰን የሚገባው ስለመሆኑ፣ አፈፃፀሙን የያዘው ፍ/ቤት በንብረቱ ባለቤት ላይ የገንዘብ ክፍያ ፍርድ አሰጥተው እና ገንዘቡም እንዲከፈላቸው ጥያቄ ያቀረቡ የፍርድ ባለገንዘቦችን አስቀርቦ ጥያቄያቸውን በመመርመር ከፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 403 ድንጋጌ ይዘትና መንፈስ አኳያ አገናዝቦ በመመልከት አፈፃፀሙ ሊመራ የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 403፣ 378	88867	ሪቬስ ኢንጂነሪንግ አክሲዮን ማህበር እና የአክሱም ኮንስትራክሽን ባለቤት አቶ ጌታሁን ሁሴን	ታህሳስ 28/2006ዓ/ም	423
61	16	አንድ የፍርድ ባለገንዘብ በፍርድ ባለዕዳ ንብረት ላይ በህግ፣ በውል ወይም በፍ/ቤት ትዕዛዝ የቀደምትነት መብት ካላቋቋመ በቀር ከሌሎች የፍርድ ባለገንዘቦች ጋር ደረጃቸው (መብታቸው) እኩል መሆኑን ግምት ውስጥ በማስገባት ባስፈረዱት የገንዘብ መጠን መቶኛ ስሌት በፍርድ ቤት ትዕዛዝ የታገደውን ገንዘብ እንዲከፍሉ ማድረጉ የህግ መሰረት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ስ/ስ/ህ/ቁ 403 የፍ/ህ/ቁ 3043፣ 3044፣ 3045፣ 2825	97206	አቶ አማረ መልካሙ እና አቶ ካሌብ ህሉፍ	ሐምሌ 28/2006ዓ/ም	292
62	17	በፍርድ ባለዕዳው ሥም የሚታወቅ ቤት ቤቱ በህጋዊ መንገድ የተገነባና የፍርድ ባለዕዳው እስከሆነ ድረስ ካርታና ፕላን የሌለው መሆኑ እና ለሌላ ሶስተኛ ወገን ተሠጥቷል መባሉ ስጦታው ህጋዊ በሆነ መንገድ እስካልተከናወነ ድረስ ቤቱ ለፍርድ አፈፃፀም እንዳይውል ሊያደረግው የሚችል ስላለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ 276፣ 277	90722	ወ/ሮ መዓዛ መዝገቡ እና አቶ መሠለ ገላው	ጥቅምት 11/2007ዓ/ም	333
63	17	በፍርድ ውሣኔ በተሰጠበት ጉዳይ አፈፃፀምን ለማስቀረት በፍርድ ባለመብት እና በፍርድ ባለ ዕዳ የሚደረግ **የእርቅ ውል** በፍርድ ቤት ቀርቦ ካልፀደቀ በቀር አፈፃፀምን ሊያስቀር የሚችል ስላለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ስ/ስ/ህ/ቁ 276፣ 277	98263	ወ/ሮ እናናይቱ ኢሳ እና ወ/ሮ አሲና ሁሴን	ጥር 06/2007ዓ/ም	336

64	23	**የእርቅ ስምምነት ውል** እንደዉሳኔ ተቆጥሮ በፍርድ ቤት ለአፈፃፀም አቅርቦ ለማስፈፀም ስምምነቱ ግልጽና የፈፃሚዉን አካል ግዳታ በማያሻማ ሁኔታ የሚገልጽ መሆን ያለበት ሲሆን ግልጽ ያልሆነ የእርቅ ስምምነት ሲቀርብ ጉዳዩ የቀረበለት ፍርድ ቤት የሌላ ተከራካሪ ወገን ክርክር እንኳ መስማት ሳያስፈልገዉ ክሱን ዉድቅ ማድረግ የሚችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ/ቁ 3312(1)	146955	እነ አቶ ብሩክ ኃ/መስቀል እና አቶ ነብዩ ኃ/መስቀል	ግንቦት 30//2010ዓ/ም	398
65	17	የፍርድ ባለመብት ፍርዱን እንዲፈፀምለት ሲጠይቅ የፍርድ ባለዕዳው የፍርድ ባለመብቱ ተነፃፃሪ የሆነ ግዴታውን እንዲወጣ ትዕዛዝ ይሠጥልኝ በማለት ጥያቄ ለማቅረብ የሚችለው በአንድ ፍርድ ቤት ውስጥ ሁለቱም ተከራካሪ ወገኖች የፍርድ ባለመብት መሆናቸው ተረጋግጦ ውሳኔ ተሰጥቶበት እንደሆነ ብቻ ስለመሆኑ፣ አንድ የፍርድ ባለእዳ እንደ ፍርዱ እንዲፈጽም ሲጠየቅ ፍርድ ያላረፈበትን ቅድመ ሁኔታ በማቅረብ በአፈፃፃም ሊከራከር ሥላለመቻሉ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 398፣ 378	99743	ንብ ኢንሹራንስ እና ራዲካል ኢንጅነሪንግ	መጋቢት 17/2007ዓ/ም	341
66	20	የጋራ ወራሾች ሀብት በሆነ ንብረት ላይ ከአንዳንዱ የጋራ ባለሃብቶች ላይ ገንዘብ የመጠየቅ በምት ያላቸው ሰዎች የባለድርሻውን ድርሻ ለመያዝ የሚችል ስለመሆኑ፣ በውርስ ሃብት እና የጋራ ወራሾች ያልተከፋፈሉ የውርስ ንብረት መካከል ስላለው ልዩነት፣ የፍ/ህ/ቁ 943፣ 1052፣ 1053፣ 1060 እና 1260	117735	ህፃን ሳራ ማርቆስ እና እነ ስዩም አሰፋ (5)	መጋቢት 28/2008ዓ/ም	418
67	21	የቦልና ሚስት የጋራ ንብረት ነው የተባለ ንብረትን አፈፃፀምን በተመለከተ የንብረቱ ሕጋዊነት ላይ የሚመለከተው አስተዳደር አካል አግባብ ያለው ውሣኔ እስኪሰጥ ድረስ መሸጥ መለወጥ ባይቻልም ባለበት ሁኔታ የግራ ቀኙን እኩል ተጠቃሚነት በሚያረጋግጥ አግባብ በጋራ የሚያስተዳዱሩበት ወይም ተከፋፍለው የሚጠቀሙበት ወይም አከራይተው ጥቅሙን እኩል የሚከፋፈሉበት ሁኔታ መመቻቸት ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 386/2/	121565	ወ/ሮ ፍረወይኒ አብርሃ እና አቶ ገ/ጊዮርግስ ፀጋይ	ሚያዚያ 20/2009ዓ/ም	399
68	21	ሁለት ባለዕዳዎች በአንድነትና በነጠላ አንድን ዕዳ እንዲከፍሉ ከተፈረደባቸዉ ባለገንዘቡ ገንዘቡ እንዲከፈለዉ ሁለቱን ባለዕዳዎች በአንድነት ወይም አንደኛዉን ባለዕዳ ሙለ ገንዘቡን እንዲከፍል ሊጠይቅ የሚችል ሥለመሆኑ፣ በአንድነትና በነጠላ ኃላፊ ከሆኑት የፍርድ ባለዕዳዎች አንደ የፍርድ ባለዕዳ በዋናዉ ፍርድ ይግባኝ ጠይቆ የራሱን ኃላፊነት	118808	አቶ ደስታ ንጉሴ እና አቶ ሐየሎም በላይ	ሚያዚያ 30/2009ዓ/ም	402

		አስመልክቶ ፍርድን አሸሮት ከሆነ ሙሉ እዳዉን ለመክፈል ኃላፊነት የሚኖርበት **ይግባኝ** ሳይጠይቅ በመቅረቱ ዋናዉን ፍርድ ባልተሻረለት ወይም ይግባኝ ጠይቆ ፍርዱ በጸናበት ሰዉ ላይ የሚሆን ስለመሆኑ፣ ከፍ/ብ/ሕ/ቁ 1896፣ 1897				
69	23	ባልና ሚስት በጋብቻ ዉስጥ ያፈሩት ቤት ፍቺን ተከትል እንዲከፋፈል ዉሳኔ ተሰጥቶ በአፈጻጸም ሂደት አንደኛው ወገን ድርሻ ከፍሎ ለማስቀረት የጠየቀና የተወሰነ ገንዘብ ብቻ ይዞ ቀርቦ ቀሪዉን ለመክፈል ጊዜ ከመጠየቅ በቀር ግዥዉን ለመፈጸምና የቅድሚያ ግዥ መብቱን በጊዜው ሳይጠቀም ከቀረ የቅድሚያ ግዥ መብቱ ሊጠበቅ የሚችልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ በፍ/ብ/ሥ/ስ/ሕ/ቁ 430(1)	152339	ወ/ሮ እዴገት ፍጊ እና ም/ኢ/ር አሻግሬ ወ/ማርያም	መስከረም 22/2011ዓ/ም	377
70	23	አንድ ሰው የከተማን ቦታ በሊዝ ስለምያዝ የወጣው አዋጅ ቁጥር 721/2004 ከመውጣቱ በፊት የይዞታ ማረጋገጫ እንዲሰጠው ጠይቆ የባለቤትነት ማረጋገጫ ካርታ ተዘጋጅቶ እንዲሰጠው ውሳኔ ያገኘው አዋጁ በስራ ላይ በነበረበት ጊዜ ከሆነ የውሳኔው አፈፃፀም ሊቀጥል የሚገባው በአዋጅ ቁጥር 721/2004 አንቀጽ 37/1 መሠረት ሳይሆን በአዋጁ አንቀጽ 6/3/ በሊዝ ስሪት መሠረት ስለመሆኑ፣	152185	የቦላ ክ/ከተማ አስ/የመሬት ሌማት እና ማናጅመንት ጽ/ቤት	መስከረም 28/2011ዓ/ም	381
71	23	የአንድ የማይንቀሳቀስ ንብረት አከራይ የሆነ ሰዉ ላልተከፈለዉ የዉዝፍ ኪራይ ክፍያ አከፋፈል ሲባል ተከራዩ ለቤቱ ማገጫነት ወይም ለስፌራ ማልሚያነት ከሚጠቀምባቸዉ ዕቃዎች ላይ ዕቃዎቹ የራሱ ባይሆኑም ይህንኑ አከራዩ እስካላወቀ ወይም ማወቅ ነበረበት እስካልተባለ ድረስ በሕግ የተቋቋመ የመያዣ መብት ያለዉ መሆኑና በልዩ ሁኔታ ንብረቱ ለአፈጻጸም መዋል መቻል አለመቻለ በግራ ቀኙ ክርክርና ማስረጃ ተጣርቶና ተረጋግጦ መወሰን ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ 2924፣ 2925፣ 2926(2)	156389	አዳማ ሳይንስና ቴክኖልጂ ዩኒቨርሲቲ እና ወ/ሮ ሺወርቅ ሲባኒ	ጥቅምት 28/2011ዓ/ም	402
		14.1.6 አፈፃፀምን መቃወም				
72	7	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 418 መሰረት አቤቱታ ሊቀርብ የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358፣ 418	25031	ወ/ሮ አልታየወርቅ ኃ/ማርያም እና አቶ ዓለማየሁ ገለቱ	ታህሳስ 1/2000ዓ/ም	360
73	7	የማይንቀሳቀስ ንብረት በሃራጅ በሚሸጥበት ጊዜ በሃራጅ እንዲሸጥ የሚወጣው ማስታወቂያ ለ30 ቀናት መቆየት ያለበት ስለመሆኑ፣	26553	የባህርዳር ልዩ ዞን ገንዘብ መምሪያ እና የኮንስትራክሽንና ቢዝነስ ባንክ	ሐምሌ 3/1999ዓ/ም	363

		ንብረቱ በመያዣ የተያዘ እንደሆነም የመያዣው ልክ ምን ያህል እንደሆነ በጨረታ ማስታወቂያ ላይ መገለጽ ያለበት ስለመሆኑ፣ ሽያጩ ባልተገባ መንገድ ተከናውኗል ከተባለም ጨረታው በድጋሚ መካሄድ ያለበት ስለመሆኑ፣ በመያዣ የተያዘን ንብረት በሌላ ባለገንዘብ ጠያቂነት እንዲሸጥ ሊደረግ ስለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁ 3059/1/፣ 3084 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 418፣ 426፣ 423/2/ለ/፣ 445-447፣ 415		እና ሙክታር መሐመድ		
74	7	በተያዘ ወይም በተከበረ ንብረት ላይ 3ኛ ወገኖች መብት ያቋቋምን ስለሆነ አፈፃፀም ሊቀጥል አይገባም በሚል አቤቱታ ያቀረቡ እንደሆነ ፍ/ቤት ተከራካሪ የሆኑ ወገኖች በአቤቱታው ላይ ያላቸውን ክርክር በቅድሚያ በመስማት መወሰን ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 418/1/፣ 419	28154	የኪራይ ቤቶች ኤጀንሲ እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	ሚያዝያ 14/2000ዓ/ም	376
75	7	ውሣኔን የሚያስፈጽም ፍ/ቤት በውሣኔው መሰረት ከማስፈፀም ወጪ በአፈፃፀም ጊዜ ዋናውን ፍርድ ሊለውጥ የሚችልበት የህግ መሰረት የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358፣ 418	29344	ወ/ሮ ዝማም ሀሉፍ እና አቶ መረሣ ገ/ዮሐንስ	ግንቦት 5/2000ዓ/ም	383
76	7	በዋናው ክርክር ገብቶ ተከራክሮ ውሣኔ ያላገኘ ተከራካሪ ወገን በአፈፃፀም ጊዜ ውሣኔ እንዲፈፀምለት ጥያቄ የሚያቀርብበት የህግ መሠረት የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358፣ 418	29653	አቶ ነጋ ደምሴ እና ሃምሳ አለቃ አዲሱ ደምስ	መጋቢት 9/2000ዓ/ም	391
77	8	የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁጥሮች 358 እና 418 ተፈፃሚ የሚሆኑበት አግባብ	32143	መሐመድ አስማኤል ተርቢ እና መሐመድ አህመድ	ጥቅምት 18/2001ዓ/ም	400
78	10	አንድ ንብረት በፍርድ አፈፃፀም የተነሣ ሊያዝ የሚችለው በተሰጠው ፍርድ ባለዕዳ የሆነው ወገን ሃብት መሆኑ ሲረጋገጥ ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 418	46143	ወ/ሮ ድልበኜ ራሕመ እና እነ የባህር ት/አ/ድርጅት (2)	ሐምሌ 2/2002ዓ/ም	215

79	11	በክርክር ሂደት ተሳታፊ ያልነበረና ፍርድ ያልተሰጠበት ሰው ንብረት በፍርድ አፈፃፀም ሲያዝበት /በሃራጅ ሲሸጥበት/ ሊከተለው ስለሚገባው አካሄድ፣ በፍርድ ሊያዝ ስለሚችል ንብረት፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 447/1/፣ 418፣ 234/1/ሠ/፣ 235/2/፣ 414/2/፣ 423፣ 425፣ 443፣ 453/1/3/	58009	እነ አቶ ስለሺ ወርቅነህ (3) እና እነ አቶ ሁሪሳ ደመሳ (2)	ጥር 26/2003ዓ/ም	457
80	11	ከግብር እና ተጨማሪ እሴት ታክስ ጋር በተያያዘ በአፈፃፀም ደረጃ የሚቀርብ የቀዳሚነት መብት ይከበርልኝ ጥያቄ የህግ መሰረት ያለውና ሊስተናገድ የሚገባ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ 285/94 አንቀጽ 32/1/ አዋጅ ቁ 286/94 አንቀጽ 80/1/ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 418	48997	የቦሌ ክ/ከ/ገቢዎችመምሪያ እና እነ መዓዛ ሽፈራው (2)	ጥቅምት 16/2003ዓ/ም	465
81	13	ለባልና ሚስት በብድር ገንዘብ የሰጠ ባንክ የባልና ሚስቱ ጋብቻ በፍቺ እንዲፈርስ ተወስኖ ንብረት ለመከፋፈል በአፈፃፀም ደረጃ ለሚገኝ ፍ/ቤት መብቱን ለማስከበር በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 418 የሚያቀርበው የተቃውሞ አቤቱታ ተቀባይነት ያለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 418፣ 419 አዋጅ ቁ 97/90 አዋጅ ቁ 97/90 የተሻሻለው የፌዴራል የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ 213/92 አንቀጽ 89	69385	ዳሽን ባንክ (አ/ማ) እና እነ ሃዋ መሐመድ (2)	የካቲት 28/2004ዓ/ም	593
82	23	አንድ ክርክር ያስነሳ ንብረት በአፈፃፀም ሂደት በጨረታ ከተሸጠና ገንዘቡም ለፍርድ ባለገንዘብ ከተከፈለ በኃላ በጨረታዉ ሂደት ጨረታዉን ሊያስፈርስ የሚችል ጉድለት ካልተገኘ እንዲሁም ንብረቱ ለ3ኛ ወገን እንዳይተላለፍ የተሰጠ እግድ በሕግ አግባብ ያልተመዘገበ መሆኑ ከተረጋገጠ የቀዳሚነት መብትን ለመጠቀም በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሔ/ቁ 418 መሰረት የሚቀርብ የመቃወም አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 418፣ 426፣ 445	156758	የአብክመ ገቢዎች ባለስልጣን ዓ/ሕግ እና አቶ መስፋን ጥላሁን	ሕዳር 26/2011ዓ/ም	370
		14.2 በሌላ ዘርፍ ያሉ አፈፃፀም የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሜ የተቀመጡ)				
		14.2.1 በአሰሪና ሰራተኛ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
1	8	በአሰሪያቸው ላይ ክስ አቅርበው ያስፈረዱ ሠራተኞች የአሰሪውን ንብረት በዋስትና ከያዙ ባለገንዘቦች ይልቅ **የቅድሚያ ክፍያ መብት** ያላቸው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 167 አዋጅ ቁ. 97/90 አንቀጽ 3 የፍ/ብ/ህ/ቁ. አንቀጽ 2857(1) አዋጅ ቁ. 186/94 አንቀጽ 80	40921	አቢሲንያ ባንክ (አ.ማ) እና አብዱ አህመድ (266 ሰዎች)	የካቲት 26/2001ዓ/ም	180

		የኢ.ፌ.ዲ.ሪ. ህገ- መንግስት አንቀፅ 13(2)				
2	9	አንድ ሰው በአፈፃፀም ሊገደድ የሚችለው በህግ አግባብ የተፈረደ ፍርድ ሲኖር ብቻ ስለመሆኑ፣ በግልፅ ፍርድ ያላረፈበት ጉዳይ ጋር በተያያዘ ሊፈፀም የሚችል ፍርድ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 378	50148	እነ አቶ ወርቁ ደረጀ (2 ሰዎች) እና አቶ አባርኪሮ ሁመድ	ሚያዝያ 4/2002ዓ/ም	240
3	11	ከአሰሪና ሠራተኛ ጉዳይ ጋር በተያያዘ በፍ/ቤት የተሰጠ ፍርድ **እንዲፈፀም** የሚቀርብ አቤቱታ ፍርድ ከተሰጠበት ቀን አንስቶ በአንድ አመት ጊዜ ውስጥ ካልቀረበ በይርጋ የሚታገድ ስለመሆኑ፣	53527	የኢት/ፖስታ አገ/ድርጅት እና አቶ በዳሶ መልካቶ	መስከረም 27/2003ዓ/ም	217
4	13	ከሥራ ክርክር ጋር በተያያዘ በፍርድ ቤት የተሰጠ ውሣኔ አስቀድሞ በሥራ ላይ የነበረን የድርጅት መዋቅርን መሰረት በማድረግ ሆኖ ጉዳዩ **ለአፈፃፀም** በቀረበ ጊዜ የድርጅቱ መዋቅር የተለወጠ መሆኑ ከተረጋገጠ ፍርዱ ሊፈፀም የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 392(1),(2)	69471	የኢትዮጵያ ቴሌኮሙኒኬሽን ኮርፖሬሽን ደቡብ ሪጅን እና አቶ ጥበቡ ተሰማ	ጥቅምት 20/2004ዓ/ም	46
5	14	በአሰሪ ከተደረገ የሥራ ቦታ ዝውውር ጋር በተያያዘ ሠራተኛው ወደነበረበት ሥራ ቦታና መደብ እንዲመለስ በፍ/ቤት ሲወሰን አሰሪው ሠራተኛው የሥራ ዝውውሩ ከመከናወኑ በፊት ይሰራበት ወደነበረበት ቦታና የሥራ መደብ በትክክል መመለስ ያለበት ስለመሆኑ፣ **(ጉዳዩ የፍርድ የአፈፃፀም ክርክር ነው)**	78536	በደሌ ቢራ አክሲዮን ማህበር እና አቶ አልማው ቤዛ	ታህሳስ 5/2005ዓ/ም	2
6	17	ከአሠሪና ሠራተኛ ክርክር ጋር በተነሳ ማንኛውም የሠራተኛ ክፍያ ጥያቄ ከማናቸውም **የክፍያ ወይም የዕዳ ጥያቄ ቅድሚያ** የሚኖረው ለሠራተኛ እንጂ ለስራ መሪዎች ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 2(2)(ሐ) (3)፣167	101913	አቶ መላኩ ሙሉጌታ እና አቶ አበበ አቡራ	የካቲት 17/2007ዓ/ም	59
		14.2.2 በውል ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
7	7	በፍርድ የተቋቋመ መያዣ ላይ ፍርዱ እንዲሰጥ ያደረገው ባለገንዘብ መያዣ በሆነው ንብረት ላይ **የቀዳሚነት መብት** ያለው ስለመሆኑ እና የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 403 ተፈፃሚነት የአንድ ፍርድ ባለዕዳ ንብረት በእርሱ ላይ የቀረቡትን ገንዘብ ጠያቂዎች ፍላጐት የሚያሟላ ሆኖ በተገኘ ጊዜ ክፍፍሉ ጋር በተገናኘ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 3041፣ 3044፣ 3059/1/ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 403፣ 154	29269	የኢት/ንግድ ባንክ እና እነ አቶ ዋለልኝ አያሌው (2)	ጥቅምት 15/2000ዓ/ም	42
8	16	አንድ **ፍርድ ሊፈጸም** የሚገባው በፍርድ ባለእዳውና በሕግ አግባብ እንዳይያዙ ከሚጠቀሱት ንብረቶች/መብቶች ውጪ	92290	ወ/ሪት ጦቢያው መኮንን	ሐምሌ	197

		ባሉት የፍርድ ባለእዳ ንብረቶች /መብቶች ስለመሆኑ፣ በህግ አግባብ መብቱን ባስተላለፈ ንብረት ላይ የቀድሞ ባለቤት በድጋሜ ሽያጭ የሚፈጽምበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 378		እና እነ አቶ እርቁ ጎዳ (2)	14/2006ዓ/ም	
9	18	ተዋዋይ ወገኖች በመካከላቸው የሚፈጠርን አለመግባባት **በዘመድ ዳኛ** የመጨረስ ስምምነት ማድረግ የሚችል ስለመሆኑ፣ የዘመድ ዳኛ አለመግባባቶችን አይቶ የመወሰን ስልጣን የሚመነጨው ተገልጋዮቹ በግልፅ እና በማያሻማ ሁኔታ በሚሰጡት ሥምምነት ላይ ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 3325፣ 3326-3346 **(ጉዳዩ በአፈፃፀም ፍ/ቤት የተደረገ የህንፃ ግንባታ ውል ክርክር ነው)**	97021	መርዕድ ታደሰ ገ/መድህን ህንፃ ተቋራጭ እና አክስፎርድ አመልጌት ማህበር	ሐምሌ 28/2007ዓ/ም	187
10	21	በዕዳ አከፋፈል ሂደት **የቀደምትነት መብትን** ለመወሰን መታየት ያለበት ህጎች ከወጡበት ጊዜ አንፃር ሳይሆን በክርክሩ ለተያዘው ጉዳይ በልዩ ህግ /special law/ የተቋቋመው የቀደምትነት መብት ስለመሆኑ፣ የአዋጅ ቁጥር 715/2003 አንቀጽ 11/12/፣ 57/(1) አዋጁ ቁጥር 97/1990	122258	አቢሲንያ ባንክ አክሲዮን ማህበር እና የኤ.ፋ.ዴ.ሪ የግል ዴርጅት ሠራተኞች ማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ የደቡብ ሪጅን ፅ/ቤት	ሚያዚያ 30/2009ዓ/ም	444
11	23	**የፍርድ ማስፈጸሚያ** ይሆናል የተባለን የፍርድ ባለዕዳ ንብረት ሲጠቀምበት መቆየቱ የተረጋገጠበት የፍርድ ባለገንዘብ ለዚሁ ጊዜ ዉስጥ ከዋናዉ ገንዘብ በተጨማሪ የፍርድ ባለዕዳ ለባለገንዘቡ ወለድ የመክፈል ኃላፊነት የሌለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ህ/ቁ 1803፣ 1751 እና 2478	136653	አቶ ገ/ሚካኤል በርሀ እና አቶ ገ/ዮሃንስ ወ/ጊዮርግስ	ግንቦት 23/2010ዓ/ም	113
		14.2.3 በፍትሐብሔር ስነ-ስርዓት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
		ልዩ ልዩ (ሌሎች) የአፈፃፀም ውሳኔዎች				
12	2	በከፊል የፍርድ ባለመብት የሆነ ሰው ባለመብት የሆነበት የፍርድ ክፍል እንዲፈፀምለት የአፈፃፀም ክስ ካቀረበ በኋላ በመጀመሪያ የፍርድ ባለዕዳ የሆነበትን ፍርድ በይግባኝ አሸሮ የፍርድ ባለመብት ሲሆን አዲስ የአፈፃፀም መዝገብ መክፈት ሳያስፈልገው ቀደም ሲል የተከፈተው የአፈፃፀም መዝገብ ቢዘጋም እንኳን ማንቀሳቀስ ስለመቻሉ እና በአፈፃፀም ደረጃ ወለድ የሚከፈለው በዋናው ፍርድ ወለድ እንዲከፈል ከተወሰነ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 378(3)(ሰ)	16720	ወ/ሮ አበራሽ ጉቱ እና እነ የመካከለኛው አዋሽ እርሻ ልማት ድርጅት (4)	ጥቅምት 22/1998ዓ/ም	62

13	3	ንብረት በሐራጅ ስለሚሸጥበት የህግ አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 442	15672	አቶ ታደለ ገለቻ እና አቶ ውድመጣስ ኑሮ	ታህሳስ 27/1998ዓ/ም	86
14	3	ባለቤቱና መጠኑ ተለይቶ የታወቀውንና ለባለቤቱ እንዲመለስ በወንጀል ጉዳዩ በፍርድ የተወሰነው ገንዘብ እውነተኛ ባለቤት በቀረበ ጊዜ በቀጥታ የሚመለስ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 378	10797	ሼክ መሐመድ ሁሴን እና እነ ወ/ሮ ሻዲያ ናዲም (3)	ታህሳስ 27/1998ዓ/ም	92
15	4	ጉድለት ያለበት ሀራጅ ቀሪ ሲደረግ ሻጮና ገዢን ወደነበሩበት ለመመለስ ስላለመቻል፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1817(1) እና (2)	17984	የጌዲዮን ዘን ፋ/ኢ/ልማት እና ወ/ሮ አስናቀች ታደሰ	መጋቢት 20/1999ዓ/ም	60
16	4	አንድ ፍርድ ተፈፀመ ሊባል የሚገባው ለፍርድ ቤቱ ገቢ የተደረገ ገንዘብ ለፍርድ ባለመብቱ ሲደርሰው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 395	19205	አቶ ሽኩር ሲራጅ እና አቶ ሙላት ካሣ	መጋቢት 25/1999ዓ/ም	63
17	6	ባለገንዘብ በፍርድ አፈፃፀም ከፍርድ ባለዕዳው የተረከበው ንብረት ከዕዳው በላይ ከሆነ ልዩነቱን ሊከፍል የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 428(2)	26670	አዲስ አለም ሲሳይ እና የኢትዮጵያ ልማት ባንክ	ህዳር 03/2000ዓ/ም	76
18	7	ፍርድ እንዲፈፀም ለመጠየቅ ችሎታ ያለው ፍርድ የተፈረደለት ሰው /ወገን/ ብቻ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 378/1/	22448	ኦርቢስ የንግድ ማህበር እና አቶ ሙሉነህ ካሰ	ጥቅምት 28/2000ዓ/ም	112
19	9	የንብረት ክፍፍል እንዲደረግ በፍርድ ቤት ውሳኔ ከተሰጠ በኋላ በውሳኔው ወቅት ንብረቱን በእጁ አድርጐ የሚገኘው ወገን የንብረቱን ስመ ሐብት ወደ ሌላ ሦስተኛ ወገን አዛውሮ ሲገኝ ፍርድ ቤቶች ሊከተሉት ስለሚገባው አካሔድ፣	45038	እነ ወ/ሮ አለሚቱ ጓዱ (2) እና ወ/ሮ አስረስ አህመድ	መጋቢት 23/2002ዓ/ም	343
20	12	ሁለት ተከራካሪ ወገኖች አንደኛው በሌላኛው ላይ የፍርድ ባለመብት ሆነው የአፈፃፀም አቤቱታው በተለያዩ ፍርድ ቤቶች በቀረበ ጊዜ በፍርድ የበሰለው ገንዘብ በመቻቻል እንዲፈፀም በሚል በአንድ ፍርድ ቤት ተጠቃሎ እንዲታይ ለማድረግ የሚሰጥ ትዕዛዝ አግባብነት ያለውና ህጋዊ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 397	57378	ወ/ሮ አስቴር አርአያ እና ወ/ሮ አምሳለ ፀሐይ	ጥር 23/2003ዓ/ም	329

21	12	የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 377 ተፈፃሚ ሊደረግ የሚችልበት አግባብ፣	52193	የኮ/ቢ/ባንክ እና እነ መድህኒት ሃይሉ (2)	ታህሳስ 27/2003ዓ/ም	352
22	12	ከሀራጅ ሽያጭ ጋር በተያያዘ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 447 እና 453 ትርጉምና ሊፈፀሙ የሚችሉበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 447፣ 453	56130	ሊሲ ታነሪ ማህበር እና እነ መአዛ አስፋው (3)	ጥር 26/2003ዓ/ም	397
23	14	አንድ ለእዳ መክፈያነት በአፈፃፀም በጨረታ እንዲሸጥ በተደረገ ንብረት ጨረታ ላይ በመካፈል የጨረታው አሸናፊ ከሆነ በኋላ የጨረታ ሽያጩን ለመፈፀም ያልቻለ ወገን ንብረቱ በቀጣይ በወጣ ጨረታ ቀርቦ ሲሸጥ የተገኘው የሽያጭ ዋጋ ዝቅተኛ የሆነ እንደሆነ የመጀመሪያው ጨረታ አሸናፊ ለተከሰተው የዋጋ ልዩነት ለፍርድ ባለዕዳው በካሣ መልክ እንዲከፈል የሚገደድ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 429	72017	አቶ ጐታ ኤጀታ እና አቶ ሙደሲር ረዲ	ጥቅምት 20/2005ዓ/ም	121
24	14	ለተሰጠ የብድር ገንዘብ አመላለስ በመያዣ የተያዘ በኪሣራ የፈረሰ ማህበር (ድርጅት) ንብረት በሀራጁ ጨረታ የተሸጠ በመሆኑ ሽያጩ ሊፈርስ ይገባል በሚል የሚቀርብ አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ እና ፍ/ቤቶችም ጉዳዩን ለማየት ስልጣን ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ፣ በመያዣ የተያዘውን ንብረት በባንኩ በሀራጅ የተሸጠ በመሆኑ በባለዕዳው በኩል ቢሸጥ የተሻለ ዋጋ ያስገኝ ስለነበረ ሽያጩ ሊፈርስ ይገባል በማለት የሚቀርብ አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ Already case ሰ/መ/ቁ. 70824 (በህግ የተቋቋመ ባንክ በብድር የሰጠው ገንዘብ በአዋጅ ቁ 97/90 እና 216/92 መሠረት አስቀድሞ ለብድሩ አመላለስ ዋስትና ይሆን ዘንድ ከያዛቸው መያዣዎች መካከል አንዱን በመምረጥ በሐራጅ ሊሸጥ ይገባል፣ ለመሸጥ የተንቀሳቀሰበትን የመያዣ ንብረት ከመሸጥ ድርጊት ይታቀብ ይህም በፍ/ቤት ትዕዛዝ ይሰጥልን በሚል የሚቀርብ ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑና በአሻሻጡ ሂደት ባንኩ ህግን ባለመከተል የፈፀመው ስህተት ቢኖርና በባለዕዳው ላይ ጉዳት ቢደርስ ግን ለዚህ ጉዳት ባንኩ ለባለዕዳው ካሣ የመክፈል ኃላፊነት የሚኖርበት ስለመሆኑ እና ፍ/ቤቶችም ሀራጁን ለማስቆም ስልጣን ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ፣ የሰበር ችሎት የሚሰጠው አስገዳጅነት ያለው የህግ ትርጉም አንድ ክርክር የቀረበበት ጉዳይ (ድርጊት) ከተፈፀመ በኋላ ስለሆነ የተሰጠው የህግ ትርጉም በጉዳዩ ላይ ተፈፀሚነት የለውም በሚል የሚቀርብ ክርክር ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣	84353	ጥቁር ዓባይ ኮንስትራክሽን አ/ማህበር ሒሣብ አጣሪ የመንግስት የልማት ድርጅቶች እና ወጋገን ባንክ አ/ማህበር	ጥር 02/2005ዓ/ም	138

		የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 394-449፣ 224 አዋጅ ቁ 97/90 አንቀጽ 3፣ 4 አዋጅ ቁ 216/92 አዋጅ ቁ 98/90 አዋጅ ቁ 2584				
25	15	ከውርስ ሀብት ክፍፍል ጥያቄ ጋር በተገናኘ መብቱን ለማስፈፀም ጠይቆ **በአፈፃፀም በይርጋ** የታገደ ስለመሆኑ ውሣኔ ተሰጥቶ እያለ ባለመብት ነኝ የሚለው ወገን የሚያነሣው የመብት ጥያቄና ክርክር ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ በአንድ ፍርድ ቤት የተሰጠ ውሣኔ በህግ አግባብ እስካልተሻረ ድረስ የውሣኔው አስገዳጅነትና ተፈፃሚነት በባለጉዳዮች ላይ ብቻ የተወሰነ ሣይሆን በማናቸውም አስፈፃሚ አካላትና በማናቸውም ፍርድ ቤት ላይ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5(1) የኢ.ፌ.ዲ.ሪ. ህገ መንግስት አንቀጽ 79(2)	83007	እነ ወ/ሮ አልማዝ ገመቹ (ሁለት ሰዎች) እና አቶ ፋዩ ገመቹ	ሰኔ 03/2005ዓ/ም	98
26	15	የማይንቀሳቀስ ንብረት የመፋለም ክስ ጋር በተያያዘ ክርክር ቀርቦ ፍርድ ከተሰጠ በኋላ በክርክሩ ተሣታፊ የነበረ ወገን ንብረቱን አስመልክቶ ተሰጥቶ የነበረው የባለቤትነት ማረጋገጫ ምስክር ወረቀት መክኗል በሚል የሚያቀርበው አዲስ ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑና በፍርዱ መሠረት **የተጀመረው አፈፃፀም ሂደትን** ለማስቆም የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1195፣ 1196 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 6፣ 358፣ 378 የኢፌዴሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 78(1)፣ 79(1)(4)፣ 37	42501	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና የአስር አለቃ ደምሴ ዳምጤ ወራሾች (3)	የካቲት 28/2005ዓ/ም	126
27	15	የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5 ተፈፃሚነት በተከራካሪ ወገኖች መካከል በዋናው ጉዳይ ላይ ከላይ ወደ ታች በተዋቀሩት ፍ/ቤቶች ከተደረገ ክርክርና ከተሰጠ ውሣኔ ጋር በተገናኘ እንጂ **በአፈፃፀም ከተሰጠ ትእዛዝ (ውሣኔ)** ጋር በተያያዘ ተፈፃሚ ነው ሊባል የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5፣ 32	84446	ጠበቃ አንበርብር ዓባይነህ እና ፍትህ ሚኒስቴር	ሚያዝያ 24/2005ዓ/ም	149
28	16	**የመቃወም አቤቱታ** የሚመራው በመደበኛው የክርክር አመራር ሰርዓት ስለመሆኑ፣ የመቃወም አቤቱታን የሚሰማው ፍ/ቤት ስላለው ስልጣን፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 222፣ 223፣ 234፣ 358፣ 359፣ 360(1) እና (2)	86398	ወ/ሮ አሰለፈች ይመር እና እነ አስመረት ተወልደ (3)	ሐምሌ 28/2006ዓ/ም	27
29	17	የፍርድ ባለዕዳ ንብረት የሆነ ለፍርድ ማስፈፀሚያ ተብሎ በጨረታ ከተሸጠ በኋላ በሐራጅ ላይ ጉድለት አለ፣ የጨረታ ሽያጩ ይሰረዝ የሚል አቤቱታ በሚቀርብበት ጊዜ ሽያጩ ሊሰረዝ ይገባዋል? ወይስ አይገባውም? በሚለው ላይ መከራከር ያለባቸው የፍርድ ባለዕዳና ባለገንዘብ ብቻ ሳይሆኑ ንብረቱን በሐራጅ አሸንፎ የገዛው 3ኛ ወገንም ጭምር ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 32፣ 39፣ 40፣ 79 እና 370(3)	97332	አቶ ከይምር በላይ እና እነ አንዱአለም አሻግሬ	መጋቢት 30/2007ዓ/ም	34
30	17	ሌሎች ሰዎች በሚከራከሩበት መዝገብ ለክርክሩ መነሻ ከሆነው ንብረት ውስጥ በአንደኛው ወገን ጠያቂነት የታገደን ንብረት ሌላ ሶስተኛ ወገን ለሌላ እዳ **አፈፃፀም** ንብረቱን ሥለምንፈልገው በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 158 መሰረት የተሰጠው	101632	አቢሲኒያ ባንክ እና	መጋቢት 4/2007ዓ/ም	38

		የዕግድ ትዕዛዝ ይነሳልኝ ብሎ አቤቱታ አቅርቦ ዕግዱ ሊነሳ አይገባም ተብሎ በሚሰጠው ብይን ላይ ይግባኝ በሚጠየቅበት ወቅት ከስረ ነገር ውሳኔ በፊት ይግባኝ የሚባልበት አይደለም ሊባል የማይቻል ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 320(3)		ወ/ሮ ዘይቱ ከማል		
31	18	በመርህ ደረጃ በህግ አግባብ የተቋቋመ ፍ/ቤት የሠጠው ውሳኔ በህግ አግባብ በተቋቋመ የበላይ ፍ/ቤት በህጉ በተዘረጋው ስርዓት እስካልተለወጠ ድረስ የማይፈጸምበት ምክንያት የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 378፣ 372፣ 392	101345	አቶ ፀጋዬ ብርሃኑ እና ወ/ሮ መሠረት ተገኝ	መጋቢት 30/2007ዓ/ም	83
32	21	ሁለት ወይም ከሁለት በላይ የሆኑ ክሶች ወይም ይግባኞች መጣመር በነበረባቸው ሰዓት ሣይጣመሩ ቢቀሩና የግራ ቀኙን የተለያየ መብት በሚያጎናፅፍ ሁኔታ ቢወሰን እነዚህን ውሳኔዎች ተጣጥሞ እንዲፈፀሙ ማድረግ ተገቢ ሥለመሆኑ፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 11	113613	በደቡብ ወል ዞን የለገሃዲ ገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ፅ/ቤት እና ሰለሞን አባይ ጠቅላላ ሥራ ተቋራጭ	ግንቦት 30/2009ዓ/ም	125
33	24	የአፈፃፀም ችሎት በፍርድ ባለመብትና በፍርድ ባለዕዳ መካከል አንድን ቤት በዐይነት ለመካፈል ስምምነት እንደሌለ በማረጋገጥ በሐራጅ እንዱሸጥ ትእዙዝ የሰጠ እና ግራቀኙም በቀረቡት ተጫራቾች ሐራጁ እንዲቀጥል በፌርማቸው አረጋግጠው ቤቱ የተሸጠ ከሆነ የሐራጁ የሽያጭ ሥርዓት ተገቢ ባልሆነ መንገድ ወይም በማጭበርበር ተፈጽሟል ለማለት የሚያስችል ስላለመሆኑ፣ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 445	165775	የአቶ ተሾመ ጎርፋ ወራሽ መቅደስ ተሾመ እና ወ/ሮ ፈሰሰች ወንድማገኝ	የካቲት 29/2011ዓ/ም	53
34	25	በፍርድ የተረጋገጠ መብት ስነ ስርዓቱን ጠብቆ እስካልተሻረ ድረስ ሊፈፀም የሚገባ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁጥር 392	182361	አቶ ግርማ የሺጥሊ እና ወ/ሮ አመሆወርቅ እሸቴ	ጥር 28/2013ዓ/ም	16
35	25	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 394/1፣ ቁጥር 404 እና ተከታዮቹ ዴንጋጌዎች መሰረት በፍርድ አፈጻጸም መዝገብ ላይ ንብረት ለማስከበር በተሰጠ ትእዛዝ የፍርድ ባለእዳን የታክስ ከፋይ ንብረት ያስከበሩ የፍርድ ባለመብቶች ከሌሎች የቀደምትነት መብት አለኝ ብለው ለመጠየቅ እንደሚችሉ የተደነገገ ባለመሆኑ ንብረቱ ከመከበሩ ወይም ከመያዙ በፊት በንብረቱ ላይ መብት የነበራቸውና በክርክሩ ዉስጥ የሌሉ ሦስተኛ ወገኖች በሕግ፣ በፍርድ ወይም በዉል ንብረቶቹ ላይ ያቋቋሙት የቀደምትነት መብት የማይነካ ስለመሆኑ፣ የፍርድ ባለእዳን ታክስ ከፋይ ንብረት ካስከበረ የፍርድ ባለመብት ይልቅ በሕግ የቀደምትነት ጥበቃ መብት የተሰጠዉ ታክስ ሰብሳቢ ባለሥልጣን መሥሪያ ቤት በታክስ ህግ መሰረት በታክስ ከፋዩ ሀብት ላይ ከፍርድ ባለመብቱ የቀደምትነት	184757	የደቡብ ኦሞ ዞን ዳሰነች ወረዳ ገቢዎች ባለስልጣን እና እነ ፍራኦል ኢትዮጵያ የእርሻ ልማት ድርጅት (2 ሰዎች)	መስከረም 25/2012ዓ/ም	54

		መብት ያለው በመሆኑ ከፍርድ ባለመብቱ ቀድሞ ንብረቶቹን ያስከበረ ስለመሆኑ ማስረጃ እንዲያቀርብ ሊጠየቅ የሚችልበት የሕግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ስ/ስ/ሕግ ቁጥር 418				
		አፈፃፀምን መቃወም				
36	9	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 421 መሠረት ክስ ለመመስረት የሚቻልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 418፣ 421	37214	አቶ ተስፋዬ አለሙ እና እነ ሐጂ ይማም ሙዘይን (3)	የካቲት 25/2002ዓ/ም	318
37	12	በፍርድ ለሌላ ሰው የተላለፈ ንብረት የእኔ ነው በሚል የሚቀርብ አቤቱታ ሊስተናገድ የሚችልበት አግባብ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358፣ 418፣ 421፣ 455	50835	እነ አቶ ምናሴ ኢትሶ (2) እና ወ/ሮ ፋንታዬ ተረፈ	ጥቅምት 16/2003ዓ/ም	300
38	12	ፍ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 418 አቤቱታ እንዲያቀርብ ተፈቅዶለት ክርክር ተካሂዶ ውሣኔ የተሰጠበት ወገን በድጋሚ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 447 "ን" መሰረት በማድረግ የሚያቀርበው አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 418፣ 447፣ 354	53421	ወ/ሮ ወርቅነሽ ዋሴ እና አቶ ባንተይርጋ ወርቁ	የካቲት 22/2003ዓ/ም	335
39	12	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358 እና 418 መሰረት በተሰጠ ፍርድ ላይ ተቃውሞ የሚቀርብበት ሥርዓት - የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 358፣ 359፣ 418፣ 222፣ 223፣ 137/3/ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 358 መሰረት የሚቀርበው አቤቱታ በቁጥር 359 ስር በተመለከተው መንገድ መቅረብ ያለበት ነው። ድንጋጌው የአቤቱታው አቀራረብ የክስ አቀራረብ ሥርዓቱን ሊከተል እንደሚገባ የሚያሳይ ሲሆን እንዲህ ከሆነ ከሣሽ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሔ/ቁ 222 መሠረት አዘጋጅቶ ከሚያቀርበው የክስ ማመልከቻ ጋር በክሱ መሰማት ወቅት ለጉዳዩ ማስረጃ ይሆኑኛል የሚላውን የሠውም ሆነ የጽሁፍ ማስረጃዎችን ዝርዝርና ዋናውን ወይም ትክክለኛ ግልባጮቻቸውን ማቅረብ ያለበት ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥሕ/ቁ 223 ድንጋጌ የደነገገ ከመሆኑ ጋር ተጣምሮ ሲታይ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 358 መሰረት የሚቀርበው አቤቱታም ይህንኑ መከተል ያለበት መሆኑ የምንገነዘበው ጉዳይ ነው።	55842	የኦሮ/ፕላን/ኢንስ እና እነ አቶ ካሣ ጫርሳ (4)	መጋቢት 23/2003ዓ/ም	358
40	15	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 418 መሠረት የሚቀርብ አቤቱታ መደበኛውን የሙግት ሥነ-ሥርዓት ተከትሎ መከናወን ያለበት ስለመሆኑ፣ በፍርድ አፈፃፀም ደረጃ ንብረት እንዳይያዝ ወይም እንዳይከበር በሚል የመቃወሚያ አቤቱታ በቀረበ ግዜ ጉዳዩን የያዘው	86133	እነ አቶ ፍቅሩ ከበደ (አስራ አንድ ሰዎች) እና ወ/ሮ አስቴር አርአያ (ሁለት	ጥቅምት 20/2006ዓ/ም	172

		የአፈፃፀም ችሎት በንብረቱ ላይ ተቀዳሚ መብት አለኝ በሚል የቀረበውን የመቃወም አቤቱታ በመደበኛው የሙግት ሥነ-ሥርዓት ሂደት ክርክሩን በማስተናገድ ንብረቱ እንዲያዝ ወይም እንዲከበር የሚያደርግ ህጋዊና በቂ ምክንያት መኖር ያለመኖሩን በማስረጃ በማጣራት ለጉዳዩ እልባት መስጠት ያለበት ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 418፣ 419፣ 421		ሰዎች)		
41	17	በተያዘ ወይም በተከበረ ንብረት ላይ መብት አለን ብለው ተቃውሞ የሚያቀርቡ ሠዎች በንብረቱ ላይ ያላቸውን የቀዳሚነት መብት ወይም ባለይዞታነት ለማረጋገጥ በጽሁፍ ማስረጃ ብቻ ሳይወሠኑ ሌላ ማስረጃም ሊያቀርቡ የሚችሉ ስለመሆኑ፣ የፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 418/3/ እና የፍ/ህ/ቁ 1193/1/2/	97094	ወ/ሮ አስቴር አምባው እና እነ አቶ አበባው ክፍሌ (2)	ሕዳር 08/2009ዓ/ም	28
42	25	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 394/1፣ ቁጥር 404 እና ተከታዮቹ ድንጋጌዎች መሰረት በፍርድ አፈጻጸም መዝገብ ላይ ንብረት ለማስከበር በተሰጠ ትእዛዝ የፍርድ ባለእዳን የታክስ ከፋይ ንብረት ያስከበሩ የፍርድ ባለመብቶች ከሌሎች የቀደምትነት መብት አለኝ ብለው ለመጠየቅ እንደሚችሉ የተደነገገ ባለመሆኑ ንብረቱ ከመከበሩ ወይም ከመያዙ በፊት በንብረቱ ላይ መብት የነበራቸዉና በክርክሩ ዉስጥ የሌሉ ሦስተኛ ወገኖች በሕግ፣ በፍርድ ወይም በዉል ንብረቶቹ ላይ ያቋቋሙት የቀደምትነት መብት የማይነካ ስለመሆኑ፣ የፍርድ ባለእዳን ታክስ ከፋይ ንብረት ካስከበረ የፍርድ ባለመብት ይልቅ በሕግ የቀደምትነት ጥበቃ መብት የተሰጠዉ ታክስ ሰብሳቢ ባለሥልጣን መሥሪያ ቤት በታክስ ህግ መሰረት በታክስ ከፋዩ ሀብት ላይ ከፍርድ ባለመብቱ የቀደምትነት መብት ያለው በመሆኑ ከፍርድ ባለመብቱ ቀድሞ ንብረቶቹን ያስከበረ ስለመሆኑ ማስረጃ እንዲያቀርብ ሊጠየቅ የሚችልበት የሕግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ስ/ስ/ሕግ ቁጥር 418	184757	የደቡብ ኦሞ ዞን ዳሰነች ወረዳ ገቢዎች ባለስልጣን እና እነ ፍራኦል ኢትዮጵያ የእርሻ ልማት ድርጅት (2 ሰዎች)	መስከረም 25/2012ዓ/ም	54
43	25	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሥርዓት ህግ አንቀጽ 151 መሠረት የሚሰጥ የንብረት ማስከበር ትዕዛዝ ሊነሳ ስለሚችልበት አግባብ የሚደነግገዉ የህጉ አንቀጽ 153(3) ድንጋጌ ከፍርድ በፊት በተያዘ ወይም በተከበረ ንብረት ላይ መብት አለኝ የሚል ሦስተኛ ወገን መብት ያለዉ መሆኑ የሚመረመረዉ በፍርድ አፈፃፀም ላይ ያለዉ ንብረት የሶስተኛ ወገን መብት ያለበት መሆኑ በሚመረመርበት ዓይነትና ሁኔታ ስለሆነ መብቱን የሚያስከብረዉ በፍ/ብ/ሥ/ሥርዓት ህግ አንቀጽ 158 ሳይሆን በአንቀጽ 418 እና ተከታዮቹ ላይ በተመለከተዉ አግባብ ስለመሆኑ፣	201182	ወ/ሮ ጦይባ እንድሪስ እና ወ/ሮ መሠረት አበበ	ሚያዝያ 29/2013ዓ/ም	68

		14.2.4 በቤተሰብ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
		ጋብቻ፣ ትዳር፣ ፍቺና የንብረት ክፍፍል				
44	5	በጋብቻ ወቅት በአንደኛው ተጋቢ ምክንያት የተፈጠረ ዕዳ ለጋራ ጥቅም መዋሉ በተረጋገጠ ጊዜ የዕዳው ወደ የጋራ ንብረት ወይም ወደ ሌላኛው ተጋቢ የግል ንብረት በመሄድ ሊከፈል የሚችለው **በፍርድ አፈፃፀም** ላይ ስለመሆኑና ከዚህ ጋር በተያያዘ በሌላኛው ተጋቢ ላይ ዕዳውን መሠረት በማድረግ ክስ ሊመሰረትበትም ሆነ ፍርድ ሊሰጥበት የማይገባ ስለመሆኑ፣	22891	ወ/ሮ ማና ኃ/ሚካኤል እና እነ አቶ ገ/ማርያም ከበደው (ሁለት ሰዎች)	ህዳር 24/2000ዓ/ም	65
45	7	ባልና ሚስት በፍቺ ከተለያዩና የንብረት ክፍፍል ከተደረገ በኋላ ከአንደኛው ተጋቢ የግል ተግባር የሚመነጭ ዕዳ **አፈፃፀም** የተጠየቀው /የቀረበው/ ከፍቺ በኋላ እስከሆነ ድረስ ለዕዳው ምክንያት ከሆነው ተጋቢ ብቻ የሚጠየቅ ስለመሆኑ፣	22930	ወ/ሮ ታድሬ አባተ እና ወ/ሮ ዓለም ገ/የሱስ	ሚያዝያ 30/2000ዓ/ም	350
46	11	ባልና ሚስት በፍቺ ወቅት የጋራ ንብረታቸውን ለመካፈል ስምምነት ላይ ያልደረሱ ከሆነና ንብረቱ በአይነት ሊካፈል የማይችል እንደሆነ ንብረቱ ተሸጦ የተገኘውን ዋጋ እኩል እንዲካፈሉ መደረግ ያለበት እንጂ **በእጣ እንዲካፈሉ** ሊወሰን የሚችልበት የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 103/1/	61788	ወ/ሮ ጥሩወርቅ ለማ እና ታፈሰ ተሰማ	ሰኔ 14/2003ዓ/ም	98
47	11	ከጋብቻ በፊት አንደኛው ተጋቢ የግል መኖሪያ ቤት ኖሮት ከጋብቻ በኋላ ሌሎች ተጨማሪ ቤቶችና ግንባታዎች ተካሂደዋል በሚል ከጋብቻ በፊት በስሙ ተመዝግቦ የሚገኘው ቤት **በጨረታ** ተሸጦ ለተጋቢዎቹ እንዲካፈል በሚል የሚሰጥ ውሣኔ አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ፣	53814	እነ አቶ ነስሩ ሰማን /ሁለት ሰዎች/ እና ወ/ሮ ሙህሊሳ ኒጋኒ	ጥቅምት 05/2003ዓ/ም	118
48	13	የባልና ሚስት የጋራ ንብረት ክፍፍል ጋር በተገናኘ አንድን የጋራ ንብረት በዓይነት ለመካፈል ተጋቢዎቹ ከስምምነት ላይ ለመድረስ ያልቻሉ እንደሆነና ሁለቱም የቅድሚያ ግዢ መብት ጥያቄ ያቀረቡ እንደሆነ ንብረቱ **ለጨረታ** ቀርቦ እንዲሸጥ በማድረግ ገንዘቡን መካፈል ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የደቡብ ብ/ብ/ሕ/ብ/መ/ የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 75/96 አንቀጽ 103(1)	71126	ወ/ሮ ወርቅነሽ ሰብስቤ እና እነ ሻለቃ ባሻ እንደሻው (ሁለት ሰዎች)	ሰኔ 05/2004ዓ/ም	154
49	17	የባልና ሚስት ጋብቻ ፈርሶ የጋራ የሆነ ንብረት ክፍፍል በሚፈፀምበት ጊዜ በፍ/ሕጉ ላይ የተቀመጡት **በቅድሚያ የመግዛት መብት** ድንጋጌዎች ተፈፃሚነት የሌላቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ሕ.ቁ. 1386፣1388፣1391፣1392፣1393፣(1)፣1397	88275	አቶ ኃይለሚካኤል ልኬ ሉሱ እና እነ አቶ መኮንን በለጠ /ሁለት ሰዎች/	ጥር 19/2007ዓ/ም	284

50	22	በጋብቻ በተሳሰሩ ባልና ሚስት መካከል ከአንዱ ጋር የውል ግዴታ የገባ ሰው በዋናው ክርክር ሁለቱን አጣምሮ ሊከስ የሚችልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ እንዲሁም ተዋዋይ በሆነው ተጋቢ ላይ የተሰጠ ውሳኔ የተጋቢዎች የጋራ እዳ ነው ወይስ የተወሰነበት ተጋቢ የግል እዳ ነው የሚለው ክርክር ሊነሳ የሚችለው **በአፈጻጸም** ወቅት እንጂ ሌላኛው ተጋቢ ሊከሰስም ሆነ ሊፈረድበት ስላለመቻሉ፣	132518	እነ ተኸሉ አስፍሃ(6 ሰዎች) እና እነ አቶ ስብሃቱ ገ/መስቀል(2 ሰዎች)	መስከረም 22/2010ዓ/ም	323
51	22	የባልና ሚስት ንብረት ክፍፍልን በተመለከተ **ለአፈፃፀም** የቀረበ አከራካሪ የሆነ ቤት ሊካፈልም ሆነ ሊሸጥ የማይችል ሲሆን ሊካፈል የሚችለው በፕሮፖርሽን / በተነጻጻሪ ካርታ / ነው በማለት ባለሙያ አስተያየት በተሰጠበት ሁኔታ በዚሁ አግባብ ክፍፍሉ ሲደረግ የበለጠ ይዞታ የደረሰው ወገን ለሌላው ወገን ግምቱን እንዲከፍል በማድረግ መፈፀም የሚገባው እንጂ በፍርዱ በተቀመጠው ሌላ አማራጭ መሠረት ክፍፍሉ እንዲፈጸም ማድረግ የማይገባ ስለመሆኑ፣ የተሻሻለው የፌዴራል የቤተሰብ ሕግ አንቀጽ 91(1) እና (2)	141527	አቶ እለፋቸው ታምሩ እና ወ/ሮ እመቤት ተሾመ	ሕዳር 28/2010ዓ/ም	329
		ውርስ				
52	7	የውርስ ማጣራት ሪፖርት ከፀደቀ ወይም በፍ/ቤት ተቀባይነት ካገኘ በኋላም ቢሆን እንደ ፍርድ ተቆጥሮ በቀጥታ **የአፈፃፀም** አቤቱታ ሊቀርብበት ስላለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 944, 946, 956, 960, 996	18576	ወ/ሮ ደስታ መኮንን እና ወ/ት መሰሉ ጌታሁን	ግንበት 26/2000ዓ/ም	330
53	8	የሟች እዳን ለመክፈያ **በአፈፃፀም** ሊያዝ የሚገባው በውርስ የተገኘውን ሀብት እንጂ የወራሾች የግል ሃብት ስላለመሆኑ፣	38691	አቶ ለገሰ ቢራቱ እና አቶ ደረጀ ጅማ ገርግሶ	የካቲት 24/2001ዓ/ም	263
		14.2.5 በንብረት ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
54	7	የማይንቀሳቀስ ንብረት የጋራ ባለሀብት የሆኑ ሰዎች ንብረቱን በአይነት ለመከፋፈል ባልቻሉ ጊዜ ንብረቱ **በሃራጅ ተሸጦ** ገንዘቡን መካፈል ያለባቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1272, 1273	25869	ወ/ሮ አየለች አልታዬ እና ወ/ሮ አስናቀች አየለ	ሰኔ 19/2000ዓ/ም	197
55	9	የማይንቀሳቀስ ንብረት ጋር በተገናኘ **የንብረቱ ትክክለኛ ዋጋ** ተደርጐ ሊወሰድ የሚገባው ንብረቱን ለመገንባት የወጣው ወጪ (BooK value) ብቻ ሣይሆን ንብረቱ በወቅቱ ለገበያ ቀርቦ ሊያወጣ የሚችለው ዋጋ (market value) ጭምር ስለመሆኑ፣	35003	አቶ አሸናፊ አብዱልቃድር እና እነ ወ/ሮ ሽቶ አብዱራሂም (አራት ሰዎች)	ህዳር 9/2001ዓ/ም	30

56	11	የኮንዶሚንየም ቤትን ዋጋ በአጠቃላይ የከፈለ የኮንዶሚንየም ቤት ባለቤት በፍርድ የተወሰነበት የሌላ ሰው ዕዳ ያለበት በሆነ ጊዜ ፍርድ ቤቶች ቤቱ **በአፈፃፀም** ተሸጦ ለዕዳው መክፈያነት እንዲውል ለማዘዝ የሚችሉ ስለመሆኑ፣ የኮንዶሚንየም ቤት ባለሀብት የሆነ ሰው በራሱ ፈቃድ ቤቱን ለመሸጥ ለመለወጥ ወይም ለ3ኛ ወገን ለማስፈላለፍ የሚችለው ያለበትን የቤቱን ዋጋ አጠናቅቆ ከከፈለበት ጊዜ ጀምሮ አምስት ዓመት ካለፈ በኋላ ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 19/97 አንቀጽ 21፣ 14/2	56011	አቶ ሳሙኤል ታደሰ እና ወ/ሮ እጥፍወርቅ ኃይለማርያም	መጋቢት 23/2003ዓ/ም	314
57	9	የጋራ ሀብት የሆነ ንብረት በመያዣ የተያዘ በመሆኑ **የቅድሚያ መብት** ያለ ቢሆንም የጋራ ባለሀብት የሆነ ወገን ንብረቱ በግልፅ **ጨረታ** ቀርቦ የሚያወጣውን ትክክለኛ የገበያ ዋጋ ግማሽ በመክፈል ማስቀረት የሚችል ስለመሆኑ፣	37298	የኢትዮጵያ ልማት ባንክ እና ወ/ሮ አለምነሽ ዋቅጂራ	ታህሣስ 2/2001ዓ/ም	39
58	11	አንድ ሰው የንብረት ባለቤት የሚሆነው በጉልበቱ፣ በፈጠራ ችሎታው ወይም በገንዘቡ ንብረትን ያፈራ እነደሆነ ስለመሆኑ፣ የፍርድ ባለዕዳ የሆነ ሰው ንብረቱ **ለፍርድ ማስፈፀሚያነት** እንዳይውል አስቦ አካለ መጠን ባልደረሰ ህፃን ልጁ ስም ማዞሩ ብቻ ከኃላፊነት ሊያድነው የሚያስችል ስላለመሆኑና ይህ በመሆኑም ሊፈፀም የሚችል ፍርድ የለም ሊባል የማይችል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1195, 1196 የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 40/2/	55081	ወ/ሪት ራሔል ሥነ ፀሐይ እና አቶ መስፍን ታምራት	ጥቅምት 18/2003ዓ/ም	255
59	13	በአንድ ንብረት ላይ የጋራ መብት ካላቸው ሰዎች ጋር በተገናኘ **የቅድሚያ ግዢ መብት** ጥያቄ ሊስተናገድ የሚችልበት አግባብ፣ የጋራ ባለሃብቶች ከሆኑ ሰዎች መካከል አንዱ ካለበት ያልተከፈለ ዕዳ የተነሣ ንብረቱ የሚሸጥ ቢሆን ሌሎቹ የጋራ ባለሃብቶች ሊሸጥ ያለውን ድርሻ አስገድዶ ለመግዛት **የቅድሚያ መብት** ያላቸው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1289(1)(2), 1290, 1261, 1388, 1406, 1281	59504	እነ አቶ እንዳለ ወርቅነህ (ስድስት ሰዎች) እና አቶ ተሸለ ቱቾ	የካቲት 27/2004ዓ/ም	433
		14.2.6 በባንክና ኢንሹራንስ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
60	13	**የፍርድ አፈፃፀም** ጥያቄ በህጉ በተመለከተው የጊዜ ገደብ ውስጥ ቀርቦ የባለዕዳው ንብረት እዳውን ለመሸፈን ባለመቻሉ በከፊል ተፈጽሞ ከቆየ በኋላ የፍርድ ባለመብት የባለዕዳውን ንብረት አፈላልጐ በማግኘት አፈፃፀሙን ለመቀጠል ሲፈልግ ይርጋ ሊቆጠር ስለሚችልበት አግባብ፣	74898	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና እነ አቶ ፍቃዱ ተስፋዬ (ሶስት ሰዎች)	ሚያዝያ 25/2004ዓ/ም	475

		አበዳሪ የሆነ ባንክ ከዕዳው አከፋፈል ጋር በተያያዘ በባለዕዳው ላይ የአፈፃፀም ክስ መስርቶ እንደ ፍርዱ ለመፈፀም የማይችል መሆኑ የተረጋገጠ ከሆነ በሌላ ጊዜ በባለዕዳው ንብረት ላይ በፍርድ ባለመብቱ የሚቀርበው የአፈፃፀም አቤቱታ ላይ ተፈፃሚ የሚሆነው የይርጋ ጊዜ መቆጠር ስለሚጀምርበት ጊዜ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 384, 329(2) አዋጅ ቁ. 97/90				
61	24	**በአንድ የአፈፃፀም** መዝገብ የፍርድ ባለዕዳ የነበሩ ኃ/የተ/የግ/ማህበር አክሲዮኖች በፍ/ቤት በተሰጠ ዕግድ ትዕዛዝ ለ3ኛ ወገን እንዳይተላለፍ ከመታገዳቸው በፊት አክሲዮኖቹ ለሌላ ወገን በሽያጭ ስለመተላለፋቸው አክሲዮኖች በሀራጅ ተሸጠዉ ለፍርድ ባለመብት እንዲከፈል የተሰጠ የአፈጻጸም ትዕዛዝ እንዲነሳ የሚቀርብ መቃወሚያ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ የንግድ ሕግ ቁጥር 522፣523(3)	154564	እነ አብደሰሊም ሰይደ አብዳ እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	ግንቦት 28/2011ዓ/ም	244
		14.2.7 በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
62	7	በበጀት የሚተዳደር የመንግስት መስሪያ ቤት የፍርድ ባለዕዳ ሆኖ ሲገኝ ውሣኔውን ለማስፈፀም ለሌላ ጉዳይ በበጀት የተያዘውን እና የሰራተኛ ደመወዝን የሚያካትተውን ገንዘብ ከብሔራዊ ባንክ ወጪ ሆኖ እንዲከፈል ለማዘዝ ስላለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 404	10489	የስራና ከተማ ልማት ሚ/ሮ ተተኪ መሠረተ ልማት ሚ/ር እና የቀድሞ ብሐራዊ መሐንዲሶችና ሥራ ተቋራጮች ኃ/የተ/የግ/ማ	ሐምሌ 24/1999ዓ/ም	324
63	9	ግምቱ ከብር 10,000 ብር በላይ ለሆነ የአፈፃፀም ክስ ሊከፈል የሚገባው ዳኝነት 25 ብር ብቻ ስለመሆኑ፣ የህግ ክፍል ማስታወቂያ ቁ. 177/1945 አንቀጽ 2(ሠ)	40752	እነ ወ/ሮ ኤክራም መሃመድ (2 ሰዎች) እና አቶ ዘኪ መሐመድ	ሐምሌ 28/2001ዓ/ም	189
64	19	የትራፊክ ደንብን በመጣስ የሚተላለፍ ቅጣትን ለአፈፃፀሙ ፍ/ቤት ሊቀርብ የሚችል ስላለመሆኑ፣ የትራፊክ ፍሰትን ለመቆጣጠር የወጣው ደንብ ቁጥር 208/2003 አንቀፅ 85	103826	አንዋር አህመድ እና የቤ/ጉ/ክ/መ/ፍትህ ቢሮ	መስከረም 25/2008ዓ/ም	397
65	20	በፍርድ አፈጻጸም ምክንያት ተይዞ የሚሸጠው የማይንቀሳቀስ ንብረት ሁለት /ከሁለት በላይ የሆኑ ሰዎች በህብረት የያዙት እና ያልተከፋፈሉት በሆነ ጊዜ ከተከፋዮቹ አንዱ ንብረቱን ለመግዛት በጨረታ ተወዳዳሪ ሆኖ የቀረበ እንደሆነ የፍርድ ባለእዳው እንደቀረበ ተቆጥሮ የተቀዳሚነት መብት የሚሰጠው ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 443፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 126/1/፣ 1386-1409	124618	እነ ወ/ሮ ደብካ መሰለ እና ሣጅን ሀይሉ ሞገስ	ሕዳር 22/2009ዓ/ም	440
66	21	በዕዳ አከፋፈል ሂደት የቀደምትነት መብትን ለመወሰን መታየት ያለበት ህጎች ከወጡበት ጊዜ አንፃር ሳይሆን በክርክሩ	122258	አቢሲንያ ባንክ አ/ማህበር	ሚያዚያ	444

		ለተያዘው ጉዳይ በልዩ ህግ /special law/ የተቋቋመው የቀደምትነት መብት ስለመሆኑ፣ የአዋጅ ቁጥር 715/2003 አንቀጽ 11/12/ ፤ 57/(1) አዋጁ ቁጥር 97/1990 **(ጉዳዩ የተሸጠ ድርጅት ያለበት ዕዳ የአከፋፈል ቀደም ተከተል የሚመለከት ክርክር ነው)**		እና የኤ.ፌ.ድ.ሪ የግል ድርጅት ሠራተኞች ማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ የደቡብ ሪጅን ፅ/ቤት	30/2009ዓ/ም	

አእምሯዊ ንብረት

15. የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የህግ ትርጉም የሰጠባቸው ውሣኔዎች ማውጫ - አእምሯዊ ንብረት - ቅጽ 01-25

ተ.ቁ	ቅፅ	የህግ ትርጉም የተሰጠበት ጉዳይ	የሰ/መ/ቁ	ተከራካሪዎች	ውሣኔው የተሰጠበት ቀን	ገጽ
		15.1 አእምሯዊ ንብረት በሚል ዘርፍ (በራሱ) ያሉ አእምሯዊ ንብረት የሚመለከቱ ውሳኔዎች				
1	9	አንድን የሥነ-ጥበብ (ኪነ-ጥበብ) ሥራ ያለባለቤቱ ፈቃድ ኦርጅናሉ ወይም ቅጅው ለህዝብ እንዲታይ ማድረግ የኮፒ ራይት ህግ ጥሰት የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1791፣ 1771(1)፣ 1790፣ 2090-2123 አዋጅ ቁ. 410/96 አንቀፅ 7	42253	መምህር ሙሉ ኃይለሥላሴ እና ዘመናዊ ማተሚያ ቤት	ሐምሌ 8/2001ዓ/ም	157
2	10	አንድን መፅሐፍ ከተፃፈበት ቋንቋ ወደ ሌላ ቋንቋ የተረጐመ ሰው እንደ ድርሰት አመንጪ ተቆጥሮ የሞራልና የቁሣዊ ጉዳት ሊወሰንለት ስለመቻሉ፣ አዋጅ ቁ.410/96 አንቀፅ 2(2)፣ 6(1)	44520	አርቲስቲክ ማተሚያ ድርጅት እና ዶ/ር ጌታሁን ሽብሩ	ጥቅምት 10/2002ዓ/ም	382
3	12	የኢትዮጵያ አእምሯዊ ንብረት ጽ/ቤት የንግድ ምልክት እና የንግድ ስምን አስመልክቶ ፈቃድ በሚሰጥበት ወቅት የህብረተሰቡን ግንዛቤ በማያዛባና ያልተገባ የንግድ ውድድር እንዳይከሰት ተገቢውን ጥንቃቄ በማድረግ መሆን ያለበት ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 329/95 አንቀጽ 10/1/፣ /2//ሀ/ እና /ሐ/ አዋጅ ቁ. 501/98 አዋጅ ቁ. 320/95 አንቀጽ 6/1/	57179	ኢትዮ ሴራሚክ ኃ/የተ/የግ/ማህ እና እነ የኢትዮጵያ አእምሮአዊ ንብረት ጽ/ቤት /ሁለት ሰዎች/	የካቲት 22/2003ዓ/ም	544
4	12	የኢትዮጵያ አእምሯዊ ንብረት ጽ/ቤት በሚሰጣቸው ውሣኔዎች ላይ ቅሬታ አለኝ የሚል ወገን ያለው መብት ለፌዴራል ፍርድ ቤቶች ይግባኝ ማቅረብ ነው እንጂ የቀጥታ ክስ ማቅረብ ስላለመሆኑ፣ የፌ/ጠ/ፍ/ቤት ሦስት ዳኞች በሚሰየሙበት የሰበር ችሎት የሚሰጠው ትዕዛዝ /ውሣኔ/ አስገዳጅ ስላለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 454/97 አንቀጽ 2/1/ አዋጅ ቁ. 25/88 አዋጅ ቁ. 501/98 አንቀጽ 6, 17, 36, 49 አዋጅ ቁ. 320/95 አዋጅ ቁ. 410/96	59025	የኢትዮጵያ አእምሯዊ ንብረቶች ጽ/ቤት እና አቶ ጥበበ አየለ	ግንቦት 19/2003ዓ/ም	549
5	13	ከቅጅና ተዛማጅ መብቶች ጋር በተያያዘ የፊልም ባለቤት ለመሆን በማሰብ በባለሃብትና ፊልሙን ለመስራት በሚል በተደረገ ስምምነት መነሻነት ፊልሙን ለህዝብ ከማቅረብ ጋር ተያይዞ ጉዳዩ በፍ/ብሔር ክርክር ተደርጐበት በተሰጠ ውሣኔ መሰረት ፊልሙን በእጅ አድርጐ መገኘት በወንጀል ተጠያቂነት የማያስከትል ስለመሆኑ፣	70500	ኢንጅነር አድማሱ ገብሬ እና የፌዴራል ዐቃቤ ህግ	ታህሣሥ 17/2004ዓ/ም	573

		አዋጅ ቁ. 410/96 አንቀፅ 7(1)(U), 36(1) የወ/ህ/ቁ. 23(2)፣ 57-59				
6	13	ከቅጅና ተዛማጅ መብቶች ጋር በተያያዘ የመብቱ ተጠቃሚዎችና የመብቱ አድማስ፣ የቅጅ መብት እንዲከበር ለመጠየቅ መሟላት ስለሚገባቸው ነገሮችና መብቱ እንደተጣሰ የሚቆጠርበት አግባብ፣ አዋጅ ቁ. 410/96 አንቀፅ 7፣ 9-19፣ 2(6)	68369	እነ ሳሙኤል ሃይሉ (ሁለት ሰዎች) እና እነ ወ/ሮ ስምረት አያሌው /ዘጠኝ ሰዎች/	ጥር 04/2004ዓ/ም	576
7	14	ባለ ሶስት አውታር (three dimention) ቅርጽ ሥራ ከባለቤቱ ፈቃድና ፍላጐት ውጪ በወረቀት ላይ እንዲታተሙና እንዲሰራጩ ማድረግ የቅጂ መብት ጥሰት የሚያስከትል ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁ. 410/96 አንቀጽ 34(4)	78856	የቀይ ሽብር ሰማዕታት ወዳጆችና ቤተሰቦች ማህበር እና አቶ ኤሊያስ አሰጋኸኝ	ታህሳስ 15/2005ዓ/ም	269
8	19	በቅጂና ተዛማጅ መብቶች መጣስ /ለሚደርስ ለጉዳት ካሳ/ ወይም የሞራል ካሳ ዋጋው በተዋዋዮች ወገን ካልተቆረጠ የወቅቱን ዋጋ አጣርቶ መወሰን የሚገባ ስለመሆኑ፣ የሞራል ካሳ አከፋፈል ከፍ/ብ/ሕ/ቁ ውጪ መወሰን የሌለበት ስለመሆኑ፣ የቅጂና ተዛማጅ መብቶች አዋጅ ቁ 410/96 አንቀጽ 7፣ 8፣ 37 የፍ/ብ/ሕ/ቁ 2102	99082	ወ/ሮ ፍሬሕይወት ደመቀ እና ቤሩት ዳዊት	ጥቅምት 23/2008ዓ/ም	316
9	21	በንግድ ምልከት መመሳሰል በአንድ ምርት ወይም አገልግሎት ጋር በተገናኘ ሁኔታ የሕዝብ ግንዛቤ ያዛባ ወይም ሊያዛባ የሚችል፤ በሁለት ድርጅቶች መካከል መሳከርን የሚፈጥር ከሆነ ሕብረተሰቡ ሊያገኝ የሚገባው ሕጋዊ ጥበቃና ዋስትና በተሟላ ሁኔታ ተፈፃሚ ለማድረግ የሚያስችል በመሆኑ በተመሳሳይ የንግድ ምልክት ላይ ምዝገባ እንዲደረግ የሚቀርብ ጥያቄ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ፣ አዋጅ ቁጥር 501/1998 አንቀፅ 7 አዋጅ ቁጥር 320/1995	104755	ዱራታ ባትሪ ካምፓኒ እና የኢትዩጵያ አዕምሯዊ ንብረት ፅ/ቤት	ህዳር 16/2009ዓ/ም	413
		15.2 በሌላ ዘርፍ ያሉ አእምሯዊ ንብረት የሚመለከቱ/የሚያያዙ ውሳኔዎች (እዚህ በድጋሜ የተቀመጡ)				
		15.2.1 በከውል ውጪ ኋላፊነትና ያላገባብ መበልፀግ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				

1	15	ባለፎቶግራፍ ወይም ባለስዕሉ ካልፈቀደ በቀር የማንም ሰው ፎቶግራፍ ወይም ስዕል በህዝብ አደባባይ ሊለጠፍም ሆነ ሊባዛ ወይም ሊሸጥ የማይችል ስለመሆኑና ፎቶው ወይም ስዕሉ ጥቅም ላይ ለዋለበት የማስታወቂያ ሥራ ባለፎቶው ወይም ባለስዕሉ ካሣ ሊከፈለው የሚገባ ስለመሆኑ፣ ለባለ ፎቶው ወይም ለባለስዕሉ የሚከፈለውን የካሣ መጠን ድርጊቱን የፈፀመው ሰው በዚሁ ድርጊት ያገኘው ሀብት (ጥቅም) ተመዛዛኝ በሚሆንበት መጠን በዳኞች ሊወሰን ስለመቻሉ፣ የፍ/ብ/ህ/ቁ 28 29(2), 2142	91710	ሕጻን ሪያን ሚፍታህ እና ኤልሲውዲ ኬብልስ ኃላፊነቱ የተ.የግል ማህበር	ህዳር 16/2006ዓ/ም	319
		15.2.2 በልዩ ልዩ ዘርፍ ያሉ ውሳኔዎች				
2	22	የኢትዮጵያ አዕምሯዊ ንብረት ጽ/ቤት በህጉ አግባብ በሁለት ኢንዱስትሪዊ ንድፎች መካከል ተመሣሣይነት አለ ወይስ የለም የሚለውን ለመለየት የአከራካሪውን ንድፍ አዲስነት ለመወሰን የኢንዱስትሪያዊ ንድፉ ዋና ዋና ባህሪያት በመለየት በኢትዮጵያ ወይም በውጪ ከታወቁ ተመሳሳይ ንድፎች የተለየ ወይም ተመሳሳይነት ያለው ስለመሆኑ በዘርፉ ያለውን የዳበረ እውቀት እና ልምድ መሰረት በማድረግ ማጣራት አድርጎ ውሳኔ መስጠት ያለበት ስለመሆኑ፣ የአነስተኛ ፈጠራና ኢንዱስትሪ ንድፍ አዋጅ ቁጥር 123/1987 አንቀጽ 46(1)፤ 48(1) ፤ የኢትዮጵያ አእምሯዊ ንብረት ጽ/ቤትን ለማቋቋም የወጣውን አዋጅ ቁጥር 320/1995	137939	ፍፁም ኢንተርናሽናል ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና የኢትዮጵያ አእምሯዊ ንብረት ጽ/ቤት	ጥቅምት 20/2010ዓ/ም	454
3	23	ከቅጅ መብት ጋር በተያያዘ የሚነሱ ክርክሮች የሚጣሩበት አግባብም ሆነ ክርክሮቹን መሠረት በማድረግ የሚሰጡ ዉሳኔዎች የቅጅ መብት ጥበቃ አጠቃላይ ዓላማ መሠረት በማድረግ የቅጅ እና ተዛማጅ መብቶች ጥበቃ ለማግኘት ስራዎቹ ማሟላት የሚጠበቅባቸዉ መመዘኛዎች መሟላታቸው አለመሟላታቸውን ስለ ቅጅ መብት ዕዉቀትና ልምድ ያላቸዉ ባለሙያዎች የተካተቱበትን አጣሪ ቡድን በማቋቋም እንዲያጣሩ በማድረግ የቅጅ መብት ጥሰት የተፈፀመ መሆን አለመሆኑን በማጣራት መወሰን ያለበት ስለመሆኑ፣ በኢፌዲሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 91(3) ፤አዋጁ ቁጥር 410/96 አንቀጽ 2(8)፣ 2(30)፣ 4(1)(ለ)፣ 6(1)	153736	እነ አረቡ አብደላ (3 ሰዎች) እና አዱኛ ጓዴ	መስከረም 28/2011ዓ/ም	493
4	25	ከማስታወቂያ ስርጭት ጋር በተያያዘ የአሰራጩ ሃላፊነት፣ የማስታወቂያ አዋጅ ቁጥር 759/2004	193480	ኢቢኤስ ቴሌቪዥን፣ የኢትዮጵያ ብሮድካስቲንግ ኮርፖሬሽን እና እነ አምሳለ ሲሳይ (73 ሰዎች)	ሐምሌ 30/2013ዓ/ም	558